BENEDICTI PAPÆ XIV
DOCTRINA
DE SERVORUM DEI
BEATIFICATIONE
ET BEATORUM
CANONIZATIONE

IN SYNOPSIM REDACTA

AB E. DE AZEVEDO.

BRUXELLIS.

TYPIS SOCIETATIS BELGICÆ

DE PROPAGANDIS BONIS LIBRIS,

ADMINISTRATORE, C. J. [illegible]

[illegible]

M DCCCXL

DOCTRINA

DE

BEATIFICATIONE

ET

CANONIZATIONE.

Librum, cui titulus : BENEDICTI PAPÆ XIV DOCTRINA DE SERVORUM DEI BEATIFICATIONE, etc., jussu nostro examinatum, typis mandari permittimus.

Datum Mechliniæ, die 30 aprilis 1840.

J.-B. PAUWELS, VIC. GÉN.

BENEDICTI PAPÆ XIV

DOCTRINA

DE SERVORUM DEI

BEATIFICATIONE

ET BEATORUM

CANONIZATIONE

IN SYNOPSIM REDACTA

AB EMM. DE AZEVEDO S. J.

SACRORUM RITUUM CONSULTORE.

BRUXELLIS

TYPIS SOCIETATIS BELGICÆ

DE PROPAGANDIS BONIS LIBRIS

ADMINISTRATORE C. J. DE MAT

viâ dictâ DE LA BATTERIE, 24

MDCCCXL.

SANCTISS. DOMINO NOSTRO

BENEDICTO PAPÆ XIV,

PONT. OPT. MAX.

EMMANUEL DE AZEVEDO S. J.

Admirandi operis tui, BEATISSIME PATER, *De servorum Dei beatificatione, et sanctorum canonizatione,* ante aliquot annos, me curante, una cum reliquis præstantissimis tuis operibus editi, et publica ac celeberrima disputatione postea propugnanti, synopsim hanc a doctissimis hominibus vehementer expetitam, et omnium studiis magnopere profuturam, intra privatos parietes diutius continendam non censui. Est illa quidem nonnullorum sane doctorum hominum opinio, magnis atque eximiis excellentium scriptorum operibus minus bene per hujusmodi epitomas consuli, immo et offici valde solere : fieri enim, ut hæ tum impensæ compendio, tum brevitatis lenocinio plerosque alliciant; atque ita cariora illa atque longiora minus vulgo expetantur, sensimque obsolescant. Id equidem in aliis aliorum scriptis contingere posse confiteor : Tuis vero hujusmodi contractio, ac brevitas non hominum fastidium ullum aut contemptum affert, sed studium ac cupiditatem incendit. Ut limpidæ ac salubris aquæ venam forte quis nactus, ita ejus sapore ac separata utilitate capitur, ut statim de fonte ipso cogitet, nec, nisi eo deprehenso, conquiescat : sic in hisce scriptorum tuorum tamquam rivulis plenos illos atque uberes fontes, unde tanta voluptas ac salubritas existit, cupidissime homines requirunt. Abfui totum ferme triennium ab urbe Roma quod mihi tempus in Italiæ Germaniæque peregrinatione magnam partem consumptum est. Percrebuerat autem illud, nescio quo pacto, invenisse me in conspectu SANCTITATIS TUÆ gratiam; patuisse mihi ad Te certis ac statis uniuscujusque hebdomadis diebus aditus, quos eosdem, me Urbem relinquente, amicis quibusdam meis, tamquam honoris felicitatisque meæ, dum

ego abessem, vicariis, Te annuente, fuisse patefactos: benevolentiam singularem, qua me præsentem complexus semper fueras, notant incredibilem benignitatem, qua eumdem me et discedentem fueras prosequutus, et absentem humanissimis ac crebris litteris dignarere, non ignorabant. Itaque incredibiles ad me concursus hominum fiebant: a summis principibus, ipsisque adeo civitatum magistratibus colloquii, hoc est de Te tuisque rebus, studiis præsertim ac scriptis, audiendi tamquam ab oculato recentique teste, cognoscendique causa evocabar. Cum septem S. R. E. amplissimis cardinalibus, cum aliquot Apostolicæ Sedis præstantissimis nunciis, cum plurimis Benedictinis abbatibus, quorum est in Germania catholicæ religionis studium acerrimum, ad eamque tum retinendam, tum propagandam singulare præsidium constitutum, diu multumque versatus sum. Non tamquam ex Urbe Romana, meis rebus ita poscentibus, et privatam ob causam profectus, sed veluti quidam a tuis ædibus ex tuoque propemodum convictu missus non a Te quidem, sed de Te certe, publicus nuncius atque interpres ab omnibus excipiebar. Non illi ex me Romanarum rerum quidquam cognoscere, sed tuarum nihil ignorare volebant, nec mea ulla ab iis aut ingenii, aut doctrinæ, aut ejusmodi laudum, propter quas hominum congressus appeti conciliarique solent (quarum me expertem esse sentio, nec illi non sentiebant) facultas, sed rerum tuarum scientia ac testatior notitia expetebatur. Dici non potest, BEATISSIME PATER, quam multa de Te, quam sedulo, quam amanter ex me ubique quæsita sint. Sic intelligebam, magnam esse hominum Tui admirationem, benevolentiam, ac charitatem prope majorem. Acta pontificatus tui multa præclara proferebantur: divinæ animi tui virtutes commemorabantur: ingenii doctrinæque tuæ præstantissima monumenta recensebantur. In quo quidem non tam illud mihi mirum videbatur, ea ex me quæri, quæ non minus, quam mihi, nota iis essent, qui quærerent, quam jucundum erat, notarum pervulgatarumque rerum mentionem ita gratam accidere, ut tamquam de ignotis ignoratisque doceri a me, ac commonefieri homines vellent. Jam vero, quæ ad diem scripta tua edidisses, quam sæpe, quibusque in locis, quorumque opificum formis essent excusa, quæ nova absolvisses, ac prælo parata haberes, quæ tum scribere cogitares, de iis erat frequentissima, atque omnium jucundissima percunctatio. Animadvertebam autem, in hac tota inquisitione atque sermone, mirari satis homines non posse, undenam Tibi, in tanta vitæ omnis tuæ maximarum rerum occupatione, tantum temporis ad legendum, ad commentandum, ad scribendum suppetere potuerint, quantum ad agenda, quæ tam multa, tamque admiranda in pontificatu tuo isto vere maximo gesseris, exiguum esse videretur. Illud vero, nisi oculis ipsi suis quodammodo cernerent, nemini testificanti se credituros, sæpe narrantes audiebam, Te, ista tam longæva ætate cum sis, qua reliquis mortalibus et agendi, et commentandi, naturæ quadam lege, facultas eripitur, usque adeo ingenii mentisque viribus vigere, ut et præclarissimis summi pontificatus actionibus, et doctissimis lucubrationibus tuis non modo iis hominibus, qui nunc sunt, verum etiam consequenti omni posteritati prodesse pergas.

Hæc Tu, BEATISSIME PATER, quibus tantam omnium mortalium admirationem tamque incredibilem amorem Tibi conciliasti, dum præstas, nosque, ut ea quamdiutissime præstare possis, optamus idque a Deo immortali una omnium voce votisque in id unum conspirantibus petimus, patere, quæ tua benignitas est, hanc a me ad Te præcellentissimi operis tui synopsim, publici juris factam, mitti, tuoque nomine sanctissimo inscriptam in vulgus prodire: quo et studiis hominum legendi tua, iis sæpius edendis ac veluti multiplicandis, satisfiat, et ego quam multa Tibi debeam, quamque sim nomini majestatique tuæ deditus atque devotus, hoc tibi opellæ meæ quantulum id cumque est, dedicans, aliqua ex parte intelligi possit. Pedes sanctissimos tuos humi provolutus deosculor, mihique ut benedicas, BEATISSIME PATER, supplex oro.

SYNOPSIS

TOTIUS OPERIS

DE SERVORUM DEI BEATIFICATIONE,

ET BEATORUM CANONIZATIONE.

LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

De superstitiosa Apotheosi Gentilium.

1. Apotheosis Gentilium, seu consecratio, solemnis erat alicujus hominis inter deos adscriptio: ejus ritum Herodianus, et Dio fuse describunt.

2. etc. Christi Domini Apotheosim Tiberius Cæsar, cum ejusdem acta, ac prodigiorum ejus narrationem a Pilato accepisset, apud senatum tentavit, uti referunt Tertullianus, (*In Apolog. c.* 5) Eusebius (*l.* 2 *hist. eccl. c.* 2) aliique. Sed renuente senatu, quod ante ipsius decretum Christi cultus diffusus jam late fuisset, Tiberius adhuc in sententia perstitit, et christianorum accusatores edicto coercuit.

9. Tentatam quoque Christi Apotheosim ab Hadriano, et Alexandro Severo, scribit Lampridius (*in Alex. Sever. c.* 43), percrebuerat quippe fama miraculorum ejus, de quibus Josephus Hebræus (*l.* 18 *antiq. c.* 4), aliique scripserunt.

10. Cum hac Gentilium Apotheosi convenire sanctorum canonizationem, ab eaque derivari contendunt hæretici recentiores: sed perperam.

11. Nam primo: Sanctorum canonizatio solidæ, serioque perpensæ assertionis multorum testium de heroicis gestis, ac de miraculis innititur: Gentilium vero Apotheosis ex vana unius relatione de recepto in cœlites consecrando ut plurimum conficiebatur, ut de Apotheosibus Romuli, Octaviani, et Drusillæ, significant Livius (*l.* 1), Suetonius (*in vit. Oct.* 101), Plutarchus (*in vit. Romul.*), et Dio (*l.* 59 *p.* 648.)

12. Secundo: apud Gentiles fiebant Apotheoses dumtaxat imperatorum, utcumque impiorum, feminarumque augustarum; neque enim ex *divi* titulo, privatis quibusdam attributo, eorumdem certo inferuntur Apotheoses: canonizationes vero de quocumque, et cujuscumque conditionis homine peraguntur, habita solum ratione virtutum, seu mortis pro Christi fide obitæ, miraculorum.

13. Tertio: consecratus in Apotheosi, tamquam deus habebatur: canonizatus autem ab Ecclesia, tamquam servus, et amicus Dei colitur juxta S. Eusebium Emissenum (*Serm. de S. Rom. M. t.* 6, *bibl. PP. p.* 671.) S. Augustinum (*l.* 22, *de civit. Dei c.* 10), S. Cyrillum Alexandrinum (*cont. Jul. l.* 6, *to.* 6, *pag.* 203), S. Cyprianum (*de exhort. martyr. p.* 526), aliosque, et ut statuit concilium Nicænum II. (*act.* 3, *to.* 4, *collect. Hard. col.* 150), ita ut neque angelis, neque B. Virgini divinus cultus exhibeatur.

14. Hinc ortum habuit theologorum doctrina de cultu *Latriæ, Civilis observantiæ, Duliæ et Hiperduliæ.* Primus excellentiæ divinæ respondet: secundus humanæ, positæ in virtutibus, et dignitatibus humanis: tertius mediæ inter illas, nempe gratiæ, et gloriæ sanctorum: quartus tandem Christi humanitati, ac B. Virgini propter singularem ipsarum inter sanctos excellentiam est tribuendus.

15. Latriam esse servitutem, soli Deo debitam, docet S. Augustinus (*l.* 10 *de civ. Dei c.* 1 *et l.* 20 *cont. Faust. c.* 21, *to.* 8). Adorationem vero diversimode Deo, B. Virgini, ac sanctis deberi explicat S. Joannes Damascenus (*orat.* 3 *de Imag. to.* 1 *pag.* 361); ita ut Dei adoratio Latriam: sanctorum, Duliam significet, ut ostendunt Hadrianus, et Petrus de Wallenburch (*to.* 2 *de Fid. contro. l.* 12.)

16. Sanctorum igitur canonizatio in doctrina catholica de sanctorum cultu, invocatione, et intercessione fundatur, et ab antiquissima oritur Ecclesiæ disciplina, juxta quam colendi sunt sancti, qui non privatorum, sed Ecclesiæ judicio fuerint approbati. Religioso autem sanctorum cultui ipsa sacra Scriptura (*Num. c.* 22, *v.* 31, *Josue c.* 5, *v.* 13, 14, 15. 3, *Reg. c.* 18, *v.* 7, *et* 4. *Reg.* 2 *et* 4) suffragatur.

17. Non tamen frequens in ea occurrit mentio invocationis sanctorum: in veteri quidem Testamento, ne populus Hebræus in idololatriam prolaberetur: in novo autem, ne gentiles ad unius Dei fidem recenter conversi, a vera religione attenta mortuorum invocatione, alienarentur, quasi deos non abjicerent, sed mutarent.

18. Falsis itaque numinibus, eorumque festis nefariis summotis, per canonizationes cultus sanctorum, piæque eorum solemnitates Theodoreto teste (*Serm.* 8 *de Mart. p.* 607, *t.* 4), inducta fuere: deorum vero fana in martyrum templa conversa sunt, ut tradit S. Gregorius (*l.* 2, *Dial. c.* 8, *t.* 2).

CAPUT II.

De martyrum juxta antiquam Ecclesiæ disciplinam differentiis, et eorum cultu.

1. 2. Fidem christianam tempore persecutionum derelinquentes, *Negatores*, *Lapsi*, *Blasphemi* appellati fuerunt. Idolis cultum, sacrificium, aut thus offerentes, *Idololatra*, *Sacrificati*, *ac Thurificati.* Testantes coram magistratibus, se Christum non sequi, aut relinquere, libello judicibus exhibito, a magistratibus obtento, *Libellatici* dicebantur.

3. Qui relictis omnibus fugiebant, ne persecutioni succumberent; aut qui Christum confessi a patria per magistratus expellebantur, *Extorium* nomen obtinuerunt, et a S. Cypriano (*ep.* 56, *ad Tibarit.*) inter martyres recensentur.

4. Qui vero Christum palam confitebantur, sed soluta pecunia se a vexatione redimebant, libello securitatis obtento, utcumque *libellatici* dicti fuerint, eisque Tertullianus (*l. de fug. ad Fab. c.* 12) lapsorum notam inusserit; a S. Petro Alexandrino (*Can.* 12, *t.* 1, *collect. Hard. col.* 231) excusantur.

5. etc. Pœnas demum, et mortem pro Christi fide subeuntes, Professorum, Confessorum, et Martyrum titulo insigniti fuerunt. *Professores* quidem, qui sponte martyrio se offerebant: fas enim est christiano sponte actus fidei exteriores opportune profiteri, licet inde tyranni sumpturi sint occasionem eos occidendi. *Confessores* quamquam nunc dicantur, qui post laudabilem vitam in pace quiescunt, olim tamen ii erant, qui Christum coram fidei hostibus confessi, ac tormentis affecti, his superstites moriebantur; quare hoc nomen aliquando veris etiam martyribus communicatum est, teste Galesino (*in not. ad suum Martyrol.* 17, *Kal. Febru. ad S. Felic. confess.*) cum aliis. *Martyres* tandem dicti sunt, qui pro fidei defensione moriebantur, aut qui post atrocissima tormenta in pace quiescebant, ex S. Thoma (2,2, *qu.* 124, *ar.* 4, *ad* 4) et ex pluribus monumentis apud Euseb. (*l.* 5, *hist. c.* 2, *p.* 211.)

8. etc. Martyres alii *designati*, alii *consumati*, sive *coronati*, et alii *vindicati* dicebantur. *Designati*, quibus mortis sententia fuerat tantum notificata. *Consumati*, seu *coronati*, qui tormentorum vi obierant. *Vindicati*, quibus ecclesiastico judicio cultus fuerat delatus. De his martyribus vindicatis intelligenda sunt antiqua monumenta, cultum erga martyres, eorumque reliquias præ se ferentia, ut epistola ecclesiæ Smyrnensis (*apud Euseb. l.* 4, *hist. cap.* 15, *pag.* 170) de cultu erga S. Polycarpum, acta S. Ignatii martyris (*ap. Rui. in Acto. MM. p.* 19), et his suffragantes Tertullianus (*l. de ani. l. de resur. car. c.* 43, *et in scor. c.* 12), Cyprianus (*epist.* 38), aliique. Quare primis etiam Ecclesiæ sæculis ad ecclesiasticam pertinuit disciplinam, ut martyres, non quidem privato, sed publico Ecclesiæ judicio, approbati colerentur. Ideo archidiaconus Cæcilianus apud Optatum Milevitantum (*l.* 1, *adver. Parmen.*) Lucillam reprehendit, quod ante communionem ossa vel non martyris, vel martyris non vindicati oscularetur.

CAPUT III.

De collectione actorum martyrii, et eorum examine, et ecclesiastico super illis judicio.

1. etc. Episcopalis sollicitudo in colligendis sinceris martyrum actis dignoscitur ex libro de Romanis Pontificibus; juxta quem S. Clemens notarios ad id munus constituit; S. Fabianus subdiaconos addidit, qui notariis invigilarent: S. Anterus gesta martyrum a notariis exquisivit, et in ecclesia recondidit; ac propterea martyrio coronatus est. Ita Baronius, et Florentinus (*in Præf. ad martyrologia ab ipsis edit.*), aliique adversus quosdam auctores sentiunt ex eodem libro, cujus auctoritatem a calumniis hæreticorum vindicat Ciampinus (*in exam. libr. Pont. sect.* 12.) Hic Ecclesiæ Romanæ mos colligendi acta martyrum ad alias dimanavit ecclesias: incertum tamen, utrum lege, an exemplo.

4. 5. Huc spectant acta proconsularia, continentia processum condemnationis. Martyrum, quæ vel christiani a notariis gentilibus soluta pecunia obtinebant, vel a christianis inter gentiles notariatum exercentibus consignabantur: qui tamen a scribendis persecutionum, et mortis edictis abstinebant, ut de S. Genesio Arelatensi habetur apud Ruinart (*in actor pag.* 473.) Item acta, quæ christiani, gentilibus se immiscentes, dum martyr judici sisteretur, scribebant. In martyrum festivitatibus eorum acta legebantur; sincera tamen, et a catholicis probatisque auctoribus scripta, uti decrevit Gelasius I (*apud Fontani. post. anti. Horte p.* 324), et uti Hadrianus pontifex (*apud Mabillo. in didisqui. de curs. Galli.* § 1, *n.* 10) ad Carolum Magnum scripsit.

6. Actorum collectioni succedebat examen, ut veri martyres secernerentur a falsis pro inani gloria, aut alio vitio interfectis, de quibus Tertullianus, et Cyprianus (*epist.* 6, *ac Rogati. ep.* 4, *ad Presbyter. et Diac. ep. ad Antonian. et epist. ad Cornel. papam.*)

7. 8. Examini succedebat judicium ecclesiasticum pro decernendo martyribus cultu. Hoc judicium ad unumquemque episcopum in sua diœcesi pertinebat, ut notavit Bellarminus (*de San. beatifi. l.* 1, *cap.* 8) cum aliis, sed in Africana ecclesia ad

solum primatem Carthaginensem, et altarium, aut oratoriorum erectione super martyrum sepulcra potissimum expleri consuevit, ut innuit Prudentius (*Hymn.* 5 *de coro. apud Ruinart. in Act. MM. p.* 335), et ex pluribus monumentis eruitur. Hinc Joseph Scaliger (*in animadvers. ad Chron. Euseb.*) scribit, *martyrium* proprie esse altare, cineribus martyrum impositum, quod latine *confessio* nuncupatur.

CAPUT IV.

De martyrum notitia ab una ad aliam ecclesiam per litteras encyclicas transmissa.

1. etc. Morem fuisse primis Ecclesiæ sæculis, acta, et nomina martyrum ab una ad aliam ecclesiam transmittendi, ut martyrum cultus, episcoporum consensu, ad singulas ecclesias extenderetur, eruditi unanimiter sentiunt; id adhuc testantibus ecclesiæ Smyrnensis (*apud Euseb. l.* 4 *hist. c.* 15, *p.* 162), aliarumque ecclesiarum (*Eccl. Goth. de Mart. S. Sabæ ap. Ruinart. p.* 527), et episcoporum litteris encyclicis. Inde Tabulæ ecclesiasticæ, seu Fasti, et ex his Kalendaria, Martyrologia, et Passionalia ortum duxerunt.

4. etc. Ad Romanam quoque Ecclesiam, Romanumque Pontificem ejusmodi epistolas transmissas fuisse, argumento sunt litteræ S. Cypriani ad Moysen, aliosque romanos confessores in carceribus detentos. Id ex epistola S. Ignatii martyris ad Romanos (*apud. Rui. in Act. Mar. pag.* 11); ex actis S. Dionysii Areopagitæ (*apud. Sur. addi.* 9 *Oct.*), et ex epistola martyrum Lugdunensium ad Eleutherium papam (*apud. Eu. lib.* 5, *hist. c.* 3 *et* 4) nonnulli adstruunt; sed parum probabiliter. Certius statuitur ex epistolis Pii papæ I apud Baronium (*ad. an.* 66).

8. etc. Idem valide conjicitur ex eo, quod Romana Ecclesia, ac summi Pontifices alias ecclesias de subeuntibus Romæ martyrium certiores reddebant, ut innuit S. Cyprianus (*epist.* 3), et uti dignoscitur ex scriptoribus, ac monumentis exteris, eosdem martyres, eorumque cultum celebrantibus. S. Felicitas memoratur in martyrologio S. Hieronymi, et in antiquissimis litaniis anglicanis (*inter vet. analect. Mabil. p.* 68) S. Justinum, Romæ passum, laudat Tatianus Assyrius (*in orat. cont. Gent. post. oper. S. Justin.*), cum aliis. S. Laurentium, Hippolytum, et Agnetem celebrat inter alios Prudentius (*l.* 1, *hym.* 11, *hym.* 14 *de coron.*); a quo tamen tres Hippolytos in unum fuisse confusos, inquit Baronius, sed alii eum defendunt.

12. 13. Suffragantur positiva argumenta. Acta enim S. Vigilii episcopi Tridentini ad summum Pontificem *de more* transmissa, ab eoque approbata dicuntur apud Bolland. (*ad* 26 *Jun. c.* 2, *n.* 11.) Et S. Gregorius Magnus (*ep.* 29, *l.* 8, *indict.* 1.) Eulogio Alexandrino, petenti acta martyrum, ab Eusebio Cæsariensi collecta, respondit, hæc Romæ non inveniri, sed in alio codice omnium pene martyrum nomina collecta esse, eosque in missa quotidie memorari. De hoc Eusebiano opere diverse sentiunt eruditi, sed adhuc inventum non est. Ex prædictis tamen patet, acta martyrum ad Romanum Pontificem mitti consuevisse, ut iis perpensis, vel cultus decerneretur vel inductus approbaretur.

14. Huic S. Gregorii assertioni non obstat, quod Kalendarium Bucherianum paucos martyres exhibeat, unde Dodwellus argumentum desumpsit afferendi paucitatem martyrum. Multitudinem enim martyrum demonstrat Eusebius (*l.* 8, *c.* 6) et pluribus probat Muratorius (*tom.* 2 *anecdot. pag.* 200.) Præterea Kalendaria, particulares tantum ecclesias, et festivitates respicientia, differunt a martyrologiis, universalem Ecclesiam spectantibus. Quare cum Kalendarium Bucherianum ad solam Romanam Ecclesiam pertinuerit, ut notavit Ruinart (*in præf gener. in Act. Marty.* § 2, *n.* 17), bene cohæret assertio S. Gregorii de alio codice, omnes fere martyres complectente.

15. Cæterum transmissionem actorum martyrum ad summum Pontificem comprobare videtur S. Gregorius Turonensis (*l.* 1, *de glo. Martyr. c.* 51 *et* 64) referens, basilicam ab episcopo Lingonensi ædificatam fuisse in honorem S. Benigni, et aliam ab alio episcopo in honorem S. Patrocli, solum postquam eorum acta ex Italia allata fuerant.

CAPUT V.

De confessoribus, et eorum cultu.

1. 2. Confessores, id est, qui post heroicarum virtutum exercitium in pace obierunt, a patribus etiam antiquioribus laudantur, et a S. Isidoro Hispalensi (*l.* 7, *or. c.* 11) inter martyres, recensentur.

3. Quo præcise tempore coli cœperint, incertum existimat Bellarminus (*l.* 6 *de Euch. vel* 2 *de Mis. c.* 20, *n.* 5, *tom.* 3 *contr.* 3). Sed Innocentius III (*l.* 3, *de My. Mis. cap.* 10) aliique plures, initium eorum cultus ad sæculum quartum referunt. Nec obstat, quod S. Gregorius Magnus (*apud Labbè tom.* 5, *Concilior. col.* 1198 *et* 1199) in decreto de non velando pheretro, quo Romani Pontificis corpus ad sepulcrum ducitur, meminerit dumtaxat cultus Apostolorum, et martyrum in libris dialogorum (*l.* 1, *c.* 14, *et l.* 3, *c.* 15), confessores quoque cultum jam obtinuisse significat.

4. 5. Sane Hilarion, Ephrem, aliique sancti in Oriente ex Sozomeno (*l.* 3, *c.* 14, *et l.* 8, *c.* 19), Nisseno, (*t.* 2, *p.* 1028 *et* 1029), et aliis: in Occidente vero S. Martinus Turonensis ex vetustissimis breviariis (*apud card. Bon. rer. litur. l.* 2, *c.* 12, *n.* 3.) Missali Mozarabico, aliisque monumentis, et S. Hilarius Pictaviensis ex vetustissimo Francorum missali religiosum sæculo quarto cultum obtinuerunt.

6. In canone quidem missæ romano, post B. Vir-

ginem, et Apostolos, memorantur martyres, non autem confessores. Sed hic canon antiquior est sæculo quarto, nec dum confessores coli cœperant, ut innuit card. Bona (*lib.* 2, *c.* 12, *n.* 3). Juxta memoratum etiam ritum Mozarabum, preces, et sacrificia oblata videntur pro quibusdam, relatis in album sanctorum. Ratio autem hujus rei est, quia Ecclesia eos nondum inter sanctos recensuerat. Alias tandem Ecclesiæ phrases posteriores, quæ sacrificium pro confessoribus offerri indicant, explicat Innocentius III tamquam eorum honorem respicientes.

7. Primam generalem constitutionem pro confessorum cultu a concilio Moguntino *an.* 813, latam fuisse existimat Thomassinus (*de fest. celeb. l.* 1, *c.* 6, *n.* 11). Sed synodus Atrebatensis *an.* 1025 (*to.* 13, *spicil. Ache. c.* 11) inter hæreticos recenset eos, qui confessoribus cultum negarent.

8. Nonnulli cultum confessorum antiquiorem sæculo quarto existimant, antiquissimam erga B. Virginem Mariam, SS. Joannem Evangelistam, Lucam, et alias venerationem allegantes : incongrue tamen : nam B. Virgo, utpote mater Salvatoris, ante illud sæculum ubique coli meruit, S. Joannem Evangelistam martyribus accenset Eusebius cum aliis antiquioribus. S. Lucas a Græcis, et Latinis Apostoli titulo decoratur. Apostolis autem ab Ecclesiæ initio cultus communi ecclesiarum consensu delatus est. Antiquiorem pariter cultum insinuare videntur acta SS. virginum Pudentianæ, et Praxedis, earumque patris Prudentis. At oppositum demonstrat Papebrochius (*to.* 4, *Maji. pag.* 299).

CAPUT VI.

De ecclesiastico judicio requisito, antequam cultus religiosus confessoribus exhiberetur.

1. Quemadmodum martyribus, ita confessoribus ante Ecclesiæ judicium religiosus cultus non est tributus. Quare S. Martinus Turonensis (*apud Sulp. Sev. in ejus vit. c.* II) cuidam latroni, qui falsa vulgi opinione martyr habebatur, abhibitum cultum sustulit.

2. etc. Profecto canonica jura ex concilio Aggripinensi apud Ivonem (*par.* 3, *Decr. c.* 54), ex capitulari Caroli Magni, aliisque monumentis, servos Dei coli prohibent ante ecclesiasticum de eorum sanctitate judicium. Idem probant corporum Joannis abbatis Reomensis, aliorumque confessorum elevationes, et translationes, in quibus initium cultus consistebat, auctoritate episcopali peractæ, quæ legi possunt apud Fontaninum (*in Dis. de. S. Petr. Urseolo*). Accedit, quod episcopi aliquando cultum erga nonnullos, tamquam beatos confessores, errore populi inductum sustulerunt, ut S. Anselmus (*epist.* 51, *l.* 3) aliique episcopi apud Lupum (*in. not. ad IV Concili. Rom. S. Leonis IX.*)

6. etc. Sicuti martyrum, ita confessorum res præclare gestæ a probis viris descriptæ sunt, ac posteritati mandatæ, atque ab una ad alias ecclesias transmissæ, ut eorum cultus propagaretur. Ad Sedem quoque apostolicam, cujus aliquando auctoritas intercessit, ut aut cultus introduceretur, aut introductus confirmaretur.

9. Cultum hunc publicum jure suo episcopi in suis diœcesibus martyribus vindicatis, et confessoribus approbatis decrevere. Hic tamen cultus melius dicitur beatificatio, quam particularis canonizatio : quippe intra unius diœcesis fines definiebatur. Hunc eumdem cultum, accedente aliorum episcoporum approbatione, summique Pontificis expresso, vel tacito consensu, canonizationis rationem obtinuisse, docent Bellarminus (*de SS. beat. l.* 2, *c.* 8), aliique.

CAPUT VII.

De interventu auctoritatis summi Pontificis in cultu decernendo erga martyres, et confessores.

1. 2. Interventum hunc ex pluribus pontificiæ auctoritatis actibus a primis Ecclesiæ sæculis ad Joannem XV hic ostendimus. Primus actus respicit S. Vigilium episcopum Tridentinum. Hic, spectato Sisinni diaconi, martyrii lectoris, et Alexandri ostiarii pro fide certamine, eosdem beatis adnumeravit, erecta illorum nomine ecclesia : mox litteras ad S. Simplicianum Mediolanensem episcopum, et ad S. Joannem Chrysostomum de illorum passione cum eorumdem reliquiarum parte misit : tandem ultimo sæculi IV anno martyr ipse occubuit (*apud Bolland. ad* 26 *Jun.*), et ejus martyrii acta, ad summum Pontificem missa, confirmationis robur obtinuerunt.

3. etc. Secundus spectat S. Joannem Chrysostomum. Hunc actum vir quidam doctus reponi posse putavit in epistola Innocentii I (*apud card. Bar. ad an.* 407, *n.* 23) ad Arcadium imperatorem, in qua S. Joannem sortem cum Apostolis in regno Dei consecutum fuisse pronunciant. Alii in eo constituunt, quod Pontifex audita ejus morte, illum *Ecclesiæ luminare*, ac *fidei præconem apellavit.* Præterea detrectantibus episcopis Orientalibus Chrysostomi nomen sacris diptychis adscribere, Alexander patriarcha Antiochenus, ut in gratiam cum Innocentio rediret, nomen in sacras tabulas retulit, cæterisque, ut idem facerent, auctor fuit; idque præstitum significat S. Atticus Constantinopolitanus antistes *epist.* ad Petrum, et Ædesium diaconos, apud Bolland. (*to.* 1 *Jan. ad diem* 8, § 7, *n.* 39.)

6. Hæc tamen rem evincere non videntur. Initium ergo cultus judicio ecclesiastico erga S. Joannem decreti reponendum videtur in translatione reliquiarum ejus ad ecclesiam Constantinopolitanam; quamquam huic translationi privatus cultus præcesserat. Prædicta vero non obstant: nam Innocentius, quamquam eum regnantem in cœlo dixerit, nullum tamen illi cultum decrevit : quæstio autem episcoporum erat de nomine sacris diptychis inscribendo, non inter palam

beatos, sed inter patres defunctos, ut eruitur ex epistola S. Cyrilli Alexandrini ad Atticum. (*to.* 5, *op. part.* 2, *p.* 204.)

7. Tertius actus ad Bonifacium III pertinet: is enim vitam S. Mauri abbatis, a Fausto monacho scriptam, sibique oblatam, auctoritate sua roboravit (*apud Leonem Ostien. in Chronic. Cassin. l.* 1, *c.* 3, *to.* 4, *script. rer. Ital. Mur.*)

8. 9. Quartus Zachariæ pontifici tribuitur; cujus auctoritate Kiliani episcopi, ac sociorum ejus a Gosberto Franconiæ duce injuste occisorum corpora, a Bonifacio archiepiscopo Moguntino elevata de tumulo honorifice fuerunt, uti habetur in eorum act. apud Mabillon. (*sec.* 2, *p.* 2, *Act. SS. Ord. S. Bened. p.* 993, *n.* 12.)

10. Quintum in canonizatione S. Trudperti martyris, a Stephano III peracta aliqui constituunt. Verum hujus canonizationis historiam inter fabulas rejiciunt Bollandiani (*ad* 27 *Mart.*). Quare certius hic actus constituitur in elevatione corporis B. Othmari abbatis, auctoritate summi Pontificis celebrata (*apud Ekker. de casibus S. Galli c.* 1.)

11. Hadriano I sextus actus tribuitur. Cum enim Offa Mericorum rex, Romam profectus, S. Albani canonizationem, ac pro monasterio in ejus honorem constituendo privilegia petiisset, Pontifex annuit, ut refert Matthæus Parisius (*in vita Offæ II, p.* 28.)

12. 13. Septimus eruitur ex epistola S. Ludgeri episcopi Monasteriensis (*apud Sur.* 1 *Mart tom.* 2); ex qua petente Pipino Francorum rege canonizationem Suniberti, Stephanus III aliquibus episcopis virtutum, et miraculorum inquisitionem commisit: canonizationem vero Leo III postea solemniter perfecit. Hanc tamen epistolam, licet multi cum Bellarmino (*l.* 1 *de SS. beat. c.* 8, *n.* 4, *tom.* 2) admittant, plures tamen cum Brovvero (*in not. ad vit. S. Lugd. c.* 32) tamquam apocrypham respuunt.

14. Octavum exhibet Troilus Malvetius (*de Can. SS. dub.* 4, *n.* 46) referens, Apollionem eremitam Græcum a Nicolao I fuisse canonizatum: sed id apocryphum censet Rocca (*de Canoniz. SS. c.* 5.) Consensus quoque Hadriani II in canonizationem S. Walburgis, cum non satis constet, non facit ad rem præsentem, sicuti neque intentum evincit ejusdem Hadriani II epistola ad concilium Tricassimum de Nicolao I sacris diptychis inscribendo; obstant enim superius dicta.

15. Novum actum constituunt gesta Joannis VIII. Hic in Gallias profectus, Cabillone S. Agricolæ, aliisque cultum decrevit, referente Girbaldo Cabillonensis urbis episcopo illorum corporum inventionem. Eodemque episcopo intercedente, septem Cabillonenses episcopos, et unum presbyterum inter sanctos retulit, ut affirmat Sauffajus (*in Martyrol. Gallic. ad* 20 *Novemb.*), vel saltem eorum cultum probavit, ut censent Bollandistæ (*ad* 30 *April.*)

16. 17. Cultus S. Willibaldo episcopo, auctoritate Leonis VII uti nonnulli referunt (*apud Bolland. ad* 7 *Jul.* § 5, *n.* 43), delatus: elevatio corporis S. Burckardi (*apud Mabill. sæc.* 3, *Act. SS. Or. S. Bened. p.* 1), permittente Benedicto VI auctoritas Joannis XIII a Vomaro abbate ad ampliorem cultum SS. Landoaldi, ac sociorum (*apud Bolland. t.* 3, *Mart. pag.* 43) implorata, ultimos hujus ordinis actus constituunt. Alii desiderantur, quia forte in synodis gesti, quorum acta vix scribebantur.

CAPUT VIII.

De ejusdem interventu auctoritatis.

1. etc. A Joanne XV ad Alexandrum III primus actus ejusmodi pontificiæ auctoritatis interventus eidem Joanni XV tribuitur. Hic in concilio Lateranensi B. Udalricum Augustæ Vindelicorum episcopum, petente Luitolpho Augustæ episcopo, synodoque laudante, sanctorum catalogo adscripsit (*in novo Cod. Canoniz. et apud. Bolland.* t. 2, *Jul.*) Secundus tribuitur Benedicto VIII permittenti, ut in honorem Simeonis monachi in cænobio Padolironensi ecclesia ædificaretur, et uti sanctus coleretur, apud Mabill. (*sæc.* 6, *Bened. p.* 1, *p.* 168.)

4. Juxta S. Petrum Damiani *in vita S. Romualdi* (*c. ult. t.* 2, *oper.*) super hujus corpus de licentia Sedis Apostolicæ altare erectum fuit quinquennio post ejus mortem, quæ si anno 1027 contigit, tertius hic actus Joanni XX erit adscribendus: si anno 1037 Benedicto IX. Eidem Joanni XX tribuenda est permissio erigendi altare super corpus S. Bononii abbatis Locedensis ad episcopi, et cleri Vercellensis petitionem.

5. 6. Quartum actum insinuat elevatio corporis sancti Adelardi abbatis Corbejensis a Joanne XX sancita, et sub Benedicto facta. Quintus eidem Benedicto tribuitur, qui ad preces Popponis Trevirensis episcopi, tam suo quam cleri, et populi nomine porrectas, Simeonem Syracusanum, adhibito fratrum consilio, inter sanctos, et in martyrologium referri, ejusque festum celebrari decrevit, apud Bolland. (*tom.* 1, *Jun. ad diem* 1.)

7. Sextus actus reponendus est in S. Wiboradæ canonizatione, quam Nortpertus S. Galli in Alemannia abbas, Henrico imperatore, ejusque conjuge adminiculante, a Clemente II impetravit, apud Bolland. (*ad diem* 2 *Maji.*)

8. 9. S. Leo IX in synodo Romæ coacta permisit, ut historia vitæ sancti Deodati episcopi Niverniensis in Ecclesia Dei legeretur, apud Bolland. (*tom.* 3, *Jun. ad diem* 19). Alia romana synodo laudante, B. Gerardum Tullensem episcopum inter sanctos retulit. Præterea idem Pontifex ven. Wolfgangum Ratisbonæ antistitem e tumulo levavit, et corpus ven. Erhardi transtulit, apud Mabill. (*sæcul.* 5, *Bened.*). In villa Tullensi corpus S. Romani elevavit, annuitque, ut elevaretur corpus S. Bertini. Tandem S. Maximi, aliorumque inventionem Patavii canonizavit: et Romaricum, aliosque

sanctis adscripsit ut refert Ruerus *(1 par. antiquit. Vogesens. l. 4, c. 12)*. Certum illud est, Romarici ecclesiam Vogesi ab eodem Pontifice fuisse consecratam.

10. Si hæ Leonis IX res gestæ pro uno actu, nempe pro septimo computentur, res gestæ ab Alexandro II octavum actum constituent. Is itaque Theobaldum eremitam canonizavit, ut putant Bollandiani *(tom. 5 Jun.)*. Arialdum SS. martyrum catalogo Mediolani adscripsit; ipsoque jubente, Petrus Burgensis episcopus B. Eneconi abbati publicum detulit cultum, apud Bolland. *(t. 1 Jun. ad diem 1.)*

11. Nonus actus gesta Gregorii VII complectitur. Ejus auctoritate corpus S. Paschasii Ratberti abbatis translatum, et elevatum fuisse, dicit Baillet *(in vita S. Paschasii)*, S. Heribertus archiepiscopus Coloniensis ab eodem canonizatus creditur, quamvis alii id alteri Gregorio tribuant *(apud Bolland. ad diem 16 Mart.)*. Ejusdem denique jussu elevata fuisse corpora SS. Stephani Pannoniæ regis, ac Gerardi episcopi et martyris, censet Baronius *(ad ann. 1079.)*

12. 13. Urbanus II cum in concilio postularetur canonizatio Nicolai Peregrini Tranensis, causam alteri se commisisse respondit. Sub ipso S. Godoleva virgo, et martyr sanctorum catalogo adscripta dicitur in ejusdem actis apud Bolland. *(tom. 2 Jul.)* Pro canonizatione Guolgosii respondit, miracula in hac re per testes de visu comprobari debere. Mediolani vero Herlembardum SS. martyribus, Attilanum episcopum confessoribus adjunxit, ex martyrol. rom. *ad 5 Oct.* Hæc decimum actum; undecimum vero Paschalis II gesta conficiunt. Hic indulsit, ut celebraretur festum Petri Anagnini episcopi, tamquam sanctorum catalogo adscripti; et Angilramnum abbatem in SS. confessorum canonem retulit apud Mabill. *(in sæc. 4, Bened. part. 1.)*

14. Gesta Callisti II actum duodecimum exhibent. Udalrico Constantiensi episcopo, Sedem Apostolicam interpellanti, ut Conradum antistitem inter sanctos referret, *vitam in concilio comprobandam*, ac *testes signorum, quæ per eum fiebant, adhibendos* esse respondit. Sub eodem Pontifice concilium Bellovacense S. Arnulpho episcopo Suessionensi, Conone legato apostolico præsidente, cultum decrevit, uti habetur in act. concil. *(tom. 6 part. 2)*. Hugonem demum Cluniacensem abbatem Callistus ipse canonizavit apud Bollandian. *(tom. 3 Apr.)*

15. 16. Innocentius II in plenaria synodo, Remis celebrata, Godehardum Hildensheimensem episcopum, cujus gesta ex principum testimonio perspecta habuerat, annuentibus omnibus, inter sanctos retulit *(sæc. 6 Bened. part. 1)*. Idem præstitit erga S. Hugonem episcopum Gratianopolitanum, habito archiepiscoporum, episcoporum, et cardinalium consilio: et erga Sturmium, primum abbatem Fuldensem in Lateran. œcumenico concilio. Ex his decimus tertius coalescit actus.

17. Demum Eugenius III in epist. ad Egelbertum episcopum, et canonicos Bambergenses, horum, petitionibus satisfaciens, ex archiepiscoporum, et episcoporum communicato consilio, constituit, ut inter sanctos Henrici imperatoris memoria fieret. Epistola hæc extat in novo Bullario Rom. *(tom. 2.)*

CAPUT IX.

De pontificiæ iterum auctoritatis in beatificationis, et canonizationis negotio interventu.

1. 2. Ab initio pontificatus Alexandri III ad hæc usque tempora interventus ejusmodi perseverat. Eduardum enim Angliæ regem, Thomam Cantuariensem, et Bernardum abbatem idem Alexander sanctis accensuit. Harum canonizationum bullæ extant in bullario romano; nec non ejusdem epistolæ, quibus plures ecclesiæ prælatos, Francorum regem pluresque monachos de SS. Thomæ, et Bernardi canonizatione admonuit, ut ad eorum cultum illos excitaret. Huic Pontifici nonnulli tribuunt canonizationem Theobaldi eremitæ: alii Alexandro II. Primus quoque, Innocentio III teste, indulsit, ut in honorem Guillelmi eremitæ celebraretur officium in diœcesi Grossetanensi, cum ejusdem canonizationem Martinus episcopus petiisset.

3. Guarinum insuper cardinalem, et Helenam Sueonam inter sanctos retulit. Ex duobus Canutis regibus, qui inter sanctos numerantur apud Bolland. *(tom. 1, Januar. ad diem 7)*, junior, qui fuit Obotritorum rex, ab Alexandro III canonizatus dicitur: quamquam bulla non reperiatur: verum legatos, et oratores ad ipsum a Waldemaro rege missos, canonizationem impetrasse, testantur Krantius *(l. 6, Daniæ c. 29)*, Isaac Pontanus *(in rerum Danicarum hist. l. 6)*, aliique.

4. Adversum Alexandrum III quatuor pseudo-pontifices insurrexerunt, ex quibus Paschalis III Carolum Magnum in sanctorum canonem retulit, elevatio solemniter Aquisgrani illius corpore ex consilio, et petitionibus principum sæcularium, et ecclesiasticorum. Inde factum est, ut in aliis particularibus Galliæ, Belgii, ac Germaniæ ecclesiis Carolus coli cœperit. Jam vero ex hoc cultu a subsequentibus legitimis Pontificibus cognitio, et per tolerantiam admissio, et ex longissima ejusdem observantia, beatificatus dici jure potest, ut adnotavit Molanus *(in natal. SS. Belgii)* cum aliis.

5. 6. Lucius III Alexandri successor Brunonem episcopum Signinum sanctis adscripsit, ut antiqua indicat, quæ Signiæ extat, inscriptio. Clemens III Othonem episcopum Bambergensem, Stephanum auctorem ordinis Grandimontensis, et Malachiam Hiberniæ episcopum in SS. confessores retulit, ut patet ex novo *codice canonizationum*.

7. Ex eodem codice Ubaldus, Bernuvardus in Saxonia episcopus, Joannes Gualbertus, et Gerardus, ex breviario ecclesiæ Lemovicensis apud Bolland. *(tom. 1 Apr.)* Gaucherius canonicus: et ex

Tamajo (*t. 2, martyr. Hisp.*) Rodesindus ab eodem Cœlestino III canonizati deprehenduntur.

8. Plurium canonizationum ab Innocentio III expletarum constitutiones extant in Bullar. Rom et codice canoniz. at aliquæ desiderantur, ut canonizationi Gilberti fundatoris ordinis Sempringhamensis apud Bolland. (*ad 4 Feb.*) et Procopii Bohemi abbatis apud Surium (*ad 4 Jul.*)

9. Plures beatorum canonizationes peregit Honorius III, Robertum vero Cisterciensis ordinis fundatorem beatis adscripsit, ut a Molismensibus tamquam sanctus coleretur, permisit: apud Bolland. (*t. 1, 3 Apr.*)

10. Reliquarum canonizationum a subsequentibus Pontificibus factarum constitutiones extant in novo codice canonizationum. Hic tamen notandum est, canonizationem S. Birgittæ a Bonifacio IX peractam fuisse tempore schismatis, ideoque a Joanne XXIII in concilio Constantiensi, instantibus oratoribus Scotiæ, Daniæ, et Norvegiæ, innovatam, et a Martino V *ad mentium, et conscientiarium serenationem*, ubi dicitur in ejus constitutione, confirmatam fuisse; neque enim tunc constabat, quod nunc constat, Urbanum VI et Bonifacium IX legitimos fuisse pontifices. Hinc Pius II in bulla canonizationis S. Catharinæ Senensis, divino consilio factum fuisse, ait, ut eadem tempore schismatis non canonizaretur, ne scilicet cum Urbano VI adhæsisset, obtrectationibus aliorum esset obnoxia.

11. Ex ultimis canonizationibus deerat bulla canonizationis S. Elisabeth reginæ Portugalliæ, quam Urbanus VIII expleverat. Hanc tamen novissime expedivit Benedictus XIV. Ex prædictis colligitur, beatificationis ritum ante Gregorium X extitisse.

CAPUT X.

De pontificia auctoritate extra concilium et de jure beatificandi, et canonizandi summo tantum Romano Pontifici reservato.

1. Quamvis Romani Pontifices, juxta superius recensita, nonnullas canonizationes in conciliis plenariis expleverint, et in iis canonizandorum vitam et miracula perpendenda esse nonnumquam responderint, plures tamen etiam iisdem temporibus extra concilum peregerunt. Quare indubia extra concilium canonizandi potestate pollent.

2. Hæreses etiam, licet aliquas in conciliis, plerasque tamen extra concilia Pontifices damnarunt. Si quæ autem ab episcopis in particularibus synodis damnatæ sunt, earum damnationi auctoritatem suam, Duvallio (*t. 2, in 2, 2. de potestat. eccl. p. 2*), et Thomassino (*dissert. 4, in Syn. Gangr.*) testibus, iidem Ponifices adjecerunt.

3. Jam vero, ut de jure beatificandi, et canonizandi solo Romano Pontifici reservato disseramus, nonnulla resumenda sunt ex iis, quæ superius indicavimus. Alexander III monitus ab Arnulpho episcopo Lexoviensi procuratorem monasterii Gristani, in ebrietate occisum, tanquam martyrem coli, per decretalem *Audivimus* cultum sustulit, affirmans, *non* licere *illum pro sancto absque auctoritate Romanæ Ecclesiæ publice venerari.*

4. etc. Porro per hanc decretalem novum jus conditum esse, per quod Sedi Apostolicæ privative reservaretur facultas cultum servis Dei decernendi, plures cum Bellarmino (*l. 1, de SS. Beatit. c. 8*) sentiunt. Verum alii ejusmodi jus antiquius esse, et a memorata decretali supponi existimant. Certum illud est, potuisse olim primates, archiepiscopos, et episcopos in provincia, aut diœcesi beatificatione, jure suo, peragere. Hæc autem jurisdictio, a summi Pontificis auctoritate independens, usque ad Alexandri III tempora perseveravit, uti ex pluribus beatorum corporum elevationibus sola episcopali autoritate factis apud Bolland. (*t. 1, Jul.*) et alios, eruitur.

8. Edita vero prædicta decretali, jus canonizandi, et beatificandi fuisse Romano Pontifici privative, quoad alios reservatum, subsecuta ecclesiastica monumenta aperte declarat, licet fortasse quoad beatificationem id non fuerit ab omnibus episcopis observatum. Senserunt quidem theologi, et canonistæ, per illam decretalem universaliter prohiberi publicum cultum erga quemcumque Dei servum absque Sedis Apostolicæ auctoritate; nihilominus Thomas Waldensis facultatem indulgendi in diœcesi beatificationis honores, episcopis adhuc adjudicavit, cui suffragantur exempla apud Bolland. (*t. 3, Feb. to. 3, Apr. ad diem 26*) et alios. At tandem Urbanus VIII litem omnem diremit, omnia ad publicum beatorum cultum pertinentia, Sedi Apostolicæ penitus reservans.

CAPUT XI.

De eodem privativo jure juxta scribentium assertiones.

1. etc. Ad solum Romanum Pontificem nunc Dei servos beatorum, et sanctorum catalogo adscribendi jus ita pertinere, ut id neque sacrum cardinalium collegium, etiam Sede Apostolica vacante; neque legatus de latere; neque concilium provinciale, aut etiam generale, quamvis Sedes Apostolica vacet; neque alii quicumque præstare valeant, affirmant Contelorus, Matta, Schiara, aliique plures de canonizatione scribentes, et insinuat etiam Clemens VI *in epist.* quam ad patriarcham Armenum scripsit.

7. etc. Hujus privativi juris rationes tradit Glossa *in cap. Gloriosus, de Reliq. et vener.* SS. quas communiter secuti sunt canonistæ, ac theologi, et pluribus illustrarunt cardinalis Bellarminus (*de SS. beatit. l. 1, c. 8*) Saussajus (*in Apul. Theol. de cultu* § 9, *SS. post Matt. Gal.*) Bollandistæ (*in propyleo diss. 20*) aliique eruditiores viri, ratione potissimum habita supremæ summi Pontificis in Ecclesia universa auctoritatis.

10. Et sane cum causas majores apud Sedem Apostolicam definiendas esse, Innocentius I (*ad Victricium Rotomag. ep.* 2, *apud Petrum Constant. tom.* 1), S. Leo (*t.* 1, *ep.* 4, *c.* 5), S. Gregorius (*ep.* 54, *ad universos regni Childeberti episcopos l.* 5, *t.* 2, *oper.*) aliique patres affirmaverint. Cumque hæ ex rerumgravitate, vel ex dignitate personarum desumantur, profecto inter ipsas numerandæ sunt canonizationes sanctorum, quæ utpote totam Ecclesiam spectantes, solius proinde Romani Pontificis judicio sunt reservatæ.

11. Opponi quidem potest, in concilio Constantiensi S. Rochum beatificatum, aut canonizatum fuisse : propositam beatificationem Petri de Lucemburgo, et expeditas litteras remissoriales pro inquisitione super vita, et miraculis Nicolai Lincopensi, Brimulphi Scarensis episcoporum, et Ingridis Monialis : verum objecta facile diluuntur : nam S. Rochus jampridem cultum obtinuerat et solum tunc per Constantiensem urbem ejus imago ad avertendam luem solemniter delata fuit.

12. Causam vero Petri de Lucemburgo commiserat quidem Clemens VII antipapa tribus ex sua obedientia cardinalibus. At mox processum super ejus virtutibus, ac miraculis confectum, Andreas de Borvil Constantiam detulit, et a Martino V beatificationem petiit, quam tamen Clemens VII legitimus pontifex explevit, ut constat ex ejusdem apostolicis litteris apud Bolland. (*t.* 1, *Jul.*)

13. Quoad Nicolaum tandem, et duos riliquos, patres Constantienses quibusdam de concilio inquisitionem super eorum vita et miraculis commiserunt. Verum Martinus V novam postmodum expedivit commissionem, in qua gesta antecedentia confirmavit. Refert etiam Theodoretus (*hist. eccl. l.* 5, *c.* 26), Telemachum monachum, Romæ, cum gladiatores compesceret, occisum, ab Honorio imperatore martyrum numero fuisse adscriptum. Ad id intelligendum est, ut explicat Baronius (*ad ann.* 395), quod videlicet curaverit Honorius, ut is a Pontifice martyrum numero adscriberetur.

CAPUT XII.

De potestate canonizandi.

1. etc. Hæc potestas in utilitate sanctos invocandi fundatur, fatente ipso Dallæo hæretico, (*l.* 3, *c.* 21) ad cultum, et invocationem sanctorum necessariam esse eorumdem canonizationem. Hanc invocationem vetus Testamentum non semel insinuat; imo Deus ipse 4, *Reg.* eam sibi acceptam, ac piam, et utilem esse profitetur. Cohæret novum Testamentum *Apoc.* 1, 5, et 8, et S. Petrus *epist.* 2, post obitum intercessionem apud Deum promittit. Sane primorum sæculorum patres Irenæus (*l.* 5, *contra hæres. c.* 19, *n* 1), Origenes (*l.* 8, *cont. Cels. n.* 34), Cyprianus (*in epist.* 57, *ad Cornel.*) aliique, sanctorum apud Deum intercessionem extollunt : proinde de invocatione non est ambigendum.

5. 6. His fundamentis prælibatis, potestatem canonizandi ex sacris etiam Literis demonstrari auctores contendunt. Nam *Ecclesiastici* 44, præcipitur, ut *laudentur viri gloriosi*, *eorum sapientiam narrent populi*, *et laudem nuntiet Ecclesia*. In hoc præcepto fundamenta inter sanctos referendi viros virtutibus, et miraculis insignes, adeoque potestatis canonizandi, statuta videntur, ut innuitur in bulla canoniz. S. Franciscæ Rom. et in brevi beatif. S. Francisci Salesii. Immo in eo textu substantialia canonizationis requisita contineri, canonistæ sentiunt. Eamdem potestatem ex Apostolo *ad Hebr.* 13, *et ad Rom.* 12, alii deducunt, eamque Ecclesiæ relictam fuisse suadent theologi congruentissimis rationibus, quas in unum congessit Dominicus a sanctissima Trinitate (*c.* 18, *in bibl. max. Pont. pag.* 491, *t.* 10).

7. 8. Potestatem hanc irrident hæretici, Pontificem divina sibi usurpare criminantes. Sed perperam : neque enim essentiale beatorum gaudium augeri posse catholici sentiunt, sed solum accidentale, quod beati de omnibus habent, quæ in Dei honorem fiunt, et de iis maxime, in quibus de eorum gloria gratias Deo agimus, uti docet S. Thomas (*in* 4, *sent. distint.* 12, *q.* 2, *a.* 2). Quare Pontifices in canonizatione gaudii essentialis augmentum sibi nullatenus asserunt, sed solum præviis exquisitissimis diligentiis declarant, colendos in Ecclesia esse servos Dei virtutibus, ac miraculis præfulgentes, et cum Christo in cœlo triumphantes, ut explicat Saussajus (*in citat. apol.* § 9).

CAPUT XIII.

De benefacto, ut aliquado solemnia canonizationis expleantur.

1. etc. Quæ canonizandi potestatem, ea canonizationum etiam utilitatem, et congruentiam probant. Et primo quidem Deus in sanctis suis laudatur, et colitur. Secundo decet, ut qui sanctus est apud ipsum, sanctus quoque ab hominibus habeatur. Tertio in beatificationibus, et canonizationibus non modo exaltatur Ecclesia, verum etiam ejus hostes confunduntur, ut plures canonizationum bullæ testantur.

4. etc. Quarto expedit, ut apud Deum intercessores nostri multiplicentur. Quinto valde potest nova semper habere virtutum, quas imitemur, exempla, uti notat S. Gregorius (*l.* 2, *m. c.* 1, *to.* 1), cum aliis, et uti passim legitur in bullis canonizationum. Demum in beatificationibus, et canonizationibus magna adest spiritualis lætitiæ materia, ut in bulla canoniz. S. Hyacinthi affirmatur.

8. etc. In solemni canonizationum sententia tres a Pontifice causæ finales exprimuntur : *SS. Trinitatis honor*, *catholicæ fidei exaltatio*, *et christianæ Religionis augmentum*. In SS. canonizatione hono-

ratur Trinitas, cum quidquid laudabile, et meritorium sancti gesserunt, gratiæ divinæ beneficio peractum sit. Exaltatur fides, cum vera sanctitas, et miracula innotescant, quibus aliæ sectæ carent : unde fit, ut sectarii ad veram fidem convertantur, sicuti de Naamano Syro (*l.* 4, *Reg. c.* 5), aliisque in sacris Literis perhibetur. Augetur Religio, cum per sanctorum multiplicationem eorum quoque cultus augeatur, eorumque virtutes, ac miracula elucescant, et sic fidelium devotio crescat, ut exhibet formula sententiæ canonizationis, ac pluribus exornat S. Bernardus (*in serm. in Vigil. SS. apost. Petri et Pauli vol.* 1).

11. Quamquam autem canonizationum usum nonnulli damnare audeant, majorem veterum sanctorum excellentiam, aut intercessionis sufficientiam, vel eorum cultus diminutionem, aut canonizationum ex frequentia contemptibilitatem causantes; vel quia tandem nonnulli servi Dei, canonizatis præstantiores, non canonizentur : immerito tamen id faciunt.

12. 13. Nam quantacumque fuerit veterum sanctorum excellentia, Christus tamen nostris etiam temporibus sine testimonio se non reliquit, adeoque expedit novas canonizationes fieri, ut propinquiora habeantur virtutum exempla, et intercessores nostri multiplicentur apud Deum, ut explicant Gaufridus (*in Prologo ad vitam S. P. Tarentasi apud Boll. ad* 8 *Maji to.* 2), Chrysostomus (*orat. in SS. Juvent. et Max. to.* 2), aliique, et ut exponitur in præf. ad passion. SS. Perpetuæ, et Felicitatis apud Ruinart (*pag.* 80).

14. At enim, ut Deus preces nostras exaudiat, veterum sufficit intercessio sanctorum. Ratio hæc nimis probat : probat enim, ne veteres quidem sanctos canonizari oportuisse, cum sola B. Virginis, et Apostolorum intercessio sufficeret. Verum cum Deus, juxta S. Augustinum (*t.* 2, *in epist.* 78, *alias* 137) quæcumque, quomodocumque voluerit, concedat : hinc et superiores, et minores sancti invocandi a nobis sunt, ut pluribus rationibus suadet S. Thomas (*in* 4, *dist.* 45, *q.* 3, *art.* 2, *et* 2,2,*q.*83, *a.* 11, *ad* 4).

15. Neque vero novis canonizationibus cultus veterum sanctorum minuitur cum horum celebritates eadem, qua prius, solemnitate peragantur, et singulorum templa supersint ornatissima.

16. Contemptibilitatem autem, quam ex frequentia canonizationum oriri ajunt, excludit earumdem paucitas, quæ facile ex responsis Alexandri III et Innocentii VIII necnon ex canonizationum elencho colligi potest. Quod si plures beati nunc simul canonizantur, id fit ad sumptus vitandos, ad canonizationis solemnitatem requisitos. Quod autem nonnulli grandioris meriti non canonizentur, id ad divinam dispensationem refert S. Antoninus (*Summ. hist. par.* 3, *tit.* 23, *c.* 14).

17. Cisterciensium pariter, et Carthusianorum exemplum objici posset, quorum primi alumnum suum virtutibus, et miraculis clarum canonizandum proponere noluerunt : ex secundis vero nullus ferme est sanctorum canoni adscriptus. At his tum rationes prædictæ, tum aliarum religionum exempla opponuntur. S. Benedicti ordinem S. Berno reformavit, et Cluniacensem congregationem statuit; sed mox regulari disciplina iterum deficiente, Robertus monachus, S. Benedicti regula exacte restituta, Cistercienses instituit, ex quibus Robertus ipse ab Honorio III beatus declaratus est, Alberico successori cultus alicubi permissus, Bernardus sanctis adnumeratus, et Petrus a Castro Novo apud Cistercienses Gallos ut martyr colitur.

18. Carthusianus vero ordo, teste Garnefelt, plures sanctitate celebres protulit, ex quibus Nicolaus Albergatus inter beatos, Hugo, olim Carthusiæ Anglicanæ prior, et Bruno ordinis fundator inter sanctos relati sunt. Ratio autem, cur pauci ex solitariorum ordinibus canonizentur, hæc esse videtur, quia probatio virtutum heroicarum, multis testibus innixa, et ad canonizationem necessaria, in iis difficulter haberi potest.

CAPUT XIV.

De subjecto canonizationum.

1. Tum martyres, qui miraculis post obitum fulgent, tum ii, qui virtutibus in vita, et miraculis post mortem coruscant, subjectum sunt canonizationis, ut declarat Innocentius III *in bulla canonizationis S. Homoboni.*

2. Solvendæ nunc sunt quæstiones aliquæ ab auctoribus hic agitari solitæ. Prima est, an sancti veteris Testamenti canonizari possint a Pontifice? Negant multi cum S. Antonino (*in Sum.*)*:* affirmat Contelor (*de canoniz. SS. c.* 10, *n.* 11) cum aliis. Quæstio tamen inutilis est. Absonum enim, et quodammodo inutile videtur, quos Deus sanctos in Scripturis manifestavit, tales per Pontificis sententiam declarari.

3. 4. Secunda est : an pueri post baptismum fluminis, sed ante usum rationis decedentes, canonizationis subjectum esse possit? Negative respondendum est ob defectum heroicarum virtutum, juxta Malvet. (*de canoniz. SS. ad tertium dub. n.* 63), aliosque plurimos. Affirmative vero respondendum videtur, si in odium Christi, ejusque fidei occidantur, uti probant Guyet *de fest. propr. SS.* (*l.* 2, *c.* 7, *q.* 15) et alii, exemplo Innocentium ab Herode interfectorum, quos ab antiquo tempore ut martyres colit Ecclesia, cui quidem alia suffragantur exempla. Celebratur quippe festum trium puerorum, qui cum S. Babyla martyres effecti sunt, de quibus loquitur S. Joannes Chrysost. (*homil. in honorem SS. juvent. et Max. t.* 2, *p.* 578). Simeon etiam puer Tridentinus, a Judæis in odium Christi occisus, statim post obitum ut martyr coli cœptus est. Hunc quidem cultum Sixtus IV interdixit; sed illum mox proba-

tis probandis Sixtus V diœcesi Tridentinæ concessit, et Gregorii XIII auctoritate Simeonis pueri nomen in martyrologio romano descriptum est. Aliorum puerorum martyrum cultum referunt Bolland. (*ad* 24 *Mart.*), et Guyet (*ad eamdem diem*), sed de eorum actis, aut de obitus tempore apud ipsos non constat. In eodem martyrol. romano ad 24 *Oct.* fit commemoratio S. Aretæ, et Sociorum martyrum, inter quos filius erat annorum quinque.

5. Verum quidquid sit speculative, dubitatur sane, an similes pueri possint esse practice subjectum canonizationis, cum nullum eorum occurrat canonizationis exemplum. Nam socios S. Babylæ ex actis apud Bolland. patet usu rationis præditos fuisse. Simeon equivalenter beatificatus potius, quam canonizatus dicendus est. Ex descriptione S. Aretæ, et sociorum in martyrol. non infertur canonizatio. Coluntur tandem Innocentes ab Herode occisi, quia primi pro Christo mortui sunt.

6. etc. Tertia quæstio est : an possint canonizari ii, quorum animæ in purgatorio adhuc torquentur? Negative respondit Christianus Lupus (*in not. ad IV. Conc. R. t.* 3, *p.* 572), eo quod eorum intercessione miracula non fiant. Relationem autem B. Petri Dam. (*lib.* 2, *epistolarum p.* 112) de S. Severino episcopo Coloniensi, purgatorii pœna affecto, censet apocrypham. Quod vero refert S. Gregorius (*lib.* 4, *dial. c.* 40, *t.* 2, *oper.*), Paschasium diaconum visum igne torqueri, licet miraculis post obitum claruerit, non obstare, ait, cum non fuerit canonizatus. Præterea pro canonizato non oratur, bene vero pro animabus purgatorii : canonizatis tribuitur honor erectionis altarium, et celebrationis missarum, ac officiorum ; secus animabus purgatorii. Tandem canonizati intercedunt pro nobis apud Deum ; animæ vero purgatorii nostris potius indigent orationibus, ut docent multi cum S. Thoma (*in* 4, *dist.* 15, *q.* 4, *a.* 5, *quæstiunc.* 2, *ad* 2, *et* 2, 2, *q.*83, *a.*11).

9. 10. Eos quoque, qui aliquando purgatorium sustinuerunt, canonizandos non esse nonnulli censent, arbitrati canonizationis subjectum esse tantum justos, qui statim post obitum in paradisum recipiuntur. Alii vero hanc doctrinam, ut nimis rigidam, rejiciunt. Enimvero et nimis rigidus esset, qui canonizatione indignum putaret hominem lapsum in veniale ; et nimis laxus, qui canonizandum diceret hominem lapsum in mortale, si Ecclesiæ de neutrius satisfactione constaret.

11. 12. Quarta est : an viventes canonizari possint ? Communis est sententia negativa, nisi forte, ut quidam addunt, Deus Pontifici revelaret, aliquem esse prædestinatum. Pro cujus additionis probatione ajunt, B. M. Virgini adhuc viventi ædificatas fuisse ecclesias : imo ipsam, et S. Joannem Evangelistam, sicuti et Eliam mortuos numquam fuisse. Questio quidem inutilis : agitur enim hic de subjecto canonizationis per vias ordinarias, et dependenter a probationibus. De ecclesiis Virgini viventi dicatis alibi agetur. Ipsam vero (quidquid scripserit S. Epiphanius) et S. Joannem Evangelistam (quidquid Græci post schisma, aliique senserint) obiisse, semper existimavit Ecclesia, et testatur Tertullianus. (*lib. de anima. c.* 50.)

13. 14. Eliam, et Henoch adhuc vivere cum Antichristo pugnaturos, testantur Scriptura, et patres. Eliæ quidem fit mentio in martyrol. rom. et colitur potissimum a Carmelitis : sed hæc canonizationi viventium non suffragantur : Ecclesia celebrat festum Eliæ non ut beati, sed ut rapti, ut ostendit a Lapide (*in Gen. c.* 5, *v.* 24), vel quia, licet visione beatifica non fruatur, perseverantiæ, et confirmationis in gratia dono præditus est : et præterea in historia Machab. pro populo orasse dicitur, unde poterat, ut intercessor, invocari. An aliquis canonizari possit ad ordinem Apostolorum, inquirendum superest : sed id alibi exponetur.

CAPUT XV.

De gravitate causarum canonizationis, et de his, quorum opera, et consilio, summi Pontifices olim usi sunt in earum definitione.

1. etc. Gravitatem harum causarum in diplomatibus, et bullis extulerunt Cælestinus II, Innocentius III aliique Pontifices, eas *divini potius judicii, quam humani opus* appellantes, et in iis Ecclesiam Romanam *cauta diligentia*, ac *magna maturitate* procedere consuevisse, ac procedendum esse affirmantes.

10. Pro iis definiendis Romani Pontifices usi sunt, et utuntur opera cardinalium S. R. E., eorumque consilium, de honestate, requirere debent, juxta S. Antoninum, et alios.

11. 12. Ante institutam congregationem rituum plerasque canonizationes iidem Pontifices peregerunt in synodis particularibus, vel generalibus, vel paulo ante has, utentes opera, et consilio patrum concilii. Alias peregerunt extra concilium, cardinalium, archiepiscoporum, et episcoporum ad id vocatorum opera, et consilio adhibitis, ut in pluribus canonizationum bullis testatur Alexander III, Cælestinus III aliique Pontifices.

13. 14. Antequam hæ causæ in consistorio Pontifices proponerentur, earum processus nonnullis rotæ auditoribus, aut probis doctisque viris examinandi committebantur, ut eruitur e monumento canonizationis Laurentii Dublinensis, edito a Guillelmo Bessin. (*in conciliis provinciæ Rotom. p.* 2, *pag.*47), et clarius ex cardinali Ostien. (*in Commen. ad c. Audivim. de Reliq. et vener. SS.*), aliisque auctoribus, et monumentis.

15. etc. Examini auditorum rotæ, superadditum fuit examen unius cardinalis a Pontifice electi, uti eruitur ex prædicto monumento, et vita S. Stanislai episcopi apud Bollandian. (*ad* 7 *Maj. t.* 2.) Progressu temporis loco unius tres cardinales subro-

gati fuerunt, unus episcopus, alter presbyter, tertius diaconus, qui præter rotæ auditores rem totam perpenderent, teste Bonifacio VIII, in concione autem canonizationem S. Ludovici Galliæ regis. His omnibus accessit examen in consistorio Papa, cardinalibus, et episcopis præsentibus, et aliquando exquisita fuerunt suffragia theologorum, vel canonistarum, uti eruitur ex quibusdam canonizationum bullis. Et quamvis consilii cardinalium, et memoratorum examinum mentio nulla fiat in bullis canonizationum SS. Theobaldi, Hugonis, et Laurentii Dublinensis; tamen cum in aliis bullis Pontificum, qui easdem canonizationes expleverunt illa expressa fuerint, idcirco etiam in iis intervenisse censendum est.

CAPUT XVI.

De sacrorum rituum congregatione.

1. etc. Inter quindecim a Sixto V in Urbe institutas cardinalium congregationes quinta est sacrorum rituum, qui causarum beatificationis, canonizationis, et cultus sanctorum, antequam ad consistorium coram Papa deferantur, curam commisit. Idem tamen Pontifex causam S. Didaci, quem canonizavit, nec institutæ congregationi, qui forte cardinales pro illa nondum designaverat, nec tribus de more, sed octo cardinalibus delegavit, uti habetur in actis canonizationis (*apud Peniam l.* 3, *c.* 11). Post hanc canonizationem congregatio rituum harum causarum cognitionem assumpsit, ac pro ea plura a summis Pontificibus edita sunt decreta.

4. Hæc congregatio vel est *ordinaria* vel *antepræparatoria*, vel *præparatoria*, vel *generalis*, vel *particularis*. *Ordinaria* in palatio apostolico quolibet saltem mense cogenda esset. Interveniunt cardinales, aliique officiales, et in ea agitur de beatificationibus, et canonizationibus, de præcedentiis, et similibus, solique cardinales suffragium ferunt. Alia species congregationis *ordinariæ* cœpit sub Benedicto XIV, cui præter alios Pontifex intervenit. In discussione causarum beatificationis, et canonizationis aliquod interdum excitatur dubium peculiaris indaginis: idcirco Pontifex, auditis cardinalium suffragiis, resolutionem differt, quam postea, re bene perpensa, et invocato Dei auxilio profert, ut laudatus Benedictus in causis ven. Joannis de Britto, et Joannæ Fransciscæ Fremiot de Chantal egregie præstitit.

5. 6. *Antepræparatoria* in ædibus cardinalis relatoris causæ cogitur. Interveniunt consultores, et magistri cæremoniarum, ac primi dumtaxat, suffragium ferunt: discutitur unica causa: instituta est post decreta Urbani VIII et Innocentii XI ut relator instruatur. *Præparatoria* in palatio apostolico ad libitum relatoris cogitur. Interveniunt cardinales, consultores, ac magistri cæremoniarum, solis consultoribus suffragium ferentibus, ut cardinales instruantur. Unica causa expenditur de dubio, sive virtutum, sive martyrii, sive miraculorum.

7. etc. *Generalis* coram Pontifice cogitur. Consultores primum, mox cardinales suffragium super dubiis præstant. Juxta decreta Urbani ter quolibet anno cogenda esset, et tres aut quatuor causæ proponi in ea possunt. Quod si aliqua cardinalium suffragia desint, in prima ordinaria supplentur, et secretarius cuncta Pontifici referre debet. Nunc vero bis cogi, et in unaquaque vix una causa discuti potest, vel ad summum duæ, si in una propositum sit dubium: an, approbatis virtutibus et miraculis, tuto procedi possit ad beatificationem, aut canonizationem: in altera proponatur dubium de virtutibus, aut martyrio, vel miraculis. *Particularis* est, cui de mandato Pontificis aliqui cardinales, et consultores, ab eodem eligendi, cum secretario, et promotore fidei interveniunt.

12. etc. Cardinales congregationis rituum, ejusdem præfectus a Pontifice eliguntur. Olim causarum *Relatores* seu *Ponentes* congregatio designabat, nunc summus Pontifex ex decreto Alexandri VII eos statuit. Relator processus auctoritate ordinaria facti, confirmari solet in relatorem causæ post processus, auctoritate apostolica confectos, ut constat ex causa servæ Dei Solomeæ reginæ Galaciæ. Præterea juxta Sixti V constitutionem interveniunt consultores, a Pontifice ex cœtu præsulum curiæ, et clero sæculari, ac regulari delecti: nonnulli tamen, ratione alicujus muneris, vel dignitatis sunt consultores nati. Ex consultoribus regularibus aliquis semper extitit ex ordinibus Prædicatorum, Minorum Observantium, et Societatis Jesu. Benedictus XIII (*in litt. Apost. in for. Brevis* 7 *Aug. et* 1 *Oct.* 1725 *et* 8 *Aug.* 1726) unum ex ordine Minorum Conventualium, alterum Barnabitarum, alium Servorum B. M. V. perpetua addidit. Consultores eamdem servi Dei, de cujus causa agatur, religionem professi, congregationi super eadem causa interesse nequeunt ex decreto Clementis XII (11 *Maji* 1733), exceptis personis in dignitate episcopali constitutis, et magistro sacri palatii.

15. 16. Cardinales, et consultores acta in his causis exhibita legere tenentur: verbales informationes audire, ad congregationes statutis diebus accedere, et suffragium ferre, inviolabile servare secretum sub pœna excommunicationis Pontifici reservatæ, ac manifestare, num voce, an scripto causæ sibi commendatæ sunt. Cuncta hæc exprimuntur in formula juramenti ab iisdem emittendi; quo quidem juramento non solum generales, sed etiam reliquas congregationes comprehendi statuit Clemens XII. (*loco cit.*)

17. 18. Ad perpendendas scripturas causarum cardinales duorum familiarium, auditores rotæ unius opera uti possunt, dummodo et isti juramentum emittant juxta decreta Urbani VIII. Secretarius congregationis duarum familiarium auxilio pariter

uti potest ex decretis ejusdem congregationis (18 *Jan.* 1653 *et* 10 *Jan.* 1654.) Nullius adjutorio uti possunt consultores, nisi facultate a Pontifice impetrata. Horum tamen, et cæterorum adjutores esse nequeunt advocati, procuratores, seu postulatores causarum, juxta Clementis XII decretum cit. Magistri cæremoniarum congregationibus intervenientes, juramentum, ut alii, emittere debent ex decreto edito 21 *Jun.* 1632.

19. Verbales informationes procuratorum, et advocatorum non sunt superfluæ, nec oppositiones in iis excitatæ obstant juramento de servando secreto, ut patet exemplo auditorii sacræ rotæ. Neque enim eæ oppositiones sensum congregationis, aut argumentis aperiunt.

20. etc. Consultores suffragium dare habent juxta ordinem præscriptum in generali congregatione coram Alexandro VII (19 *Feb.* 1658) tam super dubio virtutum, quam miraculorum. Idem, et cardinales absentes suffragium scriptum ad fidei promotorem, vel secretarium, aut aliquem cardinalem transmittere possunt, ac debent in congregatione legendum, ut constat exemplis, et decreto Clementis XII (7 *Dec.* 1735), consultores in congregationibus antepræparatoria et præparatoria suffragium sedentes præstant, stantes vero in generali coram Papa : et exeunt ex aula, cum cardinales suffragium præstituri sunt, juxta decreta Urbani VIII.

CAPUT XVII.

De protonotario, et secretario sacræ congregationis, et de rotæ romanæ auditoribus eidem congregationi adscriptis.

1. etc. Secretarius in causis canonizationis olim erat ex collegio protonotariorum apostolicorum, ut habetur ex actis *SS. Didaci* (*l.* 3, *c.* 11), et *Raymundi* (*l.* 3, *c.* 26), a Penia editis. Olim quoque protonotarii adnotabant decreta consistorii : nunc, ad ejus secretarium hac cura delata, unus ex protonotariis participantibus assumitur, qui præter munus consultoris congregationis, alia peculiaria peragit, ac præcipue in conficiendis in Urbe auctoritate apostolica processibus pro causis sanctorum, intervenit examini testium, in quo notarius ei subjectus est : immo examen non esset authenticum, nisi ab eo subscriptum, ex decretis generalibus Urbani VIII. Annuente Pontifice, supplet etiam vices secretarii congregationis, quando hic abest. Protonotarium olim eligebat congregatio, et absenti alium substituebat : nunc illum eligit Pontifex ex collegio protonotariorum; et si hic absit, alium ex eodem collegio assumit, ut sæpe factum est.

4. 5. Secretarius est etiam consultor congregationis. Præterea ad cardinales, et consultores notitiam congregationis habendæ, et dubii tractandi in folio obsignato transmittere : decreta congregationis adnotare, et Papæ referre; litteras ejusdem congregationis exarare, ac subscribere, aliaque hujusmodi peragere tenetur. Eligitur a summo Pontifice ex cœtu præsulum; alternis hebdomadis Papam adire potest : in publicis consistoriis locum assignatum habet: congruum etiam esset, ut charactere episcopali decoraretur.

6. etc. Quod ad auditores rotæ spectat, etiam post institutam rituum congregationem mos perstitit iisdem committendi causas canonizationis discutiendas. Tribus ut plurimum ex ipsis a congregatione, vel a Pontifice nominatis ejusmodi causæ committebantur. Iisdem dabatur jurisdictio per commissionem a Pontifice signatam, et expeditam post factam in congregatione relationem processuum, auctoritate ordinaria, vel apostolica in genere confectorum, vel postquam congregatio super validitate processuum in specie pronuntiaverat, ut constat ex pluribus causis ab anno 1604 ad 1631. Paulus V autem licet aliud antiquiori usui conformius videretur, jussit, ut congregatio, habita extrajudiciali informatione, Pontifici referret, causam esse in tali statu, ut posset auditoribus committi, qui informationes ubique reciperent, et examinarent.

9. etc. Eorum in his labor, et studium ex plurimarum canonizationum actis, conventibusque in iis habitis, dignoscuntur. In dubiis super virtutibus, theologorum; super miraculis, medicorum consilium exquirebant, ut constat ex positione causæ S. Aloysii. Unus ex ipsis relationem causæ componebat, quæ ab omnibus subscripta, Pontifici, et congregationi exhibebatur. Relationis tot exemplaria, cura postulatorum, conficiebantur, quot erant cardinales, aliique adscripti congregationi, ac per secretarium authentica reddebantur, utque perspecta haberentur relationis fundamenta, transmittebatur ad eosdem summarium processuum. Si auditorum sensui consonabat judicium congregationis, causa deferebatur ad consistorium : si secus, ut aliquando contigit, ea ulterius non progrediebatur. Cuncta plene testantur Penia *in vita S. Raymundi de Pennaf.* (*lib.* 3, *c.* 30), aliique.

12. 13. Ex his patet, auditorum rotæ examen adhuc post institutam congregationem rituum viguisse : immo post decreta etiam Urbani VIII perdurasse, ex iisdem decretis, aliisque monumentis eruitur. Cessavit autem sub Innocentio X, ita ut nunc tres antiquiores solum auditores congregationi, dumtaxat ut consultores, interveniant.

CAPUT XVIII.

De fidei promotore, et ejus subpromotore.

1. 2. Promotor, juxta ipsius breve impressum in decretis generalibus, consultus fert suffragium in congregationibus. Præterea eidem communicandi sunt processus causarum, aliæque scripturæ : debet excitare difficultates : citandus est in quolibet processu; nam vel per se, vel per subpromotorem qui-

buscunque actibus intervenit: Pontificem, et cardinales adit, ut, si opus fuerit, oretenus informet. Ante decreta Urbani VIII nil contra perspicua sanctitatis argumenta proponebat, postea fere semper super dubiis præcipuis difficultates excitavit, quæ in scriptis pro commodiori examine, vi eorumdem decretorum, exponendæ sunt: si hæ ex responsionibus advocatorum tollantur, veritatem, ut consultor, fateri debet, exemplo advocati fiscalis, et commissarii cameræ apostolicæ, necnon advocati fiscalis, et advocati reorum in tribunali Inquisitionis. Immo mandante Pontifice, aut congregatione, sensum suum, licet causæ propitium, non ex munere, sed ex obedientia, pro veritate exponere, ac scribere tenetur, ut in quibusdam causis præstitit.

3. etc. Eligitur a summo Pontifice ex advocatis consistorialibus, uti habetur in regestis congregationis (*anno* 1631 *n.* 131.) Ex iisdem etiam eligitur fisci advocatus, et hic olim erat etiam promotor fidei; sed pluribus de causis, ponderatis ab auditoribus rotæ *in relat. S. Hyacinthi Poloni*, hæc duo officia visa sunt separanda, et separavit Clemens XI, uti colligitur ex ejus litteris in forma brevis expeditis 7 *Aprilis* 1708.

7. etc. Munus promotoris fidei non viguisse sæculo decimoquarto, eruitur ex Ægidio Bellamera *de Reliq. et vener. SS.* Ejus mentio primum, quod sciamus, fit in brevi Leonis X pro causa S. Laurentii Justiniani: tum in remissoria expedita a Clemente VII in causa S. Jacobi de Marchia apud Raynaldum (*ad an.* 1525, *num.* 103), subinde in quibusdam Clementis VIII bullis canonizationum, in quibus citatus dicitur fisci procurator, qui in regestis congregationis rituum (*anno* 1609, 1620, 1621) aliquando in fidei promotorem deputatus comperitur.

10. Ex his apparet, munus promotoris fidei ante decreta Urbani VIII delatum fuisse ut plurimum advocato fiscali, non tamen per modum generalis commissionis in omnibus causis. Officium itaque promotoris, qui in singulis causis beatificationis, et canonizationis, tamquam pars formalis, citandus sit, ab Urbano VIII institutum est, a Clemente XI ab officio advocati fisci sejunctum, et a Clemente XII iterum unitum (*per litt. Apost.* 29 *Mart.* 1734) separatum tamen adhuc remanet vi litterarum Clementis XI quamquam unibile etiam sit, si Pontifici expedire videatur.

11. etc. Promotor habet in Urbe subpromotorem. Hic jurare debet de servando secreto, processus expendere, et in compendium redigere, ad concordandum factum super dubiis comparare aliaque nomine promotoris, prout huic visum fuerit, peragere potest, ut habetur in brevi promotoris. Nihilominus promotor non eximitur ab accurata processuum revisione, et si quid obstans reperiatur, subpromotoris est obstantium summarium conficere pro comprobandis oppositionibus promotoris, juxta decreta Innocentii XI. A promotore eligitur subpromotor, ejusque arbitrio removeri, vel alius substitui potest, ut constat exemplis. Ad processus auctoritate apostolica extra Urbem conficiendos promotor eligit subpromotorem in loco processus, præstita simul facultate judicibus delegatis alium eligendi, si id illis expedire videatur. Si locus non valde distet, idoneum subpromotorem potest ab Urbe mittere.

15. Aliquando super officio promotoris, et subpromotoris quæstiones ortæ sunt. In causa S. Aloysii Gonzagæ congregatio promotori, qui tunc erat Benedictus XIV mandavit, ut perpensis documentis, causæ statum referret. Longam causæ narrationem exaravit, cui, et documentis postulatorum subscripsit. Sed cardinalis causæ relator de validitate hujus subscriptionis dubium proposuit, quasi ea ad subpromotorem pertineret vi decretorum Innocentii XI. (§ 11.) Promotor, ne suo officio præjudicium inferretur, Pontificem adiit, exposuitque, subpromotorem vi brevis promotoris omnia hujus arbitrio agere, ideoque Pontifex gesta promotoris valida esse declaravit.

CAPUT XIX.

De notario, et archivi inspectore, interpretibus processuum, procuratoribus, advocatis, et medicis, aliisque ministris congregationis sacrorum rituum.

1. etc. Hæc instar aliorum congregationum habet suum peculiarem notarium, cujus officium cum officiis notariorum sacræ rotæ, vel cardinalis vicarii non est unquam justas ob causas unitum, licet de uniendo actum fuerit. Olim eligebatur a congregatione; nunc illum Pontifex nominat, nominatum secretarius congregationi significat, significatum congregatio elegit. Electus debet amittere juramentum de officio fideliter exercendo, et taxatione emolumentorum servanda: nunc die congregationem præcedenti solet adire secretarium, et fidei promotorem, ut intelligat, an ejus opera indigeant. Omnes congregationis causæ ad ipsum, privative, pertinent ex decreto 6 *Julii* 1715. At cardinalis vicarius in conficiendis in Urbe auctoritate apostolica processibus beatificationis, et canonizationis alio notario uti potest, cum procedat ut delegatus.

6. etc. Notarius est simul archivi congregationis inspector: archivio huic Urbanus VIII locum assignavit in palatio Vaticano, et in eo custodiri debent authentici processus causarum SS. eorumque interpretationes, seorsum ab aliis scripturis, nec inde removeri possint, nisi de mandato cardinalis relatoris, vel promotoris fidei. Claves loci scripturarum a protonotario retinentur, apud quem, et secretarium, ac promotorem asservandum est processuum inventarium, cujus etiam exemplar in archivio retineri debet: in fine cujuslibet anni inventaria cum processibus conferenda sunt, ut desumitur ex decretis Innocentii XI. (§ 5 *et* 6.) Post hæc decreta processus in archivio existentes non commodantur amplius

procuratoribus, et postulatoribus : et si qui apud hos crediti reperiuntur, non recipiuntur a notario in archivium, nisi a promotore recognoscantur, ut respondit congregatio 22 *Apr.* 1684.

10. Ex dictis Innocentii decretis pro conscriptis extero idiomate processibus, cardinalis relator interpretem, citato et audito promotore fidei, eligere debet, ac virum probum ad interpretationem recognoscendam secreto assumere, et ab utroque juramentum de fidelitate exigere. Interpres substantialiter errans arbitrio congregationis punitur.

11. etc. Scripturæ ad beatificationes et canonizationes spectantes non leguntur in congregatione, nisi a procuratore subscriptæ, ex decreto 31 *Augusti* 1680. Procuratores in his causis esse debent, privative, ex collegio palatii apostolici, nisi Pontifex, vel, eo probante, congregatio aliis facultatem impertiatur. Unusquisque procurator quatuor tantum causas tueri potest ex decreto Innocentii, et congregationis (26 *Novemb.* 1678, 10 *Decemb.* 1721), quod tamen, justis de causis, non est more receptum. In quocumque causæ statu procurator mutari potest ex legitima ratione, et ex ponentis licentia, sed alter ex eodem collegio est subrogandus. Ad tuendam autem amoti æstimationem admitti potest examen æquitatis causæ, juxta juris dispositiones.

14. 16. Advocatis consistorialibus, ob illustres hujus collegii qualitates, et munera, collata est prærogativa scribendi in jure pro his causis, cum etiam in consistoriis pro beatificationibus, et canonizationibus soli exorent. At cum hi sæpe aliis curis distineantur, congregatio consuevit approbare duodecim alios curiæ advocatos, quorum quilibet sex tantum causas patrocinari potest ex decretis Innocentii XI quanquam et id de more non observetur.

17. Medici physici, chirurgi, et mathematici quod miracula, et alia, si opus fuerit, a congregatione consuluntur. Si enim postulatores pro miraculi comprobatione scripturas medicorum exhibeant, cardinalis relator ex officio alium medicum secreto, ac prævio juramento de veritate dicenda eligit, qui pro veritate scribat, juxta decreta Innocentii XI, quod quidem etiam antea in usu erat, ut ex pluribus causis desumitur.

18. etc. Scripturæ in causis SS. olim ante absolutam causam typis imprimi non poterant ex decretis Urbani VIII sed id Alexander VIII alio decreto concessit. Verum sexaginta duntaxat exemplaria, nisi plura secretarius congregationis desideret, excudi possunt. Non exigitur pro impressione facultas vicesgerentis, aut magistri sacri palatii, immo pro animadversionibus promotoris fidei sufficit hujus subscriptio. At scripturas procuratorum, et advocatorum subpromotor ante impressionem examinare debet, et ex decretis Innocentii XI cum processibus conferre et in singulis foliis se subscribere cum attestatione revisionis. Impressæ publicari nequeunt, sub gravissimis pœnis, ante iteratam subpromotoris recognitionem, collationem cum manuscriptis, et subscriptionem in fine, quem sequitur subscriptio secretarii congregationis, et sigilli obsignatio : majorem tamen fidem non faciunt, quam manuscriptæ. Earum impressio pertinet ad typographum cameralem, si taxationem statutam observare velit ; aliter conceditur aliis Urbis typographis. Extra Urbem prohibita est sub iisdem pœnis, quæ statutæ sunt adversis imprimentes sine ordinariorum approbatione libros de gestis defunctorum cum fama sanctitatis. Typographi quoque cameralis est imprimere martyrologium rom. officia SS. et concessionis decreta, aliis ubicumque exclusis, nisi facultas accedat inquisitorum hæreticæ pravitatis, vel ordinariorum, non concedenda, nisi habito decreto congregationis, aut exemplari cameralis typographi authentico, juxta decreta congregationis die 11 *Augusti* 1691.

24. Postulatores a promoventibus causas SS. eliguntur, et in romana curia degunt, plura pro causis sibi commissis adimplentes. Consultoribus congregationis hoc munus suscipere nunc interdictum ex decreto Clementis XII, die 11 *Martii* 1733.

CAPUT XX.

De diligentiis per Romanos Pontifices antiquiori tempore adhibitis in discussione causarum beatificationis, et canonizationis, et de serie actorum, qua eadem antiquiori tempore pertractabantur.

1. etc. Summa in hujusmodi causarum discussione Pontificum diligentia ex antiquioribus, quas non semper beatificatio præcedebat, canonizationibus aperte desumitur. SS. Udalricum, Gerardum Tullensem episcopum, aliosque in conciliis canonizarunt Joannes XV, S. Leo IX aliique Pontifices, perpensis semper diligenter vita, et miraculis, quorum testes erant viri fide digni, ut dicitur in diplomatibus, aliisque monumentis.

7. etc. Series actorum in his causis, postquam Pontifices extra concilia illas examinare cœperunt, refertur in Ordine Rom. card. Cajetani apud Mabillon. (*mus. Ital. tom.* 2) et ab aliis, quorum hæc summa est : Pontifex ad iteratas instanter virorum gravium preces rem in consistorio secreto proponere consuevit, aut aliquibus episcopis, aut optimis integrisque viris committere, ut inquirerent super fama sanctitatis, et miraculorum in genere, eorum relatione accepta, rem iterum in consistorio secreto proponebat, iisdemque, aut aliis mandabat, ut inquirerent super fama, vita, et miraculis in specie, ac individuo. Hac inquisitione transmissa, et in curia romana a viris prudentibus expensa, atque approbata, Papa in consistorio secreto primum, deinde in publico agebat de canonizatione, statutoque die ad illam procedebat. Huic summæ, ex actis canonizationum SS. Didaci (*l.* 3, *c.* 2), et Raymundi (*l.* 3, *c.* 1) apud Peniam desumptæ si addantur, quæ a tribus cardinalibus, ut supra, peragebantur, satis in-

notescit ordo, olim a S. Sede in his causis pertractandis, et definiendis adhibitus: sed et opportunum videtur alia quædam hic referre.

10. etc. Gregorius IX in causa S. Elisabeth, et aliorum mandavit, ut testes sedulo examinarentur de causa scientiæ, ac de omnibus rerum, quas testabantur, circumstantiis: ut divinum præsidium imploraretur, ut viri prudentes, docti, et pii advocarentur, qui testium examini adessent ut patet ex epistolis apud Raynaldum (*ad ann.* 1233, *n.* 54) et Waddingum (*to.* 1, *annal. fol.* 445 *et* 549.) In causis S. Antonii, et Francisci cardinalibus adversantibus multum detulit, apud Bolland. (*ad* 13 *Junii*,) et Surium (*c.* 15, *to.* 5, *ad* 4 *Oct.*) Hanc ipsam diligentiam adhibitam testatur Galesinius *in actis S. Didaci* (*p.* 3, *c.* 6) affirmans, causam S. Stanislai ab Innocentio IV commissam fuisse cardinali, qui ejus *canonizationem valde admodum impediebat.* Verum ex Joanne Longino apud Bolland. (*ad* 7 *Maji*) alteri cardinali commissa fuit causa et solum difficultates excitavit Reginaldus cardinalis adversarius, qui tandem miraculo motus, ipse quoque canonizationi expediendæ favit. Præterea Innocentius IV in eadem causa S. Stanislai Jacobum Veletrensem minoritam in Poloniam misit, ut acta authentica exploraret, testes iterum excuteret, aliaque perageret, quæ legi possunt in ipsius epist. apud Raynaldum (*ad ann.* 1252, *n.* 8.) Clemens IV, vero canonizationem S. Heduwigis, utcumque eidem cardinales suffragarentur, tandiu distulit, donec novo miraculo ad illam conficiendam adductus est, teste Longino (*to.* 1, *hist. Polon. l.* 7, *col.* 781.)

13. etc. B. Gregorius X in causa S. Ludovici Galliarum regis, antequam quidquam ageret, totius vitæ seriem ab ejus confessario per litteras exquisivit. Magnam item actorum molem in eadem causa constructam fuisse Pontificum diligentia, testatus est Bonifacius VIII in concione, quam in consistorio habuit, et quæ typis impressa est apud Raynald. (*ad ann.* 1272, *n.* 59). Alia plura deduci possent ex novo canonisationum codice: adducta tamen satis ostendunt Romanorum Pontificum diligentiam ad veritatem in his causis, omni semota fraude, assequendam.

16. etc. Quod spectat ad beatificationes, asseruerunt nonnulli, summos Pontifices olim Dei servis aliquem cultum nimis facile indulsisse, addita solum clausula, quod ii non censerentur canonizati, uti apposita fuit a Clemente VII in litteris apostolicis (2 *Febr.* 1527 *et* 15 *Jun.* 1530) pro cultu servi Dei, nunc sancti Hyacinthi. Revera tamen numquam ejusmodi cultum, etiam ante institutam congregationem rituum, nisi causa cognita, indulserunt. Sane beatificationes nonnullas per se, alias per delegatos expleverunt. Innocentius IV Petrum Gonzalez, vulgo S. Telmum, beatificavit, teste Bzovio (*ad ann.* 1246, *n.* 3) modus tamen ignoratur, deficientibus bulla, ac monumentis contemporaneis. Plures ab aliis Pontificibus beatificatos referunt Bollandiani (*tom.* 1, *Maji pag.* 536, *tom.* 2, *Jan. p.* 1070 *et* 1076, *tom.* 3, *Mart. p.* 245 *et tom.* 1, *Apr. p.* 165) et alii, præcedentibus tamen semper, exacteque perpensis authenticis documentis de eorum vita et miraculis, idem præstitum est ab eorum delegatis, Rudensindum in Hispania Hyacinthus cardinalis, et Sedis Apostolicæ legatus; Notkerum episcopus Constantiensis ex commissione Julii II alios alii Pontificum delegati inter beatos retulerunt, cultumque in eorum honorem decreverunt, apud Bolland. (*tom.* 1 *Mart. p.* 118, *tom.* 3, *Febr. p.* 160, *t.* 1, *Ap. p.* 380) et alios, comprobatis tamen prius per multorum testium examen virtutibus, et miraculis, additaque aliquando clausula superius memorata.

CAPUT XXI.

De consistoriis, quæ olim cogebantur pro definiendis causis canonizationis.

1. 2. Duplex erat consistorium. Unum, in quod soli cardinales; alterum, in quod, præter ipsos, archiepiscopi, episcopi, et præsules, apud Sedem Apostolicam degentes, conveniebant. In primo examinabatur causa mature perpensa a capellanis Papæ: qui a cardinalibus requirebant, an procedendum esset ad canonizationem: si id visum fuisset, definitio inter cardinales secreto custodiebatur, teste Ostiensi (*in cap. Audi. de reliq. et vener. SS*, *n.* 5). Legebantur etiam in eo depositiones testium super virtutibus, et miraculis, et agebatur de sufficientia probationum, ut habetur in ordine Rom. card. Cajetani (*apud Mabilion. mus. Ital. tom.* 2, *p.* 419) aliisque monumentis: cardinales quoque deputati causæ merita exponebant, ut legitur in *bulla canoniz.* SS. Bernardini, et Catharinæ Sen. idque pro regula statutum videtur in libro cæremoniarum sub nomine Christophori Marcelli archiepiscopi Corcyrensis edito, sed revera ab Augustino Patricio Piccolomineo episcopo Pientino composito.

3. etc. In altero consistorio Pontifex acta causæ exponebat: mox episcopi suffragia ferebant, ut describit auctor carminum de canoniz. S. Petri Cælest. apud Bolland. (*ad* 19 *Maji tom.* 4, *p.* 478). At subsecutis temporibus, septem, aut octo præsules eligi consueverunt, qui seriem causæ perorando exponerent, ut eruitur ex cit. ord. Rom. ubi etiam incipiendæ perorationis modus describitur. Ob difficultatem omnia hæc in uno consistorio peragendi, superadditum fuit tertium, in quo suffragia cardinalium, et episcoporum Papa exquirebat, sicuti tot præsulum perorationibus substituta fuit oratio unius advocati consistorialis de actis causæ, ut refert Penia *in vita S. Raymundi* (*l.* 3, *in observ. c.* 36) et uti habetur ex antiquioribus monumentis. Hujus orationis, in secundo consistorio habitæ, summam, justis de causis advocatus consistorialis in tertio consistorio repetebat, teste Volaterrano in canoniz. S. Bonavent. apud Raynald. (*ad ann.* 1482, *n.* 46)

cui alia monumenta consentiunt. Præterea Pontifex de statu, ac meritis causæ loquebatur. Auditores vero rotæ, ac præsertim causæ commissarii intererant, ut difficultatibus satisfacerent, ex cit. lib. cærem. et aliis.

10. etc. Cuncta hæc antiquam Romanorum Pontificum diligentiam respiciunt in beatificationibus, et canonizationibus peragendis. Refellendæ nunc sunt nonnullæ assertiones, quæ adversari videntur. Ferunt, Joannem XXII se obtulisse paratum ad canonizandum unum ex ordine Prædicatorum, quem ordinis proceres obtulissent, juxta epistolam Petri de Palude vicarii ordinis ad Jacobum Aragoniæ, etc. regem, quæ edita est a Penia in vita S. Raymundi de Pennafort *(l. 3, c. 13)*. Verum tamen ex hac epistola canonizandus præfertur vir, qui fuisset virtutibus, et miraculis insignis, nec examen excluditur. Immo ex multis illius, qui erant canonizatione digni, non B. Raymundum ab ordine oblatum, sed Thomam de Aquino Pontifex in album sanctorum retulit.

13. etc. Ferunt insuper, cardinalem Bessarionem asseruisse, de antiquis sanctis se dubitare, cum quosdam suo tempore canonizatos videret, quorum vitam ipse, in eorum causis suffragium ferens, improbaverat. Verum effatum hoc non extat in ejus operibus; et illud Guillelmus de Bellai, et Joannes Bodinus, nullo innixi idoneo testimonio, vulgarunt. Et Guillelmus quidem, præter alia, de quibus merito accusatur, de canonizatione male sensit: Joannes vero ipsam christianam religionem male accepit, adeo ut vel sine ulla religione, vel Judæum nonnulli existiment mortuum: neutri proinde fides habenda. Accedit huc, quod plures, cum Bessario esset cardinalis, fuere canonizati, consentientibus, ut dicitur in bull. canon. unanimiter cardinalibus; adeoque etiam Bessarione. Solum in bull. canon. S. Nicolai de Tolent. unanimis hic assensus non asseritur, sed neque excluditur: immo ex innocentia vitæ S. Nicolai, cui accedit præclarum S. Antonini testimonium; et ex magno miraculorum numero, ingenti testium multitudine comprobato; et in publico consistorio relato, etiam Bessarionis assensus deduci potest. Demum ex prodigio sanguinis ex ejus brachio interdum manantis, Bessarionis dictum, quatenus fuisset prolatum, satis refelleretur, et a cordatis viris Bessario ipse temeritatis merito argueretur; cum in congregationibus quisque possit sensum suum libere aperire, non tamen adversantem reliquorum deliberationem dictis convellere, præcipue in hac re, in qua cardinales sunt consultores, Papa est judex, et quæ divina potius quam humana censenda est.

CAPUT XXII.

De serie actorum in causis beatificationis et canonizationis juxta præsens Sedis Apostolicæ institutum, et de diligentiis, quæ in eorum examine fiunt.

1. etc. Actorum series juxta præsentem Sedis Apostolicæ consuetudinem paucis hic exponitur; de quibus tamen singulatim, ac fusius agemus alibi. Interim hæc causæ vel sunt confessorum, vel martyrum; vel ante, vel post Urbani VIII decreta introductæ: vel per viam non cultus, vel casus excepti. In causis confessorum post decreta introductis per viam non cultus Sedes Apostolica non inquirit, nisi post probatam famam virtutum, et miraculorum, probatumque non cultum. Ordinarius unum processum super virtutibus, et miraculis in genere, alterum super non cultu auctoritate sua conficit; ac super obedientia decretis Urbani, adeoque de cultu publico non exhibito sententiam profert: quam si omittat, congregatio mandat, ut proferat prout de jure. Verum hodie potest ordinarius secundum processum omittere; nam hic, signata commissione, conficitur auctoritate apostolica, et congregatio super obedientia decretis Urbani pronuntiat.

4. etc. Processus hi ad urbem delati, a secretario congregationis traduntur notario. Postulatores a congregatione ordinaria petunt, ut aperiantur: apertio autem fit (citato fidei promotore, et adductis testibus pro illorum recognitione) coram cardinali congregationis rituum præfecto, juxta decretum 3 *Decemb.* 1630. Inde cardinali causæ relatore delegato a Pontifice, electisque vel a cardinali relatore, vel a cardinali præfecto processum interprete, ac, si opus sit, revisore; ante alia revidenda sunt opera servi Dei, si adsint. Operibus approbatis, post decem a traditis processibus annos fit locus *signaturæ commissionis*, qua signa (non autem quando solum petita est) Sedes Apostolica manus apposuisse dicitur, et ordinarius nil amplius potest.

7. etc. *Signatura commissionis* aperit viam ad conficiendos processus apostolicos. Quo circa fit auctoritate apostolica processus super non cultu, et super eodem delegatus fert sententiam, si ordinarius hæc omiserit. Omnia transmittuntur ad urbem: processus, ut supra, aperitur, sed coram protonotario, juxta decreta Urbani VIII. Approbato a congregatione ordinari judicio sive ordinarii, sive delegati super non cultu, postulatores ab eadem petunt *litteras remissoriales* ad processum super fama sanctitatis, et miraculorum in genere. Hæ litteræ tribus episcopis cum clausula, ut duo saltem procedant, inscribuntur, et solum pro dicto processu super non cultu, si ab ordinario omissus fuerit, diriguntur ad unum. Fama rite probata, et in congregatione ordinaria approbata, expediuntur novæ *litteræ* ad processum super virtutibus, et miraculis in specie. His processibus, ut dictum est, transmissis, et apertis,

eorumque validitate in congregatione ordinaria approbata, prius virtutes, inde miracula examinantur. Juxta decreta tamen Urbani VIII, quibus in hac parte numquam derogatum intelligitur, nisi in rescripto Pontificis fuerit, dubium virtutum solum discuti potest post elapsos ab obitu servi Dei quinquaginta annos. Proponitur autem hoc dubium primo in congregatione antepræparatoria, secundo in præparatoria, tertio in generali, eoque favorabiliter absoluto, agitur similiter de miraculis. Duo miracula approbata requiruntur pro beatificatione, licet nonnullæ expletæ fuerint, approbatis pluribus, quam duobus, Benedictus tamen XIV statuit, quatuor requiri, si virtutes probatæ fuerint per testes de auditu, aliisque probationibus subsidiariis.

11. etc. In congregatione generali coram Pontifice proponuntur solum dubia præcipua, nempe de virtutibus, et miraculis, minora in ordinaria resolvuntur; resolutio per secretarium Pontifici refertur; ac robore caret, nisi ab ipso confirmetur. Sentiunt communiter scriptores, Pontificem in arduis, ut sunt hæ causæ, teneri ex honestate aliorum consilia exquirere. Quocirca si dubiorum minus principalium resolutioni pluralitas suffragiorum faverit, et rationes Pontifici placuerint, prudenter is potest, uti mos est, resolutionem confirmare. Sed difficultas est quoad dubia præcipua, virtutum scilicet, et miraculorum, utrum concordia suffragiorum omnium ex honestate sit necessaria, an major tantum pars pro prudenti approbatione requiratur. Pontifex enim non aperit animum in congregatione, sed actis de more gratiis cardinalibus pro labore, et suffragiis latis, precibus, ac studio veritatem assequi curat. Aliquando hanc approbationem præcessit unanimis suffragantium consensus, cum scilicet pauci essent congregationi rituum adscripti: nunc, cum eorum numerus excreverit, difficulter unanimis hic consensus reperitur, nisi dum, approbatis virtutibus, aut martyrio, ac miraculis, proponitur dubium, an procedi possit ad beatificationem. Nonnulli majorem partem sufficere asserunt, addentes eam præsumi graviorem, et ita servari in congregatione inquisitionis, immo et in conciliis generalibus: ut de Tridentino testatur card. Pallavicinus (*in hist. Concilii Trident. l.* 16, *cap.* 4, *n.* 19). Alii duarum saltem ex tribus partibus consultorum, et omnium fere cardinalium congregationis rituum consensum exigunt. Tutior, et usui Sedis Apostolicæ conformior sententia est, duas ex tribus partibus in unam individuam rem convenientes requiri, et sufficere, præcipue si judicio Pontificis, adsint peritiores, et aptiores. Non autem satis esse majorem partem colligitur ex materiæ gravitate; sic in electione summi Pontificis duæ ex tribus partibus electorum nunc requiruntur. Nec urget exemplum congregationis inquisitionis, et conciliorum generalium, quia in illis agitur de causis necessario definiendis, quales non sunt causæ sanctorum. Uniformitas est fere impossibilis ob ingeniorum varietatem, et suffragatorum multitudinem: igitur necessariæ sunt duæ ex tribus partibus, juxta institutum, et consuetudinem sanctæ Sedis, præcipue si adsint aptiores, et peritiores, quia de jure canonico non tam pluralitas, quam præstantia suffragatorum esse videtur opportuna, juxta text. in *cap. Ecclesia* 57 *de Elect.*

21. etc. Pontifex mentem suam super virtutum, aut miraculorum approbatione aperturus, secretarium congregationis, et fidei promotorem advocat; quorum primus decretum edere debet. Approbatis tum virtutibus, tum miraculis, cogitur ultima congregatio generalis, ac proponitur dubium, an tuto procedi possit ad beatificationem. Auditis novis suffragiis Pontifex animum non exprimit, sed ad astantium preces iterum recurrit, ac divinam opem implorat: demum secretario, et fidei promotore iterum accitis, si ita censuerit, mentem de beatificatione peragenda aperit, solemnitatis diem statuit, ac secretario brevium mandat, ut consuetas litteras apostolicas expediat, ut colligitur ex duobus decretis (28 *Apr.* 1715, *et* 7 *Maji* 1716) in causa tunc servi Dei Joannis Francisci Regis. Hæc Sedis Apostolicæ consuetudo optima est, nec ab ea recedendum videtur. Auctorem habet Clementem XI, cujus doctrinam, diligentiam, eruditionem, aliaque ornamenta cum in rebus exterius, tum maxime in divinis, et signanter in his, Benedictus XIV munere promotoris fidei ab eo decoratus, cum pluribus aliis testari potest, licet aliquando post ejus obitum sacræ congregationis institutum fuerit paululum immutatum. Unica sub eodem Clemente beatificatio S. Joannis Francisci Regis absoluta est; et quamvis actum non fuisset in congregatione rituum de locis, in quibus missa, et officium in honorem beatificandi celebrarentur, Pontifex id supplevit in litteris apostolicis, quas super beatificatione composuit. Olim de his in eadem congregatione agebatur, sed Pontifex, aut secretarius brevium supplere possunt, cum ab usu plerumque pendeat.

CAPUT XXIII.

De nonnullis ad institutum congregationis sacrorum rituum spectantibus, quæ ante tempora sanctæ memoriæ Clementis XI vigebant.

1. etc. Olim absolutis judicio quoad virtutes, et congregationibus præparatoriis quoad miracula, de his proponebatur dubium in congregatione generali coram Pontifice. Consultores primum, hisque ex aula egressis, cardinales suffragabantur. Pontifex deinde ferebat judicium; si approbasset, vocatis iterum consultoribus, cardinalis causæ relator ad probationem narrabat, ac proponebat, an procedendum esset ad beatificationem: consultoribus, et cardinalibus suffragantibus, Pontifex suspendebat judicium, ut opem divinam, indictis fusisque precibus, imploraret. Hæc desumuntur ex actis beatificationis S. Francisci Salesii a Cappello collectis, et ex decreto

sub Clemente X in causa beatificat. Sancti Francisci Solani (25 *Septemb.* 1674).

5. etc. Aliquando dubium de progressu ad beatificationem, non in generali coram Pontifice, sed in ordinaria congregatione, accitis jussu Papæ consultoribus, propositum fuit: eo affirmanter resoluto, ac resolutione narrata Pontifici, hic distulit approbationem, divinam opem imploraturus, ut colligitur ex decreto edito in causa S. Rosæ Limanæ (21 *Dec.* 1667). Approbatio autem diversimode olim præstita fuit. Postquam enim congregatio censuerat progredi posse ad beatificationem, missamque, et officium in honorem beatificandi certa die in determinatis locis celebrari, aliquando Pontifex post effusas preces per distincta decreta eadem die edita, et sensum congregationis approbavit, et diem beatificationis peragendæ designavit, ut in causa beatific. S. Rosæ de Lima, et aliorum: interdum diversis diebus eadem distincta decreta edidit, ut in beatificatione B. Francisci Solani, et aliorum, nonnunquam secretario congregationis, et promotori fidei mandavit, ut congregationem de beatificatione absolvenda certiorem redderent: post hæc in congregatione ordinaria actum fuit de locis, in quibus missa, et officium in honorem beatificandi celebrarentur, ut in beatificat. servi Dei Thurribii. Ex quibus omnibus apparet, aptius esse institutum Clementis XI superius expositum.

CAPUT XXIV.

De solemnitate beatificationis.

1. etc. Ante pontificatum Alexandri VII nulla beatificationis solemnitas in basilica Vaticana celebrabatur, sed absoluta causa, brevique expedito, et postulatoribus tradito, alibi festum agebatur, ut colligitur præcipue ex actis beatificationis S. Andreæ Avellini, a Caggiano collectis. Verum Alexander, justis de causis, descriptis a Dominico Cappello in actis S. Francisci Salesii, statuit, ut prima beatificationis solemnia in prædicta basilica celebrarentur. Hæc solemnitas consistit in publicatione indulgentiæ eo die in basilica ab utriusque sexus fidelibus confessis, et sacra Communione refectis obtinendæ: in præsentia cardinalium, et consultorum congregatione rituum, et cleri basilicæ; in exhibitione, et lectione brevis apostolici in cantu hymni *Te Deum*: in detectione, et veneratione imaginum servi Dei: in recitatione collectæ, thuris oblatione imagini beati: celebratione missæ: demum in accessu Pontificis post vesperas ad colendam beati imaginem. Postulatores curant, ut notarius congregationis rituum conficiat publicum de hac solemnitate instrumentum.

5. etc. Prima solemnis beatificatio, quæ facta sit in basilica Vaticana, fuit S. Francisci Salesii (8 *Jan.* 1662), quam deinde aliæ plures subsecutæ sunt: quarumdam autem istarum beatificationum brevia in codice canonizationum condita ab archiepiscopo Ancyrano desiderantur, ideoque in appendicibus hujus operis dabuntur.

14. 15. Peractis in basilica Vaticana celebrationis solemniis, aliquando prima celebritas alicui determinatæ ecclesiæ ex gratia speciali privative concessa est, ut ex pluribus decretis eruitur. Præterea in beatificationum brevibus conceditur, ut primo anno, inchoando a dato brevis, celebretur festum cum officio, et missa in ecclesiis talium, ac talium locorum, die ab ordinarii statuenda, et intra sex menses ab iisdem præmonenda. Pro remotissimis vere regionibus annus computatur a die, quo illuc breve pervenit. Aliquando ex gratia annus pro feste, extra Urbem celebrando, prorogatus est, ut pro festo beatificationis martyrum Gorcomiensium. Interdum ex gratia speciali hoc festum ampliatum fuit ad alia loca, ultra ea, quæ designata fuerunt in brevi, ut petente Carolo II Hispaniarum rege cum aliis, pro festo beatificationis B. Thurribii concessit Innocentius XI (27 *Septemb.* 1679).

CAPUT XXV.

De transitu a beatificatione ad canonizationem.

1. etc. In causis confessorum per viam non cultus post decreta Urbani VIII introductis, nova post beatificationem miracula superveniant, examinentur, et approbentur, oportet, ut canonizatio obtineatur. In decretis Urbani VIII hæc miracula referenda solum dicuntur a cardinali ponente; adeoque necessitas severi examinis novorum miraculorum desumenda est ex subsecuta observantia, et ex decreto Clementis IX (10 *Septemb.* 1668). Utraque decreta præscribunt, ut quæ cultum præcesserunt, a ponente solum referantur; idque merito statuitur ad tollendum consuetudinem revocandi iterum ad trutinam, quæ tam exacte ante beatificationem discussa fuerant; quod sicuti superfluum videtur, ita necessarium censendum est, ut nova miracula accedant, et expendantur, ut cultus in beatificatione permissus, per canonizationem ad universam Ecclesiam præceptive extendatur.

6. etc. Profecto examinata iterum fuisse in prædicto transitu a beatificatione ad canonizationem, quæ ante beatificationem fuerant discussa, colligitur ex pluribus canonizationum bullis et decretis. Præterea in primo ex duobus tomis actorum S. Teresiæ extantibus in conventu S. Annæ de Urbe Carmelitarum Discalceatorum, habentur commissiones Pontificum, ut congregatio inquireret in virtutes in genere, et in specie: congregationis gesta: cardinalium ab ipsa delegatorum, et auditorum rotæ relationes super validitate processuum, ac super veritate virtutum, et miraculorum: post hæc peracta fuit beatificatio per limitatam officii, et missæ concessionem. In secundo tomo inter cætera exponitur, quod, novis petitionibus pro canonizatione supervenientibus, examinata fuerunt in tribus congregationibus validitas processuum, sanctitas vitæ,

et miracula: quibus favorabiliter resolutis, canonizatio absoluta fuit.

12. 13. Ex his manifeste colligitur prædicta iterata discussio olim adhibita. Cum autem aliquando in decretis congregationis, et litteris apostolicis beatificationum, post approbationem virtutum, et miraculorum, apposita fuerit clausula, posse Pontificem procedere ad canonizationem, ipsum vero interim indulgere, ut Dei servus coli possit tamquam beatus, et consequenter postulatores sine novis post beatificationem miraculis canonizationem petierint: id tamen non obtinuerunt, cum clausula illa apposita dicatur ad limitatum cultum tutius indulgendum, ut innuit Phœbeus in compendio actorum S. Francisci Salesii. Addi posset, appositam fuisse illam clausulam, quia de jure nihil ultra requireretur ad canonizationem, sed ex instituto Sedis Apostolicæ nova adhuc miracula accedere debent. Verum ut omnis ambigendi occasio auferretur, Clemens XI in brevi beatificationis Joannis Francisci Regis ab ea consulto abstinuit, nec amplius apponenda videtur, ut apposita non fuit in brevibus beatificationum sub Benedicto XIII et Clemente XII.

CAPUT XXVI.

De serie actorum in transitu a beatificatione ad canonizationem.

1. Postulatores, auditis novis miraculis a beato patratis, congregationem ordinariam pro *signatura commissionis reassumptionis*, et pro *litteris remissorialibus* ad processus auctoritate apostolica super illis conficiendos, suppliciter precantur. In his processibus construendis, tradendis, et aperiendis servantur, quæ supra de aliis notata sunt. Eorum validitas in eadem congregatione, miracula vero in antepræparatoria, præpatoria, et generali coram Pontifice discutiuntur, inde in eadem generali disputatur dubium, an *approbatio miraculis tuto deveniri possit ad canonizationem*. Duo miracula etiamsi tertii generis, quidquid alii absque fundamento dixerint, sufficient, nec Benedictus XIV in suo decreto 23 Aprilis 1741 supra cit. quidquam quoad hoc immutavit.

2. etc. Juxta antiquiorem usum aliquando hoc dubium simul cum dubio de miraculis in una congregatione, uti pro beatificatione supra dictum est, discussum fuit; idque eruitur ex nonnullis canonizationum actis: cum hoc tamen discrimine, quod super dubio, *an procedendum esset ad beatificationem*, non constat, suffragia consultorum, et cardinalium fuisse unquam tradita secretario, reponenda inter acta congregationis; bene vero super dubio de progressu ad canonizationem, ut colligitur ex quibusdam canonizationum actis. Rursum, juxta superius exposita de beatificat., idem dubium aliquando propositum fuit in congregatione, absente Pontifice, cui tamen secretarius suffragia cardinalium, et consultorum retulit, ut eruitur ex decreto (21 *Jun*. 1670) in causa S. Francisci Borgiæ. Immo ante decreta Urbani VIII aliquando cardinalis congregationis præfectus vel in consistorio, vel extra consistorium Pontifici exponebat, causam ita esse discussam, ut ad canonizationem procedi posset, uti patet ex actis S. Caroli (*c*. 43) a Grattarola collectis. Interdum etiam id præstiterunt cardinales congregationis, teste Penia *in vita S. Raymundi de Pennafort* (*l*. 3, *c*. 34). Sed Clemens XI semper in duabus congregationibus generalibus illa duo dubia seorsim proponi voluit, resolutionem semper differens, divinam opem suis, aliorumque precibus imploraturus, ut ex quibusdam canonizationum decretis desumitur; et hic ordo optimus esse, ac retinendus videtur. Nunc etiam conservantur tantum inter acta congregationis rituum, suffragia a cardinalibus, et episcopis in consistorio lata: suffragia vero cardinalium, et consultorum super progressu ad beatificationem non amplius committuntur secretario conservanda, sed solum eorum nomina, et sensus in regestis adnotatur, quod justis de causis satis esse videtur.

7. etc. At sive in una, sive in duplici congregatione duo illa dubia expendantur, Pontifices tandem voluntatem suam super canonizatione per decretum manifestare debent, quod diversimodo tamen edi consuevit. Aliquando enim Pontifices jusserunt, expediri decretum congregationis super utroque dubio, Clemens XI accitis secretario congregationis, et fidei promotore, approbationem miraculorum manifestabat, quod solum secretarius in regestis congregationis adnotabat. Habita deinde alia congregatione super progressu ad canonizationem si favorabilem congregationis resolutionem approbare voluisset, iisdem secretario, et promotore accitis, edebatur decretum de approbatis miraculis, et de progressu ad canonizationem, ut desumitur ex quatuor causarum canonizationis decretis, et ex decreto (19 *Maji* 1713) in causa B. Stanislai Kostkæ. Sed aptior ordo esset, si per duo decreta utrumque seorsim approbaretur. Nec obstat contraria antiqua consuetudo; ideo enim per unicum decretum prædicta approbantur, quia in unica congregatione de iisdem simul agebatur. At introducta sub laudato Clemente duplicis congregationis consuetudine, ut dictum est, congruum videtur, ut duabus congregationibus duo decreta correspondeant, juxta morem sub eodem Clemente pro beatificationibus introductum, et in pluribus causis servatum.

CAPUT XXVII.

De serie actorum in causis martyrum, quæ introducuntur post decreta Urbani VIII et quæ procedunt per viam non cultus.

1. 2. Hæc series æquiparatur ordini superius exposito causarum confessorum; nisi quod in causis martyrum posita opinione, quod etiam in his requi-

rantur miracula, seu signa, fit processus auctoritate ordinaria super fama, non virtutum, sed martyrii, causæ martyrii, et miraculorum, seu signorum; expedit tamen, ut aliqua inserantur de virtutibus, cum sic facilius pronuntiari possit de martyrio. Fieri etiam debet processus ordinarius, vel apostolicus super non cultu. A novo processu apostolico super prædicta fama Pontifices solvere consueverunt.

3. 4. Post hæc disputatur dubium, *an constet de martyrio, et ejus causa*, sicut in causis confessorum, *an constet de virtutibus*. Notandum tamen primo, quod in causis confessorum publicatur, decretum de approbatione virtutum ante discussionem miraculorum: at in causis martyrum nonnulli putant, vel suspendendum esse resolutionem super martyrio, et causa martyrii usque ad miraculorum approbationem, eo quod ex ea resolutione censeatur approbata perseverantia finalis in fide et caritate, ideoque inutilis sit discussio miraculorum, vel adnotandam in regestis congregationis; ut mox una cum approbatione miraculorum publicetur. Verumtamen sive solum in regestis notetur, sive publicetur (utrumque enim aliquando factum est), cavendum omnino a talis resolutionis suspensione: hæc enim et cederet in detrimentum causarum, cum interim mutari possent consultores, et usui sacræ congregationis adversaretur. Neque proinde superflua erit posterius disputatio de miraculis, seu signis: sicuti enim Ecclesia in causis confessorum certitudinem sanctitatis exigit ex testimonio virtutum, et miraculorum, ita in causis martyrum veritatem martyrii desumere intendit tum ex testibus de martyrio, cum ex aliis miracula testantibus.

5. etc. Notandum secundo: in causis confessorum prius omnino resolvi debet dubium de virtutibus, postea de miraculis, ut constat ex decreto (6 *Dec.* 1712) in causa B. Hyacinthæ de Marescottis. Nec juvat obtrudere, quod aliquando ad resolvendum dubium virtutum ob difficultates, ex probationum defectu, vel ex actuum qualitate occurrentes, opus sit miracula discutere, præsertim cum card. de Lauræa senserit (*in 3 sent. to. 4, disp.* 20 *de mirac. art.* 25, § 4, *num.* 1119), perfici posse canonizationem, stantibus miraculis, licet non constet de virtutibus: item quod ita res se habuerit in causa S. Joannis a Cruce. Etenim deficientibus probationibus virtutum, respondendum est, de iis non constare: qualitas actuum ex contextu vitæ dignosci poterit; effatum cardinalis de Lauræa rejicitur, sicuti illud aliorum dictum, quod sufficiant solæ virtutes: in causa tandem S. Joanis a Cruce judicatum fuit constare de virtutibus: non fuit tamen publicatum decretum, antequam quidam libri examinarentur.

8. 9. In causis vero martyrum una cum dubio de martyrio, et causa martyrii, agitur de signis, seu miraculis ut constat ex rescripto (7 *Jan.* 1671) in causa Ignatii Azevedo, et aliorum. Cohærenter ad hæc Benedictus XIV secretario congregationis petenti, ut in causa ven. Pauli Buralis card. de Aretio, suspensa resolutione virtutum, miracula expenderentur, postea de miraculis esse agendum, nec esse ista duo complicanda. Hinc in examine virtutum proponi nequeunt miracula, etiamsi non proponantur, tamquam approbanda, sed solum ut suffragaturi suum efformare de virtutibus judicium possint: quod in causa servi Dei Francisci Caraccioli factum esse male contenditur. Expleto judicio super martyrio, ejus causa, et signis, seu miraculis, proponitur in congregatione generali dubium, *an tuto deveniri possit ad beatificationem*. Pro hac duo ad minus miracula requiruntur, et sufficiunt ex decreto Clemen. XI edito (29 *Nov.* 1712) in causa B. Joannis de Prado; ex qua, et ex aliis causis constat, beatificationem anteire debere canonizationem, quæ perficienda non est, nisi novis signis, seu miraculis supervenientibus, eorumque duobus approbatis.

CAPUT XXVIII.

De auctorum opinionibus quoad signa, et miracula in causis martyrum.

1. 2. etc. Augustinus Triumphus (*De potest. eccl. q.* 16, *art.* 3), Christianus Lupus (*To.* 3, *ad Syn. gener. et provinc. ad* 4, *Conc. Roman. sub Leon. IX p.* 570), aliique plures in martyrum canonizationibus excludunt miraculorum necessitatem. Admittunt alii cum Ostiensi (*in sum. tit. de Reliq. et ven. SS. n.* 4), et Molano (*in nat. SS. Belgii ad* 4 *Apr.*). Fortunatus Scacchus (*in opere MS. de Conf. et M. sect.*10, *c.* 2) mediam init viam, necessitatem hanc rejiciens in canonizatione martyrum solemni judici forma occisorum; quod sic constet Ecclesiæ de ultimo actu voluntatis mortem acceptantis pro Christo: exigit tamen pro martyribus, non servata ea forma occisis; cum in his de ejusmodi actu non constet. Castellinus (*de inquis. mir. in Mart. Canon. conclus.* 5, *p.* 50 *et* 141) cum aliis docet, non requiri, sed solum utilia esse miracula, si evidenter constet causa martyrii: esse autem necessaria, si hæc evidentia non habeatur. Alii cum Conteloro (*de Canoniz. SS. c.* 21, *n.* 11) sententiam, miracula excludentem, rejiciunt, nisi martyrium cum aliquo prodigio, aut signo fuerit conjunctum. Nonnulli apud Baldellum (*Th. mor. to.* 2, *l.* 3, *disp.* 14, *n.* 18) miracula requisiverunt in martyribus, nec dignitate, nec vitæ sanctitate insignibus; secus si viventes iisdem præfulserunt. His assentiri videtur Bordonus (*de mir. med.* 4, *n.* 17). Alii non pro beatificatione, sed pro canonizatione martyrum necessaria esse miracula affirmarunt.

8. etc. Hæc quæstio resolvenda est ex Ecclesiæ, et Sedis Apostolicæ disciplina, de qua cap. seq. Interim duæ ultimæ sententiæ videntur prorsus improbabiles: Christus enim sine ullo discrimine omnibus pro ipso morientibus beatificationem promisit, ut advertit Baldellus (*loc. cit.*). Præterea in his causis

primum beatificatio, mox canonizatio perficienda est: miracula autem requiruntur; ut de martyrio constet, ejusque causa, de quibus ante beatificationem agitur. Rejiciendæ pariter sunt opiniones reliquæ, tum quæ distinguit inter martyres servata, vel non servata judicii forma, tum quæ utilitatem dumtaxat in miraculis agnoscit: tum quæ signa solum requirit. Profecto Gregorius IX in bull. canoniz. S. Antonii Patavini (*in nov. Cod. Canoniz. p.* 65, *et in nov. Bull. Rom. to.* 3, *p.* 272) pro confessorum sanctitate perseverantiam finalem sufficere ait quoad Ecclesiam triumphantem; virtutes vero, et miracula præterea requiri quoad Ecclesiam militantem. Idem sentit ante ipsum Alexander III in causa S. Thomæ Cantuarien. (*in nov. cod. Canon. p.* 17) martyris, inquiens pro Ecclesia triumphante gloriosam satis esse passionem, pro militante vero miracula exigi, ut certa sit de gloriosa martyris passione. Quapropter sicut in confessoribus, licet, servata judicii forma, de virtutibus constet, miracula tamen nedum utilia, sed necessaria sunt, idem de martyribus dicendum est; ideoque prædictæ sententiæ non sunt retinendæ, uti bene monet Hurtado (*de vero Mart. res.* 44, § 3).

12. etc. Quoad opinionem requirentem prodigia, vel signa, difficulter hæc a veris miraculis distingui posse notat Baldellus (*loc. cit.*). Si enim miraculum est, quod naturæ vires vel quoad substantiam facti, vel quoad subjectum, in quo fit, vel quoad modum faciendi superat; signum dici poterit, quod ex plurium circumstantiarum concursu admirationem excitat, quamvis earum nulla sive conjunctim, sive seorsim accepta naturæ vires excedat, ut cum in exercitu Marci Aurelii legio christiana pluvias et fulmina in cœlo suis deduxit precibus, quod in christianæ religionis auctoritatem vertit Eusebius cum aliis. Similia memorantur in vitis sanctorum, quæ non ita facile a naturæ viribus adjudicari poterunt. De his loquitur Silvester Petrasancta (*in thaum. ver. Rel. to.* 1, *in prol.* § 19, *pag.* 11). Verum enim vero vix inter signa, et miracula discrimen reperiri potest. Si enim ex pluribus circumstantiis, neque conjunctim, neque seorsim naturæ vires excedentibus, signum supra naturam non infertur juxta Abulensem (*in c.* 7 *Isaiæ p.* 5): et si gratia, et sanctitas ex effectibus mere naturalibus dignosci nequeunt, ut docet D. Thomas (2, 2, *q.* 178, *art.* 1): ad rem vero præsentem signum naturæ vires debet excedere; jam tale signum referendum erit ad miraculum tertii generis, quod videlicet saltem quoad modum habilitatem naturæ superat. Cum autem miracula hujusmodi in causis sanctorum sufficiunt, nullum erit inter signum, ac miraculum discrimen. Et sane superius memorati effectus ad miracula tertii generis referuntur, teste D. Thoma (*par.* 1, *q.* 105, *art.* 8). Suffragantur huic opinioni alii scriptores, et consultores congregationis rituum, vel nullam, vel solam quoad effectum differentiam inter prædicta dignoscentes. Neque obstat, quod in sacrorum rituum congregatione in causis martyrum dubium proponatur, *an constet de miraculis, seu signis;* cum tamen in causis confessorum dicatur solum, *an constet de miraculis.* Nam mens congregationis non ex dubiis in ea propositis, sed ex ejus decretis, ac resolutionibus, a Pontifice confirmatis, desumenda est. Sciendum tamen, causas martyrum a rotæ auditoribus olim discuti consuevisse, qui arbitrabantur, miracula in iis non esse necessaria, sed signa utcumque sufficere insolita, et mirabilia. Delato autem ad congregationem rituum examine rotalis relationis, proponi cœpit dubium complexivum miraculorum, et signorum; neque adhuc congregatio dubium mutavit, tum quia nondum decrevit, necessaria esse miracula in causis martyrum, tum quia ex dictis miracula dicuntur etiam signa, et ita in Evangelio, et in quibusdam canonizationum bullis appellantur; tum demum quia particula *seu* modo *disjunctivam*, modo *copulativam*, modo *declarativam*, et *expositivam* orationem importat.

CAPUT XXIX.

De Ecclesiæ disciplina quoad miraculorum necessitatem in martyrum causis.

1. 2. In martyrum causis virtutes etiam aliquando spectatæ fuerunt, uti colligitur ex epistola encyclica ecclesiæ Smyrnensis de martyrio S. Polycarpi apud Eusebium (*l.* 4, *c.* 15), ex bull. canoniz. SS. Thomæ Cantuarien., ac Petri martyris, et ex aliis monumentis. Neque tamen inde inferri valet necessitas inquirendi in virtutes, ut quis pro martyre habeatur, uti bene monet card. Bellarminus. (*l.* 1 *de indulg. c.* 2, *n.* 9) cum aliis. Ceteris enim exemplis prætermissis, SS. Jacobus intercisus, Castus, et Æmilius tamquam martyres habiti sunt, et habentur in Ecclesia, licet prius lapsi fuerint. De iis S. Ciprianus (*l. de laps. col.* 377), S. Augustinus (*serm.* 285, *part.* 2, *to.* 5 *oper.*), aliique loquuntur.

3. etc. De signis quoque, et miraculis in martyrum vindicatione olim ratio habebatur, ut ex cit. epistola Smyrnensi, et ex plurium sanctorum actis apud Ruinart, aliosque eruitur; neque enim abjicienda sunt acta, in quibus plura martyrum miracula exponuntur, uti ostendit Honoratus a S. Maria (*in animadvers. super usu crit. to.* 1, *dissert.* 4, *art.* 3). Hinc tamen inserenda est miraculorum necessitas, ut quis inter martyres recenseatur; nam primates, et episcopi martyrium dumtaxat, ejusque causam in admittendis martyribus attendebant; et S. Eulogius martyr archiepiscopus Toletanus (*to* 15, *Biblioth. PP. pag.* 243) Cordubenses martyres adversus obtrectatores egregie vindicat, licet miraculis non coruscassent; quod non præstitisset, si tunc miracula pro recipiendis martyribus exigi consuevissent.

6. etc. Argumentum itaque ad tempus illud refertur, quo sanctorum causæ Sedi Apostolicæ sunt reservatæ. Ac primo occurrit S. Canuti junioris Daniæ

regis, et martyris canonizatio sub Alexandro III. Verum deficientibus litteris apostolicis, tuto asseri nequit, pro ejus canonizatione miracula fuisse requisita. Intervenerunt hæc tamen in canonizatione S. Thomæ Cantuariensis. Hunc enim post martyrium miraculis floruisse testatur Radulphus de Diceto (*inter historiæ Anglic. script. Tuvisden. t.* 1, *pag.* 557) cum aliis. De ejus quidem martyrio, et causa martyrii dissenserunt magistri Parisienses ob defectum miraculorum, sed de his ab apostolicis in Anglia legatis juridice certior factus Alexander III illum inter martyres retulit, secutus in hoc Clementem II qui ante prædictam reservationem Wibotadam virginem, et martyrem, discussis miraculis, canonizavit, teste Burckardo monaco S. Galli apud Mabillon (*sæc.*6, *Bened. par.* 1), et alios. Accedunt, quæ contigerunt in causa B. Petri de Castronovo monachi Cisterciensis legati apostolici, et contra Albigenses fidei inquisitoris, qui temporibus Innocentii III interfectus est. Publice hic colitur in quibusdam locis, teste Baillet (*ad* 5 *Mart.*). Ejus mortem describit Petrus Vallium Sarnaii monachus Cisterciensis. (*tom.* 7, *Biboth. Cisterc.*); miracula simul referens, adeo ut cultus dicendus sit delatus post approbationem martyrii, ejusque causæ, et miraculorum. Neque obstat, quod Innocentius III in epistolis ad archiepiscopum Narbonensem, et alios, eum martyrem, nondum patratis miraculis declaraverit: ibi enim martyrium tantum approbat, cultum vero neque permittit, neque præcipit. Rursum in processu constructo jussu Honorii III pro cultu deferendo B. Joanni primum Mantuano, deinde Vicentio episcopo, qui pro Ecclesiæ libertate martyrium passus est, plura miracula ad ejus intercessionem patrata referuntur apud Bolland. (*ad* 16 *Mart.*).

10. etc. Quinto loco miraculorum discussionem, et approbationem in martyrum causis plene declarant bullæ canoniz. SS. Petri martyris ex ordine Prædicatorum, et Stanislai episcopi Cracoviensis, quas peregit Innocentius IV et de quibus disseruerunt nonnulli eruditi. Occurrit sexto breve Alexandri IV quo post maturum martyrii, et miraculorum examen concessus est cultus quadraginta novem martyrum ordinis Prædicatorum in ecclesia S. Mariæ de Sandomiria, ubi pro Christi fide occisi fuerant. Septima occurrit causa Catalani Fabri, et Paschalis ordinis Minorum, qui martyres dicebantur. Hanc Joannes XXII commisit episcopo Valentino, cui inter cætera præscripsit, ut in miracula inquireret. Occurrit octavo martyrium S. Wernheri a Judæis crudelissime interempti. Colitur in quibusdam locis, sed sine officio, et missa. In processu, qui adhuc extat, et sub Martino V confectus fuit, legatus apostolicus non tam in martyrium, ejusque causam, quam in miracula inquisivit, apud Bolland. (19 *Apr.*). Nono: Angelus Carmelita martyr a Pio II inter beatos relatus est, sed post patrata miracula, apud eosdem (*tom.* 2, *Maji p.* 57).

15. 16. Decimo: Bernardus, et socii martyres ex ordine Minorum a Sixto IV beatis adnumerati sunt. In eorum autem causa examinata fuisse miracula ostendunt litteræ apostolicæ. Demum Danielis, et aliorum sex ejusdem ordinis, qui apud Septam in Mauritania Tingitana ob Evangelii prædicationem martyrium sunt consecuti, cultus cœpit a miraculis, quæ patrata sunt, cum eorum corpora in Hispaniam transferrentur: cultum hunc Leo X postea approbavit. Porro miracula, licet non in brevi pontificio, sed in aliis authenticis monumentis referantur, patrata tamen fuisse ante dictum breve, constat ex lib. conformitatum (*par.* 2, *pag.* 87).

CAPUT XXX.

De sacræ congregationis rituum consuetudine quoad miraculorum necessitatem in causis martyrum.

1. Prima ex his causis, expeditis in congregatione rituum, fuit viginti sex martyrum Japponensium. Eam de more tres rotæ auditores discusserunt, miraculorum necessitatem in relatione excludentes: plura tamen mirabilia proposuerunt, inter quæ unum esse verum miraculum dixerunt. Congregatio ad ulteriora processit, quia de martyrio, et miraculis eidem constiterat, ut colligitur ex ejus decreto (3 *Jul.* 1627) et brevi beatificationis apud Bolland. (*tom.* 1, *Feb. pag.* 740).

2. 3. Secundam quoque causam B. Josaphat martyris Pollocensis rotæ auditores examinarunt, contendentes iterum in sua relatione miracula non esse necessaria, immo corrigendum Ostiensem (*in sum. lib.* 3, *de Reliq. et vener. SS.*) stantem pro eorum necessitate: nonnulla tamen miracula retulerunt tamquam patrata in comprobationem martyrii. Causa ad congregationem delata, approbatoque martyrio, secretarius dubium excitavit super miraculorum necessitate, quod congregatio jussit examinari in abstracto; dissentientibus consultoribus, opinioni, miracula requirenti, tamquam tutiori, et S. Sedis consuetudini conformi adhæsit, ut constat ex ejus decreto (13 *Sep.* 1642), et brevi beatificationis edito ab Urbano VIII quod extat in Bullar. Rom. (*to.* 5, *Bull.* 304).

4. etc. Sublato relationum rotalium more, occurrit tertia causa B. Petri de Arbues. Promotor fidei animadversiones edidit cum apparatu ad materiam beatificationis, et canoniz., in quo testatus est usum requirendi miracula etiam in causis martyrum; ideoque approbato martyrio, ejusque causa, discussa fuerunt miracula, quemadmodum et in quarta causa martyrum Gorcomiensium factum est, ut ex decretis congregationis (12 *Decemb.* 1661 *et* 25 *Sept.* 1663 *et* 1674), et brevibus beatificationum eruitur. De quinta causa B. Joannis de Prado dictum est superius. Sexta causa S. Joannis Nepomuceni processit per viam casus excepti: attamen etiam in ipsa, resoluto dubio super martyrio, et ejus causa, miracula perpensa fuere. In septima S. Fidelis a Sigmaringa.

ante ejus beatificationem resolutum fuit dubium complexivum martyrii, causæ martyrii, et miraculorum.

9. 10. Ex his monumentis patet, numquam fuisse a Sede Apostolica formaliter beatificatos, aut canonizatos martyres, nisi accedentibus miraculis, et hic mos retinendus videtur, licet nondum editum fuerit decretum de eorum necessitate. Durum id aliquibus videtur, vel quia causæ martyrum facilius expediuntur uti communiter doctores docent, vel quia martyrium supplet vicem baptismi, et est per se proxima beatitudinis causa, vel quia antiquitus ad martyrum canonizationem non requirerentur miracula, sine quibus de omnibus martyrii requisitis tum ex parte inferentis, tum ex parte acceptantis mortem constare potest. Fatentur tamen et isti, tutiorem esse sententiam, quæ miracula requirit; quare non est ab ea recedendum, tum ut occurratur hæreticorum calumniis, tum ut judicii securitati consulatur. Enim vero faciliorem expeditionem in causis martyrum suppeditat; non exclusio miraculorum, sed quæstio de sola morte, ejusque circumstantiis. Antiquitus tanta non erat hominum malitia, et idcirco martyrum causæ sine miraculis expediebantur. Tandem ut martyrium baptismi vices suppleat, habere debet veri martyrii requisita: de his autem ut certior fiat, non immerito miracula exigit Ecclesia. Sicuti ergo in causis non martyrum, licet probata satis sit vitæ sanctitas, miracula tamen adhuc requirit, ne in re tanti momenti diligentiam ullam pro securitate omittat, præsertim cum ii in occulto deficere potuerint; eadem ratione et in causis martyrum miracula sunt exigenda, sub certa spe futurum; ut in utrisque Deus non sit miracula patraturus ad eorum intercessionem, quorum vita aut mors accepta eidem non fuerit, ut docent SS. Thomas (*2, 2, q.* 178, *ar.* 2), et Gregorius (*l.* 4, *dial. c.* 6, *tom.* 2 *oper.*).

CAPUT XXXI.

De serie actorum in causis sive confessorum, sive martyrum, quæ introducuntur post decreta Urbani VIII et quæ procedunt per viam casus excepti.

1. etc. Urbanus VIII prohibens publicum cultum non beatificatis, aut canonizatis a Sede Apostolica, excepit eos, qui anteriorem cultum vel per tempus immemorabile, vel ex apostolicis indultis, vel ex sacræ congregationis permissione, vel per patrum, virorumque sanctorum scripta obtinuissent. Si alicujus ex his causa canonizationis instituatur, fit ab ordinario processus super fama virtutum, et miraculorum, si sit confessor; vel super fama martyrii, et signorum, seu miraculorum, si martyr: et alter processus fit super casu excepto a decretis Urbani: si hic processus ab ordinario omittatur, fit auctoritate apostolica post signatam commissionem. Processibus ad congregationem transmissis, et modo superius exposito apertis, quin expectetur decennium, proponitur in congregatione ordinaria dubium, *an sit signanda commissio introductionis*, quo favorabiliter resoluto, discutitur, *an sit confirmanda sententia ordinarii, vel delegati super casu excepto a decretis Urbani*; oportet enim, ut ii hanc sententiam proferant; aliter iis mandat congregatio, ut proferant, veluti ex ejus decretis (23 *Mar.* 1669 *in caus. B. Chuneg. et* 29 *Dec.* 1674 *in caus. B. Oldegarii*) colligitur. Si hæc sententia fuerit favorabilis, et a congregatione confirmata, hujusque responsum a Pontifice approbetur, servus Dei procul dubio dicitur æquipollenter beatificatus.

5. etc. Nulla solemnitas in hac beatificatione peragitur, cum hæc non comprehendatur in decreto Alexandrino supra adducto: solum ii, quorum interest, possunt Deo gratias agere, tanquam pro obtento spirituali beneficio. Plures autem hujusmodi beatificationes a temporibus Urbani VIII ad pontificatum Benedicti XIV expeditæ numerantur, scilicet B. Columbæ Reatinæ, BB. Bernardi Ptolemæi, Nicolai Flue, Bernardini de Feltro, B. Ferdinandi III Castellæ regis, B. Margaritæ de Sabaudia, BB. Petri Paschasii, Ludovicæ Albertoniæ, Jacobi de Mavania, Salomeæ reginæ Aliciæ, Oldegarii episcopi, BB. Joannis Cantii, Amedei ducis Sabaudiæ, Simonis de Lipnica, Petri Armengol, Antonii a Stronconio, B. Chunegundis reginæ, BB. Mariæ de Socos, Joannæ filiæ Alphonsi regis Lusitaniæ, Humilianæ de Circulis, Helenæ Enselminæ, Zitæ, Mariæ de Capite, Augustini Dalmatæ, Jacobi Illyricis, BB. Joannis, et Petri ord. Min. martyrum, Teresiæ, et Sanciæ, Luciæ de Narnia, Salvatoris ab Horta, Ceslai Odrovantii, Liberati de Lauro, Gregorii papæ X, Alexii Falconerii, Seraphini de Asculo, Humilitatis abbatissæ, BB. Dalmatii, atque Andreæ de Comitibus, BB. sex Fundatorum ord. Servorum B. M. V., Serapionis martyris, B. Joannis de Dukla, Benedicti papæ XI, Michelinæ, Ritæ de Cassia, Claræ de Montefalco, Joannis Angeli Porro, BB. Coletæ, Stephanæ de Quinzanis, Gerii a Monte Sancto, Benedicti a S. Philadelphio, Francisci Patritii, Nicolai Albergati, et Pacifici a Ceredano.

CAPUT XXXII.

De serie actorum in causis sive confessorum, sive martyrum, quæ introducuntur post decreta Urbani VIII, quæque procedunt per viam casus excepti, in transitu a beatificatione æquipollenti ad formalem canonizationem.

1. Pro hoc transitu, obtenta facultate, ne fiat processus apostolicus in genere, proponendum est dubium super virtutibus, vel super martyrio, ejusque causa, juxta diversitatem causarum. Hoc judicio favorabiliter expleto, proponitur dubium super miraculis, aut signis, post indultam venerationem patratis. Duobus saltem appobatis expenditur dubium, *an tuto procedi possit ad canonizationem.*

2. etc. Aliquibus nimis laxus, aliis nimis rigidus hic procedendi ordo visus est. Nimis laxus, quia in causis procedentibus per viam non cultus, quatuor miracula, duo, scilicet, ante, et duo post beatificationem pro canonizatione requiruntur; in his vero duo sufficiunt. Hac difficultate a promotoribus fidei in pluribus causis excitata, atque discussa, congregatio generalis sufficientiam duorum miraculorum semper admisit, ut constat ex ejus decretis (13 *Jun.* 1679 *in caus. S. Jo. de Capistr.* 17 *Maji* 1707, *In caus. S. Catharinæ, et* 13 *Nov.* 1714 *in caus. S. Stanisl.*). Cum enim *in cap. Venerabili de test.* dicitur inquirendum esse super miraculis; pluralis locutio in binario numero vera est, juxta textum *in c.* 40 *de reg. jur. in* 6. Suffragantur Contelor. (*de Canoniz. SS. c.* 20, *n.* 9). Rotæ auditores in pluribus relatas, et alii plures. Verumtamen Benedictus XIV (23 *Ap.* 1741) decrevit, quatuor miracula, quæ per testes de visu probentur, esse necessaria ad solemnem canonizationem, quando probatæ sunt virtutes, aut martyrium per subsidiarias probationes.

6. etc. Nimium rigorem alii constituunt in necessitate discutiendi dubium super virtutibus, vel martyrio post approbatum casum exceptum. Cum enim casus exceptus constituatur aliquando in apostolicis litteris concedentibus in honorem servi Dei officium, et missam, aut ejus nominis in romano martyrologio descriptionem, etiam ex sacræ congregationis consilio, virtutes autem in formali discussione possint non approbari, jam non sine modica absurditate diceretur, non constare de eorum virtutibus, qui ejusmodi cultum obtinuerunt. Addunt, virtutes in his causis examinari tantum posse dependenter a probationibus subsidiariis, adeoque non posse responderi, *constare* de ipsis: si quidem vox hæc *constare* probationes apertissimas exposcit. Accedit, quod Clemens IX per decretum editum anno 1668 examinari solum jussit ea, quæ post indultam venerationem supervenerunt: antecedentia vero tantum referri voluit; quare non antecedentes virtutes, sed miracula cultus indultum subsequentia, sunt expendenda, idque comprobant decreta canoniz. SS. Philippi Benitii, et Laurentii Justiniani, cujus quidem causa processit per viam casus excepti.

9. etc. Verumtamen ut Sedis Apostolicæ consuetudo, ejusque fundamenta hac in re clarescant, advertendum est, interdum publicum cultum permissum, aut concessum fuisse, ac permitti, et concedi, prævia gravi fama virtutum, vel martyrii, et miraculorum, seu signorum, quin juridicum præcesserit examen, dependens a processibus super virtutibus et miraculis, aut super martyrio et signis: aliquando vero ejusmodi concessioni anteivisse prædictorum discussionem, et approbationem. Jam vero in causis secundi generis nunc expenduntur solum, quæ indultæ venerationi supervenerunt: in causis vero primi generis, non obstantibus amplissimis venerationis indultis, semper virtutes, aut martyrium, et reliqua fuere perpensa, ut constat ex causis SS. Hyacinthi, Raymundi, et aliorum, juxta relationes auditorum rotæ, quæ adhuc extant, et regesta sacræ congregationis: cum hoc tamen discrimine, quod aliquando examen hoc absolutum fuit per modum dubii formalis, *an constat, etc.* ut in causis SS. Joannis de Capistrano, Catharinæ de Bononia, et aliorum: nonnunquam per modum juridicæ relationis, dependentis a processibus, ut in causis SS. Joannis a S. Facundo, et Stanislai Kostkæ: aliquando in congregatione particulari, ut in causis SS. Catharinæ de Bononia, Joannis Nepomuceni, et aliorum: interdum in congregationibus antepræparatoriis, præpartoriis et generalibus, ut in causis SS. Joannis de Capistrano, et Peregrini Latiosi. Paucis, si declarationem casus excepti a decretis Urbani non præcessit formale examen, uti non potuit præcedere in causis, quæ post illa decreta introducuntur, de quibus in præsenti agitur, semper in transitu a beatificatione æquipollenti ad canonizationem expendendæ sunt aliquo ex prædictis modi virtutes in causis confessorum, martyrium vero, ejusque causa in causis martyrum.

16. etc. Superest, ut diluantur prædictæ oppositiones. Igitur quod ad periculum spectat, ne approbata reprobentur, dico non admitti casum exceptum, nisi stante fama virtutum, vel martyrii, et miraculorum, vel signorum, quod satis est ad publici cultus permissionem. Porro si postulatores ad canonizationem procedere velint, quæ cultum præceptivum significat ad Ecclesiam universam extensum, proponere debent dubium super virtutibus, aut martyrio, quin tamen periculum adsit reprobationis, non enim virtutes, aut martyrium approbata antea fuerunt, sed eorum duntaxat fama; quæ quidem permanet, etiamsi illa non approbentur, idque sufficit pro cultu permisso, quamvis de iis in individuo non constet pro cultu præceptivo. Quoad aliud, non posse videlicet responderi, *constare de virtutibus, aut martyrio*, sciendum est, in causis per viam casus excepti responderi, *ita constare, etc. ut deveniri possit ad discussionem miraculorum, seu signorum*, ut eruitur ex causis SS. Peregrini Latiosi, Joannis Nepomuceni, et aliorum: hic autem rescribendi modus periculum reprobationis approbatorum evertit omnino. Drecretum autem Clementis IX excludit duntaxat iteratum examen eorum, quæ ante beatificationem discussa fuerant; at hinc non infertur excludendum esse examen hujusmodi post beatificationem æquipollentem, si ante eam non fuerit institutum. Ita in pluribus causis hoc decretum explicarunt promotores fidei, et sacra rituum congregatio auctoritate sua, usuque comprobavit. Neque obstant exempla SS. Philippi Benitii, et Laurentii Justiniani, cum in iis ante indultorum concessionem virtutes discussæ, et approbatæ fuerint, ut in causa S. Laurentii ostendit promotor fidei, pro veritate jussu congregationis scribens. Idem contigit in causa S. Aloysii Gonzagæ. Item approbato cultu immemorabili septem BB. Fundatorum ordinis B. M. V.

concessisque in eorum honorem officio, et missa, eorumque nominibus in martyrologio descriptis, editum est (13 *Jan.* 1742) contra expectationem postulatorum, in congregatione ordinaria coram Benedicto XIV decretum, ut ante miraculorum discussionem juridica fieret relatio virtutum, communicanda fidei promotori, quæ sane formali virtutum examini æquipollet.

CAPUT XXXIII.

De serie actorum in causis beatificationis et canonizationis introductis ante decreta Urbani VIII, et quæ post eadem decreta resumuntur, sive sint confessorum, sive martyrum, sive procedant per viam non cultus, sive per viam casus excepti.

1. etc. Hæc series incipit a ***commissione reassumptiva***, impetranda a rituum congregatione ordinaria, et confirmanda a summo Pontifice. Resumpta causa, expediuntur *litteræ remissoriales* ad conficiendum apostolicum processum super non cultu, vel super casu excepto, juxta causarum qualitatem. Confecto hoc processu, prolataque a delegato judice sententia, agitur de ejus validitate in congregatione ordinaria, qua admissa, construendus esset processus auctoritate apostolica super fama virtutum, aut martyrii, et miraculorum, sed hoc judicium post decreta Urbani omitti consuevit. Perfecto judicio super non cultu, aut super casu excepto, si causa procedat per viam non cultus, agitur in congregatione ordinaria de processuum validitate; qua admissa, disputatur in antepræparatoria, præparatoria, et generali dubium de virtutibus, aut de martyrio, inde de miraculis; eorumque duobus approbatis, proceditur ad beatificationem: et novis supervenientibus, ad canonizationem. Si vero causa procedat per viam casus excepti, expleto judicio super obedientia decretis Urbani VIII agendum est de virtutibus, aut martyrio, vel in congregatione particulari, vel in antepræparatoria, præparatoria, et generali, in quibus postea discutiuntur etiam miracula, et si eorum duo, post indultam venerationem patrata, approbentur, proceditur ad beatificationem.

12. etc. Difficultas est, an de validitate processuum, virtutibus, martyrio, ac miraculis agendum sit, resumpta causa, si ante decreta Urbani super his pronuntiatum fuerit. Huic tamen difficultati sic respondendum est. Si congregatio rituum, approbata processuum validitate, commisit auditoribus rotæ, ut reliqua cognoscant, aut si commisit ipsam cognitionem validitatis confirmavitque judicium rotale validitatem approbans, de ea non est amplius agendum; secus, si rotale judicium non confirmavit. Item si congregatio Urbani decreta rationem habuit de virtutibus aut martyrio dependenter a solo processu ordinario, conficiendus est, resumpta causa, processus auctoritate apostolica, et dependenter ab utroque de illis agendum est, ut contigit in causa S. Peregrini Latiosi. Si vero de iis actum fuisset dependenter ab utroque processu, sed remissa inspectione ad rotæ auditorium, hujus favorabile judicium congregatio non approbasset, tunc de iisdem iterum agendum est, ut in causa B. Hieronymi Æmiliani, aliorumque contigit; secus vero dicendum, si judicium rotale approbatum fuit, ut in causis B. Gregorii X et S. Aloysii Gonzagæ. Idem cum proportione dicendum est de miraculis, dummodo in causis per viam casus excepti secuta fuerint post indultam venerationem, ut colligitur ex causa S. Thomæ de Villanova, et aliorum. Quod quidem sedulo advertendum est, cum forte ex hujus cognitionis defectu expeditio causæ S. Jacobi de Marchia tamdiu protracta fuerit. Quando autem miracula post indultam venerationem secuta dicantur, alibi adnotabitur. Interim.

15. etc. Sentiunt communiter scriptores, necessaria esse pro canonizatione miracula post obitum patrata; addunt tamen, non esse inutilia ea, quæ patrata sunt in vita, si concurrant alia post obitum: et sane de illis ratio habetur in bull. canoniz. SS. Udalrici, Petri episcopi Anagnini, et aliorum. Verum distinguenda est canonizatio a beatificatione; cum enim in transitu a quacumque beatificatione ad canonizationem agetur de miraculis, post indultam venerationem secutis, tota hæc controversia redigenda est ad formalem beatificationem in causis per viam non cultus. In hoc ergo judicio discuti quidem, et approbari poterunt miracula patrata in vita; at non sufficiunt, sed post obitum secuta, et approbata requiruntur, uti colligi posse videtur ex decreto edito in causa S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis. Sed et sufficere videtur, ut unum in vita, alterum post mortem patratum sit, juxta decretum congregationis editum (13 *Jun.* 1679) pro beatificatione S. Alphonsi Thuribii.

CAPUT XXXIV.

De consistoriis privato, publico, et semipublico habendis pro absolutione causarum canonizationis.

1. 2. Edito decreto de tuto progressu ad canonizationem, non statim, sed post deliberationem Pontificis de illa peragenda, advocantur ab eodem cardinales, et episcopi ad consilium. Hæc autem deliberatio solum sumi consuevit post iteratas populorum, et principum petitiones, ac pro temporum opportunitate. Ex qua quidem dilatione aliquando fit, ut, editis ab uno Pontifice decretis de progressu ad canonizationem, hanc peragant successores, quin tamen gesta antecessoris iterum examinent. Ejusmodi deliberatione posita, vocantur ad consilium, et suffragium præstandum omnes in Urbe degentes cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, etiam titulares et orientales, cum Ecclesia Romana communicantes. Invitantur præterea episcopi, qua-

cumque de causa ad Urbem accedentes, quin etiam secretarius congregationis concilii Tridentini vocat per litteras encyclicas episcopos intra centesimum ab Urbe lapidem.

3. 4. Initium excipiendi suffragia desumitur a consistorio secreto, solis intervenientibus cardinalibus, a quibus inquiritur, an deveniendum sit ad canonizationem, ac singuli sensum suum aperiunt per verbum *placet*, *aut non placet*. Ut merita causarum perspecta cardinales haberent, olim cardinalis præfectus congregationis rituum legebat relationem vitæ, miraculorum, et actorum canonizationis: aliquando loco relationis editum fuit totius causæ summarium: tunc secretarius congregationis rituum, eoque impedito, promotor fidei componit prædictorum compendium. In hujus consistorii intimatione notificatur unicuique cardinali, quid in eo agendum sit, et ad unumquemque transmittitur memoratum compendium. In consistorio Pontifex cardinales alloquitur, eosque consulit de canonizatione habenda. Cardinalis præfectus brevissimam totius causæ relationem legit: tunc Pontifex interrogat, an ipsis placet, ut ad canonizationem procedatur: cardinales gradatim assurgentes aperto capite respondent *placet*, vel *non*. Hic ordo servatur sive una, sive plures sint causæ.

5. etc. Secreto consistorio succedit publicum, ad quod per intimationem vocantur cardinales ac cæteri, quos acciri solemne est. Omnibus ad hoc patet aditus. Advocatus consistorialis longa oratione vitam, et miracula canonizandi, petitionesque pro canonizatione supplicantium exponit. Post hanc promotor fidei nullam emittit protestationem, neque debet, cum omnia rite impleta sint. Absoluta oratione, præsul, qui est a secretis brevium ad principes, respondit nomine Pontificis, et dicit, Sanctitatem suam hortari omnes, ut piis operibus, ac precibus divinum implorent auxilium, ac præterea velle in proximo consistorio audire cardinalium, et episcoporum sensum. Si plures simul canonizandi sint, plura habentur publica consistoria.

9. etc. Ultimum consistorium dicitur semipublicum, quia etiam episcopi in eo facultatem habent ferendi suffragium. Hoc non superflue requiritur, cum cardinalium in consistorio secreto placitum de progressu ad canonizationem intelligendum sit de exquirendis præsulum suffragiis, prout quædam bullæ canoniz. aliaque monumenta innuunt. Huic consistorio publicæ præces ad opem divinam implorandam præmittuntur: vocantur per intimationem cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, et episcopi, Romæ degentes, et admonentur, ut ferant super canonizatione sententiam, quam subscriptam unusquisque tradet secretario congregationis rituum. Vocantur quoque protonotarii apostolici, duo antiquiores auditores rotæ, secretarius prædictus congregationis rituum, et procurator fiscalis Cameræ: Clemens XI voluit, ut præter morem arcesseretur etiam promotor fidei. Ad patriarchas, et reliquos suffragium laturos transmittitur antedictum compendium. Hoc consistorium incipit ab allocutione Pontificis exquirentis sententias de canonizatione peragenda. In uno eodemque consistorio suffragia præstiterunt cardinales, et episcopi in canonizat. S. Didaci, teste Galesino in ejusdem canoniz. act. *(part. 3, cap. 12)*, licet quæstio fuerit, an id fieri deberet. Primi cardinales, inde episcopi suffragium præstant: absentes ex legitimo impedimento transmittunt suffragium ad secretarium congregationis. Post hæc Pontifex se aliorum orationibus commendat, diemque peragendæ canonizationis statuit: procurator fisci orat protonotarios, ut publica instrumenta de sententiis cardinalium, aliorumque, ac de Pontificis oratione, et deliberatione conficiant: protonotariorum antiquissimus in testes vocat stantes tunc juxta thronum pontificium. Auditores rotæ, et protonotarii sententiam non tulerunt in canoniz. S. Didaci, teste Penia in ejusdem canoniz. act. *(l. 3, c. 15)*, licet Galesinus *(loc. cit.)* oppositum referat.

13. etc. Ex lib. Cærem. archiepiscopi Corcyrensi (*sect.* 6, *c.* 1) olim etiam abbates vocabantur ad hoc consistorium, ut sententiam ferrent; sed hæc prærogativa abbatum, qui non sint cardinales, cessasse videtur sub Gregorio XIII. Numerum antiquorum abbatum, et nomina abbatiarum Urbis describit P. Casimirus Romanus *in hist. eccl. et Convent. S. Mariæ in Aracæli* (*c.* 2, *pag.* 9 *et seq.*). Solus Leo X in canoniz. S. Francisci de Paula requisivit etiam suffragia pœnitentiariorum. Cardinales singillatim surgentes sententias ferre incipiunt aperto capite, sed mox tecto sedentes prosequuntur. Patriarchæ autem interim, archiepiscopi, et episcopi tecto capite sedent; stant vero, cum Papa loquitur, et stant etiam, statim ac primus patriarcha sententiam fert, donec episcoporum ultimus sententiam compleverit, sicuti ante, ac post suffragium genuflectunt. Nec amplius viget inter episcopos, et protonotarios quæstio de primatu, quem Pius II primis adjudicavit. Sedent itaque episcopi in his consistoriis, et in capella pontificia; stant autem in congregationibus coram Pontifice, si tamquam consultores interveniant, nisi Pontifex permittat, ut sedeant, uti in congregationibus de auxiliis Clemens VIII permisit Gregorio de Valentia. Demum quot sunt canonizandi, tot consistoria semipublica coguntur, cum in uno suffragia pro omnibus excipi nequeant.

CAPUT XXXV.

De nonnullis aliis orationibus, quæ fiunt in publicis consistoriis a consistorialibus advocatis.

1. 2. In unoquoque publico consistorio unus ex advocatis consistorialibus orationem habet de rebus gestis alicujus servi Dei, licet non proxime beatificandi, aut canonizandi: narratis operibus exorat pro beatificatione, vel canonizatione. Promotor fidei

instat, ut expositorum ab advocato veritas ostendatur, aut si ostensa et approbata sit a congregatione rituum, non procedatur ad beatificationem, aut canonizationem, nisi servatis servandis. Respondet Pontifex: *Congregatio audiat, et referat*, secretarius vero cuncta in regestis adnotat. Hujusmodi orationes decent majestatem harum causarum, non sunt tamen absolute necessariæ.

3. etc. Memorantur hæ orationes in decretis generalibus Urbani VIII. Olim enim advocati consistoriales orationes de rebus profanis, plerumque de confictis criminibus in consistorio declamabant. Quare Urbanus, re in consistorio secreto plene discussa, decrevit, ut sublatis ejusmodi declamationibus, idem advocati causas servorum Dei perorarent. Præscriptus fuit perorandi modus, ut, scilicet secretarius congregationis rituum causam tractandam advocato assignet; advocatus vero per octo saltem dies ante propositionem in consistorio ipsammet tradat secretario corrigendam, si opus fuerit; de miraculis agat in genere; exponat autem seriem vitæ servi Dei, famam sanctitatis, devotionem populorum, et instantias principum et gloriam militantis Ecclesiæ in beatificationibus. Decretum pariter fuit, ut procuratores causarum honoraria præstarent, ut advocatus proponens habeat in manibus commissionem in forma signandi: demum ut promotor fidei, qui esse debet de collegio consistorialium, immunis esset ab his causis proponendis. Omnia hæc observantur, nisi quod honoraria advocato peroranti præstantur a curia criminali gubernatoris Urbis: nec amplius idem perorans tenet in manibus dictam commissionem.

18. Pertinet igitur ad consistoriales advocatos habere has orationes, ut eas habuerunt etiam sub Sixto V in causa S. Bertrandi, et sub Clemente VIII in causa S. Caroli Borromæi, quamvis alii clarissimi viri illas habere curassent.

CAPUT XXXVI.

De solemnitate canonizationis.

1. Absolutis consistoriis, Pontifex in ultimo ex illis manifestat diem a se statutam peragendæ canonizationis, pro cujus solemnitate distincte exponenda sit.

§ I.

De civitate in qua fieri debet canonizatio.

2. Plurimæ canonizationes Romæ expletæ numerantur: multæ tamen etiam in aliis civitatibus in quibus Pontifices degebant, ut B. Antonii Lusitani, Dominici, et aliorum, peractæ sunt.

§ II.

De loco, seu templo, in quo solemnitas canonizationis expletur.

3. In aula concilii publicabatur decretum canonizationis, quando hæc in eo fiebat. At Innocentius IV decretum canoniz. B. Petri martyris in platea templi FF. Prædicatorum, et B. Stanislai in templo ipso, in quo solemnitatem explebat, inter missarum solemnia ambonem conscendens emisit. Ab eo tempore invaluit consuetudo peragendi in templo canonizationes. Romæ omnes peractæ sunt in basilica Vaticana, testibus Panvinio (*tract. de præstant. basil. Vat.*), Galesinio (*in Act. Canoniz. S. Didaci par.* 3, *c.* 13), et aliis, et teste ipsa S. Sedis observantia, juxta quam et antiquis, et mediis, et recentioribus temporibus sanctorum canonizationes in eadem basilica perfici consueverunt, paucis tamen exceptis; nam Bonifacius IX, ægritudinis causa S. Birgittam in capella sacri palatii apud S. Petrum: Benedictus XIII S. Joannem Nepomucenum in basilica Lateranensi canonizarunt, in qua pariter servum Dei, nunc S. Fidelem a Sigmaringa idem Benedictus beatificavit. Cum tamen hic Pontifex alias canonizationes, et beatificationes in Vaticana expleverit, huic basilicæ competit jus ex consuetudine descendens, ut canonizationes in ea peragantur: cui minime officiunt canonizatio S. Vincentii a Paulo, et aliorum, et beatificatio servi Dei nunc S. Josephi a Leonisse in Lateranensi a Clemente XII ob valetudinem tuendam expletæ. Ad hæc valde confert basilicæ Vaticanæ præstantia: in ea enim imperatores de manu Pontificis diadema receperunt: reges coronati sunt: præcipua nostræ religionis mysteria, Romanæ Apostolicæ Sedis, et pontificiæ jurisdictionis actus celebrati sunt, aliaque multa, de quibus Tiberius Alpharanus in opere MS. de structura hujus basilicæ, qui addit, canonizationes sanctorum in ea perpetuo fieri consuevisse; quam consuetudinem Benedictus XIV sua constitutione firmavit. Reponunt nonnulli, in lib. cærem. Roman. Eccl. (*l.* 1, *sect.* 6, *c.* 1) describi ritum canonizationis, nec memorari basilicam Vaticanam, sed id fundamento caret. Rursum quasdam canonizationes in aliis Urbis basilicis peractas fuisse, ex datis bullarum colligi dicunt. Sed perperam: nam data solum probat, bullas fuisse apud illas basilicas a Pontifice subscriptas, non canonizationes in iisdem expletas, ut constat ex bulla canoniz. S. Joannis Nepomuc. Aliæ canonizationes referunt Romæ, non tamen in basilica Vaticana celebratæ: sed hæ in consistorio, vel in conciliis habitæ sunt; hic autem agitur de canonizationibus post Innocentius IV in Urbe factis, et in ecclesiis.

§ III.

De diebus, quibus agitur solemnitas canonizationum, et de pluribus sanctis unica solemnitate canonizandis.

4. Dies a Pontificis arbitrio pendet, juxta declarationem editam sub Leone X. Plures simul canonizari posse respondit congregatio rituum sub Gregorio XV quod hic, aliique Pontifices n...

confirmarunt. Plures tamen seorsim canonizationes Benedictus XIII, aliique celebrarunt, quin metuerint anilem fabellam a clarissimis scriptoribus impugnatam, et experientia falsam compertam, quod Papæ, scilicet, celebrata aliqua canonizatione, mors immineat.

§ IV.

De ordine, quo sancti, nominari debent quando plures simul canonizantur.

8. etc. Si plures beatorum causæ jam absolutæ sint, ii omnes simul canonizantur, juxta decretum congregationis rituum (3 *Jan.* 1622). In his nominandis sub Gregorio XV servatus est ordo antiquitatis; sed sub Clemente X in canonizatione SS. Cajetani, Francisci Borgiæ, Philippi Benitii, Ludovici Bertrandi, et Rosæ ordo hierarchicus servatus est, ut scilicet prius exprimerentur nomina eorum, qui fuerant de clero sæculari servato inter hos antiquitatis ordine; postea qui fuerant de clero regulari eodem ordine retento, juxta sententiam card. de Luca (*discurs.* 40 *miscel. eccl.*) quam amplexa fuit congregatio rituum (29 *Nov.* 1670), et quam, licet reclamarent patres ordinum Prædicatorum, et servorum B. M. Virg., retinuit (24 *Jan.* 1671) sine præjudicio tamen præcedentiæ eorumdem ordinum. Hæc sanctio fundatur in congruentia, per quam in Ecclesia militanti clerici sæculares præcedunt regularibus, licet antiquioribus, ut cit. card. de Luca ostendit. His decretis robur addidit Clemens XII per aliud decretum 17 Apr. 1737. Orto enim dubio occasione canonizationis S. Vincentii a Paulo, aliorumque simul canonizatorum, qui ex canonizandis prænominandus esset, congregatio particularis ab eodem Pontifice deputata (16 *Apr.* 1737) statuit, servandum semper imposterum ordinem hierarchicum; si vero inter canonizandos fuerit fundator alicujus instituti a S. Sede approbati, hunc esse cæteris ejusdem status, licet præmortuis, præferendum, quod quidem decretum idem Pontifex confirmavit. Verumtamen si fundator non fuisset sacerdos, bene vero alii, isti præferendi videntur, quemadmodum SS. Joannes de Capistrano, et Joannes a S. Facundo sacerdotes, simul cum S. Joanne de Deo, ordinis Fratrum infirmis in hospitalibus inservientium fundatore, sed non sacerdote, canonizati, huic prælati fuerunt.

§ V.

De indulgentiis, quas summi Pontifices elargiri consueverunt occasione solemnis canonizationis.

9. Leo III in epist. de canoniz. S. Swiberti indulgentias obtulisse dicitur: sed cum hæc epistola a pluribus apocrypha habeatur, primus indulgentias elargitus in canonizationibus creditur Honorius III. Ampliores subinde assignarunt alii Pontifices apud Bollandinos. Nunc plenariam concedunt intervenientibus solemnitati canonizationis, qui confessi, et sacra Communione refecti sint, vel id intra hebdomadam facere proponant: septem vero annorum, ac totidem quadragenarum visitantibus canonizatorum sepulchra natali eorum die.

§ VI.

De processione, quæ fit in solemni canonizatione.

10. Hanc processionem nonnulli scriptores memorant peractam ante, alii post canonizationem. Ejus magnificentiam, et ordinem Galesinius, aliique in act. SS. adamussim describunt. Nunc a processione incipit canonizatio; candelæ distribuuntur officialibus curiæ, præsulibus, episcopis, et cardinalibus. In canonizatione S. Stanislai Cracoviensis distributæ fuerunt omnibus præsentibus: quod non amplius servatum est ob confusionis periculum: gestatur in processione vexillum exhibens imaginem canonizandi, et plura gestantur, si plures canonizentur. Huic gestandi vexilli usui initium dedit vexillum, quod in canoniz. ejusdem S. Stanislai ab Angelis delatum apparuit, ut advertit Papebrochius (*ad* 11 *Maji t.* 2), non vero delatio vexilli S. Rochi facta in urbe Constantiensi tempore consilii Constantiensis, ut alii existimarunt. Olim in sacra rituum congregatione præscribebatur forma pingendi beatum in vexillis. Plura esse debent vexilla pro unoquoque canonizando, quorum unum remanet pensile in basilica Vaticana ad perpetuam rei memoriam: alterum, expleta canonizatione, transfertur solemni processione ad ecclesiam, in qua primum canonizati festum celebratur. Hæc secunda processio describitur a Chiappono in act. canonizat. Modus vero tradendi vexillum, quod est processionaliter deferendum, exponitur in cæremoniali basilicæ Vaticanæ, composito a Michaele Angelo Matthæjo ejusdem basilicæ canonico. In canonizatione a Clemente XII peracta, idem Pontifex medicorum consilio processioni non interfuit, sed ejus loco cardinalis Rufus, utpote antiquior inter cardinales episcopos præsentes, qui etiam postmodum solemnem missam celebravit.

§ VII.

De solemni canonizationis actu juxta ritum antiquiorem.

11. etc. Solemnem hunc actum card. Ostiensis *in cap. Audivimus de Rel. et ven. SS.* describens, ait, fieri flexis genibus orationem, cani hymnum *Veni Sancte Spiritus*, aut alium: Papam mox ab oratione surgentem definire, illum, de quo agitur, esse sanctum, et uti sanctum esse venerandum, ejusque festum esse colendum: tandem *Te Deum laudamus*. Similia versibus descripta referuntur de canoniz. S. Petri Cælestini apud Bolland. (*ad* 19 *Maji*), et in Ordine Rom. card. Cajetani apud Mabill. (*Mus. Ital. to.* 2), ubi additur, Papam, si

velit, elargiri indulgentias; post hymnum *Te Deum*, recitare orationem de canonizato; tandem a cardinali diacono in confessione mentionem fieri immediate post Apostolos de eodem sancto canonizato, post quam confessionem Papa facit absolutionem, et dat more consueto benedictionem, mentionem faciendo de sancto canonizato. Eadem verba in aliis monumentis reperiuntur.

§ VIII.

De nonnullis aliis juxta ritum antiquiorem canonizationis ad ejusdem actum pertinentibus.

15. etc. In ipso canonizationis actu aliquando recitata fuerunt miracula, intercessione canonizandi patrata, ut colligitur ex canonizatione S. Laurentii archiepiscopi Dublinensis apud Bessin. (*collect. Conc. Rotomag. par.*2,*pag.*47), et ex aliis canonizationibus apud Wadingum (*annal. Minor. t.* 2, *pag.* 280), et Bolland. (*ad* 19 *Maji t.* 4). Præterea occasione canonizationis Pontifices canonizandorum corpora elevari jusserunt, si corpora erant, ubi canonizatio celebrabatur, ut constat ex bull. canoniz. SS. Gerardi episcopi Tullen. Francisci Assisien. et aliorum. Corpus S. Francisci, sic elevatum, per aliquod tempus, saltem principibus viris, conspiciendum potuit, sed a Sixto IV, hortante S. Jacobo de Picenno, anno 1486 reconditum est. Alia ad hunc antiquiorem ritum spectantia alibi dabuntur.

§ IX.

De solemni actu canonizationis juxta recentiorem, et præsentem ritum.

18. etc. Juxta præsentem ritum Pontifex qui solemni memoratæ processioni interest, basilicam Vaticanam ingressus, in solio sedens excipit ad obedientiam cardinales, episcopos, abbates, et pœnitentiarios. Post hæc advocatus consistorialis cum procuratore delegato ad imum solii gradum ab uno ex cæremoniarum magistris ductus, canonizationem nomine procuratoris ter petit. Ad duas primas petitiones secretarius brevium ad principes respondet pro Pontifice, fundendas esse preces ad implorandum divinum adjutorium, ideoque post primam canuntur litaniæ SS. post secundam hymnus *Veni Creator Spiritus*. Ad tertiam aperit mentem Pontificis de peragenda canonizatione, et Pontifex sententiam profert, qua definit, beatum esse sanctorum catalogo adscribendum. Sententiam hanc excipit advocatus nomine procuratoris, actisque gratiis, petit litteras apostolicas super canonizatione, cui Pontifex respondet : decernimus. Tum advocatus protonotarios, et notarios rogat, ut unum, aut plura instrumenta ad perpetuam memoriam conficiant, eorumque antiquior in testes vocat stantes in area solii pontificii. Canitur tandem hymnus *Te Deum*, et mentio fit canonizati in oratione, confessione, et benedictione. Solemnis hic ritus ex multis canonizationibus a Sixti IV tempore factis eruitur. In formula sententiæ canonizationis edita a Clemente XI aliisque Pontificibus ante ipsum, non memorantur missa, et officium in honorem canonizatorum. At officium exprimitur in formula, quæ extat in lib. cærem. archiepiscopi Corcyren. et qua Sixtus V, Clemens VIII et Urbanus VIII usi sunt. Juxta Ordinem Rom. card. Cajetani apud Mabillon. Papa olim in consistorio secreto committebat duobus cardinalibus, ut componerent lectiones, et alia pro officio canonizandi. Verum cum, licet in sententia, aut bulla canoniz. decernatur officium, requiratur tamen novum congregationis rituum decretum, a Pontifice approbandum, ut in Ecclesia universali recitetur; aptior proinde esse videtur formula, in qua illud omittatur.

§ X.

De missa a summo Pontifice celebranda in solemni canonizatione sanctorum.

23. etc. Plura antiquiora monumenta omnino silent de missa occasione canonizationis a Pontifice celebrata. Ex his Phœbeus olim congregationis rituum secretarius ostendit, non ex necessitate, sed ex decentia celebratam esse a Pontificibus missam in canonizationibus. Suffragatur Panvinius (*de præstant. basil. Vatic. l.* 6, *c.* 18), affirmans celebrare solere aliquem ex cardinalibus, quando Pontifex est impeditus, uti contigit in canoniz. SS. Petri de Alcantara, Laurentii Justiniani, et aliorum. Quod si Pontifex impeditus non sit, congruum omnino est, ut ipse celebret. Nam Alexander III, qui novum canonizationis ordinem induxit, missam celebravit in canoniz. S. Thomæ Cantuarien. Clemens V in canoniz. S. Petri Cælestini, et Bonifacius IX omissam ob infirmitatem in canoniz. S. Birgittæ, sequenti die in basilica Vaticana celebravit cum consuetis in canonizatione cæremoniis. His accedunt card. Ostiensis *in cap. Audivimus*, Ordo Rom. card. Cajetan, liber cærem. editus sub Leone X, aliaque monumenta, in quibus mentio fit de solemni missa a Pontifice celebranda in canonizatione sanctorum, ac tandem subsequentium Pontificum consuetudo. His addendum, quod quotiescumque Pontifex in basilica Vaticana missam cantat, card. basilicæ archipresbyter cum duobus canonicis sacrario præfectis *presbyterium*, seu vigintiquinque denarios signo veterum Pontificum signatos ei offert pro *missa bene cantata*. In canoniz S. Didaci novum altare ligneum constructum est imposito minori lapideo portatili, ut Sixtus V in eo celebraret. Lapideum canonici S. Petri, quibus ex consuetudine relinquendum erat, oratori catholici regis donarunt, ut illud ad eumdem catholicum regem transmitteret, ac propterea Pontifex illud indulgentiis ditavit, et facultatem concessit quibusdam sacris viris, ut in eo celebrare possent, Clemens XII in canonizatione, quam peregit, neque missam impeditus celebravit, neque celebratæ a cardinali

Rufo interfuit; reliqua tamen de more rite explevit.

§ XI.

De oblationibus, quæ fiunt in missa, quæ celebratur occasione canonizationis.

28. etc. Sive Pontifex, sive cardinalis missam celebret, post expletam canonizationem semper fiunt oblationes, et indulgentiæ in ea conceduntur. Harum oblationum ritum describit Angelus Rocca *tract. de Canoniz. SS.*, juxta quem tres cardinales congregationis rituum, qui in canonizatione olim judices fuerunt, unus scilicet episcopus, alter presbyter, tertius diaconus; et simul oratores canonizationis, vel istorum loco alii cardinales a Papa electi, in missæ offertorio cereos, panes auratos, et argentatos parvos cados auratos, et argentatos vino plenos, turtures, columbas aviculasque diversas vivas in canistellis depictis inclusas offerebant. Nunc totidem ejusdem congregationis cardinales, in dictis ordinibus constituti, respective eliguntur ad oblationes præstandas, quot sunt canonizandi. Deficientibus cardinalibus episcopis substituuntur cardinales presbyteri, ut contigit sub Clemente XI. Istarum oblationum significationem exposuit Roccat cit. cum aliis: earumdem vero apparatus, et comitatus describuntur in actis præteritarum canonizationum: hujus autem ritus antiquitatem tradunt Ordo Rom. Petri Amelii apud Mabillon. cit. et Ordo canoniz. SS. anni 1494 in collect. concil Britan. in quo additur, columbos offerri, ex quibus unus saltem evolare posset, ac memoratur vexillum promotoris canoniz. deferendum ante offertorium. Demum oblationis ordo describitur in lib. cærem. archiepiscopi Corcyren. Sed reticetur columbus prædictus qui evolare possit. Post eadem tempora magister cæremoniarum consuevit in oblatione abscindere reticulum quasilli, aviculas continentis, quæ statim evolabant, ut legitur in act. S. Didaci et aliorum; ac de hac abscissione silent acta S. Raymundi, aliorumque, et omissa fuit in canoniz. sub Clemente XI cum nullum repræsentet mysterium, nec in lib. cærem. præscribatur. Omissa pariter est sub Clemente XII cui oblationes consuetæ factæ sunt, dum canebatur *Te Deum*, cum ipse nec missam celebrare, nec celebrandæ interesse potuerit.

§ XII.

De oblatione turturum, columbarum, et avium omissa a sancta memoria Benedicto XIII canonizationibus ab eo factis.

35. Hanc turturum, columbarum, et avium oblationem omissam fuisse, tamquam Ecclesiæ disciplinæ minimæ consonam, refert Fontaninus in codice canoniz. Profecto ex Ecclesiæ monumentis in missa offerri solum dicuntur panis, vinum, et cera. Panem fermentatum consecrandum antiquitus oblatum contendit Sirmondus (*disq. de Azym.*), quem sequitur card. Bona. (*rer. liturgic l.* 1, *c.* 23). Contra fermentatum in usus sacerdotum, et pauperum; azymum vero in consecrationem oblatum existimant Mabillon. aliique. Hic mos viguit, donec pecuniam pro celebratione, et applicatione sacrificii præstari cœpit: supersunt tamen aliqua vestigia in missa, dum consecrantur episcopi, et benidicuntur abbates, et abbatissæ, et in metropolitana Mediolanensi, teste Maoro (*Vocab. Eccl. v. Oblatio*). His monumentis innixus Benedictus XIII prædictam oblationem in canonizationibus respuit, addens, proscriptam fuisse can. 3. Apost. quin eum a proposito dimoveret oblatio lactis, et mellis, permissa in concilio Carthaginien. an 397, quamvis vetita in can. Apostol. Ea enim specialiter die Paschæ benedicebantur, infundenda infantibus recens baptizandis. Attamen Clemens XII easdem turturum, columbarum, et avium oblationes restituit.

§ XIII.

De summi Pontificis panegyrica oratione in honorem beati inter sanctos referendi.

36. 37. Pontifices in canonizatione concionem habere consuevisse, testantur Ostensis *in cap. Audivimus*, Ordo Rom. card. Cajetani, aliique auctores, habitas exhibent monumenta, et bullæ canoniz. SS. Petri Cælestini, Thomæ Aquinatis, et aliorum. Postquam autem secretarius brevium ad principes consuevit advocato consistoriali, pro canonizat. supplicanti, respondere, Pontifices ut plurimum concionem omiserunt; sed Clemens XI laudabilem hunc concionandi morem in missa occasione canonizationis retinuit.

§ XIV.

De bulla canonizationis.

38. Prolata canonization. prostrema sententia, Pontifex, advocato consistoriali instante, decernit bullæ expeditionem. Ante hanc olim non poterat celebrari festum canonizationis, ut colligitur ex decreto congregationis rituum 5 *Augusti* 1665 in causa S. Francisci Salesii. Si Pontifex præmoriatur, aliquis ex successoribus bullam proprio nomine expedit, canonizatione, et gestis antecessoris memoratis. Primus id præstitisse creditur Gregorius XI quem alii subinde secuti sunt. In bulla exponuntur vita, miracula, et cætera judicialiter acta; quæ tamen Honorius III in bulla canoniz. B. Willelmi Bituricen. archiep. omisit, quia nota, et multiplicia. Ab Honorii more recesserunt alii Pontifices præter Benedictum XIII qui bullarum brevitati studuit, ne ea, quæ forte in bulla omitterentur, falsa dicerentur. Alias præterea litteras Pontifices ad totius Ecclesiæ, vel unius nationis præsules; vel ad aliquod religiosorum cœtum, vel ad nonnullos principes scripserunt, canonizationem indicentes, et ad cultum canonizati excitantes, quæ extant collectæ in codice canoniz.

CAPUT XXXVII.

De actibus cultus servis Dei post beatificationem deferendis.

1. etc. Ut in hoc recte procedatur, prius agendum est de titulis SERVUS DEI, VENERABILIS DEI SERVUS, BEATUS, SANCTUS. Primum titulum aliquando abbatibus attributum, vel potius abbates, in eo comprehensos fuisse, desumitur ex synodo Suessionensi anni 744 interprete Petro de Marca (*de concord. Sacerd. et Imper. l.* 6, *c.* 24, *n.* 3). Græci eumdem tribuunt unicuique baptizando in forma baptismi, Latinis minime contradicentibus, cum eam nec Eugenius IV in Armenorum instructione nec concilium Londinense an. 1556 reprobaverint. Quidquid de his sit, titulus *Servi Dei* juxta consuetudinem congregationis rituum tribuitur dumtaxat iis, de quorum beatificatione agitur, eoque appellantur in omnibus, et in omnium scripturis, et decretis ad causam pertinentibus. Immo citra læsionem decretorum Urbani VIII omnes, qui cum sanctitatis laude decedunt sic appellantur in inscriptione imaginum, et in vita typis impressa. Addere hic libet, eos præcipue dictos fuisse in veteri et novo Testamento *Servos Dei*, qui eximiis virtutibus floruerunt, ut Moyses 2, Esdræ 9 et alii alibi, quibus consonat *homil.* 1 S. Joan. Crys. *in epist. ad Rom.* in ea verba *Paulus Servus Jesu Christi*. His addi potest, quod licet soli Romano Pontifici jure debeatur titulus *Universalis Episcopi*, juxta *dictatum S. Gregorii VII can.* 2; ob modestiam tamen S. Gregorius Magnus pro se et successoribus induxit titulum *Servus Servorum Dei*, eorum scilicet, qui fide, et moribus Deo inserviunt, de quibus S. Augustinus in *Psalm.* 99.

4. etc. *Venerabilis Dei Servus* dicitur is, cujus fama sanctitatis judicialiter probata sit, ut notavit Blasius a purificatione. Tales stricte sunt juxta consuetudinem congregationis rituum iis, in quorum causis signata est commissio introductionis. Lato tamen modo hoc titulo aliquando decorati fuerunt in historiis, etiam Romæ impressis, plerique cum sanctitatis laude defuncti, præsertim episcopi, aut sacerdotes, licet eorum causæ non fuerint introductæ, ut innuit card. Baronius ad ann. 731 super hoc titulo Bedæ attributo. Ita sane Beda vocatur in martyrol. Rom. (*ad* 27 *Maji*) sed et sanctum dici ex Ilduino, et Mariano Scoto vult idem Baronius *in notis*, aniles fabellas de titulo *Venerabilis* Bedæ collato rejiciens cum Trithemio (*l.* 2 *de vir. illustr. Ord. S. Ber.*) plaudentibus Bollandianis (*ad* 27 *Maji tom.* 1, *p.* 716) aliisque. Aliquando *Venerabiles* cognominati sunt summi Pontifices, ut in synodis Rom, sub Hilario, et Bonifacio II; interdum episcopi; ut in collatione prima Carthaginensi catholicorum cum donatistis. Aliquando principes catholici, ut in epist. Hadriani I adversus Elipandum. Nonnunquam martyres vindicati, ut in constitutione Marciani imperatoris, qua revocavit aliam constitutionem Theodosii, qui conciliabulum Ephesinum sub Dioscoro, et damnationem S. Flaviani approbaverat. Aliquando Nosocomia, et similia, leges, respublica, et senectus. Sed hic agitur de titulo *Venerabilis* juxta consuetudinem congregationis rituum.

7. Tituli *Beati*, *et Sancti*, aliquando promiscue adhibentur, ut sæpe fit erga Deiparam Virginem. In martyrologiis, et codice Carolino Petrus apostolus, et alii appellantur *Beati*. Verumtamen ex S. Sedis, et congregationis rituum consuetudine *Beatus* dicitur, qui formaliter, vel æquipollenter beatificatus est. *Sanctus* autem, qui alterutro modo canonizatus est. Deus in Scripturis dictus *Sanctus*, *et Sanctus Sanctorum*, habet enim sanctitatem essentialem, et a se, creaturæ vero defectibilem, et participatam. Christus quoque dicitur *Sanctus Sanctorum*, et ut Deus ex modo dictis, et ut homo, tum quia conceptus est de Spiritu Sancto, tum propter unionem hypostaticam, tum ob alias rationes *Sanctos* sæpe nominant christianos Apostolus, et S. Lucas. Demum *Sancti* vocari possunt omnes in gratia morientes: sed in præsenti ita nominantur ii, quos sanctitate in vita, et miraculis post obitum fulgentes Ecclesia cultu dignos judicavit. De *Divi* nomine nil additur, utpote profano, quodque card. Bellarminus in recognitione suorum librorum reprobavit.

8. etc. His explicatis, aptissima regula videtur, ut beatis antiquissimum immemorabilem cultum possidentibus illi actus cultus exhibeantur, quos ab immemorabili, sciente et tolerante ordinario, vel Sede Apostolica, obtinuerunt: beatificatis vero ex indulto congregationis rituum, aut Pontificis, adhibeantur actus in indulto designati. Exemplis id clarius fiet. Quærunt scribentes de his rebus, quo tempore beatificationes a Romanis Pontificibus fieri cœptæ sint. Si quæstio sit de beatificationibus, id est de cultu ab episcopis in suis diœcesibus decreto in honorem alicujus servi Dei, implorata tamen summi Pontificis auctoritate pro confirmatione, repetenda sunt superius dicta de interventu pontificiæ auctoritatis in cultu decernendo. Si respiciat beatificationes post reservatam privative Sedi Apostolicæ harum causarum cognitionem, et decisionem, initium illud, quidquid alii senserint, referendum videtur ad tempora Alexandri III. Ad id enim valde confert cultus ab eo concessus erga B. Guillelmum a Malavalle. Alias subinde beatificationes expleverunt successores, in quibus diversas cultus species indulserunt, ut scilicet ageretur beati festum, vel fieret ejus commemoratio in divinis officiis, et similia juxta Pontificis placitum. Sic Honorius III permisit Molismensibus, ut in sua ecclesia suffragia Roberti abbatis Molismensis fundatoris ord. Cisterc. implorarent: Gregorius X ut corpus B. Luchesii processionaliter deferri posset: quibus suffragantur alia aliorum Pontificum indulta pro aliis beatis. Quapropter usus debet esse concessionibus conformis, et non amplior,

ut sit legitimus. Idque confirmatur decreto congregationis rituum 5 *Octob.* 1652 quo edicitur, ne quis cujuscumque ordinis, et instituti verbales indultorum limites præsertim in celebrandis missis, et officio cum octavis excedere possit. Die 19 Februar. 1658 coram Alexandro XII statutum fuit, beatis non posse tribui titulum *Sancti*, eorumque capita radiolis, non diademate ornari debere. Demum idem Alexander 27 Septembr. 1659 cuncta ad cultum beatorum pertinentia distinctius decrevit, cujus dedecreta congregatio 17 Apr. 1660 explicavit.

CAPUT XXXVIII.

De actibus cultus beatis post canonizationem exhibendis.

1. Septem numerantur hujusmodi actus. Primus: canonizati adscribuntur catalogo SS. id est, præcipitur, ut habeantur, et dicantur publice sancti. Secundus: invocantur in publicis Ecclesiæ precibus, neque pro eis orare licet. Quocirca si aliquando pro sanctis preces offerri videantur, intelligendum est, ut fideles eos glorificent in terris, et imitentur, de quibus Innocentius III *in cap. Cum Marthæ*, et Renaudotius (*Liturg. Orient. tom.* 1, *pag.* 505 *et* 528). Tertius: templa in eorum memoriam eriguntur. Quartus: missa in eorum honorem offertur, et officium publice in ecclesia cantatur, ut eruitur ex conciliis Calcedon. et Trident. Quintus: dies festi in eorum anniversariis aguntur. Sextus: eorum imagines cum radiis, et diademate in signum gloriæ pinguntur. Septimus: eorum reliquiæ publice honorantur. De his card. Bellarminus (*tom.* 2, *lib.* 1 *SS. Beatit. cap.* 7) et alii.

2. Catalogum sanctorum nonnulli putant esse romanum martyrologium; sed rectius in corde, et mente Ecclesiæ illum constituit Bivarius *in comment. ad Chron. M. Maximi* (*in S. Joan. Erem.* § 4) ut scilicet sit numerus sanctorum, quos ipsa Ecclesia universis fidelibus colendos proponit.

3. etc. Quod ad missam, et officium spectat, hodie de omnibus fere canonizatis celebrantur in determinatis locis, cum nunc canonizationem semper præcedat beatificatio, et in brevibus beatificationis formalis semper, æquipollentis vero fere semper ea concedantur: non tamen in Ecclesia universali, nisi summus Pontifex per decretum a sententia, et bulla canoniz. distinctum præcipiat, vel indulgeat. In quibusdam quidem canoniz. bullis nulla fit officii mentio, ut sunt bull. canoniz. SS. Udalrici, Petri episcopi Anagnini, et aliorum. In quibusdam permittitur, ut SS. Teresiæ, Philippi Nerii, et aliorum. In aliis missa, et officium pro Ecclesia universali præcipiuntur, eæque sunt SS. Bennonis, Antonini, et aliorum. Nihilominus, ut ea in Ecclesia universa executionem obtineant, prædictum novum decretum omnino requiritur, ut respondit congregatio rituum apud Gavantum (*Commen. ad rub. Br. Rom. sec.* 2, *c.* 2, *n.* 30), et adnotarunt Pasqualig. (*de Sacr. novæ leg. tom.* 1, *qu.* 268, *num,* 5) et Lezana (*tom.* 4 *consul.* 2, *num.* 5 *et* 6), quibus cohæret consuetudo, et observantia apud eumdem Pasqualig. Hinc licet in bull. canoniz. S. Bennonis missa, et officium præcipiantur, nondum tamen in praxim deducta sunt, deficiente secundario decreto. Celebrantur vero in honorem SS. Antonini, Didaci et aliorum, eo quod ejusmodi decretum accesserit; in bull. canoniz. SS. Pii V et aliorum missam, et officium omissa sunt, instante Benedicto XIV tunc fidei promotore, ne imperitis errandi, occasio præberetur.

8. etc. Post hæc quæritur, an præceptum de colendo canonizato, missaque, et officio in ejus honorem celebrandis Ecclesiam Orientalem cum Occidentali comprehendat. Pro hujus resolutione præmittendum videtur, aliquam inter utramque Ecclesiam, etiam ante schisma Græcorum, fuisse differentiam in sacra Liturgia: præcipue in divinis officiis recitandis, et sacramentis administrandis, uti ostendunt Arcudius (*de concord. Eccl. Ord. et Occid. in* 7 *Sacram. adm.*), Allatius (*de Eccl. Occ. et Ord. perp. consens.*), aliique. Præterea summi Pontifices curarunt, ut Græci ad unitatem redeuntes abjicerent errores, et Sedi Apostolicæ subderentur, servatis tamen eorum ritibus, et consuetudinibus, quæ neque periculum animarum inducerent, neque honestati ecclesiasticæ derogarent. Sic retenta semper fuit antiqua eorum et consuetudo in missis, et officiis celebrandis: quod contigit etiam quoad ritum Syriacum Maronitarum, et in repetitis unionibus Armenorum, Copticorum, Abyssinorum, Nestorianorum, et Chaldæorum, ut ex pluribus Pontificum constitutionibus, aliisque monumentis dignoscitur. Immo Benedictus XIII synodum provincialem Rhutenorum habitam Zamoscæ anno 1620 confirmavit, intactis antecessorum constitutionibus, et conciliorum generalium decretis super Græcorum ritibus. Demum Pontifices, etsi improbaverint consuetudinem, ut Græci latino ritu, Latini græco missam et officium peragerent; voluerunt tamen, ut Orientales servatis servandis sacra facerent in urbe juxta eorum ritum; nam Clemens VIII episcopum Græcum catholicum in Urbe admisit, ut Græcos episcopis Latinis Italiæ subjectos ordinaret: officia, et missæ in ecclesiis collegiorum Græci, et Maronitarum publice celebrantur: et Benedictus XIII constituit, ut in aliis Urbis ecclesiis sacerdotes Orientales ad celebrandas missas sine licentia cardinalis Urbis vicarii non admitterentur.

14. 15. His præmissis, distinguendum est præceptum de colendis sanctis a præcepto de missa, et officio in eorum honorem celebrandis. Cumque primum ad fidem pertineat juxta nonnullos, ejusque violatio juxta omnes induceret periculum animarum; aut saltem derogaret ecclesiasticæ honestati, et cum insuper Romanus Pontifex sit caput utriusque Ecclesiæ; hinc fit, ut Orientales æque, ac Occidentales

quemcumque ab eo canonizatum tanquam sanctum venerari teneantur. Nec tamen missam et officium in ejus honorem peragere, nisi Pontifices id expresse præceperint, juxta definitionem relatam apud Verricellum *de Apost. Mission.* (*quæst.* 83 *et* 84). Neque ad id sufficiunt verba universalia; nam in missalibus, et breviariis pro eorum usu in Urbe editis præscribuntur missæ, et officia præcipue in honorem sanctorum, quos ante schisma colebant, omissis sanctis postea canonizatis. Non obstant decretum Eugenii IV in unione Armenorum, et instructio Clementis VIII de observandis Latinorum festis. Primus enim solum præscripsit, ut Armeni se conformarent Ecclesiæ universali, quoad dies quarundam solemnitatum. Secundus vero mandat, ut Græci in diœcesibus latinis viventes missam audiant, et ab operibus servilibus in Latinorum festis abstineant.

CAPUT XXXIX.

De differentiis inter beatificationem et canonizationem.

1. 2. Nonnulli utramque promiscue sumi posse putant. Alii canonizationem distinguentes universalem, et particularem; beatificationem appellant particularem canonizationem. Alii volunt esse absolute; vel saltem particulariter canonizatos, quotquot judicio episcopali juxta antiquam disciplinam cultum obtinuerunt.

3. Verumtamen, attenta antiquiori disciplina, hæc differentia consistebat in episcopi præcepto de cultu coarctato ad propriam diœcesim, et tunc erat beatificatio, et in ejus extensione ad universam Ecclesiam, accedente Romani Pontificis tacito, vel expresso consensu, et erat canonizatio.

4. etc. Difficilius statui potest discrimen post delatum ad Sedem Apostolicam beatificationis, et canonizationis judicium. In primis beatificatio numquam dicenda videtur particularis canonizatio, nam Pontifices in plurimis beatificationum brevibus clausulas apposuerunt, quibus omnis canonizatio excluditur. Inde tradunt doctores, summum Pontificem per beatificationem permittere alicui Dei servo determinatum cultum in quibusdam locis, donec canonizetur: ita Schacch. *de notis, et sign. sanct.* (*sect.* 11, *c.* 1, *p.* 826), et alii, per canonizationem vero definire, eumdem colendum esse in universa Ecclesia. Ita Innocentius *in cap. Audivimus*, Ostien. et alii. Hinc beatificationem a canonizatione per id differre docent, quod prima sit actus præparatorius, importet cultum permissum, et hunc coarctatum ad determinatum locum; secunda vero sit actus extremus, importet cultum præceptum, et ad universam Ecclesiam extensum. Ita Gonzal. *in cap. Audivimus.* Contelor. (*de Can. SS. c.* 2, *num.* 5 *et seqq.*), aliique plures. P. Matthæuc. *in pract. ad caus. Beatif. et Canoniz.* (*quæst. proem. cap un. num.* 7 *et seqq.*) contendit, cultum etiam in beatificatione præcipi, exceptisque missa, et officio, extendi ad universam Ecclesiam, sed ei respondet P. Memmius *in tract. de rit. Canoniz. SS.* Verumtamen ex litteris apostolicis prædicta differentia totius statui poterit.

8. etc. Itaque regulariter per beatificationem cultus dumtaxat permittitur, ut constat ex brevibus beatificationum Joannis Boni, Philippi Benitii, et aliorum plurium. Aliquando tamen præceptus est. Nam Alexander III jussit celebrari officium in diœcesi Grossenatensi in honorem B. Guillelmi a Malavalle, idque confirmavit Innocentius III. Similia præstiterunt Leo X erga B. Hosannam pro civitate, et territorio Mantuano: Clemens IX erga B. Rosam Limanam, dum hanc in principalem Limæ, et Peruvii patronam elegit: et Clemens X cum eamdem totius Americæ, Philippinarum, ac Indiarum et B. Stanislaum Kostkam, Poloniæ, Lituaniæ, et adjunctarum provinciarum patronos principaliores renunciaverit. Cultus quoque beatorum ad aliquem determinatum locum in omnibus fere beatificationum brevibus coarctatur, aliquando tamen ad totam Ecclesiam ampliatus fuit, ut B. Joannis Boni ex concessione Sixti IV, et B. Rosæ Limanæ ex indulto Clementis X. At ex iisdem apostolicis litteris satis patet, canonizationem esse summi Pontificis definitivam sententiam, qua cultum præcipit, ut ex omnibus canonizationum bullis colligitur. Quod si nonnullis antiquioribus habeantur verba hortativa, adduntur tamen et præcipientia, ut in illis SS. Geraldi, Chunegundis, et aliorum. Demum in canonizatione cultus ad universam Ecclesiam revera extenditur ut omnes canonizationum bullæ ostendunt: et licet nonnullæ particularibus personis inscriptæ sint, cultus tamen in iis non coarctatur, sed de peracta canonizatione, quam forte petierant, certiores redduntur, ut canonizati precibus se fidentius commendarent. Ceterum cultum in canonizationibus præcipi clarissime demonstrat sententia, quam Pontifex tam solemniter profert in canonizatione.

12. etc. Cum igitur beatificatio regulariter sit cultus permissio, aliquando autem præceptum, limitatum tamen, et directum ad futuram definitivam sententiam, et cultus beatorum sit regulariter restrictus ad determinatum locum: aliquando vero ad universam Ecclesiam extensus, sed mere permissive: canonizatio autem sit summi Pontifici sententia ultimo definitiva, qua cultus in universa Ecclesia præcipitur, in hac utique sententia constituenda est differentia inter beatificationem et canonizationem.

CAPUT XL.

In quo explicatur Sedis Apostolicæ permissio, quæ per beatificationem habetur.

1. Permissio alia est approbans, et competit beatificationi formali, et æquipollenti, alia suspendens, cum nempe Sedes Apostolica cultum, quem

alicui in particulari loco ab antiquo exhiberi cognovit, non removet, explicite tamen, vel implicite protestato, se non approbare, ideoque ex hac permissione difficulter beatificatio producitur.

2. 3. Id exemplis cultus Luciferi Calaritani, et cultus Raymundi Lulli illustrabitur. Primus pluribus pro fide catholica gestis, exilium sustinuit, et confessoris nomen obtinuit. Solutus ab exilio Paulinum presbyterum in episcopum Antiochiæ consecravit, ut dissentiones componeret, sed potius auctæ fuerunt. Hoc S. Eusebius Vercellensis neque approbavit, neque publice improbavit, sed Lucifer ab ejus communione discessit, et incertum adhuc, an ad graviora processerit. Eum Ecclesiæ sensui semper adhæsisse referunt Socrates et Sozomenus, at defecisse tradunt Sulpitius Severus, SS. Ambrosius, et Augustinus: beatum autem appellat S. Hieronymus. Demum in civitate Calaritana inventa est ecclesia subterranea S. Lucifero dicata, inventum quoque ejus corpus cum sanctitatis indiciis, et miracula ad ejus sanctitatem patefaciendam patrata referuntur apud Bolland (*ad* 20 *Maji tom.* 5) et Spondanus ad ann. 362. Nihilominus hæc alteri Lucifero adjudicant Natalis Alexander (*sec.* 4, *c.* 3, *art.* 13) et Baillet (*in vit. Luc. ad* 20 *Maji*). Alii putant a schismaticis Luciferianis cultum adhibitum fuisse prædicto Lucifero, et continuatum post schisma, revixisse vero inventa prædicta ecclesia. Hæc tamen pro legitimo cultu non sufficiunt, cum ejus nomen non sit insertum in romanum martyrologium. Præterea de Luciferi sanctitate, et cultù turbas excitarunt archiepiscopi Turritanus, et Calaritanus, primus scilicet contra Luciferum, secundus pro Lucifero stetit; et huic adhæserunt Bollandiani (*ad* 20 *Maji t.* 5). Porro si, ut iidem dicunt, congregatio inquisitionis romanæ silentium causæ imposuisset, cultumque in eo statu, in quo erat, servasset, sufficiens pro beatificatione adesset sanctæ Sedis scientia, tolerantia, et permissio. Verum simultatibus inter prædictos archiepiscopos super Luciferi cultu exortis, et ad inquisitionem primum Hispanicam, inde ad Sedem Apostolicam delatis, Urbanus VIII, re mature discussa in inquisitionis Romanæ tribunali, et attentis potissimum scandalis, quæ ex dicta disputatione derivabantur (20 *Jun.* 1641) omnem prohibuit de ea re disputationem, sed protestatus est, se non intendere quidquam seu pro sanctitate, seu contra sanctitatem Luciferi declarare, sed eam manere velle in statu, in quo reperiebatur. Hæc autem non videtur sufficiens tolerantia, et permissio, qualis pro beatificatione requiritur, præsertim, quia postea (17 *Octobris* 1647) declaravit, non licere quomodocumque missam, et officium in honorem Luciferi celebrari, neque licere ejus imaginem colendam exponere.

4. Raymundi Lulli martyrium ei a Saracenis inflictum, ejus corporis delationem ad insulas Baleares, et cultum, quem ibi obtinet, memorat Arturus ad 29 Julii. Sed ut inter beatos recensendus sit, non sufficit publici cultus antiquitatem, ac scientiam, et tolerantiam episcoporum demonstrare; si tali cultui Sedes Apostolica adversari videatur. Enimvero Gregorius XI ducentos articulos librorum Lulli errore, et hæresi manifeste infectos solemniter damnavit, teste Nicolao Eymerico *in direct. Inquisit.* (*par.* 2, *q.* 9 *et* 26) ubi refert Gregorii bullam. Nec juvat asserere, bullam fuisse ab Eymerico confictam, aut errores alterius Raymundi Lulli de Tarraga ab eodem Gregorio damnatos, huic Raymundo Lullo falso fuisse adscriptos. Primum enim non patiuntur gesta et merita Eymerici, et quamvis nunc in regestis pontificiis bulla forte non adsit, quia deperdita, dum Sedes Apostolica Avenione ad Urbem translata fuit; invenitur tamen in pluribus authenticis monumentis. Secundum excludunt constitutiones apostolicæ, utrumque Raymundum in damnationibus aperte distinguentes. Præterea notæ sunt difinitiones congregationum indicis, et inquisitionis de operibus Raymundi Lulli apud card. Albitium *in tract. de inconst. in Fide* (*c.* 40, *a n.* 143 *ad n.* 152). Pugnant quidem pro Lulli sanctitate nonnulli eruditi; sed et alii adversantur. Quapropter Petrus Franciscus de Rubeis olim fidei promotor P. Provinciali Belgii Ord. Præd. respondit, eum sanctum, aut martyrem non esse dicendum. Itaque Raymundus Lullus inter beatificatos non est recensendus.

CAPUT XLI.

In quo nonnulla indicantur de Sedis Apostolicæ definitiva sententia, quæ in canonizatione profertur.

1. Post delatas ad Sedem Apostolicam canonizationum causas, introducta est quædam æquipollens canonizatio, per quam Pontifex omissis formali sententia difinitiva, judicialibus processibus, consuetisque cæremoniis, superius expositis, jubet aliquem Dei servum, qui in antiqua cultus possessione est, et de cujus heroicis virtutibus, aut martyrio, et miraculis constans est gravium historicorum assertio, accedente etiam continuata miraculorum fama, jubet, inquam, in universa Ecclesia per officii, ac missæ celebrationem coli. Rem per exempla exponere peropportunum duco.

§ I.

De S. Romualdo.

2. etc. Anno quinto post ejus obitum Sedes Apostolica monachis concessit, ut altare super illius corpus erigerent, uti narrat S. Damianus (*in vir. S. Rom. c. ult.*). Indultum tamen hujusmodi diligenter conquisitum nullibi repertum est. Canonizatum censet Baronius (*ad ann.* 1027, *n.* 13) ex illa altaris erectione, et ex epist. ejusdem S. Damiani *ad Henricum archiep. Raven.* in qua inter sanctos Romualdus Camerinensis recensetur. Sed quidquid sit, an S.

Damianus loquatur de S. Romualdo, de quo in præsenti, qui Camers certe non fuit; sane altaris erectio beatificationem potius importat, cum verba concessionis neque præceptum præ se ferant, neque universam Ecclesiam respiciant, ut eruitur ex S. Damiano *lib.* 6, *epist.* 30 *ad Theuzonem*. Præterea initio sæculi XVI ejus cultus intra monachos, et eremitas Camaldulenses coercebatur. Verum paulo post Clemens VIII judicialem ordinem reliquasque cæremonias omittens, stantibus virtutibus, continuato cultu et miraculis, eum æquipollenter canonizavit, cum de consilio congregationis rituum præceperit, ut ubique ejus officium recitaretur, translato festo a 19 Junii, qua obiit, ad 7 Febr. qua corpus translatum est, cum 19 Junii, SS. Gervasii, et Protasii festum occurrat.

§ II.

De S. Norberto.

5. Sanctus Norbertus ordinis Præmostraten. institutor, et episcopus Magdeburgen. obiit an. 1134. Admirabilem ejus vitam scripsit Hugo Præmonstratensis, vel alius ejusdem jussu. An adhuc canonizatus sit, nescire se fatetur Surius. Asserit Castellinus (*de cert. glor. SS. pag.* 441), sed ignorari ait, a quo Pontifice. Ab Innocientio III inter sanctos adscriptum putat Le Paige (*lib.* 2, *bibliot. Præmon. par.* 2, *c.* 43); sed deficientibus diplomate, et auctoribus fide dignis, de rei veritate merito dubitant Bollandiani *ad* 6 *Junii*. A Gregorio XIII canonizatum asserit Miræus (*in chro. Præmon. ad an*, 1582); sed cum Gregorius in diplomate virtutes quidem, et miracula recensuerit, solum tamen ordini Præmonstratensi officium in ejus honorem concesserit hæc beatificatio potius, quam canonizatio dicitur. Quapropter ab Urbano VIII æquipollenter canonizatus dicendus est, cum ejus festum de præcepto inseruerit breviario, et missali Romano, et a Clemente X (7 *Sept.* 1672) officium sub ritu duplici in tota Ecclesia instar aliorum fundatorum ordinum regularium recitari præcepit.

§ III.

De S. Brunone.

6. 7. Sanctus Bruno ord. Carthusianorum fundator, cujus vita, ex aliis scriptoribus desumpta, extat apud Surium *ad.* 6 *Octob.*, obiit anno 1101. A Leone X canonizatum illum refert Baronius *in not. ad Martyrol.* (*ad* 6 *Octobris*). Verum Leo X solum prædicto ordini festum, et officium concessit, quæ mox Gregorius XV pro universa Ecclesia ad libitum in missali, et breviario Romano de consilio congregationis rituum reposuit, ut desumitur ex authenticis documentis ex archivio majoris Carthusiæ Gratianopolitanæ erutis. Verius ergo a Clemente X æquipollenter canonizatus videtur, cum stantibus tanti viri meritis, miraculis, prædictoque cultu (14 *Mar.* 1674), officium in universa Ecclesia sub ritu duplici recitari decrevit.

§ IV.

De S. Petro Nolasco.

8. 9. Sanctus Petrus Nolasco fundator ord. B. Mariæ de Mercede obiit anno 1256. A Benedicto XII seu XIII illegitimo Pontifice canonizatum putant nonnulli: at hujusce rei nullum extat documentum; alii ab Urbano VIII, sed hic solum (11 *Oct.* 1628) ordini permisit festum cum officio, et missa de communi Conf. non Pont. Igitur ab Alexandro VII concurrentibus solitis circumstantiis, æquipollenter canonizatus est. Hujus enim Pontificis auctoritate, prævio consilio congregationis rituum (*an.* 1655), nomen in martyrologio, officium cum lectionibus propriis, et missa in breviario, et in missali Rom. pro universa Ecclesia de præcepto reposita fuere sub semiduplici, quem deinde ad duplicem elevavit Clemens X (23 *Jul.* 1672). Huc vetustum spectat monumentum pertinens ad cultum S. Petri, videlicet compendium processus ab ordinario post sancti obitum super ejus sanctitate constructi, quod inventum, et exhibitum fuit, cum de officii concessione ageretur; juridice autem recognitum est anno 1721 coram ordinario Barcinocensi. Hujus exemplar authenticum servatur in conventu S. Hadriani de Urbe.

§ V.

De S. Raymundo Nonnato.

10. Sanctus Raymundus Nonnatus, qui habitu ordinis B. Mariæ de Mercede a S. Petro Nolasco, et cardinalitia dignitate a Gregorio IX insignitus fuit, obiit anno 1240. Ferunt ejus canonizationem fuisse a prædicto illegitimo pontifice Benedicto XII seu XIII peractam, approbatam vero a concilio Constantiensi, et a legitimis Pontificibus non revocatam. At dicendum est, eum æquipollenter canonizatum fuisse, cum post particularia Urbani VIII (*an.* 1626), et Alexandri VII (20 *Oct.* 1655), indulta de officio, et missa in ejus honorem celebrandis, insertumque ejus nomen in martyrologio romano Clemens XI eadem sub ritu semiduplici ad libitum ad universam Ecclesiam propagavit, et Innocentius XI (10 *Mar.* 1681) sub duplici præcepit.

§ VI.

De SS. Joanne de Matha, et Felice de Valois.

11. 12. Hos ordinis SS. Trinitatis Redempt. Cap. fundatores ab Urbano IV in sanctorum album relatos tradunt Ferrarius Gallus in chron. et alii. Antonius Lupianus Zapata examinatus in processu super cultu immemorabili se vidisse processum affirmavit, in quo testis asserebat, authenticam canoni-

zationis bullam legisse. Hæc tamen nunquam inventa est : Lupinum vero insignem fuisse in pluribus impostorem, ostendunt card. de Aguirre (*Tom.* 1, *Conc. Hispan. diss.* 9, *et tom. diss.* 3) aliique. Neque assertionem probasse videtur ordo SS. Trinitatis, dum canonizationis causam introduxit : constructo enim de more processu super immemorabili eorum cultu, cardinalis Urbis vicarius (10 *Mar.* 1681) sententiam protulit super casu excepto, et cultu immemorabili, quem sane præ se ferebant, antiquissima breviaria : ac proinde eorum nomina in martyrologio Rom. (*an.* 1670) descripta fuerunt. Post hæc sæpe concessa fuere officium, et missa sub ritu duplici ad libitum, donec tandem Innocentius XII eos æquipollenter canonizavit, elevando ritum a duplici ad libitum ad duplicem de præcepto in universa Ecclesia, uti eruitur ex decreto congregationis rituum 19 Maji 1694.

§ VII.

De S. Margarita Scotorum regina.

13. Obiit hæc anno 1093. Ab Innocentio IV canonizata dicitur, fortasse quia sub eodem Pontifice in ejus corporis translatione miraculum insigne contigit, videndum apud Raynaldum *ad ann.* 1242. Sed hinc formalis canonizatio erui nequit, uti constat ex gestis sub Innocentio VIII pro ejusdem S. Margaritæ canonizatione apud Raynaldum (*ad ann.* 1487). Quare æquipollenter canonizata est. Fuit namque primum ejus nomen in martyrologio Rom. descriptum, et festum a 10 Junii ad 8 Julii translatum, quod sub ritu semiduplici ad libitum officium in universa Ecclesia recitabatur : postea Innocentius XII (15 *Sept.* 1691) missam cum officio sub eodem ritu celebrari in tota Ecclesia jussit, et festum 10 Junii restituit.

§ VIII.

De S. Stephano Hungariæ rege.

14. Sancti Stephani Hungariæ regis nomen in martyrologio Rom. descriptum erat ad 20 Augusti. In ejus vita a Cartuitio episcopo scripta, et a Surio *to.* 4, *ad eamd. diem*) edita, dicitur illius corpus elevatum fuisse summi Pontificis auctoritate : incertum tamen est, num id beatificationem, an canonizationem importaverit. Eum itaque æquipollenter canonizavit Innocentius XI, qui (28 *Nov*, 1686), petente Leopoldo imperatore, jussit, ejus officium, quod sub ritu simplici in Ecclesia universali recitabatur, sub semiduplici fieri 2 Septemb. in memoriam victoriæ in expugnatione Budæ a christianis contra turcas obtentæ.

§ IX.

De S. Wenceslao duce Bohemiæ.

15. Mortuus hic est anno 929. Ejus nomen in martyrologio extat ad 28 Septem. De ejus martyrio, miraculis, et vita plura habentur, apud Baronium *in notis*, et alios. Æquipollens canonizatio cœpit sub Clemente X, qui (26 *Jul.* 1670) ad ejusdem Leopoldi preces indulsit, ut in Ecclesia universali ejus officium semiduplex ad libitum recitaretur, et in breviario apponeretur; tum ad preces episcopi Pragæ orationem, et lectiones proprias, in congregatione rituum probatas, admisit. Sed cum ritus ad libitum non importet æquipollentem canonizationem, hanc idcirco perfecit Benedictus XIII, qui 14 Martii 1729 statuit, ut S. Winceslaus cum officio semiduplici de præcepto in universa Ecclesia coleretur.

§ X.

De S. Gregorio VII.

16. 17. Obiit S. Gregorius VII anno 1085, et ejus vita a Paulo Bernriedensi scripta, extat apud Bolland. *ad* 25 *Maji*. Miraculis ante, et post obitum claruisse illum referunt Schafnaburgensis *ad ann.* 1077, Ondericus Vitalis (*part.* 2, *Histor. eccl. l.* 8, *p.* 677), et alii. Confessorem, et martyrem appellat Hugo Flaviniacensis *in chron.* apud Labbe (*Tom.* 1, *Bibliot. Miss. pag.* 318). Abusibus principum sæcularium quoad ecclesiastica dominia, sive *investituras*, evulsis, simonia extirpata, cœlibatu clericorum restituto, multorum invidiam, et calumnias sustinuit. Pro ipso tamen præclaras apologias S. Anselmus Lucensis episcopus (*Bibliot. Pont. t.* 4) Gretserus (*Tom.* 7 *Op. in exam. myst. Pless. pag.* 318), aliique ediderunt.

18. etc. Antiquitatem cultus S. Gregorii desumunt Bollandiani ex eo, quod Anastasius VI post 60 annos a Gregorii obitu in abside Sacelli S. Nicolai, a Callisto II in Urbe constructi, eumdem cum aliorum sanctorum insignibus depingi jusserit. Hoc sacellum in antiquo Lateranensi patriarchio, licet in Pœnitentiariorum collegium commutato, adhuc remanet cum altari, in cujus abside pictura extat, repræsentans in parte superiori imaginis B. Virginis Filium in sinu gerentis, duorum angelorum circumstantium, pontificum Callisti II, et Anastasii IV necnon SS. Sylvestri, et Anastasii. In parte vero inferiori imagines Crucifixi, SS. Dominici, et Francisci, ac SS. pontificum Leonis III, Urbani II, Paschalis II, Gelasii II, Gregorii II, Alexandri II, Gregorii VII, et Victoris III, hinc inde dispositas, et pontificalibus vestibus, mitra, ac diademate orbiculato, ac titulo *sancti* ornatas. Olim aderat imago S. Nicolai Myrensis episcopi, et loco SS. Leonis III, et Gregorii II, erant imagines SS. Leonis Magni, et Gregorii Magni, eodem modo ornatæ, testibus Panvinio, Severano (*de sep. Urb. eccl.*) aliisque. Ex hac itaque tabula initium cultus S. Gregorii VII ad Anastasium IV referendum esse constat. In ea quippe Callistus II sacelli ædificator, et Anastasius IV instaurator apparent ad pedes B. Virginis provoluti, ut in antiquis musivis ecclesiarum Urbis conspiciuntur imagines Pontificum, qui dictas ec-

clesias ædificaverant, vel instauraverant, quorum exempla referunt Ciampinus (*de ædif. a Const. constit. c.* 4, *tab.* 23, *et in veter. monim. to.* 2, *cap.* 13, *tab.* 28), et alii. Eorum capita diademate quadrato ornata sunt, sicuti viventes Pontifices pingi solebant, teste Turrigio (*in not. ad hist. mart. S. Theod.*), cum aliis. Aliorum vero Pontificum capita diadema circulatum ornat, sanctitatis, et cultus ecclesiastici argumentum, juxta interpretes sacræ Scripturæ, et alios. Idem refert Turrigius cit. Hic Pontifex translato ejus corpore ab ecclesia Avenionensi ad monasterium S. Victoris Massiliensis, miraculis claruisse dicitur, ejusque canonizationem Waldemarus Daniæ rex a Gregorio XI, Carolus Galliarum, et Ludovicus Siciliæ reges a Clemente VII pseudopontifice petierunt. Hic ad quosdam suæ obedientiæ præsules litteras dedit, ut processum super ejusdem virtutibus, et miraculis conficerent, quæ si cum aliis monumentis, et scriptoribus conjungantur, Urbani sanctitatem, et miracula plurimum commendant. Porro testatur Philippus Bonarrotius (*in obser. ad fragm. ant. vas. vitr. tab.* 9, *fig.* 1 *et* 2), morem pingendi orbiculatam coronam circa angelorum capita cœpisse initio sæculi V, receptum ubique fuisse in fine VI et post VII, ad sanctorum imagines fuisse productum.

23. Quod ad alios spectat in prædicta tabula descripta Alexander II sanctimonia, et doctrina insignis, ut eum laudant Bertoldus (*in Chro. Constant. ad an.* 1061), et Guillelmus Pictaviensis (*int. Scr. hist Norm. Duchem. part.* 1, *pag.* 197), electus est anno 1061. Ejus ante mortem miracula describit Leo Ostiensis (*lib.* 3, *c.* 36). Plura vero tum de miraculis, tum de sanctitate congerit Pagi junior *in ipsius vita.*

24. Anno 1086 electus est Victor III de cujus morte male sentit Hugo abbas Flaviniacensis apud Labbe cit. nulla tamen eidem habenda est fides, cum Hugoni archiepiscopo Lugdunensi Victoris adversario adhæserit. Insidiis Henrici imperatoris veneno in calicem, dum sacrum celebraret, injecto, extinctum fuisse Victorem referunt Trithemius (*in Chr. Mon. Hir. sang. ad an.* 1087), et Ptolemæus Lucensis apud Murator (*inter Scriptor. rel. Ital. tom.* 11, *col.* 1078), ac propterea illum nonnulli martyrem appellarunt. Ejus virtutes extollit Petrus diaconus *de viris illustribus Cœnob. Cassin.* (*cap.* 18), sicuti etiam ejus memoriam recolunt fasti Benedictini 16 Septemb. Sacra ejus ossa ad sacellum B. Berthari in ecclesia Cassinensi translata fuerunt anno 1515. Officium vero cum lectionibus propriis a congregatione rituum approbatis celebratur in monasterio Cassinensi, et alibi.

25. Victori III successit Urbanus II anno 1087, beati titulo insignitus in quibusdam martyrologiis, et sacris fastis. Notissima sunt ejus gesta pro tuenda Ecclesiæ libertate, belloque in Saracenos pro recuperandis Hierosolymis indicto.

26. etc. Urbano successit Paschalis II electus anno 1099, pontificatum invitus suscepit, ejusque electionem prænovit Albertus episcopus Alatrinus, teste Pandulpho Pisano (*in ejus vit. inter Script. rer. Ital. t.* 3). Alias de illius pontificatu revelationes refert Baronius *ad ann.* 1100, eventu comprobatas. Henricus IV imperator Romam veniens, Paschalem cum episcopis, cardinalibus, aliisque ex omni ordine, ac ætate in vincula conjecit, exigens pro eorum libertate privilegium dandi *investituram* dominiorum ecclesiasticorum, quod a Gregorio VII, aliisque damnatum fuerat. Paschalis ad mortem potius se paratum ostendit; sed captivorum lacrymis, ac periculo motus, Henrico annuit, ut episcopos, atque abbates annulo, ac virga in possessionem mitteret, et hi mox ab archiepiscopo, cui subessent, consecrarentur, dummodo electio esset libera, et *investitura* sine simonia expleretur, juxta Baronium *ad ann.* 1111. De his diversa fuit sententia. Ivo (*ep.* 138) Paschalem defendit : cujus defensioni favent appositæ conditiones, cum propterea Gregorius privilegium illud damnaverit, apud S. Anselmum Lucensem cit. Alii cum Guidone Viennensi metropolita privilegium, et concedentem hæresi notarunt. Sed Ivo hæreticum dumtaxat existimat laicum, qui per ejusmodi investituram putet, se tribuere spiritualem potestatem. Sane si hæresis esset, Gregorius, aliique Pontifices non solum in Occidentali, sed etiam in Orientali ecclesia, ubi vigebat, damnassent. Paschalis interim culpam suam ingenue agnoscebat, teste Orderico superius cit... ad pontificatum deponendum se paratum exhibuit: concessum privilegium abolevit, aliaque pœnitentiæ, et insignum operum signa usque ad obitum præ se tulit, apud Sigonium (*de rer. Ital. l.* 20), et alios, ut proinde in tabula Lateranensi ejus imago recte collocari potuerit.

30. Huic successit Gelasius II ann. 1118. Magna pro Dei Ecclesia sustinuit, a schismaticis dire vexatus, teste Pandulpho in ejus vita. Persecutiones fugiens in Galliam se recepit, ubi synodo collecta, Ecclesiæ prospexit; tandem Cluniaci in virtutum exercitio sanctissime obiit, ejusque mentio habetur in pluribus martyrologiis; imago quoque in ecclesia montis Cassini cum diademate orbiculato, et titulo *sancti* depicta est. Actum aliquando fuit de concedendis officio, et missa in ejus honorem capitulis Lateranensi, et S. Mariæ in Cosmedin, nec non ordini S. Benedicti, sed petitio numquam fuit in sacra congregatione proposita ob mutationem procuratorum.

31. 32. Nihil addendum videtur de SS. Leone, et Gregorio Magno, nihil de SS. Silvestro, et Anastasio, quorum omnium imagines in eadem tabula apparebant : notissima enim est sanctitas, et amplissimus cultus SS. Leonis, Gregorii, et Silvestri; Anastasium quoque sanctum exhibent martyrologium Rom. (*ad* 27 *April.*) Beda, aliique. Ex dictis de Alexandro II, Victore III, Urbano II, Paschali II, et Gelasio II, non debet inferri, eos inter sanctos, et canonizatos

esse recensendos. Neque enim simplex *sancti* denominatio, neque imago in loco sacro cum consuetis sanctorum ornamentis depicta, deficiente approbatione, vel definitione summi Pontificis de sanctitate, et cultu in universa Ecclesia, sufficiunt, ut quis inter sanctos et canonizatos recenseatur, sed solum inter eos, quibus aliquis cultus in determinato loco permittitur; cum neque Callistus II et Anastasius IV, ejusmodi imagines collocassent, neque eas remanere passi fuissent successores, nisi cultum aliquem iisdem indulgere intendissent. Porro hujusmodi cultus, nisi augeatur, non constituit canonizationem formalem, aut æquipollentem. Quare æquipollentem canonizationem sortitus est Gregorius VII, cum post insertum ejus nomen in martyrologium Rom. particularesque officii proprii concessiones, tandem Benedictus XIII officium, et missam in breviario, et missali Rom. apponi, et ab omnibus, qui ad horas canonicas tenentur, sub ritu duplici celebrari jussit. Sacellum, et pictura prædicta tempore primæ editionis operum Benedicti XIV erant, uti expositum est; sed cum sub Clemente XII diruta fuerint una cum triclinio Lateranensi, idem Benedictus in secunda editione apographum picturæ ære expressum apposuit. Post hæc triclinium, et picturam restituit, uti exhibet inscriptio ibi posita, et in tertia operum editione diligentius picturam descripsit, licet non sit exacte expressa, ut erat antiquitus. Eam olim exhibuerunt Constantinus Cajetanus (*post comment. in Gelas. vit.*) et Julius Lucenti (*de Episc. Ital.*), sed diversimode ob diversas picturæ instaurationes, uti advertit Crescimbenius (*in lib. inscripto :* Stato della Basil. di S. M. in Cosmedin *a. p.* 207). Neuter tamen omnino, uti erat, exhibuit, quare antiquus illius status ex Grimaldo apud Floravantem Martinellum (*in Rom. ex Ethn. Sacr. pag.* 380) melius dignoscitur. Ex quo monumento Gelasium II ut sanctum habendum esse defendit Crescimbenius : idemque dicendum de S. Gregorio VII, cum ejus effigies in ejusmodi loco cum diademate orbiculato depicta videatur.

§ XI.

De S. Gertrude Islebien. virgine.

33. etc. Quo anno sancta Gertrudis obierit, non satis constat. Nonnulli obiisse volunt anno 1290, alii anno 1300. In officio mortua dicitur anno 1292. Si constaret, quæ refert Vincentius Bondius in epistola, quam præmisit sanctæ revelationibus, ea antiquior esset Alexandro III. Hujus sanctæ revelationes alteri Gertrudi Nivellensi adjudicare visus est Martinus del Rio (*disp. magn. l.* 4, *c.* 1, *q.* 3, *sect.* 4), in hoc singularis. Judicium male sonans de iis tulit Oudin in hoc plane temerarius.

38. etc. Primum ei cultum contulit Sedes Apostolica anno 1606, cum monialibus S. Joannis Evangelistæ civitatis Liciensis officium per decretum congregationis rituum indulsit, quod subinde aliis monachis, et monialibus concessum est. De eadem in martyrologium Roman. inserenda actum est anno 1677. Congregatio rituum anno 1678 decrevit, ut apponeretur absque elogio, sed postea additum est hoc elogium, quod *dono revelationum claruerit.* Demum Clemens XII (20, *Jun.* 1738) instante Poloniæ rege, qui et dux Saxoniæ, officium, et missam de S. Gertrude sub ritu duplici, servatis rubricis, ubique 17 Novembris celebrari indulsit, et in breviario, ac missali Rom. imprimi jussit. Ne autem antiquissimum S. Gregorii Thaumaturgi festum eadem die occurrens immerito transponeretur, ex decreto congregationis rituum (9 *Mart.* 1739) a Pontifice approbato festum S. Gertrudis diei 15 Novembris consignatum est..

CAPUT XLII.

De ecclesiastico judicio, quod in beatificatione interponitur, utrum videlicet sit infallibile, *et ad fidem catholicam pertinens.*

1. etc. Summum Pontificem in beatificatione non errare, pie credendum esse putant Gonzalez *in cap. Audivimus*, Scacch. (*de not. et sign. sanct. sect.* 1, *c.* 8) et alii, sed citra fidem. Bordonus (*de Can. SS. controv.* 13) vero, Lexana (*consult.* 1, *t.* 59) et alii ad fidem pertinere existimat. Amicus contra (*curs. Theol. to.* 4, *disp.* 7, *sect.* 4, *n.* 98) Arriaga (*curs. Theol. to.* 5, *disp.* 9, *sec.* 6) aliique id a fide abstrahunt; ita tamen certum autumant, ut oppositum sit temerarium, scandalosum, et errori proximum. Demum Joannes a S. Thoma (*in* 2, 2, *disp.* 9, *art.* 2) docet, Pontificem *speculative ex vi beatificationis præcise* errare posse, non tamen *practice*, adeoque temerarium, et scandalosum fore, qui cultum beatificato exhibendum negaret si totius, vel majoris partis Ecclesiæ assensus accederet, et miracula beatitatem confirmarent. Sed hæc opinio modo laudatis auctoribus displicet. Nonnulli etiam, spectatis variis beatificandi modis, affirmant, graviori censura plectendos esse asserentes possibilitatem erroris de beatificatis ex concessione apostolica cum officio, et missa, id tamen non esse de fide, nec fidei proximum juxta Gravinam (*de præscrip. Cath.* 2, *partis to.* 4, *dub.* 1, *in append. pag.* 368).

6. 7. Hæc sunt scriptorum placita. Verumtamen, quod spectat ad antiquiorem ritum, cum olim cultus ab episcopis decretus, esset tantum beatificatio, difficulter immunis ab errore asseri potest; oppositum enim, et Ecclesiæ sensus, quæ nullum particularis episcopi judicium habuit infallibile, et historiæ docent. Et sane refert Sulpitius Severus in vita S. Martini, quosdam episcopos erexisse altare cuidam tamquam martyri, quem tamen S. Martinus latronem fuisse ob scelera percussum deprehendit, ideoque falsum cultum sustulit. Cohærent quæ narrat Socrates (*hist. eccl. l.* 7, *c.* 14) de Cyrillo, qui Ammonium monachum interfectum ob crimen

in seditione patratum, martyrem appellari jussit, quod tamen modestiores christiani non approbarunt.

8. etc. Delato postea ad Sedem Apostolicam privativo beatificandi jure, duplex est beatificatio. Formalis, in qua Pontifex admissis virtutibus, vel martyrio, et signis, seu miraculis, indulget, ut Dei servus appelletur *beatus*, et in determinato loco, ut plurimum, officio, et missa, colatur. Alia æquipollens in qua admissa prædictorum fama, confirmat ordinarii, vel delegati sententiam, approbantem præstitum cultum. Probabile videtur, judicium Pontificis in æquipollenti non esse infallibile, nec ad fidem pertinere; innititur enim famæ, antiquitati, et plerumque indultis extrajudicialiter latis; et est tantum permissivum, non extremum. Præterea si antea non fuissent approbatæ virtutes, aut martyrium, discutienda essent postea respectu canonizationis, adeoque possent non approbari: rursum Pontifices confirmantes per litteras apostolicas responsum congregationis super beatificatione æquipollenti, solent apponere clausulam, qua congregationi facultatem servant ab ea recedendi, ut constat ex pluribus brevibus, qua quidem clausula videntur agnovisse, ejusmodi judicium non esse *infallibile*. Attamen licet non hæresim, temeritatis tamen notam incurreret, qui errorem in hoc adstrueret, aut cultum approbatum rejiceret. Gravius est beatificationis formalis judicium, cum in hoc ex processibus constare debeat de virtutibus, vel martyrio, de signis, seu miraculis, neque in litteris apostolicis servetur jus congregationis, adeoque sine temeritate, aut graviori censura non potest tale judicium dici erroneum, aut cultus in eo permissus impugnari; non tamen certo *infallibile*, aut de fide affirmari potest, cum non sit præcipiens, nec extremum, et cultus in eo permissus, plerumque sit restrictus. Multo minus, cum fere usque ad tempora Clementis IX in transitu ad canonizationem consueverint iterum discuti, quæ ante beatificationem fuerant approbata, et etiam nunc in congregatione generali proponatur dubium, *an tuto deveniri possit ad canonizationem*, et de tota causa agatur in consistoriis, quæ cum substantiam judicii respiciant, infallibilitatem, aut certitudinem fidei excludere videntur, ut ostendunt Maurus (*tom.* 2 *Theol. l.* 7, *q.* 140, *l.* 17) et Ricciolius (*de imag. error. in Can. SS. l.* 1, *c.* 6, *n.* 8). Præterea cum in congregatione ordinaria ageretur an deinceps in honorem beatificatorum concedendæ essent lectiones propriæ, negarunt nonnulli, eo quod beatificatio esset revocabilis; affirmarunt alii, etsi hoc judicium non esset infallibile, neque de fide.

11. Objiciunt, qui putant, hoc judicium esse *infallibile*, et de fide: In canonizatione *infallibilitas* a scriptoribus admittitur, cumque de beatificatione silent, de utraque idem sentire videntur. Præterea, Pontifex sæpissime indulget missam in honorem beatificati; quare, exclusa infallibilitate, errare posset respectu totius Ecclesiæ, cum hujus nomine missa offeratur. Rursum percipi nequit, quomodo Pontifex in beatificatione non sibi proponat, beatificandum regnare cum Christo. Item damnatus, exclusa infallibilitate, loco justi posset coli etiam in tota Ecclesia, cum unusquisque possit publice venerari beatum. Demum, si Papa est infallibilis in approbando instituto regulari, multo magis esse debet in beatificatione.

12. Verumtamen, omisso primo argumento (quidquid enim auctores non asserunt, non est ipsis tribuendum), omisso pariter alio de cultu beatorum ad universam Ecclesiam extenso, nam revera est restrictus: cætera infringuntur, ex eo quod judicium Papæ in beatificatione est dumtaxat permissivum, ad quod sufficit moralis certitudo; adeoque non urget instituti religiosi approbatio, cum per hanc Papa definit, regulam perfectioni Evangelicæ non repugnare.

13. etc. Id comprobatur ex concessionibus, quibus Pontifices solvunt matrimonia rata, et continentiam professioni monasticæ annexam, nec tamen de fide est, eis competere hanc potestatem: adversantur enim graves theologi, quin ulli pontificiæ definitioni refragentur, cum prædicta sint sola permissio, pro qua sufficit sententia moraliter certa: favens pontificiæ potestati, ut advertit card. Capisucchius (*contr.* 11, § 3). Hinc etsi Pontifex teneat beatum regnare cum Christo, non tamen id de fide certum esse definit, ut ex constitutione Sixti IV (qua festum, et alia concedit in honorem Conceptionis B. M. Virginis) docet P. Seraphinus a Porrecta *in 3 part. D. Th.* (*qu.* 27, *art.* 2) ad ea enim prudenter agenda sufficit moralis certitudo, ut ostendunt Theophilus Raynaud. (*op. to.* 7 *de retinendo tit. Immac. Conc. B. V.* § 8), et Natalis Alexand. (*hist. ecc. sæc.* 2, *dis.* 16, § 21). Sane super cultu B. Virginis, ut conceptæ sine peccato originali, plures sunt Pontificum constitutiones, quibus accedit communis fidelium sensus, teste Petavio (*to.* 6, *The. dogm. l.* 14, *c.* 2, *n.* 29), sed deficiente adhuc absoluta definitione, cultus, et alia non probant, de fide certam esse conceptionem Virginis sine peccato originali. Utitur præterea Theophilus exemplo festi Assumptionis B. V. Mariæ, quam corpore, et anima in cœlos assumptam prædicant Gregorius Turonensis, et alii patres, quibus accedunt theologicæ rationes, ex Deiparæ prærogativis desumptæ. Quin immo Ecclesia celebrat hoc festum, et in eo homilias patrum suffragantium legendas tradit. Nec tamen inter articulos fidei numeratur, cum nondum prodiderit Ecclesiæ definitio, uti docent Dominicus Soto (*in 4 sen. dist.* 43, *q.* 2, *a.* 1), et Canus (*de loc. Theol. l.* 12 *c.* 10); neque cultus definitionem importat. Hinc infert Theophilus, cultum canonizatis, et beatificatis apostolica auctoritate exhibitum non importare sanctitatis certitudinem de fide, sed moralem, cujus assertio quoad beatificatos retinenda videtur, cum de his desit definitiva sententia, et cultus sit limitatus, ut explicat Dominicus a SS. Tri-

nitate *in tractat. de summo Pont.* (*tom.* 10, *bibl Pont. pag.* 496).

17. Demum, quod ad missam spectat in honorem beati, notum est, eam offerri quidem nomine Ecclesiæ, sed cum offeratur Deo in honorem beati, recte potest in hujus honorem offerri, licet beatitas sit solum certa moraliter. Putarunt sane nonnulli canonistæ, beatificatum a canonizato differre ex eo quod in secundi, non in primi honorem officium, et missa celebrentur. Et forte ideo plures Pontifices eadem in honorem beati concedentes protestati sunt, se non propterea intendere beatum ipsum canonizare, sed opinio, et clausula ejusmodi ab aula recesserunt, et merito, cum ex officii, et missæ concessione non inferatur canonizatio, adeoque neque *infallibile* sanctitatis judicium. Sane in canonizatione æquipollenti sæpissime prædicta conceduntur ante virtutum, aut martyrii, et signorum, seu miraculorum discussionem; nec tamen in ea adstrui potest *infallibile* sanctitatis judicium, cum adhuc pendeat judicium super substantialibus sanctitatis: adeoque prædictorum concessio in honorem beati satis inniti potest morali sanctitatis certitudini.

CAPUT XLIII.

De ecclesiastico judicio, quod interponitur in sanctorum canonizatione, utrum sit infallibile.

1. Hæc controversia partim differt, et partim convenit cum illa celebri controversia de Romani Pontificis *infallibilitate* in doctrina fidei, et morum independenter ab Ecclesiæ consensu, ita ut hæreticus sit, qui rebus ab eo tamquam de fide definitis adversetur. Nonnulli infallibilitatem Pontifici in prædictis tribuentes adjudicant in canonizatione. Alii *infallibilitatem* admittunt in conciliis generalibus, sed cum Pontificem in canonizatione infallibilem esse negent, potissimum quia fallibili hominum testimonio nititur, negare coguntur id etiam de conciliis, cum etiam in his facta canonizatio simili testimonio nitatur, uti est apud Almainum (*in expos. circa decis. M. G. Occam super potest. sum. Pont. qu.* 1, *cap.* 16). Verum tamen est, quod admittentes, vel negantes Pontifici *infallibilitatem* in reliquis, idem de canonizatione sentire possunt.

2. 3. Hinc quærendum prius, an judicium Pontificis *infallibile* sit in canonizatione, inde an sit de fide. Utrumque asseruit Sixtus V in ultimo consistorio pro canonizatione S. Didaci, ut recte Galesinus (*in Act. ejusd. p.* 3, *c.* 12), sed quia dici potest eum locutum esse, ut doctorem privatum, aliorum sententiæ sunt referendæ. Infallibilitatem in canonizatione Pontifici negare videtur Glossa *in cap. unic. de Reliq. et vener. SS. in* 6, quam sequuntur Innocentius (*in cap.* 1, *num.* 4) Ostien. (*ibid. num.* 10) et alii, quibus adnumeratur Augustinus Triumphus (*de potest. eccl. q.* 14, *art.* 4), asserens Pontificem in canonizatione non mentiri, nec simulare; et consequenter admittere videtur non posse falsum definire ut advertit Ceparius (*in direct. Canoniz. c.* 6).

4. etc. Duce vero S. Thoma, quod lib. 9, qu. 7 pontificiam in canonizatione infallibilitatem propugnant plurimi canonistæ, ac theologi Thomistæ, et Scotistæ, ac Neoterici. Primum hujus sententiæ fundamentum est, quod Pontifex non potest universam Ecclesiam in errorem inducere in rebus morum, quod contingeret, si in cononizatione esset fallibilis, ut argumentantur S. Thomas, et Canus (*de loc. Theol. l.* 5, *cap.* 5, *conc.* 3). Id autem locum non habet in beatificatione, cum hæc universam Ecclesiam non respiciat, neque præceptum importet cum extremo supremi legislatoris judicio conjunctum. Secundum fundamentum situm est in directione Spiritus Sancti, ac speciali divina Providentia. Tertium in fidei professione, quam importat cultus sanctis delatus, ut reponit laudatus D. Thomas. Nec valet dicere, in hac fidei professione posse errorem contingere, sicuti potest circa objecta materialia aliarum virtutum, quarum actus in Deum relati, sunt quædam fidei obtestationes juxta D. Th. 2, 2, *qu.* 124. Nam idem S. doctor in cultu SS. exigit, ut Ecclesia profiteatur, tamquam *speculative* verum, canonizatum esse in gloria, quæ *speculativa* veritas non semper requiritur ex parte objecti materialis in aliis fidei obtestationibus. Etenim plures sunt piæ fidei gradus. Quædam ita religioni congruunt, ut fides de iis possit esse, et non esse: alia ita, ut sine culpabili arrogantia negari nequeant, et in his duobus gradibus sufficit practicæ veritatis ratio, congruentia videlicet cum præscriptione prudentis rationis. Summus tamen adhuc gradus est, ad quem referuntur, quæ Ecclesia certissime tenenda decrevit, uti sunt, quæ Pontifex definitivo judicio pro totius Ecclesiæ regimine declaravit, et hujusmodi est canonizatio. Hunc vero gradum indicat S. Th. *loc. cit.*

14. Quartum fundamentum constituitur error aliquando repertus in cultu, qui judicio particularium episcoporum pseudobeatis exhibitus est, et immunitas ab hoc errore in omnibus canonizationibus per Romanos Pontifices hucusque expletis; unde a posteriori pontificia infertur infallibilitas, juxta Ceparium cit. et alios. Quod quidem non infirmatur ex eo, quod errores aliqui in martyrologium Rom. irrepserunt; nam si qui fuerunt, aut sunt, non de canonizatis, aut beatificatis a Romanis Pontificibus, sed de aliis deprehenduntur. Cæterum descriptio in martyrologio nondum importat canonizationem formalem, aut *æquipollentem*.

CAPUT XLIV.

In quo repelluntur opposita iis, quæ dicta sunt in capite antecedenti.

1. etc. A ratione ab auctoritate, et a gestis Romanorum Pontificum oppositiones desumuntur. A

ratione quidem, cum Pontifici citra revelationem, perspecta esse nequeat hominis canonizandi caritas: sicuti qui eleemosynas, preces et similia opera peregit, nequit certo scire, se esse in gratia. Confirmatur, quia hæc communia sunt bonis et malis: miracula sanctitatem certo non significant: testes sunt fallibiles: neque est jus, sed factum, quod canonizandus virtutibus, et miraculis claruerit. Neque prodest perfugium ad Spiritus Sancti auxilium; si enim in canonizatione non deficiat, hoc Papæ judicium erit ex cathedra, adeoque de fide, quod a defensoribus *infallibilitatis* non facile admittitur. Verumtamen, his etiam admissis, adhuc subsistit controversa *infallibilitas*. Papa enim diligentem in virtutes, et miracula inquisitionem canonizationi præmittit, et miracula post obitum canonizandi patrata potissimum attendit, nec falli potest in rebus connexis cum fide, et moribus universam Ecclesiam spectantibus, uti est canonizatio, juxta Ricciolum superius cit. aliosque. Tandem oppositiones has omnes submovet divina Providentia, et Spiritus Sancti præsentia, qui Pontificem in re adeo gravi ab errore servat, ut docet D. Th. supra laudatus, aliique cum ipso: quam quidem Spiritus Sancti præsentiam luculenter testatur Benedictus XIV pro eo tempore, quo fidei promotorem agebat. Quoad ultimum objectum de definitione ex cathedra; assertores *infallibilitatis*, negantes, de fide esse, hunc, aut illum canonizatum esse in gloria, dicunt, Pontificem canonizantem utique ex cathedra definire, illique Spiritum Sanctum assistere: definitiones tamen fidei solum esse de iis, quæ in sacra Scriptura, aut apostolicis traditionibus antea continebantur; uti non est, hunc, aut illum esse sanctum, quod propterea de fide, saltem proxime, non esse concludunt.

5. 6. Opponitur deinde auctoritas Glossæ *in cap. unic. de Reliq. et. Vener. SS. in* 6. Accedit textus *in cap. Sicut de test. et attest. et in cap. A nobis* 28, *de sent. excom.* nec non effatum S. Augustini: *Multorum corpora venerantur in terris, quorum animæ cruciantur in inferis.* Verum a Glossa in hoc est recedendum. Citati textus respiciunt facta particularia, haud connexa cum fide, aut moribus universam Ecclesiam spectantibus, et in iis Papa errare potest, ut docet D. Tom. cit. Effatum S. Augustini, si ejus sit, alii de sepulcris gentilium, alii de honorificis epitaphiis reproborum, Bellarminus (*tom.* 1 *controv. l.* 1 *de SS. beati. c.* 9) de martyribus hæreticorum, Covarruvias (*tom.* 2, *var. resol. l.* 1, *c.* 10, *nu.* 13) de supposititiis sanctorum reliquiis explicant.

7. etc. Quoad gesta Romanorum Pontificum, primo opponitur eos aliquando aliis commisisse definitionem canonizationis, unde se in hoc minime *infallibiles* agnovisse videntur. Sane Alphonsus de Castro (*tract. de just. Hære. penit. tom.* 2, *c.* 6, *col.* 45) aliique post ipsum docent, non posse a Pontifice definitionem causæ canonizationis alteri committi, cum infallibilitas a dignitate pontificali sit inseparabilis. Sed ut recte procedatur, perpendendum est, an unquam hæc delegatio facta sit; et quatenus facta, quid inde inferatur. Huc non spectant beatificationum causæ, nam de canonizatione solum loquimur. Neque huc etiam spectat canonizatio B. Eneconis, de qua *supra cap.* 8 disseruimus. Petrus enim episcopus Burgensis cultum quidem eidem Eneconi solemniter detulit, sed in executionem canonizationis, ab Alexandro II decretæ. Hujusmodi est etiam actus Clementis III erga B. Stephanum ordinis Grandimotensis auctorem. Examinanda itaque occurrunt acta Benedicti VIII erga B. Simeonem eremitam in cœnobio Padolironensi: Urbani II erga B. Nicolaum Peregrinum Tranensem: et Clementis III erga B. Othonem episcopum Bambergensem. Hæ enim causæ ab his Pontificibus commissæ aliis fuisse dicuntur.

11. 12. Verum a Benedicto VIII canonizatum Simeonem eremitam referunt Arnoldus Wion *in ligno vitæ* (*par.* 2, *l.* 3, *pag.* 238) et Benedictus Bacchinus *in hist. monasterii Padoliron.* (*l.* 1, *pag.* 31.) quibus si fides adhibenda sit, definitio canonizationis nec Bonifacio Marchioni, illam petenti, neque alteri a Pontifice commissa dignoscitur. Sed hujus canonizationis nullum exhibetur idoneum monumentum, quare beatificatus potius quam canonizatus Simeon fuisse videtur a Benedicto VIII uti probat Scacchus (*de not. et sig. san. sect. tom. c.* 5, *pag.* 813) cum Pontifex solum concesserit, ut ecclesia ædificaretur, et in ea Simeonis corpus collocaretur. Verum ne beatificationem quidem ipsam fuisse Marchionis arbitrio commissam, constat ex epistola S. Leonis IX ad episcopum Mutinensem apud Wion cit.

13. 14. B. Nicolai canonizationem in concilio Romano sub Urbano II petiit Bisantius junior archiepiscopus Tranensis. Pontifex ei causam commisit; quare videtur petitioni canonizationis annuere noluisse, sed archiepiscopi dumtaxat jurisdictionem excitasse, ut juxta illius temporis morem ad beatificationem procederet. Id ex eo suadetur, quod Bisantius ecclesiam tantum in Nicolai honorem ædificavit, neque ejus cultum extra diœcesim auctoritate apostolica dilatavit, uti ex Urbani diplomate eruitur apud Amandum. Accedit, quod Urbanus Godolevam virginem canonizavit et petentibus canonizationem Gulgosii, respondit, requiri testes de miraculis, et synodi assensum. Incredibile igitur videtur, alteri interea Nicolai canonizationem commisisse.

15. Quod ad B. Othonem attinet, Clemens III episcopis Merserburgensi, et Eistettensi commisit, ut in vitam, et miracula inquirerent, et si nihil obstaret, canonizatum auctoritate apostolica promulgarent. Quare promulgatio solum canonizationis commissa est, ut ostendit Ricciolius (*in oper. cit. l.* 6, *n.* 1) et uti consentiunt epistolæ Clementis ad Bambergenses, et monachus Ebba in lectionibus post

vitam S. Othonis apud Bolland. *ad 2 Jul. tom.* 1.

16. Hinc colligitur, summos Pontifices numquam commisisse episcopis definitionem causarum canonizationis. At, licet commisissent, non proinde eorum *infallibilitas* in sanctorum canonizatione infirmaretur : neque enim firmum, et infallibile judicium commissariorum fuisset, nisi accedente tacita, vel expressa Pontificis confirmatione; quod etiam de conciliis generalibus docet Canus (*de loc. Theol. l.* 5, *c.* 5) cum aliis. Sic beatificationes ab episcopis factæ antiquitus ad canonizationem deveniebant per cultus extensionem ad universam Ecclesiam, accedente tacito saltem Romanorum Pontificum consensu.

17. 18. Expendendum nunc superest, an expositæ infallibilitati officiat protestatio Pontificum relata *in lib. cærem. archiep. Corcyr.* eos scilicet *non intendere per canonizationem quidquam agere contra fidem, aut Ecclesiam catholicam, sive honorem Dei.* Affirmat Albertus Fabricius heterodoxus (*bibliogr. antiq. c.* 8, *n.* 25) adhæret Natalis Alexander (*diff.* 27, *sæc.* 4) et Launojus (*tom.* 5, *l.* 1, *epist.* 5, *l.* 3, *epist.* 1 *et* 7, *t.* 6, *epist.* 14) quem bene castigat auctor *tract. de libert. eccl. Gallic.* (*l.* 3, *c.* 11, *n.* 9).

19. 20. Ad hanc oppositionem refellendam negant alii hanc protestationem umquam fuisse a Pontificibus emissam; sed oppositam vere colligitur ex *Ordine Rom.* Petri Amelii, ex *cit. lib. cærem.* et ex *diariis* Paridis de Crassis. Alii illam introductam putant, cum Pontifices per vim ad canonizationes adigerentur: sed hæc vis nullibi deprehenditur. Alii adhibitam censent a Pontificibus timidæ conscientiæ, et propriam potestatem ignorantibus, at hoc imperceptibile videtur. Alii omissam dicunt post introductas exquisitas ante canonizationem diligentias, et probationes; sed diligentiæ semper juxta temporum circumstantias fuerunt adhibitæ. Præterea canonizationis judicium non fallibili hominum testimonio, sed Spiritus Sancti præsentiæ ex D. Tho. cit. innititur. His omissis, dictæ protestationis, quæ aliquando a Pontifice facta est, hic esse rectus sensus videtur, ut scilicet Pontifex protestetur, se non decernere, impendendum esse sanctis cultum Deo debitum : et tunc hæc protestatio similis est protestationi septimæ synodi quoad cultum imaginum, ut indicant card. Petra *in not. ad Const.* 1, *Alexan. III*, et bulla canoniz. S. Udalrici. Aliam explicationem suppeditant Ostiensi (*in cap. Audivimus de Rel. et ven. SS. n.* 5) aliique scriptores, et aliqua monumenta, Pontificem scilicet per illam protestationem a Deo petere immunitatem ab errore, quæ oratio *infallibilitatem* non extenuat, oportet enim petere Spiritus Sancti afflatum, cui infallibilitas nititur. Neque dedecet a Deo id petere, quod ab eo præstandum, qui se clarificari petiit *Joan.* 17, uti docent S. Tho. 3, *par.* (*q.* 83, *art.* 4 *ad* 7), S. Gregorius *lib.* 1 *dial. c.* 8, et alii. Consueverunt postea Pontifices ab hac protestatione abstinere, tum ne ignorantibus esset offendiculi occasio, tum quia ad impetrandum divinum lumen alias preces fundunt, et indicunt.

21. Sed licet talis protestatio ita explicetur, ut intendat Pontifex, se nolle errorem in Ecclesiam inducere, non proinde controversam infallibilitatem eliminat. Nam Pontifices propriam imbecillitatem, et ut privatæ personæ, seclusa Spiritus Sancti præsentia, fallibilitatem humiliter dicta protestatione ostendebant. Verumtamen non conditionatam protestationi inhærentes, sed absolutam de canonizati sanctitate sententiam emittebant, Spiritus Sancti præsentiæ fidentes, quæ in hac re infallibilitatem constituit, juxta doctrinam S. Th. cit. Ex his ergo explicationibus patet, protestationem infallibilitati non obesse, sicuti neque ex simili protestatione infertur, errare posse generale concilium, ut refellens cit. Launojum docet Petitdier (*de Pap. infallib. c.* 15, § 13) : neque ex eo, quod ad avertendos errores preces in eo fundantur. Non est itaque Pontifici tribuendum erroris periculum, etiamsi allata protestatio de precibus intelligatur.

CAPUT LXV.

An sit de fide summum Pontificem errare non posse in canonizatione sanctorum; et an ex fide sit, canonizatum esse sanctum.

1. etc. Negant Joannes a S. Thoma *in* 2, 2, *disp.* 9, *art.* 2, Theophilus Raynandus *in heterocl. spiritual. sect.* 3, *punct.* 1, *to.* 15 aliique plures magni nominis auctores. Affirmant Verricellus *in quæst. moral. et legal. tract.* 8, *qu.* 24, Ricciolius cit. et alii inferioris notæ doctores.

22. 23. Prima sententia nititur auctoritati D. Thomæ docentis (*quod l.* 9, *quæst.* 7, *art.* 16) canonizationem esse quid medium inter res fidei, et particulares : fidem inniti divinis revelationibus factis Apostolis, et Prophetis, et similia; ex quibus concludunt hujus sententiæ patroni, infallibilitatem Papæ in canonizatione, et sanctitatem canonizati pertinere ad fidem solum *reductive*, cum canonizati gloria neque revelata sit, neque in Scripturis aut traditione contineatur : adeoque negantem non esse formaliter hæreticum, sed theologica censura dignum. Concordat textus *in cap. super quibusdam de sign.* et alibi. Addunt, non posse inter dogmata fidei ab Ecclesia reponi; quæ nec implicite, nec virtualiter revelata sunt, uti non est revelata alicujus hominis particularis sanctitas : adhuc tamen cultum canonizato impune negari non posse, sicuti negari nequit hostiæ ad venerationem expositæ, licet de fide non sit esse consecratam. Item, non omnia, quæ a summo Pontifice, afflante Spiritu Sancto, declarata sunt in materia fidei, ita esse fidei articulos, ut licet infallibilia sint, hæresim incurrat, qui eorum aliquid neget, uti constat de propositionibus damnatis; hæreticus enim ille est, qui fidem profes-

sus pertinacem habet errorem, veritati certæ catholicæ oppositum. Hinc sicuti eadem propositio in materia dogmatis, aut morum a Pontifice definita non semper est de fide, licet semper sit *infallibilis*: ita cum *infallibilitate* pontificia componi potest sententia negans, hunc, aut illum canonizatum esse revera sanctum.

24. etc. Oppositæ vero sententiæ fundamenta statuunt ejusdem patroni in eo, quod hæreticus esset, qui assereret Pontificem errare posse in condendis legibus toti Ecclesiæ communibus, cujusmodi esse canonizationem contendunt. Addunt, Pontificem, et Ecclesiam definire posse tamquam fide tenendum, quod ex una præmissa de fide, et ex altera moraliter evidenti infertur: de fide vero esse, salvum fore, qui usque in finem in bono perseveraverit: hanc autem perseverantiam de canonizando moraliter evidentem esse ex processibus; adeoque definiri potuisse, tamquam de fide, illum esse sanctum. Fatentur quidem, non esse objectum fidei, quod saltem implicite non est revelatum, sed delineatas dicunt in sacris Scripturis qualitates salvandorum, et ita Deum implicite revelasse salvandos: quare Pontificem, ajunt, positis diligentiis, et probationibus virtutum, et miraculorum alicujus servi Dei, ex illuminatione Spiritus Sancti *infallibiliter* cognoscere illum esse ex iis, quos Deus regnaturos revelavit, ut docet card. de Lauræa *(in 4, sent. to. 3, disp. 6, art. 3)*. Sed cum definitiva sententia de his nondum prodierit, pluresque doctores catholici oppositum sentiant, fatentur non fore hæreticum formalem, qui diceret, de fide non esse, Papam in canonizatione esse infallibilem, aut ab eo canonizatum esse sanctum.

27. Utraque opinio in sua probabilitate relinquenda videtur, donec Sedes Apostolica de hac re judicium proferat. De fide quidem est, colendos esse sanctos eorumque reliquias ex decretis conciliorum generalium, definitiva etiam, et infallibilis est canonizationis sententia, universamque spectat Ecclesiam; præterea concilium Constantien. damnavit Wicleffi errorem, qui docebat damnatos esse SS. Augustinum, Benedictum, et Bernardum: et in bulla canoniz. B. Udalrici excommunicatio contra refragantes canonizationi imposita est, quæ quidem pœna hæreticorum propria esse videtur. Omnia hæc affirmative sententiæ favent. Verum ante Sedis Apostolicæ judicium non videtur hæresis nota contrariæ inurenda sententiæ; præsertim cum *infallibilitatis* assertores cum prædictis auctoribus de sanctorum, et reliquiarum cultu consentiant, et Papæ sententiæ obtemperandum fateantur, solum autem negent de fide esse, hunc aut illum esse sanctum, hanc aut illam reliquiam esse colendam: hæresim vero Wicleffi in causas, quas pro errore adducit, refundant, et excommunicatio tandem ob propositiones male sonantes, blasphemas, et similes infligi possit, ut constat ex bulla *Unigenitus*.

28. Demum, si non hæreticus, saltem gravi censuræ gravissimisque pœnis obnoxius est, qui asserere audeat, Pontificem in aliqua canonizatione errasse, aut aliquem canonizatum non esse dulia colendum, uti assentiuntur, qui docent, id non esse de fide.

CAPUT XLVI.

De expensis, quæ fiunt tum in pertractandis causis beatificationis, et canonizationis, tum in solemnitate, hoc est cum in beatorum, aut sanctorum numerum aliqui servi Dei, vel beati referuntur.

1. etc. Pontificium ærarium superfluis redundare divitiis ex toto orbe christiano conflatis contra Pontificis decentiam, ut pote in nepotes ditandos, plerumque erogatis, nationes præsertim exteræ dictitant. Immerito tamen, cum potius ære alieno ab subveniendum christianæ Reip. gravatum sit, licet expediret, ut divitiis redundaret, quemadmodum adnotavit Æneas Sylvius *(in apol. ad Mart. Mayer. apud Gottelin.)*, et uti a templi Dei exemplo evincitur. Sed cum hæ deficiant, et cum reditus status pontificii oneribus S. Sedis non sufficiant, quid mirum, si ex bullarum præcipue expeditione subsidium aliquod petatur? Decimæ decimarum in veteri lege summo sacerdoti a levitis debebantur: rursus episcopo indigenti benignum persolvitur subsidium: cur ergo non etiam Romano Pontifici subvenietur, ne suprema dignitas vilescat, neve tot laudabilia opera omittat? His devicti argumentis Gersonius, et card. de Alliaco annuorum solutionem admiserunt. Neque magis improbanda est Pontificum aliquorum erga nepotes liberalitas; vel quia id olim præstabant per redituum ecclesiasticorum assignationem, vel quia Innocentius XII *Constit.* 28, statuit, ut Pontifex consanguineis indigentibus eo modo, quo aliis pauperibus subveniret, ac nepoti ad cardinalatum evehendo moderatos ecclesiasticos reditus assignavit; quod quidem ejus successores hactenus observarunt. Hæc dicta sunt ut redarguantur ii, qui beatificationum, et canonizationum expensas a pontificio ærario subministrandas esse arbitrantur. Sed quia alii omnes hosce sumptus ad curiæ romanæ avaritiam referunt, ut apostata Marcus Antonius de Dominis *(de Rep. eccl. l. 7, c. 5, n. 55)*: alii eos utiliores fore prædicant, si in aliquo regno ab infidelium subjectione subducendo impenderetur, ut Guido Patinus *(to. 1, ep. p. 603)*, ideo de his expensis agendum est.

4. etc. Paris de Crassis testatur in suis diariis tantam in canonizationibus expensam a Pontificibus quodammodo præcipi, ut principes, populique a petendis canonizationibus abstineant. Quod quidem etiam in Ecclesia Orientali contigit, in qua, teste Ricaudo *(in hist. stat. præf. Eccl. Gr. c. 6)* patriarcha Constantinopolitanus schismaticus, et hæreticus raro sanctos declarat propter magnas expensas ad id præstandum necessarias. Verum enim vero, beatificationum, et canonizationum difficultas, non

ab expensis, sed a longo, et rigido harum causarum examine petenda est, quod plane testari possunt postulatores, uti sane plures testantur. Necessariæ autem sunt hujusmodi expensæ, sed non sunt adeo impiæ, ut soli principes, magnæque civitates sustinere eas valeant, uti asseruit apostata Marcus Antonius de Dominis. Nam Romani Pontifices nonnullas, ut superfluas, eliminarunt, et si quæ superfluæ adhuc sunt eliminabunt. Vetitos ab Hadriano VI fuisse sumptus in canonizatione SS. Antonini, et Benonis testatur Blasius Ortitius ejus familiaris apud Bolland. (*ad 7 Maji to. 2, pag. 257*). Hinc P. Sebastianus a S. Paulo carmelita accusat Papebrochium, tanquam asseruerit, hos sumptus esse a sanctimonia, et puritate canonizationis alienos : cui respondet Papebrochius se Hadriani zelum, æquitatemque in iis minuendis laudasse, sed eos multis de causis valde congruos a se existimari. Verum ut omnia hæc clariora fiant, de expensis singillatim agendum est, quarum æquitatem exponit incognitus auctor *discursus dogmatici de Canoniz. SS. impressi Parisiis anno* 1739.

§ I.

De expensis, quæ fiunt in processuum constructione.

10. etc. Statuto in his causis judiciali ordine, tanquam ad veritatem assequendam aptiore, necessarii sunt processus, pro quibus conficiendis, testes, judices, aliique, atque adeo etiam plures expensæ requiruntur. Cum autem maxima processuum pars extra Urbem absolvatur, nulla propterea, vel solum modica expensæ pars ad Urbem mittitur. Judicum vero est curare, ne quid superfluum erogetur, utque loci, in quo processus fit, taxatio observetur. Si processus in Urbe fiant, judices gratis interveniunt, et congregatio mercedem notariorum exactissime præfinivit, quæ sane rationabilis est, et exigua. Hujusque taxationis observantiam, cui se quoque conformat curia cardinalis vicarii, diligentissime exigit. Quoad processus vero extra Urbem servanda est taxatio curiæ ecclesiasticæ, in quo processus conficitur, uti declaravit congregatio in causa B. Julianæ de Falconeriis. Processuum interpreti, et interpretationis revisori ex decretis Innocentii XI solvendus est unus carolenus pro quolibet folio; subpromotori vero unus aureus pro quolibet conventu; quæ sane merces modica est respectu laboris.

§ II.

De mercede postulatoris, procuratoris, advocati, medici, et excusoris scripturarum.

13. etc. Postulatores proprie sunt, qui sanctorum causas promovent, ut ordo religiosus, et similes. At cum hi ad Urbem accedere nequeant, alium eligere consueverunt, cui necessaria creditur pecunia, et qui in Urbe commorans negotium prosequitur, hic etiam postulator nuncupatur. Nullam pro his mercedem statuit congregatio, sed eligentium, et electorum arbitrio eamdem reliquit. Nonnulli ad evitandos sumptus religiosum aliquem his negotiis præficiunt. Procuratoribus vero, et advocatis taxatio adeo tenuis constituta est, ut si aliis causis vacare possint, has recusent. Medici super miraculis judicium scripto ferentes, plerumque advocatis quod præmium comparantur, quod, licet nullum hactenus præfinitum sit, præfiniendum tamen videtur. Demum Alexander VII excusoribus, fidei subpromotori, et correctoribus taxationem publicavit, quæ exacte observatur.

§ III.

De mercede promotoris, et fidei subpromotoris.

16. Promotoris salarium a summo Pontifice citra ullam postulatorum impensam est constitutum. Quando promotoris, et advocati fiscalis officia conjuncta erant, una erat utriusque merces. Officiis divisis Clemens XI portionem panis, et vini, quæ ex palatio apostolico persolvebatur fisci advocato, ac præterea ex hujus emolumentis centusses trecentos, sive 300 scutorum summam promotori assignavit. Postulatores insuper aliquid eidem solvere censuerunt pro expensis in transcribendis suarum difficultatum, atque animadversionum exemplis : sed promotores modicam semper ea de causa pecuniam receperunt.

17. etc. Subpromotori stipendium decem ducatorum auri pro quolibet processu assignatum est in decretis Urbani VIII a postulatoribus præstandum : quod Innocentius XI prævio consilio congregationis, cui octo cardinales, aliique, etiam ex ordinibus regularibus, interfuerunt, statuit ter solvendum esse processibus apostolicis in specie, videlicet pro tribus dubiis principalioribus tantum. Nihilominus contentiones adhuc vigent inter postulatorem, et subpromotorem. Nam si postulator exempli gratia exiguum processum exhibeat, jam de prædicta trina solutione conqueritur, et si reponat subpromotor, ingentes aliquando ad se aliquorum processus deferri, postulator subdit, ad se de his non pertinere. Propterea forte expediret, ut pro unaquaque pagina emolumentum statueretur, quod tunc sane moli responderet. Interdum judices subrogant alium ad examinandos testes in locis, in quibus hi degunt, eorumque examen in delegantis processum inseritur; hinc oritur quæstio, utrum processus pro uno, an pro pluribus habendus sit. Fit quoque processus compulsorialis, pro quo si a remissoriali sejunctus sit, decem aurei subpromotori solvuntur; sed urget difficultas, an id observandum quoque sit, si in eodem processu testes examinentur, et jura compellantur : item an tot dicantur processus compulsoriales, quot sunt jura compulsa, et ex diversis eruta locis, id est bibliothechis, aut archiviis. Aliquando demum in apoctolicum processum compelluntur processus ordinarii, pro quibus decem aureos subpromotor receperat ante compulsionem;

hinc lis oritur, an pro compulsis solvendi sint aurei decem. Negant postulatores eo, quod solutio eadem iteraretur, et solutiones nimium multiplicarentur. Sed reponit subpromotor, sibi statutos esse in decretis decem aureos ter solvendos pro quolibet processu respectu examinis trium dubiorum principalium; sed superesse laborem examinandi, an pocessus fuerit rite compulsus. Hæ controversiæ, ut plurimum, officiose componuntur, ubi subpromotor aliquid relaxet; expediret tamen, ut congregatio rituum explicatiores taxationes decernendo finem imponeret tum his controversiis, tum etiam alteri de eo, quod exigit subpromotor pro scriptura, quam de difficultatibus, præsertim quoad factum, in revolvendo processu inventa exarat, traditque promotori, ut animadversiones facilius perficiat.

§ IV.

De propinis, seu sportulis, quæ olim solvebantur in sanctorum canonizationibus, et quæ hodie ex decretis Romanorum Pontificum sublatæ sunt.

25. etc. Hæc olim Papæ, cardinalibus commissariis, et rotæ auditoribus solvebantur, uti habetur ex ordine canoniz. SS. in collect. concil. Brit *tom.* 3, *p.* 636 et ex *diariis* Paridis de Crassis. Instituta deinde congregatione sacrorum rituum consueverunt solvi Pontifici, cardinalibus, et consultoribus congregationis propinæ centessum 3612 monetæ Romanæ, ut eruitur ex act. canoniz. S. Francisci de Sales a Cappello collectis. At eas sustulit congregatio sub Innocentio XI qui congregationis decretum confirmavit, eoque Pontificem comprehendi voluit. Id ipsum novo decreto communivit Alexander VIII ac solum secretario congregationis centum aureos, promotori fidei totidem, subpromotori quindecim solvendos statuit. Aliis nullæ amplius sportulæ collatæ sunt; sed tantum Papæ, cardinalibus, et consultoribus postulatores dant tabulam pictam, quæ canonizandi imaginem repræsentat. Cardinalibus quidem et consultoribus, occasione canonizationis: cardinali relatori, secretario, et subpromotori etiam occasione introductionis causæ, et beatificationis, de quibus picturis loquitur Rossius *in clyp. cast.*

29. Si occasione canonizationis secretarius congregationis, vel promotor fidei, qui causæ discussioni vacavit, defunctus sit, vel ad aliud officium translatus, ideoque alter suffectus, putarunt nonnulli duplicatam propinam, antiquis scilicet, et modernis solvendam esse. Sed huic opinioni praxis adversatur; nam Benedictus XIV cum Prospero Bottinio in officio promotoris successisset, in canonizatione a Clemente X expleta, dimidium dumtaxat propinæ voluit, dimidium vero reliquit hæredibus antecessoris defuncti, qui laborum partem sustinuerat. Integram vero exegit in canonizatione S. Margaritæ de Cortona, licet ad cardinalatum evectus, quia solus in causa labores omnes sustinuerat. Hinc Romanæ curiæ obtrectatores cognoscere facile poterunt officialium Sedis Apostolicæ honestatem, et liberalitatem, ac sacræ congregationis a superfluis expensis aversionem.

§ V.

De solutione facienda sacrario basilicæ S. Petri in beatificatione, et canonizatione.

30. etc. Præter expensas ad ornandam basilicam necessarias, statuit Alexander VII (27 *Sep.* 1659), ut postulatores supellectilem aureorum mille in canonizatione, et quingentorum in beatificatione sacrario basilicæ suppeditarent. Verum mox ad avertendam postulatorum molestiam in dicta supellectili comparanda, annuit ut prædicta aureorum summa canonicis basilicæ Æditnis solveretur, qui eam fideliter erogant in supellectilem comparandam. De hoc extat in basilicæ sacrario insignis inscriptio. Hujus solutionis æquitatem, insinuat indigentia mensæ capitularis, quæ ære alieno ita laborat, ut sublevari satis non potuerit, tum ex diminutione menstruarum præstationum canonicorum, tum ex liberalitate Benedicti XIII qui illius debitum centum millium scutorum in basilicæ fabricam transtulit. Sacræ autem supellectiles, et ab aeris Vaticani intemperie, et a frequenti missarum celebratione nimium atteruntur: earum autem reparatio ad mensam capitularem pertinet. Provide igitur Alexander VII decretum illud edidit, quod saltem intolerabilis expensæ diminutioni prodest. Neque fabricæ imponendum erat hoc onus, nam et ipsa ære gravatur alieno, et ejus reditus non modo in basilicæ reparationem, sed etiam in Reipublicæ christianæ tutelam erogantur, ut constat *ex vita Clementis XI.*

§ VI.

De strenis, quæ nonnullis officialibus Romanæ curiæ persolvuntur.

34. Pro oratione habenda in publico consistorio super canonizandi virtutes, et miracula, expleta canonizationis causa, solvunt postulatores advocato consistoriali peroranti centusses centum, qui dividendi sunt inter advocatos consistoriales, majori tamen parte oratori servata. Dantur quoque strenæ magistris cæremoniarum, secretario brevium ad principes, secretario sacri collegii, expositori bullæ canonizationis aliisque, qui de bullarum emolumentis participant, et aliquibus etiam de familia Papæ, laboris vel consuetudinis causa. Si nimiæ sint, moderationem obtinebunt postulatores, quandocumque a congregatione illam postulabunt. Expedit tamen ad evitandas importunas petentium molestias, ut vir gravis constituatur, qui solum solvenda solvat, uti fieri consuevit, dum Benedictus XIV promotoris munus exercebat.

35. etc. Præterea novas vestes ad canonizationis decorem nonnullis officialibus, et familiaribus Papæ

dari consuevisse referunt Paris de Crassis, Ortizius et Grattorola (*in actor. canoniz. S. Caroli p. 1, c. 55, et par. a c. 2*). Cum autem nonnullorum ex iis mentio amplius non inveniatur, expensarum moderationem colligere inde licet, ac dicendum, vestium largitionem restrictam fuisse ad unius calicis argentei donum magistro cubiculi, et alterius præfecto palatii apostolici; vestium vero, quæ sint officii propriæ cubiculariis secretis participantibus, secretario congregationis rituum, fidei promotori, ac nonnullis cæremoniarum magistris. Vestium distributioni facile subrogata fuit pecuniæ solutio: quin etiam quorumdam postulatorum liberalitas solutiones multiplicavit ad numerum sanctorum unica solemnitate canonizandorum, immo ad numerum officiorum, licet plura unus exerceret. His cognitis Innocentius XI congregationem quorumdam cardinalium destinavit, cui interfuerunt secretarius congregationis rituum, promotor fidei, et primus cæremoniarum magister, eaque ter coacta, statuta fuit unica solutio, unicuique officiali, ac Papæ familiari eam participanti, etiam si plures simul beati canonizarentur, et licet unus pluribus fungeretur officiis, uti constat ex scripturis, quæ extant in bibliotecha Casanatensi. Hæc deliberatio ad effectum penitus perducta fuit sub Clemente XI. Nam in sacra rituum congregatione occasione canonizationis ab ipso peractæ eadem plene statuta fuerunt; congregationis vero sententiam Pontifex confirmavit, quæ adamussim mox servata fuit, tum in canonizatione memorata, tum in alia a Benedicto XIII expleta. Ex his Sedem Apostolicam redundantiæ expensarum resistere, manifeste patet.

§ VII.

De apparatu basilicæ Vaticanæ, et de pretiosis vestibus pontificalibus ad canonizationis solemnitatem necessariis.

39. In hac solemnitate amplum fit tabulatum in basilica Vaticana, in qua thronus pontificius, sedilia pro cardinalibus, aliisque officialibus collocantur. Ligna solemnitate expleta, canonicis traduntur, sicuti et icones, quæ res gestas, et miracula canonizandi per universam basilicam dispositæ repræsentant. Ingens candelarum numerus basilicam circumdat; quarum quidquid post missam superest, ad capitulum spectat; ex his tamen participant etiam beneficiarii, et clerici beneficiarii, qui choro intersunt. Pontifex missam canit, aut saltem cantatæ assistit, cumque postulatores supellectiles pretiosas, et integrum pontificale ornamentum suppeditent; altaris pallium in sacrario basilicæ remanet, reliquum ad Pontificem spectat, qui sacrario palatii apostolici, vel alteri ecclesiæ intra, aut extra Urbem donat, uti de quibusdam constat.

40. Magna est pro his omnibus conficiendis impensa; sed Pontifices moderationi studuerunt, tum superfluitate rejecta, tum etiam facta conjunctione plurium sanctorum, qui simul canonizentur. Plura olim ornamenta comparabantur, teste Paride de Crassis. Nunc admittuntur dumtaxat ornamenta necessaria Pontifici celebranti, diacono, et subdiacono Latino, et Græco, et præsbytero assistenti.

41. etc. Impensæ pro tabulato, luminibus, et supellectili inter necessarias computatæ fuerunt in congregatione moderationi expensarum destinata; si enim tabulatum deesset, pauci solemnitatem, ejusque cæremonias spectare possent. Picturæ autem omnibus visibiles substitutæ sunt antiquæ miraculorum lectioni quæ præ astantium multitudine a nemine audiretur, Pontificem tandem celebrantem, aut missæ adeo solemni assistentem non dedecet pretiosa supellex, qua vel in persequutionibus Ecclesia utebatur, teste S. Augustino aliisque. Neque juvat opponere, sacelli pontificii supellectilem adhiberi posse: in primis enim tot pretiosis vestibus pontificium sacrarium non abundat: deinde Pontifices non possent alteri ecclesiæ eas de more donare. Cereos denique improbabit forte is solum, qui eorum usum noctu dumtaxat in ecclesia admittat contra sacram antiquitatem, juxta Paulinum (*de S. Fel. natal. 5*), et alios.

§ VIII.

De statuta contributione a quocumque postulatore solvenda pro dissolvendo ære alieno contracto in parandis splendidis aulæis basilicæ Principis Apostolorum.

44. Ornatum ecclesiæ peccatum esse docuerunt Valdenses, teste Rainerio *Biblioth. PP. tom. 25*, quorum impia dogmata in concilio Oxoniensi damnata merito fuerunt. Splendidissimis enim ornamentis antiquitus refertas fuisse ecclesias demonstravit Baronius ad an. 57 et 58, quem licet carpat Ottius calvinista, vindicavit tamen Muratorius (*to. 1 anecd. diss. 16*).

45. etc. Romani ergo Pontifices, licet templorum ornatui universe prospexerint, diligentius tamen curarunt, ut Romæ conspicuum B. Petri templum erigeretur, quod esset omnium christianarum nationum commune. Templum hoc a Constantino magnifice ædificatum, reparatione indigebat. Julius II opus tentavit: Clemens VII felicius agressus est: Sixtus V aliique Pontifices auxerunt, et ornarunt. Nimirum quamquam Deus non in manufactis templis habitet *Act. 17, 35*, ditissimum tamen templum a Salomone ædificari voluit *3 Reg. 5 et 6*. Quidni ergo in honorem S. Petri idipsum potuerint Pontifices ex universi orbis subsidiis, et ex his aliquid aliquando desumere ad tuendam christianam rempublicam, ut de Clemente XI supra indicatum est, et de Innocentio XI erga Viennam Austriæ a turcis obsessam refert auctor *tract. de libert. eccl. Gall. (l. 6, c. 11, n. 6)*, et Berninus (*mem. hist. part. 2, p. 65*). Deerant huic templo congruentia aulæa; pro his comparandis Alexander VII fabri–

cam S. Petri ære alieno gravavit; ad hoc statuit, ut in cujusque canonizatione sex millia scutorum solverentur. Ære alieno fabrica levata, aulæorumque, quæ perfecta non sunt, opere dimisso, hanc summam Pontificis aliquando condonarunt, interdum diminutam in pias causas erogarunt, et merito; Ecclesia enim corpus est *ad Ephes.* 1, et fideles membra 1, *ad Cor.* 12, quorum uno patiente, vel gaudente, cætera compatiuntur, vel congaudent *ibid.* 12; quare capiti, hoc est Romano Pontifici indigenti, ditiora membra subvenire debent, ut ipse inferioribus possit succurrere, uti christiani Hierosolymitanis egentibus 2, *ad Cor.* 8 cæteri succurrerunt.

50. Ex his omnibus constat, expensas utique necessarias esse in his causis; sed Romanos Pontifices in moderationem semper intendisse, et etiam nunc intendere. Olim expensa amplior erat, ut de canoniz. S. Bonaventuræ et aliorum referunt Paris de Crassis, et Cappellus; nunc ob expositas moderationes ad 4000 scutorum circiter reducitur, Benedictus XIV novam, et æquissimam taxam statuit imposterum observandam. Memorata sex millia scutorum ad tria millia reducta sunt in sacras missiones expendenda, quæ propterea laudatus Benedictus congregationi de propaganda fide applicavit.

CAPUT XLVII.

De quibusdam cautionibus necessariis ad custodiam, et erogationem pecuniarum ex pia fidelium largitate collectarum pro causis beatificationis, et canonizationis, denique nonnullis quæstionibus ad hanc eamdem materiam pertinentibus.

1. 2. Pro expensis causarum beatificationum, et canonizationum nonnulli pii fideles *loca montium*, vel pecuniam multiplicandam reliquerunt, aut in monte pietatis, vel in æde nummularia S. Spiritus deposuerunt, uti pro causis SS. Tiburtii, Julianæ, et aliorum. Hæc a relinquentium dispositione pendent, ideoque solum adnotare licet, expedire, ut pii fideles caveant, ne quidquam ex his pecuniis expendatur absque notitia, et subscriptione fidei promotoris, vel subpromotoris, ut diligentiæ, et fidelitati consulatur, et hic ordo præscriptus, et servatus fuit in causis S. Thuribii, et B. Hyacinthæ de Marescottis.

3. etc. Sed cum in plerisque causis pecunia a pluribus in eleemosynam suppeditetur, administranda ab aliquo postulatore religioso, quæsitus est modus, quo caute a postulatoribus custodiretur, et fideliter erogaretur, licet ipsi irreprehensibiles semper visi fuerint. Ad hoc Innocentius XII particularem quatuor cardinalium congregationem destinavit, quæ intervenientibus secretario congregationis rituum, et promotore fidei, decrevit, ut postulatores sexto quoque mense judicem expensarum cardinali causæ relatori traderent, ut una cum secretario, et promotore eo discusso, legitimas approbaret, arbitrarias rejiceret. Item, ut secretarius a postulatoribus per juratum indicem exquireret numerum pecuniarum ad Urbem pro causa delatarum, depositarios, et depositi conditiones, cautiones, et fidejussiones. Hæc decreta neque publicata, neque ad effectum perducta sunt, fortasse quia postulatores, ut plurimum regulares, indicem tradunt suis superioribus, qui ex taxationibus typis impressis expensas justas, aut arbitrarias dignoscere possunt: et præterea, quia notissimæ sunt cautiones montis pietatis, et *locorum montium*: indicata autem hæc sunt, ne quid intactum in hoc argumento relinquatur.

6. Aliæ identidem occurrunt quæstiones, quarum prima est, an capitulum, aut alius religiosus locus absque Sedis Apostolicæ facultate possit alienare, aut obligare bona pro hujusmodi expensis? Affirmavit rota *decis.* 68 coram Ansaldo, quia hæ respiciunt decus universalis Ecclesiæ, ac, sciente Pontifice, fiunt, quæ scientia approbationem, approbatio vero facultatem Sedis Apostolicæ præ se ferre videtur. Verum cum in hac alienatione, aut obligatione absque Sedis Apostolicæ facultate, contrahentes anathema incurrant *c. Ambitione de reb. eccl. non alien.*, non videntur ea fieri posse sine dicta facultate. Scit quidem Pontifex expensarum necessitatem, ignorat tamen, num ex eleemosynis, an aliunde fiant, ideoque ea approbatio quæ vices facultatis impleat, adhuc desideratur.

7. Secunda est, an procurator in his causis constitutus possit pro expensis obligare bona constituentis, et pecunias fœnore comparare? Affirmandum videtur: quia procuratori permissa dicuntur necessaria ad rem mandatam gerendam, *ex l. Finali ff. de exercit. act.* et data intelligitur facultas sumendi pecunias fœnore, ne opus commissum deseratur, juxta Baldum (*cons.* 383, *n.* 5, *l.* 3), et alios: multo magis si in procurationis mandato adsint clausulæ hanc facultatem expresse, aut virtualiter importantes, ut respondit rota *decis.* 68 coram Ansaldo, et alibi.

8. Tertia, an ex pecuniis, quæ ex eleemosynis collectæ sunt pro transitu ad canonizationem, solvi possit æs alienum contractum pro beatificatione, ita ut creditores super iis jus habeant. Negative respondetur; nam ea non sunt inter bona debitoris, neque in alium converti possunt sine Sedis Apostolicæ concessione juxta Textum *in Clement. Quia contigit: de reliq. domib.*

9. Expleta causa beatificationis, et canonizationis, si quid de eleemosynis supersit, confugiendum est ad Sedem Apostolicam, quæ indulgere debet commutationem in eum usum, qui proximior sit voluntatis suppeditantium eleemosynas. Ita Federic. de Senis (*consil.* 175), et alii, cohærentur ad decreta Tridentini *sess.* 25 *de refor. c.* 8, ubi loquitur de nosocomiis. Poterunt e. g. converti in constructione sacelli, aut templi ad honorem canonizati, ut de residuis eleemosynis pro causa B. Jacobi Illyrici definivit congregatio episcoporum, et regularium (17 *Novemb.* 1713).

10. etc. Inter regulares ordines promoventes

causas servorum Dei idem institutum professorum numeratur ordo seraphicus, sed quæritur, an petitio eleemosynarum pro his causis adversetur regulæ S. Francisci, nam *cap.* 4 præcipit, ut solum pro infirmis, et fratribus induendis eleemosyna recipiatur. Et licet hoc ad alias necessitates extensum fuerit *in cap. Exivit de v. sign. in* 6 *et in Clemen. Exivi tit. de v. sign.* Glossa tamen id intelligit de rebus vere necessariis, non voluntariis, uti sunt causæ beatificationis, et canonizationis. Non adversatur tamen : nam si absque læsione regulæ possunt FF. Minores pro extraneis indigentibus aliisque piis operibus eleemosynas quærere, ac plures ejusdem ordinis pro *Cruciata*, et erigendis montibus pietatis plura laudabiliter peregerunt; multo magis poterunt eleemosynas quærere pro causis servorum Dei. Et sane si regulæ id adversaretur, Pontifices scientes non paterentur.

13. etc. Quod si FF. Minoribus domus, prædium, census, aut *loca montium* in ejusmodi causas eroganda legentur, hæc legata ad fabricam sancti Petri pertinere videntur, uti legitur in compendio privilegiorum ejusdem apud Vespinianum. Etenim secundum regulam S. Francisci fratres nil possunt sibi assumere : sunt incapaces annuorum redituum ex *clementina Exivi*, licet cum onere missarum juxta definitionem sacræ congregationis apud Fagnanum *in cap. Nimis prava* (*n.* 49 *et* 53 *de excess. Prœl.*), cui suffragantur Sanchez (*ad præcept. Decal. l.* 7, *cap.* 26, *n.* 49), Barbosa (*jur. eccl. l.* 3, *cap.* 27, *n.* 77), et alii. Nihilominus rata videntur prædicta, quin fabrica S. Petri in iis jus habeat : si enim in prædictas causas eroganda sunt, ita ut ad fratres nihil pertineat, non adversantur paupertati a S. Francisco constitutæ. Nec obstat exemplum annui reditus cum onere missarum; hi enim cederent in fratrum subsidium, contra Textum *in cap. unico : de relig. comib. in* 6.

16. etc. Pecuniæ pro his causis relictæ deponendæ videntur apud syndicum apostolicum : sed cum hic a summis Pontificibus constitutus sit ad conservandas pecunias in utilitatem fratrum convertendas, nec fratres pecuniam apud se retinere possint juxta regulam S. Francisci; proinde apud honestam personam deponendæ sunt : qui potest esse syndicus ipse, sed in hoc erit depositarius, ut desumitur ex decreto congregationis particularis sub Innocentio XII. Deponi quoque possunt in monte pietatis, dummodo aliquis speciatim electus occasione erogationis de iis decernat. Quod spectat ad custodiam, si pecunia in monte pietatis deposita sit, satis tuta est : si apud alium, debent fratres, saltem ex caritate, curare, ut recte custodiatur. Optima custodia esset, si una clavis a postulatore, altera a depositario retineretur, ut de eleemosynis pro locis Palæstinæ decrevit Innocentius X (*Const.* 12 *Bullar. ver. to.* 5). Si depositarius foro cedat, vel decoctioni proximus, aut de fidelitate suspectus sit, postulator alium substituere debet, qui coram judice pro pecuniarum securitate, aut recuperatione instet. Cum vero ex prædictis FF. Minores in his capaces sint legatorum, possunt etiam ex dictis eleemosynis emi census, et *loca montium*, dummodo cuncta in prædictas causas erogentur, et a speciali administratore dispensentur.

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER II.

CAPUT I.

De ordinariorum facultate, atque auctoritate in conficiendis processibus in causis beatificationis servorum Dei, et canonizationis beatorum.

1. etc. Ordinariis facultas competit construendi processus, et ferendi sententiam super non cultu, vel super casu excepto, juxta decreta Urbani VIII, qui hoc processus instituit. Si utrumque, aut alterutrum ab ordinariis omittatur, præstandum erit auctoritate apostolica, ut ad ulteriora in causis procedatur. Eadem facultas iisdem competit quoad processum super fama sanctitatis, virtutum, martyrii, et miraculorum, aut signorum, tam de jure communi (*cap. Conqueren. de off. Jud. Ordin. et cap. Cum. conting. de for. com.*), cum ordinarii in causis ecclesiasticis propriæ diœcesis, adeoque etiam in his jurisdictione obtineant, ut adnotarunt card. de Lauræa (*in 3 sent. tom. 4, disp.* 20, *art.* 26, § 6, *n.* 2219), aliique : quam de jure concilii Tridentini, quod (*sess.* 25 *decr. de invoc. vener, et Rel. SS.*) decrevit, nulla admittenda esse miracula, nisi ab ordinario recognita, et approbata : unde jurisdictionem ordinarii conficiendi eos processus collegerunt rotæ auditores in quibusdam relationibus, cardinalis de Lauræa, et P. Ceparius (*in dir. canoniz. l.* 1, *c.* 3). Accedit consuetudo, cum Sedes Apostolica non inquirat in sanctitatem, nisi post processum ordinarium, ut testantur omnes in hac materia scribentes : suffragantur etiam decreta congregationis rituum, quæ circa modum in canonizatione servandum sæpe respondit, primo adeundum esse ordinarium, ut ejusmodi processus jure suo conficeret, quemadmodum ex pluribus monumentis, et causis beatificationis, et canonizationis eruitur, adeo ut processus ordinarii omitti nequeant sine Sedis Apostolicæ dispensatione. Neque obstat, quod *in cap. Audivimus de Reliqu. et vener. SS.* prohibeatur sanctorum veneratio sine Ecclesiæ Romanæ auctoritate : id enim refertur ad judicium; non ad præparatoria judicii, uti Barbosa (*de off. et pot. episc. alleg.* 97), Gravina (*contin.* 2 *partis cathol. præscr. to.* 4. *par.* 320), aliique plures ostendunt.

6. 7. Examinandum non est, an ordinarius, confecto processu, possit auctoritate sua ordinaria approbare, et publicare revelationes, et miracula servorum Dei, beatorum, et sanctorum? Huic ordinariæ jurisdictioni favere videtur Leo *Constit.* 22, prohibens publicationem particularium revelationum, nisi examinatæ fuerint a Sede Apostolica; illam tamen permittens præcedente episcopi approbatione, si periculum sit in mora. Concilium quoque Trident. sess. 25, cit. ad episcopos detulit reliquiarum, et miraculorum examen, caute tamen peragendum. Favet etiam textus *in can. ult. de consecr. dist.* 3, *et cap. Conquestus : de feriis.* Accedunt denique episcoporum exempla, Tullensis videlicet, qui sanationem intercessione tunc servi Dei Petri Forerii obtentam inter miracula recensuit, et Benedicti XIII, qui cum esset archiepiscopus Beneventanus, sanationem intercessione B. Aloysii obtentam examinavit, et inter miracula tertii generis reponendam esse decrevit.

8. 9. Veruntamen quoad servos Dei prædicta peragere ordinarii nequeunt, tum ne iisdem sine Sedis Apostolicæ auctoritate cultus exhibeatur; tum quia id eruitur ex generalibus Urbani VIII decretis. Profecto Sedes Apostolica, et cultum erga nondum beatificatos aut canonizatos, et cuncta ad illum inducentia, uti essent prædictorum approbatio, et promulgatio ante suum judicium, vetuit. Quare ordinarius nec ferre, nec promulgare potest sententiam super sanctitate, virtutibus, martyrio, aut miraculis. Quamquam autem ex miraculorum approbatione publicus cultus inferatur, ea tamen ordinariis non licet, quia fieri non licet quidquid ante Sedis Apostolicæ judicium inducere populum valet ad publicum cultum, cujusmodi esset miraculorum approbatio.

10. etc. Neque obstant superius adducta. Nam bulla Leonis X versatur circa revelationes viventibus factas, modumque eas examinandi præscribit, sicuti Innocentius III (*cap. Cum. ex in junct. de hæret.*) modum præscripsit dignoscendi eos, qui se a Deo invisibiliter missos prædicant. Verum etiamsi obstaret, illi sane posterior Urbani VIII constitutio derogavit. Concilium Tridentinum non dat episcopis facultatem approbandi reliquias servorum Dei, sed beatorum, atque sanctorum, ita tamen, ut si etiam de istarum identitate difficultas urgeat, necessarium sit concilii provincialis, aut summi Pontificis judicium. Quoad miracula vero nonnulli sentiunt, concilium conferre episcopis facultatem illam approbandi sive sint canonizatorum, sive non, innixi cuidam deliberationi congregationis concilii ejusdem. Negant alii, ne oblique lædatur Sedis Apostolicæ privativum jus beatificandi et canonizandi. Verum enim vero concilium loquitur de miraculis sanctorum, qui tantum pie in Domino obierunt, et nondum a sancta Sede beatificati, aut canoniziati sunt : definitio vero congregationis non attingit miracula servorum Dei, sed eorum qui beatificati, aut canonizai sunt, aut sanctorum, qui non sunt

juxta præsentem ritum a Pontificibus canonizati. Ex Tridentino itaque non infertur, episcopis licere auctoritate ordinaria approbare, et publicare miracula servorum Dei. Idem dicendum de allatis *can. ult. de consecr. et cap. Conquestus*, uti cum Glossa, et aliis notat Contelorus *(de canoniz. SS. c. 4, n. 15)*: ibi enim de festis tantum sermo est, quæ in honorem sanctorum jam canonizatorum ab episcopis indicuntur.

13. Quod spectat ad canonizatos, aut beatificatos, seu formaliter, seu æquipollenter, ordinarii nedum processus super miraculis conficere, sed, adhibitis cautionibus a Tridentino præscriptis, miracula approbare, et publicare possunt. Addendum tamen, processum ordinarii super miraculis beatorum conferre posse ad Dei gloriam, et alacriorem beatorum ipsorum invocationem, non tamen ad eorum canonizationem obtinendam : cum nullitate laboret ordinarii processus post oppositam S. Sedis manum, ut optime noverunt postulatores in causa S. Aloysii Gonzagæ.

CAPUT II.

De iis, qui veniunt appellatione ordinariorum *quoad confectionem processuum in materia beatificationis, et canonizationis.*

1. etc. Ordinarius est, qui ex proprio munere, et jure exercet jurisdictionem ; adeoque in re præsenti ordinarii sunt episcopi, in quorum diœcesibus, vel est corpus canonizandi, vel miracula contigerunt, aut homines examinandi degunt : hos processus conficere possunt etiam episcopi nondum consecrati, dummodo expeditæ fuerint litteræ apostolicæ. Sede vero episcopali vacante, succedit in jurisdictione ordinaria capitulum ecclesiæ cathedralis, aut vicarius capitularis, adeoque ab alterutro ejusmodi processus confici possunt, ut respondit congregatio rituum (20 *Jul.* 1621), in causa servæ Dei Joannæ a Cruce, et laudante Prospero Bottinio fidei promotore, dum causæ servorum Dei Francisci de Castillo, et Petri Claver introducerentur. Idem dicendum de vicario apostolico, sive plena, sive vacante sede, uti eadem congregatio respondit in causa servi Dei Humilis de Bisiniano 25 Septembris 1688 et 24 Martii 1689.

4. etc. Ordinarii quoque dicuntur præsules inferiores territorium separatum, et jurisdictionem quasi episcopalem, licet non characterem, habentes. Sic vicarius generalis capituli Lateranensis, habentis plenam jurisdictionem in territorio Ferentilli, processum contraxit in causa servi Dei Francisci a Præcetto, et P. Mathias missionarius processum pariter construxit in causa servi Dei, nunc B. Joannis de Prado, quia FF. Minoribus ad missiones proficiscentibus Joannes XXII jurisdictionem quasi episcopalem concessit, ubi non adsint episcopi catholici. Eadem contulit Hadrianus VI mendicantibus, præsertim minoribus observantibus in Indiis, ubi neque episcopi, neque eorum officiales intra duas diætas reperiantur. Huic præsulum inferiorum facultati adversari videntur concilium Tridentinum *sess.* 25 *cit.*, epistola encyclica congregationis rituum pro conficiendis processibus, decretum generale Urbani VIII et resolutio congregationis. Tridentinum obstare videtur, quia decernit insolitam imaginem, aut nova miracula non esse, nisi approbante episcopo, admittenda. Verum id non officit, quia limitatio non excludit casus similes, adeoque in casu nostro confectionem processuum non excludit, uti notat Fagnanus *in cap. Accedentibus n. 37, de excess. prælat.* Sic quamquam decernat concilium, causas matrimoniales, et criminales ab episcopis *tantum* esse judicandas; non obstante tamen hac limitatione, præsules inferiores in suo vere separato territorio eas cognoscere possunt; hos enim dum ab aliquo actu arcere voluit concilium, clarius mentem suam expressit, ut de anathemate ferendo pro acquirenda revelatione de rebus deperditis, aut subtractis. Non adversatur epistola encyclica congregationis; ideo enim patriarchis, archiepiscopis, et episcopis inscribitur, quia hi potissimum hoc processus conficiunt ; at alibi congregatio indefinite loquitur de processibus, auctoritate ordinaria confectis. Decretum Urbani VIII prohibet ecclesiasticis sæcularibus, et regularibus quibuscumque etiam S. Joannis Hierosolymitani, et Societatis Jesu constructionem horum processuum ; at per hoc comprehendit solum æquales expressis, et ad hoc præsules non extenditur, quia in lege, enumeratis personis minoribus, clausula generalis subsequens non comprehendit majores expressis. Idem dicendum de resolutione congregationis. Contendentibus enim præposito Pratensi, episcopo Pistoriensi et archiepiscopo Florentino super jurisdictione conficiendi processum de nonnullis miraculis cujusdam imaginis B. Virginis, congregatio causam adjudicavit archiepiscopo Florentino, ne reliquis duobus de jurisdictione in territorio Pratensi contendentibus præjudicium inferretur. Itaque resolutio hæc præsulibus prædictis inferioribus non obest.

9. Olim vicarii etiam generales erant ordinarii pro his processibus construendis, quia unum tribunal cum episcopo constituunt, ut notarunt Contelorus *(de Can. SS. c. 24, n. 5)*, et alii, ideoque validus fuit in causa servi Dei card. Bellarmini processus a vicario generali constructus. At post memoratam epistolam encyclicam id amplius regulariter nequeunt.

10. 11. Nuntii apostolici antiquitus hos processus jure suo composuerunt, ut eruitur ex relationibus auditorum rotæ in causa S. Ignatii, et aliorum, innixi fortasse facultatibus legatorum de latere, et exemplo card. Jordani Ursini in causa B. Wernheri. Id vero ipsis interdixit epistola congregationis rituum; sed si qui processus ante hanc exarati veniantur, validi sunt uti respondit congregatio in

causa servi Dei Simonis de Roxas 10 Sept. 1718.

12. Religiosi quoque idem peragebant in causis servorum Dei, qui idem institutum professi fuerant, uti colligitur ex vita S. Thomæ de Aquino apud Bolland. et ex actis beatificationis S. Andreæ Avellini apud Caggianum. Sed orto dubio, an superiores regulares hujusmodi processus possent legitime conficere, Contelorus (*c.* 4, *num.* 24) post relationem rotalem in causa S. Hyacinthi irritos illos censuit, idque inferri docet card. de Lauræa superius laudatus n. 2226 ex decreto congregationis impresso inter decreta generalia Urbani VIII. Hinc in causa servorum Dei Rodulphi Aquavivæ, et sociorum non fuit admissum examen testium, quod auctoritate P. provincialis Societatis Jesu receptum fuerat.

13. Judices laici inter hos ordinarios non numerantur. Quidquid enim sit, an in canonizatione S. Gerardi episcopi Tullensis intervenerit laicorum auctoritas, et an a laicis constructi fuerint processus pro canoniz. SS. Bernardini Senensis, et Francisci de Paula; nunc sane essent omnino nulli, etiamsi commissio episcopi interveniret, sicuti nulli fuerunt in causa martyrum Gorcomiensium; quod quidem colligitur etiam ex causis Jacobi Salesii, et Guillelmi Saltamochii, necnon S. Joannis Francisci Regis.

14. Ordinarius juxta epistolam encyclicam congregationis non debet processum ordiri, nisi vigeat fama alicujus eminentis virtutis, aut alicujus patrati miraculi; sufficit tamen, ut hæc ordinario constent citra juris solemnitatem.

CAPUT III.

De antiquiori Sedis Apostolicæ consuetudine circa processus ordinariorum.

1. etc. Jus pontificium proxime post reservatas Sedi Apostolicæ causas beatificationis, et canonizationis nusquam meminit processus ordinarii, a quo S. Sedes ad inquirendum in canonizandi virtutes, et miracula moveretur. Antiqui etiam istarum causarum expositores affirmant, Sedem Apostolicam ad prædictam inquisitionem moveri consuevisse, insinuante et supplicante authentica et honesta persona. Ita apud Ostiensem *in cap. Audivimus*, et in aliis monumentis legitur. Quapropter Garzias de Caralaps (*de Can. SS. c.* 5, § 17) scripsit, episcopos iis temporibus spoliatos se reputasse jurisdictione conficiendi processus super gestis servorum Dei. Quidquid autem de hoc sit, honestæ personæ, quæ canonizationem postulabant, petitioni fortasse addebant monumenta de sanctitate, et miraculis ac testimonia de fama, et populi devotione; at certe non semper juridicum ordinarii processum. Cum enim processus in genere, a summo Pontifice post petitiones demandatus, non esset juridicus, non videtur hic subsequi potuisse juridicum processum ordinarium. Sane hunc ipsum excludere videntur antiquiores bullæ canoniz. BB. Udalrici, Godeardi, aliorumque plurium, quibus suffragantur canonizationes temporis intermedii, videlicet B. Vulstani sub Innocentio III et B. Willelmi sub Honorio III.

4. etc. Prima processus ordinarii mentio referenda videtur ad causam sancti Raymundi de Pennafort. Cum enim concilium provinciale Tarraconense an. 1279 ejus virtutes, et miracula Nicolao III denuntiasset, et canonizationem petiisset; existimat Penia (*observ.* 1 *ad c.* 2, *i.* 3, *vit. ejusd. sancti*) gravibus innixus conjecturis addictum fuisse processum, quod colligit etiam ex litteris decem conventuum ord. Prædicatorum scriptis ad Bonifacium VIII. Accedunt alia exempla sub Joanne XXII, nam adhuc extat processus auctoritate ordinaria exceptus in causa Roberti Cantuariensis archiepiscopi. In causa S. Thomæ de Aquino processus habetur confectus a religiosis ejusdem ordinis superioribus. Constructum quoque fuisse auctoritate episcopi Spoletini in causa B. Claræ de Montefalco, testantur Jacobillus, et Baptista Piergilius *in ejus vita*. Addendum quod in bulla canoniz. S. Nicolai de Tolentino, sub Eugenio IV peractæ, plures referuntur testes, qui auctoritate solum ordinaria potuerunt esse examinati. Demum hujusmodi processus deprehenduntur in causa S. Franciscæ Romanæ juxta relationem auditorum rotæ, et in causa Eliæ vice-comitum de Bourdeille apud Raynaldum *ad an.* 1483. Hi tamen processus aliique auctoritate ordinaria subsequentes facti, usque ad ea tempora, quibus judices iis cum apostolicis processibus in causis canonizationis uti cœperunt, videntur habuisse solum processus nomen, et non fuisse juridici, ut inter alias eruitur ex dicta relatione rotali in causa S. Franciscæ Rom.

8. 9. Veri itaque ordinariorum processus referuntur ad posteriora tempora, quibus auditores rotæ et congregatio rituum iis non tamquam adminiculis, sed tamquam probationibus una cum processibus apostolicis usi sunt. Si enim iidem auditores in relat. caus. S. Franciscæ, aliorumque ordinarios processus tamquam nullos rejecerunt, in aliis vero causis usi dumtaxat sunt processibus apostolicis: non admisissent processus ordinarios in causis SS. Francisci Borgiæ, Ignatii et aliorum, nisi rite confecti fuissent. Accedit, quod iidem auditores processuum validitatem plerumque adstruunt, antequam testibus in iis examinatis utantur. Itaque juridici processus ordinarii antiquitus in his causis non fuerunt adhibiti, sed solum quando ad veri, et quodammodo contentiosi judicii normam hæ causæ redactæ sunt. Si qua vero canonizatio inveniatur peracta ex solis processibus ordinariis, id non officit, quia supradicta ad tempora posteriora referuntur, quibus nulla canonizatio ex solis ordinariis processibus absoluta est; vel si quæ adhuc reperiatur, regulam non destruit, sed limitat, cum Pontifex ex solis ordinariis processibus canonizationem perficere possit.

CAPUT IV.

De viribus processuum, qui fiunt ab ordinariis.

1. 2. Cum ordinarii auctoritate sua possint construere processus super non cultu, et casu excepto; neque ad eos conficiendos Sedes Apostolica delegatos constituat, nisi ordinarii illos omiserint: proinde hi ordinarii processus juridici sufficiunt ad probandam obedientiam decretis Urbani VIII super non cultu, et casu excepto.

3. etc. Non sufficiunt tamen ad probanda, quoad effectum canonizationis, miracula, quæ per formalem beatificationem in causis procedentibus per viam non cultus supervenerunt, cum in his Sedes Apostolica jam manum apposuerit *ob signaturam commissionis*, post quam non licet amplius ordinario processus conficere: licet autem eidem processum aliquando conficere super miraculis indultæ venerationi supervenientibus in causis per viam casus excepti, quam dicta manus appositio deficiat, si videlicet cultus concessus sit ex probationibus contrajudicialibus, aut ex aliquo ordinarii processu, vel si miracula post centenarium cultus annum patrata sint. Sed quæstio est de processibus ordinariis super fama, aut super virtutibus, vel martyrio, et ejus causa, nec non super miraculis, seu signis in genere, et in specie pro obtinenda beatificatione in causis per viam non cultus. Item de processibus ordinariis super iisdem pro obtinenda canonizatione in causis per viam casus excepti. Opinatur Scacchus (*de not. et sign. sanct. sect.* 11, *c.* 5), hos processus præbere sanctitatis indicium, ac ad causam introducendam prodesse, non tamen probationem constituere, sed vix quidquam adminiculi loco valere. Hæc sententia rejicienda videtur. Si enim ordinarii adhuc jus habent faciendi processus, hi sane neque negligendi, neque loco adminiculi dumtaxat habendi sunt: cum de jure acta coram legitimo judice facta cuilibet causæ prosint, licet hæc ad superiorem deinde judicem deferatur. Præterea impossibilis quodammodo esset concludens virtutum, et miraculorum probatio. Si quis enim moriatur cum fama sanctitatis, et miraculorum, jam ordinarius, non statim, sed post famæ incrementum inquirit. Fiunt deinde processus, super fama, virtutibus, vel martyrio, ac miraculis, et si ordinario libet, super non cultu, qui ad Sedem Apostolicam mittendi sunt: post decennium aliæ episcoporum litteræ supervenire debent de percrebescente fama sanctitatis, ac miraculorum, inde alia plura de more peragenda sunt, ac tandem petendæ *litteræ remissoriales* pro processu in specie, in quo vix repeti possunt testes in processu ordinario examinati, quia ut plurimum mortui sunt. Cum vero virtutes, martyrium, et miracula in causis per viam non cultus; in causis vero per viam casus excepti miracula probanda sint ut plurimum per testes oculatos, si isti in ordinario processu examinati pro neglectis habendi sint, probatio requisita obtineri non poterit. Addendum, testes auctoritate ordinaria examinatos compelli ut plurimum in processum apostolicum et in dubio, quod de processuum validitate proponitur, examinari etiam processus ordinarios. At hæc inutilia prorsus essent, si processus ordinarii essent nulli, aut si essent purum adminiculum, cum hoc desumi etiam possit ex testibus nulliter examinatis, uti adnotarunt rotæ auditores in causa S. Franciscæ. Tandem huic sententiæ adversantur Ceparius superius cit. aliique, qui consuetudinem sacræ congregationis probe sciebant.

10. Altera opinio Petri Francisci de Rubeis egregii olim fidei promotoris (*in discursu pro verit. edito in caus. B. Petri de Arbues.*) tenet, ex processibus ordinariis probari non posse virtutes, et miracula in causis confessorum, et martyrum, ejusque causam in causis martyrum; probari vero posse miracula in iisdem martyrum causis. Hæc sententia quoad hanc postremam partem est rejicienda, cum ex Apostolicæ Sedis consuetudine martyrum causæ exæquatæ sint in miraculorum argumento causis confessorum. Et sane in causa S. Joannis Nepomuceni, cum fidei promotor opponeret, miraculum integritatis linguæ non constare, utpote probatum dumtaxat testibus auctoritate ordinaria examinatis; postulatores illud non solum ex ordinario, sed etiam ex apostolico processu juxta Sedis Apostolicæ consuetudinem probatum fuisse evicerunt.

11. Demum Castellinus (*de certit. glor. SS. pag.* 89), rotæ auditores in pluribus relat. aliique sentiunt, virtutes, martyrium, et miracula non esse ex processibus ordinariis approbanda, nisi addatur concors apostolicus processus, ita ut ex his processibus simul junctis procedatur ad beatificationem, et canonizationem. Et hæc opinio retinenda videtur.

CAPUT V.

De congruentia inter processum ordinarium, et apostolicum.

1. 2. Congruentiam hanc Petrus Franciscus de Rubeis cit. reponit in eo, quod probata in processu ordinario plene rata fiant in apostolico: Ceparius in eo, quod probatis in processu ordinario virtutibus et miraculis, in apostolico probetur continuatio famæ sanctitatis, miraculorum, et devotionis populi: impedirentur enim canonizationes, si virtutes et miracula, quæ in individuo probata sunt in processibus ordinariis, comprobanda essent in apostolica, cum testes oculati mortui sint, et Deus, qui ad aliquorum sanctorum invocationem per aliquod tempus ingentia patravit miracula, mox ab iis patrandis interdum cessat. Matthæuccius vero (*in pract. ad caus. beatif. et canoniz. tit.* 1, *c.* 2) convenientiam processuum haberi, ait, si mortuis oculatis testibus in ordinario examinatis, auriti in apostolico consentiant.

3. etc. Verum sententia de Rubeis, cum ordinario processui vim puri adminiculi tribuat, non est admittenda. Opinio Ceparii esset quidem admittenda secundum jus commune, ex quo attestationes legitimæ in uno judicio receptæ fidem faciunt in alio in eadem causa, uti plures tradunt. At cum Sedes Apostolica, præter ordinarium suum etiam processum exposcat, in quo iidem, qui in primo testes, si possit, examinandi sunt, in quo postulatores exhibent articulos super probatis in processu ordinario, et super aliis de novo, si quæ de novo sint; ideo hæc sententia non subsistit. Neque obstant allegata a Ceparío: nam in causis antiquis probata per testes oculatos in processibus ordinariis confirmari possunt per testes auritos, ac de publica voce, et fama in apostolico; immo hi in utroque processu admittuntur in causis casus excepti. Quod miracula vero nimis probat; nam juxta ipsum non requirerentur pro canonizatione miracula post indultam venerationem supervenientia: excusandus tamen est, quia scripsit ante legem, qua statuitur, nova miracula inter beatificationem, et canonizationem intercedere debere. Admittenda igitur est sententia Matthæuccii cum his limitationibus. Prima: si quid de virtutibus, martyrio, aut miraculis nullo modo, vel non plene probetur in processu ordinario, bene vero in apostolico, ad causam sufficiet, et tunc processus ordinarius pro adminiculo erit. Secunda: si miraculum aliquod in processu ordinario, non vero in apostolico probatum sit, congruentia non subsistit, neque illud beatificationi, et canonizationi obtinendæ prodest, uti eruitur ex causa S. Felicis a Cantalicio. Idem dicendum de miraculis, seu signis, et martyrio, ejusque causa in martyrum causis. Quod si in processu ordinario probentur actus alicujus virtutis, non vero iidem, sed alii ejusdem virtutis actus probentur in apostolico, primi non sunt negligendi, sed vim adminiculi obtinebunt, cum in dubio virtutum quæstio fiat de habitibus. Tertia: postulatores, re adhuc intregra curare debent, ut in processu apostolico testes oculati adsint de virtutibus, seu de martyrio, ac de miraculis deponentes. Propterea instare possunt pro concessione *litterarum remissorialium* ad oculatos testes examinandos, quorum obitus, aut absentia timeatur. Jamvero si oculatis testibus processus ordinarii concordent alii oculati in apostolico, licet in hoc aliqui sint etiam auriti, stat convenientia utriusque, et ex utroque simul juncto proceditur ad beatificationem, et canonizationem.

8. etc. Demum (omissis causis casus excepti, in quibus admittuntur virtutes, et martyrium, si per testes auritos, aut de publica voce et fama, æqualiter probentur in processibus ordinario, et apostolico) in causis per viam non cultus, in quibus directæ probationes requiruntur, si virtutes, aut martyrium, aut miracula directe, id est per testes oculatos in processu ordinario probentur; in apostolico autem solum per auritos; difficulter quidem uterque processus conjungitur quoad miracula, nisi Sedes Apostolica dispenset, cum hujusmodi causæ non sint necessariæ, et nova miracula supervenire possint: facilius tamen quoad probandas virtutes, si processus apostolicus citra culpam postulatorum non fuerit tempore opportuno confectus, si testes oculati processus ordinarii nullam patiantur exceptionem et si testes in apostolico processu sint ex auditu ab iis, qui viderunt: ex his enim probationibus unitis absonum non videtur approbari virtutes et martyrium, ut factum est in causis BB. Hyacinthæ de Marescottis, et Joannis de Prado.

11. etc. Ad has autem limitationes admittendas hæc adjuncta requiruntur. Primum: ut in congregatione sit approbata processus ordinarii validitas, ut in causa B. Hyacinthæ suasit Andreas Pierius fidei subpromotor, cui consentit card. de Lauræa (*num* 3 *sent. tom.* 4, *disp.* 20, *art.* 25, §. 6, *num.* 1164). Secundum, ut processus ordinarius compulsatus sit in apostolico, et in loco authentico conservatus, ut de ejus identitate constet, uti advertunt Matthæuccius cit. et rotæ auditores, nisi Pontifex a compulsatione dispensaret, ut factum est in causa S. Agnetis de Monte Politiano. Tertium: ut testes processus ordinarii obierint, dum conficitur apostolicus: si enim viverent, et in hoc non repeterentur, nulla eis esset adhibenda fides, sicuti notarunt card. de Lauræa cit., et alii. Quartum: ut absit postulatorum negligentia, quemadmodum advertit Jo. Baptista Bottinius, cum vicibus fungeretur promotoris fidei in causa B. Hyacinthæ. Aliter enim processus apostolici vilesceret auctoritas, si ex postulatorum negligentia oculati testes in ordinario, auriti dumtaxat in apostolico processu, mortuis oculatis examinarentur.

CAPUT VI.

De ordinariorum processuum singularitate, hoc est, an aliquando eorum ope tantum, et citra apostolicum processum deveniri possit ad beatificationes et canonizationes.

1. 2. Beatificationes æquipollentes ex solo processu ordinario, canonizationes autem æquipollentes sine ullo etiam processu fieri non raro consueverunt. At quod ad formales spectat, Molphesius (*consil.* 46, *n.* 21), et Contelorius (*de Canoniz. Sanct. cap.* 5, *n.* 23) sentiunt, solis ordinariorum processibus legitimis procedi posse ad canonizationes, quod erui etiam posse videtur ex causa B. Catharinæ Sueciæ apud Bolland. (*ad* 24 *Mart. tom.* 3), Grattarola vero (*in Act. Canoniz. S. Caroli p.* 1, *c.* 26), suffragante P. Ceparío (*in direct. l.* 2, *c.* 12) existimat, non canonizationem, sed beatificationem solis his processibus obtineri posse.

3. etc. At Sedes Apostolica fere a tempore reservationis harum causarum consuevit exigere, ut processus auctoritate apostolica construantur ad canonizationem peragendam, uti ex ejus legibus constat, juxta quas, positis petitionibus, et ordinariorum

processibus, præcipere consuevit, ut construerentur processus apostolici. Et merito, cum in his diligentius veritas investigaretur. Decet prætcrea Sedis Apostolicæ dignitatem, ut in tanto negotio pendeat a processu, quem apostolica acutoritate plures delegati conficiunt, adhibitis interrogatoriis a fidei promotore transmissis. Hinc a dicto reservationis tempore nulla solis ordinariis processibus absoluta est canonizatio. Sane in causa S. Caroli Borromæi, licet postulatores supplicassent, ut solis ordinariis processibus canonizatio fieret, teste Grattarola, non tamen obtinuerunt, ob eam præcipue causam, quia id erat præter consuetudinem, uti eruitur ex relat. auditorum rotæ.

6. etc. Adhuc disputari potest, an Sedes Apostolica unquam dispensaverit, ut ad probandum aliquem causæ articulum, vel miraculum, super quo testes apostolici nibil deposuerint, processus ordinarius habeatur ut apostolicus. Disputationis materiam dat card. de Lauræa cit. asserens, miraculum plene probari per solos testes oculatos examinatos in processu ordinario, licet compulsato in apostolicum, admisso tamen a Pontifice. Id autem vel intelligi potest de casu, in quo omnes testes oculati sint in processu ordinario, soli vero auriti super eadem re in apostolico, vel de casu, in quo testes oculati adsint in ordinario, nullus vero in apostolico processu. Prætcrea sacra congregatio in causa S. Thuribii, et aliorum concessit: in causa martyrum Gorcomiensium negavit, ut processus ordinarius haberetur apostolicus. Attamen in omnibus his causis postulatores potius videntur petiisse, ut processus ordinarius cum apostolico in ratione æqualis probationis conjungeretur, quam ut solo ordinario probaretur aliquis causæ articulus, aut miraculum; de qua re saltem dubitari potest, attento decreto congregationis particularis in causa S. Joannis Francisci Regis. Prætcrea, licet nunc in congregatione rituum vigeat opinio de conjunctione utriusque processus respectu æqualis probationis: olim tamen nonnulli ex consultoribus adhærebant sententiæ, quod signata *commissione*, processus ordinarius vim puri adminiculi ad summum obtineret; uti desumitur ex quibusdam actis in causis BB. Hyacinthæ de Marescottis, et Joannis de Prado. At postea in his, aliisque causis prædicta opinio de utriusque processus conjunctione in gradu æqualis probationis omnino recepta est.

9. Ordinarii itaque ante appositionem manus Sedis Apostolicæ possunt conficere processus super non cultu, casu excepto, fama virtutum, martyrii, et miraculorum, ac super his in specie probationes excipere. Hi processus rite confecti conjungi possunt, dummodo congruunt cum apostolicis in gradu æqualis probationis. Nunquam tamen sibi blandiantur postulatores futurum, ut deficientibus omnino probationibus in apostolico processu super aliquo causæ articulo, aut miraculo, ex Pontificis indulgentia processus ordinarius haberi possit, ut apostolicus, pro beatificatione et canonizatione formali.

CAPUT VII.

De non cultu, deque nonnullis ad ornatum materiæ de non cultu præmittendis.

1. 2. Processu super forma virtutum, aut martyrii, et miraculorum constructo, potest ordinarius alium super non cultu conficere. Præmittendum tamen est, præsentem non cultus materiam non pertinere ad eos, qui juxta Ecclesiæ usum ante, vel post, aut prope tempora Alexandri III in beatorum, aut sanctorum numerum relati sunt: neque ad eos, qui sunt in possessione cultus immemorabilis, aut alterius generis: sed ad eos, quibus, licet cum fama sanctitatis, et miraculorum mortuis, nullus expresse, aut tacite apostolica auctoritate concessus est cultus.

3. 4. Præmittendum pariter hos Dei servos a nemine publice coli sine auctoritate apostolica posse, juxta *cap. Audivimus de Reliq. et Vener.* SS. Licet vero dubium sit, an in hoc *cap.* sit verbum *publice;* habetur tamen *in cap. Cum ex eo eod. tit.* Possunt vero private coli. Si enim iis viventibus privatus cultus exhiberi potest juxta SS. Athanasium (*l. de Virg. num.* 22, *tom.* 2 *oper.*), Hieronymum (*in Vita S. Paulæ*) et Chrysostomum (*in Act. Apostol. hom.* 53, *unum.* 5, *tom.* 9 *oper.*); potiori jure potest exhiberi defunctis, quando in cœlis regnare pie creduntur, et esse pro nobis apud Deum intercessores, uti probant plurimi canonistæ, et theologi, quibus cohærent etiam decreta Urbani VIII inferius alleganda.

5. etc. Præmittendum denique, cultum dupliciter dici publicum. Primo cum palam: secundo, cum publica auctoritate exhibetur. Sic docent theologi precationem esse publicam, quæ nomine Ecclesiæ ab ejus ministris; privatam, quæ a quocumque, non ut ab Ecclesiæ ministro, fit. Cum igitur cultus sit publicus, si in loco publico, si ab Ecclesiæ ministro, si ex institutione Ecclesiæ ponatur; hinc secundum has omnes significationes prohibitum esse erga Dei servos publicum cultum putant Contelorius (*de Can. SS. c.* 22, *nu.* 7) et alii. Publicum vero alii intelligunt, qui nomine Ecclesiæ, vel ex ejus institutione ponitur: privatum autem, qui non est hujus generis, licet in loco publico Dei servis impendatur. Hæc sententia magis congruit rationi, et decretis Urbani VIII. Rationi quidem, quia si licet pium virum viventem in loco publico colere, multo magis eundem defunctum. Decretis vero, quia inter articulos, insertos formulæ litterarum remissorialium in genere, disseritur de magno populorum concursu ad sepulcrum servi Dei ad hunc ob sanctitatis famam publice venerandum, quibus consonant positiones interrogatoriæ fidei promotoris. Cultus ergo non est dicendus publicus, licet in loco publico positus. Aliter non posset probari celebritas sepulcri servorum Dei, quæ tamen plurimum in his causis attendi solet. Immo abstinendum esset a commissione inqui-

sitionis in genere ad probandam famam sanctitatis, ut advertunt Ceparius (*in dir. l.* 2, *c.* 7) et Matthæuccius (*in pact. qu. proœm. c. unic. nu.* 25).

8. His cohærenter, de cultu ex Ecclesiæ institutione solis beatis, aut canonizatis præstando, explicandus est loquendi modus, quo Pontifices in pluribus beatificationum brevibus, et in bull. canoniz. loquuntur quoad facultatem, et præceptum privatim, et publice colendi beatos, aut canonizatos. Prædictam enim privatam venerationem quisque jure suo adhibere potest etiam erga non beatificatos, neque canonizatos.

9. 10. Dicunt alii, quod sicuti pœnitentia alia est publica, et solemnis, alia publica tantum, alia privata; ita cultus alius est privatus, qui a persona privata modo, et in loco privato; alius publicus, qui publice, et in loco publico, sed a privato; alius solemnis qui juxta Ecclesiæ institutionem, approbatasque cæremonias ponitur. Addit P. Ceparius cit. quod sicuti dantur actus *latriæ*, et *duliæ* communes, solo interno sensu distincti, ita cultus publici, et privati dantur actus externi æquales, solo agentis animo distincti. Inde concludunt, nullo jure prohibitum esse erga Dei servos privatum, et publicum cultum, sed solum prohibitum esse solemnem. Aliter sequeretur, impossibilem fore probationem famæ sanctitatis, sepulcri frequentiæ, populorumque devotionis, ut supra monitum est, et inter alios fuisse prosequitur Penia disserens de cultu tunc servi Dei Philippi Nerii.

CAPUT VIII.

De diligentiis adhibitis post reservationem causarum beatificationis, et canonizationis Sedi Apostolicæ, ne cultus iis præstaretur, qui eum minime merebantur.

1. etc. Bonifacius VIII corpus Hermanni apud Ferrarienses pro sancto culti comburi, et in ejus hæresim diligentissime inquiri jussit, uti videre est apud Platinam *in ejus vita*, et alios. Urbanus V in suis litteris apostolicis ad archiepiscopum Ravennatensem, ejusque suffraganeos cultum F. Jacobo a fratribus Prædicatoribus, et F. Francischino ab eremitis S. Augustini adhibitum abrogari stricte præcepit. Idem in aliis litteris ad episcopos ducatus Britanniæ, amoveri jussit cultum, qui Carolo de Blesio, seu de Blois Britanniæ duci in illis regionibus exhibebatur. Hunc in bello adversus Joannem de Montfort obiisse, et inquisitionem in ejus vitam, et miracula sub Urbano V et Gregorio XI habitam fuisse refert Andreas du Chesne (*in hist. domn. de Castillon. p.* 227). In sanctorum vero album fuisse relatum deducit ex testamento Joannis de Monte Bason; sed sine fundamento, cum desit diploma canoniz. et obest prædictum breve Urbani V.

5. Simon de Cramando episcopus Pictaviensis in synodo provinciali sub anathemate prohibuit venerationem erga nonnullorum corpora, de quorum sanctitate non constabat. Gennadius patriarcha Constantinopolitanus apud Raynaldum ad an. 1453 Græcos acriter increpavit, qui tamquam sanctos colebant Palamam, et Ephesi Marcum. Synodus Carnotensis anno 1526 districte prohibuit, ne incogniti ullius sancti imago erigeretur. Plura hac de re statuit etiam Tridentinum sess. 25. Demum S. Carolus Borromæus sub humo sepeliri jussit corpus cujusdam, de cujus ossibus manare liquor ferebatur; cum nihil vel quoad defuncti sanctitatem, vel quoad ipsum miraculum comperisset.

6. Summorum Pontificum, et præsulum Ecclesiæ vestigiis institerunt viri religiosi. S. Vincentius Ferrerius diu laboravit, ne ageretur festum cujusdam S. Orientis. Opera FF. Prædicatorum, et Minorum dispersa fuere ossa Arnaldi hæretici Albigensis, et cujusdam homicidæ, quæ per annos 16 cultum obtinuerant. Similia contingerunt circa corpora Guidonis a Lacha, et aliorum: nam juxta sacros canones adversus hæreticos etiam defunctos proceditur, eorumque ossa comburuntur, uti plures docent. Præterea inquisitio Valentiæ amovit cultum Francisci Hieronymi Samo; cujus acta ad congregationem rituum missa, et inquisitioni romanæ tradita in hujus archivio extant. Demum, omissis aliis pluribus exemplis, congregatio romanæ universalis inquisitionis coram Innocentio XI 27 Jun. 1680 decretum vicarii generalis Cassinensis, qui cultum asserti anachoretæ Joannis Calà approbaverit circumscripsit, ejusque reliquias, imagines, cæteraque sanctitatis indicia severe prohibuit.

CAPUT IX.

De moderatione cultus erga non beatificatos, nec a Sede Apostolica canonizatos.

1. Missam celebrari non posse in honorem nondum canonizati, necdum beatificati a Summo Pontifice, docuit Augustinus Triumphus (*de pot. eccl. qu.* 14, *ar.* 5). Card. Bellarminus (*controv. to.* 2, *l.* 1 *de SS. Beatit. c.* 10) cum communi theologorum sententia docet, non posse in honorem nondum canonizati erigi templa et altaria, neque celebrari sacrificia, aut publica festa, neque reliquias in templo constitui publice honorandas: licere tamen eum credere, et vocare sanctum, sed non ut canonizatum: licere eum invocare coram aliis, ejusque imaginem extra templum, ejusque reliquias coram aliis, dummodo sine scandalo fiat, venerari. Hæc displicuerunt Peniæ rotæ auditori, cui Bellarminus ipse respondit apud Pignatellum (*consult.* 38, *to.* 5).

2. 3. Viros cum fama sanctitatis defunctos privatе coli, invocari, et sanctos appellari: eorum imagines radiato capite in ecclesia, sed non super altari collocari: ad eorum sepulcra tabellas, et dona deferri, ac luminaria accendi: die anniversaria peculiariter lætari, ab operibus vacare, missam solemnem de sanctissima Trinitate cantare, de eorum virtutibus

concionari: nomina in litaniis particularium ecclesiarum recensere, eorum etiam res gestas a probis viris scriptas statim post obitum in lucem edi posse, sentit Molphesius (*to.* 2 *consil.* 45) suam sententiam, exemplis, et ratione comprobans. Hæc tamen ante decreta Urbani VIII a Molphesio scripta impugnavit Castellinus (*de cert. glor. SS. c.* 2, *punct.* 2) qui post dicta decreta scripsit: quoad exempla a Molphesio allegata contendit, intercessisse ecclesiasticam auctoritatem, quæ semper necessaria est ad non beatificatorum cultum. Verum cum rotæ auditores in relat. caus. SS. Franciscæ Romanæ, Andreæ Corsini, aliorumque plurium pro astruenda eorum sanctitatis fama, usi sint argumentis desumptis ex actibus a Molphesio perpensis, et ex aliis majoris momenti, ut quod missa, et officium proprium celebrarentur: imagines cum diademate super altari colendæ exponerentur; et alia, quæ publicum, ac solemnem cultum præ se ferunt: propterea nonnulli existimarunt, eosdem auditores, vel plerosque ex his actibus ad cultum privatum retulisse, vel sensisse, aliquando permitti posse, ut sine Sedis Apostolicæ auctoritate aliquis actus publici cultus non beatificato, neque canonizato, sanctitatem tamen, et miraculis celebri, exhibeatur.

4. Verum tamen sequentibus propositionibus res tota absolvi posse videtur. Prima est: Pontifices statuerunt, ne publicus cultus non beatificatis, aut canonizatis deferretur, indicatos autem actus fere omnes pro publico cultu habuerunt: quare servis Dei impendi non potuerunt. Patet: nam Pontifices aliquem beatitatis honorem servi Dei indulgere volentes, prædictos actus permiserunt, adeoque illos tamquam cultum publicum, agnoverunt.

5. Secunda: congregatio rituum his firmiter inhæsit, uti probant ejus indulta, et relationes auditorum rotæ in ea examinatæ. Præterea anno 1609 a choro ecclesiæ monasterii S. Leonardi imaginem card. Monopolitani amoveri jussit, eo quod imagines dumtaxat sanctorum retinendæ ibi sint. Imaginem quoque S. Andreæ Avellini, nondum beatificati, ab ejus sepulcro repulit anno 1612. Secretarius demum ejusdem congregationis a Castellino interrogatus, respondit, eam sæpe declarasse, non licere sine ejus auctoritate accendere cereos, aut id genus alia efficere ad sepulcra servorum Dei, qui nondum beatificati aut canonizati sunt.

6. Tertia: Sedes Apostolica nonnullos interdum toleravit actus publici cultus erga non beatificatos, et canonizatos, sed potissimum ob antiquitatem, ac scientiam, et tolerantiam ordinariorum, vel quia introducti fuerant ob certam famam sanctitatis, et miracula, ut ex quibusdam causis eruitur.

7. Quarta: subsecutis temporibus sedes Apostolica antiquiores leges, quæ erant tolerantiæ contrariæ, instauravit, et novas condidit de modo colendi non beatificatos, neque canonizatos, uti deceptionis periculum averteretur, quemadmodum nonnulli faciendum esse prænotaverant.

CAPUT X.

De his quæ gesta sunt tempore Clementis VIII et Pauli V circa cultum exhibendum.

1. Quamvis juxta sacros canones solum privatum cultum servis Dei exhibere liceat, cujus actus ex consuetudine Sedis Apostolicæ ab actibus publici cultus dignosci possunt; tamen ad dirimendas controversias, et ad modum de cultu statuendum, novæ leges necessariæ fuerunt.

2. Clemens VIII aggressus est hoc opus, et congregatione coram se convocata die 25 Novembris 1602 de cultu, tunc servis Dei Philippo Nerio, Ignatio Lojolæ, Carolo Borromæo, aliisque nondum beatificatis, neque canonizatis præstito, disseruit, cardinalium exposcens consilia, ut talis consuetudo exhibendi servis Dei cultum sine Sedis Apostolicæ auctoritate tolleretur. Cardinales remedia aliqua proposuerunt, quæ quidem omnia fuse describuntur in codice ms. archivii S. Mariæ trans Pontem.

3. P. Ceparius *in suo directorio canoniz.* (*par.* 2, *c.* 5) refert, honores, qui tunc dictis servis Dei reddebantur, impugnatos fuisse a magni nominis viro, et inde factum esse, ut ab aliis non sine scandalo deriderentur: ideo Clementem VIII memoratam congregationem instituisse, cui cardinales septemdecim, nonnulli diversorum ordinum theologi, ac secretarius congregationis rituum interfuerunt. Subnectit memoriale vel a Papa confectum, vel ipsi ab alio præsentatum, in quo vigintiquatuor dubia de cultu servorum Dei, id est, quoad obitum corpora, sepulcrum, elogia, appellationem, imagines, reliquias, miracula, aliaque hujusmodi proposita leguntur, ex quibus remedia adhiberi possent, ne facilitate nimia homines beatificarentur, ac judicium Sedis Apostolicæ in canonizando præveniretur; neve insignes sanctitate viri meritis honoribus privarentur. Pontifex manu sua addiderat, nolle se agere de iis, pro quibus prædecessorum diplomata extarent, aut ab immemorabili tamquam beati colerentur.

4. In manuscripto archivii S. Mariæ trans Pontem acta duarum subinde congregationum, cardinalium, et consultorum, qui illis interfuerunt, nomina, eorumque sententiæ de controverso cultu, et quo ordine locuti fuerint, referuntur. Scribit autem Ceparius cit. theologos ad congregationem admissos locutos fuisse generaliter de obsequiis, quæ licite Dei servis præstari possunt, omissa responsione ad dubia, quæ Pontifex proposuerat, et super quibus postea nonnulli theologi, et canonistæ tractatus varios ediderunt. Pontifex vero quæstionibus silentium imposuit.

5. etc. Paulus V disputationem resumsit, ut constat ex codice 3729 bibliothecæ Vaticanæ. Nonnulla decreta condidit, testibus Castellino (*de cert. glor. SS. c.* 2, *punct.* 29), Molphesio (*consil.* 45, *n.* 76) et rotæ auditoribus in relat. caus. S. Caje-

tani. Boldettus quoque (*obser. de cæmet. SS. Matt. l.* 1, *c.* 43) memorat hujus Pontificis edictum, ne per Urbem fierent, aut collocarentur in ecclesiis picturæ, neve quidquam super viarum publicarum muros pingeretur sine card. vicarii, aut vices gerentis permissu. De his Pauli V decretis nil reperitur apud P. Ceparium, licet usque ad pontificatum Urbani VIII vixerit, ut colligere est ex monumentis archivii romani Societatis Jesu. Attamen *in suo directorio* (*par.* 2, *c.* 9) monita nonnulla reliquit quatenus futuris temporibus ea resumerentur, de quibus sub Clemente VIII silentium factum erat. Monet videlicet non esse servis Dei nondum canonizatis præstandum cultum, solis canonizatis debitum; pluribus tamen de causis non esse nimis coercendum cultum servorum Dei, cum fama sanctitatis occumbentium: nec facile quidquam immutandum de antiquis in Ecclesiam receptis consuetudinibus, et a populo in eorumdem veneratione servatis: in hoc non esse adhibendum consilium eorum, qui privato magis animi affectu, quam ratione ducuntur. Præterea, si de cultu servorum Dei iterum ageretur, indicat, quid statuendum esset quoad eorum vitam evulgandam, imagines, anniversarium diem, et sepulcra. Cuncta relinquit S. R. Ecclesiæ judicio, addens permittendam esse privatam populi devotionem, tollenda vero, quæ publicitatem, et solemnitatem redolent. Et his inferri posse videtur, decreta Pauli V neque promulgata, neque ad effectum perducta, neque ex iis cultui servorum Dei satis provisum fuisse. Quamobrem præter Romanorum Pontificum morem in decretis Urbani VIII nulla fit eorum mentio.

CAPUT XI.

De summi pontificis Urbani VIII decretis.

1. etc. Putarunt nonnulli, Urbanum VIII scandalis superioris sæculi permotum promulgasse decreta generalia de cultu servorum Dei neque beatificatorum, neque canonizatorum; sed ex dictis initium hujusce rei Clementi VIII progressus vero Paulo V tribuendus. Urbanus itaque, re in congregatione inquisitionis anno 1625 discussa, cultum erga non beatificatos, neque canonizatos a Sede Apostolica decretis suis prohibuit, ideoque eorumdem servorum Dei imagines statim ab Urbis ecclesiis amotæ fuerunt. Quin etiam in remotissimis regionibus debita obedientia iis præstita est, ut constat ex vita SS. Rosæ Limanæ, et Francisci Solani. Quanquam autem ad tollendam ignorantiam inserta fuit clausula ut decretum affixum ad valvas basilicæ Vaticanæ, et in acie Campi Floræ haberetur, tamquam unicuique intimatum; nihilominus exemplaria ad episcopos missa fuerunt, in propriis diœcesibus promulganda, ut eruitur ex epist. card. vicarii ad card. Borromæum archiep. Mediolanen. relata in libro inscripto *Flores directorii inquisitorum pag.* 481. Idem Pontifex speciali brevi anno 1634 decreta confirmans addidit, causas non esse inchoandas, nisi confecto processu de non cultu seorsum ab altero processu super fama sanctitatis, virtutum, et miraculorum, et nisi accedat sententia judicis ordinarii, vel delegati super observantia decretorum; processus vero non esse aperiendos sine licentia Pontificis. His concordant decreta generalia.

5. Præter cultum vetuit, ne imagines servorum Dei cum laureolia, aut splendoribus pingerentur, aut sic pictæ retinerentur, neve in altaribus publicis vel privatis, etiam sine ejusmodi insignibus apponerentur. Hinc congregatio rituum 11 Jan. 1681 jussit colligi imagines F. Pauli Justiniani auctoris congregationis Montis Coronæ Camaldulensium; cum laurea, et titulo beati impressas sine licentia; scripsitque P. Majori Montis Coronæ Neapolis, ne molestarent monachum ob eas imagines denuntiatas. Hæc referuntur ad ostendendam congregationis curam pro observantia decretorum generalium, non ad inurendam notam servo Dei Paulo, nec Augustino Fiori Camaldulensi, qui ejus vitam edidit cum appellatione beati.

6. etc. Vetuit præterea librorum, quibus continentur virtutes, martyrium, revelationes, et miracula servorum Dei, impressionem sine ordinarii approbatione, qui hac super re theologorum, aliorumque consilio uti, Sedem Apostolicam de negotio instructo certiorem reddere, ejusque responsum expectare tenetur. Sedes autem Apostolica horum operum revisionem vel committit fidei promotori, juxta decretum congregationis rituum 17 *Novemb.* 1674, vel congregationis, quæ accepta relatione alicujus *Qualificatoris*, si facultatem imprimendi tribuat, locorum ordinariis decretorum observantiam injungit juxta ejusdem decretum 3 *Jun.* 1638. Facultas etiam non conceditur, nisi auctor initio et fini operis addat quasdam protestationes: eadem vero Sedis Apostolicæ approbatio majorem vim non addit quoad beatificationem, et canonizationem, ut constat ex decretis generalibus. In protestatione initio operis apponenda auctor profiteri debet, omnia a se in libro relata, accipienda esse, ut ea, quæ auctoritate dumtaxat humana, non divina catholicæ Ecclesiæ, aut Sedis Apostolicæ innituntur. In protestatione vero, quæ in fine libri addenda est, profitetur obedientiam prædictis decretis, asseritque se cuncta proponere, non ut a Sede Apostolica approbata, sed tamquam humanam historiam, nec velle cultum alicui arrogare, vel famam sanctitatis inducere, aut gradum ad beatificationem, et canonizationem facere, sed omnia in suo statu relinquere.

10. 11. Prohibuit insuper, ne ad sepulcra servorum Dei lumina accenderentur, aut votivæ tabellæ suspenderentur. Oblatas autem custodiendas esse in loco ab ecclesia separato declaravit: et merito, ut abusus ex una parte tollerentur, ex alia vero miraculorum memoria non interiret. Nomine loci ab ecclesia sejuncti, comprehenditur etiam sacrarium

dummodo conservatio sit ab omni cultu remota, ut firmant ipsa decreta.

12. Tres itaque actus præcipue prohibentur. Primus respicit imagines, quarum retentio in altari venerationem, laureolæ vero beatitudinem significant, juxta Pignatellum (*consult.* 208, *n.* 6, *to.* 1, *et consult.* 47, *n.* 2, *to.* 4). Laureolarum nomine circulus lucidus circa caput intelligitur, qui et diadema appellatur, de quo card. Albitius (*de inconstan. in Fid. par.* 1, *cap.* 40), Ciampinus (*vet. monin. to.* 1, *c.* 14) et alii loquuntur. Ante decreta ex nimia tolerantia imagines servorum Dei etiam cum diademate pictæ, in ecclesiis retinebantur, sed cum hæc publicum importarent, Urbanus tolerantiam abrogavit.

13. Secundo: quoad librorum de gestis servorum Dei editionem nonnulla constituta fuerunt ad avertendos abusus, ne in evulgandis miraculis fictio irreperet. Statutum est, hos libros, licet approbatos, non habere majorem, quam antea, probationis vim respectu beatificationis, et canonizationis, ne prætenderetur, non requiri ulteriores probationes ex processibus, quod est absurdum; nam et processus necessarii sunt, et cæteris exemplis omissis, licet sex cardinales testati fuissent veritatem eorum, quæ in vita S. Philippi Nerii continebantur, testibus tamen concordibus comprobanda fuerunt ad ejus beatificationem et canonizationem.

14. etc. Demum votivarum tabellarum suspensioni favere videntur nonnulla ex veteri Testamento, ut, thuribula Core in laminas producta, et jussu Dei affixa altari (*Num. cap.* 16). Serpens æneus in templo Salomonis usque ad Ezechiæ tempora servatus, et alias hujusmodi. Traditur (ut ad nostra redeamus) in septima synodo (*act.* 4 *apud Hard. tom.* 4), mercatorem Antiochenum, a dæmonis vexatione S. Simeonis Stylitæ liberatum hujus adhuc viventis imaginem in vestibulo ædium suarum posuisse, idemque Romæ fecisse artifices, narrat Theodoretus. Vestes pueri e submersione erepti intercessione S. Hyacinthi ad hujus sepulcrum appensas fuisse refert F. Severinus de Cracovia *in ejus vita.* Similia habentur in processibus super canoniz. SS. Thomæ de Aquino, et Antonini, et in vita S. Catharinæ Senen. Præterea in quibusdam relationibus rotæ, et bull. canoniz. ex his tabellis fama sanctitatis, et populorum devotio desumitur. Accedit, quod plures theologi, et canonistæ nuntii apostolici ad Hispanias jussu congregati affirmarunt, appendi posse fidelium votiva ad sepulcrum servi Dei Simonis de Roxas, ut in processu legitur. Hinc in decretis Urbani non absolute vetita, sed cum dictis modificationibus permissa est dicta tabellarum suspensio, ut notat card. Albitius cit. Lumina accensa ad sepulcra servorum Dei, quid significent, explicat Baldellus (*Theol. mor. tom.* 2, *l.* 3, *disp.* 13. *n.*), addens, quod licet non sit publicus cultus, tamen, ne quis deciperetur, ea putans ibi poni auctoritate publica, recte prohiberi potuerunt.

CAPUT XII.

De nonnullis explicationibus ad prædicta Urbani VIII decreta, deque nonnullis quæstionibus ad eorum funus et sepulcra, qui servorum Dei appellatione veniunt, pertinentibus.

1. etc. Prima quæstio est: an elogia beati, vel sancti apponi possint libris continentibus vitas nondum beatificatorum, neque canonizatorum? Urbanus VIII occasione supplicis libelli, quem vicarius generalis Capuccinorum super hoc exhibuit congregationi inquisitionis, statuit 5 Jun. 1631 admitti posse ejusmodi elogia, si supra mores, et opinionem cadant, cum protestatione in principio, quod his nulla ab Ecclesia Romana adsit auctoritas: non vero si supra personam cadant. Hoc decretum omnes casus, et ordinarios omnes comprehendit, eique cohærenter Urbanus anno 1640 permisit P. Philippo Alegambe Societatis Jesu, ut catalogum scriptorum Societatis ejusdem imprimeret, quanquam eorum nonnullos in eodem sanctos nuncupet, quippe in præmissæ protestationis sequelam sanctitas suprà mores tantum, et opinionem cadit. Immo congregatio rituum 10 Decembris 1729 in causa servi Dei Leonardi fundatoris congregationis Matris Dei respondit, non adversari non cultui inscriptionem publico in loco positam: *obiit Romæ non sine magna sanctitatis opinione.* Cum vero nomen beati (multoque magis sancti) personam designare videatur, illud abradi jussit, ideoque vetuit, ne vita servorum Dei Ursulæ Benincasæ, et Hippolyti Galantini sub titulo beatorum vulgarentur. Ad hæc, impressa Romæ circa annum 1701 imagine P. Francisci Scuderi tertii ordinis S. Francisci cum elogio, quod virtutibus usque ad obitum clarus *magnam sanctimoniæ famam consecutus esset,* mota fuit controversia, an elogium hujusmodi Urbani decretis adversaretur. Verum F. Bonaventura a S. Elia ejusdem ordinis in theologica dissertatione super hoc edita non adversari tum ratione, tum exemplis ostendit. Subscripsit promotor fidei cum pluribus consultoribus congregationum rituum, sancti officii, et indicis. At si res in congregatione rituum discussa fuisset, fortasse correctum fuisset elogium, uti correxit elogium servi Dei Caroli a Setia, quod sepulcro inscriptum erat in ecclesia S. Francisci trans Tiberim in Urbe. In causa vero servi Dei Petri Canisii, et aliorum, eadem congregatio censuit, elogia non repugnare non cultui, cum mores, et famam respicerent, non personam.

5. Secunda controversia fuit de martyris titulo adhibendo in libris, in quibus de personis in fidei odium occisis agitur. Super hoc congregatio inquisitionis anno 1658 bis decrevit, permittendum nomen martyris in casu expresso, dummodo solitæ protestationes apponantur, et auctor exprimat, se non intendere, ut in vim suorum scriptorum is, de quo

agit, pro martyre habeatur. Subdit Baldellus cit. excusas sæpius fuisse Romæ cum superiorum facultate litteras Indicas super martyrio religiosorum sui ordinis, et aliorum cum protestatione solum initio libri apposita. Concordant deliberationes congregationis rituum. Jussit enim 7 Novemb. 1626 ex martyrum Japponensium imaginibus in conventu de ara Cœli deleri inscriptionem, quod *a rotæ auditorio declarati essent martyres*. In causa vero servi Dei Rodulphi Aquavivæ, et aliorum censuit, non repugnare non cultui inscriptionem, quod *essent in fidei odium occisi*. Prima enim, et non secunda, eos habendos, et colendos esse tanquam martyres, indicabat.

6. 7. Tertia respicit protestationes. Has principio, et fini librorum appositas sufficere ad eorum editionem, quin miracula in iis contenta coram ordinario comprobentur, colligitur ex decreto congregationis inquisitionis 23 *Maji* 1668 et ex card. Albitio *de in const. in Bid. part.*, 1, *c. ult. n.* 204. Cum enim Urbanus VIII constituisset, ne libri de gestis, miraculis et revelationibus servorum Dei evulgarentur, nisi de theologorum consilio illos ordinarius approbasset, ideo congregatio inquisitionis ait, ad librum, non ad miracula in eo exposita approbationem esse referendam. Albertus episcopus Tarvisinus post obitum sancti Parisii Bononiensis curavit, ut hujus vita, antea examinata testibus fide dignis adhibitis, ederetur. Vitæ sanctorum hoc modo editæ, magnam haberent fidem in causis beatificationis, et canonizationis : sed cum Urbanus solam fidem historicam iis permiserit, propterea approbatio, ab eo præscripta, non prærequirit demonstrationem veritatis eorum, quæ in vita servorum Dei narrantur. Historiæ de virtutibus, et martyrio a contemporaneis auctoribus fide dignis conscriptæ, auctoritatem habent in causis solum casus excepti, non in aliis per viam non cultus procedentibus.

8. etc. Quod ad alios actus spectat, de quibus disputatur, an ad publicum cultum referendi sint. Quanquam in funere servorum Dei aliquando extraordinarius fiat populorum concursus, cadaver a magnatibus deferatur, multi catervatim manus, et pedes osculentur, gestaque picturis exhibeantur; hæc tamen omnia, si ex sincero devotionis affectu, seclusa industria, prodeant, et a picturis absit quidquid ad miraculum referri possit, privatum dumtaxat cultum important, neque Urbani decretis repugnant, uti de cadaveris delatione respondit congregatio rituum in causis servorum Dei Bernardi a Corleone, et Alphonsi de Orosco; ac de osculis affirmant Bonacina (*tom.* 2, *disp.* 3, *quæst.* 1, *pun.* 2, *n.* 2), aliique. Sane illos actus in funere, et translatione S. Francisci Salesii improbavit Joannes Fabrius, sed cæcus, et elinguis factus, et inde sanatus, peccatum suum agnovit. Porro in Romanorum Pontificum funere eorum facta depicta exponuntur, immo factum id etiam fuit in funere card. Gabrielis Paleoti, primi Bononiæ archiepiscopi. Præterea si cadavera servorum Dei pretiosis vestibus induantur, uti fertur de corpore S. Francisci Assisien. et aliorum; si orationes funebres de eorum gestis habeantur, uti eas habuere S. Bernardus, aliique; hæc pariter neque publicum præ se ferunt cultum, neque decretis Urbani, aliove jure prohibentur. Si enim principum, aliorumque virorum, in aliqua scientia, aut arte excellentium laudes in eorum funere celebrantur, potiori sane jure erga Dei servos id licebit, si tamen consentanea servetur moderatio.

11. In cujuscumque servi Dei obitu non sunt regulariter omittenda consueta Ecclesiæ officia pro defunctis, nisi Deus aliter revelet, ut fertur de funere B. Alberti, et S. Thomæ Cantuarien. Persoluta sane fuerunt in funere SS. Dominici, Francisci, Antonii, aliorumque, quemadmodum apud Surium legitur, et ex actis concilii II Lugdunen. patet. Dictum Innocentii III *in cap. c. m. Marthæ de celebr. Miss. injuriam martyri, qui orat pro martyre*, intelligendum est de martyre vindicato. Quod vero in obitu servorum Dei vestes atras consanguinei non sumant, ut de B. Helena Utinensi dicitur apud Bolland. *ad* 23 *Apr.* id non officit non cultui, cum harum vestium usus non sit ab Ecclesia præscriptus.

12. etc. Sepulcrum servorum Dei esse posse speciale, et conspicuum, affirmarunt Gallonius (*tract.* 1, *qu.* 1, *tract.* 2, *dict.* 1), aliique theologi. Sane corpora servorum Dei, vel in sepulcro separato, vel in capsa aliqua, in communi sepulcro collocanda, cum eorumdem nominis inscriptione sepeliri possunt sine publici cultus nota, et sine juris communis, aut decretorum Urbani transgressione, ut respondit congregatio rituum in causa Ludovici de Ponte, et aliorum, et ita sepulta fuerunt corpora Seraphini de Porrecta, et S. Stanislai Kostkæ. Immo Pignatellus (*consult.* 15, *n.* 21, *et consult.* 189, *tom.* 1) et alii separatam sepulturam laudant, ne de identitate corporis dubitari deinceps possit. In causa sane B. Hyacinthæ de Marescottis promotor fidei opposuit, illam in communi sepulcro fuisse conditam, adeoque non constare de fama sanctitatis in obitu, et post obitum. Quamobrem non sine magno labore ab episcopis, qui confecto processu sepulcrum aperuerunt, nonnulla ejusdem ossa discreta fuerunt. Statuit præterea S. Pius V (*Const.* 9, § 6 *Bullar. nov. tom.* 4, *Par.* II), ut sepulcra supra terram in ecclesiis existentia, amoverentur, et cadavera in profundis tumbis infra terram collocarentur. Hinc nonnulli censent, per sepulcrum supra terram elatum cultum publicum præ se ferri. Verum etiam post illam constitutionem corpus S. Francisci Salesii in sepulcro elevato fuit conditum. Eodem modo locantur etiam corpora Pontificum, quin ullus cultus inde inferatur, uti constat ex causa servi Dei Innocentii XI. Rursus constitutio memorata S. Pii respicit sepulcra elevata in ecclesiis, non extra illas, ideoque stetit non cultus in causa servi Dei Joannis de Britto, cujus corpus in arca supra terram, sed in cubiculo procuratoris Societatis Jesu Malabariæ asservatus. Quare ad comprobandam obedientiam

decretis de non cultu, aliquando corpora, quæ supra terram in ecclesiis extabant, fuerunt sub humo sepulta, ut in causa contigit servi Dei Alphonsi de Orosco, et aliorum. Interdum congregatio toleravit cenotaphium in ecclesia elevatum, dummodo corpus sub humo esset reconditum, ut in causa servæ Franciscæ Fremiot de Chantal. Aliquando etiam permisit, ut corpora, tum intra, tum extra ecclesiam elata permanerent, sine ullo tamen cultus signo, ut in causa servæ Dei Mariæ Annæ de Jesu, et aliorum.

15. Flores, ac frondes inter ecclesiarum ornamenta recensentur ex SS. Augustino (*tom.* 7 *de Civit. Dei, l.* 22, *c.* 8, *n.* 13), Paulino (*natal.* 3), et Hieronymo (*tom.* 1 *oper. epist.* 60 *ad Helidor. n.* 12). Oblatos tamen ex privata pietate ad sepulcrum servi Dei Francisci de Hieronymo privatum duntaxat cultum præ se tulisse censuit congregatio rituum, dum ipsius causa introduceretur. At florcum sertum, B. Isidoro agricolæ publica auctoritate a Matritensibus, et B. Julianæ Corneliensi a consulibus Leodiensibus quotannis oblatum, relatum est ad publicum. Quare post Urbani VIII decreta flores ad sepulcra martyrum non vindicatorum offerri nequeunt publica auctoritate, aut ex testamento.

CAPUT XIII.

De quæstionibus aliis ad universariam obitus Dei servorum diem, eorumdemque reliquias pertinentibus.

1. Sancti etiam antiquitus eodem, quo obierant, die coli consueverunt, licet Papebrochius (*in conat. chron. hist. ad catalog. Rom. Pont. pag.* 4), et Pagius (*ad an.* 69, *n.* 18) aliter sentiant. Sæculo quinto duntaxat admissa est disciplina colendi sanctos præter mortis diem. Ceterum pro S. Juliani martyris cultu ejus mortis diem fuisse divinitus manifestatam testatur S. Gregorius Turonensis (*l.* 2 *de mirac. martyr. c.* 29).

2. Quemadmodum festum solemne pro die obitus sanctorum anniversaria fuerat institutum, ita nonnulla etiam celebritatis argumenta in similem servorum Dei diem pii viri introduxerunt: hinc dubium oritur, an hæc sine publici cultus nota, jurisque communis, ac decretorum Urbani VIII læsione admitti possint.

3. Jejunium in vigilia, et abstinentia a servilibus operibus die obitus anniversaria sponte a privatis personis citra publicum cultum servari posse, exemplo S. Hilarionis, qui vigiliis anniversariam S. Antonii diem celebrat apud S. Hieronymum, et aliorum apud Cassianum (*collat.* 19, *c.* 1), et Surium, docent del Bene (*de inquisit. tom.* 2, *par.* 2, *dub.* 234, *sect.* 2, *pet.* 6, 7 et 8), aliique. Dissentit Contelorius (*de Can. SS. c.* 22, *n.* 2.), cujus tamen sensus esse potest de jejuniis, et de abstinentia ab opere servili, vel a superiore ecclesiastico indictis: vel ex aliorum impulsu observatis, qua de re Urbanus V quosdam religiosos redarguit; vel demum ex publica auctoritate injunctis, qua interveniente publicum sapit cultum hujusmodi festorum observantia; cujusmodi olim fuit observantia festorum B. Conradi eremitæ, S. Franciscæ Romanæ nondum canonizatæ, B. Gregorii X et B. Dalmatii Monerii, in cujus honorem senatus Gerundensis cives suo edicto exoravit, ut anniversariam beati diem instar festorum de præcepto custodirent. Enim vero sicuti vetitum est publicum votum in honorem servorum Dei emissum, ita festum cum jejunio publica auctoritate institutum.

4. Panegyrica oratio, sicuti in honorem virorum illustrium quotannis haberi potest, uti per singulos annos in romano Societatis Jesu collegio in honorem Gregorii XIII fieri consuevit, ita et multo magis in honorem servorum Dei haberi posse videtur, servata tamen debita moderatione. Consultius tamen esset ab hac abstinere. Porro eam permittere noluit Urbanus VIII pro anniversario P. Francisci Caraccioli fundatoris ordinis, clericorum regularium minorum. Missam omnium SS. vel de æterna Sapientia, aut de SS. Trinitate aliquibus in locis celebrari anniversariis aliquorum Dei servorum diebus, refert Molanus (*in natali SS. Belg. ad* 5, *Jan. ad* 19 *Apr. et ad* 11 *Oct.*), id autem licere contendit Molphesius (*consil.* 45, *conclus.* 6). Verum cum non liceat in servorum Dei funere suffragia defunctorum omittere, illa pariter omittere non licet anniversaria eorum die, iisque memoratas missas substituere, quæ publicum cultum important. Sane ejusmodi suffragia peragi anniversariis quiorumdam diebus, qui cum fama sanctitatis obierunt, testantur Molanus ipse *ad* 29 *Apr.*), et Bollandini (*ad* 4 *Maji tom.* 1 *inter prætermissa*). Quin, et per singulos annos coram sacro cardinalium collegio missa mortuorum canitur pro anima ven. Innocentii XI. Exempla vero ex adverso allata non obstant, quia non quæritur, quid factum, sed quid faciendum sit; vel etiam, quia ad immemorabilem consuetudinem reducuntur, cui Urbanus præjudicare noluit: hic vero agitur de servis Dei, qui ab ejusdem decretis non sunt excepti.

5. Festa civilia sunt, quæ die servi Dei anniversaria ex populi consensu, vel ex magistratus imperio fiunt. Hæc interdicta esse negat Petrus de Quintanilla (*tract. super decr. de non cul.* § 2, *n.* 10), affirmat Hurtado (*de ver. Mart. resol.* 46, § 11); sed cum is cultus sit mere civilis, proinde, nec juri communi, nec decretis Urbani VIII adversari videtur; ut de ludo publico in honorem B. Joannis de Prado testatur Benedictus XIV. Neque obest, quod S. Joannes Chrys. ludos, qui ad Eudoxiæ viventis statuam celebrabantur, objurgaverit; factos enim in platea inter statuam et ecclesiam, in hujus dedecus cedere arbitratus est, testibus Socrate (*l.* 6, *hist. c.* 18); et Sozomeno (*l.* 8, *c.* 20).

6. etc. Per reliquiarum servorum Dei partem, ex. gr. cor, in loco separato extra sepulcrum repositam minime lædi non cultum, semper censuit congre-

gatio rituum, dummodo non fuerint venerationi exposita, uti constat ex causis S. Francisci Salesii, Josephi a Leonissa, et aliorum. Id igitur vetitum est, quod publicum importat cultum, ideoque servorum Dei reliquiæ venerationi publicæ exponi nequeunt, uti clerici regulares minores corpus servi Dei Francisci Caraccioli exposuerant, in quos propterea tribunal inquisitionis animavertit. Beatorum enim duntaxat, aut sanctorum sepulcra aperiuntur, ut eorum corpora ostendantur, ut in Urbe fit de corpore S. Philippi Nerii, et alibi de aliis. Item reliquiæ exponuntur, ut christianorum pietas accendatur, id autem solis sanctorum vindicatorum reliquiis convenit. Porro neque in altari domus privatæ fas est exponere reliquias servorum Dei : licet tamen ad ægrotos pie petentes, et ad eorum intercessionem confugientes efferre: miracula enim inde secuta pro beatificatione approbata fuerunt. Suspensas ad collum deferri posse reliquias negat S. Philippus Nerius teste Baccio in ejus vita *l.* 2, *c.* 2, affirmant theologi cum S. Th. (2, 2, *q.* 96, *art.* 4, *ad* 3), dummodo omnis absit superstitio. Quapropter impugnanda non est hujusmodi suspensio, eaque privatum duntaxat cultum præ se fert juxta card. Bellarminum apud Pignatellum (*consult.* 38, *n.* 19, *tom.* 5), et alios, quod etiam erui potest ex S. Eulogio Cordubensi (*bibl. PP. tom.* 15, *pag.* 305), et ex bulla canoniz. S. Didaci.

CAPUT XIV.

De quibusdam aliis controversiis quoad imagines prædictorum Dei servorum, necnon de actibus sine ulla dubitatione ad publicum cultum deferendis, et ideo interdictis.

1. Sicut vetitæ sunt servorum Dei imagines cum radiis, ac laureolis, vel splendoribus; ita etiam simpliciter depictas, si prætiosam servi Dei mortem, vel aliquod insigne factum representent, vetitas esse putat Contelorius, (*de Can. SS. c.* 22, *n.* 2). At cum hujusmodi imagines sine diademate, et laureolis cultum non importent, permitti utique poterunt, ut animadvertit Pignatellus (*tom.* 1 *consul.* 238, *tom.* 4 *consult.* 47). Sane dum postulatores a sacra rituum congregatione petunt causæ introductionem, imagines sic depictæ distribui consueverunt, tum signata commissione dono dantur cardinali relatori, secretario congregationis, et fidei promotori.

2. Absit tamen, ut pingantur cum persona ad earum genua provoluta; id enim externum cultum denotat; vel ut ipsæ flexis genibus, tanquam Christo, aut B. Virgini, vel alicui sancto cultum exhibentes pingantur, et in aliquo altari collocentur, quia hoc læderet decreta Urbani VIII et esset contra decreta Alexandri VII nisi forte in altari collocatæ ad aliud, quam ad publicum cultum referantur, ut ad significandum beneficium aliquod a servo Dei in ecclesiam collatum, qua ratione approbatus fuit non cultus in causa servi Dei Leonardi de Fusco. Idem dicendum de servorum Dei imaginibus sub alicujus sancti canonizati specie super altare collocatis: uti sub persona S. Francisci Xaverii in quodam sacello ecclesiæ subterraneæ cathedralis Reatinæ exposita olim fuerat imago servi Dei Antonii Baldinucci e Societate Jesu, quæ amota mox inde fuit, antequam dubium super non cultu in causa proponeretur.

3. etc. Depictas tamen sine laureolis, aut splendoribus imagines collocari posse in ecclesiis, et sacellis extra altaria, et seorsim ab imaginibus beatorum, et sanctorum, adnotarunt del Bene (*de inquis. tom.* 2, *part.* 2, *dub.* 234, *sect.* 2, *pet.* 2, *n.* 1 *et* 2), Molphesius (*consil.* 45, *n.* 32), et alii, cum ad ornatum ecclesiarum poni olim consueverint imagines etiam imperatorum, regum, et episcoporum, ut de imaginibus Phocæ, et Leontiæ augustorum testatur Sigonius (*de reg. Ital. tom.* 2, *l.* 1, *col.* 73, 154) : de effigie Acacii episcopi CP. adhuc viventis refert Baronius (*ad ann.* 488, *n.* 1); de imagine Macedonii pariter episcopi CP. narrat Theodorus lector (*l.* 2, *pag.* 578, *tom.* 3, *collect. Vales.*), ac de propria tandem imagine testatur P. Paulinus epist. 32 ad Severum. Nihilominus ab hoc quoque abstinendum videtur. Profecto sacra congregatio imaginem card. Monopolitani in choro Monialium collocatam impropavit. Patres Societatis Jesu imagines Ignatii Azevedi, et sociorum, quos martyres occubuisse contendunt, in ecclesia SS. Nominis Jesu dicata in Urbe, ex permissione Gregorii XV expositas, amoverunt statim ac edita fuerunt Urbani VIII decreta, ut non cultum probare possent. Porro hæc decreta ejusmodi imaginum collocationem sine ulla limitatione excludunt. Neque adducta exempla quidquam evincunt, nam illud Acacii Baronius ipse graviter reprehendit : alterum Macedonii Timotheus successor reprobavit : aliud S. Paulini, ipse nullatenus passus est. Quod si principum, et episcoporum imagines etiam nunc in ecclesiis retinentur, id ad publicum cultum non refertur, uti referri posset quoad servorum Dei imagines.

6. Hucusque de actibus, de quibus quæri potest, an publicum præ se ferant cultum. At procul dubio cultum publicum importent actus, qui sequuntur, videlicet erectio altaris in alicujus honorem, commemoratio in divinis officiis, officium proprium, vel de communi, missæ celebratio, et invocatio in litaniis, ut bene perpendit card. Bellarminus (*tom.* 2, *l.* 1 *de SS. beat. c.* 10). Laudanda in hoc est Joannis Georgii ab Halwil præsulis Constantiensis vigilantia, qui missam in Nicolai anachoretæ honorem per 62 annos Saxellæ celebratam interdixit. Sane Urbanus V redarguit celebrantes officia, et altaria erigentes in honorem nondum canonizati. Præterea explosa hæc etiam videntur in dubio 21 inter ea, quæ disputanda erant coram Clemente VIII. De altarium dedicatione dubitat Sanchez (*l.* 2, *Jo. in Decal. c.* 43); Baldellus vero (*tom.* 2, *l.* 3, *disp.* 22, *n.* 22) publicam, interveniente episcopo, dedicationem, non privatam refert ad publicum cultum, sed post

decreta Urbani nullus his controversiis superest locus. Multominus in templa, aut sacella converti possunt servorum Dei cellæ, habitacula, et similia, uti de cella B. Gerardi ordinis S. Francisci, et aliorum referunt Bollandiani (*ad* 23 *April. tom.* 3, *pag.* 220, *ad* 13 *et* 14 *Maji*, *to.* 3, *pag.* 250 *et* 402) : obstant enim Urbani VIII decreta, et etiam ante illa, ut id recto ordine fieret, necessaria erat Sedis Apostolicæ auctoritas, ut de cellis B. Hosannæ, et S Philippi Nerii testantur Bernerius, et rotæ auditores.

7. Invocatos fuisse in particularium ecclesiarum litaniis etiam non canonizatos, eruitur ex pluribus antiquis monumentis apud Bollandianos (*tom.* 1, *Februar. pag.* 376, *et tom.* 3, *pag.* 160 *et* 259, *tom.* 1 *Mart.*, *pag.* 496 *et tom.* 3, *pag.* 274, *to.* 1, *Apr. pag.* 443 *et* 578), Molanum (*ad* 11 *Decemb. ad* 6 *Mar.*, *ad* 5 *Jan.*) et Castellinum (*de cert. glor. SS. c.* 2, *pun.* 6, § 6). Inter hæc tamen duo dumtaxat exempla auctoritatem apostolicam præ se ferunt. Quapropter in particularibus litaniis privatim recitatis invocari posse servos Dei concludunt Molphesius (*consil.* 45, *n.* 48), et Baldel. (*tom.* 2, *l.* 3, *disp.* 12, *n.* 21). At omnem sustulit controversiam constitutio 122 Clementis VIII juxta quam communes dumtaxat litanias, et quæ in æde Lauretana canuntur, recitare licet.

CAPUT XV.

De more spectante ad judicium super non cultu in causis beatificationis, et canonizationis.

1. 2. Juxta decreta Urbani VIII ordinarius, vel delegatus processum super non cultu conficere, et sententiam super obedientia iisdem decretis præstita emittere deberet, antequam processum super fama sanctitatis, super virtutibus et miraculis construat. Verum ex formula commissionis impressa inter decreta, potest processum hunc super fama conficere, primis omissis. Si ergo hæc præstiterit, proponitur in congregatione ordinaria dubium *de confirmanda sententia :* si omiserit, tum signata *commissione*, petuntur ab eadem congregatione litteræ remissoriales, pro iis auctoritate apostolica perficiendis. Nec amplius ea peragere potest ordinarius ob appositam a S. Sede manum, ut eadem decreta indicunt.

3. etc. Processus ad secretarium congregationis delatus, ut tradatur notario, aperiendus est obtenta congregationis ordinariæ facultate, coram pronotario ejusdem congregationis, citato fidei promotore. Post hæc proponitur, ut supra, dubium de sententia delegati confirmanda. Tum undecumque processum, ac sententia manaverint, excitatis a fidei promotore difficultatibus, et a procuratoribus, et advocatis ex adverso dissolutis, si omnia satis constent, congregatio sententiam confirmat: ac Pontifice approbante, absolutum est judicium super non cultu. Si sententia confirmari nequeant, vel ob graves difficultates, vel quia in processu constat de cultu, non de ejus amotione, et tamen ex actis, vel ex novis documentis obedientia ostendatur, adhuc judicium absolvitur per aliud rescriptum, quod obedientiam declaret, uti contigit in causis servæ Dei Agnetis a Jesu, S. Fidelis a Sigmaringa, et aliorum. Ad hæc probationes ex decretis esse debent secundum juris solemnitatem, ita ut non cultus ex processu plene probetur, nedum quoad sepulcrum servi Dei, verum etiam quoad alia loca. Quare prius de sepulcro, tum de aliis locis disserendum.

7. etc. Quod ad sepulcrum spectat, probatio debet esse concludentissima. Hæc sufficienter desumitur ex testibus asserentibus, se illud pluries vidisse, nec quidquam deprehendisse, quod publicum saperet cultum. Sed comprobatur etiam ex successivo judicis ad illud accessu. Hic enim processum conficiens, sepulcrum cum promotore fiscali, et notario adit, lustrat ecclesiam, quærit tabellas oblatas, ingreditur domum ecclesiæ adnexam, quæcumque sit, signa cultus investigans, ut certior fiat, an obedientia Urbani decretis præstita sit. Hic accessus omitti tantum potest, cum in Urbe processus fiat super non cultu in causa alicujus remotissimæ regionis, vel si corpora servorum Dei cremata, aut in mare projecta fuerint : tunc autem non cultum testes sufficienter probant. Si judex a Sede Apostolica delegatus sepulcrum adire nequeat, petenda est a sacra congregatione facultas alium substituendi. Quod si in causis remotissimæ regionis processus in Urbe constituendus sit, ideoque judicis ad sepulcrum accessus omittatur, non cultus per testes plane probandus est, ut contigit in causa ven. Joa. de Britto.

10. etc. Quoad ecclesias, aut sacella civitatis, vel oppidi, ubi servus Dei sepultus est, probationes desumi possunt ex testibus deponentibus, se nullum unquam publici cultus signum vidisse erga Dei servum, cum tamen si extitisset, ipsi non ignorassent. Si his addantur edicta adversus scientes, nec denuntiantes publicum cultum, ut in causa servi Dei Nicolai de Aillon factum est, nullusque de hoc testimonium dicat, non cultus maxime probatus est. At si fidei promotor, cultum in iis locis præstitisse comprobasset, postulatores illius amotionem quoad ea, aliaque loca demonstrare debent, ut in causa servæ Dei Agnetis a Jesu. Si probabile sit, cultum esse in alia loca introductum, formandus esset processus, ut oppositum perfecte constaret, sicut in causis servorum Dei Francisci Caraccioli, et Josephi a Cupertino servatum est. At ne multiplicentur processus, cultum hunc sufficienter excludit attestatio ordinarii, adhibitis per se, vel per vicarium generalem diligentiis, et accito promotore fiscali, sicuti in causa servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal. Possibilitas cultus probationem oppositi non exigit, cum hæc probatio sit impossibilis ; licet enim judices in sententia affirmare soleant, cultum *nullibi* reperiri, id respicit loca, in quibus non cultus probari consuevit; et hic fuit sensus congrega-

tionis in causis S. Catharinæ de Ricciis, et aliorum.

13. 14. Post hæc instituitur judicium de confirmanda judicis sententia super non cultu. Quod si post ipsam latam notabile tempus effluxerit, dubium occurrit, num ex actis præteritis confirmanda sit, an novus pro confirmatione processus requiratur. Si possibilis dumtaxat sit ex longo temporis spatio novi cultus introductio, tunc vel novus super non cultu processus requiritur, vel congregatio per litteras particulares mandare debet ordinario, ut cum promotore fiscali, ac testibus sepulcrum adeat, inspecturus, an novus cultus introductus sit. Ubi novus advenit processus, aut responsio ordinarii testantis accessum, et continuationem non cultus, et quidem aliquando addito, aliquando omisso publico super his instrumento, congregatio sententiam, si exactis præteritis purgata sit, confirmare consuevit, ut plurima ostendunt exempla. Longum autem tempus de juris rigore videtur esse, quod decem annos excedit. Etenim juxta Innocentii XI decreta processus ordinarii in archivio congregationis decem annos custodiendi sunt, ante petitionem *signaturæ commissionis:* adeoque intra hoc tempus non videtur novi cultus introductio præsumenda. Aliquando tamen cauti postulatores, vel testes ad perpetuam rei memoriam examinatos, vel litteras ordinarii super continuationem non cultus attulerunt, licet quatuor vel septem tantum anni inter sententiam, et petitionem confirmationis intercessissent.

15. etc. At si novus cultus evincatur introductus, quodcumque tempus inter sententiam, et petitionem confirmationis effluxerit, congregatio nequit de non cultu respondere, nisi novus auctoritate apostolica processus, aliaque judicis delegati sententia, vel saltem publicum ordinarii instrumentum super cultus amotione accedat, ut in causis servorum Dei Andreæ Bobola Societatis Jesu, Joannis Dominici Luchesis, et aliorum. His addendum, quod in causa servæ Dei Mariæ Jesu civitatis Angelopolitanæ in Indiis Occidentalibus, transactis a lata sententia ad instantiam pro confirmatione 42 annis promotor fidei censuit, continuationem non cultus probari sufficienter quocunque levi adminiculo non modo propter loci distantiam, sed etiam quia ex processu constabat, nullum 60 annorum spatio, qui ab obitu ad sententiæ diem effluxerunt, publicum cultum fuisse exhibitum; quare multo magis præsumendum id esse post latam sententiam videbatur. Hoc temperamentum recipiendum esse dixerunt postulatores; at se eo non egere professi sunt, productis videlicet de continuatione non cultus authenticis argumentis.

CAPUT XVI.

De pœnis statutis adversus violatores decretorum Urbani VIII.

1. 2. Qui publice colit non beatificatos, neque canonizatos a S. Sede, interrogari potest ab inquisitoribus hæreticæ pravitatis, quid de Papæ auctoritate sentiat, ut adnotavit Penia apud Pignatel. (*tom.* 5 *consult.* 38, *n.* 12). Addit Castellinus (*de cert. glor. SS. c.* 2, *punt.* 8 *et* 9) eundem reum esse superstitionis: hæc enim ex D. Thom. (2, 2, *q.* 92, *art.* 1) opponitur religioni, quia vel cultum exhibet, cui non convenit, vel modo indebito exhibet. Ideo Leo X episcopo Syracusano, ejusve vicario generali commisit, ut forma Ecclesiæ consueta absolveret Netinos, qui in publico B. Conradi cultu auctoritatem apostolicam prævenerant. Clerici regulares et sæculares decreta violantes; excusores librorum *sine protestationibus,* et pictores imaginum cum insignibus sanctitatis subduntur gravibus pœnis infligendis ab ordinariis, vel inquisitoribus, quæ in iisdem decretis recensentur, et in brevi inter eadem impresso confirmantur. Quare congregatio supremæ inquisitionis anno 1629 graviter punit clericos minores regulares, et ann. 1648 PP. ministrantes infirmis, ob publicum cultum servis Dei Francisco Caracciolo, et Camillo de Lellis (nunc canonizato) Neapoli impensum.

3. 4. Ex memorato brevi *nulla* omnino essent omnia causæ acta, in qua deficiat processus super non cultu, et lata non sit a judice sententia, et approbata a congregatione. Verum etsi promotor fidei ostenderit, non fuisse statim præstitam decretis obedientiam, aut post eorum promulgationem retentas in altaribus imagines, vel votivas ad sepulcrum tabellas, aut novum cultum introductum; silentium tamen non est causæ imponendum, si postulatores demonstrent, cultum fuisse sublatum. Quapropter nunc regula viget, ut cultus præteritus sententiæ confirmationem non impediat, si ante illam sublatus sit, ut contigit in causa S. Francisci Salesii, et aliorum plurium. In causa vero servi Dei Pauli card. Buralis congregatio, approbato non cultu, jussit, decretum postulatoribus non tradi, nisi prius illius effigiem a quodam sacello fuisse amotam constitisset. Quin imo superveniente novi cultus notitia, admonentur postulatores, ut amotionem ostendant, ne causa progressu careat, ut eruitur ex causa S. Paschalis Baylon.

CAPUT XVII.

De casu excepto a decretis Urbani VIII in genere.

1. etc. Urbanus VIII prohibens in suis decretis publicum cultum non beatificatis, et non canonizatis, eos excepit, qui cultum jam antea obtinuissent. Hinc ortum ducunt causæ per viam extraordinariam casus excepti. Hujusmodi casus ab Urbani decretis excepti sunt ii, in quibus cultus vel per communem Ecclesiæ consensum, vel per summi Pontificis indultum, vel per sacræ congregationis permissionem, vel per patrum, et sanctorum scripta, vel demum per immemorabile, aut longissimum tempus, sciente ac tolerante Sede Apostolica, vel ordinario, exhibitus fuit. In his causis non sic proceditur Fit primo ab

ordinario processus super fama virtutum, et miraculorum, ac petitur *signatura commissionis*. Accedunt deinde processus, et sententia super casu excepto, quæ si ordinarius omittat, petuntur *litteræ remissoriales*. ut auctoritate apostolica absolvantur. Processu de more aperto, proponitur in congregatione ordinaria dubium, *an sententia super casu excepto sit confirmanda*. Promotor fidei difficultates excitat, hisque per procuratores, et advocatos sublatis, congregatio vel confirmat sententiam, vel respondet, constare de casu excepto a decretis Urbani. His a summo Pontifice comprobatis, absolutum dicitur super casu excepto judicium. Postulatores aliquando instant, ut decretum congregationis comprobetur per litteras apostolicas in forma brevis: id vero non est de substantia: siquidem in his brevibus semper apponitur clausula, *salva auctoritate congregationis rituum*. Dictum est, congregationem vel confirmare sententiam, vel respondere, quod constet de casu excepto: cum enim aliquando sententia confirmari nequeat, ex actis vero causam inter exceptas versari constet, congregatio, actis inhærens, pronuntiat ita constare de casu excepto, ut ad ulteriora procedatur, uti colligitur ex causa S. Catharinæ Bononiensis, aliisque. Antiquitus cardinalis causæ relator aliquando processum construebat, et sententiam pronuntiabat super casu excepto, a congregatione mox confirmandam, uti colligitur ex causis SS. Philippi Benitii, Margaritæ de Cortona, aliorumque.

4. etc. Prædicti processus, et sententia omitti possunt in duobus casibus. Primo *ex dispensatione*. Si enim in causa processus super virtutibus, martyrio, aut miraculis præiverint decretis, iisque insint probationes casus excepti, Pontifex in signatura commissionis indulget, ut sine novo processu, ac sententia resolvatur dubium super casu excepto. Secundo: si postulatores authentice ostendant, causam esse inter exceptas ratione cultus concessi a summo Pontifice vel a sacra congregatione. Idque ad corrigendum antiquiorem ritum, instar regulæ generalis, statutum fuit in decreto 27 Maji 1645 et constat ex causa S. Felicis a Cantalicio. Benedictus XIV cum fidei promotorem ageret, in causa S. Aloysii Gonzagæ opposuit, hoc decretum respicere formaliter, non *æquipollenter*, adeoque requiri novum processum, et sententiam. Addidit, ita factum fuisse in causis S. Margaritæ de Cortona, et aliorum. Postulatoribus tamen respondentibus, decretum complecti beatificatos utroque modo: et in objectis causis novum processum, et sententiam accessisse, vel quia in commissionibus ante prædictum annum expeditis demandata fuerant, vel quia casus erat exceptus ratione cultus immemorabilis, congregatio sine alio processu, ac sententia casum ex indultis apostolicis exceptum approbavit.

7. Hæc respiciunt servos Dei, vel beatos, quorum causæ ad canonizationem tendunt. Quod autem ad alios spectat, de quorum canonizatione non agatur, nil ex prædictis requiri videtur, ut in cultus possessione permaneant. Illa enim de processu, de sententia super casu excepto aliisque, Urbanus addidit pro causarum canonizationis directione. Cæterum protestatus est, se nulli præjudicium afferre voluisse, qui aliquo ex prædictis modis coleretur. Et sane, si secus fieret, intolerabilia sequerentur scandala, cum in singulis fere diœcesibus plures ita colantur. Amotis quidem insolitis quibusdam imaginibus S. Liberati de Lauro, congregatio jussit confici processum super ejus cultu immemorabili, et ordinarius super eodem sententiam tulit: at cum Benedictus XIV tunc promotor fidei, pro signatura commissionis institisset, ab ea rituum congregatio abstinuit, et nihil innovandum esse respondit, quia postulatores tantum petebant, ut cultus non amoveretur. Ordinarii vero in his advertere debent, an casus sit a decretis Urbani, juxta prædicta, exceptus; quem si esse compererint, cultus non est abolendus, immo super eo sententiam ferre possunt, quæ in his circumstantiis non indiget apostolica confirmatione, uti docet Matta (*de Canoniz. SS. par.* 4, *c.* 23, *n.* 21), affirmans præterea, superiores, et ecclesiarum custodes non teneri ad quærendam cultus immemorabilis declarationem, nisi quid cultui obstet, aut nisi ejus amotio, vel formalis canonizatio prætendatur. Quod si ordinarii compererint cultum non esse ab Urbani decretis exceptum, rem ad Apostolicam Sedem deferre possent, quæ sine commissionis signatura, et absque ordinarii sententia decernere deberet, sitne perseverandum in ejusdem cultus exhibitione, an ab eadem abstinendum.

CAPUT XVIII.

In quo antea dicta comprobantur exemplis.

1. 2. In cathedrali Anconitana conditum est corpus S. Liberii, seu Oliverii, qui inter Anconæ patronos numeratur. Hunc acta quædam apocrypha faciunt Joannis Armeniæ regis filium; et patre in pugna victo, aufugisse ferunt, ut sepulcrum Domini, SS. Petri et Pauli, ac Jacobi visitaret: ac prope Anconam, assumpto cruciferorum habitu sancte obiisse. Cadaver patri petenti a S. Gregorio denegatum, in loco *Peneclaria* dicto conditum fuisse subdunt inde ad quoddam S. Laurentii sacellum, translatum, ibique cathedralem ædificatam fuisse, in qua asservatur. Bollandiani (*tom* 6, *Maji, ad diem* 27, *pag.* 728) acta hæc impugnant, opinantes, eundem Liberium Haytonis Armeniæ regis filium, assumpto Minorum habitu, prope Anconam sub Gregorio X mortuum fuisse, ejusque corpus ob sanctitatis famam in novam cathedralem fuisse traslatum. Hic sane nunquam fuit a Sede Apostolica canonizatus; neque de eo canonizando actum unquam fuit. Ab immemorabili tamen Anconæ colitur cum officio, ac missa, quin unquam signata fuerit commissio, aut ulla ordinariorum sententia super cultu accesserit.

3. In eadem ecclesia venerationi expositum est

corpus B. Antonii Fatati. Hic canonicus primum ejusdem cathedralis, tum basilicæ Vaticanæ, inde episcopus Aprutinus, demum Anconitanus, pluribus muneribus sub Eugenio IV aliisque Pontificibus functus, pie obiit sub Sixto IV. Corpus post plures annos ad altare, in quo reliquiæ erant, et missæ celebrabantur, translatum, cum aliis reliquiis venerationem obtinuit. His ad aliud altare translatis, actum fuit de eodem etiam illuc transferendo. Ideo auctoritate ordinaria constructus est processus, in quo plures ejus cultum immemorabilem solemniter testati sunt. Ibidem tamen remansit, sed in novo sepulcro supra terram elato. Nunquam beatificationis, aut canonizationis honorem a Sede Apostolica obtinuit, neque ejus causa ad canonizationem introducta fuit; sed quia ex processu constat de cultu immemorabili, consentientibus ordinariis, suum cultum possidet.

4. In ecclesia FF. Minorum Observantium ejusdem civitatis colitur corpus B Gabrielis Ferretti ejusdem ordinis. Ferunt, S. Jacobum de Marchia in ejus obitu habuisse sermonem honorarium, et ex apostolica commissione processum super miraculis construxisse. Præterea Callistum III facultatem fecisse ajunt transferendi corpus ad sepulcrum nobilius, de qua tamen silent litteræ ab Innocente VIII datæ FF. Minoribus super eadem facultate. At cum multa ab immemorabili fiant in ejus venerationem, ipse licet nunquam beatificatus, aut a Sede Apostolica canonizatus, consentientibus tamen ordinariis absque ulla sententia super casu excepto, remanet in possessione sui cultus.

5. etc. In metropolitana Bononiensi sepultum est corpus beati Ludovici Morbioli, cujus etiam imago publicæ venerationi exposita ibidem est. Extra portam ecclesiæ extat præclarum de eo elogium. Inclytas res gestas Baptista Mantuanus carmelita (*tom.* 2 *oper.*) versibus prosecutus est. Ejusdem sanctitatem, et miracula memorant Sigonius (*de episc. Bonon. in vita Philip. Calandr.*) aliique. Post decreta Urbani VIII inchoatus fuit auctoritate ordinaria processus super fama virtutum, et miraculorum, ac cultu immemorabili pro canonizatione, numquam perfectus, neque lata super cultu sententia est. Propter antiquitatem tamen suum cultum possidet.

9. 10. In sacello S. Cæciliæ ecclesia canonicorum Lateranensium ejusdem civitatis sepultum est corpus B. Helenæ ab Oleo virginis Bononiensis. Ejus vitam Petrus Lucensis canonicus Lateranensis ejusdem confessarius composuit, cujus alii quoque meminerunt. Plurima miracula ad ejus sepulcrum patrata narrantur. Publicum cultum ab obitu usque adhuc, scientibus et patientibus ordinariis, obtinuit, et in ejus possessione perstat, licet causa beatificationis, et canonizationis nunquam introducta, neque processus ab ordinariis super cultu immemorabili confectus unquam fuerit.

11. etc. B. Lucia virgo Bononiensis monialis Camaldulensis mira sanctitate floruit, ac pie obiit in monasterio S. Christinæ Castri Stifontis. Juvenem ejus intercessione e captivitate Saracenorum mirabiliter ereptum fuisse testatur ven. Ambrosius prior generalis Camaldulensis. Ejus corpus in ecclesia S. Christinæ quæ deinceps S. Luciæ nomen obtinuit, sepultum mox ad ecclesiam S. Andreæ Ozzani ex commissione Gregorii XIII ab ordinario Bononiensi translatum (cujus translationis adhuc extat processus) ibi miraculis clarum, scientibus, et patientibus, ordinariis, summa religione continuo colitur, licet super cultu immemorabili nullus confectus unquam sit processus.

16. 17. His, qui in civitate, aut diœcesi Bononiensi coluntur, adduntur totidem Bononienses extra hanc diœcesim conditi. Hi sunt BB. Nicolaus Albergatus, Archangelus Cannetus, et S. Bononius abbas. B. Nicolaus ex monacho Carthusiano Bononiæ episcopus postea cardinalis, et Senis pie mortuus est, unde ejus cadaver ad monasterium Carthusiense Florentiæ translatum est. Illius sanctitatem extollunt S. Antoninus (*in Chron. par.* 2, *tit.* 15, *c.* 22, § 2), aliique: imago pluribus in locis depicta est radiis ornata, et in ecclesia S. Annæ Carthusianorum 9 Maji omnem cultum obtinet: in missa tamen nulla de eo fit mentio; sodalitas etiam in honorem annorum vitæ Christi Bononiæ instituta, B. Nicolai intercessione publica supplicatione implorat, aliaque hujusmodi in ejus honorem peraguntur. Processus quoque super fama virtutum, et miraculorum, ac cultu immemorabili confectus, nulla ab ordinario prolata sententia, ad Urbem missus fuit pro introducenda causa canonizationis. At quanquam *signatura commissionis* ex nonnullorum requisitorum defectu obtineri non potuerit, nihilominus in publici immemorabilis cultus possessione permansit.

18. 19. B. Archangeli Canneti, canonici regularis congregationis Salvatoris corpus in ecclesia S. Ambrosii Eugubii conditum est. Ejus gesta a pluribus referuntur, et inserta sunt in processum auctoritate ordinaria confectum super sanctitate, et antiquo continuatoque cultu, ut exhiberetur Sedi Apostolicæ pro officio in ejus honorem impetrando. Petitio nunquam fuit proposita, sed approbantibus ordinariis antiquum possidet cultum.

20. etc S. Bononii abbatis benidictini nomen in martyrologio romano, aliisque monumentis descriptum est; et invocatur in litaniis a clero Vercellensi. Ejus acta a pluribus recensentur. In diœcesi Hyporegiensi quædam ecclesia illi extructa est, in qua, ut et Bononiæ, officium de communi in ejus honorem recitatur. Hoc exemplum ad rem minus pertinet, cum auctoritate Sedis Apostolicæ, quæ ejus nomen in martyrologio romano apposuit, publicum obtineat cultum: cumque ante Alexandri III tempora obierit, dici potest canonizatus juxta antiquiorem ritum. Adeoque assimilari poterit exemplis S. Marcellini episcopi Anconitani, aliorumque quorum honorifica fit mentio apud S. Gregorium, et in quorum honorem ex indultis congregationis officia propria, et missæ celebrantur. Cum autem

hi ante reservatas Sedi Apostolicæ causas obierint et in martyrologio Rom. descripti sint eorum cultus præ se fert indulta Sedis Apostolicæ, ac saltem sanctitatis *æquipollentem* ab eadem Sede approbationem, quæ ante dictam reservationem ad canonizationis gradum pertingebat.

CAPUT XIX.

De casu excepto a decretis Urbani VIII vel per communem Ecclesiæ consensum, vel per patrum, virorumque sanctorum scripta.

1. 2. Casus exceptus per communem Ecclesiæ consensum est, cum Dei servus in majori saltem orbis catholici parte colitur. Intelligendus est autem hic casus exceptus de iis tantum Dei servis, qui post reservatas Sedi Apostolicæ causas beatificationis, et canonizationis occubuerunt, publicumque cultum in majori saltem Ecclesiæ parte obtinuerunt. Hujusmodi cultus, inscia Sede Apostolica, introduci quidem non potuisset, introductum tamen, expresso, vel tacito episcoporum consensu, eadem tolerat, et ut ad canonizationem procedatur, præcipit, ut talis cultus per processum probetur.

3. 4. Hinc nullus a tempore Urbani VIII declaratus est hujusmodi casus exceptus. Cumque postulatores causæ B. Salvatoris ab Horta pro declaratione hujusmodi casus excepti communem Ecclesiæ consensum constituerint in publico cultu eidem præstito in ecclesiis FF. Minorum, promotor fidei vero opposuerit, requiri dicti cultus observantiam in ecclesiis regularium, et sæcularium, declarationem non obtinuerunt ratione communis Ecclesiæ consensus, sed eam mox ex permissione congregationis, et ex apostolicis indultis sunt assecuti. Cæterum impossibilis fere est ejusmodi declaratio : tot enim requirerentur processus, quot sunt diœceses, in quibus cultus publicus impenditur ; et si unus dumtaxat episcopus hanc provinciam assumeret, reliqui monumenta publici cultus ad ipsum mittere deberent, ex quibus intolerabilis propemodum evaderet processus. Præterea non solum præteritum, sed præsentem quoque cultum postulatores ostendere deberent. Tandem disputari posset, utrum sufficiat cultus, recentissimus, an requiratur cultus, qui saltem ante annos quadraginta cœperit, vel ab obitu servi Dei.

5. Nullus quoque ab Urbani tempore declaratus hactenus est casus exceptus per patrum, sanctorumque scripta, seorsim a cultu immemorabili, qui solus casum exceptum constituit, uti constat ex causis B. Ollegarii, et aliorum. Solum in causa S. Agnetis de Monte Politiano congregatio rituum sententiam cardinalis Urbis vicarii super publico illius cultu ex apostolicis indultis, sanctorumque Catharinæ Senensis, et Antonini scriptis confirmavit.

6. Ut hic casus exceptus approbaretur, plura a congregatione rituum statuenda, et a postulatoribus peragenda essent. Primo statuendum videtur, quinam sint *patres* : hi enim severe loquendo sunt, quos Ecclesia ob doctrinam, sanctitatem, et antiquitatem, uti tales cognovit, quorum postremus dicitur S. Bernardus. Hinc iste casus exceptus contrahendus videtur ad servos Dei, mortuos ante reservatas Sedi Apostolicæ causas beatificationis, et canonizationis. Verum cum in causa S. Agnetis casus exceptus approbatus fuerit etiam ex scriptis SS. Catharinæ, et Antonini, qui post dictam reservationem obierunt, nomine patrum intelligendi videntur omnes sancti, qui de servis Dei laudabile testimonium perhibuerunt. Præterea si hic casus exceptus respiceret etiam eos, qui ante reservationem pie obierunt, posse agi de canonizatione S. Hilarionis, et aliorum, quos laudarunt SS. Hieronymus, Gregorius, aliique patres, quod esset absurdum. Quapropter non solum congregatio solemniter declarare deberet, an Urbani decreta comprehendant beatos, vel sanctos, quos viri sancti scriptis commendarunt ante causarum reservationem, verum etiam solemniter excipiendi essent, qui ante reservationem mortui, et in sanctorum scriptis memorati, a Sede Apostolica canonizati sunt eo modo, qui ante eandem reservationem erat in more positus. Statuendum insuper esset, utrum cultus servorum Dei, ad hunc casum exceptum necessarius, decretorum tempus præcessisse debeat triginta, vel quadraginta annis, an potius cœpisse, dum patres, virique sancti de iis scripserunt; nisi forte statuendum esset, ut cultus introductus sit, antequam iidem scripserint.

7. etc. Postulatores vero, præter ordinarium processum super fama virtutum, aut martyrii, et signorum, et seu miraculorum, alium ordinarium, vel apostolicum comparare deberent, tum *remissorialem* pro testibus super actuali publico cultu examinandis, tum *compulsorialem*, ut scripta patrum, virorumque sanctorum, aliaque monumenta cultum probantia in judicium compellantur. Requiritur insuper, ut scripta loquantur de servis Dei jam defunctis; neve titulum sancti illis attribuant præconii, aut panegyricæ orationis gratia, vel ratione muneris, quod viventes obiverint : sed serium de vera illorum sanctitate, miraculis, ac publico cultu testimonium complectantur.

11. etc. Demum hic casus exceptus per patrum, virorumque sanctorum scripta approbari posse videtur, si aliquis sanctus testaretur, se revelatione superna vidisse animam ejus, de quo agitur, in cœlum receptam, æternaque beatitudine frui ob heroicas virtutes non tamen forte sufficeret, si alius de hac sancti revelatione testimonium diceret : sic in causa servorum Dei Ignatii Azevedo, et sociorum, etsi plures affirmaverint, S. Theresiam vidisse eos morientes in cœlum conscendere, sacra tamen congregatio nullum super hoc responsum edidit. Porro revelatio etiam expendenda esset, num vere supernaturalis fuerit, cum in hoc etiam sancti decipi possint, teste S. Antonino (*sum. histor. par.* 3, *tit.* 19, *cap.* 11). Respiciendæ etiam essent virtutes : non

enim publice colendi sunt in Ecclesia, qui utcumque cœlum penetrarunt, sed qui viventes virtutibus heroicis, et miraculis fulserunt. Cæterum si unquam contingat, expectandum est sacræ congregationis responsum. Quod si hujusmodi revelatio ad obtinendam canonizationem adduceretur, sufficienti de causa summo Pontifici esset proponenda. Sufficientes autem causæ non aliæ forte esse possent, nisi quod vel is, cui facta est revelatio, hanc miraculo comprobaret, vel virtutes, et miracula ejus, cujus anima in cœlum recipi visa est, serio examinarentur, in quo examine magnam auctoritatem obtineret assertio viri sancti, qui revelationem sibi factam tradidisset, ut videre est in bulla canoniz. S. Antonini. In causa vero S. Petri de Alcantara ejusmodi revelatio validi adminiculi vim habuit, perpensis ejus virtutibus, et miraculis.

CAPUT XX.

De casu excepto ex indulto pontificio.

1. Hic casus exceptus apostolicis concessionibus innititur. Et quamvis aliquando congregatio rituum casum exceptum declaraverit ex solo cultu immemorabili, licet adessent indulta apostolica, ut in causa S. Peregrini Latiosi, et aliorum; quandoque tamen ex indultis apostolicis simul, et ex scriptis patrum, virorumque sanctorum, ut in causa S. Agnetis de Monte Politiano: interdum etiam ex solis apostolicis indultis illum declaravit, ut in causa S. Laurentii Justiniani, et aliorum.

2. 3. Solis itaque apostolicis indultis pro fundamento hujus casus excepti spectatis, pro intelligentia præmittendum primo, ad rem hanc non sufficere privatam scripturam, in qua Pontifex aliquem nominet beatum; nec breve, in quo enuntiative appellet beatum, multominus si enuntiatio extet in diplomate ad aliam rem exarato, ut colligitur ex causa S. Stanislai Kostkæ. Nec sufficit aliquod Pontificum Romanorum factum, quod privatum potius cultum, quam voluntatem permittendi publicum præ se ferat. Etenim in relatione rotæ de S. Felice a Cantalicio legitur, Sixtum V ad ejus sepulcrum tantisper orasse. Verum non ex hoc, sed ex titulo beati, quem Gregorius XV Felici indulsit, primordia venerationis (ex quibus Urban. VIII casum exceptum declaravit) petenda esse videntur, teste Zacharia Boverio (*tom.* 2 *annal. ad an.* 1587, *pag.* 335).

4. 5. Præmittendo secundo, nihil referre, utrum Romani Pontifices publicam venerationem indulserint in scriptis, an vivæ vocis oraculo, dummodo oraculum legitime comprobetur. Plura sunt hujusmodi oracula Leonis X, Clementis VII aliorumque Pontificum: cumque congregatio rituum ex horum nonnullis casum exceptum declaraverit, jam constat, indulta Pontificum vivæ vocis oraculo edita ad hunc casum exceptum approbandum sufficere. His non officiunt constitutiones Gregorii XV (*Const.* 27 *Bullar. vet. tom.* 4), et Urbani VIII (*Const.* 157 *et* 195, *cit. Bullar. tom.* 5), quibus indulta pontificia vivæ vocis oraculo edita revocantur. Loquuntur enim de concessionibus hoc modo factis ordinibus regularibus; adeoque non tollunt eas de quibus nunc agitur, quæ directe respiciunt cultum servorum Dei, ac solum difficultas manet in iis probandis, ut in causa beati Nicolai Albergati.

6. Præmittendum tandem est, indulta apostolica, sive dependenter ab extrajudicialibus probationibus, sive a processu ordinario super virtutibus, et miraculis, sive a processibus ordinario, et apostolico, ac post judicium super virtutibus, aut martyrio, et signis, vel miraculis emanaverint, sufficere ad casum exceptum ex indultis apostolicis declarandum. Sed in causæ progressu diversum producent effectum.

7. 8. His præmissis, si summi Pontificis indulserint, ut imago servi Dei exponatur in ecclesiis inter aliorum sanctorum imagines, vel cum signis publicum cultum redolentibus, quemadmodum Leo X aliique Pontifices permisserunt, ut exponerentur imagines tunc servi Dei Francisci de Paula, et aliorum, id aptum videtur ad fundandum casum exceptum.

9. etc. Idem dicendum, si Pontifices pro inducendo, vel augendo publico alicujus servi Dei cultu mandent, ut ejus corpus e loco humili in honorificentiorem transferatur. Sic Sixtus IV transferri jussit corpus nunc S. Jacobi de Marchia. Similia indulsit Leo X in honorem Isidori agricolæ. Innocentius VIII concessit, ut corpus servi Dei Simonis de Lipnica in locum decentiorem transferretur, quam concessionem pro declarando casu excepto in ejus causa magni faciendam esse fidei promotor affirmavit. His addi possunt, quæ corpori servi Dei Bartholomæi de Saluthio Ord. Min. Observ. Refor. S. Francisci contigerunt, tum sub Gregorio XV tum tempore, quo Benedictus XIV fidei promotorem agebat; necnon, quæ ex facultate Innocentii XII in honorem nunc S. Pii V gesta sunt. Quod si facultas transferendi corpus alia de causa, quam introducendi, vel augendi cultus, data esset, non sufficeret. Quare, etsi Alexander VI permiserit, ut corpus B. Catharinæ Palatinæ ad ecclesiam monasterii B. Mariæ Montis Ord. S. Ambrosii ad Nemus in diœcesi Mediolanensi transferretur, id ad publicam venerationem extendi negarunt Bollandiani (*Tom.* 1. *Apr. ad diem* 6, *pag.* 644) et aliunde venerationis concessionem erga beatum esse petendam affirmarunt.

12. Eamdem pro casu excepto sufficientiam suppeditat summorum Pontificum permissio, ut suspendantur tabellæ votivæ, et lumina ad alicujus servi Dei sepulcrum accendantur. Hanc tabellarum suspensionem circa imaginem S. Pii V nondum beatificati permisisse Paulum V testatur Castellinus (*de cert. glor. SS. c.* 2, *punct.* 42, *pag.* 110). Eadem ad sepulcrum S. Caroli Borromæi nondum pariter beatificati ex permissione Clementis VIII eruitur ex epistola card. Baronii ad vicarium generalem Mediola-

nensem apud Grattarolam (*in act. ejusd. caus. c.* 8), ac testantur auditores rotæ in relat. causæ. Hinc sepulcrum fuisse intra ferreos cancellos, hortante Baronio, inclusum, colligitur ex alia ejus epistola apud eundem Grattarolam.

13. Denique si summi Pontifices permittant, ut nomen servi Dei in romano martyrologio describatur, aut indulgentiam elargiti sunt visitantibus die ejusdem festo ecclesiam, in qua corpus ejusdem sepultum est; vel festum solemniter celebrari sinant; aut reliquia processionaliter deferri; vel commemorationem in officiis, vel extra fieri: vel demum officium, et missam in ejus honorem concesserint, hæc sigillatim pro casu excepto sufficiunt. Sane in causa SS. Catharinæ de Bononia, et Agnetis de Monte Politiano casus exceptus ex descriptione nominis in martyrologio declaratus est. In causis SS. Laurentii Justiniani, Felicis de Valois, et aliorum plurium, indulgentiarum largitionem approbatio casus excepti consecuta est. Quidquid enim opinatus sit Matta (*de canoniz. SS. p.* 1, *c.* 2, *n.* 20), nullam, videlicet, brevium indulgentiarum habendam esse rationem pro casu excepto statuendo, procul dubio ejusmodi indulgentiarum concessio publicum cultum importat. Ad summum opinio Mattæ locum habere potest in brevibus indulgentiarum ab officiali, facultatem habente, expeditis, inscio summo Pontifice; aut in iis, in quibus indulgentia conceditur visitantibus ecclesiam die obitus beati, nulla hujus facta mentione, qualis fuit concessa visitantibus quondam Poloniæ ecclesiam die obitus S. Stanislai Kostkæ, quæ proinde casui excepto declarando non profuit.

14. etc. Quod spectat ad festi solemnem celebrationem, reliquiarum delationem, commemorationem in divinis officiis, vel extra divina officia, concessæ facultatis exempla referunt Bollandiani (*ad* 19 *Februar. tom.* 3, *pag.* 160, *et ad.* 28 *Apr. tom.* 3, *p.* 595), aliique. Indultum vero celebrandi missam de SS. Trinitate, aut de æterna Sapientia, vel de omnibus sanctis die anniversaria servorum Dei, vel beatorum, referendum esse ad publicum cultum, ideoque super illud firmari posse casum exceptum, affirmant recentiores. Verum Paulus Mucantius olim secretarius congregationis rituum, petentibus Theatinis, an die anniversaria tunc servi Dei Andreæ Avellini celebrare possent missam solemnem de SS. Trinitate, respondit non posse amplius hæc sine auctoritate apostolica fieri in honorem servi Dei cum fama sanctitatis defuncti, sed nondum beatificati, aut canonizati. Addidit tamen, prædictam missam solemnem ex privata devotione, et quasi pro gratiarum actione celebrari posse, et in honorem SS. Franciscæ Romanæ, et Philippi Nerii tunc nondum beatificatorum peractum esse, testatus est. Alia hujusce rei exempla videre est apud Ceparium (*in direct. canoniz. SS. l.* 2, *c.* 8, *ad dub.* 16), Molanum (*ad* 14 *Apr. ad* 6 *Mart. et ad* 11 *Dec.*), et alios. Demum S. Thomas (*in* 4 *dist.* 12, *qu.* 2, *art.* 7) docet, posse ad commendandum redemptionis mysterium, aliisque de causis, celebrari missam pro parvulis. Ad avertendos tamen imperitæ plebis errores pleraque ritualia Gallicana apud Thiers (*Tract. de super. quoad Sacram. c.* 9) præscribunt de Trinitate, aut de angelis missam esse celebrandam.

17. 18. Quidquid de his sit, permissio apostolica, ut missæ prædictæ celebrentur, ad cultum publicum referenda videtur, ideoque super illam casus ex indultis exceptus fundari potest. Cum enim ex circumstantiis deprehendatur, missam illam non offerri pro anima servi Dei, sed substitui missæ de requie, quia creditur illius animam suffragiis non indigere, fiducia hæc cultum publicum importat, minorem tamen, quam si nomen servi Dei in *Collectis* exprimeretur. Præterea Eugenius IV missam de SS. Trinitate ad tumulum tunc B. Andreæ Corsini celebrari voluit, cum Florentini ex revelatione ejusdem beati victoriam de Mediolanensibus reportaverint, ut refert Bollandus (*ad* 30. *Jan. tom.* 2, *pag.* 1070). Denique cardinali Sacripante, nomine episcopi, cleri, et populi civitatis Narniæ petenti, ut in honorem B. Luciæ Narniensis missa de SS. Trinitate celebrari posset, annuit congregatio rituum 22 Augusti 1711. Hæc petitio, et concessio insinuant, prædicta sine Sedis Apostolicæ auctoritatè fieri non posse, ideoque cultum publicum importare.

CAPUT XXI.

De casu excepto ex permissione sacræ congregationis, et de aliis, quæ communia sunt tum casui excepto ex pontificiis indultis, tum casui excepto ex dicta permissione.

1. 2. Casus exceptus ex permissione congregationis rituum est, cum hæc vi jurisdictionis, sibi datæ per bullam Sixtinam, ex se aliquem publicum cultum alicui servo Dei permittit. Id autem post decreta Urbani VIII vix fieri potest, cum congregationis responsa, quoad hoc, Pontifici referantur confirmanda. Ad hunc casum pertinere videtur, quod card. Bellarminus hortatus fuerit, ne cultus B. Alexandri Sauli introductus interrumperetur; et card. Baronius imaginem S. Ignatii, tunc nondum beatificati, ad ejus sepulcrum cum votivis oblatis appenderit, et veneratus fuerit. Ambo autem erant inter cardinales sacris ritibus præpositos.

3. Convenit hic casus exceptus cum casu excepto ex indultis pontificiis, quod in utroque cultus permissus debet esse publicus: ac pro utroque declarando satis est, ut permissio authentice exhibeatur, neque requiritur peculiaris processus, nisi indultum pontificium esset tantum verbale, aut congregationis decretum non inveniretur, ut in causis BB. Seraphini de Asculo, et Salvatoris ab Horta. Demum neutri sufficit rescripti exhibitio, sed ostendendus est usus consecutus usque ad tempus, quo in congregatione proponitur dubium pro casus excepti approbatione. Exhibito tamen authentico indulto, usus probari

potest *extrajudicialiter*, ut et continuatio cultus a die latæ sententiæ usque ad tempus, quo petitur istius approbatio, si inter sententiam, et petitionem notabile tempus intercesserit.

4. etc. Pontificum indulta, et congregationis rescripta modo ampliora sunt, modo strictiora. Aliquando plures simul honores servi Dei indulserunt, aliquando unum dumtaxat, quem subinde per alias concessione auxerunt. Quodlibet satis est ad casus excepti approbationem : hanc tamen postulatores facilius obtinebunt, si plura indulta exhibeant. Tempus autem indultorum sedulo animadvertant oportet; nam miracula inter primam, et subsecutas concessiones cultum augentes patrata, si approbentur, ad canonizationem obtinendam proderunt. Profecto in causa S. Stanislai Kostkæ, cum Paulus V permiserit, ut ejus imago eum votivis oblatis in ecclesiam ad publicam venerationem exponeretur; Clemens vero X alios subinde honores contulerit; initium venerationis a prima Pauli V concessione fuit desumptum, ac miracula, inter eandem, et subsecutas concessiones fuerunt ad canonizationem approbata. Idem contigit in causa S. Aloysii Gonzagæ. In causa vero S. Jacobi de Marchia, etsi Leo X aliquam venerationem indulserit, et Urbanus VIII auxerit, postulatores *litteras remissoriales* quæsiverunt ad construendos processus super miraculis post ultimum indultum patratis, cum primum Leonis X ignoraverint. Ex his colligitur, sedulo distinguendam esse venerationem ab ejus augmento, ejusque initium a primis indultis esse repetendum.

9. 10. Post hæc perpendendæ sunt causæ, quæ procedunt per viam casus excepti ex tempore immemorabili. Hoc tempus excedere debet centum annos ante constitutionem Urbani : hinc disputandum occurrit, utrum miracula centenarium subsecuta, dicantur indultæ venerationi supervenisse, quoad canonizationem obtinendam; an ad hoc ea tantum apta sint, quæ supervenerunt post confirmatam a Sede Apostolica judicis ordinarii, vel delegati sententiam super casu excepto ex cultu immemorabili. Quæstionem hanc movit Benedictus XIV tunc fidei promotor in causa B. Gregorii X ibique non resolutam instauravit in causa S. Joannis Nepomuceni, in qua, approbato casu excepto ex cultu immemorabili, affirmavit, attendendum esse dumtaxat, quoad canonizationem, miraculum post eandem approbationem patratum, non alia, quæ approbationem, adeoque indultam venerationem præcesserant, cum veneratio, non per simplex centenarii annorum numeri complementum, sed per congregationis responsum a Pontifice approbatum, sit asserenda. Reposuerunt postulatores, venerationem dicendam esse indultam, completo centenario : sententiam super casu excepto solum declarare, cultum fuisse adhibitum per centum annos ante constitutionem Urbani : auctoritatem apostolicam desumi ex eadem constitutione, in qua Urbanus affirmavit, se nolle præjudicium afferre possidentibus cultum immemorabilem. Quare miracula ante approbatum casum exceptum patrata fuerunt in dicta causa S. Joannis Nepomuceni approbata, ac dependenter ab iis canonizatio peracta est; sed forte ex Pontifici *dispensatione* hæc peracta sunt.

11. Similis quæstio excitata fuit in causa canonizationis S. Joannis a Cruce, quæ processit per viam non cultus. Etenim Clemens X die 6 Octobris 1674 decretum beatificationis expediri jussit : die vero 24 ejusdem mensis miraculum quoddam patratum est. Laudatus fidei promotor animadvertens, breve beatificationis fuisse dumtaxat expeditum 25 Januarii 1675, ac solemniter perlectum in basilica Vaticana 21 Aprilis ejusdem anni, opposuit, miraculum illud non esse pro canonizatione attendendum, utpote post indultam venerationem non patratum. Postulatoribus tamen reponentibus, indultam venerationem cœpisse, cum Pontifex primo brevis expeditionem demandavit : congregatio rituum respondit, controversum miraculum canonizationis obtinendæ gratia, posse examinari, quare perpensum, approbatumque fuit, ac dependenter ab eo obtenta canonizatio est.

CAPUT XXII.

De casu excepto ab Urbano VIII decretis ex tempore immemorabili, et nominatim de tempore requisito ad constituendum immemorabile.

1. 2. Frequentissimus est iste casus exceptus : pro quo præmittendum est, quod dum hoc judicium super tempore immemorabili pendet, cultus non est amovendus. Jamvero Urbanus VIII in breve quo decreta confirmavit, statuit, ut hoc tempus immemorabile centum annos excederet. Quare huic hypothesi non convenit ea doctorum in aliis materiis assertio, quod numerus centenarius defectu quatuor annorum non inficitur. Rursus reprobata etiam censenda est sententia Bonacinæ, docentis (*in* 1 *Decalog. præcep. disp.* 3, *q.* 2, *punct.* 1) nomine longissimi temporis in dictis Urbani decretis intelligi triginta, vel quadraginta annos. Stat igitur, quod in casu excepto per immemorabilem, vel longissimum temporis cursum, tempus excedere debeat centum annos, et quidem non interruptos, ut colligitur ex causis servi Dei Jacobi de Bitecto, et aliorum.

3. etc. Terminus hujus numeri centenarii, sine quo probari nequit casus ab Urbani VIII decretis exceptus, nunc communiter constituitur in anno 1634, quo Urbanus decreta, quæ anno 1625 super longissimo tempore ediderat, confirmavit; quod clare constat ex causa B. Ludovicæ Albertoniæ. Neque amplius attendenda sunt pro centenarii complemento, si quæ post eundem annum 1634 gesta essent, cum sacra congregatio anno 1652 oppositum aperte declaraverit. Consonat judicium congregationis inquisitionis, quæ cum anno 1654 comperisset, cultum nunc B. Hieronymi Æmiliani, fundatoris congregationis Somaschæ, anno 1537 mortui, non attigisse metam centum annorum respectu anni 1634

eumdem amoveri jussit. Fidei quoque promotores semper contenderunt, non esse pro complemento centenarii attendenda gesta post annum 1634.

6. etc. Sed quid dicendum, si ante annum 1652 judex ordinarius, vel delegatus tulisset sententiam super casu excepto ex tempore immemorabili, et in centenario computata fuissent gesta post annum 1634? Hanc sententiam non esse confirmandam suadet memoratum factum congregationis inquisitionis in causa nunc B. Hierony. Æmiliani. Præterea congregatio an. 1652 excludens a centenario ejusmodi gesta, declaravit decreta Urbani; lex vero declaratrix respicit etiam præterita. Verum confirmandam illam esse eruitur ex eo, quod ante annum 1652 in congregatione disputabatur, an pro complemento centenarii attendenda essent gesta post annum 1634 quare ejusmodi sententia inniteretur opinioni probabili; adeoque non esset rejicienda. Præterea Urbanus VIII in alia constitutione de præjudicialibus Ecclesiæ (*in bull. vet. tom.* 5) servavit etiam centenarium annorum numerum: sicuti autem hic juxta cardinalem de Luca (*de emphyt. disc.* 60, *num.* 8, *de alien. disc.* 1, *num.* 96), et alios debet esse completus, non tempore editæ constitutionis, sed motæ litis: sic probabiliter centenarius servatus in constitutione super cultu servorum Dei videtur complendus tempore latæ sententiæ, non editæ constitutionis. Quod spectat ad causam B. Hieronymi Æmiliani, ibi nulla intercessit sententia. Lex autem declaratrix, in re præsenti respicit tantum futura, tum quia ea fuit legislatoris mens, tum quia jus præteritum erat dubium. Et sane congregatio rituum in causa B. Luciæ Narniensis hanc postremam opinionem secuta est, et sententiam super casu excepto confirmavit.

CAPUT XXIII.

De modo probandi numerum centenarium annorum cultus, deque cæteris requisitis ad constituendum casum exceptum ex tempore immemorabili.

1. In judicio de casu excepto ex immemorabili, vel longissimo tempore, etsi centenarius sæpe dictus numerus de jure probandus esset testibus annos natis centum, et quatuordecim, atque examinatis tempore editæ constitutionis Urbani, nihilominus cum id impossibile sit, probari etiam potest authenticis documentis. Hæc sunt: historiæ centum annis ante constitutionem Urbanam, vel eodem sæculo decurrente a viris fide dignis conscriptæ de cultu, vel virtutibus, et miraculis servi Dei sub titulo beati, vel sancti; elationes sepulcri auctoritate episcopali peractæ: antiqua breviaria officium in ejusdem venerationem continentia: visitationes episcoporum: ac demum sepulcra ipsa clevata, imagines cum splendoribus, ac votivæ tabellæ; dummodo hæc prædictam constitutionem centum annis præcesserint ex peritorum judicio.

2. Porro cum disputari possit, an testes probantes cultum immemorabilem, sufficiant ad centenarium annorum numerum probandum, primo investigandum est, quomodo probetur immemorabile. Juxta probabiliorem sententiam ad probandum immemorabile opus est, ut testes constituti sint in ætate quinquaginta quatuor annorum, uti uniformem quadraginta annorum observantiam testentur: non abfuerint longo tempore a loco, ubi cultus viguit: referant, se rem audivisse a majoribus, hos vero ab aliis, contestantes, aliter fieri non potuisse, quin ipsi scivissent: demum ut singuli testes deponant de omnibus, et singulis adjunctis necessariis ad constituendum immemorabile: sufficit tamen, si verba protulerint æqualem significationem habentia.

3. etc. An immemorabile jam probatum centenario annorum numero suffragetur, diversa sunt promotorum fidei, atque scriptorum placita. Petrus Franciscus de Rubeis olim fidei promotor negavit, in casu excepto per Urbanam constitutionem, testes deponentes cum requisitis ad immemorabile, probare numerum annorum centenarium. Affirmavit Prosper Bottinius alter fidei promotor, addens tamen, testes prædictam 54 annorum ætatem agere debuisse tempore editæ constitutionis Urbani. Scriptores contra sentiunt, testibus prædictis probari centenarium in re præsenti, etiamsi deponant tantum cum requisitis ad immemorabile, et præsenti tempore examinentur. Hæc controversia sæpe prodiit in congregatione rituum, sed nullam adhuc definitionem consecuta est. Ipsa vero congregatio casum exceptum ex cultu immemorabili sæpe independenter a testibus approbavit.

7. In hoc opinionum certamine, momentum probationis dicti centenarii videtur penitus constituendum in historiis, publicis instrumentis, cæterisque supra recensitis. Testes vero, juridice examinati, adminiculo esse possunt, etiamsi de præsenti examinentur.

8. etc. Verumtamen ad probandum casum exceptum ex tempore immemorabili, alia adjuncta requiruntur. Scilicet, ut cultus sit publicus; qui tamen sufficienter desumitur ex votivis tabellis oblatis, ex invocatione in litaniis, plurimisque aliis hujusmodi. Præterea ut centum annis ante Urbani constitutionem adhibitus sit, et permanserit usque ad sententiam ordinarii, vel delegati, immo et ad ejusdem confirmationem a sacra congregatione obtinendam, si notabile tempus inter utramque effluxerit. Notandum tamen, centenarium prædictum, et continuationem cultus usque ad sententiam probari debere judicialiter, et per processum; ad assiduitatem vero cultus usque ad sententiæ confirmationem sufficit probatio extrajudicialis. Ad hæc juxta Urbani decreta opus est, ut accedat scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel ordinarii: ea autem pluribus modis a Castellino (*de cert. glor. SS. c.* 2, *pun.* 52.), et Pignatello (*consult.* 245, *num.* 2, *tom.* 1) enumeratis probari potest.

12. Tandem in hoc judicio periti advocandi sunt, qui statuas, imagines, ac sepulcra servorum Dei recognoscant, ut tempus, quo ea facta sunt, innotescat. Ipsi juramentum de munere fideliter adimplendo præstare debent, ac inquirere, an statuæ, vel imagines sint illius servi Dei, de cujus cultu immemorabili agitur. Si nullum aliud venerationis indicium adsit præter diadema, laureolas, splendores, et radios, peritis investigandum erit, an hæc simul cum statuis, vel imaginibus effecta fuerint. Demum singillatim deponere, suorumque dictorum rationem reddere debebunt, uti fert sacræ congregationis disciplina.

CAPUT XXIV.

De casuum ab Urbani VIII decretis exceptorum declaratione, prævie sacrarum congregationum, præsertim vero sacrorum rituum consilio hucusque facta.

1. Ad exornandam practicis exemplis *theoreticen* supra explicatam recensentur hic causæ beatorum, in quibus declaratus fuit casus exceptus, quin tamen canonizationem obtinuerint, exponendo fundamenta, quibus declaratio innixa est.

§ I.

De B. ***COLUMBA REATINA*** *virgine tertii ordinis S. Dominici de Pœnitentia.*

2. etc. Obiit hæc virgo anno 1501. Congregatio inquisitionis sub Urbano VIII die 25 Februar. an. 1625 approbavit ejus cultum immemorabilem, adeoque casum ab ipsius Urbani decretis exceptum, licet super eodem cultu nulla præcessisset sententia ordinarii, quia Urbanus nondum ediderat breve, illam exigens. Ejus vitam scripsit Sebastianus Perusinus ordinis Prædicatorum, quæ extat apud Bollandian. (*ad* 20 *Maji tom.* 5) cardinalis Torres episcopus Perusinus processum super sanctitate, et miraculis construxit. Corpus sepultum fuit in civitate Perusina in monasterio S. Catharinæ Senensis, quod mox appellatum est B. Columbæ. S. Pius V indulsit, ut in ejus festo fieret de eadem in divinis officiis commemoratio.

§ II.

De B. ***MATTHÆO CARRERO*** *ordinis Prædicatorum.*

5. etc. Mortuus est Viglevani an. 1471. Ejus sanctitatem, et miracula Ambrosius Tægius, aliique memorant. Sixtus IV vivæ vocis oraculo permisit, ut ejus corpus ad sepulcrum honorificentius transferretur, ejusque memoria solemniter fieret in festo dedicationis ecclesiæ S. Petri martyris, ut colligitur ex authentico documento archivii conventus S. Petri martyris civitatis Viglevanensis. Tandem 2 Decembr. anni 1625. congregatio S. officii casum exceptum declaravit, scripsitque episcopo Viglevani, ne venerationem eidem beato exhiberi solitam impediret. Decretum, et epistola congregationis extant in ejusdem regestis.

§ III.

De B. ***BERNARDO PTOLEMÆO*** *fundatore congregationis Montis Oliveti.*

9. etc. Hujus virtutum, et miraculorum meminit Sigismundus Titius, juxta quem obiit hic beatus anno 1348. Vitam conscripsit Joannes Baptista de Populonia ordinis Prædicatorum, quæ amplius non invenitur: aliam tamen ab eo desumptam Gregorius Lombardellus edidit anno 1584. Ejus causam esse exceptam a decretis Urbani declararunt congregationes inquisitionis 24 Novembr. ann. 1644, et rituum 16 Septembr. anno 1645, approbante Clemente X. Ex actis causæ colligitur, confectum fuisse processum, et latam ab ordinario senarum sententiam super cultu immemorabili.

§ IV.

De B. ***NICOLAO*** *de* ***FLUE.***

12. 13. Obiit anno 1487, et sepultus est in æde Saxellensi S. Theoduli. Vitam composuit Petrus Hugo Societatis Jesu. Plures processus auctoritate ordinaria, et apostolica pro canonizatione constructi sunt, sententiamque super cultu immemorabili tulit episcopus Constantiensis, tamquam delegatus apostolicus, quam subinde, annuente Innocentio X, confirmavit congregatio rituum 21 Novembris 1648 affirmans, constare de casu excepto ex immemorabili. Carolus Bovillus in epistola ad Nicolaum Florium Remensem electum testatur, hunc beatum viginti duobus annis sine ullo cibo potuque vixisse.

§ V.

De B. ***BERNARDO*** *de* ***FELTRO*** *ordinis Minorum.*

14. etc. Mortuus est an. 1494, ac statim ab obitu coli cœpit, quod colligitur ex litteris Leonis X de anno 1513, quibus tunc beato, nunc S. Francisco de Paula officium, et missam concessit. Bustus eidem contemporaneus honorifice de eo locutus est (*in defens. Mont. Piet. tract.* 2, *part.* 3). Ejus vitam Bernardinus Gurlinus, aliique scripserunt. Demum congregatio rituum 28 Mart. an. 1654, attento processu ab episcopo Papien. auctoritate apostolica confecto, censuit, constare de casu excepto ex immemorabili: annuit vero Innocentius X.

§ VI.

De B. ***FERDINANDO III*** *rege Castellæ, et legionis cognomento* sancti.

18. 19. Obiit anno 1252. Ejus vitam a Luca

Tudensi coævo scriptam referunt Bollandiani (*ad* 30 *Mart. to.* 7) apud quos plura sunt de miraculis, et causa canonizationis. In processum super cultu immemorabili constructum quædam antiqua officia compulsata sunt, in quibus mirabilia de eo leguntur. Congregatio rituum, annuente Alexandro VII 24 Maji anno 1655, viso processu, qui auctoritate apostolica confectus fuerat super casu excepto, ac posita sententia archiepiscopi Hispalensis judicis remissorialis, censuit constare de casu excepto ex immemorabili cum scientia, ac tolerantia ordinariorum.

§ VII.

De B. MARGARITA de SABAUDIA tertii ordinis S. Dominici.

20. 21. Hujus vitam Hyacinthus Barescinus, Razius, aliique conscripserunt. S. Pius V anno 1565 indulsit, ut die ejus festo in monasterio S. Mariæ Magdalenæ civitatis Albæ fieret ejusdem commemoratio. Ex hoc indulto cultum exhiberi huic beatæ, adeoque constare de casu excepto, ac posse procedi ad ulteriora, 31 Augusti ann. 1669 censuit congregatio rituum, annuente Clemente IX.

§ VIII.

De B. PETRO PASCHASIO ordinis B. Mariæ de Mercede redemptionis captivorum.

22. etc. Fuit hic Gyenensis episcopus : a Mauris captus, et Granatæ martyrio coronatus est inter annos 1300 et 1302. Scripsit opusculum adversus sectam mahumetanam, quod a congregatione rituum probatum fuit. Ejus vita, a Joanne de Villegas scripta, compulsata fuit in processum super cultu immemorabili. Ejus martyrii meminerunt Argonus de Molina (*in nobil. Bœticæ*) aliique. Clemens vero X prævio consilio congregationis rituum, 14 August. an. 1670 approbavit sententiam episcopi Gyenensis super cultu immemorabili, et casu excepto, declarans constare de iisdem.

§ IX.

De B. Ludovica Albertonia tertii ordinis S. Francisci.

25. etc. Clemens X petentibus senatu populoque Romano, commissionem signavit, ut fieret in curia processus super cultu immemorabili B. Ludovicæ Albertoniæ. Cardinalis Urbis vicarius, hoc processu recognito, sententiam super casu excepto pronuntiavit, quam prius congregatio rituum, deinde idem Clemens approbarunt, uti habetur ex brevi edito ab eodem Pontifice 28 Jan. an. 1671. Obiit B. Ludovica an. 1533, ideoque pro cultu centenario habita est ratio brevis, qua Urbanus an. 1634 decreta, quæ an. 1625 ediderat, confirmavit. Ejus cultum non fuisse a Sede Apostolica probatum, arbitratur Bollandus (*ad* 31 *Januar. tom.* 2, *inter prætermis. pag.* 1078), qui ante dicti brevis editionem scripsit. In hoc brevi senatus, populusque Romanus dicuntur calicem, et cereos in ejus honorem postrema Januarii die quotannis offerre ecclesiæ S. Francisci ad Ripam, in qua sepulta est. Illius virtutum, et miraculorum meminerunt Franciscus Gonzaga (*de orig. Seraph. Relig. par.* 2, *Conv.* 1, *provinciæ Rom. pag.* 178), Arturus (*in Martyr. Franc. ad* 31 *Jan.*) et alii.

§ X.

De B. Jacobo de Mevania ordinis Prædicatorum.

30. etc. Obiit hic beatus an. 1301, ejus vitam nonnulli scripserunt : at eam pro cæteris Tuderti an. 1678 accuratissime edidit Baptista Piergilius. Causam retulit cardinalis Bellarminus congregationi rituum, affirmans inter alias confectum fuisse processum auctoritate ordinaria episcopi Spoletini : necnon Bonifacium IX testari ecclesiam, in qua hujus B. corpus requiescit, appellari SS. Dominici, et Jacobi. Sane Bonifacius IX indulgentiam concessit visitantibus eandem Ecclesiam : Paulus autem V 13 Apr. an. 1610 ampliores elargitus est confraternitati, in eadem erectæ. Quare congregatio rituum, annuente Clemente X, 14 Maji an. 1672 declaravit, constare de casu excepto ex indultis apostolicis, ideoque ad ulteriora procedi posse.

§ XI.

De B. Salomea regina Aliciæ moniali professa ordinis S. Claræ.

35. 36. Hæc an. 1268 e vita migravit, ejusque fit mentio in martyrologio Franciscano (*fol.* 527, § 8, *edit. Paris.*) : vitam, et miracula Joannes Duglossius, aliique plures scripserunt. Sed et synodus provincialis Gnesnensis solemnem canonizationem ab Urbano VIII suppliciter petiit. Jam vero congregatio rituum, Clemente X probante, 6 Maji an. 1673 attentis processu, et sententia suffraganei Cracoviensis, judicis delegati, super cultu immemorabili, et casu excepto, de iisdem constare censuit, ideoque ad ulteriora procedi posse.

§ XII.

De B. Ollegario episcopo primum Barcinonensi, postea archiepiscopi Tarraconensi.

37. 38. Beati Ollegarii, sive Ildegarii an. 1136 mortui sanctitatem commendarunt SS. Bernardus (*epist.* 126, *to.* 1), et Vincentius Ferrerius (*part.* 3, *de SS. serm. de S. Joan. Evangel. ante Port. Lat.*). Ex pluribus ecclesiæ Barcinonensis monumentis, in processum apostolicum cumpulsatis, antiquissima apparent illius veneratio, virtutes, et miracula. Testes in eodem examinati de publica voce, et fama narrant, S. Raymundum de Pennafort egisse apud Pontificem de illius canonizatione. Quosdam processus in hac causa nonnulli judices a congregatione

rituum delegati confecerunt, quos tamen eadem congregatio ob quosdam defectus non admisit. Tandem episcopus Barcinonensis, pariter delegatus processum absolvit, ac sententiam protulit super cultu immemorabili, et casu excepto, quam subinde congregatio ipsa 18 Maji an. 1675 confirmavit, annuente Clemente X.

§ XIII.

De B. Joanne Cantio presbytero sæculari, et professore academiæ Cracoviensis.

39. etc. Obiit an. 1473. Ejus gesta, et miracula fuse recensent historici Poloni, in processum super cultu immemorabili constructum compulsati. Hujus quoque canonizationem a summo Pontifice petiit synodus provincialis Gnesnensis. Congregatio vero rituum 21 Martii an. 1676 sententiam ab episcopo Laodicensi, judice subdelegato, super cultu immemorabili, et casu excepto latam confirmavit et Clemens X benigne annuit.

§ XIV.

De B. Amadeo duce Sabaudiæ III.

42. etc. Decessit an. 1472. Ejus vitam ab aliis conscriptam referunt Bollandiani (*ad* 30 *Mart. to.* 3). Aliæ de virtutibus, et miraculis historiæ compulsatæ fuerunt in processu super cultu immemorabili constructo. S. Franciscus Salesius præclaram scripsit Paulo V epistolam pro impetranda illius canonizatione. Alias misit ad congregationem rituum, ad Sabaudiæ ducem, et alios. In hac causa plura ante decreta Urbani VIII gesta sunt, sed postea expeditis a sacra congregatione litteris remissorialibus, et compulsorialibus, archiepiscopus Taurien. et episcopus Vercellen. processus construxerunt, et sententias tulerunt super cultu immemorabili, et casu excepto, quas congregatio rituum, annuente Innocentio XI 16 Jan. an. 1677 confirmavit. Hinc colligitur, binos processus in hac causa constructos, binasque sententias latas fuisse. Quod sane aliquando expedit, si prout hic cultus immemorabilis in pluribus diœcesibus percrebuerit.

§ XV.

De servo Dei Simone de Lipnica sacerdote ordinis Minorum, S. Francisci de observantia.

48. etc. Hic Dei servus statim ab obitu, qui contigit an. 1482, cultum obtinuit, ut colligitur ex litteris Innocentii VIII datis 12 Jul. an. 1487 in forma brevis pro transferendo ejus corpore ab uno ad aliud sepulcrum in eadem ecclesia. Illius virtutes, et miracula memorant Franciscus Gonzaga, et alii, inter quos Martinus Bielsiki lutheranus (*in chron. edit. ann.* 1597). In ejus causa confectus fuit auctoritate ordinaria processus super virtutibus, et miraculis, et judex subdelegatus sententiam pronuntiavit super cultu immemorabili, et casu excepto, quam postea congregatio rituum, annuente Innocentio XI 10 Febr. an. 1685 confirmavit.

§ XVI.

De B. Petro Armengol religioso professo ordinis B. Mariæ de Mercede redemptionis captivorum.

51. etc. Obiit an. 1304, colitur ut martyr; nam cum se pro redimendis captivis in pignus dedisset, nec statuta die pactam mercedem solvisset, in ligno, ut mahumeticæ superstitionis contemptor, suspensus est; sed ope B. Virginis liberatus, tandem morbo mortuus est. Hujus beati meminerunt Petrus de Ziiar (*relat. in hist. gen. ejus. Ord.*), Raphael Volaterranus (*l.* 21 *anthropologiæ*), et alii. In ejus causa congregatio rituum ob defectum legitimæ probationis ter rejecit judicis delegati sententiam super cultu immemorabili, et casu excepto. Verum allatis antiquissimis de eodem cultu documentis, litteras compulsoriales, et particulares concessit directas nonnullis episcopis. Hinc quinque processus confecti fuere, quibus congregationi exhibitis, ipsa cultum immemorabilem, et casum exceptum 23 Mart. an. 1686 declaravit, Pontifex vero decretum per litteras in forma brevis confirmavit.

§ XVII.

De B. Antonio a Stronconio laico professo ordinis Minorum observantium sancti Francisci.

55. etc. Decessit an. 1461. De prodigio luminis ex illius sepulcro quondam prodeuntis, et rosæ vividæ carnis in ejus obversa dextera inventæ, extat instrumentum a Polydoro Serantonio, publico auctoritate imperiali notario, et judice ordinario exaratum an. 1466. Vitam, et miracula late prosecuti sunt Rodolphus episcopus Senogalliensis, et alii: sed præcipue attendenda sunt quæ de eo scripserunt Jacobus Oddus Perusinus in historia, quæ dicitur Franceschina, et Marianus a Florentia, qui non diu post B. Antonium floruerunt, quos laudat Wadingus (*ad an.* 1474, *n.* 14, *tom.* 14 *et in Syllab. Scrip. Ordin. Min.*). Jam vero in ejus causa exarati fuerunt auctoritate ordinaria processus super sanctitate vitæ, virtutibus, et miraculis, cultuque immemorabili: cumque ex iis appareret, episcopum pronuntiasse per definitivam sententiam, constare de cultu supra centum annos ante decreta Urbani VIII exhibito eidem beato, adeoque causam esse exceptam ab iisdem decretis, congregatio rituum sententiam ipsam confirmandam esse censuit 14 Jun. an. 1687, cui annuit Innocentius XI.

§ XVIII.

De B. Chunegunde regina Poloniæ.

59. etc. Mortua est anno 1292. Ejus vita a quodam, religioso Franciscano, et Joanne Hugossio scripta, compulsa fuit in processum super cultu im-

memorabili. Asserunt communiter historici, eam Boleslao Cracoviensi duci nuptam, in matrimonio virginitatem illibatam servasse. Quare synodus provincialis, Cracoviæ celebrata an. 1634, supplices pro illius canonizatione preces S. Sedi porrexit. Quod spectat ad ejus causam, episcopus Laodicensis sententiam super cultu immemorabili, et casu excepto tulit, quam congregatio rituum 10 Jun. an. 1690, annuente Alexandro VIII confirmavit.

§ XIX.

De B. Maria de Socos moniali professa ordinis B. Mariæ de Mercede redemptionis captivorum.

62. 63. Hujus obitus contigit an. 1290. Vitam inter alios scripsit Joannes de Laes ordinis B. Mariæ de Mercede redemptionis captivorum, quam duo capitula generalia ejusdem ordinis approbarunt. Monumenta hæc compulsata fuerunt in processum super illius cultu immemorabili. In ejus causa vicarius generalis Barcinonensis, a congregatione rituum delegatus, sententiam tulit super cultu immemorabili, eademque congregatio, annuente Innocentio XII, 9 Februarii an. 1692 confirmavit.

§ XX.

De B. Joanna filia Alphonsi V regis Lusitaniæ religiosa ordinis S. Dominici, cognomento sancta princeps.

64. etc. Obiit an. 1490. Plures historici illius virtutes, et miracula commendarunt; celebrior tamen ejus vita est, quam exaravit soror Margarita Piveria, ejusdem sanctæ famula, cum inserta fuerit processibus super Joannæ cultu immemorabili, et a Joanne Conimbricensi episcopo juridice approbata. In ejus causa confecti fuerunt auctoritate apostolica super cultu immemorabili, et casu excepto processus in civitatibus Conimbricen. Elboren. et Ulyssiponen. Tum episcopus Colymbrien. a congregatione rituum delegatus sententiam super iisdem tulit, quam congregatio confirmavit; Innocentius vero XII 4 Apr. an. 1693 petente cum pluribus aliis Petro Portugalliæ rege, per litteras in forma brevis roboravit.

§ XXI.

De servo Dei Petro de Pisis beato *nuncupato, congregationis pauperum eremitarum sancti Hieronymi institutore.*

67. etc. Mortuus est an. 1435. Heroicæ ipsius virtutes a pluribus scriptoribus celebratæ sunt, et recensentur in libro manuscripto, qui exaratus creditur anno circiter 1500, cujus autographum asservatur in archivio conventus S. Onuphrii de Urbe. Sepultus est Venetiis, ignotus tamen adhuc est peculiaris sepulturæ locus. Paulus III ac nonnulli alii Pontifices aliquem cultum illi indulserant. Quamobrem congregatio rituum 5 Decem. an. 1693, annuente Innocentio XII, declaravit constare de casu excepto per indulta apostolica, non tamen officium, et missam concessit, ut postulatores simul petierant.

§ XXII.

De B. Hosanna de Andreasiis tertii ordinis S. Dominici.

73. etc. Obiit an. 1505. Ejus vitam scripserunt Franciscus a Ferraria, et Marchesius. Leo X an. 1515 permisit, ut in civitate et districtu Mantuano fieret ejus commemoratio in divinis officiis. Gregorius XIII officium proprium, et missam concessit ecclesiæ S. Barbaræ civitatis ejusdem; et hæc compulsata fuerunt in processum apostolicum super casu excepto. Demum congregatio rituum an. 1594 indulsit, ut ejus corpus aliquando populo ostenderetur. Cardinalis Urbis vicarius sententiam tulit super casu excepto. Quapropter congregatio eadem 20 Novemb. an. 1694 annuente Innocentio XII sententiam confirmavit.

§ XXIII.

De serva Dei Humiliana de Cerchiis sive de Circulis beata *nuncupata.*

79. etc. Mortua est hæc beata an. 1246, ac statim post obitum ejus vitam scripsit Vitus de Cortona ordinis Minorum, quam ediderunt Bollandiani (*ad* 19 *Maji tom.* 4). Alii prosecuti sunt. In ejus causa archiepiscopus Florentinus sententiam dixit super cultu immemorabili et casu excepto, quam confirmavit congregatio rituum 17 Jul. anno 1694, annuitque Innocentius XII.

§ XXIV.

De B. Helena Enselmina ordinis S. Francisci.

83. etc. Obiit an. 1231. Ejus vitam inter alios eleganter exaravit Sicco Polentonus, quæ in processum super ejus cultu immemorabili compulsata fuit, constare de ejus cultu immemorabili, et casu excepto a decretis Urbani affirmavit cardinalis Barbadicus episcopus Patavinus, cujus sententiam congregatio rituum, annuente Innocentio XII, 8 Octob. an. 1695 confirmavit.

§ XXV.

De B. Zita.

86. etc. Ejus obitum an. 1272 verior opinio consignat; vitam ab auctore coævo scriptam ediderunt Bollandiani (*ad* 27 *Apr. tom.* 3), ejusque alii plures meminerunt. Ejusdem cultus in diversas catholici orbis partes dilatatus est; et Leo X indulsit, canonici regulares conventus S. Frigidiani civitatis Lucensis ejus festum ritu duplici celebrarent. In ejus causa ordinarius Lucensis super cultu immemorabili, et casu excepto sententiam tulit, quam congregatio rituum eidem cultui innixa confirmavit 1 Sept. an. 1696 annuente Innocentio XII.

§ XXVI.

De serva Dei Maria de Capite, vulgo nuncupata della Cabeza *uxore S. Isidori agricolæ.*

89. etc. Mortua est circa annum 1175. Sepulta in quadam ædicula S. Mariæ cis fluvium Xaramarum Tordelagunæ in Castella, ubi ejus corpus inventum est an. 1596, caput tamen longe ante in eadem ædicula ad publicam venerationem exponebatur. Bollandiani (*ad* 15 *Maji tom.* 3) eam viventem non Mariam, sed Toribiam appellatam existimant. Vitam scripsit, præter alios, Jacobus Bleda ordinis Prædicatorum (*in addit. ad Joann. diacon.*), ac de ea, ejusque cultu approbato mentio fit in bulla canoniz. S. Isidori agricolæ, qui fuit ejusdem vir. In ejus causa judices a congregatione delegati confectis processibus super cultu immemorabili, et casu excepto sententiam dixerunt, quem congregatio ipsa, suborto dubio, testes recenter examinati satis probarent immemorabilem, non statim, sed postquam ex authenticis documentis cultus immemorabilis constitit, confirmavit. Innocentius vero XII, 11 Aug. an. 1697 per litteras speciales decretum congregationis approbavit.

§ XXVII.

De B. Augustino Dalmata ordinis Prædicatorum episcopo Zagabriensi, deinde Lucerino.

93. etc. Hujus beati obitus contigit circa an. 1323. Plures illius gesta commendant, inter quos Sigismundus Ferrarius (*de reb. Hung. provin. O. Præd.*), et Joannes Tomko Bosnensis episcopus (*in ejus vita*), illum inter sanctos relatum existimant a Joanne XXII precibus Caroli ducis Calabriæ. Verum sine ullo fundamento, cum laudatus dux ab eodem Pontifice petierit, ut committeret inquisitionem in vitam, et miracula, quemadmodum ex ejus epistola colligitur. In ejus causa episcopus Lucerinus a congregatione delegatus sententiam super cultu immemorabili, et casu excepto pronuntiavit; mox eadem congregatio de eodem cultu constare respondit 19 Jun. an. 1700, annuitque Innocentius XII.

§ XXVIII.

De servo Dei Jacobo Illyrico, vulgo de Bitecto *nuncupato, laico ordinis Minorum observantiæ S. Francisci.*

97. 98. Hic mortuus est circa an. 1485, ejusque virtutes, et miracula referunt Marianus a Florentia (*in fascic. Chron. Seraph. Ord. M. c.* 21, *fol.* 128), aliique. In ejus causa episcopus Bitectensis a sacra rituum congregatione delegatus, super cultu immemorabili, casu excepto sententiam protulit: eam confirmavit congregatio eadem 31 Jul. anno 1700, annuente Clemente XI.

99. etc. De ejus cultu nonnullæ controversiæ antea irrepserant. Nam anno 1586 congregatio jussit, illius corpus ab altari, super quod collocatum fuerat, amoveri. Arenius tunc Bitectensis episcopus curavit mandati executionem; sed obstiterunt Fratres Minores, allegantes mandati subreptionem; nihilominus corpus in sacrario repositum fuit, donec episcopus miraculis promotus primum cultum substituit. Supervenerunt Urbani decreta, tum congregatio iterum jussit, corpus in loco secreto sine cultu servari, quod factum est. Verum approbato casu excepto permisit, ut corpus in primum locum restitueretur; immo ut festum, non tamen processio, in ejus honorem perageretur.

§ XXIX.

De servis Dei fratribus Joanne sacerdote, et Petro laico ordinis Minorum S. Francisci.

104. etc. Refert S. Antoninus (*in chro. tit.* 24, *part.* 3, *cap.* 7, § 14), hos Dei servos, a S. Francisco ad regnum Aragoniæ destinatos, zelo fidei, ac martyrii desiderio succensos, Valentiam tunc Mauris subjectam ingressos, de falsitate legis Mahumetis prædicasse. Quapropter Azotus, qui ibi regnabat, eos comprehendi, et in fide constantes occidi jussit: tum ibi sepulti miraculis coruscare cœperunt. Eorumdem martyrii Wadingus (*ad an.* 1220, *num.* 71, *Tom.* 1, *et ad an.* 1231, *num* 77, *Tom.* 2), aliique plures meminerunt, vicarius generalis Turlen. judex delegatus sententiam dixit super cultu immemorabili, post hæc congregatio rituum 23 Febr. anno 1704 eandem confirmavit, annuente Clemente XI.

§ XXX.

De beatis Teresia, et Sancia monialibus ordinis Cisterciensis, quæ vulgo S. Reginæ *nuncupantur.*

107. etc. Teresia, et Sancia patrem habuerunt Sancium I Portugalliæ regem, Teresia matrimonium contraxit cum Alphonso IX rege Legionensi, quod tamen trina suscepta prole, nullum declaravit Celestinus III, eo quod Teresia in tertio consanguinitatis gradu Alphonso conjuncta esset. Id in congregatione rituum dicussum Teresiæ sanctitati non obstitit, cum inscia, ac jubente patre matrimonium contraxisset, uti referunt Brittus, Macedo, et alii apud Bollandian. (*ad* 17 *Jun. Tom,* 3, *et ad* 30 *Maji Tom.* 7.) A viro separata asperrimam vitam in monasterio Lorvaniensi duxit, ac post obitum miraculis claruit. Ambæ hæ reginæ *sanctæ* passim nominabantur, et congregatio rituum, approbato casu excepto, nomen hoc retineri jussit, cum sic ab immemorabili appellarentur. Et ob eandem rationem, approbato cultu immemorabili in causis nunc SS. Peregrini Latiosi, et Agnetis a Monte Politiano, permisit, ut ab iisdem retineretur titulus *beati*. Gesta in causa SS. Teresiæ, et Sanciæ fuse describuntur in brevi Clementis XI, 23 Decemb. anno 1705, in quo dicitur congregatio rituum con-

firmasse sententiam episcopi Conimbricensis judicis delegati super cultu immemorabili, et casu excepto. Porro decretum congregationis Clemens ipse per dictum breve approbavit.

§ XXXI.

De B. Lucia de Narnia ordinis S. Dominici fundatrice monasterii S. Catharinæ de Senis Ferrariæ.

111. Acta quoque in hujus beatæ causa fuse recensentur in litteris apostolicis ejusdem memorati Pontificis in forma brevis 26 Mart. an. 1710, juxta quas Franciscus Maria cardinalis Macchiavellus, episcopus Ferrariensis, super cultu immemorabili, et casu excepto sententiam tulit, eamque confirmavit congregatio rituum, hujusque decretum subinde per easdem litteras apostolicas Clemens XI approbavit.

112. Obiit B. Lucia anno 1544. Et licet nondum elapsi essent centum anni ab ejus obitu ad an. 1634, quo edita est constitutio Urbani, nihilominus approbatus fuit cultus immemorabilis, eo quod sententia super eodem ab ordinario lata fuerit ante annum 1652, quos sacra congregatio statuit, ne pro complemento centenarii annorum numeri in Urbani constitutione præscripti pro cultu immemorabili, attenderentur post eandem constitutionem.

113. 114. Stigmatibus supra naturam fuisse insignitam testantur Theophilus Raynaudus (*oper. tom.* 13, *de Stig. sac. et prof.*), aliique plures. Quinimmo congregatio rituum sub Benedicto XIV 23 Jan. an. 1740 ejus imagines cum stigmatibus pingi, et in ecclesiis, aliisque locis retineri posse affirmavit.

§ XXXII.

De B. Salvatore ab Horta laico ordinis Minorum observantiæ S. Francisci.

115. Cardinalis Urbis vicarius in ejus causa sententiam tulit super casu excepto, quam congregatio rituum 13 Septemb. anno 1710 confirmavit, annuitque Clemens XI anno sequenti.

116. Mortuus est B. Salvator anno 1567. Ejus vitam latissime conscripsit B. Dimas Serpi provincialis Minorum observantium Sardiniæ, quam Bollandiani ediderunt (*ad* 18 *Mart. tom.* 2), sed et alii ejus sanctitatem commendarunt.

117. etc. Sententia, ejusque confirmatio innixæ sunt sacræ congregationis permissioni, ut B. Salvator cum titulo beati, et miraculis imprimeretur. Putarunt postulatores, approbato casu excepto approbatas fuisse virtutes, sed Benedictus XIV tunc fidei promotor oppositum evicit. Post hæc congregatio eadem (1 *Sept.* 1607) decrevit, ne illius corpus a capsa, in qua servabatur, amoveretur. Expeditis subinde litteris *remissorialibus* confecti sunt processus apostolici, quos congregatio remisit ad rotæ auditores; hi vero validitatem, virtutes, unumque miraculum admiserunt. Tunc Urbani VIII quandam ejusdem beati capellam visitantibus plenariam peccatorum suorum indulgentiam concessit. Mox, ut ejusdem Urbani decretis obedientia deferretur, signata est *commissio*, ac deputatus cardinalis Urbis vicarius, qui, ut supra, sententiam protulit, quam congregatio confirmavit. Interea Innocentius XI aliam indulgentiam visitantibus prædictam capellam est elargitus.

§ XXXIII.

De B. Ceslao Odrovantio ordinis Prædicatorum.

122. 123. Beatus Ceslaus S. Hyacinthi frater germanus obiit anno 1242. Præter alios scriptores, Abrahamus Bzovius exactam sanctitatis vitæ, miraculorum, et cultus immemorabilis epitomen edidit. In ejus causa suffraganeus Uratislaviensis judex delegatus sententiam pronuntiavit super ejus cultu immemorabili, et casu excepto, eamque annuente Clemente XI, 20 Aug. an. 1712 congregatio rituum confirmavit.

§ XXXIV.

De B. Liberato de Lauro, sancto *nuncupato*, *ordinis Fratrum Minorum S. Francisci de observantia.*

124. Plura in hujus causa acta sunt in congregatione rituum, quæ fuse recensentur in litteris apostolicis Clementis XI, quibus in forma brevis 2 Septembr. an. 1713 confirmavit decretum congregationis rituum ejusdem anni, ne quid supra ejus cultu innoveretur.

125. etc. Quod igitur spectat ad hujus causæ seriem, congregatio rituum amoveri ab altaribus jussit imagines S. Liberati, cui in lecto decumbenti, B. Virgo angelicis comitata choris cibum subministrabat; addiditque probandum esse ejus cultum immemorabilem. Quapropter confecto auctoritate ordinaria processu, episcopus Camerinensis sententiam super eodem cultu tulit. Causa ad congregationem remissa, Benedictus XIV tunc fidei promotor contendit, necessariam esse *signaturam commissionis*. Renitentibus postulatoribus, utpote qui dumtaxat petebant, ne cultus amoveretur, congregatio respondit, requiri in hoc casu *commissionem*, ut facilius nonnullæ occurentes difficultates elucidarentur; siquidem ex Arturo (*in martyrol. Fr. ad* 26 *Aug.*), aliisque inferri posse videbatur, hunc fuisse auctorem hæresis *Fraticellorum et Bizzocorum*. Verum ex pluribus, probatisque scriptoribus demonstrarunt postulatores, neque hunc, neque alium ex ordine Minorum fuisse illius hæresis auctorem: eumdem ab iisdem scriptoribus tamquam sanctum commendari; demum nactum fuisse in Piceno cultum immemorabilem; quibus omnibus in congregatione discussis, hæc censuit, nihil super eodem cultu esse innovandum.

§ XXXV.

De B. Gregorio papa X.

130. etc. Obiit Gregorius X circa annum 1276, eique successit Innocentius V sub quo nonnulla, intercessione B. Gregorii, miracula patrata sunt, quorum aliqua descripta fuerunt in quadam tabella, quæ in bibliotheca Vaticana asservatur. Hinc plerique historici affirmarunt, Innocentium V divinos honores ei decrevisse. Post hæc Joannes XXII supplicante civitate Placentia, causam canonizationis commisit præsulibus Pisano, ac Mutinensi, necnon Bindo de Senis ecclesiæ Coloniensis præposito. Extat hæc *commissio* autographa in bibliotheca Vaticana, ejusque meminit Joannes Andreas jurisconsultus (*in. Com. ad cap.* ubi periculum *num.* 1, *de elect. in* 6). Præsules Pisanus, et Mutinensis processum forte confecerunt; nam commune, et consilium civitatis Aretinæ statuerunt, ut cathedrali offerrentur cerei in festo B. Gregorii, et postulatores ad Urbem ad promovendam canonizationem mitterentur: verumtamen hi processus nullibi inventi sunt, propterea alios construi oportuit auctoritate ordinaria, et apostolica. His ad Urbem missis, ac nondum apertis, postulatores officium, et missam in ejus honorem petierunt, sed congregatio respondit, procedendum esse via ordinaria. Quare causa tribus rotæ auditoribus juxta illius temporis morem, commissa, hi validitatem processuum, virtutes, et miracula approbarunt. Post hæc sacra rituum congregatio validitatem processuum, et virtutes admisit; sed quod spectat ad miracula, cum nonnulla essent ex descriptis in prædicta tabella, promotor fidei, ita ejus *indentitati*, et miraculorum probationi se opposuit, ut judicium de miraculis nunquam fuerit absolutum. Nihilominus cum immemorabilis cultus ex his processibus satis evinceretur, congregatio rituum post *commissionem* a Pontifice signatam, sine alia judicis delegati sententia, eundem cultum, adeoque casum a decretis Urbani exceptum approbavit. Porro Clemens XI per litteras in forma brevis 11 Septemb. an. 1713, decretum congregationis confirmavit.

139. etc. B. Gregorii vitam inter alios scripsit Antoninus Maria Bonuccius a Societate Jesu causæ postulator. Eum adhuc archidiaconum in magna veneratione habuit S. Ludovicus rex Galliæ. In Palæstina degens, ac nondum cardinalis ad pontificatum evectus est per compromissum. Eundem laudat S. Antoninus (*in* 3 *par. hist. tit.* 20, *c.* 2, § 4), ejusque nomen cum insigni elogio descriptum est in martyrologio ecclesiæ Aretinæ apud Bzovium ad an. 1276, n. 3.

§ XXXVI.

De B. Alexio Falconerio uno ex fundatoribus ordinis servorum Matris Dei.

143. etc. Hic fuit patruus S. Julianæ de Falconeriis, ac mortuus est an 1310, ætatis suæ 110. Plura de ejus virtutibus, et abstinentiis inscripsit Petrus de Tuderti prior generalis ordinis Servorum. Eum animi demissione adductum ad sacerdotium ascendere noluisse, ac virginitatem usque ad obitum intactam servasse, testatus est Petrus Nicolaus Pistoriensis ejusdem ordinis, ejusque virtutes alii quoque memorarunt. In ejus causa signata a Clemente IX commissione, expeditisque litteris remissorialibus, constructus est Florentiæ particularis processus super cultu immemorabili, et casu excepto, ac super iisdem archiepiscopus Florentinus a congregatione delegatus sententiam tulit, quam postea congregatio eadem annuente Clemente XI 20 Novemb. 1717 confirmavit.

§ XXXVII.

De B. Seraphino de Asculo, seu de Monte Granario laico professo ordinis Minorum Capuccinorum S. Francisci.

146. etc. Hujus beati virtutes, et miracula præter alios extollit Boverius (*tom.* 2 *annal. Ord. Capuc. ad an.* 1604, *pag.* 718) juxta quem obiit anno 1604. Paulus V anno 1610 media constitutione inquisitionis, indulsit, ut ante ejus sepulcrum lampas arderet. Urbanus VIII vero, editis decretis, ne servi Dei nondum beatificati publice colerentur, permisit, ut ejusdem beati cultus persisteret. Hinc congregatio rituum, confectis auctoritate apostolica processibus, ac lata sententia super casu excepto, 11 Mart. an. 1619 censuit posse ad ulteriora procedi, annuitque Clemens XI. Porro hoc congregationis judicium non cultui immemorabili, sed prædictis indultis innixum fuit.

§ XXXVIII.

De B. Humilitate Faventina.

149. etc. Obiit an. 1310, et archiepiscopus Florentinus, super ejus virtutibus, et miraculis processus confecit, quibus ad congregationem missis, Urbanus VIII signavit *commissionem* introductionis: idcirco expeditis litteris *remissorialibus*, alii processus auctoritate apostolica compilati, et ad congregationem missi sunt an. 1630. Tandem an. 1716 impetrata *commissione* resumptionis, ut ostenderetur obedientia decretis Urbani præstita, actum fuit de ejus cultu immemorabili, non per novum processum, sed ex gratia speciali, per processus apostolicos superius indicatos, utpote qui probationes etiam continebant, ad cultum immemorabilem pertinentes. Quapropter congregatio rituum, annuente Pontifice, eundem cultum, et casum exceptum 9 Decembr. an. 1719 approbavit. Ejus vitam ex pluribus collectam exhibent Bollandiani (*ad* 22 *Maji tom.* 5). Festum solemni pompa Faventiæ celebratur: corpus vero in suburbio Florentiæ incorruptum manet, et recurrente festo ad publicam venerationem exponi-

tur. Sed et ex processibus desumitur, missam de communi in ejus honorem fuisse celebratam, ac nomen in litaniis invocatum.

§ XXXIX.

De B. Dalmatio ordinis sancti Dominici.

152. etc. Decessit hic an. 1341. Deinde constructo auctoritate ordinaria processu circa an. 1714 super ejus cultu immemorabili, judices, ab episcopo Gerundensi delegati, sententiam tulerunt. Tum Clemens XI an. 1719 *commissionem* introductionis causæ signavit : tandem congregatio rituum, 9 August. an. 1721 annuente Innocentio XIII prædictam sententiam super cultu immemorabili, et casu excepto confirmavit. De hujus beati virtutibus, miraculis, ac publico continuato cultu plura referunt Franciscus Diegus (*in histor. provinc. Arag. Barcinone edita an.* 1599), et alii ordinis Prædicatorum. Insignius vero de ejus vita monumentum reliquit Nicolaus Eymericus ejusdem ordinis, ejusdem beati coætanæus, et alumnus.

§ XL.

De B. Andrea de Comitibus ordinis Fratrum Minorum S. Francisci.

155. 156. Hic an. 1302 occubuit. Quod spectat ad ejus causam, Innocentius XIII prævio rescripto congregationis rituum anno 1723 signavit commissionem introductionis. Inde episcopus Anagninus processum construxit, ac sententiam tulit super casu excepto a decretis Urbani, quam postea eadem congregatio confirmavit. Memoratus autem Pontifex decretum congregationis per litteras apostolicas in forma brevis approbavit 15 Febr. anno 1724.

157. etc. Wadingus (*de Scriptor. Ord. Min. p.* 17), et alii testantur, librum *de partu* Virginis ab hoc beato fuisse conscriptum, sed non invenitur. Cardinalitiam dignitatem, ab Alexandro IV vel Bonifacio VIII oblatam humillime recusavit. Plures scriptores ejus sanctitatem laudant. Vitam conscripsit Antonius Maria Bonuccius Societatis Jesu. Constans est auctorum sententia, Bonifacium VIII dixisse, se velle Andream inter sanctos referre, si eidem supervixisset. Non perfecit tamen, licet supervixerit, ob temporum calamitatem. Sepultus est in ecclesia Minorum Conventualium extra Castrum Pillei diœcesis Anagninæ. De ejus cultu autem plura habentur in processu superius indicato.

§ XLI.

De sex vel septem Fundatoribus religiosis ordinis servorum B. Mariæ Virginis.

161. etc. Horum nomina, juxta communem opinionem, sunt Bonfilius Monaldinus, Joannes Manettus, Benedictus Antellensis, Bartholomæus de Amideis. Ricoverus Lippius, Gerardinus Sosteneus, Alexius Falconerius. Hi viri nobiles in eremum montis *Senarii* sese receperunt, ibique ordine servorum B. Virginis instituto, mortui sunt. Solus Alexius in conventu SS. Annuntiationis Florentiæ obiit, cujus corpus ad eundem montem asportatum una cum aliis sub ara majori conditum est. Tanta sensuum mortificatione vixerunt, ut Gaufridus cardinalis legatus eos serio admonuerit de nimia in se ipsos austeritate, quam propterea tantisper remiserunt. Demum causa beatificationis, et canonizationis Alexii, sumptibus ejus nobilissimæ familiæ, absoluta est. Quod ad alios spectat, congregatio rituum 7 Jul. 1725 annuente Benedicto XIII affirmavit, constare de eorum cultu immemorabili, super quo ordinarius Florentinus sententiam tulerat.

§ XLII.

De B. Serapione martyre religioso professo ordinem B. Mariæ Virginis de Mercede redemptionis captivorum.

167. etc. Hic beatus, natione Anglus, a S. Pietro Nolasco in ordinem admissus est. Duas captivorum redemptiones perfecit : primam Murtiæ, alteram Algariæ, ubi, deficiente pecunia, in pignus mansit, ac Christi fidem libere annuntians, cruci affixus, martyr occubuit, ejusque martyrium describitur in chronicis ejusdem ordinis. Antiquitus huic beato altaria dicata sunt; aliæ quoque publici cultus species memorantur in processibus. Porro processus super cultu immemorabili confecti sunt Barcinone, et Gerundæ. Barcinonensis episcopus sententiam tulit super casu excepto, eamque annuente Pontifice, approbavit congregatio rituum anno 1728, cujus decretum Benedictus XIII, litteris apostolicis in forma brevis 14 Jul. an. 1728 roboravit.

§ XLIII.

De B. Joanne de Dukla ordinis Minorum observantium S. Francisci.

170. etc. Mortuus est beatus hic vir ann. 1484. Ejus virtutes et miracula in chronicis provinciæ Poloniæ Minorum observantium, a Wadingo (*ad ann.* 1484 *to.* 14) relatis recensentur. De ejus cultu immemorabili actum fuit in congregatione rituum anno 1657, sed ob quosdam processuum defectus, aliaque ob incommoda causa dilata est, donec expeditis novis litteris remissorialibus, ac novo processu in civitate, et diœcesi Leopoliensi confecto, congregatio eadem 17 Jan. annuente Clemente XII an. 1733 affirmavit, constare de cultu immemorabili, et casu excepto. In hac causa exhibitum fuit breve Innocentii VIII de transferendo privatim B. corpore ab uno ad alium locum intra eamdem ecclesiam, sed cum non esset in forma authentica, vim adminiculi duntaxat habuit.

§ XLIV.

De B. Benedicto papa XI ordinis Prædicatorum.

174. 175. Hic ex familia Bocasia Tarvisii natus, in juventute grammaticam pueros docuit, ut refert Franciscus Pipinus (*l. 4 Chr. c. 48, inter Script. rer. Ital. tom. 9*) ejus contemporaneus. Ordinem Prædicatorum ingressus, ac lectoris sacrarum Litterarum munere functus, magister generalis totius ordinis electus est. A Bonifacio VII cardinalis, et episcopus Hostiensis creatus, et in Hungariam legatus apostolicus missus, postea eidem Bonifacio in pontificatu successit, pluribusque laudabiliter gestis, obiit Perusiæ, non sine veneni suspicione. Humilitate præcipue fulsit, ejusque sanctitatem plures apud Petrum Thomam Campana in ejus vita testantur. Miraculis post obitum clarus, statim Tarvisii, et Perusiæ publicum cultum obtinuit. Tandem signata a Clemente XII commissione introductionis causæ, congregatio rituum 21 April. an. 1736 eodem Pontifice annuente, episcopi Perusini sententiam super illius cultu immemorabili, et casu excepto approbavit.

§ XLV.

De B. Michelina Tertiaria ordinis Minorum Conventualium S. Francisci.

176. 177. Beata hæc Pisauri orta, duodennis nobili viro nupsit, quo viduata, filii ex eo suscepti curam gesssit. Bonis postea in pauperes distributis, susceptoque habitu tertii ordinis S. Francisci, Palæstinam invisit. In monte Calvario Dominicam recolens passionem, in extasim rapta est, tum ad sensus reversa, memorans Redemptoris dolores, astantes ad lacrymas movit. Pisaurum reversa ibidem obiit. Ejus gesta, præter alios, retulerunt Bollandiani (*ad. 19 Jan. tom. 3*). In ejus causa confectis ab episcopo Pisaurensi processibus, ac lata sententia super cultu immemorabili, et casu excepto, tum signata a Clemente XII *commissione* introductionis, congregatio rituum sententiam ipsam confirmavit, cujus decreto idem Clemens per litteras apostolicas in forma brevis 24 April. ann. 1737 robur addidit. Acta hæc sunt cura potissimum Fabii cardinalis de Oliveriis Pisaurensi, cujus etiam sumptibus magnificentissimum Triduum in basilica SS. Apostolorum de Urbe in honorem beatæ celebratum est.

§ XLVI.

De B. Rita, sive Margarita de Cassia.

178. Urbanus VIII prævio consilio congregationis rituum, in ejus honorem officium, et missam de communi concessit diœsesi Spoletinæ, et ecclesiis Eremitarum S. Augustini. Ejus vita describitur in lectionibus propriis a sacra congregatione approbatis. Alias cultus species indulsit Benedictus XIII, sed et illius nomen descriptum est in martyrologio romano. Quocirca congregatio rituum casum exceptum ex indultis apostolicis approbavit.

§ XLVII.

De B. Clara de Montefalco moniali ordinis Eremitarum S. Augustini.

179. 180. Ex alibi dictis, canonizatio hujus beatæ promota fuit apud Joannem XXII, cujus jussu processus constructi fuere, sed ob gravissima Sedis Apostolicæ negotia, causa non fuit absoluta. Urbanus VIII officium, et missam in ejus honorem indulsit ordini Eremitarum S. Augustini, idque extensum fuit ad diœcesim Spoletinam, approbatis lectionibus propriis secundi nocturni. Hinc signata a Clemente XII commissione resumptionis, ex dictis indultis approbatus est casus exceptus. Hujus B. nomen in martyrologio romano descriptum est, ubi etiam in ejus visceribus Dominicæ passionis mysteria renovata dicuntur. Ternos quoque globulos carneos, qui et singuli, et bini, et terni æquale pondus haberent, ex ejus corpore eductos fuisse testantur plures apud Fortunium Licetum (*ad 2 quæsit. per epist. c. 43*).

§ XLVIII.

De venerabili servo Dei Joanne Angelo Porro sacerdote professo ordinem Servorum B. Mariæ Virginis beato *nuncupato.*

181. 182. Mortuus est an. 1506 ejusque virtutum, et miraculorum meminerunt F. Michael Augustinus, aliique ejusdem ordinis. Ferunt, ejus corpus nunquam in commune sepulcrum inferri potuisse. Cum incorruptum repertum fuisset, super quoddam altare ecclesiæ, seu ordinis Mediolani cum pompa collocatum fuit, inde ad sacellum honorificentius translatum. Occasione processus super cultu immemorabili provide a postulatoribus recognitum fuit, cum incorruptionem ex miraculo adstruerent. Vicarius generalis Mediolanensis ad sacram congregationem epistolam misit, affirmans, ejus cultum in dies auctum fuisse, nemine, ne sancto quidem Carolo Borromæo, contradicente. In ejus causa signata a Clemente XII commissione introductionis, ordinarius Mediolanensis processus construxit, ac sententiam pronuntiavit super cultu immemorabili, et casu excepto. Congregatio vero rituum, perpensis processibus, sententiam ipsam, annuente Pontifice, 13 Jul. ann. 1737 confirmavit

§ XLIX.

De B. Andrea Cucciola sacerdote professo ordinis Minorum S. Francisci.

183. etc. Hic natione Hispellas fuit unus ex primis discipulis S. Francisci. Plures regiones peragravit prædicans verbum Dei, ac in patriam reversus obiit an. 1254. Illum virtutibus, et miraculis

claruisse referunt Rodulphus Tossinianensis (*hist. Seraph. l.* 1, *pag.* 73), aliique. Inter alias species antiquissimi cultus hujus beati, festum ab an. 1360 celebratum invenitur. Super eodem cultu jam constructi fuerant processus, ac signata commissio introductionis : sed exortis dubiis super decretorum Urbani intelligentia, causa siluit, donec an. 1729 signata commissione reassumptionis a Benedicto XIII, episcopus Spoletanus auctoritate apostolica novum processum confecit, ac sententiam tulit super cultu immemorabili, et casu excepto, quam congregatio rituum, annuente Clemente XII, approbavit 19 Jul. an. 1738.

§ L.

De B. Coleta virgine reformatrice ordinis S. Claræ.

187. etc. Gandavi migravit e vita B. Coleta an. 1447. Ejus gesta descripsit Stephanus ordinis Minorum, ejusdem beatæ coævus, et ex eo Surius, aliique. Statim post obitum venerationem obtinuit ; et Nicolaus episcopus Sereptanus ejus reliquias solemni pompa elevavit, publicæque exposuit venerationi. Addit Wadingus (*ad ann.* 1447 *n.* 59, *tom.* 11), Gericum Minoritam a S. Pio V, expetiisse, ut omnibus Coletanis beatæ festum liceret celebrare : Pontificem exegisse documenta, hæc vero Romam pervenisse, eo defuncto. Post hæc Clemens VIII permisit ut in monasterio Gandavensi ejusdem ordinis missa, et officium de communi in honorem B. Coletæ celebrarentur, anniversario obitus die. Eamdem facultatem Gregorius XV et Urbanus VIII impertiti sunt monasterio Ambianensi et monasterio suburbii S. Honorati Parisiensis, ejusdem ordinis : tum sacra congregatio rituum ad plura loca extendit, ac demum lectiones proprias secundi nocturni approbavit, cum oratione propria. Quapropter 23 Jan. ann. 1740 sacra congregatio, signata a Clemente XII commissione, affirmavit constare de cultu immemorabili, et casu excepto ex apostolicis indultis; annuitque Benedictus XIV cum Clemens obierit. In hoc congregationis decreto fit mentio commissionis, non vero introductionis, vel reassumptionis, cum hæ in causis casus excepti ex indultis apostolicis omitti possint, quod et factum est in causa S. Agnetis a Monte Politiano.

§ LI.

De B. STEPHANA de Quinzanis monialis ordinis Prædicatorum.

194. etc. Hæc obiit anno 1530. Ejus vitam sub nomine legendæ in compendium redegit F. Petrus ordinis Prædicatorum, beatæ contemporaneus, quam postea auxit. De hac legenda sermo fit ad calcem martyrologii ordinis Prædicatorum, et occasione signaturæ commissionis perpensa fuit. Alii quoque ejus virtutes descripserunt. Quare judices ab episcopo Cremonensi delegati processum confecerunt, ac sententiam super cultu immemorabili, et casu excepto addiderunt. Hinc anno 1738, signata a Clemente XII commissione introductionis causæ, ac proposito in congregatione dubio, an dicta sententia esset confirmanda, opposuit promotor fidei, non fuisse ab eo recognitam prædictam legendam, quam scripturæ postulatorum memorabant, ideoque causa dilata fuit, donec legenda a promotore revisa 10 Dec. ann. 1740 sacra congregatio, annuente Pontifice, sententiam confirmavit.

§ LII.

De B. Alvaro de Corduba sacerdote professo ordinis Prædicatorum, fundatore cœnobii S. Dominici de Scala Dei civitatis Cordubæ.

198. etc. Beatus Alvarus ex nobili familia Cordubæ natus, in suæ ætatis flore ordinem Prædicatorum ingressus est. Prædicationi verbi Dei se devovens ingentes labores, maximo cum animarum lucro, sustinuit. Hispaniarum reginæ a confessionibus esse recusavit, constructoque cœnobio S. Dominici prope Cordubam, contemplationi, et austeritati se dedit. Obiit an 1430. Ejus sanctitate, ac prodigiis permoti Cordubenses, statim, uti sanctum, coluerunt. Plura referunt Joannes Marietta in ejus vita aliique ejusdem ordinis. Plures cultus huic beato exhibiti species numerantur : præcipuæ tamen sunt quas nonnulli episcopi Cordubenses præstiterunt, et referuntur in processu apostolico. Hujus beati causa ab anno 1627 agitari cœpit. Etenim signata commissione introductionis sub Urbano VIII et reassumptionis a Clemente X, expeditisque remissorialibus, et compulsorialibus, episcopus Cordubensis judex delegatus, compilato processu, declaravit cultum beati immemorabilem, adeoque casum exceptum a decretis Urbani VIII. Verum tamen congregatio rituum id confirmare respuit, quia testes, de immemorabili deponentes, non satis probabant cultum centenarium ante decreta Urbani, adeoque coadjuvandas esse probationes edixit. Vi hujus rescripti novus processus apostolicus constructus est, ac nova super antiquo cultu allata sunt documenta. Hinc sacra congregatio, Pontifice annuente, 16 Septembris an. 1741 casum exceptum approbavit.

§ LIII.

De ven. servo Dei Petro Gonzalez sacerdote professo ordinis Prædicatorum, San-Telmo *et* beato *nuncupato.*

206. etc. Natus est in terra Fromistæ diœcesi Palentinæ, cujus cathedralis decanatu abdicato nascentem Prædicatorum ordinem ingressus est. Egregiis eluxit virtutibus, præcipue in concionibus obeundis, et excipiendis fidelium confessionibus, in quo munere præsto fuit B. Ferdinando III Castellæ regi. Obiit in urbe Tudensi circa ann. 1246 uti

habetur in antiqua ejus vita legenda manuscripta, cui alii scriptores consentiunt. Plura in processus compulsata fuerunt monumenta, antiquissimum beati cultum comprobantia, ejusque sub titulo beati, ac sancti meminerunt S. Antoninus (*in chron. p.* 3, *tit.* 23, *c.* 10, § 5), et alii. Magnam in eo fiduciam habent nautæ, quibus periclitantibus sub specie ignis apparere, et opem ferre dicitur, teste Tamayo (*in Martyrol. Hisp. ad* 14 *Apr.*) de Salazar cum aliis. Quod spectat ad ejus causam, confecti fuerunt auctoritate ordinaria processus super vita, et miraculis; quibus accesserunt alii duo ex curia Tudensi super fama sanctitatis, et miraculorum, tum super cultu immemorabili, super quo episcopus Tudensis sententiam quoque protulit, quare Benedictus XIV an. 1740 signavit commissionem introductionis causæ. Post hæc pluribus allatis documentis super cultu immemorabili, quin etiam indulgentiarum brevibus, in ejus honorem expeditis a Clemente VIII aliisque Pontificibus, congregatio rituum 9 Decemb. an. 1741 approbante Pontifice, sententiam prædictam super casu excepto confirmavit.

§ LIV.

De B. Joanna Valesia regina Franciæ, et fundatrice ordinis B. Mariæ Virginis sub regula S. Francisci.

212. etc. Hæc beata ex Ludovico XI Galliarum rege, et ex Carolina a Sabaudia an. 1465 orta, virginitati servandæ studuit; sed, genitoris jussu, nupsit duci Aurelianensi, a quo dimissa austeram vitam duxit, ac instituto sanctimonialium Annuntiationis ordine, obiit an. 1504 cum magna sanctitatis opinione. Ejus acta recensentur ab Arnoldo Ferroni Burdigalensi (*in hist. de rebus gest.*), et ab aliis in pluribus monumentis. Plurimæ immemorabilis cultus species in ejus causa recensitæ sunt, sed præcipue ex authentico monumento apparuit, proprias recitatas fuisse in ejus honorem centum annis ante decreta Urbani VIII litanias, antiphonas, orationes, et versiculum. Præterea, combusto a Calvinistis ejusdem corpore, cineribusque dispersis, cultus, populique concursus ad ejus tumulum non est imminutus. Plura in hac causa referuntur acta sub Urbano VIII et Alexandro VII. Tandem an. 1738 expeditis a sacra congregatione novis litteris remissorialibus, et compulsorialibus, archiepiscopus Bituricensis, ab ea delegatus, particulari processu, ac sententia cultum immemorabilem declaravit; congregatio vero 14 Ap. an. 1742 sententiam confirmavit. Benedictus XIV rescriptum congregationis prius ore tenus, inde per litteras apostolicas in forma brevis 18 Jun. ejusdem anni approbavit.

§ LV.

De B. Gerio patrono Montis Sancti.

218. Ex nobili familia comitum Lunelli in provincia Occitania ortus B. Gerius, cum iter in Palæstinam instituisset, obiit sæculo XIII in confiniis Montis Sancti in Piceno. Ejus corpus, finitimis populis certatim exigentibus, immobile perstitit, donec quadrigæ a juvencis indomitis actæ impositum, ad locum *Columbario* prope Montem Sanctum delatum est. Hæc, et similia describuntur in ejus vita, scripta an. 1326, quæ asservatur in archivio archiepiscopatus Firmani, et apud alios. Plures cultus species erga hunc beatum recensentur in eodem codice, et in libris decretorum Montis Sancti. Præterea Pius II indulgentiam quandam in ejus honorem elargitus est. Quibus omnibus perpensis 28 Jul. an. 1742 congregatio rituum, ex dispensatione apostolica, cultum immemorabilem ejusdem beati, et casum exceptum, annuente Benedicto XIV, declaravit, ac pro-vicarii generalis ab archiepiscopo Firmano delegati sententiam super iisdem confirmavit.

§ LVI.

De B. Benedicto a S. Philadelphio laico professo ordinis Minorum observantium Reformatorum sancti Francisci.

219. etc. Beatus Benedictus ex parentibus genere Mauris, religione catholicis, in pago S. Philadelphii, vulgo *S. Fradello*, diœcesis Panormitanæ ortus, religioni Minorum observantium Reformatorum S. Francisci nomen dedit. Licet laicus, et plane rudis esset, præpositus tamen in conventu Panormitano S. Mariæ de Jesu renuntiatus est, ubi non sine magna sanctitatis opinione obiit anno 1589, uti referunt Octavius Cajetanus Siracusanus (*Idea oper. de vit. SS. c.* 2), et alii. In ejus causa, signata a Clemente XI an 1713 commissione reassumptionis, congregatio rituum an 1742 distulit approbationem casus excepti, addens coadjuvandas esse probationes. His demum elucidatis, perpensisque super cultu publico, et casu excepto processibus apostolicis 11 Maji ann. 1743, annuente Pontifice, eundem cultum, et casum approbavit. Huic approbationi fundamentum suppeditavit ejusdem congregationis permissio, ut corpus B. Benedicti e sacrario in ecclesiam transferretur. Cumque prius non constiterit, id fuisse permissum ad introducendum, vel augendum publicum cultum, ideo congregatio approbationem distulerat. Verumtamen ex circumstantiis ejusdem permissionis, ex litteris Philippi III regis Hispaniarum, datis ad archiepiscopum Panormitanum pro translatione corporis impetranda a congregatione; et ex cultu ejusdem beati in plures provincias diffuso et aucto, apparuit permissionem respexisse cultus introductionem, vel augmentum. Probationes vero adjuvit epistola Urbani VIII in forma brevis, qua laudavit civitatem Panormitanam, quod corpus beati Benedicti veneraretur.

§ LVII.

De B. Francisco Patritio ordinis Servorum B. Mariæ.

224. etc. Nobilibus, piisque parentibus Senis ortus, habitum tertii ordinis a S. Philippo Benitio prius suscepit; inde ordini Servorum B. M. V. se penitus mancipavit. Pietate in beatissimam Virginem, humilitate, aliisque virtutibus, ac miraculis clarus obiit an. 1326 juxta Archangelum Gianium (*centur.* 1, *annal. Ord. Serv. l.* 7), et alios. In ejus causa acta quædam sunt sub Urbano VIII et Clemente XII. Tandem, signata a Benedicto XIV commissione reassumptionis, expeditisque litteris remissorialibus, et compulsorialibus, vicarius generalis Senensis a congregatione rituum delegatus processum super immemorabili hujus beati cultu, seu casu excepto compilavit, ac sententiam tulit, quam subinde congregatio ipsa 31 Aug. an. 1743, annuente Pontifice, confirmavit. Plura sunt ejus cultus argumenta, idoneis testibus comprobata.

§ LVIII.

De B. Nicolao Albergato, S. R. E. cardinali, et episcopo Bononiæ.

227. Benedictus XIV commissionem introductionis causæ hujus beati signavit. Jampridem in curia Bononiensi conditus fuerat processus super observantia decretorum Urbani VIII, unde deducebatur cultum publicum huic beato fuisse exhibitum, consentientibus episcopis Bononiensibus, immo super eodem sententiam tulerat Jacobus Boncompagni cardinalis archiepiscopus Bononiensis. Jam vero idem Benedictus ejus acta a Jacobo Zeno episcopo Feltrensi, et Bellunensi conscripta accurate edi jussit. Cumque in congregatione rituum ordinaria proponendum esset dubium de observantia decretorum Urbani VIII, ipsemet Benedictus ad beati vitam, et cultum spectantia fuse exposuit. Quapropter cardinales omnes congregati, communi suffragio declararunt, obedientiam decretis Urbani fuisse præstitam: hanc causam esse ab iis exceptam, adeoque B. Nicolai cultum esse canonicum. Cardinalium sententiæ laudatus Pontifex assensus est. Post hæc statuit modum pingendi imagines beati: permisit, ut in civitate, et diœcesi Bononiensi, in basilica Liberiana Romæ, et ab omnibus Carthusianis in ejus honorem celebraretur missa de communi, et officium cum lectionibus propriis. Lectiones vero ipse Benedictus composuit, ac singula, quæ ad cultum restrictum B. Nicolai pertinent, distincte decrevit, demum permisit, ut nomen cum elogio inscriberetur romano martyrologio. Omnia fuse describuntur in decreto in causa edito a Benedicto XIV, 25 Septembr. an. 1744, quod aliis litteris apostolicis in forma brevis communivit.

§ LIX.

De B. Pacifico a Ceredano ordinis Minorum S. Francisci de Observantia.

228. etc. Ceredani in diœcesi Novariensi ortus est anno 1424 B. Pacificus, et a quodam abbate Benedictino eruditus. Parentibus, cæterisque consanguineis orbatus ordinem S. Francisci amplexus est. Pluribus muneribus sub Sixto IV functus in Sardiniam secundo appulit, ibique obiit anno 1482 sive 1470. Ejus reliquiæ in pluribus locis venerationem obtinuerunt. Pluribus modis ejus cultus introductus, et auctus est. Processum super sanctitate vitæ, virtutibus, miraculis, et cultu immemorabili compilaverat ordinarius Novariensis, et casum exceptum declaraverat. Quapropter, signata commissione introductionis causæ, congregatio rituum, annuente Pontifice, 3 Jul. an. 1745 sententiam ordinarii confirmavit.

Hæc sunt, quæ pertinent ad casus exceptos a decretis Urbani VIII a Sede Apostolica hactenus approbatos.

CAPUT XXV.

De revisione operum conscriptorum a Dei servis, de quorum beatificatione, et canonizatione tractatur.

1. etc. Hujusmodi operum revisio debet præcedere signaturam commissionis. Eam statuit Urbanus VIII in suis decretis. Sed ex antiquioribus monumentis etiam deducitur. Nam Enginius III, coacto in civitate Trevirensi concilio, Hadelbertum Virdunensem episcopum misit ad S. Heldegardem, ut libros ejus revelationum exciperet. Hos in concilio publice legi jussit: Sanctam, ut revelationes conscriberet, et ad se mitteret, litteris apostolicis monuit, teste Trithemio (*oper. histor. par.* 2 *in chron. Hisaugien. ad an.* 1150). Libri quoque revelationum S. Birgittæ a cardinali de Turrecremata, aliisque revisi fuerunt.

5. etc. Sed ut apertius pateat, legem revisionis non fuisse primo ab Urbano VIII conditam, S. Raymundus de Pennafort, præter canonum collectionem, composuit etiam summam casuum conscientiæ. Hæc ante ipsius canonizationem perpensa fuit, uti desumitur ex relatione auditorum rotæ, et aliis. Iidem auditores in causa sancti Caroli Borromæi asseruerunt, discutienda esse opera, an sanam doctrinam, et Ecclesiæ catholicæ conformem continerent: secus abstinendum esse a canonizatione. Id ipsum testatur Grattarola (*de ejus canoniz. par.* 1, *c.* 35).

8. 9. Ad hæc Augustinus Triumphus (*de potest. eccl. qu.* 15, *art.* 1), negat, canonizandum esse quemquam *propter fructum scientiæ*, quia hæc est bonum intellectus: canonizandus vero debet esse universaliter, et simpliciter bonus: cujusmodi non est, *nisi qui habet bonam voluntatem divina caritate informatam.* Addit Rocca (*de canoniz. SS. to.* 1,

c. 30) quod quamvis apud ecclesiasticum *vita æterna videatur promitti habenti donum scientiæ*, hæc tamen *non ex se tantum, sed igne caritatis accensa præmium illud promeretur, et consequitur.* Ideoque, cum scientia sit gratia gratis data, et cum peccato mortali stare possit, *nullum efficax sanctitatis argumentum*, inquit Scacchus (*de not. et sign. sanct. sect.* 8, *c.* 5) *ex solo scientiæ infusæ dono desumi poterit.* Nihilominus docet Lezana (*sum. theol. sacr. tom.* 3, *tract.* 4, *disput.* 4, *qu.* 3), *quod si agatur de personis alias magnæ opinionis sanctitatis, utique si adminiculata ea fuerit simili dono scientiæ, magnum inde argumentum desumetur ad ipsam sanctitatem comprobandum, et credendum, tale donum esse scientiæ a Deo infusæ, et veram gratiam gratis datam, et proinde tales personas dignas esse, quæ ab Ecclesia canonizationis honore decorentur.* Revera caritate ferbuit doctrina S. Pauli, doctorum Ecclesiæ, aliorumque antiquorum in martyrologio romano doctrina insignium; sed ne recedamus ab his, qui canonizationem meruerunt, postquam hæ causæ Romanis Pontificibus reservatæ sunt, ejusmodi fuit doctrina SS. Bernardi, Ludovici Tolosani, Thomæ Aquinatis, aliorumque plurium; quorum, quidem scientia in bullis canoniz. divinitus infusa dicitur, sed in eorum causis adminiculi duntaxat locum obtinuit ad heroicas virtutes, et insignem in Deum caritatem dignoscendas.

10. 11. Tandem convenit omnibus sanctis scientia dirigens bona creata ad bonum divinum. Quæ vero Deum, ejusque attributa respicit, si caritate perficiatur, illustriorem reddit canonizationem, præcipue si fuerit infusa. Sine hac tamen sanctitas stare, et indoctus canonizari potest. Hinc profluit necessitas examinandi canonizandorum scripta, quæ si Ecclesiæ proficiant, attendi poterunt in discussione virtutum. Sic cardinalis Sacchettus laudavit opera S. Francisci Salesii, dum acta ejus causæ in consistorio retulit. Quod si libri errores contineant, causæ beatificationis, et canonizationis silentium imponitur. Hæc ad ornatum dicta sint, utque pateat necessitas revidendi opera servorum Dei. De his enim in sequentibus fusius agetur.

CAPUT XXVI.

Quænam sint opera servorum Dei revidenda, et approbanda.

1. 2. Revisioni subjicienda sunt opera, quæ servi Dei, non quæ alii de servis Dei scripserunt, veluti affirmarunt Joannes Bona, postea cardinalis, et Esparza e Societate Jesu electi ad examinanda opera, quæ cuidam servæ Dei tribuebantur, et ut eruitur ex causa servæ Dei Agnetis a Jesu. Revisionem quoque merentur, quæ nonnulli tanquam a servis Dei accepta scripserunt, uti contigit in causis servorum Dei Joseph a Cupertino, et Marianæ a Jesu, ac S. Aloysii Gonzagæ: hæc enim habentur tanquam a servis Dei scripta, si tamen hujusmodi scriptores fide digni sint: nam si omnes, quæ audierunt a servis Dei, referrent ea probitate, qua confessarius B. Angelæ de Fulgineo omnia, quæ ab ipsa intellexerat, retulit, revisores tuto, ac facili judicio consilium sacræ congregationi probare possent; sed cum interdum nonnulla vel tanquam a servis Dei dicta contingantur, aut probe non referantur, revisores omnia diligenter expendere debent, antequam de his operibus judicium proferant. Quod si testes in processu affirmarent, aliquem Dei servum asseruisse aliquam propositionem, hæc non a revisoribus, sed a cardinalibus, et consultoribus expendenda erit. Quæcumque igitur a servis Dei, licet martyribus, scripta sunt, revisionis legi subduntur, omnia enim decretis generalibus comprehenduntur, sive ingentem molem constituant, sive intra paucas pagellas contineantur: sive composita fuerint, ut ederentur, vel ad aliorum institutionem: sive ut nunquam lucem aspicerent, aut ad privatam institutionem, et commodum, ut colligere est ex causis SS. Paschalis Baylon, Francisci Borgiæ, et aliorum.

3. etc. Quod ad opera spectat summorum Pontificum, quorum beatificatio, et canonizatio pertractatur prænotandum est, quatuor esse Pontificum causas, postquam judicialis ordo in examen causarum beatificationis, et canonizationis introductus est, videlicet, S. Pii V, B. Gregorii X, Innocentii XI et Benedicti XI. Jam vero opera ante pontificatum scripta revisioni subdenda sunt. Quæ in pontificatu composita sunt, si vim legis habeant, vel universalis Ecclesiæ regimen respiciant, a revisione eximuntur, utpote a Pontifice vel ex cathedra, vel tanquam supremo Ecclesiæ Pastore docente provenientia. Revidenda vero sunt, quæ ab eo, tanquam privato doctore scripta essent, ut in causis eorumdem quatuor Pontificum factum est.

6. etc. Pro hac revisione perficienda, opus est, ut opera autographa exhibeantur, si nunquam typis edita fuerint, uti contigit in causis S. Paschalis Baylon, et servæ Dei Joannæ a Cruce. Si opera sine servi Dei nomine edita fuerint, eidem vero adscribantur, tunc autographa afferenda sunt si eodem mortuo typis impressa fuerint: secus si eo vivente. In causa cujusdam servi Dei cardinalis Azzolinus relator particularem congregationem coegit, ut examinaretur quædam propositio, quæ in opere autographo discrepabat ab alio typis edito. Autographa post revisionem postulatoribus petentibus restituenda sunt, dummodo exemplar cum autographo collatum in actis sacræ congregationis remaneat, juxta decretum ejusdem congregationis in causa S. Stanislai Kostkæ.

9. Si autographi character difficulter intelligatur, congregatio rituum permittere poterit, ut *sumatur* exemplum, deputato ab episcopo loci fideli scriptore, qui characterem intelligat. Exemplum vero cum originali conferri debet coram episcopo per notarios ab eodem eligendos: hi jurare debent, se munus fideliter executuros: omnibus adesse debet promotor

fiscalis : inde subscribi exemplum debet ab episcopo, promotore, et notariis, sigillo episcopi muniri, et per fidelem portitorem ad congregationem deferri, ut colligitur ex decreto (15 *Dec.* 1691) edito in causa servæ Dei Annæ a S. Bartholomæo. Si exemplum in Urbe sumendum sit, cardinalis causæ relator scriptorem designat : notarius congregationis collationem perficit coram protonotario congregationis, ac promotore fidei, vel subpromotore, et uterque subscribere debet. Portitor autem est ipse notarius, qui exemplum tradit vel secretario congregationis vel cardinali relatori.

CAPUT XXVII.

Quando, per quos, et quomodo fieri debeat operum revisio.

1. Juxta decreta generalia, libri servorum Dei ante quemcumque inquisitionis actum in causa beatificationis, et canonizationis essent in sacra congregatione expendendi ; adeoque ante expeditionem litterarum remissorialium, nisi Pontifex dispensaverit, ut in causa servi Dei Francisci Gonzagæ factum est.

2. etc. Præterea juxta eorumdem decretorum litteram signatura commissionis videtur præcedere debere operum revisionem ; signatura enim commissionis non est actus inquisitionis, sed ad illam via, et ab ea magna parte pendet congregationis jurisdictio. Huic assumpto favet antiquior ejusdem congregationis usus, ut insinuant causæ SS. Francisci Salesii, et Laurentii Justiniani.

5. etc. Verum etiam juxta recentiorem usum, revisio operum præcedere debet signaturam commissionis. Et merito, ne postulatores tempus, et pecuniam perdant, quoties aliquo in operibus errore reperto, imponendum sit causæ silentium. Nec obstat, quod congregatio tunc operum revisionem sine jurisdictione demandet : nam operum revisio, et approbatio inter requisita recensentur ad obtinendam commissionis signaturam. Interdum tamen imminente probabili periculo mortis testium, signatura commissionis præcessit operum revisionem, ut scilicet testes examinarentur, ne probationes perirent : addita tamen clausula, ne, confectis processibus, ad ulteriora, nisi revisis operibus, procederetur. Id colligitur ex causis servorum Dei Maffaldæ, et Joannis de Palafox : et huic praxi adhæsit Benedictus XIV in causa servi Dei Francisci de Castillo.

8. Si commissio introductionis causæ sine dispensatione, operibus non revisis, signata esset, causa suspenditur, donec revisio fiat, uti contigit in causis servorum Dei Claræ Mariæ a Passione, Gregorii Lopez, et aliorum. Interdum etiam opera ante beatificationem non examinata, fuerunt postea revisa. Porro in causis introductionis ante decreta Urbani VIII regula est, ut non signetur commissio resumptionis, nisi opera, antea non revisa, approbentur.

9. Hoc operum servorum Dei examen committitur cardinali causæ relatori, cum facultate utendi opera, et consilio consultorum congregationis rituum, vel inquisitionis, aut aliorum. Aliquando relatio horum operum commissa fuit promotori fidei. Relatore absente, nulloque in ejus locum suffecto, congregatio ipsa revisores destinat. Absentia relatoris durante, alium cardinalem eligere potest congregatio, qui relationes operum a revisoribus exaratas perpendat, earumque sensum congregationi exponat. Novo relatore electo, postulatoribus licet a congregatione petere revisorum confirmationem, ipsa vero annuere consuevit.

10. Revisores secreto designantur, qui relationem revisionis scriptam, ac sigillo munitam ad relatorem mittere debent, ut hic eorum, suamque in congregatione ordinaria sententiam aperiat. Si plures ex congregatione suffragentur revisioni, secretarius Pontifici refert, quo confirmante, ad ulteriora proceditur: aliter perpetuum silentium causæ imponitur. Si aliquam ob causam unusquisque cardinalis congregationis relationes revisorum legere debeat, relator eas pridie congregationis ad singulos mittere tenetur. Difficultates in relationibus excitatas poterit congregatio communicare postulatoribus, ut responsiones parent. Communicantur autem, vel exhibendo relationes, subductis revisorum nominibus, vel omnia indicando fidei promotori, qui vel particulares animadversiones, vel difficultates in compendium redigit, ut postulatoribus innotescant, et cardinalibus labor imminuatur.

11. Relator revisores designat, si opera sint alicujus molis, et momenti : si vero sit exigua, ipse in eadem congregatione legit : hæc suum interponit judicium, quod secretarius Pontifici refert. Vel etiam dum petitur signatura commissionis, exhibentur exemplaria unicuique cardinali congregationis, ut dum agitur de commissione admittenda, opera etiam approbari possint.

12. etc. Denique revisores debent in relatione exprimere operis titulum, substantiam, divisionem, propositiones censura dignas, et similia ; tum suum addere *votum* consultivum, relationem proprio charactere subscribere, ac judicio congregationis, et Pontificis subjicere. Ex decreto quoque congregationis 10 Octob. 1661 exprimere debent excusoris nomen, locum, et tempus impressionis, numerum capitulorum, et paginarum, ut opera, et editio revisa innotescant. Ante memoratum decretum cum revisiones verbis generalibus absolverentur, congregatio proinde semper censuit, eas causis nondum absolutis non suffragari, adeoque novas revisiones demandavit, diversimode tamen, ut colligitur ex causis S. Joannis de Capistrano, B. Alexandri Sauli, ac ven. cardinalis Bellarmini.

CAPUT XXVIII.

De advertendis in horum operum revisione.

1. etc. Finis judicii revisionis est, ut videatur, an doctrina servi Dei sit ab omni theologica censura immunis: idcirco si aliquid aliud revisores adnotent, non attenditur. Colligitur id ex sæpe laudatis decretis, et usu congregationis: nam in causis servorum Dei Ludovici a Ponte, et Alphonsi Rodriquez, cum revisores aliqua præter doctrinam adnotassent, mandavit progressum ad ulteriora, addens, oppositiones revisorum a fidei promotore in animadversionibus super dubio virtutum esse recensendas.

4. Hic rescribendi modus admitti potest, vel cum revisores nonnulla adnotaverint virtutibus servi Dei opposita: vel cum congregatio, admissa doctrina, adhuc existimet aliquid ex illa inferri adversus mores ejusdem servi Dei, ut contigit in causa ven. cardinalis Bellarmini. Sepositis his circumstantiis, judicium de revisione operum absolvi debet, neque ob sanæ doctrinæ dubietatem remitti ad tempus, quo de virtutibus agendum est.

5. His positis, revisores, juxta decreta Urbani VIII advertere debent, an operibus insit error contra fidem, vel bonos mores, aut doctrina nova, et a sensu Ecclesiæ aliena. Decreta singulas censuras theologicas non recensent; at revisores in suffragio, quod exhibendum relatori est, unamquamque propositionem propria censura notare debent.

6. 7. Quod ad *novitatis* censuram spectat, neque nova, neque damnabilis est doctrina, quæ, licet aliquid noviter dicat, nova tamen non docet; sicuti neque si vox nova usurpetur non ad significandam rem novam, sed ad mysteria fidei facilius exponenda hæresesque refellendas. Quare doctrina nova erit, quæ vana, et inutilia, Scripturisve, et patribus adversantia exhibet, aut quæ studio novitatis, vel ut novum aliquid adversus Ecclesiæ regulas tradat, novas adhibet voces.

8. Præterea, qui regulas in legendis patrum, aut sanctorum operibus dradiderunt, affirmant, eorum dicta, quoad fieri potest, in benigniorem partem esse accipienda: si id non possit, errorem modeste notandum esse: advertendam scriptoris ætatem: tempus, quo scripta prodierunt, et edita sunt: an auctor more concionantis, aut viri simpliciter loquentis scripserit: metaphoricam locutionem a naturali distinguendam; demum obscura unius loci per clariora alterius explicanda esse.

9. 10. Addunt, qui evulgarunt cautelas servandas ab iis, quibus superiores committunt examinanda opera scriptoris catholici: scriptoris mentem, non ex aliqua particula, sed ex tota scripturæ textura a revisoribus esse repetendam: benignitatem severitati adjungendam: judicium de alienis sententiis, non ex propria, sed juxta doctrinæ probabilitatem esse ferendum. Enim vero, demptis, quæ de operibus patrum, et sanctorum adnotata sunt, revisores hucusque exposita, et a dictis auctoribus latius explicata observare debebunt. Recte tamen monet magister Ferre (*trac.* 2, *de Fid. q.* 16, *n.* 50), censuras propositionibus probabilibus inustas, multoties caritati, et paci fidelium adversari. Quare Sixtus IV animadvertit in nonnullos theologos, qui censura notabant hanc opinionem: *neque abhorres peccatores, sine quibus nunquam fores, tanto digna Filio*, teste Diago (*hist. provinc. Arag.* l. 1, *c.* 33), qui sanum illorum verborum sensum explicat.

CAPUT XXIX.

Utrum doctrina, quæ cum scripta fuit, non erat censura digna, est autem, cum examinatur, progressum impediat ad ulteriora in causa canonizationis?

1. etc. Huic dubio negative respondendum esse, suadet historia ecclesiastica. Profecto docuit S. Cyprianus, baptismum collatum ab hæreticis esse irritum. Eum tamen excusat S. Augustinus (*l.* 1, *de Bapt. contra Donat. c.* 18, *tom.* 9, *oper.*), quia tunc quæstio nondum fuerat in concilio generali definita. Præterea postquam idem Augustinus de prædestinatione, et gratia Pelagium confutaverat, nonnulli in Gallia episcopi, aliique viri, quos eruditione, et sanctitate fulsisse testatur S. Remigius (*l. de* 3 *epist. apud Gilbert.*), Semipelagianis adhæserunt. Ipsi tamen, inter quos numerantur Hilarius Arelatensis, Cassianus, Vincentius Lirinensis, et Faustus Rejensis, a scriptoribus ecclesiasticis excusantur ex eo, quod eorum opera synodum Arausicanum II precesserint, in qua controversia Semipelagianorum fuit definita.

5. Porro certa est Hilarii sanctitas, cum ejus nomen descriptum sit in martyrologio romano ad 5 Maji, et colatur præsertim in ecclesia Arelatensi. Quod autem spectat ad ejus doctrinam, plures eam ob omni errore vindicant, nam et poema de *Providentia*, quod apud Bellarminum *de script eccl.* sapit doctrinam Massiliensium, illi abjudicant: et alterum Hilarium laicum, qui iisdem Massiliensibus patrocinabatur, ab eo distinguunt. Alii ipsum erroris Pelagiani insimulant, sed ex nonnullis ejus sententiis ante mortem resipuisse putant.

6. Cassiani quidem merito fit in catalogo sanctorum Petri Natalis, et in martyrologio Ferrarii: quin etiam colitur apud Græcos, et Massilienses: nonnullæ quoque ejus reliquiæ jussu Urbani V ad publicam venerationem expositæ fuerunt: et S. Gregorius Magnus sanctum appellavit. Plures tamen illius doctrinam, utpote a S. Prospero impugnatam, a nota *Semipelagianismi* vindicari non posse affirmant.

7. Vincentius Lirinensis inter sanctos describitur in martyrologio romano ad 24 Maji, ac statim post obitum coli cœpit. Ejus commonitorium laudant Baronius, Bellarminus, et alii. Nihilominus Natalis Alexander (*ad sæculum* 5, *caput* 3, *art.* 7, § 7).

aliique eundem Semipelagianorum fautorem faciunt.

8. Faustus ex monacho episcopus Rejensis colitur in ecclesia Rejensi, ubi in ejus honorem officium recitatur. Molanus, Baronius, et Tillemontius eum e catalogo sanctorum expunxerunt. Baronius tamen ad an. 490 sententiam revocavit; at constanter asseruit, illius doctrinam Semipelagianorum erroribus esse infectam, licet Sirmondus apologiam pro Fausto ediderit. Baronio alii plures subscripserunt.

9. Ex his inferri posse videtur, nullam esse controversiam de sanctitate Hilarii, Cassiani, et Vincentii: modicam de sanctitate Fausti. Deinde eorum doctrinam a nonnullis defendi, ab aliis impugnari, qui tamen conveniunt, nullam inde eorundem sanctitati notam esse inurendam, quia si docuerunt aliter, ac a Sede Apostolica definitum est, id fecerunt antequam Ecclesiæ judicium prodiisset. Hæc itaque exempla ostendunt, non obstare canonizationi opera servi Dei, tempore examinis subjecta censuræ propter novam Ecclesiæ definitionem, si cum scripta fuere, ab omni censura erant immunia.

CAPUT XXX.

In quo antecedentis capitis sententia confirmatur exemplis causarum canonizationis.

1. 2. Primum exemplum suppeditat causa Ricardi Armachani archiepiscopi an. 1357. Hic asseruerat, fideles, qui in Paschate regularibus peccata confiterentur, teneri ex præcepto Ecclesiæ eadem confiteri proprio parocho. A Mendicantibus ad curiam pontificiam vocatus, de illa aliisque propositionibus adversus regulares egit coram Innocentio VI et cardinalibus in consistorio. Pontifex litem suspendit, decrevitque, ne quidquam innovaretur. Lis postea adversus opinionem Richardi pluries decisa est, ac nonnulli auctores eum tanquam hæreticum traducere ausi sunt. Nihilominus cum prænotata ex bono zelo dixerit, ac de ejus sanctitate, et miraculis fama vigeret, Bonifacius IX *remissoriam* expedit, ut in ea inquireretur.

3. etc. Accedunt recentiora exempla. Cum fratres ordinis Prædicatorum affirmarent, sanguinem Christi, in passione effusum, permansisse hypostatice unitum divinitati: fratres vero ordinis Minorum id ipsum negarent; S. Jacobus de Marchia an. 1462 Brixiæ publice de Paschatis prædicavit, sanguinem Christi in triduo passionis ab unione *hipostatica* excidisse, ideoque cultum latriæ tunc non meruisse. Hanc assertionem quidam ex ordine Prædicatorum sequenti die erroneam, et hæreticam in concione declaravit: Jacobus a Brixia inquisitor ejusdem ordinis, S. Jacobum litteris familiaribus admonuit, ut assertionem revocaret, utpote jussu Clementis VI in cathedrali Barcinonensi tamquam hæreticalem, et erroneam publice damnatam. Nihilominus S. Jacobus feria tertia proxima assertionem in concione instauravit, quapropter inquisitor ipsum sub anathematis pœna monuit, ut vel sententiam revocaret, vel ad se accederet, de fide responsurus.

7. etc. Episcopus Brixiensis contentionibus sedandis studuit, de qua re instrumentum in ejusdem palatio exaratum refert Wadingus. Nihilominus inter utriusque ordinis theologos contentio exarsit, ac magno animorum æstu quæstio agitata fuit sub Pio II, qui tamen quæstionis resolutionem distulit, ut fuse referunt Raynaldus, atque Spondanus ad an. 1463, S. Jacobum ab omni hæresis nota in nonnullis brevibus vindicavit, ac demum sub pœna anathematis latæ sententiæ decrevit, ne quisquam ex Prædicatorum, et Minorum ordinibus de memorata controversia publice, vel privatim dissereret, neque alterutri ex adductis sententiis hæresis nota inureretur, donec Sedis Apostolicæ judicium prodiret. Hanc Pii II constitutionem S. Jacobus reverenter suscepit.

11. 12. A tempore Pii II nulla prodiit expressa controversiæ definitio. Sed cum ex Tridentino (*sess.* 13, *c.* 3) sanguis dicatur pars Christi, ideo cardinalis de Lugo (*de Incarn. disp.* 14, *sect.* 7, *n.* 105) negavit, sententiam de separatione sanguinis Christi a divinitate in triduo passionis posse amplius sine nota sustineri. Quapropter, exorta sub Paulo V controversia, an resumptioni causæ canonizationis S. Jacobi obstaret ejus de sanguine Christi doctrina, negotium cardinali Bellarmino commissum fuit, qui, perpensis rebus gestis sub Pio II retulit congregationi, posse ad ulteriora procedi. Congregatio huic sententiæ adhæsit, omnibusque Pontifici relatis, hic breve pro causæ resumptione expediri jussit.

13. 14. Urbanus VIII formalem S. Jacobi beatificationem peregit. Sed cum pro canonizatione requireretur nova commissio resumptionis, restitit promotor fidei, opponens, quæ de sanguine Christi S. Jacobus docuerat: dedecere enim videbatur, parari aditum ad ultimum Ecclesiæ judicium, cum adhuc sub judice lis esset, an canonizandus propositionem hæreticalem prædicasset. Ideo causa siluit usque ad Innocentium XII, tum vero congregatio rituum theologos designavit, ut doctrinam S. Jacobi expenderent. His tandem asserentibus, opinionem S. Jacobi, cum ab eo promulgaretur, fuisse probabilem, causa resumpta est, ac sub Benedicto XIII absoluta. Hoc exemplum insinuat, doctrinam, quæ, cum scriberetur, poterat sine nota defendi, licet non possit tempore examinis, non obstare progressui causæ beatificationis, et canonizationis.

CAPUT XXXI.

In quo alia ad antecedentium comprobationem exponuntur desumpta ex relationibus revisorum exhibitis congregationi sacrorum rituum.

1. 2. In revisione operum cujusdam servi Dei adnotarunt revisores, cum in summa theologica docuisse, posse summum Pontificem dispensare, ut in regionibus, vino carentibus, missa sine vino cele-

bretur. Id Norvegis permisisse dicitur Innocentius VIII propter vini penuriam, cumque hoc Innocentii breve, quod ab aliis ut fabulosum rejicitur, pro genuino haberetur, dum servus Dei scripserat, prædicta propositio causæ progressum non retardavit.

3. etc. Alter Dei servus docuerat, Ecclesiam catholicam juxta præceptum divinum statuisse, ut homines, et mulieres, nisi voto religionis, aut aliter impedirentur, matrimonium contraherent, ut crescat genus humanum, donec electorum numerus impleatur. Hinc asseruisse videbatur, vigere adhuc præceptum Adamo impositum de multiplicandis hominibus. Verum cum communior theologorum opinio hujus præcepti permanentiam adstruat, ac solum difficultas sit de ejus congruentia cum consilio evangelico servandi castitatem : propositio non impedivit causæ progressum. Porro quomodo præceptum illud vigeat, et cum consilio evangelico componatur, late explicant theologi cum S. Thoma (2, 2, *qu.* 152, *art.* 2, *ad* 1).

7. Acrius discussa fuit sententia alterius servi Dei, qui in suis operibus protestabatur, se tanto Dei amore imbutum esse, ut ei libenter placere, et servire vellet sine ullo præmio, etiam æternæ gloriæ. Jam vero Innocentius XII damnavit hanc archiepiscopi Cameracensis propositionem : ***Datur habitualis status amoris Dei.... sine ulla mixtura proprii interesse. Neque timor pœnarum, neque desiderium remunerationum habent amplius in eo partem, etc.***

8. etc. Nonnulli ex revisoribus ejusmodi propositiones dimittendas esse censuerunt, utpote a probis viris ante decisionem Innocentii usurpatas. Sed Benedictus XIV tunc nondum fidei promotor, invitatus a postulatoribus, ut sensum suum exponeret, advertit admissum fuisse ab archiepiscopo Cameracensi prædictum statum ab omni lucro semotum; alibi tamen, ne videretur excludere spem theologicam, affectum quendam naturalem mercedis ab eodem invectum : verumtamen adversus hanc Cameracensis doctrinam insurrexisse Jacobum Bossuet episcopum Meldensem (*in oper. Mystici in tuto, Schola in tuto, Quietismus redivivus*), eamque pluribus argumentis convellere conatum fuisse. Cum tamen controversia inter hos præsules ab Innocentio XII resoluta, non actum, sed habitum amoris respiceret; servus Dei autem tantum de actu amoris locutus esset : sacra congregatio censuit, ejus doctrinam a reprobata Cameracensi discrepare, præcipue cum in suo opere spei theologicæ, et cupiditatis fruendi Deo sæpe meminerit, adeoque ab objecto beatitudinis se tantum abstraxisse videatur, in quo nullum est absurdum juxta theologos.

11. Similis controversia agitata fuit in examine opusculi cujusdam servi Dei asserentis, se velle libenter sustinere pœnas inferni, ne ulla creatura condemnaretur, ac desiderare omnium salutem, etiam cum propriæ discrimine. Hæc ordini caritatis adversari, et prædictæ archiepiscopi Cameracensis doctrinæ respondere visa sunt. Verum ipse Benedictus, suadentibus causæ postulatoribus, scripturam exaravit, et ultro admisit, unumquemque magis se ipsum, quam proximum diligere debere, juxta doctrinam SS. Augustini (*de disc. Christ. c.* 6, *oper. to.* 6,) et Thomæ (2, 2, *q.* 26, *n.* 4), at Dei servum ita locutum ad denotandam maximam erga proximum dilectionem, ejusque salutis desiderium : quemadmodum illud Moysis *Exod.* 32, *aut dimitte eis, aut dele me de libro tuo :* et Apostoli *ad Rom.* 9, *Optabam anathema esse pro fratribus*, explicant Theodoretus (*oper. to* 3, *par.* 1, *pag.* 73) et Isidorus Pelusiota (*epist.* 58, *l.* 2).

12. 13. Ejusmodi locutio, etsi *hyperbolica* videatur apud Gagnæum *in epist. ad Rom.* 9, et respicere aliquod impossibile apud Cornelium a Lapide *in eamdem epist.* nihilominus a plerisque sanctis usurpatam testatur idem Cornelius cum aliis : et ab omnibus, Deum ferventissime amantibus commendatam probat Bossuet (*Instruct. super statu orat. l.* 9). Nec inde sequitur, Dei servum salutem aliorum propriæ anteposuisse, aut hanc de caritate doctrinam post damnatas archiepiscopi Cameracensis propositiones recipi non posse, uti ex doctrina S. Augustini (*tom.* 3, *oper. par.* 1, *qu.* 147) aliorumque colligitur.

14. Tandem finis controversiæ impositus est, attenta modificatione a servo Dei adhibita, videlicet, quod propriæ salutis dispendium intelligebat, non quoad culpam, aut privationem amicitiæ Dei, sed quoad pœnam, et hanc temporalem: quæ desideria meritoria sunt apud S. Joannem Chrys. (*hom.* 16, *in Epist. ad. Rom. c.* 9, *tom.* 9, *oper.*) quem alii sequuntur.

15. Aliam demum controversiam suppeditavit doctrina, seu factum cujusdam beatæ, in cujus vita dicebatur eadem non curasse acquirere indulgentias plenarias, cum vellet propriis operibus satisfacere Deo pro peccatis commissis. Huic sententiæ obstare videbatur doctrina Cajetani (*in opus. to.* 1. *tract.* 16, *de Indul. q.* 2, *ad* 3) et aliorum, scilicet, perfectos æmulari charismata meliora, sectando etiam indulgentias, ut expediti sint ad vitam æternam. Verum, cum postulatores reposuissent, beatam non contempsisse indulgentias, pluraque etiam ex doctrina theologorum congessissent, congregatio rituum censuit, illud non officere approbationi virtutum beatæ.

CAPUT XXXII.

De adnotatis, et adnotandis per revisores super visionibus, revelationibus, et propheliis.

1. Visiones, revelationes, et prophetiæ, a servis Dei, aut ab aliis, eorum jussu, scriptæ, subjiciendæ sunt revisioni, priusquam causæ ad ulteriora progrediantur.

2. etc. Revisores itaque aliquando dubitarunt de revelationibus, in quibus servi Dei dixerunt, nuntiatam sibi suorum remissionem peccatorum, vel prædestinationem ad gloriam : aut nomen Angeli custodis : item de visionibus Christi, quas exponens quædam serva Dei, memoravit amplexus, oscula, et

tactus. At omnia hæc ex quibusdam monumentis, et scriptoribus admittenda esse videntur.

6. Nonnunquam notarunt revelationes continentes contraria probatis historiis, aut aliis revelationibus; vel statuentes tamquam certa, quæ nondum ab Ecclesia definita sunt. Sic in revelationibus S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, et aliarum adnotarunt, Christum dici tribus clavis in cruce confixum; cum tamen revelationes S. Birgittæ, et opinio communior quatuor clavos referant.

7. Alias adnotarunt, prophetias non fuisse eventu comprobatas: etsi ex S. Gregorio (*tom.* 2, *oper. l.* 2, *dial. c.* 21) prophetiæ spiritus mentes prophetarum non semper irradiat.

8. Hæc quoad notata: quod vero spectat ad notanda, judicium de prædictis instituitur in sacra rituum congregatione, ut inquiratur, an aliquid contra fidem, mores, et Ecclesiæ sensum contineant: an sint supra naturam; num approbandæ, an tolerandæ, vel prætermittendæ. Porro divina dici nequit revelatio pugnans cum sacris Litteris, traditionibus, ac definitionibus Ecclesiæ. Quapropter si qua revelatio sit hujusmodi, ea quidem progressui causæ obicem afferret. Profecto cum Petrus Lucensis canonicus regularis asseruerit, mulierem quandam eximiæ sanctitatis divinitus accepisse, Christum Dominum non in utero, sed juxta cor matris fuisse conceptum, suspecta fuit hæc revelatio, utpote sacris Litteris contraria, teste Joanne Baptista Mantuano carmelita (*to.* 4, *tract. de Concept. Christi in Exod. ad cardin. Gonzagam*).

9. Præterea revisorum erit adnotare, si quid tamquam divinitus revelatum dicatur, quod adhuc sit sub Ecclesiæ judicio. Id saltem proderit, ut, si ad ulteriora in causa procedendum sit, ejusmodi revelata inter divina non recenseantur. Huc referri posse videntur, quæ in meditationibus de Christi passione aliquando confinguntur, sed rejicienda esse affirmat Suarez. (*tom.* 2, *in* 3, *par. dis.* 33, *sect.* 1).

10. Prædicta de remissione peccatorum, prædestinatione, et nomine Angeli custodis fuerunt a revisoribus ultra ipsorum munus adnotata. Ab ipsis enim doctrina expendenda est; in prædictis vero qualitas revelationis difficultatem affert. Laudabiliter tamen adnotarunt, cum sic congregationi innotescant necessitas perpendendi qualitatem revelationum, meditationum, visionum, et prophetiarum.

11. Qualitas igitur revelationum expendenda est, quando proponitur dubium de virtutibus. Tunc fidei promotor debet strictim perpendere qualitates ejus, cui factæ sunt, earumque modum, et effectus. Earum approbatio est mera permissio, ut edantur ad fidelium utilitatem: approbatis vero debetur assensus tantum fidei humanæ. Si inter se opponantur, nullum inde sequitur absurdum, ut explicat Joan. Gerson (*tom.* 1, *oper. col.* 24).

12. Primum itaque in congregatione rituum advertendum est, an revelationibus, visionibus, et prophetiis insint aliquid contra fidem, et bonos mores, aut novum aliquid, et a sensu Ecclesiæ alienum. Quando agitur de virtutibus, inspiciendum est, an is, cui revelationes factæ dicuntur, fuerit gratiis gratis datis a Deo illustratus. Tandem petentibus postulatoribus, instituendum est judicium super earum approbatione. Sæpe institutum fuit examen revelationum, visionum, et apparitionum, non tamen semper, aut eodem modo approbationem meruerunt.

CAPUT XXXIII.

An doctrina contra fidem, vel Ecclesiæ regulas obstet beatificationi, et canonizationi, si ante obitum a Dei servo fuerit retractata, aut fuerit judicio Ecclesiæ subjecta, cum scripta fuit?

1. etc. Doctrina ab aliquo servo Dei contra Ecclesiæ definitiones in rebus fidei, vel morum scripta, ac mox serio retractata, beatificationi, et canonizationi non obsistit. Id comprobat doctrina S. Ambrosii (*tom.* 1, *oper. apol.* 1, *David. c.* 2), et eruitur ex S. Augustino (*tom.* 9, *l.* 2, *de Baptism. c.* 4) et Vincentio Lirinensi (*in commonit. num.* 11) laudantibus S. Augustini, qui in libris retractationum multa in aliis operibus scripta correxit, erroresque confessus est. In litteris autem ad Renatum, et Petrum presbyterum errores Victoris paucis confutavit, eidemque scripsit, ut eos corrigeret. Neque enim error, sed animus obstinatus facit hæreticum.

6. Huc spectat etiam Ecclesiæ disciplina, quæ inter sanctos colit eos qui Christum negarunt, ac postea pro eodem mortem sustinuerunt. Accedit exemplum Petri Abaelardi. Hunc a conciliis Suessionensi, ac Senonensi, et ab Innocentio II tamquam hæreticum damnatum, et ab omnibus derelictum Petrus venerabilis abbas Cluniacensis (*apud Baron. ad an.* 1140, *num.* 11) suscepit, ac Pontifici reconciliavit: inter monachos receptus ab erroribus resipuit, addita fidei confessione, ut proinde multi merito contendant, non esse hæreticis adnumerandum.

7. His addi potest, quod Pius II in sua bulla 7 (*Bullar. nov. to.* 3, *par.* 3) retractat quæ in minoribus constitutus pro concilio Basileensi contra Eugenium IV scripserat. Cuncta hæc innuunt, retractationem erroribus remedio esse, eorumque maculam abstergere.

8. Controversia itaque ad eos redacta, qui errata non retractarunt, sed Romanæ Ecclesiæ judicio subjecerunt, pertractanda est ex canonistis, ex monumentis ecclesiasticis, et ab exemplis.

9. Docent itaque canonistæ, non esse hæreticum, qui errorem suum supponat judicio Sedis Apostolicæ, vel fidem Romanæ Ecclesiæ tenere confiteatur: propterea Joannem de Poliaco, a Joanne XXII damnatum, fuisse hæreticum negant. Addunt, hæreticum fieri per intellectus errorem; pertinaciam vero per dictam subjectionem eliminari. Concludunt,

damnato libro, non proinde censeri damnatum auctorem, si librum correctioni Pontificis submiserit, uti constat de Cassiano, et Fausto Rejensi. Damnato autem auctore, censeri damnatos etiam libros, ut fuse docet Fagnanus (*in cap.* Damnamus *de sum. Trin. et Fid. Cathol.*).

10. Ex monumentis ecclesiasticis, voluntas emendationis errantem in fide ab hæreticorum cœtu exclusisset, si fuisset sincera, ut colligitur ex facto Zosimi papæ in causa Cœlestii, et Pelagii apud S. Augustinum (*l.* 2, *Bonif. c.* 3, *tom.* 10, *oper.*). Aliquando errantes ex imperitia inter hæreticos non recensuit Ecclesia, teste Cassiano (*coll.* 10, *c.* 3). Interdum debita Ecclesiæ subjectio errantes ab hæreticorum numero excludit apud Facundum Hermianensem (*l.* 12, *c.* 1, *tom.* 10, *Bibl. PP. pag.* 100). Alii demum ab hæresis nota se vindicarunt, correctioni se subjicientes, uti fecit Petrus Abaelardus (*in prol. introd. ad Theol.*).

11. Succedunt exempla. Joakim Cisterciensis abbas monasterii Florensis in Calabria, vir cæteroquin pius, veram, ac simplicem essentiæ divinarum personarum unitatem negavit, et similitudinariam, atque collectivam defendens, damnatus est in concilio Lateranensi sub Innocentio III. At cum omnia judicio Sedis Apostolicæ submisisset, idem Innocentius noluit, præjudicium ullum in monasterio Florense ab eo fundatum ex hac damnatione derivari. Ipsum postea verum catholicum declaravit Honorius III. Plura in ejus defensionem collecta recensent Bollandiani (*ad* 29 *Maji to.* 7 *in disq. hist.* § 4), quæ tamen refellit Natalis Alexander (*dissert.* 2, *ad sæc.* 13 *et* 14). Miraculis etiam claruit, et cultum, ubi sepultus est, obtinet: immo monachi Florenses inquisitionem in ejus miracula petierunt. Hinc infertur, errantem non esse hæreticum, si omnia judicio Ecclesiæ subjecerit; et non esse ejus causæ silentium imponendum.

12. Neque periclitari videtur sana doctrina, si inter beatos, et sanctos adscribatur, qui eidem in rebus fidei, et morum adversatus est. In primis enim revisores referre possent, eum in aliquo deliquisse, sed tamen excusandum cum omnia judicio Ecclesiæ submiserit. Deinde solus unanimis SS. patrum consensus in explicandis sacris Litteris, et in rebus fidei, et morum, est *infallibile* divinæ revelationis testimonium apud S. Augustinum (*tom.* 2, *oper. epist.* 82, *num.* 3), Vincentium Lirinensem (*in commonit. num.* 39), et concilium Tridentinum (*sess.* 4, *in decr. de edit. libr.*).

13. Hæc disputationis gratia dicta sint, quæ tamen ad rem præsentem non faciunt: non enim agitur de homine inter hæreticos adscribendo, sed de processu causæ beatificationis. Quod si Ecclesia proborum virorum simplicitati interdum ignovit, inde non infertur, idem agendum esse in causa beatificationis, et canonizationis, cum hæc non sit causa necessario definienda. Tandem decreta generalia statuunt, ut feratur judicium de qualitate propositionis, ut est in se, independenter ab intentione proferentis: adeoque ad ulteriora procedi non poterit, statim ac constet, servum Dei aliquid scripsisse contra fidem, bonos mores, et Ecclesiæ sensum, etiamsi bona intentione scripserit. Nec suffragatur exemplum doctrinæ retractatæ: hæc enim habetur veluti nunquam tradita, quod dici nequit de doctrina, quæ solum submissa sit Ecclesiæ judicio.

CAPUT XXXIV.

De libris, sive operibus servorum Dei, quæ reperiri non possunt, et de aliis quæ iisdem falso aliquando adscribuntur.

1. 2. Si Dei servus opera scripsit, nec reperiantur, sacra congregatio scribit ad episcopos locorum, ut ea per se, vel per alios, in dignitate ecclesiastica constitutos perquirant, ut factum est in causis B. Alexandri Saulii, et Bernardini Realini. Episcopi, vel eorum subdelegati, cum notario curiæ ecclesiasticæ, et promotore fiscali ad archivia, et bibliothecarios, superiores, et duos seniores monasterii de operibus interrogant. Si iidem affirment, se nescire, eadem ibi esse, id jurejurando confirmare debent. Tum judex scrutatur archivium, et bibliothecam; et in tota diœcesi per publica edicta, etiam sub comminatione censurarum, opera diligenter perquirit. Inventa diligenter expenduntur, et cum instrumento de actis in perquisitione ad congregationem mittuntur. Si reperiri nequeant, mittitur instrumentum de diligentiis adhibitis, et tunc congregatio demandare solet, ut ad ulteriora in causa procedatur. Si in urbe perquisitio facienda sit, promotor fidei, et subpromotor prædicta præstabunt.

3. etc. Quod si postulatores contendant, opera non esse servi Dei, cui adscribuntur, id concludenter comprobáre debent, juxta decreta generalia. Si opera manuscripta sint, congregatio rituum mandat ordinario, ut ea ad Urbem mittat. Si in Urbe sint, præcipit promotori, ut ea excipiat, et ad secretarium deferat. Eorum veritas ex subscriptione alicujus notarii, vel per comparationem cum certa scriptura servi Dei, vel per testes, illius caracterem callentes exquiritur. Cumulantur adminicula ex communi opinione, et ab assertionibus auctorum, præsertim contemporaneorum. Advocantur periti antiquorum caracterum, quorum relationes, juramento firmatæ, in particularem processum, qui conficitur, inseruntur, ut congregatio ex his omnibus statuat, an opus sit servi Dei, ac revisioni supponendum. Profecto in causa B. Humilitatis, asserentibus peritis, caracteres opusculorum, quæ eidem tribuebantur, non pertinere ad tempora, quibus beata vixerat, congregatio rituum jussit ad ulteriora procedi.

6. Hæc quoad opera manuscripta. Si vero edita sint, et postulatores contendant, non esse servo Dei attribuenda, id quoque perspicuum reddere debent

Quomodo id fieri possit, suggerit Mabillonius (*de stud. Monaster. to.* 2, *c.* 13). Præterea si in opere reperiantur auctoritas, res, aut vocabula servo Dei posteriora, si fabellæ, ac narratiunculæ ab ejus ingenio dissonæ; si hæresis ab eo alias impugnata, et similia, liber erit servo Dei adjudicandus: quemadmodum Baronius, et alii Sixto III adjudicant opera, hæresim Pelagianam præ se ferentia, quam idem Pontifex impugnaverat. Omnia hæc locum habent in examine manuscriptorum. Quapropter si congregatio existimet, opus non fuisse a servo Dei compositum, proceditur ad ulteriora, quin illud expendatur; secus, si illius esse appareat.

7. Hucusque exposita illustrantur exemplis. In causa S. Jacobi de Marchia congregationi rituum innotuit quoddam opusculum in modum dialogi adversus Fraticellos manuscriptum, quod Wadingus (*in syll. scrip. Ord.*) S. Jacobo adjudicaverat. Clemens XI opusculum ad se deferri jussit, tum antiquorum caracterum peritissimos delegit, ut perpenderent, an revera S. Jacobus illud conscripserit. Periti tempus, caracteres, aliaque plura in opusculo ad trutinam revocarunt, ex quibus ad summum suspicio aliqua suboriebatur, S. Jacobum pauca addidisse. Ex his omnibus Pontifex advertens, non constare opus illud esse S. Jacobi, cum decreta Urbani in hoc non probabilitatem, sed certitudinem exigant, fidei promotorem advocavit pro edendo decreto, ut illo non obstante, ad ulteriora in causa procederetur. Verumtamen, absente cardinali causæ relatore, ac postulatoribus negligentibus, decretum illud sub Benedicto XIII editum est, qui canonizationem quoque S. Jacobi absolvit.

8. etc. Alterum exemplum præbet causa B. Joannis Cantii. Nonnulla scripta ipsi tamquam auctori tribuebantur; continentia propositiones, quæ sanæ doctrinæ non consonabant. Postulatores perpenderunt, historicos ab ætate B. Joannis valde remotos, opera hæc B. Joanni adscribere, silentibus tamen antiquioribus: caracterem differe a vero caractere B. Joannis: auctorem operum diversa sibi nomina imposuisse. Ex his, aliisque pluribus conjecturis, et circumstantiis congregatio respondit, *non constare esse opera B. Cantii, et posse procedi ad ulteriora.*

11. In causa B. Benedicti XI ante progressum ad ulteriora revisioni fuere supposita quædam commentaria in *cap.* 5 *Matth.* quæ tamen fortasse non ab eo, sed a Benedicto XII sunt composita. At vel postulatores id neglexerunt, vel congregatio censuit, non ita facile opus illud Benedicto XII adscribi posse.

12. His omnibus addendum, numquam dici posse doctrinam servi Dei approbatam a S. Sede, etiamsi judicium revisorum, quod ea decretis Urbani VIII non adversetur, admissum a congregatione fuerit, et a Pontifice confirmatum. Quare potest reverenter impugnari, etiamsi auctor inter beatos, aut sanctos relatus fuerit, uti de doctrina S. Bernardi sensit Nicolaus monachus in epist. ad Petrum Collensem.

CAPUT XXXV.

De signatura commissionis in genere.

1 etc. Hæc signatura est supplicatio a postulatoribus summo Pontifici exhibita, et ab eodem admissa, atque subscripta, per quam congregationi rituum impertitur facultatem procedendi in causa beatificationis et canonizationis alicujus servi Dei. Ex constitutione 74 Sixti V non videtur necessaria pro unaquaque causa: quod quidem testatus est etiam cardinalis Gesualdus in causa S. Hyacinthi: nunc tamen omnino requiritur, cum ejus formula decretis Urbani VIII inserta sit.

5. Ante institutam rituum congregationem, petentibus principibus, aut populis alicujus canonizationem, Pontifex, re cardinalibus in consistorio exposita, committebat episcopis inquisitionem in genere, et in specie. Examen vero processus prius auditoribus, inde tribus cardinalibus deferebat. Hæc vel vivæ vocis oraculo expediebantur, vel in libris consistorii describebantur, cum in antiquis monumentis nulla fit mentio *commissionis.*

6. Instituta congregatione rituum, consuevit expediri breve, ac dirigi eidem congregationi. Aliquando Pontifex in eodem brevi facultatem dedit congregationi procedendi in genere, et in specie, ut in causa S. Philippi Nerii, et aliorum. Interdum in uno brevi facultatem in genere; in alio facultatem in specie concessit, ut in causa S. Teresiæ.

7. Tunc quoque auditores rotæ examinabant processus: quare ipsi dirigebantur commissiones, expeditæ in scriptis a cardinali præfecto congregationis post summi Pontificis oraculum. Aliquando tamen Pontifex ipse has commissiones signavit, sed sine brevis expeditione.

8. 9. Editis Urbani VIII decretis in desuetudinem abierunt commissiones per breve, adeoque iisdem decretis inserta fuit forma commissionis, complectens inquisitionem in genere, et in specie, reservata tamen Pontifici facultate demandandi expeditionem commissionum pro unoquoque articulo. Sæpe advocati consistoriales in publico consistorio petierunt, ut hæ commissiones signarentur. At sive præcessisset, sive non hujusmodi instantia, cum ageretur de signanda commissione introductionis causæ beatificationis, et canonizationis, cogebatur congregatio præparatoria, in qua cardinalis causæ relator exponebat contenta in processibus ordinariis, vel in documentis extrajudicialibus. Si ex his desumeretur fama sanctitatis, et virtutum, vel martyrii, aut miraculorum, decernebatur, ut in prima congregatione generali commissio Pontifici exhiberetur. In congregatione generali relator prædicta repetebat, additis principum petitionibus pro canonizatione: tum si fama satis probata videretur, Pontifex commissionem signabat. Hæc desumuntur ex regestis congregationis pro causa servi Dei Alexandri Luzaghi.

10. Post hæc recenti consuetudini viam aperue-

runt decreta Innocentii XI. Nunc enim aperto processu ordinario, et electo causæ relatore, procurator informationem componit, quam una cum processu fidei subpromotori communicat. Promotor fidei animadversiones exarat, quibus procurator respondet. Causa deinde in congregatione ordinaria proponitur; si hæc annuat, procurator commissionem componit, et promotori communicat; hic in calce testatur, se eam vidisse. Exhibetur denique secretario congregationis et per hunc Pontifici, qui eam signat per verbum *placet*, addita prima littera sui nominis, quod ante pontificatum habebat, prius tamen citandus est fidei promotor.

11. Signatura commissionis nullum importat cultus initium; sed solum efficit, ut obtineri possint litteræ remissoriales, et compulsoriales pro apostolicis processibus construendis.

12. Signata commissione, S. Sedes manum ad causam apposuisse dicitur, nullusque potest amplius ei se immiscere. Sola commissionis petitio ejusmodi appositionem non inducit, juxta decretum in causa servorum Dei Jacobi Salesii, et Guillelmi Saltamochii 15 Febr. 1659 editum.

CAPUT XXXVI.

De** signatura commissionis **in causis, quæ post Urbani VIII decreta introducuntur, et quæ procedunt per viam non cultus.

1. Commissio introductionis in his causis importat facultatem expendendi sententiam ordinarii super non cultu. Si ordinarius processum, et sententiam super eodem omiserit, importat facultatem constituendi delegatum pro iis peragendis, necnon inquirendi in genere, et in specie. Ad hanc commissionem obtinendam sequentia requiruntur.

2. etc. Primum : Non est petenda in congregatione rituum, nisi post decennium a die exhibiti processus ordinarii, ut eruitur ex decretis Innocentii XI. Si postulatores velint hanc petitionem ante decennium proponere, exquirenda est dispensatio apostolica, quæ sæpissime conceditur, ut ex pluribus causis colligitur. Conceditur vero vel ob gravem ætatem testium in processu ordinario examinatorum, vel ob magnam temporis distantiam ab obitu servi Dei ad ejusdem processus constructionem.

5. Secundum : Non est petenda in congregatione ordinaria, nisi Pontifex permiserit : nam ex decretis Urbani VIII hæc petitio proponenda est in congregatione generali. Sed cum hæc non tam frequenter cogi possit, et in eadem proponenda sint dubia præcipua, Pontifex permittit, ut signatura commissionis in congregatione ordinaria petatur.

6. Tertium : Huic petitioni præmittenda est revisio operum servorum Dei, de quibus supra actum est.

7. etc. Quartum : Debent accedere petitiones spontaneæ, et repetitæ regum, et principum, aliarumque personarum authenticarum, ut eruitur ex cæremoniali romano edito sub nomine archiepiscopi Corcyrensis, necnon ex decretis generalibus Urbani VIII et ex pluribus causis, et monumentis. Authenticæ personæ sunt laici, et clerici in dignitate constituti. Hæ petitiones debent exprimere magnam sanctitatis, aut martyrii, et miraculorum famam piumque obtinendæ canonizationis desiderium. Principes aliquando per se, nonnunquam per legatos preces summo Pontifici exhibuerunt. Nunc fere semper id fit per epistolas, quarum præcipuæ eduntur in summario informationis, reliquis solum indicatis vel omnes in libello separato imprimuntur.

11. Quintum : Exhibendi sunt processus omnes auctoritate ordinaria compilati. Olim commissiones introductionis expediebantur, antequam hi processus aperirentur, nec alium usum decreta Urbani VIII induxerunt. At nunc ex decretis Innocentii XI omnes ante commissionem aperiendi sunt, et exhibendi fidei promotori, etiamsi postulatores protestentur, aliquem ex iis esse nullum, eoque uti nolle, ut contigit in causa S. Vincentii de Paulis, et aliorum.

12. Sextum : Processus ordinarii super fama virtutum, et miraculorum, quorum ope petitur commissio introductionis, *nullitatis* vitio carere debent, juxta disciplinam sacræ congregationis. Postulatores dum poscunt, ut admittatur commissio, indicant validitatem processuum, promotor fidei vero adversatur. Hæc tamen non sufficiunt ad validitatem processuum statuendam, quamquam non sunt superflua, cum dedeceat introducere causam ex processibus evidenter nullis.

13. Septimum: Fama virtutum, et miraculorum per processus ordinarios plene comprobanda est, ut eruitur ex forma commissionis generalis impressa in decretis Urbani VIII: pro obtinenda tamen hac signatura commissionis non requiritur, ut probentur in specie virtutes, et miracula, ut edicunt regesta sacræ congregationis. In more autem positum est, ut promotor fidei fama impugnet, et postulatores illius oppositiones diluant.

14. etc. Octavum : Nil obstare debet causæ introductionis: idque eruitur ex decretis Innocentii XI. Hoc tamen obstaculum tanti ponderis esse debere dixerunt promotores fidei, ut statim appareat, non posse in discussione causæ superari, et assimiletur exceptioni peremptoriæ, quæ in causis civilibus non sinit introduci judicium. Equidem licet Constantinus Magnus, et Joannes jejunator patriarca Constantinopolitanus inter sanctos recenseantur in menologio Græcorum, tamen si eorum canonizatio apud Sedem Apostolicam pertractanda esset, introductioni causæ obicem poneret, quod primus Eusebianis artibus circumventus S. Athanasium male acceperit: secundus Œcumenici nomen assumpserit. Contra vero quamquam causis ven. Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal, et S. Vincentii de Paulis promotor fidei negasset, signandam esse commissionem introductionis, eo quod in prima testes solum auriti in processu ordina-

rio examinati essent super fama sanctitatis, et virtutibus : in secunda vero S. Vincentius familiaritatem habuerit cum quodam hæresis labe infecto : signata tamen fuit commissio sub obtentu, quod in causæ decursu opposita eluderentur. Cæterum sacra congregatio, sublato penitus obice a postulatoribus, signaturam commissionis absolute admittere consuevit. Si obex non fuerit plene sublatus, eandem signaturam admittit : reservata obicis discussione ad judicium de virtutibus, ut contigit in causa servæ Dei Joannæ a Cruce, et aliorum. Hæc reservatio, si in decreto omittatur, pro opposita habenda est, cum promotor fidei, dum agitur de virtutibus, resumere debeat obstacula, quæ non omnino sublata sunt in signatura commissionis.

19. Tandem ex decretis Innocentii XI pro obtinenda signatura commissionis opus est, ut post prædictum decennium episcopi novis litteris testentur continuationem, et incrementum famæ. Quam quidem continuationem, et incrementum per has litteras absque alio processu probari censuit sacra congregatio in causis servorum Dei Aloysii La Nuza, et Veronicæ de Laparellis.

20. 21. Cum introducenda esset causa servi Dei Joannis de Avila, promotor fidei exegit processum in tribunali inquisitionis Hispaniarum, ad quod servus Dei fuerat delatus, constructum ut perpenderetur, num in eo quidquam signaturæ commissionis, aut famæ sanctitatis obsisteret. Summus pontifex Benedictus XIV processus ad se transmitti jussit, perlegit, et clausum ad idem tribunal remisit; ac simul in decreto (3 *Apr.* 1742) super hoc edito testatus est, servum Dei fuisse a judicibus *immunem a delicto declaratum*, ejusque virtutes *concordi multorum testimonio clarius elucere*, ideoque nil amplius a fidei promotoribus ex hoc processu inquirendum esse.

CAPUT XXXVII.

De signatura commissionis *in causis, quæ post Urbani VIII decreta introducuntur, et quæ procedunt per viam casus excepti.*

1. Hæc commissio importat facultatem expendendi sententiam a judice ordinario latam super casu excepto : aut constituendi judicem delegatum, qui processum super eodem casu construat et sententiam ferat, si ordinarius hæc non præstiterit; necnon inquirendi in genere, et in specie super virtutibus, aut martyrio, et miraculis, post indultam venerationem patratis.

2. Quæ in antecedenti capite exposita sunt pro obtinenda commissione in causis procedentibus per viam non cultus, locum sibi vindicant in causis casus excepti, nisi quod in his non est expectandum decennium a die exhibiti processus ordinarii, ut respondit congregatio rituum (9 *Jul.* 1695) in causa servi Dei Ægidii a Lausentiana, et aliorum.

CAPUT XXXVIII.

De commissione, quæ dicitur Reassumptionis.

1. 2. Duplex est hæc commissio. Alia respicit causas procedentes per viam non cultus post decreta Urbani VIII introductas. Alia causas ante eadem decreta inchoatas, ac nondum absolutas. Prima exigitur in transitu a formali beatificatione ad canonizationem, ut expendantur, quæ post indultam beatificationem supervenerunt, ut constat ex causa S. Ludovici Bertrandi, et aliorum.

3. 4. Olim pro obtinenda hac commissione fiebant processus super famæ sanctitatis, et venerationis incremento. Nunc postulatores exhibent supplicem libellum, *extrajudicialibus* attestationibus de eodem incremento refertum. Signatur, sicut aliæ commissiones : nec promotor fidei obsistit. Non requiritur tamen in causis, quæ introducuntur post decreta Urbani VIII et procedunt per viam casus excepti.

5. Quod spectat ad causas ante decreta Urbani introductas, ipsa decreta statuunt, ne eadem agitentur, nisi obtenta a Pontifice facultate. Huic facultati substituta fuit *commissio reassumptionis in statu*, et *terminis*, per quam datur facultas resumendi causam, conficiendi auctoritate apostolica processus, ac ferendi sententiam super non cultu, aut casu excepto, ac cætera peragendi usque ad canonizationem.

6. etc. Pro obtinenda hac commissione reassumptionis non exiguntur omnia, quæ necessaria sunt in commissione introductionis. Opus tamen est ut revisioni subdantur opera, quæ forte servus Dei conscripsit, sed congregatio nondum expendit, rursus ut exhibeantur, et examinentur processus omnes, si adsint, tam auctoritate ordinaria, quam apostolica confecti : tandem ut ostendatur fama sanctitatis, ejusque incrementum; necnon obstacula in discussione causæ insuperabilia absint.

9. etc. Expendendi sunt processus, si adsint, ut constet, an ex eis probetur fama sanctitatis virtutum, aut martyrii, et miraculorum, aut aliquod obstaculum contineant. Quod si ante decreta Urbani VIII virtutes a rotæ auditoribus, et a congregatione approbatæ fuissent, aut processus ordinarius non reperiatur, exhibitus tamen fuerit, dum ante eadem decreta signata fuit commissio : vel demum processus apostolici, pariter ante decreta Urbani, initium, sed non complementum habuerint, signatur commissio reassumptionis, quin ejusmodi processus exhibeantur, ut ex pluribus causis colligitur. Demum evincenda est fama sanctitatis, aut martyrii, et miraculorum, ejusque continuatio usque ad petitionem commissionis reassumptionis : sed huic probationi sufficiunt attestationes *extrajudiciales*, ut contigit in causa B. Benedicti a S. Philadelphio, et aliorum. Petitur vero, ac signatur commissio reassumptionis eodem ordine, ac commissio introductionis.

13. 14. In causis SS. Agnetis a Monte Politiano,

et Peregrini Latiosi Sedes Apostolica ante decreta Urbani VIII in eorum honorem concesserat officium, et missam attentis duntaxat monumentis, et attestationibus *extrajudicialibus*. Cum vero post decreta ageretur de expedienda commissione, invaluit dubium, num hæc dicenda esset *introductionis*, an potius *reassumptionis*, eo quod causæ viderentur introductæ, dum Sedes Apostolica officium, et missam indulserat. Verum iis omnibus omissis, commissio appellata fuit in *statu, et terminis*. Hac commissione signata in causis S. Agnetis, cum discuterentur miracula, inter hæc unum erat, super quo ordinarius processum compilaverat. Contendit promotor fidei, hoc miraculum non posse probari ex processu ordinario, utpote nullo, cum constructus esset, posteaquam Sedes Apostolica per prædicta indulta manum ad causam apposuerat. Hanc manus appositionem negarunt postulatores innixi rationibus ab alio promotore fidei adornatis, scilicet introductionem causæ, adeoque manus appositionem desumendam esse ex actis judicialibus. Quapropter sacra congregatio processum admisit. Hinc appositio manus S. Sedis ex signatura comissionis, non ex indultis ope documentorum *extrajudicialium* latis deducenda est.

CAPUT XXXIX.

De substantia, et usu, seu praxi *judicii in genere super fama sanctitatis, aut martyrii.*

1. etc. Signata commissione introductionis causæ procedentis saltem per viam non cultus, expediuntur litteræ remissoriales, ut fiat auctoritate apostolica processus super fama sanctitatis, aut martyrii. In his causis non est instituenda inquisitio in specie, nisi absoluta inquisitione in genere, ut eruitur ex ordinibus canonizationum apud Mabillon. (*mus. Ital. tom.* 2) et alios. Suffragantur decreta generalia Urbani VIII et doctores communiter. Ac licet ante eadem decreta, aliquando ex *dispensatione* facta sit inquisitio in specie, omisso processu in genere, post eadem tamen vix hujus dispensationis exemplum invenietur in causis confessorum, aut virginum, vel nec virginum, nec martyrum procedentibus per viam non cultus; bene vero in causis martyrum per quamcumque viam procedant; vel etiam in reliquis causis memoratis, si versentur inter exceptas a decretis Urbani.

5. 6. Superfluum esse processum in genere super fama sanctitatis, utpote re nota, scripsit Contelorus (*de canoniz. SS. c.* 23, *n.* 6) cum aliis. Fama vero in processu ordinario comprobata, admitti posse *dispensationem* ab inquisitione in genere, putarunt auctores relationum causarum SS. Caroli Borromæi, et Ignatii. Sed utcumque hæc ante decreta Urbani VIII probabilia essent, nunc omnino rejiciuntur. Oppositum enim eruitur ex formula litterarum remissorialium, cui aliæ rationes suffragantur.

7. Fama sanctitatis in genere est communis opinio de integritate vitæ servi Dei, ac de excellentibus ejus virtutibus, et miraculis. Fama martyrii est communis opinio de morte pro fide Christi, aut pro virtute ad eamdem spectante, patienter tolerata, signisque, aut miraculis suffulta.

8. etc. Quæ ad substantiam hujus judicii pertinent, continentur in decretis generalibus Urbani VIII, ut autem veritas famæ elucescat, *interrogatoria* decretis inserta proponunt, inquirendum de ejus amplitudine, origine, incremento, et duratione.

11. 12. Quod spectat ad judicii praxim, misso ad Urbem processu in genere, una cum epistola episcoporum, qui congregationi significent fidem testium, et processus monumentum, petenda est in congregatione ordinaria facultas illum aperiendi, eoque aperto, proponitur in congregatione generali, vel, *ex dispensatione*, in ordinaria dubium de ejus validitate, et relevantia. A promotore fidei impugnanda est validitas processus, et probatio famæ sanctitatis: postulatores distinctis scripturis utramque tueri debent. Si sacra congregatio utramque admiserit, et Pontifex confirmaverit, absolutum dicitur judicium super fama sanctitatis. Quæ dicta sunt de epistola ab episcopis scribenda, desumuntur ex forma commissionis generalis edita inter decreta generalia Urbani. Quæ de petitione proponenda in congregatione generali, eruuntur ex iisdem decretis generalibus. Nunc tamen omnis causa super fama in genere per *dispensationem* proponitur in congregatione ordinaria, eo quod Pontifex semel, aut bis tantum in anno congregationi interesse possit.

13. Usus recentior in quibusdam discrepat ab antiquiori. Nunc enim fit processus formalis super inquisitione in genere: olim processus in genere fiebat cum testibus ad perpetuam rei memoriam examinatis. Nunc judices processum ad Urbem mittunt: olim absoluta inquisitione de fama sanctitatis in genere, aliquando susceperunt inquisitionem in specie, quin primam inquisitionem ad Urbem mitterent, ut eruitur ex causis SS. Laurentii Justiniani, et Jacobi de Marchia.

CAPUT XL.

De famæ probatione.

1. A testibus, ab historicis, a donariis, tabellisque votivis, sepulcro servi Dei oblatis, hæc probatio desumi posset: sed cum forma commissionis generalis loquatur solum de testibus, cætera erunt pura adminicula.

2. 3. Fama de jure probatur duobus testibus, sed ex instituto sacræ congregationis sex, aut octo examinantur. Non est necesse, ut sint concordes, sed sufficiunt singularitate *adminiculativa*, quia agitur duntaxat de probatione in genere, ut explicant Molphesius (*consil.* 46, *n.* 70 *et seq.*), Castellanus (*in tract. de canoniz.*) et alii. Hanc doctrinam admisit congregatio rituum in causa servi Dei Martini Porres

et aliorum. Si a die confecti processus ad diem, quo in congregatione proponitur dubium de fama sanctitatis in genere, tempus notabile effluxerit, continuatio famæ satis probatur per epistolas ordinarii, ac testes ad perpetuam rei memoriam examinatos, ut in causa servi Dei Joannis Baptistæ a Conceptione.

4. etc. In hoc diversa sentiunt Bartholus (*in l. de Minore § Plurimum n. 23, et seq. ff. de ques.*) et Baldus (*in l. Prima n. 3, c. ad Maced. et in cap. Præterea n. 10, de test.*). Primus enim docet, testi famam asserenti, nominandam esse personam, a qua rem audivit. Alter vero sufficere, ait, si testis asserat, se audivisse rem publice dici. In judicio famæ sanctitatis in genere retinenda est sententia Bartholi; eamque admisit sacra congregatio in ultimo interrogatorio super eadem fama teste Petro Francisco de Rubeis, olim fidei promotore, in causa S. Philippi Benitii. Opinio Baldi admitti potest in sanctis antiquissimis, cum in his difficillime exprimi possit famæ origo; vel forte cum fama deducenda sit ex processu auctoritate ordinaria confecto pro obtinenda 'signatura commissionis. Id forte sentiunt doctores, asserentes famam satis comprobari, si plures testes de illa deponant, licet non exprimant auctores, a quibus ortum habuerit.

8.'9. Famæ origo legitime deduci nequit ex vita servi Dei recenter edita, ut asseruit Prosper Bottinius fidei promotor in causa servi Dei Joannis de Ribera, et eruitur ex decretis generalibus Urbani VIII. Deduci tamen potest ex vita antiqua, typis edita a probato auctore, vel ex conscripta a recenti, et probato auctore, si eadem processibus inniteretur, eamque graves electi viri approbassent, et cum processibus contulissent ac nonnulli cardinales, jussu Pontificis examinassent, typisque tradi posse censuissent; horum vero judicium a summo Pontifice approbationem obtinuisset, ut contigit in vita S. Aloysii Gonzagæ, quæ a P. Cepario conscripta fuit.

CAPUT XLI.

De his, quæ famæ sanctitatis obstare possunt.

1. Inquirendum esse specialiter, an canonizandus persecutiones passus sit, et cum caritate sustinuerit, advertunt S. Antoninus (*in summ. Theol. P. 3, tit. 12, c. 8, § 1*) aliique plures. Omnes sancti, præcipue clariores, passi sunt calumnias. Ipse Christus, tamquam seditiosus (*Luc. 33.*) insanus (*Marc. 2*) et seductor (*Matt. 27*) traductus est. Ab ejus exemplo argumentum consolationis hausisse viros probos, ait Hincmarus Remensis (*in præf. ad opusc. advers. Hincmar. Laud. op. to. 2*) Paulus quoque, Stephanus, Athanasius, aliique patres calumnias non effugerunt. Hæc opera esse diaboli, ait S. Cyprianus (*epist. 52 ad Antonian.*) consilium Dei in permittendis piorum calumniis ostendit S. Gregorius in epistola (*tom. 2, op. l. 11. epist. 45, alias 39*) qua solatur Theoctistam calumniis impiorum gravatam.

2. Argumentum latissime prosequitur Theophilus Raynaudus (*op. tom. 12, in hoploth. contradict. calumn.*). Porro calumniæ adversus sanctos viventes, aliquando ante obitum, interdum cum obitu, quieverunt: nonnumquam post obitum verbis, et scriptis promotæ, aut excitatæ sunt, proinde non mirum, si in processibus super fama sanctitatis, virtutum, martyrii, et miraculorum, aut super ipsis, testes, et historici adversantes reperiantur. Profecto, re adhuc integra, promotor fidei his testibus, et historicis in animadversionibus inhærere: postulatores vero illius oppositiones diluere. Qui autem congregationi rituum intersunt, cuncta mature perpendere debent.

3. Pluribus exemplis hæc illustrari possent. Pro causa martyris sit illud S. Thomæ Cantuariensis, quem juste damnatum ob rebellionem in regem, adeoque nec martyrem, nec beatum esse perperam dicit Rogerus Normanus. Pro causa confessoris sit aliud S. Bernardini Senensis, qui Amadeum quendam, Mediolani errores disseminantem, monitumque in perfidia obstinatum denuntiavit Ecclesiæ, et in concione nominavit, ut fideles eum vitarent. Amadeus sententiam sibi favorabilem ab aliis furtim obtinuit, ac mortuo Bernardino ad hujus famam denigrandam publicavit. Sed Nicolaus V irritam, ac Bernardinum a culpa immunem declaravit.

4. etc. Hic nonnulla de testibus, et historicis adnotanda sunt, ut dignoscatur, quando eis in hac materia fides tribuenda sit. Si nonnulli testes famam sanctitatis plene comprobent, alii eliminent, advertendæ sunt qualitas testium, causa dictorum, et aliæ circumstantiæ, ut rectum super fama feratur judicium, juxta Mascardum (*de prop. concl. 750*) et alios. Ideoque contemnendum est testimonium ex odio in servos Dei ortum, ut si quis in causa S. Caroli deposuisset, eum immane jugum imposuisse, cum in suis repetitis constitutionibus collapsam cleri disciplinam correxit. Idem dicendum de testibus, qui divina, vel nullatenus, vel solum cum risu præcipiunt, ut si quis in causa Catharinæ Sveciæ filiæ S. Birgittæ famæ sanctitatis obstitisset, eo quod illius frater castitatem in matrimonio ab ea servatam irriserit. Demum si rumor adversus mores servorum Dei cito evanuerit, fama vero sanctitatis perseveraverit, huic perseverantiæ erit deferendum, ut monet S. Hieronymus in epist. 54 ad Furiam.

8. etc. Hæc historicis aptari possent: sed ut specialia de his exponantur, S. Hilarius Arelatensis episcopus Celidonium e sua sede dejecerat: appellantem ad Sedem Apostolicam S. Leo coram episcoporum concilio, ac præsente Hilario, restituit. Hinc dissidiorum origo inter SS. Hilarium, et Leonem. Auctor vitæ Hilarii (*tom. 1, oper. S. Leonis, pag. 363*) narrat, hunc, ut Celidonii appellationem agnovit, ad Romanum concilium accessisse, et in eo humiliter se gessisse: cumque vidisset Celidonium sententia S. Leonis ad sacra admissum, eundem Pontificem tamquam allucinatum rogasse, ut factum secreto

emendaret, demum, ne cum Celidonio communicaret, ab Urbe recessisse. Sed aliter res se habuit, juxta epistolas S. Leonis (*to.* 1, *oper. epist.* 10) ex quibus Hilarius in pluribus excessisse desumitur. Etenim de S. Leone injuste conquestus pontificale de Celidonio judicium sprevit, hujusque communionem respuit, et in synodo ex iracundia insolenter locutus est. Demum post absolutum Celidonium clam ex Urbe, Pontifice insalutato, discessit.

11. Cardinalis Baronius *in notis ad Martyrol.* (*ad* 5 *Maji*) ingenue ait, se de Hilarii sanctitate aliquando dubitasse, perplexitatem tamen deposuisse, non quod narrationem auctoris vitæ S. Hilarii, qui audita scripserat, anteferendam censuerit epistolis Leonis, sed quia totum se convertit ad placandum S. Leonem, teste eodem auctore, et excessuum pœnitentiam egit, adeo ut ejus nomen in pluribus martyrologiis inter sanctos recenseatur, et præter alios S. Leo (*epist.* 36, *cit. to.* 1) ipsum post obitum tamquam sanctum laudaverit. Quapropter non videtur obesse cujuspiam sanctitati, aut sanctitatis famæ, si quis falsa crimina, ab aliis accepta, de eo scripserit, aut si, licet vera per pœnitentiam tamen deleta fuerint.

12. Venerabilis Robertus de Arbrisello monasterium fundavit in sylva Fonti-Ebraldi, cujus regulam approbarunt Paschalis II et Callistus II. Ejus virtutes, et miracula referunt Bollandiani (*ad* 25 *Feb. to.* 3), aliique. Verumtamen tamquam cum feminis nimis familiariter versatum per epistolam (47, *l.* 4, *in Bibl. PP. to.* 21) increpavit Goffridus Gallus cardinalis S. Priscæ. Nonnulli, ut genuinam, admittunt, alii apocrypham existimant. Omnes consentiunt, Roberti sanctitati, ab egregiis, et coætaneis viris commendatæ, non officere, utpote scriptam a Goffrido falsis rumoribus decepto.

13. Mortuo Turstino Eboracensi archiepiscopo, nonnulli ex canonicis Willelmum ejusdem ecclesiæ thesaurarium, alii Henricum Murdach elegerunt. Primus ab episcopo Wintoniensi consecratus est; sed cum in synodo Parisiensi Albericus Hostiensis episcopus auctoritate apostolica deposuit sub Eugenio III, qui etiam secundum consecravit. S. Bernardus (*volum.* 1, *oper.*) ab aliis deceptus primum in quibusdam epistolis male accepit: sed iis omnibus mortuis, Anastasius IV Willelmum innocentem in suam Eboracensem sedem restituit, ac post obitum virtutibus, et miraculis clarum Honorius III sanctis adnumeravit. Quocirca si neque Willelmi, neque Bernardi canonizationis obfuerunt ejusmodi epistolæ, nec alterius sanctitatem inficient crimina a gravi scriptore objecta, sed a legitimo judice sublata.

14. Plura in S. Norbertum protulit Petrus Abaelardus (*serm. de S. Joan. Bapt.*). Alii adversus SS. Vincentium Ferrerium, et Ignatium falsa crimina scriptis adornarunt, quin tamen aut primi cultum, aut secundorum canonizationem impediverint; hinc sanctitatem, aut famam servi Dei nequit denigrare historicus, qui malo animo, et per calumniam scripserit.

CAPUT XLII.

In quo exposita confirmantur exemplis causarum in sacrorum rituum congregatione peractarum.

1. 2. Sanctum Jacobum de Marchia famæ nimis sollicitum; dum de Sanguine Christi cum inquisitore Brixiensi contenderet, asserit Jo. Gobellinus (*in comment. Pii II, pag.* 278), Pius II (*l. de Europ. c.* 4), S. Joannem de Capistrano tamquam inanis gloriæ cupidum ob victoriam a christianis adversus turcas in Hungaria obtentam traducit. Hæc famæ sanctitatis eorumdem opposuit promotor fidei. Et quamvis Pius II utrumque a miraculis laudaverit, et Callistus in bulla indictiva festi Transfigurationis Domini, de S. Joanne, utpote illi victoriæ præsente, honorifice locutus fuerit, postulatores tamen, his omissis, eosdem aliis argumentis ab impactis vitiis vindicarunt. Cumque sacræ congregationis judicium pro fama sanctitatis steterit, sequitur, non obstare sanctitati servi Dei, quod gravis auctor judicium præcipitanter de illo tulerit, aut ab eo narrata non subsistant.

3. B. Gregorium X defecisse dissimulando scelus Turrianorum adversus Othonem, archiepiscopum Mediolanensem, scribunt Stephanardus de Vicomercato, et Galvanus Flamma. Quin etiam nefarii consilii participem faciunt Gregorius Merula, et Paulus Jovius. Hæc famæ sanctitatis B. Gregorii opposuerunt promotores fidei, cum ejus causa post Urbani decreta resumeretur. Scriptores tamen, utpote Othoni nimium addictos, fraudis, et mendacii ex pluribus auctoribus, et monumentis egregie redarguit Petrus Maria Campus causæ postulator in apologia typis impressa *in suis historiis ecclesiæ Placentinæ par.* 2, et in apologetico pro usu sacræ congregationis exarato. His perpensis, eadem congregatio illibatam censuit famam sanctitatis Gregorii, et causæ resumptionem admisit: maxime cum dissimulatio criminis, juxta responsum Hilarii papæ, aliquando prudentiæ, non ignaviæ sit adscribenda. Exemplo hæc sunt, famam sanctitatis non corrumpi criminibus, quæ scriptores objecerunt, ut rem gratam facerent his, quorum factionem tuebantur, mercede aut præmii spe conducti, ut loquitur cardin. Gotti (*Theol. tom.* 1, *qu.* 3, *de loc. Theol. dub.* 11, § 3).

4. etc. Narrat S. Petrus Damiani (*tom.* 2 *in vit. S. Romualdi. c.* 5), B. Petrum Urseolum obtinuisse dignitatem ducis Venetiarum, quia decessoris sui Petri Candiani peremptoribus faverat: ad scelus expiandum, consilio abbatis Guarini, Marini et Romualdi abdicasse dignitatem, et ordini S. Benedicti nomen dedisse. Hac narratione usus est promotor fidei, ne in honorem Urseoli officium et missa concederetur. Postulatores opposuerunt auctorem vetustissimi *chronici Veneti in Vaticana bibliotheca* asservati, qui testem oculatum se ostendit, et Can

diani necem referens, Petri ad ducatum assumptionem tribuit sanctitati, qua a primis annis floruit. Huic alii scriptores suffragati sunt. Quibus, aliisque fundamentis innixi postulatores, nullam S. Petro Damiani fidem in hoc præstandum esse contenderunt, multo magis, quod *in prol. vita S. Romualdi* testatus sit se non agere historicum, sed collectorem actorum S. Romualdi. His omnibus perpensis, et attenta dignitatis abdicatione, per quam narrata a S. Petro Damiani, etiamsi vera, dicenda essent sublata, sacra congregatio postulatorum supplicationem admisit.

8. B. Benedicto XI obloquitur in sua historia Ferrettus Vicentinus (*tom.* 9, *scriptor. rer. Ital.*) : sed illius virtutes commendat Dinus Compagnius (*l.* 3, *Chr. Florent.*) auctor coævus; Ferretto autem plures adversantur. Idcirco causæ B. Benedicti in congregatione pertractatæ non obfuit odium unius scriptoris.

9. Inter alia quæ de Joanne Verger de Haurane abbate Sigiranni circumferuntur, Aloysius episcopus Abelly in vita S. Vincentii de Paulis refert, fuisse Cornelio Jansenio familiaritate junctum, hæresi calvinianæ addictum, et in pluribus a fide catholica defecisse. Edita S. Vincentii vita, prodiit liber anonymus, cujus auctor hæreticus enixe contendit, Vincentium fuisse eidem abbati familiaritate conjunctissimum, plurimumque favisse. Promotor fidei omnia hæc in judicio famæ sanctitatis, et virtutum Vincentii opposuit. Sed postulatores ex multorum testimonio demonstrarunt, Vincentium amicitiam cum abbate penitus dissolvisse, postquam illum licet fraterne correctum, in hæresi tamen pertinacem cognovit, ejusque doctrinæ venenum omnibus patefecisse. His alii auctores, pluraque monumenta consentiunt. Ex quibus omnibus sacra congregatio censuit, nullum Vincentii famæ in genere, nullum virtutibus in specie præjudicium ab auctore hæretice fuisse illatum.

10. 11. Plura de fide historicis tribuenda, alibi dabuntur. Adducta satis innuunt, non omnibus historicis servos Dei male accipientibus, esse deferendum, sed alios contemporaneos, gravioresque consulendos præcipue si priores fuerint hæretici, ut contra hæreticos Magdeburgenses S. Annoni obloquentes monet Baronius (*in not. ad Martyrol. ad* 4 *Dec.*).

CAPUT XLIII.

De validitate processuum, et signanter eorum qui auctoritate ordinaria conficiuntur.

1. Tres sunt processuum species in causis beatificationis, et canonizationis. Prima eorum, qui auctoritate ordinaria construendi sunt super fama sanctitatis, vel martyrii, virtutum, et miraculorum. Altera eorum, qui ordinaria et apostolica auctoritate fiunt super non cultu, vel casu excepto. Tertia conficiendorum auctoritate apostolica, vel super fama sanctitatis in genere, vel super virtutibus, aut martyrio, vel miraculis in specie, ante, et post beatificationem.

2. etc. Primi quoad validitatem juxta decreta Innocentii XI examinandi sunt in congregatione rituum, dum peritur signatura commissionis. Alteri ex decretis generalibus, nisi *dispensatio* apostolica accedat, subeunt validitatis examen in congregatione ordinaria, dum proponitur dubium vel confirmanda sententia ordinarii, vel delegati super non cultu, vel casu excepto, ultimorum tandem validitas ex decretis Urbani discutienda esset in congregatione generali, nunc tamen ex apostolica *dispensatione* expenditur in ordinaria. Verumtamen validitas processus super fama sanctitatis in genere discutitur cum dubio de eadem fama, aliorum vero separatim a dubio.

5. 6. Validitas processus ordinarii super fama sanctitatis, aut martyrii iterum discutienda est, si postulatores signata commissione, eodem una cum processibus apostolicis super virtutibus, martyrio, ac miraculis in specie uti velint in *linea* æqualis probationis et non tantum adminiculi, cum adminiculum quidem, sed non probatio, ex processu nullo desumi valeat. Omitti posset hæc iterata discussio, si promotor fidei in signatura commissionis omnia validitati opposuisset, et mox testaretur se nihil habere addendum, peteretque resumptionem suarum animadversionum, et responsionum postulatorum.

7. etc. Ut ordinarii processum rite construerent super fama sanctitatis, martyrii et miraculorum, exarata fuit (13 *Jan.* 1631) epistola *circularis* instructiva, ut scilicet, antequam processum inchoarent, Pontificem certiorem facerent de iis, quæ super postulatis occurerent, et nisi necessitas urgeret, responsum expectarent : processus vero ante compilatos ad Urbem mitterent. Epistolam hanc nec approbavit, nec misit sacra congregatio; sed aliam clariorem (12 *Mart.* 1631), in qua plura descripsit ab ordinariis servanda in prædictis processibus conficiendis. Nonnulla mox addidit Innocentius XI in suis decretis.

13. Tam epistola, quam decreta memorata comprehendunt duntaxat processus informantes super fama sanctitatis, virtutum, et miraculorum, ut eruitur etiam ex consuetudine sacræ congregationis in pluribus causis. Attamen juvat, ut, quæ disponuntur in iisdem decretis, et epistola, serventur etiam in compilandis auctoritate ordinaria processibus super non cultu, aut casu excepto, si vicarius episcopi, aut alius ad hoc delegatus eos conficiat, ut in pluribus causis factum est.

14. Quod igitur spectat ad epistolam *circularem*, congregatio in ea requirit, ut ordinarius in sanctitatem vitæ non inquirat, nisi præcesserit fama alicujus eminentis virtutis, vel miraculi, ut per se processum conficiat : impeditus vicarium generalem,

aut alium in dignitate ecclesiastica constitutum deleget; testes per extensum deponant: et una cum notario juramentum præstent de servando secreto, Pontifex certior fiat: exemplar authenticum ad congregationem rituum mittatur: autographa in archivio ordinarii serventur. His Innocentius XI addidit, ut, præter testes a postulatoribus inductos, alii ex officio a judice examinentur.

15. etc. Verum cum in epistola nullum sit decretum irritans, processus super fama sanctitatis, et martyrii validi sunt, etiamsi prædicta omnia in iis conficiendis non serventur, ut plures tradunt auctores. Sic licet concilium Tridentinum (*sess.* 24, *c.* 1 *de reform. matr.*) prohibuerit, ne filiifamilias matrimonium contrahant sine consensu parentum: neve contrahantur matrimonia sine denuntiationibus, nec sine præsentia parochi, et testium: sola tamen contracta sine parocho et testibus irrita sunt, quia hæc duntaxat respicit decretum irritans ibi positum. Sane congregatio rituum nunquam declaravit nullum processum, etiamsi promotor fidei opposuerit, non fuisse confectum ad normam epistolæ. Idem dicendum, si juxta decreta Innocentii non examinarentur testes ex officio. Hinc tamen non sequitur, validos quoque fore processus apostolicos, in quibus ejusmodi testes omittantur, cum præceptum, ut hi examinentur, inseratur litteris remissorialibus decreto irritante munitis.

21. 22. Ex dictis ergo colligitur, plura in epistola circulari, et decretis Innocentianis statuta esse pro recta processuum ordinariorum compilatione, hæc tamen respicere solos processus super sanctitate vitæ ac fama virtutum, et miraculorum, et hos validos esse, licet statuta non serventur. Verum quando res est integra, congruum est, ut in processibus ordinariis solemnitates processuum apostolicorum observentur.

CAPUT XLIV.

De validitate processuum, et signanter eorum, qui auctoritate apostolica conficiuntur.

1. etc. Nonnulla hic de positionibus, articulis, *interrogatoriis*, litteris remissorialibus, et compulsorialibus præmittenda sunt. Positio est brevis verborum formula mentem ponentis continens et ad veritatem eliciendam concepta. Articulus est pars intentionis continens id, quod quis probare intendit. *Interrogatoria* inventa sunt pro eruenda a testibus veritate: litteræ remissoriales facultatem tribuunt judicibus delegatis excipiendi probationes compulsoriales, et compellendi quos libet, ut scripturas ad causam pertinentes exhibeant, quas describit Penia in vita S. Raymundi de Pennafort (*l.* 3, *c.* 24 *obser.* 1). In his litteris, articulis, et interrogatoriis expediendis plura a postulatoribus, promotore fidei, procuratore causæ, notario congregationis, aliisque peragenda sunt.

10. etc. Antiquissimus est ritus mittendi in his causis *interrogatoria* ab Urbe. Ejus meminit Ostiensis *in cap. Audivimus:* quin etiam exprimitur in brevi Innocentii V in causa canonizationis servæ Dei Margaritæ filiæ regis Hungariæ. Suffragatur epistola Gregorii IX ad Conradum de Marpurg ordinis Prædicatorum delegatum in causa canonizationis S. Elisabeth lantgraviæ Thuringiæ. Aliud hujus ritus monumentum exhibet Wadingus (*ad ann.* 1236, *tom* 2). Olim delegati a Pontifice, vel rotæ auditores interrogatoria componebant: nunc ex formula litterarum remissorialium, et decretis Urbani VIII ea componit promotor fidei.

13. In remissoria, cujus formula edita est inter decreta generalia, numerantur, quæ necessaria sunt ad processuum apostolicorum validitatem. Inter alia datur judicibus delegatis facultas examinandi testes et excipiendi quascumque probationes, destinandi notarios, et portitorem processus. Præscribitur locus, et modus examinis: et ut judices a testibus, exceptis episcopis, juramentum de veritate dicenda excipiant a notariis, et portitore de fidelitate servanda: iisdem quoque judicibus facultas tribuitur compellendi per census ad examen testes renitentes, aliosque ad exhibendas scripturas ad causam pertinentes. Demum jubentur judices significare congregationi, an alicujus depositionem suspectam habeant, ut sepulcrum servi Dei, aliasque memorias adhuc existentes describant, et excommunicationem Romano Pontifici reservatam imponant ponentibus aliquid in sepulcro, aut ex eo subtrahentibus. In omnibus actis citandus est fidei subpromotor.

14. etc. His Innocentius XI in suis decretis addidit, ut delegati præter testes a postulatoribus inductos, alios ex officio advocarent, et si quid sanctitati obstans deprehenderint, inquisitionem suspendant, donec congregationis oraculum recipiant. Item ut interrogatoria semper, et ubique, nisi in actu examinis, clausa, et judicum sigillis obsignata custodiantur. Præscripsit formam juramenti a judicibus, subpromotoribus, notario, protonotario, et testibus præstandi de munere fideliter adimplendo, de secreto servando, ac de veritate dicenda sub pœna anathematis Romano Pontifici reservati. Tandem statuit, ne exquirerentur testimonia extrajudicialia, super sanctitate, aut miraculis, et recepta nihil probarent, neque processibus insererentur.

18. Illa de testibus ex officio, et testimoniis extrajudicialibus ad processus ordinarios extenduntur, cætera ad solos apostolicos pertinent. Hi *nullitatis* vitio laborant, nisi observentur singula, quæ in remissorialibus, et in decretis Innocentianis statuta sunt, nisi forte inobservantia esset minima, vel per aliud suppleretur, aut superfluæ cautelæ adderentur, ut docent Lezana (*consult.* 1, *n.* 127 *et seqq.*), aliique.

CAPUT XLV.

De his, quibus inscribuntur litteræ remissoriales, et compulsoriales *pro conficiendis processibus auctoritate apostolica.*

1. etc. Processus apostolici in his causis alii sunt super non cultu, aut casu excepto, alii super fama sanctitatis in genere, alii super virtutibus, martyrio, aut miraculis in specie. Si primi conficiendi sint in Urbe, cum in hac cardinalis vicarius sit tamquam ordinarius, sacra congregatio, juxta decreta Urbani VIII eum delegat cum facultate episcopos substituendi, ut processus conficiant, tam si servi Dei in Urbe, vel prope, quam si in remotissimis regionibus sepulti sint, dummodo in Urbe adsint testes, et documenta necessaria, uti factum est super non cultu servi Dei Nicolai Factoris, et aliorum; ac super casu excepto B. Salvatoris ab Horta, et S. Agnetis a Monte Politiano. Id erat in usu ante laudata decreta, ut colligitur ex actis canonizationis S. Teresiæ. Sacra autem congregatio indulget nunc, ut in Urbe perficiantur processus super non cultu servi Dei in remotis regionibus sepulti, quia remissoria ante absolutum super non cultu judicium difficulter obtinetur; judicium vero nimis esset protrahendum, si in remotis partibus processus hujusmodi construerentur. At si Dei servus in locis non adeo remotis sepultus sit, ibi conficiendus est processus, uti animadvertit promotor fidei in causa servi Dei Joannis Baptistæ Gioni. Permittit quoque facilius, ut in Urbe fiat processus super casu excepto ex indultis pontificiis, quæ in ea facilius colliguntur, quam super non cultu, qui in loco sepulcri melius probatur. In his non expediuntur litteræ remissoriales, et compulsoriales, sed sufficit decretum congregationis. Judex autem a cardinali vicario subdelegatur, usque ad sententiam *exclusive*, hanc enim vicarius ipse ferre debet.

7. Ad hos processus extra Urbem conficiendos sacra congregatio delegat episcopum, in cujus diœcesi servus Dei sepultus est, eique inscribuntur remissoriales, cum facultate aliquando substituendi alium episcopum, qui sententiam quoque ferre potest, ut contigit in causa servi Dei Leonardi de Fusco.

8. Olim litteræ remissoriales, et compulsoriales inscribebantur omnibus episcopis, a quibus excipiendæ essent probationes super non cultu, aut casu excepto: nunc soli episcopo, in cujus diœcesi sepultus est Dei servus: aliis scribuntur litteræ particulares: hi ex decreto in causa B. Petri de Armengol edito (27 *Jan.* 1685), compendiarias agunt inquisitiones, notitiasque excipiunt, mittendas ad congregationem, vel ad episcopum, qui processum construit. Omnes quoque diligentias, in processibus usurpari solitas, adhibere debent, ideoque nil sine promotore fiscali agendum est, a quo, et a notario, ac peritis juramentum de munere fideliter adimplendo exigere debent, ut colligitur ex particulari epistola sacræ congregationis ad archiepiscopum Ulyssiponensem data (24 *Dec.* 1695) in causa BB. Teresiæ, et Sanciæ.

9. Quod spectat ad processus super fama, sanctitate, martyrio, et miraculis in genere, vel in specie in Urbe exarandos, sacra congregatio solet cardinalem vicarium, ut supra, subdelegare, cum facultate destinandi tres episcopos, addita clausula, ut duo saltem cuilibet actui interveniant; idque etiam in causis servorum Dei in remotissimis regionibus defunctorum, cujus rei plura adsunt exempla.

10. 11. Quod si extra Urbem compilandi sint, litteræ remissoriales ex decretis Urbani VIII inscribuntur tribus episcopis, inter quos sit is, in cujus diœcesi processus est conficiendus. Aliquo ex his impedito, alterum sacra congregatio substituere solet. Inter hos episcopos numerantur titulares, uti ex pluribus exemplis, et auctoribus eruitur. Has litteras olim inscriptas fuisse uni dumtaxat, aut duobus episcopis, ac nonnullis regularibus, vel tantum uni, aut pluribus regularibus, vel etiam presbyteris sæcularibus, testantur Raynaldus (*ad ann.* 1233, *n.* 39), Bollandiani (*in append. ad* 16 *Mart. to.* 2), et Contelorus (*de canonizat. SS. c.* 23, *n.* 1).

12. etc. Nunc vero si tres, vel duo episcopi simul convenire nequeant, litteræ remissoriales, et compulsoriales, inscribuntur, vel uni episcopo cum quatuor dignitatibus, seu canonicis cathedralis, ab eo eligendis, vel duobus episcopis una cum duobus canonicis, qui ab iisdem eligentur; adeo ut duo canonici unius episcopi vicem gerant: nonnunquam vicarius generalis unius canonici locum habuit. Porro litteris inscriptis uni episcopo, ac quatuor canonicis apponitur clausula, ut ipse cum duobus ex iis, aut eo impedito, iidem quatuor procedant: si vero inscriptæ sint duobus episcopis, totidemque canonicis, addi solet clausula, ut ambo episcopi, vel unus cum duobus canonicis procedant. De his omnibus innumerata pene exempla fidem faciunt.

15. etc. Episcopis, et canonicis deficientibus, sacra congregatio interdum litteras inscripsit vicario generali episcopi, ut vices unius ex episcopis impleret, et ita se gessit in causis sancti Stanislai, aliorumque plurium. In aliis causis inscripsit vicario capitulari, et canonicis, ita ut primus unius episcopi, alteri duorum locum obtinerent. Canonicis impeditis, aliquando litteras inscripsit episcopo *suffraganeo* diœcesis, ac tribus aliis in dignitate ecclesiastica constitutis, cum clausula, ut ipse cum duobus ex iis procederet. Nonnunquam inscriptæ fuerunt inquisitoribus hæreticæ pravitatis. Non semel uni episcopo cum facultate deputandi tres sacerdotes cujuscumque ordinis, ut in processum simul compilarent, si in remotissimis, ac barbaris nationibus hæc essent peragenda.

CAPUT XLVI.

De exhibitione, seu præsentatione litterarum remissorialium, et compulsorialium, et de his, qui ad earum executionem procedere possunt.

1. 2. Hæ litteræ ut plurimum inscribuntur tribus episcopis cum clausula, *ut duo saltem ad executionem procedant.* Delegatio coram notario, et testibus præsentanda est delegatis, qui statim ac litteras autographas accipiunt, legitimam acquirunt jurisdictionem. Hinc promotores fidei sæpe contenderunt, per ejusmodi clausulam respici, non exhibitionem litterarum, sed solam processuum constructionem, adeoque hos esse *nullos*, si litteræ tribus episcopis inscriptæ, duobus tantum exhibeantur. Postulatores contra utrumque eadem clausula comprehendi affirmarunt. His adhæsit congregatio rituum, quæ in pluribus causis tamquam validos admisit processus, etiamsi litteræ duobus solum episcopis exhibitæ fuerint. Id innuit etiam Prosper Bottinius fidei promotor in causis servorum Dei Francisci a Puero Jesu, et Joannis Juvenalis Ancinæ. Itaque remissoriales, tribus episcopis inscriptas, duo duntaxat acceptare, et aperire possunt. Utilius tamen tribus exhibentur, cum sic, uno ex duobus deficiente, tertius jure suo eas exequi poterit, secus, si ei non fuerint exhibitæ.

3. Inscriptæ tribus cum clausula, *si omnes interesse nequiverint, duo nihilominus exequantur*, omnibus pro actus validitate sunt præsentandæ, nec duo procedere poterunt, nisi impedimentum tertii innotescat. Tamen his litteris non datur duobus absoluta jurisdictio, sed sub conditione, quod tertius sit impeditus.

4. Quod spectat ad harum litterarum executionem, auditores rotæ in causa S. Hyacinthi affirmarunt, posse a judicibus delegatis, mortuo Pontifice delegante, processum construi, eumque esse validum. Nunc huic quæstioni locus non est, cum litteræ remissoriales nomine congregationis rituum expediantur.

5. Inscriptas episcopo, et quatuor canonicis, valide exequi possunt soli canonici, si episcopus sit legitime impeditus, ideoque in causa servi Dei Joannis Massias sacra congregatio processum, hoc modo constructum, admisit.

6. Idem validis rationibus asseruerunt auditores rotæ in causa S. Isidori agricolæ, in qua litteras remissoriales, inscriptas cardinali de Rojas, episcopo Canariensi, et Joanni Hozes cantori ecclesiæ Carthaginensis, cum clausula, ut omnes conjunctim, vel episcopus, et cantor, absente cardinali, procederent, executi fuerunt cardinalis, et cantor, absente episcopo : ideoque sanationem a postulatoribus petitam libenter indulserunt.

7. Litteras inscriptas canonicis, vel dignitatibus, cum clausula, *ut successores propter locorum distantiam eas valide exequi possint* : vel inscriptas sine expressione nominis proprii canonicorum, et dignitates obtinentium, poterunt exequi horum in dignitate successores : secus, si in litteris expressum fuerit nomen proprium tantum, vel simul nomen proprium, et dignitatis : aut si expresso duntaxat nomine dignitatis, intelligatur electa industria personæ dignitatem obtinentis. Delegatus in dignitate constitutus poterit absolvere processum, etiamsi dimiserit dignitatem, cujus nomen in litteris expressum fuit, ut contigit in causa S. Andreæ Avellini.

8. Hæc institutio sacræ congregationis consona videtur. At cum episcopo committatur canonicorum, et dignitatum electio, rectæ causarum directioni conducit, ut iis decedentibus, alios idoneos episcopus eligat, præcipue cum hanc facultatem obtineat ex decreto Alexandri VII.

9. Si alicui ex tribus judicibus designatis in litteris remissorialibus cum clausula, *ut duo saltem procedant*, congregatio alterum forte substituat, addita clausula, *firmis remanentibus cæteris, qui in præcedentibus litteris remissorialibus fuerant in judices deputati;* is vero, cui facta est substitutio, se interponat in compilationem processus, hic nihilominus validus erit : vel etiam, omissa illa clausula, si alii duo, jurisdictionem habentes, processui conficiendo intersint; secus, si unus dumtaxat cum eo, cui facta est substitutio, conficiat.

10. His demum addendum est, posse sacram congregationem in suis litteris remissorialibus judices subdelegare ad conficiendos processus, testesque examinandos. An autem id ipsum possint etiam judices delegati, dissentiunt auctores. Verum si congregatio absolute in litteris præceperit judicibus, ut ipsi procedant, iidem subdelegare nequeunt : possunt autem, si detur simul subdelegandi facultas, quemadmodum hanc dedit Innocentius IV in remissorialibus expeditis in causa servi Dei Simonis de Collazzono, aliique Pontifices in aliis causis apud Wadingum (*tom.* 1, *annal. fol.* 587, *et tom.* 2, *fol.* 481), et Raynaldum (*ad ann.* 1445, *n.* 27). Immo si ex legitima causa delegati, quibus præscriptum fuerat, ut per se ipsos procederent, aliis examen testium commiserunt, sacra congregatio aliquando hos processus renuntiavit validos; interdum defectum sanatione reparavit.

CAPUT XLVII.

De his, quæ fieri possunt, aut nequeunt a judicibus remissorialibus *et de aliis personis quæ ad conficiendos processus requiruntur.*

1. Dissidebant olim fidei promotores, et postulatores, an possent judices compulsare scripturas, si in litteris remissorialibus facta non fuisset compulsandi facultas. Quapropter Alexander VII statuit, ut in posterum ejusmodi facultas in litteris exprimeretur, et pro expressa haberetur in litteris antea editis, sed nondum executioni demandatis : quod si processus confecti essent, peteretur a summo Pontifice sanatio.

Addidit, ut delegati possent exequi remissoriales in tota diœcesi, etiamsi in iis sola civitas exprimeretur.

2. Testes in processu ordinario examinandi, licet tutius coram episcopo, aut judicibus ab eo delegatis juramentum, et examen præstent, valide tamen, episcopo aut ejus delegatis ex casu jubentibus, utrumque coram solo notario præstare possunt. At in processibus apostolicis, quidquid in more positum fuerit, antequam nova formula litterarum remissorialium ederetur, post illam editam tam juramentum, quam examen testium coram judicibus est perficiendum, ideoque neutrum amplius judices remissoriales possunt soli notario committere sub pœna *nullitatis*.

3. Licet tamen iisdem judicibus nova *interrogatoria*, præter transmissa ab Urbe, componere : sed non licere novos articulos, sentiunt Contellorus (*de can. SS. c.* 25, *n.* 9), et Rosa (*in addit. ad tract. de exec. lit. Apostol. n.* 93). Verumtamen ex causis SS. Caroli Borromæi, Andreæ Avellini, et aliorum desumitur, auditores rotæ, et congregationem rituum interdum admisisse examen testium super quosdam articulos a judicibus remissorialibus additos. Tutius tamen esset, ut postulatores saltem in materia miraculorum, omnia specificarent, et, habita notitia novi miraculi, articulos ad Urbem mitterent, ut promotor fidei *interrogatoria* componeret. Item, ut quoad processus in remotissimis regionibus conficiendos, promotor ipse *interrogatoria* exararet super novis miraculis, quæ præter specificata a testibus referri possent.

4. Præterea sacra congregatio in causis servorum Dei Josephi a Cupertino, et Josephi a Matre Dei admisisse videtur examen testium, ex officio inductorum, etiamsi interrogati fuerint super *interrogatoriis* datis a judicibus remissorialibus. Verum, re integra, tutius examinarentur juxta *interrogatoria* promotoris fidei.

5. 6. Processibus conficiendis requiruntur etiam procurator, promotor fidei, vel subpromotor, protonotarius, notarius, curso, et portitor. Communis olim erat opinio, quemlibet de populo posse agere sine mandato *procuræ*. Nunc ex litteris remissorialibus necessarius omnino est procurator cum legitimo mandato. Quidam sentiunt procuratoris qualitatem ex conjecturis probari posse. Tutius tamen est, ut in actis exhibeatur authenticum *procuræ* mandatum speciale vel generale, dummodo hoc sit cum libera facultate.

7. Fisci procurator, seu promotor fidei in pluribus canonizationum causis citatus reperitur; in quibusdam non. Idcirco olim opinabantur doctores, vel non esse de jure necessariam hanc citationem, vel incongruam; vel solum requiri, si in remissoria fuisset demandata. Absoluta ergo necessitas citandi sub pœna *nullitatis*, promotorem fidei in curia, et subpromotorem extra curiam in singulis actibus processuum apostolicorum (nam in processibus ordinariis congrua est citatio promotoris fiscalis, non tamen ad validitatem necessaria) oritur ex litteris apostolicis in forma brevis pro fidei promotore impressis inter decreta Urbani VIII et decreto irritante munitis. Ita censuit congregatio rituum in causa S. Josephi a Leonissa, et aliorum. Nec validitati sufficit sola præsentia promotoris, vel subpromotoris, sed citatio, aut monitio omnino requiritur.

8. 9. Protonotarius congregationis intervenit apostolicis processibus, qui in Urbe fiunt. Notarii alii laica, alii apostolica, aut ecclesiastica auctoritate constituuntur. Olim scriptores fere communiter opinabantur, notarium laicum in causis canonizationis sufficere. Nunc juxta remissoriam debet esse apostolicus, seu ecclesiasticus. Notarii munus probandum est. Probatio directa constituitur in exhibitione privilegii, et in assertionibus judicum; subsidiaria, quæ præsertim admittitur in antiquis, reponitur in pluribus adminiculis apud auditores rotæ multis in relationibus, et apud alios. Probetur etiam, oportet, notarium fuisse deputatum in actuarium processus, idque ex testimonio alterius notarii ecclesiastici. Nonnunquam notarius, propriam destinationem testatus, fidem meruit. Deficiente notario apostolico, aliquando validus fuit processus per regium notarium constructus, si judices defectum testati sunt. Regularibus in notarios constitutis a collegio protonotariorum participantium pro causis piis ejusdem ordinis, non licet munus exercere in causis servorum Dei ejusdem ordinis, juxta decretum Clementis XII 18 Aug. 1731 editum.

10. Cursor eligitur a judicibus remissorialibus. Præcipuum ejus munus est citare testes, et promotorem.

11. 12. Iidem portitorem eligunt, ut processum sigillis obsignatum ad sacram congregationem deferat. Antiquissimum esse in Ecclesia munus portitoris desumitur ex S. Cypriano (*epist.* 22, 24, 29 *et* 82). Sed quod spectat ad portitorem prædicti processus, hoc munus obire potest persona legalis, a judicibus non electa. Aliquando admissus fuit processus a portitore designato non exhibitus. Designatus, si iter perficere nequeat, potest personam legalem substituere, huic præstandum est juramentum de munere adimplendo. Immo si absque postulatorum culpa processus traditus esset apertus, comperta veritate, defectus vel sanatur, vel jubetur promotor ab hac oppositione abstinere.

CAPUT XLVIII.

De juramento a supradictis præstando, deque citatione, inductione, et testium quoque juramento.

1. Judices remissoriales, antequam inchoetur processus, jurare debent, se munus fideliter executuros, et secretum servaturos sub pœna perjurii et excommunicationis latæ sententiæ sommo Pontifici reservatæ. Hujus juramenti antiquum exemplum

suppeditat causa S. Vincentii Ferrerii apud Raynaldum (*ad ann.* 1451, *n.* 16).

2. Simile fere jusjurandum juxta decreta Innocentii XI emittendum est a subpromotoribus, protonotario, et notario. Nuntius, et portitor solum jurare debent de munere fideliter adimplendo. Primus tamen, sicuti et notarius, pro collatione destinatus, speciale juramentum emittere debent, nec sufficit emissum in primi officii assumptione.

3. Ad procuratorem causæ pertinet exhibere articulos, et ad hos probandos adducere testes, et documenta. Juxta recentiorem juris pontificii dispositionem (*in cap. Si de calumnia* § *Quamvis*, *de juram. calumn. in* 6) debet præstare juramentum calumniæ, affirmans se causam suscipere tantum honoris, et gloriæ Dei zelo. Hoc jurejurando omisso, processus est validus, si subpromotor fidei omissionem non opposuerit: secus, si opponat, et ita semper sensit congregatio rituum.

4. etc. Testes a procuratore inducuntur, qui etiam petit a judice, ut citentur. Judex *citationem* dimittit, quam cursor exequitur, et notarius in acta refert. Inducendi, et citandi sunt, ne dicantur ultronei, adeoque inepti ad probandum, nisi pars eos induxerit, vel judex de examine monuerit, ut docet Matta (*de canoniz. SS. part.* 4, *c.* 20, *n.* 8) cum aliis, et sæpe admisit sacra congregatio. Regulares, ut testimonium dicere possint, præter prædicta, petere debent a superiore licentiam; sed hac non petita, auditores rotæ et sacra congregatio passim admiserunt eorum examen. Substantia depositionis testium in his causis residet in juramento, quod juxta formam inserendam litteris remissorialibus præstare debent de veritate dicenda, et secreto custodiendo sub pœna perjurii, et excommunicationis summo Pontifici reservatæ. Jurant, tactis Evangeliis, ut facilius a perjurio retrahantur. Etenim, quæcunque olim consuetudo viguerit, nunc ex nova formula remissoriæ, et decretis Urbani VIII omnes testes, exceptis cardinalibus, et episcopis, jurare debent, tactis Evangeliis, idque sub pœna *nullitatis*. Dissidebant olim auctores, an conditio servandi secretum in juramento judiciali imposita esset testibus a jure communi. Sed in his causis inducta est a forma juramenti edita in decretis Innocentii XI, teste Jacobo Saxio (*in attest. edicta* 37) olim notario congregationis rituum.

9. Omnes *citationis* actus dies feriata validi censentur in causis beatificationis, et canonizationis, melius tamen omitterentur diebus Dominicis, cæterisque in honorem Dei, et sanctorum feriatis. Iisdem diebus, quidquid nonnulli opinentur, abstinendum est ab examine testium. Hoc interdiu peragendum est: nocturnum tamen est validum, præcipue si die inceptum per aliquot noctis horas protrahatur.

10. 11. Per diem ante examen testes in loco destinato coram judicibus, et subpromotoribus juramentum, non turmatim, sed successive emittere debent, ac repetere in actu examinis, in quo solum jurant testes ex officio. Si alii in hoc actu duntaxat jurarent, examen esset validum, præcipue non opponente subpromotore. Nam de jure communi testes statim ante, vel post examen jurare debent, posterius vero debet esse spontaneum. His omnibus inhæsit sacra congregatio in pluribus causis. Quod si testes examen non absolverint, non tenentur repetere juramentum, dum iterum se sistunt examini; nisi longum tempus transierit, aut novi articuli accesserint, aut duplex esset judicium. Has limitationes secuta est sacra congregatio in pluribus causis.

12. Juramentum præterea probandum est. De jure communi non sufficit huic probationi, ut notarius *enuntiative* affirmet testem jurasse, nisi in quibusdam circumstantiis videndis apud Gratianum (*discept.* 60, *n.* 11), et alios; sed oportet ut *dispositive* testetur, jurasse tactis Evangeliis, quæ tamen expressio aliquando præsumi poterit, ut ex nonnullis auditorum rotæ relationibus colligitur. Quidquid de his sit, nunc cum præscripta sit forma juramenti a testibus præstandi, et inseratur in litteras remissoriales, probatio hujus juramenti constituenda est in *dispositiva* notarii attestatione de juramento emisso tactis Evangeliis, et juxta eandem formam, verbisque eidem consentaneis. Idem dicendum de juramento judicum, subpromotoris, et protonotarii. Emissum a notario actuario probandum est per alium notarium ad hoc eligendum.

13. etc. Ex alibi dictis, Innocentius XI decrevit, ut in processibus auctoritate ordinaria, vel delegata construendis examinarentur testes ex officio *super vita et moribus servi Dei*. His verbis attentis, ordinarius decreta non contemnit, si in processibus super obedientia præstita decretis Urbani VIII ejusmodi testes omittat. Eos tamen examinare debet in processibus super fama martyrii, cum dubium de martyrio æquivaleat dubio de virtutibus, de quibus decreta Innocentii loquuntur. Ex his decretis non videtur opus esse, ut etiam super miraculis testes ex officio examinentur, cum alii testes, præter inductos a postulatoribus, difficulter inveniantur. Sed Clemens XII novum generale decretum edidit (21, *seu* 28 *Mar.* 1733), quo edixit, ut sicuti ex præscripto Innocentii XI testes ex officio super virtutibus, sub pœna nullitatis processus, examinandi sunt a judicibus ordinariis, sive delegatis, ita sub eadem pœna examinentur super miraculis ad normam in litteris remissorialibus contentam.

17. etc. Hoc decretum videtur efficere *nullos* processus ordinarios super fama virtutum, ac super miraculis, si super his testes ex officio deficiant, sicut his deficientibus *nulli* sunt processus apostolici super iisdem, juxta superius dicta. Nihilominus expedit quidem, ut in processibus ordinariis serventur solemnitates, quæ servari solent in processibus apostolicis, ideoque et in primis testes ex officio examinentur. At si perpendatur Clementis decretum quantum ad pœnam *nullitatis* ob deficientiam testium ex officio, afficit processus apostolicos, non ordina-

rios. Enim vero decreta Innocentii XI de examinandis testibus ex officio inseruntur in litteras remissoriales, decreto irritante munitas: decretum Clementinum præscribit ejusmodi examen sub pœna nullitatis ad normam litterarum remissorialium : cum autem hæ litteræ spectent duntaxat processus auctoritate apostolica conficiendos, hi solum quicunque sint, non autem ordinarii super miraculis, aut super alia re, nullitatis vitio laborant, si testes ex officio non examinentur.

27. Demum Innocentii decreta mandant, ut testes ex officio a judicibus inducantur. Nihilominus a fidei subpromotore induci consueverunt, et hunc usum in pluribus causis congregatio rituum admisit.

CAPUT XLIX.

De testium examine.

1. Opinantur nonnulli, examinandos esse testes omnes, a procuratoribus inductos : sed verior est aliorum sententia, opus non esse, ut omnes examini subjiciantur, nec ullum derivatur præjudicium, si aliqui omittantur, nisi judex, aut fidei subpromotor exigat ut omnium examen absolvatur. Hanc sententiam secuta est sacra congregatio in pluribus causis, teste Prospero Bottino fidei promotore in suis animadversionibus in causa B. Alexandri Sauli. Litteræ vero remissoriales præcipientes, ut omnes testes diligenter examinentur, non numerum testium, sed diligentiam in examine adhibendam respiciunt.

2. Singillatim, non turmatim, de jure examinandi testes sunt, juxta Pavin. in relat. causæ S. Bonaventuræ *(par. 2, art. 4)* et alios. Sane cum in causa Mauritii abbatis Cisterciensis judices remissoriales testes turmatim examinassent, Honorius III aliis commisit, ut singillatim examen exciperent. In causis SS. Yvonis, et Ignatii admissi fuerunt testes turmatim examinati, sed post alios singillatim admissos. Cur autem singillatim examinandi sint, explicant Ancharan. (*in cap. Venerabili de test. et attest. n.* 1), Joannes Andreas *(in idem cap. n.* 7) et alii, idcirco examen aliter peractum *nullitatis* vitio laborat.

3. etc. Eodem vitio inficitur examen testium, nisi factum fuerit super omnibus omnino interrogatoriis. Etsi enim alii asseruerint oppositum, remissoria tamen præcipit, ut testes examinentur super interrogatoriis, et hæc in remissoriam inseruntur. Limitatur hæc regula, si omittantur interrogatoria, respicentia aliquid, quod testis edoctus non sit : vel si super uno interrogatorio negative respondeat, ideoque sequentia omitterentur. Superfluum quoque est interrogatorium, et testis responsio super quidditate miraculorum in specie. Immo in sacra congregatione opinio invaluit, ut non vitietur testis examen per omissionem interrogatoriorum respicientium articulos, super quibus testis non fuit inductus, aut si omissis interrogatoriis, satisfecisset in antecentibus, ut ex pluribus causis colligitur.

7. Testes super articulis non sunt examinandi, nisi expleto examine super interrogatoriis, aliter examen est nullum. Neque est necesse, ut omnes super omnibus articulis examen subeant, sed ut unusquisque super illis examinetur, super quibus inducitur, et super quos edoctus est, juxta rescriptum sacræ congregationis (16 *Jun.* 1663) in causa S. Stanislai Kostkæ. Huc spectat clausula a peritis causarum patronis apponi solita in articulorum exhibitione, videlicet, se superfluæ probationis onus subire nolle. Non est a jure statutum, ut testes super articulis examinentur; at forma juramenti testium, et litteræ remissoriales examen hujusmodi memorant. Nihilominus communis opinio admissa a sacra congregatione sustinet validitatem examinis, super interrogatoriis absolutis, etiamsi super articulis omittantur. Formula vero juramenti testium solum edicit, ut testes veritatem fateantur, tum super interrogatoriis, tum super articulis. Litteræ autem remissoriales solum examinis ordinem præscribunt. Ex quibus omnibus validus erit processus, etiamsi examen super articulis non accesserit.

8. 9. An autem subsistat examen testium, conceptum depositionibus, quæ ad alias attestationes ab ipsis factas referuntur (quod quidem agitatum in causa S. Andreæ Avellini testatur (*in act. caus. p.* 127) Caggianus diversæ sunt auctorum sententiæ. Sed juxta litterarum remissorialium formam in causis beatificationis et canonizationis debent testes integre deponere, quin se ad præcedens referant examen: nisi forte deponentes super articulis se regerant ad responsum datum super interrogatoriis, aut deponentes super aliquo interrogatorio se referant ad deposita super alio, quod sacra congregatio admisit in causa servi Dei Humilis de Bisiniano 22 Aug. 1716.

10. Testes non teneri reddere rationem eorum, quæ dixerunt, nisi a judice interrogentur, affirmat Glossa *in cap. Cum causam,* et alibi. At in causis sanctorum, cum plerunque deponant de his, quæ sensibus non percipiuntur, vel de miraculis causam occultam habentibus, reddere debent causam scientiæ, licet non interrogantur : aliter eorum dicta contemnuntur, ut docet Innocentius in prædictum cap. quem alii sequuntur.

11. etc. *Interrogatoria* ab Urbe mittuntur, ac solemniter judicibus remissorialibus exhibentur; hi ea tradunt subpromotori electo a promotore fidei. Aperiuntur in singulis sessionibus, et cum testium depositionibus clauduntur, ac judicum sigillis obsignantur. Quod observandum est, donec omnium testium, tam a postulatoribus, quam a judicibus ex officio inductorum examen absolvatur : eo absoluto, interrogatoria et depositiones non amplius occluduntur. In processu singuli actus aperitionis, et occlusionis sunt adnotanti. Huic examini judices, notarius, et subpromoter dumtaxat intersunt; si alii adsint, examen est *nullum,* nisi postulatores ostenderint, hos occlusioni dumtaxat interrogatoriorum. et depositionis interfuisse.

14. 15. Nunc juxta decreta sacræ congregationis (6 *Febr.* 1652 *et* 3 *Dec.* 1672) testium depositiones scribendæ sunt idiomate, quo a testibus proferuntur; si per interpretem excipiantur, scribuntur juxta sermonem interpretis : hic a judicibus est eligendus, ac juramentum emittere debent de munere fideliter implendo, ac secreto servando. Subpromotor eas dictare potest : notarius propria manu scribere debet, et quidem clare, et dilucide, qua claritate deficiente Gregorius IX in causa S. Hildegardis, et Honorius III in causa S. Guillelmi archiepiscopi Eboracensis nonnullas testium depositiones rejecerunt.

16. 17. Post editam remissorialium formulam, notario non licet amplius scribere, unum testem deposuisse juxta alterius depositionem, sed verba cujuscumque testis integre referre debet. Rejicitur quoque testis depositio per solam articuli sibi propositi approbationem; processus tamen subsistit, si aliorum depositiones claræ et explanatæ fuerint, ut contigit in causa B. Bernardini de Feltro. Testes in processu apostolico confuse deponentes, quidquid olim fuerit in usu, nunc examen repetere nequeunt.

18. In fine cujuslibet sessionis testis subscriptionem, vel signum crucis examini addere debet, inde judices, subpromotor, et notarius subscribunt. Quodsi testis examen inceptum non absolvat, neque subscribat, validum erit, si dum examen absolvitur, examen præcedens coram teste legatur, et hic subscriptionem addat, licet hæc lectio non sit ad validitatem necessaria. Interrogatoria post ultimam testis depositionem inferuntur. Si vero ante omnes depositiones apponantur, processus adhuc est validus, dummodo apposita fuerint in ejusdem extensione, ut contigit in causa S. Julianæ de Falconeriis.

19. 20. Pontifices in his causis numquam testimonium reddiderunt, sed in bullis canonizationum aliquando, quæ sciebant, exposuerunt, ut Gregorius IX in bull. canoniz. SS. Francisci, et Dominici : et Sixtus IV in bull. canoniz. S. Bonaventuræ. Reges nonnunquam per se, vel per alios, sicuti etiam cardinales in his causis testimonium reddiderunt. Sed in cardinalium depositionibus omittuntur interrogatoria generalia. Si absque interrogatoriis, et non coram judicibus deponerent, eorum attestationes haberentur pro extrajudicialibus. In causa servi Dei Gregorii cardinalis Barbadici sacra congregatio approbavit processus ordinarios Florentinum, et Mutinensem continentes attestationem magni ducis Hetruriæ, et ducis Mutinæ præstitam per exhibitionem scripturæ, quam hi principes legisse testati sunt, ac veritatem contentorum jurejurando affirmarunt, inde subscriptam, et secretiori sigillo munitam judici tradiderunt, præsentibus subpromotore, et notario. Eodem modo una cum fratre suo Hetruriæ duce testatus est cardinalis Mediceus; sed hoc non obstat iis, quæ dicta sunt de cardinalibus : si enim seorsim a fratre testimonium perhibuisset, ejus examen non aliter, ac instar cæterorum cardinalium excipi debuisset.

21. Demum decretum inter decreta generalia impressum, et a decretis Innocentii XI ampliatum prohibet attestationes extrajudiciales. Si in aliquem processum insertæ reperiantur, ejus validitas ex aliis fundamentis approbatur cum clausula, *demptis extrajudicialibus attestationibus*, ut contigit in causis servi Dei Bernardini Realini, et aliorum.

22. Ad examinis, et processus validitatem designandus est locus, in quo testes examinentur. In his causis juxta litteras remissoriales pro loco designatur ecclesia, pro loco loci designatur aliquod ejusdem sacellum, ut testes a perjurio, et veritatis perturbatione absterreantur. Antiquitus ex dispensatione, vel sanatione nonnunquam admissum fuit examen extra ecclesiam peractum. Nunc sacellum palatii episcopalis habetur pro loco sacro, ideoque sæpe in eo examen valide receptum est, quemadmodum etiam in oratorio domus privatæ. Immo ad hoc destinari posse sacellum palatii gentilitii episcopi, et claustrum monasterii, docet Rosa (*in addit. ad tract. de exec. litt. Apost. nu.* 295 *et* 229). Moniales in loco confessionis, vel communionis, aut in collocutorio examinandæ sunt. Si infirmæ sint, petenda est a sacra congregatione facultas ingrediendi clausuram. Quod moniales strictissimæ observantiæ, quæ videri nequeunt, etsi nonnulli sentiant, examinari posse, quin videantur, consultius tamen esset, ut permittente Pontifice, in actu examinis viderentur ab iis, qui processui interveniunt. In parva ecclesia superfluum est designare locum loci. Locus, et locus loci in quolibet actu sunt exprimendi : hac expressione omissa, examen adhuc est validum.

CAPUT L.

De aliis necessariis ad constructionem processus.

1. Absoluto examine, judices pro transcribendo processu scribam eligere debent. Ad hoc munus quicunque eligi potest. Electus debet juramentum præstare de fidelitate, et secreto servando. Urgente necessitate processus exscribi potest, antequam observatur, obtenta facultate, servatisque conditionibus a sacra congregatione in causa B. Hyacinthæ de Marescottis præscriptis 26 Apr. 1692.

2. Exscriptus conferendus est cum originali. Judices notarium apostolicum, vel ecclesiasticum eligere debent, ut cum primo notario collationem perficiat emisso juramento de munere fideliter implendo Perficienda autem est coram judicibus, et subpromotore, et ita esse absolutam judices declarare debent, quemadmodum etiam notarios a se ipsis factam testari oportet. Correctioni errorum omnes subscribere tenentur. Unus judex nequit seorsum ab alio prædictum notarium addere, aliter collatio esset nulla, juxta decretum congregationis in causa B. Hieronymi Æmiliani 26 Septembr. 1631.

3. Post hæc destinandus est portitor, inde judices, subpromotores, et actuarius ad calcem processus sub-

scribunt. In Urbe subscribit etiam protonotarius, ut processus fidem faciat. Transumptum sigillis judicum interius obsignatur. Hæc notarius actuarius testari debet : mox addenda est legalitas episcopi, in cujus diœcesi processus conficitur, ut hic in Urbe facilius agnoscatur, juxta decretum sacræ congregationis, et formulam litterarum remissorialium. Tandem occluditur transumptum, exteriusque obsignatur solo episcopi diœcesani sigillo. Exterior inscriptio exprimere debet, illud esse transumptum processus apostolici in causa talis servi Dei, ac dirigitur congregationi rituum. De occlusione, obligatione, ac traditione portitori fit distinctum instrumentum, eidemque traditur, Romam cum transumpto deferendum, et in actis congregationis exhibendum.

4. 5. Judices epistolam sacræ congregationis scribere debent de fide testibus tribuenda. Morem hunc antiquiorem esse epistola encyclica, et formula litterarum remissorialium, eruitur ex actis causarum SS. Raymundi, et Andreæ Avellini. Epistola circularis solum præcipit ordinario, ut S. Sedem moneat de processu a se confecto ; necessitas vero reddendi certiorem eamdem S. Sedem de fide testibus tribuenda oritur a litteris remissorialibus, adeoque processus apostolicos duntaxat respicit. Si processus fiat a subdelegatis, hi scribunt ad delegatum, qui aliam epistolam congregationi scribit, habens rationem epistolæ subdelegati, eamque simul mittit. Hæc locum non habent, si processum super non cultu, aut casu excepto construat subdelegatus a cardinali vicario.

6. 7. Ad submovendas inter fidei promotores, et postulatores controversias de termino, intra quem processus sit absolvendus, Alexander VII (2 *Octobr.* 1655) decrevit, ut terminus in litteris remissorialibus designaretur, a die concessionis computandus, eoque elapso, nec prorogato, processus nullius esset roboris, nullamque probationem constitueret. Prorogationem sæpius indulget congregatio ordinaria. At si remissoriales non exprimant, terminum computandum esse a die concessionis, computabitur a die exhibitionis earumdem. De jure enim (*in cap. Si eo tempore de resc. in* 6) in rescriptis gratiæ, tempus incipit decurrere a die datæ, uti statuit sacra congregatio indulgentiarum (18 *Maji* 1711). Sed in rescriptis justitiæ, et contentiosis, (*ex cap. Super eo* 12 *de appel.*) adeoque in causis beatificationis, et canonizationis incipit a die exhibitionis, quod admittit congregatio rituum in causa servi Dei Joannis Massias 14 Jun. 1714.

8. Authenticum transumptum processus ordinarii, sive apostolici mittitur ad congregationem rituum : originalia in archivio episcopali conservantur, ut si de aliqua particula transumpti dubium insurgat, aut transumptum deperdatur, ad autographum confugi possit, ut contigit in causis B. Hieronymi Æmiliani, et aliorum. Si dubium fuerit de sola particula, congregatio per epistolam mandat episcopo, ut, præsente promotore fiscali, accitoque notario ecclesiastico, advertat, an particula concordet, vel non, cum originali, ac de his publicum mittat instrumentum. Si processus deperditus sit, adeoque novum conficiendum sit exemplum, observandæ sunt solemnitates, in primo deperdito servatæ, ut ex causis B. Luciæ de Narnia, Martini Porres, et aliorum eruitur.

CAPUT LI.

De nonnullis aliis requisitis in confectione nonnullorum processuum, et de omnium processuum apertione in Urbe facienda auctoritate sacræ congregationis.

1. 2. Præscribunt litteræ remissoriales, et compulsoriales, ut in conficiendis apostolicis processibus in specie judices visitent servi Dei sepulcrum. Sed in processibus super virtutibus, et miraculis visitandum est interius, et exterius, super non cultu, aut casu excepto, duntaxat exterius, nisi corpus incorruptum sit, aut sepulcro odor supernaturalis emanet. Hæc visitatio omittenda est in processu super solis miraculis, nisi agendum sit de iisdem odore, et integritate, ut accidit in causis S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, et aliorum.

3. 4. Ut rite proficiatur visitatio, judices cum testibus, subpromotore, et notario sepulcrum per se ipsos invisere, et notarius instrumentum conficere debet : expedit etiam, ut testes ibidem statim examinentur. Si corpus sit incorruptum, aut odorem emittat, advocandi sunt medici, aut chirurgi, delato a judicibus juramento de veritate dicenda. Notarius locum, et capsam describit ; corpus e capsa educitur, ac postea reconditur : medici autem die a judicibus designanda judicium suum coram ipsis, promotore, vel subpromotore, et notario in scriptis exhibent.

5. Notarius in hoc non potest esse laicus. Citandus est promotor fidei ; non requiruntur tamen testes ex officio, nisi remissoria jubeat, vel corpus incorruptum sit, aut odorem affluet.

6. Si sepulcrum non inveniatur, Pontifex, aut congregatio rituum, eodem approbante, indulget, ut ad ulteriora procedatur, visitatione omissa, ut in causa B. Bernardi Ptolemæi, qui cum cæteris, grassante peste, sepultus fuit.

7. Romani Pontifices *nullitates* in his visitationibus occurrentes aliquando sanarunt, ut per litteras in forma brevis amplissime præstitit Clemens X in causa B. Ludovicæ Albertoniæ.

8. Si processus fiat super non cultu, vel casu excepto, sententia ferenda est, expleta visitatione, ac citato subpromotore, eamque a judice subscriptam notarius coram testibus publicare debet.

9. 10. Processus ad Urbem deferuntur, utque juxta alibi dicta aperiantur, examinandi sunt testes, qui sigilla, et characteres judicum recognoscant. Jam vero interdum non solum episcopus diœcesis, in qua compilatus est processus, sed alii conjudices sub-

scriptionem, et sigillum in parte exteriori apponunt: notarius vero in parte interiori negligit recognitionem characterum, vel descriptionem sigillorum. Et episcopus diœcesanus *legalitatem* omittit. Cumque ut plurimum testes in Urbe non reperiantur, qui omnes subscriptiones, et sigilla recognoscant, id sacræ congregationi indicandum est, et ab ipsa petendum remedium.

11. 12. Si certum stemma, vel certus character judicum in Urbe reperiatur, per quorum omnium, vel per alterutrius comparationem prædictæ subscriptiones, et sigilla, deficientibus testibus, recognosci possint: aut si aliunde characteres saltem recognoscantur, vel per testes, aut comparationem aliqua ex sigillis dignosci possint, sacra congregatio permittit, ut, omissa integra recognitione, processus aperiantur. Si nec sigilla, nec characteres ullo modo recognosci possint, aliquando scribit episcopo diœcesis, in qua processus factus est, ut formam sigillorum, et subscriptionem bene formatam mittat, et quarum comparationem sigilla, et subscriptiones partis exterioris dignoscantur: frequentius tamen permittit, ut, omissa penitus exteriorum recognitione, processus absolute aperiantur. Omnia hæc ex pluribus causis desumuntur, ac locum sibi vindicant, proportione servata, in recognitione characterum, aut sigillorum partis interioris. In his tamen, nunquam ab omnium recognitione conceditur dispensatio. Quare consultius videtur, ut solus episcopus diœcesanus sigillum in parte exteriori apponat: in interiori vero omnium judicum sigilla, et subscriptiones ponantur cum notarii attestatione, et episcopi *legalitate*.

CAPUT LII.

De processu compulsoriali, *et ejus validitate.*

1. Hic processus fieri potest seorsum, vel simul cum processu ordinario, aut remissoriali. Seorsum ab ordinario fieri potest, antequam Sedes Apostolica manum ad causam apposuerit, servatis, quæ in conficiendo processu ordinario servantur. Post manum appositam conficiendus est auctoritate apostolica, servatis, quæ de processu remissoriali exposita sunt. Si conjunctim cum alterutro fiat, inchoandus est statim post ultimi testis examen.

2. Jura, quæ *compulsantur*, ut plurimum sunt historiæ, opera servorum Dei, de quibus agitur, monumenta eorum cultum comprobantia, et attestationes testium processus ordinarii. Harum compulsatione approbata, non censetur approbata validitas processus ordinarii, ut colligitur ex causa servi Dei Humilis de Bisiniano.

3. 4. Ut processus compulsorialis validus sit, monendi sunt detinentes jura *compulsanda*, et hæc ab his exhibenda sunt, et recognoscenda a testibus peritis, quos judices elegerint. Procurator libros *compulsandos*, producere debet: judices, promotor, vel subpromotor jura diligenter inspicere. Periti citandi sunt, ac singillatim interrogandi, necnon veritatem juxta peritiam jurejurando spondere, inde judicium, visis scripturis, proferre debent. Possunt etiam scripturæ per testes, vel per comparationem recognosci, ut infra. Demum periti, judices, promotor, vel subpromotor, et notarius quamcumque recognitionem subscribere debent. Exemplum conferri debet cum autographo, hoc vero restitui iis qui commodaverunt. Non tamen opus est, ut examinentur testes, qui probitatem testium in processu ordinario examinatorum, et quorum dicta compulsantur, adstruant.

5. 6. Si scriptura *compulsanda* recognosci debeat per comparationem cum alia scriptura, hæc recognitio, ut valida sit, exigit, ut deficiat quæcunque alia probatio: procurator præstet juramentum calumniæ: scriptura, ad quam fit comparatio, sit certa: eligantur periti, qui et juramentum calumniæ emittant, ac judicium scriptum referant. Hæc tamen recognitio probatione dumtaxat semiplenam constituit. Si comparatio fiat per testes, indubia erit scriptura, si iidem juraverint, se recognoscere characterem, et scripturæ exaratæ interfuisse. Item si jurent duntaxat, se characterem cognoscere; dummodo scriptura sine testibus confici consueverit, eorumque dicta adminiculis fulciantur, ut adnotavit Rubeus (*de testam. c.* 28, *n.* 385) cum aliis.

7. Scripturæ in causis sanctorum *compulsandæ*, ut plurimum ex archiviis extrahuntur. Sed ut probationem constituant, archivium debet esse publicum; si privatum sit, debet esse peculiariter custoditum, et alia adminicula fidem scripturæ concilient, ut ex pluribus causis colligitur, præcipue ex causa S. Aloysii Gonzagæ, in qua admissa fuit relatio auditorum rotæ desumpta ex bibliotheca Coccini, quæ in collegio Romano Societatis Jesu asservatur; quæ quidem relatio pluribus aliis probationibus innitebatur.

CAPUT LIII.

De nonnullis petitionibus, quæ aliquando sacrorum rituum congregationi exponuntur pro felici exitu causarum beatificationis, et canonizationis.

1. etc. Si metus occurrat de obitu testis, qui conscius sit virtutum, aut miraculorum servi Dei, postulatores petant, ut signata commissione, examinentur ante inchoatum, vel absolutum processum super non cultu, vel casu excepto. Hæc dispensatio difficulter conceditur, cum deroget decretis generalibus, et constitutioni Urbani VIII eadem confirmanti. Concessa tamen fuit in causis servorum Dei Francisci de Capillas, Josephi a Matre Dei, et aliorum.

4. etc. Frequentior est necessitas examinandi testes in specie, senes, valetudinarios, aut cito abfuturos, ante absolutum judicium super fama sanctita-

tis in genere. Ideo cauti postulatores petere consueverunt litteras remissoriales pro utroque simul judicio. Huic petitioni passim annuit sacra congregatio; ut ex pluribus causis colligitur: sicut enim regula juris communis, ne testes examinentur ante litem contestatam (*in cap. test. ut lit. Quoniam non frequenter est*), limitatur in testibus senibus, et similibus; ita in causis sanctorum per dispensationem, ob eandem causam invertitur ordo judicii in genere, et in specie. Nec obstat, quod hæ causæ æquiparentur criminalibus, in quibus (*in cap. cit.*) non sunt examinandi ejusmodi testes ante litem contestatam, aut si examinentur post litem contestatam repetuntur, cum in causis beatificationis, et canonizationis non repetantur. Nam hæ causæ non in omnibus æquiparantur criminalibus, nec est ita certum in jure, ut testes ante litem contestatam examinati post ipsam repetantur.

7. 8. Processus ab ordinario constructi post manum a S. Sede appositam, *nulli* sunt. Olim aliquando admissi fuerunt, ut in causa S. Raymundi. Nonnunquam sacra congregatio, annuente Pontifice, hos processus super non cultu sanavit: id forte locum habebit super casu excepto. At hi processus super virtutibus, vel miraculis de jure purum adminiculum constituunt, ut contigit in causa S. Stanislai Kostkæ. Nihilominus etiam in his interdum concessa fuit sanatio, ut in causis SS. Thuribii, et Julianæ de Falconeriis, cujus sanationis seriem refert Anastasius Nicosilli in vita S. Thuribii. Sanatione impetrata, si postulatores uti velint processu in gradu probationis, discutienda est ejus validitas quoad alias partes.

9. etc. Constructo apostolico processu super fama in genere, et super virtutibus, aut martyrio, et miraculis in specie, causaque in congregatione proposita, si omnia hæc ex probationibus perspicue non reddantur, de jure (*in cap. Fraternitatis de test. et attest.*) non licet novos testes super iisdem examinare, et si examinentur, nihil probant, ut inter alia eruitur ex causis S. Thomæ de Aquino, et B. Hieronymi Æmiliani. Nihilominus ex rationabili causa posset judex ex officio novum examen super iisdem demandare. Immo sacra congregatio in causis SS. Petri Regalati, et Cajetani permisit, ut probationes novis testibus adjuvarentur, quod tamen peculiari decreto (29 *Nov.* 1658) vetuit Alexander VII. Hoc decretum processus omnes apostolicos comprehendit, tum propter gravitatem causæ, tum quia in hoc judicio omnes diligentiæ adhibendæ sunt, tum demum quia aliter nimis periculosa aperiretur indulgentiæ via.

13. etc. Nonnulli tamen sunt casus, qui hoc decreto comprehendi non videntur. Si enim ante illud sacra congregatio facultatem fecisset adjuvandi probationes, sed litteræ remissoriales non fuissent expeditæ, ut si articulata in processu apostolico adjuvanda solum essent per exhibitionem, et *compulsationem* scripturarum: vel exaratis informatione, et summario super quocunque dubio, excitetur difficultas super probatione alicujus virtutis, vel miraculi quæ submoveri possit per testium assertiones, in processu existentes, sed in summario non relatas: vel novæ remissoriales petantur ad probandum miraculum, non articulatum in processu apostolico, aut probanda sit continuatio facti, cujus existentia in processu jam probata sit, ut si probato cultu immemorabili, vel non cultu, aut miraculosa sanatione, probanda esset horum continuatio: vel demum si agatur de re existenti, sed variabili, ut si probata incorruptione corporis, sacra congregatio novas exigat probationes super actuali ejusdem statu, in his, inquam, omnibus coadjuvari possunt probationes, quin Alexandri decreto derogetur, ut plures beatificationis, et canonizationis causæ insinuant. In causa vero S. Fidelis a Sigmaringa eidem derogatum fuit, sed gravi maturitate.

CAPUT LIV.

In quo aliæ petitiones postulatorum proponuntur, et examinantur.

1. Urbanus VIII in suis decretis expresse prohibuit, ne discuterentur virtutes, aut martyrium alicujus servi Dei ante lapsos ab obitu ejusdem servi quinquaginta annos. His decretis nunquam intelligitur derogatum, nisi in rescripto summi Pontificis expressum sit.

2. 3. Putarunt nonnulli, vi horum decretorum non posse intra hos quinquaginta annos fieri processus ordinarios, nec apostolicos, quod magnum attulit plerisque causis detrimentum. Verum decreta non constructionem processuum nec discussionem processus apostolici in specie, sed discussionem dubii virtutum theologicarum, et cardinalium intra illud tempus prohibent.

4. etc. Postulatores nonnunquam poscunt, ut ante elapsos quinquaginta annos virtutes, aut martyrium discutiantur. Hujusmodi petitioni minime annuit congregatio rituum in causa S. Aloysii Gonzagæ, nec se annuere posse Urbanus VIII respondit Ferdinando imperatori, et Eleonoræ imperatrici eandem canonizationem petentibus. In causis tamen Josaphat Pollocensis, S. Francisci Salesii, et aliorum, hæc dispensatio concessa est. Petitur a Pontifice: hic petitionis examen remittere consueverit ad congregationem ordinariam, qua annuente, et Pontifice confirmante, dispensatio intelligitur concessa. Causæ concessionis sunt insignia servi Dei martyris, vel confessoris merita erga catholicam religionem, accedentibus alicujus regis, antistitum, et procerum nationis supplicationibus; spes particularis boni spiritualis, ac modicus annorum defectus a numero quinquagenario.

7. Nonnullæ antiquæ canonizationes ante quinquagesimum ab obitu servorum Dei annum peractæ sunt, ut S. Petri martyris et aliorum. Aliæ post

ducentesimum, trecentesimum, et quadringentesimum, ut SS. Joannis a Capistrano, Hyacinthi, Bennonis, et aliorum. Inter canonizationis requisita notabilem temporis lapsum enumerant Fr. Severinus de Cracovia in act. S. Hyacinthi (*l.* 3, *c.* 2, *pag.* 154), et Castellinus (*tract. de dilat. canoniz. SS.*). Urbanus VIII quinquaginta annos statuit, cujus constitutionis rationem reddit P. Philippus a SS. Trininate in vita ven. Dominici a Jesu Maria (*l.* 7, *c.* 11).

8. etc. Olim virtutes theologicæ, et cardinales in distinctis congregationibus expendi consueverant, ideoque postulatores petebant, ut in una simul discuterentur, quod quidem permissum fuit in causa S. Francisci Solani, et aliorum. Nunc sine dispensatione in eadem congregatione simul discuti possunt, cum decreta generalia id non vetent. Nonnulli aliquando suadebant, ut, suspenso dubio de virtutibus, discuterentur miracula. Sed id ex ordine romano Jacobi card. Cajetani apud Mabillon. (*Mus. Ital. to.* 2) adversatur ordini judiciali harum causarum, nec amplius hujusmodi suffragia recipi possunt, ut colligitur ex causis B. Hyacinthæ de Marescottis, et servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal. In causa vero servi Dei Francisci Caraccioli congregatio particularis (18 *Sept.* 1736), annuente Pontifice, permisit, ut in fine informationis dubii super virtutibus proponeretur quodammodo historice dubium de miraculis, ut suffragaturi de virtutibus judicium efformare possent. In causa vero servi Dei cardinalis de Aretio, cum secretarius sacræ congregationis summo Pontifici Bened. XIV retulisset, suffragia consultorum eo collimasse, ut daretur facultas proponendi dubium de virtutibus cum studio de miraculis, laudatus Pontifex id peculiari decreto (10 *Apr.* 1742) strictius prohibuit. Itaque si vel defectus probationum, vel actuum ambiguitas difficilem reddat virtutum discussionem, non est suspendendum judicium super iisdem, ut examinentur miracula, quæ quidem licet post mortem patrata sint sanctitatis signa; tamen, quidquid alii senserint, ex his non absolvitur beatificatio, et canonizatio, nisi probentur virtutes in specie: quemadmodum nec ex virtutibus, nisi probentur etiam miracula.

11. 12. Nonnunquam in discutiendis virtutibus, et martyrio in congregationibus antepræparatoria, et præparatoria aliquod insurgit dubium, quo suspenso, impeditur progressus ad ulteriora, et consultores hærentes non audent ferre suffragium. Postulatores instant, ut dubium in congregatione ordinaria, cui cardinales soli interveniunt, expendatur. Porro, si dubium pendeat a cognitione factorum, quæ ignota sint consultoribus, perspecta autem cardinalibus, instantiæ annuendum videtur, ut annuit Benedictus XIV in causis servorum Dei Joannis de Britto (2 *Jul.* 1741), et Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal (10 *Sept.* 1741) cum ipse etiam congregationi ordinariæ interesse voluerit.

13. 14. Juxta decretum ejusdem Pontificis 23 Aprilis 1741 in causis antiquis procedentibus per viam non cultus, probatis virtutibus, aut martyrio per solas probationes subsidiarias, quatuor requiruntur miracula, quæ per testes de visu probata sint, ad beatificationem formalem: duo vero post indultam venerationem patrata ad canonizationem obtinendam. Cum in causa S. Petri Regalati quatuor miracula ante approbatas eo modo virtutes approbata fuissent, laudatus Pontifex per aliud decretum (2 *Aug.* 1741) affirmavit causam hanc non esse primo decreto comprehensam, adeoque duo miracula post indultam venerationem patrata, pro canonizatione obtinenda sufficere.

15. Petunt interdum postulatores, ut dubium de virtutibus, aut martyrio, vel miraculis, semel propositum in congregatione generali coram summo Pontifice, iterum examinetur. Id admitti potest, si Pontifex nullum edidisset responsum: secus, si sententiam tulisset. Ceterum dubia non diu ante discussa, si iterum proponenda sint, proponuntur in congregatione generali: quæ diu ante discussa fuerant proponuntur in præparatoria, et in generali. Hæc de dubiis, quæ in congregatione generali expenduntur, intelligenda sunt: quæ in congregatione ordinaria exponuntur, ex ejusdem permissione iterum examinari possunt.

16. Sanatio *nullitatis* processus, qui compilatus sit extra terminum in litteris remissorialibus, et compulsorialibus statutum, vel prorogatum, petenda est a congregatione ordinaria, quæ ut plurimum annuit, si Pontifici placuerit. Et ita concessa fuit sanatio in causis B. Salomeæ, S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, et aliorum.

17. Ex alibi dictis Clemens XII vetuit, ne regulares notarii munus exercerent in causis servorum Dei ejusdem ordinis, sub pœna *nullitatis*. Si processus hoc modo ante illud decretum constructus reperiatur, licet postulatoribus petere sanationem, ut contigit in causa servi Dei Petri de Urraca.

18. Præcipua ad validitatem processuum spectantia adducta sunt. Monentur iterum postulatores, ut in conficiendis processibus ordinaria servari curent, quæ in processibus apostolicis observari solent, cum in omnibus fere causis vix ad ulteriora procedatur, nisi ordinarius processus cum apostolico in linea æqualis probationis conjungatur.

19. Demum cum in sacra congregatione disputetur de validitate processuum, solent postulatores in quadam tabella indicare nomina testium, et reliqua ad eosdem spectantia, cujus exemplar alibi dabitur.

FINIS LIBRI SECUNDI.

LIBER III.

CAPUT I.

De testibus de auditu in causis antiquis beatificationis, et canonizationis.

1. 2. Testes de visu, sive de virtutibus, sive de miraculis agatur, cæteris potiores esse sentiunt Innocentius (*in cap. Cum causam* 37, *de test.*) et alii communiter : oculorum enim testificatio physicam parit testibus evidentiam, judicibus vero summam moralem, qua major de sanctitate haberi nequit.

3. etc. Testibus de auditu probari sufficienter virtutes, et miracula in causis, post multos annos ab obitu servorum Dei introductis, affirmat Contelorus (*de canoniz SS. c.* 14, *n.* 7 *et* 8) cum pluribus, et huic sententiæ adhæserunt auditores rotæ in pluribus relationibus. Porro antiquitatem, ad hos testes admittendos necessariam, alii in lapsu centum annorum, alii in septuaginta, iidem auditores in sexaginta constituerunt, probavitque duobus decretis (19 *Jan. et* 4 *Maji* 1630) congregatio rituum.

6. etc. Eadem sententia validis innititur fundamentis. Nam in his causis proceditur de bono, et æquo, ac probatio plena, non vero plenissima requiritur. Accedit necessitas, quæ deficientibus testibus de visu, ad alios de auditu admittendos impellit, quos propterea inter certissima documenta recensuit card. Bellarminus in suo suffragio pro canonizatione S. Raymundi, suffragatur dispositio juris *in cap. Licet de test.* quod *caput* etsi nonnulli ad solum in eo expressum coarctent, ad omnes tamen causas, in quibus testes de visu desiderantur, extendit verior sententia Joannis Andreæ (*in idem c. n.* 3), Felini (*ibid. n.* 1), et aliorum. Sane *ex cap. Præterea de test.* et ex jure civili *in l. Si arbiter ff. de prob. et in l. In summa ff. de aqua pluvia arcen.* testes de auditu in aliis casibus admittuntur. Canones vero jus civile non respuunt.

9. etc. His favent exempla a primis mediis, et ultimis temporibus desumpta. S. Eucherius apud Ruinart (*in act. Martyr. q.* 241) commendat martyrium S. Mauritii, et sociorum Thebæorum, quod ab aliis audiverunt. Idem facit S. Paulinus de martyrio S. Genesii apud eundem (*q.* 473). S. Gregorius Magnus (*tom.* 2, *oper. l.* 11, *regist. ep. colum.* 1157) Augustino Anglorum episcopo respondit, non esse colendum quendam assertum martyrem, si nullus ejus passionem ab aliis acceptam testaretur. Subsecutis temporibus Stanislaus Cracoviensis episcopus, Conradus Placentinus, aliique apud Bollandianos (*ad* 7 *Maji et to.* 3, *Feb. p.* 160), et Castillum (*in hist. S. Dom. par.* 1, *l.* 2, *c.* 63) inter sanctos, vel beatos relati sunt, probatis virtutibus per testes de auditu. Eodem modo expeditæ sunt causæ canoniz. SS. Hyacinthi, Raymundi, et aliorum. Ex quibus omnibus admittendi videntur in causis antiquis testes de auditu, quibus si unus de visu addatur, plena consurgit probatio, præcipue si testes de auditu asserant, se quod referunt, audivisse ab iis, qui viderunt, ut in pluribus relationibus docuerunt auditores rotæ, aliique.

CAPUT II.

De testibus singularibus in causis beatificationis, et canonizationis.

1 Hi testes alii dicuntur singulares singularitate *obstativa*, ex quibus dictum unius obstat dicto alterius et his nulla habenda est fides. Alii singulares singularitate *adminiculativa*, vel *cumulativa*, qui unius actus continui partes singulariter ostendunt. Alii singularitate *diversificativa*, qui scilicet vel actus diversos inter se non repugnantes eidem adstruunt, vel actus diversos, ad unum aliquid generale determinatum relatos, testantur.

2. etc. Testes singulares singularitate *adminiculativa*, vel *diversificativa* secundo modo, admittunt communiter scriptores, et rota (*decis.* 338, *n.* 4 *coram Celso, decis.* 311, *n.* 8, *par.* 1, *rec. et alibi*) ad probandam in civilibus rem generalem, vel quæ ex actibus successivis coalescit. Eosdem admittunt in criminalibus Caccialupus (*in l. Admonendi col.* 39, *versic. Patet igitur ff. de jurejur.*), et alii ad probandum habitum vitiosum, et usum delinquendi. Sane, quidquid senserit Polydorus Ripa (*observ.* 204) satis probatur species, si duo testes singulares duos actus individuos probent. Plura de his scribit Sousa (*tract de aphor. inquis.*), addens majorem fidem præstandam esse multis testibus singularibus, in eandem speciem convenientibus, quam duobus contestibus, præcipue in delictis occultis. Suffragatur constitutio 85 S. Pii V de confidentia beneficiali (*Bull. tom.* 2), et constitutio 34 Gregorii XV de crimine sollicitationis (*Bullar. Rom. to.* 4).

6. 7. In hanc sententiam abierunt auditores rotæ in relat. caus. SS. Thomæ de Villanova, Catharinæ de Ricciis, et aliorum, asserentes, probatas esse virtutes ex testibus singularibus, quorum unus de uno, alii de aliis ejusdem virtutis actibus deposuerint. Idem docuerunt de dono prophetiæ in relat. caus.

S. Ludovici Bertrandi, et B. Josaphat Pollocensis. Concordat Ceparius in direct. canoniz. SS. (*par.* 2, *c.* 7).

8. Quod spectat ad miracula. Vincentius *in cap. Venerabili de test.* apud Malvetium (*de canoniz. SS. inter. tract. mag.*) et alios, opinatus est, omnia omnino per testes concordes esse comprobanda. At opinionem hanc inter alios late refellit Contelorius (*de canoniz. SS. c.* 18, *n.* 10), ab eaque semper recesserunt auditores rotæ in suis relationibus, quin immo in relat. caus. S. Francisci de Paula, Raymundi, Didaci, et Hyacinthi asseruerunt, miracula sufficienter probari per testes singulares, etiam si unus de uno, alius de alio miraculo deponat, quamvis congregatio rituum in causa S. Didaci hujusmodi probationem rejecerit.

CAPUT III.

De sententia congregationis sacrorum rituum, et præsenti Sedis Apostolicæ praxi, quoad testes de auditu in causis beatificationis, et canonizationis super examine virtutum, aut miraculorum in specie.

1. etc. Probationes in causis beatificationis et canonizationis esse debere æqualis ponderis, ac in causis criminalibus asserunt Scacchus (*de not. et sign. sanct. sect.* 11, *c.* 5), Matta (*de canoniz. SS. p.* 4, *c.* 1, *n.* 10 *et seqq.*), et alii contra Contelorum cit. quibus adhæserunt seniores cardinales, et consultores congregationis rituum. Quare sicut in causis criminalibus adhibendi sunt testes de visu proprio, si agatur de re, quæ cadit sub sensum visus, vel de auditu proprio, si res cadat sub sensum auditus, nec sufficit unus testis de visu cum aliis de auditu : ita in causis beatificationis, procedentibus per viam non cultus, eodem modo virtutes, et martyrium in specie probari debent. Verumtamen in causa criminali homicidii, ut plurimum, non infligitur pœna ordinaria, nisi judex, vel ejus curia corpus delicti inspexerit; at in causis martyrum testes de visu mortem illatam satis comprobant.

4. etc. His non obstat, quod in his causis procedatur ex bono, et æquo, nullique inferatur præjudicium. Nam *in cap. Venerabili, de test.* statutum est, ut super vita, et miraculis examinentur testes æquali, immo majori diligentia, quam quæ in recipiendis testibus adhiberi solet, et rotæ auditores in relat. S. Andreæ Corsini adnotarunt, in his agi de præjudicio Ecclesiæ. Nec urget, quod, deficientibus testibus de visu, de jure admittantur, saltem in factis antiquis, testes de auditu : hæc enim juris regula non congruit judicio criminali, multoque minus causis non necessario definiendis, uti sunt causæ beatificationis, et canonizationis. Quod si dicatur, hodie in processibus apostolicis examinari testes de auditu super virtutibus, et martyrio, etiamsi causæ procedant per viam non cultus; iterum subditur : evidentes probationes in his esse necessarias, neque sufficere præsumptivas. Non tamen absolute rejiciendi sunt testes de auditu, quia aut adminiculi vim habere possunt, aut etiam sufficiunt, quando aliquid per testes de visu probari nequit. In causa S. Joannis Francisci Regis congregatio rituum ex pluribus circumstantiis censuit, satis probatam esse per testes de auditu sanctitatem mortis, cum causa in aliis articulis instructa esset testibus de visu, et ii, qui mortem spectaverant, ante processum obiissent. Quapropter, si aliqui actus probentur per testes de auditu, quibus alii de publica voce, et fama concordent; nonnulla vero solum per testes de auditu probari possint, eo quod testes de visu præmortui sint, causa non est derelinquenda; neque prædicta insuperabilem oppositionem suppeditabunt.

7. 8. In causis antiquis procedentibus, per viam casus excepti virtutes, aut martyrium in specie a testibus de auditu ab iis, qui viderunt, vel audiverunt, comprobanda sunt, uti colligitur ex causis SS. Catharinæ de Bononia, Joannis Nepomuceni, et aliorum. Anteferendi tamen sunt testes de visu, si inveniri possint, ut contigit in causis S. Stanislai Kostkæ, et B. Seraphini de Asculo. Idem asserendum videtur, si declarato casu excepto ex indultis apostolicis paulo post obitum servi Dei, testes de visu haberi possent. Quod non facile eveniet, cum Sedes Apostolica cultum publicum hodie non indulgeat, nisi longe post obitum servi Dei, et post approbatas virtutes, vel cultum immemorabilem.

9. etc. Nonnullæ causæ post decreta Urbani VIII introductæ sunt, in quibus non præcessit declaratio casus excepti, et in quibus processus super virtutibus et martyrio in specie compilati fuerunt, sine testibus de visu, sed solum testibus de auditu, præsertim ab iis, qui viderunt. Hujusmodi sunt causæ B. Hieronymi Æmiliani, et Ignatii Azevedi, ac sociorum, quibus omnibus exhiberi cœpit publicus cultus, qui sublatus tamen fuit, supervenientibus Urbani decretis, ideoque eorum causæ viam non cultus ingressæ sunt : sacra congregatio tamen (18 *April.* 1693 *et* 8 *Apr.* 1704) asseruit, habendam esse rationem præcedentis cultus, et antiquitatis. His accensentur causæ servarum Dei Agnetis a Jesu, et Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal, in quibus, fatentibus postulatoribus, non adesse testes de visu, eadem congregatio annuit signaturæ commissionis.

13. Contendunt postulatores, virtutes, et martyrium in specie in hujusmodi causis probari posse per testes de auditu, eo quod defectus testium de visu ipsis non sit imputandus, cum prævidere nequiverint remotionem cultus introducti : vel quia congregatio respondens, habendam esse in discussione causæ rationem præcedentis cultus, et antiquitatis, satis ostendit, se a testibus de auditu non abhorrere : immo postulatoribus defectum testium de visu fatentibus, annuit signaturæ commissionis, ideoque expeditæ fuerunt litteræ remissoriales, ut conficerentur processus apostolici.

14. Expedit sane, ut quid agendum sit, sacra congregatio respondeat. Interim asserendum videtur, in posterum excludendas esse probationes ex testibus de auditu in causis procedentibus per viam non cultus, admittendas tamen in causis antiquis, et per viam casus excepti : non esse in causis non cultus signandas commissiones, nisi saltem in processu ordinario adsint testes de visu ; in causis tamen introductis, et in quibus Pontifex, aut congregatio dixit habendam esse rationem præcedentis cultus, et antiquitatis, consultores cæterosque suffragaturos, iis ponderatis, propitium, juxta conscientiam, ferre posse suffragium, uti respondit congregatio ordinaria (18 *Apr.* 1693) in causa B. Hieronymi Æmiliani : et hoc etiam in causis valere, in quibus congregatio, licet deficerent testes de visu, annuit tamen signaturæ commissionis, ideoque confectus fuit processus apostolicus super virtutibus, aut martyrio in specie, dummodo in hoc, et in præcedenti casu in ordinario processu sint testes de auditu ab iis, qui viderunt.

15. Fundatur hæc opinio in causis SS. Bonaventuræ, Hyacinthi, et aliorum, quæ ob antiquitatem expeditæ fuerunt, probatis virtutibus per solos testes de auditu. Neque tamen proinde per testes duntaxat de auditu expediri causas dici poterint, nam miracula per alios testes de visu probanda remanent. Item nulla lex prohibet, ne virtutes, aut miracula in specie asserantur a testibus de auditu, immo ex his declaratum fuit martyrium Gorcomiensium.

16. Hoc exemplo usi sunt præfati postulatores, sed Benedictus XIV tunc fidei promotor reponebat, causam martyrum Gorcomiensium processisse per viam casus excepti. At vere sic se res habuit, eorum reliquiæ publicæ venerationi auctoritate dumtaxat episcopali expositæ fuerant, et tolerari id posse, immo in eorum causa ostensum fuisse casum exceptum, censuit congregatio rituum (13 *Novemb.* 1621 *et* 3 *Jul.* 1648), sed ejus decretum Innocentius X (13 *Jul.* 1649) non approbavit.

17. etc. Post hæc alius fidei promotor super dubio virtutum servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal animadvertit, nullum constituendum esse momentum in commissione signata, cum testes de visu causæ deessent. Immerito tamen, cum commissio signata prodesse possit, ut in similibus causis testes de auditu ab iis, qui viderunt, admittantur una cum historicis contemporaneis. Postulatores timentes, ne defectus testium de visu retardaret favorabilem resolutionem virtutum ejusdem servæ Dei, quas in congregatione proponere meditabantur, petierunt a summo Pontifice, ut cogeretur particularis congregatio, quæ perpenderet, an causa ulteriorem progressum habere posset. Rursum deinde instituerunt, ut iste articulus in congregatione ordinaria expenderetur; his omnibus Pontifex annuit. Porro postulatores usi sunt attestationibus SS. Francisci Salesii, et Vincentii a Paulo, ac quorundam testium, qui in causa ejusdem S. Francisci virtutes servæ Dei narraverant, addiderunt testes de auditu a videntibus, et historias de vita ejusdem servæ Dei. Opposuit promotor fidei defectum testium de visu, allatasque probationes esse extrajudiciales. At congregatio ordinaria reputans, testes de visu desiderari citra postulatorum culpam, neque proinde ex hoc defectu omissam fuisse introductionem causæ, et præterea ex allatis documentis validissimum desumi adminiculum pro testibus de auditu, censuit (16 *Feb.* 1737), procedendum esse ad ulteriora. Hoc ostendit, quid in similibus agendum sit.

23. Approbatæ pariter fuerunt virtutes B. Hieronymi Æmiliani (25 *Aug.* 1737), licet testes de visu deessent : cum scilicet sacra congregatio, et summus Pontifex antea rescripsissent cultum eidem exhibitum, etsi postea sublatum, esse attendendum : sed monumenta etiam contemporanea, et testes de auditu a videntibus suffragabantur.

24. etc. In causa servi Dei Francisci Caraccioli, quæ per viam non cultus procedebat, consultores, et cardinales approbarunt virtutes, etsi per testes duntaxat de auditu probatas : et Benedictus XIV (23 *Apr.* 1741) ad ulteriora deveniri posse declaravit. Per generale subinde decretum (23 *Apr.* 1741) confirmavit praxim admittendi probationes subsidiarias per testes de auditu super dubio virtutum, aut martyrii in causis procedentibus per viam cultus immemorabilis, aut casus excepti, immo etiam in causis non cultus, si absque postulatorum culpa testes de visu desiderentur, et subsidiariæ probationes efficiant certas moraliter virtutes, aut martyrium. Statuit præterea, ut in causis per viam cultus immemorabilis, aut indultis apostolicis quatuor ostendantur miracula pro impetranda canonizatione; in causis vero non cultus si probatæ fuerint virtutes, aut martyrium per testes de visu, duo miracula sufficiant pro beatificatione, et duo pro canonizatione; at si probatæ fuerint per testes de auditu, quatuor pro beatificatione, duo pro canonizatione afferantur : addit etiam miracula per testes de visu semper probanda esse. In causa servorum Dei Ignatii Azevedi, et sociorum, quæ pariter viam non cultus tenet, declaravit (21 *Septembris* 1742), martyrium, etsi subsidiariis solum probationibus niteretur, ita probari, ut ad ulteriora procedi posset, attendis causæ antiquitate, et publico cultu eisdem exhibito ab eorum obitu usque ad tempora Urbani VIII, quæ duo attendenda esse Clemens XI jam antea (8 *April.* 1704) rescripserat.

CAPUT IV.

De sententia congregationis sacrorum rituum, et de præsenti Sedis Apostolicæ praxi quoad testes de auditu, cum agitur de miraculis ; et quoad testes singulares, quando agitur de virtutibus, aut de miraculis in causis beatificationis, et canozationis.

1. etc. Necessaria esse miracula per testes oculatos probata pro obtinenda canonizatione, respondit Ur-

banus II Benedicto abbati, petenti canonizationem B. Gurloesii, apud Christianum Lupum (*in Conc. provinc. et gener. tom.* 3, *pag.* 569 *antiq. edit.*), et alios. Concordat usus sacræ congregationis, quæ ad probanda miracula testes oculatos semper exigit, et nunquam testes de auditu admittit, teste de Lauræa (*in* 3 *l. sent. tom.* 4, *disp.* 20, *art.* 25, § 4, *num.* 1119 *et seqq.*) olim ejusdem congregationis consultore, et cardinali. Pluribus hæc confirmat Matthæuccius *in pract. theologo. can. ad beatif. et canoniz.* (*tit.* 3, *c.* 5, § 1, *n.* 19). Ipsique postulatores nonnunquam fassi sunt, latam esse legem de purgandis per testes oculatos miraculis in causis tam per viam non cultus, quam per viam casus excepti procedentibus.

4. 5. In causis, quæ per viam non cultus procedunt, miracula perpenduntur facta ante beatificationem, sed pro canonizatione obtinenda, discutiuntur, quæ post beatificationem patrata sunt. In causis vero per viam casus excepti, examinantur, quæ indultam venerationem secuta sunt. Unumquodque miraculorum probandum esse per testes oculatos concordes, nec sufficere probationem testium singularium, id est, si unus de uno, alius de alio miraculo deponat, sentiunt Antonius a Butrio (*in cap. Cum oporteat sub n.* 20 *de accus.*), Felinus (*in cap. Licet ex quodam sub. n.* 2 *de test. et attest.*), aliique scriptores communiter. Idque etiam agatur de miraculis pro canonizatione obtinenda allatis. Favet praxis congregationis rituum, quæ probationem miraculorum a testibus singularibus provenientem semper respuit. Miracula igitur per hos testes probata ornatui causæ, non judicio deservire poterunt, ut indicant auditores rotæ in prima relatione miraculorum S. Teresiæ.

6. 7. Virtutum quoque actus per eosdem testes concordes probandi sunt, nec satis probant testes singulares, etiam singularitate adminiculativa. Causæ enim beatificationis, et canonizationis, quoad probationes, æquiparantur criminalibus, in quibus testes singulares semiplene duntaxat probant, ut explicant Raynaldus (*in suppl. oper. crim. suppl.* 7 *ad c.* 32 *dub.*), card. Albitius (*de incost. in Fid. c.* 15, *n.* 8 *et seqq.*), aliique. Accedit praxis sacræ congregationis : aliquando enim opponente fidei promotore, virtutes, aut martyrium probari per testes singulares, postulatores elenchum testium eosdem virtutis actus contestantium describere coacti sunt ; probatio vero testium singularium adminiculo tantum fuit.

8. etc. His positis, relationes auditorum rotæ, quæ adversari videntur, explicari possunt de testibus singularibus circa actus determinatæ virtutis, cujus alii actus a testibus concordibus perspicui fiant. Quoad relationes admittentes miracula a testibus singularibus probata, notandum est primo, in iis fere semper miracula inveniri a testibus convenientibus probata : secundo, non prodesse, si quid in relationibus rotalibus adstruatur, et a Pontifice confirmatum sit. Enim vero in causis SS. Caroli, Elisabethæ, et aliorum, rota miracula quædam, et virtutes approbaverat, quorum tamen nonnulla sacra congregatio respuit, alia prætermisit, quædam autem a rota omissa postea approbavit.

CAPUT V.

De numero testium in causis beatificationis, et canonizationis adhibendorum.

1. etc. Duobus, vel tribus testibus concordibus de proprio consensu exponentibus, non uno tantum teste, aliquid sufficienter probari, indicant sacræ litteræ Deuteron. 17 et alibi. Conveniunt jura ecclesiastica, et sæcularia. Alexander III *in cap. Relatum*, valida statuit testamenta ad pias causas condita coram duobus testibus. *In cap. cum esses* valida quoque esse voluit, quæ non essent ad pias causas, si coram parocho, et duobus testibus facta sint. *In cap. Veniens* 1 *de test.* edicit, ne unius testimonio quisquam condemnetur. Similia habentur *in l. jurisjurandi, C. de test.* et alibi. Sed cum in quibusdam causis plures, quam duo testes requirantur, ut indicat idem Alexander *in cap. Licet* 1 *de test.* et cum nonnulli causarum articuli, immo fortasse quædam causæ unius duntaxat testimonio absolvi possint, videndum est, an prædicta subsistant et causis beatificationis, et canonizationis conveniant.

4. etc. Canones *Præsul*, *et Nullam* 2 *quæst.* 5 ingentem testium numerum exigunt ad damnandum præsulem, vel cardinalem. In synodo Sinuessana septuaginta duo adhibiti sunt in causa Marcellini papæ. Concilium Troslejanum (*cap.* 9, *to* 6, *par.* 1 *collect. Hard. col.* 531) septem, aut plures testes requirit in accusatione presbyterorum. Centum adhiberi voluit Clemens IV (*in epist.* 326) in causa episcopi Tolosani. Hos tamen canones 2 *quæst.* 5 explicari posse de testibus vitæ non probatæ, qui accusent præsules, monet Gratianus (*tom.* 4, *discept.* 738). Synodum Sinuessanam commentitiam esse, ostendit card. Norisius (*in hist. Donat. par.* 1, *op. tom.* 4, *col.* 128 *et seq.*). Præceptum veteris legis de duobus, vel tribus testibus erat judiciale, quod morte Christi desiit, nec amplius obligat, nisi a potestatem habente instauretur. Quod spectat ad decretales Alexandri III, *cap. Relatum* respicit duntaxat testamenta ad pias causas, adeoque non efficit, ut omne negotium ecclesiasticum duobus, vel tribus testibus absolvi possit, et debeat. Quod neque evincit aliud *cap. cum esses*. Nam etsi apud Fagnanum (*in idem c. n.* 68, *et in cap. Relatum n.* 4), et alios, comprehendat quæcunque testamenta ubique condita : tamen præter alia, quæ notat Covarruvias (*to.* 1 *op. in cap. Cum esses* 10 *sub. n.* 2), Alexander illam legem tulit pro suis dumtaxat in utroque foro subditis, adeoque voluit, ut in terris Romanæ Ecclesiæ subjectis canonum consuetudo observaretur. Quare nunc non solum in locis Romano Pontifici non subjectis, sed etiam in Urbe, ejusque districtu septem testes, ut jus civile statuit, requirantur ad validita-

tem testamenti, quod ad pias causas non sit factum.

9. Hinc colligitur, nullamque adhuc latam esse legem, ut unum quodque negotium duobus testibus absolvi possit, et debeat, cum in quibusdam casibus amplior numerus requiratur, in aliis in jure expressis unicus testis sufficiat. Regula ergo est, ne unius testimonio negotium expediatur; quæ tamen regula plures patitur limitationes apud Specul. (*in tit. de test. n.* 3), Farinac. (*de test. quæst.* 63, *num.* 26) et alios.

10. 11. Quod spectat ad canonizationis causas, Castell. (*de can. SS. q.* 7, *nu.* 105), Contelor. (*tract. cod. c.* 18, *nu.* 3) et alii ad eas extendunt regulam de legitima, et sufficienti duorum testium probatione. Actus itaque virtutis, et martyrium duobus testibus de visu, vel de proprio auditu, si res pertineat ad sensum auditus, dummodo sint contestes, sufficienter probantur. Idem dicendum de miraculis, si duo testes utrumque extremum, e. g. mortem, et resuscitationem probent, ut asseruerunt auditores rotæ in relat. SS. Francisci Xaverii, et Franciscæ Romanæ. Nec sufficit, quod unus testis de uno, alius de altero extremo testimonium reddat, ut bene innuit card. de Lauræa (*in* 3 *sent. to.* 4, *disp.* 20, *art.* 25, *de mir.* § 2, *n.* 1079 *et seq.*), cum status prior idem non sit neque per unionem neque per aggregationem cum posteriori. Quod si duo testes concordes primum extremum asserant, et duo secundum, satis probant miraculum secundi, non tertii generis.

12. etc. His opponere consueverunt fidei promotores, non satis constare de miraculis, et martyrio, nisi alii testes, saltem de auditu addantur. Hæc oppositio difficulter excitari potest in dubio virtutum, nisi postulatores vim magnam in aliquo speciali actu constituant. Matthæuccius igitur (*tit.* 4, *c.* 2, *n.* 9) tutius esse ait, si de martyrio alii testes addantur, vel saltem ratio reddatur, cur alii desiderentur. Card. de Lauræa (*loc. cit. num.* 1083) id ipsum docet de miraculis, dum in judicio beatificationis, et canonizationis probanda assumuntur: addit hanc esse praxim congregationis rituum, cui favet doctrina D. Thomæ (2, 2, *q.* 70, *art.* 2). Sane in causa S. Stanislai Kostkæ Clemens XI quoddam miraculum non approbavit, nisi postquam postulares demonstrarunt, cur non alii præter duos testes, super eo examinari potuerint.

15. Inquirendum superest, an aliqua unius testimonio probari possint. Nonnunquam examinantur miracula sanationum, in quibus sanati referunt Dei servum, vel beatum sibi apparuisse, et hæc apparitio dicto tantum illius, cui facta est, probari potest. Sæpe congregatio rituum hæc miracula approbavit, nulla apparitionis facta mentione, ita ut inducta videatur praxis prætermittendi in his eventibus apparitionis: sed de his probandis alibi disseretur.

16. etc. Necesse est insuper, ut miraculum probetur patratum intercessione servi Dei, de cujus beatificatione, aut canonizatione agitur. Cumque intercessio, teste Castellano (*de Can. SS. q.* 7), probetur per invocationem, quæritur quo modo hæc ostendi possit. Invocatio fieri potest, vel ab eo, qui sanitatem recipit, ut a leproso *Matth.* 8, vel ab alio pro ægrotante, qualis fuit invocatio reguli pro filio *Joan.* 4, et aliorum alibi. Quomodocumque fiat, solo testimonio invocantis comprobatur, ut ostendunt card. de Lauræa (*cit. disp.* 20, *art.* 25, § 3, *num.* 1109), et Matthæuccius (*cit. oper. tit.* 3, *c.* 4, *nu.* 18). Si invocans moriatur, antequam fiat processus super miraculis, invocatio ostendenda est per duos testes concordes, asserentes, se audivisse invocantem, cum invocaret, vel eundem de invocatione testantem. Testibus deficientibus probari potest ex votiva tabella, delata ab invocante ad altare beati, aut ex alia voti solutione. In relat. causæ S. Caroli Borrom. infans propriam invocationem testatus dicitur, sed duo testes additi sunt, qui eundem invocantem audiverunt. In relat. causæ B. Hieronymi Æmiliani approbatur ejus invocatio ex dictis testium, et ex antiqua tabella, ad altare B. Virginis, quam invocaverat, appensa, et manu ejusdem inscripta.

CAPUT VI.

De qualitate testium in causis beatificationis, et canonizationis adhibendorum.

1. 2. Non solum testes plurimi, sed fide etiam omnino digni in universo beatificationis, et canonizationis judicio excipiendi sunt, ne hæretici illud irrideant. Quapropter ne dum judices remissoriales epistolam sacræ congregationi scribere debent de fide testibus habenda, sed etiam promotoris fidei, consultorum, et cardinalium diligentia præcipue in hoc versari debet. Testes vero, qui in aliis causis repelli solent, multo magis ab his sunt repellendi.

3. S. Thomas (2, 2, *q.* 70, *art.* 3) infirmum vocat puerorum testimonium: magni autem fecit Seneca (*controv. l.* 7, *declamat.*). Verum minor quatuordecim annis in his causis testem agere nequit. Adultis testimonium de his, quæ in pupillari ætate, si ejus intelligentiam non excedant, vidit, admittendum erit tamquam adminiculum, uti colligitur ex relat. causæ S. Raymundi.

4. etc. Feminæ in criminalibus testimonium ferre nequeunt *ex cap. Quoniam*, et alibi, adeoque a causis beatificationis, et canonizationis repellit Castellinus (*de dilat. canoniz. pag.* 106). Nihilominus cum jus civile (*l. Ex eo ff. de test. et l. Qui testamento* § *Mulier*, *ff. de testam.*) et canonicum (*Can. Ex eo* 15, *q.* 3) sæpe admittat feminæ testimonium, proinde excludendum non est a causis sanctorum, si tamen sit honesta mulier, nullamque, præter sexus, patiatur exceptionem, et si de facto, sensuque proprio deponat, sitque firmi judicii, ac sufficientis cognitionis, uti docent Matta (*de can. SS. par.* 4, *c.* 17, *n.* 12), Ceparius (*direct. canon. par.* 2, *c.* 7) et alii, et merito. Si enim femina invocato Dei servo,

hujus intercessione, sanitatem obtinuerit: si ejus martyrio adfuerit, si multos christianæ caritatis actus ab eo experta sit, cur de his testimonium dicere nequeat, præcipue si dictis virorum conformetur, quod etiam in criminalibus admittit Farinaccius (*de test. q.* 59, *nu.* 26 *et seq*). Itaque de puro facto, ejusque circumstantiis testimonium mulieris non videtur rejiciendum.

8. Paupertas fidem testi non adimit, ideoque pauperum testimonium, si sint honestæ vitæ, admittunt Rosa (*in addit ad tract. de exec. lit. Apostol. n.* 125 *et seq.*). Matthæuccius (*tit.* 5, *c.* 2, *n.* 17), et alii. Si pauper spe lucri de miraculis testimonium ferat, animadversionibus promotoris fidei, et examine congregationis fraus detegetur. Præterea unico testi non deferetur, sed plures requiruntur, medicusque ut plurimum examini subjicitur.

9. 10. Succedunt, qui affectione aliqua in Dei servos feruntur, de quibus Rocca (*de can. SS. c.* 6), et Paris de Crassis (*in diar.* MSS.). Postulator itaque, advocatus, et procurator causæ beatificationis, et canonizationis in testes non sunt admittendi, uti desumitur ex decreto congregationis rituum in causa B. Bernardini de Feltro. Si, dimisso officio, examinentur, adminiculum suppeditare potuerunt.

11. Miraculose sanatus ad sanitatem obtentam, ejusque circumstantias attestandas admittitur, adeo ut miraculum satis probetur, juxta relat. S. Francisci Xaverii, et aliorum, si testimonium sanati alius testis comprobet: id tamen in iis casibus, in quibus alii testes examinari nequiverint, ut contigit in causa S. Stanislai. Nec obstat sanati affectio erga Dei servum, vel beatum propter acceptum beneficium, cum præsumi nequeat, testes ex solo piæ mentis affectu rem, prout est, non esse relaturos.

12. Consanguinei, et affines ejus, qui sanationem obtinuit, de miraculosa sanatione testimonium reddere possunt. Judæi sane de modo, quo cæcus natus a Christo illuminatus est, testimonium parentum exquisierunt *Joan.* 9 et in criminalibus consanguinei, et affines ad detegendam rei innocentiam aliquando non repelluntur a testimonio ferendo. SS. Laurentii Justiniani, et Francisci Salesii vitas nepotes scripserunt, earumque habita est ratio in causarum discussione. Idem de familiaribus eruitur ex relat. causæ S. Pii V. Horum igitur omnium in his causis testimonium non est rejiciendum, nisi alias pariantur exceptiones, et nisi amore conjunctionis a veritate aberrent, ut innuit Pius II in bulla canoniz. S. Catharinæ Senen. (*pag.* 183, *in cod. canoniz.*). Nam et Bonifacius IX admisit testimonium filiæ S. Birgittæ ad probanda miracula matris, teste Pavino in relat. causæ S. Bonaventuræ (*par.* 2, *art.* 4): et Pritanius (*de ingen. model. l.* 3, *c.* 17), bene castigat Pherepouum hæreticum, qui S. Augustinum accusat, quod S. Monicam matrem laudaverit.

13. etc. Religiosos ejusdem instituti, cujus fuerunt servi Dei, testes agere posse pro eorum beatificatione, aut canonizatione, instar testium universitatis in ejusdem causa, ostendit Ceparius *in direct. canoniz.* (*part.* 2, *c.* 7), cui inter alios consentiunt auditores rotæ in relat. caus. SS. Jacobi de Marchia, Hyacinthi, et aliorum. At in relat. causæ S. Andreæ Corsini addiderunt, liberum esse judici, aliquid minus illorum depositioni tribuere propter præsumptam affectionem. Quod et in pluribus causis opposuerunt promotores fidei. Revera tamen religiosi idonei sunt ad probandam servorum Dei regularem observantiam, ut indicat Bordonus (*de mir. medit.* 32, *n.* 28). Quinimmo Matthæuccius (*tit.* 5, *c.* 2, *n.* 22), necessarios existimat. Delegati in causa S. Joannis Francisci Regis Societatis Jesu renuerunt examini subjicere patres Societatis, ut in epistolis ad Clementem XI exposuit archiepiscopus Viennensis unus ex delegatis. In dubio virtutum opposuit promotor fidei defectum testium super regulari observentia; sed hanc postulatores perspicuam reddiderunt ex dictis testium in processibus examinatorum: ex epistola encyclica, scripta a rectore collegii paulo post obitum sancti: ex menologio Societatis, et ex epistolis, quas rectores, et consultores collegiorum ad *Generalem* quotannis scribere solent.

17. 18. Postulatores igitur utantur testibus religiosis ad probandam regularem observantiam servorum Dei, nec præsumpta affectio fidem detrahit religiosis, cum observantia aliter probari nequeat. De hac, cæterisque intra claustra affectis idem quoad moniales insinuant Cepar. (*cit. direct. c.* 7, *num.* 2), Matta (*cit. op. part.* 4, *c.* 17, *num.* 12), et Bordon (*loc. cit. num.* 32). In reliquis, quæ exteris innotuerunt, curent postulatores, ut testibus religiosis extranei addantur ad avertendum omnino vitium affectionis, uti de testibus universitatis monent doctores, et colligitur ex causa S. Camilli de Lellis. Religiosos testimonium perhibuisse de sanctis ejusdem ordinis, constat ex causis SS. Bonaventuræ, Francisci de Paula, et Philippi Nerii. Immo historici regulares fide digni, qui virtutes servorum Dei ordinis ejusdem retulerunt, probationem, et adminiculum constituunt, ut contigit in causis S. Hyacinthi, Seraphini, et aliorum.

CAPUT VII.

De confessariis, et medicis, quorum attestationes excipiuntur in judicio beatificationis, et canonizationis, et de nonnullis aliis rebus ad testes pertinentibus.

1. Confessarius prohibetur revelare, quæ in confessione audivit, et quorum detectio confessionem redderet odiosam, nisi pœnitentes permittant. Virtutes vero, revelationes, et similes gratiæ sub sigillo sacramentali, juxta veriorem sententiam, non comprehenduntur, nisi ad melius declarandum peccatum exponantur, ideoque passim post pœnitentium obitum patefiunt.

2. etc. In causa beatificationis, aliquando confessarii testimonium reddunt de puritate conscientiæ

servorum Dei, de revelationibus, et similibus. Gerson (*to.* 1, *op. tract. de exam. doct. par.* 2, *consid.* 3, *col.* 16) adhærere videtur sententiæ, qua his testibus fides detrahitur. Benedictus XIV cum fidei promotorem ageret, hujusmodi attestationes asserebat insufficientes si producerentur, necessarias, si deessent. Uti consultor sacræ congregationis non necessarias, sed valde utiles existimabat. Non necessarias, cum nulla lex eas exigat : interna et occulta ex miraculis dignoscantur, ut dicitur in bull. canoniz. S. Francisci de Assis. et plures causæ sine iis expeditæ sint. Utiles : tum quia ex his plura desumi possunt, quæ recto de virtutibus judicio faveant, tum quia concors est praxis Sedis Apostolicæ apud Ceparium (*cit. op. par.* 2, *art.* 7, *num.* 4), et alios, et hanc utilitatem admiserunt auditores rotæ in pluribus relationibus. B. Gregorius X cun introducenda esset causa canoniz. S. Ludovici Galliæ regis, ab hujus confessario exegit secretam relationem vitæ, quam rex in occulto duxerat. Id tamen intelligendum est de iis, quæ confessarius extra confessionem noverat. Quanquam juxta doctrinam D. Thomæ (*in* 4, *sent. dist.* 21, *q.* 3, *art.* 3, *et in suppl. q.* 11, *art.* 5), confessarius, urgente necessitate, revelare potest, quæ ex confessione sacramentali novit, dummodo ea etiam extra confessionem compererit, nulla tamen confessionis facta mentione. Sed quidquid sit de exemplo S. Ludovici, bullæ canoniz. SS. Homoboni, Petri martyris, et Thomæ Aquinatis summopere extollunt confessorum attestationes. Demum in causis SS. Catharinæ Senensis, Franciscæ Romanæ, et aliorum plurimum in dubio virtutum confessariis delatum est, in causa vero S. Margaritæ de Cortona magnum ejus vita, a confessario scripta, momentum obtinuit.

7. Nonnulla supersunt addenda de testibus, qui affectione inimicitiæ anguntur. *In can. Si hæreticus*, infidelis, aut hæreticus pro catholico testari potest, ideoque etiam in causis beatificationis, et canonizationis, quod ut plurimum contigit in causis martyrum, in quibus sane sacra congregatio sæpe plurimi fecit testimonia heterodoxorum, et infidelium pro martyrio declarando.

8. 9. Nonnulli opinantur, medicos adversari miraculis. Utile tamen est, examinare medicos, et chirurgos, qui infirmos, miraculose sanatos, curarunt : nonnumquam, deficiente hoc examine, miracula rejecta sunt. Necessarium proinde, ne dum utile hoc examen videtur : etsi enim nonnulli cum Contelorio (*c.* 18, *nu.* 12) putent, miraculum sanationis approbari posse ex medicorum, vel chirurgorum depositione, qui nec miraculo, nec ægroto adfuerunt : nihilominus cum juxta Gasp. Rejes (*injucund. quest.. Elys. cam. q.* 10), aliosque, medicus absens vix tutum de morbo judicium, aut consilium præstare possit, caute admodum hujusmodi miracula approbanda sunt, si desit testimonium medici, qui infirmum curavit. Ad summum illa admitti possent, si reliqui testes qualitates morbi clare assererent, medicamina adhibita exprimerent, ac antecedentem desperatum statum, subitamque sanationem ob beati invocationem testarentur.

10. 11. Ad felicem causarum beatificationis, et canonizationis exitum curent postulatores, ut semper examinentur viri fide digni. Consultores serio advertant oppositiones promotoris fidei circa testium contradictionem. Interdum necessaria est testium discordia non in substantialibus, sed in accidentalibus, concordia in omnibus fidem minuit, non conciliat ex D. Thoma (2, 2, *q.* 70, *art.* 2, *ad* 2). Contradictio in substantialibus fidem tollit, uti adnotarunt auditores rotæ in relat. SS. Franciscæ Rom., Pii V et aliorum. Non sunt contrarii testes, si quod unus referat, alius omittat : sed si unus affirmet, quod alius negat. Demum si unius testis dictum a postulatoribus allatum horum intentioni adversetur, et consultores agnoverint aliorum dicta prævalere, his, non illi deferendum esse concludit Farinaccius (*de test. q.* 62, *nu.* 242 *et seq.*).

CAPUT VIII.

De historiis, quam scilicet probationem constituant in judicio beatificationis, et canonizationis.

1. etc. An, et quæ fides historiis præstanda sit, non una est auctorum sententia. In causis beatificationis, et canonizationis regula generalis est, ut miracula per solas historias, et chronica nunquam probari possint, etiam si duo historici se vidisse miraculum jurejurando testentur. Oportet enim, ut testes nedum miracula de visu unanimiter referant, sed etiam interrogentur, et respondeant juxta fidei promotoris interrogatoria. In causis procedentibus per viam casus excepti, et in causis antiquis per viam non cultus, in quibus ob antiquitatem testes de visu haberi non potuerunt, adeoque locum obtinent probationes subsidiariæ, virtutes, et martyrium juxta Sedis Apostolicæ praxim satis probantur ex historicis monumentis, si his testes de auditu, ac de publica voce, et fama addantur ; Sedes enim Apostolica mittit litteras remissoriales, et compulsoriales, ut testes de auditu examinentur, et historiæ in processum inserantur. Majorem fidem merentur diplomata, quam historici ; hi vero, et testes de auditu æqualem probationem efficiunt dummodo testes causam scientiæ reponant in continuata fama, quam a majoribus fide dignis accepere. Si in historiis reponant, constituent adminiculum, aut inferiorem probationem, adeoque historici magis probabunt. Demum consentiunt omnes, quod historici fide digni, ac testibus de visu concordes validum adminiculum suppeditant ad probanda miracula, virtutes, et martyrium in causis procedentibus per viam non cultus, et directas probationes exigentibus, consuevit enim sacra congregatio expedire litteras compulsoriales ad inserendas in processum historias.

7. In legendis, et admittendis historicis ad vim probationis, vel adminiculi singulari delectu op*t*

esset monet Bodinus (*de method. hist. cap.* 4). Nonnulli enim apud Gewaldum (*de Septemviratu sive de Elect. c.* 7, *n.* 2) res gestas sanctorum referunt, quas a veris fontibus non hauserunt, de quibus conqueruntur Canus (*l.* 11, *c.* 6, *pag.* 317), et Ludovicus Vives. (*l.* 2, *de caus. corrupt. art. pag.* 371).

8. Quatuor sunt historicorum gradus. Primus eorum, qui visa referunt : Secundus narrantium, quæ a videntibus acceperunt : Tertius scribentium, quæ audiverunt ab iis, quibus videntes narraverant : Quartus eorum, qui monumenta, quæ edunt, ex historiis collegerunt. *Hi omnes*, inquit Bollandus (*in præf. gen. in vit. SS. tom.* 1, *Jan. c.* 3, § 1), *fidem merentur*, *si boni*, *prudentes*, et sinceri sint. Addit, se non respuere omnino alios scriptores, qui historias sanctorum ex fama a majoribus accepta, aut ex monumentis non satis certis collecta adornarunt.

9. etc. Primum fidei et auctoritatis pondus historicis primi et secundi generis, si probi, ac fide digni fuerint, tribuunt Theodoretus (*in præf. hist. SS. PP.*), Baronius (*ad an.* 34, *n.* 173), ac præter alios S. Maruthas episcopus Tagritensis in historia martyrum sub Sapore (*to.* 1, *Bibl. Orient.*). *Probitas tamen*, ait Canus, *ex scriptis ipsis*, *sed præcipue ex fama, et frequenti præteritorum hominum testimonio cognoscitur.* Talem non esse historicum studio partium occupatum, affirmant Bollandus cit. et alii. Subdit Mabillonius (*de stud. Mon. p.* 2, *c.* 8, *n.* 10) historicum non contemporaneum præferri contemporaneo, si hic negligens, rerum inscius, et commodi spe scripserit. Adeoque plura in scriptoribus attendenda esse monet Bosius (*in introd. ad notit. script. eccles. c.* 5, *n.* 21). Plus tamen deferendum est primis, quam secundis, minus autem historicis tertii gradus. Scriptorum quarti gradus tanta erit auctoritas, quanta eorum, a quibus historias hauserunt. Huc spectat illud Baronii in appar. ad annal. *Quod in recentiore auctore de rebus antiquis sine alicujus vetustioris testimonio profertur*, *contemnitur*, idque locum habet, etiamsi plures sint historici quarti gradus, et factum narratum ad tempora adeo remota non pertineat. Quare Conringius (*tom.* 1, *pag.* 677), et Massorus (*inter Scr. Hist. Franc. apud du Chesne to.* 1, *in hist. calam. Gal.*) historicos ætati rerum gestarum propiores antefecerunt. Omittitur historicorum gradus a Bollando additus, quia ad rem hanc vim concludentis probationis non habent.

12. etc. In causis procedentibus per viam non cultus, et exigentibus testes de visu contestes, historici quicunque adminiculum dumtaxat pro virtutibus, aut martyrio suppeditant, ut innuit Schaccus, (*de not. et sign. sanct. sect.* 11, *c.* 6, *p.* 882), et eruitur ex praxi sacræ congregationis. In causis per viam casus excepti, vel in quibus antiquitas locum præbet testibus de auditu, et probationibus subsidiariis, historici primi, et secundi gradus, probi, prudentes, ac fide digni vim probationis obtinent. Quapropter virtutes in causis SS. Joannis de Capistrano, Catharinæ de Bononia, Peregrini Latiosi, Agnetis de Monte Politiano, et Julianæ de Falconeriis, martyrium in causa S. Joannis Nepomuceni admisso casu excepto a decretis Urban. VIII approbationem obtinuerunt ex testibus de auditu, probatisque primi, et secundi gradus, aliisque sequioris ævi, sed fide dignis historicis. Idem contigit in causis S. Catharinæ Januensis, et B. Joannis Cantii, quæ pariter per viam casus excepti procedebant : necnon in causis B. Hieronymi Æmiliani, Francisci Caraccioli, et martyrum Ignatii Azevedi, ac sociorum, licet viam non cultus tenerent, cum antiquitas, aliæque circumstantiæ testibus de auditu, ac probationibus subsidiariis locum darent.

21. Canonizationes SS. Chunegundis, Virgilii archiepiscopi Salisburgensis, et aliorum olim peractæ sunt, approbatis virtutibus per testes de auditu, et per historicos non coævos. At nunc si postulatores, approbato casu excepto, canonizationi obtinendæ studeant, sedulo advertant, an historici primi generis causæ suffragentur : his enim deficientibus, consultius ab ulteriori opere abstinendum videtur.

CAPUT IX.

In quo nonnullæ explicantur, et resolvuntur controversiæ ad eandem historiarum materiam pertinentes.

1. Historia de virtutibus, et martyrio alicujus servi Dei, nunquam typis impressa, vim probationis, aut adminiculi, juxta regulas in superiori capite recensitas, habere potest in judicio beatificationis, et canonizationis, si majores genuinam, et integram agnoverint. Si sub silentio prætermiserint, non est contemnenda, sed juxta alibi dicta expendetur, an et quale auctoritatis pondus mereatur. Multa enim adhuc latent manuscripta, quæ, teste auctore supplementi ad opus card. Bellarmini de script. ecclesiast. (*in præf.*), lucem merentur. Enimvero, si manuscripta diu in archiviis, et bibliothecis latentia rejicerentur, operam perdidissent recentiores eruditi, qui tot, ac tanta ediderunt.

2. Opus anonymum auctoritate carere videtur *ex can. S. Romana dist.* 15, ubi Gelasius I affirmat, acta martyrum in Ecclesia Rom. non legi, si scriptorum nomina ignorentur. Verumtamen de hujus decreti sinceritate disputant eruditi. Quidquid tamen sit, ex eo non infertur, anonymas martyrum, et confessorum historias parvipendendas esse in causis beatificationis, et canonizationis, quia Gelasius loquitur de actis compositis, vel interpolatis ab infidelibus, subdens, legi in Urbe, et extra Urbem historiam S. Sylvestri, licet ignotum sit nomen scriptoris. Profecto cum in congregatione rituum ageretur de virtutibus S. Julianæ de Falconeriis, et B. Joannis Cantii, ac de martyrio S. Joannis Nepomuceni, nil profecerunt promotores fidei oppo-

nentes, præstandam non esse fidem monumentis coævis, cum ignota essent auctorum nomina, vindicarunt enim postulatores monumentorum sinceritatem.

3. Succedunt historici, qui in sanctorum vitas, aut in passiones martyrum conciones a se confictas inseruerunt. Hæ, et similia encomium potius, quam historiam redolent, quæ, teste Luciano (*tom.* 2, *op. de modo scrib. hist. pag.* 9), maximopere distant inter se. Simeon Metaphrastes vitas sanctorum collegit. Centum viginti duas dumtaxat esse genuinos illius fœtus, cæteras vero suppositias esse ostendit Leo Allatius (*in comment. de Simeon. script.*). Multo de suo addidisse Metaphrastem tradit Bellarminus (*de script. eccl. pag.* 289), quem sequuntur Aubertus Miræus (*in actuar. de script. eccl. n.* 302 *in Biblioth. Eccl. Alb. Fabr.*), Ruinart (*in præf. gen. ad act. mart.* § 1, *n.* 8), et Baillet (*diss. præl. ad histor. SS.* § 28 *et* 29). Sed pro illo pugnant Bollandus (*to.* 1, *Feb. in præf. c.* 2), Cave heterodoxus (*de script. eccl. in sæc. obsc. pag.* 402), *et* Honoratus a S. Maria (*in animadvers. ad reg. Crit. t.* 1, *diss.* 2, *ar.* 4, § 5 *et seqq.*). Non est tamen adimenda scriptoribus auctoritas ex hac sola ratione, quod in suas historias orationes, tamquam a sanctis prolatas inseruerint. Laudantur historici gentium apud Famianum Strada (*l.* 2, *prolus.* 3, *par.* 2, *pag.* 225), qui interponunt opportune orationes, et hortationes tamquam a ducibus factas ad milites, imminente pugna, quin historica veritas detrimentum ullum patiatur.

4. Nec sunt rejiciendæ historiæ sanctorum, unum, alterum errorem continentes, uti monet Baronius in adnot. ad martyrol. (*ad* 9 *Octobr.*). Cum eo consentit Bolland. (*in præf. in vit. mensis, Jan. c.* 3, § 4) etiamsi error sit circa loca, aut tempora, aut historia alteri antiquæ historiæ non congruat. Idem docet Mabillonius (*de stud. men. c.* 8, *n.* 5).

5. Si historici inter se dissentiant, ut sunt plures profani, putat Honoratus cit. adhærendum esse narrantibus verosimilia. At in re præsenti, si auctores æqualis auctoritatis discordent in substantialibus, res incerta erit, si in accidentalibus, substantia facti indubia remanebit. Ita Ruinart, in *Apologia Missionis Mauri* (*c.* 8, § 3); Natalis Alexander (*hist. eccl. sec.* 1, *dis.* 13, *prop.* 3); et Calmet (*com. pag.* 543) disserentes de S. Petri adventu Romam. Præterea dicendi non sunt contrarii historici illi, quorum unus non refert relata ab alio, ut de testibus dictum est. Nam licet verba illa epist. 1 S. Joannis *Tres sunt, qui testimonium dant, etc.* in quibusdam codicibus non reperiantur, iisque nonnulli patres minime utantur, pro canonicis tamen habentur, cum in aliis codicibus sint, aliique patres usurpent apud Graveson (tract. *de scrip. p.* 324). In præsenti materia hanc contrarietatem rejicit Castellinus (de inquis. *mir. in caus. Mart. p.* 64) quam antea rejecerat S. Hieronymus (*in comment. in epist. ad Gal. c.* 2, *col.* 409, *t.* 7 *oper.*).

CAPUT X.

In quo aliæ explicantur, et resolvuntur controversiæ ad eandem historiarum materiam pertinentes.

1. 2. etc. Primum hic expendendum occurrit, an fide careat historicus, nonnulla referens, quæ antiquiores, et coævi siluerunt. Argumentum negativum contemnunt Thiers, Honoratus a S. Maria (*t.* 1, *dissert.* 3, *art.* 2 *et seqq.*) aliique: contra defendunt illud Launojus (*in libel. de auct. negat. arg.*), Papebrochius, (*in propyl. mens. Maji diss.* 5, *pag.* 30, *n.* 9, *et in resp. ad exhib. err. ar.* 19, *n.* 5), Muratorius, (*anecd. t.* 2, *c.* 21, *p.* 347) et plures eruditi. Alii vim illi adstruunt in thesi negativa. Cæteri argumentum pure negativum distinguunt a negativo habente admixtum aliquid positivi, cujusmodi argumente exemplum evulgatum est istud: Nullus auctor ante Martinum Polonum legitur memorasse Joannam papissam, omnesque auctores synchroni Benedict. III non Joannam, immediate ponunt post Leonem III, igitur hæc præsumpta papissa, merum est commentum a Martino Polono confictum. Mabillonius (*de stud. mon. c.* 13, *tom.* 2), quem alii laudant, majorem existimat vim secundi, quam primi argumenti. Quod spectat ad Martinum Polonum, ejus opera ab hæreticis adulterata fuisse ostendit Echard. (*tom* 1, *scrip. Ord. Præd. ad ann.* 1278, *pag.* 361) ab iisque insertam fuisse fabellam papissæ, eruitur ab exemplari operum, quod in bibliotheca angelica Urbis extat. Martino prævivit Marianus Scotus apud Launojum cit., sed revera etiam Mariani opera corruperunt hæretici, et fabellam papissæ addiderunt.

5. Sed ut hæc argumenti negativi controversia enucleetur, serio in primis perpendendum videtur, an revera negotium redactum sit ad punctum argumenti negativi. Aliud enim est, aliquem dicere, se in scriptoribus æquævis rem aliquam non legisse: aliud, rem in nullo auctore, aut monumento æquævo inveniri, ita ut impossibile sit, ut ab auctore posterioris ætatis lecta fuerit, ut indicat Mabillonius cit. indulgentiam *Portiunculæ*, et translationem almæ domus Lauretanæ, tamquam fabulosas nonnulli audacter traduxerunt, et Vincentium Bellovacensem fecerunt summæ theologicæ S. Thomæ auctorem, eo quod scriptores quidam coævi illarum non meminerint. Merito tamen refelluntur, cum apud illos scriptores, et apud monumenta contemporanea reperiantur. Alii incertam dixerunt SS. Faustini, et Jovitæ in armis aureis apparitionem ad tuendum Brixiam a Nicolao Picinino obsessam, silentibus Brixianis historicis coævis. Sed enim vindicavit card. Angelus Maria Querinus in epistola ad P. Cyprianum Benagliam, affirmans, duas a se inventas fuisse litteras Ludovici Fuscareni, qui Brixiæ paulo post obsidionem administrator fuit, ad S. Laurentium Justinianum, in quibus apparitio clare describitur.

6. Redacto negotio ad punctum argumenti nega-

tivi, hujus vis non videtur indistincte admittenda, aut rejicienda, cum materia ipsa, aut temporum circumstantiæ fidem, et auctoritatem ei conciliare possint. Joannes diaconus in vita S. Gregorii Magni (*l.* 2, *c.* 44) narrat, animam Trajani fuisse ejusdem sancti precibus ab inferis liberatam. Id ex antiquorum scriptorum silentio rejiciunt Baronius, et alii, et silentio quidem vim addit materia, cum Ecclesiam inferni pœnas credat æternas. Circumstantias, a quibus validum, aut inane potest esse argumentum negativum, Launojus (*in epist. ante disser. de auct arg. neg. par.*1, *tom.*2, *oper.*) judicio viri sapientis, et æquanimi relinquit expendendas. Demum attendendus est finis, ad quem dirigitur argumentum negativum; cum aliud sit eo uti in re historica, aliud in causis servorum Dei. Si enim promotor fidei vitium aliquod, et testimonio recentis auctoris, alicui servo Dei opponat, postulatores oppositionem diluere poterunt ex antiquiorum silentio, cui aliæ circumstantiæ faveant; ut contigit in causa B. Gregorii X. Quod si postulatores scriptori non coævo, promotor vero silentio coævorum nitantur, res difficillima fiet, cum probationes firmas judicium illud exigat, quales non essent a postulatoribus allatæ : ex superius autem dictis in causis, quæ probationes subsidiarias admittunt, virtutes, et martyrium, probanda sunt ex historicis ea referentibus, quæ viderunt, aut quæ a videntibus audiverunt.

7. Utcumque probus, et sanctus fuerit historicus, ejus narratio, ut vim veræ probationis obtineat, examinanda est juxta regulas superius recensitas. Baronius (*ad ann.* 604 *n.* 40) refellens historiam a S. Joanne Damasceno traditam de anima Trajani precibus S. Gregorii ab inferis liberata reverenter monet; quod *in his, quæ sunt facti non dogmatis, potuit quisque sanctissimus, atque doctissimus falli.* Idem affirmat Canus (*de loc. theol. l.* 11, *c.* 6).

8. Historicum, qui vitam beati describens, ridicula, aut improbabilia admiscet, qualia de SS. Francisco, et Dominico ab aliis concinnata deridet Canus cit. corrigendum potius, atque emendandum, quam penitus rejiciendum existimat Bollandus (*in præf. mens. jan.* 3, § 4) cui suffragantur Tillemontius (*not.* 13, *ad vit. S. Jacob. Min. tom.* 1), et alii. Nam, ut animadvertit Touron in vita S. Thomæ de Aquino (*l.* 3, *c.* 8), prudentia christiana nos admonet, ne nimis creduli; pietas, ne nimis increduli simus. Sed quidquid de his sit, adhuc ejusmodi historicus argumentum ad virtutes, aut martyrium in specie probanda suppeditabit in causis canonizationis, si quæ vidit, aut a videntibus audivit, scripserit, dummodo improbabilitates, et inverisimilitudines non adeo frequentes fuerint et crassæ.

9. 10. Librum genuinum vocat Huetius (*in demonst. Evang. post præf. defin.* 1) scriptum ab auctore a quo scriptus dicitur, eoque circiter tempore, quo scriptus fertur, coævum vero, qui eo circiter tempore exaratus est, quo res in eo scriptæ contigerunt. Scacchus (*de not. et sign. sanct. sect.* 11, *c.* 6) coævos existimat historicos, qui floruerunt intra quinquaginta annos ab obitu servi Dei, vel beati, cujus vitam referunt. Alii hoc tempus protrahunt ad unum, aut duo circiter sæcula. Verumtamen ad probandas virtutes, aut martyrium post approbatum casum exceptum, in more positum est, ut ii duntaxat historici admittantur, et pro coævis habeantur, qui visa scripserunt, aut visa ab aliis, ipsisque relata retulerunt. Nec satis est, ut historicus sanctitatem vitæ, aut martyrium testetur : sed, si res sit de confessore, cursum vitæ, si de martyre, spectantia exponat oportet.

11. Post hæc questio occurrit, an ad probandas virtutes sufficiant, quæ servi Dei, vel beati de se ipsis conscripserunt. Id quippe exigunt constitutiones Societatis Jesu (*par.* 6, *c.* 1, *n.*2), ut scilicet ejus alumni rationem propriæ conscientiæ scriptam reddant suis superioribus. Similes relationes discussæ fuerunt in causis servorum Dei Alphonsi Rodriquez, card. Bellarmini, et Alphonsi de Orosco, ex quibus sane relationibus promotor fidei jactantiam, et inanem gloriam opposuit. Sed hic non quæritur, an propriæ vitæ relatio sanctitatem inficiat sed an vim probationis obtineat, cum nemo in propria causa pro se testimonium ferre possit. David utique (*Psal.* 7, *v.* 4 *et* 5), Jeremias (*c.* 15, *v.* 16 *et* 17), et ipse Christus (*Joan.* 8, *v.* 13 *et* 14) de se ipsis testimonium perhibuerunt. Hæc tamen præsenti indagini aptari nequeunt, cum Christus esset etiam Deus, et reliquorum sanctitatem Scripturæ prædicent. Idem dicendum de canonizatis. Quapropter quæstio contrahitur ad nondum canonizatos; utrum scilicet, quæ hi de ipsis scripserunt, probationem in eorum causis faciant. Sulpitius Severus *de virtutibus B. Martini* (*dialog.* 3, *n.* 5) testatur, se nonnulla scripsisse, quæ *ipso referente* cognoverat. SS. Perpetua, Ignatius, aliique martyres apud Ruinart. (*in præf. gen. ad act. mart.* § 1, *n.* 3) plura, quæ a tyrannis passi sunt, descripserunt. Dicendum itaque videtur, visiones, apparitiones, et revelationes, quas sibi contigisse servi Dei referunt, probationis efficaciam obtinere, si vere cœlestes fuerunt: idemque dicendum de aliis, quæ solo servorum Dei testimonio probari possint, si ex aliis documentis eorumdem virtutes, etiamsi relata a servis Dei per alios testes probari potuissent, sed hi tempore, quo processus confectus est, mortui essent. Auctoritatem igitur ejusmodi relationibus spectati mores conciliare poterunt, ex quorum defectu inter mendacia, vel fanaticas dæmonis illusiones referenda est visio, quam sibi contigisse Erasmus (*t.* 3, *par.* 2, *ep.* 1230) refert, videlicet S. Franciscum sibi apparuisse, et gratias egisse quod notaverit *eos, qui cœlum promittunt iis, qui in veste Franciscana sepeliuntur.*

12. Scripturæ authenticæ, non ad alicujus petitionem, nec ad effectum canonizationis, sed ad perpetuam rei memoriam exaratæ, in qua testes de visu, ac jurati miraculum referant, vim plenæ probationis attribuit card. de Luræa (*tom.* 4, *in* 3, *sent. disp.* 20 *de mir. art.* 25, § 6, *n.* 1178). Verum cum ad hoc, ut testes in hoc judicio beatificationis, et canoniza-

tionis probent, opus sit, ut auctoritate ordinaria, vel apostolica, singillatim; ac sub interrogatoriis examen subierint ejusmodi scriptura vim duntaxat adminiculi obtinebit. In causa B. Gregorii X exhibita fuit tabella, quæ miracula prædicto modo continebat, cui quidem alia monumenta, et auctores auctoritatem conciliaverunt, sed deficiente testium examine, sacra congregatio miracula hæc nullatenus attendit. Idem dicendum de scriptura antiquum miraculum exhibente, quæ manu episcopi de visu referentis subscripta sit, aut ejus sigillo munita. Honorius III episcopo, et abbati commiserat, ut processum super miraculis Mauritii abbatis construerent. Ipsi paginam miracula continentem, propriisque sigillis munitam miserunt: hanc respuit Honorius *in cap. Venerabili de test.* eo quod testes non fuerint rite examinati. Similia contigerunt in causa S. Margaritæ de Cortona, cum postulatores ex instrumento exarato a notario apostolico coram cardinali causæ relatore, secretario congregationis rituum, et episcopo Cortonensi, miraculosam adipis incorruptionem proponere vellent, in congregatione examinandam.

13. Tandem attestationes extrajudiciales ab his causis Urbanus VIII prorsus ablegavit, et a quocumque processu, ex gradu probationis exclusit. Innocentius XI id extendit ad attestationes ante decreta exceptas. Suffragatur jus commune (*in cap. Nuper de test. et in l. jurisjurandi C. de test.*), adimens probationis vim testibus non juratis, et sine interrogatoriis examinatis. Quocirca attestationes ejusmodi super virtutibus, aut miraculis, etiamsi a cardinalibus, aliisque dignitate, et probitate præclaris, ante, vel post decreta latæ sint, vim adminiculi duntaxat obtinebunt.

CAPUT XI.

De martyrio, et primum de persecutore, seu tyranno.

1. Martyr apud sanctum Augustinum (*l.* 22 *de civit. c.* 9) idem est, ac testis fidei; martyrium vero testimonium fidei divinæ significat, et est voluntaria mortis tolerantia propter Christi fidem, vel alium virtutis actum, relatum in Deum. Duæ distinctæ personæ requiruntur ad martyrium, persecutor videlicet, et martyr, ut innuit Christus Joan. 21: *Cum senueris alius te cinget.* Ex Matt. 10: *Tradet frater fratrem in mortem, etc.*

2. Multa tamen sunt, quæ martyrium sine persecutore dari posse suadent. Nonnulli patres apud Isidorum (*l. de vit. et mor. SS. c.* 68) ex Simeonis prophetia, *Tuam ipsius animam pertransibit gladius*, B. V. M. gladio, ideoque martyrio sublatam putarunt. Quidquid de hoc sit, Ildefonsus de Flores (*in appen. ad tract. de agon. mart.*) martyrem existimat ob internum maximum dolorem, quem in Filii passione sustinuit. Alii theologi martyrium agnoscunt in vehementi ejusdem desiderio, juxta canonem 26, *de Pœnit. dis.* 1, *in Dei servis, apud quos... martyrium mente concipitur animus ad bonum deditus, Deo judice coronatur.* Præterea patientia apud SS. Gregorium (*hom.* 35, *n.* 7, *in Ev.*), et Petrum Damianum (*l.* 6, *ep.* 30): Claustralis observantia apud S. Joannem Damascenum (*l.* 4, *de Fid. c.* 15, *t.* 1 *oper.*): Virginitas, ac divina intensissima caritas apud S. Joannem Chrys. (*hom.* 25, *in epist.* 2, *ad Cor.*) aliosque: longa ægritudo patientissime tolerata, apud Bolland. *in vita B. Veronicæ de Binasco* (*ad* 13 *Jan. tom.* 1, *c.* 6, *n.* 8), martyrii prærogativa plurimos decorarunt. Demum inter martyres recensentur, qui peste laborantibus subvenientes, contracta lue obierunt. Quare in martyrol. Rom. *ad* 28 *Febr.* refertur *commemoratio* (*Alexandriæ*) *SS. presbyterorum, diaconorum, et aliorum plurimorum, qui cum pestis sævissima grassaretur, morbo laborantibus ministrantes, libentissime mortem oppetiere, quos velut martyres religiosa piorum fides venerari consuevit.* Hinc Carolus Delarue (*in not. ad to.* 1, *edit. omn. oper. Orig. pag.* 309), plures martyrum species veteribus notas ex Sviceero enumerat.

3. etc. Veruntamen B. Virginem Mariam *corporalis necis passione ex hac vita non migrasse*, ait S. Ambr. l. 2, in Luc. Ob dolorem vero, quo in Filii passione affecta est, martyrem dumtaxat *secundum quandam similitudinem ex* S. Hieronymo appellat S. Thomas (*in* 4 *sent. dist.* 49, *q.* 5, *ar.* 3, *quæstiunc.* 2, *ad* 4), cui subscribunt Soto (*in* 4 *sent. dist.* 49, *q.* 5, *art.* 2), Capisucchius (*in contr. de Mart.* § 3), et alii: et ob defectum quidem mortis a persecutore irrogatæ eam a veris martyribus abjudicat Theophilus Raynaudus (*oper. to.* 18, *de Mart. part.* 2, *c.* 1, *num.* 4). Quod spectat ad eos, qui ob ardens martyrii desiderium martyribus accensentur, Martinus de Magistris (*de Mart. q.* 1 *et* 4) utique oratione veri martyrii actualem exclusit voluntariam mortis passionem; sed oppositum docuerat S. Thomas (2, 2, *qu.* 124, *art.* 4), cui obsequens card. Cajetanus *in commentariis* late ostendit, nudum moriendi propositum, aut electionem executionis mortis non sufficere ad martyrium. Doctrinam Martini improbabilem, et temerariam vocat Hurtado (*in resol. de ver. Mart.* 35, § 1 *et seqq.*). Æquale tamen meritum habere posse eum, qui mortem pro Christo desiderat, ac qui reipsa sustinet, fuse ostendit laudatus Raynaudus, cui præluxerat S. Paulinus *natali* 3 *S. Felicis.* Immo S. Thomas (*in* 4 *sent. disp.* 49, *q.* 5, *a.* 3, *quæstiunc.* 2 *ad* 3) docuit, quod, *considerata radice merendi, quia aliquis ex majori caritate potest velle sustinere martyrium, quam alius sustineat, voluntarie martyr potest mereri sua voluntate præmium essentiale æquale, vel majus eo, quod martyri debetur*: addit tamen, *aureolam voluntarie tantum martyribus non deberi.* Sane probatissimi scriptores testantur, SS. Dominicum, Franciscum, Teresiam, Joannem de Capistrano, Romualdum, Martinum, et Franciscum Xaverium, ardenti mar-

tyrii desiderio flagrasse. Verum cum desiderium effectu caruerit, eos inter confessores colit Ecclesia, non satis firmat, ad verum martyrium non sufficere enixum ejusdem desiderium.

6. etc. De martyribus patientiæ, claustralis observantiæ, et reliquis supra recensitis plura disserit S. Antoninus (*in sum theol. par.* 3, *tit.* 31, *cap.* 9), eosque inter martyres enumerant rotæ auditores in relat. caus. S. Aloysii Gonzagæ. Sed hæc minus proprie martyria appellari, eruitur ex vita S. Anselmi archiepiscopi Amburgensis apud Bolland. (*ad* 3 *Februar.*) et admittit Raynaudus cit. qui tamen in opere *de martyrio per pestem* pluribus contendit, inter martyres esse recensendos contactis ex caritate in morientes; sed hunc Raynaudi librum sacra congregatio proscripserat ann. 1646. Raynaudo subscribit Joannes de Andrada (*in apol. pro ver. mart. per pest.*) : adversantur Hurtado (*de ver. mart. resol.* 62), card. de Lauræa (*in* 3. *sen. p.* 2, *t.* 3, *disp.* 20, *art.* 5), et alii. Addit card. Capisucchius (*in contr. de mart.* § 11), christianos, quos tyrannus peste laborantium servitio addiceret, ut lue contracta perirent, esse proprie martyres. Idem affirmat Berti (*tom* 6, *l.* 31, *cap.* 24, *n.* 2). Nec urget exemplum presbyterorum, et aliorum, qui commemorantur in martyrol. Rom. *ad* 28 *Febr.* His enim non asseritur ibi cultus martyrum, sed a religiosa piorum fide coli dicuntur *veluti martyres*. Et Dionysius Alexandrinus de iis loquens in ep. ad Hieracem ait, quod *istud mortis* (per pestem) *genus... nihil a martyrii splendore abesse videtur.* Porro verba *veluti*, et *videtur* similitudinem, non veritatem indicant, adeoque eos non vere martyres, sed instar martyrum fuisse. Quo sensu intelligenda sunt S. Bernardini Senensis verba, quibus apud Bollandian. (*ad* 20 *Maji. cap.* 1) fructum martyrii promiserat iis, quos ad serviendum peste infectis invitaverat. Quocirca in correctione prædicti operis Theophili Raynaudi demandata a congregatione indicis, additur (*tom.* 20, *pag.* 256), iis, qui inter ministrandum peste contactis vitam ex caritate amittunt, martyrii nomen convenire : *non tamen in ea acceptione, qua patres, doctores, et Ecclesia vocant illos, qui in certamine cum tyranno propter Deum vitam ponunt.* Anno 1591 grassante in Urbe contagio S. Aloysius Gonzaga servitio contagiosorum in nosocomiis se exposuit, cumque unum amplecteretur, contagione contracta, feliciter occubuit, uti viginti testes in processibus asseruerunt. Rotæ auditores in examine causæ, adducti exemplo prædictorum, quorum in martyrologio commemoratio fit *ad* 28 *Februar.* censuerunt mortem Aloysii fuisse speciem quandam martyrii, quod fusius comprobavit P. Budriolus (*in suis script. p.* 3, § 4), canonizationis postulator. Nihilominus inter sanctos relatus colitur ritu confessoris. Similem mortem oppetiisse B. Hieronymum Æmilianum retulerunt auditores rotæ, sed ejus causa, uti confessoris solum, agitata fuit. Luem quoque in suscepta contagiosorum cura contraxit S. Franciscus Solanus, miraculo quodammodo servatus, nec tamen postulatores ejus causæ proposuerunt martyrii articulum. Quæ quidem omnia satis, superque ostendunt, non esse proprie martyres, qui inservientes peste infectis, morbo contracto, occumbunt.

10. 11. Hucusque soluta sunt argumenta, quæ persecutorem, seu tyrannum non esse de necessitate martyrii innuere videbantur; supersunt enodanda, quæ pœnam a persecutore inflictam a martyrio excludere videntur. Plerique enim coluntur martyres, qui mortem sibi consciverunt, occasionem ad summum præbente persecutore, non pœnam infligente. S. Apollonia, quam laudat S. Dionysius Alexandrinus apud Eusebium (*l.* 6 *hist. eccl. c.* 41), ne impia verba, ab hostibus insinuata, proferret, in ignem insiliit, et conflagravit. Pelagia virgo Antiochena, ejusque mater, et sorores, quorum cultum testatur Baronius (*ad ann.* 309, *a num.* 12, *ad* 17), aquis sese dederunt, ne libidine fœdarentur. Idem fecisse dicuntur Bernites, et Prosdoces, quas Græci colunt 4 Octobr. et quarum mortem laudat S. Joannes Chrys. (*to.* 2, *op. homil.* 70). In martyrol. Rom. 24, Aug. mentio fit trecentorum martyrum, qui *massa candida* appellati sunt : cum simul, ne Jovi thus adolerent, in ignem se injecerint, et hoc quidem martyrium versibus exornat Prudentius *in hymno* 5 *de S. Cypr.* Danis Scotiam invadentibus, Ebba cœnobii Collinghamensis abbatissa, ejusque exemplo cæteræ sorores vultum sibi deformarunt, ne constuprarentur incensoque a Danis monasterio, concrematæ sunt, et inter martyres coluntur. Adstipulantur exempla ex veteri Testamento, Saul. 1 Reg. 31, ne ab incircumcisis occideretur, *arripuit gladium, et irruit super eum.* Samson Judic. 16 ut Philisthæos perderet, concussis domus columnis, sub ruina obiit. Razias 2, Machab. 14 ne a Nicanoris militibus comprehenderetur, gladio se petiit.

12. 13. Verumtamen nullum ex his exemplis urget, cum agatur nunc de martyrio juxta regulas ordinarias, non juxta extraordinarias, quæ a speciali Dei instinctu causam habent. Laudat quidem S. Hieronymus (*to.* 6, *in c. Jon. col.* 402) mortem, quam aliquis sibi sponte inferat, ne castitatis detrimentum patiatur. At S. Augustinus (*l.* 1, *de civit. c.* 26, *to.* 7, *oper.*) ingenue fassus est, se non audere de memoratis SS. feminis quidquam temere judicare. Notat Coquæus (*in not. ad cit. c.* 26) S. Doctorem id dixisse ob Circumcelliones, qui stulta martyrii opinione, passim sibi mortem inferebant. Addit tamen S. Augustinus, quod si sanctæ id fecerint, *non humanitus deceptæ. sed divinitus jussæ, sed de Samsone aliud nobis fas non est credere... quis obedientiam in crimen vocet? quis pietatis accuset?* Quamobrem sicuti Samsonem, qui se cum hostibus ruina domus oppressit, excusat, eo quod, inspirante Deo id fecerit, ita sanctas virgines, quæ ne libidini perditissimorum nebulonum subjicerentur, sese præcipites flumini dederunt, excusandas, neque a martyrum catalogo delendas esse affirmat, cum ex divina

inspiratione id patraverint. Profecto harum virginum mortem ad specialem Dei inspirationem theologi unanimiter referunt. Ideoque Sophroniam Romanam, quæ in manibus Maxentii tyranni, relicta gladio se transfixit, inter sanctas non esse relatam existimat Baillet (*in dissert. gen. ad vit. SS.* § 79), eo quod ejusmodi inspirationis indicia Ecclesia non habuerit. Quoad exempla ex veteri Testamento, omittendum est illud Saul, cum de æterno ejus exitio apertissimum sit testimonium Paralip. 10. Samsonem inter sanctos enumerat Apostolus *ad Hebr.* 11. Sed ex dictis ejus mortem S. Augustinus ad Dei jussum refert, cui adhæret S. Thomas (2, 2, *q.* 64, *ar.* 5, *ad* 4). Quod spectat ad Raziam, observat Calmet (*in dict. bibl. V. Razias*), ejus factum in Scriptura referri, non commendari. Consueverant Donatistæ, qui sibi mortem voluntarie inferebant, hoc exemplo se excusare; at S. Augustinus (*ep.* 204, *n.* 6 *et* 7, *to.* 2, *oper.*) factum discutiens, ejus causam non a virtute, sed a vitio repetit. Subscribit S. Thomas cit. ostendens illicitum esse se ipsum occidere, nisi Deus præcipiat, quod fuse exponunt cardinales de Lugo (*de just. et jur. disp.* 10, *sect.* 1, *n.* 10 *et* 13), et Capisucchius (*cit. controv.* § 9).

CAPUT XII.

De pœna a persecutore, seu tyranno infligenda.

1. etc. Duo in persecutore requiruntur ad verum martyrium constituendum. Primum, ut mortem naturalem inferat, vel causam mortis necessariam ponat. Alterum, ut id faciat ex odio in fidem, vel in aliud ad fidem pertinens. Hoc secundum alibi expendetur. Interim quoad primum S. Thomas (2, 2, *q.* 124, *art.* 4 *et in* 4, *dist.* 49, *q.* 5, *a.* 3, *quæst.* 2) affirmat, ***ad perfectam rationem martyrii requiri, quod aliquis mortem sustineat propter Christum.*** Martyres quoque appellat, qui accepto lethali vulnere supervivunt, quive carceres, exilia, ærumnas pro Christo usque ad mortem sustinent. S. Thomæ consentiunt communiter theologi, martyribus etiam accensentes, quos Deus a lethalibus pro eo acceptis vulneribus miraculose liberaverit. Scribentes quoque de canonizatione passim docent, mortem esse de necessitate martyrii. Accedunt exempla. S. Joannes Evangelista senio confectus quievit : nihilominus colitur 6 Maji, ut martyr, quia Romæ in ferventis olei dolio cruciatus est, licet incolumis divina protegente gratia evaserit, ideoque calicem (id est martyrium) a Christo prædictum Matth. 20 bibit, teste S. Hieronymo, aliisque patribus apud Tillemont. (*to.* 1 *in hist. eccl. primor. sæc. in vit. S. Joan Evang.*). S. Theclam patres appellant *Protomartyrem*, cum prima ex feminis martyrium pro Christo subierit damnata ad bestias, a quibus illæsa remansit speciali ope divina, apud S. Ambrosium (*to.* 2, *oper. l.* 2 de *Virg. c.* 3). Putant nonnulli, eam martyrium morte consumasse, sed probabilius a periculis divinitus erepta in solitudine quievit juxta Tillemont (*to.* 2, *in vit. S. Thec. et not.* 4, *ad eund.*), et alios. S. Felix Molanus in pace post tormenta obiisse dicitur in martyrol. Rom (*ad* 14 *Jan.*). Et licet in quibusdam missalibus, et sacramentariis colatur ut confessor, in aliis tamen authenticis monumentis apud Ruinart (*in adm. ad ejus vit. et Pass. inter acta Mar. pag.* 214) cultum martyris obtinet, et uti talem laudat S. Paulinus (*natal.* 3). Eodem ritu colitur S. Gregorius magnæ Armeniæ episcopus in officio, quod auctoritate congregationis rituum aliquibus in locis recitatur; quia scilicet tormenta pro fide sustinuit, licet miraculose servatus longam postea vitam duxerit. Præterea S. Cyprianus tres pueros in fornacem Babylonis, et Danielem in lacum leonum immissos, et martyres vocat in epist. 58 ad Lucium papam, licet a Deo protecti incolumes evaserint. Si igitur hucusque recensiti martyribus adnumerantur, non videntur e martyrum catalogo excludendi, qui licet in pace quieverint, talia tamen tormenta sustinuerunt, ut nisi divina omnipotentia restitisset, mortem oppetiissent.

9. Idem dicendum de iis, qui ex ærumnis usque ad mortem continuatis in carcere, vel exilio mortui sunt, de quibus plura referunt Antonius Gallonius (*de cruc. SS. Mart.*), et Guyet (*de fest. prop. SS. l.* 2, *c.* 7, *q.* 10). Sufficiant hic exempla SS. Marcelli, et Martini pontificum, quorum primus in libro pontificali *damnatus* dicitur *in catabulum*, quia dæmonibus sacrificare renuerat, ibique *in servitio animalium nudus, amictus cilicio, defunctus est.* Alter ex eodem libro in exilio Chersonæ ærumnis confectus obiit. Nonnulli addunt S. Sylverium, quem in exilio inedia consumptum putant : sed alii ex Procopio (*in hist. arc. c.* 1, *pag.* 4, *to.* 2) ferro necatum dicunt.

10. Hucusque adductis non obstant dicta *lib.* 1, *c.* 2, quosdam videlicet antiquitus tormentis superstites appellatos fuisse martyres, quod etiam desumitur ex Tertulliano (*in lib. ad Mart.*), et S. Cypriano (*ep.* 8. *ad Mart. et Conf. et ep.* 11, 14 *et* 30), ex quibus proinde inferri posse videtur, nec miraculosam a morte liberationem requiri, ut quis martyr dicatur. Sed hæc non evincunt, mortem regulariter non requiri ad martyrem constituendum. Nam primo, alii inter antiquos tormentis superstites apud Eusebium (*l.* 5, *c.* 2), martyris titulum respuerunt, affirmantes, illos esse vere martyres, *quos Christus propter fidei confessionem ad se recipere dignatus est, et quorum martyrium ipso præclaro vitæ exitu, tamquam sigillo certissimo obsignavit.* Deinde juxta antiquum Ecclesiæ morem plures enumerantur martyrum gradus, inter quos unus est *initiativus*, eorum scilicet, qui tormentis supervixerunt : alius absolutus, id est eorum, qui mortem oppetierunt, et de his in præsenti sermo est.

11. etc. Post hæc quæstio occurrit, an martyr dicendus sit, qui tormentis expositus nullum dolorem, vel cruciatum, divina protegente gratia, expertus est. Card. Capisucchius in cit. oper. respondet, haud non

esse *rigorose* martyrem, idque docuerat card. Cajetanus (*ad* 2. 2, *q.* 124 *ar.* 4): oppositum fuse, et merito ostendit Theophilus Raynaudus (*to.* 18 *de mart. per pest. par.* 2, *c.* 1, *n.* 5). Id sane legitur in actis SS. Tryphonis, et Respicii apud Ruinart (*pag.* 139), et in passione S. Theodoti Ancyrani scripta a Nilo teste oculato apud Bollandian. (*to* 4, *Maji ad diem* 18, *c.* 4), qui alios plures hujus generis martyres enumerant (*to.* 5, *Jul. pag.* 386, *to.* 6, *Jul. pag.* 148 *et* 417, *to.* 3, *Aug. pag.* 455). Sed quia reponi posset, hos esse martyres, quia postea violenta morte pro fide Christi affecti sunt, idcirco opportuniora exempla videntur adtexenda. Sidrach, ejusque in camino socios, *ignis non contristavit, nec quidquam molestia intulit* (Daniel. 3), attamen S. Cyprianus (*epist.* 58), et Tertullianus (*in scor. c.* 8) appellant martyres. S. Joannes Evangelista in sacramentario Gallicano apud Mabillon. (*mus. Ital. to.* 1, *p.* 294) una cum S. Jacobo fratre insignitur titulo martyris, quem pariter titulum obtinuerunt S. Thecla, aliique superius simul recensiti, licet in tormentis dolorem non senserint. His addi potest S. Theodorus, martyrum catalogo adscriptus, qui cum aliis christianis sepulcrum S. Babylæ, jussu Juliani apostatæ, asportantibus hymnum cantans, a Sallustio Juliani præfecto in carcerem conjectus, et crudelissime tortus est: in tormentis vero *ita delectatum esse, ut mœstior factus sit, quando deponi equuleo jussus est*, ipsemet postea affirmavit, teste Rufino (*l.* 10 *hist. eccl. c.* 36), et ex eo Ruinart (*in act. mart. sinc.*, *pag.* 515). His forte objici posset exemplum S. Benedicti monachi, quem S. Gregorius Magnus (*l.* 3, *dial. c.* 18, *to.* 2, *oper.*) projectum a Gothis in clibanum succensum, divinitusque ab omni carnis, et vestium læsione servatum memorat. Quidquid de hoc sit, prædicta non corruunt. Incertum enim est, quo ritu colatur, et licet coleretur ritu confessoris, expendendum esset, num id fieret ex consuetudine particularis ecclesiæ, aut auctoritate Sedis Apostolicæ, seu congregationis rituum; a[illegible]e, re discussa, posset ritus mutari. In eccles[illegible]ani civitatis Ullyssiponensis Occidentalis rec[illegible] honorem SS. Juliani, et Basilissæ conjugum[illegible]m de communi martyrum. Et Basilissa quidem, [illegible] multa passa fuisset, ob quæ Baronius (*in not. ad martyr. ad* 9 *Jan.*), et Guyet (*de fest. SS. l.* 2, *c.* 7, *q.* 8) martyrem appellarunt, in pace tamen quieverat. Petitæ fuerunt lectiones eorum propriæ; sed cum Basilissa nec in tormentis obiisset, nec quidquam passa esset mortis inductivum, concessæ fuerunt lectiones, retento ritu martyrum, sed ita ut fieret mentio etiam sociorum, quorum sane, sicuti et Juliani martyrium certum erat. Quare licet Basilissa revera non fuerit martyr, id non obstitit concessioni sub martyrum ritu, cum Juliano, et sociis conveniret.

15. Martyrem non esse, qui ex accepto pro Christo vulnere lethali, medicorum cura, liber evasit, merito affirmat Soto (*in* 4 *sent. dist.* 49, *q.* 5, *ar.* 2). Martyr tamen dicendus erit, qui ex vulnere lethali obiit, medico citra propriam culpam non accersito, quemadmodum Soto prosequitur, et ante ipsum docuerat S. Thomas (*in* 4 *sent. dist.* 49, *q.* 5, *ar.* 3, *q.* 2 *ad* 7), et eruitur ex actis martyrii SS. viginti monachorum in Laura S. Sabæ prope Hierosolymam, apud Bollandian. (*ad* 20 *Mart. t.* 3, *c.* 6, *n.* 64).

16. etc. Expendendum superest, utrum juxta præsentem Ecclesiæ disciplinam inter martyres recensendi essent, an inter confessores, servi Dei qui per miraculum a tormentis lethalibus liberati in pace morerentur. Soto cit. id Ecclesiæ judicio definiendum relinquit. Itaque, si hujusmodi causæ beatificationis, et canonizationis introducerentur, una cum præmissis probationibus vulneris, seu tormenti lethalis, ac miraculosæ liberationis, ostendendum esset, servum Dei miraculose servatum, reliquo vitæ cursu nunquam caritate excidisse, et virtutibus heroicis floruisse, et serio discutiendum esset, utrum ad confessorum, an ad martyrum classem pertineret. Card. Gotti (*theol. to.* 13, *q.* 2, *de sacr. Bapt. dub.* 5, § 3, *n.* 20), Suarez (*to.* 3, *in* 3 *part. D. Tho. qu.* 69, *art.* 10, *disp.* 29, *sect.* 3), aliique theologi, martyribus adnumerandum existimant, eo quod miraculose a Deo liberatus, etiam in gratia confirmatus dicendus sit. Sed hinc difficultas potius augetur, cum de hac confirmatione in gratia nullum appareat in sacra auctoritate documentum. Immo apud Procopium (*l.* 1 *de bello Vand. c.* 8) nonnulli a morte, quam pro Christo passuri erant, per miraculum liberati, lethalibus criminibus se postea inquinarunt. Ideoque si probatio ex actibus externis, consistentibus in continuato virtutum exercitio desumenda est, profecto difficultas insurgit: utrum sic morientium causa introducenda esset sub titulo confessorum, an sub titulo martyrum. Hæc applicanda sunt iis, qui ex ærumnis pro fide Christi inflictis, et usque ad obitum continuatis moriuntur. Nedum enim probandum esset, eos fuisse pro Christi fide ærumnis addictos, et pro eadem causa ærumnas acceptasse, sed etiam in ea voluntate, et virtutum exercitio perseverasse. Quapropter postulatores caute advertere deberent, an potius esset expetenda beatificatio, et canonizatio, non uti martyrum, sed uti confessorum, attentis tormentis, et ærumnis pro astruendis virtutibus heroicis, quod innuit Gyet (*oper. sæpe cit. l.* 2, *c.* 7, *q.* 14) loquens, de morientibus in obsequio peste laborantium.

20. Quotquot in causis apud S. Sedem, et sacram congregationem pertractatis, recensiti sunt inter martyres aut recensendi supersunt, mortem in tormentis oppetierunt. Solum in causa S. Josephi a Leonissa, qui dicebatur fuisse Constantinopoli a Turcarum tyranno damnatus ad unci supplicium, et post triduum ab angelo liberatus, postulatores nonnulla ad martyrium suadendum attulerunt: at excitatis a promotore fidei difficultatibus quoad probationem facti, et quoad necessitatem probandi perseverantiam, et virtutum exercitium usque ad obitum, prosecuti sunt causam uti confessoris. Hinc infert Berti (*de theol. discip. to.* 6, *l.* 31, *c.* 24, *n.* 2) mo-

rientes in suppliciis esse veros martyres; qui vero supervixerint, non haberi tanquam martyres, nisi certissime constet, mortem divinitus evasisse, nec postea a caritate et gratia excidisse. Et ut antiqua addantur, S. Anthusa, quæ sub Constantino Copronymo ob cultum SS. imaginum verberibus cæsa, et exilio relegata quievit in Domino, colitur ut virgo, non ut martyr, apud Bollandian (*t.* 6, *Jul. pag.* 447).

21. Prædictis non obstet antiqua Ecclesiæ disciplina, quæ sic morientes catalogo martyrum adscribebat. Id enim suasit divina auctoritas innixa testificationibus fide dignis, quod etiam hodie fieri deberet, si consimiles adessent testificationes, quibus deficientibus dubium ex prædictis urget, an hujusmodi causæ introducendæ sunt potius uti martyrum, quam uti confessorum, præcipue si longum tempus inter tormenta, aut ærumnas, et obitum intercessit. Apud Bollandian. (*to.* 4, *Jul. pag.* 468, *n.* 42) S. Fredericus episcopus, et martyr dicitur paulo post accepta vulnera obiisse.

CAPUT XIII.

De causa martyrii quoad persecutorem, seu tyrannum.

1. 2. Martyrem non facit pœna, sed causa, et hæc quidem ad martyrium sufficiens requiritur tam in martyre, quam in persecutore. Quando in congregatione rituum proponitur dubium, *an constet de martyrio, et causa martyrii*, inquiritur, quænam causa fuerit in tyranno, ut mortem infligeret, et quæ in martyre, ut mortem obiret. In causa servorum Dei Alphonsi Navarrete, Petri de Avila, aliorumque martyrum Japponensium, sacra congregatio, annuente Pontifice, affirmavit, *constare de martyrio ex parte tyranni*, cum imperator Jacoponensis non ob aliam rationem suis subditis vetuerit commercium cum Portugallicis, nisi quia hi illuc invexerunt prædicatores christianos, ut notavit card. Gottus (*de ver. Eccl. to.* 1, *cap.* 3, §, 4, *n.* 14). In causis martyrum Rodulphi Aquavivæ, et sociorum, necnon SS. Joannis Nepomuceni, et Fidelis a Sigmaringa, nullum editum fuit decretum, *constare de martyrio ex parte tyranni*, tamen causa eumdem respiciens sedulo investigata fuit, an scilicet esset apta martyrio. Cumque martyrium, juxta Viguer (*instit. theo. rit. de virtut. Fort. c.* 6, § 1), Castellinum (*de cert. glor. SS. c.* 8, *punct.* 20, § 4), et alios, sit voluntaria mortis perpessio propter Christi fidem, vel alium virtutis actum in Deum relatum, causa ex parte tyranni debet esse odium in fidem vel in opus ab ea præscriptum, ut fuse docent Henriquez (*theol. mor. to.* 1, *l.* 2 *de Bapt. Sacr. c.* 37, *n.* 3 *et* 4), Benedictus Pereira (*in elucid. theol. mor. et jur. utr. l.* 2, *eluc.* 23, *sect.* 1, *nu.* 1464), aliique plures. Hujusmodi causæ necessitatem in persecutore semper concorditer admiserunt promotores fidei, et causarum postulatores.

3. Tyrannus pro martyrio esse potest gentilis, hæreticus, vel etiam catholicus. Christus enim Matth. 10, *v.* 18, inquit: *Ad præsides, et reges ducemini propter me;* et *v.* 21: *Tradet frater fratrem in mortem, et pater filium.* Quæ quidem priora verba patres ad persecutores gentiles referunt; posteriora ad improbos christianos. Quocirca, tam inter martyres recensentur SS. Petrus martyr, aliique ab hæreticis interempti, quam Stanislaus Cracoviensis, Thomas Cantuariensis, et Joannes Nepomucenus a catholicis ex odio in virtutem, practice relatam ad fidem, occisi, uti animadvertit Hurtado (*de ver. mart. resol.* 39). Addi possunt alii plurimi, quos furor Henrici VIII et Elisabethæ Angliæ regum sustulit.

4. etc. Ad martyrium sufficit, ut persecutor, non ex odio in fidem, sed ex opinione vindicandi verum crimen, mortem servo Dei decernat, dummodo accusator ex odio in fidem crimen per calumniam objecerit, ut ostendit card. Capisucchius (*cit. controv.* 27, § 16). Ex actis martyrum, et ex veteribus patribus compertum est, christianos Thyestearum epularum, et Œdipeorum concubituum a christiani nominis hostibus per calumniam fuisse accusatos, a quibus tamen sceleribus fideles se vindicarunt, ut colligere est ex apologiis Justini, Quadrati, et Athenagoræ. Nihilominus ea opinio ita apud magistratus invaluit, ut non solum calamitates sceleribus christianorum adsciberentur, teste Tertulliano (*in apolog. c.* 40) verum etiam nonnulli de iis criminibus perperam accusati atrociter torquerentur, et necarentur, qui martyribus adnumerati sunt, ut legitur in epist. ecclesiarum Viennensis, et Lugdunensis apud Euseb. (*hist. eccl. l.* 5, *c.* 1. *et seqq.*) in qua describitur martyrium S. Pothini episcopi, et aliorum. False pariter accusatos fuisse, quod essent imperatorum inimici, colligitur ex passione S. Victoris apud Ruinart (*in actor. Mart. n.* 7, *pag.* 257) quam tamen calumniam strenue retundit Justinus apol. 1. Testatur Lampridius, Alexandrum Severum christianis plurimum favisse, Christi imaginem in sue larario retinuisse, ac publicum locum iis potius ad colendum Deum, quam popinariis Romæ adjudicasse. Callistus pontifex tamen, aliique plures sub eo passi sunt, non quod christianam fidm odisset, sed quod atrocia crimina vindicare existimaret, quæ Ulpianus christianorum hostis infensissimus, aliique jurisconsulti, quorum consiliis, et suasionibus plurimum deferebat falso, adornabant, ut bene Baronius (*ad ann.* 225, *n.* 4) observat.

7. etc. Substitit quoque martyrium, si tyrannus ex odio in fidem revera motus mortem irrogaverit, licet causam omnino disparatam jactet. Ita Borellus (*de reg. cath. præst. c.* 17, *sub n.* 29), Theophilus Raynaudus (*oper. to.* 18 *de Mar. per pest. par.* 2, *c.* 1, *num.* 14), aliique plures, quibus calculum addunt, quotquot de Anglica persecutione scripserunt. Suffragatur Ecclesiæ disciplina. Nero enim, primus christianorum persecutor apud Tertullianum (*in scorp. c.* 15) Urbem incendit, atque ut populi declinaret invidiam, incendii reos subdidit christianos,

diversisque, et quæsitissimis pœnis affecit, testibus Tacito (15 *ann. pag.* 276), et Sulpicio Severo (*sacr. hist. l.* 2, *c.* 29). Nihilominus eos, qui mortem tunc sustinuerunt, intra martyres commemorat romanum martyrologium. Coluntur quoque, ut martyres, et colebantur tempore S. Joannis Chrysostomi. SS. Juventinus, et Maximus, passi sub Juliano *apostata*, quem christianorum persecutorem nemo negaverit. *Causam vero supplicii*, inquit Theodoretus (*hist. eccl. l.* 3, *c.* 15), *prætexuit, non pietatem, pro quo interfecti sunt, sed linguæ petulantiam.... cum nomen, atque honorem martyrii veritatis athletis invideret.* Eadem invidia ductus Valens Arianus imperator christianos, prætextu quidem falsorum criminum, revera tamen ob fidei catholicæ professionem cruciabat, ut refert S. Gregorius Nazianzenus (*Orat.* 32, *n.* 14). Martyrio igitur non officit, si tyrannus, qui ex odio in fidem mortem inflixerit, aliam mortis causam falso prædictis enumeratis concludit Papebrochius *in resp. ad P. Sebast. a S. Paulo* (*art.* 11, § 17). Maria Stuarta Jacobi V Scotiæ regis filia post varias vicissitudines, et ærumnas, alternante fortuna, in arctam custodiam non semel conjecta est, tandem falsis hæreticorum calumniis tanquam particeps conjurationis in Elisabetham Angliæ reginam accusata, revera ob fidei catholicæ professionem interempta est. Si de ejus reginæ martyrio quæstio institueretur, opponi posset mortis sententia, et cætera, quæ Georgius Buchananus in libello, *Detectio Mariæ*, aliique hæretici adversus reginam impie confinxerunt. At si vera mortis causa expenderetur, quæ ex odio catholicæ religionis ortum habuit, et alia multa, quæ illustrem ejus pro fide catholica mortem reddiderunt, nihil forte deesset ex iis, quæ ad verum martyrium requiruntur. Legendi Spondanus (*ad ann.* 1567, 1570, 1587), Conæus (*in vite reg. Mariæ*), aliique de eodem argumento scribentes apud Samuelem Jebb. His addenda epistola, quam regina eadem, imminente morte, scripsit Sixto V, et ex Gallico idiomate in Latinum conversam Benedictus XIV in apendicibus ad hæc opera exhibet.

11. Ad verum martyrium necesse non est ut persecutor interfici servum Dei expresse jubeat, sed satis est, ut verba proferat, quibus alii incitati, Dei servum occidant, ut contigit in martyrio S. Thomæ Cantuariensis, qui occisus fuit ab Henrici regis satellitibus, quos sæpe ex ira increpabat, *quod ipsum de uno sacerdote* (Thoma) *non vindicarent*, ut refert Herebertus (*in Quadripart.*). Idipsum colligere est ex martyrio Thomæ prioris S. Victoris Parisiensis, de qua S. Bernardus ep. 158 et 159 ad Innocentium II.

12. Satis quoque est, si tyrannus ex odio in fidem martyri mortem inferat, licet occasionem inferendæ mortis desumat ex alia re, quæ nihil ad fidem, vel solum per accidens pertineat. Celebratur in martyrolog. Rom. (*ad* 16 *Maji*) martyrium S. Abdæ, seu Audæ, qui, ut narrat Theodoretus (*l.* 5, *hist. eccl. c.* 39) cum *Pyreum*, templum videlicet a Persis igni consecratum, destruxisset, ac Isdegerdes Persarum rex juberet, reædificare retinuisset, occisus est. Id clarius desumitur ex causis BB. Josaphat Pollocensis, et Petri de Arbues. Contendentibus enim fidei promotoribus, occisos fuisse non ex odio in fidem, sed quia nonnullos carceribus inquisitionis mancipaverant; postulatores clare demonstrarunt, mortis causam ex odio in fidem ortum habuisse, cætera fuisse dumtaxat occasionem. Demum in ecclesia PP. Prædicatorum civitatis Septempedanæ colitur B. Camilla gentili, olim interempta a proprio viro, quod contra hujus præceptum cum Brandina Grassi genitrice fuisset collocuta. Cum construendi essent processus super cultu immemorabili, nonnulli a Benedicto XIV quæsierunt, an posset titulo martyris decorari; utpote quæ, contemptis mariti minis, matrem juxta Domini præceptum honoraverit. Caute procedendum esse, respondit laudatus Benedictus; cum enim maritus occidisset consanguineum Brandinæ, et familiam Grassam odio prosequens uxori prohibuisset, ne cum matre loqueretur, poterat quidem Camilla dici innocens interfecta, sed valde dubium ejus martyrium, cum mors inflicta ex odio in fidem non videretur.

CAPUT XIV.

De modo, quo probari potest, persecutorem, seu tyrannum ex odio in fidem motum fuisse ad mortem martyri infligendam.

1. etc. Id primo demonstrari potest ex sententia, quam persecutor publica auctoritate tulerit. Hujusmodi sententiam legere est in actis S. Symphoriani, aliorumque plurium apud Ruinart (*pag.* 30, 71, 75, 133, 143, 189), in quibus lata dicitur a judicibus juxta leges. Secundo ex disceptatione inter tyrannum, et martyrem in actis descripta, qualem exhibent acta passionis SS. Pionii, et sociorum, necnon acta SS. Fructuosi episcopi, Augurii, et Eulogii diaconorum, apud eundem Ruinart (*pag.* 126 *et* 191). Idem videre est in actis S. Mercurii scriptis a S. Simeone Logotheta apud Suriam (*ad* 25 *Nov. to.* 6). Alia hujus sancti acta scripserunt Archisius, qui Beneventi morabatur sæculo VIII, et Landulphus archiepiscopus Beneventanus scriptor sæculi XII, quæ Victorius Giovardus edidit notis illustrata. Tertio ex beneficiis, seu muneribus a tyranno oblatis martyri, si hic a proposito resiliret. Plura magno martyri Theodoro oblatà describit S. Gregorius Nyssenus (*to.* 2 *oper. pag.* 1015). Beneficiis quoque, et muneribus callide tentatam constantiam S. Gordii, et SS. quadraginta martyrum testatur S. Basilius (*to.* 2, *pag.* 146, *n.* 5). Idemque legitur in actis S. Quirini, et in actis SS. Claudii, et Asterii. Quarto ex impunitate, quam tyrannus pollicitus esset martyri, si hic fidem Christi relinqueret. Id ostendunt acta SS. Epipodii, et Alexandri, quorum

primo interempto, persecutor alteri suasit, ut deorum veneratione sibi consuleret. Suffragantur acta S. Quirini, necnon acta S. Nicephori, in quibus dicitur Sapricius morte perterritus diis sacrificasse, Nicephorus vero mortem potius sustinere voluisse. Similia leguntur in actis SS. Victoris, et aliorum et in martyrologio romano (*ad* 25 *Decemb.*), de multis martyrum millibus, qui Nicomediæ Jovi thus adolere nolentes, in ecclesia jussu Diocletiani igne consumpti sunt. Hic obiter notare fas sit, pœnitentiam juxta leges romanas non excusare delictum, præcipue reo ad tribunal constituto, sed ad summum prodesse ad pœnam temperandam. Tamen ob nimiam christianorum multitudinem necessarium visum fuerit, iis etsi coram judice constitutis veniam dare, si fidem Christi abjicerent, uti Plinius (*l.* 10, *epist.* 97) Trajano suasit. Huc spectat exemplum Thomæ Mori martyris, licet nondum vindicati, qui cum decreto senatus Anglicani de rege in ecclesiæ anglicanæ caput constituendo repugnaret, reus læsæ majestatis habitus est: veniam quidem illi a rege nonnulli promiserunt, si a proposito resiliret, sed mori maluit.

6. etc. Quinto, mortem ex odio in fidem fuisse illatam clare desumitur ex actis, quibus manifeste dicatur inflicta servo Dei, eo quod christianus esset: quemadmodum irrogata dicitur SS. martyribus Ptolemæo, Lucio et alii anonymo apud Eusebium (*hist. eccl. l.* 4, *cap* 17), necnon Usthazani Eunucho, et nutritio Saporis regis Persarum apud Sozomenum (*l.* 2, *hist. eccl. c.* 9 *et seq.*), vel eo quod noluerit facere aliquid, quod recessum a fide christiana significaret. Hujusmodi fuerunt martyres interempti, quod diis sacrificare detrectaverint, vel cibos diis immolatos respuerint, in quo præcipue enituerunt Agatho, Agape, eorumque sociæ. Idolothita enim, cujuscumque generis essent, vetita fuerant christianis in Apostolicis concilii Hierosolymitani decretis, quippe quæ essent signa, et irritamenta idololatriæ: monet autem Apostolus 1 *Cor.* 10, abstinendum esse ab his, quæ falsam religionem redolent. Quare idolothita respuens martyrio coronatus est Lucianus presbyter Antiochenus apud S. Joannem Chrys. (*hom. in S. Lucian. t.* 2, *oper. p.* 524), S. Sabas, et alii in epist. ecclesiæ Gothicæ. Item ex actis, in quibus mors illa dicatur eo quod martyres noluerint facere aliquid a fide christiana vetitum, vel quod ratione circumstantiarum stare non poterat cum præceptis christianæ religionis. Primum eruitur ex martyrio S. Polycarpi, occisi, quia per fortunam Cæsaris jurare detrectaverit, cum enim fortunam, et genium Cæsaris gentiles pro diis haberent, non licebat christianis per illa jurare, etsi liceret per Cæsaris salutem, uti desumitur ex actis SS. Potamianæ, Marciani, et Nicandri. Huc spectant, qui exceptoris munere fungentes, officium abdicarunt, ne sententias capitales in christianos scriberent, et ideo mortem subierunt, ut fuit S. Cassianus martyri in Tingitano, de quo martyrologium Rom. (*ad* 3 *Decemb.*). Alterum ostendunt acta S. Maximiliani ad mortem damnati, quia militem agere noluit: non quod militia per se mala sit, cum multi numerentur martyres militiam secuti; sed quia frequentibus sub ethnicis imperatoribus peccandi occasiones præberet, qua de causa S. Marcellus martyr vitem, et cingulum militarem projecit. Tandem mors ex odio in fidem illata dignoscitur ex actis, in quibus martyres occisi dicantur, eo quod facere noluerint aliquid, quod religioni christianæ detrimentum afferret, cujus rei exemplum suppeditant, qui publicato ab imperatoribus edicto de tradendis sacris Scripturis, ut comburentur, obtemperare noluerunt. Et hac de causa Felix Tulocensis episcopus martyrio coronatus est apud Venusium Apuliæ urbem, Vincentius archidiaconus apud Prudentium (*peristeph. hymn.* 2), aliique ex actis S. Saturnini presbyteri, et sociorum: vel eo quod fecerint aliquid religioni christianæ consentaneum, licet injustis imperatorum legibus vetitum. Exemplum desumere est ex memoratis actis S. Saturnini, et sociorum, ubi SS. martyres ad judicium deducti sunt, eo quod Dominicum, id est sacra mysteria, contra imperatoris præceptum egissent.

13. 14. Hæc ex actis sinceris martyrum a Ruinartio collectis deprompta lucem affundere possunt, dum in congregatione rituum expenditur martyrum, et causa martyrii. In causa viginti sex martyrum Japponensium, ut ostenderetur, mortem causam habuisse ab odio in fidem, magnum momentum in sententia mortis repositum fuit. In causa B. Joannis de Prado momentum stetit in contestatione, quam cum infideli rege Marchitano habuit de veritate christianæ religionis, et falsitate sectæ Mahumetanæ. In causis BB. Josaphat Pollecensis, Petri de Arbues, et S. Fidelis a Sigmaringa postulatores mortis causam a promotione catholicæ religionis ortam ostenderunt. In alia martyrum Japponensium causa finem persecutionis, et media ad finem directa allegarunt, ut ejusmodi odium demonstrarent, ex mediis enim sæpe dignoscitur finis, a persecutore intentus. In alia causa quorundam martyrum magnum pondus habuerunt difficultates a promotoribus excitatæ, mortem scilicet non provenisse ex odio in fidem, cum tyrannus interfecisset religiosos unius, non alios alterius instituti. Demum nomine odii in fidem universim intelligitur directa fidei insectatio, ut fideles eam negent, vel divinam legem violent. Item insectatio alicujus propter opus ex Christi doctrina necessariam, aut aliquo modo tendens ad fidem propagandam, vel tuendam, aut illustrandam. Infausta, et insolita tyrannorum mors adminiculum saltem suppeditat, ut pie credamus, servos Dei fuisse ab illis e odio in fidem interemptos. Hujusmodi conjecturis scatet liber Lucii Cæcilii Firmani Lactantii *de moribus persecutorum*. In actis Cæsarii apud Surium (*ad* 1 *Novembr. to.* 6) Luxurius, qui eundem sanctum morti dederat, dicitur a serpente mirum in modum consumptus, uti paulo ante Cæsarius ei prædixerat.

CAPUT XV.

De requisitis in martyre necessariis ante martyrium.

1. etc. Martyrium dicitur baptismus sanguinis *Marc.* 10. In adultis est actus fortitudinis, et caritatis : quoad infantes, sufficit occisos fuisse ex odio in Christum, ut martyrium suppleat vices baptismi aquæ, deleatque ex opere operato peccatum originale quoad culpam, et pœnam, ut docet S. Thomas (2, 2, *qu.* 124, *art.* 1 *ad* 1), quem theologi communiter sequuntur apud Vasquez (*in* 3 *par. D. Th. t.* 2, *q.* 68, *art.* 3, *disput.* 153, *c.* 7). Idem comprobant, quæ *l.* 1, *c.* 14 exposita sunt, pueros scilicet ab Herode interfectos cultum martyrum in Ecclesia obtinere, quod asserit etiam S. Augustinus (*t.* 3 *de lib. arb. c.* 23, *n.* 68), suffragantibus cæteris patribus collectis a Sandino (*in hist. famil. sacr. pag.* 60). Neque omnes hi pueri simul indiscriminatim colerentur, nisi martyrium deleret originale peccatum : in iis enim solum, qui octavam ætatis diem excesserant, per circumcisionem deletum fuisset. Hoc adducti exemplo consentiunt theologi, infantes omnes, pro Christo occisos, quidquid sine fundamento excogitaverit Joannes Major (*in c.* 2 *Matth. dub.* 2) veros esse martyres, cum omnibus eadem causa, quemadmodum, scholasticis, et patribus citatis, ostendit cit. Vasquez. Immo id ipsum extendunt ad infantes in uteris maternis occisos. Quin obstet textus *in can. Qui in maternis de consecr. dist.* 4, ubi dicitur : *Qui in maternis uteris sunt, ideo cum matre baptizari non possunt, quia natus adhuc secundum Adam non est, renasci secundum Christum non potest.* Hoc enim ad baptismum aquæ referunt Hurtado (*de vero. mart. resol.* 20), card. Capisucchius (*controv. cit. q.* 2, § 3), et alii. Solum ex D.Thoma (*in* 4 *sent. dist.* 49, *q.* 5, *art.* 3, *quæstiuncul.* 2 *ad* 12) martyribus parvulis negant *Aureolam*, qua martyres adulti decorantur. *Aureola* hæc est præmium accidentale beatorum, id est gaudium quoddam de operibus factis, quæ habent rationem victoriæ excellentis, adeoque *est quoddam privilegiorum præmium*, inquit S. Thomas (*loc. cit. art.* 5) *privilegiatæ victoriæ respondens.* Porro privilegiata victoria tres præcipue pugnas respicit, videlicet contra carnem, mundum, et diabolum, triplex detur aureola, virginum, martyrum et doctorum, ut late explicant Sotus (*in* 4 *sent. dist.* 49, *q.* 5, *art.* 2, *conclus* 1), Theophilus, Raynaud. (*de mart. per pest. part.* 2), et alii. Quocirca, si pueri non pugnarunt, nec aureolam obtinent, licet sint martyres.

6. Quorumdam puerorum martyrum exempla adducta sunt *cit. l.* 1, *c.* 14. Alia his addi possunt. In martyrologio Rom. (*ad* 16 *Jun.*) legitur : *Tharsi in Cilicia SS. martyrum Quirici, et Julittæ matris.. quorum Quiricus triennis puellus cum matrem.. lugeret, ad gradus tribunalis illisus interiit.* De horum martyrio testimonium perhibet epistola Theodori episcopi Iconii, quam edidit Combefisius, ac licet scripta fuerit labente sæculo VI, Quiricus vero, et Julitta initio sæculi IV martyrium subierint; tamen inter acta sincera martyrum locum obtinuit apud Ruinart, cujus rei rationem reddunt Tillemont (*t.* 5, *p.* 349), et Baillet (*ad* 16 *Jun.*). Alia exempla cumulant Bollandiani (*ad* 29 *Maji to.* 7, *et ad* 12, *to.* 3), Eusebius (*l.* 2 *de resurrect*), Prudentius (*hym.* 14), Baronius (*ad an.* 311). Sed hic de celebri nuper exposito exemplo SS. Quirici, et Julittæ repetere juvat, quod *cit. l.* 1. dictum est : ab exemplis scilicet ibi relatis non undequaque concludendum esse, quod infantes inter martyres recenseantur. Licet enim S. Quiricus ob ætatem infans dici potuerit, ex divinæ tamen gratiæ auxilio, ut adultus haberi debuit : nam in cit. epist. Theodori additur, quod *accepto prætor manu puero, blande deliniens, a statu cohibere nitebatur... Puer vero intentis in matrem luminibus, prætorem abs se submovebat... ejusque faciem unguilis scalpebat... ac clamans christianus sum, calcibus quoque judicis latus petebat.* Repetere quoque fas sit, quod ibidem dictum est, nempe, expectandum esse judicium Sedis Apostolicæ, si causa beatificationis, aut canonizationis formalis alicujus pueri in odium fidei instituenda sit, cum nullum adsit hujusmodi rei præcedens exemplum : illud vero Simeonis pueri Tridentini a judæis occisi in odium fidei, de quo eodem *lib.* 1 ad quandam beatificationem dumtaxat referri posse. Demum advertendum esse beatificationes, et canonizationes non solum fieri, ut habeamus apud Deum intercessores, sed etiam, ut res gestas imitari possimus. Nulla vero imitandi ratio ab infantibus desumi potest.

7. etc. Quod spectat ad adultos, doctrina Ecclesiæ est, martyrium in iis supplere vices baptismi aquæ, ac delere peccata originale, et actuale quoad culpam, et pœnam, ut explicant SS. Cyprianus (*in præf. ad lib. de exhort. Mart. col.* 514), et Augustinus (*l.* 13 *de Civit. c.* 7), quibus accessit Antonius episcopus civitatis Constantiæ in epist. ad Arcadium. Suffragatur Ecclesiæ consuetudo, quæ nec preces, nec sacrificia offert pro martyribus juxta illud Innocentii III *in cap. Cum Marthæ : Injuriam facit martyri, qui orat pro martyre*, quod ex S. Augustino (*tract.* 84 *in Joan. col.* 709, *t.* 3 *op. par.* 2), desumptum est. Solum controversia viget inter theologos, num martyrium pariat effectum illum ex opere operato, an ex opere operantis. Nonnulli cum S. Thom. (3, *par. q.* 66, *art.* 12 *ad* 2), adscribunt actui caritatis. Sotus, Bellarminus, aliique apud la Croix (*to.* 2, *l.* 6, *part.* 1, *tract.* 2, *n.* 238), repetunt ex quodam privilegio propter imitationem passionis Christi adeoque quasi ex opere operato. Quomodocumque gratia conferatur, adulti quasdam dispositiones præmittere debent, ut eorum martyrium consequatur effectum. Ideoque catechumenus baptismo fluminis, si possit, initiandus est ante martyrium : baptizatus, qui peccata commisisset, confessionem sacramentalem præmittere debet, sin pos-

sit : si minus, de peccatis doleat oportet, ac demum Eucharistiam sumat, si facultas sumendi detur. Hæc jure divino præcepta sunt constitutis in mortis articulo, nec martyrium ab his solvit. Hæc est D. Thomæ doctrina (*in* 4 *sent. dist.* 4, *q.* 3, *art.* 3 *ad* 1), cui præiverat S. Cyprianus (*epist.* 54), et subscripserunt Soto (*in* 4 *sent. dist.* 15, *q.* 1, *art.* 2, *conclus.* 3), Estius (*in* 4 *sent. dist.* 4, § 21, *tom.* 2), aliique plures. Quidquid enim sit de theologorum placitis in controversia, an aliquis justificari possit per actum amoris Dei sine formali pœnitentia de peccatis commissis, semper verum est, urgente præcepto confitendi, et pœnitendi, constitutum in mortis articulo, conscium peccati lethalis non remissi debere formaliter pœnitere, et confiteri, si possit, ita ut aliter nec dilectio Dei superomnia, nec martyrium justificationem inducant, ut prosequuntur Silvius (*in* 3 *part. q.* 66, *ar.* 11 et *q.* 88, *ar.* 2), Gordonus (*to.* 2, *l.* 6, *q.* 19, *c.* 4), et alii. Cohærenter ad hæc Benedictus XIV cum approbaret martyrium, et causam martyrii venerabilium Rodulphi Aquavivæ, Ignatii Azevedi, et sociorum, sedulo perpendit actus, quos servi Dei morituri præstiterant, inter quos magnum pondus habuerunt sacramenta confessionis, et communionis.

11. etc. Inquirunt ulterius theologi, an nondum baptizatus pro Christo moriturus baptismum exoptare debeat. Putat Estius cit. satis esse, ut non contemnat. Sed Clericatus (*decis.* 27, *art. de Bap.*) probabilius votum baptismi fluminis exigit, ut moriens pro Christo inter martyres recenseatur. Quærunt præterea, an is, cui mors pro Christo instat, teneatur elicere contritionem, si conscius sit alicujus peccati. Bellarminus cit. quem alii sequuntur, affirmat sufficere attritionem, uti sufficit ad baptismum aquæ. Suarez (*in* 3 *parte D. Tho. to.* 3, *disp.* 29, *q.* 69, *ar.* 10, *sect.* 3), et Maurus (*Theol. to.* 3, *l.* 11, *q.* 98, *n.* 9). requirunt contritionem. Alii, inter quos card. Got. (*Theol. to.* 13, *q.* 2, *de Bapt. dub.* 4, § 1), probabiliter existimant, virtualem contritionem per accidens sufficere posse. Sed hæc indicasse satis : cum respiciant actus internos, de quibus Ecclesia non judicat. Quocirca, ut resumatur materia actuum externorum, si in congregatione rituum ageretur de martyrio, et causa martyrii alicujus catechumeni, quem promotor fidei ostenderet potuisse recipere aquam baptismi, sed non recepisse, causæ imponendum esset silentium. Huic assumpto favet passio SS. Montani, Lucii, et aliorum apud Ruinart (*pag.* 201, *n.* 2), inter quos Donatius, et Primolus ante martyrium baptizati ducuntur. Addi possunt acta SS. Rogatiani, et Donatiani apud eundem (*pag.* 247, *n.* 5), quorum primus cum baptismum nondum recepisset, baptismum flaminis martyrio præmisisse dicitur. Nec ulteriorem habebit progressum causa martyris, quem gravi peccato in quantum nec doluisse, nec sacramentalem confessionem, habita confessarii copia, explevisse, appareret. Narrat S. Petrus Damiani (*opusc.* 47, *c. ult.*), quasdam meretrices martyrium eo subiisse, quod Saracenos respuissent, licet christianos passim admisissent. Theophilus Raynaudus (*cit. oper. par.* 2, *c.* 5, *num.* 23) has a martyribus semovet, nisi peccata cum christianis commissa aversatæ essent, quod fecisse dignoscitur ex eo, quod Christus apparuisse, et ad certamen animasse dicitur. Idem de sancta Afra cum sociis, e prostribulo martyribus, ostendunt ejusdem acta apud Ruinart (*pag.* 400, *num.* 1). Refert item Baronius (*ad ann.* 1000, *n.* 15), Joannem, et Benedictum monacos, S. Romualdi discipulos, invicem confessos fuisse, cum adventum persecutorum præsensissent. Ad ulteriora pariter procedendum non esset in causa martyris, qui cum ante martyrium Eucharistiam sumere potuisset, non recepit. In actis SS. Perpetuæ, Felicitatis, et sociorum Christus habitu pastoris oves mulgentis apparuisse dicitur, ac bucellam casei Perpetuæ porrexisse, qua junctis manibus sumpta, astantes dixerunt *Amen*. Inde Perpetua sociis futuram passionem annuntiavit. In hoc adumbratum esse ritum sumendæ Eucharistiæ existimant Petrus Possinus, et Bollandiani (*ad* 7 *Mart. c.* 1, *tom.* 1). Et hunc ritum antea docuerat sanctus Cyprianus (*epist.* 54).

15. 16. Hic pauca adtexere juvat ex his, quæ olim fideles erga Dei servos in carceribus detentos, et martyrium expectantes præstabant. Conveniebant enim ad eos visitandos : ideoque non glomeritam, sed caute faciendum esse monuit S. Cyprianus (*epist.* 4). Tum opera potissimum diaconorum necessaria ad victum, et vestitum ministrabantur, ut colligere est *ex historia passionis SS. Dativi, Saturnini, et sociorum* apud Albaspinæum (*post obser. ad S. Optatum. pag.* 291), a Donatista scripta. Tanta aliquando fuit liberalitas, ut, teste Tertulliano, confessor vino myrrha condito inebriatus præsidi respondere nequiverit; ideoque S. Cyprianus cit. enixe commendavit, ut necessaria tantummodo darentur. Temporalem diaconorum curam sequebatur cura spiritualis sacerdotum, qui carceres ingrediebantur, ut coram confessoribus sacrum facerent, et in hoc quoque prudentiam insinuavit S. Cyprianus. Præterea salutaribus monitis ad mortem pro Christo sustinendam præparabant; quo munere functus videtur Tertullianus *ex lib. ad martyr.* in eoque fulserunt insignes sacerdotes Germanicus, in epist. ecclesiæ Smyrnensis de martyrio S. Polycarpi, Numidicus, et Tertullus apud S. Cypr. (*epist.* 35). Ab hac cura non fuisse exemptos episcopos desumitur ex epist. 31 cleri Romani ad eundem S. Cypr.

17. etc. Hucusque adducta apertissime ostendunt, in causis martyrum inquirendum esse, quomodo ad martyrium se præparaverint, et an media ad salutem æternam consequendam necessaria, atque utilia adhibuerint. Quod si hujusce rei ulteriora exquirantur documenta, præsto est martyrium Emmerami episcopi Ratisponensis apud Baronium (*ad ann.* 702, *n.* 8). Episcopus hic crudelissime in pluribus membris truncatus, aquam refrigerantem a Vitali presby-

tero petit, acceptoque responso, mortem potius optandam esse, reposuit, ***neminem ad mortem festinare debere, sed potius optare, ut differatur... ut detur spatium infirmis ad agendam pœnitentiam...*** Suffragantur exempla causarum, quæ in congregatione rituum discussæ sunt, videlicet viginti sex martyrum Japponensium, SS. Joanni Nepomuceni, Fideli a Sigmaringa, et aliorum, in quibus postulatores ostenderunt, quibus actibus SS. martyres ad mortem se præparaverint. Expedit quoque, ut pro felici causæ exitu vita martyrum anteacta exponatur: licet enim juxta S. Petrum Chrysol. (*ser.* 152, *to.* 7, *Bibl. PP. Lugd. pag.* 962) nemo possit martyrium de condigno mereri; potest tamen de congruo, apud S. Eusebium Gallicanum (*tom.* 6, *Bibl. PP. Lugd. pag.* 671). Expedit, inquam, sed non est necessarium, cum contingere possit, ut aliquis, magnis obstrictus sceleribus, si pro Christo moriatur, martyrum catalogo adscribi possit. ***Plurimos***, inquit S. Ambrosius (*l.* 1, *de pœnit. c.* 11, *tom.* 2, *oper.*), ***comperimus se denuo reformasse post lapsum, et pro nomine Dei passos. Non possumus his martyrum consortia negare, quibus Dominus Jesus non negavit.*** Suffragantur SS. Hieronymus (*epist. ad Pamach. et Ocean. de err. Orig. tom* 1.), Augustinus (*l.* 1, *de bapt. contra Donat. c.* 18, *tom.* 9 *oper.*), et Eulogius (*tom.* 15, *Bibl. veter. PP.*) exempla referentes. Alia videre est apud Ruinart sæpe cit, Bollandianus (*tom.* 4, *Jul. pag.* 651), Raynaldum (*ad ann.* 1333, *nu.* 44, *ad an.* 1358, *n.* 7), et Augustinum Orsi. Demum cum ageretur de introducenda causa martyrii F. Alipii a S. Joseph, qui, ejurata catholica fide, pœnitentia ductus, sanguinem pro Christo fudit, negata fuit introductio, non ex eo, quod Alipius a fide defecisset, sed quia necessaria ad ***signaturam commissionis*** non aderant. In causa ven. Joannis de Britto, obsistente promotore fidei ulteriori causæ discussioni, quod servus Dei in missione Madurensi usus fuisset ritibus illarum regionum, a Sede Apostolica vetitis, respondit Benedict. XIV ad ulteriora procedendum esse non solum, quia Joannes ritus solum adhibuerat prout a Sede Apostolica permissos, sed quia reatus quicumque censendus erat deletus per subsecutum martyrium.

CAPUT XVI.

De martyrii desiderio, ejus acceptione, spontanea ad ipsum oblatione, et fuga, urgente persecutione.

1. 2. Martyrium laudabiliter desiderari posse innuit Apostolus 1 *ad Timoth.* 3. *Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat;* quod ab Apostolo dictum, ait S. Gregorius, quo tempore ille, qui plebi præerat, primus ad martyrium ducebatur. Idem sentit S. Thomas (2, 2, *q.* 185, *ar.* 1 *ad.* 1). Aliter Christus nos ad martyrium non esset cohortatus: ***Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus,*** inquit S. Petrus *epist.* 1. Accedunt ecclesiastica monumenta. Celerinus confessor, scribens ad Lucianum confessorem, se martyrii cupidum exhibet, eumque laudat S. Cyprianus (*epist.* 22, *col.* 78). Alios hoc desiderio flagrasse, memorat S. Hieronymus de vita Pauli eremitæ (*tom.* 2, *oper. col.* 3, *num.* 2): ac tales se exhibuerunt SS. Montanus, et socii, necnon mater Flaviani, et ipse Flavianus in actis apud Ruinart. (*pag.* 205, *num.* 15). Huic desiderio non obest, quod per illud videatur optari peccatum tyranni. Nam, ut advertit card de Lugo (*de just. et jur. to.* 1, *disp.* 10, *sect.* 1, *n.* 45), possumus a Deo petere, ut nos constituat in occasione fidem profitendi coram tyranno, quod contingere potest sine tyranni peccato, adeoque petere, ut in ea occasione positos confirmet gratiæ suæ auxilio ad fidem non negandam. Hurtado (*de ver. Mart. resol.* 38, § *un.*), Estius (*in* 2 *sent. dist.* 23, § 2), et alii docent, peccatum tyranni non cadere sub martyris electionem, sed præsupponi, eoque præsupposito, martyrii desiderium esse meritorium. Ipse Christus passionem suam voluit, licet sine crucifigentium peccato haberi non posset.

3. etc. Acceptio mortis per actum voluntatis antecedit mortem tempore, vel ratione. In isto actu duæ rationes intelligi possunt; una generalis, quæ sit absolute acceptio mortis; altera specialis, quæ sit acceptio mortis fidei defendendæ causa, et hæc constituit actum in specie martyrii; sed hic solum quæritur, an generalis acceptio mortis sit de essentia martyrii. Non esse putavit Goffridus abbas Vindocinensis, et cardinalis S. Priscæ (*l.* 1, *epist.* 7, *tom.* 21, *Bibl. PP. pag.* 7), scribens ad Paschalem II non debuisse Henrico IV imperatori concedi privilegium sacris juribus adversum, licet propterea nonnulli mortem subiissent; addens hos futuros fuisse martyres, quamvis inviti paterentur, uti fuerunt pueri ab Herode occisi. Idem innuit S. Cyprianus in epist. ad Tibaritanos, ubi martyrem dixit, qui fugiens tyrannum in solitudine, a fera, vel latrone occiditur. Quibus auctoritatibus innixus Hurtado (*resol.* 26, § 1) contendit; nullam, saltem in homine justo, requiri martyrii acceptionem per actum voluntatis. Oppositum docet communior, et admittenda theologorum sententia, ut adultus, in odium fidei occisus, martyr sit. Huc spectat illud Matt. 16, ***si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollet crucem suam, et sequatur me.*** Negatio enim sui, crucis assumptio, sequela Christi actum voluntatis important. Accedit ratio, quia martyrii susceptio est actus meritorius, idcirco voluntarius, et liber. Ad hoc optima est voluntas actualis; sufficit tamen virtualis non retractare, vel etiam habitualis, non vero interpretativa. Ita Theophilus Raynaudus (*oper. sæpe cit. c.* 3, *n.* 3 *et* 7), rotæ auditores in relat. causæ B. Josaphat Pollocensis, et alii. Postulatores causæ ven. servi Dei Joannis Juvenalis Ancinæ Salutiarum episcopi putarunt, de hoc agi posse sub titulo mar-

tyris, eo quod sacerdos, quem propter scandalosam cum quibusdam monialibus conversationem redarguerat, venenum ei propinasset: sed opponente fidei promotore, venenum propinatum fuisse servo Dei penitus inscio, adeoque defuisse voluntariam mortis acceptionem ad martyrium congregatio rituum non admisit. His non obstat epistola Vindocinensis, quæ innititur martyrio infantium, a quibus non valet illatio ad adultos. S. Cyprianum de martyribus late sumptis interpretantur, cardinales Cupisucchius, et Gotti: vel credendum est, in eo eventu præcessisse formalem martyrii acceptionem, ut subdit card. de Lauræa. Sed hæc indicasse sufficiat, cum forum potius internum respiciant. Quamvis enim dormiens ex odio in Christum occisus martyr coram Deo esse possit, si nempe formalis subeundi martyrium voluntas præcesserit, tamen hujusmodi causa difficilem haberet progressum in congregatione rituum, quæ claras exigit causæ mortis, et perseverantiæ finalis probationes quæ in adducto casu deessent.

7. Spontaneam ad martyrium oblationem vetuerat antiqua Ecclesiæ disciplina, ut colligere est ex actis proconsularibus S. Cypriani, qui hoc ipsum docuerat, ejusque doctrinam laudavit S. Augustinus *contra epistolam Gaudentii*, (*tom.* 9, *oper. l.* 1, *num.* 40). Quin etiam ante hos sanctos oblationem hanc reprobaverat epistola ecclesiæ Smyrnensis de martyrio S. Polycarpi apud Ruinart. (*pag.* 28, *num.* 4). Nec placuisse Mensurio episcopo Carthaginensi, ideoque noluisse sic morientes admittere inter martyres, testatur S. Augustinus in breviculo collationis cum Donatistis (*col.* 3, *diei c.* 13, *to.* 9, *oper.*).

8. etc. Permissa tamen erat his, qui fidem abjuraverant, ut scilicet, qui Christum pro tribunali abnegassent, ibidem confiterentur, ut docuit S. Cyprianus (*ep.* 52, *ad Antonian.*), et pluribus comprobat Verricellus (*de Apost. missam tit.* 1, *q.* 9, *sect.* 8, *nu.* 29). Alii plures coluntur ut martyres, licet tyrannis se obtulerint, apud Lucianum (*de mort. pereg. nu.* 13), Justinum (*apol.* 2, *num.* 12) et Tertullianum (*ad scap. c.* 1). Hac de causa a christianis persequendis obtinuisse Julianum apostatam refert S. Joannes Chrysostomus (*hom. in SS. Juvent. et Max. t.* 2, *p.* 579). Phocam martyrem, aliosque morti sponte oblatos refert P. Augustinus Orsi in dissert. apologetica pro SS. Perpetua, et Felicitate. Plures hujusmodi martyrologium Rom. (*ad* 24 *Mart. et ad* 25 Jan.), menologium Græcorum, jussu Basilii junioris imperatori conscriptum, et Bollandiani (*ad* 24 *Mart. tom.* 3, p. 478). Addit laudatus Orsi, hos martyres ultro se obtulisse tyrannis ex speciali Spiritus Sancti impulsu. Enimvero Caprasius martyr in Rom. martyrol. (20 *Octob.*) dicitur non descendisse ad certamen, nisi postquam a Deo signum obtinuit. Alibi hic Spiritus Sancti impulsus expendetur. Interim advertere juvat, posse aliquem ex aliis circumstantiis pie, et laudabiliter se martyrio sponte offerre, nempe ut alios ab idololatria retrahat, uti S. Romanus apud Eusebium Cæsariensem (*de Mart. Palest. c.* 2, *p.* 409, *tom.* 1); vel ut nutantes in fide christiana exemplo suo confirmet, quod præstitit S. Gordius apud S. Basilium (*orat. de S. Gord. num.* 3). Demum nil in actis martyrum vulgatius vocibus illis spontaneis: *Christianus sum; mori volo*, et similia, ut notavit Balutius (*in not. ad c.* 11, *auct. de mortib. pers. to* 2 *miscel.*). Narrat Baronius, plures sponte martyrio se exhibuisse cum Abdaramenus rex mahumetanus Cordubæ in Hispania christianos persequeretur. Hoc martyrium, eodem Baronio teste (*ad ann.* 852, *num* 11 *et* 16), damnavit, et vetuit conciliabulum episcoporum, hortante Recafredo episcopo, qui a fide defecerat, collectum: sed strenue vindicavit S. Eulogius *in Memoriali pro his SS. Cordubensibus exarato.* (*l.* 1, *pag.* 248, *to.* 15, *Bibl.* PP.). Cumque ostenderit, fidem tunc ex silentio fuisse periculis expositam, ejusque depressionem consecuturam, nisi veritatis testes professionem suæ fidei hostibus ingessissent, eosque generosa confessione provocassent; causa hæc apta, et forte necessaria erit, ut quis martyrio se offerat: multo magis cum prædicti martyres Cordubenses colantur in martyrol. Rom. Præterea justa videtur, nec martyrio opposita spontanea oblatio ad grave imminens malum avertendum. Cum S. Petrus Alexandrinus, pro fide in carcere detentus, proxime interficiendus diceretur, christiani ad carcerem properarunt, ut militibus resisterent. Petrus autem timens, ne sui causa christiani cum militibus manus consererent, tribunum secreto admonuit de modo, quo ipsum sine impedimento de medio tolleret, quod et factum est, ut fuse refert Baronius (*ad ann.* 310). Idem dicendum, quando quis se offert, ne pro ipso alii ad supplicia, et tormenta trahantur. Id a S. Marco episcopo Arethusio factum describit S. Gregorius Nazianzenus (*orat.* 3, *to.* 1, *oper.*), et de SS. virginibus Flora et Maria martyribus Cordubensibus refert S. Eulogius (*loc. cit. l.* 2, *c.* 8, *pag.* 261).

12. Antiquiori disciplinæ subscribunt theologi asserentes, non solum ex Spiritus Sancti impulsu posse aliquem se martyrio offerre, verum etiam zelum fidei, et fraternam caritatem causas esse sufficientes spontaneæ oblationis, ut docet S. Thomas (2, 2, *q.* 124, *art.* 3 *ad* 1), quem alii communiter sequuntur, alias quoque causas speciatim exprimentes. Ut paucis omnia complectamur, ad rectum de hac oblatione ferendum judicium, advertenda est dispositio ejus, qui se obtulit, et finis, ob quem spontaneam fecit oblationem, veluti disserit laudatus Verricellus.

13. 14. Succedit consideratio fugæ, an scilicet urgentem persecutionem quis fugere possit, ita ut si apprehensus pro Christo moriatur, antecedens fuga eum a numero martyrum non excludat. Tertullianus (*l. de fug. ad Fab. c.* 12 *et* 13) hanc fugam damnavit, sed ejus sententiam Ecclesia communi consensu reprobavit, ut dictum est *lib.* 1. Plura de hoc disserunt Suarez (*de Fid. Spe, et Char. disp.* 14, *sect.* 3,

num. 10), cardinales Baronius (*ad ann.* 205, *n.* 11) de Lugo (*de virt. Fid. disp.* 14, *sect.* 2, *num.* 41) aliique. Ex quibus fugam per se loquendo licitam esse patet: *cum persequentur vos in civitate ista*, inquit Christus Matth. 10, *fugite in aliam.* Ipse Christus sæpe fugit a judæis persequentibus Matth. 12, Joan. 8, et alibi: Petrus ab Herode *Act.* 12, Paulus ab Areta rege 2 *Corinth.* His exemplis S. Athanasius (*tom.* 1, *oper. par.* 1, *pag.* 320) fugam suam tutatus est. Hujusmodi enim fuga non est fidei negatio, sed virtualis confessio.

15. 16. Episcopis, cæterisque curam animarum gerentibus fuga vetita est, si præsentes gregi prodesse possint, absentes obesse. Id innuit Christus Joan. 10: *Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis. Mercenarius... vidit lupum venientem... et fugit.* Fuse quoque exponitur *in can. Sciscitaris* 7, *qu.* 1 et egregie explicat S. Thomas (2, 2, *qu.* 185, *art.* 5), ita ut qui animarum curæ præsunt, urgente persecutione, ex justitia teneantur remanere, non fugere, nec se occultare; nisi forte ex eorum absentia nulla divini honoris injuria, nulla subditorum subversio timeatur, expediatque, eos in aliud tempus reservari. Quapropter Petrus, Paulus, Athanasius, aliique sancti viri, qui in persecutione fugerunt, aut se occultarunt, veri fuerunt pastores, cum id fecerint ut tempore opportuniori gregem juvarent. S. Cyprianus in epist. *ad presbyteros*, *et diaconos Romæ consistentes* fugam suam defendit, quod absens corpore, spiritu præsens muneri suo non deesset. Rationem fugæ reddiderat, inquiens: *orto turbationis impetu primo*, *cum clamore violento*, *frequenter populus flagitasset*, *non tam meam salutem*, *quam quietem fratrum publicam cogitans*, *interim secessi.* Ex quibus verbis colligitur, eo magis posse præsulem fugere, si specialiter ipse quæratur, dummodo gregi suo ante consulat, uti docet S. Augustinus (*ep.* 180, *vel* 228, *ad Honor. oper. to.* 2), et de eodem S. Cypriano scribit Pontius diaconus in ejus vita.

17. Personæ privatæ laudabiliter, et meritorie in persecutione remanere possunt, si utilitati proximorum, aut gloriæ Dei expediat, et in fide constantes fore sperent. Immo nonnulli ex laudatis theologis id a caritate imperatum censent, et antea innuerat S. Augustinus paulo ante laudatus.

18. 19. Paucis: aliquando licet fugere, interdum præceptum est remanere; nonnunquam solum meritorum et cohærenter ad hæc ferendum est judicium de fuga in causis martyrum. Verricellus (*loc. cit. sect.* 5, *n.* 47) affirmat, fugam *Matth.* 10 esse permissam, cum aliquando melius sit fugere, quam permanere: præceptam vero prædicatoribus Evangelii, si declinando persecutionem sine scandalo fidelium, latius Evangelium disseminatur, et aliis de causis, quas ipse enumerat, et admittunt Suarez cit. et alii. Maldonatus in *Matth.* 10 inter alia docet, majorem Dei gloriam, et Ecclesiæ utilitatem hujusmodi fugæ regulam esse debere. Ideoque cum in expeditione litterarum remissorialium in causa servorum Dei Ignatii Azevedi, et sociorum oppositum fuisset, eos debuisset fugere. Card. de Lugo, ac duo alii Societatis Jesu theologi sub hoc scribentes, postquam plura super fuga, *Matth.* 10 insinuata, ex patribus expendisset, tandem in Maldonati convenerunt sententiam, Ignatium scilicet, sociosque fugere non debuisse, cum eorum inter, urgente licet mortis periculo, ad fidei catholicæ exaltationem, majoremque Dei gloriam tenderet.

20. Quæstio demum est, an qui jurat se ad carcerem iterum rediturum, si certo sciat, se injuste damnandum, teneatur redire, et non rediens sit perjurus. Affirmant Cajetanus (2, 2, *q.* 89, *art.* 7), et alii. Negat Covarr. (*l.* 1, *var. resol. c.* 2, *n.* 2), quem nonnulli sequuntur, cum judici injuste fidem postulanti, fides servanda non sit, nisi alia subsit causa virtutis. Cessaret omnis controversia in eo, qui ex odio in fidem carceribus mancipatus, prædicto modo dimitteretur; subest enim causa virtutis, id est, caritatis in Christum, et christianæ fortitudinis.

CAPUT XVII.

De provocatione tyranni.

1. 2. Provocatio, quæ forte ex spontanea martyris oblatione proveniat, satis superius expensa est; hic expendenda occurrit provocatio, qua martyr dictis, vel factis tyrannum inflammat ad martyrium inferendum. Regula generalis est, non licet martyri provocare tyrannum ad mortem ei inferendam, ut eruitur ex S. Thoma (2, 2, *q.* 124 *art.* 1 *ad* 3), præterquam quod qui sic ageret, se exponeret periculo deficiendi a fide, et intraret in tentationem contra præceptum Christi Marc. 14 *ut non intremus in tentationem.* Hæc late prosequuntur card. de Lauræa (*in* 3, *sent. part.* 2, *to.* 3, *disp.* 10, *art.* 13, *n.* 237). Hurtado (*resol.* 27, *pag.* 68), et alii. Cum vero nonnulli sancti martyrum catalogo adscripti sint, licet tyrannos provocasse dicantur, hanc provocationem ad Spiritus S. impulsum referunt. Quoad eos, de quibus quæritur, an martyrum catalogo adscribendi sint, nonnullas proferunt notas ad dignoscendum, utrum ex eo impulsum, an ex animi levitate, vel deliberationis præcipitantia provocatio provenerit, adeoque obstet martyrio. A subsequentibus miraculis id declarari, ait Matthæuccius (*in pract. theologo-Can. tit.* 4, *c.* 1, § 3, *n.* 62); Verricellus vero (*tit.* 1, *q.* 9, *sect* 4, *sub n.* 43) ex perseverantia in confessione usque ad mortem id repetit. Huc nullo negotio trahi possunt, quæ probant voluntariam ad martyrium oblationem a Spiritus Sancti impulsu causam habuisse.

3. Verum ut hæc materia clare explicetur provocationes in ipso actu martyrii, vel ante martyrium contingere possunt. Quæ in actu martyrii fiunt, nullatenus vero martyrio obstant, teste Verricello (*sub n.* 45). Ejusmodi fuerunt provocationes junioris ex fratibus Machabæis martyribus, *Mach.* 2, S. Ste-

phani *Act.* 7, S. Gordii apud S. Basilium (*hom. in eund. S. to.* 2, *oper. pag.* 145, *n.* 4) et S. Simphoriani apud Ruinart (*pag.* 69, *n.* 2). His addendi, qui vel mortis executores, vel bestias, ad quas erant damnati, factis excitarunt ad mortem celerius sibi inferendam. Id se facturum scripsit S. Ignatius Antiochenus in epist. ad Romanos, et fecisse dicitur Germanicus in epistola ecclesiæ Smyrnensi, idemque SS. Andronico, et Tharaco, necnon Perpetua, refertur in eorum actis apud Ruinart (*pag.* 123, 33, 88 *et* 392). Hos speciali Spiritus Sancti impulsu ad provocationem adductos ostendunt subsecuta prodigia, et miracula. Verum etiam hoc impulsum secluso, aliæ circumstantiæ provocationem reddere possunt justam, et laudabilem. Quis enim criminetur martyrem, qui in potestate tyranni constitutus, aut tormentis subjectus, vel proximus, ejus iniquitatem redarguat, Evangelium annuntiet, iniquas sectas condamnet, aut ad sacrificandum idolis adactus, idola frangat etiam in regionibus infideli principi subjectis? Quod quidem sapienter adnotavit Mendoza (*in not. ad can.* 69, *conc. Illib. c.* 48, *apud Lab. tom.* 1, *col.* 1317), et admissum videtur a congregatione rituum in causa B. Joannis de Prado.

4. 5. Majorem difficultatem ingerunt illi servi Dei, qui, antequam in potestatem tyrannorum deveniant, dictis, aut factis provocant ad mortem inferendam. *Si quis idola fregerit,* inquit concilium Illiberitanum *can.* 60, *et ibidem fuerit occisus.. placuit in numero eum non recipi martyrum.* Porro adnotavit Mendoza cit. patres nascentis Ecclesiæ optasse, ut templa, et idola ethnicorum, non vi, et armis, sed pietate, ac religione deturbarentur, ne Ecclesiæ progressus humanis auxiliis tribueretur. Hurtado autem (*resol.* 34, *pag.* 107), animadvertit, si ab infidelibus fideles occidantur, dum eorum aras, et idola destruunt, mortem non odio in fidem, sed rerum suarum defensioni esse adscribendam. Ideoque concludit card. de Lauræa (*loc. cit.* 246 *et* 248) fideles sic agentes male agere, et suæ neci, necnon peccatis infidelium causam dare: martyres vero, qui speciali Spiritus Sancti impulsu ea deleverunt, non imitatione, sed admiratione dignos esse.

6. 7. Multi tamen referuntur, qui antequam in tyrannorum potestatem devenissent, dictis aut factis provocantes martyrio causam dedere. S. Satyrus martyr in martyrologiis Bedæ, Usuardi, et Romano (12 *Jan.*), aliique in menæis Græcis (*tom.* 1 *ad* 5 *Febr.*), et apud Bollandianos (*tom.* 3, *Febr. pag.* 492) idola insufflando contrivisse dicuntur, et ideo occisi sunt. S. Publia abbatissa alapis cæsa est jussu Juliani apostatæ, cum eodem transeunte, caneret illud Davidicum: *simulacra gentium argentum, et aurum, et similes illis fiant, qui faciunt ea.* S. Artemius præfectus Augustalis, cum eumdem imperatorem sævitiæ in christianos arguisset: SS. Trophimus, et Sabbatius, cum preces ad Deum elata voce fundissent, dum populus festa Apollinis ageret: S. Gregorius Limnæota cum Leonem Isaurum sacras imagines, et reliquias sanctorum absumentem vehementer redarguisset, martyres occubuerunt, apud Baronium (*ad an.* 362, *n.* 94, *et ad an.* 281) et ex aliis monumentis. Sed hæc exempla nil, aut parum huic quæstioni resolvendæ prosunt. Idolorum enim ex afflatu versio manifestum Spiritus Sancti impulsum ostendit. S. Publia mortem non subiit. Quæ a reliquis facta narrantur ad provocationem referri nequeunt, licet ex iis occasionem injustæ morti inferendæ tyranni desumpserint.

8. Quapropter ab urgentiore descendendo, insignis quidam martyr, quem alii Joannem appellant, alii celebrem Georgium credunt, edictum contra ecclesias publice Nicomediæ affixum sub Diocletiano, et Maximino audacter discerpsit, ideoque crudelissime occisus est, teste Eusebio (*hist. eccl. lib.* 8, *c.* 5). Æmilianus ex Dorostro urbe Misiæ cum Christum coleret, idolorum simulacris contritis, et sacrificiis dispersis, martyrium sustinuit apud Bollandian. (*ad* 18 *Jul.tom.* 4, *pag.* 370), et in martyrol. Rom. Refert Socrates (*hist. eccl. l.* 3, *cap.* 15, *tom.* 2), SS. Macedonium, Theodulum, et Tatianum, videntes quoddam idolorum templum jam obsoletum instaurari, et statuas expoliri, noctu in illud irruisse, et statuas omnes confregisse. Cum propterea multi innocentes supplicio afficiendi essent, auctores facinoris ultro se prodierunt, ac maluerunt ipsi occumbere, quam sinere, ut alii ipsorum vice occiderentur. Horum quoque commemoratio fit in martyrologio romano (*ad* 12 *Septemb.*). Plures alii in menologio Græcorum, et in eodem martyrologio (9 *April.*, 14 *August.*, 26 *Jun. et* 15 *Octob.*), necnon apud S. Gregorium Nazianzenum (*orat* 4 *contr. Jul. tom.* 2 *op.*), Baronium (*ad ann.* 1028, *n.* 10), et alios commemorantur, martyrio insignes, eo quod vel idola ipsa comminuerint, vel Evangelium, prohibentibus locorum incolis, aut magistratibus, prædicaverint, et falsas sectas oppugnaverint.

9. 10. Quod si horum eventuum circumstantiæ expendantur, facile dignosci poterit, quando liceat dictis, vel factis provocare tyrannum, quin provocatio martyrio officiat. Lactantius (*de mortib. Persec. c.* 13 *apud Baluz. to.* 2 *miscell.*) factum Joannis, seu Georgii non laudat, impulsui tamen Spiritus Sancti tribuere videtur. Alii, vel prædicta patrarunt post leges christianorum imperatorum, qui idololatriam proscripserant, post quas proinde jure poterant idola, eorumque templa everti; vel ad tollenda penitus in provinciis catholica fide imbutis quæcumque antiquæ idololatriæ vestigia, uti præscripsit concilium Toletanum IV, et egregie præstitit S. Benedictus in monte Cassino; vel ad avertendum innocentium periculum; vel quia alius non supererat modus populos a superstitione avertendi, nisi fana everterentur; vel demum quia Evangelium annuntiandi provincia illis fuerat demandata, quare omnem prohibitionem merito contemnere poterant, aut muneri suo satisfacerent. Ex his ergo colligitur, martyrium non infici a provocatione, quæ dictis vel factis, etiam

antequam Dei servus in potestatem deveniat tyranni, fiat, si hæc a Spiritus Sancti impulsu proveniat, aut circumstantiæ innuant, servum Dei sic agere debuisse pro fidei, et religionis bono : aut publica principum auctoritas provocationibus locum fecerit, quemadmodum scite animadvertunt Theophilus Raynaudus (*op. sæp. cit. c.* 5, *n.* 18, *et* 19), Baronius (*in not. ad martyrol. Rom. ad* 9 *April.*), et alii.

11. Verum ut hoc explicetur uberius, advertendum est primo, principes catholicos, juxta S. Augustini doctrinam (*epist.* 185, *t.* 2, *op. n.* 19), debere paganos subditos compellere ad legis naturalis observantiam, præcipue in iis, quæ veri Dei cultum respiciunt. Id egregie præstitit Constantinus, ut testatur Eusebius (*in ejus vita. l.* 2, *c.* 45, 54, 56 *et* 58), cum et detestanda idolorum cultus sacrificia prohibuerit, et eorum templis, ac simulacris evertendis studuerit. Similes leges tulit Honorius imperator, quas laudat S. Augustinus (*l.* 18, *de civ. c.* 54, *to.* 7, *oper.*) curavitque, ut ab eodem imperatore confirmarentur contra rumores gentilium, et Donatistarum, qui ad eas infirmandas, mortuo Stilicone, ab eo latas esse dictitabant. Plura de hac principum potestate disserunt Bannez (2, 2, *q.* 10, *art.* 10, *dub.* 2), Suarez (*de fid. disp.* 18, *sect.* 4, *n.* 6), aliique theologi. Addit Scotus (*in* 4, *sent. dist.* 4, *q. ul.*), principes posse compellere suos subditos paganos ad capessendam catholicam fidem quam nunquam susceperunt, cui adhæsisse videtur ven. card. Franciscus Ximenius, qui Mauros Granatæ ad fidem christianam adegit, teste Gomensio in ejus vita (*t.* 1, *Hisp. Illust. l.* 2, *pag.* 959). Scoto adversatur S. Thomas (2, 2, *q.* 10, *art.* 8), cui suffragantur jura pontificia (*can. de Judæis dist.* 45), ejusque sententiam docte propugnant Dominicus Soto (*in* 4, *sent. dist.* 5, *q. un. art.* 10), Suarez (*loc. cit. sect.* 3, *n.* 4), et alii.

12. Advertendum secundo, principes aliquando prudenter agere, si alibi hujus potestatis usu abstineant, saltem ad tempus, quando nimirum severitas infideles subditos a recipiendo Evangelio potius averteret, aut graviora mala timerentur. Id insinuavit S. Augustinus (*tom.* 3, *op. ser.* 62, *de verb. Dom.*), docens, idola in paganorum cordibus esse frangenda, priusquam ex eorum manibus eripiantur. Quare docuit S. Thomas (2, 2, *q* 10, *art.* 11), ritus infidelium, urgente gravi causa, tolerari posse.

13. Tertio, hæreticos, seu schismaticos prius suaviter alliciendos esse : postea minis, et terroribus ad fidem compelli, pertinaces autem morte puniri posse docent patres, et theologi. Oppositum quondam opinatus fuerat S. Augustinus (*t.* 2, *oper. epist.* 93, *ad Vinc. c.* 5, *n.* 17); sed experientia edoctus ab hac opinione recessit, cum Donatistas vidisset legibus imperialibus territos ad unitatem catholicam rediisse. Propter hanc sententiæ mutationem Phereponus non est veritus, S. doctorem, tanquam Proteum traducere, sed ab his calumniis eum docte vindicat Lamindus Prytanius (*de mod. ing. l.* 2, *c.* 9) : S. Augustinum sequitur S. Thomas (2, 2, *q.* 10, *art.* 8), cui morem gerunt Soto cit. et alii. Consentit Natalis Alexander (*diss.* 3) ostendens, Ecclesiam juste tradidisse hæreticos Albigenses sæculari potestati puniendos. Calvinus ipse apud Natalem cit. late probavit, hæreticos jure gladii coercendos esse, quin etiam a magistratu Genovensi obtinuit, ut Servetus, erroris Arii instaurator, vivus combureretur.

14. Ultimo advertendum, posse infideles ab Ecclesia compelli ad audiendum Evangelii prædicationem, quemadmodum adiguntur Judæi Romano Pontifici, aut principibus christianis subditi. Quoad alios principibus catholicis non subditos, etsi communior sit theologorum sententia eos adigi non posse ad audiendam Evangelii prædicationem; nihilominus Ecclesia potestatem habet annuntiandi Evangelium in toto terrarum orbe : *Euntes in mundum universum*, inquit Christus Marc. ult., *prædicate Evangelium omni creaturæ;* et Matth. 28 : *Euntes ergo docete omnes gentes.* Omnibus sane episcopis jure divino, et ecclesiastico mandatum est, ut Evangelium prædicent, infideliumque conversioni studeant, ut monet Apostolus *ad Titum* 1, et ipse Dominus Ezechiel. 34. Enixe id etiam commendavit S. Gregorius *in epist. ad Januarium episcopum Caralitanum* (*t.* 2, *ope. l. regist.* 4 *indict* 12). Non tamen iis impositum est onus prædicandi extra suam diœcesim, cum successores sint Apostolorum, non in totius orbis, sed in propriæ diœcesis apostolatu, intra cujus fines jus episcopale a sacris canonibus coercitum est. Quoad alia loca in morem positum est, ut episcopi, aliique infidelibus prædicaturi, missionem petant, et impetrent a Romano Pontifice, qui jus habet fidem per se, vel per alios prædicandi omnibus nationibus, juxta illud Joan. 21 : *Pasce oves meas;* ac proinde omnem curam adhibere tenetur, ut Evangelium, ubicumque opus fuerit, prædicetur, ut fuse demonstrat card. de Lauræa (*loc. sæp. cit. disp.* 17, *art.* 6 *et seqq.*)

15. Post hæc, ut ad institutum de martyribus redeamus, quisque cognoscere potest, potentiores tyrannorum provocationes, etiamsi a Dei servis prodierint, antequam in eorum essent potestate, non obstare vero martyrio, si principum catholicorum imperio, factæ sint in regionibus, in quibus degunt infideles principibus ipsis subditi. Quis enim martyrii gloriam negare auderet iis, qui a Ferdinando Cortesio Mexici debellatore excitati ad Mexicanam regiam urbem devenerunt, si utentes potestate data collidendi idola, et ecclesiam fabricandi, mortem pro Christo tolerassent? Quis S. Franciscum Xaverium reprehendat, qui in similibus propemodum circumstantiis idola Coccinensium demoliri jussit, ut legitur in relat. auditorum rotæ? Nec aliud sentiendum esset de eo, qui ad oras infidelium a Romano Pontifice missus, ut Evangelium prædicaret, ad prædicationem, contra injustam tyrannorum prohibitionem, strenue, sed prudenter incumberet, ideoque martyrium subiret. Prudentis prædicationis exemplum

suppeditant causæ BB. viginti sex martyrum Japponensium, Joannis de Prado, et S. Fidelis a Sigmaringa: prædicationi enim christiana mansuetudine, ac legitima auctoritate suffulti initium dederunt; et alter ex eis ferventioris zeli signa duntaxat dedit, cum Christum, ejusque fidem a gentilibus impie damnari audivisset. Addi possunt BB. Bernardus, ejusque socii, qui a S. Francisco missi ad Christi fidem infidelibus prædicandam, contra tyranni interdictum in prædicatione constanter perstiterunt. Hucusque adductis parum obstat canon supra allatus concilii Illiberitani; nam, interprete Mendoza, non decernit, occisos in idoli confractione non esse veros martyres; sed martyrum catalogo non esse adscribendos. Quapropter nil prohibet quin Ecclesia aliquem sic occisum, qui martyr sit coram Deo, martyrum quoque catalogo adscribat (*in comm. ad dict. can.*), et alii putant, canonem illum editum fuisse adversus Circumcelliones, sed cum eruditi dubium ingerant, an epoca concilii Illiberitani concordet cum epoca Circumcellionum, admittenda videtur explicatio Suarez (*loc. cit, sect.* 4, *n.* 8), qui hunc canonem exponit de christiano, qui idola frangit privata auctoritate, sine discrimine, aut modo, et imprudenter se gerit. Hanc sententiam sequitur card. de Lauræa (*op. sæpe cit. disp.* 20, *art.* 13, *n.* 247), et Baronius (*in not. ad martyr.* 9 *Apr.*). De idolorum confractione actum est in causa servorum Dei Rodulphi Aquavivæ, et sociorum quos strenue defendit Vasquez (*in* 3 *p. q.* 25, *ar.* 3, *disp.* 105, *c.* 2, *n.* 13), quem secuti sunt, qui in causa, suffragium tulerunt.

16. Demum ne aliqua de provocatione tyranni ambiguitas irrepat, notandum est, posse Dei servos laudabiliter exercere aliquos virtutis actus, licet periculum mortis urgeat, quemadmodum Tobias, licet mortis subiisset periculum, proximos tamen ex odio in Mosaicam religionem interfectos sepeliebat, quod quam fuerit Deo acceptum testatus est angelus Raphaël *Tob.* 12. Quare, qui hoc modo occideretur, inter martyres esset recensendus, quin obstet provocatio, cum ipse solum voluerit virtutis actum, licet tyrannus inde occasionem sumpserit mortis inferendæ. Desumitur id ex D. Thoma (2, 2, *quæst.* 124, *ar.* 1 *ad* 3), juxta Cajetani explicationem. Provocatio itaque desumitur proprie ex actibus, qui sint talis indolis, ut dubitari possit, utrum tyrannus ex odio in fidem, an ex alio extraneo motivo mortem inflixerit. Propterea ponderandæ essent omnes circumstantiæ antea expositæ.

CAPUT XVIII.

De martyris repugnantia, ut mortem sibi inferendam evadat; et de necessaria martyri patientia, atque in fide, ac voluntate moriendi pro fide constantia usque ad obitum, necnon in ipso obitu.

1. Cum ex superius dictis voluntaria mortis acceptio necessaria sit, ut quis inter martyres recenseatur, inferri posse videtur, opus esse, ut martyr non repugnet, sed mortem patienter sustineat: ita ut martyr non sit, qui persecutori se invadenti resistit, tentatque ei mortem inferre, ut se a morte liberet, et in hac contentione occiditur; licet ex odio in Christum occidatur, et pro Christi fide quodammodo pugnaverit.

2. etc. Verumtamen in hoc theologi non conveniunt. S. Thom. (*loc. cit. art.* 5) sentire videtur, milites, in bello pro fide suscepto occisos, martyres esse posse, licet pugnando obsistant, mortemque infidelibus inferre tentent. In hanc sententiam conveniunt Silvius (*in add. ad q.* 96, *art.* 6 *ad.* 11), et Antoninus, (3, *part. summ. tit.* 30, *c.* 8, § 1), card. Capisucchius (*controv. de mar.* § 12), et alii. Fundamentum est, quod si inter fideles, et infideles bellum causa religionis fiat, et fideles pugnent, ut se defendant, et ne hostes fidem corrumpant, mors causam habet ab odio in fidem catholicam, et propter hanc substinetur. Neque martyrio obest repugnantia, si causam communis Ecclesiæ, et veritas fidei principaliter defendantur, vita vero duntaxat secundario: ut prosequuntur Serarius (*in l. Judith. c.* 16, *q.* 32), Lazarda (*in eund. l. to.* 2, *c.* 10, *v.* 11, *n.* 100), et alii. Capisucchius tamen hanc sententiam explicat de milite, qui, accepto vulnere, datoque intervallo, mortem voluntarie acceptet. Salmaticenses (*to.* 3, *tract.* 9, *disp.* 3, *dub.* 2, § 2, *n.* 24), intelligunt de militibus, qui pugnantes contra infideles, in horum manus deveniant, ac tentati ad fidem deserendam, morte subire malint, ut evenisse legitur in epist. S. Ludov. regis Francorum (*to.* 1, *par.* 2, *Gest. Dei per Fran. pag.* 1199). Probabilis quidem videtur hæc Salmaticensium sententia: nam pugna præcedens martyrium non inficit, cum martyr in novo statu positus mortem voluntarie pro Christo sine nova repugnantia excipiat. Hic casus differt ab alio apud card. de Lauræa (*loc. cit. art.* 8, *n.* 121), catholici videlicet, quia principe infideli ad mortem ob delicta damnatus mortem pro fide subit, et mortem se propter fidem acceptare extrinsecus profitetur. In hoc enim mors non provenit ab odio in fidem, ut provenit in primo casu, quare moriens non est martyribus accensendus. Sed difficultas est quoad eos, qui persecutori obsistunt, ut mortem evadant, et qui pugnant in bello causa religionis inito, et pugnando moriuntur. Profecto sententia superius exposita, quæ martyrio favet, multos habet contradictores apud auditores rotæ in relat. caus. B. Josaphat Pollocensis: et merito, nam, ut docent Raynaudus (*de mart. per pest. par.* 2, *c.* 5, *a n.* 1, *ad* 6), card. de Lauræa (*cit. t.* 3, *in* 3, *sent.* 2, *disp.* 20, *ar.* 14, *n.* 266), aliique plures, ad martyrium requiritur, ut mors patienter acceptetur, adeoque morientes in prælio pro religione non sunt in albo martyrum describendi, cum non voluntate, sed necessitate moriantur.

5. 6. Huic sententiæ fundamentum præbet exemplum Christi martyrum exemplaris, qui patiendo, non armis pugnando, aut resistendo testimonium

veritati perhibuit 1 Petri, 2, *Actor.* 8, et alibi in sacris Litteris. Suffragatur Tertullianus adversus Marcionem (*l.* 4, *c.* 39), martyres appellans oves, quales non esse ait, *qui in bello armati, et ipsi ex eadem feritate certantes cadunt.* SS. Mauritius, et socii martyres legionis Thebææ, apud Ruinart (*pag.* 243, *n.* 4), licet pugnare possent, maluerunt tamen pro Christo mori. In actis SS. Philææ et Philoromi, apud eumdem (*pag.* 436, *n.* 3), Philæas dicitur appellationem a fratre interpositam respuisse. Phocas quoque enixe petiit, ut morientes in illo adversus christianæ fidei hostes, inter martyres recenserentur. At Constantinopolitanus, aliique antistites opposuerunt auctoritatem S. Basilii statuentis (*ep.* 188, *ad Amphilo. t.* 3, *pag.* 375), ne sine pœnitentia daretur communio his, qui in bello fecissent homicidium, cui quidem auctoritati Phocas cessit, ut post Balsamonem refert Baronius (*ad ann.* 610, *n.* 4), apud quem pariter (*ad ann.* 755, *n.* 39), S. Bonifacius famulos ad resistendum lictoribus armatus compescuit : et S. Thomas Cantuariensis æditaos Ecclesiæ, qui portas militibus ipsum occisuris occludebant, reprehendit, juxta Herebertum in *Quadripartita.* His si addatur, neminem hactenus inter martyres esse relatum, qui restiterit, ne moreretur, et nullum ex tot millibus cruce signatorum, seu militum Hierosolymitanorum, qui in bello pro fide occubuerunt, cultum martyrum habuisse, aut habere in Ecclesia, indubitatum videtur, repugnantiam obstare martyrio, et mortis acceptionem esse debere omnino voluntariam.

7. His objici posse videtur, nonnullos pios martyrii honorem attribuisse militibus christianis in bello pro fide morientibus. Id asseruisse dicuntur episcopus Convenarum apud Raynaldum (*ad. ann.* 1213, *n.* 57), et S. Joannes a Capistrano apud Wadingum (*ad* 1456), cum milites ad prælium contra infideles hortarentur : idemque de fratre suo comite Atrebatensi in pugna interempto affirmavit S. Ludovicus Galliæ rex in epist. superius cit. Refert Mabillonius (*annal. Bened. to,* 3, *l.* 38, *n.* 40), quosdam episcopos, aliosque in Saxonia a paganis in prælio pro salute patriæ inito occisos, habitos fuisse tanquam martyres. Hæc tamen, et similia explicari possunt de martyrio minus proprie sumpto, et admitti tamquam apta ad excitandos pugnantes, utpote retributionem habituros, si pugnando contra infideles, in caritate moriantur, ut perpendit Raynaudus. Profecto Joannes VIII, a Gallorum episcopis super hoc consultus, eos, qui uti supra ceciderant, non agnovit ut martyres. Neque uti tales agnovit S. Leo IX illos, qui ipsum in Apuliam secuti pugnantes occubuerunt, ut exponunt laudatus Raynaudus (*cit. op. c.* 5, *sub n.* 4), et alii. Pius II, christianos ad sacram expeditionem invitavit, non tamen, morituros in eo bello fore martyres significavit. Ita se gessit S. Leo IV in concione, quam habuit apud Francorum exercitum, qui contra Saracenos erat pugnaturus. Bonifacius VIII in bul. canoniz. S. Ludovici regis Franciæ comitem Atrebatensem pro fide interemptum memorat, non tamen appellat martyrem. His non prævalet factum a Mabillonio relatum: cum originem traxerit, vel a pio fidelium affectu erga occisos; vel a tacita episcoporum conniventia.

8. 9. Huc spectat historia S. Proculi martyris Bononiæ protectoris. Ferunt, hunc Marino præsidi, qui christianos Bononiæ persequebatur, mortem intulisse; et post aliquod tempus a judæo accusatum sub Justino imperatore videtur, vero martyrio non obstare, si persecutori invadenti martyr resistat, eumque interficere tentans occumbat. Verum sicuti certa est Proculi sanctitas, teste S. Paulino (Natal. 9), ita valde dubia sunt ejusdem acta. Ac primo quidem percipi nequit, quomodo Proculus sub Justino imperatore, vel, ut alii dicunt, sub Theodorico rege mortuus sit, cum S. Paulinus, qui S. Proculum memorat, vixerit ante annum 400. Rursus factum illud, licet a S. Antonino relatum, ab aliis *inauditum, ac vix credibile* dicitur. Demum notat Baronius (*ad an.* 303, *n.* 122) vera S. Proculi acta deperdita esse, et hinc datam fuisse commentandi occasionem. Jubetur quidem Deuteron. 13, interfici, qui deorum alienorum cultum suadet, idque executi sunt Elias 3, *Reg.* 18, Jehu 4, *Reg.* 10, Mathathias 1. *Machab.* 2. Sed S. Augustinus (*l.* 1, *de civit. c.* 21, *to.* 7, *oper.*) occisiones damnat, nisi lege, aut Deo jubente fiant. Ostendunt hæc omnia, factum S. Proculi a verisimilitudine alienum esse; ejusque acta vel falsa esse, vel vitiata, etsi indubia sit ejusdem sanctitas. Hercules Maria Zanottus Bononiensis canonicus conatur ostendere, id Spiritus Sancti impulsui tribuendum esse : sed tutius est factum respuere, quam factum non probatum ad nomen divinum referre.

10. etc. Quod spectat ad necessariam martyri patientiam, constantiam in fide, et in voluntate moriendi pro fide usque ad obitum, et in obitu : attendenda sunt, quæ de martyribus canit Ecclesia : *cæduntur gladiis more bidentium, non murmur resonat, non querimonia, sed corde impavido mors bene conscia conservat patientiam.* Similia docet S. Augustinus (*l.* 10, *de civit. c.* 21, *et l.* 22, *c.* 9). Quapropter ut quis martyrum catalogo adscribatur, non sufficit, ut mortem pro Christo voluntarie acceptet, sed opus est, ut in eadem voluntate invicte, et patienter perseveret, uti animadvertunt card. de Lauræa (*loc. cit. art.* 6), et Clericat, (*de bapt. decis.* 27, *n.* 15), ac desumitur ex commissione a Joanne XXII, data episcopo Valentino in causa Cathalani Fabri, et Paschalis ordinis Minorum, qui martyres dicebantur, apud Raynaldum (*ad an.* 1321). Si enim in causa confessorum ponderanda sint omnia, ut dignoscatur, an in gratia Dei fecerint : potiori jure attendenda sunt in causis martyrum, in quibus integer vitæ cursus non exposcitur, sed ut plurimum in mortem dumtaxat stricte inquiritur.

13. etc. Perseverantiam hanc satis certam existi-

mant cardinalis Petra (*ad Const. Apost. t.* 3, *p.* 130, *n.* 20), si contrarium signum non appareat. Sed cum perseverantia alia sit interna, soli Deo nota; alia externa, etiam judicio Ecclesiæ subjecta: dictum illud explicandum erit, ut, cum ex verbis, et signis externis constet de interna martyris perseverantia, de hac ipsa non sit dubitandum; ita ut si quis eam in dubium revocaret, teneretur per alia verba, et signa demonstrare, martyrem a prima voluntate recessisse. Quod si sententia eadem aliter intelligatur, nimirum, etiamsi Ecclesiæ non constaret de interna martyris perseverantia per actus externos, adversaretur tum rationi, quia Ecclesia certitudinem, quantum licet, habere debet de finali interna perseverantia per actus externos; tum ecclesiasticæ disciplinæ, cum ecclesiastica monumenta demonstrant, monumentum pro adstruenda finali interna perseverantia constitutum fuisse in verbis, signis, et factis quibus martyres patefecerunt, se in prima voluntate perseverare, ut colligere est ex actis SS. Montani, Arcadii, Januarii, et aliorum apud Ruinart (*p.* 204, *n.* 14, et 15, *p.* 467, *n.* 4, *p.* 470, *n.* 1), martyrio Pauli apud Eusebium (*lib. de Mart. Palæst. c.* 8, *pag.* 422), et ex aliis pluribus apud Bolland. (*ad* 20 *Febr. t.* 3, 22 *Mart. t.* 3, 28 *April. t.* 3), et Baronium (*ad an.* 262, *n.* 24, *ann.* 456, *n.* 13, *ann.* 689, *n.* 10, *an.* 870, *n.* 42, *ann.* 1008, *n.* 9, *anno* 1170, n. 47), quibus addendæ sunt relationes auditorum rotæ in causis viginti sex martyrum Japponensium, et Josaphat archiepiscopi Pollocensis. Demum id ipsum comprobant controversiæ, quæ super hac perseverantia fuerunt inter promotores fidei, et postulatores causarum B. Petri de Arbes, S. Fidelis a Sigmaringa, et aliorum.

16. Contra hactenus adducta objici posset, nonnullos coli in Ecclesia tamquam martyres, quos usque ad obitum, et in obitum perseverasse, certum esse non potuit. Hi sunt S. Julianus, apud Joannem Chrys. (*hom.* 75, *to.* 2, *oper. n.* 3, *p.* 676), in saccum cum scorpionibus, viperis, et draconibus injectus, et in mare demersus: S. Eustachius cum uxore, et filiis in candentem æneum taurum clausus: S. Cheremon episcopus Nicopolis, aliique plurimi, sæviente Decii persecutione, dispersi, et in solitudinibus a bestiis interempti, aut fame, frigore, ac languore consumpti, aut a barbaris, et latronibus necati: S. Joannes Nepomucenus e ponte in flumen dejectus: necnon ii, quos tyrannorum sævitia horribili parricidiarum morte juxta legem Pompejam damnavit. Verum tamen horum omnium perseverantia ex actibus antecedentibus, et supplicio proximis, *quantum licet*, ut supra dictum est colligi potest.

17. Præterea cum supra dictum sit, necessariam esse in adultis martyrii acceptionem, et actualem quidem optimam esse, sed sufficere virtualem, hinc opponi posse videtur, non esse pro martyrio absolute probandam internam finalem perseverantiam per actus externos. Verum illa dicta sunt ad ostendendam necessitatem acceptionis mortis per actum voluntatis, et ad distinguendum martyrium coram Deo, et coram Ecclesia. Adeoque licet qui martyrii voluntatem virtualem, aut habitualem habuerint, si occiderentur, martyres essent coram Deo, forte non possent esse coram Ecclesia, præcipue, si data mora, potuissent perseverantiam in voluntate patefacere per actus externos, uti patefecisse dicuntur B. Petrus de Castro novo, apud Innocentium III, (*bul. nov. tom.* 3, *pag.* 120), S. Petrus martyris in bull. canoniz. (*t. cit. p.* 331, § 4), et B. Petrus de Arbues. Hi profecto ex muneribus, quibus fungebantur, voluntatem subeundi martyrium habuerunt; acceptisque inopinato vulneribus lethalibus, non conquerentes, sed pro persecutoribus orantes, hilares in Domino abdormiverunt.

18. Demum opponi posset, nullo modo constare de perseverantia interna per actus externos, usque ad obitum, et in obitu continuatos; quamobrem ex signis, et miraculis probandam esse nonnulli existimant. Quidquid de hoc sit, cum Ecclesiæ judicium interna immediate non respiciat, sed solus Deus corda scrutetur, hinc si adsint actus extrinseci usque ad obitum, et in obitu, quantum fas est, continuati, Ecclesia extrinsecus his probationibus edocta bene judicat, servum Dei in fide, et voluntate patiendi pro Christo perseverasse, et gratiam, pœnæ remissionem obtinuisse eo momento, post quod immediate mortuus est, ut explicant Raynaudus (*cit. op. c.* 6, *n.* 25), et alii.

19. Celebrantur in Ecclesia martyria plurimorum, qui eodem actu mortem pro Christo subierunt. Die 12 Januarii celebratur passio quadraginta duorum monachorum, qui sub Constantio Copronymo ob cultum sanctarum imaginum passi sunt. Alia plura hujusmodi exempla desumere est ex matyrologio romano. Porroque ex actis, neque ex historiis probata fuit, aut probari potuit per actus externos, usque ad obitum continuatos, perseverantia finalis singulorum. Quoad nonnullos probata fuit prædicto modo: quoad alios probatio dici potest desumpta ex quibusdam actibus antecedentibus, post quos sancti martyres mortem invicto animo sustinuerunt. Item in causis viginti sex martyrum Japponensium, novemdecim Gorcomiensium, Ignatii Azevedi, et sociorum sæpe dicta perseverantia finalis quoad majorem eorum numerum secundo modo probata dignoscitur ex relat. auditorum rotæ, vel ex processibus.

CAPUT XIX.

De causa martyrii ex parte martyris.

1. etc. Quod de martyrio ex parte tyranni superius dictum est, hic quoque de martyrio ex parte martyris repetendum recurrit, martyrem scilicet non fieri pœna, sed causa. *Nemo dicat, persecutionem patior*, inquit S. Augustinus in Psal. 34, (*n.* 13, *col.* 244, *to.* 4, *oper.*,) *non ventiles pœnam, sed pro-*

bas causam ne, si causam non probaverit, numeretur cum iniquis. Similia docent SS. Joannes Chrys. (*or.* 4, *contra jud. n.* 3, *to.* 1, *oper.*), et Gregorius (*l.* 2, *indict.* 10, *ep.* 51, *to.* 2, *oper.*), aliique. Martyr igitur esse nequit, nisi idonea causa adsit, et hæc quidem unica, et vera ex parte martyris est fides credendorum, vel agendorum. De fide credendorum testatus est Christus *Luc.* 12: *Quicunque confessus fuerit me coram hominibus, et Filius hominis confitebitur illum coram Angelis Dei.* Ad hanc martyrum classem pertinent, qui ob prædicationem, aut confessionem alicujus, aut omnium catholicæ fidei articulorum mortui sunt, sine qua nemo salvus esse potest, ut innuit S. Athanasius in symb. et Pius IV, in fidei professione, quam, suadente concilio Tridentino, edidit. Olim quicumque sine propria culpa mortem subibant, pro martyribus habebantur, uti de Caroli Francorum regis morte adnotavit Mabillon. (*annal. Bened. to.*3, *pag.* 399). Quidquid de his sit, nunc procul dubio vera causa ex parte martyris est etiam fides agendorum, adeo ut si quis pro exercitio alicujus virtutis, in quam cadit præceptum, vel consilium fidei, moriatur, martyr omnino sit. Hæc doctrina est S. Thomæ, quem sequuntur SS. Joannes a Capistrano (2, 2, *q.* 124, *art.* 5, et *in* 4 *sent. dist.* 46, *q.* 5, *art.* 3 *ad* 9), Antoninus (*in spec. conf. Par. ult. art.* 144), et alii communiter, inter quos Soto (*in sum. tit.* 31, *c.* 9, § 1), contra singularem quorundam opinionem affirmavit (*in* 4 *sent. dist.* 18, *q.* 4, *ar.* 5). Sacerdoti millies potius mortem oppetendam esse, quam sacramentale confessionis sigillum detegere. Quapropter Wadingus (*annal. Minor. to.* 10, *p.* 199. *n.* 28) Minoritam quendam occisum, eo quod hoc sigillum frangere noluerit, appellat martyrem, de qua re dubium omne sustulit Benedictus XIII, cum inter martyres retulerit S. Joannem Nepomucenum ea ipsa de causa interemptum.

4. Confirmantur hæc omnia ex inconcussa Ecclesiæ disciplina. Colitur inter martyres S. Joannes Baptista, etsi non directe pro fide sed pro virtute ad fidem relata occisus fuerit, ut loquitur S. Eulogius Cordubensis (*cit. Memor. l.* 1), et ante ipsum docuerat S. Gregorius Magnus (*lib.* 11 *regist. ep. indict.* 4, *epis.* 64, *tom.* 65, *t.* 2 *oper.*), et post ipsum theologi de eodem martyrio agentes. Cultum quoque martyrum obtinent S. Trudpertus, Carolus Bonus, aliique plures apud Bollandian. (*ad* 26 *Apr. p.* 431, *ad* 2 *Mart. pag.* 170), aliosque, necnon in martyrologio Rom. (16, 22 *August.* 22 *Jun.* 19 *Jul.* 30 *Oct. etc.*), propter potestatem, et libertatem ecclesiasticam, vel propter justitiam, castitatem, misericordiam, aut aliam virtutem interfecti.

5. 6. Huc spectant dicta *superiori cap.* 14, mortem scilicet dici ex odio in fidem a tyranno inflictam servo Dei, qui noluerit facere aliquid, quod significaret recessum a christiana fide, vel quod ab hac vetitum esset, aut quidquam aliud simile, ibi expositum. Si enim tyannus ex odio in fidem movetur ad occidendum eum, qui talia peregit, martyr quoque ab amore fidei motus ad mortem in tali casu acceptandam dicendus erit. Idem sentiendum est de eo, qui mortem subiret, ne inter infideles induceretur vestimento *protestativo* damnatæ sectæ, multoque magis, si illud institutum esset ad falsi numinis cultum; vel qui moreretur, ne ingrederetur templum infidelium, præcipue si urgente principis infidelis lege id esset in protestationem eorum sectæ, quo spectat decretum Pauli V apud card. Albitium (*de inconst. in Fid. c.* 24, *n.* 48), et Suarez (*defens. fid. cath. l.* 6, *pag.* 405), ne scilicet catholici ad templa hæreticorum accederent, aut eorum conciones audirent, vel in ritibus communicarent. Confert ad rem præsentem, quod de Naamano legitur 4 *Reg.* 5. Petit hic ab Eliseo, ut veniam sibi a Deo impetraret, si cum rex Syriæ in templum Remmon ingrederetur ibique adorare ejusdem manui innixus, ipse quoque Naamam adoraret, cui Eliseus respondit: *vade in pace.* Non una est de hac re auctorum sententia: sed adnotandum est, nec Eliseum permisisse, nec Naaman petiisse, ut cum rege idolum adoraret, sed cum ipse, utpote famulus deberet regem, etiam quando adorabat, sustentare, an id sibi liceret, et ab Eliseo consilium petiisset, hic per illud responsum ab anxietate eum liberavit: et prudenter. Si enim famulus Domino pagano in officio civili servire solitus eidem in templo serviat, eoque genua flectente, ipse quoque, ratione sui officii, genua flectat, nullius criminis reus esse videtur, cum sic solum materialiter adoret, nec particeps sit, sed spectator idololatriæ, quemadmodum, adducto exemplo Josephi, et Danielis, docuit Tertullianus (*l. de idol. c.* 16 *et* 17). A circumstantiis ergo negotium pendet, ut idem adnotavit. Consentit Cornelius a Lapide in dictum *cap.* 5, *lib.* 4 *Reg.* subdens, SS. Sergium, et Bacchum cum Maximino imperatore templum ingredi nolentes martyrium subiisse, quia tunc assectæ imperatoris, injecto in thuribulum thure in honorem idoli, solebant idololatriæ cooperari; item Valentinianum militiæ ducem (postea imperatorem) a Juliano expulsum, quia eundem ad idolorum fanum comitatus, sacrificulo idololatriæ roscidis frondibus eum aspergenti alapam impegit, ac partem vestis aspersam abscidit.

7. 8. Veritates itaque fidei aliæ sunt theoreticæ, aliæ practicæ. Theoreticæ indicunt cognitionem Dei, ejusque perfectionum, et attributorum, necnon Jesu Christi Salvatoris nostri. Si quis propter has moriatur, pro fide, adeoque pro vera martyrii causa moreretur. *Tradent enim vos.... et flagellabunt.... propter me*, inquit Christus *Matth.* 10. Idem dicendum de eo, qui pro aliqua ex veritatibus revelatis in sacris Scripturis mortem subiret. Practicæ, quæ operandi regulas christianis præscribunt, consistunt in operatione: et hæ quoque sunt materia martyrii, adeoque verus Christi martyr est, qui moritur propter actum christianæ virtutis, vel detestationem peccati, juxta illud *Matth.* 5: *Beati, qui persecutio-*

nem patiuntur propter justitiam. Differunt hæ veritates, quod theoreticas ore duntaxat, practicas etiam operatione confiteri debemus.

9. etc. Ex hactenus allatis colligitur, verum non esse martyrem, qui propter aliquam fidei veritatem mortem subit, sed in morte inanem simul gloriam quærit. Id expresse docet S. Hieronymus (*in ep. ad Gal. c.* 5, *to.* 7 *oper.*), quem alii sequuntur. Est enim lethale peccatum subire mortem, argumento duntaxat inanis gloriæ. Colligitur quoque non esse martyrem, qui moreretur propter rem, veram quidem, sed per lumen naturale propositam, cum ad martyrium requiratur causa per fidem proposita, ut late docet S. Thomas (2, 2, *q.* 124, *art.* 5). Sed difficultatem ingerunt veritates naturales cum fide connexæ, uti sunt hæ propositiones, ***Deus est : anima hominis est immortalis***, quæ apud plerosque rationibus naturalibus comprobantur; et hæ quidem veritates connectuntur cum pietate, ac Divinitatis cultu. Nihilominus negant Lessius (*de just. et jur. l.* 3, *c.* 1, *n.*37) et Verricellus (*de Apost. Mis. tit.* 1, *q.*29, *n.*7), martyrem esse, qui pro his veritatibus moreretur, nisi mors sit propter eas, tamquam a Deo per fidem revelatas. Verum licet ***Deum esse***, et similia, quæ per naturalem rationem nota de Deo esse possunt, non sint articuli fidei, sed ad articulos ***præambula***, juxta S. Thom. (1 *par. q.* 2, *art.* 2 *ad* 1), tamen philosophus christianus pro hujusmodi veritate, naturaliter sibi nota moriens, non videtur e martyrum classe excludendus, cum veritas illa ad fidem referatur, et ad illam ***præambula*** sit. Martyr dicendus pariter non esset, qui moreretur pro aliqua veritate sibi uni revelata. Immo hunc diaboli martyrem appellat Hurtado (*de vero mart. resol.* 25, § 4) si revelatio moribus, vel regimini universalis Ecclesiæ opponeretur, aut dispensationem ab aliqua lege canonica pro particulari persona contineret. Quod si respiceret particularem veritatem, et ex circumstantiis dignosceretur revera a Deo provenisse, moriens pro hac veritate martyr esse posset coram Deo, non coram Ecclesia, antequam hæc revelationem approbaverit.

12. etc. Colligitur præterea, martyrem non esse, qui pro sententia moriatur, quæ nondum definita ab Ecclesia sit. Licet enim summi Pontifices definientes, veritatem aliquam ad fidem pertinere, novos articulos non condant : sed veritatem jam divinitus revelatam ac nondum satis perspicuam, suæ luci reddant, et fidelibus credendam proponant; probabilitas tamen speculativa rei nondum definitæ immota perseverat usque ad definitionem; quapropter qui pro hac veritate ante definitionem moreretur, nec apte pro fide mortuus, nec martyr dicendus esset. Huc spectat controversia inter auctores agitata, an scilicet martyr sit, qui pro sententia moritur, quæ B. Virginem a peccato originali in sua conceptione servatam defendit. Affirmant Granado (*tom.* 1, *in* 3 *part. controv.* 2 *de gest. Christi tract.* 1, *dis.* 3, *sect.* 31, *art.* 353), Raynaudus (*de Mart. per pest. p.* 2, *c.* 3, *n.* 18), et alii, tum quia Romani Pontifices, et Ecclesia in eandem sententiam propendent, tum quia inter martyres recensentur occisi a tyranno propter sententiam magis piam, vel propter actum virtutis, a quo sine peccato abstinere poterant, uti fuerunt artifices interempti, quod idola fabricare, aut thura idololatris sacrificaturis vendere noluerunt : item virgines, quæ maluerunt mori, quam nubere. Nonnulla tamen sunt, quæ neganti sententiæ favent. Potissimum est, quod controversia hæc nondum sit ab Ecclesia definita, ut innuit Alphonsus de Castro (*l.* 1 *de just. Hæret. punit. c.* 8, *dub.* 4, *tom.* 2), quem sequitur Prytanius (*de ing. mod. l.* 2, *c.* 6). Addendum, quod qui tuetur B. Virginis immunitatem a peccato originali, tenetur habere formidinem de opposita sententia. Nec juvant adducta exempla, cum virgines mortem subierint, vel ut promissam Deo virginitatem servarent, vel ut eorum errori, qui eandem damnabant, adversarentur, uti notat Capisucchius (*cit. controv.* § 17). Artifices vero obierunt, ne idololatrarum peccato cooperarentur : idola enim sine peccato fieri nan poterant, testibus Tertulliano (*l. de idol. c.* 6) aliisque. Refert Carena (*de off. Inquis. tit.* 17, § 11), supremos in Portugallia inquisitores, annuente Paulo V damnasse propositionem, quæ asserebat, articulum conceptionis esse ***de pertinentibus ad fidem,*** et pro eo morientem esse verum martyrem. Item congregatio indicis, teste Raynaudo (*oper. to.* 20, *pag.* 256), jussit ab hujus opere ***de Martyr. per pest.*** expungi hanc propositionem, ***eum futurum Martyrem, cui mors intentaretur, si piam sententiam de conceptione B. Mariæ Virginis immaculatæ improbaret, isque mallet mortem prius acceptare eam ob causam, et re ipsa exciperet.*** Sed quidquid sit de hac controversia, de qua fuse Antonius Lampridius, Candidus Parthenosimus, et alii, tuta est in aliis casibus regula, ut moriens pro quæstione nondum definita ab Ecclesia, non moriatur pro causa ad martyrium sufficienti.

16. 17. Item colligitur, martyrem non esse, qui mortem subit ex ratione philosophice duntaxat bona. Victor Vitensis (*l.* 5, *Persecut. Wand. pag.* 693, *t.* 8 *Bibl. PP.*) a martyribus abjudicavit servum nobilis Tuburbitani, qui cruciatus fuit pro servando amici secreto, cum hæc sit honestas duntaxat civilis, de qua re legendi sunt Maurus, (*tom.* 3, *Theol. l.* 11, *q.* 95, *sub. n.* 4), Vasquez (*in* 3 *par. tom.* 2, *q.* 68, *art.* 3, *disp.* 153, *c.* 6) et alii. Tandem martyr non esset, qui moreretur pro articulo falso, quem invincibiliter censeret verum, et ad fidem pertinere. Quare Rusticus, qui a parocho, vel episcopo articulum, tanquam fide divina credendum, licet falsum, exciperet, et uti talem invincibiliter existimaret, deberet utique credere, immo pro ipso mori, durante ignorantia invincibili : moriens tamen martyr non esset, cum moreretur ob confessionem fidei humanæ, non divinæ, quæ ad actum falsum non pertingit, ut ostendunt Hurtado (*loc. cit.*

§ 3), et alii. Idem dicendum de moriente, qui renuit facere aliquid, quod invisibiliter existimaret peccatum, licet revera non esset.

CAPUT XX.

De falsis martyribus hæreticorum, et schismaticorum.

1. De martyrum suorum multitudine gloriabantur olim Marcionitæ, aliique hæretici, ut de Priscillianistis scribit Sulpicius Severus (*l.* 2, *sacr. hist. c.* 51, *n.* 7). Eos imitantur hæretici nostri temporis. Sed hujus generis martyres refellit Baronius (*in præf. ad martyrol. c.* 10), et apud ipsum SS. Augustinus, Joannes Chrys. aliique patres. Rem hanc definivit Apostolus 1 *ad Cor: Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest*, quod desumpsit ex lege Christi *Luc.* 11: *Qui non est mecum, contra me est, et qui non colligit mecum, dispergit.* Ipsi martyres Christi summopere curarunt, ut a falsis hæreticorum martyribus discernerentur, ut ex Clemente Alexandrino observat Eusebius. Et synodus Laodicena can. 34 anathematizat confugientes ad hæreticorum martyres.

2. A schismate, ut plurimum, consurgit hæresis, teste S. Hieronymo (*in ep. ad Titum c.* 3, *col.* 738, *to.* 7 *oper.*); sed licet schisma sine hæresi esset, moriens in schismate nequit inter martyres recenseri, nam *quisquis ab Ecclesia catholica fuerit separatus, non habet vitam*, inquit epistola synodalis concilii Zertensis (*col.* 2003, *to.* 1, *collect. Hard.*), quod etiam docent SS. Augustinus (*de fide, et symbolo c.* 10, *to.* 6, *op. col.* 161), Optatus (*lib.* 3, *cont. Parmen. n.* 8, *pag.* 65), et Cyprianus (*lib. de unit. col.* 398, *et alibi*), et legitur *in cap. Firmissime de hæreticis.* Idem de Novatianis affirmavit S. Pacianus (*ep.* 2 *ad Symphronianum*). Sicuti enim martyr esset, qui vitam daret, ne schisma oriretur, vel ut ortum extingueretur, quemadmodum colligitur ex epist. Dionysii Alexandrini apud Eusebium (*histor. eccl. lib.* 6, *c.* 45, *pag.* 318), et ex aliis monumentis; ita in schismate martyrium esse nequit.

3. Verum, ut hæc clarius explicentur, hæreticus vel moritur, ut suam hæresim tueatur, vel moritur pro vero fidei catholicæ articulo. In primo casu martyr esse nequit cum moriens, maximum diabolicæ pertinaciæ specimen præ se ferat. Addendum, quod hæreticus, vel moriens agnoscit errorem, et fatetur delictum, et tunc testimonium præbet veritati, non tamen per martyrium, sed per piam confessionem, et pœnitentiam: vel negat delictum, et ore tantum fidem confitetur, tuncque martyr non est veræ fidei, quam non credit, vel moritur in suo errore pertinax, et hæc sanguinis effusio non est pro Christo, nec mortis acceptio a recta voluntate provenit, quam verum martyrium exposcit. Legi potest Suarez *in defens. fidei cathol.* (*lib.* 1, *cap.* 20). Quin etiam auctor historiæ Calvinismi, sive apologiæ Reformatorum (*edit. Roterodam. an.* 1683, *p.* 1, *c.* 11) fatetur, hæreticum, morientem propter hæresim, in crimine mori. Idem dicendum de hæretico moriente pro veræ fidei articulo, licet enim pro veritate moriatur, non tamen occumbit pro veritate per fidem proposita, cum fide careat. Patrum testimonia in hanc rem collecta exhibent Pamelius (*ad ep.* 52, *S. Cypriani n.* 50), et Raynaudus (*tract. de martyr. per pest. par.* 2, *c.* 4). Addit Alanus (*dial.* 6, *cap.* 7), utrumque morientem esse damnandum, mitius tamen in inferis torquendum, qui pro vero articulo moritur. Docuit Durandus (*in* 3 *sent. dist.* 23, *q.* 9, *n.* 8), hæreticum, negantem unum fidei articulum, retinere habitum fidei, saltem informem, sed hoc theologi communiter, duce D. Thom. (2, 2, *q.* 5, *art.* 3), rejiciunt, docentes, morientem pro vero articulo, martyrem esse non posse, utpote fide et informi, et formata carentem. Addunt eundem esse posse martyrem coram Deo, non coram Ecclesia, si invincibiliter hæreticus sit, et dispositus ad credenda omnia, quæ a proponente legitimo proponerentur. Nec obstat, quod Ecclesia nonnullos sanctos, pro fide mortuos, colat tamquam martyres, licet aliquid fidei catholicæ adversum docuerunt; nam, ut advertit Baillet (*in præf. ad vitas SS.* § 89), id intelligendum est de sanctis, qui illud ante Ecclesiæ definitionem docuerint, ut fuit S. Cyprianus, quod recte notavit Estius (*in* 3 *libro sententiarum, dist.* 23 § 13).

4. Solent hæretici, apud Molanum, suis pseudomartyrologiis inserere nomina eorum, qui sectæ contrariæ adhæserunt, quod etiam de Foxi martyrologio testatur Alanus Copus (*in citat. dial.* 6, *c.* 16, *pag.* 820), et de Calvinistis notavit Maibourg (*in hist. Calvinismi lib.* 1, *ad an.* 1535, *pag.* 33): quibus, juxta auctorem citatæ apolog. Reformat. satis est, aliquem fuisse in Romanam Ecclesiam debacchatum, ut inter martyres recenseri possit, ideoque Joannem Hus, in gravissimo de *transubstantiatione* in Eucharistia articulo ab ipsis dissidentem, tanquam martyrem recipiunt. Impudentissima hominis stultitia! Sicuti enim *quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus*, Jacob. 3, ita qui omnia credit, sed unum aliquod a fide præscriptum neget, habitum fidei supra naturam amittit, atque adeo, quæ credit, non ex fide infusa, et supra naturam credit.

5. etc. Hactenus de hæreticis: nunc de schismaticis. Schisma, si ab hæresi disjunctum sit, juxta D. Thom. (2, 2, *q.* 39, *art.* 1) est separatio ab unitate Ecclesiæ; adeoque in schismate moriens, ut supra diximus, martyr esse nequit. Quod si contingat, ut duo simul ad summum pontificatum eligantur, et ignoretur, uter ex iis legitime electus sit, alterutri adhærens non est schismaticus; nisi illegitimo pertinaciter adhæreret, postquam legitimus declaratus

esset, quemadmodum docent Butrius, Sylvester, et alii. Idcirco, qui in ejusmodi schismate pro fide Christi occumberet, martyribus esset adnumerandus. Atque, ut huic rei lux aliqua ab exemplis effulgeat, Clemens VII legitimus pontifex retulit inter beatos Petrum de Luxemburgo virtutibus, et miraculis clarum apud Spondanum (*in continuat. Anal Baron. ad an.* 1387, *n.* 11), et Balutium (*in not. ad vit. Paparum Advenion. to.* 1, *pag.* 1320), etsi Petrus ipse a Clemente VII antipapa creatus fuisset cardinalis. In martyrol. Rom. (*ad diem* 31 *Maji*) fit mentio S. Paschasii diaconi, et confessoris licet pro Laurentio contra Symmachum steterit. Ex quibus sane conficitur, neminem pati sanctitatis detrimentum ex eo, quod adhæserit Pontifici, quem legitime electum putabat, licet hujus electio post illius obitum damnata fuerit. Idem Clemens legitimus pontifex eundem honorem tribuit Ludovico Alamando, qui in concilio Basilensi adversus Eugenium legitimum pontificem stetit, et Felicem antipapam consecravit, sed mox facti pœnitens ad Nicolai V, Eugenii successoris obedientiam rediit, et Ecclesiæ restituit unitatem. Quod quidem ostendit, obstare sanctitati, si quis legitimo Pontifici obedire recuset, cumque ante obitum facti non pœniteat. In teterrimo schismate inter Petrum de Luna, qui *Benedictus XIII* appellatus fuit, et Angelum Corarium, qui dictus fuit *Gregorius XII* S. Vincentius Ferrerius Petri de Luna partes secutus est; sed ut malas artes intellexit, statim ab eo recessit, aliisque auctor fuit, ut ab ejus obedientia se subducerent. Hinc non esset vere schismaticus, qui in dubio facti adhæreret ei, quem cum plerisque legitimum Pontificem existimaret, a quo tamen recederet, statim atque agnosceret, eum talem non esse. Quapropter sicuti schismaticus materialis in prædictis circumstantiis potest esse sanctus, ita etiam martyr, si pro fide Christi moriatur.

8. 9. Auctor apologiæ, supra memoratæ, pro vindicandis suis pseudomartyribus, tamquam signa veri martyrii statuit, ingentem hominum multitudinem pro eadem re morientium, ex omni ætate, et sexu; cum indiciis fortitudinis, constantiæ, et pietatis. Subdit, suos esse veros martyres, utpote his qualitatibus præditos. Sed, ut assertionis vis dignoscatur, tria perpendenda sunt, videlicet, num istæ qualitates in nostris adsint martyribus, an in suis: et an eædem ad verum martyrium sufficiant.

10. 11. Adesse in nostris martyribus, non videtur ambigendum. Innumeri enim dicuntur martyres in actis sinceris SS. Alexandri, et Epipodii apud Ruinart (*n.* 2, *pag.* 63), et innumeros vocat Prudentius. *Viri prope innumerabiles*, inquit Eusebius (*l.* 8, *hist. eccl. c.* 6, *p.* 382) describens persecutionem a Diocletiano, et Maximiano excitatam, *cum uxoribus, et liberis pro Servatoris nostri doctrina.... varia mortis genera sustinuerunt.* Idem affirmat Sulpicius Severus (*lib.* 2 *sacræ hist. c.* 32, *n.* 4), adeo ut in quodam marmore apud Castellinum legatur (*in not. ad acta S. Restitutæ P.* 96), nomen christianorum ab iis imperatoribus fuisse deletum, ex quo sane dignosci potest, quæ fuerint christianorum multitudo pro fide sub ipsis occisorum. Alia de hoc testimonia videre est in menæis Græcorum, in martyrologio romano, apud Bollandianos (*ad diem* 18 *Maji pag.* 617, *tom.* 2), et Sozomenum (*l.* 2 *hist. eccl. c.* 9). Invictam martyrum fortitudinem, et patientiam describunt Theophilus Raynaudus (*oper. to.* 4, *in apolog. pro christiana fortitudine lib.* 5, *sect.* 2, *c.* 8, *n.* 151, *et seqq.*), et Lactantius (*lib.* 6, *c.* 17), quin etiam ipsi christianæ fidei hostes testati sunt apud Buddæum (*in isagoge historico-theol. Lipsiæ edita ann.* 1730, *to.* 2, *pag.* 877), et toto opere Bollandiano passim occurrunt testimonia miræ martyrum constantiæ in tormentis. Addunt Justinus (*dial. cum Tryphone Judæo nu.* 110, *p.* 203), Tertullianus (*ad fin. Apol p.* 81), et Augustinus (*de civ. Dei l.* 22, *c.* 6, *col.* 661, *to.* 7, *oper.*), eo magis crevisse fideles, quo magis cruciabantur, et necabantur; quæ quidem nedum supponunt martyrum multitudinem, sed etiam ostendunt, nullum ex multitudine præjudicium in christianam fidem derivasse.

12. Quod ad hæreticorum pseudomartyres attinet, ultro admittitur, nonnullos eorum mortem impavide aspexisse: quemadmodum de Hieronymo de Praga narrat Poggius Florentinus (*in epist. ad Leonard. Aret. to.* 2, *hist. Joannis Hus pag.* 533), de Anna de Bourg Thuanus (*in hist. l.* 23, *n.* 11, *ad an.* 1559), et de Anabaptistis S. Bernardus (*serm.* 66, *in Cantica, n.* 13, *col.* 1502 *to.* 1), qui horum, cum ad mortem ducerentur, patientiam, et alacritatem, refert ad potestatem, quam diabolus in eorum corda exercebat. Lætitiam quoque ad mortem properantes præ se tulerunt Adamitæ, fœtus Wiclefi, et Hussi: necnon alii recentiores hæretici apud Alanum Copum (*dial.* 6, *cit. c.* 3). Attamen, utcumque hæc sint, nullatenus nostrorum ab initio Ecclesiæ ad hæc tempora martyrum multitudini comparari potest numerus pseudomartyrum hæreticorum; multo magis cum horum numerus ex sectis inter se diversis conflctur: nostri vero pro iisdem omnino veritatibus sanguinem fuderunt. Admittit Baillet (*in præf. ad hist. de vit. SS.* § 88), nonnullos hæreticos pro suorum errorum defensione obstinate obiisse: at in nulla secta tot ex omni ætate, et sexu constanter mortuos esse, quo inter catholicos. Quod advertentes hæretici recentiores cœperunt asserere antiquos martyres ad ipsos pertinere, sed insaniam docte refellit card. Gotti (*to.* 1, *de vera Eccl. c.* 3, § 2).

13. etc. Reliquum est, ut tertium ex iis, quæ proposita sunt, discutiatur, num scilicet prædictæ qualitates ad verum martyrium sufficiant. Profecto ex sui natura, et indole non sufficiunt: multi enim latrones, et homicidæ pro criminibus damnati mortem impavide sustinent; et sæpe contingit, ut nonnulli generose moriantur pro diversis doctrinis, quarum altera falsa sit oportet, adeoque alii pro veritate, alii pro errore occumbant, ut observant Suarez (*in defens.*

fide cath. lib. 1, *c.* 20, *nu.* 3), et Raynaudus (*in tract. de mart. per pestem par.* 2, *c.* 4, *n.* 6 *et* 7), et ante hos adnotaverat S. Augustinus (*serm.* 2, *in nativ. S. Vincentii col.* 1110. *to.* 5 *oper.*). Revera tormenta, et mortem licet pro sceleribus dammati, invicte sustinuerunt Leæna meretrix Atheniensis apud Tertullianum (*ad Mart. c.* 4, *pag.* 192): Hieronymus Olgiatus, sive Oleatus Mediolanensis, unus ex interfectoribus Galeatii Sfortiæ Mediolanensium ducis apud Fulgosium: et Magnus Magister, et alii equites ordinis Templariorum, quem Clemens V in concilio Viennensi suppressit, apud Natalem Alexandrum (*in hist. eccl. sæc.* 13 *et* 14, *dissert.* 10, *q.* 2, *art.* 1, *nu.* 18). Favent tamen eæ qualitates nostris martyribus, non vero pseudomartyribus hæreticorum. Catholici quippe non eas solas, ut hæretici faciunt, sed alia simul, et signanter causam martyrii ponderant. Communis quidem potest esse nostris, et illis invicta tormentorum tolerantia, sed ex alibi dictis, martyrem non facit pœna, sed causa, adeoque tolerantia nostris prodest ad martyrium, non alienis. Multitudo quoque invicte morientium est veræ Ecclesiæ tessera, si adsit causa ad mortem idonea, ut ex patribus probat Raynaudus (*cit. c.* 4, *n.* 9), et contra Jacobum Piceninum demonstrat card. Gotti (*cit. to.* 1, *de vera Eccl. c.* 3, § 1). Causæ examen effugere cupiunt hæretici, cum vellent totum de veritate martyrii judicium prædictis externis conjecturis inniti, addentes controversiam de ejusmodi causa non posse facile definiri: sed ita sentiunt, quia bene norunt, se non habere veram causam martyrii; ab Ecclesia damnatos, et disjunctos esse, suisque pseudomartyribus aperte refragari SS. Augustinum (*epist.* 185 *ad Bonif. Com. n.* 8, *col.* 646, *tom.* 2, *oper.*), et Cyprianum (*lib. de unit. Eccl. col.* 401). Prætererajuxta doctrinam D. Thomæ (2, 2, *qu.* 124, *art.* 2), quem theologi communiter sequuntur, martyrium est actus fortitudinis, ab hac elicitus, et a caritate imperatus. Sed quomodo vera fortitudo a falsa discerni poterit, nisi causa, ob quam quis se morti offert, examinetur, cum ipsi philosophi docuerint fortitudinem a furore provenientem longe dissimilem esse fortitudini, quod hæc, non illa honestatem respiciat? Quod si externa veri martyrii signa requirantur, præsto sunt miracula, ex quibus SS. Augustinus (*lib. ult. de civit. Dei c.* 9, *col.* 673, *to.* 7, *oper.*), Hilarius, *lib.* 11, *de Trinit. n.* 3, *col.* 1084), aliique patres apud Petavium (*lib.* 14, *de incarnat. c.* 13, *oper. tom.* 5), fidem christianam adstruunt: sed his externis indiciis, catholicorum martyria, non hæreticorum illustrantur, ut notat Baronius (*c.* 10, *præf. ad martyrol. Rom.*). In adnotationibus ad quartum ex quinque libris S. Irenæi editis Parisiis an. 1710 ostenditur, martyrium esse Dei donum, quod extra unitatem, et caritatem Ecclesiæ nemini conceditur, adeoque hæreticos non esse martyres, utpote extra hanc unitatem morientes: momentum vero, non in pœna, sed in causa constituendum esse, uti tandem Lutherani ipsi ignoverunt. Robertus Personius in tract. *de tribus Angliæ conversionibus*, quosdam Anglos recenset, qui insanas sibi opiniones confingentes, et falsas doctrinas obstinate retinentes, igni traditi mortem libenter amplexi sunt. Hos Foxius inter suos martyres recensuit. Hinc dignoscitur, quæstionem prædictam non ad mortem, sed ad causam mortis esse referendam, catholicosque, non hæreticos esse veros martyres, etsi pari modo tormenta sustineant.

CAPUT XXI.

De virtute heroica.

1. etc. Hactenus de causis martyrum; nunc de causis confessorum pontificum, item virginum, et non virginum, et viduarum. In his omnibus instituitur quæstio de virtutibus, et dubium de his æquivalet dubio de martyrio, ejusque causa in causis martyrum. Multiplicem vitæ excellentiam in beatificando, et canonizando requiri docent Joannes Andr. (*num.* 4), Ancaranus (*num.* 5), aliique juris canonici Glossatores *in cap. Audivimus*, et alibi. Theologi affirmant necessarias esse virtutes in gradu heroico; idque asseruit etiam Franciscus Maria card. a Monte in relatione, quam in consistorio secreto fecit super actis S. Teresiæ, et ante dixerant rotæ auditores in relat. ejusdem causæ (*tit. de sanctitate vitæ B. Teresiæ in specie*). Unus est theologorum, et canonistarum sensus, sed theologi aptioribus utuntur verbis, quæ proinde usurpat Sedes Apostolica in discussione causarum beatificationis, et canonizationis; dubium enim, quod disputandum proponitur, conceptum est his verbis: *An constet de virtutibus theologalibus, Fide, Spe, et Caritate, ac de cardinalibus, Prudentia, Justitia, Fortitudine, et Temperantia, et annexis in gradu heroico, etc.* De omnibus his virtutibus mentio fit in sacris Scripturis pluribus in locis. Cumque juxta S. Dionysium (*de divin. nominibus c.* 12, *p.* 866) sanctitas sit munditia perfecta et immaculata, ac libera ab omni immunditia, et juxta S. Joannem Chrys. (sive auctorem antiquum homiliæ in S Lucam) (*ad c.* 1) *apta circa Deum æquitas*, profecto ad eam requiruntur virtutes theologicæ, quæ juxta D. Thom. (1, 2, *q.* 62, *artic.* 1, *in corp.*) circa Deum immediate versantur: cur autem dicantur *theologicæ*, explicat Estius (*in* 3 *lib. sent. dist.* 23, § 1). Cæteræ virtutes sunt intellectuales, vel morales: ab illis perficitur intellectus, ab his appetitus: a primis nemo simpliciter bonus, a secundis bonus dici potest. Inter has nonnullæ sunt principales, seu *cardinales*, ad quas aliæ, ut minus principales referuntur, ut prosequitur Estius (*in* 3 *lib. sent. distin.* 33, § 1): has quoque ad sanctitatem necessarias esse innuit B. Petrus Damiani (*lib.* 2, *ep.* 18, *p.* 135). Sed quomodo virtutibus theologalibus, et cardinalibus sanctitas constituatur, fuse explicat Hugo de S. Victore (*oper. to.* 2, *in opus. de fruct. carn. c.* 1, *pag.* 114, *a tergo*), inter alia af-

firmans, quod *septenarius iste virtutum numerus plenitudinem septiformis gratiæ suis executoribus adducit*, idque bene explicarunt auditores rotæ in relat. caus. servi Dei Nicolai Factor. (*in Appen. tit. de virtutib. in genere*).

4. Virtus ex S. Augustino (*in 2, de lib. arbitr.*) *est bona qualitas mentis, qua recte vivitur, qua nullus male utitur, quam Deus in nobis sine nobis operatur*, quam definitionem amplectitur, et late exornat D. Thom. (1, 2, *q.* 55, *art.* 4). De virtutibus fuse theologi; hic de earum (ut dicitur) heroicitate præsertim agendum, ac primo quidem de illa apud gentiles, deinde de eadem apud nos, demum in quo consistat, prout pertinet ad causas beatificationis, et canonizationis.

5. etc. Heroum, et heroicarum virtutum meminerunt gentiles, appellantes Heroum nomine Hectorem, Alcidem, et alios. Docet Arist. (*lib.* 7. *Ethic. c.* 1) hominem, medium inter Deum, et substantias separatas ex uno capite, ac bruta ex altero, si diuturno et perfecto virtutum usu ductum rationis sequatur, conditionem exuere sensitivam, et in purum spiritum elevari, ita ut ejus virtutes heroicæ et divinæ censendæ sint: at si vitiis ita inserviat, ut rationem non audiat, videtur humanitatem exuisse, ejusque vitium apparet ferinum. Quam doctrinam acutissime exponit S. Thomas (*ad lib.* 7, *Arist. lect.* 1, *litt. C*), aliique post ipsum. Quærunt theologi, an infideles solo naturali lumine aliquas virtutes in suo genere perfectas, licet non meritorias vitæ æternæ, habere possint; an eæ ad gradum heroicum in ipsis ascendere possint: demum an inter illos quisquam fuerit virtutibus ita præditus, ut revera Heros esset. Primum innuere videtur S. Ambrosius *in Psal* 1 (*tom.* 1, *oper. col.* 757), et ex quibusdam Scripturæ locis suadent theologi docentes, ab infidelibus absque fide fieri posse aliqua opera moraliter bona, quod etiam desumitur ex damnatione propositionum Michaelis Baji, et aliorum affirmantium, omnia infidelium opera esse peccata, et similia. Si igitur in gentilibus veræ virtutes morales reperiri possunt, nil prohibere videtur, quin etiam ad gradum heroicum, spectata rei natura, pertingere possint. Verum cum ad constituendum verum Heroem collectio omnium virtutum moralium requiratur, quotquot autem inter gentiles propter alicujus virtutis moralis excellentiam Herois nomen consecuti sunt, aliis ut plurimum virtutibus caruerint, et vitiis inservierint, neminem ex illis stricte Heroem fuisse statuendum est; ut lato calamo probant cardinales de Lauræa (*in* 3 *lib. sent. to.* 2, *disp.* 5, *art.* 2), et de Aguirre (*in tract. de virtut. et vit. disp.* 12, *q.* 1, *sect.* 3 *et* 4, *et q.* 2, *sect* 3), et latissime Theophilus Raynaudus (*to.* 4, *de virtutib. et vitiis lib.* 1, *c.* 1, *sect.* 2, *nu.* 82 *et seqq.*). Inter opera S. Basilii (*tom.* 2, *pag.* 173 *et seqq.*) extat ejusdem sermo ad adolescentes, quomodo possint ex gentilium libris fructum capere: tum refert, et commendat quasdam a Socrate, aliisque ethnicis res præclare gestas, ex quibus aperiri putat viam ad præcepta servanda; sed illos vitiis simul inquinatos agnoscit, ita ut nullo modo Heroes dici potuerint.

8. Quod attinet ad virtutem heroicam, et Heroes in religione christiana, martyres *multo elegantius, si ecclesiastica loquendi consuetudo pateretur, nostros Heroas vocaremus*, inquit S. Augustinus (*l.* 10, *de civit. Dei*, *c.* 21, *col.* 256, *to.* 7, *oper.*). Hinc observat Coquæus (*in not. ad idem caput S. Aug.*), Herois nomen inanem quamdam gloriam præ se ferre consuevisse, a qua religio christiana, et viri sancti abhorrebant, re tamen Heroes fuisse tot Christi martyres, virgines et confessores, ut late prosequitur Scacchus (*de not. et sign. sanct. sect.* 2, *c.* 4, *p.* 154, *et seqq.*). Quapropter sicuti ex dictis *lib.* 1, sanctorum cultus a martyribus ortus ad confessores propagatus est, ita nomen Herois, profana voce sanctificata, et posteriori usu comprobata, primum martyribus, inde confessoribus additum est, juxta card. de Aguirre (*de virtut. et vitiis disput.* 12, *q.* 1, *sect.* 1, *nu.* 10), et alios. Heroicitas martyrum, ut plurimum in sola morte residet, in confessoribus vero respicit totam vitam.

9. 10. Vera virtus heroica uni populo Dei in lege veteri, et Ecclesiæ catholicæ in lege gratiæ servata fuit. Ea est, quam Deus supra omnem naturæ exigentiam animabus infundit in ordine ad finem supernaturalem, cujusmodi sunt cum theologicæ, tum morales virtutes. Verum ut hæ omnes heroicæ dicantur, opus est, ut supremum illum attingant perfectionis apicem, quo aliquis longissime supergreditur bonitatem aliorum justorum, qui lentiori conatu ad perfectionem christianam aspirant, ut advertit laudatus card. de Aguirre (*ib. sect. nu.* 19 *et* 20), et eruiter ex pluribus Scripturæ locis, quin etiam SS. Thomas (*in libr. moral. c.* 3), et Bonaventura (*in* 3 *sent. dist.* 34, *q.* 1) eos, qui ad illum perfectionis apicem pertingunt, similitudinem cum Christo habere dicunt. Sed hoc sobrie intelligendum, cum ex D. Augustino (*de nat. et grat. c.* 33, *col.* 143, *tom.* 10, *oper.*) quantacunque sit nostra justitia, *non æquabitur creatura Creatori*. Cohærenter ad hæc Scacchus (*loc. supr. cit. p.* 144), card. de Lauræa (*in* 3, *lib. sent. to.* 2, *l.* 2, *de Spe, et Carit. disp.* 8, *nu.* 18), aliique plures de canonizatione scribentes, inter quos nonnulli fidei promotores, consentiunt heroicitatem esse eminentem virtutis gradum, qui communem hominum, etiam laudabiliter viventium, operandi modum superat. Addit Esparza in suo suffragio ad causam servi Dei card. Bellarmini, non inde præcipue reputari Heros sanctitatis, sed *quia ante, et maxime postea usque ad obitum, perstitere in continua vitæ innocentis serie, peragendo omnia juxta præcepta, et consilia evangelica cum circumstantiis conferentibus ad summos apices perfectionis quoad substantiam, et modum singulorum operum, cumque firmo, atque intenso rerum omnium terrenarum contemptu*, et ad pari cum adhæsione ad *Deum, et divina*. His accesserunt suffragia quorundam theologorum universitatis Patavinæ et aliarum in causa servi Dei Apparitii.

11. Post hæc occurrunt expendenda, quæ ad praxim Sedis Apostolicæ, et congregationis rituum pertinent. In causis itaque beatificationis, et canonizationis instituitur quæstio de virtutibus: sed advertendum est, quæstionem institui de virtutibus, non mere politicis, sed christianis, hisque heroicis: heroicitatem vero esse operis excellentiam ab arduitate, ut plurimum ortam, et utramque ex circumstantiis metiendam esse. Neque ad effectum, de quo agitur, sufficiunt pauci actus, licet heroici, neque multi actus, etsi pariter heroici, unius virtutis sufficiunt, ut virtutes beatificandi, et canonizandi approbentur, sed ulterius requiritur, ut habitus heroici aliarum virtutum theologalium, et cardinalium demonstrentur. Hoc tamen non ita intelligendum est ut in unoquoque beatificando, et canonizando probanda sit virtutum theologalium, et cardinalium existentia in gradu heroico per multiplices heroicos actus ejusdem generis ex unaquaque earundem virtutum procedentes; sed ut per multiplices actus heroicos probetur existentia virtutum theologalium, præcipue caritatis, in gradu heroico, tum qui in virtutibus theologicis tota animi contentione sex exercent, per harum illustrationem et imperium eliciunt toto impetu, et conatu actiones virtutum moralium; tum quia caritas est vinculum perfectionis, *ad Coloss.* 3, *et qui manet in caritate, in Deo manet, et Deus in eo*, 1, *Joan.* 4, eademque major est aliis virtutibus, ut explicat D. Thom. (1, 2, *q.* 66, *art.* 6, *in corp.*), quarum proinde splendor, et eminentia ab eminenti caritate pendet. Probatis virtutibus theologalibus, probanda est existentia virtutum cardinalium, non semper per actus heroicos, sed aliquando per communes, restricta actuum heroicorum necessitate ad eas virtutes, in quibus Dei servus juxta suum statum, et conditionem potuit se exercere, ut eruitur ex S. Thom. (2, 2, *q.* 152, *art.* 3 *ad* 2), cujus doctrinam exornant Salmanticenses (*in cursu theol. to.* 3, *tract.* 12, *de virtutib. disp.* 4, *dub.* 2, § 1, *sub nu.* 23), Rosignolio (*de discip. Chr. perf. lib.* 3, *c.* 1) aliisque pluribus suffragantibus. Addendum, virtutum excellentiam per actus, licet multiplices, et heroicos, non posse dici probatam, nisi prompte, facile, et cum delectatione actus eliciti fuerint, ut fuse demonstrant card. de Lauræa (*in* 3 *lib. sent. disp.* 32, *art.* 6, *nu.* 77), Scacchus (*de not. et sign. sanctit, sect.* 2, *c.* 4, *p.* 150, *et* 151), et alii. Demum ut dubium de virtutibus affirmativam sortiatur resolutionem, oportet, ut Heros fuerit semper idem, hoc est, a semita virtutis non deflexerit, quemadmodum inter alios docent card. de Aguirre (*in tract. de virtutibus et vitiis disp.* 12, *q.* 2, *sect.* 2, *num.* 25).

12. etc. His opponi potest, non esse unamquamque virtutem particularibus probationibus demonstrandam, sed sufficere, ut una duntaxat probetur, qua probata, aliæ quoque probatæ censentur; cum ita inter se connectantur, ut juxta Tullium (*lib.* 2 *de officiis*), et Aristotelem (*Ethic. lib.* 6, *c. ult. in fin.*), qui unam habeat, alias habere dicendus sit, ut etiam senserunt SS. Ambrosius (*lib.* 2 *de offic. c.* 8, *n.* 43, *col.* 80, *tom.* 2), et Hieronymus (*op. in ep.* 66 *ad Pammach. nu.* 3, *col.* 362, *oper. to.* 1). Sed hæc omnino subsistunt, vel saltem prædictis non obstant. Nam in concilio Viennensi sub Clemente V, admissa fuit, tamquam probabilior sententia, affirmans, in baptismo tam parvulis, quam adultis infundi gratiam, et virtutes theologicas. Cumque Tridentinum *sess.* 6, *cap.* 7, declaraverit, infundi in justificatione fidem, spem, et caritatem, hinc Suarez (*lib.* 6, *de grat. c.* 8, § 14), et Vega (*in conc. Trid. lib.* 7, *c.* 6) probabiliter esse de fide censent, justificatis dari habitus infusos fidei, spei, et caritatis. Rursus, amissa per peccatum caritate, remanet vera fides, licet informis, nisi peccatum sit infidelitatis, ut idem concilium definivit eadem *sess. can.* 28. Et quamvis concilium loquatur solum de fide, tamen ex *cap.* 6, ejusdem *sess.* infertur, remanere etiam spem, nisi peccatum sit desperationis. Quapropter connexio virtutum theologalium inter se, non ab ipsarum natura, sed a Dei liberalitate in prima earundem infusione verificatur. Exclusa connexione virtutum theologalium inter se, perpendendum est, an eædem connectantur cum virtutibus moralibus, et istæ inter se. Affirmat S. Thom. (1, 2, *q.* 63, *art.* 3), et post ipsum Salmanticenses, habitus virtutum moralium infundi simul cum habitibus theologalium. Negat Scotus (*in* 3, *sent. disp.* 36, *q. un. art.* 3), cum suis: ex quarum proinde opinionum contrarietate apparet, non posse certo asseri, virtutes theologales connecti cum moralibus. Idem dicendum de connexione virtutum moralium inter se, cum, experientia teste, aliqui sint humiles, non fortes; alii pudici, non humiles. Ideoque connexio virtutum necessaria duntaxat videtur, ut sint perfectæ, uti docent SS. Gregorius (*lib.* 22, *moral. c.* 1, *n.* 2, *col.* 697, *oper. tom.* 1), et Thomas (1, 2, *q.* 65, *art.* 1, *in corp.*). Cum vero beatificandus, et canonizandus debeat esse ornatus virtutibus perfectis, harum connexio expendenda est, ut dignoscatur, utrum fuerint perfectæ, an imperfectæ, adeoque omnes probandæ sint: non ita quidem, ut Dei servus debuerit in omnibus heroice se exercere, cum ex dictis sufficiat, ut Heros fuerit in fide, spe, et caritate, et in iis virtutibus moralibus, in quibus juxta suum statum exercere se potuit, cum præparatione animi ad ita se gerendum in aliis, si occasio oblata esset, ut explicant Salmanticenses (*to.* 3, *in* 1, 2, *D. Thom. q.* 65, *disp.* 4), et ante ipsos docuerunt SS. Hieronymus (*præf. in expos. lib. Job. c.* 6), Gregorius Magnus (*hom.* 27 *in Evang.*), et Thomas (1, 2, *q.* 66, *art.* 2), asserentes, non oportere, ut singuli excellant in singulis. Quocirca S. Antonius, teste Cassiano (*lib.* 5 *de Instit. Cœnob, c.* 4), dicebat non esse a quolibet sancto viro omnes omnium virtutum præstantes actus exquirendos.

CAPUT XXII.

In quo proponuntur, et explicantur nonnullæ quæstiones ad heroicitatem virtutum pertinentes.

1. 2. Virtus christiana, ut sit heroica, debet ex supradictis efficere, ut qui ea præditus est, expedite, prompte ac delectabiliter supra communem modum ex fide supernaturali operetur. Hinc quæstio insurgit, an virtus heroica, ut id præstet, habere debeat annexum aliquod ex donis Spiritus Sancti. Hæc dona juxta D. Thomam (1, 2, *q.* 68, *art.* 5), sunt habitus, quibus homo perficitur ad prompte obediendum Spiritui Sancto: connectuntur invicem in charitate: et postponenda sunt virtutibus theologicis, præferenda vero moralibus. Huic quæstioni affirmative respondit card. de Lauræa (*in* 3 *lib. sent. to.* 2, *disp.* 32, *art.* 6 *de virt. her.*): sed oppositum docet Maderna (*in curs. theol. to.* 2, *tract.* 6, *de virtut. in comm. q.* 3, *de virt. heroica art.* 2). Prima tamen sententia conformis est doctrinæ D. Thomæ (1, 1, *q.* 68, *art.* 1, *in corp. et* 2 *ad* 2, *q.* 159, *art.* 2 *ad* 1, *et in* 3, *sent. dist.* 34, *q.* 1, *art.* 1 *ad* 1), eamque pluribus explicat Rosignolius (*de discipl. Christ. perfect. l.* 3, *c.* 2, *p.* 1, 2, *q.* 68, *ar.* 5). Negat idem cardinalis, virtutem heroicam differre specie a non heroica, cum heroicitas sit solum perfectio virtutis. Hæc quoque est D. Thomæ sententia, cui consentiunt Scotus, et Suarez.

3. etc. Alia hinc quæstio suboritur expendenda, an scilicet virtus debeat esse purgati animi, ut sit heroica. Platonici virtutes cardinales dividunt in politicas, purgatorias, purgati animi, et exemplares. Hac divisione admissa, S. Thomas (1, 2, *q.* 61, *art.* 5), docet, exemplar humanæ virtutis in Deo præexistere, adeoque virtutes in Deo dici *exemplares.* Politicas esse, quibus homo in humanis rebus gerendis recte se habet. Purgatorias, quarum ope pugna instituitur pro animi passionibus rationi subdendis. Tandem virtutes dici purgati animi, cum prudentia solas divinas res intueatur, temperantia terrenas cupiditates nesciat, fortitudo passiones ignoret, justitia cum divina mente perpetuo fœdere societur. Plura harum virtutum exempla suppeditat sacra Scriptura: nonnulla exhibet card. de Lauræa (*in* 3 *lib. sent. to.* 2, *disp.* 5, *art.* 3): hanc vero virtutum divisionem admittit etiam S. Bonaventura (*in* 3 *sent. dist.* 33, *q. ult.*). P. Antonius Gonzalez *in dissert. de virtutibus heroicis S. Rosæ de Lima,* postquam exposuit virtutem communem respondere viæ purgativæ, virtutem purgatoriam viæ illuminativæ, et virtutem purgati animi viæ unitivæ, concludit virtutem heroicam non esse purgatoriam, sed purgati animi, id est esse virtutem in statu unionis. Ea igitur est auctoris sententia, non posse virtutes morales, seu cardinales esse heroicas, nisi sint purgati animi, et huic sententiæ adhæsit Petrus Franciscus de Rubeis in suis animadversionibus in causa S. Joannis a Cruce, eamque innuit card. de Aguirre (*in tract. de virt. et vitiis disp.* 12, *q.* 3, *sect.* 2, *n.* 18). Sed esto: virtus heroica sit purgati animi, ut dixerunt auditores rotæ in relat. causæ S. Teresiæ, hinc tamen inferri nequit, virtutem esse non posse heroicam, nisi sit purgati animi. Nam Glossa *in Clement. final. de hæret.* docet quidem, virtutes purgatorias esse virtutes hominum nondum purgatorum a passionum insultibus, et sic non summe perfectorum, sed ad hoc toto conatu tendentium; virtutes autem purgati animi esse hominum totaliter purgatorum a passionum molestiis; sed subdens, virtutes purgatorias esse hominis imperfecti, hanc imperfectionem restringit ad defectum majoris perfectionis, quæ vel in beatis in patria, vel in paucissimis in hac vita perfectissimis invenitur, non autem extendit ad defectum heroicitatis pro canonizatione requisitæ. Concordat D. Thom. (1, 2, *qu.* 61, *art.* 5, *in corp*), et subscribunt tum qui de beatificatione, et canonizatione, ac virtute heroica scripserunt, ut Almainus (*in tract.* 3, *de virt. moral. et vitiis oppos. c.* 12, *fol.* 65 *a tergo*), Matthæuc. (*in pract. theologo-canon. ad caus. beatif. et canoniz. tit.* 2, *c.* 1, *n.* 12), card. de Lauræa (*in* 3 *lib. sent. to.* 2, *disp.* 32, *art.* 4), et alii, quorum sententiæ favet auctoritas S. Gregorii (*lib.* 2, *moral. c.* 16, *col.* 49, *to.* 1, *oper*); tum alii, qui in congregatione rituum suffragia tulerunt de virtutibus heroicis servorum Dei, ut auditores rotæ in relat. S. Petri Regalati, card. Capisucchius, et P. Garzonius procurator generalis ordinis servorum B. M. V. Et hæc sententia retinenda videtur. Paucis: promptitudo, alacritas et delectatio, quæ requiruntur, ut quis heroice operari dicatur, non excludunt passiones, sed cum iis cohærent, præcipue si sint in gradu remisso, ut explicat Rosignolius (*de discip. Christi perfect. l.* 3, *c.* 3).

8. Aliquando promotores fidei controversiam excitarunt, an actio christiana, ut sit heroica, debeat esse consilii, ita ut non sufficiat, si sit præcepti. Nonnulli rigidi censores ex illo *Luc.* 17: *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite, servi inutiles sumus:* et ex alio *Matt.* 19: *Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, et da pauperibus.... et sequere me;* asseruerunt, ea, quæ fiunt ratione instituti vel voti, non pertingere ad heroicitatem. Sed hoc assumptum ex addictis non evincitur; nam illud Lucæ ad suadendam humilitatem prolatum existimant S. Bernardus (*epist.* 142, *ad monac. Alpenses col.* 148, *vol.* 1, *et serm.* 17 *de diversis n.* 1, *ibid. col.* 1124), et Bellarminus (*controv. t.* 2, *l.* 2, *de monachis c.* 13, *num.* 36, *pag.* 231). Alterum Matthæi tanquam ad perfectionem conducens dictum explicat S. Thom. (2, 2, *qu.* 184, *art.* 3), qui præter ea docet (*l. cit. in corp.*) perfectionem per se consistere in caritate, adeoque in præceptis, secundario autem in consiliis. Rursus magis meritorium esse opus factum cum voto, quam sine voto. Ex his, aliisque a S. Doctore traditis in-

fertur, non esse necessarium ad constituendum actum heroicum, ut ejus materia spectet ad consilium, neque ab heroicitate excludi, quæ fiunt ex præcepto, vel instituto, aut voto, si cætera concurrant ad heroicitatem necessaria. Id innuunt S. Vincentius Ferrerius in serm. de S. Francisco (*ante medium pag.* 403), Martinus Navarrus (*commen.* 4, *de Regularib. tom.* 2, *n.* 17), aliique, et merito, nam aliter S. Teresia nullum actum heroicum eliquisset, utpote quæ emiserat votum faciendi semper, quod cognovisset esse perfectius. Sectarii vota impugnantes dicunt, heroicitatem consistere in libertate, vota vero auferre libertatem, adeoque heroicitatem, et sanctitatem. Hos solide refellit Bellarminus (*lib.* 2, *de monachis c.* 18, *pag.* 237, *et c.* 29), ostendens, vota non tollere libertatem necessariam ad laudem, meritum, heroicitatem. Immo docet S. Thom. (*opusc.* 18, *de perfect. c.* 10 *et* 12), meritum operantis ex voto augeri.

9. 10. Expendendum superest, an Heros sit qui toto vitæ tempore innocentiam baptismalem conservavit, ita ut immutabilitas ista sufficiat ad constituendam evangelicam heroicitatem. Ita plane senserunt auditores rotæ in relat. causæ S. Aloy. Gonzagæ, desumentes heroicitatem virtutum ab innocenti vita beati, quem nunquam mortaliter peccasse confessarii plene testabantur. P. Andreas Budriolus ejusdem causæ postulator pluribus argumentis id roboravit in sua informatione, quam super virtutibus ac toto statu causæ obtulit congregationi rituum. Cum enim sancti canonizentur vel propter innocentiam, vel propter pœnitentiam, tutiorem esse ait titulum innocentiæ, ex quo Ecclesia tutius judicare potest, canonizandum obiisse in gratia, et amicitia Dei. Addit ex vitæ innocentia constare de virtutibus theologalibus, et cardinalibus, prout Ecclesia in canonizando requirit. Veruntamen hoc non videtur ad praxim deduci posse. De hac enim continuata vitæ innocentia poterit constare Ecclesiæ ex attestationibus confessariorum, quibus duntaxat innotescere potest, an Dei servus mortaliter unquam peccaverit. Jam vero ex alibi dictis hæ attestationes non sunt in his causis rejiciendæ, sed durissimum esset tam grave negotium iis solis absolvere. Ut igitur Ecclesia tuto procedat, alii testes de singularibus externis actibus, horumque modo, addendi videntur, ut tuto definiri possit, Dei servum fuisse Heroem, et virtutibus heroicis præditum. Quocirca S. Bernardus in vita S. Malachiæ (*c.* 19, *col.* 682, *vol.* 1) pro hujus innocentia astruenda testes vocat, qui externos eos actus noverunt. Quod si quæstio restringatur ad innocentiam solis confessariorum dictis comprobatam, prædictum assumptum ad summum satis erit pro constituenda sanctitate coram Deo, non coram Ecclesia.

11. Hæc explicatio innititur doctrinæ eorum, qui asseruisse videntur, solam vitæ innocentiam dictis confessariorum patefactam sufficere heroicitati constituendæ. Nam P. Esparza in suo suffragio ad causam ven. servi Dei card. Bellarmini; rotæ auditores, et P. Budriolus supra citati, postquam vitæ innocentiam ex testimoniis confessariorum commendarunt, virtutes heroicas ex reliquis testibus, desumpserunt : quod etiam eruitur ex doctrina card. de Aguirre. Sed ad omnem ambiguitatem tollendam advertendum est, vitæ innocentiam solis confessariorum dictis comprobatam non sufficere pro canonizatione, quoad Ecclesiam militantem; nec satis esse pro approbatione virtutum in judicio beatificationis, et canonizationis, etiamsi alii testes alios actus referant; bene vero, si testes exprimant, hos actus elicitos fuisse a servo Dei prompte, facile, et delectabiliter juxta circumstantias, in quibus vivens fuit constitutus. Licet enim non demonstrentur actus ardui in particulari admirationem excitantes, tamen continuata vitæ innocentia inter tot pericula peccandi, et exacta præceptorum et consiliorum observantia arduitatem constituunt, et admirationem ingerunt P. Bart. *in vita card. Bel.* (*l.* 3, *c.* 9), errorem esse ait, eos duntaxat pro sanctis habere, qui arduas pœnitentias per longum tempus egerunt. Tandem si de vitæ innocentia non constet, aut de aliquo peccato, præsertim gravi, constiterit; relatio testium de pœnitentia, et observatione præceptorum cum facilitate, et delectatione, nulla tamen facti mentione operum arduorum, ad rem præsentem sufficere non videtur.

CAPUT XXIII.

De virtutibus theologalibus fide, spe, caritate, et heroicitate uniuscujusque ex iisdem.

§ I.

De fidei virtute, et ejus heroicitate.

1. Ab Apostolo *ad Hebr.* 11 fides definitur : *Sperandarum substantia rerum argumentum non apparentium.* Quæ ab aliis definitiones traduntur, sunt hujus explicationes. Docet S. Thom. (2, 2, *qu.* 4, *art.* 1) formam fidei esse caritatem, in quantum per hanc perficitur fidei actus; ad hujus vero perfectionem requiri, ut intellectus tendat certissime in suum objectum, quod est verum; et ut certissime ordinetur ad ultimum finem, propter quem voluntas asseritur vero. Addit, utrumque reperiri in actu fidei formante, adeoque hanc, non autem informem, esse virtutem : Fidem insuper esse primam inter omnes virtutes. Consentiunt communiter theologi, prælucente illo Apostoli 1 *ad Cor.* 13 : *Si habuero omnem fidem ... caritatem autem non habuero, nihil sum.*

2. etc. Operibus ergo ex caritate Dei, et proximi prodeuntibus fides formata comprobatur, juxta illud Jacobi *epist. cap.* 2 : *Fides sine operibus mortua est.* Idcirco docet Scacchus (*de not. et sign. sanct. sect.* 3, *c.* 1, *pag.* 178) fidem in causis servorum Dei desumendum esse ex operibus. Hæc opera in dictis, aut factis consistunt. S. Leo (*in serm. de nativ*

apost. Petri et Pauli in apend. tom. 1, *pag.* 189), extollit fidem S. Petri ob externam fidei confessionem, quam de Christi divinitate emisit. S. Maximus (*in serm.* 1 *de S. Latrone to.* 6 *Bibliot. PP. pag.* 22), fidem S. Latronis colligit ex fidei confessione, qua in cruce positus Christum esse filium Dei affirmavit. S. Hieronymus (*in epitaphio ejusdem tom.* 1, *oper. col.* 709, *n.* 22), fidem Paulæ Romanæ demonstrat ab actu extrinseco, quo se hæreticis adversam ostendebat. Demum S. Thomas de Villanova (*concion.* 1 *de S. Aug. pag.* 502), fidem S. Augustini desumit ab ejus doctrina, qua hæreticos confutavit. Docet S. Antoninus (*in summ. part.* 4, *tit.* 8, *cap.* 3, § 7), magnam alicujus fidem elucescere, si alta de Deo sentiat, caduca pro æternis despicit, in adversis in Deo confidat, et non deficiat, nec a bono opere desistat. Hugo de S. Victore (*oper. tom.* 2, *serm.* 35, *pag.* 235) affirmat, fidem constare in cognitione, et affectu. Verumtamen, ut de heroicitate fidei servorum Dei tutum feratur judicium, advertendum est, habitum communem fidei theologicæ dignosci ab externa confessione eorum, quæ in corde creduntur, ex observantia præceptorum, ex oratione, cordis demissione, et obedientia Deo, Ecclesiæ catholicæ, et Romano Pontifici, ex fidei dilatatione, vel ejus desiderio, ex timore, et cultu Dei, et sanctorum, ex horrore, et pœnitentia peccati, patientia in adversis, lætitia in bonis operibus, et ex humilitate. Ex his quoque habitus fidei heroicus dignoscitur, si comitentur frequentia, facilitas, promptitudo, delectatio, et arduitas admirationem concilians, ad quæ concurrit Spiritus Sancti donum ***Intellectus***, cujus naturam explicat S. Bonaventura (*in tr. de dono intellectus c.* 3, *p.* 263, *oper. to.* 6). Horum omnium probationes card. de Lauræa (*disp.* 32, *art.* 9, § *unic. per tot. tom.* 2 *in* 3 *lib. sent.*), et Alexander Maderna (*tom.* 2 *in QQ. Theol. tract.* 6, *quæst.* 3, *art.* 3), et fuse comprobantur ex actis canoniz. SS. Teresiæ, Petri de Alcantara, et Paschalis Baylon, et signanter ex relat. auditorum rotæ, ex quibus plane desumitur externam fidei professionem esse actum fidei, et ex ea habitum ex eadem perfectiori modo exhibita indicari.

8. etc. Quod de externa fidei professione dictum est, reliquis recensitis actibus applicari potest. Inter hos numeravimus fidei propagationem, ut ejus desiderium, adeoque zelum salutis animarum; superest, ut exponantur circumstantiæ, ex quibus in præteritis canonizationibus major operis perfectio, adeoque heroicitas desumpta est. Auditores rotæ heroicitatem fidei SS. Petri de Alcantara, et Teresiæ desumpserunt ex desiderio propagationis fidei, et morum reformationis. Munera quoque a servis Dei præstita, et occasiones, in quibus constituti aliquid strenuum gesserunt, argumentum fidei heroicæ suppeditarunt. Iidem auditores in relat. caus. S. Pii V ad fidei excellentiam retulerunt, quod inquisitionis munus, a suprema inquisitione romana demandatum, apud Helveticos, et Bergomi adversus quosdam potentes hæreticos feliciter peregisset, spretis imminentibus carceris, mortisque periculis. Eadem fuit eorumdem sententia in relat. caus. S. Jacobi de Marchia, cum pædicationis munus ingenti labore, et fructu diu obiverit, et de S. Ludovico Bertrando, qui non sine magno vitæ discrimine fidem propagavit, et publica hominum peccata in concionibus in nuntium reprehendit. Item heroicæ fidei adscripserunt quod S. Franciscus Xaverius in nuntium apostolicum pro Indiis electus tot dissitas regiones ingenti populorum conversione, instantibus undique vitæ periculis, peragraverit, ac laboriosissimi itineris causa occubuerit. Cum vero non omnibus Dei servis oblata fuerit occasio fungendi munere inquisitoris, concionatoris, aut nuntii apostolici, et missionarii, aliæ non desunt circumstantiæ, in quibus juxta seriem vitæ, servi Dei constituti, heroicæ fidei speciem exhibuerunt, ut colligere est ex relat. caus. SS. Philippi Nerii, Cajetani, et aliorum. Reliqua opera superius indicata fidem heroicam præ se ferre possunt, si non ordinario, sed perfectiori modo exerceantur.

§ II.

De virtute spei, et ejus heroicitate.

11. 12. Spes definitur a Gersone (*part.* 3, *to. de virtute spei*, *co.* 297), *certa expectatio futuræ beatitudinis proveniens ex gratia, et meritis præcedentibus.* Alias definitiones tradunt Valentia (*t.* 3, *disp.* 2, *quæst.* 1, *punct.* 1), et Salmanticenses (*to.* 3, *in arbore prædicam.* § 3, *n.* 18). Ostendit S. Thomas (2, 2, *q.* 17, *per tot.*), eam esse virtutem, cum faciat actum hominis bonum: theologicam, cum ejus principale objectum sit Deus: distinctam ab aliis virtutibus theologicis, cum faciat, ut homo inhæreat Deo, prout est in nobis principium perfectæ bonitatis, in quantum scilicet per spem divino auxilio innitimur ad beatitudinem consequendam. Addit, eamdem in via generationis esse priorem caritate, quod etiam explicat Tridentinum (*sess.* 6, *to.* 6, *de justificat.*).

13. Actus spei juxta S. Bonaventuram (*in* 3, *l. sent. dist.* 26, *q.* 4) elici possunt formaliter, et virtualiter. Actus formalis alius est interior, cum quis æternam gloriam contemplans, illam divino auxilio adipisci desiderat: alius exterior, cum quis verbis affirmat, se sperare vitam æternam. Actus spei virtualiter elicitur, cum quis externum opus facit, in quo actus spei includitur. In causis servorum Dei habitus spei desumi poterit ex actibus externis formalibus, vel virtualibus.

14. 15. S. Basilius (*hom.* 18 *in S. Gordian. mar. op. to.* 2, *p.* 146, *n.* 5) spem S. Gordii martyris desumit ex tormentorum tolerantia, et ex verbis vivam spem inter tormenta exprimentibus. S. Athanasius (*in vita S. Antoni abb. p.* 803, *n.* 9, *to.* 1, *oper. part.* 2) spei in Deum adscribit victoriam, quam S. Antonius de multitudine dæmonum reportavit, et S. Hieronymus (*in epitaph. Paulæ matris ad Eu-*

stoch. op. t. 1, *col.* 703) refert, Paulam mediis in tribulationibus quædam ex divinis eloquiis spem insinuantibus usurpasse, iisque contra adversa se erexisse. Spes apud S. Antoninum (*in sum. part.* 4, *tit.* 7, *cap.* 2, § 4 *et* 5) est effectiva dilectionis, productiva delectationis, operationis perfectiva, et præmii collativa. Alias qualitates idem sanctus enumerat, quas S. Gregorius explicavit (*l.* 8 *in Job. cap.* 7, *col.* 247, *t.* 1 *oper.*).

16. etc. Habitus spei communis principaliter inclinat ad sperandum ultimum finem; secundario ad speranda media ad illum consequendum. Adjuvat quoque ad spem in Deo collocandam in omni necessitate, et ad sustinenda adversa propter vitam æternam. Habitus heroicus ad hæc ipsa adjuvat, et inclinat, sed cum maxima fiducia, et securitate, incessanter, alacriter et firmissime, prompte, et delectabiliter, aut saltem cum præparatione animi ad eadem. Demum omnia opera bona spem arguunt, sublimia heroicam demonstrant, ut late docent card. de Lauræa (*loc. cit art.* 10), et Maderna (*loc. cit. art.* 4). Auditores rotæ in relat. virtut. S. Teresiæ heroicam hujus spem desumpserunt ex perfecto sperandi modo, cum Deum tanquam finem, bona creata tanquam ad illum consequendum necessaria, vel magis conducentia tantum speraverit, et amaverit, necnon in omni necessitate, et periculo sine ulla dubitatione, et indesinenter ad illum confugerit, in eoque, et propter eum res difficillimas speraverit, et obtinuerit, suæ videlicet religionis reformationem. In relat. caus. S. Ignatii excellentem ejus spem hauserunt ab aspera pœnitentia, perfecta rerum temporalium renuntiatione, magna sui ipsius diffidentia, ex arduis quæ pro Dei gloria, et animarum salute aggressus, et prosecutus est, ex lætitia in adversis, quæ pro Christo, et justitia sustinuit. Similia videre est in relat. caus. SS. Petri de Alcantara, Francisci Xaverii, et aliorum. Ingressus in religionem, et professio in eadem emissa, abdicatis omnibus temporalibus, non ex fine humano, sed ut Deo perfectius serviatur, argumento sunt spei heroicæ apud eosdem auditores in relat. caus. SS. Francisci Borgiæ, Thomæ de Villanova, et aliorum. Aliæ circumstantiæ clariora hujus heroicitatis signa suppeditare possunt. Quod enim S. Aloysius Gonzaga, relicto Marchionatu Castelionensi, nomen dederit Societati Jesu, in qua præclusus est aditus ad dignitates: quod S. Joannes de Deo, audita magistri Avilæ concione, mirum in modum ad Deum conversus religionem fundaverit, et amplexus fuerit; quod S. Francisci religionem ingressus fuerit, iidem auditores retulerunt inter actus spei heroicæ. Similia de S. Hyacintho refert P. Severinus Cracoviensis in ejus vita (*lib.* 1, *c.* 4). Lætitia pariter quam quis ex nuntio vicinæ mortis, et ex mortis meditatione experitur, heroicam spem designat, sicut in relat. caus. SS. Philippi Nerii, Teresiæ, aliorumque testati sunt sæpe laudati rotæ auditores.

20. Spei theologicæ respondet donum timoris, non servilis, sed filialis, et casti, qui sane timor, et spes sibi invicem cohærent, adeoque hoc donum in spem influit, prout ad ejus heroicitatem requiritur.

§ III.

De virtute caritatis in Deum, et ejus heroicitate.

21. etc. Definitur, ***Habitus supernaturalis inclinans ad amandum Deum super omnia amore amicitiæ***, quam definitionem late explicant Salmanticenses (*loc. cit.* § 4, *n.* 21 *et seqq.*). S. Thom. (2, 2, *q.* 23 *et seq. art.* 3) probat, caritatem esse virtutem, omnium excellentissimam, nec sine ipsa dari posse veram virtutum formam. Similia docet card. Bona (*in tract. de princ. vitæ chr. part.* 2, *cap.* 49, *oper. to.* 1). Addit S. Thom. (*ibid. qu.* 24, *art.* 8), caritatem posse in hac vita perfectam esse, vel cum homo studium suum conferat ad vacandum Deo, et rebus divinis, prætermissis aliis, nisi quantum exigit hujus vitæ necessitas, et hæc perfectio non est communis omnibus habentibus caritatem; vel cum quis habitualiter totum cor suum ponat in Deo, ita ut nil cogitet, aut velit, divinæ dilectioni contrarium, quæ perfectio convenit omnibus caritatem habentibus. Idem angelicus Doctor (*opusc.* 61), necnon SS. Bernardus (*lib. de dilig. Deum col.* 589, *vol.* 1), et Bonaventura (*in pharetra divini amoris l.* 2, *c.* 25, *p.* 145, *oper. to.* 6) decem caritatis gradus enumerant, videlicet, languere utiliter: Deum incessanter quærere: operari indesinenter: sustinere sine fatigatione: appetere impatienter: currere velociter: audere vehementer: stringere indissolubiliter: suaviter ardere: similitudo perfecta cum Deo, quantum creaturæ in hac vita competere potest, de qua similitudine loquitur S. Petrus *epist.* 2, *c.* 1: ***Per quem*** (Christus) ***maxima, et pretiosa nobis promissa donavit, ut per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ.*** Ea autem sunt, per quæ homo efficitur principium operationum supernaturalium, et moraliter perfectarum, quarum ratione assimilatur in modo operandi supernaturali divinæ naturæ, et declinat ab operibus concupiscentiæ, et corruptionis.

24. Caritas in voluntate existit, ideoque docet Scacchus (*de not. et sign. sanct. sect.* 3, *c.* 3) desumendam esse ex actibus externis, signanter ex zelo divini cultus, et honoris ex desiderio moriendi, ut fiat omnimoda cum Deo conjunctio; ex gaudio interno, externis signis expresso, dum sermo sit de Deo; ex pace in adversis, et ex lætitia, si contigerit aliquid pro Deo pati: unde dicebat Apostolus *ad Rom.* 8: ***Quis nos separabit a caritate Christi? Tribulatio, an angustia, etc.*** Et rotæ auditores in relat. causæ S. Francisci Xaverii caritatem dixerunt probatam ex præcipuis indiciis, quibus latens in animo clarissime proditur.

25. Cohærenter ad hæc S. Maximus (*hom.* 4, *p.* 24, *to.* 6 *Bibl. PP.*) caritatem S. Petri laudat, quod ***in navi positus considerat Dominum, et amore ejus***,

ductus descendit in mare. S. Agnes in act. apud Surium (*ad diem* 21 *Maji*) juveni ejus amore capto respondit : *Discede a me... Non potero... illum derelinquere, cum quo sum caritate devincta.* S. Hieronymus (*in epitaph. Paulæ ad Eustoch. col.* 688, *oper. to.* 1) nobile dilectionis Dei super omnia exemplum suppeditat, describens Paulæ discessum ab Urbe, ut loca sacra Bethlemitica inviseret, *amorem filiorum majore in Deum amore contemnens.* Plura de martyribus cumulari possent : nam S. Laurentius apud S. Leonem (*in serm. de S. Laurentio p.* 168, *t.* 1, *oper.*) sic tyrannum alloquitur : *Nihil proficis....... Flammis tuis superari caritatis Christi flamma non potuit.* Sed cum hic agatur de confessoribus, habitus communis caritatis erga Deum ex actibus a Scaccho recensitis comprobari poterit; ex quibus pariter dignoscetur habitus ejusdem heroicæ, si frequenter, prompte, alacriter, cum delectatione, in arduis, et cum vitæ, vel bonorum periculo exerceantur. Frequentiam actuum exposcit Scacchus (*loc. cit. p.* 208): arduitatem cum bonorum, et vitæ periculo exponit card. de Lauræa (*in* 3 *lib. sent. t.* 2, *disp.* 32, *ar.* 11, *n.* 330) : promptitudo, et reliqua, heroicitatem caritatis comitantia adscribuntur dono sapientiæ, quod utpote præstantissimum, respondet caritati virtutum nobilissimæ, ut explicant Salmanticenses (*loc. cit.* § 4, *n.* 23) et alii.

26. 27. Ad caritatem Dei pertinent etiam mens in Deum semper intenta, frequens de Deo locutio, continua consideratio bonitatis divinæ et mysteriorum nostræ religionis, præcipue passionis Christi, meditationes ad excitandum in se amorem erga Deum, relatio omnium cogitationum, verborum, et operum in ipsum Deum, gravis molestia ob Christi absentiam, observantia præceptorum, et consiliorum, exstases, raptus et nonnulla signa extrinseca, quibus aliquando Deus internam servorum suorum caritatem manifestare dignatus est. Omnia hæc, et alia plura describunt rotæ auditores in relat. caus. SS. Petri de Alcantara, Isidori, Ludovici Bertrandi, Mariæ Magdalenæ de Pazzis, et aliorum.

§ IV.

De virtute caritatis in proximum, et ejus heroicitate.

28. etc. Sanctus Thomas (2, 2, *q.* 25, *art.* 1) ex illo 1 *Joan.* 4 : *Hoc mandatum habemus a Deo, qui diligit Deum, diligat et fratrem suum*, desumit, habitum caritatis extendi etiam ad dilectionem proximi, tum rationem et modum hujus dilectionis docet (*ibid. q.* 44, *art.* 7). Præceptum amoris proximi per totam resonat sacram Scripturam. *Levit.* 19 dicitur : *Diliges amicum tuum sicut te ipsum. Joann.* 15: *Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.* Plura Cornelius a Lapide (*comm. in Evang. Joan. c.* 13 *v.* 34), aliique interpretes. Caritati erga proximum solent assignari Benevolentia, Beneficentia, et Misericordia, quasi partes potentiales. Sola tamen misericordia ab ea distinguitur; hæc enim juxta S. Thom. (2, 2, *q.* 30, *art.* 3) significat dolorem de miseria aliena, neque est virtus, si dolor sit motus appetitus sensitivi; sed virtus est, si motus appetitus intellectivi, juxta quem alicui displicet malum alienum, a ratione regatur. Docet idem S. Doctor (*ibid. q.* 32, *art.* 1), eleemosynam esse actum caritatis per misericordiam exercitum : inde eleemosynas distinguit in corporales, uti sunt opera misericordiæ corporalia; et in spirituales, quales sunt opera misericordiæ spiritualia. Hæc late exornat Scacchus (*de not. et sign. sanct. sect.* 3, *c.* 4), concludens, potissimum sanctitatis argumentum ab his actibus caritatis in gradu heroico erga proximum inferri; de iisdem vero in causis servorum Dei inquirendum esse juxta uniuscujusque statum, et conditionem. Exemplum heroicæ caritatis in proximum ex operibus misericordiæ corporalibus suppeditat sanctus Gregorius Nazianzenus (*orat.* 20 *de S. Basilio M. t.* 1 *op.*), referens, S. Basilium Magnum, cum civitas Cæsariensis fame rerumque omnium penuria miserrime laboraret, omnia ciborum genera ingenti liberalitate exhibuisse, suisque manibus ministrasse fame languentibus. Similia de S. Paula narrat S. Hieronymus (*in epitaph. Paulæ cit. n.* 5, *col.* 687, *oper. t.* 1) : de S. Odilone S. Petrus Damiani (*in ejus vit. p.* 328) : de S. Martino pontifice S. Thomas de Villanova (*conc.* 2 *de eod. S. pag.* 548). Exemplum heroicæ caritatis ex operibus misericordiæ spiritualibus exhibet S. Fulgentius (*in serm. de S. Steph. protom. to.* 9 *Bibl. PP. pag.* 108), qui observans S. Stephanum protomartyrem pro inimicis orasse, et eorum crudelitatem increpasse: *Ipsa*, inquit, *sancta caritas firmam servavit in oratione patientiam, quæ rigidam tenuit in correctione censuram... ac per hoc sive orando, sive corripiendo, caritatem B. Stephanus reservavit, quia utrobique salutem errantium cogitavit.* Alia de SS. Fidele martyre, Donato, Hilarino, et Vitali videri possunt apud S. Petrum Damiani (*pag.* 277, *to.* 1 *oper.*), de S. Petro apostolo apud S. Ambrosium (*in appen. to.* 2 *oper. col.* 464), de S. Basilio apud S. Gregorium Nazianzenum (*cit. orat. pag.* 346).

34. Caritatis communis erga proximum signa sunt, bona temporalia ad aliorum subsidium erogare, propter eos corpus suum laboribus exponere, errantes corrigere, et ad viam salutis reducere, injurias condonare, salutem animarum curare, et aliis optare, quæ nobis optamus, ut innuit Christus *Matth.* 5, *et* 18. Hæc ipsa erunt signa caritatis heroicæ, si prompte, facile, expedite, jucunde, frequenter præstentur, præcipue si ardua sint, ut late prosequuntur card. de Lauræa (*loc. cit. art.* 12), et Maderna (*loc. cit. art.* 6).

35. 36. Consueverunt rotæ auditores in suis relationibus actus caritatis erga proximum spirituales separare a temporalibus, ut colligere est ex relat. caus. SS. Teresiæ, Mariæ Magdalenæ de Pazzis, Ignatii, aliorumque plurium. Longum nimis esset singulos arduos, et heroicos actus spiritualis in proximum

caritatis, in actis canonizationum descriptos adtexere; ideo ut finis imponatur, frequentes visitationes infirmorum, et carcerum, servitium hospitalibus præstitum, copiosæ eleemosynæ, hospitalium pro infirmis, collegiorum pro juvenibus institutiones, tamquam argumenta heroicæ corporalis caritatis erga proximum passim laudantur in relat. caus. SS. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, Franciscæ Rom. aliorumque plurium.

CAPUT XXIV.

De virtutibus cardinalibus, seu moralibus Prudentia, Justitia, Fortitudine, Temperantia, et earum connexis, de heroicitate uniuscujusque ex ipsis.

§ 1.

De virtute prudentiæ, et ejus partibus, et de ejusdem virtutis heroicitate.

1. Prudentia definitur *recta ratio agibilium;* et ejus objectum est, quidquid agi potest, caditque sub electionem. Alia est carnis, alia spiritus. *Prudentia carnis*, ait Apost. *ad Rom.* 8, *mors est: Prudentia spiritus vita, et pax:* quorum verborum sensum explicat Estius. Utramque fusius exponit S. Basilius (*hom.* 11). Notat S. Augustinus (*l.* 1, *contra Gaudentium c.* 5), malos aliquando in sacris Litteris dici prudentes, sed nunquam innocentes. Triplicem prudentiam distinguit S. Thomas (2, 2, *q.* 47, *art.* 13). Prima falsa, quæ respicit finem malum, et est peccatorum propria. Secunda vera, sed imperfecta, quia vel habet pro fine bonum particulare, vel deficit in principali actu prudentiæ, et hæc est communis bonis, et malis. Tertia perfecta, quæ ad bonum finem totius vitæ dirigit, et in solis justis reperitur, de qua Proverb. 4 dicitur: *Posside prudentiam, etc.* Hanc doctrinam prosequuntur auditores rotæ in relat. caus. S. Ludovici Bertrandi, et aliorum.

2. etc. Prudentia perfecta, de qua solum in præsenti, est norma omnium virtutum moralium, juxta D. Thom. (2, 2, *q.* 166. *art.* 2 *ad* 1) regula quoque est theologicarum, et administra earum exercitationis, apud Rosignolium (*in tract. de action. virtutis l.* 2, *c.* 2 *et seq.*). Ejus actus sunt consultatio, judicium, et imperium; hoc tamen solum est actus proprie elicitus ab habitu prudentiæ. Illius partes aliæ integrales, aliæ potentiales, aliæ subjectivæ in scholis appellantur. Integrales sunt *Memoria, Intelligentia, Docilitas, Solertia, Ratio, Providentia, Circumspectio, Cautio.* Potentiales, *Eubulia, Synesia, Gnome.* Subjectivæ *Monastica, OEconomica, Politica, Militaris:* Omnes fuse explicantur a sæpe cit. angelico Doctore (2, 2, *q.* 47, *art.* 8).

7. etc. Card. de Lauræa (*in* 3 *lib. sent. c.* 12, *disput.* 32, *art.* 13), aliique agentes de canoniz. SS. docent actus prudentiæ christianæ communis esse consultare, judicare, et præcipere de mediis in ordine ad finem supernaturalem: eosdem esse actus prudentiæ heroicæ, si in rebus arduis, facile, expedite, et jucunde exerceantur. Addunt, facilitatem, promptitudinem, et jucunditatem causam habere ab habitu prudentiæ, et a Spiritus Sancti dono, quod dicitur *consilii*, cujus nomine in Scripturis non solum consultatio, sed etiam judicium, et imperium significatur. Concludunt, in causis canoniz. inquirendum esse de iis duntaxat partibus subjectivis, in quibus servus Dei juxta vitæ tenorem potuit se exercere. Animadvertit præterea cit. card. de Lauræa (*loc. cit. n.* 405), omnium aliarum virtutum heroicarum actus dirigi ab heroica prudentia, cui proinde adstipulantur quæcumque de heroicitate Justitiæ, Fortitudinis, et Temperantiæ dicentur. Plura quoque monasticæ, œconomicæ, et politicæ prudentiæ exempla refert D. S. Adelardo abbate Corbejensis scribit S. Pascasius Ratbertus in ejus vita apud Bolland. (*ad diem* 2 *Januarii c.* 5, *n.* 16, *p.* 99) quod *prudentia tanta illi inerat, ut fons consilii ex ejus animo manare videretur.* Similia de S. Basilio narrat Gregorius Nazianzenus (*orat.* 20 *de ejus laudibus pag.* 332, *to.* 1 *op.*). De heroica S. Pauli apostoli prudentia ait S. Joannes Chrysost. *in c.* 1, *epist. ad Rom.* (*homil.* 4, *p.* 455, *to.* 9 *oper.*) *Admiratione digna est Pauli prudentia: quo pacto cum in res duas contrarias incideret, utramque cum omni accuratione perfecerit. Volebat enim et caste loqui, et mordere auditorem, etc.* Monasticæ heroicæ prudentiæ exempla desumere juvat ex actis canonizationum. Auditores rotæ in relat. caus. S. Isidori agricolæ observant, eum horas diei sic distribuisse, ut et Deo perfecte inserviret, et culturæ ad se familiamque sustentandam commode vacaret. Alia ejusdem virtutis exempla videri possunt in relat. caus. B. Æmiliani, et S. Joannis de Deo. Eamdem describit Matthæuccius (*in praxi theolog. de cod. tit.* 2, *c.* 3, § 1, *n.* 23) œconomicæ exempla hauriri possunt ex relat. caus. SS. Jacobi de Marchia, Cajetani, Ignatii, Teresiæ, Philippi Nerii, et Mariæ Magdalenæ de Pazzis, quorum prudentia extollitur, quia vel ordines regulares fundarunt, vel regularibus ita præfuerunt, ut eos ad viam salutis reduxerint, aut salubribus consiliis peccatores, et justos valde juvarunt. Demum prudentiam politicam exhibent relat. caus. SS. Pii V, Caroli Borromæi, et Thomæ de Villanova.

11. 12. Christus Dominus *Matth.* 10: *Estote*, inquit, *prudentes sicut serpentes, et simplices sicut columbæ:* et Apostolus *ad Rom.* 16: *Volo*, ait, *vos sapientes esse in bono, et simplices in malo.* Affirmat S. Thom. (2, 2, *q.* 109, *art.* 2 *ad* 4), simplicitatem dici *per oppositum duplicitati*, eamque, ut conjunctam prudentiæ, extollunt SS. Gregorius (*l.* 10, *in Job. c.* 29, *col.* 360, *op. t.* 1), et Joannes Chrys. (*hom.* 7, *in act. Apost. p.* 59, *op. tom.* 9). Quapropter perfectæ prudentiæ necessaria est simplicitas, quæ in hoc consistit, ut exclusa quacumque duplicitate, nihil proprium quæratur, sed vel Dei gloria, vel

proximorum salus, aut utrumque. Simplicitatis indicia sunt: æqualem se omnibus, et coram omnibus exhibere, et per opera caritatis, si prodesse possit, sine personarum acceptione inservire; semper, et ubique eodem modo se gerere: assidua quoque vultus hilaritas, et alacritas, quæ a conscientiæ alacritate oritur, et candida culpæ confessio simplicitatem indicant, apud S. Gregorium (3 *part. Pastor. c.* 11, *col.* 47, *op. to.* 2), et alios. Si de prudentia, et simplicitate exempla quærantur, adeundæ sunt relat. caus. SS. Francisci de Paula, et Philippi Nerii.

§ II.

De virtute justitiæ, ejus partibus, et heroicitate.

15. etc. Justitia sumi potest large, et stricte. Large sumitur pro quocunque virtutis actu, et hoc modo viri boni in Scripturis appellantur justi, ut Noe *Genes.* 6. Justitia hoc modo sumpta dicitur legalis, ad quam pertinet omnium legum observatio: hinc disputant philosophi, ac theologi, utrum ea sit specialis virtus, a cæteris sejuncta, an potius distincta. Controversiam fuse explicat card. de Aguirre (*in tract. de virt. et vitiis, disp.* 10, *q.* 4, *sect.* 1 *et seqq.*) concludens, justitiam legalem, licet natura sua sit specialis virtus, extensione tamen, sive imperio, et ordinatione esse virtutem generalem. Stricte sumpta definitur ab Ulpiano (*in l. justitia ff. de just. et jur.*): *Constans, ac perpetua voluntas jus suum unicuique tribuens*, quam definitionem approbat S. Thomas (2, 2, *q.* 58, *art.* 1, *in corpore*), si habitus loco actus substituatur. Addit, justitiam se habere ad alterum, cum significet æqualitatem, ac distingui a fortitudine, et temperantia.

16. etc. Justitiæ partes dividuntur in subjectivas, et potentiales. Subjectivæ participant rationem justitiæ particularis per respectum vel totius ad partes, vel partium inter se, et hinc justitia particularis alia dicitur commutativa, quæ inter partes servat æqualitatem rei ad rem; alia distributiva, et servat æqualitatem proportionis ut scilicet unicuique detur secundum sua merita, vel necessitatem. Utramque justitiam respexit Apostolus *ad Rom.* 13 dum ait: *Reddite omnibus debita, etc.* Partes potentiales sunt *Religio, Pietas, Observantia, Obedientia, Gratitudo, Vindicatio, Veritas, Amicitia, Affabilitas, et Liberalitas.* Hæ omnes a propria ratione justitiæ aliquo modo deficiunt, cum nonnullæ debitum præsumant, sed a constitutione æqualitatis deficiant: aliæ æqualitatem constituant, sed a debito deficiant, ut explicat S. Thomas (2, 2, *q.* 80, *art. unic.*), apud quem præcepta decalogi ad justitiam pertinent. Religio definitur virtus, quæ debitum cultum Deo, tanquam primo principio, exhibet, et est quædam protestatio fidei, spei, et caritatis; pietas vero est protestatio caritatis in parentes, et patriam. Observantia est virtus cultum deferens superioribus. Obedientia exequitur præcepta superiorum. Gratitudo benefacientibus gratiam rependit. Vindicatio est specialis virtus pertinens ad peccatorum emendationem, justitiæ conservationem, et Dei honorem. Veritas dicitur, qua quis talem se exhibet, qualis est. Amicitia, seu affabilitas convenientiam ordinis observat. Liberalitas est, qua rebus hujus mundi bene utimur. Desumuntur hæc omnia ex D. Thoma (2, 2, *q.* 108, *art.* 1 *et seqq. q.* 109, *art.* 1 *et seqq. et q.* 117, *art.* 1 *et seqq.*), cujus doctrinam fuse illustrant Salmanticenses (*in cursu theolog. to.* 3, *in Arbore prædicam.* § 7 *et seqq.*), aliique theologi, et sequuntur rotæ auditores in pluribus relat. et quotquot de canonizatione scripserunt. Animadvertit præterea Scacchus (*de not. et sign. sanct. sect.* 4, *c.* 2, *p.* 247), in causis servorum Dei inquirendum esse de justitia, et ejus partibus secundum uniuscujusque statum, et conditionem, quod etiam asseruerunt auditores rotæ in relat. caus. S. Aloysii, et Nicolai Factoris. Laudanda sane S. Pii V gratitudo, et liberalitas, qui ad pontificatum evectus cadaver Pauli IV, a quo purpura donatus fuerat, congruis honoribus sepeliri jussit, ejusque affines, et familiares beneficiis auxit. Talem quoque se exhibuit erga Joann. Hieronymum Albanum comitem Bergomensem, et quendam rusticum, quorum beneficio jampridem paratam ab hæreticis necem effugerat.

21. etc. S. Bernardus *serm. in Oct. Epiph.* (*n.* 4, *col.* 811, *oper. vol.* 1) *Magnæ*, inquit, *humilitatis est inferiorem se exhibere æquali, aut æqualem inferiori. Maxima, et plena justitia est se inferiorem exhibere etiam ipsi inferiori.* Justitia hic large sumitur, in quo sensu accipitur pro quocunque actu virtutis, adeoque, etiam humilitatis. Pressius de justitia loquitur S. Petrus Chrysol. (*ser.* 145 *de generat. Christi to.* 7 *Bibl. PP. pag.* 956) in illud Matthæi: *Joseph vir ejus cum esset justus, etc.* Ubi justitiam cum pietate conjungens, *penes Deum*, ait, *neque pietas sine justitia est, neque sine pietate justitia. Joseph ergo merito justus, quia pius; et pius quia justus.* Si alia ad partes potentiales justitiæ pertinentia quærantur, præsto est epitaphium Paulæ, in quo S. Hieronymus (*n.* 10, *col.* 692, *oper. vol* 1) de ejus religione, et observantia insigne perhibet testimonium. S. Zeno Veronensis episcopus, et martyr (*serm.* 1 *de Abraham p.* 10) miris laudibus prosequitur heroicam Abrahæ obedientiam, cum, jubente Deo, paratum se præbuerit ad unicum filium immolandum. Quam accepta sit Deo virtus obedientiæ, ostendit vita S. Dosithei monachi inserta sermonibus S. Dorothei (*pag.* 139), in qua Dositheus, licet juvenis, visus est *inter cæteros patres sanctos astans.... pro sola obedientiæ indiscussa observatione.* De veritate S. Cypriani testatur S. Maximus Tauriniensis (*serm.* 6 *de S. Cypriani in anecdot. Murat. to.* 1, *pag.* 69), *quod fuit in eo cordis, ac linguæ simplex consensus, atque indivisa societas.* Celeberrima est apud patres S. Paulini Nolani episcopi liberalitas: *Paulinus noster*, ait S. Augustinus (*lib.* 1 *de civit. Dei tom.* 10), *ex opulentissimo di-*

vite, voluntate pauperrimus, et copiosissime sanctus. Similia de S. Antonio refert S. Athanasius. Alia heroicæ justitiæ, et annexarum virtutum exempla legi possunt apud card. de Lauræa (*loc. cit.*); nonnulla in decursu dabuntur. Interim adnotare sufficiat, heroicos esse justitiæ, et annexarum virtutum actus, si prompte, facile, et cum delectatione exerceantur, præsertim in rebus arduis.

§ III.

De virtute fortitudinis, ejus partibus, et heroicitate.

27. etc. Sanctus Gregorius fortitudinem justorum describens (*lib.* 7 *mor. c.* 21, *col.* 221, *oper. to.* 1), *justorum*, inquit, *fortitudo est carnem vincere.... Reproborum.... transitoria sine cessatione diligere.* Large, et stricte fortitudo christiana sumi potest. Large complectitur omnes virtutes. Stricte definiri potest, virtus firmans animum ad agendum, vel patiendum ea quæ rectæ rationi sunt consentanea. Hæc virtus facit hominem bonum, et opus ejus bonum reddit, cum tollat difficultatem impedientem, ne voluntas in rebus humanis rectitudinem rationis sequatur. Fortitudo præterea sumi potest, vel prout significat, quandam animi firmitatem, et sic est conditio cujuslibet virtutis; vel prout significat firmitatem tantum in sustinendis, et repellendis iis, in quibus difficillimum est firmitatem habere, et hoc modo sumpta est specialis virtus, cujus munus est cohibere timores, præcipue mortis, moderari audaciam, ejusque principalis actus est sustinere. Nullas habet partes subjectivas, sed integrales, videlicet *Fiduciam*, *Magnificentiam*, *Patientiam*, *Perseverantiam.* Hæ quidem partes integrales fortitudinis sunt, si ad materiam fortitudinis propriam, id est pericula mortis, coarctentur; si vero ad alias materias referantur, in quibus sit minus periculi, erunt virtutes distinctæ, ac solum fortitudini adjunctæ, ut secundarium principali. Hæc est D. Thomæ doctrina, quam illustrat Rosignolius (*tractat. de actionib. virt. lib.* 2, *c.* 11.), et sequuntur rotæ auditores in relat. causæ sanctæ Mariæ Magdalenæ de Pazzis, et aliorum, iisque adhæserunt omnes de canoniz. SS. scribendi.

32. Actus fortitudinis christianæ communes sunt, ardua tam de præcepto, quam de consilio, juxta rectam rationem ob finem supernaturalem aggredi, et mala propter Deum patienter tolerare. Sunt autem actus fortitudinis hæroicæ, si prompte, facile, hilariter, etiam cum bonorum, et vitæ periculo exhibeantur, et huic virtuti respondit Spiritus Sancti donum, quod pariter dicitur fortitudo, ut innuit S. Thom. (*in* 3, *dist.* 34, *q.* 3, *art.* 1, *q.* 1 *ad* 3).

33. etc. Heroica martyrum facinora superius relata sunt, cum de martyrio ageretur: plura hauriri possunt ex SS. Leone (*in ser.* 83 *de S. Laurent. mart. c.* 2), Augustino (*ser.* 276, *cap.* 2, *col.* 1112 *oper. tom.* 5), aliisque. De confessoribus plura inferius dabuntur. Interim juvat nonnulla de horum patientia, et perseverantia exponere. S. Gregorius (*dialogor. l.* 4, *c.* 15, *col.* 396, *oper. to.* 2) de transitu Romulæ ancillæ Dei, *multis*, ait, *annis in lectulo decumbens pene omni jacebat membrorum officio destituta: nec tamen hæc eadem ejus mentem ad impatientiam flagella perduxerunt.* De S. Paula testatur S. Hieronymus quod, *inter doloris aculeos, quos mira patientia sustinebat, quasi apertos sibi cœlos aspicere, etc.* Similia de S. Romualdo narrat B. Petrus Damiani (*in ejus vita c.* 4, *oper. to.* 2): *Prorsus*, inquit S. Bernardus, *absque perseverantia, nec qui pugnat, victoriam, nec palmam victor consequitur... Tolle perseverantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo.* Hæc quæ de perseverantia prædicat S. Bernardus (*ep.* 129, *n.* 2, *col.* 139, *vol.* 1 *oper.*) in SS. Paula (*in ejus epitaph. ad Eustoch. col.* 718), et Hilarione (*in ejus vita. t.* 2 *ope. col.* 17) laudat S. Hieronymus, et in S. Antonio S. Athanasius (*in ejus vita n.* 93, *pag.* 864, *oper. to.* 1, *par.* 2). Cætera ad materiam virtutis fortitudinis spectantia desumantur ex relationibus caus. SS. Francisci Xaverii, Pii V, Jacobi de Marchia, Cajetani, Ignatii, Philippi Nerii, et aliorum.

§ IV.

De virtute temperantiæ, ejus partibus et heroicitate.

37. etc. Temperantia *sacratæ vinculo caritatis*, ait S. Ambrosius, *mysteriorumque cœlestium negligit corporis voluptates.* Fusius eam describunt SS. Augustinus (*de morib. eccl. c.* 19, *col.* 700, *oper. to.* 1 *et l.* 1, *de lib. arb. c.* 13, *col.* 580, *loc. cit.*) et Prosper (*l.* 3 *de vita contempl. c.* 19, *pag.* 92), S. Thomas (2, 2, *q.* 141, *art.* 1 *et* 2) probat esse virtutem, et quidem specialem cum refrænet appetitum ab iis, quæ maxime hominem alliciunt, adeoque versari præcipue circa concupiscentiam, et delectationem, et ex consequenti circa tristitiam ortam ex absentia delectationum. Addit, temperantiam accipere necessitatem hujus vitæ sicut regulam delectabilium, ut his tantum utatur, quantum necessitas vitæ requirit. Præterea esse virtutem cardinalem, sed minus excellentem aliis virtutibus cardinalibus, et theologicis. Ejus partes integrales sunt *Honestas*, *et Verecundia.* Subjectivæ, *Abstinentia*, *Sobrietas*, *Castitas*, quæ etiam *Pudicitia*, *et Virginitas*, appellantur. Potentiales, *Continentia*, *Mansuetudo*, *Clementia*, *Modestia*, *Humilitas*, *Studiositas*, *Eutrapelia*, *et Simplicitas.* Hæ vero partes potentiales aliquo modo a vera temperantiæ ratione deficiunt. Legi possunt D. Thom. (2, 2, *q.* 143, *art. unic.*), Matthæuccius (*in pract. theologo-canon. tit.* 2, *cap.* 3, § 4), aliique de canoniz. scribentes.

40. etc. Honestas *quasi honoris status*, dicitur ex Isidoro (*lib.* 10 *orig.*). Honestas generatim sumpta

concidit cum virtute, et sic non est pars alicujus virtutis, sed genus ad omnes. Sed cum moralis honestas in ea virtute potissimum eluceat, quæ omne homini turpissimum repellit, qualis est temperantia, idcirco oportet, ut in hoc potissimum honestas splendeat, ejusque pars dicatur, ut ostendit S. Thomas (2, 2, *q.* 145, *art.* 1 et *seq.*), ulterius docens, verecundiam cum sit timor alicujus turpis, quod potest exprobrari, non esse stricte virtutem, sed late, prout est passio laudabilis. Addit, esse solum dispositionem ad temperantiam, ac differe a pœnitentia, cum hæc respiciat turpe factum, ut præteritum; illa, ut præsens. Apud eundem S. Doctorem (2, 2, *q.* 146, *art.* 1), abstinentia significat subtractionem ciborum, et hoc modo non designat virtutem, neque virtutis actum, nisi ratione regatur, si scilicet abstinentia fiat cum hilaritate mentis, et propter gloriam Dei: unde est specialis virtus. Sobrietas quoque est specialis virtus, et pars temperantiæ, cum conservet bonum rationis adversus species impedimentum a nimio vini potu descendens. Castitas est virtus ab abstinentia distincta, cum concupiscentiam et delectationem venereorum refrænet. Pudicitia ad castitatem ordinatur, tamquam exprimens quamdam ejus circumstantiam, cum solum respiciat signa venereorum. Virginitas est specialis virtus, quæ hominem ab experimento venereæ voluntatis conservat immunem. Partes potentiales temperantiæ ab eodem S. Doctore (2, 2, *q.* 155, *art.* 1 *et seqq.*) fuse explicantur. Continentia apud ipsum resistit delectationibus tactus: Clementia moderatur externas punitiones: Mansuetudo passionem iræ diminuit: Modestia modum ponit iis, quæ sunt mediocria, et quibus non ita difficile est modum ponere. De humanitate infra agemus; hic adnotare fas sit, ab ipsa refrænare animum, ne immoderate tendat in excelsa. Studiositas voluntatem, et appetitum revocat a vana curiositate. Eutrapelia refrænat hominem ab immoderatione laudorum. Parcitas demum, sive simplicitas, vel moderatio est virtus, per quam quis moderate externis rebus utitur.

44. De temperantia, eique annexis inquirendum est in causis servorum Dei juxta horum statum, et conditionem. Jam vero communis christianæ temperantiæ actus erunt, ea exercere, quæ ad ipsam, et virtutes ei annexas pertinent. Et hæc ipsa erunt actus heroicæ temperantiæ, si prompte, expedite, et delectabiliter etiam cum discrimine corporalis salutis ac vitæ ex Spiritus Sancti dono timoris, quod juxta D. Thomam (2, 2, *q.* 141, *art.* 1), temperantiæ respondit, exerceantur.

45. 46. Plura de heroicæ temperantiæ actibus exponentur inferius, cum de carnis mortificatione sermo erit. Nunc pauca delibare liceat de quorundam sanctorum jejuniis, et austeritatibus. De S. Joanne Baptista hæc prædicat S. Ambrosius (*ser.* 52, *n.* 4, *col.* 462, *in append. to.* 2 *oper.*): *Fuit utique jejunus.. Esca autem ejus erant locustæ, et mel sylvestre.* S. Gregorius Nazianz. (*orat.* 20 *in ejus laud. pag.* 357) de S. Basilio, *necessariis*, inquit, *tantum cibis, quandiu licebat, vitam tolerabat... Suavissima cœna, et obsonium panis et sal.* Similia de S. Benedicto narrat S. Gregorius (*dial. lib.* 2, *c.* 1, *col.* 209, *oper. to.* 2), de S. Romualdo B. Petrus Damiani (*in ejus vita c.* 52), de S. Francisco S. Bonaventura (*in ejus legenda c.* 5, *p.* 302, *oper. to.* 7). Quod ad alias auctoritates spectat, hic satis sit attingere ea, quæ fuse narrat S, Joannes Climacus *in scala paradisi* (*gradu* 5, *pag.* 115), ubi locum describens, quem carcerem pœnitentiæ appellabant: *Vidi*, ait, *quosdam ex innocentibus illis reis tota nocte ad usque mane sub diu immotis pedibus stantes, et miserabiliter cum somno, et natura luctantes, vique hujus pene fractos, dum nullam sibi penitus quietem indulgerent*, etc.

47. etc. Nonnulla hic adnotanda supersunt de Humilitate, Castitate, Pudicitia, et Virginitate. Humilitatem commendavit Christus *Matth.* 11. *Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde.* Super quo textu S. Thomas (2, 2, *q.* 161, *art.* 5 *ad* 4) scribit: *Dicendum, quod ideo Christus præcipue nobis humilitatem commendavit, quia per hoc maxime removetur impedimentum humanæ salutis.* Concors est doctorum sententia *in cap. Audivimus de rel. et vener. Sanctor.* in causis beatificationis, et canonizationis inquirendum esse de humilitate, quod adnotarunt etiam auditores rotæ in relat. caus. SS. Francisci Xaverii, et Raymundi. Humilitas alia est philosophica lumine naturali nota; alia christiana, per fidem cognita, et ad finem supernaturalem directa. Hæc rursus alia communis, et cuilibet christiano sub præcepto necessaria, qua homo superbiam fugit: alia perfectorum, quæ honores etiam debitos rejicit. Glossa super illud *Matth.* 3: *Sic enim decet nos implere omnem justitiam*, tres humilitatis gradus assignat respectu illius, cui humilis se subdit. *Primus est subdere se majori, et se non præferre æquali... Secundus subdere se æquali, nec præferre se minori... Tertius subesse minori.* Juxta ordinem actionum, quibus ad perfectissimum humilitatis gradum pervenitur, septem apud sanctum Anselmum assignantur; scilicet, peccatorem, et contemptibilem se agnoscere: de suis peccatis, et imperfectionibus dolere: eadem confiteri velle, ut alii defectus nostros agnoscant: pati, ut ab aliis nobis objiciantur: aut ab aliis pro culpa contemnamur: et de hoc gaudere. Secundum comparationem vero actuum interiorum ad exteriores, vel contra, duodecim humilitatis gradus a S. Bernardo recensentur. Ii sunt, corde, et corpore semper humilitatem ostendere: pauca, et rationabilia verba loqui: in risum non facile prorumpere: tacere usque ad interrogationem: servare regulam communitatis, et monasterii: se credere, et confiteri cæteris viliorem, inutilem quoque, et indignum: confiteri peccata: obedire, non obsequi propriæ voluntati: timere Deum. Omnia hæc fuse explicat D. Thomas. Notandum tamen, humilitatem medium tenere inter exsuperantiam, et defectum. Quocirca

actus externi in humilitate exsuperantes, vel deficientes peccata sunt, et adversantur regulæ prudentiæ. In actibus internis respectu Dei nullus esse potest excessus, ut notat card, de Aguirre (*in tract. de virt. et vitiis disput.* 4, *sect.* 4, *n.* 42, *et* 43). Addit S. Thomas (2, 2, *q.* 161, *art.* 3), in exterioribus humilitatis actibus moderationem esse adhibendam.

52. etc. Cum gradibus humilitatis concordant actus, qui præcipue in examinandis servorum Dei causis occurrunt. Ii sunt, sincera sui abjectio; se aliis inferiorem credere, et ostendere moderate: propriam voluntatem abdicare, et divinæ subjicere: in obedientia constanter amplecti patientiam: inferiorem locum juxta munus, et dignitatem sibi sumere: honores declinare: nil propter humanam gloriam operari: officia et dignitates recusare, nisi urgeat obedientia, vel superiorum auctoritas: linguam coercere: risum, et ineptam lætitiam cohibere: ostentationem vitare: vilibus, et modestis uti vestibus: demissum, et abjectum in omnibus apparere. Quæ quidem omnia in sacris Litteris suadentur. Subdit Matthæuccius (*in pract. theologo-canon. tit.* 2, *c.* 3, § 4, *num.* 87), perspicuam esse humilitatem, si de iis constet: heroicos vero esse hos actus, si non modo ad finem supernaturalem dirigantur, sed etiam prompte, delectabiliter, expedite, etiam in arduis eliciantur, affirmat card. de Lauræa (*in 3 lib. sent. to.* 2, *disp.* 32, *art.* 16, § 1), heroicitatem adscribens donis timoris Dei, vel sapientiæ, et consilii, quod innuit etiam S. Bernardus (*ser.* 34, *in Cantic. vol.* 1 *op. n.* 3, *col.* 1398), humilitatem S. Joannis Baptistæ extollit S. Ambrosius (*sermone* 52, *n.* 4, *col.* 462 *op. to.* 2). *Quæ major*, inquit, *humilitas in Propheta, quam contemptis mollibus vestimentis, pilorum asperitate vestiri.* Similia de eodem Christi præcursore (*hom.* 11 *in c.* 3, *v.* 11 *Matt. oper. to.* 7, *n.* 4, p. 153), ac de S. Paulo (*hom.* 2, *n.* 4, *pag.* 440 *op. to.* 9) prædicat S. Joannes Chrysostomus. Innumera pene sunt heroicæ humilitatis ex fuga gloriæ exempla. Præclara de S. Hilarione refert S. Hieronymus (*in ejus vita n.* 30, *col.* 29 *op. to.* 2), de sancto Benedicto S. Gregorius (*dialog. lib.* 2, *c.* 1, *col.* 209 *op. tom.* 2), de S. Barbatiano B. Petrus Damiani (*serm.* 65 *de eod. op. to.* 2), de S. Bernardo Alanus (*in ejus vita c.* 27, *col.* 1285 *in quod append.*), de S. Francisco S. Bonaventura (*in ejus legenda c.* 7, *pag.* 304 *oper. tom.* 7). Plura exhibet card. de Lauræa (*in 3 lib. sent. to.* 2, *disp.* 32, *art.* 16): alia suppeditant auditores rotæ in relat. caus. SS. Petri de Alcantara, Francisci Xaverii, et Franciscæ Romanæ.

56. Pudicitia ad castitatem refertur, non quasi virtus ab ea distincta, sed ut exprimens quandam ejus circumstantiam, videlicet abstinentia a signis externis, qualia sunt frequens conversatio cum personis alterius sexus, et similia, de qua re plura Theophilus Raynaudus (*ope. to.* 12, *pag.* 270 *et seq.*). Castitas est virtus carnalium voluptatum moderatrix: et est triplex: conjugalis, vidualis et virginalis. Castitas virginalis *Angelica portio* appellatur a S. August. (*in lib. de sanct. virginit. c.* 13, *col.* 345, *to.* 6 *oper.*). In tanta fuit reverentia apud Romanos, ut nefas putarent virginem inviolatam morti tradere, quod subinde antiquatum putat Baronius (*in not. ad diem* 3 *Sept.*), cum plurimæ virgines christianæ martyrium Romæ subierunt absque virginitatis detrimento. Affirmat S. Thom. (2, 2, *q.* 152, *art.* 5), virginitatem in genere castitatis esse excellentissimam, idque affirmaverit ven. Beda apud S. Vincentium Ferrerium (*in serm. de S. Martha*). Exempla heroicæ castitatis, cujusque generis, legi possunt apud card. de Lauræa (*in 3 lib. sent. to.* 2, *disp.* 32, *art.* 16, § 2), juxta quem actus heroici sunt fugere mente, et corpore, prompte, delectabiliter, et expedite actus venereos, licet fuga esset cum periculo cujuscumque incommodi, etiam mortis; fatetur tamen, castitatem non semper esse debere conjunctam cum ejusmodi periculo, ut sit heroica.

57. 58. Conjugalis considerari potest in matrimonio rato, et in consummato. Verum fuisse matrimonium inter beatissimam Virginem, et sanctum Josephum, constat *Matth.* 1: *Joseph fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* Illibatam in eo servatam fuisse virginitatem, tenet fides catholica, et admittunt Lutherani, et Calvinistæ, licet ex voto servatam nolint contra patrum auctoritatem, et assertionem B. Virginis *Luc.* 1: *Quomodo fiet illud, quoniam virum non cognosco?* Pia quoque traditio est, nullum antea matrimonium a sancto Josepho cum alia contractum fuisse, ideoque et ipsum obiisse virginem, ut insinuant SS. Hieronymus (*advers. Helvidium n.* 19, *col.* 227, *to.* 2), et Petrus Damiani (*opus.* 17 *de cælib. sacerd. c.* 3, *oper. tom.* 3). Quærunt theologi, quomodo inter eos verum cum virginitatis voto steterit matrimonium? S. Thomas (*in 4 sent. dist.* 30, *q.* 2, *art.* 1, *quæstiunc.* 2 *ad.* 2), sentit, quod *B. Virgo, antequam contraheret cum Joseph, fuit certificata divinitus, quod Joseph in simili proposito erat*, scilicet, quod nunquam petiturus esset debitum, vel quod esset virginitatis votum emissurus: docet præterea, Dei Matrem virginitatem non absolute ante desponsationem, sed postea illam vovisse. Virginitatem quoque in matrimonio servarunt SS. Cæcilia, Chunegundis, aliique apud Baronium (*ad an.* 450, *n.* 17 *et ad an.* 453, *n.* 20), Surium (*ad diem* 9 *Januar.*), et Scacchum (*de not. et sign. sanct. sect.* 6, *c.* 6, *pag.* 476 *et seqq.*). Pendet adhuc in congregatione rituum resolutio dubii super virtutibus ven. Sebastiani de Apparitio ordinum Minorum. Cum enim antequam religionem ingrederetur, duplex matrimonium contraxisset, et neutri debitum reddidisset, promotores fidei eum peccasse dixerunt, quia non constabat de uxorum consensu. Multa attulerunt postulatores, ut difficultati satisfacerent, quibus accesserunt suffragia Academiarum Parisiensis, Salmanticensis, et Patavinæ; sed expectandum est judicium sacræ congregationis. Continentiam maritalem

donum Dei esse affirmavit sanctus Augustinus (*de contin. c.* 1, *col.* 397, *op. to.* 6), et Volaterranus (*lib.* 22 *comment. Urbanor. in Urbano V*) narrat, S. Franciscam Romanam, ut urentem libidinem reprimeret, cum viro debitum conjugale petenti redderet, ardens laridum ad uterum applicasse, quod ad insigne castitatis conjugalis exemplum referunt auditores rotæ in relat. causæ ipsius. Suadet Apostolus 1 *ad Cor.* 7, ut conjuges ad tempus se contineant, ut orationi vacent, et jejunio, adeoque, deficiente incontinentiæ periculo, heroicum est se continere per totam vitam, ut explicant Estius, et Cornelius a Lapide. Profecto Ecclesia indulget conjugibus, ut per duos menses primam debiti redditionem suspendant deliberaturi, an velint religionem ingredi. Et Tobias junior, *Tob.* 6 *et* 8 suadente angelo Raphaele, tribus diebus cum Sara uxore orationi vacavit, antequam matrimonium consummaret. Quorum exemplo se conformarunt S. Birgitta, et Ulfo vir, ut dicitur in bull. canoniz. ejusdem. Quæ quidem omnia probant castitatis conjugalis in matrimonio consummato excellentiam. Et ex his postulatores causæ beati Petri Forerii adversus promotoris fidei oppositiones demonstrarunt, eum non imprudenter pluribus conjugatis continentiam suasisse.

59. S. Hieronymus (*in Jovin. lib.* 1, *col.* 310, *op. to.* 2,) pluribus exemplis ostendit, castitatem vidualem, id est abstinentiam ab aliis nuptiis, etiam apud ethnicos in magna fuisse existimatione. Vidua jure civili jubebatur virum defunctum per annum lugere, et a nuptiis abstinere, quod tamen sacri canones relaxarunt, licet Ecclesia, interdicta parocho benedictione secundarum nuptiarum, has æque, ac primas non probet. Scribit S. Augustinus (*in lib. de bono vid. c.* 4, *col.* 371, *oper. tom.* 6), viduitatem præferendam esse secundis nuptiis, has tamen non improbandas. Porro post heroicas in viduitate res gestas nonnullæ viduæ inter sanctas relatæ fuerunt, ut Elisabetha, Hedwigis, Birgitta, et Francisca Romana.

60. 61. Superest inquirendum, quomodo, virginitas probari possit, cum de hac interdum in causis servorum Dei agatur. Plura describunt medici virginitatis signa, quæ legi possunt apud Gasparem a Rejes (*jucun. dat. qu. elisio campo q.* 38 *et* 39), et Zacchiam (*in q. medico-legal. l.* 4, *tit.* 2, *q.* 1 *et seq.*). Auditores rotæ in relat. caus. S. Thomæ de Villanova (*tit. de castitate pag.* 619 *et seqq.*) virginitatis probationem desumpserunt ex concordi omnium consensu: in relatione caus. S. Pii V (*tit. de temperantia*) multum detulerunt attestationibus confessariorum, testibus ex publica voce, et fama, et relationibus chirurgorum, qui cadaver secuerant; addiderunt conjecturas desumptas ex ingressu in religionem ab ineunte ætate, ex voto castitatis, ex odio adversus vitia carnis, ex pudore eximio, et similibus. In relat. caus. S. Philippi Nerii servatam ab eo virginitatem asseruerunt ex eo quod mulieribus sollicitantibus strenue restiterit, et verbis, ac factis candorem puritatis semper ostenderit, et omnibus insinuaverit, quin etiam ex eo quod ipsemet quibusdam manifestaverit, se castitatem perpetuo conservasse: absurdum quippe esset, non præstare fidem dictis eorum, de quorum sanctitate ex tot aliis constat documentis. Ex his omnibus apparet, rem esse difficilis probationis, et in ea per conjecturas procedendum esse, pluresque conjungi debere, ut de servata virginitate judicium ferri possit. Profecto sanctus Ambrosius (*in ejus orat. funebri l.* 1, *n.* 52, *col.* 1128, *oper. tom.* 2), cum virginitatem sui fratris prædicaret, probationem a conjecturis, et præsumptionibus desumpsit. Et ita se gessit S. Gregorius Nazianz. (*orat.* 20 *de laud. S. Basilii M.*) extollens virginitatem sancti Basilii. Tandem si quæ stuprum per vim patiatur, virginitatis prærogativam non amittit. *Si invitam jusseris violari*, ait S. Lucia ad tyrannum, *castitas mihi duplicabitur ad coronam;* nam juxta doctrinam D. Thom. (2, 2, *q.* 152, *art.* 1,) integritas corporis per accidens se habet ad virginitatem.

CAPUT XXV.

De oratione, et ejusdem speciebus, et ejus necessitate in Dei servis beatificandis, et canonizandis.

1. Fides est fundamentum orationis: unde Apostolus *ad Rom.* 10: *Quomodo*, inquit, *invocabunt, in quem non crediderunt?* Affectus vero orandi, cum procedat ex impulsu colendi Deum, est actus a religione elicitus, cujus munus est colere Deum, ut docet sanct. Thom. (2, 2, *q.* 83, *art.* 3, *et q.* 81, *art.* 5), quin etiam card. Bona (*in tract. de princ. vitæ Christ. p.* 1, *c.* 50) affirmat, omnium virtutum actus in oratione exerceri.

2. Orationis studium in canonizandis maximopere commendari docent card. de Lauræa (*in* 3 *lib. sent. t.* 2, *disp.* 32, *art.* 9, § *unic. n.* 136), Matthæuccius (*in pract. theologo-can. tit.* 2, *c.* 3, § 2, *n.* 22 *ad* 27), et rotæ auditores in relat. caus. SS. Paschalis Baylon, Felicis a Cantalicio, aliorumque plurium, et desumitur ex bull. canoniz. SS. Thomæ episcopi Herfordiensis (*const.* 60, *p.* 132, *cod. canoniz.*), Ludovici Tolosani (*const.* 56, *p.* 123 *eod. cod.*) et aliorum.

3. etc. Juxta S. Joannem Damascenum oratio dicitur ascensio mentis ad Deum, vel juxta S. Basilium collocutio cum Deo. Dividitur vero in mentalem, in meditativam, et contemplativam; in publicam, et privatam; in orationem laudis, gratiarum actionis, et petitionis. Vocalis est, quæ voce exprimitur, ita tamen ut mens ori conjuncta sit, ut monet S. Augustinus (*in psal.* 118, *ser.* 29, *n.* 1, *col.* 1353, *oper. tom.* 4,). Mentalis sine voce sensibili peragitur. Meditativa est attenta cogitatio alicujus mysterii fidei, vel cujuslibet rei revelatæ, et fit ratiocinando, et procedendo ab una re ad aliam. Contemplativa definitur a sanct. Thom. (*Contemplatio*

divinæ veritatis). In qua quidem intervenit actus intellectus credendo, et meditando veritatem; et voluntatis, eandem veritatem diligendo, uti docet idem sanct. Doctor (*loc. cit. art.* 1). Publica est, quæ fit ab Ecclesiæ ministris nomine ejusdem : privata fit a persona privata pro se, vel pro aliis. Oratio laudis, gratiarum actionis, et petitionis dignoscitur ex terminis, et ex pluribus Scripturæ locis.

8. etc. His prælibatis, indubitatum est ex D. Thom. (*in* 4, *dist.* 15, *q.* 4, *art.* 1, *quæstiunc.* 3), et aliis, orationem necessariam esse ad salutem æternam consequendam, et orationem vocalem utilem esse. Solum disputant theologi, an adsit præceptum privatæ orationis vocalis. Negat Suarez (*de relig. t.* 2, *l.* 3 *de orat. vocal. in communi*, *cap.* 6), cum præceptum orandi sufficienter adimpleri possit per orationem mentalem, quod etiam sentire videtur S. Thomas (2, 2, *q.* 83, *art.* 12). Affirmat contra card. de Lauræa (*opusc.* 1 *de orat. c.* 7) ex illo Christi *Luc.* 11 : *Cum oratis, dicite: Pater noster, etc.* Quidquid sit de hac controversia, in beatificando, aut canonizando non cujuscunque vocalis orationis ratio haberi potest, sed tantum excellentis, et perfectæ, ideoque heroicæ, pro qua necessaria quidem est attentio quoad verba, horum sensum, et quoad finem; sed hæc utpote interna, ab Ecclesia directe cognosci nequeunt; ideoque excellentia orationis vocalis indirecte ab actibus externis hauriri potest, puta ex lacrymis, ex corporis compositione, ex loco, tempore, et assiduitate orationis, ut explicat Scacchus (*de not. et sign. sanct. sect.* 5, *cap.* 4); sed assiduitas non est certo tempori alligata, ut innuit sanctus Augustinus, et post ipsum S. Thom. (*loc. cit. art.* 14) et alii. Plura hujusmodi orationis exempla cumulari possent : illustria de SS. Luca juniori Thaumaturgo, Romualdo, Pio V, Simeone juniori Stylita, et Stephano fundatore ordinis Grandimontensis, legi possunt apud Bollandianos. Ex quibus sane exemplis ii, qui in causis beatificationis, et canonizationis suffragium præstare debent, dignoscere poterunt quænam privata vocalis oratio excellens, perfecta, et heroica dici possit, deducto ab actibus externis argumento. Cum vero in oratione animadvertendum sit, quis oretur; oratio enim ad Deum dirigitur, ut ad causam primam, et auctorem gratiæ, et gloriæ, ac beneficiorum omnium; ad sanctos vero, ut pro nobis apud ipsum intercedant, hic exponere juvat controversiam in congregatione rituum excitatam, et ex incongrua intercessoris invocatione petitam.

17. etc. Quædam Dei serva in ditione Florentina se privata vocali oratione commendaverat Fr. Hieronymo Savonarolæ defuncto. Eam peccasse dixit Benedictus XIV, tunc fidei promotor; nam licet pro Savonarola plures editæ fuissent apologiæ, constabat nihilominus eundem duosque socios fuisse brachio sæculari traditos, strangulatos, et combustos Florentiæ, postquam judices ab Alexandro VI, delegati processum adversus ipsos ediderant. Præterea non obtemperasse mandatis Pontificis, prophetam se a Deo missum dixisse, et alia patrasse, de quibus Raynaldus (*in annal. ad an.* 1497, *n.* 17 *et seq.*) et Spondanus (*in contin. annal. Baronii ad an.* 1498, *n.* 7, *et* 8). Reposuerunt postulatores, non esse exploratum, Dei servam preces exhibuisse Savonarolæ; tum asseruerunt, hunc viventem fama sanctitatis claruisse, testibus Philippo Comineo, Gotofredo, aliisque pluribus : item in communione Romanæ Ecclesiæ, susceptisque sacramentis, et indulgentia plenaria obiisse, juxta Joannem Picum, et alios : adeoque Dei servam per illas preces non peccasse; cum juxta Suarez (*de relig. tom.* 2, *l.* 1, *c.* 10, *sub n.* 24) a peccato excusetur, qui private colit defunctum, de cujus æterna salute opinio adsit valde probabilis. Addiderunt, etiam S. Philippum Nerium in sacrario sui cubiculi retinuisse imaginem Savonarolæ radiato capite depictam, cumque acris de doctrina, et libris ejusdem controversia agitaretur, Deum orasse, ne opera hæc prohiberentur Deoque revelante, cognovisse non esse prohibita, ut habetur in ejus vita a Gallonio scripta. Major suffragantium numerus vim responsionis confitebatur; sed cum de causa Savonarolæ, ac sociorum simul obiter nonnulli verba facere cœpissent, Benedictus XIII, ne quæstio de eorum condemnatione revivisceret, imposito silentio super illis servæ Dei precibus, decrevit, ut ad ulteriora procederetur, quod confirmavit Clemens XII.

21. Privatæ vocali orationi succedit publica, et communis, de qua S. Thom. (2, 2, *q.* 83, *art.* 12) *oportet*, ait, *quod talis oratio innotescat toti populo, pro quo profertur.* Ecclesia hujusmodi orationem nonnullis præcepit, ut officium divinum clericis, et religiosis. In re, de qua nunc agitur, nil superesse videtur adnotandum, cum publicæ vocali orationi applicari possint, quæ dicta sunt de privata. Si quis excellentiam hujus publicæ orationis dignoscere cupiat, adeat bullas canoniz. SS. Petri de Morono, et Ludovici episcopi Tolosani, ac legendam S. Francisci a S. Bonaventura editam.

CAPUT XXVI.

De mentali oratione; triplici vita, activa, contemplativa, et mixta; statibus incipientium, proficientium, et perfectorum, et aliis nonnullis ad orationem vocalem, et mentalem pertinentibus.

1. etc. Mentalis oratio vocalem antecellit, juxta S. Thom. (2, 2, *q.* 182, *art.* 2 *ad* 3). Et David quidem *Psal.* 138, dicebat : *Da mihi intellectum, et custodiam illam in toto corde meo*, et similia alibi. Necessariam esse omnibus orationem, constat. *Eccl.* 18, *et Luc.* 18 : *Oportet semper orare, et non deficere*, et S. Joannes Chrys. (*hom.* 1 *de precat. pag.* 780, *oper. to.* 2): *Quicumque*, ait, *Deum non precatur.... mortuus est.* Disputant theologi, an ullum sit præceptum orationis mentalis. Qua quidem in re

satis est ut nonnulla attingantur. Meditatio non est pro salute æterna simpliciter necessaria. Christus enim interrogatus: *Quid faciendo vitam æternam possidebo?* respondit: *serva mandata.* Legi possunt Suar. (*tom.* 1, *de relig. lib.* 2, *c.* 4), Theophilus Raynaud. (*t.* 15, *suor. op. in opere cui titulus:* Heteroclita spiritulia *pag.* 158), et Hurtad. (*trac. de vero martyr. digres.* 4, *de Choro ecclesiast. sect.* 2, *p.* 304), apud quem temeritate notatur propositio asserens, neminem salvari posse, nisi quotidie per aliquod tempus vacet orationi mentali. Nec ullum datur universale præceptum orationis mentalis; sed divino, et naturali præcepto orandi Deum satisfit per orationem mentalem, aut vocalem: excipiuntur tamen ii, qui, speciali voto, vel instituto ad mentalem obligantur. Necessaria tamen potest esse *secundum quid*, ut loquuntur theologi, ac de consilio saltem implicito, ad obtinendam perfectionem, sed potissimum quoad religiosos, ut fatetur Hurtado (*loc. cit. pag.* 305).

4. etc. Ut id facilius explicetur, prænotandum est primo, triplicem esse vitam; activam, contemplativam, et mixtam: Contemplativam præferendam activæ: mixtam vero esse utraque perfectiorem. Enim vero, qui continuo operum misericordiæ, et virtutum erga Deum, et proximum exercitio vacant, vitam activam agere dicuntur. Contemplativam ducunt, qui considerationi Dei, ac divinorum, et rerum omnium revelatarum sincere addicti sunt. Demum, qui hæc omnia peragunt, vitam mixtam trahere dicuntur. Omnia fuse persequitur incertus auctor *tract. de modo bene vivendi inter opera S. Bernardi.* Vitam contemplativam perfectiorem esse activa desumitur ex S. Gregorio (*in Ezech. l.* 2, *hom.* 2, *n.* 9, *col.* 1324, *op. t.* 1), et fuse docent SS. Augustinus (*in Joan. tract.* 124, *n.* 4, *col.* 820, *op. t.* 3), et Thom. (1 *part. q.* 20, *ar.* 4 *ad* 3), animadvertentes, Christum amatum fuisse a Petro plus cæteris, per quem significatur vita activa: sed plus cæteris a Christo dilectum Joannem, per quem denotatur vita contemplativa. Denum excellentior est vita mixta, quia ex utraque consurgit, et in utraque se exercuit Christus, et post ipsum Apostoli, aliique sancti. Consentit S. Augustinus (*de civit. Dei l.* 19, *cap.* 19, *col.* 563, *oper. to.* 7), qui expendens illud Apostoli, *qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*, addit, episcopum vacare debere vitæ mixtæ, et hanc se elegisse fatetur S. Gregor. Nazian. (*apud Bol. tom.* 2, *ad diem* 9 *Maji, c.* 2, *pag.* 432). De hac vita insignia referuntur in bull. canoniz. S. Cajetani. Prænotandum secundo: theologos de oratione agentes sæpe loqui de triplici statu, incipientium, proficientium, et perfectorum: necnon de triplici vita purgativa, illuminativa, et unitiva. Quocirca Innocentius XI inter alias proscripsit hanc Michaelis de Molino propositionem: *Tres illæ viæ... sunt absurdum maximum, quod dictum fuerit in mystica.* Porro incipientes sunt, qui justificationem obtinuerunt, sed passiones ita moderatas non habent, ut tentationes faciles superent: ad hos pertinet via purgativa. Proficientes habent passiones aliquantum moderatas, ut facile a peccatis mortalibus, non a venialibus abstineant: et ad hos spectat via illuminativa. Perfecti demum pace fruuntur et in Deum principaliter intendunt: et ad hos pertinet via unitiva. Hæc fuse explicat Suarez (*to.* 2, *de relig. l.* 2, *de orat. c.* 11, *n.* 3), et clare desumuntur ex D. Thoma (2, 2, *q.* 24, *art.* 9). Prænotandum est tertio, per meditationem acquiri aliquam conjunctionem cum Deo; sed per contemplationem perfectos contemplativos Deo perfecte uniri, et hanc unionem dici *mysticam*, de qua plura S. Gregorius Nazianz. (*orat.* 11). Eadem facit unum unitate spiritus inter Deum, et animam: *Qui autem adhæret Domino*, ait Apost. 1 *ad Corint.* 6, *unus spiritus est.* Causæ morales, et proximæ unionis ex parte animæ juxta D. Thom. (*in* 3 *part. q.* 6, *art.* 6 *ad* 1) sunt perfecta contemplatio, et perfecta caritas. Ex parte Dei est influxus ejus in animam per dona Spiritus Sancti: illuminans intellectum ad se sublimius cognoscendum, et inflammans voluntatem ad ardentius amandum. Plura videri possunt in bull. canoniz. S. Rosæ Limanæ. Prænotandum quarto, duplicem a mysticis distingui contemplationem, acquisitam videlicet, et infusam, et hanc appellant mysticam theologiam, desponsationem animæ cum Deo, et similia. Describitur: *Simplex intellectualis intuitus cum sapida dilectione divinorum, aliorumque revelatorum, procedens a Deo speciali modo applicante intellectum ad intuendum, et voluntatem ad intelligendum ea revelata, et concurrente ad eos actus per dona Spiritus Sancti: intellectum, et sapientiam cum magna illustratione intellectus, et inflammatione voluntatis.* Hæc dona explicat S. Thomas (2, 2, *q.* 8, *ar.* 1). Docent theologi, utramque contemplationem in pluribus convenire, cum utraque in subjecto contemplante nonnullas dispositiones requirat; sed differre in pluribus, cum infusa multo plures in eodem subjecto dispositiones exigat. Docent præterea, infusam contemplationem interdum concedi perfectis, aliquando non perfectis, ut incipientibus, de qua re S. Gregorius (*lib.* 2, *homil.* 5, *in Ezechiel. n.* 19, *col.* 1361, *op. to.* 1).

8. Hæc ex card. de Lauræa desumpta huc allata sunt, non animo agendi ex professo de oratione, vel de contemplativis, aut statuendi, hos duntaxat inter beatos, et sanctos esse referendos, cum in horum numero sint etiam plerique non contemplativi, ut idem card. notavit: sed ut consultores congregationis rituum compendium præ oculis habere possint pertinens ad meditationem, et contemplationem, cum de his non solum agatur in causis servorum Dei contemplativorum, sed etiam in causis eorum, qui contemplativi non fuerunt; nam juxta D. Thom. (2, 2, *q.* 81, *art.* 1 *ad* 5) contemplativum denotat habitum.

9. Confessariorum, et directorum spiritualium examen valde conferre potest in causis servorum Dei ad dignoscendas eorumdem meditationes, et

contemplationes. Poterunt etiam agnosci ex iis, quæ servi Dei de propriis meditationibus, et contemplationibus, superiorum jussu, scripserint, ut colligere est ex secunda relatione auditorum rotæ de virtutibus S. Teresiæ. Deficientibus his probationibus, cum judicium desumendum sit ab externis, desumi poterit ab exstasibus, et raptibus si forte contingant, quemadmodum in S. Francisco contigisse refert S. Bonaventura (*in ejus legenda c.* 10, *p.* 312, *oper. to.* 7). Item ex tempore, quo servi Dei in meditatione, et contemplatione permanent. Profecto mentalis oratio, quæcunque sit, diu durare non solet; dicitur enim Apocal. 8 : ***Factum est silentium in cælo quasi media hora***, quod de contemplatione explicat S. Gregorius (*loc. cit. homil.* 2, *n.* 14, *col.* 1327). Hæc regulariter intelligenda sunt de acquisita; nam infusa durat, quamdiu a Deo conservatur, ut explicat card. de Lauræa (*opus.* 2, *c.* 12, *et opus.* 6, *c.* 10 *de orat.*), et constat ex bull. canonizat. SS. Ludovici Bertrandi, Paschalis Baylon, et Petri de Alcantara; ex relat. caus. S. Francisci Xaverii, et ex processibus causæ S. Aloysii Gonzagæ.

10. etc. Attendendæ quoque videntur aliæ externæ circumstantiæ, ut si Dei servus orans ostenderit vultum tamquam flamma accensum, veluti de S. Aloysio testatus est ven. card. Bellarminus in ejus causa; vel si tempore hyemis in oratione perstiterit, quin frigore affligeretur, sicuti de eodem scribit P. Platus in ejus vita. De lacrymis tam in oratione vocali quam in mentali effusis ratio habenda est. Celebres sunt lacrymarum gratia abbates Paulus Nazarbensis, et Thallelæus Cilix apud Rosweydum (*l.* 10, *c.* 41, *p.* 867). Eodem dono claruisse S. Laurentium Justinianum testatur Bernardus Justinianus in ejus vita. Insignia de S. Thoma Aquinate, et Poppone, videre est apud Bollandiam. Alia exempla suppeditat vetus, et novum Testamentum. Docent Ascetici, momentum non in lacrymis, sed in earum fine constituendum esse, et cavenda duo extrema, complacentiæ, scilicet, et arrogantiæ, pusillanimitatis, et diffidentiæ. Legatur cardinalis Bona. Abbas Blosius monet in lacrymis modum adhibendum esse, et Stephanus Tornacensis: *In oratione*, inquit, *lacrymæ spontaneæ, ne rejiciantur spontaneè, ne cogantur invitæ*, neve sint hominum spectacula. Plura edixerunt Joannes Climacus, et Theophilus Raynaudus. Ex quibus omnibus perspicuum est, non affectatum lacrymarum profluvium esse excellentis orationis argumentum. Videatur ven. Ludovicus a Ponte (*in opere cui titulus:* Guida spirituale *tract.* 1, *de lacry. cap.* 17). Aliquando Deus in sanctis suis mirabilis splendore vultus, et consimilibus signis manifestare dignatus est, quam grata sibi, et accepta sit servorum suorum oratio. De S. Philippo Nerio legitur, quod *sacrum faciens mira undique luce fulgere visus est*. Similia referuntur de SS. Martino episcopo, et Rosa Limana, ac de B. Ambrosio Sandonio. Duo hic supernaturalia signa referre juvat. In secunda relat. de virtutibus S. Teresiæ affirmant auditores rotæ, plures testes de visu deposuisse, ejus faciem, cum orationi vacaret, solis instar sæpius resplenduisse. Angelus Victorius medicus testatur, se in sectione cadaveris S. Philippi Nerii, inter alias supernaturales affectiones, invenisse duas costas ex orationis, ac divini amoris fervore fractas, ac ita divisas, ut pars a parte distaret.

CAPUT XXVII.

De Sacramentorum frequentia, pœnitentiæ videlicet, et Eucharistiæ in servis Dei beatificandis, et canonizandis requisita.

1. etc. Sacramentorum pœnitentiæ et Eucharistiæ usus est internæ delectationis, et suavitatis signum, et ex eo consurgit religionis virtus in gradu heroico. Docet Schacchus (*de not. et sign. sanct. sect.* 5, *c.* 3), sacramenti pœnitentiæ non ex cæremonia, aut consuetudine, frequentiam esse maximum sanctitatis argumentum, licet servi Dei peccata duntaxat venialia commiserint : frequentem vero Eucharistiæ sumptionem in canonizando, ac fere quotidianam missæ celebrationem in sacerdotibus, vel episcopis pariter canonizandis esse exquirendam. Addit, hanc sanctitatis notam ex frequenti Eucharistiæ sumptione, et quotidiana missæ celebratione locum sibi vindicare, si conjuncta fuerint cum debitis circumstantiis, devotionis videlicet, et præparationis. Omnia hæc satis explorata sunt ex bullis canoniz. SS. Birgittæ, Thomæ Aquinatis, Caroli Borromæi, et aliorum, necnon ex aliis actis plurium causarum. Accedit ratio theologica; licet enim peccata venialia non sint materia necessaria, sed tantum sufficiens sacramenti pœnitentiæ, docet tamen concilium Tridentinum *sess.* 14 *de Pœnit. cap.* 5, utilem, et piam esse eorum confessionem; quam etiam antea insinuaverat S. Bonaventura (*in* 4 *sent. dist.* 17, *par.* 3, *art.* 2, *q.* 1). Et hujus confessionis exemplum extat in act. S. Segolenæ abbatissæ sæcul. VIII apud Mabillon. (*in sæc.* 3, *Bened. et in* 1, *præfat. ad illud*).

5. 6. Frequens Eucharistiæ communio in usu fuit apud antiquos fideles, cum in act. Apost. legatur : ***Erant perseverantes in doctrina Apostolorum, et communicatione fractionis panis.*** Sæculo Ecclesiæ quarto mos quotidie communicandi Romæ observabatur, teste S. Hieronymo (*ep.* 50 ad *Pammach. n.* 15, *col.* 225, *op. tom.* 1) : immo in toto Occidente, juxta S. Ambrosium (*de Sacr. l.* 5, *c.* 4, *n.* 25, *col.* 378, *op. tom.* 2). Et concilium Tridentinum (*sess.* 13, *cap.* 8) non semel fidelibus frequentem Communionem insinuat. Docet S. Thom. (3 *par. qu.* 80, *art.* 10), utilem esse usum Eucharistiæ, cujus virtus est hominibus salutaris; magnam vero devotionem in sumente requiri. Consentit S. Bonaventura (*in* 4 *sent. dist.* 12, *par.* 2, *q.* 1), et cohæret decretum ab Innocentio XI editum 12 *Febr.* 1679. Ex his omnibus perspicuum est,

frequentem, aut quotidianam Eucharistiæ sumptionem in servis Dei beatificandis, de quorum virtutibus aliunde constat, argumentum esse sanctitatis, præcipue si confessarii, aut directores spirituales frequentiam consuluerint. Hæc tamen dicta ita intelligantur, ut si aliquando Dei servus a quotidiana, et frequentissima Eucharistiæ sumptione, reverentiæ, et timoris gratia, abstinuerint, nullum inde adversus ejus sanctitatem, et in suscipienda Eucharistia fervorem desumi valeat argumentum, ut colligere est ex SS. Augustino (*epist.* 54, *col.* 125, *op. tom.* 2), et Thoma (*loc. cit. ad* 3). Joannes Major quotidianam commendat Communionem, si devotio inde augeatur, et Joannes Reulinus Cluniacensis monachus sapienter monet, posse contingere, ut quis vacando a sacramenti receptione, illud deinde reverentius sumat; sed cavendum, ne per hoc habituatio ad bonum, ut ipse loquitur, subtrahatur. Docet quoque Roderic. fructuosius esse, impellente caritate, missam frequentius celebrare, quam præ timore, et reverentia omittere, cum quo concordat D. Thom. (*loc. supra cit. ad* 3). Sed ex his prædicta non infirmantur, cum ea procedant non de longa abstinentia ab Eucharistia, sed de quadam intermissione ob timorem, et reverentiam erga augustissimum Sacramentum. Hæc locum habent etiam in frequenti, et quotidiana missæ celebratione; si enim Apostolorum tempore fideles quotidie corpus Christi sumebant, asserendum quoque videtur, sacerdotes, et episcopos missam quotidie celebrasse. De hoc testimonium perhibens S. Irenæus: *Ideo nos quoque*, ait, *offerre vult munus ad altare, frequenter sine intermissione.* Id ipsum colligitur ex act. S. Andreæ apud Surium (*ad diem* 30 *Nov. t.* 6), et ex S. Cypriano (*epist.* 77, *col.* 329). Ferunt card. Cajetanum *in commentar. ad D. Tho.* docuisse, sacerdotem nunquam celebrantem ad summum peccare venialiter, sed hanc sententiam jussu S. Pii V fuisse expunctam. Profecto Innocentius III *in cap. Dolentes de celeb. Mis.* graviter increpat, presbyteros, et prælatos, qui missarum solemnia vix quater in anno celebrant. Et concilium Tridentinum loquens de presbyteris simplicibus *sess.* 23 *de ref. cap.* 14, hæc habet: *Curet episcopus, ut ii, saltem diebus Dominicis, et festis solemnibus, si autem curam habuerit animarum, tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant, missam celebrent.* S. Thom. (*in* 3 *part. q.* 82, *art.* 10) improbat, sacerdotem posse omnino a consecratione licite abstinere, nisi teneatur ex cura sibi commissa celebrare; et sacramenta populo administrare. Quapropter ex quotidiana, vel fere quotidiana missæ celebratione in causis servorum Dei sacerdotum, vel episcoporum, indicium, et nota sanctitatis hauriri poterit.

7. S. Ignatium cum sociis Romæ primum, deinde in reliquis orbis catholici partibus frequentem confessionis, et Eucharistiæ usum restituisse, scribit P. Maffejus in ejus vita; Launojus tamen contendit, quod Parisiis ab aliis restitutum duntaxat fuerit. Quidquid de hoc sit, propagatio frequentiæ Sacramentorum S. Ignatio utique, ac Societati ab eo institutæ debetur, ut legitur in lectionibus officii, quod in ejus festo celebratur. Sanctus quoque Cajetanus sodales oratorii Vicentini, cui ante suæ religionis institutionem adscribi voluit, ad frequentiam Sacramentorum induxit, ut dicitur in relat. auditorum rotæ, et bull. canonizat. Qui plura de quotidiana missæ celebratione desiderat, adeat Benedicti XIV opus *de Sacrificio missæ* (*par.* 4, *sect.* 2, *n.* 12).

8. Hic quæstio occurrit, an, et quomodo antiqui monachi, anachoretæ, eremitæ, et solitarii sacramenta pœnitentiæ et Eucharistiæ susceperint, et quatenus aut non susceperint, aut raro, quomodo nonnulli inter sanctos adscripti sint. Scacchus (*de not. et sign. sanct. sect.* 6, *c.* 5, *pag.* 458) quæstionem resolvit putans, eos a susceptione sacramentorum excusari posse *quando nec christianorum loca frequentiora habebantur, nec sacerdotum copia.* Verum, ut distincte procedatur, hanc difficultatem non ingerunt monachi, qui in cœnobiis sub cura abbatis degebant, nec Lauritæ, qui a cœnobiis pergebant ad habitandum in lauris, id est cellis separatis sub unius præsidis cura, neque inclusi, neque solitarii, sive eremitæ qui non longe a monasteriis, aut vicis vel oppidis vivebant; sed tantum anachoretæ, et solitarii, qui seorsum in speluncis, et antris, et a cœtu aliorum hominum semoti habitabant.

9. etc. Monachi siquidem, licet juxta veterem disciplinam, ut plurimum laici essent, et præ humilitate ad sacros ordines ascendere recusarent, in Ecclesiam tamen conveniebant, et statis temporibus sacerdotem advocabant, qui ipsis Sacramenta ministraret, veluti referunt Palladius, et Rosweydus. Additur, memoratam disciplinam non fuisse perpetuam, nec universalem. Nam cum, teste S. Cyrillo (*in ep. ad episc. Libyæ et Pentap. p.* 211, *to.* 5, *par.* 2) monachi ægre ferentes impudentiam quorumdam presbyterorum, ad sacramenta ipsis ministranda accedentium, sacris assistere recusarent; hinc factum est, ut ex monachis aliquis ad sacerdotium assumi cœperit, qui illud ministerium obiret, ut colligitur ex vita S. Apollonis, seu Apollonii. Et cohærenter ad hæc Gennadius, et Rosweydus quosdam memorant monachos sacerdotali charactere insignitos. Item, quamvis Arcani disciplina multa nobis celaverit sacramenta: in eo tamen, quod ad monachos attinet, testis est S. Basilius (*regul. brev.* 287, *p.* 516, *t.* 2 *oper.*), eos hoc sacramento usos fuisse, cum in regulis brevioribus moneat: *Peccata iis confiteri necesse est, quibus mysteriorum Dei concredita dispensatio est.* Ex his omnibus colligitur, monachos sub abbatis, vel præsidis cura in cœnobiis commorantes, potuisse sacramenta pœnitentiæ, et Eucharistiæ commode percipere, et frequenter percepisse, cum *in lib. de vitis Patrum* monachi dicantur Sabbathi die, et Dominico ad ecclesiam accedere consuevisse, quod asserit etiam

8. Pastor monachus apud Rufinum Aquilejensem.

13. 14. Lauræ, teste S. Cyrillo (*in vita S. Sabæ ad Surium*) differebant a cœnobiis, quod in his vita communis, in illis separata in cellis distinctis ageretur. Advertit tamen Thomassinus, nemini licuisse e monasterio in lauras secedere, nisi prius in monasterio virtutibus excultus esset. Apud S. Cyrill. cit. (*in Euthymio apud Bolland. t.* 2 *ad diem* 20 *Jan.*) hæc erat vivendi ratio in lauris, ut quinque diebus hebdomadæ unusquisque in cella manens sileret, pane et aqua, ac dactylis contentus, Sabbatho, et Dominica in ecclesiam veniret, perceptaque Eucharistia, cocto uteretur in cœnobio, et sumeret parum vini, ut eruitur etiam ex vita S. Euthymii apud Surium (*loc. cit.*), et Bolland. (*loc. cit.*) adeoque degentes in lauris commoditate percipiendi sacramenta non caruerunt, ut late prosequitur Giballinus. Laurarum exemplum extat adhuc in monte Luco apud Spoletum, quem locum describit Pius II (*in commen. l.* 2, *pag.* 41), ibique nonnulli vivunt sub regula S. Isaac abbatis, cujus meminit S. Gregorius (*l.* 3 *dialog. c.* 14), et martyrol. Rom. (*ad diem* 11 *Apr.*). Hi eremitæ subsunt episcopo, sed habent præpositum, cui obediunt. Plures sunt laici, quam sacerdotes : ecclesiam habent communem, in quam conveniunt, orant, et sacramenta percipiunt. Differunt ab antiquis Lauritis, quod non teneantur prius in monasterio se exercere, quam in eremum secedant.

15. 16. Tres erant inclusorum ordines. Primum monachorum, qui permittente abbate, se in cella monasterii includebant ; alter pariter monachorum, qui ex eadem permissione ad alium migrabant locum, in quo se includerent ; tertius eorum, qui divino impulsu non longe a monasteriis sub alicujus patris spiritualis regimine se includebant. Horum vitam describit Palladius Galata apud Rosweydum ; Giballinus vero, et Clericatus ostendunt eos commode potuisse sacramenta percipere, et revera percepisse. Idem dicendum de solitariis, seu eremitis habitantibus non longe a monasteriis, vel vicis, aut pagis, cujus rei documenta videre est apud Contelorium, Cassianum, et Morinum. Concludendum itaque, antiquos monachos, et cæteros recensitos sacramenta frequenter sumpsisse, ut congestis exemplis illustrat Theophilus Raynaudus.

17. etc. Difficultas itaque reducitur ad solitarios eremitas, sive anachoretas, qui intrantes vastissimas solitudines, longissime ab urbibus, oppidis, et monasteriis, incogniti omnino vivebant, de quibus S. Hieronymus, aliique veteres scriptores, quorum vitam describit Petrus Sutor. Hos ad ecclesiam accessisse, aut presbyteris ad ipsos aditum patuisse probari nequit. Hinc difficultas invalescit, quo modo sacramenta pœnitentiæ, et Eucharistiæ reciperent. Testatur S. Augustinus (*l.* 1 *de morib. eccles. c.* 31, *n.* 66), eos vitam sanctissimam duxisse. Pœnitentiæ itaque sacramento non indigebant, licet forte leviter peccassent, cum juxta theologos peccata venialia non sint materia necessaria hujus sacramenti. Quod si quis in peccatum lethale lapsus esset, credibile admodum est, a spelunca discessisse, ut conscientiam sacra Exomologesi expiaret, licet id ignoretur : neque enim omnia, quæ servi Dei gesserunt, litteris consignata sunt, ut sapienter advertit Sarnellus. Quod ad sacram Communionem spectat, Sozomenus initia hujus solitariæ vitæ refert ad tempora persecutionum, quam subinde alii amplexi sunt. Jam vero testatur S. Basilius (*in epist. ad Cæsariam* 93, *col.* 196), hos omnes consuevisse panem consecratum secum deferre, quo reficerentur, quam disciplinam exornant cardinales Baronius, et Bona. Rursus teste Dionysio Alexandrino apud Eusebium, in more positum erat, ut ad absentes Eucharistia etiam per laicos mitteretur; quod etiam eruitur ex Palladio. Quapropter alterutro ex his modis anachoretæ in solitudinibus viventes sacram Communionem frequenter recipere poterant. Plura exempla colligit Clericatus, quibus ostenditur, vel pios, et religiosos homines, Spiritu Sancto dirigente, ad solitarios accessisse, ut eis sacramenta ministrarent ; aut Angelos ipsos Eucharistiam præbuisse. Tandem theologi, duce Thoma (3 *part. q.* 80, *art.* 11, *in corpore*) docent, Communionem necessariam esse necessitate medii, vel in re, vel in voto. Quare affirmat Raynaudus, quod *alios* (eremitas) *a frequentia communicandi excusabat defectus sacerdotis, qui sacramenta porrigeret; quæ tamen, cum se dabat occasio, sumebant avidissime.* Et, ut constet, sanctos de quibus loquimur, non fuisse a perceptione sacramentorum undequaque segregatos, refert Palladius, Ptolemæum in eremum secessisse ; *ubi abalienatus a doctrina, et congressione virorum sanctorum, et utilitate, continua sacramentorum communione, a recta via usque adeo recessit, ut, quod nonnulli dicunt impii, casu omnia fieri, is quoque infelix id fateretur.*

CAPUT XXVIII.

De carnis, et corporis mortificatione.

1. Nonnulla de jejuniis, et austeritatibus superius dicta sunt, cum de virtute temperantiæ ageretur, sed cum, teste Scaccho, in causis servorum Dei sedulo expendenda sit carnis mortificatio, idcirco expedit, ut alia de eadem adnectantur.

2. 3. De jejunio dicitur *Tob.* 12: *Bona est oratio cum jejunio.* Eoque usi sunt Ninivitæ prædicante Jona, ac præcipiente rege, quem Tirinus ait fuisse Sardanapalum. Prima cilicii mentio occurrit *Genes.* 37, cum illo Jacob se induisse dicitur, putans filium suum Joseph a feris devoratum. Frequens fuit cilicii usus regi David, aliisque in veteri Testamento. Et S. Joannes Baptista *Matth.* 3 vestimentum de pilis camelorum, ac zonam pelliceam circa lumbos gestasse dicitur. Duplex quippe est ciliciorum forma : una est indumentum asperum e pilis caprarum, aut aliorum animalium contextum. Altera est catenula,

duobus circiter ab hinc sæculis inventa; instar cinctorii ex filo ferreo, vel aurichalco, aut argento compacta.

4. etc. His generaliter præmissis, inquirendum est, quid sit mortificatio, in quibus consistat, an sit necessaria, quomodo sancti ea usi sint, et quo pacto in canonizandis requiratur. Mortificatio itaque est cura, et studium, adhibitis opportunis cautionibus, ne concupiscentia spiritui obsistat, eique dominetur, cum sane adversus ipsum gerat bellum quotidianum, ut innuunt SS. Petrus et Paulus, quibus consentiunt concilium Tridentinum (*in decreto de peccato originali*), S. Prosper, seu Promerius, et Cassianus. Consistit autem in abstinentia, jejunio, cilicio, vigiliis, chameuniis, spontaneis verberationibus, vulgo *disciplinæ*, et similibus, quibus caro affligitur, ut significat Apost. 1 *ad Cor.* 9 et 2 *ad Cor.* 6, cui obsequuntur SS. Hieronymus (*in comment. ad Corinth.*), Ambrosius (*in* 1 *ad Corinth. c.* 9, *v.* 27), et Augustinus (*in tract. de cantico novo c.* 3).

7. etc. Nulla apud hos patres, neque in antiquioribus Ecclesiæ monumentis occurrit mentio spontaneæ verberationis, adeoque dubium insurgit, an inter modos carnem mortificandi approbatos ab Ecclesia sit recensenda. Morinus flagrorum aliena manu usum admittit, Jacobus Boyleau *disciplinarum* sponte, seu propria manu inflictarum BB. Dominicum Loricatum et Petrum Damianum facit auctores, contendens, flagra ante hos in usu fuisse, sed ita, ut quis ab alio vapularet, adeoque innuit, spontaneas disciplinas non esse omnino approbandas, præcipue cum oculis officiant, et super lumbos femorales inflictæ ad venerem incitent, ut ait ipse, et prosequuntur Meimbomus, et Bartholinus. Sed card. Baronius (*in annal. ad an.* 1056, *n.* 7), Damianum asserit duntaxat propagatorem; idemque Damianus quosdam monachos hujusmodi *disciplinis* adversos confutavit. Iisdem usi sunt Guido Pomposejanus, S. Poppo abbates, quod satis est, ne Dominicus, et Petrus auctores dicantur, ut notavit Mabillonius, cui adhæret Graveson. Sed quidquid sit de institutione, profecto antiquiores regulæ monasticæ verberationes, et flagra in monachum peccantem statuerunt, et juxta libros pœnitentiales, aliquando pœnitentes ad pedes confessarii se prosternebant, ut virgis cæderentur. Similia leguntur in vita S. Ludovici regis Galliæ apud Bolland. (*ad diem* 25 *Aug. t.* 5, *p.* 547). Quapropter pius, et laudabilis est etiam usus spontanearum verberationum, ut prosequitur Mabillonius (*præf.* 1 *ad sæc. VI Bened. n.* 41). Præcipue cum B. Petrus Damiani, aliique sanctitate insignes, illas in usu habuerint apud eumdem Mabill. (*loc. cit.*), et abbatem Guidonem Grandum : et Perusini, Rainerio eremita Perusino monente, Immolenses, Bononienses, aliique huic usui morem gesserint, teste Sigonio. Spernendæ vero sunt oppositiones petitæ a detrimento oculorum, et incitamento ad libidinem : vix enim invenitur, qui hæc experiatur; quod si experiretur, deberet ab iis abstinere, aut locum verberationis mutare. Nec urget constitutio Clementis VI prohibens, ne de cætero Christi fideles verberationibus utantur. Edita enim est adversus hæreticos Flagellantes, quorum depravatos mores, et impia atque hæretica dogmata referunt Spondanus, et Josephus Bingamus. Ex qua proinde nihil inferri potest adversus piam sanctorum consuetudinem se flagris percutiendi ad domandam concupiscentiam, ut fuse explicat Gretserus, qui etiam Joannem Gersonem accusat, quasi spotaneam verberationem, ut inhumanam, rejecerit. Sed advertit Theophilus Raynaudus, Gersonem non improbasse hunc usum, sed timuisse, ne sub umbra pœnitentium, qui se cædentes S. Vincentium Ferrerium sequebantur, hæresis Flagellantium revivisceret. Porro spontaneas verberationes laudant auditores rotæ in relat. causæ S. Ludovici Bertrandi.

12. 13. Mortificatio carnis, præter jejunia, et cætera, quæ ab Ecclesia præcipiuntur, non est, juxta Bellarminum (*de septem verbis Domini l.* 2, *c.* 10), necessaria ad salutem æternam, sed ad christianam perfectionem assequendam, ut ab exemplo Apostoli argumentatur Estius, et desumitur ex S. Prospero, et ex aliis patribus apud Dandinum, quibus consentit Rosignolius. Sic, ut quis christiana temperantia prædictus dicatur, non oportet, ut ab omnibus licitis voluptatibus abstineat, bene vero, si ad illius apicem aspiret, veluti ratiocinatur card. de Aguirre.

14. etc. Quomodo autem in hac corporis afflictatione nonnulli sancti se exercuerint, describit Theodoretus, ex quo intelligimus, S. Jacobum Nisibenum, interdicto sibi ignis usu toto vitæ tempore, humi discubuisse, nec aliis vestibus, quam pellibus caprinis usum fuisse : S. Julianum comedisse panem ex furfure miliario confectum, et fere ab omni potu abstinuisse. Similia refert de SS. Eusebio, Publico, aliisque pluribus, qui incredibili fere austeritate corpus macerarunt. Admirabilem abstinentiam S. Pauli eremitæ, et quorundam monachorum testatur S. Hieronymus (*n.* 5, *col.* 15, *t.* 2 *op.*) qui mira etiam de S. Hilarione describit. Inediam, et vigilias S. Antonii describit S. Athanasius (*in ejus vita apud Bolland. ad diem* 17 *Jan. t.* 2, *c.* 2, *pag.* 123). Alia dat card. de Lauræa. Concordant bull. canoniz. SS. Bernardi, Edmundi episcopi Cantuarien. et aliorum apud Scacchum, quibus addi possunt aliæ SS. Francisci Assisien. Petri de Alcan. et Rosæ Limanæ, cujus miras corporis macerationes exponit etiam laudatus card. de Lauræa. Qui plura velit, adeat relationes auditorum rotæ in causis SS. Pii V, Caroli Borromæi, aliorumque plurium, necnon vitam S. Francisci Salesii, ex quibus profecto discimus, canonizatos sive pontifices, sive confessores, sive virgines macerationi corporis studuisse.

18. 19. Superest expendendum, an, et quomodo in canonizando necessaria sit carnis, et corporis mortificatio, ita ut, ea deficiente, ad ulteriora in

causa non sit procedendum. Porro, si sermo sit de his, qui a corporis mortificatione adeo abstinuerunt, ut illud plus æquo dilexerint, et ultra necessitatem aluerint, eorum causa non poterit ulteriorem habere progressum, licet aliis eximiis operibus esset instructa. Et huc spectant, quæ de cura corporis habenda docuerunt SS. Gregor. Nazianz. (*orat.* 44, *op. to.* 1, *pag.* 705), et Basilius. Idem dicendum videtur de iis, qui etsi corpori non nimis indulserint, ejus tamen macerationi non vacarunt, necessariæ, ut quis ad apicem christianæ perfectionis deveniat, sine qua in Ecclesia militante nemo in album sanctorum refertur. Addendum, difficillime, teste Gersonio, sine mortificatione viam aperiri contemplationi, quæ ex supradictis valde prodest sanctitati.

CAPUT XXIX.

De modo adhibendo in carnis, et corporis mortificatione.

1. 2. Mortificatio ad temperantiam pertinet. Mediocritas autem temperantiæ, sicut et aliarum virtutum, difficulter invenitur, cum uno duntaxat modo attingatur, innumeris fere ab ea recedi possit. Sed ut modus mortificationis adhibendæ in re, de qua nunc agitur, explicetur, sciendum est corporis afflictiones non esse virtutes, sed instrumenta virtutum, ideoque cum debita moderatione exercendas. Postquam enim Apostolus ad Rom. 12 dixerat: *Obsecro vos... ut exhibeatis corpora vestra hostiam... Deo placentem*, subjecit, *rationabile obsequium vestrum.* Addit Glossa interlinearis: *Cum discretione, ne quid nimis.* Et Lyranus *rationabile* explicat, corpus sic macerandum esse, ut servetur, et vitia excludantur. Consentit Theodoretus, et est communis Asceticorum sententia. Id enim fuse docent Rosignolius, S. Catharina Senensis, et alii.

3. Nec opus est, ut omnes corporis afflictiones in omnibus sint æquales. Quis enim asserat, non esse canonizandos Dei servos, qui jejunium sine cibo, et potu ad quadraginta dies, ut Moyses, et Elias, non protraxerint, et similia austerissima non peregerint, quæ quidem ab aliis sanctis feliciter quidem, sed ex speciali divino impulsu patrata fuerunt, et scripta sunt non ad imitationem, sed ut infinitam Dei potestatem, et sapientiam in iis prædicemus? Nonnulli utique sancti a vino, alii a carnibus semper abstinuerunt: sed quis Dei servum reprehendat, qui rationabiliter, et moderate vinum biberit, aut carnes comederit? Profecto Apostolus 1 *ad Timoth.* 5 modicum vini propter infirmitatem ei indulget: et S. Antoninus apud Bolland. (*to.* 1 *ad diem* 2 *Maji p.* 328) ob languorem stomachi carnibus usus fuit. Quis spontaneas verberationes exquirat in causa servi Dei, qui ut sanctus Gregorius (*epist.* 35, *lib.* 10, *col.* 1064, *t.* 2 *op.*) de se testatur, e lectulo surgere nequiret; aut quis omnium corporalium afflictionum usum exposcat in servis Dei senibus, quibus, ut scribit S. Hieronymus (*ep.* 52 *ad Nepotian. n.* 3, *col.* 254, *oper. to.* 1), *omnes virtutes corporis mutantur, et crescent sapientia, decrescent jejunia, vigiliæ, etc.*

4. etc. Non sunt admittendæ abstinentiæ, et cæteræ corporis afflictiones, quæ proprio ministerio, aut aliis virtutibus impedimentum pariant. Sentit S. Basilius (*c.* 4 *constit. monas. p.* 544, *t.* 2 *oper.*), ita amplectendam esse abstinentiam, ut eam cum corporis viribus commetiamur. Hanc sententiam pluribus illustrat Rosignolius. Et consentiunt S. Hieronymus (*ep.* 125 *ad Rusticum n.* 7, *col.* 930, *loc. cit.*), Gregorius Magnus (*l.* 30 *moral. c.* 18, *n.* 63, *col.* 984, *t.* 1 *oper.*), et S. Thomas (*quodlib.* 5, *art.* 18), asserens, peccare illum, qui per jejunia, vigilias, et similia se ineptum reddit ad debita opera exequenda. Suffragantur Guigo abbas et sanctus Franciscus Salesius. Sed quid dicendum de iis, qui corpus ita affligunt, ut ab exercitio operum, quæ facere tenentur, non impediantur, sed mortem sibi accelerent, ut de quodam abbate Myrogene legitur *in prato spirituali* Sophronii apud Rosweydum, et de qua re se excusasse dicitur S. Bernardus (*l.* 1, *c.* 8, *n.* 41, *col.* 1094, *op. vol.* 2). Quoad hoc plura docet card. Cajetanus, sed quidquid sit de ejus doctrina, diversi sunt vitæ nostræ termini: alii scilicet supernaturales a Dei providentia constituti, *qui præteriri non poterunt, Job.* 14. Alii naturales, unicuique pro variis corporis dispositionibus attributi, et isti arte produci possunt ad quendam temporis articulum. Alii sunt, qui ab inopinatis casibus provenientes nullius temporis spatiis perstringuntur, quos Avicenna vocat *abbreviatos*, adeoque produci non posse docet Codronchius. His præmissis, primo docent theologi, assumentem immodicas abstinentias, et similia, ut moriatur, vel ut breviores sibi constituat naturales vitæ terminos, graviter peccare. Secundo, probabile est, non tamen certum, ex dictis, et abstinentiis similibus eosdem terminos abbreviari, ut ex Hippocrate colligitur: quin etiam S. Paulus primus eremita, aliique rigidissimi pœnitentes vitam longius produxerunt. Tertio, licitum, et meritorium est amplecti asperum vitæ genus ob finem supernaturalem, licet inde mors celerius adventura prævideatur, dummodo non intendatur. Ita Azorius, card. de Lugo, aliique, asserentes exempla sanctorum, et cœtuum et regularium a Sede Apostolica approbatorum, quibus addi possunt, quæ de sancto Hilario episc. Arelaten. leguntur apud Surium (*ad diem* 5 *Maji n.* 11, *p.* 81).

7. Tandem in mortificationibus vitandum est vitium singularitatis, quod locum sibi vindicat potissimum in his, quæ palam fiunt, et quoad Dei servos regulares. *Fugite*, inquit sanct. Bernardus (*serm.* 1, *Dom.* 6 *post. Pent. n.* 3, *col.* 945 *oper. vol.* 1), *ostentationem, et nequissimum vitium singularitatis.* Idem insinuant S. Basilius (*in reg. brev. c.* 138, *p.* 461, *oper. to.* 2) et Cassianus (*lib.* 5, *c.* 23). De S. Joanne Climaco scribit Daniel monachus: *In*

mensa nihil rejiciebat, quod a vitæ religiosæ instituto non abhorrebat. Quocirca SS. Thomas Aquinas, Ignatius, aliique religiosi in album sanctorum relati, ita se gessisse dicuntur, ut ab omni singularitate abstinuerint, ne ostentationis vitio inquinarentur. Demum idem S. Thom. (3 *par. q.* 40, *art.* 2 *ad* 1) de vita Christi, et S. Joannis Baptistæ : *Utraque*, inquit, *vita est licita, et laudabilis, ut scilicet aliquis a consortio hominum segregatus abstinentiam servet, et ut in societate aliorum positus communi vita utatur.*

8. etc. Concludendum itaque est, in canonizandis ostendendas esse corporis mortificationes; sed quoad servos Dei regulares probandum est, eos non omisisse austeritates, a regula præscriptas; in aliis attendendæ sunt uniuscujusque dispositiones, et circumstantiæ. Qui in assumendis mortificationibus cupit non errare, alios consulat, ut inculcat S. Basilius (*loc. cit.*). Hinc Ascetici exposcunt in his consilium magistri spiritualis, idque suadent card. Bellarminus (*loc. cit.*), S. Teresia, aliique, et sancitum est in constitutionibus Societatis Jesu, et antea in regula san. Benedicti. Magistri spiritualis est modo frenum, modo calcaria adhibere, et animadvertere, an revera subsistant impedimenta, ne quis hoc, vel illo asperitatis modo uti possit. Legi possunt relatio rotalis in causa S. Aloysii Gonzagæ, et vita S. Simeonis junioris Stylitæ apud Bolland. (*ad diem* 24 *Maji to.* 5, *p.* 113). Præterea SS. Joannes Chrysost. (*homil.* 11 *in ep. ad Hebr. num.* 3, *p.* 115, *ope. to.* 12) et Laurentius Justinianus voluntarias mortificationes summopere commendant. Qui igitur congregationi rituum adscripti sunt, omnia hæc sedulo perpendant, ut in his prudens ferant suffragium, memores semper non esse procedendum ad ulteriora in causis servorum Dei confessorum, nisi constet de studio mortificationis, et corporis. Nec faciles sint ad ferendum judicium de excessu, vel quatenus hic appareat, non facile putant, virtutum fulgorem ab eo offuscari. Nam, ut monet Jacobus Alvarez de Paz (*to.* 3, *fol.* 1247 *in fin. c.* 11), aliqui *ad extraordinarium vitæ modum, et ad magnas corporis afflictiones* vocantur, *qui per gratiam multum supra naturam, et supra communes homines possunt, quos oportet suspicere, et regulis communibus non alligare.* Similia de Paula innuit sanctus Hieronymus (*in ejus epith. oper. to.* 1), et de S. Carolo Borromæo Augustinianus Valerius, dictus cardinalis Veronæ. Jussu Innocentii IV constructus fuit processus super vita, et miraculis cujusdam servi Dei nomine Laurentii, conversi, et eremitæ. In hoc processu multa continentur huc spectantia : exemplar in appendices inseritur, ut ex miraculis, in eo expositis, dignoscatur, quam acceptæ fuerint Deo hujus servi Dei pœnitentiæ.

CAPUT XXX.

De inquisitione super ærumnis, et tribulationibus servorum Dei, de quorum beatificatione, et canonizatione tractatur.

1. Ut iis, quæ super hac re alibi adnotata sunt (*l.* 2, *cap.* 41 *et* 42), alia addantur, expendendum hic est, quid sint ærumnæ, et tribulationes, de quibus hic agitur : an sancti dum viverent eas experti sint; quomodo toleraverint; demum, quid in his animadvertendum sit, quando acta servorum Dei pro beatificatione, aut canonizatione examinantur.

2. Ærumnæ itaque, et tribulationes, de quibus in præsenti, nonnullæ spectant ad partem sensitivam; eæque sunt morbi corporis, jactura bonorum, famæ, amicorum, et cognatorum, tentationes carnis, dæmonum vexationes, persecutiones hominum. Aliæ ad partem rationalem, ut privatio divinarum illuminationum, et inspirationum, ac consuetæ devotionis, tentationis contram fidem, tentationes reprobationis, et desperationis, timor divinæ derelictionis, animæ ariditas, et ingens scrupulorum multitudo : ut fuse docet card. Bona (*tract. de discret. spirit. c.* 13, *n.* 7).

3. etc. Porro sanctos, dum viverent, fuisse iis affectos, constat ex historia patientissimi Jobi. Hic, licet justus, a satana, permittente Deo, undequaque impetitus, filiis, cæterisque bonis spoliatus, morbo demum gravissimo percussus est. Uxor increpationes addidit, amici eum nequitiæ insimularunt, monentes, ut per pœnitentiam ad Deum reversus divinam justitiam humilis agnosceret. Post hæc cohibito dæmonis astu, bonis omnibus cumulatus felix ad Deum migravit. Hæc quæ de B. Job narrantur, parabolica, et conficta impie autumant Judæi, et sectarii, sed inconcussam historiæ veritatem ex verbis Ezechielis *cap.* 14, et ex epistola S. Jacobi *cap.* 5, solide demonstrant D. Thom. (*in proleg. comment. super. lib. Job. t.* 13 *oper.*), Titelman., Estius, et alii. Succedit historia Lazari ex novo Testamento desumpta. Ulceribus plenus ad januam divitis jacebat; sed post obitum ejus anima in sinum Abrahæ delata est; dives vero in inferno sepultus. Nonnulli interpretes id existimant parabolam : alii probabilibus, gravibusque fundamentis innixi asserunt esse historiam. Jobi, et Lazari ærumnas perpendit san. Joannes Chrys. (*hom.* 1 *in* 2 *ad Corint. to.* 10, *oper. pag.* 424) ac Jobum martyribus comparat : Lazari vero cruciatus enumerans, ait, eum fuisse pauperrimum, totum ulcerosum, et ab omnibus derelictum : quod jacens ante fores divitis, splendide epulantis, ab eodem despiceretur, nec ullum haberet solatium, cum etiam illo ævo obscura esset fides, et spes resurrectionis, quæ post Christum clara fideles in doloribus roborat, quod hæc diu passus sit, quibus accessit jactura famæ, cum multi ipsum ob scelera afflictum existimarent. In omnibus tamen, veluti alter Job, invictus permansit. Utraque hæc historia

sufficere posset ad dignoscendas tribulationes justorum, et patientiam in iis perferendis. Addi possent ærumnæ Abrahami, Isaaci, et Jacobi. Sed juvat alia ex actis sanctorum exempla adducere, servata methodo in superioribus exposita.

6. etc. Morbi corporis aliquando ex naturalibus causis proveniunt, quibus sane multi, teste S. Gregorio (*part.* 3 *reg. pastoral. c.* 12, *t.* 2 *oper. col.* 50), a peccato resipuerunt. Nonnunquam Deus eos immittit, ut homo ad Creatorem suum convertatur, vel ut justi in eis perferendis mereantur, quod explicant sanctus Augustinus (*l.* 4, *dist.* 15, *art.* 1), apud Magistrum sententiarum. Henricus Suso ordin. Præd. apud Surium (*in epistola dedic. ejus oper. ad Blosium.*), Bolland. (*to.* 2, *Januarii ad diem* 25, *c.* 37), et alios sanctitate celebres, refert, se Deum orasse, ut Elisabeth Staglin ejusdem ordinis, morbo, quo opprimebatur, levaretur, et accepisse responsum, morbum illi immissum fuisse pro summa utilitate, ut scilicet in hac vita maximam gratiam, in futura multiplex præmium sibi compararet. Similia de B. Justina refert Theophilus Raynaud. (*in tract. de martyr. per pest. par.* 1, *c.* 2, *n.* 6 *in fin.*) et leguntur in bull. canoniz. SS. Ludovici Bertrandi, et Rosæ Limanæ. Aliquando ipsi justi Deum exorarunt, ut morbis corporis afficerentur. Liduviges, sive Lidnina, quam nonnulli beatam appellant, virgo Schidamensis in Hollandia, servandæ virginitatis cupida Deum ardenter oravit, ut, si alia via avertendi conjugii non suppeteret, adversa valetudine teneretur. Voti compos facta miram morborum, dolorumque vim triginta, et octo annis invicta patientia sustinuit. Cuncta exacte describunt Surius, et Bolland. (*tom.* 2, *Apr.*), ejusque meminerunt Theophilus Raynaud. (*loc. cit. n.* 6), et Cornelius a Lapide (*in c.* 16, *v.* 21 *Luc.*). Similia de B. Humiliana de Cerchiis referunt iidem Bolland. (*tom.* 4, *Maji ad diem* 19), alia videre est in bulla canoniz. sanctæ Rosæ Limanæ, et in relat. causæ S. Catharinæ de Ricciis. Interdum Deus permittit, ut morbi a dæmone inferantur, neque enim dæmon corporibus nocere potest, nisi Deus permittat, ut in illud *Matth.* 8: *Dæmones rogabant.... si ejicis nos hinc, mitte nos in gregem porcorum*, notant SS. Joannes Chrys. (*hom.* 28, *alias* 29, *in Matt. n.* 3, *tom.* 7, *oper. p.* 337), et Petrus Chrys. (*serm.* 17). Porro quod ad hos morbos spectat, B. Angela de Fulgineo de semetipsa testatur: *Corporis sunt tormenta innumera a multis dæmonibus multipliciter excitata, etc.* Horum morborum meminit Joannes Tanner; quomodo vero dæmon sit eorum causa externa, explicant Franciscus Valesius, et Martinus del Rio.

9. etc. Longum nimis esset cuncta referre, quæ ad jacturam bonorum, famæ, amicorum, et cognatorum, necnon ad ludibria pertinent. Sufficiant quæ de S. Teresia leguntur in secunda relat. auditorum rotæ, eam scilicet usque adeo ab omnibus derelictam fuisse, ut nemo ejus confessiones audire vellet. S. Joannes de Deo, et B. Hieronymus Æmilianus in relationibus eorundem auditorum tot ludibriis expositi fuisse dicuntur, ut tamquam amentes excepti fuerint. Similia de S. Ludovico Francorum rege leguntur in ejus vita apud Surium (*ad diem* 25 *Augusti n.* 20). Sed ut transeamus ad carnis tentationes, et dæmonum persecutiones, quidam monachus *in prato spirituali* a spiritu fornicationis adeo tentatus dicitur, ut e monasterio egressus libidini satisfacere quæsierit; sed lepra percussus rediit, Deo gratias referens et dicens: *Idcirco Deus hac me castigatione percussit, ut anima mea salva sit.* Consimilia in eodem *prato spirituali* referuntur de abbate Elia, et de S. Benedicto narrat sanctus Gregorius M. apud Bollandian. (*c.* 1, *n.* 2, *t.* 3, *Martii p.* 278). Porro sanct. Vincentius Ferrerius mulierem, quam S. Benedictus concupivit, appellat gibbosam, sed unde id hauserit, incompertum est. Carnis igitur tentationibus anguntur servi Dei, et quidem tam incipientes, quam proficientes, et perfecti, ut ostendunt card. de Lauræa, et Rosignolius. Profecto Apostolus 2 *ad Cor. cap.* 12, *v.* 7 de se ipso fatetur, *datus est mihi stimulus carnis meæ Angelus satanæ:* quod ad veneris incitamenta refert verior sententia Theophilacti, D. Thomæ, et Lyrani; et contra Fabrum, et Erasmum affirmat Estius, et antea fassus fuerat S. Augustinus (*lib.* 6 *contra Julian. c.* 23, *n.* 70, *to.* 10 *oper. col.* 702). Cur autem dæmon tentationibus vehementius angat viros perfectos, explicat S. Joannes Chrys. (*homil.* 3, *to.* 6, *oper. p.* 114). Et S. Gregorius (*moral.* 19, *c.* 6, *to.* 1, *oper. col.* 609) docet, Deum permittere, ut viri sanctitate conspicui tentationibus carnis vexentur, quia *si non tentante carne ad summa nos spiritus sublevaret, in superbiæ casu ipsa nos pejus sublevatione prosterneret.* Qui plura velit, adeat colloquium inter Palladium, et abbatem Pachonem *in historia Lausica* ab eodem Palladio scripta apud Rosweydum (*l.* 8), ubi Pachon ex vehementissimis carnis tentationibus ad desperationem fere adactus testatur, se audivisse *vocem dicentem: Audi, Pachon, decreta. Ideo enim permisi in te tantam exerceri potestatem, ne tibi esset elatior, et arrogantior spiritus.*

12. Benedictus XIV cum fidei promotorem agebat, et nonnullorum Dei servorum virtutes expendebantur, inverisimilia, et hyperbolica esse dixit dicta quorundam testium, asserentium, nonnullos Dei servos tanta castitate fulsisse, ut nec mentis, nec corporis rebellionem unquam senserint. Sed hæc juxta doctrinam S. Augustini (*l.* 1, *retrat. c.* 19, *n.* 1, *to.* 1, *oper. col.* 29) explicari possunt, non ita ut excludatur a corporis membris lex repugnans legi mentis, sed ut excludatur delectatio, et assensus. Quod si huic explicationi verba testium, præcipue qui sint omni exceptione majores, ut confessarii non cohæreant sciendum est quosdam Dei servos, vel ad tempus, vel etiam per totam vitam ex gratia speciali non fuisse revera carnis tentationibus obnoxios. Id de abbate Sereno testatur Cassianus, de abbate Elia Palladius, de sancta Teresia affirmarunt auditores

rotæ in secunda relat. super ejus virtutibus, et de S. Aloysio Gonzaga testatus est card. Bellarminus in processu romano, cui consenserunt auditores rotæ in relat. causæ ejusdem. Verumtamen in examine causarum canonizationis hoc privilegium, nec facile admittendum, nec absolute rejiciendum, præcipue si juratis confessariorum assertionibus confirmetur, et aliæ virtutes in gradu heroico probentur. Cum etiam exclusa hac tentatione, aliis illi servi Dei, dum viverent, angi potuerint, ut in simili advertit sanctus Thomas (1, 2, *q.* 74, *art.* 3 *ad* 2).

13. Sed ut ad institutum redeamus, servi Dei non solum carnis tentationes, sed etiam permittente Deo, multas a dæmone vexationes passi sunt. De S. Hilarione scribit S. Hieronymus in ejus vita : *Multæ sunt tentationes ejus, et die, noctuque variæ dæmonum insidiæ, quas si omnes narrare velim, modum excedam voluminis.* Et S. Antonius M. in vita a S. Athanasio scripta apud Bolland. (*ad diem* 17 *Jan. c.* 9, *n.* 53, *tom.* 2, *pag.* 129) : *Sæpe*, inquit, *me a dæmonibus non denego verberatum.* Similia leguntur in bull. canoniz. SS. Catharinæ Senen. et Philippi Nerii, necnon in relat. caus. SS. Francisci Xaverii, Mariæ Magdalenæ de Pazzis, et Franciscæ Romanæ. Nec mirum, cum ipse Christus *Matth.* 4 ad nostram instructionem se a dæmone tentari permiserit.

14. Scriptum est *Luc. cap.* 11 : *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* Et S. Cyprianus inquit (*in lib. de bono patientiæ col.* 499) : *Patientia... facit humiles in prosperis, in adversis fortes, contra injurias, et contumelias mites.* Patientiæ, et mansuetudinis exempla passim occurrunt in actis sanctorum, cum persecutiones sustinerent. Porro persecutiones in sanctos aliquando moverunt gentiles, et hæretici, et ad hanc persecutionis classem pertinent, quæ sanctus Franciscus Xaverius in Indiis, S. Jacobus de Marchia a Fraticellis hæreticis, sanct. Paschalis Baylon in Britannia, et S. Didacus a Canariensibus passi sunt.

15. Nonnunquam improbi catholici sanctos persecuti sunt. S. Gregorius M. in vita san. Benedicti refert, Florentinum presbyterum, et quosdam monachos venenum ei propinasse. Huc spectant jurgia fratris Eliæ vicarii generalis ordinis Minorum adversus SS. Franciscum, et Antonium, apud Wadingum (*in annal. Minor. ad an.* 1230), necnon calumniæ, et obtrectationes adversus S. Vincentium Ferrerium apud Bolland. (*tom.* 1 *Apr. in ejus vita*), et alia plura, quæ SS. Teresiæ, et Carolo Borromæo opposita referuntur in relat. auditorum rotæ. Item ea, quæ S. Joannes de Cruce in reformatione ordinis Carmelitarum sustinuisse dicitur in chronicis ordinis.

16. etc. Interdum a viris probis, bonisque catholicis, sed deceptis, sancti persecutiones passi sunt. Ad hanc persecutionis classem reducuntur, quæ in relat. caus. S. Philippi Nerii nonnulli Urbis primates eidem sub pontificibus Paulo IV et Pio V objecisse dicuntur, quod scilicet vanam gloriam affectaret, cum tempore Bacchanalium septem Urbis ecclesias populi frequentia comitatus inviseret, et similia. In relat. caus. S. Teresiæ legitur : *Ipsa, et ejus socia, sanctæ inquisitionis officio, multa eis imponendo falsa, denuntiatæ sunt.* Idem de S. Ignatio testantur historici Societatis Jesu. Scribit card. de Lauræa (*opusc.* 6 *de oratione c.* 5), nonnullos Dei servos a superioribus ecclesiasticis deceptis aliquando injuste puniri. Legi potest vita vener. abbatis Berreri, ex qua colligitur, ipsum odio nonnullorum e suis monachis a quodam apostolico delegato per sententiam condemnatum, et dignitate privatum fuisse, ac omnia tamen septem annorum spatio patientissime sustinuisse. Majora referuntur in actis causæ B. Josephi a Matre Dei fundatoris religionis clericorum pauperum Matris Dei Scolarum Piarum. Traductus dicitur ad tribunal sanctissimæ inquisitionis una cum assistentibus, procuratore generali, et secretario religionis : inde præsidis generalis officium illi inhibitum, et ex aliena religione visitatores designati. Religio ab eo rite instituta cum emissione trium solemnium votorum redacta fuit instar congregationis Oratorii a S. Philippo Nerio institutæ, data professis facultate eam deserendi, quam solum post ejus obitum Clemens IX ad pristinum statum regularem restituit. Ex his media in Urbe gestis, et auctoritate Pontificum, quodammodo approbatis, multas et graves animadversiones promotor fidei, et consultores sacræ congregationis adversus beati innocentiam proposuerunt. Postulatores sæpe cogitarunt causam deserere; sed cum divina favente clementia, constitisset, omnia sine illius culpa, sed ex falsis, licet probabilibus, quorundam e sua religione accusationibus contigisse, in veram tandem ejus laudem conversa sunt. Neque hinc injustitiæ accusari possunt, qui in hac re decreta fecerunt : Romanæ quippe urbis tribunalia, Pontificum consiliarii, et ipsi Pontifices ex veritate, justitia procedere satagunt; sed ex malitia hominum etiam coram ipsis justitia aliquando obruitur. Profecto S. Leo IX calumniatorum opera factus est infensus B. Petro Damiani apud Baronium (*ad ann.* 1049, *n.* 12). Et S. Gregorius narrat (*lib.* 1 *dialog. c.* 4, *to.* 2 *oper. col.* 168), Sedem Apostolicam habuisse fidem iis, qui S. Equitium calumniati sunt, quod sine sufficienti doctrina, et legitima auctoritate munus apostolicæ prædicationis suscepisse. Hæc vero non sunt, in quibus summorum Pontificum judicium divino fultum præsidio falli nequit, et fieri potest, ut quis sine culpa condemnet. Sane Apostolus *ad Gallat.* 2 testatur, se Petro restitisse, quod timens eos, qui ex circumcisione erant, legalia observaret. Id nonnulli sic componunt, ut et Petrus ab omni culpa fuerit immunis, cum Apostoli legalibus uti potuerint, et Paulus merito reprehenderit, cum aliter judicantium errorem cohiberi non posse existimaverit. Legi potest card. Baronius (*in annal. ad an.* 51, *num.* 33).

19. Succedunt ærumnæ, afflictiones, et purga-

tiones, quæ partem rationalem afficiunt, privatio videlicet illuminationum, et aliæ superius recensitæ, de quibus egregie Rosignolius. Porro docent Mystici, Deum incipientibus, et imperfectis, aliquando supernaturalia dona, et suavitates liberaliter communicare, deinde spiritualem cognitionem, et sensibilem amorem, ac devotionem subtrahere permissis prædictis tentationibus. S. Bonaventura (*de profectu Relig. l.* 2, *c.* 2, *tom.* 7 *oper. pag.* 614) harum tentationum sex enumerat species. Cur autem his ærumnis affligantur animæ justorum, explicat P. Thomas a Jesu. S. Bernardus (*serm.* 54, *in Cantica n.* 8, *vol.* 1, *col.* 1457) præcipuam subtractionis dulcedinis gratiæ causam rejicit in superbiam. S. Bonaventura affirmat (*loc. cit.*), quod *Deus purgat corda devotorum per subtractionem consolationis.... ut sic purgati aptiores fiant abundantiori gratiæ percipiendæ in præsenti, et gloriæ in futuro.* Et card. de Lauræa fructum passivæ purgationis justorum, ait, esse gratiæ augmentum, fortitudinem ad patiendum, unionem cum Deo, et æternæ gloriæ consecutionem; addit, etiam proficientes, et perfectos hisce tribulationibus esse obnoxios. Profecto in vita B. Coletæ apud Bollandian. (*ad diem* 6 *Martii cap.* 15, *n.* 137) mentio fit spiritualis desolationis cujusdam religiosæ, quam beata suaviter induxit ad fortitudinem, et constantiam adversus tentationem. Easdem afflictiones sustinuerunt SS. Teresia, Maria Magdalena de Pazzis aliique apud Thomam a Jesu. De iisdem, ac de remediis adhibendis agit card. Federicus Borromæus.

20. Ut aliquid de scrupulis dicatur, conscientia ex parte operantis dividitur in rectam, erroneam, dubiam, probabilem, et scrupulosam: dubia est, cum quis anceps, et suspensus, neutri contradictionis parti adhærens, judicium retinet: si ex levibus, et frivolis rationibus judicium retineatur, non proprie dubia, sed scrupulosa conscientia dicitur. Scrupulositas, ut eam vocant, a pluribus oritur causis, de quibus late sanctus Antoninus (*in summarium theologiæ tit.* 3, *cap.* 10 *de conscient.* §9). Sed ne conscientia, ut dicitur, vere timorata confundatur cum inaniter scrupulosa: qui habent vere timoratam, agnoscunt culpam, ubi non est, testibus S. Gregorio (*l.* 11, *ep.* 64, *to.* 2, *col.* 1159), aliisque; sed habent firmitatem cordis, vigilantiam, et sollicitudinem sine anxietate, imperturbati, et constantes tendunt per viam mandatorum Dei. Inaniter scrupulosi timent, comitem habent mentis inconstantiam, pusillanimitatem, tepiditatem, et omnis boni tædium, ut explicant Marcantius, Trithemius, et alii. S. Teresia, Alvarez de Paz, aliique censent, Deum permittere scrupulos, ut occupemur in virtutibus humilitatis, patientiæ, mansuetudinis, et caritatis. Scrupulos inter alios passi sunt SS. Dominicus, Bonaventura, Ignatius, Maria Magdalena de Pazzis, et Catherina Januensis, de quibus Joannes Pontas. Legi potest card. Federicus Borromæus (*loc. cit. l.* 3, *c.* 6).

21. 22. Reliquum est, ut expendatur, quomodo omnes recensitas ærumnas sancti toleraverint, et quid quoad eas animadvertendum sit, quando acta servorum Dei pro beatificatione, et canonizatione examinantur. De sanctis omnibus prædicari potest illud Salomonis (*Sap.* 3, *v.* 5): *In paucis vexati, in multis bene disponentur, etc.* Fides eos docuit, Deum tentare servos suos, *Genes.* 22. Justum a peccatore mortificari, *Psal.* 36, et afflictionibus probari, sed Deum esse cum ipso, *Psal.* 90. Durum quandoque eis visum est, quod a bonis persecutionem paterentur, *Psal.* 54. Omnia tamen patientissime tulerunt, quod tribulatio patientiam perficit, patientia probationem, probatio spem, spes autem non confundit, ut desumitur ex actis sanctorum, supra indicatis, et ex aliis pluribus, quin referantur exempla Patriarcharum, Prophetarum, et Apostolorum, de quibus fuse S. Hilarius (*in Psal.* 138, *pag.* 506). Ex actis quoquo sanctorum eruitur, eos non solum adversa ab hominibus illata, sed etiam flagella Domini æquanimiter ac patienter sustinuisse, Deo fidentes, magistrorum spiritualium utentes consilio, patientiæ, et orationi vacantes. Huc quoque spectat doctrina card. Federici Borromæi (*l.* 3 *de christianæ mentis jucunditate c.* 3).

23. Ex alibi dictis scribentes de canonizatione asserunt in causis canoniz. perpendendum esse, an canonizandus, dum viveret, persecutiones passus sit, et quidem patienter. Pavinus in relat. canoniz. S. Bonaventuræ, et rotæ auditores in relat. caus. sanctæ Rom. sentiunt, hanc assertionem sibi vindicare locum, si qualitates personarum, temporis, loci et modi vivendi potuerint esse persecutionibus obnoxiæ. Hæc sententia admittenda videtur duntaxat quoad persecutiones ab hominibus illatas, sed cum ex dictis aliæ sint ærumnarum species, nulla forte causa canoniz. inveniri potest, in qua de aliqua ex iisdem non sit disserendum. *Oportuit pati Christum* (legitur in sacris Scripturis), *et ita intrare in gloriam suam.* Quocirca S. Bernardus (*serm.* 16 *in Psalm. Qui habitat. n.* 3, *vol.* 1, *col.* 880) *per multas* inquit, *tribulationes oportet, nos intrare in regnum Dei.* Sane in cit. caus. S. Franciscæ Rom. si defuerunt hominum persecutiones, non defuerunt aliæ tribulationes et dæmonis infestationes, quas fuse retulerunt iidem auditores, et fusius descripsit ejus confessarius apud Bollandian. (*tom.* 2 *Martii*). *Jesus habet nunc multos amatores gloriæ cælestis* (sunt verba Thomæ a Kempis, sive alterius auctoris operis *de imitatione Christi*), *sed paucos bajulatores Crucis.* Inter paucos beatificandi et canonizandi numerari debent: idcirco in eorum causis sedulo investigandum erit, an, et quas ærumnas, qua patientia, et caritate pertulerint: idque probandum per testes, qui cuncta bene noverint. Tolerantia, et victoria tribulationum partem rationalem respicientium probanda est testimonio confessariorum, et magistrorum spiritualium, aut scriptis ipsorum Dei servorum, si superiorum jussu vitam suam internam descripserint: quibus auctoritatem conciliabunt validiores aliæ quæcunque probationes per testes externos.

24. Demum affirmat card. Bona, quod *persecutiones, et alia mala hujus vitæ maximum bonum sunt, et maxime diligendum.* Causam proximam tribulationum constituit Silvius in gloriæ divinæ manifestatione. Utilitatem ostendit ven. Bartholomæus de martyribus archiep. Bracarensis.

CAPUT XXXI.

De nonnullis peculiariter advertendis quoad dignitatum ecclesiasticarum adeptionem in causis servorum Dei qui eas, dum viverent, obtinuerunt.

1. etc. In causis beatificationis, et canonizationis servorum Dei, qui dignitates ecclesiasticas obtinuerunt, dum eorum virtutes expenduntur, juxta Scacchi sententiam sedulo inquirendum est, num dignitates optaverint, aut curaverint, num libentes, et volentes, se in eas ingesserint, an inscii vocati sint et inviti acceptaverint. Profecto S. Cornelius papa, et martyr apud S. Cyprianum (*ep.* 52 *ad Anton. col.* 150) *vim passus est, ut episcopatum exciperet.* Joannes diaconus refert, sanctum Gregorium fugam arripuisse, ne pontifex consecraretur. Et S. Gregorius VII de semetipso affirmat: *violentis manibus me in locum Apostolici regiminis rapuerunt.* Similia leguntur de Victore III, Gelasio II et Gregorio X, quorum sanctitatem alibi commendavimus. Idem de S. Cælestino V refert Franciscus Petrarca, de S. Pio V habetur in bull. canoniz, et apud Maffejum in ejus vita. Huc spectat factum S. Philippi Benitii, qui, ut narrant Gianius, Ferrarius, aliique plures, cum toti ordini servorum B. Mariæ V. præsideret, ac cognovisset, quosdam e cardinalibus, tunc de eligendo Pontifice diffidentibus, ipsum pro Pontifice proposuisse, discessit, et apud montem Tuniatum delituit, donec alius eligeretur.

4. Similia contigerunt in electione ad dignitates cardinalatus, et episcopatus. S. Franciscus Borgia in bul. canoniz. et apud alios primam non semel recusasse dicitur. Idem de S. Philippo Nerio referunt auditores rotæ in rel. caus. Ammonius monachus apud Socratem auriculum sibi amputavit, et apud Palladium jurejurando affirmavit, se sibi linguam præcisurum, ne ad episcopatum cogeretur. Apud eundem Socratem Nilamnon cum cognovisset, Theophilum Alexandrinum advenisse, ut eum episcopalibus insignibus exornaret, orans expiravit. Synensius, ne episcopus fieret, se continentiæ, et fidei inimicum simulavit. Idem fere de S. Ambrosio narrat S. Paulinus (*epist.* 2, *n.* 2, *pag.* 8), affirmans quoque, se ad episcopatum fuisse compulsum. Qui plura velit, adeat vitas SS. Malachiæ, Augustini, Fulgentii, et Anselmi. Accedunt exempla eorum, qui vel nunquam, vel non nisi sero accedente superiorum præcepto, oblatos episcopatus acceptarunt. Ad primam classem pertinent SS. Bernardus, Thomas Aquinas, Bernardus Senensis, et Vincentius Ferrerius: ad secundam SS. Laurentius Justinianus, et Andreas Corsinus, ac BB. Nicolaus Albergatus, et Petrus Damiani.

5. Pontificiam dignitatem, et potestatem extollit S. Bernardus (*de considerat. l.* 2, *c.* 8, *col.* 428 *oper. vol.* 1), affirmans inter alia, summum Pontificem esse pastorem omnium pastorum. Pius II alloquens cardinales a se creatos inquit: *Vos consiliarii nostri, et conjudices orbis terrarum eritis.* Alia de dignitate S. R. E. cardinalium legi possunt *in constitut.* 19 Eugenii IV. D. Paulus 2 *ad Cor.* 5 de se aliisque Apostolis ait: *Pro Christo legatione fungimur,* et S. Leo episcopos appellat *Ecclesiæ principes, et Apostolorum successores, ac potestatis illorum participes.* Similia de episcopis tradit concilium Tridentinum (*sess.* 23, *c.* 4 *de sacram. Ord.*), et auctor libri de dignitate sacerdotali in append. ad opera S. Ambrosii (*col.* 359).

6. 7. Hinc colligitur, non modo illicitum esse has dignitates malis artibus adipisci, sed neque posse sine culpa desiderari, juxta illud S. Augustini (*l.* 19 *c.* 19, *de civit. Dei relat. in Can. Qui episcopatum* 8, *q.* 1). *Locus superior..., etsi teneatur, atque administretur, ut decet, tamen non decenter appetitur.* Et antea monuerat Apostolus ad Hæbr. 5: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo, tanquam Aaron.* S. Thomas docet (2, 2, *q.* 185, *art.* 1), in episcopatu, adeoque in aliis recensitis dignitatibus considerari posse operationem, per quam consulitur proximorum utilitati, gradus altitudinem, et honorem, qui altitudinem gradus comitatur; subdit, *præsumptuosum* esse appetere gradus celsitudinem; et quamvis secundum se laudabile sit appetere proximis prodesse; tamen hoc etiam esse *præsumptuosum,* cum annexam habeat gradus celsitudinem: docet subinde, hæc non habere locum, si necessitas urgeat: sed ven. card. Bellarminus monet ambitiosos, ut hanc necessitatem expectent. Quam periculosum sit episcopatum tenere, ostendit S. Joannes Chrys. (*hom* 3 *in act. Apost.*). Quapropter, ratione periculi, etiam a cæteris præscindendo, ecclesiasticæ dignitates tuta conscientia appeti nequeunt, ut prosequitur card. Pellavicinus. Qualitates, quibus fulgere debet episcopus, et multo magis Romanus Pontifex, et juxta concilium Tridentinum etiam cardinales, enumerat Apostolus 1 *ad Timoth.* 3, *oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse...., sobrium, prudentem, pudicum... Doctorem, non vinolentum, non percussorem, etc.* Cumque vix aliquis omnibus his qualitatibus præditus sit, vel saltem se præditum reputare possit, nemo memoratas dignitates sine culpa appetere potest, ut innuit Isidorus Pelusiota (*l.* 1, *ep.* 4). Antea dixerat Apostolus: *Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.* Sed ne ex his verbis ansa arriperetur episcopatum desiderandi, observat S. Gregorius, quod Apostolus *laudans desiderium, in pavore protinus vertit, cum repente subjungit: Oportet autem episcopum irreprehensilem esse.* Advertit quoque S. Gregorius (*in Pastorali lib. par.* 1, *c.* 8) in hisce desideriis peri-

culum esse, ne opus, quo desiderans animo versat, ludibrium sit, animusque se in summo sui cortice pascat, et furtiva honorum libido in animi penetrabilibus regnet. Suffragantur card. Bona, et ven. Bartholomæus de martyribus, qui, quod verbis expressit, factis comprobavit, cum archiepiscopatum Bracarensem, ut legitur in ejus vita, non acceptaverit, nisi urgente præcepto obedientiæ sub pœna excommunicationis.

8. 9. Suadent hæc omnia, nec supremam Sedem, nec dignitates cardinalatus, et episcopatus ultro esse appetendas, nec libenter acceptandas, nisi debitis intervenientibus circumstantiis; de quibus idcirco inquirendum erit, cum pertractabitur de beatificatione et canonizatione servorum Dei, qui eas dignitates obtinuerunt. Porro debitæ circumstantiæ hauriri possunt ex epistolis Clementis XI ad Josephum tunc Hungariæ regem, et in Romanorum regem electum, et ad Ludovicum XIV Francorum regem, in quibus innuit, se pontificatum non appetivisse, sed recusasse, et hos nihilominus in proposito perstitisse. His circumstantiis concurrentibus licet omnino pontificatum, dummodo sponte oblatum, acceptare, immo si recusans in suo sensu persisteret, obstinationis notam incurreret, et voluntati divinæ obsistere velle videretur. Quod spectat ad cardinalatum, et episcopatum, summi Pontificis præceptum sufficere videtur, ut hæ dignitates non cupitæ, aut quæsitæ acceptentur, præcipue si quæ acceptationi obsistere videbantur, fuissent ipsi expositæ. Huic præcepto posse ad tempus laudabiliter resisti, scripsit Humbertus ad B. Albertum Magnum ad insulas Tarvisinas electum.

10. etc. Dotes, quibus fulgere debent cardinales, enumerat S. Bernardus (*l. 4 de consider. c. 4, n. 12, col. 446*), cum monet Eugenium pontificem, ut invitos, et reluctantes ad cardinalatum assumat, ambientes rejiciat. Pius II acriter conquestus est, plurimos sui temporis nimia ambitione, et impudentia cardinalitiam dignitatem quæsivisse. Sed ven. card. Baronius vir utique sanctis moribus præditus, et eruditione clarissimus, uti eum laudat etiam Montacutius hæreticorum partium homo, perpensa san. Bernardi sententia, affirmat, quod, si attendantur ea, quæ ipse exigit *ab eo, qui eligendus est cardinalis, necesse est, ut timore perterritus.... omnino resiliat, penitusque refugiat.* Id de se ipso testatur, cardinalatum scilicet tamdiu refugisse, donec Pontifex anathematis sententiam protulit, *si amplius resisteret, et nisi penitus acquiesceret.* Similia contigerunt, cum Clemens XI cardinalium numero adscribit vener. Josephum Thomasium. Hic reputare oportet Clementem XI accepto nuntio de sua ad pontificatum electione, eligentium voluntati restituisse, donec quatuor theologi, inter quos memoratus Thomasius, validissimis rationibus censuerunt, non posse pontificatum sine gravi peccato ab eo dimitti. Hinc factum est, ut Thomasio delatam cardinalatus dignitatem recusanti, idem Pontifex præceperit, ne recusaret, cum eædem rationes adversus ipsum militarent, ut legitur in utriusque vita. Quapropter sicuti peccaret, qui dignitates ecclesiasticas appeteret, ita qui a Pontifice acceptare jussus recusaret, nisi forte se certe indignum, et minus habilem agnosceret, ut notat Thomassinus. Quidquid de his sit, licet dignitates omnino invitis conferendæ non sint (ut advertit laudatus Clemens XI in sua consistoriali oratione habita, cum insignis præsul Gabriel Philippuccius cardinalatum recusavisset) tamen juxta *can. Consuluit, dist.* 74 præceptum de nolentibus efficere debet volentes, multo magis cum ad præcepta non deveniatur, nisi graves urgeant causæ. Paucis: non nisi vocante Deo ad ecclesiasticas dignitates accedendum est. Sed quomodo vocatio Dei dignosci possit? hoc opus, hic labor est. Felices profecto fuerunt præsules Ravennates, qui ab Aderito ad Severum indicio columbæ eligi meruerunt, ut legitur apud Fabrum, et alios. Hujusmodi indiciis deficientibus succedunt verba Apostoli *ad Rom* 11 : *Quis cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit?* Quare S. Bernardus super hac re a Brunone archiepiscopo Coloniensi designato consultus respondit (*epist.* 8, *col.* 26 *oper. vol.* 1) : *Utrum vocatio Dei sit, an non sit, quis scire possit, etc.* Nihilominus cum ex sanctis, quos ad eas dignitates divinitus vocatos fuisse eventus comprobavit, vix ullus reperiatur, qui onus non valde formidaverit, et pro viribus restiterit ac declinare studuerit, hoc ipsum, quantum conjicere fas est, divinæ vocationis indicium esse poterit, ut innuit S. Carolus scribens ad episcopum Mantuanum. Demum sententia S. Thomæ est (2. 2, *q.* 185, *art.* 2), quod sicuti ad ordinationem voluntatis pertinet, ut qui sponte sua velit aliorum gubernationi præfici, ita ad inordinationem pertinet, ut quis contra superioris præceptum recuset omnino gubernationis officium. Plura de his legi possunt apud eundem S. Doctorem.

13. Omnia hæc in congregatione rituum discussa fuerunt, quoties actum est de virtutibus servorum Dei, qui dignitates ecclesiasticas obtinuerunt, ut colligere est ex causis SS. Pii V, Francisci Salesii, ven. Bellarmini, et aliorum. Cum ageretur de introducenda causa ven. servi Dei Innocentii XI, promotor fidei ex Petro Bayle opposuit, eum aulicis, malisque artibus officium quoddam prælatitium obtinuisse, quod viam ad cardinalatum sternebat. Nunquam sane causa introducta fuisset, nisi postulatores validissimis argumentis oppositionem diluissent. Argumenta suppeditavit vita ejusdem Pontificis accurate conscripta ductu, et consilio P. Carafini, et card. Colleredi, quæ asservatur in bibliotheca Vallicellana Urbis. In ea ven. Innocentius non semel asseruisse dicitur, se nunquam dignitates appetivisse. Additur, Bayle scriptorem heterodoxum narrationem suam hausisse ex calumniosis fabellis, quas male feriati homines adversus viros in ecclesiastica dignitate constitutos nedum effutiunt, sed ab Urbe ad externas nationes transmittunt.

CAPUT XXXII.

De nonnullis in causis servorum Dei, qui summi Pontificis fuerunt, specialiter advertendis post adeptum summum pontificatum, et regimen universalis Ecclesiæ assumptum.

1. Egimus in capite antecedenti de his, quæ advertenda sunt in ingressu ad ecclesiasticas dignitates; nunc de advertendis, postquam Dei servi dignitates adepti sunt, ut si in his, et in aliarum virtutum exercitio heroice se gesserint, eorumdem virtutes, prout ad beatificationem, et canonizationem requiritur, tuto approbari possint.

2. 3. Initio ducto a Dei servo, qui dum viveret, summum pontificatum tenuit, prænoscere oportet, summum Pontificem esse moderatorem universæ Ecclesiæ, episcopum Romæ, metropolitanum provinciæ Romanæ, primatem Italiæ, et patriarcham Occidentis, ut fuse ostendunt card. Bellarminus, Hallier, aliique plures. Quapropter in causis servorum Dei Pontificum, præter alia, inquirendum est, an, et quomodo ea munera impleverint. Sed cum summus Pontifex ditionem etiam sæcularem obtineat, expendenda quoque sunt, quæ ad principis sæcularis dignitatem pertinent. De iis, quæ summum Pontificem, ut episcopum, et principem respiciunt, instituetur sermo in capitibus sequentibus; quod vero ad ipsum, uti Ecclesiæ universalis rectorem, attinet, S. Bernardus (*l. 1 de considerat. c. 4, col. 416, vol. 1 oper.*) monet summum Pontificem, ne se totum det sæcularibus occupationibus, sed sciat, præcipuum ejus munus esse ædificare Ecclesiam, docere populos, et meditari in lege Domini. Monet præterea, ut enixe studeat humilitati, nec totum zelum insumat in tuenda dignitate, sed etiam in excolenda sanctitate, ut probos nanciscatur familiares, viris probatis, ac renuentibus dignitates distribuat: et cum iniquis potentibus aliquid sibi supra hominem præsumat. Concilium Tridentinum quoque (*sess. 24, cap. 1 de ref.*) reverenter admonet, *ut lectissimos cardinales adsciscat, et bonos, atque idoneos pastores singulis ecclesiis præficiat.* Alia plura Clementi VIII insinuavit ven. Dei servus card. Bellarminus, cui Pontifex respondit, se omnem lapidem movisse, ut, quæ in monitis continebantur, executione non carerent. *In libro Diurno Romanorum Pontificum* ex recensione P. Garnier extat formula professionis fidei, quam olim electus in Pontificem emittebat, jurejurando spondens, se conservaturum, quæ apostolici prædecessores statuerant, et pro fide Christi, si opus fuerit, libenter moriturum. Ex hac formula sane colligitur, præcipuum prædictæ indaginis momentum constituendum esse in zelo conservandæ, et dilatandæ fidei catholicæ, ecclesiasticæ disciplinæ instituendæ, et reputandæ, et jurium Sedis Apostolicæ vindicandorum.

4. etc. Profecto omnes Romani Pontifices, qui inter sanctos relati sunt, et coluntur in Ecclesia universali, zelo catholicæ fidei, et ecclesiasticæ disciplinæ excelluerunt. Obvia hæc sunt, sed qui plura velit, scrutetur acta SS. Romanorum Pontificum Dionysii, Zosimi, Felicis IV, Agathonis, Gregorii II, Vitaliani, Felicis III, Simplicii, Zachariæ, Xystii III, Cælestini, Julii I, Leonis IX, Anastasii, Benedicti II, Paschalis I, Bonifacii IV, Eugenii I, Leonis III, Pauli I, Leonis IV, Innocentii I, Hormisdæ, Hilarii, Sergii I, Agapeti, Eusebii, Marci, Bonifacii I, Deusdedit, Nicolai I, Gelasii, et Gregorii III, et quorum nomina descripta sunt in martyrologio Rom. et officio ecclesiastico in Urbis basilicis coluntur per anni circulum.

38. Quicumque sunt servorum Dei, qui summum pontificatum obtinuerunt, causæ, quæ juxta recentiorem juris ordinem discussæ fuerunt, videlicet Petri Cælestini jam inter sanctos solemniter relati: B. Gregorii X, in qua approbatis virtutibus, et cultu immemorabili, pendet adhuc judicium super miraculis: Pii V solemniter canonizati: servi Dei Innocentii XI, in qua signata fuit commissio introductionis: et Benedicti XI, de cujus cultu immemorabili judicium absolutum est.

39. etc. B. Gregorius X Palæologum Græcum imperatorem, et Abagham Tartarorum regem ad fidem catholicam profitendam adduxit. Cætera ad ejus zelum, et sollicitudinem pro fide catholica, pro omnibus ecclesiis, pro episcoporum, et populorum concordia, necnon ad liberalitatem in pauperes, et ad fortitudinem in vindicandis ecclesiasticis juribus spectantia legi possunt in relatione auditorum rotæ in appendicibus edenda. Quo zelo salutis animarum, fidei catholicæ, disciplinæ restaurandæ, jurium Sedis Apostolicæ asserendorum flagraverit Innocentius XI, ostendunt processus in ejus causa extructi. Plura de S. Pio V comprobant acta canonizationis, adeo ut Clemens XI in decreto pro eadem edito affirmaverit, quod in eo *eluxit religionis propagandæ perpetuum studium, in ecclesiastica disciplina restituenda indefessus labor, in extirpandis erroribus assidua vigilantia, in Sedis Apostolicæ juribus vindicandis robur invictum.* Auditores rotæ in relat. causæ inter alia edisserunt, de iis, quæ ad dignitatem principis sæcularis pertinent. Tandem card. Papiensis Paulum II ad sui nominis memoriam nonnulla ad imperatoriam potius majestatem, quam ad ministerium ecclesiasticum pertinentia meditantem, sui muneris intrepide commonuit, contestans, quod *Opera æternitatis in Pontifice sunt vitam immaculatam præstare, lapsam Ecclesiæ disciplinam erigere*, et similia.

CAPUT XXXIII.

De nonnullis in causis servorum Dei, qui fuerunt cardinales S. R. E. advertendis post adeptam cardinalatus dignitatem.

1. Nonnulli ex S. R. E. cardinalibus inter sanctos

relati sunt, vel juxta antiquiorem, vel juxta recentiorem canonizationis ritum, alii inter beatos recensentur, alii cum fama sanctitatis obierunt. Aliquorum causæ beatificationis, et canonizationis introductæ sunt, et nondum resolutæ. Editæ demum sunt vitæ aliorum, quos beatificandos, aut canonizandos esse nemo asserit : ex quibus tamen nonnulla heroica desumentur, ut his, quæ exponenda sunt, exemplo deserviant.

2. Augustinus (*in serm.* 24 *in append. tom.* 6, *oper. col.* 328), *ad fratres in eremo*, ait *S. P. Hieronymum cardinalem fuisse*, quod utique in maximum collegii cardinalium decus redundaret. Sed licet Marquez hunc sermonem S. Augustino vindicare conetur, eruditi communius abjudicant. Eundem a cardinalitia dignitate excludunt cardinales Baronius, et Bellarminus. Legi possunt Ciacconius, Victorellus, et Oldoinus. In martyrol. Rom. mentio fit S. Anselmi episcopi et confessoris, quem Lucenses inter suos episcopos enumerant, Mantuani a schismaticis expulsum exceperunt, et pie mortuum, sanctisque adscriptum, in patronum elegerunt; ejusque corpus adhuc integrum summa veneratione apud eosdem colitur. Donesmundus testatur, eum fuisse inter cardinales cooptatum ab Alexandro II, sed alii de hoc dubitant, cum historici coævi res ab eo gestas describentes de cardinalitia dignitate sileant ; de qua re plura P. Andreas Roca. De cardinalatu B. Andreæ de Comitibus alibi dictum est.

3. etc. Sed, ut certa referantur, ostendit Pagius B. Petrum Damiani inter cardinales adscriptum fuisse a Stephano IX. Hanc suam promotionem Damianus ipse memorat scribens ad episcopos Lateranensis ecclesiæ cardinales, tunc enim huic patriarchali ecclesiæ septem cardinales inserviebant; totidem ecclesiis S. Petri, et S. Mariæ Majoris, juxta Baronium. Ferrarius in suo *catalogo sanctorum* memorat B. Petrum cognomento Igneum ordinis Vallis umbrosæ, qui ad detegendam Petri Pavesii episcopi Florentini simoniam illæsus per ignem transivit, ideoque Alexander II episcopum deposuit, ut refert Baronius, addens, B. Petrum a S. Joanne Gualberto creatum fuisse abbatem, a S. Gregorio VII cardinalem, et episcopum Albanensem, pluribusque legationibus functum pie obiisse. In martyrologio Rom. mentio fit S. Bernardi cardinalis, et episcopi Parmesis. Card. Baronius ex breviario monachorum Vallis umbrosæ refert, eum Florentia oriundum, ac monasterii S. Salvii Vallis umbrosæ alumnum, ab Urbano II factum cardinalem, subinde postulatum fuisse ecclesiæ Parmensis episcopum. De ejus cultu alibi dissereretur. In martyrologio Benedictino, et in Gallicano Andreæ Saussaji laudatur B. Matthæus ordinis Cluniacensis apud Pisas mortuus, qui ab Honorio II creatus est cardinalis, et cujus egregia gesta fuse refert Baronius. S. Guarinus episcopus cardinalis Prænestinus, sanctitate conspicuus dicitur in martyrologio Rom. Augustinus Ticinensis in ejus vita apud Surium scribit, creatum fuisse episcopum a Lucio II. Ejus virtutum meminerunt Ferrarius, Molanus, et alii. Officio colitur apud canonicos regulares Lateranenses, et S. Salvatoris. In eodem martyrologio fit mentio S. Galdini episcopi, ab Alexandro III inter cardinales adscripti apud Ferrarium, qui Legatus quoque Sedis Apostolicæ dicitur apud Bollandian. S. Raymundus Nonnatus a Gregorio IX cardinalis electus est, de quo *lib.* 1 egimus.

7. 8. Card. Bellarminus *Elenchum cardinalium sanctorum, vel beatorum, aut venerabilium* sibi contexuerat, quos imitari cupiebat. Inter eos recensetur Hannibaldus Hannibaldensis ordinis Prædicatorum ab Urbano IV ad cardinalatum assumptus, de quo Ptolomæus Lucensis : *Fuit vir magnæ humilitatis, et veritatis, et sanctus homo.* Eundem laudant Ciacconius, Echardus, et alii. Non est, quod verba faciamus de S. Bonaventura, de quo fuse Bollandiani. Hic a B. Gregorio X episcopus cardinalis Albanensis creatus est, et a Sixto IV inter sanctos relatus. Apud Ferrarium *in catalogo sanctorum* recensetur B. Petrus diaconus cardinalis, Petrus scilicet de Lucemburgo a Clemente VII antipapa purpura donatus, qui teste Molano colitur Avenione permittente Sede Apostolica. B. Nicolaum Albergatum Bononiæ episcopum, postea cardinalem commemoravimus *lib.* 2. In allegato catalogo card. Bellarmini recensentur nomina cardinalium Fischerii Angli, et Roberti Politiani de Nobilibus. De hoc infra. Fischerius Rossensis episcopus fidem catholicam editis libris illustravit, et hæreticos confutavit. Sed refragans legi, qua Henricus VIII Angliæ rex supremum ecclesiæ caput appellari voluit, ejusdem jussu in carcerem cum Thoma Moro conjectus est. Mox Paulus III cardinalis honorem ei contulit ; quapropter iratus rex cardinalem securi percuti jussit, infixoque prælongæ hastæ capite atrox spectaculum populo præbuit.

9. De sancto Carolo Borromæo inter cardinales cooptato a Pio IV et in album sanctorum relato a Paulo V superfluum est quidquam adnotare. Addendum duntaxat, extructos fuisse processus pro beatificatione, et canonizatione servorum Dei cardinalium Francisci Ximenes, et Roberti Bellarmini, signatam commissionem introductionis causarum servorum Dei cardinalium Gregorii Barbadici, et Josephi Mariæ Thomasii : demum editas vitas Francisci Taurisii, Cæsaris Baronii, aliorumque cardinalium pietate illustrium.

10. S. Bernardus (*l.* 4 *de consider. c.* 4, *col.* 446, *vol.* 1 *oper.*), ut etiam supra monuimus, fuse enumerat qualitates, quibus cardinales fulgere debent, ut scilicet : *Sint compositi ad mores, probati ad sanctimoniam, parati ad obedientiam, mansueti ad patientiam, etc.* B. Petrus Damiani (*l.* 2, *ep.* 1) scribens ad episcopos Lateranensis ecclesiæ cardinales : *Necesse est*, inquit, *ut vita vestra sit... velut adamantis signaculum, quod vivendi cæteris adhibeat formam.* Similia Pius II commendavit cardi-

nalibus, quos elegerat, et scripsit cardinalis Papiensis. Plura de vita a cardinalibus instituenda, de modestia, et frugalitate, de fastu ablegando, de cura suæ ecclesiæ Titularis, de residentia in Romana curia statuit Leo X in concilio Lateranensi apud Raynaldum, quorum nonnulla repetit concilium Tridentinum (*sess.* 25, *c.* 1, *de ref.*). Ea quoque est apud Thomassinum communior scriptorum opinio, Innocentium IV indulsisse cardinalibus usum rubri galeri. Paulus II pileis rubeis eos decoravit, ut a cæteris prælatis in sacris cæremoniis distinguerentur, teste eodem card. Papiensi. Gregorius XIV rubro bireto decoravit cardinales ordinum monasticorum, qui usque ad id tempus usi fuerant biretis ejusdem coloris cum veste sua. Porro Nangius, et Robertus Gaguinus consentiunt, Innocentium IV cardinales purpureo galero donasse, ut indicaret, paratos esse debere ad sanguinem pro fide fundendum. Id ipsum designat Pontifex in formula concessionis ejusdem galeri. Et hoc solum animo purpuram spectasse S. Carolum Borromæum, cardinales Baronium, Bellarminum, Berullium, Fischerium, et alios testantur Giussanus, Thomassinus, aliique.

11. Ex his colligi potest, quid præcipue advertendum sit in causis servorum Dei, qui cardinalatus dignitatem obtinuerunt. Sed ut practica quædam adnotentur, nonnulli ex cardinalibus extra Urbem degunt regentes ecclesias sibi creditas, major pars residet Romæ, et de istis hic agitur, omnibus tamen communis est Pontificis electio; quippe jus eligendi Pontificem a tempore Nicolai II ad cardinales delatum est juxta constitutiones relatas *in can. In nomine Domini*, et in aliis capitibus *in tit. de elect.* Quidquid vero sit, an valide quis non cardinalis in summum Pontificem eligi possit, quod sentiunt Turrecremata, et alii, congruum omnino est, ut e cœtu cardinalium eligatur juxta cit. *can. In nomine Domini*, et constit. 76 Sixti V.

12. 13. Æneas Sylvius cardinalis, postea Pius II, apologiam scripsit ad Martinum Mayer, qui in nonnullis obtrectat curiæ Romanæ, et inter cætera fastum cardinalium carpebat, quos tamen ita defendit laudatus cardinalis. *Hos viros Apostolorum loca tenentes.... quis causas majores audiunt, familia sequitur ex episcopis... ac doctoribus. Neque enim decet, eos qui tanta dignitate præfulgent, veluti mendicos incedere, etc.* Cardinalis Papiensis paulo post obitum cardinalis Theanensis, insignem hujus sacerdotalem modestiam in victu, vestibus, et apparatu mirifice laudat inter alia affirmans, quod *disciplinam omnem domus, et suam eo vir justus redegerat, ut satisfacere castis animis, non delectare ambitiosos oculos posset.* Postea scribens ad card. Mantuanum, alterius cardinalis pariter defuncti luxum excessivum exponit, et improbat concludens: *Nil nimis conandum... Mediocria semper quærenda.* Cumque permagnam suorum ecclesiasticorum proventuum partem inopinato infortunio perdidisset, cardinali Bessarioni scripsit: *Sum admonitus, dispensanda justius esse, quæ nobis proveniunt ex altari. Carni, et sanguini non ita profuse indulgendum, etc.*

14. Concilium Lateranense sub Leone X, ut supra innuimus, plura statuit quoad cardinales. Ea sunt ut cardinales sobrie, caste, et pie vivant; omnes eorum res sacerdotalem modestiam præ se ferant: suos titulos saltem semel in anno per se, vel per alium visitent: domus suas, et familiam in omnibus optime regant: fidei, et ecclesiasticæ disciplinæ invigilent: si legatione fungantur, provinciam, et officium per se administrent. Similia leguntur in actis consistorialibus sub Julio III apud Raynaldum.

15. Ferdinandus imperator in litteris arcanis, Pio IV scriptis pro feliciori concilii Tridentini progressu, inquit: *Necessarium est, quod cardinales tales sint, ut velint, ac possint eligere Pontificem, cui Ecclesia Christi recte tuto possit committi.* Inde conqueritur, nonnunquam creari cardinales partim per ætatem omni judicio destitutos, partim illiteratos, et indoctos, qui idcirco in re tanti momenti valde deficiebant. Pius vero respondit, se cooptaturum in eum ordinem viros vitæ, et morum honestate, doctrina, ac prudentia commendabiles. Deinde concilium Tridentinum assumpta provincia reformationis cardinalium decrevit, ut quæ de episcoporum vita, ætate, doctrina, moribus, cæterisque qualitatibus statuta erant, etiam ad cardinales, licet diaconos, pertinerent. Quare card. Palæotus, et Sixtus V in memorata constitut. affirmarunt, cardinales ita virtutibus conspicuos esse debere, ut eorum vita, et mores cæteris exemplo sint.

16. Profecto virtutum, quibus fulgere debent cardinales, et de quibus idcirco in eorum causis beatificationis et canonizationis quærendum est, plura occurrunt exempla. Agmen ducat ven. card. Baronius, qui ven. Juveniali Anicinæ ipsum ad paupertatem hortanti respondit: *quod paupertatem suades, optime facis; sed scito, me esse pauperrimum.* Hieronymus Barnabeus testis oculatus in ejus vita narrat, ipsum eandem, ac in congregatione Oratorii, vitæ rationem tenuisse, cibi, et somni parcissimum: humilitatis, aliarumque virtutum cultorem eximium, nec a sacramentis administrandis, neque a Dei verbo annuntiando abstinuisse. Ea fuit ipsius ædium, ac suppellectilis modestia, suorumque, maxime domesticorum cura, ut apud eundem auctorem Justus Calvinus, beneficio annalium ab eo scriptorum, ex hæretico catholicus domum illius appellaverit *omnium virtutum, pietatisque sacrarium.* Tandem pecuniam justo fœnore accipere non dubitavit, ut sacram sui tituli ædem quæ ruinam minabatur, reficeret. Similia leguntur in vita ven. card. Bellarmini a PP. Fuligatto, et Bartolo scripta. Cum quibus concordant ea, quæ in processibus allata sunt, necnon attestationes cardinalium Scipionis Cobellutii, Francisci Dietrichstain, Desiderii Scaglia, Alexandri Ursini. Consimilia quoque de ven. card. Thomasio narrat Dominicus Berninus in ejus vita.

17. 18. Legitur *Deuter.* 17 : *Si difficile, et ambiguum apud te judicium esse prospexeris.... veniens ad sacerdotes levitici generis, et ad judicem, qui fuerit illo tempore, quæres ab eis, qui indicabunt tibi judicii veritatem.* Hoc textu utitur Innocentius III *in cap. Per venerabilem, qui filii sint legitimi*, ut explicet cardinalium officium, addens hos esse sacerdoces levitici generis. Horum proinde munus præcipuum est consilium præstare summo Pontifici, ut ostendunt card. Jacobatius, et Condis. Villad. card. Palæotus late probat, cardinales esse consiliarios natos summi Pontificis, adeoque etiam non requisitos teneri ex natura officii, ubi res postulat, eidem consilia præbere. Concordant constitut. 76 Sixti V aliaque monumenta antiqua, et recentiora.

19. etc. Hæc respiciunt potissimum cardinales in Urbe commorantes, qui consistoriis, et congregationibus intersunt, in quibus negotia ad Sedem Apostolicam delata expenduntur. Quapropter si de beatificatione, aut canonizatione alicujus ex his cardinalibus ageretur, inquirendum esset de consilio summis Pontificibus præstito. Card. Papiensis affirmat, qualitates recti consultoris esse veram charitatem, liberam mentem, et linguam, ac sinceram simplicitatem. Et in hoc munere excelluisse ait card. Bessarionem. Se vero excusat, quod aliquando venationi indulgeret, eam damnans in episcopo, et admittens in cardinali, causa potissimum valetudinis. Sed cum Bessarionem laudet, quod a venatione abstinens publicis negotiis vacaret, ejus dicta extendi nequeunt ad cardinales, de quorum virtutibus ageretur quoad beatificationem, et canonizationem. Legi potest Thomassinus. Cæterum card. Palæotus quosdam laudat cardinales, qui in consulendo libertate in Domino usi fuerant, quique subinde ad pontificatum evecti sunt. Alia exempla legi possunt apud Hieronymum Platum, et ita se gessisse S. Pius V cum cardinalis esset dicitur in relat. causæ ejusdem, idemque de cardinalibus Baronio, et Bellarmino referunt Fuligattus, Bartolus, et Barnabæus. Addit sæpe laudatus card. Palæotus, religionem, ac debitum Papæ obsequium non lædi a cardinali, qui propositis ab eo rebus consulendo dissentiat ; quod etiam docuit Platus cit. dummodo dissensus humilitatem, ac solidam rationem redoleat, non temeritatem, nec superbiam, neque imperitiam, ut innuunt Manfredus, et Condissalvus. Doctrina vero indiget cardinalis, non modo cum a summo Pontifice dissentit, sed quoties suam profert sententiam, veluti monet Sixtus V in const. sæpe cit. Addenda est gravitas, modestia, et humilitas, præcipue si coram Pontifice cardinalis loquatur, idemque, ut recte consulat, juxta card. Palæotum debet esse ornatus peritia, benevolentia, et loquendi libertate, sed ubi Pontifex decretum protulerit, necessaria est subjectio. Exempla suppeditat Platus, et in his excelluisse ven. card. Bellarminum referunt sæpe cit. auctores vitæ ejusdem. An autem ven. Franciscus card. Ximenes excesserit, qui, teste Gomesio, ait, summum Pontificem, si opus fuerit, interdum *perterrefaciendum* esse, ut ipse nuper fecerat, viderint, qui super ejus virtutibus sententiam sunt laturi.

22. Sixtus V in allegata const. ait, cardinales in provinciis gubernandis, et in rebus gravioribus ad reges, et imperatores legationibus sæpe perfungi. Qua integritate hoc munus in Dania obiverit Martinus cardinalis sub Eugenio III testatur S. Bernardus (*lib. 4 de consid. cap. 5, col. 447, vol. 1 oper.*). Quam pie, et sancte idipsum præstiterit B. Nicolaus Albergatus, pariter cardinalis, testis est Jacobus Zenus episcopus Feltrensis. Platus contendit hos legatos speciali pietate, et lenitate præditos esse debere, ita tamen ut justitiam non negligant. Omnia hæc in legatione Bononiensi optime conjunxit card. Bessarion, teste card. Papiensi.

23. Omnium cardinalium tam in Urbe, quam extra degentium est eligere summum Pontificem, si tamen ad conclave accedant, prout accedere debent, nisi legitime impediantur. S. Antoninus affirmat (*in 3 part. summ. theolog. tit.* 21, *c.* 2, § 87) eos peccare, qui optimum non eligunt, quod confirmant Manfredus, et Albanus, sed Platus notat, id esse intelligendum, si optimus ad pontificatum pervenire possit, addit, eum esse optimum, qui Ecclesiæ gubernandæ magis idoneus est. Omnia hæc constant ex formula juramenti, quod emittit unusquisque cardinalis, dum suffragium suum præstat, juxta constit. Gregorii XV et gravissime inculcat Clemens XII in constit. pro bono conclavis regimine edita. Quare card. Baronius, uti ad regem Galliæ scripsit alius card. de Joyeuse, cardinales omnes ab indigno eligendo invicta libertate quondam absterruit.

24. Juxta superius dicta cardinales summum Pontificatum sine peccato appetere nequeunt. Quam sedulo tandem dignitatem subterfugere studuerit card. Baronius deprehenditur ex ejus epistolis ad Antonium Talpam, ex ejus vita, et ex his, quæ scripsit in fine tomi XII suorum annalium. Idem de ven. Gregorio card. Barbadico testatus est card. de Polignach in congregatione ordinaria rituum, cum de signanda commissione pro illius causa beatificationis, canonizationis, ac de ejus virtutibus ageretur.

25. In his omnibus, in laboribus pro Ecclesia, et Sede Apostolica exantlatis, et in similibus constitui poterit momentum in causis servorum Dei, qui, dum viverent, cardinalitia dignitate potiti fuerunt : ut, si in his servus Dei heroice se gesserit, et alia requisita non deficiant, totum de heroicitate virtutum ferri possit judicium.

CAPUT XXXIV.

De his, quæ in causis servorum Dei, qui episcopi fuerunt, advertenda sunt post adeptam episcopatus dignitatem.

1. etc. Post reservatas Sedi Apostolicæ causas

canonizationis relati fuerunt solemniter in album sanctorum Udalricus Augustanus, Carolus Mediolanensis, aliique plures ornatissimi episcopi. Nec desunt exempla virtutum antiquiorum episcoporum, qui vel juxta antiquum Ecclesiæ morem sanctis adnumerati sunt, vel a summis Pontificibus canonizationis honorem obtinuerunt. S. Maximus (*tom.* 4, *sermon.* 6, *pag.* 78) loquens de vita exemplari S. Eusebii Vercellensis episcopi : *Erat*, inquit, *vita illi Christus, qui per spiritualium virtutum tramitem gradens absque Christo vivere nesciebat, etc.* Et sanctus Bernardus in vita S. Malachiæ episcopi Hibernensis affirmat (*c.* 19, *col.* 682, *op. vol.* 1), quod ita se gesserit, *ut nil prorsus appareret in eo, quod posset offendere intuentes.* Egregias virtutes Meletii episcopi Antiochiæ fuse commemorat S. Gregorius Nyssenus (*p.* 1023, *to.* 2 *oper.*). Et quanquam hic de confessoribus duntaxat sermo sit, nec sit locus exponendi invictum robur, quo nonnulli sancti episcopi pro fidei catholicæ defensione, et propagatione mortem libentissime oppetierunt : non est tamen omittendum insigne exemplum contentionis S. Basilii M. in asserenda adversus heterodoxos fide catholica : cum enim de hac decertaret cum Modesto Præfecto Valentis imperatoris Ariani, isque proscriptionem, exilium, cruciatus, et mortem minitaretur, nisi ad partes Arianorum transiret; tanta ei constantia restitit Basilius, ut teste S. Gregorio Nazianzeno (*in orat.* 20, *p.* 349, *n.* 74, *oper. tom.* 1), obstupefactus præfectus exclamaverit : *Nemo me ad hunc usque diem ita est allocutus nec pari verborum libertate.*

4. 5. Quod spectat ad sollicitudinem pastoralem erga proprias oves, S. Gregorius narrat (*Dialog. lib.* 3, *c.* 1), S. Paulinum episcopum, ut viduæ filium a Vandalorum captivitate redimeret, in Africam trajecisse, seque pro illo in servitutem tradidisse, sed cognita ex divina revelatione illius virtute, dimissum fuisse una cum cæteris captivis suæ civitatis, ut ipse petierat, quanquam de hujus historiæ veritate nonnulli dubitant. Alia de sollicitudine pastorali S. Malachiæ. et Cypriani prædicant S. Bernardus (*serm.* 2, *loc. cit.*), et Augustinus (*serm.* 309, *al.* 12, *n.* 4, *to.* 5 *oper. col.* 1248). Plura exhibent bullæ canoniz. SS. Richardi Cisterciensis in Anglia episcopi, et Francisci Salesii. Si quis adhuc plura velit elogia virtutum, quibus episcopi inter sanctos relati fulserunt, adeat *codicem canonizationis* editum studio, et opera archiepiscopi Ancyrani.

6. 7. Sed ut actus particulares recenseamus, de quibus sedulo inquirendum est in causis servorum Dei, qui fuerunt episcopi in solemni examine, quod consecrationi episcopali præmittitur. Consecrandus interrogatur, an velit *plebem, cui ordinandus est, et verbis docere, et exemplis?* Item, an *velit semper esse in negotiis divinis mancipatus, et a terrenis negotiis, vel lucris turpibus alienus?* Et ipse his, et similibus respondet : *Volo.* Primum adamussum inculcat Ludovicus Abelly episcopus Ruthenensis; et antea monuerat S. Hieronymus (*in epist. ad Nepotian. n.* 7, *col.* 260, *to.* 1 *oper.*) : ne *confundant opera sermonem.* Quod vero ad prædicationem attinet, concilium Tridentinum (*c.* 5, *sess.* 2, *et sess.* 24, *c.* 4) ait, hanc esse præcipuum episcoporum munus, omnino exercendum, nisi legitime impediantur. Concordat concilium Lateranense (*in cap. inter cætera de offic. judicis ordinarii*). Dei servus Aloysius de Granata acriter episcopos redarguit, qui neglecta verbi Dei prædicatione, se totos convertunt ad judicia Forensia. Simile quid episcopis exprobat ven. Bartholomæus de martyribus, addens exempla SS. Gregorii, Ambrosii, et Augustini, qui et ecclesias suas regebant, et simul prædicabant. Quæ quidem exempla in se ipsis præter alios expresserunt S. Carolus Borromæus, et ven. Dei servus cardinal. Bellarminus, cum archiepiscopatum Capuanum regeret. Episcoporum quoque est pueros et rudes catechizare, ut fuse probat Rosignolius, idque egregie præstitisse dicuntur SS. Carolus Borromæus, et Franciscus Salesius; præterea vigilare, ne ullus fidei catholicæ adversus error in animas sibi creditas irrepat.

8. Idem S. Carolus, ut divinis negotiis, ac potissimum gregis sibi commissi curæ semper esset intentus, archipresbyteratum S. Mariæ Majoris in Urbe, aliaque officia dimisit, ut legitur in act. canonizat. Petrus Blesensis episcopum monet, ut relictis sæcularibus, vacet divinis. Et Synesius episcopus Ptolomaides innuit (*in epist.* 57, *advers. Andronic. pag.* 199), episcopos muneribus sæcularibus implicatos gravibus quoque periculis expositos esse. An autem ven. card. Ximenius archiep. Toletan. prædicta omnia optime præstiterit, judicium sit eorum, qui de ejus virtutibus sententiam laturi sunt. Gomesius in ejus vita affirmat, eum non defecisse. Prædicta tamen non habent locum, quoad eas curas sæculares, quas episcopi ob temporale dominium, quod forte episcopatui annexum sit, assumere tenentur : quæ quidem sanctitatem non inficiunt, si omnia rite componantur, uti Gofridum Catalaunen. episcopum monuit Petrus venerabilis Cluniacensis abbas.

9. Administratio justitiæ, defensio jurium Ecclesiæ, robur in plectendis criminibus, prudentia in componendis dissidiis partes sunt muneris episcopalis. Omnia hæc cumulate præstitit, et heroice S. Antoninus, ut colligitur ex bulla canoniz. ejusdem. Suffragantur exempla SS. Caroli Borromæi, Thomæ Herfordiensis, Thomæ de Villanova, Laurentii Justiniani, et Andreæ Corsini, legenda in bull. canoniz. eorumdem. Concilium Lateranen. III edixit (*c. Irrefragabili de offic. judic. ordinar.*), ut *ecclesiarum prælati ad corrigendos subditorum excessus, maxime clericorum*, et *reformandos mores prudenter, ac diligenter intendant, ne sanguis eorum de suis manibus exquiratur.* Id caritate, et lenitate, moderamine, et compassione adimplendum esse monent S. Laurentius Justinianus, et Thomas Aquinas (*in quæst. disp. q. unic. de correctione fraterna art.* 1).

10. etc. His, quæ modo dicta sunt, cohæret electio

ministrorum, consiliariorum, et familiarium. Inter præcipuos pastoralis sollicitudinis administros primus est vicarius generalis. Quare sanctus Carolus Borromæus, ut optimum nancisceretur, omnes pene Italiæ provincias per se, vel per alios lustravit, teste episcopo Novarien. in ejus vita, nec minor cura ejus fuit in eligendis consiliariis. Similia de S. Hugone Liconiensi episcopo, leguntur apud Surium (*die* 17 *Novembris*), et de Henrico Senonensi archiepiscopo refert sanctus Bernardus (*epist.* 42, *c.* 1, *col.* 468, *op. vol.* 1). Domesticos vero, et ab omnis turpitudinis suspicione immunes episcopus adsciscat, ut *sit suæ domui bene præpositus*. In id omni cura incubuit B. Nicolaus Albergatus Bononiensis episcopus apud Sigonium, et sanctus Pius V apud auditores rotæ in relat. caus. Ad ministros, non ad familiares, aut consanguineos pertinet regere ecclesiam, et diœcesim. S. Ambrosius satyro fratri, quod spectatissimæ esset virtutis, res domesticas commisit, nihilominus tutum, et forte necessarium est, ut alii episcopi propinquos a redituum administratione, et ecclesiæ gubernio arceant. Ven. card. Ximenius ad archiepiscopatum Tolentanum evectus fratres secum habitare permisit, quorum unus super totam familiam constitutus eo temeritatis devenit, ut archiepiscopo fratri ægrotanti mortem etiam intentarit: quare archiepiscopus ipsum compedibus victum, et alio mandatum nunquam amplius videre voluit, teste Gomesio. Neque vero episcopus ministrorum ope fretus se admissionibus, et negotiorum administratione liberum existimet, nam S. Gregorius quendam ab episcopatu rejecit, quod postulationes audire, et negotiis providere nesciret. Et card. Baronius de S. Ambrosio refert, quod *requirentibus omnibus in omnibus separatum exhibuit*, ut etiam antea testatus erat S. Augustinus (*lib.* 6 *Confessionum c.* 3, *to.* 1 *oper. col.* 121). Idem de S. Pio V legitur in compendio ejus virtutum, et miraculorum.

13. etc. Tenetur episcopus suam diœcesim visitare, cujus visitationis scopus est sanam doctrinam, bonosque mores tueri, ac populum ad religionem, pacem, et similia recte componere; ut colligitur ex sacris canonibus, et concilio Tridentino (*sess.* 24, *c.* 3, *de ref.*). Profecto hoc munus ingenti labore et fructu obiisse SS. Carolum Borromæum, et Turribium testantur Paulus V et Benedictus XIII in bullis canoniz. eorundem. Alia exempla legi possunt apud laudatum Ludovicum Abelly. Olim ecclesiæ suo viduatæ pastore episcopus visitator dari consuevit, sed hic mos ab aula recessit. Statuunt quoque sacri canones, et concil. Tridentinum (*sess.* 24, *c.* 2, *de ref.*), ut episcopi synodum cogant, ex cujus sane convocatione maxima bona derivantur, quæ enumerat concilium provinciale Coloniense an. 1549. Et in hoc pariter munere laudantur SS. Carolus, et Turribius, necnon Thomas de Villanova in bullis canoniz. Episcopis præterea præcipit Tridentinum concilium (*sess.* 6, *c.* 1, *de ref. et sess.* 23, *c.* 1) ut in sua diœcesi resideant; nam juxta Cajetanum *pastor nec nomen pastoris meretur, si non personaliter attendat gregi suo.* Attamen *ne quis functum se munere suo putet, si otiosus in ecclesia resideat*, inquit concilium provinciale Rhemense an. 1564 (*cap.* 1) ideoque S. Carolus Borromæus *partes suas in dies magis implendo... nunquam a residentia discessit nisi coactus*, ut dicitur in cit. bul. canoniz.

16. Episcopus est ordinarius sacramenti Confirmationis minister: quod licet non sit ad salutem sicuti gravissimum damnum sibi inferunt, qui illud parvi faciunt, vel negligunt, et sacrilegii reatum incurrunt, qui indigne suscipiunt, juxta S. Thomam, et alios; ita peccant graviter episcopi, debitam illius administrationem omittentes. Enim vero Apostoli audita Samariæ conversione, statim miserunt illuc viros, qui Confirmationem conferrent, et S. Hieronymus refert (*in dialog. advers. Luciferian.*) antiquos episcopos consuevisse accurrere, quo opus erat ad hoc sacramentum ministrandum, quod etiam S. Turribius sedulo præstitit, ut dicitur in ejus vita, et bull. canoniz.

17. Ut aliqua dicantur de ordinum collatione, *Manus*, inquit Apostolus (*in ep.* 1 *ad Timoth. cap.* 5), *cito nemini imposueris*, et Joannes Moscus refert, S. Petrum apparuisse S. Leoni M. ac dixisse, condonata ei esse peccata, sed reddendam esse rationem *temerariæ manuum impositionis*. Quare S. Gregorius inculcat (*epist.* 49, *lib.* 3, *indict.* 11, *col.* 660, *op. tom.* 12), ut episcopi in hoc caute se gerant. Ven. vero card. Bellarminus innuit, parcissimos esse debere episcopos in conferendis ordinibus; ex facilitate autem imponendi manus turbam clericorum adeo excrevisse, ut sordida incommoda inde provenerint. Sane quod scriptis docuit, opere implevit in archiepiscopatus Capuani regimine. Huc spectat illud concilii Lateranen. sub Innocentio III: *Paucos idoneos et probatos habere satius est quam multos inutiles.* In hac re observanda essent exactissime decreta concilii Tridentini, quæ laudavit concilium Mediolanense I. Alia præterea episcopi peragere debent, nec sine culpa omittere possunt, ut ecclesias consecrare, et similia, quæ adamussum executus est S. Carolus Borromæus, teste Giussano.

18. Monet Innocentius III (*cap.* 1), beneficia conferenda esse magis idoneis: concilium vero Tridentinum ait (*sess.* 24, *c.* 1 *de ref.*), *eos.... mortaliter peccare, nisi digniores, et Ecclesiæ magis utiles.... præfici curaverint.* Et Innocentius XI damnavit propositionem, quæ id in sensum alienum detorquebat. Porro advertit card. de Lugo, Tridentinum non imposuisse novam obligationem, sed antiquam ex lege naturali provenientem explicasse. Idem concilium novam methodum induxit pro ecclesiis parochialibus, ut scilicet per concursum conferantur. Omnia hæc exacte observarunt S. Carolus, et card. Federicus Borromæus teste Ciacconio.

19. 20. Nonnulla de confessariorum electione, et monialium regimine dicenda sunt. Cautum est in concilio Tridentino (*sess.* 23, *c.* 15, *de ref.*), ne ullus

regularis confessiones sæcularium, etiam sacerdotum audiat, nisi parochiale beneficium obtineat, aut ab episcopo per examen aut alias idoneus reputetur. Quid vero in examine attendendum sit, insinuat concilium Mediolanense I. Ven. card. Bellarminus enumerat mala, quæ ab ineptis confessariis proveniunt. Et card. de Lauræa addit, peccare gravissime prælatos, *qui tales sacerdotes suis ovibus præficiunt.* Ut igitur ad ordines, beneficia, et officia digni assumantur, prosunt ea, quæ *de seminariis erigendis* statuit conc. Tridentinum (*sess.* 23, *c.* 18). Idcirco laudantur SS. Carolus Borrom., et Thomas de Villanova in bull. canoniz. quod excolendis ecclesiæ ministris seminaria, et collegia erexerint. Et ex processibus causæ ven. card. Ximenii compertum est, ipsum Compluntesi academiæ erigendæ, et augendæ summopere studuisse. Quoad regimen monialium, idem Tridentinum (*sess.* 25 *de monial. et regul. c.* 10) jubet episcopos diligenter attendere, ut ipsæ saltem semel singulis mensibus sacramenta percipiant, et clausuram custodiant : non sit tamen cum iis frequens, et solitaria conversatio, quemadmodum ab hac abhorruit semper S. Augustinus, teste Possidio (*in ejus vita c.* 26). De hoc regimine sapientissima monita dedit ven. Juvenalis Ancina Salutiarum episcopus.

21. In causis servorum Dei, qui dum viverent, episcopali dignitate fulserunt, attendenda est veneratio erga summum Pontificem, et Sedem Apostolicam. In solemni examine, quod consecrationi episcopali præmittitur, consecrandus interrogatur, an velit traditiones patrum, et constitutiones Sedis Apostolicæ suscipere, docere, ac servare ; item an velit Romanis Pontificibus fidem, subjectionem, et obedientiam exhibere. Et ipse quidem affirmat. *Porro hæc subjectio, et obedientia,* inquit episcopus Rhutenensis supra laudatus, *libero, religioso, ac pio affectu.... Romano Pontifici defertur... ut ecclesiasticæ hierarchiæ ordo servetur.* Joannes vero XXII, ait, defectum hujus venerationis virtuti religionis opponi. Laudantur in hoc S. Carolus Borromæus apud Guissanum, et S. Benno episcopus Misnensis in bull. canoniz. ejusdem.

22. Expendendum est etiam, quomodo se gesserint erga sæculi principes, quibuscum sæpe quæstiones contingunt. Card. Bellarminus monet episcopos, ut nihil temere agant, eamque ducant vitam, ut intelligant principes, solo Dei timore, et amore ecclesiasticam libertatem defendi. Ita plane se gessit S. Ambrosius cum imperatoribus Theodosio et Valentiniano apud Theodoretum : et S. Hugo episcopus Lincolniensis cum Richardo rege apud Surium (*ad diem* 17 *Nov.*), idcirco quæ volebant, assecuti sunt.

23. etc. Tandem inquirendum est de redituum, adeoque eleemosynarum erogatione. Reditus sunt duplicis generis : alii ex bonis patrimonialibus, vel quasi patrimonialibus proveniunt : alii ex bonis ecclesiasticis. Patrimonialium, et quasi patrimonialium dominium habent ecclesiastici, adeoque possunt eos sibi retinere, vel aliis pro libito elargiri, *possunt tamen,* ait S. Thomas (2, 2, *q.* 185, *art.* 7), *in eorum dispensatione peccare propter inordinationem affectus,* quod eruitur etiam ex sacris canonibus. Non defuerunt quidem episcopi, qui bona etiam patrimonialia in pios usus erogaverint, iique fuerunt SS. Osmundus episcopus Sarisberiensis, et Carolus Borromæus juxta bull. canoniz. eorum ; et hæc sane commendabilia sunt : tamen episcopus consanguineos rerum suarum patrimonialium hæredes testamento constituat, id ejus virtutes in negotio beatificationis, et canonizationis minime inficiet. Immo si bona debentur familiæ ex majorum testamento, absonum esset eadem a Dei servo distrahi, quemadmodum non distraxerunt SS. Carolus Borromæus apud Surium (*ad diem* 4 *Nov.*), nec S. Franciscus Salesius.

26. etc. Quod vero spectat ad bona ecclesiastica, sive reditus ex iis perceptos, episcopi juxta sacros canones tenentur procul dubio congruæ eorum sustentationi superfluos in pauperes, et pios usus erogare. Sed adhuc indecisum est, num id facere teneantur ex caritate, ut sentit Fagnanus, an ex justitia, ut existimat card. Capisucchius, et antea sensisse videtur S. Thomas (*loc. cit.*). Veruntamen undecunque oriatur ejusmodi obligatio, indubitatum est, eum, qui in hac re modum excesserit, dici non posse virtutibus excelluisse, immo aliarum virtutum heroicitatem ex tali abusu detrimentum pati insuperabile : de quo sane abusu S. Bernardus (*ep.* 2, *n.* 11, *col.* 12, *vol.* 1 *oper. et serm.* 23 *in Cantica, col.* 1348, *n.* 12) ecclesiasticos reprehendit. Exempla temperantiæ sancti Ambrosii, Augustini, aliorumque in mensa, et similibus legi possunt apud Thomasinum. Idem dicendum de episcopo, qui superfluos reditus episcopales in nepotibus, et consanguineis ditandis insumeret. Id enim interdixit concilium Tridentinum (*sess.* 25 *de ref. c.* 1) omnibus beneficia tam sæcularia, quam regularia possidentibus, etiam cardinalibus, et quoad hos idipsum statuerat Leo X. Innocentius vero XII constituit, ut consanguinei, vel affines Romani Pontificis, vel alii eorum loco adlecti, si inopia laborarent subleventur instar aliorum pauperum, eisque proventus ecclesiastici distribuantur *juxta merita, nec ultra congruum pro dignitate, vel gradu, quem in Ecclesia obtinuerint... substentationem.* Quod si contingat, aliquem ex iis ad cardinalitiam dignitatem extolli, summa illi assignetur non excedens annuum valorem duodecim millium scutorum monetæ Romanæ. Neque enim fas erat propinquos Romani Pontificis a cardinalatu arcere, cum multi ex his moribus, et doctrina floruerint, ut sanctus Carolus Borromæus, ab avunculo Pio IV cardinalium collegio adscriptus, et alii.

29. 30. Hæ, quæ in concilio Tridentino, ac memoratis constitutionibus statutæ sunt moderationes erga propinquos, et affines, in recta, antiqua, et constanti Ecclesiæ disciplina fundantur : quare eorundem insignia reliquerunt exempla S. Laurentius

Justinianus apud Bernardum Justinianum: Clemens IV aliique Pontifices apud Thomassim., et Theophilum Raynaud. et S. Pius V apud auditores rotæ in relat. causæ ejusdem: quin etiam refert P. Bartolus, card. Bellarminum, eas vovisse. Cumque eædem moderationes sint antiqui juris explicationes, de iis quærendum erit tam in causis servorum Dei, qui post illas vixerunt, quam eorum, qui antea mortui sunt. In causa ven. Francisci card. Ximenii promotores fidei opposuerunt, eum curasse, ut propinqui illustres nuptias contraherent, quin etiam amplas dotes ad id subministrasse. Postulatores vero conati sunt obtendere, eum dictas nuptias non quæsivisse, sed oblatas excepisse, ut contractis illustribus affinitatibus academiam Complutensem, et pia opera, quæ fundaverat, juvaret: dotes vero non ex ecclesiasticis, sed ex aliis bonis constituisse. In causa ven. Roberti card. Bellarmini opposuerunt, ipsum pensiones ecclesiasticas in consanguineos transtulisse, quos tamen inopia laborasse, adeoque sine sanctitatis læsione moderate juxta doctrinam D. Thomæ (2, 2, *q.* 31, *art.* 3 *ad* 1, *et q.* 185, *art.* 7 *ad* 2) sublevari potuisse, postulatores demonstrarunt. Hæ causæ adhuc in congregatione rituum pendent. In causa vero ven. Innocentii XI ostensum fuit, ipsum ne emolumenta quidem nepotibus Romanorum Pontificum dari solita, unico nepoti suo permisisse.

31. Si hæc, quæ de ecclesiasticorum redituum erogatione dicta sunt, servus Dei, de cujus beatificatione ageretur, adamussim observaverit, nil erit, quod in ejus causa, quantum ad defectum, in hac re opponi possit. At, si heroicitas spectetur, opus esse videtur, ut aliquid arduum, nec aliis probis episcopis, bene utentibus reditibus ecclesiasticis commune exhibuerit. De S. Exuperio Tolosæ episcopo scribit S. Hieronymus (*ad Rusticum*): *Esuriens pascit alios, et ore pallentes jejuniis fame torquetur aliena.* Similia de BB. Elphego archiepiscopo Cantuarien., Petro Damian. Germano Parisiensi episcopo, aliisque leguntur apud Bolland. *(die* 23 *Febr. pag.* 424, *c.* 7, *n.* 38, *to.* 3), Surium *(ad diem* 28 *Maji pag.* 320, *n.* 75, *tom.* 3), et in aliis monumentis.

32. Narrat B. Petrus Damiani (*pag.* 640, *c.* 7, *opusc.* 33, *oper. omn.*) abbates, juxta regularem constitutionem, consuevisse tres pauperes semper habere commensales. Petrus vero Blesensis in quadam epistola ad Hugonem abbatem Radigensem redarguit nimis splendidam quorundam abbatum hospitalitatem; sed Christianus Lupus subjicit, hanc epistolam legendam esse ab episcopis, cæterisque decimas possidentibus.

CAPUT XXXV.

De nonnullis advertendis in causis servorum Dei ecclesiasticorum in gradu inferiori constitutorum, et signanter regularium, dum de eorum beatificatione, et canonizatione tractetur.

1. Juxta recentiorem Ecclesiæ disciplinam relati sunt in album sanctorum, quo presbyteri sæculares, Ivo scilicet Trecorensis, et Joannes Nepomucenus, sed hic, utpote martyr, huc non spectat: plures quoque regularium familiarum institutores, et propagatores: nonnulli abbates: multi ex iisdem familiis, pleræque sanctimoniales; et quidam eremitæ.

2. 3. In causis clericorum, et presbyterorum secularium nulli religiosæ congregationi addictorum indagandum præcipue videtur, quomodo ad clericatum vocati sint, an scilicet per ostium intraverint. *Illi autem ostio in Ecclesiam introire dicuntur, qui a Deo legitime vocati, ecclesiastica munera ejus unius rei causa suscipiunt, ut Dei honori inserviant, etc.* ut explicat Catechismus Romanus (*tit. de sacram. ordin. pag.* 197); cui consonant concilium Coloniense I (*par.* 1, *c.* 91), S. Hieronymus (*ad Nepotian. de vita clericor.*), aliique apud Pouget. Inquirendum præterea, quomodo in clericatu vixerint, et muneribus, quæ forte assumpserint, puta canonicatui, parochiæ, et similibus probe satisfecerint: et parochis quidem quadamtenus applicari possunt, quæ superius de episcopis dicta sunt. Profecto S. Ivo in act. apud Bollandian. (*ad diem* 19 *Maji*), nedum in confessionibus excipiendis, missis celebrandis, etc. assiduus fuisse dicitur, sed munus quoque vicarii generalis *sancte, et juste* obivisse.

4. In causis fundatorum, atque reformatorum ordinum regularium quærendum esse videtur, qua auctoritate, quo spiritu, prudentia, et fine hujusmodi provinciam aggressi sint: an regimen concupiverint, quomodo sine ambitione obtentum administraverint, et an aliquid humanæ gloriæ irrepserit. Item, an religio ab eis instituta, vel reformata, utilis sit, et ad gloriam Dei conducens; an regulas, quas statuerunt, ipsi observaverint. Laudantur in his SS. Benedictus apud S. Gregorium (*in ejus vita c.* 36), Dominicus, Franciscus de Paula, et Ignatius in bull. canoniz. Cæterum de auctoritate fundationis religionis, hujusque utilitate sublata videtur omnis controversia, cum sine Romani Pontificis auctoritate novæ religiones institui nequeant. Antonius, Basilius, Augustinus approbationem suarum religionum a Pontifice non quæsierunt, cum jus ecclesiasticum id nondum præciperet. Cum autem circa an. 1170 pauperes de Lugduno ordinem quendam instituissent superstitionibus, et hæresibus inspersum, Alexander III illum reprobavit, idcirco SS. Dominicus, et Franciscus ordinum suorum approbationem a summo Pontifice petiverunt, et obtinuerunt. Post hæc Innocentius III in concilio generali Lateranen. vetuit, *ne quis de cætero novam religionem inveniat.* Et B. Gregorius X in alio concilio generali Lateran. (*relat. in cap. unic. de religiosis domib. in* 6) revocavit ordines post illud concilium inventos, *qui nullam Sedis Apostolicæ confirmationem obtinuissent.* Necessaria igitur est hujusmodi approbatio. Canus docet (*de loc. theolog. l.* 5, *c.* 5), judicium summi Pontificis in hoc falli posse; sed hæc opinio communiter rejicitur.

5. 6. In causis servorum Dei monachorum, aliorumque regularium hæc specialiter adnotanda videntur: scilicet, an præcesserint indicia vocationis ad statum religiosum: neque enim hodie disciplina, juxta quam infantes a parentibus monasterio oblati vitam monasticam necessario amplecti debebant, nunc vero si offerantur, cum decimum quintum annum attingunt, danda est optio manendi, vel egrediendi, uti colligitur ex sacris canonibus. Inquirendum præterea, quomodo regulas, et constitutiones religionis observaverint, an vero vixerint a mundo segregati: et, si forte ad ecclesiasticas dignitates vocati fuerint, an humilitatem, et vota religiosa cum statu assumpto compatibilia observaverint. Indicia sanctæ vocationis exponuntur in bullis canoniz. S. Francisci de Paula, Didaci, Raymundi, Francisci Xaverii, Paschalis Baylon, et Peregrini Latiosi, e quibus eadem hauriri possunt. S. Thom. (2, 2, *q*. 189, *art*. 1) docet, ingressum in religionem ad perfectionem assequendam expedire tam iis, qui in præceptis exercitati sunt, quam aliis, qui non sunt exercitati. Et S. Bernardus (*ep*. 104) nonnullos ad religiosam vitam amplectendam hortatus est.

7. etc. Quod spectat ad observantiam constitutionum religionis, Scacchus, allatis amplissimis testimoniis desumptis ex prædictis bullis, affirmat, peculiarem sanctitatis notam in servo Dei regulari ex his capitibus desumendam esse, videlicet ex progressu de virtute in virtutem ratione status religiosi, ab exacta observantia, et custodia votorum, et ex vigilantissima observantia omnium, quæ in regula, et constitutionibus sui ordinis continentur, sive præcepta sint, sive non. Duplicem horum affert rationem; primo, quod hi, qui canonizantur, proponuntur, ut norma morum, adeoque si Pontifex aliquem sui instituti, vel in minimis transgressorem canonizaret, hujusmodi transgressiones saltem non reprobare, neque in canonizandis omnimodam requirere videretur. Altera, quod actus virtutum illorum regularium, qui canonizandi sunt, debent attingere gradum heroicum; tales vere non essent, nisi in iis resplenderet exacta regulæ, et constitutionum observantia. Addit, regularem adeo cæcum esse debere in obediendo, ut habita solum liciti, et honesti ratione, nedum superiorum præceptis, sed etiam consiliis prompte obtemperet, quod fuse describit vener. Alphonsus de Orosco. Custodiendam præterea esse integerrimam castitatem longe a familiaritate quarumcumque mulierum, et servandam libenter exactissimam paupertatem. Concludit, de his omnibus severe inquirendum esse in causis beatificationis, et canonizationis servorum Dei regularium; subditque plurimum prodesse eorundem perfectioni, si intra septa monasterii, immo cellæ collecti studiis instituti propriis vacent. Hæc, quæ de castitate affirmat Scacchus, confirmat auctoritate Gonzalez, Theophili Raynaudi, et præcipue S. Hieron. (*ep*. 52, *n*. 5, *col*. 257, *to*. 1 *op*.). Idem Theophilus erudite ostendit, non decere religiosos aulam frequentare; et card. Pallavicinus Societatem Jesu vindicat ab intentatis contra ipsam accusationibus de supposita nonnullorum e suis aulæ frequentatione. S. Thomas vero docet (*opusc*. 19 *contra impugnantes religionem c*. 19), posse aliquando religiosos adire aulas propter caritatem ergo proximum, hujusque utilitatem. Consonant, quæ de S. Bernardo leguntur in ejus vita. Iisdem Scacchi assertionibus lucem affundit D. Thomas (2, 2, *q*. 187, *art*. 2) docens, religionem significare statum perfectionis, religioso autem curandum esse, ut caritate perfecta præditus sit, adeoque omnia, quæ regula statuit, quibusque ad perfectionem pervenitur, exhibeat. Caritatis vero primum fundamentum esse paupertatem, et ad perfectionem religionis requiri ulterius continentiam, et obedientiam, hasque, sicuti et paupertatem, voto firmandas esse, cum ad hoc homo voluntatem Deo offerat.

10. Vera a sæculo segregatio ab observantia voti paupertatis, et obedientiæ oritur, et voluntatem omnino alienam a muneribus et dignitatibus in religione, et multo magis extra assumendis importat. Huc referri possunt, quæ alibi dicta sunt, quosdam scilicet sanctos regulares ad episcopatum vocatos aufugisse. S. Raymundus de Pennafort, juxta bull. canoniz. ipsius, archiepiscopatum Tarraconensem a Gregorio IX sibi delatum recusavit, et munus confessarii ejusdem Pontificis, pœnitentiarii, ac magistri generalis sui ordinis sponte dimisit. Quam vero fortiter ven. Cæsar Baronius restiterit, ne cardinalis crearetur, eruitur ex pluribus ejusdem epistolis.

11. etc. Synodus VIII œcumonica (*can*. 14), et concilium generale Lateranense sub Innocentio III, (*can*. 16) statuunt ut monachi ad episcopatum promoti habitum deferrent regularem. Et S. Thom. (2, 2, *q*. 88, *art*. 11 *ad* 4 *et q*. 185, *art*. 8) docet religiosos ad episcopatum assumptos teneri ad regulares observantias, quæ officium pontificale non impediunt, idque ad cardinales extenditur apud Dominicum de S. Thom. De quorum omnium veritate omne dubium sustulit Benedictus XIII in constitutione *Custodes*. In constitutionibus Societatis Jesu apud Vasq. et alios cautum est, ut socius ad dignitates extra societatem assumptus promittat executionem consiliorum præpositi generalis, si meliora videantur. Regulares quoque ad episcopatum assumpti condere testamentum prohibentur, nisi Pontifex dispenset, ut docet S. Tho. (2, 2, *qu*. 185, *ar*. 8 *ad* 3). Et hac accedente dispensatione testamentum condidisse B. Alexandrinum Saulium, ostenderunt postulatores in ejus causa contra promotoris fidei oppositiones. Innocentius III quendam ex abbate Cisterciensi episcopum Pennensem acriter objurgavit, quod in episcopatu Cistercienses observantias non custodiret. S. Cælestinus V ad summum pontificatum, humili asello insidens Aquilam perrexit, ut pontificalia ornamenta susciperet, quod ab eo factum fuisse explicat Petrus card. de Assiaco in ejus vita, ne a monastica humilitate recederet. Et

Clemens XI in bull. canoniz. S. Pii V: *Nihil*, ait, *de pristina religiosæ vitæ severitate remiserat*. Similia leguntur de S. Fungentio episcopo Ruspensi, et de Matthæo, qui apud Petrum venerabilem Cluniacen. abbatem ex monacho Cluniacensi factus est cardinalis episcopus Albanensis. Ven. Franciscus Ximenes archipræsul Toletanus, et cardinalis jejunia, et similia in ordine Minorum, quem professus fuerat, statuta custodire consuevit. Leo X per litteras apostolicas ei præcepit, ut ab iis abstineret. Plura legi possunt apud Thomassinum.

14. In hujusmodi servorum Dei causis illud quoque advertendum est: an dimisso episcopatu ad monasterium redierint: id enim ostendet, eos non irrepsisse ad episcopatum, ut extra claustra viverent. Profecto, dimissis dignitatibus, illud fecerunt SS. Cælestinus V et Gregorius Nazianz. ac B. Petrus Damiani. Ardicinus vero junior a Porta episcopus Aleriensis, et cardinalis, relictis, annuente Pontifice, dignitatibus, ad Camaldulensium eremum juxta vetus propositum confugit. His, aliisque permotus Benedictus XIII in cit. constit. hujusmodi reditum præcepit. Henricus de Joyosa ad defendendam catholicam religionem, auctoritate summi Pontificis, a religione Capuccinorum ad ordinem Hierosolymitanum translatus est. Rebus compositis, sui egressus causam cessasse admonitus, illuc, unde discesserat, reversus est, cujus facti seriem referunt Dominicus de Thou, Morer. et alii.

15. Quæ de regularibus, quoad profectum de virtute in virtutem, quoad observantiam constitutionum dicta sunt, locum habent in monialibus, veluti prosequitur Scacchus addita observantia Clausuræ, utpote præcepta a Bonifacio VIII (*in cap. periculoso de statu regularium in* 6), et conc. Tridentino (*sess.* 25 *de Regularibus c.* 5), quidquid adversus eam Erasmus effutiat. Superest, ut aliqua innuantur de eremitis. Horum quatuor sunt species. Prima eorum, qui in religione approbata emittunt tria vota substantialia: et de his, utpote veris religiosis, nil occurrit addendum. Secunda eorum, qui in aliqua congregatione modum vivendi servant ab episcopo approbatum, et hi juxta D. Thomam (2, 2, *qu.* 186, *art.* 1 *ad* 3, *et in* 4 *sent. dist.* 27) continentiam servare, et episcopo subjici debent, adeoque in horum causis quærendum esset, an continentiam, et regulas ab episcopo præfixas custodierint. Tertia species est eorum, qui auctoritate episcopi sunt addicti servitio alicujus ecclesiæ, ab eo habitum recipiunt, eique obediunt. Ultima eorum, qui in eremum secedunt, habitu eremitico ad libitum suscepto. Docet S. Thomas (2, 2, *q.* 188, *art.* 8), vitam solitariam præminere sociali, sed esse periculosissimam, nisi exercitium ei præcesserit, vel divina gratia exercitium suppleat. Quare, si expendenda esset causa alicujus ex eremitis quartæ, vel tertiæ speciei, investigandum esset, cur solitudinem petierit, ubi vixerit, quem conscientiæ rectorem habuerit, quas pœnitentias susceperit, ut prosequitur Scacchus. Huc revocanda sunt superius dicta de mortificatione, et ea, quæ de B. Nicolao de Rupe anachoreta scribit Petrus Hugo Societatis Jesu. Palladius *in vitis patrum* refert Alexandram feminam in eremum secessisse, ut fugeret quendam, insano ejus amore capium. De loci asperitate, et pœnitentiis plura legi possunt apud S. Paphnutium, et in bull. canon. S. Birgittæ.

16. Docet S. Thomas (2, 2, *q.* 188, *art.* 3), institui posse religionem ad defensionem divini cultus, et publicæ salutis, vel etiam pauperum, et oppressorum, cujusmodi fuit ordo equitum Templariorum institutus auctoritate patriarchæ Hierosolymitani anno 1118 apud Guillelmum archiepiscopum Tyrensem; et ordo equitum Melitensium a Raymundo de Podio fundatus ad tuendam fidem, et incolumes servandos peregrinos ad loca sancta venientes. Quid inquirendum esset in causa servi Dei, qui ordini militari nomen dedisset, desumi potest ex lib. S. Bernardi *de laude novæ militiæ ad milites Templi* (*c.* 4), et ex alio quodam libro de præcipuis obligationibus equitum Melitensium.

CAPUT XXXVI.

De advertendis in causis laicorum, et præcipue eorum, qui imperatores, reges, aut supremi principes fuerunt, dum de eorum virtutibus agitur in sacrorum rituum congregatione, beatificatonis, et canonizationis gratia.

1. etc. Hactenus de ecclesiasticis, nunc de laicis agendum est, inter quos etiam reges recensentur: hi enim licet sacro catechumenorum oleo inungantur, nullatenus numerandi sunt inter ecclesiasticos, ut optime explicat Hallier *de sacris electionibus*. De hac regum unctione plura legi possunt in pontificali romano, et apud Alvarum Pelagium aliosque. Si quis scire cupiat, quinam reges sacro oleo inungantur, adeat Azorium. Aimonus, aliique referunt S. Remigium Remorum episcopum chrismate a columba cœlitus allato Clodoveum Francorum regem (quem nonnulli inter beatos recensent) postquam baptizaverat, sacrasse, et hoc sacro, perennique oleo sancto successores Francorum reges inungi consueverunt, ut apud Baronium (*ad ann.* 499). Unctionis Clodovei mentio fit in testamento S. Remigii: sed cum hujus testamenti bina sint exemplaria, unum prolixius, quod prædictam unctionem memorat, quodque suppositiitium existimant scriptores Gallicani: alterum brevius, in quo nullum est unctionis vestigium, quodque pro genuino habetur; ob alias rationes de illius prodigii veritate auctores valde dubitant. Jacobus Longueval rem aliter componit: ex quibusdam scilicet monumentis advertit, ampullas oleo vacuas mirabiliter repletas, cum S. Remigius extremam unctionem ægroto ministrare vellet, et oleo hoc, quod cœleste dici potest, unctum fuisse Clodoveum.

4. etc. Ven. Dei servus card. Bellarminus affirmat, paucissimos ex imperatoribus, regibus, et principibus sæcularibus, at innumeros fere episcopos inter sanctos relatos fuisse. Quosdam ex primis memorat Scacchus, eorumque longum texit elenchum Theophilus Raynaudus, inter quos numerat Constantinum Magnum, et Carolum ; et de hoc quidem alibi diximus Constantium vero utcumque Ecclesia Græca inter sanctos recipiat, Latina ut talem agnoscere recusavit, quod sub finem vitæ sanctum Athanasium in exilium deportari jusserit. Verum, omissis regibus martyrio sublatis, de quibus hic non agitur, nonnulli imperatores, et reges juxta præsentem Ecclesiæ ritum per formalem, vel æquipollentem canonizationem ex alibi dictis inter sanctos adscripti sunt. Aliorum cultum ex alibi pariter dictis congregatio rituum approbavit. Amplior est catalogus summorum, et excelsorum procerum, necnon aliorum, qui, principatu relicto, in claustra se receperunt, et sanctis adnumerati sunt. Sed cum in præsentiarum exponenda sint, quæ specialiter animadvertenda videntur in causis regum, et principum usque ad obitum retinuerunt, ab hujusmodi principibus duntaxat argumenta desumentur, necnon ab aliis, qui apud historicos virtutum laude floruerunt, non quidem ut sanctitatis prærogativa adstruatur his qui Ecclesiæ judicio in album sanctorum relati non sunt, sed quia opportunum videtur etiam ex his colligere exempla virtutum. Nonnulla quoque haurientur ex veteri Testamento : nam ut advertit card. Bellarminus, licet quæstio sit de regibus, et principibus christianis, supervacaneum tamen non est cognoscere quid in Republica Hebraica egerent principes, sive reges, cum in veteri Testamento promitterentur bona temporalia, et præsentia, quibus futura, et spiritualia significantur : et juxta S. Augustinum (*ep.* 140, *ad Honor. to.* 2, *col.* 430) Hebræi, qui, contemptis temporalibus, adhæserunt spiritualibus, ad novum Testamentum quodammodo pertinuerunt, cui suffragari videtur oratio in pontificali Rom. *de benedictione, et coronatione regis* præscripta,

7. Celeberrimum caritatis erga proximum, et dilectionis inimicorum exemplum reliquit S. Joseph patriarcha, qui in Ægypto a Pharaone adeo exaltatus, fratribus, qui ipsum vendiderant : *Nolite timere,* inquit (*Genes. c.* 45, *v.* 5), *ego pascam vos, et parvulos vestros. Consolatusque est eos, et blande ac leniter est locutus.* Temperantiæ quoque, et castitatis heroicæ exemplum ipse prodidit, cum sollicitanti Putipharis uxori constantissime restiterit. Moyses *vir mitissimus supra omnes homines* dicitur *Num.* 12. Josue vero virginem permansisse affirmat S. Hieronymus (*lib.* 1 *advers. Jovinian. n.* 22, *to.* 2, *oper. col.* 273), cum filios habuisse Scriptura non memoret. Plura de David leguntur in eadem Scriptura : mansuetus enim dicitur *Psal.* 131, sanctus vero *Psal.* 100. Cumque adulterium, et homicidium perpetrasset, contritionem exhibuit *Psal.* 6. Confessionem *Psal.* 50, satisfactionem *Psal.* 34, et flagella a Deo immissa æquo animo tulit 2 *Reg.* 13.

8. 9. Succedunt exempla regum, et principum, qui post Christi adventum pietate floruerunt. SS. Ambrosius (*in orat. funeb. Thedos. n.* 30, *col.* 1206, *oper. to.* 2, *et n.* 32, *et* 39 *ibid.*), Paulinus (*ep.* 28, *ad Severum col.* 175), et Augustinus (*l.* 5 *de civit. Dei*), summas laudes in Thedosium imperatorem congerunt, quod fide, humilitate, ac pietate excelluerit. Et Tiberius, Justino imperatore in insaniam prolapso, Cæsar electus apud Gregorium (*l.* 5, *c.* 19) tanta fuit in pauperes liberalitate, ut multa de thesauris erogaverit. S. Wenceslaus Bohemiæ rex apud Joannem Dubravium inter alias virtutes religionem adeo coluit, ut ab Othone imperatore, permulta offerente, brachium S. Viti duntaxat petierit. Vinum præterea, et alia suis manibus inter sacra subministravit sacerdotibus, nudisque pedibus ad templa accessit SS. Henricus imp. et Chunegundes conjux, præter alia, quæ referunt Bollandiani (*tom.* 4, *Julii*), integerrimam castitatem usque ad obitum servasse dicuntur in bullis canoniz. De S. Stephani I regis Hungarorum misericordia in pauperes, fervida oratione, et similibus mira refert Cartuitius in ejus vita apud Surium. Virtutes S. Eduardi Anglorum regis enumerat Alredus Rhievallus. Et Innocentius VIII summis laudibus extollit S. Leopoldum Austriæ principem in bull. canonizationis. Innumeræ pene sunt res, quæ a S. Ludovico rege Francorum gestæ referuntur in ejus vita, et bull. canoniz. sive spectemus insignem illius curam in filiorum educatione, sive humilitatem, aliasque virtutes, quibus enituit. B. Amadeus III Sabaudiæ dux inter alia præclare gesta illud caritatis, et mansuetudinis insigne exemplum edidit, quod suscepto ducatu Philippum fratrem eduxerit e carceribus, quibus pater mancipaverit in vindictam insidiarum quas Amadeo paraverat. Et de S. Casimiro regis Poloniæ filio narrant, eum respuisse consortium tori virginalis, quod alii tutandæ vitæ causa suadebant. Similia de S. Elzeario de Subrano dicuntur in bull. canoniz. ejusdem.

10. Plura congeri possunt heroicarum virtutum exempla, quibus principes inter sanctos relati fulserunt, inter quæ profecto non ultimum locum obtinent castitas, et humilitas, contra quas in principibus multa militant. His tamen, quæ omnibus sanctis communia sunt, et necessaria, ut in album sanctorum referantur, omissis, monet Scacchus, pro beatificatione, et canonizatione regum, et principum specialiter quærendum esse de zelo fidei christianæ conservandæ, et propagandæ, de cultu erga Deum, de obedientia Romano Pontifici debita, de justitia bellorum, quæ gesserint, de recta gubernandi ratione, ac de exemplo subditis ad pietatem, et religionem exhibito; nam vita *principis,* inquit Plinius (*in Trajani paneg. c.* 45) *censura est, eaque perpetua populorum*). Similia docuerunt S. Gregorius VII (*l.* 7, *ep.* 5), et Lactantius (*l.* 5 *Divin. Inst. cap.* 6 *de just.*)

11. etc. Is fuit Moysis primi Hebræorum ducis zelus, ut Israelitas vitulum aureum *Exod.* 32, et Beelphegor *Num.* 25 adorantes occidi jusserit. Josue vero tanto ardore populum ad religionem unius veri Dei hortatus est ut Scriptura Jos. 6, 7, etc. testetur : *Servivitque Israel Domino cunctis diebus Josue, et seniorum, qui longo vixerunt tempore post Josue.* His morem gesserunt SS. reges Ezechias, Josias, et Josaphat, cum, deleta idololatria, cultum veri Dei plene restituerint. Consonant, quæ de Theodosio, et Tiberio imperatoribus narrant historici. Primus quippe idolorum cultum, qui sub Juliano, et Valente invaluerat, radicitus extirpavit. Secundus librum ab Eutychio G. P. episcopo adversus carnis resurrectionem scriptum combussit, teste S. Gregorio (*l.* 14 *moral. c.* 19, *n.* 74, *tom.* 1 *oper. col.* 466). Plura ex actis canonizationum exhibet Scacchus cit. Sed scitu dignum est, quod de S. Ludovico Galliæ rege legitur apud Surium (*in ejus vita ad diem* 25 *Aug. c.* 6) : *Fidei propagationem sitiebat. Si quid... quod ad fidem pertineret, esset ad eum relatum, id, aliis negotiis omnino posthabitis, audiebat.* Similia referuntur de B. Ferdinando III Castellæ, et Legionis rege.

14. Quo amore erga Deum flagraret rex David, testatur ipse *Psal.* 22, *v.* 8, et in pluribus aliis. Amori pietatem, religionemque addidit, cum 1 *Paralip.* 22 immensos pene thesauros in magnificentissimum extruendum templum præparaverit. Hujus vestigiis institerunt SS. Henricus imperator, Stephanus I Hungariæ, Eduardus Angliæ, Ludovicus Galliæ, B. Ferdinandus III Castellæ, et Legionis reges ac B. Amadeus Sabaudiæ dux, pluribus ædificatis, vel reparatis ecclesiis, monasteriis, et hospitalibus.

15. Obedientiam erga Romanum Pontificem Theophilus Raynaudus appellat germanum catholicismi characterem, affirmans hoc caractere Clodoveum Francorum regem fuisse insignitum. Eundem characterem Carolo M. Ludovico Pio imperatori, aliisque Galliæ regibus fuse adjudicat Mauclerus. Idem tribuitur S. Henrico imperatori in ejus vita, et ob hanc obedientiam S. Leopoldus Austriæ princeps in bull. canoniz. dicitur filius S. Petri. S. Ludovicus Galliæ rex eandem filio suo inter alia monita testamento reliquit. Quapropter vel apocrypha est *Pragmatica* sanctio, quæ ejus nomine circumfertur, vel saltem suppositionis ille ejusdem articulus, in quo nonnulla S. Sedi parum honorifica sanciuntur. Legi potest auctor Gallus *in tract. de libert. Eccl. Gallic.*

16. Ad bella, quod attinet, Hugo Grotius ostendit, ea juri divino non repugnare. Immo theologi passim apud Schiaram docent, principes aliquando sub culpa mortali teneri ad bellum tam defensivum, quam offensivum gerendum, urgente periculo spirituali, aut temporali suorum populorum. Quapropter plures sancti reges, et principes ex hebræis, et christianis pro fide, ejusque propagatione, pro tutamine dignitatis, ditionis, suorum populorum bellum strenue gesserunt. B. Petrus Damiani (*epist.* 9 *ad Olderic. episcopum Firman. lib.* 4) visus est reprobasse bellum a S. Leone IX gestum adversus Normannos, immo Romano Pontifici jus gladii temporalis negasse. Utrumque tamen gladium spiritualem, et temporalem Ecclesiæ Romanæ adjudicat Baronius, cui consentiunt Bellarminus, et antea S. Bernardus (*lib.* 4, *de considerat. c.* 3, *col.* 444, *vol.* 1 *oper.*) Gregorius IX, et Bonifacius VIII (*cap. unam sanctam de majorit. et obed.*). Cæterum Cajetanus, et alii conantur ostendere, B. Petrum Damiani solum improbasse factum sancti Leonis IX, non autem materialem gladium abjudicasse. Objicit quidem B. Petrus factum S. Gregorii, qui licet a Longobardis violentias propessus est, noluit in eorum mortem se immiscere. Sed Gratianus ostendit (*can. ut pridem, et canon. suppliciter* 23, *qu.* 8) Gregorium mandasse *civibus Thusciæ, ut contra Longobardos arma pararent.* Christianus Lupus existimat, Gregorium VI fuisse militiæ papalis auctorem, solos vero S. Leonem IX et Joannem XI duxisse exercitum armatum.

17. Quidquid de his sit, non vacat hic omnia recensere, quæ bellum efficiunt justum, et quæ in hoc cavenda sunt : D. Thomas (2, 2, *q.* 40, *art.* 1) enim ad hoc requirit auctoritatem principis, causam justam, et rectam bellantium intentionem. Huc vero advocandum est monitum, quod S. Ludovicus filio dedit : *Cave*, ait, *bellum geras adversus christianum quemquam, nisi ex multorum consilio, et ita, si bellum evitare non possis. Quod si bellum habeas, abstine ab ecclesiasticis, et iis, qui tibi nihil nocuerunt.* Quoad infideles vero, ipse in subsidium Terræ sanctæ binam expeditionem suscepit, in quarum ultima migravit ad Dominum. Ludovicus junior Francorum rex, apud Othonem Frisingensem, cum similem parare vellet expeditionem, regni principes dixerunt consulendum esse sanctum Bernardum, qui respondit, rem deferendam esse ad Romanum Pontificem: annuit hic, sed expeditio ex voto non successit. Demum S. Augustinus (*ep.* 189, *n.* 4, *tom.* 2, *col.* 698) errorem maximum esse ait, asserere nullum bellatorem Deo gratum esse. Qui de belli justitia plura velit, legere potest Mauclerum.

18. 19. Omnia, quæ hucusque adducta sunt, et adduci possent de justitia servanda, et bono exemplo subditis exhibendo, necnon de regum uxoribus, complectitur Pontificale Romanum de benedictione, et coronatione regis. Et hæc præcipua sunt, quæ, præter alia omnibus in album sanctorum referendis communia, ponderanda sunt in causis servorum Dei, qui, dum viverent, regali dignitate fulserunt : et de his quoque plura Mauclerus. Multa quoque huc spectantia statuta sunt in concilio Parisiensi VI (*c.* 1 *et* 2) et in Aquisgranensi II (*cap.* 3).

CAPUT XXXVII.

De advertendis in causis virginum, conjugatorum, viduarum, atque peregrinorum.

1. etc. Theophilus Raynaudus longum texit catalogum sanctorum conjugatorum, virginum in conjugio, et extra conjugium, necnon viduorum, et viduarum. Inter virgines in conjugio, juxta aliorum sensum, recenset S. Joannem Evangelistam, quod sensisse, videntur SS. Augustinus (*in præfat. in Joann. Evang.*) et Thomas (2, 2, *q.* 186, *art.* 4). Communior tamen sententia affirmat, eum cælibem fuisse. Legi potest card. Baronius (*ad an.* 31, *n.* 30, *et seq.*). Iis vero qui ex alibi dictis virgines in matrimonio permanserunt, addi potest S. Amon, de quo Palladius. Guyet vero refert, nullam mulierem conjugatam *reperiri in sacris tabulis*, sed vel viduas, vel maritis ipsis adjunctas una simul cum eis, eademque die recoli. Idem Theophilus inter sanctas viduas recenset S. Mariam Magdalenam sororem Marthæ, et Lazari, autumans, mortuo marito, licentius aliquanto vixisse, et nonnullis copiam sui fecisse. Sed cum alii feminam criminosam, de qua in Evangelio, distinguant a sorore Marthæ, vel etiam ab altera Maria Magdalena, idcirco hoc exemplum viduis tuto non suffragatur. Legi potest Calmet. Suffragantur tamen alia multa, et quidem notissima exempla, inter quæ illud B. Mariæ de Capite uxoris S. Isidori agricolæ, de qua alibi.

4. 5. Sed ut ad institutum redeamus, S. Hieronymus pluribus epistolis docet, quomodo servanda sit virginitas: quæ vitæ series tenenda sit in viduitate, et matrimonio. In epistolis igitur ad Eustochium (22, *n.* 8, *col.* 92, *oper. tom.* 1) et ad Demetriadem (130, *n.* 4, *col.* 971, *loc. cit.*) monet ad custodiendam virginitatem requiri abstinentiam a vino, et a matronarum consortio, subjectionem parentibus, rarum egressum in publicum, pœnitentiam, et orationem. Laudat rudem amictum, et victus continentiam. Ad sanctitatem vero comparandam præcipit moderatam corporis mortificationem: divitias in pauperes erogandas esse insinuat: demum hortatur ad opera manualia, ut ablegetur otium, et aliquid præsto sit Christo offerendum.

6. In epistola ad Furiam (54, *n.* 15, *col.* 290) recenset bona viduitatis, tum ad eam servandam pluribus hortatur. Quapropter, proposito exemplo Annæ prophetissæ filiæ Phanuelis viduæ, monet, ut jejuniis, et vigiliis vacet, pauperibus subveniat, a juvenum consortio, et ab omni luxu abstineat.

7. In epistola ad Celantiam matronam (168, *n.* 2, *col.* 1089, *tom. cit.*), sciscitantem, quomodo vitam dirigeret in conjugio, docet, adhibendam esse in sermone moderationem, colendam humilitatem, et cavendum, ne dum licita quædam omittuntur, et bona opera exercentur, illicita incaute admittantur. Addit, habendam esse rationem nedum conscientiæ, sed etiam famæ, adeoque nil committendum, quod aliis occasionem detrahendi suppeditet: demum suadet, ut vacet orationi. Quæ quidem omnia, et alia plura in iisdem epistolis fusius exposita legi possunt.

8. 9. Quod vero ad virginem sæcularem, de cujus beatificatione, et canonizatione ageretur, attinet, Scacchus sæpe citat. monet, præter alia omnibus canonizandis communia, inquirendum esse, qua promptitudine, facilitate, et gaudio virginitatem perpetuam proposuerit, qua fortitudine nuptias respuerit, quanto studio solitudinem amaverit, corpus castigaverit, sacræ lectioni vacaverit, ab hominum commercio abstinuerit, vestium vanitatem oderit, et erga pauperes misericors fuerit. Singula hæc profecto elucent in actis virginum, quæ in beatorum, et sanctorum album relatæ sunt, Catharinæ Senensis in bull. canoniz. et apud Surium (*die* 29 *April.*) ac B. Raymundum de Capua: S. Agnetis apud S. Ambrosium (*vitæ n.* 3 *apud Bollandian. ad diem* 21 *Januar. tom.* 2, *pag.* 351), S. Claræ in bull. canoniz. et aliorum plurium apud laudatum Scacchum.

10. 11. Succedunt conjugati, et de his quidem, prætermissa virginitate in matrimonio servata, de qua alibi, in causis beatificationis, juxta eundem Scacchum specialiter inquirendum est, quo studio familiam in timore Dei educaverint, quave moderatione rexerint, quomodo rem familiarem administraverint, et in operibus misericordiæ se exercuerint. Sanctitatis mulierum conjugatarum argumenta specialia suppeditabunt mansuetudo erga maritum, socrum, universamque familiam, modestia, et contemptus mundi muliebris, sollicitudo in gubernanda familia in timore Dei, cultus religionis, piæ exercitationes in his, quæ viro quantum ad jura matrimonii non officiunt: attendendum quoque erit, si forte vir infidelis sanctificatus sit per mulierem fidelem. Omnia hæc laudatus auctor confirmat argumentis ex sacra auctoritate depromptis: quibus suffragantur ea, quæ de SS. Hedwige, Brigitta, Francisca Romana, Monica, et Elisabetha regina Portugalliæ dicuntur in bull. canoniz., aliisque monumentis.

12. Prosequitur Scacchus, et in causis viduarum inquirendum esse ait, de diligenti filiorum educatione, si quos genuerint, de secessu a sæculi turbis, de mortificatione, pietate erga res sacras, earumque ministros, et de caritate erga pauperes. Et hæc quoque confirmantur ex iis, quæ de viduis innuit Apostolus 1 *ad Timoth.* 5: *Viduas honora, quæ vere viduæ sunt... Et hoc præcipe, ut irreprehensibiles sint... Vidua eligatur... in operibus bonis testimonium habens, si filios educavit, si hospitio recepit, si sanctorum pedes lavit, si tribulationem patientibus subministravit, si omne opus bonum subsecuta est.* Ad educationem liberorum faciunt quoque ea, quæ de Job, Tobia, et Helcia leguntur in sacris paginis, in quibus quoque Heli sacerdoti denuntiatur (*in libris Regum*) ira Dei ob malam vitam filiorum, quos pater non satis increpaverat, de qua re plura Cornelius a Lapide (*ad lib.* 1 *Regum c.* 4). Accedunt

exempla SS. viduarum Monicæ apud S. Augustinum (*lib. 9 Confess. c. 9, n. 22*), Amelbergæ, et Hedwigis apud Surium (*ad diem 10 Julii, et 15 Octob.*).

13. Quod spectat ad servos Dei peregrinos, sæpe citatus Scacchus monet inquirendum esse in eorum causis de causa, licentia, gestis, et laboribus peregrinationis, ac frequentia Sacramentorum. Sacras peregrinationes exsecratus est Calvinus cum aliis: propugnarunt contra Thomas Waldensis, Bellarminus, aliique. Sed vel a primis Ecclesiæ sæculis in usu fuerunt, easque obivisse Alexandrum episcopum, et S. Helenam testatur Eusebius (*l. 3, de vita Constantini c. 42*). Eadem laudat S. Joannes Chrysostomus (*in ep. ad Corinth. 2, c. 12, hom. 26, to. 10, oper. pag. 625,*) quin etiam suffragantur exempla B. Virginis, et S. Joseph, aliorumque in sacris Scripturis. Concilium IV Mediolanense modum indicat peragendæ peregrinationis. Suspectæ tamen sunt mulierum peregrinationes, nisi vel illustri loco natæ sint, vel copiosus comitatus securas reddat, vel Deus specialiter impulerit, ut prosequitur Theophilus Raynaudus. Sed quod attinet ad beatificationes, et canonizationes, si servi Dei aliquam dumtaxat peregrinationem peregerunt, perpendenda erunt, quæ supra indicata sunt, una cum aliis rebus ante, et post peregrinationem gestis; sed si totam vitam, vel majorem ejus partem peregrinando duxerint, vix canonizari poterunt ob defectum probationum, nisi forte testes secum duxissent, uti duxisset B. Contardus apud Bollandian. (*ad diem 16 Apr.*) et S. Gaudentius, ut ipsemet testatur.

CAPUT XXXVIII.

De obitu servorum Dei, de quorum beatificatione, et canonizatione agitur.

1. etc. Inter præcipua, quæ advertenda sunt in causis beatificationis, et canonizationis, attendendus est servorum Dei obitus. Parum quippe profuisset favorabili de virtutibus heroicis deliberationi, quod servi Dei in vita iis floruerint, nisi manifesta earum indicia in obitu apparerent. Id sapienter adnotarunt ven. card. Bellarminus in suffragio edito in causa S. Franciscæ Romanæ, et Fortunatus Scacchus, quibus calculum addunt decreta generalia Urbani VIII.

4. etc. Accedunt exempla petita ex historia ecclesiastica. S. Possidius Calamensis episcopus testatur, S. Augustinum (*in ejus vita c. 31*) morti proximum psalmos Davidicos pœnitentiales uberrimis lacrymis frequenter legisse, et inter suos in oratione obdormivisse. Et S. Hieronymus refert (*n. 11, to. 2, oper. col. 9*) S. Paulum Eremitam mortem divinitus præscivisse, eaque adventante, adfuisse S. Antonium, ac vidisse ejus animam *inter Angelorum catervas, inter Prophetarum, et Apostolorum choros.... in sublime conscendere.* Tum duos leones accessisse, et arenam certatim egerentes, locum unius hominis capacem fodisse, in quo S. Antonius corpus defuncti de more composuit. De S. Hilarione quoque narrat (*num. 44, tom. 2, op. col. 39*) eum in summa paupertate, et humilitate mori voluisse. S. Benedictus, ut narrat S. Gregorius M. in ejus vita apud Bollandianos (*n. 37, ad diem 21 Mart. to. 3, pag. 587*) morte sua fratribus denuntiata, sepulchrum sibi aperiri jussit, ac morti proximus ad Oratorium deferri voluit, ibique, Eucharistia percepta, animam in oratione efflavit, quam per viam palliis stratam, ac lampadibus coruscam in cœlum ascendere duo fratres absentes cognoverunt. Et S. Gregorius Nazianzen. testatur (*or. 2, to. 1, oper. pag. 370*) S. Basilium lætum in oratione obiisse, ante tamen astantes sacrosancta doctrina instruisse. Pretiosam S. Malachiæ episcopi Hiberniæ mortem describit S. Bernardus (*c. 31, n. 70, col. 695, oper. vol. 1*) affirmans, ipsum mortis suæ præscium Sacramenta sumpsisse, inde multa caritatis signa exhibentem, monachis vero psalmos, et hymnos canentibus expirasse.

10. 11. Suffragantur exempla ex actis canonizationum desumpta. Sanctus Thomas de Villanova juxta bullam canonizat. et relationem auditorum rotæ, nuntio vicinæ mortis mira hilaritate accepto, cuncta, quæ supererant, pauperibus distribui jussit: tum vero Sacramentis perceptis, sanctitatem vitæ, Sedique Apostolicæ obedientiam clero commendavit. Sacrificium in cubiculo celebrari, et interim Dominicæ Passionis Evangelium sibi legi voluit, ac mira pietate, et humilitate Sacramento ad elevationem adorato, orans expiravit. Porro passionem Domini morientibus legi consuevisse, constat ex antiquo breviario montis Cassini, et ex aliis monumentis. Iidem auditores in relat. caus. S. Caroli Borromæi narrant, eum, quasi propinquæ mortis præscium, ad montem Varallum se contulisse, ibique piis exercitationibus, ac generali confessione se ad mortem præparasse: Mediolanum reversum, Sacramentis inexplicabili devotione, ac profunda humilitate susceptis, placide in Domino quievisse.

12. etc. S. Petrus de Alcantara, ut dicitur in relat. causæ ipsius, ne in extrema quidem infirmitate divinum officium prætermisit; sed longa oratione præmissa, et peccatorum venia enixe petita, incredibili fervore Eucharistiam suscepit; tum proximæ mortis nuntio exhilaratus, extrema Unctione reverenter excepta, ac mirabili sanctissimæ Trinitatis, B. Virginis, et S. Joannis Evangelistæ visione recreatus, in summa paupertate spiritum Deo reddidit. Spiritualibus quoque visionibus illustrata dicitur S. Francisca Romana in relat. caus. cum esset morti proxima, nec malignorum spirituum vexationes sensit. Filias vero spirituales ad Dei timorem, mutuamque caritatem pie adhortata, die, qua prædixerat, sancte in Domino quievit. Demum præter alia, quæ in obitu S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis contigerunt, insigne illud obedientiæ indicium narratur in relat. ejus causæ, monialibus scilicet con-

fessarium, missam celebraturum, interpellantibus, ut Magdalenæ jam jam morituræ adesset, ipse respondit: *Dicite Magdalenæ, ut, quam vivens obedientia præstitit, eam præstet moritura, illumque opperiatur, donec, expleto sacro, moniales sacro Pane reficiat.* Illa hoc audito ait, *Benedictus Deus... et animam morata non recessit e vivis,* donec prædicta complerentur,

15. 16. Plura cumulari possent, sed adducta sufficiant, ut pateat, in causis beatificationis et canonizationis magnum monumentum in servorum Dei obitu constituendum esse, et attendenda omnia, quæ in eo contingunt. Docuit Scacchus, motus oculorum, et suspiria esse consideranda: uti sane animadversum fuit in causa S. Andreæ Avellini. Cum enim in extremo agone vultum ejus turbatum astantes vidissent, rati adesse, quod ipse prædixerat, certamem cum communi hoste preces pro eo fuderunt, is vero oculis ad imaginem devotissime conversis, consuetæ hilaritati redditus placide obiit. Similia leguntur in vita S. Elzearii apud Surium (*die* 27 *Septemb. c.* 33, *p.* 389). Card. Federicus Borromæus negat, ex quiete, sive agitatione corporis in morte firmum deduci posse argumentum pro animæ salute, vel exitio: subdens, agitationes morientium sæpe a sola corporis conditione proficisci, et in viris probis, aliquando perturbationes, Dei voluntate, contingere, ut anima purgetur, et præsentes ad pœnitentiam adducantur, quæ fuit etiam sententia SS. Athanasii (*q.* 105, *ad Antiochum to.* 2, *pag.* 292), et Gregorii papæ (*lib.* 24 *moral. in c.* 34, *Job. n.* 33, *to.* 1 *oper. col.* 776). Scacchus addit examinanda esse verba, quibus Dei servi morituri se Deo commendant. Quare Benedictus XIV, cum fidei promotorem ageret, in causa cujusdam servi Dei, pluribus ex concilio Tridentino adductis, opposuit, eundem morientem in Dei misericordia spem totam constituisse, exclusis operibus, quæ in vita fecerat. At postulatores ex eodem concilio reposuerunt, servum Dei propter ambiguitatem propriæ justitiæ, et inanis gloriæ periculum, recte in sola Dei misericordia totam fiduciam posuisse; idque commendat sacra auctoritas, et late explicant Stapletonus, et Bellarminus.

17. Adeo exacte omnia, quæ in obitu servorum Dei contingunt, examinantur, ut in causa servi Dei Pauli Buralis cardinalis promotor fidei opposuerit, ipsum ægrotantem Viaticum ad se delatum, propriis manibus ori admovisse. Id ab aliis, etiam laicis, antiquitus factum referunt card. Bona, Martene, et alii, quod tamen posterioribus Ecclesiæ constitutionibus, et contraria consuetudine abrogatum est. Oppositioni vero satisfactum fuit, allegato consensu deferentis Viaticum qui sane consensus in hoc culpam omnem excludit, ut ostendit card. de Lugo.

18. 19. Nonnullis Dei servis revelatus est dies mortis, secus vero aliis: quidam morientes a tentationibus immunes, ut S. Francisca Romana, alii iis obnoxii fuerunt, ut S. Martinus, et alii. Nonnulli mortem læti aspexerunt, alii formidarunt, ut Arsenius eremita apud Surium. Card. Federicus Borromæus scribit, quosdam Dei servos repentino mortis horrore occupari, et expavescere, sed postea tranquille mori. Nonnulli vitam libenter protraxissent pro spirituali suorum salute, ut S. Martinus apud Sulpicium Severum (*in ep.* 3), et S. Thomas de Villanova in relat. causæ: alii id formidarunt, ut SS. Franciscus Salesius, et Philippus Nerius. SS. Bernardus, et Dominicus quasdam res ab ipsis præclare gestas astantibus retulerunt; at S. Joannes a Cruce, ne sibi quidem eas memorari passus est. Hæc inter se profecto discrepant, sed in causarum examine non videtur statui posse, mortem alicujus servi Dei non fuisse sanctam, quod cœlestia signa defuerint, quæ in aliorum obitu apparuerunt, vel quod dixerit, vel fecerit, quod alii noluerunt. Ideoque ex aliis rebus judicium de pretiosa servorum Dei morte desumendum erit. Urbanus VIII quoque in decretis generalibus decrevit, advertendum esse, an obitus eorundem fuerit publice testificatus: quod intelligendum est de fama sanctitatis, populorum concursu, ac de miraculis, ut desumitur ex pluribus bull. canoniz. et relat. rotæ.

20. 21. Superest, ut ea expendantur mortis genera; quæ dubium afferre possunt, an qui ita moriuntur, beatificari, et canonizari possint. Ac primo quidem nonnulli servi Dei mori cupiunt, et aliquando moriuntur nullo præsente: et hæc solitaria mors, si alia felicis obitus signa, ac multo magis si aliqua prodigia comitentur, beatificationi, et canonizationi minime obstat. Profecto solus, nulloque astante obiit S. Romualdus apud B. Petrum Damiani (*in ejus vita c.* 69), et S. Joannes de Deo juxta relationem auditorum rotæ, quibus aliquo modo addi potest S. Cassianus Narniensis apud S. Gregorium (*hom.* 37 *in Evang. to.* 1, *oper. col.* 1633).

22. Nonnulli servi Dei moriuntur, quin Eucharistiam per modum Viatici receperint. Jam vero si quis facultatem habens recipiendi in morte Sacramenta non recepisset, de hujus beatificatione, et canonizatione agendum non esset, licet virtutibus heroicis floruisset, veluti docet Scacchus. At si Viaticum non percepisset vomitu præpeditus, ut S. Franciscus Salesius; vel qui ipsa mortis die Eucharistiam, licet non per modum viatici, receperat, ut S. Vincentius de Paulo, id beatificationem, et canonizationem non impedit; neque enim permissum est bis eadem die communicare, urgente licet mortis periculo, ut ostendunt Suar., Laym. et alii, quamvis sacri canones, necessitate exigente, permittant ut bis eadem die missa ab eodem sacerdote celebretur, episcopo id approbante.

23. Aliquando contingit, ut servus Dei apoplexia percussus intereat, quod si integram cognoscendi vim retineat, nec alia signa deficiant, licet loquelam amiserit, hoc mortis genus beatificationi, et canonizationi nullum detrimentum afferre potest, ut colli-

gitur ex bull. canoniz. S. Andreæ Avellini. Neque si receptis Ecclesiæ sacramentis, ac præmissis, quæ præmittenda erant, superveniat cognitionis defectus, uti de B. Coleta præter alios refert Surius.

24. Potest quoque contingere, ut servi Dei morte subitanea moriantur, adeoque nec recepto sacro Viatico, nec aliis editis signis, ex quibus tutum de eorum obitu ferri possit judicium. Profecto testatur sacra Scriptura, Abraham, aliosque justos suis lectulis obiisse, et filiis, ac populis salutaria documenta reliquisse, contra vero Pharaonem cum suo exercitu, aliosque Terram promissam blasphemantes morte subitanea interiisse : in Psalmo autem 72 legitur : *Subito defecerunt, perierunt propter iniquitatem suam*, et in Proverb. *c.* 29 : *Viro, qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus ei superveniet interitus.* Nihilominus absonum esset asserere omnes repente morientes damnari. Plura repentinæ, sed sanctæ mortis exempla referunt Cornelius a Lapide (*ad c.* 4, *Sapientiæ v.* 6), Joannes Moscus, sive Sophronius, et Petrus Sutor. Thophilus Raynaudus vero contendit, *calumniam esse ... progredi ad judicium; vel vehementiorem suspicionem malæ sortis sic obeuntium.* Qui profundam hujus rei explicationem velit, adeat P. Didacum de Corduba in lib. cui titulus : *Ajuto de' moribondi.* Verum difficillime posset Ecclesiæ judicio inter beatos, vel sanctos recenseri, qui hujusmodi morte occumberet, ob defectum scilicet alicujus signi externi pœnitentiæ, vel desiderii Eucharistiæ recipiendæ, nisi forte constaret, ipsum usque ad obitum virtutibus heroicis enituisse, et ea quæ in obitu defuerunt, non voluntate, sed necessitate defuisse, ac Deus eamdem mortem signis, et prodigiis illustraret, ut de B. Jordano ordinis Prædicatorum generali magistro legitur apud Surium.

25. Concluditur exemplis S. Julianæ de Falconeriis, et B. Imeldæ de Lambertinis. Prima, juxta monumentum authenticum in ejus causa exhibitum, cum in ultima infirmitate nil amplius in stomacho retinere posset, enixe petiit, ut supra ejus pectum sacrum Viaticum reponeretur. Positum statim disparuit, et ipsa simul sanctissime obiit. Addunt alii super carnem defunctæ circa cor imaginem Crucifixi inventam fuisse. Secunda ex Castora de Galutii, et Egano Lambertino nata, cum undecimum agens annum ad Eucharistiam accedere vereretur, in preces effusa, Hostia cœlitus delapsa recreari meruit, qua sumpta feliciter expiravit. Ita scriptores Bonon. et Bolland. (*ad diem* 12 *Maji*).

CAPUT XXXIX.

De ponderandis a fidei promotore, et a consultoribus sacræ congregationis, cum dubium proponitur, et disputatur de virtutum heroicitate, et signanter de peccatis, quæ aliquando accurrunt in perscrutanda serie vitæ servorum Dei.

1. Juxta alibi dicta de virtutibus heroicis uniuscujusque statui consentaneis, promotor fidei, et consultores in dubio virtutum præcipue advertere debent, an virtutes ad gradum heroicitatis ascenderint, et an earum fulgor aliquando fuerit ab aliis rebus gestis obnubilatus.

2. 3. Laudantur nonnulli in sacris Scripturis, et in Ecclesia, quod a teneris annis futuræ sanctitatis indicia præbuerint, ut in lectionibus S. Antonii Ulyssiponensis, et aliorum. Indicia vero sunt neglectus puerilium ludorum, et sæculi illecebrarum, misericordia in pauperes, et abstinentia, ut legitur in lectionibus S. Nicolai Tolentini, et Felicis Valesii, et in bull. canoniz. S. Rosæ Limanæ, et aliorum. Hæc sanctos ab infantia respiciunt; sed cum nonnulli, qui propter pœnitentiam canonizantur, peccaverint, idcirco de peccatis ante, et post conversionem commissis in præsentiarum disserendum est.

4. 5. Plerique ab infidelitate, et peccatis ad veritatem, et sanctitatem, divina aspirante gratia, pervenerunt. Quæritur ergo, an, et cur in expendendis servorum Dei virtutibus habenda sit ratio de peccatis, quæ ante conversionem commiserunt. Theophilus Raynaudus habendam esse eorum notionem fuse ostendit, tum auctoritate, cum in novo Testamento negatio Petri, et peccata aliorum referantur : tum ratione, ne si eorum peccata ignorarentur, iidem crederentur fuisse superioris naturæ, adeoque ab eorum imitatione, tanquam impossibili, peccatores retraherentur, ut fusius explicarunt S. Augustinus (*de natura et gratia c.* 35, *to.* 10, *col.* 140), Palladius (*in histor. Lausiaca apud Rosweydum l.* 8, *c.* 22), et alii. Quin etiam card. Bellarminus colligit, S. Josephum patriarcham nunquam peccasse, quod Scriptura nullum ejus peccatum memoret, quæ cæteroquin nullius, quantumvis justi, peccata dissimulare solet. SS. Thomas, et Bonaventura probabilius censent, peccata justorum in judicio universali fore revelanda, sed advertit Suarez, id sine eorum tristitia, et pudore futurum. Porro *Matth.* 3 legitur faciendos esse fructus dignos pœnitentiæ : et dignos quidem fieri ab eo, qui tantum affligitur per pœnam, quantum deliquit per culpam, adnotavit card. Hugo super *loc. cit.* Ex his palam fit, opus esse ut in expendendis servorum Dei gestis cognoscantur eorum peccata ante conversionem commissa, ut scilicet dignoscantur fructus pœnitentiæ. Quapropter Urbanus VIII mandavit, ut super antecedentibus criminibus cujusdam servi Dei, qui sub eo obiit, juridicus conficeretur processus; et sigillis clausus servaretur in archivio castri S. Angeli, aperiendus, cum forte illius causa beatificationis promoveretur. Dignos pœnitentiæ fructus explicat S. Gregorius (*hom.* 20 *in Evang. col.* 1519, *n.* 8, *to.* 1). An autem pro constituendo digno fuctu pœnitentiæ quoad sanctitatem coram Ecclesia attendendum sit tempus, quo conversus ad Deum in heroica pœnitentia permansit, non potest facile definiri. Ecclesia pro confessore (nam pro martyre solus obitus totam heroicitatem suppeditat) canonizando intensam, longam, et mul-

tiplicem heroicitatem requirit; sed cum contingere possit, ut quis consumatus in brevi expleat tempora multa, pro constituendo digno fructu pœnitentiæ quoad sanctitatem, etiam in Ecclesia militante, perpendenda videtur actuum qualitas. Optima igitur videtur sententia, quæ in hac re diuturnam quidem exposcit heroicitatem, sed absque ulla temporis definitione: idcirco, ubi casus contingat, unusquisque in causa suffragaturus, perpenso antecedentis vitæ servi Dei cursu, advertere debebit, an is vel ratione diuturni temporis, quo heroice vixit, vel ratione qualitatis actuum, quos breviori tempore exercuit, inter Heroes, et sanctos adscribi possit, juxta illud S. Joannis Chrys. (*lib. de reparatione hominis*). *Non temporis longitudine, sed affectus sinceritate pœnitudo censetur.* Similia de vineæ operariis docet S. Hieronymus.

6. 7. Succedunt peccata, quæ servi Dei commiserunt, postquam vel ad Deum per pœnitentiam conversi, vel ad heroicam vitam a communi proborum hominum vivendi modo progressi sunt. Baillet quorumdam sanctorum peccata refert, et inter alia refert S. Aligium, seu Arigium episcopum Lugdunensem quibusdam sceleribus inquinatum fuisse, nec ullum extare pœnitentiæ monumentum. Eum tamen plene vindicant Cointius, Severtus, et Theophilus Raynaudus. Quidquid sit de hac historica controversia, in causis servorum Dei, serio advertendum erit, num post conversionem, an post heroicos susceptos mores, iidem aliqua peccata commiserint, et an novos dignos pœnitentiæ fructus protulerint, ut colligitur ex causa S. Bernardini Senensis, et colligi posset ex aliis exemplis. Sed ut magis appareat necessitas examinis, quo subsecuta pœnitentia probetur, ponderanda sunt verba *Ezechiel.* 18: *Si impius egerit pœnitentiam... omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor.* Ex quibus colligitur merita per peccatum mortificata reviviscere per contritionem, sed adhuc dissident theologi, ad quem gratiæ, et gloriæ gradum reviviscant. S. Thomas docet (3, *par. q.* 89, *art.* 2), quod *Pœnitens quandoque resurgit in majori gratia, quam prius habuerat, quandoque in æquali, quandoque in minori.* Juxta motum liberi arbitrii intensiorem, vel remissiorem. Cum vero pro declaranda sanctitate coram Ecclesia heroicitas sit attendenda, non satis erit, ut vel conversus ad Deum, vel Heroes, qui alia peccata commiserunt, pœnitentiæ signa dederint, sed opus esse videtur, ut tot, ac tales exteriores actus christianorum virtutum, et pœnitentiæ dederint, ut quantum fas est, cognosci possit, utrum ad eum sanctitatis gradum redierint, in quo coram Ecclesia erant constituti, an ad majorem ascenderint, aut in minori perstiterint. Quapropter, si ab externis actibus desumitur, eos ad pristinum duntaxat statum rediisse, poterit quidem præteritæ ante peccatum laudabilis vitæ ratio haberi, sed maxime dubitari poterit, an sic Heroes fuerint, et sanctis in Ecclesia militante adscribendi sint, cum juxta S. Ambrosium (*Apol.* 1, *David. c.* 2, *n.* 6, *to.* 1, *col.* 677) hi post lapsum acriores ad currendum resurgant.

8. Pœnitentia in re præsenti dividitur in pœnitentiam peccatorum ante conversionem, in pœnitentiam mortalium commissorum post conversionem, et in pœnitentiam venialium. Jam vero justos aliquando venialiter peccare colligitur ex illo *Proverb.* 24: *Septies cadet justus, et resurget;* et ex aliis Scripturæ locis. Porro in causis canonizationis de peccatis venialibus inquirendum est, ut dignoscatur, quot, et qualia fuerint, et quomodo servi Dei circa illa se gesserint. Si enim aliqua peccata venialia ex surreptione, et forte aliqua consulto admiserint, sed postea iis vitandis studuerint, piisque operibus pro iis satisfecerint, non erunt propterea a beatificationis, et canonizationis honore amovendi. Moyses inter veteris Testamenti sanctos recensetur: plerique tamen sacræ Scripturæ interpretes ipsum venialiter peccasse autumant, cum *Numer.* 20 aquam de petra educere a Domino jussus hæsitaverit. Quod si in expendendis virtutibus peccata venialia frequenter, et consulto commissa occurrerent, nec appareret resipiscentia, et satisfactio, profecto a virtutibus approbandis abstinendum videretur, ut eruitur ex doctrina S. Thomæ (1, 2, *q.* 89, *art.* 2 *ad* 3), et aliorum: quia peccata venialia apud eumdem S. Thomam ad mortale disponunt, et alia detrimenta ex iis in animam redundant, quæ enumerat Joannes Thaul. Quomodo autem in expiandis peccatis venialibus sancti se gesserint, describunt S. Hieronymus (*in Epitaphio S. Paulæ n.* 15, *col.* 699, *to.* 1 *oper.*) et Rosignolius.

9. 10. Benedictus XIV quando fidei promotorem agebat, expendens dicta quorundam testium præcipue confessariorum, asserentium aliquem Dei servum vel per totam vitam, vel longo tempore post conversionem elapso, immunem fuisse a quocunque peccato veniali, opposuit juxta communem theologorum doctrinam, neminem per totam vitam, aut per diuturnum tempus, solis auxiliis gratiæ habituali annexis, posse omnia venialia collective sumpta vitare, quod colligitur ex Scriptura supra cit., ex S. Augustino (*de nat. et gratia c.* 36, *n.* 43, *col.* 145, *oper. tom.* 10), Cassiano (*collat.* 22, *c.* 13, *p.* 770), et ex S. Thoma (3 *par. q.* 79, *art.* 4). Addidit hominem justum speciali privilegio posse omnia peccata venialia vitare, quod de B. Virgine docuit concilium Tridentinum (*sess.* 6 *de justific. can.* 23), et antea docuerat S. Augustinus (*de natura et gratia c.* 36), sed cum idem sanctus nullam aliam puram creaturam a peccato immunem fuisse pronuntiaverit, idem Benedictus conclusit, valde dubitandum esse, an prædictis testibus fides præstari possit.

11. Porro Gersonius ex alibi dictis hujusmodi confessariorum attestationes reprobavit: sed cum S. Sedes, et congregatio rituum eas admittere consueverint, juvat hic nonnulla ad easdem pertinentia expendere. Nonnullæ itaque ex his attestationibus adstruunt, aliquem Dei servum a peccatis mortali-

bus fuisse immunem, et istæ huc non spectant, cujusmodi fuerunt illæ confessariorum S. Pii V apud auditores rotæ in relat. causæ, et aliæ, quas de S. Aloysio Gonzaga prodidit card. Bellarminus. Aliæ referunt, nullam in confessione fuisse absolutionis materiam, quæ si prodiderint a confessariis, qui vel generalem confessionem non audierint, vel aliqua tantum vitæ, aut interpolatis vicibus confessiones servorum Dei audierint, prædictam immunitatem a peccatis venialibus non evincunt. Nonnullæ attestationes narrant, vix in generali confessione fuisse absolutionis materiam, cujusmodi fuit attestatio B. Raymundi in vita S. Catharinæ Senen. Sed hæ attestationes tum propter particulam *vix*, tum quia peccata venialia confiteri non tenemur, controversæ immunitati non suffragantur. Aliæ sunt de immunitate a venialibus in aliqua determinata materia, quæmadmodum S. Bernardus *in vita S. Malachiæ* (*c.* 19, *col.* 682, *vol.* 1 *oper.*) testatus est, nil otiosum in eo deprehendi unquam potuisse; et his attestationibus, cæteris non deficientibus, non est deneganda fides, ut ponderat card. Gottus. Demum generales, et immodicæ confessariorum attestationes explicari possunt de peccatis venialibus, plene deliberatis, ut prosequuntur idem cardinalis Gottus, et Alvarez de Paz, et eruitur ex S. Gregorio (*moral. lib.* 18, *c.* 5, *oper. to.* 1). Caute tamen excipiendas esse colligitur ex S Augustino (*in Ps.* 98, *n.* 12, *col.* 1067, *oper. tom.* 4) et Suarez.

CAPUT XL.

De nota jactantiæ, et vanæ gloriæ, de qua sæpe disputandum occurrit in examine virtutum servorum Dei.

1. etc. Ex alibi dictis, aliquando servi Dei præclaras res a se gestas, et dona sibi a Deo collata vel scriptis prodiderunt, vel oretenus aliis manifestarunt. Id quippe fecerunt Paulus apostolus, Job, Ezechias, abbas Joannes apud Cassianum, abbates Anuph, et Pambo apud Palladium, aliique plures. Deciperetur tamen, qui his, ac similibus exemplis adductus crederet, posse unumquemque sine jactantiæ, et vanæ gloriæ vitio laudabilia sua gesta palam exponere. Profecto Sapiens *Prov.* 27 præcipit: *Laudet te alienus, et non os tuum.* Et Estius in illa verba Apostoli: *Utinam sustinueritis modicum quid insipientiæ meæ*, affirmavit, *quod gloriari, et laudare se ipsum vulgo judicatur esse opus hominis insipientis, ac vani, estque revera tale, nisi justa aliqua necessitas excuset*, quod etiam antea docuerat S. Joannes Chrysostomus (*in Ps.* 130, *pag.* 571, *op. to.* 5). Quapropter aliqua noscenda sunt, ut in examinandis causis servorum Dei qui scriptis, vel verbis res suas egregias retulerunt, tutum ferri possit judicium, utrum id vitio inanis gloriæ, an virtuti sit adscribendum.

5. 6. Estius paulo ante laudatus advertit, Deum nec præcipere, nec consulere homini, ut se ipse laudet, sed alicubi prohibere. Quocirca primo advertendum est, quid servus Dei referat, de quo gloriari videtur: si enim de re caduca, et fragili gloriaretur, peccato vanæ gloriæ non careret, quod juxta S. Thom. (2, 2, *q.* 132, *art.* 3) mortale esse potest ratione materiæ. Si autem res gloriam vere mereatur, scrutanda est intentio gloriantis, ut innuit S. Gregorius (*moral.* 12, *cap.* 31, *col.* 405, *to.* 1). Sed cum intentio soli Deo pateat, advertenda sunt nonnulla, ex quibus ea colligatur. Itaque juxta S. Isidorum Pelusiotam (*lib.* 3, *ep.* 278, *pag.* 610) necessitas narrandi vel scribendi propria egregia facinora rectam arguit intentionem; necnon si id fiat *calumniæ*, *aut accusationis depellendæ gratia*, *aut cum aliorum utilitate*, ut loquitur Plutarchus, cum quo consentiunt Dantes, et alii. Et sane Samuel pro depellenda calumnia innocentiam totius vitæ suæ universo Israeli exposuit. Et Paulus, et Barnabas ad profectum audientium publice annuntiarunt conversionem gentium, et miracula, quæ Deus per ipsos patraverat. Infamiæ quoque depulsionem, æstimationis reparationem et spiritualem aliorum profectum tamquam honestas pro sui commendatione causas admiserunt theologi qui hoc argumentum versarunt, Marcant. et Theophilus Raynaud. quibus favet doctrina S. Gregorii (*lib.* 18, *moral. c.* 7, *n.* 14, *col.* 562).

7. etc. Ponderanda quoque sunt verba eorum, qui de se loquuntur, an scilicet sobrietatem, et modestiam redoleant, an quasi ab invito procedant, et an omnia ad ultimum finem, id est ad gloriam Dei, referantur: hæc enim servasse S. Paulum, cum ad suas laudes descenderet, adnotarunt S. Joannes Chrys. (*ser.* 26, *to.* 5, *opus. p.* 336, *edit. Front. Ducæi*), S. Gregorius (*lib.* 18, *moral. n.* 13, *loc. cit.*) et Estius. Legi quoque potest vita S. Ignatii a P. Ribadeneira scripta, et epistola B. Joannis Tausignani, quæ dabitur in appendicibus. Sed, et S. Basilius (*to.* 2, *pag.* 156, *n.* 3) pluribus ostendit, omnia ad debitum finem, hoc est ad Dei honorem esse referenda. Omnia hæc elucent in exemplis supra allatis, sed quia in causis canonizationis nil est prætermittendum, quod veritati eruendæ prodesse possit, idcirco præter illa, quæ dicta sunt, sedulo inquirendum erit, an servus Dei, qui sua mirabilia enarravit, humilitate, aliisque virtutibus excelluerit: his enim, ac supra adductis circumstantiis concurrentibus, eorum relatio a vana gloria immunis existimari poterit, ut explicant Nicolaus Lancic., P. Bartolus, in vita card. Bellarmini, et Roderic. Hæc, quæ de narrantibus dicta sunt, locum habent in scribentibus; sed quoad hos ulterius inquirendum erit, an superiorum jussu, vel consilio scripserint, his enim deficientibus, inanis gloriæ, aut imprudentiæ notam forte non vitabunt.

10. Hic agendum esset de nonnullis Dei servis, qui asseruerunt, se post obitum fore canonizandos. Sanctus quippe Franciscus de Paula Leoni X et S. Vincentius Ferrerius apud Bollandian. (*ad diem* 5 *Apr.*) Callisto III pontificatum prædixerunt, addentes, se ab iis esse in album sanctorum referen-

dos. Similia leguntur de S. Philippo Nerio apud Riccium in ejus vita, et de S. Andrea Avellino apud Castaldum pariter in ejus vita. Sed cum eventus prædictionem comprobaverit, prædicta non vitio jactantiæ, sed spiritui prophetico tribuenda sunt.

11. etc. Nonnunquam servi Dei bona opera palam faciunt; cumque Christus *Matth.* 6 dixerit : *Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.* Et : *Ora Patrem tuum in abscondito*, hinc statim opponitur jactantiæ, ne dicam hypocrisis vitium. Veruntamen advertendum est, eumdem Christum *Matth.* 5 dixisse : *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum.* Quapropter ut omnia concilientur, dicendum est, ea palam fieri debere, non autem ad propriam, sed ad Dei gloriam, ut explicant S. Gregorius (3 *part. Pastor. c.* 35, *col.* 96, *tom.* 2), et S. Antoninus (*in sum. part.* 2, *tit.* 4, *c.* 1, § 4). Ideo in causis servorum Dei, qui hoc modo operati sunt, investiganda erit agentis intentio; et hæc quidem recta præsumenda erit, si ex reliquo vitæ cursu constet, cum sanctitate floruisse : secus, si sanctitatis indicia absint, ut laudati sancti pariter explicant.

14. Huc spectat alia controversia, an stemmata familiæ, vel nomina servorum Dei apposita ædificiis, aliisque rebus ipsorum auctoritate, aut ære constructis, sint vanæ gloriæ indicia. Porro si hæc, insciis illis, fiant, uti inscio S. Carolo Borromæo insignia familiæ ejusdem, et apud Carolum a Basilica Petri, et ex aliis monumentis apposita fuerunt ædificiis, aliisque rebus ejus auctoritate constructis, nulla est vanæ gloriæ suspicio. Si vero scientibus, et volentibus, id damnat Thaulerus : sed mitius fert judicium Nicolaus Alemannius *de Lateranensis parietinis*, addens quosdam Pontifices *citra vituperationem* imagines in Urbis Basilicis sibi posuisse. Et etiam nunc visuntur insignia familiæ S. Pii V in angulis ædium, qua in Urbe tribunali inquisitionis assignavit. Baronius vero refert, Constantinum imperatorem ab iis apponendis abstinuisse. Concludendum itaque est, laudabilius esse ab ejusmodi appositione abstinere : hanc tamen honestam esse, si sobrie fiat, et rectum finem respiciat, ut explicant card. Palæotus, et alii. Inhonestam vero, si ad humanam captandam gloriam tendat, ut ostendit S. Antoninus (*in summ. par.* 2, *tit.* 4, *c.* 1, *sub* § 4).

CAPUT XLI.

De nonnullis aliis rebus, de quibus in examine causarum servorum Dei frequens se offert occasio disputandi; de nonnullis regulis adhibendis, ut tutum de gestis a Dei servis feratur judicium, et de quibusdam extraordinariis actionibus, quæ a speciali Dei impulsu factæ asseruntur.

1. 2. Episcopus, dum sacrum presbyteratus ordinem confert, multos interpellat, ut si quis aliquid adversus ordinandos habeat, memor suæ conditionis libere pandant. Sic dum agitur de virtutibus servorum Dei, requiritur multorum sententia, id est omnium, qui congregationi rituum adscripti sunt, ut omnia, etiam levia, quæ de eorum actibus, et moribus, sentiunt, libere exponant. Hinc plura in eodem judicio proponuntur, quorum præcipua hic attingentur.

3. In actis servorum Dei testes sæpe referunt, peccatores fuisse ab eis reprehensos; si autem suaviter, de inertia; si fortiter, de excessu dubitatur. Peccator occultus, juxta præceptum Christi, secreto, publicus ex Apostolo publice est reprehendendus. Aliqui tamen sancti apud Palladium peccata occulta, Deo revelante cognita, publice increparunt, sed hi ob supernaturalem cognoscendi modum non tenebantur lege privatæ admonitionis. Qualiscunque fit reprehensio, quæstio instituitur, utrum facta sit verbis nimis severis, cujus quæstionis resolutio, juxta doctrinam S. Augustini (*serm.* 83, *de verbis Domini n.* 8, *col.* 451, *to.* 5), pendere videtur a qualitate personarum, quæ reprehenduntur. S. Franciscus Xaverius monet personas in dignitate constitutas caute, et moderate esse redarguendas; pertinaces vero, et publicos peccatores etiam severe, si inde fructus speretur, ut ipsemet fecit, teste Tursellino, et jam antea fecerant SS. Joannes Baptista, Paulus, et Stephanus, quibus omnibus præiverat Christus, qui Pharisæos acriter, publice, et sæpe objurgaverat. Id ipsum docuit S. Gregorius (2, *par. Pastor. cap.* 10, *col.* 30, *to.* 2). Verumtamen resipiscentes paterne excipiendi sunt; idcirco cum decanus Bracarensis apud archiepiscopum suum Bartholomæum de martyribus graviter offendisset, huic illum, utpote resipiscentem, enixe etiam nomine Pii IV, S. Carolus commendavit.

4. 5. Similis quæstio interdum excitatur de servis Dei, qui hæreticorum conversioni operam dederunt. Si enim leniter eos exceperint de fortitudinis defectu, si increpando, de imprudentia redarguuntur. Monet Apostolus (*ad Tit.* 3, *v.* 10), hæreticum post secundam correctionem esse vitandum, quod de obstinatis intelligit S. Joannes Chrysostomus (*hom.* 3, *in c.* 1, *Genes. pag.* 18, *oper tom.* 4), addens, curandam esse diligenter hæreticorum conversionem. S. Bernardus apud Alanum episcopum Antisiodorensem modeste, ac suaviter egit cum Abaelardo hæresi infecto, cujus proinde conversionem reportavit. Simili modo se gessit Leo X erga Martinum Lutherum : et S. Franciscus Salesius erga Theodorum Bezam, experientia edoctus, *ex lenitate majorem semper emergere utilitatem*, ut ajebat ipse apud Carolum Augustum Salesium. S. Augustinus apud card. Baronium (*in annal. ad an.* 420), hæreticos incipientes, in spiritu lenitatis, ac mansuetudine; inveteratos, et refractarios, acriter redarguere consuevit. Et juxta has regulas ferendum videtur judicium de lenitate, aut severitate, qua servi Dei hæreticos corripuerunt. Il-

lud quoque advertendum, an tribunalibus ecclesiasticis eos denuntiaverint, si res sit de hæreticis, qui versantur in regionibus, in quibus adversus hæreses tribunalia vigent, et edicta sanctissimæ inquisitionis suum robur obtinent. SS. patres aliquando severo, et acri stylo adversus hæreticos scripserunt; interdum in spiritu lenitatis illorum errores detexerunt, et reprobarunt, non dissimulantes, quidquid in eorum operibus approbatione dignum invenerunt, cujus rei exempla suppeditant SS. Epiphanius (*in epist. ad Acac. et Paul. n.* 1, *oper. to.* 1), Basilius (*op. to.* 2, *pag.* 189, *et seq. hom.* 24, *p.* 193. *num.* 7), Hieronymus (*apolog.* 3, *contra Rufin. n.* 27, *col.* 556, *to.* 2), et Bernardus (*epist.* 90 *ad Innocent. II*), necnon Nicolaus papa apud Baronium (*ad ann.* 878, *n.* 62). Quæ tamen dicta intelligantur, non, ut fas nunc sit hæreticos laudare; obstat enim instructio Clementis VIII ad regulas indicis: *Epitheta honorifica, et omnia in laudem hæreticorum dicta deleantur*, sed, ut supra allata confirmentur, scilicet a rerum circumstantiis potissimum pendere, utrum hæretici reprehendendi sint severe, an leniter.

6. Aliquando servis Dei viventibus calumniæ affinguntur. Quod si eas repulerint, opponuntur exempla sanctorum, qui calumniis impetiti tacuerunt, si neglexerint, traducantur, uti propriæ famæ proditores: hanc enim propagandam esse monent Ecclesiasticus, cap. 41, et sacri canones, licet S. Ambrosius innuat (*lib.* 10, *in Lucam n.* 97, *col.* 1525 *to.* 1), exemplo Christi calumniantibus non esse respondendum. Quæstionem resolvit Theophilus Raynaudus ex SS. patribus afferens fas esse calumniam repellere, perfectionem vero a repulsu abstinere, nisi ratione muneris, vel alieni boni repellere quis teneatur, ut prosequitur Rosignolius, ac de religiosis docuerat S. Thomas (*quodlibet.* 5, *art.* 27).

7. Contigit aliquando, ut servi Dei pro delinquentibus, et ad exilium, vel mortem damnatis preces exhibuerint, ut a pœnis liberarentur: hinc dubium, an a via perfectionis defecerint. Illud tamen approbavit S. Augustinus (*epist.* 153, *alias* 54, *ad Maced. cap.* 1, *num.* 3, *col.* 525, *oper. tom.* 2), et præstiterunt SS. Ambrosius, Flavianus, aliique apud Baronium (*ad ann.* 398, *n.* 92, *et seqq*), et S. Bernardus (*in lib.* 7 *vitæ*, *cap.* 15, *op. vol.* 2, *col.* 1219), latronem famosum ab imminenti morte liberavit.

8. etc. De servis Dei regularibus dubitari solet, an defecerint, si ab una ad aliam religionem transierint, si superioribus prompte non obediverint, si proprium institutum, laudantes aliis præferendum esse dixerint. Porro transitum ex animi levitate procedentem reprobat S. Bernardus (*lib. de præcept. et dispensat. col.* 524, *vol.* 1): necessarium, aut utilem laudat S. Thomas (2, 2, *q.* 189, *art.* 8). Cujusmodi fuit transitus S. Nicolai de Tolentino apud S. Antoninum, et alium apud Thomam de Herrer. S. Thomam Aquinatem monachum fuisse sub regula S. Benedicti, antequam ordinem Prædicatorum ingrederetur, nonnulli autumant, sed perperam, ut notavit Justus Fontaninus. S. Joannes Gualbertus vero, ut narrat card. Baronius, monasticum institutum antecedenter susceptum reliquit, ut novum institueret, idque fecerunt etiam SS. Dominicus, et Franciscus de Paula, aliique apud Petrum Sutorem. Non vero ad aliam religionem transit, qui ab una familia in aliam ejusdem ordinis se insinuat; ut perpensum fuit in causa ven. Michaelis a Sanctis. Cæcam obedientiam erga superiorum mandata commendant Petrus Blesensis, et Cassianus. Cujus quidem obedientiæ celebre exemplum apud S. Gregorium M. prodidit S. Maurus, cum jussu S. Benedicti super aquas cucurrerit, Placido monacho in lacum prolapso opem allaturus. Similia de sancta Theodora, quæ sub viri specie inter monachos vixit, et de Elstano pariter monacho leguntur apud Surium (*ad diem* 1 *August. to.* 4). Cæterum juxta *Can. Si is, qui præest*, superiori aliquid contra Legem divinam mandanti non est obediendum, neque contra regulam, ut scribit S. Bernardus (*in epist. ad Adam monachum*). Cæca vero obedientia excludit prudentiam carnis, non spiritus, prosequitur Suarez. Tandem juxta S. Thomam (2, 2, *qu.* 104, *art.* 5, *ad* 3), obedientia trifariam distinguitur: alia sufficit ad salutem, qua quis scilicet obedit in iis, ad quæ obligatur; alia est perfecta, et versatur in omnibus licitis; alia indiscreta, quæ etiam illicita attendit, et juxta eundem, superiori obediendum est in his, quæ sunt regulæ, vel ad regulam reducuntur: quoad alia obedire non ad necessitatem, sed ad perfectionem pertinet. Quapropter ubi inveniatur, servum Dei præcepto superioris non obtemperasse, ponderandum est præceptum, antequam super obedientia judicium feratur. Qui de obedientia plura velit, adeat P. Rodericum. Exempla vero superius allata ostendunt, quantum Deo placeat obedientiæ virtus: non quidem, ut eundem operandi modum imitemur, sed ut virtutis perfectionem assequi contendamus. Demum aliquando ignoscendum est simplicitati servorum Dei, qui laudibus suam religionem supra alias extulerunt, eorumque verba vel benigne interpretanda sunt, aut caritati erga suum ordinem adscribenda. S. Bonaventura affirmavit, regulam ordinis Minorum, cui nomen dederat, esse *aliis regiminibus sublimiorem;* sed legi potest card. Pallavicinus.

12. Gravior aliquando difficultas excitatur in causis servorum Dei regularium adversus votum paupertatis ob non servatam vitam communem, et propter peculii possessionem contra constitutiones canonum, et potissimum concilii Tridentini. In quodam *Tractatu de vita communi* Romæ edito an. 1673 decem numerantur circumstantiæ, in quibus, non obstante Tridentino, religiosis potest esse permissus peculii usus, brevius dici potest licitus hic usus, si ab ordinis constitutionibus a Pontifice approbatis permissus sit, si vergat in causas licitas, aut

necessarias a superiore approbatas, si regularis paratus sit peculium, præcipiente superiore, apud eumdem resignare. B. Petrus Damiani de S. Leone IX (*lib.* 4, *ep.* 9, *circa fin*), qui bellum gessit adversus Normannos, sensit, eundem esse sanctum non quod bellum gesserit, sed quod alia egregia opera præstiterit. Hæc sententia in aliquibus usurpari potest in re præsenti; videlicet, servum Dei regularem, qui peculio usus sit, posse canonizari, non quod peculio usus fuerit, sed quod aliis virtutibus excelluerit.

13. etc. Hic exponendæ sunt regulæ, quibus de gestis servorum Dei tutum ferre potest judicium. Actus humani itaque bonitatem desumunt ab objecto, a circumstantiis, et a fine operantis. Præterea actus ab objecto bonus, sed ex fine, aut ex circumstantiis malus, totus est malus. Actus vero ex objecto, et specie sua indifferens, id est, nec definite malus, bonitatem, aut malitiam habet ex malo fine. Item intentio boni finis vitiatur a prava medii electione: neque ejusmodi intentio malitiam a prava intentione auferet, sed minuit, ut docent S. Augustinus (*lib. contra mendacium c.* 7, *n.* 18, *col.* 456, *to.* 6), et S. Thomas (2, 2, *q. supra cit. art.* 2). Has regulas præscribunt theologi de bonitate, et malitia actuum humanorum, eædemque adhibendæ erunt, cum de gestis servorum Dei quæstio instituitur in congregatione rituum: objectum quippe gestorum, circumstantiæ, finis, et cætera supra exposita sedulo ponderanda erunt, ubi dubium occurrat de bonitate, aut malitia, quod præclare explicat S. Joannes Chrysostomus (*hom.* 16, *in epist. ad Rom. n.* 1, *pag.* 604, *tom.* 9). Narrat Sulpitius Severus (*dial.* 2, *c.* 7), S. Martinum a Maximo imperatore honorifice exceptum permisisse, ut regina imperatoris uxor sola sibi ministraret, ut ipsa, et imperator rogaverant. Quidam subinde fingitur, qui S. Martinum de hoc arguit, sed alter respondit, locum, tempus, et personam consideranda esse; item Martinum precibus imperatoris, et reginæ obsecundasse, idque facere debuisse, ut quosdam e carcere, et exiliis liberaret. Huc revocari possunt, quæ superius dicta sunt de relatione, et manifestatione bonorum operum, et divinorum charismatum: de suavi, aut acri peccatorum, aut hæreticorum reprehensione; de pavido, aut impavido mortis occursu, de quo multa Rodericus. Item nonnulli sancti, ut Ignatius, Philippus Nerius, corpus afflixerunt circa ullam immunditiem: alii, ut Job, et Franciscus immunditiem ipsam admiserunt. Similia passim occurrunt in actis sanctorum. Quæ quidem omnia, licet inter se diversa, laudabilia, et meritoria sunt, si a bono fine processerint, et congruæ circumstantiæ accesserint: ab una enim caritatis radice mores hi specie diversissimi effloruerunt. Profecto nonnulli ex antiquis SS. episcopi, ut Martinus, Malachias, et Bonifacius martyr viles vestes gestarunt, et longa itinera pedites confecerunt: subsecutis temporibus, alii sanctitate celebres, ut Thomas de Villanova, et Carolus Borromæus decentibus vestibus, et modesta supellectili usi sunt. Utrique laudabiliter, cum omnes pro fine, et objecto primario respexerint felix regimen populi sibi commissi. Legi quoque possunt, quæ de card. Ximenio archiepiscopo Tolentano narrant Donius, et Gomesius, et de quibus contentio exarsit inter promotores fidei, et postulatores.

18. In expendendis servorum Dei causis, si actus occurrat a canonicis regulis, dissitus, retinenda est regula, quod malitia actus, adeoque pravæ electionis minuitur a bono fine: Pontifices enim, et Concilia aliquando probarunt, ab episcopis, et abbatibus milites subministrari ad regni defensionem. Præterea nonnulli sancti episcopi in castris manserunt, ut Sacramenta ministrarent, alii agmina duxerunt, ab armis tamen, et pugna abstinentes, ut S. Udalricus Augustanus apud Surium. Quos et similes excessus ob finem, et circumstantias honestas excusant Thomasinus, et Guillelmus.

19. Sed quid agendum, si in examine causæ inveniatur aliquis actus, de cujus bonitate, et malitia, pensatis omnibus, dubium supersit? S. Bernardus (*serm.* 40, *super Cantica n.* 5, *col.* 1415, *vol.* 1), et S. Thomas (2, 2, *q.* 60, *art.* 4), sentire videntur, accipiendum esse in meliorem partem. Verumtamen si actus appareat malus, in judicio canonizationis, censendus, erit malus, seduloque investigandum, an cæterarum virtutum fulgorem obtenebraverit. Quod si dubius omnino sit, resolutio in praxi petenda videtur ex reliquo vitæ cursu, et ab aliis rebus a Dei servo gestis, e. g. si aliquis Dei servus verba protulisset, de quibus dubitari possit, an ad jactantiam referenda sint, ex aliis actibus investigandum erit, an idem humilitate in gradu heroico præditus fuerit; si id constet, dubii interpretatio stabit pro actus bonitate, ut in quibusdam suffragiis asseruerunt PP. Miroballus Theatinus, et Ildephonsus Mier consultores congregationis Rituum. Juvabit quoque advertere, an in servo Dei fuerint ea, quæ vitium, de quo dubitaretur, comitari solent: hæc enim si defuerunt, immo opposita deprehendantur, vitium quoque defuisse dicendum erit. Legi possunt quæ de S. Francisco Assisien. scripserunt Pisanus, et Wadingus.

20. Majorem inducunt difficultatem res quædam singulares, et insolitæ, quæ aliquando in examinandis servorum Dei causis occurrunt. Suspectus est impulsus, quo quis ad similes actiones movetur. Sed cum ex sacris Litteris constet, Spiritum Dei ad hujusmodi res nonnunquam movere, ut dum Abrahæ præcepit, ut filium immolaret, et simifia, quæ cumulant cardin. Bona, card. Federicus Salesius, idcirco talis instinctus non statim damnandus est. Porro hunc impulsum esse a Deo, dignosci potest ex his, quæ tradit laudatus card. Bona, videlicet, si ex reliquo vitæ cursu constat, Dei servum excellenti sanctitate, et patientia in adversis fuisse illustrem: si ex conjecturis, et circumstantia hauriri possit, impulsum adeo vehementem, et efficacem fuisse, ut cor,

et mentem valde traxerit, et rapuerit, ut contigit in conversione S. Pauli : demum si Dei servus pacem, et tranquillitatem post actionem insolitam consecutus fuerit. Proderit præterea, si aliquid supra naturæ vires in actione insolita contigerit. Suarez quippe ait, præceptum S. Benedicti injunctum S. Mauro, ut Placido in flumen lapso opem ferret, processisse ab impulsu divino, quandoquidem S. Maurus, tamquam per terram, ambulavit. Similis impulsus colligitur ex iis, quæ in obitu Francisci Assisiensis contigerunt, cum Jacoba Settesoli, nulla habita ratione clausuræ, in conventum admissa fuerit, ut legitur apud Damianum Cornejum. Nonnulla hic addenda essent de iis, quæ a Deo præcipi possunt, licet præceptis decalogi, et legi naturæ adversentur. Mandavit Deus Oseæ prophetæ (*cap.* 1, *v.* 2): *Sume tibi uxorem fornicationum, et fac tibi filios fornicationum.* Sanctus Thomas (1, 2, *q.* 100, *art.* 8 *ad* 3), vero docet, Oseam fornicando non peccasse, cum præcepto divino obediverit, sicut nec Abraham, dum ex eodem præcepto filium occidere vellet. Alia plura congerunt in hanc rem interpretes, et theologi. Sed quod ad rem nostram attinet, quæstio hæc reduci potest ad res insolitas, de quibus supra, adeoque etiam in his satis esse videntur regulæ ibi traditæ, quas illustrant Castellinus, S. Franciscus Salesius, et ven. Ludovicus a Ponte, quibus addi potest alia regula, nempe ipsa operis insoliti felicitas, ut prosequitur laudatus card. Borromæus.

CAPUT XLII.

De gratia gratis data.

1. 2. Gratia juxta theologos alia est gratum faciens, alia gratis data. Prima est donum supra naturam gratis a Deo concessum primo, et per se relatum ad propriam uniuscujusque spiritualem salutem. Secunda est donum a Deo gratis collatum principaliter ad aliorum utilitatem. Primus inter theologos hanc divisionem tradidit Alexander de Ales, quem secutus est D. Thomas (1, 2, *q.* 111, *art.* 1), addens primam excellentiorem esse secunda.

3. 4. Gratiæ gratis datæ enumerantur ab Apost. 1, *ad Cor.* videlicet : *Sermo sapientiæ, sermo scientiæ, fides, gratia sanitatum, operatio virtutum, prophetia, discretio spirituum, genera linguarum, et interpretatio sermonum.* Inter gratias gratis datas non numeratur apostolatus, et merito; licet enim hic, sicut et sacri ordines, sint dona a Deo data in aliorum utilitatem, non possunt tamen dici gratia gratis data, cum ad hujus essentiam pertineat, ut sit sensibilis, et evidens in suis effectibus, ut explicant Theodoretus (*in* 1, *ad Corinth. cap.* 12, *v.* 7). S. Joannes Chrys. (*hom.* 29, *in ep.* 1 *ad Corinth. pag.* 258, *tom.* 10 *oper.*) et card. de Lauræa.

5. etc. Gratiæ gratis datæ ex Apostolo, communes sunt peccatoribus, et justis, quia earum opera non pertinent ad voluntatem, nec ejus rectitudinem postulant, uti docent Suarez, et Vigner. Hinc duplex oritur controversia, an scilicet in judicio beatificationis, et canonizationis considerandæ sint gratiæ gratis datæ, et an, si in aliqua causa deficiant, ad ulteriora in eadem progrediendum sit. Prima quidem facie non videtur earum habenda ratio; cum hoc judicium sit de sanctitate, innocentia morum, et virtutibus heroicis, cum quibus gratia gratis data nihil habet commune, ut innuunt SS. Gregorius (*moral.* 20, *cap.* 7), et Hieronymus (*col.* 41, *tom.* 7). Attendendæ tamen sunt, præcipue si præter illas constet de virtutibus heroicis, et de innocentia vitæ servi Dei. Comitatus quippe virtutum patefacit, eas gratias fuisse collatas etiam in testimonium sanctitatis servi Dei, qui illis præditus fuit; eædemque per accidens, et dispositive possunt efficere gratum habentem illas, nam *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*, inquit Apostolus (*ad Rom.* 8, *v.* 28) : cum quo consonant Salmanticenses, Matta, aliique auctores. Neque in his graviter discrepant promotor fidei, et postulatores causarum, quin etiam in congregatione iis gratiis consuevit ferri judicium, non quidem per dubium separatum a dubio virtutum, sed sub eodem dubio; considerantur tamen hæ gratiæ solum, ut signa manifestantia præsumptionem virtutum heroicarum.

9. etc. Controversia ergo, quæ remanet inter fidei promotores, et postulatores, est, utrum, si in aliqua causa alicujus servi Dei deficiant gratiæ gratis datæ, tutum de virtutibus ferri possit judicium, et ad reliqua subinde procedi : an potius imponendum sit causæ silentium. Salmanticenses citati docuerunt, *quod illarum defectus non ostendit defectum sanctitatis.* Matthæuccius vero ait, illas a promotoribus fidei requiri pro majori cautela. Sane cum in causa S. Vincentii de Paulis promotor fidei easdem requisierit, postulatores reposuerunt, non esse necessarias ad statuendum tutum de virtutibus judicium, nonnullas tamen in hoc sancto splendidisse. Idem contigit in causis B. Alexandri Saulii, et S. Camilli de Lellis. Hæc autem controversiam non dirimunt. Quocirca dicendum videtur, tuto pede ad ulteriora procedi posse in causa servi Dei, in qua virtutes heroicæ legitime probatæ sint, licet gratiæ gratis datæ deessent, cum ex alibi dictis virtutes, et miracula sint substantialia requisita in judicio beatificationis, et canonizationis, uti colligitur *ex cap. Venerabili*, 52 *de test. et attest.* necnon ex bulla canonizat. SS. Willelmi Bituricensis archiepiscopi, et Antonii Patavini, quod sentit etiam auctor Tractatus de canoniz. SS. ad card. Montis Regalis. Addit Suar. cit. has gratias dari justis, sed non omnibus, cum non expediat communi utilitati Ecclesiæ : quod confirmat auctoritate S. Augustini. Non est itaque causæ servi Dei imponendum silentium, licet gratiæ gratis datæ deficiant, multo magis, cum in quibusdam canonizat. bullis, et relationibus auditorum rotæ nulla fiat mentio hujusmodi gratiarum.

CAPUT XLIII.

De sermone sapientiæ, et de sermone scientiæ, gratiis gratis datis.

1. 2. Primus sermo a secundo differt, ut ex verbis Apostoli superius laudati explicat S. Augustinus (*lib.* 12 *de Trinit. cap.* 14, *n.* 22, *col.* 923, *tom.* 8). Docet S. Thomas (1, 2, *q.* 111, *art.* 4, *in respons. ad* 4) sapientiam, et scientiam non censeri inter gratias gratis datas, prout sunt dona Spiritus Sancti, sed prout significant quamdam abundantiam sapientiæ, et scientiæ, ut homo non solum in se ipso de divinis sapere possit, sed etiam alios instruere, et contradicentes convincere. Idem prosequitur Viguer.

3. etc. Sermo igitur sapientiæ est sermo externus, quo quis sine humano studio, et labore de divinis ita disserit, ut appareat, Spiritum Sanctum in eo loqui, et per quem increduli convertuntur, credentes vero in fide firmantur. Sermo scientiæ est locutio de rebus moralibus relatis ad salutem æternam, prompte sine humano studio prodiens scripto, aut verbo: ex quo audientes conjiciunt, eum esse ex divina virtute. An vero scientia sit a Spiritu divino, dignoscitur ex efficacia, ut notavit Thomas Bozius. Porro sapientiam dici de divinis scientiam vero de humanis, aperte docuit S. Augustinus (*lib.* 14 *de Trinit. cap.* 1, *n.* 3, *col.* 948, *to.* 8) et post ipsum Scacchus. Aliæ qualitates expositæ desumuntur ex verbis Christi *Matth.* 10: *Cum tradent vos, nolite cogitare, quomodo, aut quid loquamini, etc.* Et *Luc* 21: *Ego dabo vobis os et sapientiam, cui non poterunt resistere, et contradicere adversarii.* Sermonem sapientiæ sibi a Domino datum, inquit Apostolus (1 *ad Corinth. cap.* 2) non fuisse *in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione Spiritus, et virtutis.* Similis fuit sermo S. Stephani in act. Apost. (*cap.* 6, *v.* 10), et concio sancti Petri in die Pentecostes, de quibus Theodoretus.

7. Plura de utriusque sermonis differentia, et qualitatibus disserunt Suarez, et card. de Lauræa, advertentes, has gratias non conferri per habitus, sed per actualem Spiritus Sancti motionem. Multa legi possunt in bull. canoniz. SS. Vincentii Ferrerii, et Ludovici Bertrandi, in vita S. Bernardi a Gaufrido scripta, et in relat. rotæ auditorum in causis ven. Nicolai Factor, et B. Juliani a S. Augustino. S. Thomas docet (2, 2, *q.* 177, *art.* 2), hos sermones pertinere quoad mulieres ad privatim, vel paucos familiariter docendos, non ad totam Ecclesiam alloquendam, ita ut si mulieres habeant gratiam sapientiæ, aut scientiæ, possint eam administrare secundum privatam doctrinam, non secundum publicam. Et hoc modo eam habuerunt mater Salomonis, aliquæ mulieres in sacris Litteris. His quoque gratiis illustratam fuisse S. Teresiam demonstrarunt rotæ auditores in relat. causæ ipsius. Plura dat Bozius supra laudatus.

8. Salmanticenses scientiam infusam referunt ad gratiam gratis sæpe dictorum sermonum, de qua scientia multa alibi dicta sunt. Verum ex ea nequit sanctitas efficaciter probari; ejus tamen habetur ratio in judicio beatificationis, et canonizationis, si probatæ sint virtutes heroicæ. Dicunt theologi, hanc scientiam aliam esse per se infusam, et absolutam ordinis divini quæ naturaliter acquiri nequit: aliam per accidens, infusam, et aliquo modo supra naturam ex parte principii, et modi, quo causatur, quæ naturaliter acquiri potest, sed non acquiritur. Thomas a Jesu ait per se infusam posse a Deo communicari hominibus in hac vita, et communicatam putat B. Virgini, aliisque, sed per modum actus. Et S. Thomas (1, 2, *q.* 113, *art.* 10 *ad* 3) docet, hanc infusionem adscribendam esse miraculo. Idque S. Antoninus (*in Sum. theol. tit.* 5, *cap.* 1, § 1) explicat exemplo sanitatis corporum ægrotantium, et animarum, quæ in peccata, lapsæ sint.

9. Neque dæmon in mentem humanam infundere novas rerum species, vel habitus scientiarum, potest vero intellectum reddere subtiliorem quoad functiones ingenii, ita ut brevissimo tempore sine ullo studio scientiæ acquiri possit. Extat hujus rei exemplum in vita S. Norberti, in qua narratur, puellam extemplo ope dæmonis Cantica Canticorum recitasse, et lingua Romana explanasse, et deinde Teutonica totum expressisse. Alia cumulant Majolus, et Scacchus, de quibus Martinus del Rio. Quare expedit, ut explicentur notæ, quibus dignoscatur, unde hujusmodi scientia proveniat.

10. 11. Ex moribus itaque habentis scientiam, ex qualitate habitus, et ex usu dignosci poterit a quo Spiritu illa procedat: sed et nequitiæ signum erit, si quis scientiam in sua non habeat potestate, sed solum aliquando, præmissis certis cæremoniis superstitionis, nec recordetur eorum, quæ docuerat, uti monet Scacchus, et eruitur ex Tertulliano (*in Apolog. cap.* 22), et S. Petro Chrysol. (*serm.* 11). Moraliter impossibile est, ut de his notis agendum sit in congregatione rituum; gratiæ enim gratis datæ expenduntur simul cum virtutibus, de quibus non agitur, nisi probata fama sanctitatis, cum qua stare nequit scientia ope dæmonis acquisita. Perpenditur vero in congregatione, an scientia infusa fuerit eximia, an ars humana præcesserit, et an ejus habenda sit ratio in judicio beatificationis, et canonizationis.

12. 13. Alibi dictum est S. Bernardum, et alios scientia infusa a Deo donatos fuisse. Idem dicitur de S. Didaco in bull. canoniz. eademque præditum fuisse S. Ignatium apud auditores rotæ in relat. causæ colligitur ex ejus libro exercitiorum quem Bollandiani contra alios eidem solide adjudicant, et de quo fuse agit Suarez. Similia dicuntur in relat. causæ B. Juliani a S. Aug. Plura legi possunt apud Bagattam: card. Baronius refert, philosophos a S. Catharina Alexandrina convictos fuisse ope scientiæ acquisitæ, et infusæ. Magna est controversia de sinceritate

actorum S. Catharinæ, de qua inter alios fuse Papebrochius (*ad diem* 25 *Nov.*). Verumtamen ex iis, prout extant in breviario romano, colligitur, posse Dei servum scientia acquisita simul, et infusa præditum esse, infusam vero probari posse ex eo, quod acquisitæ fines excesserit.

14. Quædam reperitur ars, quæ *Notoria* dicitur, in qua præmissis nonnullis, quæ pietatem sapere videntur, jactatur, omnes disciplinas liberales illico disci. Eam damnat S. Thomas (2, 2, *q.* 96, *art.* 1), ac neminem per illam doctum evasisse affirmat Erasmus, ex quo concludit Thiers, de ea sola experientia actum esse.

CAPUT XLIV.

De gratiis gratis datis, fidei, sanitatum, et operationis virtutum.

1. etc. Fides prout est gratia gratis data, juxta nonnullos est certissimus assensus principiis catholicæ fidei, qui in evangelico Doctore est præsumendus. Ita sentire videtur S. Thomas (1, 2, *q.* 111, *art.* 4). Alii putant esse fidem miraculorum; et hæc quoque sententia innititur doctrinæ D. Thomæ (2, 2, *q.* 178, *art.* 1). Alii intelligunt constantiam in fide. Nonnulli extensivam perfectionem cognitionis fidei quoad modum concipiendi, persuadendi, et defendendi doctrinam fidei. Alii demum existimant esse fidem particularium revelationum.

4. Fusius hæc legi possunt apud Suarez. Card. de Lauræa vero docet, fidei gratiam gratis datam, non esse habitum scientificum, seu peritiam, qua quis alios fidem docere potest; nec firmum assensum rebus fidei; neque consistere in peculiaribus revelationibus; sed probabiliter esse fervorem, et fidei constantiam, quam martyres coram tyranno exhibent, quæ utilitatem ecclesiæ attulit, cum innumeri, visa hac constantia, fidem susceperint. Probabilius vero esse fiduciam in Deum ad impetranda quædam miracula, idcirco dicitur patrativa miraculorum quam assertionem probat auctoritate S. Joannis Chrys. (*hom.* 29, *in cap.* 12, *ep.* 1 *ad Corinth. pag.* 263, *oper. tom.* 10), et Theodoreti (*in loc. cit. Apostoli*). Addit, hanc fidem esse gratiam gratis datam, cum sit manifestatio Spiritus; et Ecclesiæ afferre utilitatem, cum multi ejus intuitu ad fidem convertantur, alii in eadem confirmentur, concluditque, hanc gratiam esse actualem quandam Dei motionem.

5. Juxta hanc explicationem, gratia fidei idem fere est, ac gratia sanitatum, et operationis virtutum. Suarez laudatus ait, gratiam sanitatum significare curationes mirificas a morbis corporis, operationem virtutum comprehendere cætera opera mirifica supra naturam. In eandem fere explicationem conveniunt Salmanticenses, et ipse card. de Lauræa, et antea docuerat S. Thomas (2, 2, *q.* 178, *art.* 1).

6. etc. Datur quoque in Ecclesia gratia miraculorum, per quæ confirmantur ea, quæ gratia sermonis protulit, juxta illud Marc. *ult. v.* 20: *Et sermonem confirmantes sequentibus signis.* Ita docet D. Thomas (*loc. cit.*), et prosequitur Silvius. Hæc gratia non est quid manens in anima per modum habitus, de qua re D. Thomas (*quæst.* 6 *de potentia art.* 4) sed constitit in hoc, quod cum Deus ipsam alicui tribuit, vel movet ejus mentem ad faciendum aliquid, quod consequitur opus mirificum; vel contactu alicujus rei ad eundem pertinentis, aut aliquo ipsius actu externo utitur tamquam instrumento. Ita Silvius cit. Christo autem, ut homini data est constans operatio virtutum, et miraculorum, ut optime adnotavit Suarez, addens permanentem gratiam, et frequentiam miraculorum initio Ecclesiæ fuisse necessariam; *ut enim fides cresceret,* ait S. Gregorius (*hom.* 29 *in Evang. col.* 1571, *tom.* 1), *miraculis fuerat nutrienda*: sed adhuc permanere in corpore Ecclesiæ, quod monuit S. Augustinus (*de civit. Dei lib.* 22, *cap.* 8, *col.* 663, *to.* 7). Et Bozius innumera fere miracula hisce temporibus patrata refert.

9. etc. Consentiunt theologi, gratiam miraculorum esse gratiam gratis datam, idcirco nedum justis, sed etiam peccatoribus, aliquando conferri. Ita Duvallius, Estius, aliique. Neque hinc sequitur, miracula non esse necessaria in judicio beatificationis, et canonizationis. Nam, ut advertit Suarez, licet hæc gratia, aliquando peccatoribus, plerumque tamen justis confertur: neque examinantur miracula, nisi prius constiterit de virtutibus heroicis, ut notavit Scacchus, et explicat Arauxo. De miraculis, quæ fieri possunt a peccatoribus, opportunius disseretur lib. 4.

CAPUT XLV.

De gratia gratis data prophetiæ.

1. Prophetia est futurorum præcognitio, juxta illud 1 Petri 1: *De qua salute... scrutati sunt Prophetæ, qui de futura in vobis gratia prophetaverunt.* Aliquando extenditur ad præteritum, quod eruitur ex *Joan.* 4, ubi Christus Samaritanæ ait: *Quinque viros habuisti.* Nonnunquam est de præsentibus loco distantibus, et occultis, necnon de internis cordis cogitationibus. Etenim *Luc.* 7, cum mulier peccatrix ad Jesum accessisset, Pharisæus, qui illum invitaverat, ait intra se: *Hic, si esset propheta, sciret, quæ, et qualis est mulier, quæ tangit eum.* Propheta itaque est, qui divinitus cognoscit, et potest manifestare ea, quæ longe distant a sensu, et naturali cognitione hominum: *Non enim voluntate humana,* inquit S. Petrus *epist.* 2 *cap.* 1, *allata est prophetia, sed, Spiritus Sanctus inspirati, locuti sunt sancti Dei homines.* Similia habentur *Isaiæ* 41. Legi possunt Cassiodorus (*in præf. ad Psalm. c.* 1, *oper. tom.* 2), Matthæuccius, et alii.

2. S. Thomas docet (2, 2, *q.* 171, *art.* 3), prophetiam comprehendere omnia prædicta, eorumque triplicem gradum distinguit: unum eorum, quæ procul sunt a cognitione unius, non omnium hominum: alterum, eorum, quæ excedunt cognitionem omnium hominum, non quod cognosci nequeant, sed propter defectum cognitionis humanæ: ultimum eorum, ad quæ nullius hominis cognitio pertingit, quia in seipsis cognosci nequeunt: concluditque prophetiam proprie esse de futuris, quod comprobat auctoritate S. Gregorii (*lib.* 1, *hom.* 1, *tom.* 1, *col.* 1173), idemque late prosequitur Dominicus Gravina, et P. Baldellus in narratione gratiarum gratis datarum *Arsiliæ Altissimi viduæ Tiburtinæ*, quæ narratio asservatur Romæ inter manuscripta PP. Societatis Jesu.

3. Prophetia consistit in cognitione et cognitorum manifestatione, sed card. de Lauræa ostendit, manifestationem præcellere cognitioni, cum gratiæ gratis datæ sint manifestationes Spiritus in aliorum utilitatem. Juxta S. Thom. (2, 2, *q.* 171, *art.* 1) ad prophetiam requiritur lumen supernaturale. Quare cognitio Prophetarum ex parte Dei continet quodammodo increatam actionem quæ *revelatio*, seu *locutio Dei* appellatur: ex parte Prophetæ, quatenus ab ejus intellectu vitaliter elicitur, dicitur *visio*, et *auditio*, ut explicant Salmanticenses.

4. Ut Propheta cognoscat, opus est, ut ejus intellectui repræsententur ea, quæ quidem repræsentatio sit vel per sensus externos, vel per sensum internum; vel omnino independenter a quocunque sensu, et est repræsentatio omnino intellectualis, et hic tertius gradus Prophetiæ est perfectissimus, in quo nulla est cum sensu communicatio: medius vero est, qui dependet a sensu interno; infimus, qui a sensibus externis oritur, ut late ostendit D. Thomas (2, 2, *q.* 173, *art.* 2). Addunt Salmanticenses, hos gradus distingui, non quatenus secundum aliquem eorum cognitio Prophetæ consistat in sola sensatione externa; semper enim debet pertingere ad intellectum: sed quatenus in supremo cognitio non oritur a sensibus, neque ab illis dependet, ut in aliis duobus. Consensit card. de Lauræa.

5. Prophetica revelatio fit per Angelos, ut congestis exemplis affirmat Petrus Joannes Olivarius, et scripsit Hieronymus Savonarola alibi memoratus. Divinam tamen dicendam esse, docet S. Thomas (2, 2, *q.* 172, *art.* 2), cum Angeli illuminationes, et revelationes divinas, tanquam Dei ministri, ad homines deferant. Sed card. de Lauræa ait, non repugnare, ut Deus ipse per se loquatur Prophetæ, ostendens ei, quæ debet manifestare, juxta illud Isaiæ (*Audivi vocem Domini dicentis: vade et dices populo huic, etc.* Admittit tamen, Deum regulariter Prophetas allocutum esse, et nunc etiam alios alloqui per Angelos: quod exornant Martinus del Rio, card. Turrecremata, et Torreblanca.

6. 7. Prophetia ex parte luminis dividitur in perfectam, per quam cognoscitur res revelata, revelatio, et Deum esse, qui revelat: et in imperfectam, per quam non ita certo cognoscitur veritas, neque a quo fiat revelatio, et utrum spiritus propheticus, an proprius loquatur, et hæc dicitur *Instinctus propheticus*, cui potest subesse falsum. Ex parte objecti cogniti dividitur in prophetiam comminationis, præscientiæ, et prædestinationis. Per primam Deus revelat, quæ cognoscit in suis causis, et in decretis conditionatis, adeoque res resoluta non est absolute futura, licet Prophetæ videantur loqui absolute. Per secundam revelat futura dependentia a libero arbitrio. Per tertiam revelat, quæ ipse facturus est. Ex parte medii dividitur in intellectualem, imaginariam, et corporalem, ut superius explicatum est. Ex parte modi cognitionis dividitur in eam, quæ fit absque alienatione a sensibus, et in eam, quæ fit cum ejusmodi alienatione et dicitur *Raptus*. Omnia hæc explicant Salmanticenses omnino cohærenter ad doctrinam D. Thomæ (*in* 2, 2, *quæst.* 173, *art.* 4). Item Suarez, Savonarola, et Torreblanca.

8. Subjectum prophetiæ sunt Angeli boni, dæmones, viri, mulieres, pueri, ethnici; nec in homine, ut sit prophetiæ subjectum, requiritur aliqua naturalis dispositio, aut bonitas morum, licet hæc Prophetæ valde conferant. Angelus quippe futura libera, et contingentia, aut præterita occulta cognoscere nequit, ut contra Durandum docent theologi, nec secreta cordis: Angelus ergo fit propheta, cum Deus ista illi revelat. Nec quidquam obstat, quin Deus possit uti dæmone, ut manifestet futura, præterita, et præsentia occulta. Idcirco (*Luc.* 8) dæmon, ut vidit Jesum, exclamavit: *Quid mihi, et tibi est, Jesu fili Dei altissimi?* Quod attinet ad mulieres, pueros, et gentiles, Maria soror Moysis, et aliæ mulieres in sacris Litteris appellantur Prophetissæ: Samuel, et Daniel adhuc pueri prophetia claruerunt: Balaam gentilis inter alia prædixit adventum Messiæ, vastationem Assyriæ, et Palæstinæ. Hæc late prosequuntur Suarez, card. de Lauræa, et Gottus. S. Thomas (2, 2, *q.* 172, *art.* 6) ut suadeat ethnicos esse capaces prophetiæ, utitur exemplo Sybillarum, quas licet gentiles in præmium virginitatis dono prophetiæ insignitas fuisse autumat S. Hieronymus (*lib.* 1 *advers. Jovin. n.* 41, *col.* 306, *to.* 2). Antiqui patres, et auctores ecclesiastici laudarunt earum oracula, quorum veritati refragatur Casobonus, et nonnulli sectarii: multi hos redarguunt. Extant Sybillarum carmina a multis sæculis interpolata, sed hoc non facit, ne multa, præsertim quæ a patribus laudantur, genuina sint.

9. Quod spectat ad naturalem dispositionem, S. Thomas (2, 2, *q.* 172, *art.* 3 *et* 4) docet, Deum posse animam in creatione disponere ad prophetiam, eique conferre gratiam prophetandi. Quocirca negat Gravina prædictam dispositionem requiri ad prophetiam, nisi quantum ad usum, idque desumitur ex S. Gregorio (*hom.* 30 *in Evang. n.* 8, *col.* 1580, *to.* 1), et card. de Lauræa hoc ipsum ex eo infert, quod Deus prophetiam communicaverit hominibus

omnis ætatis, et sexus. Pro usu prophetiæ requiruntur intellectus, et sensus interni, et aliquis externus, cum ea sit manifestatio spiritus in utilitatem aliorum: idcirco Deus ad manifestanda futura, vel occulta nunquam usus est irrationali, aut mortua creatura. S. Thomas (*cit. art.* 3 *ad* 3) vero ex D. Hieronymo ait, usum impediri posse per naturalem indispositionem, sed hanc a divina virtute removeri, quod etiam advertit Suarez. Quoad morum bonitatem, sæpe laudatus S. Thomas (*art.* 4) ait, prophetiæ donum non requirere per se conjunctionem cum Deo per caritatem, adeoque etiam peccatoribus aliquando communicari; addit, prophetiam pertinere ad intellectum, et dari in utilitatem Ecclesiæ, sicuti dantur aliæ gratiæ gratis datæ, et aliquem ob morum malitiam impediri posse, ne prophetet. Hæc confirmantur *can. Multæ autem, et can. Prophetavit,* (1 *q.* 1). Narrat Calmet, Rabbinorum sententiam fuisse, quod spiritus prophetiæ resederit dumtaxat super homines sapientia, divitiis, et potentia præstantes: gratiam vero prophetiæ retulisse ad indolem, studium, et similia, quos idcirco strenue redarguit. Notum est, quantum res Galliæ sub Carolo VII Francorum rege juverit Joanna Darcia, Aurelianensis puella dicta; sed quomodo factum sit, ut virgini rusticæ commissa sit cura ducendi exercitum, explicari nequit, nisi ad spiritum propheticum referatur, quod præditam fuisse solidis fundamentis censuerunt theologi, et doctores Parisienses. Indubitatum quoque est, eam bonis moribus claruisse: cumque de ejus sanctitate nunquam actum sit, infertur, prophetiæ donum posse a sanctitate sejunctum esse.

10. His addendum, nullum purum hominem (ideoque excipitur Christus ratione unionis hypostaticæ) habuisse cognitionem propheticam in habitu, vel potestate sua, neque ita, ut quamcunque rem occultam cognoscere, aut de ea pro libito prophetare posset, ut exemplis ex divino textu congestis statuunt theologi, quam quidem assertionem per sua principia roborat D. Thomas (2, 2, *q.* 171, *art.* 2). Legi etiam possunt Scacchus, et Calmet.

11. 12. Ex hucusque adductis colligitur, ad essentiam veræ prophetiæ pertinere, ut Propheta cognoscat sibi revelata, et Deum esse, qui revelat: præterea nullam in divina prophetia requiri naturalem dispositionem, nec prophetiæ donum requirere per se conjunctionem cum Deo per caritatem, adeoque etiam peccatoribus, aliquando fuisse communicatum: nulli autem puro homini per modum habitus. Omnia docte explicat P. Baldellus, cui suffragatur Silvius.

CAPUT XLVI.

In quo dicta in capita præcedenti confirmantur; et nonnullis, quæ proponi possunt, difficultatibus respondetur.

1. Nonnulli ex philosophis divinandi munus animæ adscripserunt. Alii docuerunt, animum a sensibus expeditum, præsertim in somno, et in morte sentire mirabilia, interdum annuntiare futura; idque extendunt ad melancholicos. Quod si addantur oracula Pythii, et similium, cognitio, et præscientia actuum internorum, et futurorum contingentium non videtur soli Deo reservata, sed naturaliter haberi posse ab homine, et ab Angelo sive bono, sive malo. Adversus hæc militant divina testimonia, theologorum assertiones, et placita philosophorum.

2. Divina quidem testimonia. Deus enim *Isaiæ* 46 inquit: *Nec est similis mei, annuntians ab exordio novissimum, et ab initio, quæ necdum facta sunt.* Similia leguntur *Daniel* 2, *Paralip.* 6, *Jerem.* 17, *Joan.* 2, et *Matth.* 9, legitur: *Cum vidisset Jesus cogitationes eorum.* Ex quo arguit S. Hieronymus (*in cap.* 17, *Jerem. col.* 960 *op. tom.* 4), Christum esse etiam Deum.

3. Quoad theologorum assertiones, docet S. Thomas (*q.* 16 *de malo art.* 8), cogitationes hominum aliquando dignosci ex corporalibus signis, ut cum timentes pallescunt, et similia. Et hoc modo cogitationes a dæmone magis, quam ab homine cognosci; sed cum solus Deus voluntatem interius moveat; idcirco voluntarias cogitationes a solo Deo, et ab homine volente, et cogitante cognoscit. Ostendit præterea, effectus contingentes a nemine cognosci posse, nisi conjecturaliter: solum autem Deum cognoscere omnia contingentia in suis causis, et in seipsis. Rursus, Angelos certo cognoscere, quæ necessario: conjecturaliter, quæ plerumque: nullatenus, quæ raro ex suis causis proveniunt; futura vero in seipsis, quæcumque sint, a solo Deo cognosci. Cohærenter ad hæc docent theologi, dæmonem non posse certo prædicare futura libera, nec spontaneas hominum cogitationes cognoscere, nisi externo signo manifestentur, licet possit ex his, quæ certo novit, vel quæ a causis necessariis pendent, multa per conjecturam prædicere: præterita, quæ audivit, vel vidit, memoria retinere, præsentia obscura, et externa scire, et ea, quæ in remotis regionibus geruntur, tam cito denuntiare, ut ab ignaris reputentur diu ante prædicta, ut late prosequuntur Anastasius episcopus Nicænus, Martinus del Rio, Matta, et præter alios innuit S. Augustinus (*de civit. Dei lib.* 1, *cap* 32.), S. Thomas (2, 2, *q.* 172, *art.* 5 *et* 6) vero admittit, Prophetas dæmonum ex inspiratione divina, et dæmones ex bonorum Spirituum revelatione, futura, Deo permittente, prænuntiare, quod exemplo Balaami illustrat Silvius. Omnia explicat Tertullianus (*in Apolog. c.* 22, *pag.* 53).

4. 5. 6. Suffragantur philosophi, asserentes futurorum cognitionem excedere metas humanæ mentis, adeoque solius Dei esse illa prænoscere, ut monet Philostratus. Admittunt, solertissimum aliquem, et rerum usu expertum posse ex causis aliquo modo manifestis, vel non ita occultis judicium de venturis proferre; iidemque explicant, quomodo id possint melancholici, aut morientes; quin inde inferatur,

insitam esse animæ facultatem prædicendi futura, aut horum cognitionem non soli Deo esse servatam. Legi possunt Vallesius, Gaspar a Rejes, et Zacchias. Plato (*in Apologia*), Tullius (*lib.* 1, *cap.* 30 *de divinat.*), et ipse S. Gregorius (*lib.* 4 *dialogor. cap.* 26, *col.* 409, *to.* 2) consenserunt, morti proximos aliquando prænovisse futura; et Plato, et Aristoteles majorem divinandi dispositionem fatuis, stupidis, et melancholicis attribuerunt. Sed hæc de divinatione cum suis causis naturalibus connexionem habente, bene explicat Raphael de la Torre. Multa apud Ivonem Carnotensem ex S. Augustino desumpta extant de prædictionibus dæmonis, sed simul demonstratur, hunc nec intimas cogitationes certo cognoscere, nec futura contingentia tuto prædicere posse. Omnia, quæ superius tradita sunt, clarissime explicat laudatus P. Baldellus.

7. Denique ostendit Villapandus, dæmonem petentibus responsa dedisse ex antris, vel statuis. Sed si quas internas cogitationes revelavit, id, juxta Majolum, supradictis modis præstitit, et præcipue conjecturaliter. Prædictiones quippe, vel plerumque falsæ fuerunt, teste S. Joanne Chrys. (*hom.* 19 *in Joann. pag.* 112, *tom.* 8), vel ambiguæ apud Ciceronem (*de divinat. cap.* 54, *lib.* 2.), et Tertullianum, quod experti sunt Crœsus apud Eusebium (*lib.* 5, *c.* 10 *præpar. Evang.*), et Pyrrhus apud Tullium (*loc. cit.*). Quare gentiles sanæ mentis oracula contempserunt: eorum vanitatem fassus est Porphyrius apud eundem Eusebium (*præp. lib.* 6, *c.* 4), et demonstrant Origenes (*lib.* 7 *contra Cels.*), et Lactantius (*lib.* 2, *divinar. instit. c.* 17). Narrant Suidas, et Cedrenus, oracula in adventu Christi cessasse, et signanter Delphicum, cum ab Augusto consultum dixerit, sibi a puero Hebræo interdicta esse responsa; idcirco Augustum in Capitolio erexisse aram inscriptam: *ARA PRIMOGENITI DEI*, quam dicunt fuisse, ubi nunc est basilica S. Mariæ dicta hac de causa *ARA COELI*. Quod ex silentio Justini martyris, Tertulliani, et aliorum non adeo exploratum esse advertit Graveson. Qui plura velit, adeat Pignatellum.

CAPUT XLVII.

De gratia gratis data prophetiæ, quod attinet ad causas beatificationis et canonizationis.

1. Perseverasse semper in Ecclesia a temporibus Apostolorum spiritum prophetiæ, apud omnes compertum est, et indubitanter affirmavit Justinus Martyr (*in dial. cum Tryphone pag.* 308). Plura extant sanctorum firma vaticinia Spiritu Dei prolata, ut illud S. Gregorii (*l.* 10, *ep.* 36 *indict.*) : *Qui post nos vixerint, deteriora tempora videbunt*, cujus veritatem probavit eventus, cum postea gravia mala, præcipue nefandissima secta Mahumetana, Ecclesiam invaserint. Similia legi possunt in historia ecclesiastica, necnon apud Bozium, et Bagattam, alia videre est in bull. canoniz. SS. Petri de Alcantara, Francisci Xaverii, et aliorum. In causa quoque S. Pii V rite probatum est, ipsum divina cognitione rescivisse diem, et horam victoriæ a christianis ad Echinadas insulas adversus Turcas obtentæ. Et in causa S. Catharinæ Bononiensis constitit, eam prædixisse, Hannibalem Bentivolum de Philippo duce Mediolanensi triumphaturum, et Constantinopolim in manus Turcarum casuram, prout cecidit. Quod vero dicitur *Matt.* 11 : *Omnes Prophetæ, et Lex usque ad Joannem prophetaverunt*, intelligendum est, prophetas, et Legem usque ad Joannem promisisse Christum, ejusque regnum; Joannem vero primum diserte cœpisse prædicare regnum cœlorum, et Christum ipsum Judæis digito demonstrasse, adeoque non excludit Prophetas post Joannem, ut docet D. Thomas (2, 2, *q.* 174, *art.* 6, *ad* 3), et adnotarunt Cornelius a Lapide (*in c.* 11, *Matth. v.* 13), Consalves Durantus et alii.

2. In causis beatificationis, et canonizationis nulla habenda erit ratio prophetiæ, nisi præcesserit probatio virtutum heroicarum. His probatis, ipsa grave adstruendæ sanctitati argumentum suppeditabit, ut docuit D. Thomas (2, 2, *q.* 172, *art.* 4 *ad* 1), et quoad judicium beatificationis, et canonizationis inter alios adnotarunt Augustinus Triumphus, Scacchus, et rotæ auditores in relat. caus. SS. Pii V, Teresiæ, et aliorum. Neque enim, juxta Calmet, et card. Bona, absurdum est prophetiam, utpote gratiam gratis datam, aliquando peccatoribus, sæpius tamen justis concedi.

3. Si itaque certa sit sanctitas alicujus servi Dei, et postulatores contendant, hunc dono prophetiæ a Deo illustratum fuisse, expendenda erunt prophetica dicta, ac primo quidem perpendendum erit, an veritati, ac pietati christianæ conformia fuerint; secus enim, juxta regulam a Domino traditam *Deuter.* 13 judicium ferendum assertam sanctitatem, quemadmodum etiam, si fuerint de vanitatibus, et rebus inutilibus; legitur enim *Isaiæ* 48 : *Ergo Deus tuus, docens te utilia.* Consonat Apostolus 1 *ad Cor.* 14. Ostendit card. Cajetanus, dicenti, se esse prophetam, non esse credendum in rebus publicis, ut decernitur *in cap. Cum ex injuncto de hæret.*, eundem vero posse audiri a privatis personis, si harum privatos actus dirigat juxta universales Ecclesiæ regulas, aliter esse abjiciendum. Apostolus enim 1 *ad Thessal. v.* 19 ait : *Prophetias nolite spernere ; omnia probate : quod bonum est, tenete.* Cajetano adhærent Arauxo, Hurtado, et Calmet.

4. 5. Ponderandum insuper erit, an quæ prædicta sunt, latuerint humanam cognitionem, uti sunt internæ cogitationes, et futura contingentia. An prædicens habere potuerit conjecturalem scientiam eorum, quæ prædixit : an dubitanter, an spe temporalis commodi locutus sit : an pro confirmatione dictorum usus sit humanis ratiociniis : an vere cognoverit saltem aliqua eorum, quæ prophetavit. Omnia hæc fuse explicant Calmet, et Scacchus, et constant

ex qualitatibus quibus insigniti fuerunt veri prophetæ, quorum dignitate nil, juxta S. Augustinum (*de civit. Dei lib.* 18, *cap.* 41, *n.* 3, *col.* 524, *tom.* 7 *oper.*), inter Hebræos augustius. Emicat in iis gravitas, ac vis, et efficacia talis, ut fraudem omnem abjiciat. Procul ab iis ambiguitas, et dolus : raro argumentis ad suadendum usi sunt : procul lucri amor, et auri fames, pseudoprophetarum propria apud Michæam *c.* 3. Placidum Spiritus Sancti illapsum recipiebant, sui compotes erant, tranquillitate mentis fruebantur, debita in Deum observantia inducti loquebantur, superni Spiritus ductum secuti; secus falsi prophetæ. Legi potest S. Joannes Chrysost. (*hom.* 29 *in* 1 *ad Corinth.*), quem sequitur card. Bona. Quod vero ad cognitionem eorum, quæ prædicuntur, attinet, docet S. Thomas (2, 2, *q.* 173, *art.* 4), mentem in revelatione prophetica diversimode a Spiritu Sancto moveri : quando autem aliquis cognoscit, se a Spiritu Sancto moveri, ad aliquid verbo, vel facto significandum, hoc proprie pertinere ad prophetiam : quando non cognoscit, ait, esse instinctum propheticum.

6. 7. Inde advertendum erit, an occultum revelatum, et futurum prædictum extiterint, ut propheta locutus est, quæ regula traditur *Deuter.* 18 : *Quod in nomine Domini propheta prædixerit, et non evenerit, hoc Dominus non est locutus.* Sed hæc regula nonnullas admittit limitationes. Prima est : si prophetia non fuerit absoluta, sed comminativa, et conditionata, vera est, ac divina, licet non acciderit, quod propheta prædixerat. Hæc enim profertur a prophetis juxta leges divinæ justitiæ, attentis præsentibus circumstantiis, et hominum demeritis, quibus immutatis, Deus avertit, quod fuerat prædictum, ut bene explicat Valentia. Vasquez vero docet, hujus generis esse revelationes de propria, vel alterius damnatione, ut scilicet peccatores timore sententiæ convertantur. Exempla suppeditant Jonas prædicens Ninivitis eversionem; et Isaias annuntians mortem Ezechiæ regi, quorum neutrum evenit sublatis culpis, ac mutatis circumstantiis, quibus prædictio pendebat. Simile quid declarat Deus ipse *Jerem.* 18. De his agunt card. Cajetanus, Silvius, Savonarola, et Viguer.

8. Rursus non repugnat, revelationem veram esse, et a Deo, et falsam ejus explicationem esse ab homine aliter, ac Deus intelligit, interpretante. Idcirco *etiam veri prophetæ*, inquit, S. Thomas (2, 2, *q.* 173, *art.* 4) *non omnia cognoscunt, quæ in eorum visis, aut verbis, aut etiam factis Spiritus Sanctus intendit.* Profecto S. Bernardus teste Othone a Ludovico juniore Francorum rege consultus, et auctoritate Eugenii pontificis suffultus multas christianas nationes prædicando excitavit ad sacram Hierosolymitanam expeditionem, sed in hac victi christiani milites, justo Dei judicio, interierunt. Quapropter S. Bernardus, quem prius Galliæ, et Germaniæ populi tamquam apostolum, et prophetam venerabantur, dostea ut impostor, et pseudopropheta traditus est. Porro ipse reposuit, se non temere in eo opere cucurrisse, sed jubente Deo, et miraculis ejus prædicationem confirmante. Vera itaque fuit revelatio, et prophetia, sed ab hominibus minime intellecta : hi enim gloriam, divitias, et regni Hierosolymitani receptionem sibi proposuerant, sed Deus æternam eorum, qui in expeditione ceciderunt, salutem intendit, ut eidem sancto aperuit Joannes Casemarii venerabilis abbas. Hoc exemplo in re præsenti utitur card. Bona, eoque Gravina vindicat S. Vincentii Ferrerii prædictionem de imminente mundi fine, et Antichristi adventu.

9. Alia limitatio descendit ex his, quæ superius dicta sunt, prophetiam scilicet non dari per modum habitus : ideoque potest contingere, ut quæ a vero alioquin propheta prædicta sunt, non vera reperiantur, quod ipse videlicet putaverit, se ex revelatione divina prædicere, licet instinctu duntaxat prophetaverit. Otho enim, ut infelicem memoratæ expeditionis exitum excuset, inter alia inquit, spiritum prophetarum non semper subesse prophetia. Legantur S. Gregor. (*lib.* 2 *dialog. cap.* 21, *col.* 248, *tom.* 2), et S. Thomas (2, 2, *q.* 171, *art.* 5).

10. Hæc vera sunt, sed ne in discutiendis causis beatificationis, et canonizationis ambigendi occasio subrepat, nonnulla videntur addenda. Prophetiæ igitur comminativæ, et conditionatæ respiciunt duntaxat res futuras, et quæ ab hominum meritis, vel culpis pendent, ut explicant Thyræus, et Suarez. Docet vero Canus, comminativas bene cognitas fuisse a prophetis. Thyræus vero vult, non omnes prophetas cognoscere absolutam Dei voluntatem in rebus pendentibus ab hominum meritis. At in judicio beatificationis, et canonizationis non videtur habenda ratio prophetiæ comminativæ, nisi ostendatur Dei servum cognovisse indolem, et exitum prophetiæ, alioquin posset errori via aperiri, ut ostendit Gravina, cum quo consentit Picus.

11. Quod spectat ad prophetias, in quibus propheta rem juxta Dei mentem non intelligit, adeoque eventus prædictioni non respondet, neque istæ admittendæ videntur, nisi Deus subsecutis miraculis eam illustraverit, ut explicat Thyræus, et ita contigisse in prophetia S. Bernardi de memorata expeditione, colligitur ex ejus vita a Gaufrido monacho scripta.

12. 13. Superest, ut aliquid indicetur de his, qui prophetant instinctu prophetico, quorum proinde prophetiæ aliquando non respondent. Ut igitur Dei servus, de cujus beatificatione, et canonizatione agitur, in his excusetur, et ut vere prophetans habeatur, opus est, ut constet de ejus correctione, qua profecto, juxta sanctum Gregorium (*super Ezechiel. n.* 17), veri prophetæ a falsis distinguantur. Sic Nathan propheta, postquam Davidi templum Domini ædificari cogitanti dixit (*lib.* 2 *Reg. c.* 7, *v.* 3): *Vade, fac, quia Dominus tecum est;* eadem nocte, jubente Domino, reversus nuntiavit eidem, templum a filio fore ædificandum. Pluribus hæc prosequitur Caje-

tanus, et exornat Fucechius. Quæ spectant ad alienationem a sensibus, quæ aliquando prophetis contingit, expendentur, cum de extasi, et raptu sermo erit.

CAPUT XLVIII.

De gratiis gratis datis discretionis spirituum, generum linguarum, et interpretationis sermonum.

1. 2. Discretio spirituum vel exponi potest, juxta S. Thomam (1, 2, *q.* 111, *art.* 4), ut sit cognitio cogitationum cordis, et sic idem erit, ac prophetia, nisi quod hæc futurorum, illa cogitationum cognitio sit, ut advertit Suarez; vel, ut sit judicium, per quod homo inter varios, et dubios motus, quicunque hi sint, et quocunque spectent discernit, a quo spiritu proveniunt, bonone, an malo, ut explicat sanctus Joannes Chrysos. (*hom.* 29, *in ep.* 1 *ad Corinth. tom.* 10, *pag.* 264), quem sequuntur card. Bona, et Suarez cit.

3. 4. 5. Difficultatem discernendi spiritum ob spirituum multiplicitatem luculenter exponit Gersonius. Porro duplici via ad spirituum discretionem perveniri potest: vel per regulas ab Asceticis, et Mysticis traditas, idque non pertinet ad hanc gratiam gratis datam; vel per specialem instinctum, et motionem Spiritus Sancti, et hoc ad eamdem gratiam refertur, ut animadvertit card. de Lauræa. Quapropter gratia discretionis spirituum erit illustratio mentis; qua homo sine errore dijudicat, a quo principio proprii, aliorumque motus, et cogitationes ad electionem pertinentes, excitentur. Hanc, sicuti et alias gratias gratis datas, Christus habuit per habitum: cæteri per modum actus, ut notavit laudatus cardinalis. Potest reperiri in malis, utpote quæ datur ad aliorum ædificationem; plerumque tamen invenitur in justis, juxta card. Bonam, plura exempla attexentem. Eamdem gratiam memorarunt rotæ auditores in rel. causar. SS. Petri de Alcantara, et Philippi Nerii, eaque insignitum fuisse ven. Alphonsum de Oroseo in ejusmodi causa, auctoritate card. Bonæ adductus admisit Bened. XIV tunc fidei promotor: addit tamen non esse hujus gratiæ habendam rationem, sed oppositum reposuerunt postulatores, quibus adhæsit sacra congregatio, attentis servi Dei virtutibus heroicis.

6. 7. 8. Gratia generum linguarum juxta Apostolum (1 *ad Cor.* 14) inferior est gratia prophetiæ. Per eam homo non loquitur eleganter idiomata peregrina, sed ita, ut ab aliis intelligi, et alios intelligere possit: datur enim ad utilitatem aliorum. Eadem insigniti fuerunt Apostoli, *act.* 2. Simplex tamen erat eorum sermo: adeoque perspicuum est, hanc gratiam non conferre elegantiam, ut sæpe monet Apostolus. Potuit Apostolis communicari, vel ita, ut uno idiomate loquentes ab hominibus diversarum linguarum intelligerentur; vel ita, ut ipsi notitiam haberent diversarum linguarum, et hoc secundum placet S. Th. (2, 2, *q.* 176, *art.* 1). Favet huic sententiæ illud S. Pauli 1 *ad Cor.* 14: ***Omnium vestrum lingua loquor.*** Accedit ratio: oportuit enim, ut Apostoli non solum ab aliis intelligerentur, sed etiam ut alios sibi loquentes intelligerent, eisque responderent. Adhærent Suarez, Scacchus, et alii, simul fatentes, fieri potuisse, et forte contigisse, ut Apostoli unico idiomate loquentes ab auditoribus diversarum linguarum intelligerentur, ut prosequuntur Matthæuccius, et Silvius.

9. Omnes linguas perfectissime calluit Christus Dominus, sed advertit S. Thomas (*loc. cit. ad* 3), non oportuisse, ut omnibus linguis loqueretur, utpote uni tantum genti prædicaturus, quanquam putat Silvius, variis linguis usum fuisse: occasione id exigente. Aliis quoque præter Apostolos hanc gratiam ad fidelium utilitatem, et ædificationem Deus elargitus est. Nonnulla exempla exhibet Bagatta: alia cumulant Bollandus, hujusque continuatores: eademque claruisse S. Vincentium Ferrerium testantur S. Antoninus, et Spondanus: idipsum de S. Aloysio Bertrando affirmat Thomas Bozius, ac de S. Francisco Xaverio referunt auditores rotæ in relat. causæ ipsius; sed cum idem in quadam epistola scripserit, *Facit Deus, ut... Japonicam linguam condiscamus, etc.*, hoc illi donum abjudicat Jacobus Picenius, quem strenue refellit card. Gottus, cum fieri potuerit, ut uno tempore linguas non calluerit, et postea hoc dono a Deo insigniretur, ut in Apostolis contigit.

10. Possunt, permittente Deo, similia fieri a dæmone: nam S. Hilarion, teste S. Hieronymo (*in ejus vita*), dæmonem expulit a quodam melancholico, qui Syriaca verba antea ignorata loquebatur. Et Gaspar a Rejes notat, hoc esse certissimum signum dæmonis quempiam obsidentis. Quapropter, si in aliqua alicujus servi Dei causa agendum sit de gratia generum linguarum, opus erit, ut viri probi testentur, num his linguis nunquam operam didisse, ut monet Matthæuccius, et prosequuntur auditores rotæ in relat. causæ S. Francisci Xaverii. Si vero asseratur, Dei servum unico idiomate loquentem a pluribus diversarum linguarum fuisse in propria intellectum, opus erit, ut testes diversarum nationum affirment, se illum audivisse in proprio uniuscujusque idiomate eadem loquentem, ut notarunt laudati auditores. Usus linguarum tendens ad captandam auram popularem, aut aliam vanitatem, dicendus erit non processisse a Deo. Si magnalia Dei extulerit, et in errantium conversionem tenderit, donum Dei procul dubio reputabitur, ejusque maxima habenda erit ratio in ejusmodi causa, præcipue probatis heroicis virtutibus, ut advertunt Matta, Scacchus, et Matthæuccius.

11. 12. Ultima gratia gratis data est interpretatio sermonum, et hæc explicari potest, vel ut sit expositio verborum unius idiomatis per verba alterius, qualis fuit versio septuaginta interpretum sacræ Scripturæ, quomodocumque ea facta fuerit; vel ut sit docere mysteria in verba latentia, ut bene

docet Suarez, idque præstiterunt interpretes Apostolorum. Interpretes siquidem isti operam suam præstabant Apostolis, vel cum, his aliqui genti loquentibus, aliquis adesset, qui idioma illius gentis ignoraret : vel cum Apostoli captu difficilia loquerentur: tunc enim interpretum erat ea explanare, ut ostendit Baronius (*in annal. ad an.* 45, *n.* 37), cui adhæret Suarez. Profecto Petrus Marco interprete usus est, et Paulus Tito, ut ipse innuit 2 *ad Cor.* 2 : *Cum venissem Troadem.... non habui requiem spiritui meo, eo quod non invenerim Titum.* Quamvis Estius solidis fundamentis censeat, percipi non posse, quomodo Paulus linguarum scientiam divinitus assecutus indiguerit tunc Tito interprete : adeoque concludit, spiritum Pauli non habuisse requiem, non invento Tito, quod hunc misisset Corinthum, ut sibi nuntiaret, an Corinthii se correxissent. Consentit Cornelius a Lapide. Sed hæc retulisse satis. In causis vero beatificationis difficillimum esse videtur, ut de hac gratia agendum sit. Licet enim aliquis Dei servus abdita Scripturarum mysteria sine humano studio explicuerit, id ad scientiam infusam referendum erit.

CAPUT XLIX.

De mentis excessu, extasi, et raptu.

1. Extasis, juxta Matthæuccium, reducitur ad aliquam ex gratiis gratis datis. Agitur autem prius de mentis excessu, extasi, et raptu, quam de visionibus, apparitionibus, et revelationibus; vel quia hæc non semper iis conjunguntur, ut notat card. de Lauræa; vel juxta card. Bona, quia eædem in iis ut plurimum contingunt. De extasi, et raptu fuse theologi, et fusius mystici. Hic nonnulla de natura, speciebus, et signis extasis, inde ad causas beatificationis, et canonizationis pertinentia exponentur.

2. S. Isidorius (*lib.* 7, *etimol. cap.* 8), et S. Augustinus (*de Genesi ad litter. l.* 8, *c.* 25, *col.* 241, *to.* 3, *par.* 1), extasim vocant mentis excessum. Et juxta S. Thomam (1, 2, *q.* 28, *art.* 3), *extasim pati aliquis dicitur, cum extra se ponitur : quod quidem contingit, et secundum vim apprehensivam*, et in hac facultate extasis dicitur esse formaliter, *et secundum vim appetitivam*, et in hac dicitur esse causaliter. Anima in extasi aliquando omni sensuum usu destituitur, agente tamen potentia vegetativa, uti docet S. Thomas (2, 2, *q.* 175, *art.* 5 *ad* 3), cujus doctrinam late exornant Suarez, Thyræus, et alii : non vero, sive naturalis, sive dæmoniaca sit extasis, a corpore separatur, quidquid Plato, et Plinius fabulosis adducti exemplis, aliique apud Bodinum somniaverint : sola enim divina virtute anima ad corpus, quod reliquit, redire potest, nulla naturæ, aut dæmonis potestate. Quod si id aliquando contigisse visum est, ut *de Lappiorum, et Finorum extasi* scribit Olaus Magnus, ad virtutem diabolicæ superstitionis referendum esse docet Gaspar a Rejes. Ne in extasi quidem divina anima separatur a corpore : licet enim virtute divina ab eo separari, et ad illud redire possit, hoc tamen non est necessarium, cum Deus omni animæ præsens possit in extasi, quæcunque velit, ei revelare, quin eam a corpore separet, quod neque ulli prophetæ, aut Dei servo extasim passo contigisse legitur, ut ostendunt Suarez, Cornelius a Lapide, Martinus del Rio, aliique. Quin etiam S. Paulus fassus est, se ignorasse, an in suo celebri raptu 2 *ad Cor.* 12, hujusmodi separatio contigerit. Quocirca S. Augustinus (*de peccato orig. c.* 23), ait, imprudentem esse inquisitionem, an S. Pauli anima in hoc raptu fuerit a corpore separata, et S. Thomas (2, 2, *q.* 175, *art.* 5), docet id non fuisse necessarium. Utriusque auctoritatem interpretatur Silvius.

3. Raptus, juxta D. Thomam (*art.* 2 *ad* 1, *loc. cit.*), supra extasim addit violentiam; et juxta ejus mentem differentiam inter raptum, et extasim explicant Arauxo, Scacchus, et alii, inter quos Silvius docet, sufficere, ut in raptu reperiatur aliquid simile violentiæ. Card. Bona vero ait, distingui inter se raptum, et extasim; *nam hæc suavius mentem a sensibus abstrahit, ille fortius et cum quadam violentia, etc.* Mystici violentiam intelligunt violentum corporis motum, ut est elevatio in altum. Sed hæc indicasse sufficiat, cum juxta card. de Lauræa, Consalvum Durantum, et Baldellum extasis, et raptus passim promiscue sumantur.

4. Extasis, et raptus, ut supra innuimus, dividitur ex S. Thoma (*art.* 1, *loc. cit.*) in naturalem, dæmoniacum, et divinum. Naturalis a causis naturalibus oritur, ut a morbo, quem medici vocant *Catochen*, seu *Catalepsim;* aut ex vehementi imaginatione, tunc enim spiritus animales in cerebrum confluunt, adeoque desinunt sensuum externorum functiones, quod accidisse dicitur Platoni, ac S. Thomæ. In hac extasi, ut scribit Zacchias, corpus a terra non elevatur. Extasis dæmoniaca est, cum dæmon ligat sensus, excitatque in phantasia, et in facultate cogitante vehementem alicujus rei cogitationem; et in hac potest contingere corporis a terra elevatio, uti contigisse Pythagoræ referunt Jamblicus (*de vita Pythagor. c.* 28), et Origenes (*lib.* 6, *contra Celsum*). Cujusmodi etiam fuit Simonis Magi volatus apud Baronium (*in annal. ad an.* 68, *n.* 13 *et seq.*), quem quidem volatum, quidquid dubitet Henricus Valesius, tamquam certum ex patribus, et historicis adstruunt Tillemontius, et Calmet. Similia de Magdalena de la Cruz refert Torreblanca. Divina demum est, cum Deus per se, aut per angelum bonum rapit hominem, et a sensibus alienat, ut liberius divina contempletur, et in hac potest corpus a terra elevari, sed minime necessario. Divina extasis a Deo immitti potest, nulla præcedente hominis meditatione, et potest dari eodem movente, et illuminante hominem ad aliquid considerandum. Omnia hæc confirmant Suarez, S. Franciscus Salesius, Zacchias, Matta, aliique theologi, mystici,

philosophi, et qui de canonizatione SS. scripserunt. Sed et P. Baldellus sæpe laudatus triplicem hanc extasim fuse explicat, addens, extaticorum vultum aliquando splendere, nonnullosque ex ipsis longam a cibo abstinentiam servasse: sed de his alibi. Pauca quoque innuit super historia septem dormientium, quos sic dictos nonnulli existimant, quod ducentis circiter annis, a Decio scilicet ad Theodosium juniorem, in spelunca dormierint; vel quod sub Decio in spelunca clausi martyrium consummaverint, et sub Theodosio inventi, redivivi apparuerint: *Dormientes* vero appellati sint, quod juxta Scripturam, ita dicantur omnes pie in Domino morientes: et in hanc secundam sententiam propendet Baronius (*in annal. ad an.* 68, *n.* 13 *et seq.*), primam tamen late propugnat Assemanus.

5. Jam indicanda sunt signa harum extasum, quæ graves sint, nam levium nulla est habenda ratio. Naturalis igitur extasis signa sunt: illa morbi indicia, ex quo extasis oritur: item tempus determinatum, morbus progressu temporis occurrens, lassitudo, pigritia membrorum, offuscatio intellectus, præteritorum oblivio, pallor faciei, et animi tristitia extasi succedentes, quemadmodum ostendit Zacchias. Ex circumstantiis quoque hæc extasis colligi potest, ut quis extaticus fiat, dum rem terrenam concupiscit, vel subito alicujus eventus pavore, aut tristitia, corripitur, ut cum Isaac *Genes.* 27 advertens se pro Esau benedixisse Jacob, *expavit stupore vehementi*, et similia, quæ in sacris Scripturis referuntur. Demum, juxta Calmet, aliosque, si quis audiens musicam alienetur a sensibus.

6. Ex circumstantiis pariter dignosci potest extasis dæmoniaca, ut si homo perditæ vitæ, vel in actu peccati, aut cum maxima membrorum distorsione, motuque corporis incomposito rapiatur in extasim: quod optime exponit card. Cajetanus, cum quo consentiunt Gravina, card. de Lauræa, et alii. Præterea hanc extasim indicant alienatio ad libitum; extasis enim non datur per habitum; aut ad libitum reversio, vel ad certam vocem, nisi forte hæc esset superioris: si alienatus loquatur mente turbata, quasi actus ab alio: si quæ in alienatione dixerat, repetere nesciat, si palam frequenter alienetur. Horum exempla legere est apud S. Augustinum (*lib.* 14 *de civit. Dei*, *c.* 24, *col.* 375, *to.* 7), Martinum del Rio, Zacchiam, Scacchum. Card. de Lauræa monet cavendum esse ab extaticis, qui ejulatus ferinos horrorem incutientes emittunt. Raphael de la Torre suspectos censet alios, qui ad insusurrutam auribus certam vocem expergiscuntur: quoad extaticos vero, qui, jubente prælato, ad sensus revertuntur, ait, divinam extasim ex aliis circumstantiis esse desumendam. Demum aperta dæmoniacæ extasis signa sunt, si in extasi suadeatur malum, aut bonum in finem malum. Narrat P. Ribadeneyra, S. Ignatium consultum, quid sentiret de quadam moniali, quæ a sensibus ita alienabatur, ut ignem non sentiret, ac stigmata in manibus, latus perfossum, et caput veluti spinis compunctum exhiberet, respondisse, attendendam duntaxat esse illius promptissimam, quæ simul addebatur, erga superiores obedientiam, cætera etiam a dæmone fieri posse. Post Cajetanum notavit Silvius, extaticos sub persona Christi, aut alterius sancti loquentes, vel seduci, vel seducere.

7. Signa demum extasis divinæ ex moribus potissimum petenda sunt. In hac extasi homo totus compositus est, loquitur tantum cœlestia, quæ astantes ad amorem Dei excitant, ad se reversus apparet humilis, vultu hilaris, et corde securus. Hæc extasis ut plurimum contingit in oratione, vel in audiendo sacrum vel sermones de Deo, aut de paradiso, vel post sumptam Eucharistiam, ut de quadam serva Dei narrat Martinus del Rio, de S. Catharina Senensi Scacchus, de S. Petro de Alcantara Marchesius. Divini raptus juxta card. Bonam, et Thomam a Jesu sæpe sunt breves. Demum perpendenda sunt antecedentia, concomitantia, et subsequentia extasim. Si enim extaticus virtutibus floruerit, et post extasim in iis magis profecerit: si quæ extasim comitata sunt, cum relatis concordent, extasis procul dubio erit divina, ut advertit Consalvus Durantus, et prosequuntur Matta, Scacchus, card. Bona, aliique.

8. Juxta Richardum de S. Victore extasis divina provenire potest ex magnitudine admirationis, amoris, et exultationis, quod late explicat Harfius. His tamen, utpote internis, nec judicio Ecclesiæ subjectis, adeoque ad mysticos pertinentibus omissis, nonnulla adnotanda sunt de actibus externis. Zacchias itaque lassitudinem membrorum, de qua supra, adscribit extasi naturali, excludit a supernaturali; cum quo consentire videtur Consalvus Durantus, et auditores rotæ in relat. causæ servi Dei Nicolai Factor. Sed hæc intelligenda sunt de lassitudine post raptum: hoc enim durante, vi mentis in rerum contemplatione divinarum defixa, opus est, ut corpus frigescat, et infirmetur, ut innuunt Cassianus, et sancta Teresia. Et sane *Daniel* 10 legitur: *Vidi visionem grandem hanc, et non remansit in me fortitudo.*

9. 10. Elevationem corporis a terra, quam in dæmoniaca extasi supra admisimus, multo magis in divina contingere posse, pluribus sanctorum exemplis confirmat Thomas a Jesu. Id quippe legitur in vita S. Petri de Alcantara, et in vita S. Thomæ Aquinatis apud Surium (*ad diem* 7 *Mart. n.* 9) et referunt auditores rotæ in relat. caus. SS. Teresiæ, Francisci Xaverii, Philippi Nerii. Idipsum affirmarunt idonei testes in causa ven. Josephi a Cupertino. Item supra dictum est, inordinatos, et indecentes corporis motus signum esse extasis diabolicæ, quod comprobant etiam Silvius, et Hurtado. Veruntamen non omnis insolitus motus habendus est, tamquam indecens, et inordinatus. Et sane in vita S. Philippi Nerii legitur, ipsum tali gaudio in sacro peragendo exultasse, ut quasi paralyticus videretur, aliosque inusitatos motus ederet. Similia leguntur in vita, et bulla canoniz. S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, et

in actis ven. Michaelis de Sanctis. Ex quibus palam fit, motus duntaxat vere indecentes, præcipue inhonestos, signum esse extasi diabolicæ; at pure insolitos, cæteris concurrentibus, etiam ad divinam referri posse, ut innuunt Jacobus Alvarez de Paz, et Matthæuccius.

11. Demum in superioribus dictum est, extasis diabolicæ signum esse, si quis loquatur mente turbata: et signum divinæ esse verba in Dei laudem redundantia. Thomas a Jesu docet, non esse perfecte raptum, qui liber est ad dicendum, et dicta intelligit. Nihilominus Gravina, et card. de Lauræa in extasi divina admittunt, tamquam signa ineffabilis gaudii, verba sanctitatem resonantia, clamoresque, et ejulatus horrorem non inducentes, ut supra diximus. Et clamorum quidem sine horrore in extasi mentio fit in vita B. Angelæ de Fulgineo, et in vita S. Petri de Alcantara a P. Marchesio scripta: eosdemque memorat Cassianus. Nec inficiari quis potest raptos in extasim divinam aliquando loqui. S. Maria Magdalena de Pazzis cum reliquias S. Aloysii Gonzagæ a P. Virgilio Cepario confessario suo acceptas sororibus divideret, repente in divinam extasim rapta supremam ejusdem sancti gloriam amplissime enarravit. Nonnullæ ex monialibus verba scripserunt, exhibitoque postea ei folio, jussu archiepiscopi Florentini, jurejurando fassa est, omnia in folio descripta vera esse, ut in causa S. Aloysii comprobavit P. Andreas Budriolus ejusdem causæ postulator. In his demum regula est, ut verba, quæ ab extaticis proferuntur, cum omnibus circumstantiis observantur, ut ostendit Pignatellus.

12. Ex dictis infertur, extaticos, et raptos supra naturæ vires, recordari eorum, quæ in extasi, et raptu contigerunt, quod admittit etiam Silvius. Verum juxta doctrinam S. Teresiæ advertendum est, revelata a Deo in extasi per visionem imaginariam, remanere, et posse ab extatico postea referri: revelata vero per visionem intellectualem, remanere quidem, sed extaticum postea de iis non recordari, nisi confuse, nec posse aliis referre. Quare ex defectu perfectæ memoriæ, vel potestatis ea referendi inferri nequit, extasim non fuisse supra naturæ vires, cum Deus hanc potestatem extatico non indulgeat, nisi prophetare debeat, aut in aliorum utilitatem visa revelare, quemadmodum advertunt Pignatellus, et card. de Lauræa.

13. Quod attinet ad causas beatificationis, et canonizationis, primo ostendendum est, extasim non fuisse naturalem. De dæmoniaca vix hic ratio haberi potest, cum percipi nequeat, viros sanctitate illustres eam passos fuisse: nisi forte Deus id permisisset ut humiliores redderet, quod monet card. de Lauræa; vel nisi extasi immixta fuisset luxuria spiritualis, cum scilicet Dei servus, non Dei gloriam, sed consolationem, et delectationem, quam in excessu experitur, respicit, tamquam finem principalem, ut notant Durantus, et Scacchus. Sed hæc interna sunt, adeoque Ecclesia scire nequit, eadem abfuisse, nisi certo cognoverit heroicas extatici virtutes. His duabus extasibus exclusis, positisque supra dictis divinæ extasis signis, de hac non erit dubitandum, juxta auditores rotæ in relat. causar. SS. Franciscæ Romanæ, et Catharinæ de Ricciis.

14. 15. Hæc tamen extasis non confert per se ad probandam sanctitatem, cum ea non sit effectus gratiæ sanctificantis. Idcirco, ut ejus ratio habeatur in judicio beatificationis, et canonizationis, ostendendum erit, extaticum heroicis virtutibus floruisse, tuncque illa erit signum sanctitatis, et amoris. Card. de Lauræa putat, actus intellectus et voluntatis in extasi non esse meritorios, utpote non liberos: oppositum docent Suarez, Gravina et alii. His omissis, cum hujusmodi extases, ut plurimum concedantur viris perfectis, ut colligere est ex act. SS. Dominici, Francisci, et aliorum, ex iis, accedentibus virtutibus heroicis, aliquod sanctitatis argumentum indirecte deduci poterit, ut late probant card. de Lauræa, Scacchus, Matta, et Matthæuccius. Sed quamvis eædem mirificæ dici possint, nunquam a Sede Apostolica inter miracula recensentur: his tamen adscribi possunt signa extasim comitantia, ut splendor vultus, et similia, ut prosequitur idem eminentissimus auctor, qui illud quoque docuit, contemplationi acquisitæ non esse conjunctam extasim, aut raptum, et ex vehementi contemplatione oriri posse extasim naturalem. Omnia hæc fuse explicat P. Baldellus sæpe laudatus, loquens de extasi Arsiliæ Altissimæ superius memoratæ.

CAPUT L.

De visionibus et apparitionibus.

1. Cardinalis de Lauræa, postquam, ut paulo ante innuimus, fuse probavit, visiones non semper extasi conjunctas esse, subdit visiones dici posse revelationes, et contra, si de rebus occultis, sive futuris, sive præsentibus, sive præteritis sint, atque ex parte Dei, vel alterius eadem ostendentis dici revelationes, ex parte accipientis visiones. Cardinalis Bona inquit, pro eadem resumi visionem, et apparitionem, nisi quod hæc ita dicitur, cum species apparentis nostris se ingerit obtutibus, sed quis appareat, ignoratur; illa, cum externæ apparitionis ejus intelligentia conjungitur. Bordonus vero putat, apparitiones dici visiones ex parte videntium rem mirabilem.

2. Deus sub visibili forma undecies apparuit in veteri Testamento: id est primis parentibus, Cain, Noe, Agar, Abrahamo, Lot, Jacob, Moysi, Josue, Gedeoni, et parentibus Samsonis. Externa quoque voce locutus, et auditus, dicitur, et sane, præter alia *in historia Moysis* novies locutus est Abrahamo. Externa ejus vox audita fuit per nubem, per ardentem rubum, per ignem, in turbine, in sibilo, de propitiatorio, de cœlo, et per Urim, et Thummim. De propitiatorio se locuturum promisit Moysi, et ex

eo locutum esse colligitur ex *Num.* 7. In Urim quoque, et Thummim multa per sacerdotem revelasse exploratum est 1 *Reg.* 23, et 30. Sed admodum incertum est, quid essent Urim, et Thummim. Legi possunt Natalis Alexander, Calmet, Lamy.

3. Triplex est visio, et apparitio : scilicet, corporalis, imaginaria, et intellectualis. Imaginariæ fuerunt Dei apparitiones per somnium factæ Salomoni, 3 *Reg.* 3, et Mardochæo, *Ester* 11. Intellectuales censentur, in quibus certum est, Deum apparuisse, et locutum fuisse, incertum tamen, an externa forma visus, et voce humana locutus fuerit. Hujusmodi fuit illa facta Eliseo 4 *Reg.* 3, cum tres reges aquæ penuria laborantes eumdem de voluntate Dei consuluissent. Et alia, per quam propheta 4 *Reg.* 13, intellexit, quæ revelaret Joas regi Israel. Tostatus hanc statuit regulam, ut in Scripturis intellectuales censeantur Dei apparitiones, et locutiones, quotiescunque prophetæ dicunt : *Hæc dicit Dominus.* Angelos quoque in veteri Testamento sæpe apparuisse docet *Liber Geneseos.* Sed et animæ mortuorum nonnunquam apparuerunt, ut animæ Oniæ sacerdotis, et Jeremiæ prophetæ in *libris Machabeorum.* Samuel pariter a mortuis excitatus, et Sauli apparuisse dicitur 1 *Reg.* 28. Utrum vere anima Samuelis, an spectrum Samuelem repræsentans apparuerit, quæstio est, quam fuse pertractatam quisque legere potest apud S. Augustinum (*lib.* 2, *ad Simplic. q.* 3), S. Thomam (1 *par. q.* 89, *art.* 8 *ad* 2, *et* 2, 2, *q.* 95, *art.* 4 *ad* 2, *et q.* 174, *art.* 5 *ad* 4), et Natalem Alexandrum.

4. Dei apparitiones in veteri Lege, juxta communiorem theologorum sententiam non fuerunt personales, sed per Angelos personam Dei sustinentes, ut late probat Durantus, explicans, quomodo hi dicere potuerint : *Ego sum Dominus Deus tuus.* Subscribit Thyræus, ostendens, Angelos ad hoc assumpsisse corpora aerea : per Angelos quoque, voces humanas efformantes, locutus est Deus in veteri Testamento, ut colligitur ex Apostolo *ad Hebr.* 2, *et ex act. Apost.* 7. Angeli pariter effecerunt apparitiones imaginarias veteris Testamenti, præcipue eas, quæ in somno contigerunt, quales fuerunt factæ Jacob *Genes.* 31, Eliæ 3 *Reg.* 19, et Abrahamo *Genes.* 22. Omnia hæc fuse prosequitur Thyræus, docens, hisce visionibus, apparitionibus, revelationibus, et locutionibus intellectualibus inesse species, et lumen supernum : concluditque novas species, a Deo revelatas, et novum lumen intellectui communicatum, a solo Deo conferri, non ab Angelis. Petrus Cunæus, quem sequuntur Lamy, et Graveson, in ea est sententia, ut, quando Deus apparuisse dicitur, id intelligendum sit de verbo divino; sed a prima sententia a patribus, et scholasticorum principibus, teste card. Bona, propugnata non est discedendum.

5. Succedunt visiones, et apparitiones novi Testamenti. Celebris est illa D. Pauli ad tertium cœlum rapti 2 *ad Cor.* 12, et altera D. Petri *act.* 10. Plures vero memorantur in Apocalypsi. Sentiunt communiter theologi, purum hominem non posse in statu viæ ad claram Dei visionem naturaliter pervenire (Christus vero a primo instanti suæ conceptionis fuit beatus), posse tamen ex privilegio, cum Deus possit aliquem ad hoc elevare, vel remorando sensus externos, ne agant, vel dando intellectui lumen gloriæ transeunter, vel permanenter. An vero hujusmodi fuerit visio Pauli, et visio Moysis, de qua *Num.* 12, *et Exod.* 33, disputant theologi. Affirmare videtur S. August. (*lib.* 12, *de Gen. ad lit. et epist.* 112, *nunc* 147, *cap.* 13), quem sequitur S. Thomas (1 *part. q.* 12, *art.* 11 *ad* 2, *et* 2, 2, *q.* 175, *art.* 3, *et in* 4, *dist.* 49, *q.* 2, *art.* 7 *ad* 4, *et* 5, *et alibi*), non ita tamen, ut Paulus, et Moyses essentiam Dei plene viderint, et beati facti sint, sed ut eorum visio media inter visionem beatorum, et prophetarum fuerit, et transiens.

6. Christum pariter sæpe apparuisse post nativitatem ante passionem, et post resurrectionem ante ascensionem ad cœlum testantur sacra Evangelia. Aliquando apparuit post ascensionem. Verum ejus apparitiones post resurrectionem ante ascensionem fuerunt personales. Et verosimile admodum est, personalem fuisse Christi apparitionem factam Apostolo 1 *ad Cor.* 15, post ascensionem, quamvis prababiliter aliæ ejus apparitiones post ascensionem non fuerint personales, ut ostendit Thyræus. S. Ambrosius narrat (*in Auxent. de basilicis, etc. n.* 13, *col.* 866, *op. t.* 2), Christum D. Petro Roma exeunti apparuisse, et ab hoc interrogatum : *Domine, quo vadis,* respondisse : *Venio iterum crucifigi;* quod etiam refertur in *act. SS. Processi, et Martiniani.* Nonnulli hanc apparitionem minus sinceram reputant, sed in ejus memoriam extat adhuc Romæ edicula sacra, quæ dicitur *Domine, quo vadis?* de qua Panvinus, et Severanus. Et hanc apparitionem nonnulli apud Pignatellum reputant personalem. Utcunque res se habeat, quærunt theologi, an Christus post ascensionem personaliter apparens cœlum reliquerit, et ad terras descenderit : S. Thomas (3 *par. q.* 57, *art.* 6 *ad* 3), non improbabile putat, Christum tunc ad tempus cœlum reliquisse. Joannes Major sentit, nunquam post ascensionem cœlum deseruisse, attamen interdum in terris visibili forma per veram sui corporis præsentiam apparuisse, adeoque in duobus simul locis extitisse. Suarez vero post ascensionem aliquando in terra fuisse, incertum tamen, an tunc a cœlo abfuerit.

7. De aliis visionibus, et apparitionibus, quæ leguntur in historiis ecclesiasticis, multa disserunt Martinus del Rio, et Gravina. Quocirca hic agendum est de aliis, quæ apud theologos memorantur. Narrat S. Gregorius (*in vita S. Bened. c.* 35), S. Benedictum omnem mundum veluti sub uno solis radio collectum vidisse. Nec mirum, *qui animæ videnti Creatorem,* subdit S. Gregorius (*loc. cit. col.* 272, *oper. to.* 2), *angusta est omnis creatura.* Ex his, aliisque S. Gregorii verbis Sanderus, Angelus de Nuce, et alii affirmant, S. Benedictum vidisse

Dei essentiam. Negat vero S. Thomas (2, 2, *q.* 180, *art.* 5 *ad* 3), addens, per illustrationem divini luminis facile fieri potuisse, ut omnia viderentur : nec posse humanam mentem corpori unitam videre Dei essentiam, nisi homo moriatur, vel ita a sensibus alienetur, ut nesciat, utrum sit in corpore, an extra corpus : neutrum vero ex his S. Benedicto contigisse.

8. Alia, quæ hic discutienda occurrit, apparitio est Christi Domini in Sacramento altaris sub speciebus, et formis peregrinis, et inusitatis, ut infantis, sanguinis, et similium quarum exempla exhibent Thyræus, Bozius, Christianus Lupus, et alii. S. Thomas docet (3 *part. q.* 76, *art.* 8), hujusmodi apparitiones dupliciter contingere posse : primo ex parte videntium facta in eorum oculis immutatione; ac si expresse prædicta viderent : secundo, facta mutatione in speciebus sacramentalibus. Primum contingere, quando unus videt apparitionem, non autem alii : secundum, quando omnes, et ad longum tempus illam spectant : utroque tamen modo Christum remanere in Sacramento. Hanc doctrinam sequuntur Theophilus Raynaudus, P. Philippus Maria a S Paulo, eademque explicatur, et confirmatur *in conferentiis ecclesiasticis* ab Henrico episcopo Lucionæ editis. De his apparitionibus testimonium perhibet card. de Vitriaco.

9. Superest, ut aliqua addantur de visionibus, et apparitionibus procedentibus a dæmone, et a causis naturalibus. In veteri Testamento dæmon in corpus serpentis ingressus voces humanas, juxta S. Joannem Chrys. aliosque apud Cornelium a Lapide (*in cap.* 3 *Genesi*), ut potuit, effinxit, et Hevam allocutus seduxit. In novo autem *Matth.* 4, *et Luc.* 4 Christo Domino apparuit, ostendens, et promittens regna mundi, si Christus ipsum adoraret. Apparuit vero, assumpto corpore aereo, ut docent Arauxo, Durantus, et Rocca. Porro visiones, et apparitiones imaginariæ ope dæmonis fiunt, cum ipse *phantasiam commovet, multaque in ea repræsentat, et suggerit*, inquit card. Bona. Plura dat Pignatellus. Phantasia quippe potest esse causa multorum effectuum in alieno, et proprio corpore, quemadmodum advertit Thomas Fienus. Quod spectat ad visiones, et apparitiones ex naturali causa procedentes, P. Baldellus ex S. Augustino, et Aristotele opinantur eas contingere, cum in organo sensus diversæ occurrunt mutationes circa objectum et accidentia : et ob has mutationes judicium potentiæ imaginativæ esse imperfectum, et infirmum, quod neque a potentia superiori, et vivaciori corrigitur. Porro juxta eosdem auctores, hæ mutationes causam habent a diversi corporis dispositionibus, et affectionibus, necnon ab animæ passionibus; quibus imaginationem diversimode afficientibus diversa phantasmata excitantur, quin potentia superior verius judicium superinducere possit; inde fit, ut diversæ, ac falsæ visiones sequantur. In visione vero, sive apparitione pure intellectuali nulla deceptio inveniri potest, quod animadvertit card. Bona. Si quis de visionibus, et apparitionibus dæmonum plura velit, adeat Thyræum.

10. 11. Ex hucusque dictis colligitur, visiones, et apparitiones alias esse naturales, alias præternaturales: visionem præternaturalem esse corporalem, imaginariam, et intellectualem. Corporalis, juxta S. Augustinum (*lib.* 10 *Confess. c.* 35, *col.* 159, *to.* 1 *oper.*), fit per visum, aliosque sensus. Imaginaria fit per species, seu imagines rerum, vel in phantasia existentes, vel a Deo, aut ab Angelo immissas; et evenire potest in somno, aut vigilia. Intellectualis est clarissima rerum divinarum manifestatio, vel per gratiam illuminantem, vel per species a Deo intellectui immediate infusas. Visio corporalis, et imaginaria præternaturalis potest esse a Deo, et a dæmone. Plura docent D. Thomas (2, 2, *q.* 175, *art.* 2), cardinales Bona, et de Lauræa, Gravina, Thyræus, Matta, et Durantus, et fusissime P. Baldellus.

CAPUT LI.

De discernendis visionibus, et apparitionibus.

1. Initio ducto a visionibus, et apparitionibus naturalibus, ut dignoscatur, an hæ plane tales fuerint, sedulo investigandum est, an aliqua præcesserit causa naturalis, id est morbus, vel alia corporis affectio, aut dispositio, a quo procedere potuerint. Hanc regulam tradunt Bartholomæus Medina, Philamarinus, et card. Bona, addens habendam esse rationem ætatis, sexus, cum senes, pueri, et feminæ ob proprium corporis temperamentum facile decipiantur, ut notant etiam Valgoner, Martinus del Rio, Arauxo, et P. Antonius ab Annuntiatione. Nec tamen hæc ita intelligantur, ut omnes feminarum visiones, et apparitiones censendæ sint naturales (supernaturales quippe contigerunt SS. Birgittæ, Catharinæ Senensi, Teresiæ, et aliis, ut monent Matthæuccius, et Tanner) : sed ut accuratior indago de iis promoveatur. Profecto S. Monica apud S. Augustinum (*lib.* 6 *Confess. c.* 13, *col.* 130, *tom.* 11), cum optaret aliquid sibi per visum ostendi, *videbat quædam vana, et phantastica, quo cogebat impetus satagentis humani spiritus... sed contemnens ea;* gratia enim discretionis prædita, sciebat quid interesset inter Deum revelantem, et animam somniantem, quod non omnibus datum est.

2. Somnia a Deo aliquando immittuntur (Deus enim per somnium Abimelech regem Geraræ admonuit, ne tangeret uxorem Abrahæ, et similia, quæ e sacris Scripturis desumpta refert Durantus), multa tamen a Deo esse videntur, sed a causis naturalibus procedunt, ut explicat Vallesius. Juxta D. Thomam (2, 2, *q.* 95, *art.* 6) duplex est somniorum causa, interna, et externa. Interna alia est animalis, cum hominis phantasiæ ea in somnis occurrunt, circa quæ vigilantis cogitatio, et affectio

versari consueverunt: alia corporalis, cum ex interna corporis dispositione aliquis motus ipsi conveniens in phantasia efficitur. Externa quoque alia est corporalis ex aere continente, vel corporis cœlestis impressione procedens, ut late explicat Gaspar a Rejes: alia spiritalis a Deo, vel a dæmone proveniens, ut explicant Gravina, Philamarinus, et Hurtado. Hinc si de visione, et apparitione, seu revelatione, quæ in somnis contigerit, quæstio instituatur, sedulo expendendæ sunt naturales somniorum causæ, *et magna prudentia adhibenda est*, inquit, Scholiastes Climaci. Nam etiam sacra Scriptura inculcat, ut nulla eorum ratio habeatur. Rarissima quippe sunt somnia divina, quæ futura portendant, ut observat card. Bona. Multa somnia apud Cardanum, Quercetanum, et alios veritatem attigerunt; sed notat Fracastorius, ea ut plurimum ad casum referenda esse. Cetera quæ medici observant, indicare possunt corporis dispositiones, ut prosequuntur Gaspar a Rejes, et Zacchias.

3. 4. Succedunt visiones, et apparitiones præternaturales, quæ a Deo, vel a dæmone, in somnis, vel in vigilia contingunt. Terribilem diabolicæ visionis casum narrat S. Antiochus (*hom.* 84, *tom.* 12, *Bibl. PP. p.* 265, dæmon scilicet cuidam monacho in monte Sina castitate celebri turbam Apostolorum, aliorumque christianorum densissimis tenebris circumfusam ostendit: tum Moysen, populumque Judæorum splendida luce conspicuos obtulit. Hisque insomnis illusus monachus ad Judaismum delapsus est. Multa sunt apud doctores signa, quibus divinæ visiones a dæmoniacis discernuntur. Humilitatem, tamquam signum divinæ visionis certum, assignat Gerson, cui adhærent Tanner, S. Catharina Senen, et card. Bona. A fructibus dignosci posse, monet Alphonsus episcopus Giennensis. Subscribunt alii, addentes, etiam a persona, cui contingunt, a modo, et ab effectibus esse dijudicandas. Si enim persona virtutibus prædita sit; si nihil in visione sit, quod ad Dei cultum non tendat, et humilitas subinde, aliæque virtutes excreverint, de superna, et divina visione non erit ambigendum, ut innuunt S. Gregorius (*lib.* 1 *Dialog. c.* 1, *col.* 156, *tom.* 2) et S. Macarius Ægyptius (*hom.* 10, *Bibl. PP. tom.* 4, *pag.* 115). Formis quoque discrepare ajunt, Angelorum, ac dæmonum apparitiones. Angelis enim solet esse forma humana: Dæmonibus vero vel humana, sed atra, et deformis, vel bestiarum, præter agnos, et columbas: animæ vero separatæ, etiam damnatorum, si viventibus appareant, formam assumunt, ex qua dignoscantur. *Spiritus contaminati*, inquit Lactantius (*lib.* 2, *c.* 15), *omnia insidiis, fraudibus, erroribus complent*: ita ut, permittente Deo, aliquando in Angelos lucis se transfigurent, et Christi, B. Virginis, ac sanctorum personam sæpius præ se ferant, uti ostendunt Villapand. Raynaud. et card. Bona. Quandoque etiam bonum suaserunt, ut incautos deciperent, ut monet S. Bonaventura, (*de Prof. Relig. lib.* 2, *cap.* 75, *pag.* 648, *tom.* 7), cujus rei exemplum videre est *in vita S. Mariæ Oigniacensis* apud Bollandianos (*ad diem* 23 *Junii*). Thyræus vero putat, apparitionum Christi in sacramento Eucharistiæ sub speciebus peregrinis *dæmones auctores esse posse*. De divina sapientia scribit S. Jacobus Apostolus, quod *primum pudica est, deinde pacifica, etc.* et doctores hæc explicantes affirmant, visiones, et apparitiones divinas, si aliquando timorem initio injiciant, postea jucundas evadere, quod contigit Abrahamo *Gen.* 15, Jacob *Gen.* 28, Zachariæ, B. Virgini, et pastoribus apud S. Lucam (*c.* 2, *v.* 9). Contra dæmoniacas, si ab initio turbent, aut illiciant, postea semper concutere; ac videntem turbatum relinquere. His consonant, quæ in vita S. Antonii abbatis describit S. Athanas. (*n.* 35, *pag.* 823, *tom.* 1). Consentiunt Martinus del Rio, Villapand. et S. Catharina Senensis; S. Thomas (3 *part. q.* 30, *art.* 3 *ad* 3) addit, perturbationem posse accidere non solum in visione corporali, sed etiam in imaginaria. Gravina vero animadvertit, tristitiam permanere posse etiam in divinis apparitionibus, sed ad pœnitentiam: lætitiam in diabolicis, sed a virtutibus, præcipue humilitate, alienam. Cæteras, quæ de persona, modo, et effectibus supra indicavimus, fuse traduntur a Duranto, Medina, Rosignolio, aliisque pluribus.

5. Alia huc spectantia infra expendentur. Interim quædam subjicientur de visionibus, et apparitionibus in somnio contingentibus, de somniis a Deo, vel a dæmone causam habentibus, de modo dignoscendi visiones supernaturales, divinas, et pure angelicas; et an liceat adorare spiritum, qui representet Christum, B. Virginem, aut aliquem sanctum.

6. Nonnulla divinorum somniorum exempla superius allata sunt, quibus addi possunt illa, quæ habuit Joseph filius Jacob de manipulis, et stellis ipsum adorantibus, necnon illa Josephi Mariæ sponsi, ut persecutionem Herodis effugeret. Somniorum vero, quæ divina dici nequeunt, septem Thyræus notas enumerat, nempe perturbationem, falsitatem, levitatem, malitiam, inutilitatem, superfluitatem, et somniantium impietatem. Divinis vero inesse debere horum contraria, et insuper opus esse, ut rerum revelatarum cognitio, et mentis humanæ motio a solo Deo esse potuerit. Et hanc esse theologorum sententiam testatur Gaspar a Rejes. Clarius utrorumque somniorum indicia exponit card. Bona, concluditque, tutius indicium desumi ex rebus in somnio ostensis, quam ex modo, quo ostensa sunt.

7. Ad discernendas divinas, et angelicas visiones, et apparitiones nonnullæ a theologis regulæ traduntur. Prima desumitur ex re, quæ in apparitione versatur, quæ si Deo competat, Angelus sub persona Dei apparuisse dicendus erit, et apparitio divina reputabitur, qualis fuit illa facta Adamo, dum peccavit. Si res Angelo proprie conveniat, apparitio erit pure angelica, ut cum Angelus se Tobiæ comitem addidit, et B. Virgini incarnationem prædixit. Secundum regulam suppeditant modus, et auctoritas

verborum. Quare divina censenda est apparitio facta Agar, cui dictum fuit (*Genes. c.* 16, *v.* 10) : *Multiplicabo semen tuum* : et altera facta Abrahamo, ut immolaret filium suum. Hæc enim solus Deus tradere poterat. Legantur Valentia, Bubalus, et Durantus. Christo Domino ratione divinæ hypostasis, et meritorum convenit judicandi potestas, quæ quidem exercenda est in judicio universali, et particulari. Sed nonnulli autumant, judicandos in judicio particulari sententiam accipere ab Angelo tamquam Christi legato, quocirca hæ Angelorum apparitiones dicendæ essent divinæ. Alii cum Abulensi dicunt, Christum in morte uniuscujusque venire, non per localem præsentiam, sed per efficaciam.

8. At quidquid sit de hac controversia, illud hic expendendum est, an adorari possit spiritus repræsentans Christum, vel B. Virginem, aut alium sanctum. Porro S. Thomas docet (*in* 3 *sent. dist.* 9, *q.* 1, *art.* 2, *quæstiunc.* 6 *ad* 3) non posse sine peccato adorari diabolum in specie Christi apparentem, nisi sua conditione actu explicita. Idem docet S. Bonaventura (*in* 3 *sent. dist.* 9, *art.* 1, *quæst.* 6).

CAPUT LII.

De visionibus, et apparitionibus quoad causas beatificationis, et canonizationis.

1. 2. Omnes visiones, et apparitiones bonis, et malis communes sunt, inquit card. Bona. Nam divinæ etiam gentilibus, et scelestis contigerunt, ut Pharaoni, Balaamo, et Balthassari. Quare concludit card. de Lauræa, illas non semper esse signa sanctitatis. Sunt enim gratiæ gratis datæ, adeoque etiam peccatoribus concedi possunt. Quamquam notavit Thyræus, supernaturales probis sæpius conferri. In causis ergo beatificationis, et canonizationis, omissis visionibus et apparitionibus naturalibus, et dæmoniacis, utpote quæ in iis locum obtinere nequeunt, supernaturalium ratio habenda est instar gratiæ gratis datæ, positis tamen qualitatibus jam indicatis, probatisque omnino heroicis virtutibus. Cum enim visiones, et apparitiones solus testari possit is, cui factæ sunt, hic, ut in re propria fidem mereatur, debet esse omni exceptione major, adeoque virtutibus heroicis præditus.

3. 4. Hæc ex pluribus beatificationis, et canonizationis causis confirmari possent, sed præcipue ponderanda est relatio auditorum rotæ in causa S. Teresiæ, cujus eæ fuerunt visiones, apparitiones, et revelationes, ut card. Bona affirmaverit, ex earum qualitatibus cæterarum valorem esse explorandum. Ipsa enim, ut innuunt iidem auditores, et narrat laudatus cardinalis, semper timebat diabolicas illusiones, ita ut visiones nunquam petierit, aut optaverit, sed solum, ut in se fieret divina voluntas : a spiritu sibi apparente audiebat, ut communicaret cum viris doctis, quod quidem præstitit, addens obedientiam suis directoribus : et post visiones in caritate, et humilitate magis proficiebat : libentius agebat cum minus credulis, et persecutores diligebat : tranquillitas in munere, desiderium perfectionis in corde erat : intus reprehendebatur de imperfectione, si quam haberet : multa a Deo petiit, et obtinuit : qui cum ea versabantur, nisi quid obstaret, excitabantur ad Dei amorem : visiones post orationem, vel susceptam Eucharistiam experiebatur, eæque desiderium patiendi pro Deo ingerebant : carnem castigabat : gaudebat in tribulationibus : amabat solitudinem : tranquillitatem in prosperis, et adversis servabat : demum in ejus visionibus nil reprehensione dignum viri docti invenerunt.

5. etc. His suffragatur solida multorum auctoritas. Sanctus quippe Bonaventura (*in tract. de Prof. Relig. lib.* 2, *c*, 76, *pag.* 649, *tom.* 7), Gerson, S. Philippus Nerius, et S. Vincentius Ferrerius apud Gravinam consentiunt, securius esse talia non quærere, immo oblata parvipendere, valde expedire, ut cum viris doctis communicentur. Et card. a Turrecremata loquens de revelationibus S. Birgittæ, mentis tranquillitatem, amoris divini incrementum, et continuam humilitatem extollit, tamquam signa divinæ visionis, et revelationis. Accedunt Gerson, ac magister Joannes de Avila, hisque consonant, quæ B. Angelam de Fulgineo de suis visionibus, apparitionibus, et revelationibus dubitantem Deus ipse docuit. Carnis mortificationem in his exposcit Gravina, et episcopus Giennensis inter hæc signa admittit aliorum conversionem. Amorem solitudinis, et studium celandæ visionis considerat Larrea, inferens suspectas esse visiones, et apparitiones, si quis eas quas habuit, passim evulgat. Non itaque improbanda communicatio cum viro probo, ut hujus animæ prosit visio, et apparitio, ut monet S. Teresia. Huc referri possunt, quæ alibi dicta sunt de jactantia, et vana gloria. Plura legi possunt apud P. Ludovicum a Ponte.

10. etc. Concludendum itaque est, nullam visionum, et apparitionum habendam esse rationem in causis beatificationis, et canonizationis, nisi virtutum heroicarum probatio præcesserit, et, ut optime notavit Gravina, nisi vitæ exitus illustris, et sanctimonia plenus fuerit : et hoc specialius attendendum esse testatur episcopus Giennensis. Neque pro divinis, et cœlestibus habendæ sunt visiones, et apparitiones, quæ supra dictis qualitatibus non instruantur. Sed, et causa beatificationis, et canonizationis visionibus, et apparitionibus abundans felicem non obtinebit exitum, nisi earum qualitates testimonio magistrorum spiritualium, probitate, prudentia, et experientia insignium fulciantur. Profecto a doctissimis viris examinatas, et approbatas fuisse revelationes S. Birgittæ referunt card. a Turrecremata, et Alphonsus episcopus Giennensis. Spiritum S. Teresiæ probarunt S. Petrus de Alcantara, S. Franciscus Borgia, aliique doctissimi viri : et ita res se habuit in causis S. Catharinæ de Ricciis, S. Catharinæ Januensis, et servorum Dei Joseph de Cuper-

tino, et Alphonsi de Orosco. Non tamen respuendæ sunt causæ visionibus, et apparitionibus destitutæ. Hæ quippe comparantur cæteris gratiis gratis datis, quæ solum illustriores reddunt virtutes in causa illius, qui iis insignitus fuerit. Legi potest S. Vincentius Ferrerius.

13. Si quis dicat, visiones, apparitiones, revelationes, et earum qualitatem ex aliis capitibus supra non indicatis discerni posse (si enim persona, cui contigerunt, sit infidelis, apostata a fide, arreptitia, superba, hypocrita, aliisque vitiis addicta, hæc argumento sunt, omnia a dæmone processisse) respondetur, hæc expendenda esse in tribunali sanctissimæ inquisitionis, ut observat card. Albitius: hic vero agitur de causis beatificationis, et canonizationis in congregatione rituum pertractandis.

CAPUT LIII.

De revelationibus.

1. Omnes visiones, et apparitiones potissimum tendunt ad aliquid hominibus manifestandum, ad salutem quidem, et instructionem, si a bono, ad perniciem, si a malo spiritu procedant, quemadmodum notat card. Bona. Revelatio quoque est alicujus rei incognitæ manifestatio, uti de visione dictum est, sed supra visionem *addit ejus, quod videtur, intelligentiam*, inquit Arauxo, adeoque visio non sufficit ad constituendam revelationem. S. Petrus *act.* 10 vidit linteum animalibus plenum de cœlo in terram submissum, nec intellexit, quid hoc significaret, adeoque sola visio fuit: cumque venisset Joppen, et apud Cornelium centurionem invenisset gentiles ipsum expectantes, ut audirent verbum Dei, intellexit visionis significationem, et revelatio facta est.

2. Non agitur hic de revelationibus, quæ Prophetis, et Apostolis factæ sunt, quibus, juxta S. Thomam (1 *part. q.* 1, *art.* 8 *ad* 2) catholica fides innitur: sed de revelationibus privatis, quæ fiunt alicui particulari personæ, sive id, quod revelatur, cedat in commune bonum Ecclesiæ, sive non. Hæ quoque, ut de visionibus dictum est, sunt triplicis generis: videlicet naturales a causis naturalibus ortæ, quas explicat Moura, card. Albitius, et Torre; dæmoniacæ a dæmonibus propositæ, de quibus fuse Lauræa, Martinus del Rio, et Philamarinus, et quales forte fuerunt, quas sibi factas jactarunt Montanus, Lutherus, aliique hæretici: aliæ demum sunt cœlestes, et divinæ, quibus aliquam personam illuminat, et instruit ad suam vel aliorum æternam salutem, qualis fuit illa facta S. Cypriano (*epist.* 11, *pag.* 186) de futura Deciana persecutione, et futura pace Ecclesiæ.

3. Centuriatores Magdeburgenses, et Melancthon privatas revelationes eliminare conantur. Inter catholicos Henricus de Hassia, et Sybillanus, quamvis nonnullas admittant, alias sanctis feminis factas rejiciunt. At Gravina adversus Centuriatores ostendit, frustra alios hæreticos idipsum tentasse, et quasdam privatas revelationes a multis impostoribus fuisse confictas, nonnullas tamen ex historia ecclesiastica desumptas esse admittendas, earumque donum subsecutis temporibus perseverasse: ac solum recte perpendendum esse, quænam privatæ revelationes vere ad Deum referri possint: quod prosequuntur Theophilus Raynaud. et Hurtado. Huc quoque spectant revelationes SS. Gertrudis, Birgittæ, Teresiæ et aliorum.

4. 5. 6. Card. a Turrecremata docet, cœlestem revelationem a dæmoniaca discerni ex approbatione virorum expertorum: ex effectibus devotionis, humilitatis, et similium; ex veritate relatorum, ex conformitate cum sacra Scriptura, et ex sanctitate personæ, prius indagandam esse conformitatem cum sacris Litteris bonisque moribus, eaque statuta, alias qualitates examinari posse. Præcipua itaque privatæ divinæ revelationis tessera est conformitas cum sacris Litteris, cum divinis, et apostolicis traditionibus, cum moribus, et definitionibus Ecclesiæ, non quod statim ac hujusmodi conformitas eluceat, revelatio, habenda sit ut divina; sed quod si revelatio illis adversetur, statim sit rejicienda, juxta monita Apostoli *ad Galat.* 1, 2, *ad Thessal.* 2, *et ad Hæb.* 13. Idem dicendum est de revelationibus continentibus aliquid unanimi SS. patrum, aut theologorum sententiæ contrarium quæ quidem patrum sententia in explicanda sacra Scriptura, et theologorum consensus in rebus fidei et morum, quanti sit, eruitur ex conciliis Tridentino (*sess.* 4, *in decreto de edit. et sacrorum lib. usu*), et Viennensi (*in Clementina unic. de summa Trin.*). Unanimis vero patrum consensus intelligendus est moraliter, id est fere omnium, ut innuit card. Perronius. Eadem aptanda sunt revelationibus suadentibus malum, aut bonum impediens majus bonum, vel malum admixtum, aut mendacia, contradictiones, res inutiles, et curiosa præ se ferentibus: item si revelatum sit, quod non erit, vel quod potuisset humana ratione deprehendi, vel sapientiæ, aliisque Dei attributis, non convenientia. Legi possunt Martinus del Rio, Gravina, Philamarinus, Arauxo, et præter alios Gerson, qui addit periculosas esse revelationes, in quibus manifestatur aliquid Scripturæ, aut patribus minime consonum, et solum a quadam decentia deductum.

7. Sed quid dicendum de revelationibus, non unanimi, sed communi patrum, et theologorum sententiæ adversantibus, novitatem continentibus, in quibus aliquid dicitur revelatum quod adhuc est sub judicio Ecclesiæ, et in quibus qui asserit aliquid sibi laxatum in lege communi naturali, vel ecclesiastica. Hurtado, et Martinus del Rio dicunt, primas non statim esse damnandas, sed rigidiori examine discutiendas. Et Matthæuccius contendit, falsas, vel dolosas non esse censendas revelationes adstruentes mysterium aut aliquam circumstantiam, etiam de Christo, vel B. Virgine, expresse non declaratam

per Scripturam, traditiones, vel Sedis Apostolicæ definitiones, aut in scriptis patrum non contentam; adeoque non repugnare, quin alicui particulari personæ aliquid reveletur, quod adhuc est sub judicio Ecclesiæ. Quod si dicatur, in his revelationibus contineri novam doctrinam, ipse subdit, cavendam esse novitatem illam quæ aliam fidem, aut vivendi regulam præscribit, vel dissolvit christianam disciplinam, aut nocet animarum saluti. Suffragatur P. Joannes Cortesius Ossorius in suo voto super revelationibus servæ Dei Mariæ a Jesu de Agreda. Arauxo contra, et Gravina censent, rejiciendas esse revelationes de re, quæ adhuc est sub opinione. Demum veræ possunt esse revelationes, in quibus aliquid diceretur alicui laxatum esse a Deo in lege communi. Deus enim Abrahamo concessit, ut filium suum occideret. His tamen publica fides non esse adhibenda, nisi miraculo, aut Scripturæ testimonio firmarentur, ut definit Innocentius III *in cap. Cum ex injuncto, de hæret.* quod late exornat Torre. Profecto rejectæ fuerunt nonnullæ privatæ revelationes adversus electionem Urbani VI assertæ, utpote nullo miraculo, vel Scripturæ testimonio suffultæ apud Balutium, et Raynaldum.

8. Quod vero attinet ad causas beatificationis, et canonizationis, si exhibeantur revelationes sacris Litteris, divinis, et apostolicis traditionibus, moribus et definitionibus Ecclesiæ adversantes, aut malum suadentes, imponendum est causæ silentium, juxta decreta Urbani VIII. Si vero contineant aliquid inutile, et curiosum, vel novum, aut communi patrum, vel theologorum sententiæ contrarium vel quod adhuc sit sub judicio Ecclesiæ, vel aliquid insolitum suadeant, haberi poterunt tamquam suspectæ, sed in causa ad ulteriora procedi poterit; non ita tamen approbandæ sunt, ut colligi possit, Sedem Apostolicam iis eam auctoritatem addidisse, ut absonum sit iisdem refragari. Si autem piæ, sanctæ, animarum saluti proficuæ, prædictisque damnosis, et suspectis qualitatibus carentes, nec admodum frequentes afferantur, poterit tuto affirmari, nihil eis inesse, quod causæ progressum retardet. Quod si postulatores contendant, virtutes ob donum revelationum illustratores, examinandæ erunt qualitates, quas expendimus, cum de visionibus, et apparitionibus ageremus.

9. 10. 11. Quapropter judicium habendum erit de persona, cui revelationes factæ sunt, de modo, et effectibus earumdem : et ex his quidem capitibus cœlestes visiones a naturalibus, et dæmoniacis secerni diximus. Præterea explorandum erit, an is, cui revelationes contigerunt, illas petierit, aut optaverit, an cum viris doctis communicaverit, ejus mens tranquilla remanserit, jactantiam horruerit, humilitate excelluerit, et corpus castigaverit, uti de visionibus dictum est, et prosequuntur Scacchus, Durantus, et card. Bona. P. Antonius ab Annuntiatione suspectam censet revelationem, si, qui eam habuit, etiam obtentu majoris gloriæ Dei, propensus sit ad aliis communicandam, excepto rectore spirituali; vel si eamdem præcessit aliqua diligentia orta ex desiderio habendi revelationem; aut si qui hanc habuit, ei mordicus adhærere velit, licet viri docti falsam existimaverint. Martinus del Rio, et Philamarinus monent, valde attendendum esse finem, ob quem aliis indicantur. Hurtado vero notat, humilitatem super omnia in revelationibus attendendam esse. Communia quoque sunt revelationibus ea, quæ de visionibus diximus, lætitiam scilicet in mœrorem conversam signum esse dæmoniacæ visionis; horrorem vero, quem jucunditas excipit, divinam indicare; et magnam habendam esse rationem feminei sexus, ut insinuant del Rio, et Philamarinus : non jam quod feminis negandæ sint cœlestes revelationes, cum forte plures ex iis, quam ex viris eas expertæ sint, ut innuunt S. Teresia, et S. Thomas (2, 2, *q.* 82, *art.* 3); sed quod propter debilem sexum magis obnoxiæ sint illusionibus apud Torre, Gravinam, Matthæuccium, et alios. Et hæc quoad signa, quibus cœlestes a naturalibus, et dæmoniacis revelationibus secernuntur.

12. 13. Privatæ revelationi firmiter assentiri debet is, cui facta est. Arauxo tamen putat, eum nec posse, nec teneri credere ex fide catholica. Verum eidem revelationi credendum esse fide theologica docet card. Gottus, sive revelatio respiciat bonum commune, sive privatum. Et Joannes Salas opinatur, sufficere probabilitatem revelationis, ut quis ei credat, eique proprios, aut alienos actus componat. Hurtado vero eamdem sufficientiam admittit, si revelatio tendat ad bonum faciendum, vel malum vitandum, non vero si aliquod præceptum solvat. Et in hoc sensu locutus videtur Savonarola. Joannem Salas acriter impugnat Torre, affirmans, ejus sententiam jussu sanctissimæ inquisitionis fuisse expunctam. Evidentia ergo divinæ revelationis requiritur, ut quis ei credat, præcipue si contra præceptum Dei, aut Ecclesiæ aliquid reveletur. Quare Propheta Dei 3 *Reg.* 13 occisus est a leone, quia contra certam divinam revelationem sibi factam, ut non comederet in Bethel, voluit ibidem comedere, secutus alterius prophetæ probabilem revelationem. Legi potest Tostatus. Quin immo proscripta dici potest a concilio Tridentino (*sess.* 6, *c.* 9), et ab Innocentio XI (25 *prop.*), sententia affirmans sufficere probabilem revelationem, ut is, cui facta est, teneatur eidem assentiri fide divina.

14. Quod vero attinet ad alios, quibus privata revelatio immediate non fit, card. de Lugo, et Arauxo consentiunt, eum, ad quem revelatio dirigitur, debere illi credere, si sufficientibus argumentis proponatur; alios vero, ad quos non dirigitur, non teneri, et, si credant, eorum assensum non esse fidei catholicæ, aut divinæ.

15. Sed quid dicendum de privatis revelationibus, e. g. B. Hildegardis, et SS. Birgittæ, et Catharinæ Senen. a Sede Apostolica approbatis? Porro *lib.* 2, *cap.* 32, diximus non debere, nec posse his adhiberi assensum fidei catholicæ, sed humanæ,

quod præter auctores ibi allegatos confirmant Melchior Canus (*loc. theolog. lib.* 12, *c.* 3, *concl.* 3), card. Cajetanus, Martinus del Rio, Vasquez, et alii, quibus addi potest card. a Turrecremata, qui in approbatione librorum revelationum S. Birgittæ ait, se *nullum eorum pie et modeste intellectum* reperisse *sacræ Scripturæ, aut SS. patrum adversum sententiis*: adeoque *posse legi in ecclesia eo modo, quo aliorum doctorum libri, et sanctorum historiæ, et legendæ licentiantur legi fidelibus.* Hinc sequitur, unumquemque, salva fide catholica, posse prædictis revelationibus assensum non præstare, modeste tamen, rationabiliter, et citra contemptum. Porro card. a Turrecremata per illa verba *pie, et modeste intellectum* forte respexit, ea, quæ in iis revelationibus dicuntur de malis sacerdotibus, scilicet quod *perdiderunt clavem, et quod conficiunt corpus Christi..., qui non sunt hæretici.* Hæc enim benigna indigent interpretatione : id est malis sacerdotibus jure prohiberi administrationem sacramentorum, et exercitium consecrandi, ut explicat Durantus.

16. Inter revelationes approbatas nonnullæ apocryphæ irrepserunt. Nam, missis aliis, quæ inter approbatas non referuntur, ut ea, quæ dicitur Pauli altera Thomæ, et alia Stephani, quæ procul dubio apocryphæ sunt, apocrypha censetur revelatio B. Coletæ adscripta apud Canisium, nempe S. Annam tres habuisse maritos; apocrypha quoque declarata fuit apud card. Albitium revelatio, quæ a S. Michaele, et Elisabeth facta asseritur S. Birgittæ : et card. Gottus inter apocryphas recenset eam, quæ inter revelationes S. Catharinæ Senensis circumfertur, nempe B. Virginem conceptam fuisse in peccato originali. Gerson vero refert, Gregorium XI morti proximum astantes monuisse, ut caverent a viris, et mulieribus *sub specie religionis loquentibus visiones sui capitis*, eumque ad suasiones Petri Aragonii, et SS. Birgittæ, et Catharinæ Senen. allusisse putat Spondanus : sed Natalis Alexander falsam existimat narrationem Gersonis. Huic narrationi insistens Marcus Antonius de Dominis apostata, S. Catharinam impudentissime impetit, quem bene castigat Arauxo.

17. His addere fas sit, contingere posse, ut aliquis sanctus ex anticipatis opinionibus aut ideis aliquid sibi a Deo revelatum esse putet, quod revelatum non est. Ita sentit Hurtado, et affert revelationem S. Birgittæ, quod Christus, cum flagellaretur, et crucifigeretur, verenda velamine obtexerit. Menochius, Tostatus, et Salmeron scribunt, eos, qui flagellabantur, et in crucem agebantur, id facere consuevisse, atque ex horum præconcepta opinione revelationem illam originem habuisse, vel oriri potuisse Hurtado existimat. Idem de revelatione S. Catharinæ Senensis circa B. Virginis conceptione in peccato originali asserit Lancisius. Et Bollandiani (*ad diem* 25 *Maji pag.* 264, *tom.* 6) probant, raptus esse posse substantia divinos, sed in circumstantiis conformatos ad species naturaliter perceptas. Afferunt sanctarum mulierum revelationes, in quibus Christus modo tribus, modo quatuor clavis cruci affixus apparuit : item alias, in quibus S. Hieronymus leone comitatus, aut S. Jacobus apostolus peregrinationis insignibus indutus visus est : tum autumant, a Deo processisse ferventissimas eas meditationes passionis Christi, pios illos affectus erga SS. Hieronymum, et Jacobum, sed Spiritum Sanctum noluisse ulteriorem historiarum veritatem patefacere. Cæterum neque S. Hieronymus, dum viveret, leonem comitem habuit, nec S. Jacobus iis insignibus usus est, sed ad aliam rem ita pinguntur. Et hoc sensu cum Bollandianis Cornelius Curtius explicat informationem trium clavorum in corde B. Claræ de Montefalco apparentem.

18. Reliquum est, ut expengatur, an revelationum cœlestium, et divinarum habenda sit aliqua ratio in judicio beatificationis, et canonizationis. Contelorius, Scacchus, et Martinus del Rio docent, ex iis non inferri sanctitatem. Sed quod spectat ad prædictum judicium, revelationes ipsæ erunt expendendæ, et a sacra congregatione declarandum, ipsis nil fidei, aut bonis moribus adversum, nec novam doctrinam, aut a sensu Ecclesiæ, et consuetudine alienam inesse. Approbatis revelationibus, opus est ut perspicuæ fiant virtutes heroicæ, cum expedit, et forte oportet, ut exploratum sit, quid senserit is, cum quo servi Dei revelationes communicarunt; nam etiam super revelationibus S. Birgittæ judicium tulerunt viri probatissimi apud Durantum, et Eugenius pontifex apud Surium (*ad diem* 17 *Septem.*), ut revelationes S. Hildegardi dignosceret, misit viros idoneos, qui spiritum illius explorarent. Scacchus vero cit. suspectam censet sanctitatem illorum, qui suis revelationibus facile credunt, inconsultis theologis, et confessario. Præterea ex processibus observandum erit, an concurrant supradictæ qualitates, quibus divinæ revelationes internoscuntur. His omnibus plane suppositis, ratio habenda erit revelationum in memorato judicio, cum, ut notavit Arauxo, illustriorem reddant sanctitatem.

FINIS LIBRI TERTII.

LIBER IV.

PARS PRIMA,

IN QUA AGITUR DE MIRACULIS.

CAPUT I.

De miraculis, et miraculorum gradibus.

1. 2. Duplex totius naturæ creatæ ordo a Deo institutus est. Naturalis unus, quo visibilis hic mundus regitur. Supernaturalis alter, pertinens ad gratiam, et gloriam sanctorum: et quamvis quæcunque ad hunc ordinem supernaturalem pertinent, ut incarnatio Filii Dei, et similia, si cum ordine naturali comparentur, miraculo adscribenda sint, cum eum longissime excedant: non sunt tamen miracula, de quibus hic agendum est. Ad hæc reducitur *justificatio* impii, si modo extraordinario contingat, ut S. Paulo contigit. Agitur ergo de miraculis naturalibus, adeoque inferioris ordinis, de quibus *Exod.* 11 dicitur: *Morietur omne primogenitum in terra Ægyptiorum, etc. ut sciatis, quanto miraculo dividat Dominus Ægyptios, et Israel.* Et *Num.* 26: *Factum est grande miraculum, ut, Core pereunte, filii illius non perirent.*

3. D. Thomas docet (1 *par. q.* 110, *art.* 4 *in corp.*) miraculum esse, *cum aliquid fit præter ordinem naturæ;* quod ex S. Augustino hausisse videtur. Advertit tamen, non statim ac aliquid contra propriam inclinationem movetur, miraculum esse, sed miraculum contingere, *quod hoc fit præter ordinem propriæ causæ, quæ nata est facere hoc.* Dupliciter hic ordo perverti potest. Primo, cum agens creatum rem contra naturam impellit, ut, si manus saxum sursum projiciat: et hic modus non est prodigiosus. Secundo, cum Deus id sine agente creato præstat, et hoc est prodigiosum.

4. Quod si miraculum est, quod fit præter ordinem naturæ, illud non solum est supra naturæ conditionem, et exigentiam, sed etiam illius vires excedit. Nonnulli miraculum definiunt, *opus excedens naturæ vires.* At licet non possit dari miraculum, quod vires naturæ non excedat; tamen non quidquid has vires excedit, miraculum est; sed ulterius requiritur, ut sit præter ordinem naturæ: quamvis enim, quidquid est extra ordinem naturæ, sit supra vires naturæ, non tamen quidquid est supra vires naturæ, est extra ordinem naturæ a Deo præscriptum. Sic creatio animæ rationalis excedit vires naturæ, sed non est præter ordinem naturæ, cum fiat a Deo, juxta conditionem corporum sufficientibus organis instructorum ad animam recipiendam; quamquam creatio, et infusio animæ in corpus Adami fuit miraculosa, cum illud corpus non esset dispositum ad animam recipiendam, ut explicat S. Thomas (*in* 2 *sent. dist.* 18, *q.* 1, *art.* 3 *ad* 2).

5. Ex hoc, quod miraculum fit præter ordinem naturæ, dicitur insolitum, non quod ad miraculum requirantur paucitas, et infrequentia; alioquin miracula non fuissent, quæ fecit Christus, quod omnem languorem, et infirmitatem in populo sanavit, et tot motus, claudos, et debiles curavit; sed quod *excludat solitum cursum naturæ*, ut ait S. Thomas, et ante ipsum Albertus Magnus (*in* 2 *sent. dist.* 18, *art.* 3). Sic mannam e cælo delapsam circa castra Hebræorum, aquam zelotypiæ, et similia inter miracula antiquæ legis recenset Petrus Galatinus. Dicitur præterea miraculum, quasi admiratione plenum; ad hoc autem opus est, ut effectus sit manifestus, et causa omnibus occulta, ac in re aliquid sit, per quod revera ipsa res aliter contingere deberet, ut docet idem S. Thomas (1 *part. qu.* 105).

6. 7. 8. Quod vere attinet ad excessum supra vires naturæ, hic potest esse major, vel minor, non quoad Deum, sed quoad facultatem naturæ, quam excedit. Hinc S. Thomas observat (*in* 2 *lib. sent. loc. cit. art.* 3 *in corp.*), nonnulla miracula esse supra, quædam contra, alia præter naturam; quam doctrinam amplectuntur Ægidius Columna, Viguer, Rocca, et alii. Idem S. Doctor docet (1 *part. q.* 105, *art.* 8), unum miraculum dici majus alio, si excedat facultatem naturæ quoad substantiam facti; minus, si excedat quantum ad id, in quo fit; inferius, si excessus sit quantum ad modum. Archidiaconus, et Bellamera duos tantum miraculorum gradus admittunt: unum quoad factum, alterum quoad modum. Sed doctrinam D. Thomæ tres gradus statuentem communi calculo recipiunt Abulensis, Castellinus, Petrasancta, Rocca, Matthæuccius, et præter alios triplicem hunc gradum admiserunt rotæ auditores in relationibus caus. SS. Francisci de Paula, Hyacinthi, Raymundi, aliorumque plurium, et Innocentius VIII in bulla canoniz. S. Leopoldi Austriæ. Nonnulli ex theologis quartum addunt gradum, quando scilicet aliquid contigit, quod nullo ex modis descriptis facultates naturæ excedit, sed ex circumstantiis desumitur, a Deo provenisse. Quartam hanc classem admittunt Gretserus, Malderus, Petrasancta,

Segnerius, et Pinamonti. Fundamentum suppeditat Aristoteles, inquiens (*Poetic. cap.* 8): *In iis, quæ a fortuna proveniunt, illa maximam admirationem præ se ferunt, quæ veluti suopte impulsu provenire videntur.* Affert exemplum statuæ cujusdam Mityi, *quæ super inspectantem collapsa auctorem Mityi necis interfecit*, concluditque, *hæc.... non temere facta est.* Majus fundamentum exhibet D. Thomas docens (*in* 2 *sent. dist.* 18, *qu.* 1, *art.* 3 *in corp.*), miracula præter naturam tribus modis accidere posse, quorum unus est *propter hoc, quod hora determinata contingunt ad invocationem divini nominis, sicut quod manus Jeroboam extensa contra Prophetam arefacta fuit, et ara ejus divisa.* Hæc enim, et similia, quæ ex sacris Litteris cumulari possunt, licet facultatem naturæ non excedant, rationem tamen circumstantiarum miraculo adscribuntur. Hos eventus ad tertiam classem reduci posse diximus *lib.* 1, *cap.* 28. Sed adhuc admitti potest memorata quarta classis, cum in causis beatificationis, et canonizationis nil referat, utrum in tertia, an in quarta classe eventus illi vere prodigiosi reponantur.

9. Post hæc, ut exemplis illustremus, quæ superius diximus de miraculis supra, contra, et præter naturam; juxta D. Thomam ea dicuntur esse supra naturam, in quibus vel forma inducitur a Deo, quæ a natura induci non posset, vel si induci posset, in eo tamen statu non posset. Natura quippe potest vitam producere, sed non in mortuo. Elias vero 3 *Reg.* 17, a Deo impetravit, ut filius viduæ a mortuis revocaretur. Et Eliseus 4 *Reg.* 4, puerum pariter mortuum suscitavit: quem quidem puerum vere fuisse mortuum, non syncope correptum, tenet communior, et verior sententia apud Franciscum Vallesium, et ex sacro textu colligit Cornelius a Lapide (*in c.* 4, *lib.* 4 *Reg. v.* 34). Adeoque hujus pueri resurrectionem miraculo adscribit S. Cæsarius Arelatensis episcopus (*serm.* 42 *in append. oper. S. Aug. tom.* 5, *col.* 83), additque adumbrasse vocationem gentium ad Ecclesiam Christi.

10. Miracula contra naturam fiunt, cum in natura remanet dispositio contraria effectibus, quos Deus operatur, ut cum ad vocem Josue sol, volente Deo, unius diei spatio immotus permansit, *Josue* 10 et orante Isaia 4 *Reg.* 20, *Isaiæ* 38 *et* 2, *Paralip.* 32, umbra solis decem lineas in horologio Acaz retrogrado cursu repetiit, ut rex Ezechias infirmus de futura inter triduum valetudine certior redderetur. Hæc miracula extollit S. Augustinus (*l.* 21 *de civ. Dei, c.* 8, *num.* 2, *col.* 628, *oper. tom.* 7): contra naturam vero facta dicenda sunt, cum jussu Dei sol steterit, remanente in eo virtute naturali, quæ exigebat, ut progrederetur. Ad hanc classem referendum est prodigium a Deo patratum ad mare rubrum, cum elata ejus jussu a Moyse virga, pelagus in duas partes divisum viam Israelitis præbuit, *Exod.* 14. Porro solem revera stetisse, et mare fuisse divisum, adversum nonnullos oppositum sentientes late propugnant Natalis Alexander, Calmet, et Graveson.

11. Præter naturam illa sunt, quæ a natura procedi possent, sed non quomodo a Deo efficiuntur. Orante Abrahamo, *Genes.* 20, sanavit Deus Abimelech, et uxorem ejus. Naaman Syrus, cum jussu Elisei septies in Jordane se laverit, 4 *Reg.* 5, a lepra mundatus est: item ad vocem Eliæ ignis de cœlo descendit, devoravitque virum quinquagenarium, ejusque socios, 4 *Reg.* 1, et Josue Chananæos persequente in descensu Bethoron, Deus de cœlo lapides magnos misit, quibus plurimi ex iis consumpti fuerunt, ut legitur *Josue* 10. Porro hanc fuisse pluviam lapideam, non grandinem vulgarem affirmat S. Augustinus (*lib.* 3 *de civit. Dei, c.* 31, *col.* 87, *tom.* 7). Jam vero licet hæc alias naturaliter contingere potuissent, tamen prout facta sunt, indubitatum est, ea fuisse miracula præter naturam; cum divinæ Providentiæ virtute factum sit, ut in producendo effectu causæ secundæ certum temporis articulum, et opportunitatem servarent, ut ostendunt Calmet, et Abulensis, et Vallesius. Alia similium miraculorum præter naturam exempla refert Viguer.

12. Miracula quæcumque explodit Spinosa, negans naturæ cursum posse unquam præverti, cum naturæ leges sint ipsissima Dei volentis decreta, quæ si unquam mutarentur, ipse immutabilis Deus mutaretur. Hoc systema impugnat Calmet, advertens, Spinosam, ut Dei immutabilis ideam exponat, destruere ideam summi illius liberi sapientissimi, et potentissimi. Licet enim, quando novi aliquid in mundo contigit, sciamus Deum non tunc primo rem cognoscere, nec novum de illa decretum edere, et admittamus causarum secundarum connexionem, et subordinationem; hinc tamen non sequitur, ut miracula quæcunque excludenda sint, ac multo minus, ut Deus ex his mutetur: miracula enim sunt opus peculiaris liberæ Dei voluntatis, qui sibi insueta quædam pro sua libertate agenda reservavit; et dum a consuetis gubernandis legibus recedit, tunc exequitur illa suæ peculiaris voluntatis decreta ab æterno præfixa. Ita plane ante Calmet docuerat S. Thomas (*in quæst. disput. q.* 6, *de mirac. art.* 1), et explicatur exemplo principis, qui cum primum legem aliquam decernit, simul statuit se in tabulis circumstantiis velle illius vinculum solvere: et quando solvit, non potest inconstantiæ, aut mutationis redargui. Cæterum Spinosæ systema confutarunt etiam Regnerus a Mansuelt, et Cuperus heterodoxi.

13. In sacra Scriptura non solum mentio fit miraculorum, sed etiam prodigiorum, aut signorum *Deuter.* 6, et *Joan.* 4, item portentorum *Deuter.* 4, monstrorum 2 *Machab.* 5, ostentorum *Exod.* 4, necnon virtutum *Matth.* 7, et 2 *ad Cor.* 12. Mirabilium quoque, et gratiarum frequens occurrit mentio apud scriptores. S. Thomas scribit (*in* 2 *ad Thessal. lect.* 2), ea, quæ causam habent, non simpliciter, sed alicui occultam, dici mira, et mirabilia, sed non miracula. Signa esse minora miracula, portenta vero, majora. Præterea miracula, si attendatur, quod fit, dici posse virtutes: si spectetur illud pro-

pter quod fiunt, puta ad manifestandum aliquid supernaturale, dici signa : propter excellentiam autem, portenta, vel prodigia, quasi procul aliquid ostendentia. Subscribit Viguerius, et card. de Lauræa prædicta nomina fuse explicat. Gratiæ non sunt vera miracula, sed ex aliqua circumstantia miraculi speciem præ se ferunt, ut explicant Scacchus, Pignatellus, Matthæuccius, et alii. Sed nec mirabilia veram habent rationem miraculi; et ad hanc classem referri possunt automata Dedali, Archimedis, et aliorum. In causis vero beatificationis, et canonizationis nullatenus attenduntur gratiæ, nec mirabilia; de mirabilibus vero plura legi possunt apud Joannem Hieronymum Sbaragli.

14. etc. Quæres, an ad constituendum miraculum opus sit, ut aliquid excedat vires naturæ tam invisibilis, et incorporeæ, id est Angeli, quam visibilis, et corporeæ. Affirmandum videtur juxta D. Thomam docentem (*par.* 1, *qu.* 110, *art.* 4) miraculum esse, quod fit præter ordinem totius naturæ creatæ, adeoque visibilis, et invisibilis. Sed idem S. Doctor docet, (*in cit.* 110, *art.* 4 *ad* 2) non omnem virtutem naturæ creatæ esse nobis notam, adeoque miraculum esse, quoad nos, quod per virtutem creatam nobis ignotam sit præter ordinem naturæ creatæ nobis notæ. Alias docuerat, quod utentibus Angelis rebus naturalibus, tamquam instrumentis, sic effecta, quamvis miracula simpliciter dici non possint, redduntur tamen nobis mirabilia, *uno modo ex hoc, quod per spirituales substantias tales causæ modo nobis insueto ad proprios effectus apponuntur, etc. Alio modo ex hoc, quod causæ naturales, oppositæ ad effectus aliquos producendos, aliquid virtutis sortiuntur ex hoc, quod sint instrumenta spiritualium substantiarum, et hoc magis accedit ad rationem miraculi.* Ex his inferri posse videtur, ea, quæ excedunt vires solius naturæ creatæ visibilis, esse miracula, minora tamen iis, quæ excedunt vires naturæ etiam invisibilis. Consentit Ferrariensis, quin etiam hæc miracula agnovisse videtur S. Augustinus (*lib.* 26, *contra Faustum c.* 3, *col.* 435, *tom.* 8). Probat ulterius S. Thomas (*cit. part.* 1, *qu.* 110, *art.* 3), corpora obedire Angelis ad motum localem, adeoque ardua, insolita, et admiranda, quæ ex hac obedientia sequuntur, non sunt a miraculis excludenda, licet naturalem Angeli facultatem non excedant : uti quod Angelus excusserit ignem de fornace Babylonis, ita ut tres pueros illuc immissos non tangeret, *Daniel.* 14, quod exercitum Assyriorum una nocte dissipaverit, 4 *Reg.* 19, et similia, quæ passim occurrunt in sacris Litteris, quo etiam referri possunt Angelorum apparitiones, quæ vera miracula sunt, quamvis eorum vim non excedant, ut adnotavit Thyræus.

17. Ab his non dissidet Christianus Hollmannus, quamvis heterodoxus, contendens, dari vera miracula, quæ vires totius naturæ creatæ non superant : idque animadversum fuit etiam a Suarez, et Petrasancta : et Matthæus Magnanus miracula dividit in ea, quæ totius naturæ creatæ vim excedunt, et ea, quæ solius corporeæ efficaciam superant. Nonnulli miracula primi generis appellant : *Miracula stricte, et simpliciter;* secundi generis, *large, et quo ad nos.* Sed clarius miracula primi generis vocantur majora : secundi generis minora.

CAPUT II.

De causa efficiente miraculorum.

1. 2. Solus Deus est causa efficiens principalis miraculorum, ut ostendit S. Thomas (1 *par. q.* 110, *art.* 4 *in corp.*), et ante ipsum S. Augustinus (*lib.* 10 *de civit. Dei, cap.* 12, *col.* 249, *tom.* 7) : quorum doctrina apertis innititur Scripturæ testimoniis : *Qui facit mirabilia solus,* legitur *Psalm.* 71. Similia leguntur *Exod.* 3, *et* 15, ac *Psalm.* 105 confirmantur autem ex miraculis, quæ a sanctis eduntur. Petrus enim *act.* 3, cum sanavit claudum, inquit : *In nomine Jesu Christi surge, et ambula;* hisque concordant, quæ ab eodem patrata referuntur *act.* 4.

3. Probat præterea S. Thomas (3 *par. qu.* 43, *art.* 1), decentissimum, et convenientissimum fuisse, ut Christus miracula patraret, ut constaret, Deum esse in eo per gratiam unionis, et a Deo esse illius doctrinam; at non fuisse necessarium, cum per internam vocationem, et externam prædicationem ei credendum esset. Porro edita ab eo fuisse miracula colligitur ex Evangelistis : eaque versibus expressit S. Gregorius Nazianz. Quin etiam Josephus Hebræus lucentissimum de iis testimonium edidit : (*lib.* 18 *Antiquit. c.* 3, *n.* 3); quod quidem testimonium in dubium a nonnullis vocatum alibi vindicavimus, pluribusque defendit Huetius (*demonstr. Evang. prop.* 3, *num.* 11). Eodem fassus est Julianus apostata apud Cyrillum (*lib.* 6). Verumtamen Thomas Wolstonius olim in collegio Sidnæo academiæ Cantabrigensis socius impie effutiit, miracula vere a Christo non fuisse edita, sed ab Evangelistis descripta tamquam emblemata repræsentantia vitam spiritualem in hominum animabus. Quare Senatus Anglicanus ejus librum igni tradidit. Auctor vero a collegio expulsus, ad Judæos turpiter defecit, ut narratur in act. erudit. Lipsiæ (*in suppl. anni* 1729, *pag.* 459 *et seqq.*).

4. etc. Initium signorum Christi contigit in nuptiis Canæ Galilææ, cum aquam in vinum convertit *Joann.* 2. Idque comprobant Tertullianus (*lib. de Baptismo c.* 9, *p.* 390) et Epiphanius (*hæres.* 51, § 16, *tom.* 1). Quare in can. *sancta Romana dist.* 15 merito inter apocrypha recensetur liber *de infantia Salvatoris*, et alii similes, in quibus plura narrantur miracula ab eo patrata in infantia, quæ etiam explodit S. Joannes Chrysostomus (*hom.* 17, *al.* 16, *n.* 3, *p.* 99, *tom.* 8) : cum quo consentit S. Thomas (*cit. qu.* 43, *art.* 3), inter alia docens, quod non debuit miracula facere, antequam docere inciperet. Legi potest card. Gotti. S. Joannes, post-

quam nonnulla miracula retulit, subdit (*cap.* 2): *Sunt et alia multa, quæ fecit Jesus, quæ si scribantur, nec ipsum arbitror mundum capere posse..... libros.* S. Augustinus hunc loquendi modum putat hyperbolicum; sed ex eo maxima miraculorum multitudo colligitur, teste S. Cyrillo Alexandrino (*in comment. in Joan. lib.* 12, *tom* 4, *p.* 1123), S Thomas ulterius probat (3 *par. q.* 43, *art.* 2), Christum fecisse miracula virtute divina: sed card. Bellarm. tria distinguit Christi operum genera; pure divina, pure humana, et *theandrica*, hoc est divino-humana, et ad hanc classem pertinent ejus miracula, licet omnis ejusdem actio ratione suppositi operantis dici possit theandrica. Aliquando miraculis præmisit orationem; hinc tamen non inferas, eum virtute divina miracula non edidisse; orationem enim præmisit non propter necessitatem, sed ut exemplo confunderet Judæos calumniantes, ipsum in Beelzebud dæmones expellere. Additur, interdum non præmisisse orationem, ut dum leprosum mundavit, ut animadvertit S. Joannes Chrysostomus (*hom.* 25, *al.* 26, *in Matth. pag.* 307, *tom.* 7). S. Irænaeus notat (*l.* 5, *advers. hæres. cap.* 13), tres mortuos fuisse a Christo ad vitam revocatos: et S. Augustinus addit (*serm.* 98, *al.* 43, *de verb. Dom. cap.* 3, *col.* 517, *tom.* 5), innumeros ad vitam æternam fuisse resuscitatos. Enimvero S. Thomas docet (3 *par. q.* 44, *art.* 3), Christo convenisse, ut corpus curando, animam etiam curaret: et ut circa creaturas rationis expertes miracula operaretur. Quomodo autem miracula demonstrarent, eum esse Deum, late disserit Cornelius a Lapide (*in cap.* 5 *in Joann.*): et card. Bellarminus advertit, Christum aliquando sola voluntate miracula patrasse; nonnunquam addidisse verba, et contactum, vel etiam alia instrumenta nec inutiliter.

7. 8. Ad Angelos quod attinet, S. Thomas (1 *par. q.* 110, *art.* 4), eos posse propria virtute operari miracula, utpote quæ superant ordinem totius naturæ creatæ. Ipsi vero aliquando miracula facere dicuntur, vel quia ad eorum desiderium Deus miracula operatur; vel quia aliquod ministerium in miraculis exhibent. Item docet S. Doctor, Angelos ad patranda miracula tripliciter operari; precibus impetrando; materiam sua naturali virtute disponendo; demum, aliquid simul agendo, tamquam instrumenta divinæ virtutis ad miraculi perfectionem. Hæc D. Thomæ doctrina respicit miracula excedentia facultatem cujuscunque naturæ creatæ; sed applicari potest miraculis excedentibus duntaxat facultatem naturæ visibilis, et corporeæ; cum hæc ab Angelis bonis propria quidem virtute fiant, sed jussu Dei, ut loquuntur Castaldus, et Swerts. Et philosophi quidem, ac theologi cum christiani, tum hebræi hucusque tradiderunt, Angelos in corpora sublunaria agere posse solum ad nutum Dei: nihilominus docuit Mallebranchius, in quocunque miraculo veteris legis non Angelos divinæ, sed Deum potius angelicæ voluntatis fuisse executorem, ita ut non particulari voluntate ullum ex dictis miraculis voluisse dici potuerit, sed generali, faciendi scilicet quidquid Angeli voluissent. Sed hæc doctrina nova prorsus, et periculosa funditus eversa fuit in quadam dissertatione Coloniæ edita an. 1685, in qua docte ostenditur, in divinis Scripturis haberi quidem, legem per Angelos datam fuisse, et similia; sed hinc tantum inferri, Deum Angelis usum esse, tamquam ministris suis, ut hæc mirabilia operaretur.

9. Sancti quoque homines in vita, et post obitum miracula ediderunt. Sed sancti veteris Testamenti sæpius in vita, rarius post obitum miraculis claruerunt, utpote qui a Deo canonizati miraculis post obitum non indigerent. Sancti vero novi Testamenti, utpote ab Ecclesia canonizandi, rarius in vita, sæpius post obitum miracula patrarunt. S. Joannes Baptista stricte ad novum Testamentum pertinet; cumque nulla miracula in vita fecisset, putavit Herodes, eum in Christo resurrexisse, et miracula patrasse, ut legitur *Matth.* 14. Albertus Magnus scribit, Herodem in hoc credidisse resurrectionem, et sanctos post ipsam majoris esse virtutis. At præter hæc Irenæus (*lib.* 2 *advers. hæres. cap.* 66), Chrysostomus (*tom.* 5, *serm.* 67 *veter. edit.*), Hilarius (*lib. advers. Constantium imperat.*), aliique SS. patres testes oculati sunt miraculorum a sanctis patratorum. Christus quippe, cujus animæ, juxta S. Thomam (3 *part. q.* 13, *art.* 2 *ad* 3), adeo excellens gratia miraculorum patrandorum collata fuerat, ut aliis quoque hanc facultatem communicare posset, discipulis suis *Matth.* 10 et *Luc* 10, potestatem fecit suscitandi mortuos, et alia operandi miracula: quin etiam *Marc. ult.* pollicitus est donum miraculorum in Ecclesia sua esse perseveraturum. S. Gregorius testatur, miracula fuisse frequentiora tempore persecutionum. *Nec illa*, inquit S. Augustinus, *in nostra tempora durare permissa sunt, ne animus semper visibilia quæreret.* Nemo tamen hinc infert, gratiam miraculorum subsecutis temporibus desiisse; nam ipsi SS. Augustinus, et Gregorius in *libris dialogorum*, nonnulla suis temporibus contigisse declarant: quos quidem libros adversus quorumdam opinionem S. Gregorio adjudicant card. Baronius (*in not. ad martyrol. Roman. ad diem* 23 *Dec.*), et Bellarminus (*de script. eccl. pag.* 225, *edit. Venetæ*). Perseverantiam vero miraculorum in Ecclesia Dei demonstrant Horantius, Bozius, card. de Lauræa, aliique, et evincunt frequentes canonizationes, quæ non nisi approbatis miraculis peraguntur. Sed miracula, quæ a sanctis hominibus fiunt, soli Deo, tamquam causæ principali adscribenda sunt.

10. Angeli itaque, et sancti homines, tamquam instrumenta divinæ omnipotentiæ miracula operantur, adeoque dici possunt causa miraculorum. Sed disputant theologi, utrum Christus, ut homo, et sancti homines sint causa physica, an moralis miraculorum. Causam *physicam* vocant, quæ ex se, prævia operatione attingit effectum, suas vires non excedentem: *moralem* vero quæ movet causam prin-

cipalem ad effectum producendum. Scotus itaque, Vasquez, card. de Lauræa, Bordonus, et alii asserunt, Christum, ut hominem, ejusque sanctos esse causas solum morales miraculorum. Contra D. Thomas (2, 2, *qu.* 178, *art.* 1 *respons. ad* 1), Suarez, Cajetanus, et alii volunt, eos esse causas physicas. Sed hæc innuisse satis sit: quomodocumque enim creaturæ miracula causent, semper Deus est vera causa efficiens, ipsæ vero instrumenta. Sed esto: creatura physice causet, id divinæ Majestati nil derogat, quemadmodum in sacramentis Deus semper est verus gratiæ auctor, licet admittatur, illa gratiam physice causare. Miraculorum autem potentia a Deo communicatur puræ creaturæ, non per modum habitus, sed per modum actus, et qualitatis transeuntis, ut explicat Viguer. Adeoque in Christo fuit, quasi proprietas consequens unionem, qua est permanens.

CAPUT III.

De malis angelis, infidelibus, hæreticis, et Antichristo, et demum de peccatoribus quoad miraculorum patrationem.

1. Diximus, solum Deum principaliter efficere miracula, Angelos vero, et homines sanctos esse illius instrumenta. Nunc observandum est, an hoc ipsum dici possit de malis angelis, et reliquis superius recensitis, et an angeli mali miracula virtute propria operari valeant.

De malis angelis.

2. Omnis virtus naturalis operandi *ad extra*, actione transeunte, et corporali, mansit integra in dæmonibus post peccatum, cum hoc eorum naturalia non minuerit. Virtutis vero subjectio est aliquo modo immutata. Nam Angelus superior potest naturaliter reprimere inferioris virtutem exterius operatricem: et hic ordo permanet in dæmonibus inter se, at immutatus est respectu sanctorum Angelorum, quorum minimus, licet natura inferior, potest, ut Dei minister, summo dæmoni imperare; et hæc est communis theologorum sententia. Jam vero docet S. Thomas, (1 *par. q.* 114, *art.* 4) vera miracula a dæmonibus propria virtute fieri non posse, sed solum quædam humanam facultatem, et considerationem excedentia, quæ large, et improprie miracula dici possunt. Item, sicuti Angeli boni per gratiam aliquid possunt ultra naturalem virtutem, ita angelos malos minus posse, divina providentia eos reprimente, quam possent secundum virtutem naturalem; eosdemque aliqui non posse, etiamsi agere permittantur, quia naturæ modus eis a Deo præstitus hoc non permittit: idcirco ipsos vera miracula facere non posse, quod Deus non det eis potestatem ad illa, quæ naturæ facultatem superant, qualia sunt miracula.

3. Quæcumque igitur dæmones insolita, et admiranda in rebus corporeis operantur, ea juxta D. Thomam (*loc. cit. art.* 4 *in corp. et in respons. ad* 1) triplici modo contingunt: videlicet, vel per illusionem sensuum interiorum, et exteriorum, uti *quod maga famosissima Circe socios Ulyssis mutaverit in bestias:* et quod striges *dæmonum illusionibus seductæ* credant, *se equitare super bestias, et multarum terrarum spatia intempestæ noctis silentio pertransire;* et similia, quæ leguntur *in can. Nec mirum*, et *can. episcopi*, 26, *quæst.* 5 quamvis Grillandus, del Rio, aliique scriptores catholici putent, has strigum deportationes vere fieri dæmonum potestate. Vel per summam, et imperceptam celeritatem, sublato uno corpore, alioque in ejus locum substituto; et hoc modo Iphigeniæ in cervam conversionem contigisse, ait S. Augustinus (*lib.* 18 *de civit. Dei*, *c.* 18, *n.* 3, *col.* 902, *tom.* 7), subtracta scilicet Iphigenia a dæmone, eique cerva celerrime substituta. Similia in fontibus ad pedes Panii montis, unde Jordanes profluit, fieri consuevisse narrat Eusebius, de quibus omnibus fuse disserit Vives. Vel demum applicando activa passivis, ut vel novum, et insolitum; vel solitum, et vulgare novo, et inusitato, hominibusque incognito modo generetur. Ad hoc facit, quod refert auctor *Testamenti duodecim Patriarcharum*, perduelles scilicet angelos, assumpta virorum quarumdam mulierum gigantea specie, furtivum cum iis habuisse concubitum, ex quo gigantes nati sunt (nisi malimus hoc cum Calmet inter fabulas recensere): vel quod de dæmonibus incubis, et succubis referunt del Rio, Sixtus Senensis, Raynaldus, et SS. Thomas (1 *part. q.* 51, *art.* 3 *ad* 6), et Bonaventura (*in* 4 *sent. dist.* 44, *dub.* 5). Hi enim concubitus communiter admittuntur, licet nonnulli apud Frassen generationem excludant; verumtamen etiam hanc modo inusitato, et hominibus incognito admittunt Suarez, et Abulensis cum Vallesio.

4. Aaron *Exod.* 7 virgam projecit coram Pharaone, quæ versa est in colubrum. Malefici quoque suas virgas projecerunt, quæ versæ sunt in dracones, sed eas devoravit virga Aaron. Nonnulla alia, quæ fecit Aaron, fecerunt et magi. Hinc questio est, utrum hi veros serpentes procreaverint, an potius per illusionem serpentes aliunde allatos virgis substituerint. S. Thomas (*q.* 6 *de potent. art.* 5 *ad* 8) secutus S. Augustinum vult, magorum virgas revera conversas fuisse in serpentes, idque a dæmonibus factum putat per aliqua semina collecta, habentia vim putrefaciendi virgas, et in serpentes convertendi. S. Thomam laudat Didacus de Quadros. Alii putant, magorum operationes fuisse præstigiosas, veluti concludit Calmet.

5. Dices, supra admissum fuisse, dari nonnulla vera miracula non excedentia facultatem naturæ visibilis: et in dæmonibus integram remansisse naturalem virtutem operandi *ad extra*: idcirco admittendum videtur, posse a dæmone fieri cujusmodi

miracula multo magis, cum ipse, assumpta serpentis specie, Evam allocutus fuerit (*Genes. c.* 3), Achab deceperit (*Reg. c.* 22), oves, et pueros Job, igne a cœlo deducto, consumpserit (*Job. c.* 1) et Christum Dominum ad pinnaculum templi detulerit, item uxor Loth in statuam salis conversa fuerit (*Genes. c.* 19) et Nabuchodonosor in bestiam mutatus (*Daniel c.* 4).

6. 7. Ast hic resumenda sunt, quæ paulo ante diximus, divinam videlicet providentiam angelos malos reprimere, ne faciant quæ virtute sua naturali facere possent: proinde nullius generis vera miracula ab iis fieri posse, cum eorum virtus tantum possit, quantum Deus permittit, ut innuit S. Thomas (1, 2, *q.* 80, *art.* 2, *in corp.*) et ante ipsum S. Augustinus (*de civ. Dei lib.* 2, *c.* 23, *n.* 2, *col.* 52, *tom.* 7), quos sequitur Pererius. Et quamvis ex allatis exemplis Deus videatur aliquando permisisse, ut dæmon naturali sua potestate operaretur aliqua vim naturæ visibilis excedentia: tamen si ea demantur in quibus nil mirabile contigit, ea in quibus nil dæmon egit, et illa, quæ incerta sunt: solum superenit, illud aliquando contigisse volente Deo præsertim ad impiorum perditionem, semper autem citra verum miraculum.

8. 9. Profecto nil mirabile contigit in deceptione Achab (*lib.* 3 *Reg.* 22, 20), cum ex toto contextu solum desumatur, Deum permisisse, ut Achab in pœnam præcedentium peccatorum a dæmone deciperetur. Legi potest Calmet. In mutatione Nabuchodonosor nil egit dæmon. Cornelius a Lapide post SS. Hieronymum, Gregorium, et alios, ait (*in c.* 4, *Daniel.*), animam rationalem ab eo non recessisse, dici vero conversum in bestiam, quod ejus habitus magis ferinus fuerit, quam humanus. Calmet nunc metamorphosim refert vitio errantis phantasiæ, miraculum vero constituit in subitanea mortis aggressione, et similibus.

10. Quod vero ad uxorem Loth attinet, licet ipsa juxta veriorem sententiam apud Natalem Alexandrum et Graveson vere in salem lapideum conversa fuerit, incertum tamen est, bonisne, an malis angelis Deus in hoc usus sit, ut innuit D. Thomas (*Quæst.* 16, *de malo art.* 9 *ad* 3). Item localis, non imaginaria fuit, juxta eumdem S. Doctorem (3 *part. q.* 41, *art.* 4 *ad* 7), Baronium (*ad ann.* 31, *n.* 20), et alios, translatio Christi ad pinnaculum templi: sed incertum, utrum per aera translatus, an illuc ductus fuerit. Nec ambiguitatem excludunt verba illa *Matth.* 4: *Assumpsit eum diabolus, etc.* nam etiam *Matth.* 17, legitur: *Assumit Jesus Petrum, etc.* quæ deportationem non indicant, cum statim subdatur: *Et ducit illos in montem, etc.* Et de Christo quidem refert S. Lucas *cap.* 4: *Et duxit illum diabolus, etc.* Legi potest de Quadros.

11. 12. Verus serpens Hevam allocutus est, uti docet S. Augustinus (*de civ. Dei lib.* 14, *c.* 11, *n.* 2, *col.* 363), utcumque Origenistæ erronee senserint, serpentis tentationem allegorice intelligendam esse. Porro permisit Deus, ut diabolus per serpentem potius, quam per ovem, aut columbam tentaret hominem, ut hic vel ex ipsa forma serpentis, quem callidum animal esse non ignorabat, disceret cavere insidias, ut prosequuntur Abulensis, et card. Bellarminus. Quærunt interpretes, quomodo Heva non horruit serpentem loquentem. Magister sententiarum, quem sequitur S. Thomas, respondet, ipsam existimasse, eum a Deo accepisse officium loquendi. At quomodo hoc animal loqui potuerit, difficulter explicabitur, teste Scheuchzero. Quare non videtur denegari posse, in hac locutione aliquid, operante dæmone, supra vires naturæ corporeæ contigisse. Profecto innuit S. Augustinus (*in exposit. Psalm.* 77, *n.* 28), Deum miris modis, adeoque facultatem naturæ corporeæ excedentibus, uti opera dæmonum ad puniendos impios, quod etiam admittunt Gerson, Estius, et Silvius, et sancti quidem Hieronymus (*in Isaiam c.* 24), et Augustinus (*in Ps.* 77), et post ipsos Rupertus, et Abulensis dæmoniorum operi tribuunt occisionem primogenitorum in Ægypto, quæ miraculo adscribenda videtur. Idem de prodigiosa Herodis morte sentit Lorinus. Dionysius Carthusianus vero docet, incertum esse, utrum Deus immittens ad preces Eliæ ignem in quinquagenarios, et alias in sacerdotes Nadab, et Abiu, usus fuerit opera Angeli boni, an mali. Hæc autem palam faciunt Deum aliquando per angelos malos miracula operari, ut scelestos puniat, non jam ut hominibus benefaciat. Quare, quando Christus cæcum illuminavit, nonnulli ex Judæis dixerunt: *Dæmonium habet:* alii vero: *Numquid dæmonium potest cæcorum oculos aperire?* quasi dicerent, ut notat Glossa: *Dæmonium non solet bona operari* (*Joannis* 10, 21). Et Origenes (*hom.* 13 *in lib. Numer. n.* 4, *pag.* 319, *tom.* 2), advertit, magos in Ægypto potuisse virgas in serpentes, et aquam in sanguinem convertere, non contra.

13. Nemo tamen hinc inferat, dæmones posse naturali virtute operari miracula excedentia facultatem naturæ corporeæ. Aliud enim est, Deum aliquando uti opera dæmonis in patrandis miraculis; aliud, dæmonem facere miracula; dum juxta communem loquendi modum ille dicatur facere miraculum, qui opus extraordinarium efficit pro confirmanda veritate, quam prædicat, aut ille, ad cujus intercessionem Deus aliquod mirandum facit, ut ejus sanctitatem hominibus manifestet, ut bene prosequitur Estius. Abulensis videtur admittere in dæmone facultatem patrandi miracula, quæ superant vim naturæ corporeæ: ait tamen signa facta a Deo multipliciter differe a signis factis a dæmone, et signanter ex fine, ad quem diriguntur. De hoc agemus *capite sequenti.* Interim adnotare fas sit, quod, si miracula quæcumque respiciunt divinam laudem, et gloriam, ea dici poterunt a bonis Angelis fieri, si Deus eorum opera utatur, cum ipsi laudem, et gloriam Dei semper intendant: non tamen a malis angelis, etiamsi Deus his pariter utatur, aut permittat,

ut naturali facultate peragant, quæ vires naturæ visibilis superant, ut plerumque accidit in punitione impiorum : angeli quippe mali semper divinæ gloriæ invident, eique reluctantes inserviunt.

14. Hanc quæstionem magnis animorum motibus pertractarunt heterodoxi. Samuel Clarkius admittit, nonnulla omnem dæmonis potestatem excedere, ut creatio ex nihilo, et similia : fatetur tamen, quædam miracula ab eo fieri posse, cum sit natura homine potentior. Jacobus Serces id prorsus negavit. Quod omnibus non placuit. Cudworthus mediam secutus sententiam relinquit dæmoni potestatem faciendi opera, quæ summam hominum admirationem excitant, speciemque miraculorum præ se ferunt; sed negat, cum hac potestate uti posse ad consilia divina evertenda, et veram religionem oppugnandam. Hanc sententiam pluribus roborat Moshemius. In hoc itaque ferme conveniunt heterodoxi, dæmonem posse operari miracula inferioris notæ : hac tamen potestate uti non posse, nisi ad libitum Dei. Sed non perpendunt, an dæmon ea facultate, permittente Deo, utens vere dici possit effector miraculi : quod omnino negamus.

De infidelibus, et hæreticis.

15. Hæc de malis angelis, innuisse sufficiat : licet ultro cum S. Augustino fateamur (*lib.* 3, *de Trinit. c.* 9, *n.* 18, *col.* 802, *tom.* 8), impossibile esse scire, quid ipsi possint per naturam, quidve per Dei interdictum nequeant. Quod vero attinet ad infideles, et hæreticos, Malvenda, Theophilus Raynaudus, et alii contendunt, omnia miracula, quæ ab hæreticis, et infidelibus patrata referuntur, fuisse dæmonum ludibria. Et card. de Lauræa pluribus probat, eos non habere gratiam miraculorum. At Estius admittit, Deum paganis, hæreticis, et schismaticis, tamquam instrumentis, uti posse in patrandis miraculis, ut per hæc aliqua veritas ad fidem, vel mores pertinens approbetur. Huc revocari possunt, quæ de oraculis Sibyllarum alibi diximus (*lib.* 3). Item ea, quæ leguntur *Marc.* 9, *et Luc.* 9, ubi Joannes Christo dixit : *Vidimus quemdam in nomine tuo ejicientem dæmonia, qui non sequitur nos, et prohibuimus eum. Jesus autem ait : Nolite prohibere eum; nemo est enim, qui faciat virtutem in nomine meo, et possit cito loqui male de me.* Ubi Glossa docet, tunc Dominum voluisse, ut alii, etiam non discipuli, miracula facerent, ut nomen Jesu exaltaretur. His consentit Castaldus.

16. 17. Oppones tamen, mulierculam apud Tertullianum, Minutium Felicem, et alios plures traxisse navim, qua simulacrum matris Phrygiæ vehebatur, cum moveri nullis viribus posset. Item Tucciam virginem vestalem apud eosdem aquam cribro hausisse : quæ ab utraque facta sunt ad contestandam pudicitiam. S. Thomas respondet (*de potentia, seu mirac. q.* 6, *art.* 5), hæc a Deo fieri potuisse per bonos Angelos in commendationem castitatis; vel etiam contigisse dæmonum virtute. Idem insinuat Coquæus. Quamcumque ex his sententiis sequamur, nil est validum, quod supradictis officiat, posse videlicet paganos a Deo assumi tamquam instrumenta in patratione miraculorum : nec vera miracula a dæmone propria virtute fieri posse. Patet id, si primam sequamur, nempe ab Angelo bono ea processisse in commendationem castitatis. Constat quoque, si sequamur secundam, ea scilicet a dæmone virtute naturali facta fuisse : licet enim vires naturæ corporeæ excesserint, vera tamen miracula non fuerunt, circumstantiis, et signanter fine, deficientibus, quæ verum a falso miraculo secernunt, ut notavit S. Augustinus (*lib.* 10 *de civit. Dei, c.* 16, *n.* 2, *col.* 253, *tom.* 7). Huc spectat doctrina Michaelis Medinæ, qui prodigia, quæ apud gentiles contigerunt, in Deum uti eorum auctorem refert, tamquam ad veram religionem patefaciendam conducentia. Similia docet Melchior Corneus.

18. At alia plura, inquies, per ethnicos, et hæreticos miracula edita sunt, quibus difficulter recensitæ responsiones aptari poterunt. Philostratus enim tot miracula ab Apollonio Thianeo edita celebravit, ut Hierocles Ægypti præfectus hunc Christo comparaverit. Vespasianus imperator apud Tacitum, et Suetonium cæco visum restituit, alterum manu ægrum, præmonente Serapide, sanavit. Similia ab aliis gentilibus, et hæreticis gesta scriptis mandata sunt. Verum Philostrati libros a capite ad calcem mendaciis, et fabulis scatere demonstrant Eusebius (*lib. advers. Hieroclem*), Baronius (*tom.* 1 *annal. ad ann.* 78), Scaliger, et Huetius, quorum solidæ rationes legi possunt apud Graveson. Quod attinet ad Vespasianum, Silvius notat, verosimile admodum esse, dæmonem hos morbos intulisse, et lædere cessasse, cum Vespasianus curationem susceperit; hæc, siquidem astutia dæmoni familiaris est, teste Tertulliano. Huetius autem demonstrat, morbos fuisse ab Ægyptiis, inter quos res gesta fuit, confictos, ut adulationem explerent. Alia plura de hujus, aliorumque miraculorum Hadriani imperatoris, et gentilium falsitate legi possunt apud cardinales Baronium (*ad an.* 71 *n.* 6), et Bellarminum (*lib.* 4 *de notis Ecclesiæ c.* 14) in quo consentiunt Heumannus, Joannes Clericus, et Serces, homines licet a nostra communione alieni. Solemne quoque fuit hæresiarchis gloriari de potestate patrandi miracula, sed infelici prorsus eventu, teste Binghamo, licet heterodoxo. Cyrola Arianorum episcopus apud Gregorium Turonensem (*lib.* 2 *histor. Francor. c.* 3) cum in confirmationem suæ religionis hominem simulantem cæcitatem illuminare vellet, revera excæcavit. Et Polychronius in sexta synodo (*act.* 15) tentans ob eumdem finem suscitare mortuum, nil profecit. Similia de Luthero referunt Staphylus, et Coclæus, de Calvino Bolsecus, et de quodam ejus ministro Alanus Copus, quarum narrationum veritatem ab hæreticorum fraudibus vindicat card. Gottus. Calvinistæ apud Mornæum jactant novum pro-

digiosum sidus in approbationem extraordinariæ eorum vocationis apparuisse, sed jactantiam retundunt Hadrianus, et Petrus de Walenburch ostendentes, nec sidus fuisse prodigiosum, nec quidquam ipsis suffragari, cum quinquagintaquinque annis post Lutheri defectionem apparuerit. Curiosum est, quod de Mahumete refert Boulainvilliers: poscentibus nempe ab eo Arabibus miracula in testimonium suæ sectæ, respondit, hæc sibi non esse necessaria, cum solum proponeret, quod natura docet.

De Antichristo.

19. Plura de hujus characteribus, adventu, origine, nativitate, imperio, bellis, et morte scribunt Malvenda, Calmet, Suarez, et Philippus Meda episcopus Conversanus. Quod autem spectat ad Antichristi mirabilia, hæc talia erunt, *ut in errorem inducantur* (*si fieri potest*) *etiam electi*, ut dicitur *Matth.* 24. S. Joannes *in Apocalypsi* tria refert illius prodigia: ignem de cœlo deducet in terram: dabit spiritum imagini bestiæ, ut loquatur, quippe oracula instituet: eamque interfectam vitæ restituet. Sanctus Hippolytus addit, quod mundabit leprosos, fugabit dæmones, suscitabit mortuos, et similia, quæ solis conjecturis innituntur. Apostolus 2 *ad Thess.* 2 ait, illius adventum esse *in signis, et prodigiis mendacibus.* Et S. Augustinus (*lib.* 20 *de civ. Dei, c.* 19, *n.* 4, *col.* 598, *to.* 7) quærit, quomodo hæc *signa* dicantur *mendacia;* sed quæstionem non resolvit. Estius vero putat, dicta esse *mendacia*, non in genere rerum, sed signorum, id est miraculorum, quæ in confirmationem erroris fieri nequeunt. Malvenda affirmat, quod Antichristus, *quæcumque naturæ totum ordinem superant, revera patrare nequibit. Quod si videbitur operari, erunt meræ præstigiæ.* Similia docent Suarez, card. Gottus, et Theophilus Raynaudus. Calmet vero putat, illum patraturum vera miracula, sed nequissimo fine. At S. Thomas docet (*q.* 6 *de potent. art.* 5 *ad ultim.*) quod *operabitur multa ad eorum seductionem, qui hoc metuerunt non acquiescendo veritati. Operabitur quædam præstigiose.... quædam per veram corporum immutationem...... non tamen vera miracula..... Quæ etiam mendacia dicuntur quantum ad intentionem facientis, quia per hujusmodi mirabilia inducit hominem ad credendum mendaciis.* Et Suarez ostendit, quod licet Deus hæc permittat, id non erit contra ordinem divinæ Providentiæ.

De malis hominibus, seu peccatoribus.

20. Per malos homines, et peccatores vera miracula fieri possunt, ut innuit Christus *Matth.* 7: *Multi dicent... Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus?.... Numquam novi vos.* Et S. Augustinus ait (*lib.* 2 *de serm. Domini in monte c.* 25, n. 84, *col.* 235, *tom.* 3, *part.* 2) Dominum per hæc monuisse, *ne talibus decipiamur, arbitrantes, ibi esse invisibilem sapientiam, ubi miraculum visibile viderimus... Non ergo cognoscet, nisi eum, qui operatur æquitatem.* Ad hoc facit etiam illud Apostoli 1 *ad Cor.* 13: *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, caritatem autem non habuero, nihil sum.* Quæ verba ostendunt, nil repugnare quominus aliquis caritatem non habeat, et montes transferat, ut notat Estius. Et B. Petrus Damiani (*opusc.* 6, *c.* 18, *to.* 2 *oper.*) præter alia testatur, quosdam nullius meriti apud Deum miraculis claruisse. Plura legi possunt apud Gonzalez, Majolum, Theophilum Raynaud., Contelorum, et Roccam. Gratia enim miraculorum est gratis data, quæ indignis interdum confertur ob fidei ædificationem, et aliorum salutem, ut monet Suarez.

21. Ad aliud quoddam genus referendum est, quod subnectimus, privilegium videlicet regum Galliæ sanandi strumas: illud quippe non hæreditario jure, aut virtute innata obtinent, sed gratia ipsis gratis data, vel cum Clodoveus Christo nomen dedit, vel cum S. Marculphus ipsam omnibus Galliæ regibus a Deo impetravit, de qua re disserunt Gaspar a Rejes, et Thiers. Guibertus testatur, Ludovicum Crassum Galliarum regem hoc prodigio claruisse, Philippum vero ejusdem patrem hanc gloriam, quibusdam incidentibus culpis, amisisse. Tum addit, se nescire, an alii reges et signanter Anglicus, eo privilegio gaudeant. At Willelmus Malmesburiensis narrat, S. Eduardum Angliæ regem scrophas per miraculum curasse, eodemque intercessore hanc facultatem in suos posteros esse derivatam, quod etiam fatetur Joannes Bromton.

CAPUT IV.

De fine miraculorum, et de differentiis inter vera, et falsa miracula.

1. Finis generalis primarius miraculorum est gloria Dei, cum hic sit finis omnium operum ejus: quapropter *Proverb.* 16 legitur: *Universa propter semetipsum operatus est Dominus;* et Christus loquens de Lazaro infirmo a se resuscitando, ait (*Joan.* 11, 4): *Infirmitas hæc non est ad mortem, sed pro gloria Dei, ut glorificetur Filius Dei per eam.* Inter fines secundarios, qui tamen ad primarium ordinantur, recensentur ostensio veritatis doctrinæ fidei, et morum; necnon attestatio veræ sanctitatis alicujus. Cum Moyses a Deo missus ad populum, et ad Pharaonem in Ægypto dixisset (*Exod.* 4): *Non credent mihi:* Deus ostendit ei omnia signa, quæ facturus erat coram populo, et Pharaone. Cum Elias, et sacerdotes Baal de vero Deo contenderent, pactum inierunt, ut qui ex duobus diis ignem e cœlo mitteret, et sacrificium consumeret, ille pro vero Deo haberetur. Sacerdotes Baal sæpius, sed frustra deum suum invocarunt; invocante autem Elia Deum Abraham, etc. *cecidit ignis Domini, et devoravit*

holocaustum, etc. 3 *Reg.* 18. Et de Christo *Joan.* 6 dicitur : *Sequebatur eum multitudo magna, quia videbant signa quæ faciebat.* Hæc pertinent ad ostensionem veritatis doctrinæ fidei, et morum. Quod vero ad attestationem sanctitatis spectat, licet gratia miraculorum, utpote gratis data, peccatoribus etiam, dum vivunt a Deo concedi possit, ut supra indicavimus; certum tamen est, eam in commendationem sanctitatis alicujus dari consuevisse, ut alibi quoque significavimus. Profecto cum Ochozias Eliam, a quo correctus fuerat, persequeretur, et milites ad eum capiendum misisset, ignis de cœlo descendit, et voravit eos : et *Num.* 12 cum Aaron, et Maria soror contra Moysen locuti essent, Deus Mariam lepra percussit. Utque addantur exempla miraculorum quæ ad declarandam sanctitatem servorum Dei post obitum edita sunt, defunctus 4 *Reg.* 13 projectus in sepulchrum Elisei revixit, cum ejusdem ossa tetigisset. Inter fines secundarios numerantur præterea beneficia spiritualia, et corporalia, necnon ultio divina. Quorum omnium nonnulla communia sunt toti generi hominum, quædam unum populum, et gentem respiciunt, aliqua unam familiam, alia unam dumtaxat personam.

2. 3. Quærunt theologi, an Deus sub alia providentia posset concurrere cum aliquo ad vera miracula, quibus hic uti vellet ad confirmandum falsum. De hac re plura disserunt Durandus, Albertinus, et Ripalda. Jam vero nonnulli existimant, id non repugnare, exemplo ducto a concursu, quem Deus potest offerre causæ secundæ, licet prævideat hanc male usuram concursu. Suarez, et card. de Lugo id ad summum admittunt, si aliunde constare posset, miraculum, prout a Deo procedit, non fieri ad confirmandum falsum, sed ad finem bonum. Quidquid de his sit, certum est, vera miracula in præsenti providentia nec fieri a Deo, nec de potentia ordinaria fieri posse pro confirmatione falsæ doctrinæ, aut non veræ sanctitatis. Et hæc est D. Thomæ doctrina (2, 2, *q.* 178, *art.* 2 *in corp.*), cui adhæret Porrecta, Viguer, Estius, et Silvius. Cum enim verum miraculum non possit fieri, nisi per virtutem Dei, et Deus nequeat esse testis falsitatis, manifestum est, miraculum non posse fieri in attestationem falsitatis, adeoque impossibile esse, rem illam non esse veram, in cujus veritatis attestationem fit verum miraculum. Et quamvis S. Joannes Chrysostomus (*hom.* 5 *contra Judæos*) dicat, non esse credendum falsis doctoribus, etiamsi mortuos excitarent, quoniam, inquit, Deus tentans te permisit, ut illi hoc possint; et urgeat illud Apostoli *ad Galat.* 1 : *Licet Angelus de cœlo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus, anathema sit;* ambo tamen loquuntur sub conditione impossibili, qua posita, negant, Angelo, vel miraculis esse credendum, cum tunc neutrum veritatem intenderet; et proinde, sepositis miraculis, in eo eventu impossibili confirmatio veritatis catholicæ repetenda esset ex doctrina Prophetarum, et Apostolorum, et ex perpetua Ecclesiæ traditione, quam sæpe urget Apostolus, veluti insinuat Estius, S. Pacianus, et Cornelius a Lapide.

4. Suffragantur divina eloquia. Deus enim *Exod.* 4 facultatem dedit Moysi faciendi miracula, *ut credant,* inquit, *quod apparuerit tibi Dominus.* Et Christus *Matth.* 11 discipulis Joannis ipsum interrogantibus, an esset verus Messias, miracula dumtaxat protulit in comprobationem suæ missionis : *Renunciate Joanni, quæ audistis, et vidistis : Cæci vident, etc.* Alias quoque miraculis usus est tamquam signis veræ fidei, et doctrinæ; eademque inter signa sui apostolatus recenset S. Paulus (2 *Cor.* 12, *v.* 12).

5. Theologi utuntur exemplo principis, qui, si alicui sigillum suum traderet in aliqua circumstantia, in qua prævideret ejus abusum, particeps esset abusus : hinc inferunt, Deum, utpote veracem, non posse operari miracula in eo statu, in quo usurpari possent ad confirmandam falsam doctrinam, vel falsam sanctitatem : alias esset testis falsitatis, quod est impossibile, quoniam Deus verax est, et nec fallere, nec falli potest. Ita sentiunt cardinales de Lugo, et Gottus, et ante hos idem docuerunt Suarez, et cardinales Baronius, et Bellarminus.

6. Martinus del Rio distinguit duas illationes : prima est : *Fecit miraculum, ergo fides est vera*, altera : *Fecit miraculum verum in confirmationem fidei, quam profitebatur ipse : ergo hæc fides ipsius erat vera.* Tum docet primam posse esse falsam, quia per infidelem Deus potest operari miraculum : posteriorem esse veram, quia non potest Deus operari miraculum in confirmationem falsæ fidei. Subscribunt Petrasancta, et card. Gottus. Quod autem ex Estio supra diximus, posse Deum per hæreticos, et schismaticos operari miraculum in contestationem alicujus catholicæ veritatis, confirmari potest ex iis, quæ refert Socrates (*lib.* 7, *cap.* 17), Judæum scilicet veteratorem ab Arianis, et Macedonianis nulliter utpote sine assertione sanctissimæ Trinitatis, baptizatum, accessisse ad Paulum Novatianum episcopum, ut ab hoc baptizaretur; aquam vero, non semel immissam, divina virtute evanuisse. Porro card. Baronius (*ad ann.* 419, *num.* 190) vult miraculum non Paulo, sed sacramento esse tribuendum, adeoque cessisse in confirmationem catholicæ veritatis. Cum enim Judæus etiam ab Attico Novationo valide, utpote sanctissimæ Trinitatis assertore, baptizatus esset, aqua postea evanuit, ne cum injuria sacramenti baptismus iteraretur.

7. Nunc de differentiis inter vera, et falsa miracula aliquid innuendum est. Glossa *in cap. unic. de reliq. et vener. SS. in* 6, Ostiensis, Fagnanus, Contelorius, auditores rotæ in relatione SS. Andreæ Corsini, et Franciscæ Romanæ, aliique canonistæ hæc quatuor in miraculis exigunt : scilicet, ut a Deo, non ex arte procedant; ut sint præter ordinem totius naturæ creatæ; ut non fiant vi verborum, ut transubstantiatio in Eucharistia, sed intercessione alicujus sancti; demum, ut fiant ad confirmandam fidem catholicam, vel alicujus sanctitatem.

8. 9. At quidquid sit de hac doctrina, an in omnibus admitti possit, cum Eucharistia sit memoriale omnium miraculorum, et miraculo plena esse debuerit, ne esset inferior, sed superior Manna, quæ fuit memoriale mirabilium, quæ in deserto Hebræis contigerunt, ut scribit card. Bellarminus, item an ex recensitis qualitatibus colligi possit differentia inter vera, et falsa miracula; ad theologos recurrendum est, ut hæc ipsa differentia tuto statuatur. Ponderant ipsi in miraculis Christi primo speciem operum, quæ omnem virtutis creatæ potestatem excedebant; ut asseruit cæcus natus, et illuminatus *Joan.* 9. Secundo, modum operandi, cum solo tactu miracula patraret; idcirco *Luc.* 6 dicitur: *Virtus de illo exibat, et sanabat omnes.* Tertio doctrinam, qua Christus se Deum dicebat, et virtutem divinam miraculis comprobabat, quod Christo singulare fuit; licet enim Apostoli, aliique sancti habuerint potestatem faciendi miracula similia, et majora iis, quæ fecit Christus, ut idem monuit *Joan.* 14, miracula tamen fecerunt, ut se ostenderent servos Christi, sine quo nihil agere poterant, et in cujus nomine miracula patrabant ad Dei gloriam promovendam, ut explicat S. Augustinus (*in exposit. Psal.* 130, *num.* 6, *col.* 1464, *tom.* 4). Addunt, res, quæ agebantur, fuisse naturaliter evidenter veras, ac diu perseverasse: eademque opera multa, et frequentia fuisse, ac rectitudinem, et honestatem morum, veri Dei cognitionem, et dæmonis expugnationem pro fine habuisse. Legi possunt Suarez, et Huetius. Graveson ulterius considerat, Moysen, et Christum miracula palam edidisse, et Judæos ultro confessos fuisse, Christum patrasse miracula, licet per invidiam ad magicas artes referrent, ea tamen narrari ab Apostolis, et Evangelistis, quorum fidem, et sinceritatem commendant vitæ probitas, simplex oratio, et mors pro Christi doctrina constanter obita. Quin etiam Judæos ipsos facto testimonium veritati perhibuisse; nam Evangelistas fraudis nunquam insimularunt, et multi ex iis, qui prodigia viderunt, christianam religionem susceperunt, ut colligitur ex Eusebio (*lib.* 3 *histor. eccl. c.* 31).

10. etc. S. Augustinus discrimen inter magorum, et sanctorum miracula esse ait (*in lib.* 83, *quæstion. q.* 80, *num.* 4, *col.* 71, *tom.* 6) diversum finem, et diversum jus: *Illi enim faciunt quærentes gloriam suam, isti quærentes gloriam Dei; illi quædam potestatibus concesse, etc. isti publica administratione jussu Dei.* Et S. Thom. (*in* 2 *lib. sent. dist.* 7, *q.* 3, *art.* 1) idem discrimen constituit in *efficacia, duratione, utilitate, modo, ac fine.* Miracula quippe sanctorum divina virtute fiunt, et naturæ activitatem superant, qua dæmones revera facere non possunt, nisi præstigiis quibusdam quæ diu durare nequeunt. Bonorum miracula utilitatem afferunt. Magnorum signa sunt noxia. Prima fiunt invocato pie, et reverenter Dei nomine, fideique catholicæ ædificationem, ac bonorum morum propagationem respiciunt; secunda deliramentis, et incantationibus patrantur, ac fidei, et honestati obsunt, ut prosequitur Rocca. Concordant ea, quæ fuse tradit auctor *tractatus de canoniz. SS. ad cardinalem montis Regalis*, additque vera miracula a falsis differre etiam victoria, quocirca alibi diximus, Simonem magum per aera volantem, orante S. Petro, cecidisse. Justus Lipsius eamdem differentiam repetit a magnitudine, fine, et fide. Grandia enim sunt, quæ fiunt in veris miraculis: ad verum Deum ducunt, ac talia sunt, ut omnem fidem mereantur. In falsis lusorium duntaxat aliquid, et leve reperitur; nocendi finem habent, ac falsitatem produnt, ideoque indigna prorsus sunt quacunque fide. Estius vero docet, falsa miracula vel solam admirationem, et curiositatem excitare, vel nocere hominibus, aut si prodesse videantur, solum dæmones a nocumento desistere, vel si corporale beneficium afferant, id causis naturalibus esse tribuendum. Et juxta Calmet verum prodigium juxta insitam nobis ideam consuetas naturæ regulas transcendit, fictum specie tantummodo naturæ leges superat; idemque concludit, inter varia, et opposita prodigia confugiendum esse ad Ecclesiæ auctoritatem, itaque late tradit Arauxo. Paschalis autem hos vero miraculo characteres assignat; scilicet, ut excedat agentis naturalis vires notas, et ignotas; ut dirigat ad Deum, et Jesum; ut veram doctrinam, pietatem, et Ecclesiam non labefactet: characteres vero ab efficacia, duratione, utilitate, modo, et fine desumptos fuse prosequuntur Bidermannus, Emmanuel Sanz, et Swerts. Practici addunt, falsa procul dubio esse miracula, si aliqua videantur, vel per dæmonis invocationem, vel per pactum cum eo initum, aut per modum superstitiosum, vel per sacramentorum, aut sacramentalium abusum, ut late exponit card. de Lauræa. Origenes respondens calumniis Celsi, qui improborum præstigia miraculis Christi, et Moysis opposuerat, sæpe dictum discrimen ad quatuor capita reducit, videlicet ad sanctitatem vitæ ejus, qui miracula patravit; ad eorumdem durationem; ad fidem iis præstitam ab integris nationibus; demum ad finem, quem miracula respiciunt, correctionem scilicet morum, virtutem adipiscendam, et sanctitatem servandam; tum ostendit hæc in veris, non in falsis miraculis elucescere.

13. Reliquum est, ut aliqua subjiciantur, quæ ad praxim pertinent; utque id recto ordine fiat, prænoscere opus est, ex variis capitibus dubium de miraculorum falsitate oriri posse. Porro ex testibus, qui miraculum referunt, quibus fides præstari nequeat; vel quia suspicio sit simulationis, et mendacii, ut in casu exposito a Natali Alexandro (*in hist. eccles. sæc.* 9, *cap.* 3, *art.* 13) referente, quosdam nequam homunculos, et mulierculas, vulgata novarum reliquiarum fama ad basilicam S. Benigni morbos, et subitaneas sanationes finxisse; vel quia non ita inter se conveniunt, ut plenam fidem facere possint. Secundo ex facti natura, an scilicet, quamquam verum sit, excedat vires naturæ quoad factum, vel

quoad modum. Tertio ex hoc, quod, utcunque constent factum, et excessus, tamen suspicari liceat, an res ad dæmonum præstigias referenda sit. De primo, et secundo capite sæpe disputatur in congregatione rituum, dum agitur de causis servorum Dei : et quod attinet ad primum, repetenda sunt, quæ de testibus diximus lib. 2 et 3. Ad secundum spectant ea, quæ in hujus libri decursu dicemus, inquirentes, quænam sint, quæ facultatem naturæ excedunt, in qua profecto inquisitione non est necesse, ut omnes naturæ leges perspectas habeamus, veluti quidam male feriati autumant, sed sufficit exploratum esse, omnia corpora ejusdem naturæ secundum easdem causas ordinatim eosdem effectus produci : miraculum autem esse, dum corpus alia, ac reliqua ejusdem naturæ corpora, lege movetur; et causa in iisdem circumstantiis alium, ac solet, effectum producit; ut admittit etiam femina quædam anonima, licet heterodoxa, in quodam opere, *de veritate christianæ religionis*. Tertium nil habet commune cum congregatione rituum; cum non inquiratur super miraculis, nisi virtutes heroicæ præluceant. Ultimum discutietur in sexto capite hujus libri. In secunda editione Logicæ, seu artis cogitandi innuitur, nonnullos putare, se omnibus miraculis, quæ referuntur, fidem præstare debere, cum omnium eadem sit ratio. Alios paratos esse ad dubitandum de omnibus, quandoquidem nonnulla repertă sunt falsa. Utrumque extremum auctor refellit; tum nonnullas subitaneas sanationes ex S. Augustino (*in lib. de civit. Dei*) refert, facultatem naturæ in substantia, vel modo excedentes, tantique doctoris auctoritate perpensa concludit, impudentis insaniæ esse de veritate miraculi dubitare, si ex narratione desumatur, factum excedere vires naturæ, et narratio testibus fide dignis innitatur.

CAPUT V.

De miraculorum necessitate in causis beatificationis, et canonizationis.

1. 2. Solas pro sanctitate virtutes exposcere videtur S. Joannes Chrysostomus : (*in inscrip. auctor. pag.* 64, *op. tom.* 5). *Actio quidem bona*, inquit,... *introducit in cœlum. Miraculum autem, et signum absque conversatione adducere ad vestibula illa non possint* : quod latius prosequitur Anastasius Nicænus episcopus. (*de quæst. in sac. Script. q.* 23, *tom.* 1, *Bibl. PP.*). Et Ulricus Constantiensis episcopus Callisto II summo pontifici miracula requirenti pro canonizatione S. Conradi ejusdem ecclesiæ episcopi respondit (*apud Pistorium scriptor. rer. Germ. tom.* 3, *pag.* 638) : *Operam dedi... hujus viri dignissimam Dei conversationem potius, quam miracula, quæ nonnunquam reprobis cum sanctis communia sunt, colligere.* Similia Alexandro II miracula quærenti ad statuendam S. Rodulphi Eugubini episcopi sanctitatem innuit B. Petrus Damiani (*ep.* 19, *ad Alexandr. pap. II op. tom.* 1), qui cum alias nulla in vita S. Dominici Loricati miracula retulisset, id mirum non esse ait, cum nec legatur, ullum a B. V. Maria, nec a S. Joanne Baptista factum fuisse. His suffragantur, quæ de Malcolino adolescente adhuc Scotorum rege scribit Gulielmus Neubrigensis (*lib.* 1, *cap* 25), quæve docuerunt S. Fulgentius episcopus Ruspensis apud Bolland. (*ad* 1 *diem Januar. tom.* 1, *p.* 47), *in memoriali Sanctorum* (*lib.* 1, *pag.* 27, *tom.* 15, *Bibl. PP.*). Huc quoque facit responsum Alexandri III in *cap. Audivimus, de reliq. et vener. SS.* ubi prohibetur cultus publicus absque Sedis Apostolicæ auctoritate erga defunctum, *etiamsi per eum miracula fierent.* Ex his colligi posse videtur inutilitas miraculorum in causis beatificationis, et canonizationis. Et Baillet quidem totam fere vim in virtutibus constituendam esse contendit.

3. Alii contra præcipuum, ac fere unicum monumentum constituunt in miraculis. Joannes enim Saresberiencis nihil commotus in Alexandrum III, quod canonizationem S. Thomæ Cantuariensis nimium, licet rationabiliter, differt, ait : *Ubi Deus auctor est, frustra superior desideratur auctoritas :* scilicet *putavit*, ut interpretatur Baronius (*ad ann.* 1173, *num.* 4), *canonizationem, quam Deus tot miraculis divinitus factam ostenderit, humana non indigere auctoritate.*

4. Verum tum virtutes, aut martyrium, tum miracula in hujusmodi causis necessaria sunt, ut sæpe diximus. Honorius enim III *in cap Venerabili de test. et attest.* virtutes, et miracula exigit. Et Gregorius IX in bull. canonizat. S. Antonii Patavini, ait, pro sanctitate in Ecclesia triumphante sufficere perseverantiam usque in finem; pro Ecclesia militante virtutes, et signa requiri. Huc revocari possunt, quæ lib. 3 dicta sunt de necessitate miraculorum etiam in causis martyrum. Et hanc quidem necessitatem in omnibus causis satis, superque adstruit inconcussa Sedis Apostolicæ praxis, quam late exornant Contelorius, Baldellus, Mabillonius, et rotæ auditores in relat. caus. SS. Franciscæ Romanæ, Ignatii, Francisci Xaverii, et aliorum.

5. Neque obstant superius dicta. Ea enim, quæ pro exclusione miraculorum adducta sunt, si bene perpendantur, locum sibi vindicant quoad Ecclesiam triumphantem, pro qua sola sufficit perseverantia, *finalis*, ut paulo ante significavimus, et insinuatur *in historia miraculorum. S. Petri archiep Tarantasien.* (*apud. Bolland. ad diem* 8 *Maji, c.* 2, *num.* 29, *pag.* 344), post ejus obitum collecta, et oblata summis pontificibus Alexandro III et Lucio III apud Bollandianos, non autem quoad Ecclesiam militantem; aut excludunt miracula vitæ dumtaxat, non vero, quæ post sanctorum obitum eorundem meritis, et intercessione a Deo fiunt. Quod ut clarius percipiatur, resumenda sunt, quæ de gratia gratis data miraculorum diximus *lib.* 3, *cap.* 44, eam scilicet communem esse peccatoribus viventibus, neque

ex miraculis in vita patratis certum deduci sanctitatis argumentum. Item quæ dicta sunt *lib.* 1, *cap.* 33, miracula nempe post obitum patrata pro beatificatione, et canonizatione omnino requiri. Hæc enim sanctitatem defuncti demonstrant, et divinum testimonium præ se ferunt, ut præter auctores laudatos ostendunt Gravina, Ceparius, Philippus a S. Paulo, et Ricciullus. Ex miraculis itaque alicujus intercessione post obitum a Deo editis ad ejusdem sanctitatem patefaciendam, sanctitas ipsa comprobatur : nec quidquam obstat prædictum responsum Alexandri III (*in cap. Audivimus de reliq. et venerat. SS.*), loquitur enim de miraculis fallacibus, cum ibi agatur de homine in ebrietate occiso, quem nonnulli tamquam sanctum venerabantur, ut notat Castellinus. Pignatellus autem monuit, admiranda magorum opera aliquando appellari miracula, quod assimilentur veris, et uti talia vulgus falso existimet. Quod vero attinet ad eos, qui pondus canonizationum in solis miraculis constituunt, respondetur, Seresberiensem nimio fervore erga S. Thomæ canonizationem abreptum supradicta protulisse. Miracula quippe, etiam post obitum secuta, a Pontifice sunt approbanda, ut beatificationi, et canonizationi prosint, ut contra Seresberiensem notavit Baronius (*ad ann.* 1173, *c.* 4), et prosequitur Scacchus. Nec Pontifex super veris miraculis sententiam profert, nisi post approbatas virtutes. Qui vero dixerunt, eum posse ad canonizationem procedere ex sola miraculorum evidentia, ut Augustinus Triumphus, explicari debent, in hypothesi, in qua nil vitæ sancti adversetur, ut docet Rocca, quod idem est, ac post approbatas virtutes. Pater a Panormo olim congregationis rituum consultor refert, nonnullos asserere, posse canonizationem peragi, solis approbatis virtutibus. Cardinalis vero de Lauræa ex solis miraculis, sed hæc ad summum admitti possunt *speculative*, non *practice*, ut colligere est ex Suarez, Arauxo, Philippo a S. Paulo, cardin. Petra, et Pignatello.

6. Alibi notavimus, summos Pontifices, et signanter Gregorium IX in bull. canoniz. SS. Francisci Assisien. et Antonii Patavini, requirere pro canonizatione merita, et miracula, ita ut utraque sibi invicem fidem faciant; sed ne quis putet, virtutes ex miraculis approbari, et contra, et sic committi circulum vitiosum, advertendum est, in judicio canonizationis prius discuti virtutes, aut martyrium, postea miracula, quæ certius reddunt judicium de virtutibus, aut martyrio jam prolatum, ut prosequitur Gregorius, adeoque omnis vitatur circulus vitiosus, veluti explicat Amatus. Huc faciunt verba S. Marci *cap. ult. : Illi..., prædicaverunt, Domino..... sermonem confirmante sequentibus signis :* et illa Apostoli *ad Heb.* 2 : *Contestante Deo signis, et portentis.* Legi potest S. Gregorius (*lib.* 2, *homil.* 3, *super Ezech. num.* 23, *col.* 1340, *tom.* 1).

7. 8. Quæres, quomodo ostendi possit, miraculum a Deo pratratum fuisse ad patefaciendam alicujus sanctitatem. Ab invocatione potissimum id probandum erit. Potissimum, inquam; nam aliquando Deus, vel nemine petente, miracula operatur. At si Dei servus, vel beatus, aut sanctus rogetur, ut impetret miraculum, hoc tribuendum erit invocati intercessioni, et hæc ex invocatione constabit, ut advertit card. de Lauræa, cui adhæret Pignatellus. Quare cum sæculo Ecclesiæ quarto multa miracula in basilica S. Laurentii facta fuissent, et auctor quidam apud card. Baronium (*ad ann.* 384, *num.* 19), incertum esse dixisset sanctone Laurentio, an S. Damaso tribuenda essent, idem cardinalis S. Damaso, utpote invocato, adjudicat. Si plures invocentur, quorum unus canonizatus sit, alter non, miraculum secutum canonizati intercessioni, juxta Mattam, erit adscribendum. At si invocati omnes fuerint vel servi Dei, vel beati, aut sancti, incertum erit, cujus intercessioni adscribendum sit, ut idem prosequitur, nec juxta Matthæuccium beatificationi, aut canonizationi proderit. Revelationi opus esset, ut tuto sciri posset, cui ex invocatis esset tribuendum, ut cuidam surdo, et mutuo contigit; huic enim S. Hilarium invocanti idem sanctus apparuit, monuitque, ut ad S. Martinum confugeret, quo facto, sanitatem illico obtinuit, apud Bollandian. (*ad diem* 13 *Januar. num.* 11, *pag.* 797), et Natalem Alexandrum (*in histor. eccl. sæcul.* 9, *et* 10, *c.* 3, *art.* 13). Si ex circumstantiis desumeretur, invocantem ad unum magis respexisse, hujus, non aliorum intercessioni esset deferendum, ut prosequuntur card. de Lauræa, et Matthæuccius. Profecto cum ageretur de miraculis pro beatificatione tunc servi Dei Joannis Francisci Regis, Benedictus XIV, tunc fidei promotor opposuit, sanationem cujusdam monialis Moliensis ab inveterata paralysi, et hydrope tympanite non esse intercessioni servi Dei tribuendam : licet enim infirma servum Dei invocasset, verisimile admodum erat, opem sanctissimi Eucharistiæ sacramenti fuisse ab ea imploratam, cum sanitatem receperit momento, quo illud suscepit. Postulatores inter alia demonstrarunt, monialem reposuisse totam fiduciam in servi Dei intercessione, et ad hunc solum preces fudisse, Eucharistiam vero sumpsisse tamquam dispositionem, quæ ipsam Deo gratiorem, et aptiorem ad impetrandum redderet. Placuit sacræ congregationi responsum, ac miraculo habita fuit ratio pro servi Dei beatificatione. Similia contigerunt in beatificationibus SS. Andreæ Avellini, et Petri de Alcantara, juxta relationes auditorum rotæ.

9. 10. Cum in congregatione rituum ageretur de miraculis S. Pii V pro solemni ejusdem canonizatione, promotor fidei opposuit, nonnulla miracula non esse attendenda, utpote patrata per applicationem cerearum formarum, (*vulgus Agnus Dei*) quæ a S. Pio fuerant benedictæ, subdens, prodigiosos effectus, non hujus intercessioni, sed illarum virtuti esse adscribendos. Idem oppositum fuit occasione introductionis causæ ven. Innocentii XI, non esse scilicet comprobatam famam miraculorum, utpote

modo exposito patratorum. Hujus tamen causæ postulatores facili negotio animadversionem propulsarunt, allegantes probatam esse miraculorum famam, eamque cum fama virtutum sufficere ad causam introducendam: cui vero miracula tribuenda essent, hoc fore discutiendum, cum de iis approbandis quæstio institueretur. Sed cum hæc responsio non obtineret locum in causis S. Pii, in qua de approbandis miraculis agebatur, Benedictus XIV, tunc munere advocati fungens ad alia confugit argumenta.

11. 12. Ac primo quidem hic adnotare juvat, in consecrandis cereis Agnis adhiberi aquam benedictam, misceri balsamum, chrisma superinfundi, ac preces a summo Pontifice recitari, eos vero, qui Agnos devote deferunt, a variis periculis, et morbis liberari, veluti late exposuit Sixtus V *in litteris apostolicis in forma Brevis scriptis Paschali Ciconiæ Venetiarum duci*, ad quem sacras cereas formas a se benedictas de more mittebat. Hisque litteris luculentissimum de hujus Agni præstantia, et virtutibus testimonium Urbani papæ V versibus expressum inseruit, qui magni muneris loco tres Agnos Dei ad Græcorum imperatorem misit. Eosdem Agnos laudant, ac miros eorum effectus describunt Onuphrius Panvinius, Joseph Maria Suaresius episcopus Vasionensis, Augustinus Valerius cardinalis, et episcopus Veronensis, Theophilus Raynaudus, et Andreas Fusius in carmine, quod Urbani V nomine circumfertur, cujus meminit Sixtus V ut supra, quodque cultius reddit Guillelmus Estius.

13. 14. Porro in sacrificio missæ distinguitur opus operantis ab opere operato; quocirca, juxta doctrinam D. Thomæ (3 *part. quæst.* 82, *art.* 6), fructuosior est missa boni, quam mali sacerdotis. Hoc ipsum locum habet in cereis Agnis, cum plus virtutis illis inesse dicatur, si ab optimo, quam si a bono Pontifice benedicentur, uti de benedictis a S. Pio V ex Gabutio explicat Theophilus Raynaudus. Quamobrem admiranda illa quæ virtute Agnorum cereorum, quos S. Pius benedixerat, contigisse narrantur (cujusmodi est, quod refert card. Valerius supra laudatus, qui Athesim totam Veronam inundantem, immisso uno ex iis Agnis coercuit) non modo virtuti Agni, sed intercessionis ejusdem S. Pontificis communi calculo fideles adscripserunt, uti animadvertit Augustinus Oldoinus, et ante ipsum Gabutius.

15. His fundamentis innixus idem Benedictus tunc advocatus ostendit, miraculum controversum non cerei Agni virtuti, sed intercessioni S. Pii adscribendum esse. Jam enim approbatæ fuerant heroicæ virtutes; alia miracula ante beatificationem admissa; et in eo, de quo disputabatur, invocatio non deerat. Addidit, mira quædam, utilia, et gratias, non vera miracula inter virtutes cereorum Agnorum recenseri, cum tamen Christus *Joan.* 14 sanctis suis promiserit patrationem miraculorum, etiam majorum illis, quæ ipse patraverat, de qua re legi potest S. Augustinus (*tract.* 72 *in Joann. col.* 687, *tom.* 3, *part.* 2). Omnia hæc, et miraculum ipsum pro canonizatione admisit sacra congregatio, approbante Clemente XI licet sanatio subitanea contigisset, applicato mulieri ægrotanti cereo Agno, quem S. Pius benedixerat: et eo magis, quod exemplum præcesserat, cum in causa S. Cajetani admissum fuisset miraculum, quod contigit applicato cereo Agno, in quo reliquiæ ejusdem sancti contineri dicebantur. Cæterum cereos Agnos a S. Pio benedictos pluribus extollit Julius Poggianus in suis epistolis, quæ in bibliotheca Vaticana asservantur.

16. Occasione petitæ canonizationis septem beatorum fundatorum ordinis Servorum B. M. Virginis magna exarsit controversia, an miracula ad eorum omnium invocationem edita, ita omnium intercessioni essent tribuenda, ut in eorum gratiam omnes canonizarentur. Albertus Cavalchinus tunc fidei promotor, et nunc S. R. E. cardinalis opposuit, hanc in causis confessorum esse inauditam, periculosam, adeoque cavendam methodum. Confessorum, inquam, nam in causis martyrum exemplum præcesserat, id est in causa martyrum Gorcomiensium iisdem circumstantiis defunctorum, et hi quidem omnes, positis miraculis omnium simul invocationem consecutis, beatificati fuerunt, sed addidit, a causis martyrum non valere illationem ad causas confessorum. In primis enim sola mors, ejusque causa spectatur, quæ sicuti eadem fuit in omnibus, ita miracula omnium simul invocationem consecuta, omnibus adscribi, omniumque beatificationi, et canonizationi prodesse possunt. Quod non potest admitti in causis confessorum, in quibus tota vita perpenditur, et quorum dispar fuit vitæ exitus. Dixit esse periculosam, cum contigere possit, ut inter plures, qui simul invocantur, aliquis Deo acceptus non sit, et tamen miraculum Deus operetur ad ostendendam sanctitatem aliorum, qui ei accepti essent, adeoque ex concessione miraculi non infertur, omnes fuisse Deo acceptos.

17. His ingeniosissime respondit Joannes Ascevolinus consistorialis advocatus, probans, casum novum non esse: novus enim esset (ait ipse) si proposita in congregatione simili causa, similia miracula rejecta fuissent; secus, quando hæc septem confessorum causa prima est, quæ proponitur. Subdit, nullum in hoc esse discrimen inter causas martyrum, et causas confessorum: sicuti enim miracula ad communem plurium martyrum invocationem patrata ostendunt, horum omnium mortem fuisse Deo acceptam; ita patrata ad communem plurium confessorum invocationem patefaciunt, eos coram Deo sanctos esse; cum miracula certum præbeant sanctitatis indicium, et quæstio sit de pluribus æqualiter beatificatis. Alia multa legi possunt in ejus *scriptura typis impressa*: sed nullum adhuc prodiit a sacra congregatione responsum.

18. Benedicto XIV ad summum pontificatum assumpto, eadem causa quoad ejusmodi miracula

coram ipso proposita fuit in congregatione ordinaria rituum. Cardinales congregationis in varias abiere sententias. At Pontifex advertens, eorumdem beatorum virtutes non fuisse sufficienter discussas, nec posse agi de miraculis, nisi præcesserit approbatio virtutum, etiamsi sermo sit de æquipollenter beatificatis, decretum fuit, assentientibus omnibus, ut singulorum virtutes in gradu heroico referrentur: *et quatenus favorabilis edatur resolutio..., proponatur dubium super miraculis.*

19. Post hæc laudatus Pontifex nonnulla hic inserere voluit, tum ad explicanda ea, quæ *Num.* 7 dicta sunt, tum ut eorum possit haberi ratio, si dubium rursus proponatur. Primum est, in more positum esse, ut plurimorum simul nedum martyrum, sed etiam confessorum festa, officium, et missa celebrentur, ut constat ex martyrologio, et breviario Rom. adeoque laudabilem esse plurium, immo omnium simul sanctorum invocationem, ut eruitur ex institutione festi omnium sanctorum, quam *propter faciliorem orationum nostrarum impetrationem* factam fuisse, ait Durandus.

20. Secundum, si sermo sit de sanctis jam canonizatis, quorum plures simul invocentur, miraculum inde secutum omnibus invocatis, juxta cardinalem de Lauræa, tribuendum est, nisi circumstantiæ aliud exigant. Narrat Gocelinus monachus apud Bollandianos (*c.* 6, *n.* 40, *pag.* 423, *ad diem* 26 *Maji, to.* 6) quemdam claudum accessisse ad festum translationis reliquiarum S. Augustini primi archiepiscopi Cantuariensis, fusisque precibus prope sepulcrum, et altare S. Hadriani abbatis sanum surrexisse, idcirco controversia invaluit, utri miraculum esset adscribendum; at ipse utrique adjudicat. Idipsum statuit de alio miraculo visus a quodam equite recuperati invocato eodem S. Augustino, tactoque feretro, quo ossa S. Melliti vehebantur.

21. Tertium est, prædictam regulam suos habere fines. Si enim ex circumstantiis miraculum uni ex pluribus sanctis invocatis tribuendum videatur, uni profecto, non aliis erit adscribendum, ut ait card. de Lauræa supra laudatus. Et ipse quidem nonnulla affert harum circumstantiarum exempla, quibus alia addi possunt, ut si quis plures sanctos successive invocet, ultimo ex invocatis adjudicandum est, quod, primis invocatis, non obtinuit. Idcirco in historia S. Petri episcopi Tarantasiæ apud Bollandianos (*to.* 2, *Maji n.* 14, *pag.* 342) miraculum repentinæ sanationis eidem sancto tribuitur, non S. Thomæ Cantuariensi, ad quem æger antea frustra confugerat. Similia legere est in vita S. Roberti abbatis Casædei in Gallia, et in actis S. Erconwaldi episcopi Londinensis apud eosdem Bolland. (*ad diem* 30 *Apr. tom.* 3, n. 22, *p.* 785).

22. Quartum est, invocatis duobus, puta uno sancto canonizato, altero servo Dei nec beatificato, nec canonizato, miraculum non videtur utrique tribuendum, sicuti tribueretur, si ambo essent canonizati, nisi circumstantiæ innuerent servo Dei esse deferendum, juxta ea, quæ num. præcedenti diximus.

23. 24. Quintum tandem est, materiam ex prædictis dici posse aliquo modo explicatam, non tamen dubium de miraculis septem Fundatorum satis discussum, ac multo minus resolutum. Agitur de *æquipollenter* beatificatis, simul invocatis, nec ulla est circumstantia, quæ insinuet, ad unum potius, quam ad alios miraculum referendum esse: omnes sunt apud Deum intercessores; durum est nulli deferre: idcirco omnibus est adscribendum. Idque probat exemplum superius adductum plurium martyrum simul invocatorum. Nec quidquam probare videntur, qui dicunt, miracula in martyrum causis ob majorem dumtaxat securitatem, in causis vero confessorum ex necessitate requiri; cum ratio, ob quam miraculum omnibus martyribus adscribitur, stet in conjuncta omnium invocatione: et hæc etiam in confessoribus adesse dicitur. Nec quidquam obest asserere, pluribus beatis invocatis, tuto sciri non posse, quis eorum sit, cujus meritis Deus ad patrandum miraculum movetur: hoc enim neque certo sciri potest, quando plures simul sancti, vel unus dumtaxat sanctus, aut beatus invocatur, licet pie credendum sit, in utroque casu Deum ad invocatorum intercessionem patrasse miraculum. Incomprehensibilia sunt judicia ejus. Aliquando a nullo rogatus miracula facit. Interdum ob peccata eorum, pro quibus oratur, ne sanctos quidem ipsos vult exaudire, ut dicitur *Jerem.* 15, et *Ezechiel.* 14. Nonnunquam unius dumtaxat viri probi orationibus indulget; interdum duorum, vel trium servorum simul orantium preces exaudit, ut ex sacris Scripturis pariter desumitur.

25. Omnia hæc attendenda sunt, antequam consilium præstetur super dubio proposito in causa beatorum septem fundatorum ordinis B. M. Virginis. Et quatenus miracula omnibus attribuantur, inquirendum superest, an habita ratione prædictorum quoad canonizationem, opus sit, ut pro eadem impetranda numerus augeatur. In hac quippe causa virtutes approbandæ erunt probationibus subsidiariis. Cumque in similibus juxta præsentem praxim quatuor miracula pro canonizatione peragenda requirantur; et aliunde nullum in causis confessorum adsit exemplum miraculi, quod eorum pluribus simul invocatis adscriptum fuerit, quoad beatificationem, et canonizationem obtinendam; et, quod præcipuum est, piæ fraudes imposterum ex hac nova praxi timeri possint, idcirco examinandum erit, an hæc nova facilitas admittendi pro plurium confessorum canonizatione quatuor miracula ad conjunctam omnium invocationem patrata minui possit, aucto numero miraculorum.

26. 27. Quæres, an citra servi Dei, vel beati invocationem probari possit, aliqua miracula a Deo patrata esse ad ostendendam eorumdem sanctitatem, eademque attendenda sint in judicio beatificationis, et canonizationis? affirmando respondetur. Hujusmodi sunt incorruptio, et odor cadaverum servorum

Dei, si adsint requisita, alibi memoranda, quæ incorruptionem, et odorem miracula esse comprobent. His accensendum est illud, quod de S. Martino narrat Sulpitius Severus (*in ejus vita dialog. pag.* 100, *op. to.* 1) nempe super illius caput sacra facientis globum igneum apparuisse: et illud, quod refert S. Hieronymus (*in vita S. Pauli eremitæ, n.* 16, *col.* 12, *to.* 2) duos scilicet leones S. Paulo eremitæ defuncto adstitisse, ac S. Antonio abbate spectante, humum ad defuncti cadaver sepeliendum effodisse, post hæc manus, et pedes S. Antonii humiliter lingentes, eodem annuente, abiisse. Huc quoque spectant pœnæ illatæ iis, qui beatos viros contempserunt, vel injuria affecerunt, uti cum Dominus Mariam contra Moysen locutam lepra percussit (*Numer. c.* 12) et similia, quæ in sacris historiis leguntur. Porro omnia hæc, utique miracula, nemine invocante contigerunt: circumstantiæ tamen satis, superque innuunt, ea a Deo patrata fuisse ad ostendendam servorum suorum sanctitatem. Idem dicendum est de miraculis, quæ servi Dei, vel beati, aut sancti operantur ex potestate, quin ulla præcesserit oratio, ut late exponitur in vita S. Benedicti; et ut ostendit Philippus a S. Paulo: miracula enim ab ipsis aliquando patrantur ex potestate, interdum ex oratione.

28. Joannes le Clerc heterodoxus ad rationem miraculi exigit, ut non solum sit ultra cursum ordinarium naturæ, hujusque vires excedat, sed etiam, ut fuerit præcognitum ab eo, pro cujus commodo a Deo fit vel saltem ut contingat eo temporis momento, quo indiget miraculo. Quare quod Alexander Magnus cum suo exercitu feliciter prope montem transierit eo momento, quo mutatis ventis æstus marinus cessaverat, ac tutum iter reliquerat: quod ejus cadaver aliquot diebus incorruptum permanserit; neutrum tamen, quatenus vires naturæ excedat, miraculo adscribi posse, ait, cum neutrum Alexander præviderit, et alterum ei non profuerit. Subdit, vera prorsus fuisse Christi miracula, utpote non solum vires naturæ excedentia, sed etiam ab eodem prædicta, nec posse ejus resurrectionem naturæ viribus adscribi, cum pluries ab eo prænunciata fuisset.

29. Hic discursus continet bona mixta malis, et mala bonis. Bonum est, quod dicitur, miraculum esse debere ultra cursum, et supra vires naturæ: necnon resurrectionem Christi admirandam fuisse, cum fuerit prædicta. Item libenter admittimus, nec transitum Alexandri, nec incorruptionem cadaveris ejusdem miraculo adscribi posse, cum in primo nil supra vires naturæ contigerit, et simplex incorruptio ex alibi dicendis non sit miraculosa. Sed malum est, quod heterodoxus addit, hæc a miraculis idcirco excludenda esse, quia non fuerunt ab Alexandro prædicta, et alterum ei non profuit. Idem malum, quod innuit de Christi resurrectione, quam idcirco videtur miraculo adscribere, quod fuerit ab eodem prædicta. Ejusmodi quippe fuisset, licet nulla præcessisset prædictio, cum hæc miraculum dumtaxat reddat illustrius. Concludendum itaque est, pro miraculis habenda esse ea omnia, quæ superant vires naturæ, etiamsi non fuerint prædicta, et in judicio beatificationis, et canonizationis alicujus servi Dei, vel beati admittenda esse miracula sine ejus invocatione edita, dummodo ex circumstantiis deprehendatur, a Deo facta fuisse pro illius sanctitate manifestanda.

CAPUT VI.

De miraculorum numero, et qualitate in causis beatificationis, et canonizationis requisita.

1. De hoc miraculorum numero satis egimus in libris præcedentibus, et constat ex decreto edito a Benedicto XIV in causa ven. servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal, in quo *ad ejus beatificationem non ante deveniendum esse censuit, quam miracula omnino quatuor probentur ex testibus de visu, atque approbentur: Cum virtutes ex testibus de auditu fuerint probatæ.* Ideoque superfluum est quidquam de numero prædicto addere, nisi quod nonnulla hic advertenda sunt, quæ aliqua explicatione indigent.

2. 3. Narrat Ceparius, multa in præteritis canonizationibus discussa, et approbata a rotæ auditoribus fuisse miracula, ut colligere est ex canonizationibus SS. Didaci, Raymundi, Caroli Borromæi, Ignatii, et aliorum; necnon ex historiis SS. Francisci, et Dominici. Addit legendos esse de hac re SS. Basilium (*orat. in Manetem et Julittam martyr.*), Gregorium Nazianzenum (*orat. in S. Cyprianum.*), Chrysostomum (*in lib. contra gentiles de reliq. S. Babylæ martyr.*), aliosque patres, et historicos de sanctis disserentes. Philippus Maria vero a S. Paulo olim congregationis rituum consultor in ea est sententia, ut pro canonizatione privati hominis, qui propriæ perfectioni intentus fuerit, plura, et evidentiora miracula necessaria sint; pauciora autem, ac minus excellentia pro canonizatione eorum, qui a Deo ordinati fuissent ad publicum christianitatis bonum, ac opera arduissima, magnifica, et in summum Dei honorem, ac proximorum utilitatem executi fuissent, idcirco, ait, nullum in bulla canoniz. S. Bernardi fieri miraculorum mentionem, utpote quem operum magnitudo populis christianis satis commendabilem, et admirabilem redderet.

4. At quidquid sit, an omnia miracula, quæ a rotæ auditoribus approbata refert Ceparius, fuerint etiam admissa a congregatione rituum, et a summo Pontifice: hic quæritur, quot miracula necessario requirantur ad obtinendam beatificationem, et canonizationem: cumque ex alibi dictis hic numerus jam statutus sit, et innitatur praxi sacræ congregationis, pontificiisque decretis, his omnino adhærendum est, quin aliquid contra alibi dicta inferri possit ex Ceparii dictis. Nec admittenda videtur assertio Philippi Mariæ a S. Paulo. In omnibus enim causis æquale

proponitur dubium : *An constet de virtutibus heroicis, seu de martyrio, et causa martyrii; et an constet de miraculis;* hisque omnibus approbandis clarissimæ requiruntur probationes, et opus est, ut virtutes ad gradum heroicum pervenerint. Non igitur subsistit, in una causa plura, et evidentiora miracula exigi, in alia pauciora, ac minus evidentia. Quod additur, in bulla canoniz. S. Bernardi non referri miracula, nil suffragatur, cum aliud sit, miracula juxta illorum temporum morem ibi non fuisse exposita; aliud, non fuisse patrata, nec in judicio canonizationis perspecta. Enim vero vita S. Bernardi a Gaufrido scripta ingentibus miraculis referta est. Nonnulla describuntur in aliis monumentis. Porro inverisimile admodum est, eorum nullam habitam fuisse rationem in eo judicio, in quo etiam tunc virtutes, et miracula exquiri consueverant.

5. Quod vero ad qualitatem attinet miraculorum, jam alibi contra Castellinum, quem sequitur Pignatellus, dictum est, sufficere pro beatificatione, et canonizatione miracula tertii generis, quod etiam ostendit Philippus Maria a S. Paulo.

6. Major difficultas est, an in judicio beatificationis, et canonizationis admitti possint miracula, quæ excedunt tantum naturæ visibilis, et corporeæ virtutem, non vero virtutem naturalem naturæ invisibilis, et incorporeæ, puta Angeli, præsertim boni. Nam ex una parte in judicio tam gravi non videntur admittenda nisi miracula excedentia vires totius naturæ creatæ; aliunde vero difficulter dignosci potest, an miraculum, quod eidem judicio subjicitur, excedat vires naturales Angeli boni. *Boni*, inquam, nam quod attinet ad angelum malum, utcumque hic juxta D. Thomam (*q. 6. de mirac. seu de potentia art. 3 de corp.*) cardinalem de Lauræa, et Pignatellum plura virtute sua naturali facere possit; attamen ea, quæ alibi diximus de signis, quibus vera miracula a falsis discernuntur ; et de potestate dæmonis a Deo coercita, ac de immunitate ab errore in causis beatificationis, et canonizationis, satis a re præsenti quamcumque illius virtutem naturalem, et insidias excludunt. Præterquamquod si divinæ Providentiæ est non permittere, ut ille virtute sua naturali abutatur ad pervertendum naturalem universi ordinem, vel politicam humani generis gubernationem; multo magis illius est non permittere hunc abusum ad religionem, vel sanctitatem falsam per miracula confirmandam. Nec desunt regulæ quibus dignoscatur, an opus dæmonis in mirabilia, quæ examinantur, irrepserit. Legi potest Putignanus, qui animadvertens, ebullitionem sanguinis S. Januarii non excedere vires naturales angelorum malorum, *nullatenus tamen*, ait, *Deus pateretur, ut quod ad cultus sui propagationem, ad Ecclesiæ ornamentum, ad augendam Christi fidelium pietatem, etc. conferre maxime potest, referri par sit ad dæmonum imposturas.*

7. Difficultas itaque reducitur ad Angelos bonos : utque res explicetur exemplis, ponamus, ad servi Dei invocationem contigisse subitaneam sanationem a magna febri, vel paralysi, aut ignem de cœlo descendisse, quæ dicuntur miracula tertii generis, item, unam substantiam in aliam conversam fuisse, vel multiplicatam, quæ sunt miracula altioris generis. Hæc contingere possunt vel per excessum virtutis totius naturæ creatæ tum invisibilis, et incorporeæ, vel per excessum solius naturæ visibilis, et corporeæ. Primo modo contingunt, si sanatio fiat, frustra obnitentibus pravis naturæ humoribus, si aer absque dispositionibus naturalibus in ignem convertatur, ut explicat Suarez : item si nova materia producatur, aut quæ præerat, convertatur, ac rei multiplicandæ addatur; si una substantia in aliam mutetur, hic enim modus excedit vires cujuscumque naturæ creatæ; idcirco diabolus, ut certior fieret, an Christus esset Filius Dei, similem mutationem illi suasit *Matth. 4* : *Dic, ut lapides isti panes fiant*, veluti advertunt Porrecta, et card. Toletus. Secundo modo eveniunt, si e corporibus infirmorum occulte, ac uno veluti instanti peccans materia per motum localem subtrahatur; si particulæ ignis celerrime collectæ magna vi in terras dejiciantur; subtracta una substantia, alia invisibiliter aliunde deportata substituatur. Hæc quippe vires naturales Angeli excedere non videntur. Quocirca si in supradicto judicio admittenda sint dumtaxat miracula excedentia vires cujuscumque naturæ creatæ, excludenda erunt, quæ recensuimus, et similia cum scire non possimus, quomodo contigerint, ac solum locus erit miraculis suscitationis mortuorum, et similibus, sed nullis fere sanationibus. Utcumque enim sit, utrum Angeli vi ab intellectu, et voluntate corpora loco moveant; hoc certum est, eos posse mira celeritate illa movere, quod satis est pro morali *instantaneitate*, quæ sufficit in prodigiosis sanationibus, in judicio canonizationis admittendis.

8. Hæc difficultas non urget in miraculis Christi de conversione aquæ in vinum, ac de multiplicatione panis, et piscium. Ipse enim miracula operabatur, ut suaderet Judæis se Filium Dei esse; cumque juxta D. Thomam (3 *part. q. 43, art. 4*), ejus divinitas sufficienter ex miraculis demonstrata sit; aliaque miracula juxta Suarez, et Horantium evidentia, et indubitata edidisset virtute divina, adeoque excedente vires cujuscumque naturæ creatæ, inferri licet, omnia eadem virtute ab eo facta fuisse, quod rei nostræ applicari nequit, in qua ut plurimum agitur de miraculis, quæ vel uno, vel altero ex prædictis modis fieri potuerunt.

9. Arauxo, postquam admisit triplicem superius expositum miraculorum gradum (quæ scilicet superant facultatem totius naturæ vel ex parte rei factæ, vel ex parte actionis, vel ex parte modi) subdit, alia inveniri prodigiosa opera, quæ vulgus miracula vocat, quod humanam industriam, et facultatem excedant. Talia sunt expulsio dæmonum ab obsessis, odor suavissimus e corporibus in sepulcro jacentibus emissus, serenitas tempestatum, sanatio infirmorum

cum apparitione personæ invocatæ, longum jejunium absque cibo, et potu, conversio peccatorum ad contactum reliquiarum. Et quia in his potest obtrudi deceptio, neque excedunt vires naturales Angeli boni, vel mali, contendit, nullam horum habendam esse rationem in judicio beatificationis, et canonizationis, et solum attendenda esse classica, ut vocat, miracula triplicis memorati generis.

10. Multa in hac Arauxi doctrina continentur. De nonnullis agetur infra, et sedulo examinabitur, in quibus circumstantiis expulsio dæmonum, et alia recensita aut rejicienda sint, aut admittenda inter vera miracula. Neque enim, ut optime argumentatur Horantius, quod aliquando ex malitia, vel ignorantia aliquis error, aut deceptio in ea facta irrepserit, statim rejicienda sunt omnia. Irrepserunt profecto deceptiones etiam in eas miraculorum classes, quas Arauxo admittit, nec tamen omnia miracula ad easdem pertinentia rejicienda quidem sunt; sed qualitates, et circumstantiæ perpendendæ, ut quid admittendum, quid rejiciendum sit, innotescat. At hoc ipsum dicendum est de expulsione dæmonis, et reliquis, quæ Arauxo respuit. Addendum, quod positis debitis circumstantiis, hæc ad aliquam ex memoratis tribus classibus referenda sunt : sed de his alibi. Nunc expendendum est, an a judicio beatificationis, et canonizationis arcenda sint, ut contendit Arauxo, quæ ab Angelo bono naturali sua facultate fieri possunt.

11. 12. Et sane tam a *priori*, quam a *posteriori* hæc Arauxi sententia non est admittenda. A *posteriori* quidem : nam similia opera inveniuntur in sacra Scriptura, et inter miracula recensentur; tum quia passim admissa sunt in canonizationibus, a Romano Pontifice in concilio, et extra concilium peractis. A *priori* autem : nam si testimonium Angeli boni de sanctitate alicujus est firmissimum, et certissimum, (ipse enim, utpote confirmatus in gratia, et beatus peccare nequit, peccaret vero, si testaretur alicujus sanctitatem, quam evidenter non novisset) et si idem insolitum operando approbet virtutes, vel famam sanctitatis alicujus servi Dei; rursus si non inserviant hominibus Angeli, nisi ex imperio Dei, nec beneficia iis præstent, nisi juxta ordinem a Deo constitutum, qui variari nequit per operationes extraordinarias, nisi Deus leges a se constitutas relaxet; profecto hujusmodi operationes utique arduæ, et insolitæ, a Deo, tamquam a causa principali, ab Angelis, tamquam ab administris procedentes, admittendæ sunt in prædicto judicio, utcumque vires naturales Angeli non excederent, ut late prosequitur Philippus Maria a S. Paulo, et explicant auditores rotæ in relat. causæ S. Francisci Xaverii, cum quibus consentit Suarez.

CAPUT VII.

In quo dicta in capitibus præcedentibus confirmantur doctorum virorum scriptis e Galliis ad nos delatis.

1. Exorta in Galliis quadam controversia, de qua infra pauca innuentur, nonnulla prodiere scripta theologica eruditione referta, quibus confirmantur, quæ in antecedentibus capitibus dicta sunt.

2. etc. Diximus miraculum esse debere quid arduum, insolitum, admirandum, excedens vires naturæ, nec Dei immutabilitati repugnare. Hæc fusius tradit theologus Gallus in quodam *discursu super miraculis* edito, docens, omnia, quæ stupenda hæc rerum universitas exhibet, tot dici posse omnipotentis Dei sapientiæ portenta; sed cum naturali ordine, quem Creator in natura instituit, procedant, miracula proprie non esse : *Igitur*, ait, *miraculum proprie dictum eventus est, et effectus contra leges naturæ productus, et a virtute vires creaturarum superante. Est opus peculiare omnipotentiæ Dei, leges a se libere statutas, cum ei libuerit, invertentis :* ut cum præcipiente Josue sol stetit, et ad vocem Christi Lazarus e sinu mortis exivit. Tum addit, de veritate miraculi non esse dubitandum, si ratio ipsa, si viri sapientia, et intelligentia conspicui, ac circumstantiæ in veritatem concurrant : et tunc quidem stultum, et impium esse illos effectus ad causas naturales referre. Post hæc acriter refellit eos, qui miraculum immutabilitati divinæ repugnare contendunt, ostendens, Deum, dum leges naturales condidit, in bonitate sua titulos se reperturum providisse, *ob quos servorum suorum intuitu cursum earum interdum aut suspenderet, aut immutaret.*

5. etc. Diximus miraculorum donum non fuisse restrictum ad tempora Apostolorum, sed permansisse, et adhuc permanere in Ecclesia; hæreticos sæpe in comprobationem sui erroris tentasse miracula edere, sed frustra. Hoc sapientissime insinuavit archiepiscopus Pariensis in suis *edictis*, quibus vitam, et asserta miracula cujusdam diaconi Parisii, de quo infra, condemnavit, necnon episcopus Massiliensis in suis *admonitionibus* ad clerum, et populum, et latius prosecutus est laudatus theologus, ostendens, Ecclesiam catholicam miraculis jugiter corruscasse. Id solide repetit ex testimonio SS. Irenæi, Cypriani, Hilarii, Hieronymi, Ambrosii, et Augustini, quorum singuli miracula suis sæculis ad memorias martyrum edita fuisse diserte tradiderunt: *Pro sequentibus sæculis*, inquit *omnium historicorum testimonium habemus;* tum animadvertit, tam nota fuisse miracula, quæ ad monumenta Martini, Hilarii, aliorumque Ecclesiæ Gallicanæ sanctorum fieri consueverant, ut S. Nicetius Trevirensis illa, tamquam firmissimum catholicæ fidei probationem, Alboino Longobardorum regi proposuerit : addit ex Gregorio Turonensi, (*lib.* 1 *de miracul. sancti*

Martini cap. 11) Theudemirum Suevorum, et Reccaredum Gothorum reges simili miraculorum probatione convictos, ejurata Arianorum impietate, ad fidem catholicam remeasse (*lib* 9, *cap.* 15). Pro sæculis posterioribus profert exemplo miraculorum SS. Bernardi, Vincentii Ferrerii, et Francisci Xaverii, atque ut ab aliis recensendis abstineat, ad demonstrandum doni miraculorum in Ecclesia perpetuitatem animadvertit, nullum præterisse sæculum, in quo aliquem sanctum Ecclesia non canonizet: neminem vero tali honore afficit, nisi prius de quibusdam miraculis ejus intercessione editis palam, et summa fide constiterit. Quod attinet ad hæreticos, observat, eos omnibus temporibus Ecclesiæ catholicæ invidentes, quamplurimis miraculis divulgandis operam, studiumque navasse: dæmones idcirco in auxilium advocasse, et omnes, quos potuerunt, dolos, et fallacias, ut minus cautis illuderent, adhibuisse. Id de primis hæreticis Simonis Magi, Carpocratisque sectariis testatur S. Irenæus; de Donatistis S. Augustinus (*tractact.* 13 *in Joann.*), addens, eos vel falli, vel fallere. Et sane episcopus quidam Arianus apud Gregorium Turonensem, (*lib. de gloria Confessor. c.* 13) ut Leovigildo regi miracula ab Arianis poscenti satisfaceret, mendicum Arianum pecunia allexit, ut cæcum se simularet; quo facto, cum coram rege, ipsum secundum fidem suam, ementito miraculo, illuminare ostentaret, revera excæcavit, adeo ut infelix homo, antea fictus, inde verus cæcus acerbissimis doloribus cruciatus, ad detegendam fallaciam compulsus fuerit. Concludit laudatus auctor, sectam, et hæresim, quam Deus infallibili Ecclesiæ judicio damnavisset, non posse ab eodem Deo, qui solus miraculorum est auctor, et fidelis, miraculo comprobari: idcirco omnia, quæ ab hæreticis perpetrata miracula in hæreseos favorem narrantur, præstigias, aut deceptiones fovisse.

8. etc. Diximus, majus miraculum esse, quod superat vires totius naturæ creatæ; minus vero, quod excedit vires solum naturæ visibilis, et corporeæ; hoc tamen esse verum miraculum, et in judicio beatificationis, et canonizationis admittendum, utpote a Deo procedens, qui Angelis bonis mandat, ut in sui gloriam, hominumque utilitatem aliqua faciant, quæ naturalem ipsorum virtutum non excedunt, licet superent vires naturæ corporeæ. Utriusque generis miraculorum mentio fit in *Pastorali instructione* archiepiscopi Senonensis *Parisiis edita ann.* 1734, et auctor theologicarum epistolarum *errorem maximum* appellat, *in sanctis Angelis potestatem amplissimam inficiari*, quam adeo clare sacræ Litteræ exprimunt, ut *Psal.* 102: *Omnes Angeli ejus potentes virtute.* Tum ab ipsa naturæ nobilitate, a magnificis titulis Dominationum, Virtutum, et Potestatum, ab intelligentiæ perspicacia, et ab ipsa spiritus corpore destituti natura eandem repetit hisque perspicuum esse, ait *virtutem naturalem Angelorum multis edendis prodigiis haud imparem esse.* Profecto admirandas illas Angelorum apparitiones, quæ in sacris Scripturis Agar, Josue, Gedeoni parentibus Samsonis, aliisque pluribus factæ narrantur: idem Sodomitas cæcitate percussos, septuaginta quinque viros peste consumptos fuisse, et similia, quæ pariter in sacris Scripturis leguntur, omnia hæc prodigia ab Angelis naturali virtute præstita fuisse, auctoritate SS. Ambrosii, et Thomæ, necnon sacrorum interpretum Pererii, Cornelii a Lapide, aliorumque demonstrat. Tandem concludit, Angelos quæcumque, jubente Deo, faciunt, semper in ipsius gloriam, et honorem operari: adeoque dum constat, aliquod miraculum Dei jussu, licet Angelorum ministerio, patratum fuisse, semper in religionis gloriam redundare, sive supernaturali potestate, sive naturali virtute illud Angeli ediderint.

11. etc. Diximus ex hac miraculorum distinctione nullum Christi miraculis inferri præjudicium, cum absque dubio plura patraverit totius naturæ creatæ vires excedentia. Et hanc quoque doctrinam idem auctor amplissime exornat, ostendens, quod, etsi Christus nonnulla miracula ediderit, quæ a Spiritibus creatis edi potuissent, alia tamen patravit, quæ ejus divinitatem reddebant perspicuam. Quod enim cæcorum oculos, surdorum aures momento aperuerit, mortuos ad vitam revocaverit, et res futuras certe, et clare prædixerit; quod in ejus ortu nova stella ad ipsum Salvatorem annuntiandum eluxerit, tenebræ passionis ejus tempore terram operuerint, et tribus jam diebus sepultus redivivus inter vivos regnaverit, hæc ejus divinitatem satis prodiderunt. Cumque, ut quis divina virtute operari dicatur, satis sit, ut in quibusdam ejus operibus virtus illa eluxerit, absurdum esse concludit inficiari, Christum virtute divina non esse cuncta operatum quem constat tam multa eadem virtute edidisse.

14. etc. Diximus miracula falsa, et mali angeli discerni a veris, et bonis Angelis, efficacia, utilitate, modo, fine, persona, et occasione. Nonnulla ex his signis late explicat auctor laudatus ostendens, juxta doctrinam S. Bonaventuræ, Gersonis, et Medinæ, Deum miracula non operari vilia, ridicula, et inutilia: neque ab eo procedere posse prodigia indecentia, et obscena vel in se, vel in suis effectibus: tandem a divina sapientia alienum esse, *Deum ad significandam voluntatem, aut patranda miracula, delirantes homines adhibere*, aut in his insanos efficere. Et sane nullo exemplo, ait, probari potest, *Deum aliquando* ad hæc *hominibus sui non compotibus usum fuisse.* Nemo enim in antiqua, aut in nova Lege ex Dei ministris inventus est, qui, dum eventura prædiceret, aut stupenda operaretur, corporis, aut mentis perturbationem passus sit.

17. etc. Diximus, sanctitatis argumentum desumi ex miraculis post obitum, potissimum a Deo patratis, intercessione servi Dei, qui invocatur. Porro idem auctor, auctoritate Tertulliani (*in Apolog. c.* 22, *pag.* 54) aliisque exemplis, conatur ostendere, miracula ad impiorum sepulcra sæpe edita fuisse. At, quidquid sit, dum ea fuerint vera miracula, an

potius falsa, certe auctoris assertiones nostris non obstant. Numquam enim dictum est, ex his miraculis inferri sanctitatem, sed solum, si post discussas, approbatasque virtutes heroicas, ejusmodi quoque miracula discussa, et approbata fuerint, ut advertit alius theologus in *discursu super miraculis*. *Pura fides*, inquit, *et sanctitas eorum, quibus adscribuntur nova miracula, sunt ad ea credenda rationes, et incitamenta*. Scimus (ait cæcus natus, quem Christus illuminavit *Joan.* 9) quoniam Deus peccatores non audit... *Quamobrem dum novi sancti canonizantur, tum demum ad inquirenda miracula devenit Ecclesia, cum per diligentissimam inquisitionem eorum et fidei puritas, et morum probitas indubitate constet.* Auctor hic, ut suadeat peccatoribus non dari gratiam miraculorum, utitur prædictis verbis cæci nati : sed S. Thomas docet (*quæst.* 6 *de miracul. art.* 9) in iis, utpote a cæco nondum totaliter sapientia illuminato prolatis, contineri *falsam sententiam* : *nam interdum Deus peccatores audit ex sua liberalitate.* Nisi forte dicere velimus, cæcum asseruisse, Christum non esse peccatorem.

20. Reliquum est, ut pauca innuantur circa occasionem, qua laudata scripta prodierunt. Annis præteritis obiit quidam diaconus nomine Parisius, et sepultus fuit Parisiis in cœmeterio S. Medardi. Prodiit ejus vita, cujus auctor non dissimulat, eum fuisse infensum constitutioni *Unigenitus*, et appellationes ad generale concilium plures interposuisse, demum populi frequentiam ad ejus funus, et sepulcrum describit. Præterea edita sunt volumina miraculorum, et prodigiorum ejus intercessione patratorum. Consectarii supplices libellos archiepiscopo Parisiensi exhibuerunt, ut in ea juridice inquireret, et in acta referri juberet, allegantes, non posse impediri privatum cultum, et talem esse Parisio exhibitum : item asserta miracula, ut vera, demonstrare instituerunt. His conatibus in primis restiterunt archiepiscopi Parisiensis, et Senonensis, aliique præclarissimi præsules Galli. Falsitatem miraculorum demonstrarunt medici, ac theologi supra laudati. Potentissimum suppeditavit auxilium rex christianissimus, ac cœmeterium S. Medardi claudi jussit. Clemens XII prævio consilio congregationis inquisitionis pluribus censuris notavit, atque proscripsit vitam diaconi, et edictum episcopi Antisiodorensis, quo illius quoddam miraculum approbabatur.

21. Totus rerum gestarum contextus eo collineabat, ut homo Apostolicæ Sedi refragans, schismaticus, hæreticus, impugnator constitutionis *Unigenitus*, Jansenistarum assecla, falsis assertis miraculis solidam virtutem, et sanctitatem præ se ferret. Prudentissime ergo insignes episcopi insano cultui obstiterunt. Juridicæ enim inquisitioni tunc solum locus est, cum quis pie in Domino obierit, ac vivens solida virtutum fama præfulserit, non vero, si ejus fides, ac religio suspecta sit.

22. Quidam Montgeronus a Deistarum insania ad Jansenistarum sectam conversus hæc ementita miracula vindicare, vulgato opere, conatur. Alius de Vœux ex Protestantium cœtu solide ostendit, ea vel fuisse mendacia, vel naturaliter potuisse contingere. Hujus tamen liber pluribus hæreticis dogmatibus scatet, meritoque a sacra congregatione indicis proscriptus est. Intolerabile vero est, quod auctor obtrudit, mendacium; regulas omnes *quæ ad examinanda miracula a Pontificibus præscribuntur....... falsis etiam miraculis accommodari posse.*

CAPUT VIII.

De divina mirabili sanatione a morbis, et infirmitatibus.

1. 2. Testatur Rocca, in causis beatificationis et canonizationis sæpissime afferri miracula, quæ versantur circa sanationes a morbis, et infirmitatibus : idque confirmat Garzia de Caralaps. De hujusmodi miraculis loquitur Christus *Matth.* 10 : *Infirmos curate.... leprosos mundate, etc. et Marc.* 16 : *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur; in nomine meo dæmonia ejicient, etc.* Porro ut sanatio inter miracula recenseatur, opus est, ut morbus sit gravis, et curatu vel impossibilis, vel difficilis : non sit in ultima parte status ita ut paulo post declinare debeat : non fuerint adhibita medicamenta, vel adhibita non profuerint : ut sanatio sit subita, et perfecta : quin ulla notabilis evacuatio, aut crisis præcedat; nec morbus sublatus redeat. Rejes addit, sanationem esse debere non solum in corpore, sed etiam in anima. Sed juxta S. Thomam (3 *par. q.* 44, *art.* 3 *ad* 3) hoc videtur fuisse proprium miraculorum Christi.

3. etc. Jam vero hæc requisita singillatim explicanda sunt. Dictum itaque est, morbum esse debere gravem; cum enim miraculum sit aliquid arduum, insolitum, et admirandum, ut sanatio talis sit, morbus quoque debet esse gratia, et curatu impossibilis vel difficilis. Hoc sapienter notavit etiam Joannes Maria Lancisius, vir physica, et medica facultate insignis, uti ejus opera, et litteratorum tam Italorum, quam Transalpinorum elogia in ejus vita a Joanne Maria Crescimbenio collecta testantur; qui etiam insignem bibliothecam medicam archihospitali S. Spiritus Urbis, et patrimonium ægris in hospitali curandis testamento reliquit. Ipse, inquam, cum ageretur de miraculis S. Joannis Francisci Regis, secundum, quod proponebatur, rejiciendum esse censuit ob morbi levitatem, prout rejectum fuit. Ut vero de morbi gravitate, et curationis difficultate constet, exquirendum est medicorum judicium, qui ex pluribus capitibus gravitatem ipsam desumere consueverunt. Cumque nonnulli eorum ad ægrotantis curam advocentur, quorum examen in processum inseritur : nonnulli a postulatoribus eligantur, ut miraculis patrocinentur; alii a sacra congregatione deputentur, qui, interposito juramento, quid pro veritate sentiunt, scriptis exponant, ad hos præcipue

spectat rationes, morbi causas ab aliis deductas ad trutinam revocare, sine quarum notitia tutum de morbi gravitate, curationisque difficultate judicium ferri nequit, ut idem Lancisius super septimo ejusdem sancti miraculo testatus est, quod proinde ob illarum defectum, censuit esse rejiciendum, uti rejectum fuit. Enim vero sacra congregatio judicium medicorum, quos elegit, pluris æstimat, quam aliorum; cum hi, teste Valleriola, nonnunquam hallucinentur.

6. 7. Quod ad secundum requisitum attinet, ut scilicet morbus non sit in ultima parte status, Zacchias notat, symptomata tunc esse fortiora, ob quorum sævitiem æger creditur proxime moriturus; sed succedente crisi repentinam sæpe fieri mutationem ad salutem, quæ profecto a natura procedit, licet ab imperitis miraculo adscribatur. Necessarium itaque est medicorum judicium in hoc secundo requisito, sicuti et in tertio, nempe ut nulla medicamenta adhibita fuerint, aut profuerint. Nulla fuisse adhibita, comprobari poterit ex medico, et ex pharmacopæo, qui ægrum curarunt. Si contendatur fuisse inutilia, opus erit, ut ea dignoscantur : si enim de his non constet, inutilis erit medicorum labor de miraculo scribentium. Profecto in causa S. Joannis Francisci Regis, miraculum quoddam, deficiente medicamentorum adhibitorum notitia, juxta promotoris fidei oppositiones, et Lancisii judicium, non fuit admissum.

8. Posita medicamentorum applicatione pro regula statui potest, sanationem eorum viribus, dummodo apta fuerint, et juvare potuerint, non miraculo esse adscribendam, ut monet card. de Lauræa. Idem dicendum erit, si sanatio dubia fuerit, uti confirmat Zacchias. Miraculo contra, non viribus medicamentorum tribuenda est, si constet, medicamenta fuisse nocua, aut inutilia, quemadmodum prosequuntur Conterolius, Frances, Bordonus, Pignatellus, et auditores rotæ in relat. caus. S. Andreæ Corsini. Et in bulla canoniz. S. Philippi Neri legitur, nonnullos ægrotos remediis omnino contrariis ab eo fuisse sanatos. Cardinali quippe Baronio stomachi, et capitis debilitate laborante imperavit, ut panem integrum cum malo citreo coram se comederet, quo facto, omnis molestia evanuit. Similia leguntur in vita SS. martyrum Cypri, et Joannis apud Bolland. (*ad diem* 31 *Jan. t.* 2, *p.* 1092) ac de S. Barbatiano testatur B. Petrus Damiani.

9. Neque obstat miraculo cujuscumque generis, si actio aliqua naturalis, vel motus interveniat, ex se eventui efficiendo impar, veluti prosequuntur cardinalis de Lauræa, Pavinus, et Castellinus. Profecto Hiericuntis mœnia, obstrepentibus buccinis, populoque juxta Domini imperium vociferante ruerunt. Elias defunctum viduæ Sareptanæ filium ad vitam revocavit, expandens se super eum. Et Christus cæci nati oculos luto sputi linivit, jussitque ablui in natatoria Siloe. Porro in his omnibus actiones naturales intervenerunt, nec tamen a miraculis abjudicari possunt, quidquid de illuminatione cæci nati senserit De Vert, quem redarguit episcopus Augustæ Suessionum. Idem statuendum videtur, si actio naturalis, aut medicamenta ad producendum effectum apta essent, sed divinitus revelarentur, ut contigit in illuminatione Tobiæ; utcunque enim felle piscis juxta Galenum, et alios cæcitas curari possit; illuminatio tamen Tobiæ fuit miraculosa, cum remedii cognitio divinitus accepta fuerit. Similia miracula intercessione S. Stephani protomartyris patrata refert S. Augustinus (*lib.* 22 *de civit. Dei*, *c.* 8, *n.* 14, *col.* 669, *tom.* 7) : alia extant in vita S. Dominici a Theodorico de Apoldia scripta.

10. 11. Duo hic addenda videntur. Primum, medicamenta non statim censenda esse inutilia, quod inter eorum applicationem, et sanationem tempus aliquod intercesserit; prudentis enim medici est, juxta Hippocratem, Vallesium, et Ætium, a medicamentis aliquando cessare. Alterum, non esse rejiciendum miraculum, statim ac constet, medicos, et medicamenta curationi interfuisse : nam etiam mulier Hæmorrhoissa *Marc.* 5, et *Luc.* 8, *omnem substantiam suam in medicos erogaverat, nec potuit curari*. Tetigit autem fimbriam vestimenti Christi, et statim sanata fuit, utique, per miraculum, quia medici, et medicamenta nihil profecerant. Porro mulier hæc in urbe Paneade statuas æneas duas, Christo unam, sibi alteram, teste Eusebio (*lib.* 7 *hist. eccl. cap.* 18) erexit, quæ rem posteris indicerent. Prudentia itaque addenda est medicæ experientiæ, ut tutum de hoc tertio requisito feratur judicium.

12. etc. Succedit quartum requisitum, videlicet, ut sanatio sit subita, et instantanea. Abulensis docet, quædam miracula fieri in instanti, ut suscitatio mortuorum, et illuminatio cæcorum; alia *successive*, ut victoria bellica miraculo obtenta. Hoc secundum ad rem non pertinet, cum modo quæratur, an sanatio debeat in instanti contingere, ut miraculo adscribi possit. Archidiaconus Martinus Laudensis, aliique antiquiores canonistæ in ea videntur esse sententia, ut in miraculo subita sanatio non requiratur, uti colligitur etiam ex relatione Jacobi Simonetæ rotæ auditoris et postea cardinalis in causa S. Francisci de Paula. Et hanc sententiam sequitur Molphesius, eique adhæserunt Angelus Victorius, et Sebastianus Badus medici. Oppositum sentiunt Rocca, Matta, Zacchias, Rosa, Pignatellus, et rotæ auditores in relat. caus. SS. Caroli Borromæi, Franciscæ Romanæ et Raymundi. Verum hæ sententiæ conciliari possunt, asserendo cum Contelorio, Castellino, aliisque, *instantaneitatem* non requiri necessario in miraculis primi, et secundi generis, sed in miraculis tertii generis, ad quod ut plurimum referuntur sanationes ab infirmitatibus. *Ut plurimum*, inquam, nam aliquæ sanationes ad secundum genus pertinent, de quibus infra; idcirco pro miraculo constituendo non opus est, ut fiant in instanti. Et hujusmodi fuit sanatio filii Reguli relata *Joan.* 4,

quæ utique miraculosa fuit, licet in instanti non contigerit, ut explicat cardinalis de Lauræa. Prædictam distinctionem late propugnant idem cardinalis, et Matthæuccius olim congregationis rituum consultores, eamque amplexa est, et amplectitur eadem sacra congregatio; et quidem tanta religione, ut aliquando inter miracula non recensuerit sanationes, in quibus medici, vel testes asserebant, ægrum, invocato Dei servo, vel beato, cœpisse melius se habere, inde perfectam sanationem consecutum fuisse : hic enim loquendi modus subitam excludit sanationem, adeoque gratiam potius significat. Similia verba reperiuntur quidem in quibusdam bullis canonizat. ut in illis SS. Thomæ de Aquino, et Ignatii, dum nonnulla miracula recensentur; sed quidquid sit, utrum sanationes, quæ ibi referuntur, fuerint miracula tertii, an secundi generis, et an decretum canonizationis illis fuerit innixum; vis consistit in hoc, quod sanationes sub ejusmodi verbis expositæ ad beatificationem, et canonizationem obtinendam nequeunt ex defectu *instantaneitatis* adscribi miraculis, nisi probetur, miraculum esse secundi generis, aut *meliorationis* verbum usurpatum fuisse pro perfecta, et subita sanitate, ut ostensum fuit in causa S. Francisci Solani.

17. Multa alia, quæ super hoc requisito dici possent, expendentur, cum de alio requisito perfectæ sanationis sermo erit. Interim adnotare fas sit, sæpe in sacra Scriptura cum iis, quæ miraculo fiunt, conjungi verba *illico*, *statim*, et similia, quæ æquivalent verbis *in continenti*, et *in instanti*, de quorum sensu quæstio est inter doctores. Troilus Malvetius, et card. de Lauræa docent, interdum *instantaneitatem* significare factum post triduum, aliquando post decem dies : duplex esse instans, alterum mathematicum, alterum morale; et in re præsenti explicationem *instantaneitatis* arbitrio judicis esse relinquendam. Porro admittendum esse videtur, sufficere in sanationibus, quæ miraculo tribuuntur, *instantaneitatem* moralem; et judicis arbitrio rem esse relinquendam, dummodo ratione regatur. Judex ergo tunc solum pro subita sanatione pronuntiare poterit, cum, adhibito peritorum consilio, cognoverit, eam tanto temporis spatio contigisse, quanto juxta naturæ vires contingere nunquam potuisset, ut statuunt citati auctores, cum quibus consentiunt auditores rotæ in relationibus caus. B. Hieronymi Æmiliani, ac SS. Hyacinthi, et Andreæ Corsini, ejusque suffragatur doctrina S. Thomæ, et Gabrielis Vasquez. Cauti tamen sint in hoc judices.

18. Illud quoque hic addendum est, quod, si æger post repetitam servi Dei, vel beati invocationem, non immediate, sed post aliquod tempus momento sanetur, hæc sanatio non poterit a miraculis excludi ob defectum *instantaneitatis*. At si post primas non exauditas preces ab invocatione desistat, et ad naturalia remedia confugiat, inde incipiat sanari ac demum perfectam consequatur sanationem, hæc utique inter miracula non erit recensenda, ut observat card. de Lauræa, et innuit Garzia de Caralaps. Notandum tamen est, quod si repetitis precibus, nullisque adhibitis remediis naturalibus, ægri incipiant melius se habere, ac tandem perfecte convalescant, hæ sanationes (si ex iis sint, quæ viribus naturæ obtineri potuissent, licet non momento) non sunt miraculo adscribendæ, non quod ex natura sua tales esse non possint, sed quod, deficiente *instantaneitate*, tales nobis non apparent. Benedictus XIV, dum fidei promotoris munere fungebatur, sæpe existimavit, similes sanationes, quæ per novendiales preces paulatim acciderunt, inter gratias potius, quam inter miracula esse numerandas.

19. 20. Jam quintum requisitum discutiendum est, videlicet, sanationem, ut miraculo adscribatur, debere esse perfectam, in quo conveniunt omnes : sed difficultas in eo vertitur, ut cognoscatur, quandonam perfecta, et non concisa dicenda sit sanatio. Contelorius, Bordonus, Castellinus, Zacchias, aliique passim perfectam vocant, cum vis morbi illico depulsa fuerit, utcumque consectaria quædam aliquandiu remanserint, etsi hæc postea vel naturæ, vel medicamentorum ope tollantur. Et hanc doctrinam passim usurpant postulatores, et medici respondentes animadversionibus promotoris fidei. Usurparunt quoque rotæ auditores in relationibus caus. SS. Raymundi de Pennafort, Caroli Borromæi, Franciscæ Romanæ, et aliorum.

21. 22. Sed ut distinctius procedatur, vel agitur de ægro variis morbis laborante, vel de ægro, qui unico morbo afficitur. In primo casu, si æger ab una infirmitate in instanti, nullisque adhibitis medicamentis, liberetur, hæc sanatio erit perfecta, et miraculo adscribenda, utcumque aliæ infirmitates remaneant, vel etiam naturaliter curentur. Idque eruitur ex S. Augustino (*de civit. Dei lib.* 22, *c.* 8), qui narrat, adolescentem quemdam a dæmone obsessum, et magna oculi læsione affectum, prius ad memoriam SS. Gervasii, et Protasii fuisse a dæmonis obsidione liberatum, et post aliquot dies ab oculi læsione, iisdem intercessionibus, fuisse sanatum. Similia inter miracula S. Martini narrat S. Gregorius Turonensis (*lib.* 2, *cap.* 3). Si alter morbus simili modo postea depellatur, duplex erit miraculum. In secundo casu, nempe si æger unico morbo laboret, et hoc sublato, consequentia remaneant, quædam ex his non obstant miraculis sanationum a quibusdam morbis, ut cicatrix, sanato vulnere : alia obstant miraculis tertii, non secundi generis, ut lassitudo virium, si post alios expulsos morbos permaneant. Et hoc modo conciliantur opiniones, quæ in hoc inter se pugnare videntur.

23. Has distinctiones tradiderunt card. de Lauræa, et Matthæuccius. Cumque in causa B. Joannis de Prado Benedictus XIV, tunc fidei promotor contenderet, sanationem quandam excludendam esse a miraculis ob defectum momentaneæ virium recuperationis, Emanuel Lopez, et Lancisius medici super eadem re scribentes, vi oppositionis bene perspecta

demonstrarunt virium imbecillitatem illico cum morbo fuisse depulsam : quapropter sacra congregatio miraculum approbavit, confirmavitque Bened. XIII. Plura hujusmodi exempla cumulari possent, sed satis est legere ea, quæ super hac re statuit B. Raymundus et Capua in vita S. Catharinæ Senensis a Bernardo Pecci italice conscripta.

24. Quærit præterea Troilus Malvetius, an manca, et imperfecta, ideoque a miraculis arcenda sit sanatio, quæ cum dolore contigit. Affirmat ipse, eumque sequuntur Matta, et Sebast. Medic. Negant Contelorius, Castellanus, et cæteri omnes, allegantes exempla dæmoniaci a Salvatore curati *Marc.* 9, et impressionis stigmatum in corporibus SS. Francisci, et Catharinæ Senensis, quæ non sine dolore contigerunt : quemadmodum et alia, quæ inter miracula S. Martini narrat Gregorius Turonensis (*de mir. S. Martini l.* 2, *c.* 8, *et l.* 3, *c.* 16). Et hanc sententiam secuti sunt auditores rotæ in relationibus caus. S. Caroli Borromæi, Teresiæ, et Andreæ Corsini. Primum sæpe opposuerunt promotores fidei, sed sacra congregatio posteriori adhæsit sententiæ.

25. Illud quoque quærit Zacchias, an manca, et idcirco minime miraculosa sit sanatio ab uno morbo, cui alter succedit, et ipse quidem affirmat, quem sequitur Pignatellus : nisi forte metastasis contingat infirmo illam per invocationem alicujus servi Dei, vel beati petenti, ideo ut primus morbus modo naturali recedat : uti servæ Dei Arsiliæ Altissimæ contigisse narrat idem Zacchias, quæ cum gravissimo hæmorroidum dolore vexaretur, et a chirurgis invisenda esset, ven. Dei servum card. Bellarminum invocavit, ut dolorem in aliam sui corporis partem transmitteret, ne illi pudori subesset : inde articularibus doloribus correpta ab omni hæmorroidum molestia liberata est. Et tam Zacchias, quam Badus hanc metastasim miraculo non obesse putant ob limitatam piæ feminæ petitionem, quæ legitur in vita ejusdem servi Dei a PP. Fuligato, et Bartolo scripta.

26. 27. Sextum requisitum esse diximus, ut nulla notabilis evacuatio, seu crisis præcedat cum causa. Quod igitur ad hoc attinet, Zacchias affirmat, sanationes, licet subitas, censendas esse naturales, si per insignem aliquam evacuationem, aut crisim contingant ; quæ tamen juxta alios medicos ut plurimum locum habent in morbis acutis, non in chronicis ; et semper in bonis, non in malis crisibus. Juxta Galenum quippe natura potest inducere sanitatem per decubitum, crisim, ac simplicem morbi solutionem, sive coctionem. Decubitus vero apud ipsum est depositio humoris peccantis a parte nobili ad ignobilem ; crisis autem *repentina in morbo mutatio.* Solutio tandem, quæ longiori tempore, et paulatim fit : et chronici morbi ii sunt, qui ut plurimum cessant per coctionem, et non per crisim.

28. Docent medici, nonnullas crises esse bonas, alias malas ; plures imperfectas, quasdam perfectas. Perfectam dicunt, si sit cum omni morborum allevatione. Pro bona crisi vero notant quosdam dies, quos vocant decretorios : alios appellant indices, utpote qui dies criticos indicant, de quibus Sennertus, quamvis aliis etiam diebus morbi per veras crises desinere possint, ut notavit Hippocrates. Et quanto crisis futura est, contigit aliquod, ut medici vocant, criticum accidens.

29. 30. Expendendum superest ultimum requisitum, ne scilicet morbus sublatus redeat, et, ut loquuntur, *recidiva* contingat. Porro Pavinus in relat. causæ S. Bonaventuræ, Simoneta in relat. caus. S. Francisci de Paula, Castellinus, et alii putant, recidivum morbum non obstare miraculo, etiamsi redeat paulo post sanationem. Oppositum absolute docet Gaspar a Rejes, cum quo consentire videtur Zacchias. Matta vero, et Rosa sentiunt, præcedentem sanationem miraculo adscribendum esse, si constet de nova causa morbi. Sed card. de Lauræa docet, sanationem illam non esse ab Ecclesia miraculis accensendam, nisi constet de limitata petitione, aut aliæ circumstantiæ suadeant, sic rem divinitus se habuisse, et sane a classe miraculorum non est excludenda sanatio filii Valentis imperatoris, præsente S. Basilio : quanquam puer, eodem recedente, vocatisque hæreticis, iterum ægrotaverit, et paulo post obierit ; cum ex circumstantiis clarissime dignoscatur, omnia in veritatis fidei catholicæ testimonium divinitus contigisse. Huic assumptioni prodesset etiam illud, quod in actis SS. Nerei, et Achillei narrat Marcellus Marci præfecti Urbis filius, scilicet S. Petrum apostolum interroganti Tito, cur permitteret S. Petronillam jacere paralyticam, respondisse, sic ei expedire, tum, ne impossibile videretur ejus sanatio, jussisse, ut ipsa surgeret, et accumbentibus ministraret, quo ministerio expleto, Petronilla, eodem jubente, ad grabatum rediit. Verum notabilia fundamenta apud Baronium narrationem Marcelli valde dubiam reddunt. Alia tamen non desunt exempla in historiis ecclesiasticis, ex quibus colligitur, morbum, qui paulo post sanationem rediit, ob circumstantias non obstare miraculo, et ex infra dicendis revocatio mortui ad vitam miraculum est, licet paulo post mors iterum sequatur.

31. 32. Sed ut proposita quæstio resolvatur, oportet, ut prius explicetur *recidiva*, et quid de illa scribant medici, et jurisconsulti. *Recidiva* itaque, juxta Hippocratem, et Galenum, dicitur morbus factus ex præcedentis morbi reliquiis : et apud Avicennam morbus regrediens magis, quam ab initio urget. Jam vero *recidivæ* cognitionem medici potissimum hauriunt ex modo solutionis prioris morbi ; ex ægrotantis statu medio inter primum, et sequentem morbum ; ex tempore pariter intermedio, et ex ægritudinum specie, si nempe posterior morbus sit ejusdem speciei cum primo, vel ab eadem causa processerit; secus vero, si nova accesserit causa ; de quibus omnibus legi potest Zacchias, qui etiam addit, *maximam esse differentiam inter reci-*

divam, exacerbationes, seu accessiones quorundam morborum. Jurisperiti vero judicium *recidivæ* deferunt ad judicis arbitrium, circumstantiis tamen adstrictum, ut, si æger a primo morbo perfecte non convaluerit, si modicum tempus inter unum, et alium morbum intercesserit, vel etiam si nova morbi causa succedat, nisi forte hæc primæ morbi causæ prævaleat, quemadmodum docent Abbas, Baldus, et alii, cum quibus concordat Codronchus.

33. His præmissis, et sermone coacto ad recidivas stricte sumptas, et ad causas beatificationis, et canonizationis, necnon approbationem miraculorum in illis, in qua quidem approbatione quæstio de recidiva non habet locum, nisi prima sanatio sine crisi contigerit, ac momentaria, perfecta, et absoluta apparuerit: in re præsenti retinenda videtur opinio eorum, qui docuerunt, stricte admodum procedendum esse in similibus sanationibus inter miracula recensendis; licet enim in se, et coram Deo, tales esse possint, tales tamen non apparent coram Ecclesia. Caute quoque procedendum est, si pro astruendo miraculo nova morbi causa afferatur, cum medici multiplices hujusmodi causas in promptu habeant. Quapropter, si ad excludendam *recidivam* nova morbi causa proponatur, hæc sedulo erit discutienda. Cessabit vero omnis difficultas, si constiterit ad majorem Dei gloriam morbum revertisse, aut si æger orasset, ut ad tempus sanaretur, iterumque infirmaretur. Hisque cautionibus adhibitis approbatum fuit primum miraculum propositum in causa S. Joannis a Cruce.

34. Quæ in hoc capite adducta sunt, concordant cum iis, quæ describuntur in instructionibus, quas procuratores causarum beatificationis, et canonizationis mittunt ad earundem procuratores, aut postulatores extra Urbem degentes; necnon cum supra memoratis scriptis, quæ in Galliis prodierunt in controversia super falsis miraculis diaconi alias memorati.

35. Ante eadem scripta, anno scilicet 1725, mira sanatio Parisiis contigit in festo Corporis Christi, qua Deus testatam voluit veritatem catholicam de reali ejusdem Corporis præsentia sub speciebus panis. Quædam enim mulier, quæ, amisso magna ex parte sanguine ob fluxum, quo ad septenium laboraverat, nec ambulare, nec lumen sustinere poterat, aliorum auxilio in viam descendit, cumque de more sanctissimum Sacramentum circumferretur, ejus opem alta voce imploravit. Ac primo quidem pedibus stetit, inde usque in templum non sine magna sanguinis effusione ambulavit: at ibi fusis ante Eucharistiam precibus sanguis cessavit, ipsa lumen sustinuit, lætaque, et sana domum rediit. Archiepiscopus Parisiensis, confecto auctoritate ordinaria processu, sententiam tulit super veritate miraculi, pro quo magna vis recte constituitur in gravitate, et longitudine morbi, et in subitanea virium recuperatione. In alia ejusdem miraculi relatione edita Parisiis anno 1726 diluitur calumnia recidivæ a male feriatis hominibus vulgata. Quæ omnia confirmant doctrinam jam expositam de requisitis pro sanitate miraculo adscribenda.

36. Jacobus Serces, et Warenfels hæreticarum partium homines, postquam nonnulla super miraculis scripserunt, in Ecclesiam Romanam debacchantur, eam nimiæ in miraculis approbandis facilitatis insimulantes: sed si hæc, quæ in hoc capite dicta sunt, cum iis conferantur, quæ ipsis adtexunt, fatendum erit, Sedis Apostolicæ, et episcoporum catholicorum indaginem severiorem esse ea, quam ipsi in examine miraculorum faciendam proponunt.

CAPUT IX.

De cæcorum illuminatione, quæ miraculo fit.

1, 2. Expensis generatim miraculosis sanationibus, rectus ordo postulat, ut de iis singillatim disseratur. Non vacat hic agere de omnibus infirmitatibus, quæ in congregatione rituum perpenduntur, dum proponitur dubium de miraculis, res tantum erit de frequentioribus, ac de animadversionibus promotoris fidei, necnon de iis, quæ medici a sacra congregatione consulti, vel a postulatoribus acciti scripserunt; per quæ constabit, quam temere Petrus du Moulin effutierit, hodierna Ecclesiæ Romanæ miracula reduci ad expulsionem dæmonum, nec ullam proponi mortuorum resuscitationem, aut visus restitutionem cæco nato. Plane de sanatione cæcitatis primo loco quærimus, an, et quando accensenda sit miraculo.

3. Testantur Evangelistæ, nonnullos cæcos fuisse a Christo illuminatos, ut legitur *Matth.* 9, 20; *Marc.* 8 *et* 10, *Luc.* 18 *et Joan.* 9. Quamquam interpretes non consentiunt, an eadem sit historia, quæ a tribus Evangelistis Matthæo, Marco *cap.* 10 et Luca narratur. Notat vero Mercurialis, et ex ipso Jordanus, nefas esse dubitare, an hæ operationes miraculo sint tribuendæ, et Zacchias scribit, omnes a Christo sanatos fuisse naturaliter insanabiles. Consentiunt Paulus Vecchi, et Guillelmus Ader.

4. Multa illuminationis cæcorum miracula referuntur in bullis canoniz. SS. Osmundi, Francisci de Paula, Franciscæ Romanæ et aliorum. Et admiserunt rotæ auditores in relationibus caus. SS. Ignatii, Joannis de Deo, Thomæ de Villanova, aliorumque.

5. Scribentes de canoniz. SS. docent, verum cæcum natum, vel factum, si absque remediis, vel his inutilibus, præsertim in instanti, illuminetur, per miraculum illuminari, dummodo illuminatio per actus visionis illuminati probetur, cujusmodi sunt legere, scribere, et similia apud Bordonum. Matthæuccius vero miraculum potissimum agnoscit in illuminatione cæci nati; quod si ex alia causa facultas videndi amissa sit, illuminationem subito secutam ad invocationem sancti refert inter miracula tertii generis. Notat Matta, naturaliter recuperari posse visum, si impeditum quidem organum, at

non destructa videndi facultas fuerit. Et Pignatellus a miraculis excludit recuperationem visus paulatim succedentem ad servi Dei invocationem : subitam vero sanationem morbi ex inspissatis, et confusis humoribus intra, et ante pupillam, Deo adscribendam esse. Zacchias fatetur, medicos parum proficere in curandis inveteratis oculorum affectibus, et nonnullos diu obcæcatos ex aliquo accidenti repente convaluisse; cæcum natum vero illuminari esse præter, et supra vires naturæ.

6. 7. Benedictus XIV, dum fidei promotorem ageret, admisit, illuminationem cæci nati, dummodo cæcitas a læso prorsus videndi organo provenerit, non ex palpebrarum adhæsione, vel ex cataracta, aut ex aliis impedimentis, quæ testibus Zacchia, et Hieronymo Marino, per medicamenta amoveri possunt, adscribendam esse miraculo. Quod comprobavit ex historia cæci nati a Christo sanati *Joan.* ubi cæcus illuminatus testatus est : *A sæculo non est auditum, quia quis aperuit oculos cæci nati.* Et S. Ambrosius apud Cornelium a Lapide (*in cap.* 9 *Joannis v.* 1) : *Quod vero*, inquit, *cæcus a nativitate curaretur, non artis est, sed potestatis.* Similia docent Zacchias, et Bartholinus.

8. Quando vero de cæcis factis agebatur, idem promotor examinandum proposuit, an cæcitas ab effusione aquei humoris provenerit; hic enim juxta Sennertum, Zacchiam, Verzasche, et Guillelmum Deerham naturaliter refundi potest. Cæcitas quoque a simplici nervorum opticorum compressione, aut a retina nimis laxata, vel intensa proveniens aliquando repentina alvi profusione curatur apud Hildanum, et Alexandrum de Benedictis. Et Sennertus scribit, lacrymarum fluxum in ophthalmia valde prodesse.

9. 10. Inter cæteros oculorum morbos amaurosis, seu gutta serena reperitur, cujus signa apud Plempium sunt, *visus abolitus, nulla apparente in oculi noxa.* Si cæcitas absoluta sit, fere insanabilem esse medici affirmant. Quare Ader contendit, cæcos a Christo curatos in Galilæa, et Jerico gutta serena laborasse. Nihilominus cum illa sit interceptio spirituum animalium per nervos opticos ad oculum descendentium, laudatus promotor, cum de liberatione ab ipsa ageretur, ponderandum esse ait, utrum interceptio sit a spiritibus nervos intus non irradiantibus, an a lympha in ventriculis cerebri nimium collecta, et nervos extra premente, cum prima, non secunda sit insanabilis. Hanc doctrinam hausit ex suffragio Jacobi Sinibaldi super miraculis S. Jacobi de Marchia edito. Cui adhæserunt Lancisius in causa S. Joannis Francisci Regis, et Pascolus in causa septem BB. fundatorum ordinis Servorum B. M. V. Ad secundam speciem referri possunt sanationes ab amaurosi descriptæ a Stalpartio Vanderwiel.

11. Cumque postulatores vim magnam in longa cæcitate constituerent, consuevit opponere factum Tobiæ, qui cum nota cæcitate ad quadriennium laborasset, felle piscis a filio juxta Angeli monitum allato, liberatus fuit. Quam quidem Tobiæ sanationem nonnulli inter miracula retulerunt ob angelicam remedii revelationem. Alii vero illam a miraculis excludunt, quod oculi Tobiæ non essent intrinsecus corrupti, nec retina, nec nervi optici, nec humores detrimentum sustinuissent, sed morbus consisteret in quodam humore extraneo, et abscessu inter albuginis lamellas concreto, quæ omnia felle piscis Callionymi naturaliter tolli potuerunt. Adeoque concludit Calmet, unumquemque posse in sensu suo abundare.

12. Sæpe demum ex Schenkio opposuit, non raro accidisse, ut nonnulli longa cæcitate repente liberarentur. Quidam enim diu obcæcatus, accepto in fronte vulnere, convaluit. Similia referunt Marcellus Donatus, et Matta. Et in quodam fragmento tabulæ marmoreæ apud Janum Gruterum legitur, quendam cæcum ad altare Æsculapii fuisse sanatum, cujus tabulæ meminerunt etiam Daniel Clericus, et Cudworthus heteredoxi.

13. 14. Expositis animadversionibus satisfacere conati sunt physici et medici, ac jurisperiti a postulatoribus acciti. Pascolus supra cit. probavit, nervos opticos in gutta serena affici, aut saltem tunicam retiformem, eosque firmius compressos vix ad suum statum redigi posse; compressionem vero ex præcedentibus ægritudinibus colligi posse : amaurosim autem sensim obortam, licet sit levior, quam quæ repente fit, difficulter juxta Sennertum in senibus curari : at provenientem ex opticis leviter compressis, aut contractis, sicut citissime inducitur, ita facillime, ac breviter tolli, et hujusmodi fuisse cæcitates a natura, vel ab arte depulsas. Illud vero quod Æsculapio tribuitur, aut remedii naturalis ope contigit, aut confictum fuit. Januarius quoque Jannellius medicus Urbis in causa S. Vincentii de Paulo amaurosis gravitatem extulit tum propter adhæsum palpebrarum ad corneam, tum, juxta Hippocratem, propter venarum exsiccationem. Notandum tamen est ex Prospero Martiano, Hippocratem per venas intelligere nervos opticos, per exsiccationem vero transitum humorum obstructum.

15. Aliquando actum fuit de ophthalmia, quæ est inflammatio oculi, vel potius tunicæ in oculo adnatæ, cum tumore, et dolore. Hic vero *diu perseverans pessimum est indicium*, inquit Carolus Musitanus. Aliquando pannus in tunica efficitur, quem Zuingherus putat tunicam ipsam *incrassatam*. Jam vero Joannes Thomasius medicus in causa S. Agnetis de Monte Politiano pro miraculo sanationis ab ophthalmia vim statuit in subita visus recuperatione, et in consolidatione tenuium membranarum, ac pupillæ exulceratæ. Franciscus Soldatus vero in causa B. Petri Forerii ophthalmiam cum panno vix sanabilem censuit. Sed cum promotor fidei demonstrasset, recuperationem visus non fuisse subitam, nec perfectam, Lancisius miraculum reprobavit : in causa vero S. Jacobi de Marchia affirmavit, quemdam sanatum ab ophthalmia, addito panno, non po-

tuisse momento, nisi per miraculum sanari, præsertim nulla interveniente critica naturæ motione, nulloque a præcedentibus medicamentis habito subsidio.

16. In causa S. Andreæ Avellini Paulus Manfredius medicus super septimo, quod proponebatur miraculo sanationis instantaneæ oculi a variolis corrosi, et consumpti ait, aqueum, crystallinum, et vitreum humores effluxisse : et quamvis aqueus regenerari possit, id tamen in reliquis non posse, nisi per absolutam Dei potentiam, contingere, ut innuunt Bartholinus, et Stalpartius, de qua re legi etiam potest epistola Josephi Pozzi professoris Bononiensis ad Paulum Mulinelli. Porro in causa S. Aloysii Gonzagæ Angelus Victorius, aliique medici similem sanationem, uti maximum miraculum, approbarunt.

17. Ex hucusque adductis colligi potest, quando agitur de liberatione a cæcitate : primo cæcitatem ipsam esse probandam, et ostendendum, utrum a nativitate, an post pervenerit : secundi ejus durationem : tertio visus recuperationem; cum suis qualitatibus quarto a physicis, et peritis statuendam esse causam cæcitatis, quæcumque hæc fuerit; quinto demonstrandum esse, an visus recuperatio alicui causæ naturali citra miraculum tribui possit : demum an ea instanti contigerit : hoc tamen non habet locum, si agatur de cæco nato habente impedimentum in organo visus, aut de cæcis factis ex defectu in partibus oculorum visioni omnino necessariis superveniente, sed in casu, in quo agatur de cæcis natis, vel factis, qui naturaliter curari potuissent : prima quippe sanatio ad miraculum secundi generis, reliquæ ad miraculum tertii generis pertinent, et ex alibi dictis *instantaneitas* requiritur in miraculis tertii, non secundi generis. Quare sacra congregatio in causis SS. Jacobi de Marchia, et Vincentii de Paulo quasdam sanationes a cæcitate juxta medicorum suffragia recensuit inter miracula tertii generis; rejicit vero in causis S. Agnetis, B. Petri Ferrerii, et aliorum, præcipue ex defectu probationum *instantaneitatis*, et perfectæ visus recuperationis, de quibus medici non poterant ferre suffragium; si enim ex testibus, et præsertim ex peritis, qui infirmum curarunt, causa cæcitatis deprehendi nequeat, non possunt medici super sanatione ferre judicium, ut monuit Lancisius in causa S. Joannis Francisci Regis.

18. Prædictis de subita visus recuperatione opponi posset, quod, cum Christus *Marc.* 8 expuisset in oculos cæci, hic non perfecte vidit, nisi postquam super ejus oculos Christus manum iterum imposuit. At hæc actio fuit plena mysterio, cum cæcus prius imperfecte, inde perfecte crediderit, adeoque *Augmentum fidei augmentum promeruit sanitatis*, ut explicat Euthymius. Legi quoque possunt Cornelius a Lapide (*in cap.* 8 *Marci*), Natalis Alexander (*ibid.*) et Calmet (*ibid.*).

CAPUT X.

De concessis, aut restitutis loquela mutis, et auditu surdis per miraculum.

1. Narrat S. Matthæus *cap.* 9, Christo oblatum fuisse mutum habentem dæmonium, et hoc expulso, mutum locutum fuisse : et *cap.* 12 refert, cæcum, et mutum, qui pariter dæmonium habebat, fuisse a Christo sanatum. S. Marcus quoque *cap.* 7 scribit, surdum, et mutum adductum fuisse ad Christum, qui cum misisset digitos in auriculas ejus, et exspuendo tetigisset linguam ejusdem : *Statim apertæ sunt aures ejus, et solutum est vinculum linguæ ejus.* Et Zacharias incredulus apud S. Lucam *cap.* 1 loquelam perdidit, natoque filio recuperavit; et *cap.* 11 alter mutus, a quo Christus dæmonium ejecit, locutus esse dicitur.

2. Porro receptior opinio est, et sacro textui magis consona, mutum, de quo loquitur S. Matthæus *cap.* 9, fuisse etiam surdum, non quidem a nativitate, sed a dæmone, ut observant Cornelius a Lapide (*in cap.* 9, *v.* 33), et Natalis Alexander : neque, teste Calmet, fuisse illum, de quo loquitur S. Lucas. Alterum verum, de quo S. Matthæus *cap.* 12, non a nativitate, aut morbo, sed a dæmone cæcum, et mutum fuisse affirmant Abulensis, et Barradius. De alio, qui sanatus dicitur *Marc. c.* 7, adnotarunt interpretes, eum non a nativitate, neque a dæmone, sed ex infirmitate naturæ surdum, et mutum fuisse, non jam dumtaxat balbutientem, ut bene notarunt Calmet, et Scheuchzerum. Quod vero attinet ad Zachariam, Theophylactus scribit, eum non repressisse nascentem incredulitatis, et diffidentiæ motum, ut represserat Abraham *Genes.* 17, ideoque vocis, et auditus usum amisisse.

3. 4. Similia miracula referuntur in bullis canoniz. SS. Chunegundis, Vulstani episcopi, et aliorum plurium, necnon in relationibus caus. B. Hieronymi Æmiliani, B. Gregorii X, aliorumque. Et apud Bolland. (*ad diem* 13 *Jan.*) legitur, S. Politum martyrem, erutis jussu imperatoris oculis, ac lingua amputata, psalmos cecinisse. Eusebius Cæsariensis vero narrat (*lib.* 2, *de resurrect. edit. Sirmodi opusc.* 12, *pag.* 96), S. Romanum antea balbutientem, incisa jussu judicis lingua, qua Deum confessus fuerat rectius locutum fuisse; et hoc miraculum fuse describitur etiam a S. Joanne Chrysostomo (*orat.* 43, *et* 48). Similia de aliis martyribus testantur Victor Uticensis, et Justinianus imperator. Alia legi possunt apud Rejes, apud Petrum a Castro, et Rolandum de Belabad. Anastasius quoque narrat, S. Leoni III oculos ab impiis erutos fuisse, et linguam præcisam; omnia tamen, intercessione SS. Petri, et Pauli, fuisse restituta. Hujus miraculi mentio fit etiam in martyrologio romano, quamquam nonnulli recentiores de illius veritate dubitent; sed Pagius junior rem, prout ab Anastasio

narratur, strenue defendit. Et sane hoc ipsum apertissime innuit Alcuinus *in carmine de profectione Leonis ad Carolum apud Duchesne.*

5. Nunc aliqua ex physicis, et medicis addenda sunt. Scholiastes Petri a Castro notat, surdos a nativitate plerumque esse mutos, vel ob conjunctionem nervi septimæ conjungationis, vel quia cum alios loquentes non audiant, nec ipsi voces exprimere possunt. Subscribunt Conimbricenses, et Rejes. Enimvero Adamus sine exercitio, aut magistro perfecte locutus est, quia perfectus est creatus, cæteri imperfecti nascuntur, ætate perficiendi. Putarunt nonnulli, innatum esse hominibus sermonem Hebraicum, sed hoc redarguunt Vallesius, et Rolandus. Herodotus vero narrat, Psammaticum, vel (ut alii volunt) Boccorim Ægypti regem duos infantes pastori commisisse educandos, sed ab invicem, et ab aliis omnino segregatos, horumque primam vocem fuisse *Beccos*, quæ apud Phrygius panem significat: hinc regem intulisse, naturalem hominum linguam esse Phrygiam. Experimentum plerique irrident, advertentes, pueros vocem illam didicisse ex caprarum mutitione, cum nil aliud audivissent; idque de aliis referunt Rejes, et Calmet.

6. Non omnes tamen ob ortu muti etiam surdi sunt, uti de quodam puero duodenni ex Dominico Panarola observat Scholiastes Petri a Castro. Alii sine lingua naturaliter loqui dicuntur. Quidam enim apud eumdem Scholiasten, et Deerham totam linguam ex variolis corruptam exspuit, quin loquendi facultatem amiserit, et Rolandus addit eum cæteras functiones ad linguam pertinentes obiisse. Huc spectant ventriloqui, id est qui e ventre loqui videntur, quod a quodam Petro Brabantio fieri solitum fuisse narratur. At misso, dæmonem aliquando apud Nieremberg per loca impura in hominibus locutum esse, illud vel per attractionem spiritus, vel per divisionem membranæ, quam mediastinum vocant, fieri posse explicant citatus Scholiastes, et Rolandus.

7. Antonius Maria Valsava observat, in infante recens nato meatus auditorii parietes a substantia crassa, et subalbida tectos conspici, quæ ad tympani membranam extensa aliam ibi membranam componere videtur; et si hæc non decidat, sed firmior evadat, speciem surditatis a nativitate induci, quæ, licet difficulter, a perito tamen chirurgo, et anatomico sanari poterit: quod etiam de mutis a nativitate testatur Petrus a Castro. Zacchias vero contendit, hoc fieri non posse in mutis, et surdis ex naturali nervorum vitio.

8. Aliquando demum muti, et surdi loquelam, et auditum naturaliter receperunt. Hoc Maximilianus Friderici III imperatoris filius, ac puer Ragusæus, consumpta nimia humiditate, quæ defectum induxerat, experti sunt apud Schenkium, qui etiam ex Herodoto refert, filium Crœsi, cum vidisset Persam irruentem in patrem, loquelam, qua ante caruerat, adeptum fuisse. Alius casus narrat Stalpartius. Et inter *miscellanea curiosa medico-physic. Germanic.* Michael Bernardus Valentinus refert, mulierem Giennensem per aliquot annos mutam, occasione exomologesis locutam fuisse, quod devoto, et ferventi desiderio auctor tribuit; et de alio muto affirmat, quod hora tantum prima pomeridiane loqui poterat. In eisdem *miscellaneis* textor quidam ab antiqua auris sinistræ surditate liberatus dicitur, subsecuta lateris dextri paralysi, et Guillhelmus Ader notat, posse aliquem fieri mutum ex male curato *frenuli* ulcere sub lingua, et hanc infirmitatem curari in pueris posse: non autem in viris. Item in opere, cui titulus, *Saggio delle transazioni filosofiche dell'anno* 1700 *al* 1720 quædam mulier muta, et surda a nativitate post febrem sanata dicitur.

9. Mutorum, et surdorum sanationem Zacchias æquiparat sanationi cæcorum. Quocirca, cum res est de recuperantibus loquelæ, et auditus usum, observanda sunt, proportione servata, omnia quæ supra de liberatione a cæcitate dicta sunt. Adeoque probanda erit præcedens infirmitas, et perfecta, ac diuturna sanitatis recuperatio: et ponderandum, an sanatus fuerit surdus, et non mutus, vel contra, an hi defectus sint a nativitate, an postea supervenerint: et an sanitas alicui causæ naturali tribui possit. Quod si infirmitas a mala organorum confirmatione provenerit miraculum erit secundi generis pro quo non est opus, ut sanatio subita fuerit; secus, si ex aliis impedimentis originem duxerit, cum tunc miraculum sit tertii generis. Addit Zacchias, morbum debere esse gravem, ut sanatio adscribatur miraculo, a quo proinde excludit liberationem a quadam hæsitantia in loquendo. Subdit Ader, pro statuendo miraculo observandum esse, an post sanationem alii morbi supervenerint. Jam vero in causa S. Stanislai Societ. Jesu non fuit approbatum miraculum subitæ sanationis cujusdam feminæ a surditate contracta ex ingesto in auriculam lapillo in puerili ætate, quem lapillum post annos 27 invocato B. Stanislao, ejecit. Opposuit enim promotor fidei, ejectionem hanc naturaliter contingere potuisse. At in causa S. Vincentii a Paulo inter miracula tertii generis admissa fuit subita loquelæ, et virium largitio cuidam puellæ octenni a nativitate mutæ, et ad artuum inferiorum motum impotenti: cum sanatio nulli causæ naturali tribui potuerit.

CAPUT XI.

De divina admirabili sanatione claudorum, et aliquorum impotentium ad ambulandum, itemque gibborum.

1. 2. In actis Apostolorum *cap.* 3, fuse describitur miraculum quo SS. Petrus, et Joannes claudum ad portam Speciosam templi in nomine Christi sanarunt, de quo multa Baronius *(ad an.* 34, *n.* 256, *et seqq.)*. Alia plura miracula ab Apostolis patrata

fuisse, exploratum est *act.* 3, sed exacte descripta est claudi curatio, tum quia cæteris fuit illustrior, tum quia juxta templum contigit, ubi erat turba populi, et quia, occasione accepta, Petrus concionem habuit, qua quinque millia hominum ad Christum convertit. Hic erat claudus ab utero matris annos natus supra quadraginta; adeoque naturaliter quodammodo insanabilis. Simile miraculum Lystræ patratum intercessione S. Pauli referunt *act.* 14. Quamobrem turbæ Barnabam Jovem, et Paulum Mercurium crediderunt, quas tamen ipsi increparunt clamantes, se esse mortales, et annuntiare conversionem ad Deum vivum.

3. 4. In bullis canoniz. SS. Elisabethæ sanctimonialis tertii ordinis Minorum, Willhelmi Briocensis episcopi, Stanislai Cracoviensis episcopi, Francisci Salesii, et Francisci Xaverii inter alia miracula legitur, gressum claudi collatum fuisse. Et de hac, quæ miraculo fit, claudorum sanatione egerunt etiam auditores rotæ in pluribus causarum relationibus; in relatione vero causæ S. Teresiæ inter miracula secundi generis retulerunt sanationem cujusdam pueri ita a nativitate contracti, et contorti, ut figura corporis litteram repræsentare videretur: attenta scilicet gravitate morbi, præcedenti oratione, ac subita, perfectaque sanatione.

5. 6. Docent physici, et medici, corpus non posse ad vitæ commodum moveri, nisi solidis ossibus per articulos junctis firmetur. Præcipuus ex his motibus est progressivus, qui ut perfecte fiat, præter ossium soliditatem, continuitatem, et articulationem, requirit etiam apud Verheyen ligamenta, et fascias, quibus os jungatur, et firmetur, et cruris, ac pedis musculos. Præterea apud Mang. exposcit debitam proportionem in articulorum cavitatibus, in ossium consistentia, et longitudine, in *elasticitate* fibrarum, robore tendinum, tensionem nervorum, *humectatione ex studio mucilaginoso.* Modum autem, quo fit iste progressionis motus, late explicant Borell. et Verheyen.

7. etc. Ex his desumi possunt causæ claudicationis, quarum prima est impedimentum influxus spirituum, vel sanguinis, vel utrorumque ad dextrum vel sinistrum articulum coxendicis, genu, tibiæ, pedis, ut explicat Etmuller. Secunda apud Aquapendentem est abbreviatio, vel extensio articuli. Abbreviatur articulus disruptis tendinibus, solutis ligamentis, musculis convulsis. Extenditur laxatis tendinibus, musculis resolutis, et præsertim crescente inter os, et os materia gypsea, aut simili. Tertia juxta Munik erit, cum os circa articulum apparet fractum, vel aliter ipsum, aut cartilagines læduntur. Quarta demum, quæ ab ipso ortu os, aut articulum, aut tendinem, aut musculos depravat.

11. Porro ardua res est, non tamen impossibilis, ut aliqua ex his claudicationibus subito naturaliter sanetur, et talis esse potest ea, quæ a prima causa pendet, dummodo in obstructione vasorum consistat, nec partes solidæ vitium antiquum contraxerint: nec ab hujusmodi claudicatione *plures ira, timore, vel incendii metu percitos* repente convaluisse refert Zacut, quem sequitur Rejes. Et Joannes Franciscus Loy ab Erisfeld, et Marcus Aurelius Severinus has sanationes in pueris interdum contingere affirmant. Schenkius vero narrat quosdam viros grandævos claudos repentino casu sanatos fuisse. Ex quibus colligitur, naturaliter sanari posse etiam articulorum vitia, quæ a simplici luxatura pendent.

12. At neque a natura, neque ab ortu sanabiles, saltem momento, sunt claudicationes ex tendinibus, vel nervis ruptis, aut ab ossis, vel tophi excrescentia, aut ex solido læso, aut ex vitio ante nativitatem contracto provenientes. Quare si in congregatione rituum proponatur miraculum sanationis claudi, evidenter demonstrentur oportet præcedens claudicatio, ejusque duratio, et factus, et continuatus subsecutus incessus, necnon sanati ætas. Physicis ad consilium accitis investigandæ erunt causæ, et qualitates claudicationis, et sanationis; si claudicatio fuisset insanabilis, subita sanatio celeberrimum erit miraculum, non subita miraculis secundi generis erit accensenda.

13. In causis SS. Peregrini Latiosi, et Vincentii a Paulo inter alia miracula propositæ fuerunt quorundam puerorum ad ambulandum impotentium sanationes. Sed cum promotores fidei contra id, quod medici contendebant, opposuissent, eas sanationes a natura potuisse contingere, sacra congregatio ab his miraculis approbandi abstinuit. Ejusdem siquidem consultores crediderunt, eas claudicationes manasse ab impedito spirituum, et sanguinis influxu, non a nervis, et tendinibus ruptis, aut solidis læsis. In causa quoque S. Catharinæ Bononiensis, exhibito miraculo repentinæ ad ejusdem invocationem sanationis pedis luxati, turgidi, et lividi cujusdam monialis, medicus pro veritate scribens putavit, ea omnia potuisse naturaliter evanescere, et huic sententiæ adhæsit sacra congregatio. In causa vero S. Aloysii Gonzagæ medici ab auditoribus rotæ consulti miraculo adscribendam esse sanationem a nativitate per annos octodecim curvi, et ranarum more reptantis, cum hoc vitium, nervis tandiu contractis, et induratis, naturaliter tolli non potuisset, multo magis cum sanatio, nullis præcedentibus medicamentis, ad solam beati invocationem momento contigisse. Et in relatione causæ S. Francisci Xaverii iidem auditores admiserunt miraculum sanationis pueri a claudicatione, quæ medicamentis tolli non potuerat.

14. *In Evangelio* S. Lucæ narratur, Christum, imposita manu, sanasse mulierem ab annis decem et octo inclinatam. Ader putat, eam vel convulsam, vel simpliciter gibbosam ex luxatione vertebrarum dorsi fuisse; cumque sive convulsio, sive gibba, diuturna esset, in magnitudinem miraculi consentit.

15. Tres sunt apud Sennertum præcipuæ species gibbæ: prima, cum vertebræ ad exteriora luxantur cum tumore in dorso, et dicitur proprie *Gibba.* Secunda, cum luxantur versus anteriora, et in dorso

cavitas, in pectore tumor apparet, et dicitur *recurvitas;* tertia, cum in alterutrum latus vertebræ luxantur, et dicitur, *obliquatio*, ut prosequitur Zacchias.

16. In causa canoniz. S. Joannis a S. Facundo approbatum fuit miraculum, quod etiam describitur in bull. canoniz. Emmanuel nempe de Castello per triennium gibbosus ex spinæ dorsi ruptura, curvus et impotens ad motum, ductus a matre ad sepulcrum beati, liber ab incurvatione, et ad motum expeditus abiit, et illuc reductus etiam a gibbositate convaluit, permanente tamen osse elevato. Petrus Franciscus de Rubeis tunc fidei promotor opposuit, gibbam ex vertebrarum luxatione ortam, adeoque sanabilem fuisse, eamque cessante impotentia, perseverasse; et demum remansisse ossis elevationem, et omnia hæc miraculo obstare asseruit. At Joannes Baptista Bottinius celebris advocatus consistorialis pro miraculo scribens demonstravit, gibbam ex spina, et vertebra fractis ortam fuisse, eamdemque antiquam, et ob id, licet a sola luxatione proveniret, insanabilem quodammodo fuisse juxta Valasium de Taranta, Sennertum, et alios. Addit, miraculi magnitudinem ex hoc etiam desumendam esse, quod impotentia cessaverit, perseverante gibba, et a qua illa pendebat, et sic effectus, remanente causa, abierit: ossis vero elevationem ad miraculum manifestandum remansisse. Simile miraculum sanationis pueri in artubus inferioribus aridi, et a nativitate gibbi approbatum fuit in causa S. Philippi Benitii. Ex quibus consultores sacræ congregationis plura, ubi opus fuerit, super hujusmodi sanationibus haurire poterunt.

CAPUT XII.

De sanatione paralyticorum, quæ miraculo fit.

1. 2. Jesus ingressus Capharnaum, et rogatus a Centurione, ejusdem puerum paralyticum curavit. Factum describit S. Matthæus *cap.* 8, et fusius S. Lucas *cap.* 7. Sed, an hic puer fuerit filius, an servus, an miles Centurionis, quæstio est, quam pertractat Bartholinus. Hunc Centurionem gentilem fuisse, communior est interpretum opinio, quamvis non desunt, qui putant fuisse proselytum. Legi potest Calmet (*ad c.* 8 *Matthæi*). Major quæstio est apud interpretes de ejus morbi qualitate. Ader in ea videtur esse sententia, ut æger non paralysi, sed convulsione laboret. Cornelius autem a Lapide ait (*in c.* 8 *Matth. cit.*), fuisse paralysim acutam non cruciatu, et periculo vitæ. Et Bartholinus putat, convulsionem fuisse cum paralysi conjunctam. Consentit Schevchzerus concludens, morbum fuisse gravissimum, adeoque de miraculi magnitudine non esse dubitandum.

3. Alter paralyticus a Christo sanatus dicitur *Matth.* 9, quem S. Marcus (*cap.* 2), narrat fuisse ad Christum per tectum a suis in grabato demissum. Hanc demissionem describunt Schevchzerus, et Bartholinus, qui etiam strenue redarguit quemdam asserentem, illum fuisse apoplecticum. Ader, affirmat, paralysim fuisse gravem, et universalem cum periculo vicinæ apoplexiæ. Icones grabatorum, quibus paralytici gestari consueverant, videri possunt apud Bosium.

4. Tertius paralyticus apud S. Joannem (*cap.* 5) a Christo curatus est Hierosolymis ad Probaticam Piscinam post trigesimum octavum infirmitatis annum. Qui de hac Piscina plura velit, adeat Calmet (*in c.* 5 *Joann.*). Quod vero ad hanc infirmitatem attinet, ea a Scriptura non explicatur. Sed interpretes apud Cornelium a Lapide (*in c.* 5 *Joann. v.* 5) communi calculo asserunt, fuisse paralysim; et Ader advertit, eam fuisse toti corpori universalem, et insanabilem, eidemque junctam fuisse atrophiam. Subscribit Bartholinus, qui etiam miraculi magnitudinem pluribus extollit. Matthæi *cap.* 12 legitur: *Et ecce homo manum habens aridam*, et hæc ad vocem Christi *restituta est sanitati.* Idem miraculum narrat S. Marcus *c.* 3, et S. Lucas in Evang. *cap.* 6. Schevchzerus putat, morbum fuisse paralysim manus, et vel nullatenus curabilem, vel nonnisi per longum tempus. Quapropter si ad Christi imperium manus illico sanata est, concludit magnitudinem miraculi satis apparere.

5. 6. Demum in *act. Apost. cap.* 9 Petrus paralyticum nomine Æneam Lyddæ sanavit, quod videntes habitatores Lyddæ, et Saronæ ad Dominum conversi sunt. Et tum in pluribus canonizationum bullis, tum in rotæ auditorum relationibus sanationes a paralysi inter miracula referuntur.

7. Paralysis, juxta Galenum, est motus abolitio ex nervorum, et spirituum animalium vitio: potest vero esse vehemens *intensive, et extensive; intensive* quidem, si cum motu amittatur et sensus; utroque enim amisso, graviorem vocant paralysim Bellinus, Scheneider, aliique, leviorem vero, si alteruter dumtaxat amittatur; quæ quomodo fieri possint, explicat Marcellus Donatus. *Extensive* vehemens est, si magnam corporis partem afficiat, vehementior autem apud Rejes est, quæ crura, quam quæ brachia occupat.

8. Paralysis vehementiam auget convulsio, juxta Hippocratem, Martianum, Duret, aliosque; vel partium affectarum extenuatio, quam Græci vocant *Atrophiam*, ex qua insanabilem fere esse paralysim, censent Hippocr. Riverius, Jungken, Manget, aliique. Item ætas infirmi, et morbi diuturnitas: facilius enim apud Sennertum, et Victorium curatur in pueris, quam in senibus; et, teste Silvio, quo diuturnior est, eo difficilius curatur.

9. Hæc sunt præcipua, quæ Benedictus XIV, dum munere promotoris fidei fungebatur, consideranda proposuit, cum in congregatione rituum miraculum sanationis a paralysi proponeretur. Et ex Sennerto, Etmullero, Hippocrate, et Zacchia cen-

suit, tremorem febris, et sudorem esse naturalis sanationis signa.

10. Addidit, investigandam esse paralysis causam; nam si a flatibus proveniat, durat, iis manentibus, cessantibus cessat, teste Hippocrate. Sæpe a *scorbutica* affectione contingit, et hæc paralysis a cæteris differt, cum in hac, juxta Eugalenum, effectus non sit continuus, ut in aliis. Item non semper a frigido, et viscido humore, sed aliquando a vaporosa materia ad principium nervorum transmissa oritur, et hæc naturaliter sanabilis est, teste Petro Salio.

11. Exempla demum protulit eorum, qui ex improviso timore, vel ira a paralysi prorsus convaluerunt, eaque legi possunt apud Schenkium, Gregorium Horstium, Marcellum Donatum, aliosque.

12. Porro ab hactenus adductis non recesserunt medici, vel a postulatoribus acciti, vel a sacra congregatione consulti, ut colligere est ex dissertationibus Lancisii exaratis in causis SS. Jacobi de Marchia, Stanislai Kostkæ, et Joannis Francisci Regis, et ex aliis in aliorum causis. Solum Pascolus in causa S. Peregrini Latiosi dubitavit, an paralysis vehementior sit in cruribus quam in brachiis. Et quod febrim asseruerunt, eam dumtaxat prodesse paralyticis, quæ materiam, a qua paralysis orta est, denuo exagitat, et eliminat, vel absumit, quod vix fieri potest, si materia in spinali medulla lateat: inutilem vero esse lentam, et diuturnam, ut fuse ostendit Joannes Antonius Vulpinus in causa S. Joannis a Cruce, et Marcus Angelus de Marcangelis in causa S. Vincentii a Paulo.

13. De sudore autem notavit Matthæuccius, eum, si invocatione servi Dei, vel beati subsequatur, esse initium miraculi: at quia, quando aliquid naturæ tribui potest, non est ad supernaturalia confugiendum, Lancisius in causa S. Jacobi de Marchia observavit, sudorem paulatim subortum, et per integras hebdomadas continuatum naturaliter proficere; secus, si unica vice profluat.

14. 15. Demum quæ diximus de paralysis causis, flatibus nempe, affectione *scorbutica*, et vaporosa materia, in causa S. Pii V a Sinibaldo, et Lancisio confirmata fuerunt. Paucis: Medici in his causis vel ad favorem, vel pro veritate scribentes sanationem a paralysi miraculo adscripserunt, si paralysis gravis, ac diuturna fuerit, neque ex iis provenerit aliquando sponte recedentibus, rursus remedia adhibita non fuerint, aut adhibita nullum præstiterunt levamen; sed, divino auxilio implorato sanatio perfecta, constans, et subita supervenerit. Et cohærenter hæc approbata fuere miracula sanationum a paralysi in causis SS. Pii, D. Stanislai Kostkæ, Joannis de Cruce, Peregrini Latiosi, Turribii, Jacobi de Marchia, Joannis Nepomuceni, Vincentii a Paulo, et Julianæ de Falconeriis.

16. Quapropter si in congregatione rituum de hujusmodi miraculis agendum sit, advertendus est status præcedens morbi, ac status subsequens perfectæ, et momentariæ sanationis; et quando asseritur, non tantum motum, sed etiam sensum fuisse deperditum, observandum est, quomodo, quibus experimentis, quo tempore, utrum longe, ac prope sanationem, amissio sensus probata sit. Causa quoque morbi physicorum auxilio, symptomata, et medicamenta, si adhibita fuerint, exploranda sunt: ac demum ponderandum, an paralysis ex illis esset, quæ a natura, vel ab arte momento expelli possunt, et utrum sanatio inter gratias, an inter miracula sit recensenda. Valeriola sanationem cujusdam sacerdotis a paralysi, quæ paulatim, adhibitis ab ipso medicamentis, evanuit, miraculo pie adscribit, quod certe non fuisset a congregatione admissum, tum propter sanationem non momento obtentam. Alia paralysis explicatio legi potest apud Willisium.

17. Atrophiam superius memoravimus, et ideo nonnulla de membrorum ariditate expendenda supersunt. Narrant S. Matthæus *cap.* 12, et S. Lucas *cap.* 6 dexteram cujusdam manum aridam a Christo fuisse momento sanatam, quem S. Hieronymus *(in Matth. c.* 12) testatur fuisse sæmentarium. Ader contendit totum brachium cum manu fuisse aridum. Jeroboami quoque manus, dum super altare thus adoleret, arida facta est, et orante Propheta restituta *(Reg. l.* 3, *c.* 13): et similem sanationem refert B. Bernardus in vita S. Malachiæ (*c.* 31, *n.* 75, *oper. vol.* 1), aliæ memorantur in bullis canoniz. SS. Claræ de Assisio, Ludovici regis Franciæ, et passim in aliis. Jam vero Zacchias notat, atrophiam esse partis alicujus consumptionem, et ariditatem, nullo amplius nutrimento fruentis: ita ut dici possit vita carere: et juxta Ludovicum Mercat. ariditas est ultimus morbi gradus; ac licet ex Joanne Fort. pars arida, donec cruciatur, curari possit, curatio tamen valde difficilis est apud Donat. Anton. ab Altomari, si ariditas diu perseveret. Quare si, invocato Dei servo, perfecta sanitas ab inveterata ariditate, nullis, aut frustra adhibitis medicamentis, succedat, de miraculo non erit dubitandum, veluti notavit Matthæuccius.

CAPUT XIII.

De admirabili divina sanatione epilepticorum, et passione hysterica laborantium.

1. 2. Narrat S. Matthæus (*cap.* 17), lunaticum quemdam fuisse a parte adductum ad Christum; qui illum, ejecto dæmonio, statim sanavit. Idipsum narratur apud S. Marcum (*cap.* 9), et apud S. Lucam (*cap.* 9). Origenes, S. Joannes Chrys. et S. Hieronymus nullam in hoc ægroto naturalem morbi causam agnoscunt, sed a dæmonis fraudibus infirmitate repetunt. Alii vero putant, illum fuisse epilepticum, qui, crescente luna, fortioribus paroxysmis afficeretur, ut videre est apud Calmet (*in comment. ad c.* 17 *Matth.*), Ader, Vallesium, et Zacchiam. De miranda liberatione ad hujusmodi

morbo comitiali, sive epileptico fit etiam sermo in bullis canoniz. SS. Stanislai episcopi, Ludovici Tolosatis, et in relationibus caus. SS. Franciscæ Romanæ, Andreæ Corsini, et passim in aliis.

3. Græci epilepsiam vocabant morbum sacrum, vel quia putabant illum hominibus proxime a Deo immissum, ut voluit Hippocrates, vel quia partem, quæ totum corpus gubernat, et rationis sedes est, occupat, ut voluerunt Plato, et Aristoteles, de quibus Stalpartius. Ea autem, teste Galeno, est universalis convulsio, cujus causa, præter humoris copiam, est qualitas venenata, et graviter intensa substantiæ cerebri, ut late explicant Schenkius, Bonett. Willisius, aliique anatomici.

4. At his, quæ ad medicos proprie spectant, omissis, signa epilepsiæ evidentia sunt, si æger in quibusdam temporum mutationibus paroxismo correptus ex improviso cadat, extra mentem rapiatur, membris distorqueatur, spumam ex ore emittat, ut notarunt auditores rotæ in relat. causæ S. Franciscæ Romanæ, et ex aliis medicis late docet Zacchias, qui etiam illius gravitatem, et levitatem explicat ex symptomatum gravitate, et multitudine, et ex accessionum frequentia, et duratione, et ex iis, quæ ab accessione relinquuntur. Affectiones autem epilepticorum ululantium, et similia edentium, aut obmutescentium, earumque causas describit Levinus Lemnius. Legi etiam possunt Baccanellus, et Ludovicus Mercatus. Et apud Donat. Ant. ab Altomari epilepsia a convulsione distinguitur ex mentis læsione, et oris spuma.

5. Alia quoque sunt, quæ epilepsiam gravem constituunt: si enim post vigesimum quintum ætatis annum superveniat, vel sit hæreditaria, fere insanabilis est, juxta Hippocratem, et Tozzium. Non jam quod epileptici post eam ætatem aliquando vel per crisim naturalem, vel per vehemens pharmacum, vel per febrim, aut scabiem supervenientem non convaluerint, ut notat Sennertus, (aut etiam per metastasim, seu commutationem in alium morbum, de qua re Horstius, et Straussius); sed quod post illam ætatem sanatio raro contingit, ut post Hippocratem advertit Vallesius.

6. *Genitura*, inquit idem Hippocrates, *est ab omnibus corporis partibus, a sanis quidem sana, a morbosis morbosa decidit.* Quapropter diathesis epileptica, teste Sennerto, a parentibus in filios propagatur, quæ adeo difficulter curatur, ut Gordonius, Riverius, et alii insanabilem esse scripserint, cujus rei exemplum memorandum refert Zacutus.

7. Item cohærenter ad ea, quæ superius dicta sunt, levis erit epilepsia, si æger non cadat, aut in paroxysmo sit sui compos; quæ quidem non repugnant epilepsiæ levi, et quæ fit per consensum, uti de quodam histrione a se feliciter curato testatur Marcellus Donatus, putans eum epilepsia per consensum laborasse; et hanc oriri, ait, non a cerebro per se male affecto, sed ex malo vapore elevato vel ab una corporis parte, vel a toto: quod etiam notavit Lancisius in causa B. Hyacinthæ de Marescottis. De hac epilepsia plura legi possunt apud Schenkium.

8. His præmissis, tuto statui posse videtur, liberationem ab epilepsia inter miracula recensendam esse, si epilepsia sit gravis, sanatio autem nulli causæ naturali tribui possit, sed statim post invocationem perfecta succedat, ut innuit Sinibaldus in causa S. Jacobi de Marchia.

9. Porro passionem epilepticam medici distinguunt in paroxysmum, per certas periodos erumpentem, et cessantem; necnon in causam in corpore delitescentem. Solutio paroxysmi est naturalis, adeoque tota quæstio quoad miracula reducitur ad perfectam liberationem ab epileptica diathesi, ut innuit Bordonus. Jam vero de hoc actum fuit in prædicta causa B. Hyacinthæ, cujus intercessionem quædam monialis ab epilepsia hæreditaria, et post vigesimum quintum annum incepta, subito, et perfecte convaluisse dicebatur, quin ulla præcessisset crisis, aut medicamenta profuissent; immo sanata alimentis usa esset, quæ recuperatæ sanitati officere poterant. Opposuit Benedictus XIV, tunc fidei promotor, processum super sanatione confectum decem, et octo mensibus post ultimum paroxysmum fuisse: et ignorari, an interim morbus recurrisset; sanatam vero, cum adhuc viveret, posse iterum morbo tentari, adeoque a miraculis approbatione abstinendum esse.

10. Postulatores contra conati sunt probare, monialem toto illo tempore perfecte liberam fuisse; idque sufficere, cum jus canonicum unius anni tempus exposcat, ut sacerdos, qui ob epilepsiam ab altari remotus fuerit, ad illud iterum admittatur: et recidiva monialis, quatenus contigisset, non reliquiis præcedentis morbi, sed nocuis alimentis, tamquam novus morbus, esset tribuenda. Reposuit promotor, sacerdotem, recurrente morbo, posse iterum ab altari amoveri; at, approbato miraculo, retractationi locum non esse. Quapropter solum post tredecim fere annos miraculum fuit approbatum, allatis identidem perfectæ sanitatis probationibus. Similia opposuit alteri hujus generis miraculo in causa S. Jacobi de Marchia, quod approbatione caruit, non approbata evidenter continuatione sanitatis.

11. Succedit passio hysterica seu *uteri suffocatio*, qua feminæ interdum laborant. In hac paroxysmi recurrunt, sicut in epilepsia: differunt tamen quod femina in suffocatione sentit, suique paroxysmi affectionum postea recordatur, veluti observant Forestus, et Rodericus a Castro: quod tamen Zacchias intelligit, ut suffocatæ non ita a ratione abalienentur, ut epileptici; quamvis apud Schenkium aliquando sensu, motu, et ratione careant.

12. etc. Medici olim poterunt, hanc affectionem ab uteri vitio produci. Sed recentiores tribuunt vitio succorum digestionibus inservientium, qui ventriculis, et intestinorum membranas, plexusque nervosos afficiunt. Legi potest Willisius. Hic morbus apud Sennertum, Etmullerum, et Rodericum a Castro periculosus est, si paroxysmi sæpius recurrant, aut

symptomata gravia sint. At si de miraculosa ejusdem sanatione agendum sit, non solum repetenda sunt, quæ de epilepsia diximus, non esse scilicet attendendam excitationem a paroxysmo, sed morbosæ qualitatis expulsionem; verum etiam advertendum est, nonnullas naturales, et incognitas crises in mulieribus contingere, quæ perfectam liberationem a morbo producere possunt. Quapropter difficillime hujusmodi sanationes miraculo adscribi poterunt.

CAPUT XIV.

De mirabili divina sanatione a mania, et hydrophobia.

1. 2. Scribunt SS. Matthæus, et Lucas (*utrobique cap.* 8) duos homines a Christo curatos fuisse, qui habentes dæmonia sæviebant. De his alibi sermo recurret: interim notandum est hos juxta Ader fuisse lycanthropidos, vel maniacos. Mirabilium ab hoc morbo sanationum exempla extant in bullis canoniz. SS. Petri Cælestini, et Claræ. Et Wadingus refert (*in annal. ad an.* 1231) maniacum quemdam, conciones S. Antonii Patavini aliquando interrumpentem, ab eodem sanatum fuisse. Simile miraculum approbatum fuit in causa S. Turribii, ut desumitur ex decreto 11 Januar. 1726 edito.

3. etc. Jurisperiti hunc morbum vocant insanabilem. Sed hac in re physicis, et medicis plus deferendum est. Fernelius itaque illum describens, ait, maniacos magno corporis impetu, mentis perturbatione, et iracundia laborare, et jurgiis, clamoribus, horrendoque aspectu in obvios quosque belluarum instar dentibus, et unguibus petulanter irruere. Similia tradunt Sennertus, et Tozzius. Et Nicolaus Piso, Forestus, et Silvaticus affirmant, affectionem ab excandescentia, timore, mœstitia, nimiaque studiorum intensione facile provenire. Gravius profecto est hic morbus, *Nulla* enim *deliratio* inquit Galenus, *tuta est:* et Martinellus addit: *Ægre, ac difficile curatur*, præcipue *si mania inveterata, aut hæreditaria fuerit, aut morsu canis rabidi inferatur*, ut loquitur Thomas Willis. Rationem reddit Dolæus, quia *in cerebro vestigia olim impressa, sed postea sublata.... minime restitui possunt, etc.*

6. etc. Alia traduntur a medicis de maniæ qualitate, de judicio ferendo super ejus sanatione, ac de ejusdem cessatione. Et quoad qualitatem, Hippocrates, et Riverius docent, facilioris curationis, et minoris periculi esse maniam, quam risus comitatur; monet tamen Bellinus, cavendum esse, ne motus convulsionis pro risu sumatur, qualem fuisse risum Tyconis apud Hippocratem memorati putat Vallesius. Quod vero attinet ad judicium de sanatione ferendum, Cornelius Celsus monet, maniacos aliquando videri sanatos, quod prudenter loquantur, dolose tamen loqui, ut a vinculis liberentur. Aliquando morbus revera cessat, sed recurrit, ut observat Etmulerus. Demum quod spectat ad cessationem, nonnulla exempla apud Schenkium suadent, maniam vel per medicamenta, vel per naturæ vires sanabilem esse, Helleborus antiquis in usu erat, et quidem magno cum maniacorum profectu. Et Sennertus, aliique passim docent, eosdem venæ sectione, atque evacuationibus per alvum, aut per sudorem curari: quod etiam per febrem, aut alium morbum supervenientem, vel per metastasim fieri posse tradunt Hippocrates, Riverius et Bellinus.

10. 11. His adnotatis, si in congregatione rituum proponatur miraculum liberationis a mania intercessione alicujus servi Dei, vel beati, primo probanda est ipsa mania suis comitata requisitis furoris, et similium. Secundo demonstrandum est, fuisse inveteratam; recens enim ad magnos morbos pro miraculo constituendo necessarios non pertinet. Tertio investigandum est, an sanatio momento contigerit. Quarto, an perfecta fuerit; et signanter, an hebetudo quædam remanserit, aut ingenii stupiditas, cum hæc signa sint liberationis non perfectæ. Quinto, quo tempore contigerit; diebus enim canicularibus, solstitiis, vel æquinoctiis naturalis esse potest. Sexto, quandiu duraverit, cum enim de morbo recurrente agatur, non nisi post longum tempus de sanatione judicium ferendum est, uti de epilepsia diximus, et sane in causa S. Turribii Lancisius ex longa hujusmodi sanationis duratione argumentum pro miraculo desumpsit. Et quia hoc judicium sine medicorum consilio non absolvitur, ipsis investiganda erunt cuncta ad morbum, et sanationem pertinentia. Quod si de mania præsertim inveterata, de symptomatum gravitate, de subita post invocationem servi Dei, vel beati, ac perfecta sanatione, nullis, aut frustra adhibitis medicamentis constiterit, nullaque crisis, recidiva, aut metastasis intervenerit, miraculum fidenter affirmandum erit.

12. etc. Apud medicos mentio fit hydrophobiæ, hoc est aversionis ab aqua, quam causat rabies, et ut plurimum comitatur horrenda mania, non tamen semper, ut observant Codronchus, aliique apud Stalpartium. Hic morbus a morsu canis, aut alterius animalis rabidi contrahitur; etsi enim Galenus scribat, quod *rabies cani soli accidit*, Aristoteles tamen, Avicenna, et alii consentiunt, illam etiam lupis, camelis, ac nonnullis aliis animantibus, sponte, ac sine canis morsu supervenire. Et Amatus Lusitanus testatur, nonnullos ex rabido felis morsu interiisse. Quare Gaspar Rejes existimat, Galenum *de frequenti eventu locutum fuisse, dum canem tantum rabie corripi dixit.* Neque ad hunc morbum inducendum absolute necessaria est causa extrinseca, puta morsus: cum juxta Salium Diversum, aliosque a principio intrinseco, etiam in hominibus, gigni possit, ut patet in illo cane, qui primus rabidus fuit.

15. Ira vehemens, et calor æstivus solent esse causæ hydrophobiæ; nam et viperæ, aliaque animalia ex ira maxime venenosa fiunt ut experimentis ostendit Redi. Et aliquando ira salivam et reliqua

fluida ita inficere potest, ut ex istorum communicatione contingat, quod in contagio evenit.

16. 17. Bruta in rabiem acta fiunt hydrophoba, teste Michaele de Heredia quod etiam in hominibus ex animalis rabidi morsu evenit, ut in nosocomio S. Mariæ de monte Bononiæ non multis abhinc annis visum est. Et Arabum schola addit, in rabidorum urinis catulos, aut simile apparere, idque etiam B. Petrus Damiani affirmavit. Donatus hanc ab aqua aversionem repetit ex corrupto a veneno mentis judicio, *ex longa circa canes cogitatione imprimentur in ægrorum imaginatione formæ, et idola canum, ita ut præ oculis canes habere sibi videantur, et se canes effectos putent, tuncque potissimum... cum aquam intuentur, imaginantur in ea canes inesse.* At Salius Diversus aliam hujusce rei causam statuit, quod scilicet aquæ, et liquorum usu rabidum virus ita excitetur, ut vehementius partes interiores commoveat. Idem Donatus ait, catulos in rabidorum urina videri dumtaxat ab eo, qui rabidus est, ob imaginationem depravatam. Et Rejes notat, B. Petrum Damiani retulisse, quæ audiverat, non quæ viderat.

18. Quidquid de his sit, triplex est hydrophobiæ gradus, incipiens, progrediens, et extremus. Primi vix ulla sunt signa, nisi noctes insomnes, vagæ æstuationes, et sitis sine causa. Alter circa quadragesimum diem solet manifestari, licet aliquando vultus per plures annos lateat, teste Brasaulo et ejus signa sunt inquietudo, impetus ad iram, oculorum scintilatio, palpebrarum convulsio et levis aversio a fluidis, multa permanente siti. Si hæc augeantur, et accedant ejulatus, furor in se, et in alios, spumæ ad os, oculorum torvitas, et omuimodo fluidorum formidatio, morbus est in ultimo gradu. Primus, et secundus curari possunt, secus tertius, testibus Rudio, Lomnio, aliisque.

19. Quod autem ad presens institutum attinet, videlicet, ut tutum super miracula ab hoc morbo sanatione judicium feratur, notandum est, hunc morbum aliquando apparenter curari, sed iterum redire. Abel Roscius medicus narrat, matronam quamdam ex rabido canis morsu doctissimis medicis advocatis, exquisitisque remediis adhibitis, salvam, et incolumem paucis diebus, nullaque remanente noxa, ut videbatur, evasisse: at post septimum annum symptomata multo graviora recruduisse, iterumque adhibitis medicamentis ægram convaluisse. Idem contigit post totidem, ac deinde post sex annos, id est anno vigesimo a vulnere accepto, et subsequentibus annis paroxysmis identidem tentata fuit.

20. His præmissis, si aliqua tamquam miraculum proponatur sanatio a rabie, et hydrophobia ex morsu animalis rabidi contracta, primo probandum est, animal revera rabidum, et hydrophobum fuisse. Secundo, morsus ipse probandus est. Tertio, in homine vulnerato demonstranda sunt signa morbi contracti, quæ supra recensuimus. Hæc tribus enumeratis gradibus communes sunt. Quod si quæstio sit de liberatione a morbo primi gradus, vis miraculi in eo constitui poterit, quod morbus, ad alios gradus naturaliter progressurus, invocato Dei servo, vel beato, subito, sine medicamentis, crisi, aut metastasi perfecte cessaverit, et tantum temporis elapsum sit, ut medicorum judicio perfecta sanatio, seclusa recidiva, affirmari possit. Eadem ferme probanda erunt pro constituendo miraculo liberationis ab hoc morbo consistente in secundo gradu. At si ad tertium gradum devenerit, hoc unum pro astruendo miraculo liberationis ab eodem satis erit, ut morbus ad ejusmodi invocationem utcumque desierit. Quamvis etiam in hoc videtur tempus aliquod expectandum esse, ut tutum de miraculo feratur judicium; nam si morbus recrudesceret, id argumento esset, illum ad tertium gradum non devenisse. Si a principio intrinseco morbus provenisset, non de animalis rabie, et morsu, sed de reliquis supra indicatis erit inquirendum.

21. In Rhodiginis paludibus templum est D. Bellini miraculorum frequentia celeberrimum. Cœlius Rhodiginus narrat, morsos a canibus rabidis, tactis hujus templi clavibus, perfecte sanari. Et Matthiolus testatur, suo tempore morsos a canibus rabidis, non ad medicos, sed ad templa D. Domnini, et D. Bellini confugisse: similia de S. Huberti Leodiensi fano referunt Molanus, Thyrsus Gonzalez, Josephus Prola, et Theophilus Raynaudus, qui hoc ipsum de S. Walpurga testatur, additque ex Joanne a Chapravilla, Joannem Calvinum, cum filium haberet a rabido cane demorsum, ablegasse eum ad S. Hubertum, ut ejus ope curaretur.

CAPUT XV.

De divina admirabili sanatione ab hydrope, ab empyemate, et hernia.

1. Jesus apud S. Lucam (*cap.* 14) ingressus cujusdam principis Pharisæorum domum Sabbato manducare panem, hydropicum sanavit. Hunc putat Schevchzerus laborasse hydrope, qui *Ascites* dicitur, et de ejus circumstantiis plura cumulat Ader; sed quidquid de his sit, hydrops profecto erat viribus naturæ insanabilis, ut animadvertit Zacchias. Multæ quoque hydropicorum sanationes inter miracula recensentur in bull. canoniz. S. Wistani, Eadmundi, et aliorum, item in relationib. caus. SS. Caroli Borromæi, et Ignatii.

2. Tres hydropis species a medicis referuntur. Prima, et præcipua species dicitur *Ascites*, cum scilicet aqua est vel in cavitatibus, vel inter peritonæum, et musculos. Secunda appellatur *Timpanites*, in quo aer est causa membranas distendens, uti eam describit Thomas Willis. Et Riverius addit tympanitem, et ascitem aliquando esse conjunctas. Tertia dicitur *Anasarca*, in qua ad ambitum corporis inter musculorum interstitia, cutem, et glandulas aqua effunditur. Præterea hydrops alius est incipiens,

alius confirmatus, et apud aliquos alius est primarius, et per consensum, ortus ab aliqua levi abalienatione functionis hepaticæ, de quo Ader cit. Demum apud Pascolum si hydrops totum corpus occupet, dicitur *universalis*, aut *perfectus;* si partem, *particularis*, sive *imperfectus.*

3. 4. Ex alibi dictis, cum morbus gravis esse debeat, ut ejus sanatio inter miracula recenseatur, non est hic opus agere de hydrope incipiente, aut de hydrope per consensum, uterque enim apud medicos facile sanari potest: sed ad hydropas graviores sermo convertendus est. Quod ergo ad hos attinet, ascites confirmatus, vel est incurabilis, vel curatu difficilis; ejusque signa sunt tumor in ventre, pedibus, et cruribus, sitis intolerabilis, tussis sicca, et alia plura, ex quibus medici apud Tozzium mortem esse proximam arguunt. Tympanites incipiens, vel in juvenibus, et corpore raris, nec visceribus læsis, aut obstructis, facile curatur: difficultor vero, si conjunctus sit cum ascite, vel si accedat mictus per stillicidium; vel juxta Riverium si multa bilis redundet in corpore; vel demum si sit cum doloribus hepatis, et stomachi, ut notavit Larnisius in causa S. Joannis Francisci Regis. Anasarca demum curatu facilis est beneficio naturæ criticæ, difficilis autem in sene, in obstructo, et si conjuncta sit febris et virium summa dejectio. Videatur Sennertus. Et Hippocrates lethalem dixit hydropem, si morbo acuto superveniat, et si recidiva sanationi succedat.

5. Donatus, et Schenkius plura congerunt exempla hydropicorum, qui naturæ, vel medicorum ope convaluerunt. Quapropter, cum hydropicorum sanationes inter miracula recensendæ proponuntur, primo medicorum judicio statuendum videtur, an morbus fuerit vere hydrops (*nam sunt aliæ species tumorum abdominis*, inquit Sydenham, *hydropem mentientes*) inde hydropis, et sanitatis species, et qualitates expendendæ sunt; atque si hydrops fuerit ascites, vel tympanites, inveteratus, et gravis, sanitas vero, invocato Dei servo, vel beato, sine ulla crisi, nullisque, aut frustra medicamentis adhibitis, repentina, et perfecta, sublata corporis intumescentia, viribusque restitutis contigerit, de miraculo non erit dubitandum, ut etiam concludit Matthæuccius.

6. etc. Superius innuimus, dari hydropem *particularem*, qui nempe aliquam corporis partem occupat. Porro si solum caput detineat, a medicis *hydrocephalus* vel *hydrops capitis* appellatur, pueris sane familiaris apud Severinum, et Mercurialem. Isque duplex est: alter aquosus ab aquoso humore ortus, et lethalis: alter ventosus ex ventositate genitus, et periculo carens. Veruntamen si aqua generans aquosum collecta sit inter capitis cutem, et pericranium, vel inter pericranium, et cranium, morbus aliquando facile curatur: at si collecta sit inter cranium, et meninges, insanabilem esse affirmant Paulus, Paræus, Ferrarius, et alii. Quod si materia inter meninges, et cerebrum existat, citissimo jugulat, nec curationem admittit. Hisque conditionibus ponderatis, consultores congregationis rituum, statuta a medicis hydrocephali qualitate, tutum super miraculosis ab hoc morbo sanationibus judicium ferre poterunt.

10. 11. De sanatione ab hydrocephalo cum epilepsia conjuncto actum fuit in causa S. Laurentii Justiniani. Et Zacchias ad judicium super sanatione ferendum vocatus, autumans hydrocephalum processisse ex materie inter cranium, et meninges collecta, pro miraculo stetit. Sed cum in sanatione tumor extrinsecus apparuisset, excitata fuit difficultas, an sanitas per crisim evenisset, id est per motum naturæ materiam ad exteriora propellentis, quod semper bonum esse scribit Hippocrates. Reposuit Zacchias, ejusmodi expulsionem fieri posse vel viribus naturæ noxia expellentis, vel malitia morbi naturam cogentis ad motum: et in primo casu sanationem crisi naturali tribuendam esse, secus in secundo, in quo, pluribus animadversis, versari ait controversiam sanationem. Promotor fidei nonnulla adversus facti probationes adnotavit, et ad alium medicum jussu congregationis pro veritate scribentem difficultatis, et responsionis examen remisit. Hic alia miracula proposita admisit, controversum vero silentio præteriit, quod proinde nec sacra congregatio approbavit, vel ob defectum probationum, vel quod crisi naturali tribui posset. Aliud exemplum mirandæ ab hydrocephalo liberationis intercessione S. Vincentii apud Ingrassiam legi potest.

12. 13. Alius est *hydrops pectoris*, aut *pulmonum*, uti eum medici appellant, ortus ex humoribus serosis in pulmones confluentibus, ibique stagnantibus, aut in thoracis cavitate cumulatis. Febrim lentam, tussim acrem, respirandi laborem, sitim inexplebilem, manuum, pedumque tumorem, urinæ diminutionem, juxta Hippocratem, æger patitur, quæ quidem symptomata ob *hydatides* fieri Pasculus observat. Plura de hoc morbo ejusque curatione tradunt Salius, et Schenkius. Et apud Sennertum: *Malum est curatu difficile, et raro sanatur.* Porro, si sanatio ab hoc morbo tamquam miraculo adscribenda proponatur, attendenda sunt, quæ superius diximus de hydrocephalo, aut cæteris hydropis speciebus. Metta existimat, pectoris hydropem ab empyemate non differre. Sed apud medicos empyema est spirandi labor a pure in cavitate thoracis effuso, ibique stagnante manans: qui moribus utique assinis est hydropi pectoris; sicuti enim in hoc aqua, ita in illo pus in cavo thoracis colligitur.

14. Medicorum itaque vestigiis insistendo nonnulla de empyemate subjicienda sunt. Empyema juxta Hippocratem vel totam thoracis cavitatem, vel partem dumtaxat occupat. Et Sennertus docet, periculosius esse, pus in tota cavitate, quam si in parte, itemque si in sinistro, quam si in dextro latere contineatur. At ut morbi qualitas, et gradus dignoscatur, quod proderit, ubi quæstio occurrat, utrum liberatio ab empyemate, sit naturæ, an mira-

culo adscribenda, advertere oportet Hippocratis doctrinam sic loquentis: *Suppuratorum hi potissimum supersunt, quos febris eadem die dimiserit post ruptionem, ac cibum citius appetunt, et siti liberati sunt, et venter exigua, ac consistentia dejicit, et pus album, leve concolorque est, et vacans pituita absque labore a valida tussi expurgatum. Itaque optime, sic, ac celerrime indicantur, sin minus, quibus ad hæc proxime accedunt. Moriuntur vero hi, quos febris non deseruerit, aut cum videretur deserere, denuo recalescens innotescit, et sitiunt, nec cibum appetunt, alvus tumida est, pus viride, lividumque spuunt, vel pituitosum, spumosumque est.* Medici, ut mortem avertant, et pus educant, paracentesi utuntur. Bonetus monet, hanc curationem futuram multis utilissimam, si tempestive administretur. Et Pascolus testatur, se duos vidisse hoc modo felicissime curatos. Ballonius quoque refert, plures empyematicos curatos convaluisse.

15. De hoc actum fuit in causa B. Hyacinthæ de Marescottis. Quædam enim virgo triginta trium annorum sponte sua ad tabem inclinans pleuritide in dextero latere correpta fuerat, quæ diebus quatuordecim non repurgata, tandem in empyema degeneravit. Ægra non nisi in dextro latere decumbere poterat, et quoties in sinistrum se componere volebat purulenta materies suffocationem minabatur. Sputa erant graveolentia, cinerea, ac viridia: et febris numquam intermittebat. Medici medicamenta exhibuerunt, sed inutiliter. Quare infirma jam morti proxima Dei servam invocavit, ejusque imagine dolenti lateri admota in alterum latus statim se convertere, et dormire potuit, bene comedit, læta medicum excepit, a quo et sine febri inventa est. Quapropter postulatores hanc sanationem tamquam miraculo adscribendam sacræ congregationi proposuerunt.

16. Benedictus XIV, tunc fidei promotor nonnulla opposuit adversus facti probationes, quæ scribentium responsionibus plene probata fuerunt. Sed cum medici, qui virginem curaverant, miraculum præsertim asseruissent, quod materiæ evacuatio quadragesimam diem prætergressa fuerat, et juxta Hippocratem: ***Quicumque ex morbo laterali suppurantur, si quadraginta diebus purgantur a die, qua fit ruptio liberantur, si vero non ad tabem transeunt:*** opposuit ex Sennerto, et Tozzio, tempus illud non ita præfinitum esse, ut si intra ipsum magna prius copia emissa fuerit, reliqua pars postea evacuari non possit, et æger sanari. Addidit, licet medicus ordinarius dixisset, virginem sine febri inventam fuisse, medicum tamen extraordinarium solum dixisse, sine magna febri.

17. At Lancisius, ut pro veritate judicium ferret, electus, pensatis morbi signis, resumptisque symptomatibus ab Hippocrate superius descriptis, morbum gravem fuisse asseruit: attentaque medicamentorum exhibitorum inutilitate, ac subita, et perfecta post invocationem sanationem, miraculum affirmavit. Quod ad medicos attinet, ait, ordinarium præferendum esse extraordinario, advertens etiam, hunc pro non omnimoda a febri liberatione intellexisse quamdam motus in pulsibus celeritatem, quæ post febrim aliquandiu perseverat. Quibus, aliisque animadversis, congregatio rituum miraculum admisit.

18. Reliquum est, ut aliqua de hernia addantur. Hæc apud medicos alia est *aquosa* orta ex lympha, vel sero in tunicis testes vestientibus cumulato, easque præter modum extendente. Alia *ventosa* ex flatu tunicas easdem tumefaciente proveniens. Utraque levis, et curatu facilis, adeoque sanatio ab his difficulter inter miracula recenseri potest. Sed cum in canonizationum bullis, et rotæ auditorum relationibus passim sanationes ab herniis inter miracula recenseantur, advertendum est cum medicis, alias dari herniæ species. Si enim testes tumeant, et quandoque in nodos fungosos extuberent, generatur hernia, quæ a chirurgis *carnosa* appellatur. Si vero scrotum, omento, aut intestinis prolapsis, præter modum extendatur, aliæ duæ fiunt herniæ species, nempe *omentalis*, aut *intestinalis*. *Carnosa* difficulter curatur, et aliquando degenerat in cancrum. Difficulter quoque curantur et reliquæ, et cum ut plurimum a ruptione peritonæi pendeant, quæ, præsertim in adultis, coalescere nequit, nec nisi rarissime medicamenta conglutinari potest; ut proinde patientes subliculo ferreo semper uti cogantur.

19. 20. Sæpe in congregatione rituum actum fuit de sanatione ab herniis. Et in causis quidem S. Ludovici Bertrandi, S. Francisci Solani, et BB. martyrum Gorcomiensium, probata hernia intestinali ob peritonæi ruptionem, subitæ, ac perfectæ sanationes inter miracula recensitæ fuerunt. In causa vero S. Andreæ Avellini nulla super proposita herniæ sanatione resolutio edi potuit, cum physicus ad judicium pro veritate ferendum vocatus, herniæ speciem ex actis colligere non potuerit.

21. Benedicto XIV fidei promotorem agente ter de hujusmodi sanatione disputatum fuit. Primo in causa S. Joannis Francisci Regis, in qua promotor opposuit, non constare, utrum hernia, de qua agebatur, esset cum scissura, an cum ruptione, an cum simplici relaxatione peritonæi: quæ enim cum simplici relaxatione est, naturaliter sanatur, teste Tulpio. Secundo in causa B. Gregorii X et in hac animadvertit, sanatum idonea medicamenta expertum fuisse, ac post invocationem dolore caruisse, sed ex hoc perfectam sanationem non inferri; subligaculum ante, et post sanationem adhibuisse, et post decem, et octo menses eodem morbo laborasse. Tertia fuit causa B. Petri Fourerii, in qua opposuit rem esse de duobus fratribus pueris, in quibus hernia, juxta Fabricium ab Aquapend. facile curatur; et præter alia dixit, sanationi instantaneitatem defuisse, ad miracula tertii generis necessaria, quibus sanatio ab hernia quacumque est adnumeranda.

22. Jam vero Lancisius in prima causa deputa-

tus, ut suum pro veritate judicium ferret, censuit, sanationem miraculo etiam secundi generis tribui potuisse. Hernia quippe ingens, ex *omentali*, *intestinali*, et *statuosa* complicata, diuturna, et excrucians fuerat, perseveravitque eadem usque ad sanationis momentum. Sanatus quadragesimum tertium annum agebat, et sanitas medicamentis frustra quæsita, invocato Dei servo, statim, et perfecta advenit. At Clemens XI prævio sacræ congregationis consilio sanationem hanc solum inter miracula tertii generis recensuit. Hoc, quod in prima causa Lancisius senserat, affirmavit in secunda cum Sinibaldo pro miraculo scribente. Verum, oppositionibus promotoris non satis dilutis, sacra congregatio a resolutione abstinuit. In tertia vero, iisdem fere, ac in prima attentis, miraculum in tertio genere approbatum fuit.

23. In causa S. Vincentii a Paulo proposita inter alia approbanda miracula simili sanatione, Ludovicus de Valentibus fidei promotor animadvertit, plurimum posse naturam in herniarum, etiam inveteratarum, et in hominibus provectæ ætatis sanatione, subligaculo præsertim adhibito, cujus usu adultæ ætatis hominem a gravi hernia convaluisse testatur Schenkius. Addidit promotor laudatus, probatum non fuisse, sanationem statui desperato proxima contigisse. Huic difficultati postulatores satisfecerunt. Et physicus de Marcangelis pro veritate indaganda electus, herniam *enormem*, *completam* et *complicatam* fuisse demonstravit, attentaque subita, ac perfecta sanatione, de miraculo non esse dubitandum, uti plane a sacra congregatione fuit in tertio genere approbatum.

24. Ex hactenus expositis colligi potest, consultoribus congregationis rituum in hac re primo advertendam esse herniæ qualitatem. Sanatio enim ab *aquosa* aut *ventosa*, utpote levi, non videtur apta ad miraculum constituendum: secus ab *intestinali*, et præsertim *omentali* conjuncta, et omentum quidem cum intestinis in scrotum descendisse, tumor ingens indicabit.

25. Examinandum quoque est, utrum peritonæum scissum fuerit, an tantum dilatatum, quod quidem in hernia aliquando scindi consentiunt omnes contra Hildanum, et Munnickium. Porro Musitanus tradit, magnum in scroto tumorem scissionis signum esse, et Paræus dolorem inter hujusmodi signa enumerat. Gordonius vero ait, ruptionem manifestam esse, si ad anhelitus impulsum intestina descendant.

26. Habenda est ratio durationis morbi, et ætatis infirmi; hernia enim confirmata, et in adultis difficilioris curationis est, quam incipiens, et in pueris. Legi possunt Langius, Etmullerus, et Bonetus.

27. etc. Paucis statuta a physicis morbi gravitate, et qualitate, et medicamentorum, si adhibita sint, qualitate, et gravitate a consultoribus perpendendum est, an gravitas morbi usque ad sanationem perstiterit: et an intestina statim ad invocationem ad locum suum redierint, hiatu glutinato, et recidiva exclusa. Hiatu, inquam, glutinato; neque enim novum est, ut ægris resupinatis intestina sponte, vel manu chirurgica ad locum suum revertantur, testibus Tulpio, Munnicks, Foresti, et aliis. Non tamen opus est, ut totus annuli hiatus in inguine glutinatus sit; aliquis enim, sed levis naturaliter requiritur ad vasa spermatica ad testes deducenda. Porro recidivæ exclusio, et sanitatis continuatio constabit, si æger in pedes assurgat, ceterasque hominis sani functiones ad longum tempus, subligaculo quocumque amoto, peragat.

CAPUT XVI.

De liberatione a fluxu sanguinis, et generatim ab hæmorragiis, et de vulnerum sanatione, quæ miraculo fiunt.

1. etc. Mulier, *quæ fluxum sanguinis duodecim annis patiebatur*, apud S. Matthæum (*cap.* 9, *v.* 20) *accessit retro, et tetigit fimbriam vestimenti* Jesu... *et salva facta est ex illa hora.* Hoc ipsum miraculum referunt SS. Marcus (*cap.* 5), et Lucas (*cap.* 8), addentes, mulierem bona, medicos vero operam in curatione perdidisse. Nonnulli putant, mulierem hanc fluxu hæmorrhoidali laborasse: at probabilior sententia Ader, Schevchzeri, et Calmet (*ad cap* 9, *Matth.*) affirmat, fluxum fuisse muliebrem, continuum, et præter regulam, modumque purgationum. Legi potest S. Petrus Chysologus (*Tom. VII Biblioth. PP. serm.* 33). Mirabiles ab hærmorrhagiis sanationes referuntur etiam in bullis canoniz. SS. Nicolai Tolent. Raymundi Pennaf. Francisci Xaver. et Joannis de Deo. Et rotæ auditores in relationibus causar. SS. Francisci Xaverii, Joannis de Deo, Franciscæ Rom. aliorumque, morbi gravitate, diuturnitate, pravisque symptomatibus ponderatis, momentarias, et perfectas ejusmodi sanationes inter miracula recensuerunt.

4. 5. Sed ut aliqua pro re præsenti ex medicorum penu deprompta adtextantur, sanguinis profusio per nares, *hæmorrhagia narium* ab ipsis appellatur: per tussim ex pulmone *hæmophthisis*: ex ventriculo, *hæmorrhagia ventriculi*. Dantur quoque hæmorrhagiæ *hæmorrhoidales*, *uteri*, *urinales*, et *cerebri*, id est apoplexia sanguinea ex cruoris in cerebro effusione orta. Et hæ sunt hæmorrhagiæ frequentiores. Sed præter has aliæ contingunt hæmorrhagiæ extraordinariæ ex oculis, auribus, uberibus, manibus, aliisque corporis partibus, quas referunt Schenkius, Amatus, Fallopius, Rejes, et Bartholinus, et Stalpartius.

6. Sed ut ad ordinarias redeamus, hæmorrhagia narium critica est, et salutaris in febri synocha, critico, vel semicritico die orta: symptomatica vero in febribus exanthematici, malignis, et in chronicis morbis.

7. etc. *Hæmophthisis*, juxta Hippocratem, semper mala est, nisi ex abundantia, aut ebullitione san-

guinis oriatur. Clinici autem observarunt, aliquando criticam esse. Cæteris periculosior est hæmorrhagia ex vomitu cruento; præcipue si alvi dejecto picea, et graveolens conjuncta sit.

10. 11. Hæmorrhoidalis moderata, juxta Hippocratem, a nonnullis morbis liberat. Immodica ægrum in hydropem, aliosque morbos præcipitat apud Galenum, Ætium, Henric. Regium, et alios.

12. 13. Fluxus uteri est affectus retentioni, et suppressioni mensium contrarius, de quo plura Galenus. Immodicus inter graves morbos a Sennerto recensetur.

14. 15. Fluxus ex viis urinalibus contingit, vel cum sanguis sincerus confestim, repente, et sine dolore mingitur, et hanc Hippocrates judicat ex renum substantia *sanguineo vasculosa* prodiisse: vel cum parcior sanguinis quantitas coloris nigricantis cum pure, aut sine pure, et potissimum cum dolore ejicitur, et hic, juxta eumdem, ex vesica læsa, aut exulcerata stillavit. Jam vero cessantibus menstruis purgationibus, aut hæmorrhoidibus frequentissime, et copiosa fit sanguinis mictio per renes; rarius, et minore quantitate, citra dolorem, et magnum incommodum per vesicæ sphincterem. Hæc cruenta mictio critica est, et salutaris. Sed apud Hoffmannum periculosissima est, *quæ ex rene, vel vesica profundius læsa, et ulcerata venit, et pus cum acerbo dolore junctum habet.*

16. 17. Quod ad hæmorrhagiam cerebri attinet, idem Hoffmannus docet, eam contingere, cum vasa sanguinea cruore nimium farta dehiscunt, illumque in cerebrum effundunt, ex quo fit, ut totus circularis sanguinis motus turbetur, et intercipiatur, animalesque, et vitales functiones languescant, ac tandem extinguantur. Addit Hoffmannus, sanguineam hanc apoplexiam distinguendam esse ab alio morbo, qui fit a seri secessu, et quem consequitur hemiplexia, et paralysis totius lateris, sed vita servatur; si enim vasa non rumpantur, sed ob diuturnam sanguinis stagnationem serum secedat, ac vel ad cerebri basim, vel ad alterutrum spinalis medullæ latus descendens eidem incumbat, tam secretio liquidi subtilioris activi, quam influxus in nervos intercipitur, et partes in latere alterutro sensu privantur, ac motu. De sanguinea apoplexia multa disserunt Sennertus, et Lancisius. Hoffmannus vero subdit, *vehementiorem*, quæ a sanguine effuso derivatur, nullatenus solvi: *debiliorem*, quæ a seri secessu procedit, difficile solvi; neque in hac spem salutis esse, nisi post venæ sectionem, et post congrua auxilia adhibita, intra viginti quatuor horas levamen sequatur, tertium autem diem longissimum esse moriendi terminum.

18. 19. Nunc aliqua de hæmorrhagiarum recidiva in eumdem, vel metastasi in alium morbum subjicienda sunt. In judicio enim ferendo de miraculo sanationis non solum qualitas, et gravitas morbi, sed etiam recidiva et metastasis attendendæ sunt. Porro narium, et pulmonum hæmorrhagiæ sanatæ sæpe recrudescunt, vel in alios morbos convertunt. Et practici observant vomitum cruentum, seu ventriculi hæmorrhagiam etiam post annorum decursum reverti. Et juxta Hippocratem hæmorrhoidali suppressa, aqua intercus, vel tabes advenit. Harum, aliarumque hæmorrhagiarum reversionem, et metastasim latissime prosequitur Hoffmannus. Scribentes vero de canoniz. SS. ab hac materia cito se expediunt; Bordonius enim ait, sanationem a fluxu sanguinis implorato Dei auxilio, miraculo tribuendam esse, similia de narium hæmorrhagia docet Pignatellus, et de uterina Matthæuccius. Verum si aliqua ab hæmorrhagiis sanatio tamquam miraculum proponatur, morbi species, gravitas, diuturnitas, et symptomata, adhibito medicorum consilio, ponderanda erunt. Et quærendum, an medicamenta exhibita, et an utilia fuerint, an sanatio momento, et cum virium recuperatione contigerit, nisi agatur de hæmorrhagia cerebri, cujus mirifica sanatio, utpote miraculum secundi generis, potest esse non repentina. Item advertendum erit, an morbus redierit, vel in alium migraverit. Hujusmodi quippe morborum reversionis, vel in alios conversionis plures sunt casus apud Donatum. Et Zacchias de hæmorrhoissa a Christo sanata ait: *Quod mirum duco, est quod in alium morbum non inciderit.*

20. In causa beatificationis S. Alphonsi Turribii inter alia miracula approbanda proposita fuit in congregatione rituum sanatio cujusdam mulieris a fluxu sanguinis post dirissimum puerperium per tres menses continuato, et applicata servi Dei cruce pectorali impedito. Fidei promotor nonnulla opposuit adversus facti probationem, addiditque, sanatam gravi timore perculsam fuisse, crucem vero pectoralem verosimiliter compositam fuisse, gemmis jaspidis, et smaragdi ad sistendum sanguinem juxta Rattray aptis, nec sanitatem momento, immo recidivam contigisse. Quapropter sacra congregatio, utcumque postulatores plura reposuissent, miraculum non admisit. In ejusdem causa canonizationis proposita fuit sanatio cujusdam adolescentis ab hæmorrhagia narium. Et promotor animadvertit, sanguinis emissionem fuisse exiguam, neque ex ea ægrum debilitatem contraxisse: ac medicamentis, venæ sectione, animique deliquio ad cohibendum sanguinem apto adjutum fuisse; neque constare de repentina sanatione, neque de morbi gravitate. Joannes Baptista Fossombronus medicus pro veritate statuenda electus sensit, sanationem naturaliter advenisse quam proinde sacra congregatio inter miracula non recensuit. Alia in causa B. Joannis de Prado proposita fuit sanatio ab hæmorrhagia. Quidam nempe sacerdos provectæ ætatis magnam sanguinis copiam per octo dies evomuerat, adeo ut a medicis deploratus, ac Sacramentis munitus mortem expectaret: sed servi Dei reliquia ejus corpori admota, a vomitu cruento liberatus fuit, viribusque resumptis se erexit, cibum petiit, et plene convaluit. Benedictus XIV, tunc fidei promotor inter alia oppo-

suit, incertum esse, utrum virium recuperatio ad cibum ab ægro sumptum, an ad miraculum referenda esset : ignorari quoque cruenti vomitus causam, et nonnullas sanguinis per os evacuationes apud Sennertum salutares esse. Verum Emmanuel Lopez ex magna sanguinis per octo dies effusi copia putavit profluvium hoc ex rupto vase in pulmone manasse, et sic periculum adfuisse phthisis, hydropis, et mortis : evacuationem vero ob symptomata, quibus æger afficiebatur, neque criticam, neque salutarem fuisse. Similia adnotavit Lancisius ad judicium pro veritate ferendum electus, affirmans, morbum revera gravem fuisse, et ex hoc alios morbos profluere debuisse, conclusitque cum Lopez, sanitatem post invocationem momento, viribusque recuperatis, obtentam, et absque morbi reversione, aut in alium conversione continuatam miraculo tribuendam esse, et sane sacra congregatio inter miracula tertii generis illam recensuit. Hæc palam faciant, quid de mirandis sanationibus ab hæmorrhagiis perpendendum sit.

21. Hactenus de hæmorrhagiis naturalibus; nunc aliqua dicenda sunt de hæmorrhagia, seu ingenti sanguinis profusione, quæ in vulneribus contingit. Medici, et chirurgi nonnulla præscribunt remedia, ut sauciis jugularibus vasis, sanguinis profluvium cohibeatur, inter quæ suturam, et ligamen enumerant, ut scilicet vas vulneratum suatur, vel ligetur. Vide Musitanum, Barbettam, Munnicks, et Scultetum. Pulvis quoque sympatheticus in sistendo sanguine mirabilis esse videtur, cujus virtutem agendi in distans explicat Tozzius. Nonnulli hunc pulverem laudant, alii improbant, videndi in volumine *Theatrum sympatheticum* inscripto : illumque ab omni superstitionis nota vindicant Cabeus, et Hieronymus Vitalis.

22. Quidquid de his sit, in causa S. Stanislai magna de hac re quæstio excitata fuit. Æthiops servus jugulum sibi ferro secuerat, adeo ut per vulnus respiraret, ac ingenti sanguinis copia emissa, fandi impotens in terra animo deficiens procumberet. Testes asseruerunt, internas venas jugulares, et arterias carotides dissectas fuisse, et œsophagum transverse incisum, cum digiti per os immissi ex ipso vulnere conspicerentur : accurrisse domesticos, arcessitos medicos, et chirurgos, vulnusque acu consutum fuisse. Æthiopem baptizatum, implorato ab astantibus B. Stanislai patrocinio, ejusque imagine vulneri imposita, statim a mortifera sanguinis effusione liberatum loquelam recuperasse, comedisse, ac prorsus convaluisse.

23. etc. Gravitatem vulneris ex medicorum doctrina admisit Bened. XIV tunc fidei promotor, sed opposuit, alios apud Panarolum, Valeriolam, Donatum, et Munnicks a vulneribus etiam lethalibus naturaliter sanatos fuisse. Et advertens, postulatores reponere posse, casum expositum ab his distare, alias difficultates tum adversus sanationis *instantaneitatem*, tum adversus testium dicta excitavit, subdens, hos exaggerasse, atque imperitos fuisse. *Exaggerasse* quidem; nam ea omnia, quæ testes asseruerant, nonnisi per integram horam peragi potuissent, intra quam veris existentibus narratis, vulneratum ejusmodi vulneribus mori debuisse, exploratum est apud Bohn, Schrokium, aliosque de his agentes. At enim miraculo servatus est. Sed ex hoc palam fit testium *imperitia*, cum miraculum ante beati invocationem, ejus intercessioni tribui non possit, ut ipsi contendebant, invocationi autem hora illa mortifera præcesserat.

26. Lancisius pro veritate electus in exaggerationem consensit, negans, digitos per os immissos potuisse ad labia vulneris in trachea pertingere. Nihilominus ob vulneris gravitatem, et sanationis modum, hanc miraculis adscribendam esse censuit. Multa quoque ad miraculum adstruendum adduxerant postulatores, et Manfredus pro miraculo scribens; verum sacra congregatio penes quam insuperabilis est adversus testium fidem animadversio, a miraculi approbatione abstinuit.

27. In causa vero S. Alphonsi Turribii inter miracula tertii generis recensita fuit subita, ac perfecta sanatio a lethali stomachi vulnere, cum magno sanguinis vomitu ex ventriculo, vena cava, et arteria magna vulneratis. Et in causa S. Andreæ Avellini in eodem genere approbata fuit sanatio instantanea *a profundo vulnere capitis, absque ullo cicatricis signo.*

28. Nonnulla huc ex medicorum, et chirurgorum libris addenda videntur, consultoribus sacræ congregationis profutura, cum vulnerum sanationes, tamquam miracula proponuntur. Vulnera itaque nonnulla sunt lethalia, et hæc quidem vel absolute, quæ scilicet curam respuunt, quæve statim, aut licet curentur, mortem irreparabiliter inferunt : vel simpliciter, quæ nempe aut non statim, aut quandoque nullatenus mortem inducunt. Nonnulla lethalia non sunt, eaque dicuntur, quæ quantum in ipsis est, semper ad salutem vergunt, licet ex accidenti, vel incuria medentis, aut vulnerati aliquando lethalia fiant, ut late explicat Munnicks, cujusmodi præcipue sunt apud Hippocratem, Horst. Bellon et Zacch. levia capitis vulnera. Quod vero attinet ad vulnera absolute lethalia, juxta Hippocratem hujusmodi sunt vulnera in *vesica*, *cerebro*, *corde*, *præcordiis*, *aliquo ex tenuioribus intestinis*, *ventriculo*, *jecore spinali medulla*, *hepate*, *septo transverso*, *et vena sanguiflua*. Et sane, quidquid alii scripserint, Reinesius contendit, lethale vulnerum periculum a parte vulnerata unice desumendum esse. Et Tozzius advertit, vulnera dici lethalia, si in partibus vitæ tuendæ necessariis conformationem, texturam, et nexum vasorum, aut structuram earumdem discindant, ac turbent : si circuitum sanguinis interrumpant; si excrementorum expurgationes impediant : si inflammationem, gangrænam, dolorem vehementem, aut alia symptomata graviora inferant.

29. Paræus lethalibus accenset vulnera lienis, et Brasaulus, et Cornelius Celsus partibus ab Hippocrate enumeratis adjiciunt vesicam felleam, pericardium, pulmonem, renes, venas, et arterias, potissimum circa fauces, guttur, et cerebri maninges. Tozzius addit œsophagum, et animadvertit, non omnia vulnera insanabilia etiam lethalia esse: cartilagines quippe, et ossa fracta plerumque insanabilia sunt, nec tamen mortem necessario afferunt. Quod vero spectat ad intestina tenuiora ab Hippocrate memorata, insanabilia erunt duodenum, jejunium, et ileon, facilioris vero curationis cæcum, colon, et rectum, quamvis neque ista periculo careant.

30. Omnia hæc late prosequuntur Munnicks, Reinesius, Paræus, Vidius, Pigreus. Berengarius vero Carpensis, Donatus, Schenkius, et alii referunt, quosdam vel a vulneribus cerebri, et viscerum principalium liberos evasisse. Sed Tozzius observat, eos non de partibus illorum organicis, sed de superficiariis, et extimis locutos esse. Primi quippe generis vulnera, absolute; secundi, simpliciter lethalia sunt.

31. Ex his colligi potest, quandonam curationes a vulneribus miraculo adscribendæ sint. Porro nulla habenda erit ratio vulnerum non lethalium, nisi forte lethalia facta fuissent. Sanationes vero a vulneribus absolute lethalibus ad miracula secundi generis erunt referendæ: et inter miracula secundi generis recensendæ erunt sanationes a vulneribus simpliciter, aut ex accidenti lethalibus, concurrentibus semper requisitis alibi descriptis. Medicorum, et chirurgorum dicta, qui vulneratum curarunt, et aliorum pro veritate scribentium consilia erunt discutienda, ut partes vulneratæ, et vulneris qualitas dignoscantur. Signa ventriculi læsi apud Celsum sunt pulsus languidus, sudores graves. Alia ventriculi; et tenuium intestinorum læsionis indicia Paræus enumerat. Et apud Tagaultium venæ, et arteriæ læsio ex sanguine diversimode fluente distinguitur.

32. In Evangelio S. Joannis legitur (*cap.* 18), S. Petrum, cum turba Jesum comprehenderet, gladio auriculam Malcho amputasse. *Et cum tetigisset* (Jesus) *auriculam ejus*, ait S. Lucas (*cap.* 22, *v.* 51) *sanavit eum.* Nonnulli auriculam penitus fuisse abscissam, alii apud Calmet (*ad c.* 14 *S. Marci*) capiti aliquatenus hærentem mansisse existimant. Si primum, ejusmodi sanatio inter miracula secundi generis recensenda erit, quia pars animalis viventis a suo principio divisa illico moritur, nec, nisi miraculo, ad vitam restitui potest. Si secundum, ad miraculum tertii generis erit referenda, quia licet auricula medicamentis decursu temporis naturaliter sanari potuisset, id tamen momento, et per solum tactum manus fieri non poterat, uti observant Zacchias, et Schevchzerus. Et hæc regula observanda erit in congregatione rituum, si hujusmodi casus proponantur. In martyrologio quoque romano legitur (*ad diem* 6 *Maji*), S. Joanni Damasceno manum dexteram fuisse amputatam, et a B. Virgine restitutam.

CAPUT XVII.

De mirabili divina sanatione a lepra, cancro, cangræna, aliisque quibusdam morbis.

1. 2. In Evangelio S. Matthæi legitur (*c.* 8, *v.* 1), Christo Domino de monte descendenti occurrisse leprosum dicentem: *Domine, si vis potes me mundare. Et extendens Jesus manum, tetigit eum dicens, volo, mundare. Et confestim mundata est lepra ejus.* Hoc ipsum referunt S. Marcus, (*cap.* 1), et S. Lucas (*cap.* 5). Repentinam hanc a morbo incurabili sanationem, uti magnum miraculum, extollit S. Ambrosius (*op. to.* 1, *lib.* 5 *in Lucam, col.* 1356, *n.* 4) advertens, Christum in hoc potentiam Patri æqualem ostendisse adversus Photini hæresim: divinitatem adversus Arium: suæ carnis veritatem adversus Manichæos. Alios decem leprosos Christus mundavit apud S. Lucam (*cap.* 17, *v.* 11); cujus miraculi magnitudinem ponderans Tertullianus (*l.* 4 *contra Marcion. c.* 35, *p.* 451, *edit. Paris.*) ait, id factum fuisse *tacita potestate, et sola voluntate.* Et Ader quidem, et Cornelius a Lapide (*in cit. c.* 17 *S. Lucæ*) hunc morbum fuisse naturaliter insanabilem ostendunt

3. 4. Ex Lege (*Levit.* 13) discimus, homines, ædes, et vestes lepra corripi: cujus indicia sunt tumores, pustulæ, maculæ albicantes, et purpureæ, præcipue si in maculis adsint pili subrubri, et cutis sit inæqualis. Corruptus interius sanguis extrinsecus prodiens hunc morbum parit: alii quibusdam vermibus ipsum tribuunt. Contagione quoque contrahitur; quapropter in Lege cautum erit, ut leprosi, etiamsi reges essent, in loca infrequentia ab aliorum consortio penitus segregarentur, eorumque cadavera ab aliis segregata tumularentur. Morbi gravitatem S. Cyrillus Alexandrinus (*de adorat. in spir.* et *verit. l.* 15, *pag.* 537, *oper. tom.* 1), et Tostatus, (*in Levitic. c.* 13, *q.* 9) insinuant: Calmet vero ex communi medicorum sententia affirmat, lepram exorientem curari posse, secus inveteratam. Medici advertunt, etiam in scorbuto maculas cum inflatione et erosione gingivarum, et vacillatione dentium apparere, quocirca Aretæus, Galenus, Valeriola, Hildan. et Horst. signa lepræ propria esse statuunt cutem nunc livescentem, nunc flavescentem, et rubronigricantem, unctuosam, rugosam, furfuraceam, nodis, tuberculis, et impetigine conspurcatam, aures tensas, narium pinnas tumidas, et gravem pruritum. Porro in bullis canoniz. SS. Wilhelmi abb. Fadmundi episc. et Francisci Xaverii, necnon in relat. auditorum rotæ in causa ejusdem S. Francisci, ac in relat. cardinalis a Monte super actis canoniz. B. Elisabethæ reginæ Portugalliæ, sanationes a lepra inter miracula recensentur.

5. Putat Ranchinus, lepram Hebræorum fuisse diversam a lepra Græcorum, Arabum, et Europæorum, cum illa non a medicis, sed a sacerdotibus curanda esset. Apud Donatum, et Rejes nonnulli leprosi non infecerunt familiares, quibus utebantur. Ac Sennertus docet, lepram Arabum non solum per contactum, sed etiam ex intervallo inficere posse. Quidquid de his sit, medici nostri docent scabiem, psoram, et lepram gradibus tantum distare. *Scabiem* appellant minimas pustulas cutem fœdantes, *psoram*, si pruritus adjiciatur, *lepram*, si hæc symptomata cutem interius lædant. Lepram quoque distinguunt in siccam, vel squamosam, vel furfuraceam, quam dicunt *Græcorum*, et in saniosam, et magis malignam, quam appellant *Arabum*, sive *elephantiasim*. Ut prætereatur lues venerea, quam Calmet idem cum lepra esse putat, affectio scorbutica est congeries symptomatum, quæ corporis organa intus, et foris varie torquent, cujus signa apud Lindanum sunt: *Ardor, et titillatio in gingivis cum subsequente cruentatione: calor purpureus sub concavo oculorum: maculæ præsertim in femoribus tibiarum partibus: genuum vacillatio: intensus oris fœtor: phlogosis in cerebro, et exæstuatio per totum corpus.* Etmullerus addit arenulas rubras matulæ urinali adhærentes. Jam vero si aliqua ab his morbis sanatio, tamquam miraculum, proponatur, ea omnia singillatim advertenda esse diximus, ut sanationes inter miracula possent recenseri. Interea a lepra, quæ cancer universalis ab Avicenna dicitur, ad cancros particulares transeamus.

6. De hoc actum fuit in causa S. Aloysii Gonzagæ. Quædam monialis integro quadriennio in sinistra corporis parte doloribus molestissimis divexata fuerat, cum quadam nocte vehementi distillationis, et tussis impetu excitata sub mamilla sinistra quiddam ovi magnitudine, et marmoris duritie invenit, quod cancrum esse ipsa, aliique, præcipue medici, existimarunt, tum propter conditionem personæ virginis, tum propter solitam cancrorum occultorum magnitudinem, et duritiem, et demum propter effectus inde secutos, intensum videlicet dolorem, internam erosionem, nocturnas vigilias, et aliarum operationum vitalium, et partium adjacentium læsionem. Ægra per tres menses in hoc statu permansit, donec S. Aloysii reliquia parti infirmæ admota, statim ab hoc, et ab antecedenti morbo sana omnino, et incolumis evasit. Re ad auditores rotæ delata septem insignes Urbis medici jussi sunt sensum suum super hoc aperire, iique, attenta morbi qualitate, et duratione, subitam absque medicamine sanationem miraculo contigisse affirmarunt, quæ proinde tum ab auditoribus rotæ, tum a rituum congregatione inter miracula recensita fuit.

7. 8. Similis sanatio proposita fuit in causa S. Laurentii Justiniani. Matrona quædam septuagenaria febri laborans, tumore nigro, duro, ovique magnitudine cum doloribus acerbissimis in pectore correpta fuerat. Tumor medicorum jussu oleo liliaceo, et amygdalino oblinitus paululum suppuravit, sed ægra ad extremum deducta est: quare implorata S. Laurentii ope, morbus statim evanuit. Zacchias jussus sensum suum pro veritate exponere, morbum fuisse dixit tumorem cancerosum cum ulcere in pectore, cujus qualitate, necnon ægrotæ ætate, medicamenti adhibiti ineptitudine, ac modicæ evacuationis inutilitate expensis, subitam, ac perfectam sanationem ullo infirmitatis remanente vestigio, miraculosam esse conclusit. Zacchiæ sententiam laudavit Romulus Spetiolus, et sacra congregatio sub Alexandro VIII inter alia miracula quoque approbavit. Similem cujusdam mulieris a duobus cancris inveteratis, et medicorum judicio insanabilibus sanationem, intercessione S. Joannis a S. Facundo obtentam, congregatio eadem inter alia miracula admisit in ejusdem sancti causa. In causa quoque S. Francisci Solani approbatum legitur miraculum *repentinæ sanationis Joannæ de Blancas a tumore canceroso.* Sed in hoc nonnulla notatu digna expendenda sunt.

9. etc. Mulier hæc cancro in mammilla sinistra in dies magis intumescente, acutissimis doloribus omnem quietem prohibentibus per septennium laboraverat, nec humanis remediis quidquam proficientibus, ad intercessionem B. Solani confugit, et placidissime quievit. Post somnum dolorem amplius non sensit. Ad ecclesiam perrexit, ante effigiem beati oravit, ac domum reversa, tumor repente crepuit, copiosa aqua effusa. Ægra mortuæ similis decubuit, vocatisque medico, et chirurgo hic ingentem cancrum, cum radicibus varicosi, ac teterrimi coloris, absque ullo patientis dolore, aut sanguinis eruptione extraxit, injectisque in cavitatem, quæ remansit, medicamentis nona die ægra perfecte convaluit. Nonnulli ex medicis Urbis morbum cancrum fuisse existimarunt, alii tumorem cancerosum: omnes in miraculum consenserunt. Clarissimus Malpighius tunc in Urbe degens super hoc interrogatus, pluribus de cancro, et tumore adnotatis, mirandum in hoc casu fuisse, ait, quod tumor non redierit, nec sanguis in extractione fluxerit.

12. Benedictus XIV tunc fidei promotor in suis animadversionibus super hoc miraculo disputandum proposuit, an prædictus aquei humoris a tumore sponte rupto effluxus naturæ cancri opponeretur, huncque humor ipse ita emollire, aut excavare potuerit, ut tam facile extraheretur: conclusitque, ex peritorum judicio incertum esse, morbum fuisse verum cancrum, idcirco ejus sanationem solum inter miracula tertii generis esse recensendam, immo neque ad hæc, utpote non subitam, reduci possit.

13. 14. His animadversionibus respondit Dominicus Lopez, ostendens cum Boneto contra Claudinum, verum in mammis cancrum contingere: cancrum vero ab aquoso illo humore neque vi emolliente, neque corrodente evelli potuisse. Emollientia siquidem cancro adversantur: corrosio apud medicos ad interitum duxit. Accesserunt responsiones alio-

rum tum de facto, tum de jure scribentium. Quare sacra congregatio post maturum examen, attentis tot medicorum suffragiis, totque circumstantiis miraculosæ sanationis faventibus, morbum quidem tumorem cancerosum dumtaxat appellavit, sed sanationem inter miracula tertii generis retulerit, cum defectus instantaneitatis cicatricem potius, quam sanationem respiceret.

15. 16. Si itaque aliqua a cancro sanatio proponatur, ante omnia examinandum est, an morbus fuerit cancer, an scirrhus, an tumor medius, de quo Ludovicus Mercatus. Nostrum non est cancri causas scrutari. Sennertus ab atra bili: Munnicks ab acido acriori repetit. Illud vero hic advertendum est, omnes corporis partes, juxta Galenum, cancro affici posse, sed præcipue laxiores, et fungosas. Cujus signa apud Sennertum sunt tumor initio exiguus, et sensim crescens, coloris plumbei, et lividi, ardorem intus, et quasi venas habens nigro sanguine distentas: dolorem modo majorem, modo minorem infert, ejusque causa materialis in venis præcipue residet, quæ pedes, et brachia cancri referunt. Similia docet Æstius. Et quod attinet ad scirrhum, hic dolore caret, et humor, qui ipsum efficit, non in venis præcipue, sed in spatiis, et poris residet, et tardius, quam cancer crescit, veluti prosequuntur Sennertus, Munnicks, et Celsus.

17. 18. Quod spectat ad cancri curationem, Galenus testatur, se cancrum incipientem curasse; auctum vero relati auctores incurabilem existimant. Et celebris est Hippocratis aphorismus 38. *Cancros occultos habentes melius est non curare; curati enim cito pereunt: non curati vero longius tempus perdurant.* Quo etiam usus est S. Augustinus (*lib.* 22 *de civit. Dei c.* 8, *col.* 665, *n.* 3, *oper. tom.* 7) referens insigne miraculum sanationis cujusdam mulieris a cancro in mammilla. Quid vero per cancros occultos Hippocrates intellexerit, medici disputant: ac probabilior est sententia illum explicans de cancris nondum apertis, aut ulceratis.

19. Hæc palam faciunt, cancrum, non incipientem, sed confirmatum, sive ulceratum, sive non ulceratum, judicio medicorum insanabilem esse. Exulceratus vero cognoscitur ex ulceris fœditate, labiis crassis et similibus, quæ late explicat Munnicks. Testatur Sculterus, se cancrum curasse, mammilla abscissa et igne in partem dissectam injecto, sed præterquam quod cancer, eodem teste, profundas radices nondum egerat, et sanata aliis morbis laboravit, hæc curatio ambigua est, cum vera curatio in eo sita sit, ut mammilla remaneat, et cancer sanetur. Similem sanationem refert Platerus, sed et ipse fatetur, morbum recruduisse, et hoc quidem Avicenna, Mercatus, aliique passim affirmant, cancros scilicet curatos aut repullulare, aut alios tumores gignere. Quapropter si aliqua sanatio a cancro tamquam miraculum proponatur, non solum advertendum est, an morbus confirmatus fuerit, sed etiam an sanatio, invocato servo Dei, vel beato, perfecta, exclusa metastasi, et recidiva contigerit. Quæ si verificentur, de miraculo non erit dubitandum, etiamsi medicamenta adhibita fuissent, et sanatio non subito contigisset, cum ex dictis cancer medicamentis non sanetur, nec subita sanatio ad miracula secundi generis requiratur. Legi possunt bullæ canoniz. SS. Thomæ de Villanova, Caroli Borom. Ignatii Loyol. Francisci Xaver. necnon relationes auditorum rotæ in causis SS. Teresiæ, Elisabethæ, et B. Hieronymi Æmil. Sed quid dicendum erit de sanatione a scirrho? Æginеta, et Ætius consentiunt, scirrhos inveteratos, nullatenus, recentes vero difficillime curari posse, præsertim in partibus internis, et præcipuis. Hoc ipsum de scirrho hepatis testatur Galenus. Ex quibus consultores sacræ congregationis dicere possunt quandonam scirrhus sit curatu facilis, vel difficilis; sanabilis, vel insanabilis; et quando ejus sanatio miraculis secundi, vel tertii generis adscribenda sit.

20. etc. Testes imperiti ulcus, gangrænam, sphacelum, et fistulam pro cancro passim usurpant, ideoque in causis beatificationis, et canonizationis periti advocandi sunt, qui morbi, de quo agitur, qualitatem, signa, et symptomata expendant, ut morbus innotescat. Sed ut sacræ congregationis consultores aliquid quoad hos morbos præ oculis habeant, ulcus est *solutio continui cum imminuta magnitudine in parte molli, ortum habens a materia erodente.* Hæc definitio exacte distinguit ulcus a vulnere; in hoc enim nihil ex necessitate de parte affecta amissum est: in ulcere autem, juxta Munnicks, aliquid semper amissum observatur. Gangræna, et sphacelus sunt partis melioris affectæ mortificatio, minor tamen in prima, et major in secundo, qui etiam partes solidiores, puta ossa, invadit, ut notat Sennertus. Et juxta Æginetam, et Avicennam pars sphacelo affecta sensum amittit, secus in gangræna. Fistula vero est sinus oblongus, et callosus, fundum habens latum, orificium autem angustum ex quo aliquid assidue expurgatur, nisi magna callositas expurgationem impediat. Videantur Zacchias, Dolæus Musitanus, et Munnicks. Porro mirandæ ab his morbis sanationes referuntur in actis canoniz. SS. Aloysii Gonzagæ, Ludovici Bertrandi, Paschalis Baylon, Vincentii a Paulo, et aliorum. Alia miracula sanationis ex fistulis legi possunt apud S. Augustinum (*lib.* 22 *de civit. Dei*, *c.* 8, *col.* 665, *loc. cit.*).

24. 25. Matta, Bordonus, et Matthæuccius vim totam pro miraculo in his morbis constituunt in sanatione subita, et momentaria. Verum alia plura, antequam de miraculo sanationis feratur judicium, advertenda videntur. Et quod spectat ad ulcus, ejus forma, subjectum, causa, gravitas, et diuturnitas observanda sunt: item an fuerit cum humorum affluxu; utrum internum, et latens, an externum, et patens; num sine ossis, an cum ossis corruptione, vel carie: ex his quippe Munnicks facilem, vel difficilem esse ulceris curationem colligit, et hanc qui-

dem difficillimam esse ait, ubi ossium caries, vel corruptio adsit. Hoc ipsum de ulcere rotundo docent Hippocrates, et Vallesius, et de ulcere in partibus nerveis, membranaceis, et cartilagineis affirmat Hoffmannus : de putido, et graveolenti narium ulcere late Sennertus.

26. Refert Schenkius, matronam quamdam a gravissima gangræna arte et medicamentis convaluisse. Sennertus vero docet, gangrænam periculosam esse, et in sphacelum, qui periculosior est, degenerare, nisi citissime curetur, quæ quidem curatio in juvene facilis est. Et apud Uffembacch. fistula antiqua, et in sene, difficilius curatur, quam recens, et in juvene.

27. 28. Hæc igitur, et alia ex medicis designanda in ulceribus, gangrænis, et fistulis, præter subitam sanationem, examinanda sunt, antequam sanationes ab his morbis miraculis adscribantur. Medicamentorum quoque ratio habenda est, num forte ipsis sanatio tribui posset ; quin etiam antequam miraculum statuatur, congruum tempus expectandum est, ut intelligatur, an ulceris, et fistulæ cicatrizationi alius morbus successerit, cum metastasis miraculi approbationem impeditat et metastasis quidem, aut etiam reversio, his morbis sanatis, facilis est testibus Hippocrate, Amato Lusitano, Dolæo, Sennerto, et aliis. Et hoc ipsum doctor de Marchangelis in causa S. Vincentii de Paulo super miraculo sanationis ab ulceribus advertit.

CAPUT XVIII.

De sanatione febri, quando sit miraculo adscribenda.

1. etc. Sanctus Joannes in Evangelio (*c.* 4, *v.* 46) fuse exponit, quomodo Christus filio reguli febri laboranti salutem restituit. S. Matthæus (*c.* 8, *v.* 14) quoque, S. Lucas (*cap.* 4, *v.* 38), et S. Marcus (*cap.* 1, *v.* 30) referunt, socrum Simonis simili morbo ab eodem fuisse liberatam. Et hanc sanationem Sedulius versibus elegantissime expressit. Porro utriusque ægroti febrim gravem fuisse, ex ipso sacro textu colligitur, et pluribus demonstrant Ader, Zacchias, et Schevchzerus, qui etiam miraculis magnitudinem extollit, quod morbus ad Christi nutum, et jussum evanuerit, pristinis ægro viribus redditis. Aliud liberationis a febri miraculum narratur *act.* 28, ubi D. Paulus *patrem Publii febribus, et dysenteria vexatum... salvavit.* Porro dysenteriæ gravitatem febres indicant ; benigna quippe dysenteria est, quæ nullam, vel admodum levem, maligna vero, quæ gravem febrem habet comitem. Hoc ipsum indicat vexatio, cum ab aliquibus dysenteria *tormina* a torquendo dicta sit. Videantur Celsus, et Sennertus.

4. Febris ex Hippocrate, et Galeno dicitur *conversio nativæ caliditatis in igneam naturam.* Aliter eam definiunt Avicenna, Willisius, aliique medici quorum plures apud Tozzium docent, eam non esse revera morbum, sed motum commotæ sermentationis in sanguine ad hunc depurgandum, quod quidem evenit, si febris nec nimis levis, nec valde vehemens ac diuturna sit. Quapropter febris non a *ferveo* sed a *februo*, id est *emundo* dicitur, unde concludit Tozzius, eam *non semper nocuam esse, sed sæpe sæpius salutarem.*

De febre hectica.

5. Non vacat hic integrum de febribus edere tractatum, sed exempla afferemus sanationum a febribus in sacrorum rituum congregatione examinatarum, ex quibus ejusdem consultores, quid dicendum sit, occasione oblata, dignoscere potuerunt. Neque enim omnis, licet subita, febris sanatio post invocationem servi Dei, miraculo ab eadem sacra congregatione adscribitur, ut colligere est ex *actis canoniz. S. Raymundi de Pennafort* a Penia editis.

6. etc. De sanatione vero a febre hectica actum fuit in causa S. Caroli Borromæi. Candida scilicet de Agudis monialis capuccina tribus annis, et amplius febri hectica laborabat, quamobrem in extremo vitæ periculo constituta, cum vota famulo Dei Carolo nuncupasset, ejusque vestem paulisper tetigisset, incolumis omnino surrexit. Porro morbi gravitatem certam reddebant tum ejus duratio, tum gravia symptomata, infirmitas scilicet virium et convulsiones; tum demum, quod hectica tertiæ esset speciei. Hæc enim febris tres habet gradus. Primus est, in quo calor febris adeo lenis est, ut vix percipiatur, unde et facile curatur. In secundo exarcebatur, præsertim paulo post cibum : hæc difficilioris est curationis. In tertio adeo augetur, ut corpus universum extenuet, atque in hoc gradu febris hectica dicitur marasmodes, marasmus, sive tabes, evaditque incurabilis, ut videre est apud Galenum, Avicennam, et alios. Jamvero cum rotæ auditores, perpensis morbi symptomatibus, sanationem ad miraculum secundi generis retulissent, sacra rituum congregatio eam libenter inter miracula recensuit, ut scribit Grattarola.

9. 10. Alia a febri hectica sanatio proposita fuit in causa S. Aloysii Gonzagæ. *Camilla* nempe *de Ferrariis febri hectica, et phthisi cum sanguinis excreatione per annos octo laboravit, et pluribus medicamentorum generibus frustra adhibitis, incurabilem omnino infirmitatem medici censuerunt.* Quamobrem mortui proxima, implorata S. Aloysii ope, *illico pristinæ sanitati restituta est.* Verba sunt relationis rotæ auditorum. Qui sane auditores hanc sanationem miraculosam fuisse asseruerunt, *tum ratione facti*, quia morbus fuit phthisis in specie confirmata, *tum ratione modi*, quia febris adeo diuturna non potuit naturaliter tam subito removeri, ita ut ægra penitus convaluerit. Adhæsit rituum congregatio, quæ tamen, ut et rotæ auditores, antequam sanationem miraculo adscriberent, tum medici ordinarii attestationem, tum octo insignium medico-

rum Romæ censorum approbationes considerarunt, qui quidem medici præter superius dicta adnotarunt, vetitum fuisse a peritis, *ne domestici quicquam uterentur ex iis*, quibus infirma utebatur, ne eodem morbo inficerentur; ac demum omnes affirmarunt, sanationem *non sine magno miraculo, intercessione B. Aloysii accidisse.*

11. In prima sanatione, quæ intercessione S. Caroli obtenta fuit, nulla fit mentio exspuitionis sanguinis, quæ ex pulmonum, vel aliorum viscerum ulcere derivatur; neque legitur a medicis interdictum aliis fuisse usum rerum, quibus infirma utebatur. Neque tamen ex his hecticæ febris defectus inferri potest. Siquidem apud Fernelium datur hectica sine ulla pulmonum labe. Et apud peritiores medicos non omnis, licet tertiæ speciei hectica, sed quæ cum phthisi, et ulcere pulmonis conjungitur, contagiosa est, ut recte prosequitur a Rejes. Demum in sanatione, quæ intercessione S. Aloysii contigit, dubitari poterat, quomodo febris hectica cum phthisi conjuncta tamdiu durare potuerit: ait enim Hippocrates, *hic morbus multis ad tres annos perseverat, verum moriuntur.* Nihilominus Angelus Victorius, Philander Collutius, et Hippocrates ipse testantur, hos morbos diutius etiam protrahi posse, juxta diversas corporum, ætatis, morbi, temporis, et tolerantiæ qualitates, quæ tamen forte locum non habent, ubi morbus ad marasmum, et extremam maciem devenerit. Simile miraculum approbatum fuit pro canonizatione S. Rosæ Limanæ.

De febri cum delirio, et lethargo.

12. 13. Mirabilis ab hac febri sanatio occurrit in causa S. Catharinæ de Bononia. Soror Maria Gertrudes de Ghirardellis monialis monasterii SS. corporis Christi ann. 1673, mense Octobri in levem febrim incidit, et quamvis medici præsto fuerint, 24 Novembris supervenit delirium, mox sopor invasit, qui in lethargum, et tremorem degeneravit. Die 8 Decembris morbus remisit, ita ut infirma Sacramentis muniri potuerit, mox vero recruduit, ac biduo sine ullo alimento, ac validiori lethargo oppressa infirma permansit; ita ut neque igne, neque alia vi excitari potuerit. Viribus prorsus destituta, quinquaginta quatuor diebus a die decubitus jam elapsis, implorata S. Catharinæ ope incolumis statim surrexit, ac omnia sanæ monialis munia explevit, nullo adversæ valetudinis indicio apparente.

14. 15. Undecim oculati testes omnia hæc comprobarunt, inter quos medici tres, et unus chirurgus, qui etiam pro miraculo steterunt, uti sane ex decreto 17 Maji 1707, edito approbatum fuit; et merito, stantibus gravissimis enumeratis symptomatibus febri acutæ adjunctis, quæ juxta Hippocratem, Celsum, Mercatum, aliosque mortem vicinam indicant. Neque vero morbus quadragesimum diem, qui acutorum morborum terminus est, prætergressus, in declinatione fuisse dici potuit; in his enim morbis dies critici juxta Valesium, et Andream Laurentium, non solum a die invasionis morbi, sed etiam a die superinducti morbi, sunt computandi.

De febri maligna.

16. Duplex est hujus febris causa: altera a nimia sanguinis crassitie; altera ab ejusdem solutione pendet. Febris maligna a solutione pendens summam secum virium lassitudinem, diarrhæas in principio, hæmorrhagias, sudores, urinas copiosas affert. Crassities contra nimiam fluidorum remoram, somnolentiam, et pondus in corpore inducit. Hæc tamen non ita difficulter, ut altera, curatur. Videantur Willisius, et Hippocrates, qui etiam febrium malignarum gradus distinguens docet, eas vel quarto die, aut prius occidere, vel ad septimum, undecimum, decimum quartum, decimum septimum, aut vigesimum produci.

17. 18. Porro sacra rituum congregatio sanationes ab hujusmodi febribus juxta diversas rerum circumstantias aliquando inter miracula recensuit, interdum a miraculis abjudicavit. Recensuit scilicet in causis SS. Cajetani, Rosæ Limanæ, et Stanislai Kostkæ. Rejecit vero in causa beatificationis S. Catharinæ de Ricciis, aut quia medicorum, qui curationi interfuerant, de febris malignæ symptomatibus attestatione deerant, aut quia de subita sanatione, aut de momentaria virium recuperatione non constabat. Quamobrem quoties similia in sacra congregatione proponantur, afferendæ sunt medicorum attestationes, qui curam præstiterunt, et aliorum pro veritate consultorum judicium exspectandum est, et inquirendum de febris duratione, et de remediis adhibitis, de exclusione bonæ crisis, de momentaria, et constanti sanatione, ac de perfecta virium recuperatione absque recidiva, et absque conversione in alium morbum; nam juxta Hippocratem febres, quæ *sine signis coctionis cessant*, aut in malos dolores converti, *aut diuturnitatem, aut mortem, aut recidivam afferre solent.*

19. Contendit Matthæuccius in sua practica theologo-canonica, sanationem a febri maligna in infirmo, qui post longas vigilias, invocato Dei servo, somno correpto incolumis excitetur, inter miracula esse recensendam. Atque eadem fuit sententia Joannis Mariæ Lancisii medici in causa B. Petri Forerii; itemque Joannis Mariæ Thomasii medici in causa B. Agnetis a monte Politiano. Secus autem dicendum esse videtur in febribus acutis, ac multo magis in synochis, et ephemeris, cum in his per somnum aliqua crisis sequi possit, uti cum fidei promotore in causa B. Hyacinthæ de Marescottis idem Lancisius consensit.

De febribus symptomaticis, et primo de febri, cui conjuncti sunt bubones.

20. 21. Hactenus de febribus primariis, quæ a propria causa pendent, nunc de aliis, quæ ab aliis

morbis oriuntur. In causa S. Francisci Solani postulatores sequentes sanationes inter miracula recensendas esse contenderunt. Francisca nempe Victoria, ejusque frater in civitate Montiliæ, ubi pestis postea grassata fuit, vehementissima febri cum vomitu, et bubonibus correpti fuerant, atque horum quoque matrem ex contactu filiæ, gravissima febris invasit. Porro matri, et filiæ vena secta fuit, fratribus vero bubones oleo amygdalino inuncti fuerunt, sed inutiliter. Verum B. Solani imagine iis applicata bubones evanuerunt, omnesque incolumes evaserunt.

22. 23. Multa adversus facti probationem fidei promotor adduxit, ac præterea animadvertit, infirmis fuisse prædictis remediis subventum, bubonesque etiam pestilentes, quibus ceteroquin mater caruit, naturaliter sanari posse. His omnibus postulatores satisfacere conati sunt. Et medici pro causa scribentes, febrim fuisse in iis omnibus pestiferam censuerunt, venæ autem sectionem in morbo pestilenti damnum potius juxta plurium sententiam apud Diverium, quam utilitatem afferre, ac ponderata in omnibus iis ægris subita sanatione sacræ congregationi insinuarunt eam esse miraculo adscribendam. Consultus fuit super his clarissimus Malpighius, qui et ipse consensit, febrim fratrum certo, matris vero probabiliter ex signis fuisse pestilentem, sed in matre minus gravem, et ex aliorum medicorum sententia bubones naturaliter curari, ac remedia adhibita juvare potuisse affirmavit: modum tamen sanationis instantaneum mirabilem fuisse censuit.

24. etc. Post hæc, causa rursus proposita, Emmanuel Lopez dissertationem exaravit, affirmans, febrim etiam in matre gravem, ac pestilentem fuisse; bubonum retrocessum in filiis naturaliter funestum esse debuisset; remedia vero adhibita non esse attendenda, cum neque olei amygdalini inunctio bubones tam subito excutere potuerit, ac post sanguinis missionem omnia ruerint in deterius. Adhæsit Lancisius a Pontifice jussus sensum suum pro veritate aperire. At sacra congregatio, re mature discussa, nec matris, nec fratris sanationem inter miracula recensuit, tum ob defectum sufficientis probationis, tum quia juxta Malpighium febris matris minus gravis fuit. Miraculis vero accensuit sanationem Victoriæ filiæ tum ob febris gravitatem, tum ob bubones, qui juxta Riverium maximum periculum minantur, tum demum ob repentinam, perfectamque sanationem. Bubonum quoque retrocessus ad imaginis applicationem in maximo habitus est pretio. Siquidem hujusmodi retrocessus, Vallesio, Paræo, Septala, aliisque testibus, lethalis omnino est. Et universa medicorum, et chirurgorum schola bubones retrocedentes revocare studet; immo etiam immaturos. Et Hoffmannus observat, pestilens hujus febris venenum, neque per sudores, neque per alvi, aut alium fluxum expelli, sed tantum per excretionem, quæ fit per tumores in externo corporis ambitu prodeuntes.

27. 28. Neque vero recensita remedia miraculo obstare potuerunt, vel quia post ipsa adhibita aucta febris est, vel quia oleum amygdalinum exterius adhibitum venenum in bubonibus tollere non poterat; vel quia admissa juxta Celsum, et Hoffman. cit. sectionis venæ utilitate, repentina sanatio absque miraculo contingere non poterat. Quamobrem sacra rituum congregatio hanc Victoriæ sanationem inter miracula tertii generis admisit, cui sententiæ medici ordinarii, ceterique in Urbe pro veritate scribentes suffragati fuerant, inter quos Malpighius ipse, qui modum sanationis appellavit *mirabilem*, quam vocem Benedictus XIV, etsi ut fidei promotor, miraculum non significare contenderit, uti consultor tamen congregationis pro vero miraculo aliquando sumi affirmavit.

De febris erysipelacea.

29. Hæc febris in pluribus symptomatibus febri pestilenti affinis est: differt vero, quod ipsa, secus ac pestilens, a causa interna oritur, neque contagiosa est, neque periculosa, nisi intus retrogrediatur, ut videre est apud Hoffmannum, et Hippocratem. Et Tozzius addit, pernicisiorem esse erysipelatis retrogressum, qui ex defectu naturæ, quam qui ex causa externa, puta lotione aquæ frigidæ, evenerit.

30. 31. De liberatione ab hoc morbo actum fuit in causa S. Teresiæ. Quædam nempe monialis, juxta auditorum rotæ relationem, gravi erysipelate et ingenti febre a pluribus annis laborabat, quam cum S. Teresia manu tetigisset, morbus illico evanuit. Et ipsi quidem auditores, ponderata sanatione, ejusque modo, miraculum asseruerunt: simileque judicium de re simili tulerunt in causa S. Petri de Alcantara. Quapropter si gravis morbus ad contactum manus servi Dei, cujus virtutes approbatæ sint, illico recedat; tuto poterit pro miraculo pronunciari. At si sanatio aliter contigat, sedulo inquirendum erit de qualitate morbi, de remediis adhibitis, de modo sanationis, de exclusione crisis, et de perfecta sanatione recidiva, cum erysipelas, teste Sennerto, sit morbus revertens.

32. Erysipelas, juxta practicos, distinguitur in *verum*, seu simplex, in *nothum*, seu scorbuticum, in ulceratum, et non ulceratum. *Nothum* modo phlegmonibus, quod periculosius est, modo scirrhis, quod longius protrahitur, modo ædemati conjungitur, quod si exulceretur, facillime in gangrænam vertitur. Febrim vero erysipelaceam modo idiopathicam, modo symptomaticam appellant. Porro facilius curatur *verum*, et non ulceratum, quam *nothum*, et ulceratum: ac gravius, et periculosius est in senibus, in corporibus impuris, et in capite, quam in juvenibus, et in aliis corporis partibus, veluti prosequuntur Ægineta, Munnicks, Franciscus Romanus, aliique.

33. De sanatione ab erysipelate in capite actum fuit in causis SS. Turribii, et Joannis a Cruce, ac Benedictus XIV, tunc fidei promotor, præter ea, quæ

adversus facti probationem opposuit, animadvertit, remedia opportuna in his morbis præstita fuisse, et ex aliis circumstantiis sanationes naturaliter contingere potuisse. Quamobrem sacra congregatio ab iis inter miracula approbandis abstinuit, ut colligere est ex decretis 5 Febr. 1725 et 11 Jan. 1726 editis.

De febris ex angina.

34. Angina ab angendo dicitur, et est molestus spirandi, et degluttiendi labor faucibus inflammatis, atque intumescentibus. Practici eam distinguunt in *veram*, quæ a sanguinis stasi, et in *notham*, quæ a seri magis, quam a sanguinis congestione, oritur. Utramque febris aliqua comitatur : atque si angina internis laryngis musculis insideat, neque extrinsecus rubor, sed intrinsecus dolor urgeat, voxque supprimatur, ac spiritus difficilis reddatur, periculosa est, juxta Hippocratem, qui hoc ipsum innuit de angina quæ evanescere absque resolutione, aut expurgatione videtur; tunc enim in pulmonis inflammationem convertitur. Unicum remedium apud omnes medicos adversus hunc morbum est venæ sectio. Qui plura velit, Hoffmannum consulat. Jam vero, ut hujus morbi sanatio miraculo adscribatur, non satis est, ut momento contingat, sed ulterius de anginæ qualitate, ac symptomatibus, de febre comitante, de remediis adhibitis, præsertim de venæ sectione, inquirendum est, item de crisis exclusione, ac de morbi reversione, aut in alium conversione. Hisque in causa S. Joannis a Cruce perpensis, nulla ratio liberationis a strangulante angina habita fuit.

De febri ex tetano.

35. Tetanus spasmi, vel convulsionis species quædam est; *distensionem* medici appellant, cum tetanus nervorum tensio sit in toto corpore æqualis. Sensit Hippocrates, hunc morbum post quartum diem periculo caruisse; sed nunc etiam post septimum diem periculo non caret. De liberatione ab hoc morbo actum fuit in causa S. Laurentii Justiniani, et Zacchias censuit, eam esse miraculo adscribendam; sed cum dubium excitasset, quod sanatus affectus fuerat febri, quæ, experientia teste, convulsioni aliquando remedio est, utcumque idem dubio satisfacere conatus fuerit, miraculum non fuit admissum.

36. Pauca hic addenda sunt de febri pleuritica, et peripneumonica hodie frequentissima, de qua proinde sæpe in sacra rituum congregatione agitur. Porro, juxta Gordonium, *dolor vehemens..... difficultas anhelitus... tussis laboriosa.... sputum lividum, nigrum, viscosum, et cum non potest expelli*, mortem in hoc morbo indicant, quemadmodum si, medicamentis recte adhibitis, infirmus aggravetur.

De febri, quæ dicitur inflammatoria.

37. 38. In hac febri inflammatio diversis insidet thoracis partibus, variisque appellatur nominibus, ac differt symptomatibus, eventu, et curandi ratione. Recentiores medici, quidquid antiqui crediderint, pleuriticum morbum in pulmonibus omnino consistere volunt, ut notavit Pascolus, et ut in academia Bononiensi anno 1705 compertum est. Hoffmannus autem docet, spuriam esse pleuritidem, si inflammatio externas thoracis partes occupet, veram autem esse, si pulmonis superficiem teneat : graviorem, et pneumonicam, si inflammatio altius in pulmones descendat. Addit, dolorem in *spuria* esse valde acutum, tussim siccam cum febri, et pulsu subduro, depresso, et frequenti : in *vera* majorem esse spirandi angustiam, sputum cruentum, et febrim magis acutam; in peripneumonia vero dolorem esse magis tensivum, et obtusum, majoremque spirandi difficultatem, et anxietatem, et ægros, præsertim senes, facile mori. Tandem testatur, in nulla alia febri præ hac crises esse frequentiores; nullam tam esse recidivam, quam pneumonicam, et adversus inflammationis incrementum nihil esse sanguinis emissione utilius. Atque hæc sacræ congregationis consultores sedulo animadvertere debebunt, antequam de sanationis miraculo judicium ferant; quod optime præstiterunt in causa beatificationis S. Joannis a Cruce : quodque accuratissime præstitit Thomasius medicus in causa S. Agnetis de Monte Politiano; qui tamen aliam subitam sanationem a pleuritide cum febre gravissima, et a tumore erysipelaceo in crure dextro tribuendam miraculo esse censuit, postquam inter alia ostendit, pleuritidem fuisse veram, nullamque præcessisse secretionem per sputum, per sudorem, aut per aliam viam, in quo rerum statu in graviorem morbum transire solet, uti etiam observavit Nicolaus Chesnau. Et miraculum quidem sacra congregatio admisit, ut apparet ex decreto edito 2 Apr. 1726.

De miraculo pleuritidis sanatæ in muliere gravida.

39. etc. Lateralem morbum, cui nomen *Pleuritis*, indicant acuta febris, acutusque dolor ad jugula pertingens, pulsus durus, decubitus in latus affectum facilis, in oppositum acerbissimus, spirandi difficultas, et tussis aut humida, aut sicca. Ingravescentibus his, morbus, et calor augentur, sitis angit, appetitus, et somnus fugiunt, accedit vero delirium. Cum hæc signa concurrunt, *legitima* vocatur pleuritis, qua nempe membrana intus costas succingens inflammatur, et inflammatio in pulmonem protenditur : contra *spuria* appellatur, in qua musculi, qui sunt inter costas, et thoracis exteriora, laborant, febrisque mitior est. Porro legitima pleuritis inter acutos morbos, qui numquam periculo carent, ab Hippocrate, suffragante Aretæo, recensetur.

44. etc. Jamvero mulierem prægnantem acuta febris invaserat, diris cumulata symptomatibus, quæ quidem pravam pleuritidem constituebant, febrim, quæ comitabatur, acutissimam appellavit eximius Archiater de Marcangelis ad scribendum pro veri-

tate accitus, cum hic casus in causa beatificationis S. Camilli de Lellis proponeretur, et ægrotam, quod gravida esset, in magno vitæ discrimine esse affirmavit. Septima, et decima dies agebatur, ex qua mulier decumbebat, jamque omnibus pene remediis frustra adhibitis, immo omnibus in pejus ruentibus, animam ægra agebat. At implorata S. Camilli ope, statim surrexit, cibum libenter sumpsit, placide quievit, viribusque resumptis, incolumis penitus evasit. Quibus omnibus rite perpensis, repentinam sanationem sacri judices pro miraculo habendam esse, Benedicto XIV annuente, censuerunt.

CAPUT XIX.

De sanationibus a variis infirmitatibus, quæ miraculo fiunt.

1. De Christo Domino prædicant sacri Evangelistæ, quod *omnes male habentes curavit* (*Matth. cap.* 8, *v.* 16). Hinc occasio facile sumi potest agendi de sanationibus ab universis morbis, quæ miraculo fiunt. Sed cum materia nimis ampla, et nimis gravis sit, de iis tantum agemus, de quibus aliquando in sacra rituum congregatione actum est. Pro aliis sufficient, quæ alibi diximus, cum de hac re generaliter ageremus.

De apoplexia.

2. 3. Hujusmodi plures sunt species, quas fuse medici enumerant, qui proinde legi possunt. Sed ut aliqua apoplexiæ idea sacræ congregationis consultoribus exhibeatur, dicimus cum iisdem medicis, eam esse privationem sensus, et motus in toto corpore cum præcipuarum facultatum læsione. Quocirca si quis subito concidat, omnique sensu, motu, ac voce repente privetur, sola respiratione, eaque difficili, itemque calore faciei, et pulsu remanentibus, membraque sint, ut in cadavere, nec æger audiat, aut videat, neque si pungatur, sentiat, aut loquatur, et ore hiante, ac stertendo respiret, oculosque clausos, vel palpebras suspensas, aut contractas habeat, hic, inquam, æger apoplexia laborare dicitur. Fusius hæc prosequitur Sennertus, docens, his signis apoplexiam differre a lethargo, a caro, uteri suffocatione, syncope, affectione melancholica, epilepsia, et catharro suffocante. Hæ enim affectiones affinitatem quidem aliquam cum apoplexia, sed diversa habent signa.

4. Apoplexiæ magnitudo ex respirationis noxa æstimatur. Quamobrem prima, et fortissima apoplexia, juxta Tozzium, est, cum respiratio omnino prohibetur, vel saltem sensibilis non est; fortis est, cum respiratio offenditur, non autem prorsus tollitur; minus gravis, cum respiratio minus læditur; lævis vero est, cum respiratio vix a consueto ordine declinat, neque infirmi sensu, motuque prorsus destituuntur. Et hi sunt quatuor apoplexiæ gradus; quos etiam ex Galeno Hymannus, aliique medici fere omnes recensent.

5. 6. Porro Hippocrates *aphor.* 42 innuit, *impossibile* esse primam, et secundam apoplexiæ speciem *solvere;* tertiam, et quartam *non facile* curari. Verumtamen femina quædam, apud Schenkium, secunda apoplexia correpta mortem evasit, quamquam idem notat, difficillime tertiam, et quartam curari, quin aliqua labes remaneat, cum quo consentire Forestus videtur. Jamvero Hippocrati morem gerit Ambrosius Nunnez: at Sanctorius eos redarguit, qui putant, aphorismos Hippocratis æternæ esse veritatis, et cum Galeno concludit, citatum aphorismum ita accipiendum esse, ut magna ex parte fortis apoplexia solvi non possit, non quod aliquando aliter non evenerit, aut evenire possit. Et vero etiam in aliis aphorismis Hippocrates asseruit, quædam numquam, alia in quibusdam tantum circumstantiis contingere; quod tamen non semper verum esse compertum est apud Galenum, Senecam, et Athenæum. Et Gaspar a Rejes docet, verbum *impossibile* extremam solum significare difficultatem; verbum vero *solvere* non esse intelligendum de liberatione a morte, sed de integra solutione ad salutem, et sanitate, cum naturaliter nullus ex forti apoplexia evadere possit, quin in paralysim, aut, juxta Zacchiam, in perpetuam fatuitatem deveniat. Et Tozzius monet, non esse in hoc morbo a remediis abstinendum.

7. Nonnulla in causis SS. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, Ignatii, et Felicis a Cantalicio miracula occurrunt liberationis ab hoc morbo. In causa vero S. Turribii, cum similis sanatio proponeretur, nulla ejus ratio habita est, cum medici super ea scribentes tutum de morbi qualitate judicium formare nequiverint, aut morbus non apoplexia, sed epilepsia visus fuerit. Quapropter ubi disputari contingat, an sanatio ab apoplexia inter miracula sit recensenda, indagandum erit, an morbus fuerit vera apoplexia, et cujus speciei; an, et quæ remedia adhibita fuerint; an sanatio illico, ac sine causa naturali successerit, an recidiva, aut metastasis contigerit.

De arthritide, et podagra.

8. Idem fere sunt arthritis, et podagra, sunt autem dolor articulis, partibusque finitimis pertinaciter inhærens. Et in academia Bononiensi declaratum est, modo ab acido, modo ab alkali arthritidem provenire, quæ si per articulos vagetur, *vaga* dicitur, et *universalis;* cum hos, aut illos invadit, *fixa*, sive *particularis* nuncupatur; et hæc distinguitur in *chiragram*, quæ manus; in *gonagram*, quæ genua; in *ischiadem*, quæ coxendicem, aut partem proximam: et in *podagram*, quæ pedes afficit. Morbus hic Hippocratis tempore rarus erat, nunc autem frequentissimus, idque, juxta Galenum, ob victus intemperantiam, otium, et immoderatum venereorum usum. Aliis vero est hæreditarius.

9. 10. Non est lethalis, nisi gravia accedant symptomata, ut virium debilitatio, periculosæ inflammationes, aut perniciosæ febres. Curatu tamen difficilis est, juxta Sennertum, nisi recens sit, ideoque monet Tozzius, illi protinus occurrendum esse, exacta præsertim vitæ ratione, quo sane remedio nonnulli apud Rhodiginum, et Majolum ab hoc morbo convaluerunt. Insanabilis vero est, juxta Hippocratem, in senibus, aut si materia in tophos concreverit, aut, juxta Sennertum, arthritis hæreditaria sit.

11. Quare si sanatio a podagra tamquam miraculum proponatur, sedulo ponderanda est sanati ætas, morbi diuturnitas, an, et quæ remedia adhibita fuerint, an arthritis fuerit hæreditaria, et an sanatio momento contigerit. Cavendum tamen, ne pro perfecta sanatione allevatio doloris sumatur : dolor quippe, juxta Sydenham, in podagra inveterata naturaliter decrescit. Quapropter ut sanatio, prout ad miraculum requiritur, perfecta dicatur, opus est, ut dolor prorsus cesset, ususque membrorum illico restituatur, ac perseveret, et ut podagra in alium morbum non convertatur, qualis profecto fuit ea, quam S. Augustinus refert (*lib.* 22 *de civit. Dei*, *c.* 8, *n.* 4, *col.* 666, *tom.* 7), cujusdam medici a podagra liberatio in baptismate consecuta. Porro de remediis adhibitis, et de perfecta sanatione quærendum est etiam, si res sit de arthritide tophacea, cum huic quoque, Schenkio teste, remedia aliquando profuerint. Et sane de iis quæsitum fuit in causa S. Laurentii Justiniani, cum similis sanatio inter miracula adscripta fuit.

De ischuria, dysuria, et stranguria.

12. 13. Ulcus, et inflammatio renum, et vesicæ, et aliarum partium, vel etiam calculi hos morbos generant. Ischuriam quidem, cum urina supprimitur : Dysuriam vero, cum ea difficulter regeritur: Stranguriam, cum ea guttatim emittitur. Ischuriam docet Sennertus periculosam esse, et nisi ante septimum diem urina emittetur, mortem afferre. Dysuriam minus periculosam esse : Stranguriam vero molestiam quidem, non autem periculum inducere affirmat. De ischuria idem tradunt Salius, et Fonseca. At Schenkius, Vallesius, Donatus, et alii testantur, quosdam ad undecim, sexdecim dies, vel etiam ad quatuor menses, urina retenta vixisse, iisque elapsis, mingentes convaluisse. Quapropter Gaspar a Rejes statuit primo, nullum esse definitum temporis terminum, ultra quem homo, urina retenta, perire debeat. Secundo in judicio ferendo de hoc morbo, ejusque eventu rationem habendam esse naturæ ægrotantium; caloris, et roboris partium internarum. Tertio, in iis, qui longe post septimum diem urinam emittentes liberantur, semper seri evacuationem per secessum, sudorem, aut vomitum contingere.

14. De liberatione ab hoc morbo actum fuit in causa S. Aloysii Gonzagæ. P. Joannes Justinianus Societatis Jesu calculi morbo detentus, remediis frustra adhibitis, nihil prorsus urinæ expellere undecim diebus potuit; quapropter universo corpore tumefacto, et fœtorem emittente, mortis nuntium accepit. Alter ex eadem Societate sacerdos infirmum B. Aloysii intercessioni commendavit, ac beatum sibi dicentem audivisse visus est, ut infirmo nuntiaret, morbum die sequenti ante meridiem expulsum iri. Cumque nuntiasset, et infirmus latus, et alias partes reliquiis beati signasset, tempore prænuntiato, magna lotii, et arenæ vi egesta, illico, resumptis viribus, perfecte convaluit. Medici pro veritate consulti miraculum asseruerunt, quod etiam a rotæ auditoribus, et a sacra rituum congregatione, attenta morbi, ac symptomatum gravitate, subita, et perfecta sanatione, viriumque recuperatione, admissum fuit. Et hæc de similibus, præter tempus retentionis urinæ, advertenda sunt.

De volvulo.

15. Ileos, vulgo *volvulo*, morbus est, in quo quidquid per os assumitur, per eamdem viam regeritur, obstructo, aut contorto, et inflammato intestino ileo, a quo morbo nomen accepit. Accedente vomitu stercorario, aut singultu, lethalis est juxta Hippocratem, Tozzium, aliosque. Et recentiores medici observant, passionem iliacam fieri, cum intestinorum pars in proxime subsequentem sese immittet, difficilius tamen curari, si pars superior inferiorem, quam si inferior in superiorem ingrediatur. Legi possunt Hildanus, et Nicolaus Fontana. Porro quamvis vomitus accedat, morbus curationem non respuit, et multos referunt Sennertus, Riverius, et Forestus ex eo convaluisse. In causa S. Margharitæ de Cortona cum sanatio hujus morbi proponeretur, Benedictus XIV, tunc fidei promotor opposuit, morbum fuisse levem, utpote equitando contractum; adeoque probabile esse, inferiorem intestinorum partem in superiorem ingressam fuisse. Addidit defecisse febrim, ac signa lethalia, de quibus Sennertus : apertissima quoque remedia præstita fuisse : nullam esse rationem modicæ durationis morbi, cum hic sit ex acutis, qui brevi vel ad salutem, vel ad mortem desinunt; denique sanationem celeriter quidem post invocationem beatæ, non autem temporis momento contigisse. His animadversionibus adhæsit Pascolus physicus electus, ut suum pro veritate judicium ferret, ideoque sacra congregatio hanc sanationem inter miracula recensere noluit.

De aneurysmate, et de varicibus.

16. etc. Aneurysma est tumor pulsans indolescens, ac digitis facile cedens, ab interna arteriæ tunica dehiscente, ceteris dilatatis, ortus, veluti fuse explicat Munniks. Et a Lancisio aneurysma definitur : *Imminuta, aut omnino ablata cohæsio villorum contractilium, arterias, et cor alicubi texentium.* Dividitur vero ab eodem in *legitimum*, quod a

causis textura arteriarum, et cordis proxime debilitantibus oritur; et in *spurium*, ab adaucta sanguinis vi effectum, ac legitimum quidem apud eumdem aliud est cum integra tunicarum arteriarum, aut partium cordis scissura; aliud cum sola diametri cavi arteriæ, vel cordis dilatione. Pascolus vero docet aneurysmata alia esse apparentia, alia occulta, quæ medici per conjecturas assequuntur. *Tussis quippe urget, cor salit, et gravius pulsat; sepultus, ac brevi fugitivus corripit dolor, qui postea pertinacius hæret et... propagatur,* ut fusius aneurysmatum occultorum signa recensens laudatus Lancisius prosequitur.

22. Varix est venarum dilatatio, et veluti intorsio, quæ subinde nodos quosdam nigricantes efformant. Duplex est varix: internus alter, id est in partibus corporis internis, alter externus, cum venæ in partibus externis turgentes apparent. Porro aneurysmata interna affirmat Paræus esse incurabilia: de externis vero docent Munniks, et Sennertus, ea difficulter, curari nisi minora sint, et recentia. Varices juxta peritos periculo carent, nisi aperiantur, et inde hæmorrhagia funesta sequatur: nec sunt curandi, nisi maximi sint, aut sanguinis profusio timeatur, vel nisi valde doleant, aut ulcus magnum, et malignum adsit. Antiqui sectione utebantur, uti de Mario Plutarchus (*in vita Caii Marii tom.* 1 *edit. Paris. pag.* 408) et Cicero (*lib.* 2 *Tusc. quæst. n.* 71) referunt.

23. 24. De varicibus, utpote levi morbo, numquam, quod sciatur, actum est in sacra rituum congregatione; bene vero de aneurysmate, in causa nempe beatificationis S. Catharinæ de Ricciis. Monialis quædam febri correpta, quæ nullis remediis cessit, asperis symptomatibus, pulsatione videlicet interna sinistra pectoris parte, respirationis molestia, sanguineo sapore in faucibus, costularum elevatione, ac pulsibus intercisis per annum, et ultra vexata fuerat, quamobrem ad extremum redacta, implorata servæ Dei ope, incolumis surrexit. Ejus medici morbum fuisse cordis palpitationem cum aneurysmate dixerunt, ac sanationem miraculo adscripserunt. Adhæsit Pascolus a postulatoribus accitus, ut pro miraculo scriberet, itemque Soldatus medicus electus, ut suum pro veritate judicium ferret. Elapsis quatuor mensibus, monialis eadem ex immoderato cibo gravissimo morbo correpta in idem incidit periculum, iterumque invocata serva Dei Catharina, morbus evanuit. Postulatores id tamquam novum miraculum ob novam morbi causam proposuerunt, fidei autem promotor opposuit, morbus fuisse prioris reversionem. Soldatus vero hunc morbum et gravem, et a priore diversum, adeoque novum fuisse miraculum asseruit. At sacra congregatio, re mature discussa, ex duabus sanationibus unum constitui sanationis ab aneurysmate miraculum censuit, ut ex decreto 14 Aug. 1732 edito constat.

25. etc. Alibi, in hoc libro diximus, in pectore S. Philippi Nerii fervide orantis, circa sinistrum latus quid extuberans absque ullo dolore, nullaque externa causa præcedente emicuisse, quod in contemplatione rerum divinarum palpitabat. Item post ejus mortem duas costas inventas fuisse omnino fractas, cor solito majus, et alia, quæ ab Angelo Victorio, et ab Andrea Cesalpino medico contemporaneo diserte recensentur. Et Baccius in ejus vita testatur, palpitationem illam non necessariam fuisse, sed voluntariam. Plures medici hæc miraculo adscripserunt, quorum sensum retulerunt rotæ auditores in relatione causæ S. Philippi. Difficultatem vero ingerebat doctrina Fernelli, aliorumque medicorum asserentium, tantam palpitationis vim esse, ut thoracis costas frangere possit, et aliquando cor cum aneurysmate auctum repertum fuisse; ex quibus proinde inferri posse videbatur, prædicta in S. Philippo naturaliter contigisse. Sed utcumque hæc sint, si circumstantiæ earum, quæ huic sancto contigerunt, attendantur, aliquid supra naturam fuisse, fatendum erit. Siquidem palpitatio ab amore Dei manavit, ac voluntaria erat: symptomata illa trigesimo ætatis anno contracta ad decrepitam ætatem pervenerunt, ac sæpe qui tentationibus urgebantur, admota ejus cordi manu, liberati sunt.

28. Ideoque si sanatio ab aneurysmate, tamquam miraculum, in sacra rituum congregatione proponatur, judicium medicorum necessarium erit, ut qualitas morbi dignoscatur, ipsisque ponderanda erunt symptomata, ac morbi diuturnitas, an, et quæ remedia adhibita fuerint, et an profuerint, an sanatio subita, et perfecta, et absque recidiva advenerit. Cavendum tamen, ne sanatio a pulsatione decrescente, vel deficiente sumatur.

De strumis.

29. Plura de his tradunt Celsus, Galenus, Ægineta, et Ætius, post quos Sennertus, Pecetus, aliique statuunt, strumas esse tumores in propriis membranis conclusos, atque eodem modo, quo tunicati tumores, curandas esse.

30. etc. In causa cujusdam servi Dei, cum induratæ, et exulceratæ strumæ sanatio proponeretur, Victorius Masinius chirurgus, ad scribendum pro veritate delectus, eam miraculo adscribendam esse decrevit, cum morbus per quinquennium inveteratus, et ulceratus fuisset, medicamenta vero adhibita, digestivum nempe Galeni, et ceratum diachelon, inepta fuissent ad morbum illico extirpandum. Plures ex judicibus in Masinii sententiam concesserunt. Pauci tamen dissenserunt, quod morbi status sanationi proximus, de quo rudes homines testimonium tulerant, idonec purgatus non fuisset, et sanatio tempore opportuno, id est æstivo, ac per medicamenta apta obvenisset. Quare utcumque his Masinius satisfacere conatus esset, Benedictus XIV, in congregatione coram ipso 26 Septembr. 1741 habita sanationem putavit non esse miraculis accensendam.

De polypo.

34. etc. *Polypus*, inquit Celsus, *est caruncula modo alba, modo subrubra, quæ narium ossi inhæret, et modo ad labra pendens narem implet; modo retro... ad fauces descendit... strangulatque hominem, maxime austro, aut euro flante... itaque attingi non debet.* Ex quibus verbis colligitur, polypum alium benignum esse, ac facilis curationis, malignum alium, et curatu difficilem. Curatur vero vel medicamentis carneum concrementum paulatim absumentibus, vel instrumentis, quibus illud extirpetur. Ab his tamen monet Heisterius abstinendum esse, si morbus in cancrum abierit.

37. etc. His præmissis, ut tutum de miraculosa polypi sanatione feratur judicium, morbi indoles, medicamentorum qualitas, et effectus ponderentur oportet. Tum indagandum erit, an aliqua crisis adfuerit, cum hæc, Galeno teste, in morbis etiam diuturnis, inter quos polypus computatur, evenire possit : demum an sanatio in instanti, et undequaque perfecta obvenerit. Hisque in causa beatificationis S. Camilli de Lellis perpensis, cum hujusmodi sanatio proponeretur, et constitisset, polypum fuisse malignum, remedia non profuisse, abfuisse crisim, ac sanationem extemplo, et perfecte contigisse, eadem fuit inter miracula recensita. Non modica tamen in hujus sanationis examine difficultas excitata fuit, quod ante sanationem fonticulus cervici inustus fuerat, quem in hoc morbo remedio esse refert Severinus, et aliquando profuisse Peclilinius testatur. Sed longe diversus erat polypus, de quo Peclilinius, ab eo, de quo in dicta causa actum est, cui proinde fonticulum prodesse non potuisse Masinius ostendit. Quamobrem miraculum fuit approbatum, ut constat ex drecreto 13 Novemb. 1741 edito.

CAPUT XX.

De partu, qui miraculo fit.

1. Docet S. Thomas (3 *par. q.* 30, *art.* 4), annuntiationem ab Angelo factam partus Christi Domini convenienti ordine fuisse perfectam. Cum vero Angelus. *Luc.* 1 ut Mariæ suaderet, eam posse in virginitate parere, exemplo Elisabeth usus sit, quæ senex, et sterilis conceperat, quod quidem minus est, quam quod virgo pareret, adeoque inefficax videbatur argumentum ad partum Virginis suadendum; subdit S. Doctor (*loc. cit. ad* 3), illud quasi quoddam dumtaxat figurale exemplum fuisse, efficax vero argumentum ex divina omnipotentia fuisse desumptum : *quia non erit impossible apud Deum omne verbum.*

2. Illud quoque docet idem S. Doctor (3 *part. q.* 33, *art.* 4), conceptionem Christi fuisse simpliciter miraculosam, secundum quid vero naturalem. Quam veritatem theologi illustrant, tum quia Maria in ea conceptione virgo simul et mater extitit; tum quia eodem momento Christi corpus perfecte formatum, animatum, ac Verbo divino unitum fuit.

3. 4. Ex Spiritus Sancti igitur testimonio Elisabeth partum, quæ utpote senex, et sterilis ad generandum inepta erat, miraculo tribuimus. Quod item dicimus de partu Saræ uxoris Abrahæ, *Genes.* 17 et de partu uxoris Manue, *Judic.* 13, necnon de partu Annæ, 1 *Reg.* 1. Verum, divino deficiente testimonio, partus post longam parentum ætatem, vel sterilitatem secutus difficulter ab Ecclesia approbari ut miraculosus poterit : etiamsi forte in se talis esset. Omissis quippe antediluvianis hominibus, qui *Genes.* 5 longe post centesimum ætatis annum filios genuerunt, exempla non desunt hominum, qui post diluvium octogesimo, nonagesimo, et centesimo ætatis anno filios naturaliter genuerunt : item puellarum, quæ octavo, vel nono, necnon mulierum, quæ sexagesimo septimo ætatis anno naturaliter pepererunt, ut videre est apud Lemnium, et Marcellum Donatum. Et Thomas Reinesius, postquam cum Aristotele statuit, septuagesimum annum in viris, et quinquagesimum in mulieribus ultimum esse terminum ad concipiendum idoneum, subdit, hominum naturam attendendam esse, et hinc evenisse, ut ultra hunc terminum homines genuerint, et mulieres conceperint, uti adnotavimus.

5. etc. Partum, quidquid Matthæuccius scripserit, distinguit Sennertus in naturalem, difficilem naturalem, vitiosum, seu difficilem præter naturam, tardum, nullum, et cæsareum. Naturalis est, cum infans perfectus, tempore debito, consueto naturæ ordine, et situ, urgentibus doloribus, non tamen nimis acerbis, ac brevi tempore, secundis, et puerperiis in ipso pariendi actu recte procedentibus editur, ut videre est apud Zacchiam. Difficilis naturalis a naturali deflectit vel propter parientis et vis expultricis debilitatem; vel quia fœtus multiplex est, et uterque simul exitum quærit; vel quia nimis magnus est, aut nimis debilis qui exitum sibi parare nequeat; vel quod viæ ad exitum expeditæ non sunt. Vitiosus dicitur, cum fœtu, vel mortua matre accidit. Cæsareus, cum fœtus per sectionem extrahitur.

10. etc. Porro legitimum pariendi tempus nonus est, vel decimus mensis, uti habetur 2 *Machab.* 7 et *Sap.* 7. Quamobrem Zacchias Platonis, et Aristotelis sententiam improbat, qui asseruerunt, homini non esse certum nascendi terminum. Et quamquam Hippocrates, asserat, *octimestres* non esse vitales, de qua re legi possunt Tozzius, et Thomas Reinesius : idem tamen Zacchias affirmat, partum octo mensium magis, quam septem mensium vitalem esse. Alii fœtum trium, aut quatuor mensium vitalem esse posse opinantur ex illo 4 *Esdr.* 6, *prægnantes parient infantes trium, et quatuor mensium, et vivent.* Sed hunc librum Ecclesia inter apocryphos rejicit. Quidquid de his sit, cum, Schenkio, Liceto, Lemnio, aliisque testibus, sæpissime fœtus quinto, sexto, septimo, et octavo mense naturaliter editi,

superstites, ac bene valentes diu vixerint; hujusmodi partus, implorata alicujus servi Dei, vel beati ope secuti, inter miracula recenseri non potuerunt.

14. Prosunt partui naturali dolores, si tamen nimis acuti, et acerbi non sint, quales Rachel experta fuit, cum Beniaminum peperit (*Genes. c.* 35, *v.* 17); cujus quidem rei rationem Zacchias optime reddit. Sed quod ad miraculum attinet, partus post acerbissimos dolores, invocato servo Dei, vel beato, feliciter secutus, miraculum in se, non autem quoad nos esse potuerit: gravitas enim morbi in hoc casu solo parientis testimonio, adeoque non satis, probari potest. Aliter vero dicendum est, si ex dolorum acerbitate alius morbus provenisset, de cujus gravitate, et sanatione medici ferre judicium possent, cujus rei exemplum videre est in bulla canoniz. S. Raymundi de Pennafort.

15. Brevi tempore, id est vigintiquatuor horarum spatio naturalis partus concluditur, et si ulterius protrahatur, periculo non caret, teste Sennerto. Nihilominus etiamsi post aliquot dies, invocato Dei servo, vel beato, felix succedat, miraculo non videtur adscribendus; uti ex causa S. Turribii colligitur.

16. In eodem naturali partu aquæ primum modicæ, deinde copiosæ effluere debent. Præmatura tamen aquarum effusio, juxta Zacchiam, Sennertum, et alios, partum reddit difficilem, et apud Bonetum, aliosque, fœtui mortem minatur. Verum ne in hoc quidem casu partus post aliquot dies, et post servi Dei, vel beati invocationem, incolumi matre, incolumis editus, miraculi rationem obtineret. Hæc enim, et aliæ superius recensitæ circumstantiæ partum naturalem difficilem quidem reddunt, et periculosum, teste Sennerto cit. at non omnis ob hoc felix evasio satis est ad miraculum constituendum, uti responderunt consultores congregationis rituum in causa B. Gregorii X apud Zacchiam.

17. Diximus superius, partum difficilem naturalem esse, si parturientis vires nimis debiles sint, aut fœtus non sit unus, sed multiplex. Et revera si parturientis vires quacumque ex causa dejectæ sint, non poterit parturiens conatum illum exercere, qui juxta Deusingium, et Malpighium ad fœtus editionem necessarius est, ideoque partum difficilem esse oportet. Sed hac admissa debilitate, felix partus non statim erit miraculo adscribendus, cum fœtus ipse proprio conatu naturaliter egredi valeat, et virium matris defectum supplere. Ex triplici siquidem viventium ordine, vegetabilium nempe, oviparorum, et viviparorum, vegetabilia, et ovipara proprio nisu ab uteris erumpunt. Ad viviparorum vero partum matris utique, et fœtus vires concurrunt: Christianus tamen Fridericus Germann variis exemplis probat, vivaciores fœtus, præmortuis matribus, incolumes in lucem venire posse: in quo sane Riolanus, Harveus, Bartholinus, aliique plures consentiunt.

18. etc. Quod dictum est de partu difficili naturali ob virium debilitatem, locum habet in partu difficili ob fœtus multiplicitatem. Porro fœtus gemini, seu gemelli, sunt, qui vel eodem tempore concipiuntur, vel eodem tempore eduntur, licet non eodem concepti. Fere gemelli appellantur, qui eodem tempore concepti eodem quoque eduntur, ut Jacob, et Esau. Ac geminus quidem partus, præcipue femellarum, apud Vallesium simplici est difficilior, et periculosior. Et Sennertus observat, vivaciores esse gemellos unius, quam diversi sexus. Passim vero admittitur quinque, vel etiam plures fœtus naturaliter eodem tempore edi posse, cujus rei exempla apud Donatum, et Schenkium legi possunt. Zacchias tamen notavit, tres eodem partu editos non ita facile vitales esse: sed quia masculus, et femina, aut etiam tres liberi eodem partu editi superstites ad longam ætatem sæpe fuerunt, veluti referunt Sennertus cit. et Mellus, merito superius diximus, miraculum in partu naturali etiam ob multiplicem fœtum difficili vix posse constitui. Nisi forte peculiares circumstantiæ hujusmodi partus aliquid in se prodigiosi habuisse ostenderent, ut contingit in partu Rebeccæ *Genes.* 25 et in illo Margaritæ Florentii Hollandiæ comitis filiæ, quæ anno 1276 tercentum sexaginta quatuor infantes simul peperit, quo Deus cujusdam mendicæ pudicitiam testatam voluit, quam comitissa, quod duos filios simul peperisset, tamquam adulteram increpaverat, cujus rei monumenta refert Schenkius. Alia numerosi partus exempla apud Schottum legi possunt. Illud quoque certum est apud Sennertum, sæpe naturaliter *superfœtationem* contigisse, fœtusque hoc modo natos vitales fuisse, cujus rei celebre exemplum narrat Rhodius. Quomodo autem ex novo concubitu superfœtatio fiat, Tozzius, et Mellus explicant.

23. 24. Partus difficilis præter naturam est, cum fœtus jam perfectus, non capite, vel pedibus recta de more, sed obliquus, aut alia inordinata figura ex utero erumpere conatur, cujusmodi partus plura schemata apud Sennertum videri possunt, qui etiam post Hippocratem hunc pariendi modum non solum difficilem, sed etiam periculosum esse demonstrat. Idem docet Campanella, qui tamen naturalia præscribit remedia, et modos, quibus in his casibus fœtus ad rectam figuram reducatur, et vivus, vel mortuus extrahatur. Cumque plures ad id obtinendum modi suppetant, difficulter hujusmodi partus, licet post invocatum Dei servum, vel beatum, incolumis prodeat, miraculo adscribi poterit, prout sacræ rituum congregationis consultores Zacchiæ pro miraculo hujusmodi partus in causa B. Gregorii X scribenti responderunt. Et sane Schroeckius apud Bonetum testatur, parturientem quamdam, fœtu mortuo in simili partu emisso, salvam et incolumem remansisse.

25. Reliquum est, ut aliqua de partu tardo, et de parte nullo subjiciantur. Et quoad primum, ostendit Caranza, nonnullos fœtus ad duodecimum, ad tertium, et quartum supra decimum mensem progres-

sos, in lucem feliciter editos fuisse. Et Mercurialis scribit, fœtum vivum a quadam muliere quatuor annis in utero gestatum fuisse: quin etiam Lauxu philosophus Chinensis apud Nicolaum Trigautium octoginta annis in utero matris mansisse dicitur, de quo tamen, aliisque insolitis casibus Bartholinus ait: *Omnibus fidem adhibere vix possum.* Porro quomodo fieri possit, ut post undecimum, et duodecimum a conceptione mensem fœtus edatur, videatur Vallisnerius.

26. De partu nullo scribit Sennertus, periculosissimum esse, *si fœtus ex utero edi non possit.* Si vero moriatur, *nec mortuus quamprimum excernatur, putrescens, in vitæ periculum matrem conjicit.* Albucasi tamen, Marcellus Donatus, aliique historias plures referunt, ex quibus discimus, naturam quandoque fœtum corruptum, etiam per insolitas vias, incolumi matre expellere. Quamobrem Sinibaldus celebris olim Urbis medicus scribens in causa S. Pii V super repentina ab utero emissione fœtus a pluribus diebus jam mortui concludit, hos casus adeo frequentes fuisse, *ut non amplius medicis sint mirabiles.*

27. Scribentes de canoniz. SS. ad miraculum in his partubus statuendum, requirunt beati, aut sancti invocationem, medici attestationem de probabili imminentis mortis periculo, et dolorum per tres, aut quatuor dies perseverantiam, præcipue si fœtus ante egressum moriatur, ut videri potest apud Bordonum. Et Matthæuccius miraculo adscribere videtur partum, si fœtus obliquus, qui ad naturalem exeundi modum reduci non possit, vivus, incolumi matre, nascatur: item si fœtus per aliquod tempus in utero mortuus persistat, ac tandem incolumi matre prodeat. In reliquis subscribit Bordono, dummodo mulier post partum aliis morbis non corripiatur. Similia docet Pignatellus, qui præterea pro miraculo exigit, ut ejusmodi partus nullo virium naturæ, aut artis adjutorio contingant. Et sane in bull. canoniz. et in relat. causæ S. Raymundi de Pennafort, et aliorum felices a partu evasiones inter miracula recensentur.

28. 29. Nihilominus caute admodum in hac materia procedendum esse, docet sacræ congregationis praxis, quæ non ita frequenter partus, etsi difficiles, inter miracula recensuit. Ac primo quidem nulla pro miraculis ad beatificationem, et canonizationem obtinendam ratio habenda esse videtur vitalitatis fœtuum quarto, septimo, aut octavo mense, vel bino, aut majori numero, juxta superius dicta, editorum, neque fœtuum masculorum potius, quam feminarum, neque fœcunditatis post longam sterilitatem ad servi Dei, vel beati invocationem obtentæ, nisi constaret, sterilitatem ab aliquo vitio organico manasse, quam Vallisnerius tolli a solo Deo posse affirmat. Relati vero superius eventus ad gratias facile reduci possunt.

30. 31. Secundo, positis debitis circumstantiis, posset felix partus materia esse miraculi supra numerum ad beatificationem, et canonizationem requisitum, ut colligitur ex decreto in causa S. Joannis a Cruce edito. Vel etiam intra eundem numerum, si fœtus statim post invocationem emittatur, incolumi matre, et filio, nullis adhibitis remediis, nulloque mulierem morbo post mortem invadente, quodque caput est, si evidens mortis matris periculum ex pluribus causis simul junctis, doloribus scilicet nimis acutis, et diuturnis, præmatura aquarum effusione, aliisque superius recensitis præcessisset.

32. Tertio, si tamquam miraculum partus proponatur, quem postulatores contendant obliquum ex utero erupisse, vel duplicatum uteri ostio institisse, ac invocato Dei servo, vel beato, salvis matre, et filio, successisse, aptis probationibus ostendendum erit, fœtum in ea figura præter naturam prodiisse. In causa quippe B. Gregorii X cum similis casus proponeretur, opponente fidei promotore probationum defectum, Clemens XI utcumque rotæ auditores in relatione causæ, et medici plures tam pro miraculo, quam pro veritate scribentes miraculum asseruissent, nullum edidit responsum.

33. Quarto, si miraculum in eo constituitur, quod partus figuram abnormem habens, intercessione servi Dei, vel beati ad rectam conversus fuerit, quodcumque naturæ, vel artis remedium excludendum est, et explicanda est parturientis positura, necnon subita fœtus post invocationem emissio, salvis matre, et filio, probanda est. Eam enim fœtus conversionem, et aptæ figuræ acquisitionem operari natura non potest.

34. Tandem pro miraculo emissionis fœtus mortui, matre incolumi, ostendendum erit, fœtum ex causa interna, non jam externa mortuum in utero per notabile tempus permansisse: matrem vero ex antecedenti morbo in evidentissimo mortis periculo constitutam non satis virium ad pariendum habuisse: peperisse autem illico post invocationem, feliciter, et absque dolore, et remediis, ac statim bene se habuisse. Hisque simul concurrentibus similem partum in causa S. Pii V sacra rituum congregatio inter miracula recensuit.

35. etc. Ad hæc vero requisita quod attinet, fœtus mortem Varandæus, et alii ex pravo matris habitu colligunt. Sed tutius alii cum Burnetto ex uteri tactu desumunt, quo deprehenditur, an fœtus motu, ac proinde vita careat. Causa vero ejus mortis interna demonstrari per causæ externæ exclusionem, et per pravam humorum in matre collectionem poterit, ut in allata S. Pii causa Lancisius in suo suffragio pro veritate edito animadvertit. Evidens parturientis periculum nedum ex mortuo in utero fœtu, sed etiam ex præcedentibus morbis, signisque concomitantibus, de quibus Hippocrates, erit comprobandum. Virium debilitas ex præcedenti extenuatione, quæ ab antecedenti languore inducta est, desumetur, itemque ex pulsu erit probanda, qui juxta medicos virium mensura est. Quod autem spectat ad dolorum defectum, etsi dolor in partu pœna sit peccati primorum parentum *Genes.* 3 ac virilem com-

mixtionem, juxta S. Thomam (3 *par. q.* 35, *art.* 6 *ad* 1), consequatur, partusque idcirco B. Virginis sine dolore fuerit, certum tamen est, dolores non quidem spasmodicos, neque spurios, sed genuinos emissionis fœtus summopere prodesse, veluti laudatus Lancisius in suo suffragio adnotavit.

CAPUT XXI.

De revocatione mortuorum ad vitam, seu de resuscitatione.

1. Resuscitatio a resurrectione differt, prima enim est actio, qua Deus mortuum ad vitam revocat: secunda vero est affectio ad defunctum ipsum pertinens. Porro resuscitatio alia est ordinaria, et universalis, quæ futura est in ultimo judicio *Job.* 19, *Ezech.* 37 *et* 2, *Machab.* 12, quamque inter Judæos negarunt Sadducæi, et Samaritani *Matth.* 22 *et Act.* 23, itemque Simoniani, aliique primi Ecclesiæ temporis hæretici: alia dicitur particularis, et extraordinaria, per quam Deus ex singulari privilegio alicui vitam restituit. Et universalis quidem a particulari differt, quod universalem mors amplius non consequitur; bene vero particularem. Rursus de universali resurrectione disputatur, utrum qui in fine sæculi viventes inventi fuerint, morituri sint, ut statim resurgant, ut docet Abulensis; an potius ad immortalitatem, quin moriantur, transituri sint, quod voluit S. Hieronymus (*in ep. ad Marcellam*). Particularis vero resurrectio potest esse hominum, et bestiarum.

2. Agimus hic de resurrectione particulari, et de hac quidem mirabilia exempla Scriptura sacra suppeditat 4 *Reg.* 4, *et* 13, *Matth.* 9, *Luc.* 7, *Joan.* 11, *Act.* 9 *et* 20. Abstinemus autem a particularibus eorum resurrectionibus enumerandis; qui cum Christo *Matth.* 27 revixerunt, cum adhuc inter theologos quæstio sit, utrum ii surrexerint non amplius morituri, an denuo morerentur, de qua re sermo alibi recurret. Porro infidelium stupor, admiratio, et conversio satis aperte demonstrat, memoratas resurrectiones non naturæ viribus, sed Dei omnipotentiæ fuisse adscriptas. Et sane verba illa Psalmi 87: *Numquid mortuis facies mirabilia, aut medici suscitabunt?* et similia *Job.* 14 patefaciunt solius Dei esse homines ad vitam revocare.

3. Hoc ipsum suadetur trito illo philosophorum dicto, a privatione ad habitum non dari naturalem regressum. Et juxta theologum Gallum, sicuti solus Deus infinite sapiens, et potens potest hominem componere, ita solius Dei esse potest admirabile hoc compositum corruptum reformare. Et quamvis Plutarchus, et ante eum Plato apud S. Augustinum (*de civit. Dei*, *l.* 22, *c.* 28), itemque Celsus apud Origenem (*lib.* 3) plures naturaliter resurrexisse contendant, hæc tamen vel falsa sunt, vel plerique ex eis, qui resurrexisse dicuntur, mortui falso crediti sunt, cum morbi tantum vehementia oppressi essent. Videantur præter alios Huetius, Martinus del Rio et Pignatellus. S. Justinus vero putat (*in serm. exhort. seu orat. parænetica ad gentes*) Platonem ex Judæorum libris resurrectionis ideam hausisse. Et Medina scribens de allatis suscitationibus eruditissime ostendit, eas vel fabulosas esse, vel veras non esse suscitationes *quæ veram mortem, id est vera animæ, et corporis solutionem supponunt.* Tum solide ostendit, ejusmodi solutionem vere præcessisse suscitationibus, quæ Christi vel Apostolorum imperio factæ sunt.

4. In commercio litterario Norimbergæ edito ad an. 1732, legitur quosdam mortuos humatos, aliquando illæsis surgentes sepulcris, in vivos pluribus in locis irruisse, eosque, exsucto sanguine, necasse. Hos autem mortuos redivivos, *Vampiros* in iis oris appellatos, in suis sarcophagis incorruptos fuisse repertos, sed magistratuum opera capite truncatos, et igne concrematos non amplius apparuisse. Horum tamen omnium fides sit penes eos, qui de his testimonium reddiderunt; a viris quippe prudentibus tamquam deceptæ phantasiæ figmentum habetur, ut in eodem commercio litterario legi potest.

5. Quapropter apud omnes inconcussum est, particulares mortuorum resurrectiones, quæ sanctorum precibus a Deo factæ sunt, inter miracula, saltem secundæ classis, esse recensendas. Exempla habentur apud Petrasanctam, et in relat. caus. et bull. canoniz. SS. Raymundi, Francisci Xaverii, Philippi Nerii, et aliorum. Et Ribadeneira *in vita S. Ignatii* refert, hominem, qui desperatione actus laqueo se suspenderat, ejus precibus ad vitam rediise, et confessione peracta iterum decessisse. Factum hoc Danhawersus hæreticus irridet, quod ab inferis nulli reditus conceditur. At Melchior Corneus Societatis Jesu theologus animadvertit, potuisse, Deum, prævisis sancti sui precibus, vel sententiam suspendere, vel sub conditione inferre. Similia modo theologi explicant Trajani ab inferis liberationem precibus S. Gregorii M. quamquam hæc narratio apocrypha verius censeatur.

6. Ad bestiarum resurrectionem quod attinet, plura hujus exempli legi possunt *in vita S. Francisci Paula* ab episcopo Perimezio *edita, et notis illustrata*, necnon apud Bollandum, apud Severinum de Cracovia, et apud Bagattam. Sed cum resurrectio *numerica* resurgentis *identitatem* requirat tum quoad formam, tum quoad materiam; forma vero hominum, anima scilicet rationalis, post mortem remaneat: brutorum autem forma in morte destruatur, ut proinde in resurrectione opus sit, ut nova forma producatur, hinc colligitur, hominem resurgentem nihil ab eo, qui prius fuerat, differre; brutum vero in resurrectione non idem omnino esse cum eo quod ante mortem fuerat. Quamobrem Martinus del Rio, Zacchias, et alii brutorum resuscitationem esse impropriam affirmat. Docet vero S. Thomas (*quodlibet.* 4, *art.* 5), ea, quorum unitas non habet in sua ratione existendi continuitatem, posse

a Deo eadem numero reparari, etiamsi fuerit in nihilum redacta. Quare cohærenter ad hanc doctrinam vera dici potest tum de hominibus, quam de brutis resurrectio, et utcumque Deus, cum bruta ad vitam revocat, novam formam producat, non idcirco miraculis ratio deficit.

7. Jam vero dum in sacra rituum congregatione miraculosæ examinantur resuscitationes, gravis eaque obvia est difficultas juxta Pignatellum, et alios, an vero mors præcesserit. Et sane in causa beatificationis S. Turribii, cum in simili casu mors præcedens non satis probata fuisset, miralum approbari non potuit.

8. Porro sensit Democritus (*lib.* 2 *de medic. c.* 6, *pag.* 57 *Amstelod.*) apud Celsum, certas apud medicos non dari infinitæ vitæ notas. Et Schenkius aliique referunt, nonnullos apoplecticos, alios laqueo, vel aquis suffocatos, et pro mortuis habitos vires resumpsisse. Donatus vero, Arnald et Rejes testantur, quosdam jam sepultos, inventos postea fuisse in sepulcris viventes; alios, inter quos celeberrimum Joannem Duns Scotum, alio in loco ab illo, in quo positi fuerant, jacentes, vel facie unguibus dilaniata, capillisque evulsis repertos fuisse. At factum Scoti ob rationes, et conjecturas a Wadingo allatas valde dubium est. Monet igitur Hoffmannus, ne syncope correpti statim pro mortuis habeantur. Similia inculcat Lemnius. Et de Asclepiade proditum est, hominem quemdam, qui tumulandus efferebatur, ab eo curatum fuisse.

9. Hæc autem, et alia, quæ facile cumulari possent, plenissime evincunt caute admodum procedendum esse in judicio de mortui resuscitatione ferendo, quæ alicujus servi Dei intercessione contigisse dicatur. Atque in hoc stricte, ut diximus, quærendum est, an vera mors præcesserit : quæ quidem quæstio resolvi potest, vel eo tempore quo homo tamquam mortuus permansit vel ex signis, aut experimentis factis, ut constaret, an ille vere mortuus esset.

10. Et quod spectat ad tempus, rituale romanum præscribit, ne repentine mortui ante debitum temporis intervallum sepeliantur, tempus tamen non præfinit. Triduo Christi corpus in sepulcro jacuit Matt. 12, tertia autem die resurrexit; idque *ad veritatem mortis Christi manifestandam sufficiebat*, ait S. Thomas (3 *part. q.* 53, *art.* 2), *quia non contigit, quin infra hoc tempus in homine, qui mortuus videtur, cum vivat, apparent aliqua indicia vitæ.*

11. Sed ut ad physica transeamus, septuaginta duæ horæ, quidquid Medina sentiat, necessariæ esse videntur, ut tutum de apoplecticorum morte feratur judicium : ad apoplexiam autem revocantur suffocatio ex aqua, ex laqueo, ex fumo carbonum, et mercurii, ex ebrietate, ex fulmine, ex cerebri percussione, et animi defectus ex peste : idemque dicendum est de suffocatione ex utero, qua mulieres afficiuntur, ut bene prosequitur Zacchias. Si vero sermo sit de syncope, quæ a lipothymia, et ab animi deliquio distinguitur, viginti quatuor horæ sufficiunt, ut forti syncope affectus pro mortuo haberi debeat.

12. Loquendo vero de signis, Hippocrates spumam in ore mortis signum existimat. Alii respirationis simul inhibitionem, et alia symptomata exitiala exposcunt. Facies quoque livida, nigricans, et viridis indicia mortis sunt. Alii oculos considerandos esse docent, utpote qui quamdiu homo vivit, tantisper fulgent, et intuentium imaginem reddunt. Omnes tandem apud Zacchiam, et Hoffmannum consentiunt, partis alicujus livorem, et cadaveris fœtorem certissima esse mortis signa.

13. etc. Ad experimenta, quod attinet, floccus gossipii, seu lanæ tenuissime carptæ, aut accensa candela jacentis ori admovetur, itemque super ejus pectus cyathus aqua plenus imponitur, et ex horum quiete, vel motu mors, vel vita dignoscitur. Tutiorem experientiam nonnulli existimant tersissimum speculum ori admotum, quod si obfuscetur, ægrotantem adhuc vivere dicunt, sin minus, jam decessisse. Experimentum vero omnium tutissimum est forte sternutatorium ægroti naribus admotum, quo adhibito, si nulla deprehendatur sensatio, omnium consensu ille pro mortuo judicatur, ut laudati Zacchias, et Hoffmannus prosequuntur. Et Lancisius quidem sternutatorii experimentum valde laudat, non tamen alia rejicit. Subdit vero, experimenta quæcumque attendenda esse, quando vincibilis causa mortis præcessit; quod si causa invincibilis extiterit, *medicus libere decernat*..... ait ipse, *ægrum jam e vivis exemptum fuisse*. Et huic sententiæ subscribendum est, causæ vero invincibiles apud ipsum videri possunt. Porro in causa S. Thomæ de Villanova cum inter cætera miracula duorum mortuorum resuscitatio proposita esset, et ab experimentis constitisset, mortem præcessisse, rotæ auditores miraculum approbarunt, eorumque judicium a sacra rituum congregatione fuit comprobatum, et ex actis canoniz. eruitur a P. Andrea Aznar anno 1658 editis. In causa quoque B. Petrj Forerii, proposita duorum puerorum resuscitatione, qui tribus circiter horis sub curru onusto oppressi permanserunt, extracti vero mortui apparuerunt, nullaque remediorum vi juvari potuerunt : cum Soldatus medicus causas mortis invincibiles præcessisse, et Montecatinus advocatus, eos vere mortuos fuisse demonstrassent, sacra congregatio generalis, quidquid ex adverso fidei promotor opposuisset, duorum puerorum ad vitam revocationem inter miracula secundi generis recensuit, ejusque resolutionem Benedictus XIII approbavit.

18. 19. De iis, qui in aquas prolapsi, diu sub iis permanserunt, extracti vero pro mortuis habiti sunt, et ad alicujus servi Dei, vel beati invocationem incolumes surrexerunt, peculiares urgent difficultates, an scilicet ex longa sub aquis mora eorum mors satis fuerit comprobata. In bulla canoniz. S. Hedwigis a Clemente IV edita inter alia miracula refertur, puerum in amnem delapsum, et ad molendini rotam

illisum, ejus intercessione fuisse ad vitam revocatum. Similia leguntur in bull. canoniz. SS. Thomæ Herfordiensis, et Francisci de Sales, et in vita S. Hyacinthi a Fr. Severino Cracoviensi scripta, et apud Justum Lipsium. In causa vero S. Caroli Borromæi casus pueri, qui in flumen delapsus per quadrantem non quidem demersus, sed supernatans permansit, et S. Carolo invocato liber evasit, approbatus fuit tamquam miraculum, non resuscitationis, sed liberationis ab evidenti mortis periculo. Similes casus discussi in causa S. Stanislai Kostkæ fuerunt, sed de his infra.

20. 21. Michael Angelus Lapius fidei quondam subpromotor in opusculo super hac materia Romæ edito anno 1670, putat, non esse miraculo adscribendum, quod aliquis in aquas prolapsus, et tamquam mortuus eductus, invocato servo Dei, vel beato resuscitatus dicatur, si tempore, quo sub aquis permansit, naturaliter vivere potuisset. Et exemplo quidem a gemmarum piscatoribus, et ab iis, qui syncope, vel apoplexia corripiuntur, ducto, contendit, naturaliter hominem posse sub aquis diu sine respiratione vivere; nam etiam Innocentius VIII syncope correptus viginti duabus horis sine ullo pulsu, et respirationis signo perstitit. Sed hanc Lapii sententiam late refellit Pignatellus.

22. etc. Sed antequam quæsitum resolvamus, præmittendum est, nec vitam sine respiratione, nec respirationem sine vita dari posse, quemadmodum ostendit Zacchias, et antea Hippocrates innuerat. Enimvero, juxta recentiores anatomicos, qui pulmonum usum felicius, quam antiqui explicarunt, *præcipua pulmonum functio est sanguinem, et aerem per totas partium compages, intimosque recessus.... traducere*, verba sunt Willisii; vel juxta Truston, principalior respirationis usus consistit in motu, et in efficientia transitus sanguinis a ventriculo dextro ad sinistrum cordis ventriculum; vel, juxta Etmullerum, in transitu sanguinis intra pulmones, qui ad eos a corde transmittitur. Quomodocumque sumatur, interclusa respiratione, animal moritur, non quidem statim, sed post pauca minuta, quæ inter vitam, et mortem intercedunt, ut Borellus explicat. Et Boyle, postquam nonnullis exemplis ostendit fieri posse, ut quidem homines ex consuetudine sub aqua diutius permanere valeant, paucos tamen esse subdit, qui ultra duo minuta sub aquis absque respiratione vivere possint. Quamobrem inter fabulosa rejiciuntur, quæ de Innocentio VIII superius relata sunt, et quæ de Julio II ac de alio apud Alexandrum de Benedictis referuntur, duobus nempe hos diebus sine respiratione vixisse: hi enim potuerunt insensibiliter respirare, ut bene Stalpartius explicat.

27. Si ergo per duo, vel tria minuta naturaliter homo sub aquis vivere potest, longior mora, quatuor nempe, aut quinque minutorum sufficere videtur, ut ab aquis sine ullo vitæ signo extractus, et invocato Dei servo, vel beato servatus, ad vitam dicatur revocari.

28. Sed obstat adhuc difficultas ex foramine ovali petita. Observant enim anatomici, dum fœtus in matris utero manet, nec respirare potest, duo esse foramina, per quæ, et non per pulmones sanguis transmittatur: fœtu autem nato hæc foramina claudi: sed ad quinquennium in pueris, et longius etiam in urinatoribus assuetis ab incunabulis aperta servari, ut videre est apud Bonetum, et alios: hinc patet, ex longiori sub aquis mora non posse absolutum mortis argumentum desumi. Et sane ob foramen ovale apertum castores et cetera amphibia animalia diutissime sub aquis sine respiratione vivere creduntur. Quapropter Lancisius in causa S. Stanislai Kostkæ censuit, duorum infantium sub aquis mersorum resuscitatione non constare ob dehiscentis adhuc foraminis ovalis probabilitatem: censuit vero constare de alterius resuscitatione in flumen pariter delapsi, et in juvenili ætate constituti. Quamquam rituum congregatio nullum ex his miraculis approbavit, cum evidentes deficerent probationes. Addendum hic est, ovale foramen a recentioribus anatomicis sæpissime etiam in adultis apertum observari.

29. Quare, ut tutum de his resuscitationibus feratur judicium, nonnulla sunt advertenda, quæ demersionem præcesserunt, hæc autem sunt ætas sanati, et innatandi usus. Item nonnulla, quæ demersionem ipsam respiciunt, utrum scilicet qui ex aquis extrahitur, fuerit sub aquis, an super aquas inventus: si enim super aquas inveniatur, id argumento est, eum vivere, cum corpora recens demersorum fundum petant, nec nisi post quatuor, aut octo dies illinc jam putrida emergant, quod fusius explicat Lemnius: item per testes, qui rem totam spectaverint, indagandum est, quanto tempore demersus sub aquis permanserit. Quædam tandem adnotanda sunt, quæ demersionem consecuta fuerunt; ac primo quidem, an extractus suspensus pedibus fuerit, ut aquam evomeret: si enim ita factum sit, et aqua injecta convaluerit, neque ulla invincibilis mortis causa præcesserit, omnia naturaliter cessisse dicendum est, ut innuit Alexander de Benedictis. Neque vero si aquam non evomat, statim mortuus credendus est, cum forte in immersione syncope, aut apoplexia corripi potuerit, et aquam non bibere: et in his circumstantiis, nisi invincibilis causa mortis præcesserit, signa advertenda sunt, quæ de his morbis superius recensuimus, dummodo tempus a primo mersionis momento computetur. Quod si dicatur de his non constare in iis, quos sacra Scriptura, aut acta sanctorum resuscitatos memorant, respondetur, mortis evidentiam quoad primos stare testimonio divino: quoad alios vero credendum est, recensitas diligentias fuisse adhibitas. At vero laudanda est Sedis Apostolicæ disciplina, si ut obstruatur os loquentium iniqua, novas adhibet diligentias. Videatur Horantius *de locis catholicis sacræ Scripturæ, et antiquorum patrum*.

30. Quæres an, ut constet, aliquem fuisse miraculo ad vitam revocatum, debeat longo tempore

postea vivere. Lazarus a Christo resuscitatus sexaginta circiter annis supervixit, ut innuit Natalis Alexander (*dissert* 17, *sæc.* 1, *proposit.* 1). Et Penia ad resurrectionis veritatem refert, quod puella a S. Raymundo resuscitata, quatuordecim annis surpervixerit. At si quis ad vitam revocetur, ut baptismum suscipiat, vel ut confessionem expleat, susceptisque his sacramentis moriatur, nullum resurrectionis veritas detrimentum patitur, cujus rei exemplum videre est in rel. causæ S. Philippi Nerii. Cavendum tamen est a momentanea suscitatione, cum hæc, ut monet Medina, phantastica esset possit.

31. Quæres iterum, quo in loco detineantur animæ a corpore separatæ, antequam per particularem resurrectionem ad corpus redeant? Respondet S. Thomas (*in* 1 *sent. dist.* 43, *q.* 2, *art.* 2 *ad* 5), Deum ex prævisis alicujus sancti precibus pro eo, qui ad infernum damnandus esset, effundendis, æternæ damnationis sententiam suspendere, ejusque animam in inferno detinere, moxque ad corpus remittere, cujus rei exemplum extat in vita S. Bernardi. Idem dicendum est de damnatis ad pœnas purgatorii. Sotus vero ostendit, nullum plene beatum, aut absolute damnatum ad vitam remeasse : omnesque resuscitatos vitam æternam postea esse consecutos.

32. etc. De necessitate respirationis, aliisque superius expositis sermo alibi recurret. Interim referre juvat miraculosam a morte resurrectionem, quæ anno 1734 in Xanti provincia imperii Sinarum contigit. Vir quidam cognomine *Ly*, nomine autem *Fun hie*, dum sanitatis plenitudine gauderet sæpe baptizari detrectaverat; in extremis vero constitutus, baptismum ardenti studio postulavit : obiit tamen quin recipere illum posset. Cumque in feretro jacens a suis lugeretur, divina favente clementia, continuo revixit, et enixe baptismum petiit. Interrogatus vero super hoc tam festino baptismatis desiderio, retulit, sibi in inferno descensuro occurrisse juvenem lanceam manu tenentem, aditumque ad inferos intercludendo dixisse : *Scito, Deum permittere, ut reviviscas, ac sacrosancto baptismatis lavacro suscepto, firmissimam, indubiamque gentibus fidem facias, neminem posse salvari, nisi prius sacrum baptisma recipiat.* Baptizatus itaque fuit, ac post mensem decessit. Tota rei gestæ series fusius describitur in processu ab episcopo Effestiensi vicario apostolico in provincia Kenxi constructo, et ad sacram congregationem de propaganda fide transmisso.

CAPUT XXII.

De miraculis negativis.

1. 2. Miraculum negativum, juxta Mattam, est illud, *in quo nihil de novo ponitur, vel immutatur, sed conservatur tantum primus status, absque transitu a termino a quo ad terminum ad quem.* Idemque asserit, hisce miraculis in causis beatificationis, et canonizationis locum non esse; tum quia contra juris dispositionem binæ in eodem subjecto præsumptiones admittendæ essent, aliquid scilicet physica necessitate fieri debuisse, quod non esset factum, et illud miraculum factum non fuisse : tum quia miracula negativa ab Angelis naturali virtute fieri possunt. Juxta ipsum igitur remissio pestis, invocato Dei servo, vel beato, præservatio a submersione, combustione, et similibus non sunt in memoratis causis attendenda; immo neque admittendum fuisset illud in causa S. Elisabeth reginæ Lusitaniæ, quod faber lignarius e tecto cum lignis delabens, invocata eadem sancta cum lignis in pristinum locum restitutus fuit : hoc enim naturalem Angelorum virtutem non excessit.

3. 4. De admittendis miraculis, quæ totius naturæ creatæ vires non excedunt, satis superius dictum est. Quod vero ad miracula negativa attinet, Mattæ ratio de præsumptione nullo modo subsistit, neque præsumptio est, sed physica necessitas, ut ignis v. g. materiæ idoneæ applicatus comburat, quemadmodum D. Thomas innuit (*in catena aurea ad Evang, Lucæ c.* 8). Quare advertit a Lapide, Deum in rubo a Moyse *Exod.* 3 viso ignem per miraculum conservasse, et combustionem impedivisse. Porro præsumptio a naturalibus causis, et principiis orta certam facit probationem, et necessaria, ac violenta dicitur, neque probationem in contrarium admittit, uti docet Torres. Quapropter, debitis concurrentibus circumstantiis, miracula negativa non sunt rejicienda, altera miraculorum numero expungenda esset trium puerorum ab igne præservatio in fornace Babylonis, et aliæ similes præservationes. Merito igitur opinionem Mattæ Matthæuccius rejicit, eamque rejicit etiam sacra rituum congregatio in causa S. Margaritæ de Cortona : quinimmo si ejusdem congregationis praxis, et disciplina spectetur, huic opinioni prorsus adversatur, cum miracula negativa approbata sæpissime fuerint in judicio beatificationis, et canonizationis, ut ex relatione causæ SS. Jacobi de Marchia, Caroli Borromæi, aliorumque plurium satis exploratum est. Quod autem Danhaverrus hæreticus dixerat, miraculum esse *actum verum, et solidum, arduum, supernaturalem,* refellit Melchior Corneus Societatis Jesu theologus ostendens, dari *vera miracula, quæ sint negatio actus.*

5. His præmissis, primum quod ex miraculis negativis examinandum occurrit, est pestis extinctio, idque ut approbetur nonnullæ requiruntur conditiones, nempe ut pestis grassetur, et summopere ingravescat; utque, præmissa servi Dei, vel beati invocatione statim extincta fuerit. Et hæc requisita in quodam suffragio super hac re edito Malpighius recensuit, quem tunc neque fidei promotor, neque alius impugnavit. Eademque fuit rotæ auditorum sententia in relatione causæ S. Francisci Xaverii.

6. Medici vero distinguunt inter pestem, contagium, et epidemiam. At pestem quidem ab aeris

corruptione; contagium a rerum peste infectarum contactu oriri asserunt; epidemiam vero morbum esse dicunt habentem causam universalem, et sub se tam morbos pestilentes, quam non pestilentes comprehendere, ac proinde omnem pestem esse epidemiam, non omnem autem epidemiam esse pestem, ut videri potest apud Zacchiam; qui etiam late ostendit, veram pestem semper ab aeris corruptione, non a contagio, ut falso vulgus opinatur, dependere. Donatus vero Antonius ab Altomari vult, pestem aut a ventis flantibus a regione, in qua est pestilentia, aut a peregrinis peste infectis afferri, de qua re plura legi possunt apud Horatium Augen. apud cardinalem Gastaldum, et alios. Quidquid de his sit, signa peculiaria pestis ex Septalæ, Riverii, aliorumque testimonio, sunt, si morbus ægros cito interimat, bubonibusque, et carbunculis comitetur. Pestis autem, vel contagii augmentum ex ægrotantium, et mortuorum numero desumitur: miraculosam vero ab his morbis liberationem mortis, et infirmitatis cessatio certam facit.

7. 8. Post hæc nonnulla supersunt perpendenda, quæ in miraculorum examine dubium aliquod afferre possent. Enimvero novem, aut duodecim circiter mensibus, vel etiam pluribis annis, juxta Zacchiam aliosque, in civitate aliqua pestis durare, et æstivo tempore vehementius, quam hyberno grassari consuevit, et non raro per hyemem sopita, æstivo tempore reviviscit. Ad ipsam vero extinguendam salubres venti, ac diligentiæ plurimum conducunt. Nihilominus miraculo subitæ liberationis a peste obstare non videtur, quod ipsam postquam diu grassata fuerit, præmissa alicujus servi Dei, vel beati invocatione, cessaret, aut hyberno tempore, vel flantibus ventis salubribus, aut diligentiis adhibitis extingueretur. Obstaret autem, si pauci post invocationem peste corriperentur, non jam si ex correptis paucis morerentur, cum in miraculo liberationis civitatis a peste, non de paucorum, sed de communitatis præservatione agatur, uti ex causa S. Francisci Solani colligitur.

9. etc. Sequitur, ut aliqua addantur de præservatione a morte eorum qui in aquas delabuntur. At de his quidem nonnulla superius indicavimus, cum de respirationis necessitate, et usu, ac de tempore, quo quis sine respiratione vivere potest, ageremus. Et illa quidem, quæ ibi notavimus, hic quoque confirmamus; celebris quippe recentiorum anatomicorum sententia, intestinum sanguinis motum ad aerem refert per respirationem haustum; eodem aere sublato, musculorum motum prorsus extingui affirmat, ut videre est apud Truston, apud Pecklinium aliosque. Et ab experimentis a Boyle factis quoad tempus, quos anas, et alia quædam animalia, subducto per antliam pneumaticam aere, vivunt, satis colligitur, hominem paucis posse momentis sine respiratione vivere. Idque multo magis locum in infantibus sibi vindicat, qui vivere in utero matris inclusi non possunt, nisi aer eorum sanguini jugiter misceatur, quem quidem aerem ex sanguine matris in placentam influentem per venam hauriunt umbilicarem, uti observant Verheyen, aliique peritiores anatomici. Quamobrem Petrus Affaltus medicus scribens in causa S. Joannis Nepomuceni, miraculo tribuit, quod puella sexennis per horam sub aquis demersa, et ad molendini rotam allisa, indeque extracta nullum vitæ signum dederit; invocato autem S. Joanne convaluerit, postquam haustam aquam evomuit. Cumque fidei promotor, Lancisii doctrinæ alibi memoratæ innixus, opposuisset, foramen ovale in ea puellæ ætate probabiliter apertum fuisse, cujus ope sub aquis vivere sine respiratione potuisset, excandit Affaltus, reposuitque, foramen illud apud peritiores anatomicos intra paucas post partum hebdomadas ita coalescere, ut aboleatur. Videbatur Assaltus innuere, puellam a morte fuisse ad vitam revocatam, sed rituum congregatio miraculum tamquam præservationis a submersione, et ab imminente morte in tertio genere dumtaxat approbavit.

15. 16. Longum nimis esset omnes miraculi negativi species recensere: quare frequentiores tantum casus innuemus. Ac primus quidem est eorum, qui ex alto decidunt, et ad invocationem alicujus servi Dei, vel beati illæsi servantur. Et quod ad hos attinet, Hippocrates, aliique referunt, nonnullos ex alto decidisse, et tamen incolumes naturaliter servatos fuisse. Bordonus vero in similibus casibus pro miraculo exigit, *ut magna sit distantia inter utrumque extremum, et quod decidens non cadat super quid molle, et leve*. Judicis vero esse *designare distantiam, attentis circumstantiis personæ cadentis*.

17. 18. Hæc vera sunt, sed insuper cadendi modus, et situs advertendus est, cur possit quis sine noxa delabi, si erecto corpore, aut dorso ad murum incumbente, aut vento vestes inflante cadat. Item si cadens ad modum avium corpus ducat, crura, aut brachia extendat, et caput, pectus, ventrem inclinet, ita ut ad æquilibrium sese restituat; vel si aerem ad latus oppositum ita percutiat, ut impetum projectitium infringat; aut si pedes, et reliquos articulos extendat, et statim cedendo vim lapsus impediat, ut in saltatoribus, et funambulis cernitur: tandem si in uno, aut in paucis punctis alteri corpori illidatur, cujus punctum, aut puncta vim habeant æqualem punctis corporis impingentis. Quæ, et similia sacræ congregationis consultores advertant, ne quod naturale, vel fortuitum est, miraculo adscribatur, neve gratia, aut mirandum cum miraculo confundatur.

19. Similes diligentiæ in aliis miraculis negativis sunt adhibendæ. Si quis enim sub domus ruina, aut sub currus transeuntis rota, aut in aliis periculis, invocato Dei servo, vel beato, incolumis servatus dicatur, advertendum est, an in domus ruina ligna corruentia fornicem casu composuerint, qualis fuerit currus gravitas, et cursus, et, an periculum aliud sola Dei ope everti potuerit, quale fuit apud S. Paulinum (*in ep.* 49, *al* 36 *ad Marcarium, col.* 28) pe-

riculum cujusdam senis catechumeni ab evidenti naufragio præservati. Porro si quis in ruina sub fornice casu composito reperiatur, si currus velociter cucurrisset, cum quis sub ejus rota constitueretur; aut si aliud periculum citra Dei supra naturam agentis opem evadere potuisset; hæc inter gratias, vel admirabilia, non autem inter miracula erunt recensenda, ut in causa S. Joannis a S. Facundo contigit.

20. 21. Aliquando contigit, ut quis a morte, aut etiam a vulnere ex valido scloppi ictu servetur; et hinc quæstio, an id miraculo sit adscribendum. De præservatione a morte actum fuit in causis SS. Catharinæ de Bononia, et Pii V, in quibus quidam globulis e scloppis leviter dumtaxat vulnerati dicebantur, quin globuli ipsi, his invocatis sanctis, vim habuerint ulteriorem. Sed quamvis medici, et advocati tum ob pulveris pyrii vehementiam, de qua Fortunius Licetus, tum ob modicam inter vulneratos, et vulnerantes distantiam, de qua Milliet de Chales, contenderint præservationem ab ictibus mortalibus in utroque casu miraculo fuisse tribuendam, nulla tamen istorum in his casibus ratio habita est. De præservatione a vulnere actum fuit in causa S. Caroli Borromæi. Quidam enim sicarius ballistam igneam in sanctum orantem explosit, ex qua nonnulli globuli ad ejusdem sancti tergum pervenientes nullum ei vulnus intulerunt. Porro rotæ auditores id mirandum quidem, non tamen miraculum fuisse censuerunt, cum quorum sententia bulla ejus canonizationis concordat. Ex his autem constat, summo examine opus esse, ut similia inter miracula recenseantur, cum alicujus tormenti bellici ictu percussus, potuerit vel ab intermediis corporibus obsistentibus, vel ex distantia loci, vel ex pulveris pyrii qualitate, vel ex modo tormenti bellici armandi minus idonei servari.

22. Nonnunquam postulatores tanquam miraculum proposuerunt, quod ignitus aliquis globus alicui civitati imminens, et ad eam comburendam aptissimus, ad ostensionem reliquiæ alicujus beati retrocesserit, ac civitas a periculo liberata fuerit. Sacra tamen rituum congregatio ab hujusmodi miraculo approbando abstinuit, cum a ventis per transversum flantibus globus alio averti potuerit; neque constaret, utrum venti ordinario naturæ cursu, an extraordinaria Dei providentia spiraverint. In causa vero B. Fidelis a Sigmaringa inter miracula approbata fuit præservatio arcis Mainfeldæ a gravi incendio, pluribus miraculum circumstantiis suadentibus. Aliud miraculum præservationis ab incendio videri potest in vita S. Leonis IV.

CAPUT XXIII.

De rerum multiplicatione, et rerum in alias res conversione.

1. etc. Oleum, et panem fuisse ab Eliseo multiplicatum constat ex 4 *Reg.* 4. Et ex Evangelio (*Matth.* 14, *v.* 19) indubitatum est, paucos panes, paucosque pisces fuisse a Christo ita multiplicatos, ut quinque millibus hominum, præter mulieres, et parvulos, saturandis abunde suffecerint. Alia mirabilium multiplicationum exempla exhibent bullæ canoniz. SS. Claræ, Richardi Cisterciensis episcopi, Franciscæ Romanæ, Teresiæ, Mariæ Magdalenæ de Pazzis, et Pii V. Et S. Gregorius M. (*in vita S. Benedicti c.* 29) testatur, dolium vacuum intercessione S. Benedicti oleo fuisse repletum. In monasterio pariter monialium Carmelitarum Terræ Vetrallæ diœcesis Viterbiensis mirabilis intercessione S. Aloysii facta est post ejus canonizationem farinæ multiplicatio, ut ex authentico processu ab ordinario confecto colligitur.

5. Post hæc observandum est, quomodo hæc miracula fiant. *Genes.* 2 legitur: *Ædificavit Dominus Deus costam quam tulerat de Adam, in mulierem.* Hanc vero productionem Origenes, et Cajetanus metaphorice, et parabolice acceperunt, quod quam absurdum sit, et ex ipsis Genesis verbis, et ex S. Augustino (*lib.* 12 *de civit. Dei*, *c.* 23, *et lib.* 9 *de Genes. ad lit.* 13) satis exploratum est. Calmet vero sentit, mulierem ex costa factam fuisse, aut multiplicata materia, sicuti dum Christus panes multiplicavit, aut addita carne, vel addita terra in carnem mutata. Et S. Thomas (1 *part. q.* 92, *art.* 3) postquam innuit, materiam aliquam multiplicari posse vel per rarefactionem, vel per novæ materiæ creationem, vel per conversionem materiæ jam existentis, quæ materiæ addatur multiplicandæ, concludit, tam Hevæ formationem, quam panis multiplicationem per conversionem modo expositam contigisse. Subscribunt Estius, et Cornelius a Lapide (*in Matth. c.* 14). Quamobrem, quidquid rotæ auditores in relat. caus. S. Teresiæ senserint, probabilior sententia est, multiplicationes istas fieri per materiam præexistentem ab alio corpore separatam, et corpori multiplicato additam.

6. Multiplicatio igitur absque dubio miraculo adscribitur. Sed ut hæc miracula approbari possint, evidenter juxta Bordon. aliosque probanda est certa, ac determinata rei præexistentis quantitas; multiplicatio rei ad aliam certam quantitatem; et exclusio cujuscumque modi, quo res superaddita potuerit naturaliter aliunde haberi. Adverti etiam posset rei multiplicatæ qualitas, cum Deus hujusmodi miracula in rebus homini superfluis operari non consueverit, uti observant Calmet, et S. Hieronymus (*in vita S. Pauli prim. eremit.*), et ut ex vita S. Rosæ Limanæ a P. Hansen scripta colligitur.

7. 8. Quod spectat ad conversionem unius rei in aliam; conversio hæc alia est accidentalis, qualis in mara contigit *Exod.* 15, cum aquæ amaræ ligno a Moyse in eas immisso, in dulces conversæ fuerunt; et cum aquæ Hiericuntis pessimæ 4 *Reg.* 2, injecto ab Elisæo sale, *sanata sunt.* Alia est substantialis, qualis fuit illa uxoris Lot in statuam salis, et virgæ Moysi in colubrum, itemque aquæ in vinum con-

versio in nuptiis Canæ Galileæ *Joan.* 2. Ut utriusque conversionis exempla, accidentalis nempe, et substantialis extant, præter alia, in bull. canoniz. SS. Francisci Xaverii, Chunegundis, et Bennonis.

9. Porro accidentalis conversio fit, cum remanente materia, et forma substantiali, nova forma accidentalis inducitur. Substantialis vero est, cum præcedens forma substantialis excluditur, et nova introducitur. Scripsit Durandus, in Eucharistia conversionem fieri *per hoc, quod, corrupta forma panis, materia ejus fit sub forma corporis Christi.* Quam quidem sententiam omnes improbant, et merito, cum ei aperte concilium Tridentinum (*sess.* 13, *can.* 2) adversetur.

10. 11. Conversio hæc, ut inter miracula recenseatur, opus est, ut non secundum consuetum naturæ cursum fiat, neque sit apparens, uti apparens est conversio aquæ in vinum, quæ ei admiscetur, ut apud Contensonum legi potest. Item ut status præcedens evidenter probetur, et nihil naturale ad conversionem aptum intercedat; quale fuit lignum in aquas amaras a Moyse immissum, per quod dulces naturaliter aquas effectas fuisse, probabilior tenet sententia apud Vallesium, qui contra notat, non sine miraculo Hiericuntis aquas per modicum salem ab Elisæo injectum sanatas fuisse, cum quo consentit Cornelius a Lapide: quemadmodum etiam miraculum absque dubio fuit, quod salsa maris aqua per signum crucis a S. Francisco Xaverio factum, in dulcem, et potui aptam conversa fuerit, cum id sæpe arte tentatum numquam ex voto cesserit. Tandem ut in ejusmodi conversione de miraculo constet, novæ inductio formæ evidenter est ostendenda. Quæ quidem requisita deprehenduntur in conversione aquæ in vinum, quæ in nuptiis Canæ Galileæ imperio Christi facta est.

12. Multiplicationes, et conversiones, quæ per novæ materiæ additionem, et per novæ formæ inductionem fiunt, miraculis secundi generis probabiliter accensentur. Sed dubium est, utrum in eodem, an in tertio miraculorum genere reponendæ sint multiplicationes, et conversiones factæ per res Angelorum ministerio invisibiliter delatas, et rebus præexistentibus additas, aut loco alterius substitutas: quamquam hujusmodi etiam multiplicationes, et conversiones miraculo tribuantur, sicuti miraculo tribuuntur escæ jussu Dei ad sanctos modo extraordinario delatæ, ut quod corvi Eliam 3 *Reg.* 17, et S. Paulum primum eremitam, teste S. Hieronymo apud Bolland. (*Januar, tom.* 1, pag. 606) paverint, quodque farina incognita, juxta S. Benedicti prædictionem, teste S. Gregorio M. (*dialog. c.* 21, *to.* 2 *oper. col.* 248) in ejus vita, ad monasterium delata fuerit.

CAPUT XXIV.

De miraculis respicientibus dominium in elementa, et irrationales creaturas, et plantas.

1. Plura hujusmodi miracula, præter ea, quæ *cap.* 1 *n.* 9, recensuimus, cum in veteri, tum in novo Testamento referuntur. Aqua siquidem *Exod.* 17 de petra a Moyse percussa, et *Jud.* 15 sitiente Samsone de asini maxilla fluxit. Elias quoque 4 *Reg.* 2 Jordanis aquas divisit, et *c.* 6 securis ferrum super aquas natare fecit. Tres pueri *Daniel.* 3 in fornace Babylonis ab igne incolumes evaserunt, et *cap.* 8 ipse Daniel de lacu leonum illæsus eductus est. Item præmonente Christo *Luc.* 5 ingens piscium multitudo capta est; eodemque ventis, et mari imperante *Matth.* 8, *et Marc.* 4 *facta est tranquillitas magna.*

2. Similia intercessione sanctorum, quos vel juxta antiquam, vel juxta recentem Ecclesiæ disciplinam canonizatos veneramur, a Deo patrata sunt miracula. Plures enim fontes a Gretsero recensentur, qui ob sanctorum merita exorti sunt: de his nonnulla etiam refert Nierembergius, et præcipue de illo in Anglia, qui S. Wenefridæ dicitur et de quo plura, eademque mirabilia, Baronio teste (*in nota ad martyrol. ad diem* 3 *Novemb.*) prædicantur, quorum veritatem idem Nierembergius a Povoli Calvinistæ calumniis vindicat. Et S. Gregorius M. in vita S. Benedicti (*cap.* 5) testatur, copiosam aquam ejus orationibus e montis cacumine erupisse. Similia videre est in bull. canoniz. SS. Benonis, Petri de Alcantara, Isidori Agricolæ, Paschalis Baylon, et in causa beatificationis S. Turribii.

3. Succedunt exempla transfretationis maris, et fluminum absque cymba, neque natando, sed pedibus eundo, solidum aquis iter præbentibus. In cit. vita S. Benedicti (*cap.* 7) S. Maurus dicitur super aquas, opem Placido in lacum delapso allaturus, ambulasse. Et in bull. canoniz. S. Benonis legitur: *Albim flumen siccis pedibus transivit.* De S. Raymundo de Pennafort proditum est, cum extenso super mare pallio a Majorica Barcinonem feliciter transfretasse, quod testatus est etiam em. card. Bellarminus in suo suffragio pro illius canonizatione edito. Similia legi possunt in actis SS. Petri de Alcantara, Hyacinthi, Francisci de Paula, aliorumque.

4. 5. S. Petrum Igneum alibi diximus illæsum per ignem ardentem transiisse. Et de S. Chunegunde *in act. SS. Ord. Benedict.* legitur: *ut suam innocentiam* (de virginitate servata) *demonstraret, super ignitos vomeres nudis plantis incessit illæsa.* Pertinent hæc ad eas probationes, quæ vulgares vocantur, cujusmodi erant, deficientibus aliis probationibus, duellum, ferri candentis contrectatio, et id genus alia. Quæ quidem probationes, seu experimenta, etsi olim in quibusdam circumstantiis admissa fuerint, subsecutis tamen temporibus explosa sunt, et tamquam periculosa omnino sunt reprobanda, nisi adsit Dei promissio, ut aderat de aqua Zelotypiæ in veteri Testamento, quæ *Num.* 5 ad deprehendendum mulieris adulterium in usu erat. Simili modo quamquam olim sortium usus admitteretur, nunc prorsus prohibitus est, ut late ostendunt Pirhing. Anacletus aliique.

6. Sed ut ad ea descendamus, quæ magis ad rem nostram faciunt, non semel christiani olim igni tradebantur; vivi enim crematio summum appellabatur supplicium. Tiburtius tamen, in Diocletiani persecutione damnatus ad incedendum super carbones ardentes, nullam super hos læsionem sensit. Ab igne quoque illæsi sanctus Franciscus de Paula, et Petrus de Alcantara servati dicuntur in bullis canoniz. eorumdem. Et rotæ auditores in relat. causæ S. Pii V. miraculo adscripserunt, quod quæ ipsius imagines in magno incendio intactæ remanserint, cujus quidem miraculi ratio habita est, cum miracula, etiam nulla præcedente invocatione, ad alicujus sanctitatem declaranda contingant. Iidem rotæ auditores miraculo adscripserunt subitam ad S. Ludovici Bertrandi preces incendii extinctionem; quemadmodum etiam quod S. Joannes de Deo in magno incendio in regio Granatensi valetudinario excitato per horæ dimidium excurrerit, et incolumis exaserit. Alia exempla legi possunt apud Cedrenum, S. Gregorium (*lib.* 1 *dialog. c.* 6) Bollandum, Surium, et Rosweidum.

7. Hic nonnulla de dominio in aquas addenda sunt, quæ licet minoris ponderis sint, quam ea, quæ ex act. canoniz. superius hausimus, vera tamen miracula fuerunt. In vita S. Bernardi narratur, imbre corruente, madefactam non fuisse epistolam, quam ipse dictabat. Et rotæ auditores in suis relationibus miraculo adscripserunt, quod S. Francisca Romana, et S. Andreas Avellinus inter densissimas pluvias nullum experti fuerint madorem. Alia de servorum Dei dominio addenda essent in creaturas irrationales animata. At multa de hoc diximus, cum de martyrio ageremus: plura vero apud Nierembergium legi possunt.

8. 9. Magnalia hæc sunt omnipotentiæ divinæ; siquidem *Dominus*, ait S. Joannes Chrys. (*hom.* 12, *sup. Genes.* 3, *oper. tom.* 4) de fornacis Babylonicæ flammis disserens, *quando vult*, *elementa omnia in contrariam mutat essentiam.* Subdit vero Calmet, ejusmodi prodigia adeo explorata esse, *ut imperitissimi quique de populo tuto de illis judicare permittantur.* Verum de iis, qui super aquas ambularunt, quæstio excitari potest, quomodo id factum fuerit, utrum nempe corpus ambulans levitatem induerit, an aqua solida facta, aut fluiditas suspensa fuerit. Item cum agitur de fontium productione, dici potest ex Aristotele, eos gigni intra terræ sinus, et cavitates, ex aere, et vaporibus in aquam ibidem resolutis. Recentiores vero eorum originem ab aquis marinis repetunt. Cartesius putat, infra campos, et montes multas esse cavitates aquis plenas, et ex his fontes scaturire. Alia plura de fontium origine apud P. Regnault legi possunt. Denique cum de transitu per ignem absque læsione res est, dixerunt nonnulli, eam esse humani corporis constitutionem, ut ab igne naturaliter non lædatur. Verum hoc fabulosum est commentum, ut late ostendit Majolus. Et quod ad alia de transitu super aquas, et de fontium origine adnotata spectat, quidquid ex iis dicatur, semper miraculi ratio subsistit, saltem quoad modum, ut bene rotæ auditores adnotarunt in relat. caus. S. Isidori agricolæ, et B. Hieronymi Æmiliani.

10. Solida ergo difficultas in hujusmodi factorum examine consistit in probationibus. Videndum enim est, quam fidem testes mereantur, et quomodo facti substantiam comprobent. De incedentibus super aquas, observandum est, an nulla corporis parte demersa incesserint, quemadmodum Christus, juxta Lactantium, super aquas ambulavit: corpus enim solidum licet levius, in aqua positum, aliqua sui parte mergitur. Item advertendum, an testes factum die, vel nocte spectaverint, et quatenus nocte, indagandum est, an super aquas ambulantem vere cognoverint.

11. Quod ad fontium productionem spectat, indagandum est, an ullum antea esset aquæ signum; an terra esset arida; an aliquod hominis ministerium in aqua educenda intercesserit; an aqua hominibus, aut animalibus, aut frugibus esset necessaria; et an statim post servi Dei preces, vel post ejus, si defunctus esset, invocationem manaverit. Quæ si postea ægrotis profuerit, id faciliorem reddet miraculi approbationem.

12. De transeunte per ignem quærendum est, an vestitus, vel nudus ignem ingressus fuerit; an per medium transierit, quomodo lignorum strues composita fuerit; an ventus flammam avertere potuerit; quamdiu in igne transiens permanserit; quomodo probetur illæsus, et an duraverit.

13. Plura in singulis his factis advertenda inveniri possunt, sed hæc innuisse sufficiat. Addimus vero, non esse in his de præstigiis suspicandum, cum virtutum approbatio, quæ miraculorum examen præcedit, dæmonis factum excludat.

14. Reliquum est, ut pauca de miraculis, quæ arbores respiciunt, addamus. *Matth.* 21 legitur, Christum ad fici arborem accessisse, quam cum sine fructibus invenisset, maledixit, *et arefacta est continuo ficulnea.* Hoc facto patres apud Calmet sentiunt, Christum patefacere Apostolis voluisse causam reprobationis Judæorum. Utcumque sit, miraculo sane tribuendum est, quod arbor tam vivida solo Domini verbo extemplo aruerit. Simile quid ad ostendendam S. Francisci sanctitatem a Deo patratum fuisse referunt Wadingus (*in annal. ad ann.* 1222, *n.* 11), et Cornelius a Lapide (*in Matth. c.* 21, *v.* 19). Cum enim F. Juniperus arborem plantaret, et idcirco non statim sancto Francisco vocanti paruisset, sanctus arbori maledixit, quæ numquam amplius crevit, ut etiam hodie cernitur.

CAPUT XXV.

De quibusdam miraculis, quæ in cœlis, et in terra contingunt.

1. Nato Jesu in Bethlehem Judæ, statim, quæ diu ante *Num.* 24 præsignata fuerat, stella apparuit,

quam Magi sequentes *Matth.* 2 ad eum adorandum ab Oriente advenerunt, eique munera obtulerunt.

2. etc. Variæ sunt apud Calmet de hac stella sententiæ, quarum ea magis recepta est, quæ affirmat, eam neque aliquam ex stellis communibus, neque *cometam*, sed divinam quamdam fuisse virtutem, quæ non oculos tantum, sed mentem etiam intuentium illustraret, et ad Christum natum quærendum excitaret, ut apud Baronium, (*ad ann. primum Christi num.* 35) et Theophilactum (*in Matt. c.* 2) legi potest. Neque aliter res se habuere potuisse videtur. Hæc enim stella motum non habuit, sicut aliæ, circularem, temporanea fuit, ac solis Magis perspicua, hisque Hierosolymæ degentibus, se abdidit. Quamobrem vel aliquod fuit meteorum ab Angelo in modum stellæ formatum, vel stella tunc in aere terræ vicino creatæ, quæ secundum divinam voluntatem movebatur, ut docet S. Thomas (3 *par. q.* 36, *art.* 7) cui præter alios adhæret Spanhemius, quamvis heterodoxus.

5. etc. Jesu quoque moriente, *tenebræ factæ sunt super universam terram*, Matth. 27. Hisque tenebris Origenes putat (*tract.* 35 *in Matth. edit. Paris. tom.* 3, *pag.* 923) solam Judæam fuisse comprehensam. At sacer textus universam terram designat. Hoc ipsum testantur S. Dionysius Areopagita, (*ep.* 7 *ad Polycarp. oper. tom.* 2, *pag.* 91), et Phlegon Hadriani imperatoris libertus apud S. Hieronymum, (*in Eusebii chronico oper. tom.* 8, *pag.* 649) ex quibus proinde comprobari posse videtur, tenebras illas non sola Judæa fuisse conclusas. Porro S. Thomas (3 *par. qu.* 44, *art.* 2) genuinum existimans S. Dionysii textum, docet, easdem tenebras factas fuisse per lunæ inter nos, et solum interpositionem. Quamobrem card. Cozza sentit, illam solis defectionem naturalem fuisse, quoad substantiam; supra naturam vero quoad modum, ratione plenilunii, in quo defectio contigit. Sed dubius admodum apud eruditos est S. Dionysii textus.

9. 10. Ad testimonium Phlegontis quod attinet, plura argumenta suadent, eum de eadem, de qua Evangelistæ, eclipsi locutum fuisse : utraque enim in eumdem incidit annum, eamdem respicit horam, et utramque insignis terræmotus comitatus est. Quin etiam Phlegontis testimonium admisisse videntur Tertullianus (*in Apologet. c.* 21, *pag.* 29), et Lucianus martyr. (*apud Rufin. lib.* 9 *hist. eccl. cap.* 6). Hæc fusius pertractata legi apud Natalem Alexandrum, et Huetium possunt. Neque vero admittenda videtur eorum sententia, qui dicunt, solis obscurationem in passione Christi per nubes factam esse, aut quod sol radios suos in se retraxerit; sed quis ratione plenilunii admittere renuat, illam solis defectionem fuisse veram eclipsim, dici potest, uno tantum miraculo suspensam fuisse divinam efficaciam ad sola tris luminis diffusionem.

11. Demum, Christo mortuo, *Marc.* 15, velum templi scissum est, et *Matth.* 27, terra mota est, petræ scissæ, et monumenta aperta sunt.

12. Porro nefas esset ea, quæ de stella, ac de reliquis hucusque recensitis diximus, aut similia, quæ in judicio beatificationis, et canonizationis tamquam miracula approbata essent, a classe miraculorum excludere. Nonnulla tamen innuenda sunt, quibus consultores sacræ rituum congregationis tutum in similibus judicium ferre possint.

13. Antiqui historici apud Ricciolium scripserunt, cometas esse alicujus memorabilis casus indicia, quos tamen Gassendus refellit. Peripatetici, et major Stoicorum pars putarunt, eos vaporum terrestrium exhalationibus componi. Democritus vero, aliique asseruerunt, cometas corpora esse cœlestia, quæ certis regulis instar planetarum moveantur. Et huic sententiæ moderni astronomi communiter subscribunt. Non eadem tamen semper fuit cometarum apparentium moles, figura, et duratio, neque idem color, et motus : sed nihil in his supra naturam excogitari potest, cum passim cometæ his qualitatibus præditi apud Ricciolium, aliosque observati sint.

14. Novæ aliquando stellæ apparuerunt, aliæ sese abdiderunt, aliæ postquam recens apparuerunt, inter fixas perseverarunt, aliæ periodos admodum varias habent. Sed neque in his miraculum ex sua natura reperitur.

15. Succedunt eclipses, quæ si extra tempora in calculis astronomicis designata contingant, miraculis utique adnumerari possunt. Non autem, si luna in eclipsi sanguinea appareat, neque si solem obscuratum lucidus annulus circumdet, aut si sol sereno cœlo quasi obtenebratus appareat.

16. etc. Multa ex meteoris desumi possunt, quæ penes rudiores pro miraculis habentur, sed vix mirabilia dici possunt. Aliquando enim duplex sol, seu parhelium, vel duplex luna, quæ *Paraselene* dicitur, apparet; quas quidem apparentias vix est qui animadvertat, nisi arcus coloribus perspicuis eos comitentur. Interdum tales in nubibus refractiones, talesque, ut vocant, luminum penumbræ apparent, ut hominum, animalium, et monstrorum speciem præ se ferant, atque si tunc fulmen erumpat, idiotæ miraculum autumant. Nonnunquam etiam in Italia aurora borealis apparuit, cujus apparendi diversitas, et phasium varietas vix potest explicari. A turbinibus effectus adeo funesti, ac violenti producuntur, ut ann. 1729, turbo æstivo tempore ortus in terra Trecentæ rura, domosque subverterit. Inter meteore ignea recensentur *stellæ cadentes*, flammæ, et globi volantes; itemque ignes fatui, vel flammulæ, quæ se parum e terra extollunt, quasque Beccarius exacte describit. Accedunt meteora terræ, qualia sunt Vulcanorum eructationes, ruinæ, et lapsus aliquarum partium montium, et præcipue terræmotus, ex quibus aliquando voragines, et lacus prodierunt, et civitates maritimæ submersæ sunt.

23. etc. Omnia hæc, quæ hucusque recensuimus, utique naturalia sunt : absit tamen, ut quis dicat, ea numquam ratione circumstantiarum, vel modi posse miraculi naturam inducere. Quod ut

exemplis clarius fiat, naturalis profecto est hominum mors, pluvia, et similia; sed quis inter miracula ratione circumstantiarum, vel modi, non recenseat mortem Dathan, et Abiron *Num.* 16, mortem Ananiæ et Saphiræ *Act.* 5. Diluvium universale *Genes.* 6 et 7. Incendium, quod Sodomam, et Gomorrham *Genes.* 19 consumpsit; columnam, quæ *Exod.* 13 tutum iter Israelitis monstravit: et equites, qui Hierosolymæ 2 *Machab.* 5 per aerem decurrentes diebus quadraginta visi sunt?

27. etc. Re igitur ad externas redacta circumstantias, ob quas res in se naturalis supra naturam extollitur, et censetur opus Dei præter, aut contra naturæ ordinem agentis, vel jubentis, ut effectus producatur, quem natura producere suis viribus potuisset; dicendum videtur, quod si quis (cujus virtutes in gradu heroico discussæ, et approbatæ fuerint, vel de cujus martyrio constet) phænomenon prævideril, aliisque prænuntiaverit, ut malum aliquod vitaretur, et vitatio prædictionis, et manifestationis vi successerit, aut si phænomenon, eodem jubente, vel orante, apparuerit, ut aliud ad gloriam Dei fieret, et exitus optatus obtentus sit: vel etiam, si, imperio nullo, nullaque prece accedente, phænomenon videatur, quo duce, aliqua ad Dei laudem, et gloriam operatio fiat, sine quo talis operatio non fieret, aut nonnisi difficulter fieret; hæc, inquam, omnia validissima suppeditant indicia, rem non naturaliter contigisse. Proderunt quoque ad hujusmodi miraculum probandum, si alia indubitata miracula eodem tempore, et ad eumdem finem a Deo fiant. Quamobrem miraculo terræmotus adscribitur, qui in Christi passione contigit, utpote quem plura miracula comitata fuerint.

32. Difficilius profecto ad miraculum referri poterit stellæ alicujus apparitio stantis super domum, in qua nascitur Dei servus, vel moritur. Multæ enim rationes sunt, quæ suadere possunt, eam vel non fuisse stellam, vel supra domum non stetisse. Facilius vero phænomenon istud ad aliquam de genere ignium fatuorum flammulam referri poterit. Quamobrem caute in his admittendis miraculis procedendum erit, et suspendendum videtur judicium, nisi forte phænomenon diu permanserit, et extraordinario splendore fulserit, ac, præter virtutum, aut martyrii approbationem, manifestationis occasio, et alia miracula accesserint. Quoties enim de morte in odium Christi injuste illata, et ob ejus fidem patienter tolerata constat, fulmina, terræmotus, et similia, quæ in martyrum obitu interdum contigerunt, ut in actis SS. Vincentii, Viti, et aliorum legitur, tuto recenseri poterunt, inter signa supra naturam a Deo assumpta ad martyris innocentiam, et mortem ei injuste illatam manifestandam. Deus enim aliquando naturale aliquid assumit, et signum supra naturam elevat: iridem quippe *Genes.* 9 assumpsit in signum fœderis inter Deum, et hominem.

33. Turbinibus, et fulguribus affines sunt pluviæ lapideæ, quare de his nonnulla hic inferenda sunt. Refert Plinius, *in monte Albano lapidibus pluisse.* Sed ob hoc, et similia portenta ab eo relata nonnulli ipsum tamquam superstitiosum, et ad aniles ineptias propensum traduxerunt; immerito tamen, cum juxta philosophos mediocri frigidioris venti impetu grandinis globuli ita simul conglutinari possint, ut grandes grandinis globos efficiant; et hujusmodi forte fuit pluvia lapidea a Plinio descripta. Addendum, tantam dari posse turbinis vim, ut saxa e terra elevet, quæ in terram delapsa lapideam pluviam præ se ferant. Quapropter non statim ac lapides pluisse referatur, id miraculo est adscribendum, sed advertendum erit, an idipsum divino consilio, potentia, et virtute factum sit; quod quidem ex circumstantiis erit desumendum, quemadmodum pluviam lapideam *Jos.* 10 relatam ex circumstantiis miraculo tribuendam esse diximus, quo etiam spectat grando, quo *Exod.* 9 *percussit in omni terra Ægypti.*

CAPUT XXVI.

De sudore sanguineo, et sanguineis lacrymis a corpore, et oculis servorum Dei manantibus, et de lumine, et splendore, quibus eorum facies aliquando refulget.

1. etc. Post ultimam cœnam Christus Dominus cum suis apostolis ad hortum Gethsemani se contulit, ibique cœpit *pavere, et tædere, et mæstus esse,* et *Luc.* 22: *Factus est sudor ejus, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.* Hoc sanguinei sudoris factum olim in pluribus exemplaribus desiderabatur. Sed cum antiquissimi patres illam Evangelii Lucæ partem tamquam canonicam receperint, et Tridentinum concilium definierit (*sess.* 4), integros Scripturæ libros, prout in vulgata Latina editione habentur, esse suscipiendos, non potest, salva fide, de eo dubitari. Porro Theophylactus, et Euthymius putarunt, S. Lucam hyperbolice locutum fuisse; sed hæc interpretatio communiter rejicitur, ut apud Cornel. a Lapide (*in c.* 22 *Lucæ, v.* 44) legi potest.

4. etc. Illud vero hic præcipue disputandum occurrit, utrum sudor ille naturalis fuerit, an supra naturam. S. Hilarius (*de Trinit. l.* 10, *num.* 41 *oper. tom.* 2), et ven. Beda (*in Luc. c.* 22, *op. tom.* 5, *col.* 429) illum miraculo tribuunt. Et Gaspar a Rejes contendit animi mœrorem, et tristitiam sanguinei hujus sudoris causam esse non potuisse, cum morbosæ dispositionis, sine qua mœror, et tristitia nequeunt sanguineum sudorem producere, Christi corpus capax non fuerit, quam sententiam Clozius, aliique amplectuntur. Contra vero S. Bernardinus Senensis, et Cajetanus sudorem eumdem naturalem fuisse contendunt, idque fusius rationibus, et exemplis congestis Calmet demonstrat. Et sane laudatus Rejes, et alii clare ostendunt, ex mœstitia, animique dolore lacrymas, sudoremque sanguineum manasse, quod Maldonatus, et Thua-

nus exemplis confirmant. In Christo autem fuisse tristitiam, aliasque animæ affectiones, et passiones, aliter tamen ac in nobis, theologi cum S. Thoma (3 *par. q.* 15, *art.* 4) demonstrant. Potuit ergo citra miraculum sanguineus Christi sudor contingere; ideoque in servorum Dei, vel beatorum actis similia inveniantur, a miraculorum classe excludenda sunt, veluti notavit etiam Pignatellus.

8. etc. Ad radios, et splendores, quod attinet, Christus *Matth.* 17 Petro, Jacobo, et Joanne in montem excelsum ductis, *transfiguratus est ante eos:* quos quidem transfigurationem communior est apud S. Hieronymum (*ep.* 27 *ad Eustoch. de epitaph. Paulæ*) patrum sententia, in monte Thabor factam fuisse. Apud profanos scriptores transfiguratio idem sonat, et metamorphosis, sed Christus ita transfiguratus est, ut nullam substantiæ, vel corporis mutationem passus sit, quemadmodum idem S. Hieronymus explicat (*in cap.* 17 *Matth. op. tom.* 7).

11. 12. In hac transfiguratione verosimile est juxta eumdem S. Hieronymum, totum Christi corpus resplenduisse splendore quidem ab ejus anima, et a supposito divino ipsi hypostatice unito manente, uti docet S. Thomas (3 *p. q.* 45, *art.* 1 *et seq.*). Quamvis enim gloria animæ Christi a conceptionis momento beatæ in corpus non redundaverit, ita disponente Deo, ut redemptionis perficeretur mysterium, nata tamen erat ad sese in corpus effundendam, prout in transfiguratione brevi tempore, ac per modum affectionis transeuntis se effudit. Hæc vero doctrina controversiæ viam aperit, utrum illa transfigurationis claritas naturalis fuerit, an supra naturam. Procul dubio miraculo tribuenda est; quinimmo verius est duplex contigisse in ipsa transfiguratione miraculum, et quod scilicet effusio gloriæ in corpus Christi per modum dotis permanentis sibi debitæ impedita fuerit: et quod Deus contra hunc statutum ordinem permiserit, ut ejusdem gloriæ splendor in transfiguratione in Christi corpus effunderetur, uti præter alios Cajetanus fuse docet.

13. Moysis quoque facies de monte Sinai cum duabus Testamenti tabulis descendentis *Exod.* 34 cornuta apparuit; id est splendida, ut multi post S. Thomam explicant. Hic quoque splendor, utpote ex Moysis cum Deo consortio derivatus, miraculo est tribuendus; et S. Ambrosius (*in Psal.* 118) putat, eumdem usque ad Moysis mortem perdurasse. Differebat autem juxta Abulensem a Christi claritate, cum hæc, non vero ille, veræ gloriæ claritas, fuerit.

14. 15. Longum nimis esset, lumina, et splendores recensere, qui in sanctorum, dum viverent, facie apparuerunt. Qui plura velit, adeat Bozium, Cornelium a Lapide, aliosque. Contelorus, aliique de canonizatione scribentes testantur, istiusmodi splendores sanctitatis indicia esse, ideoque inter miracula recensendos. De his præcipue actum est in causis S. Ludovici Bertrandi, et S. Ignatii Loyolæ. Quippe ex Ludovici morientis ore lucidissimus radius prodire visus est. De S. Ignatio autem S. Philippus Nerius testatus est, se ejus faciem cœlesti splendore fulgentem vidisse.

16. Porro in causa S. Ludovici rotæ auditores quæstionem excitarunt, utrum claritas illa gloriosa fuerit, an naturalis. Et gloriosa quidem juxta S. Thomam (*in lib.* 4 *contra gentes c.* 86) a naturali differt *quantum ad causam, sed non quantum ad speciem*, et etiam illa *visui est proportionata.* Quæstio tamen neque ab auditoribus, neque a sacra congregatione resoluta fuit, sed lux inter miracula locum obtinuit. In causa vero S. Ignatii iidem auditores dixerunt, lucem illam, positis heroicis virtutibus, ei fuisse ex consortio sermonis Domini communicatam in specialis amoris signum, magnæque ejus inter homines excellentiæ.

17. De hac materia agit Theophilus Raynaudus, cum de fulgore disserit, qui in S. Francisci Paulani viventis facie apparuit, idque ostendit, Christi lucem transfigurati, ab animæ beatitudine fuisse veram, in sanctis autem viventibus esse apparentem. Pignatellus vero docet, hujusmodi splendores diu, et a multis visos physicam esse qualitatem a Deo, vel ab Angelis impressam, ut sanctorum sanctitas manifestetur: eos autem, qui brevi, et paucis perspiciuntur, esse dumtaxat apparentes. Rejes admittit, eos esse posse, et aliquando fuisse dæmonis commentum, ut in Marco Rom. duce, et in aliis apud Livium. Sed hoc in causis SS. stante heroicarum virtutum approbatione, locum non habet. Reliquum ergo est, ut expendamus, quando lux, et splendor in servorum Dei adhuc viventium facie, aut in corpore apparens, naturæ, vel miraculo adscribi debeat.

18. Lucem prima creationis die, quarta vero solem, et lunam *Genes.* 1 Deus creavit. Lucem illam SS. Basilius, et Nazianzenus spiritalem existimarunt. S. vero Bonaventura corporalem fuisse pronuntiat. S. Augustinus sex illos primos creationis dies mystice intelligendos esse putavit (*in lib.* 4 *de Genesi ad litter. c.* 28), cujus explicationem a qualibet censura card. Norisius vindicat.

19. 20. Disputant philosophi, utrum lux substantia sit, an accidens. Quid de his sit, si de luce, seu splendoribus in vultu servorum Dei adhuc viventium disputari contingat, utrum naturæ, an miraculo adscribendi sint, prima difficultas ex testibus, qui rem viderunt, desumi potest; nonnulli enim sunt, qui splendores videre, et ab his objecta illustrari dicunt, sed hallucinantur, idque Galenus explicat, ob sanguinis abundantiam, et ob evaporationem, quæ ex ventre ad caput fertur, contingere. Donatus id a spiritibus animalibus visioni inservientibus, vel etiam a visionis instrumentis male affectis repetit. Jam vero in cujusdam servi Dei causa, cum proponeretur ejus concionantis vultum a quodam teste irradiatum visum fuisse, fidei promotor opposuit, factum dici non posse unico teste probatum, et hunc habuisse caput ad terram inclinatum, illudque

de repente extulisse adversus solis lumen, cui concionator terga vertebat, adeoque falli potuisse.

21. 22. Succedit alia, eaque gravior difficultas: quædam enim flammæ circa hominum capita naturaliter apparent, vel etiam circa totum hominem ignis aliquando emicat, et interdum splendores, et flammæ vestibus, aut baculo adhærent. Quo spectant ea, quæ de Ascanio cecinit Virgilius, et quæ de Servio Tullo refert Plinius, necnon quæ de Alexandro M. cum Indis pugnante in ejus vita narrantur. Alia vero de flammis e corpore humano erumpentibus apud Nierembergium, Cohausen, aliosque legi possunt.

23. etc. Porro ignes hujusmodi dicuntur ignes lambentes, quorum splendores, et flammæ ob summam materiæ raritatem innoxiæ sunt. Et Sennertus docet, ignem lambentem ex subtili, et pingui oriri exhalatione per aerem dispersa, et animalium pilis, aut vestibus adhærescente, vel ex sudoribus animalium calidioris temperamenti, aut vehementi motu calefactorum. Similia docent Frassen, Franciscus Resta, et Rejes. Quibus omnibus suffragari videtur Sanctorii doctrina. In hoc quoque ii omnes consentiunt, ut ejusmodi ignes aliquando a Deo excitentur, ad præsagium aliquod, et portentum designandum: ac proinde miraculis eos aliquando accensendos esse scribunt. In tertia vero miraculorum classe miracula hæc reponenda sunt, ut notavit Bartholinus, cum Deus novam lucem proxime non creet, sed in ejus productione causis utatur naturalibus.

26. Difficultas igitur ad facti probationem, et ad ejus, ut vocant, *relevantiam* redigitur. Et quod spectat ad probationem, præter ea, quæ omnibus testibus necessaria sunt, ut fidem mereantur, in materia, de qua disseruimus, si qui lucem, et splendorem se vidisse testentur, de eorum sanitate erit inquirendum, an scilicet aliquo ex iis morbis laboraverint, quibus qui affecti sunt, splendores videre falso dictitant. Tum de eorum phantasia indagandum erit, cum juxta D. Thomam (1 *part. q.* 112, *art.* 3 *in corp.*) sensus et ab exteriori, id est a re sensibili, et ab interiori, perturbatis scilicet speciebus, et humoribus, perturbentur. Quamobrem Aurelius Baccius cum S. Philippi Nerii caput missam celebrantis vidisset aureo splendere circumfusum, plura tentavit experimenta, ut certior fieret an a propriis oculis deciperetur, ut in ejusdem sancti vita a Baccio scripta legitur. Probationi pondus accedet, si plures testes rem viderint, ut notavit Philippus Maria a S. Paulo, et eruitur ex vita S. Francisci Salesii; unus tamen testis sanctitate insignis, et prudentia clarus sufficere potest.

27. 28. Inde de lucis natura quærendum est. Ac pro miraculo quidem facere potest, si lux ceteries splendidior, ac diuturna fuerit; si plures, ac præcipue interdiu, et in concione, aut in alia in honorem Dei actione visa fuerit; si, qui luce coruscavit, sanctis moribus fuerit præditus; itemque si videntium conversio, aut aliud spirituale bonum subsecutum sit; ac demum si alia miracula ejusdem servi Dei intercessione patrata approbentur. Hæc enim omnia suadent, memoratos splendores a Deo provenisse ad servi sui sanctitatem patefaciendam, ut ex S. Gregorio Turonensi desumitur (*de gloria confess. c.* 21, *et lib.* 2 *de gloria martyrum cap.* 32 *et seqq.*). Horum vero exempla splendorum, qui e sanctorum viventium corporibus prodierunt, apud Bollandum, hujusque continuatores legi possunt.

29. 30. Alios ignes scriptores memorant, qui homines, in quorum corporibus excitantur, consumunt, cujus rei exempla Donatus, et Borellus referunt. Sed quid dicendum erit, si ignis divinæ justitiæ vindex aliquem consumpserit, idque tamquam prodigium proponatur? Profecto Guillelmus Lindanus refert, quosdam Iconoclastas, cum S. Antonii imaginem confringerent, sacro igne correptos conflagrasse. Quare in similibus de miraculo constabit, si ignis a causa naturali externa non processerit, si in ipso crimine, et in Dei honorem, multoque magis tempore per servum Dei prænuntiato contigerit. Et huc spectat imperatoris casus, qui apud Venantium Fortunatum, cum S. Martino assurgere dedignaretur, ignis de sella egressus eum compulit ad ejus pedes sese prosternere.

CAPUT XXVII.

De longa abstinentia a cibo, et potu, an, et quando miraculo sit adscribenda.

1. 2. Diximus *lib.* 2, *cap.* 24 § 3. B. Nicolaum Flue eremitam viginti duobus annis vixisse sine cibo, potuque corporeo. Quod etiam Michael Angelus Lapius fidei olim subpromotor fusius descripsit in sua ad Michaelem abbatem Justinianum epistola, a Valentino Steber in Latinum versa, et Romæ ann. 1661 edita. Hinc controversia orta est, an similia jejunia inter miracula sint recensenda, sed hoc Sedes Apostolica nondum definivit.

3. 4. Moyses, Elias, et Christus quadraginta diebus jejunarunt, ab omni cibo, et potu juxta Hebræorum in jejunio consuetudinem abstinentes, quod etiam in primitiva Ecclesia Rufinus: (*de vitis Patrum ap. Rosweydum pag.* 508) et Prudentius (*hymn.* 6, *vers.* 54) observatum testantur. De his vero jejuniis theologi docent, Moysen, et Eliam divina externa virtute, Christum vero virtute sibi própria, et interna jejunasse. Disputant ulterius, an Christus singulis quadraginta diebus famem senserit, et communis apud Calmet sententia est, eum post quadraginta dies dumtaxat esuriisse. Alia plura de modo, quo Christi jejunium expletum fuit, iidem theologi disserunt: nobis vero hic satis est cum iisdem asserere, Christi, Eliæ, et Moysis jejunia miracula non caruisse.

5. etc. Alia in ecclesiasticis historiis mirabilia passim occurrunt jejunia. Apud Bollandianos quippe, Raynaldum, aliosque, nonnulli sancti integras qua-

dragesimas, et aliquando septem, aut etiam duodecim annos, nullo præter Eucharistiam sumpto cibo transegerunt. Nemo vero jejunia hæc a miraculis abjudicet, quod sacramentales species juxta D. Thomam (3 *part. q.* 77, *art.* 5) nutriant : adeo enim exiguæ sunt illæ species, ut vitæ tamdiu conservandæ non sufficiant. Neque pariter obstat, quæ olim, et fortasse etiam nunc apud Græcos viget opinio, jejunium per Eucharistiæ frangi sumptionem. Siquidem Nicetas Pectoratus monachus Studita Latinorum reprehendit morem, qui quotidie in quadragesima sacrum faciunt, quasi per hoc frangatur jejunium. Et in *Græcorum Triodio* legitur : *Non celebrari præsanctificatorum missam... eo quod omnis fraternitas... jejunet.* Notum vero est, præsanctificatorum missam esse, in qua Christi corpus non conficitur, sed antea confectum absumitur, eaque in quadragesima Ecclesia Græca utitur. At Nicetæ errorem Humbertus cardinalis Sedis Apostolicæ in Oriente legatus acriter reprehendit. Illa vero, quæ in *Triodio* habentur, nisi aliquam admittant interpretationem, fortasse sacræ congregationis jussu delebuntur.

9. etc. Post hæc ut cetera prosequamur, quæ ad longa quædam naturalia jejunia pertinere possunt, omissis dæmoniacis, fictisque jejuniis, cujusmodi fuit cujusdam puellæ Arabæ jejunium apud Baronium (*ad ann.* 434 *num.* 15 *et seqq.*), et illud cujusdam Antonii Picei apud Jovianum Pontanum, de hujusmodi enim jejuniis in beatificationis, et canonizationis judicio approbatæ virtutes suspicionem omnem eliminant; Hippocrates affirmat, eos, *qui septem diebus absque ullo cibo permanserint, dehinc non posse cibis subveniri.* Et idcirco Vallesius scribit, sexta die cibum a Deo ad Danielem in lacu leonum detentum missum fuisse, ne si septimam attigisset diem, fame periret. Alii vero pro temperamenti, ætatis, regionis, temporis, et consuetudinis ratione perfectum jejunium asserunt ad plures dies, menses, et annos protrahi posse. Exempla apud Albertum M. Poggium Florentinum, aliosque legi possunt. At Joannes Vierus, et cum ipso Richardus Holdswort hæreticarum partium homo, hujusmodi naturalia jejunia rejicit, addens, jejunium ad septem dies absque virium amissione productum, si dæmonis astus desint, miraculo esse adscribendum. Quamquam hos quoque acriter Gaspar a Rejes reprehendit, cum fieri possit, ut per aquæ potum, vel per terræ, aut herbarum comessionem illa contingant.

12. Sed his omissis, perfectum illud naturale jejunium Fortunius Licetus contingere posse explicat per caloris, et humidi radicalis qualitatem. Zacchias vero fieri vult per humorem crudum, et pituitosum in corpore aggregatum; idque, ut contingat, nonnullas requirit circumstantias, nempe ut calor nativus non acer, neque validus, sed debilis sit respectu copiæ, et qualitatis humorum, ut cutis pori constricti sint; utque pituita, et crudi humores humidum quoddam aereum, et unguinosum in se habeant. Et ipse Rejes prodigiosam naturalem inediam ad extaticum quemdam statum caloris naturalis in corde refert. Aliæ minus plausibiles sententiæ apud eosdem referuntur. Verum Liceti sententiam improbat Zacchias; hujus sententiam rejicit cardinalis de Lauræa, Rejes vero de propria dubitat.

13. Ex dictis tamen colligitur, longa jejunia alia esse supra, alia intra naturam. Hoc autem Zacchias resolvit ex concursu, vel defectu circumstantiarum, quas supra recensuit. Rejes vero plures miraculo inedias adscribit, at signa non profert, ex quibus innotescat, quæ miraculo, quæve naturæ jejunia tribuenda sint. Scribentes de canonizatione SS. nonnullas dicunt attendendas esse circumstantias; si enim Dei servus longum sine cibo, aut potu jejunium a Deo ad aliquem probandum fidei articulum petierit, illudque integris viribus peregerit : si heroicis fulserit virtutibus : illud sola sumpta Eucharistia sustinuerit; hujusmodi, inquiunt, jejunium miraculis erit accensendum. Et card. de Lauræa, aliique singulas ex his circumstantiis probant ad miraculum sufficere. Pignatellus tandem distinguit inter profanos, et sanctos, ac profanorum quidem jejunium naturæ, sanctorum vero jejunium miraculo tribuendum esse scribit, addit tamen, in hoc de virtutibus heroicis judicium esse præmittendum.

14. Verum si in aliqua beatificationis, et canonizationis causa longum jejunium tamquam supra naturam a Dei servo, vel beato peractum proponatur, opus esse videtur, ut alia plura sedulo advertantur. Ac primo quidem factum ipsum, abstinentia scilicet ab omni cibo, et potu per totum illud tempus, ad quod dicitur jejunium fuisse productum, advertendum est. Inde observandum est, an jejunium a morbo cœptum fuerit; jejunium enim a morbo cœptum ad quatuor annos aliquando naturaliter protractum fuit, cujus rei insigne exemplum videri potest in *tom.* 4 *supplem. ad hist. P. Le Brun de superst.* et quatenus a morbo non provenerit, indagandum est, an Dei servus, vel beatus jejunans bene se habuerit, uti de Christo notavit Schevchzerus. Tum suscepti jejunii causa erit investiganda : Christus enim aliique cum in veteri, tum in novo Testamento res magnas aggressuri a jejunio initium duxerunt. Videndum insuper est, an jejunans a ceteris piis operibus tempore jejunii abstinuerit, quæ exercere tenebatur, cum juxta theologos laudandum non sit jejunium, quod alia pia opera impediat, quod etiam S. Hieronymus (*in epist. ad Demetriad.* 130, *al.* 8, *col.* 982, *tom.* 1) monuit. Tandem jejunantis virtutes, et mores spectandi sunt, de qua re præclare S. Paulinus (*inter epist. S. Hieron.* 148, *al.* 14, *col.* 1099, *tom.* 1) scripsit.

15. Porro his concurrentibus circumstantiis, jejunium supra naturam habendum erit. Non tamen de eo agi potest ad canonizationem obtinendam, pro hac enim miracula requiruntur post indultam venerationem patrata. Et quod spectat ad beatificationis judicium, notandum est, hujusmodi abstinentiam, siquidem miraculum sit, Dei servi viventis miracu-

lum esse : at ex alibi dictis momentum in miraculis post ejus obitum patratis constituendum est. Item non statim ac aliquid constat esse supra naturam, de eo tamquam de miraculo in eodem judicio agendum est. Ex his vero difficultas oritur, utrum ejusmodi jejunium tamquam miraculum post dubium virtutum proponendum sit, an potius in eodem dubio pertractatum, tamquam aliquid, quod servi Dei mortificationes illustraverit.

16. Celebre est Bononiense institutum ann. 1712 erectum, postmodum cum physica Academia conjunctum. Celebres hujus Academiæ viros Benedictus XIV de jejuniis superius expositis, necnon de Liceti, Rejes, et Zacchiæ opinionibus consuluit, iique elegantissimam ediderunt dissertationem quæ inter appendices hujus operis exhibetur.

CAPUT XXVIII.

De quibusdam spiritualibus miraculis.

1. etc. Nonnulli aliquando etiam probi viri ab immundo, et blasphemo spiritu gravissime exagitati, tentatis frustra confessariorum jussu mortificationibus, aliisque spiritualibus remediis, ad alicujus servi Dei, vel beati reliquiæ contactum illico liberati sunt, et liberi permanserunt. Insignes theologi super hoc consulti rem miraculo, ratione modi, quo contigit, adscripserunt. Ven. card. Bellarminus super eamdem rem consultus de miraculo dubitavit. At Cæsar Lagalla medicus ad suffragium ferendum vocatus miraculum indubitanter asseruit, si vexatio a morbo, qui *Satyriasis* dicitur, procedebat. Et horum omnium suffragia edita fuerunt *in informatione causæ S. Aloysii Gonzagæ* a P. Brudiolo ejusdem causæ postulatore exarata. Similia quoque inter miracula recensita fuerunt in causis SS. Raymundi de Pennafort, et Philippi Nerii, atque in eorumdem bullis canoniz. memorantur. Hujusmodi vero miracula card. Bona, B. Raymundus de Capua, aliique summopere extollunt.

5. etc. Similis huic alia est apud theologos controversia, an scilicet impii justificatio sit ad miraculum referenda. Ac S. Thomas quidem, postquam plura super hoc docuit, tandem concludit (1, 2, *q.* 113, *art.* 10) justificationem miraculo tribuendam esse, si Deo animam vehementer movente, hæc quamdam justitiæ perfectionem assequatur. Et huic doctrinæ Salmanticenses, Suarez, aliique theologi communiter subscribunt. Communis ergo, et recepta sententia esse videtur, ut impii justificatio miraculum proprie sit, si præter consuetum ordinem fiat, et in primo momento perfecta existat, ac diu perseveret. Cujus justificationis, seu conversionis exempla insignia videre est apud S. Augustinum (*lib.* 22 *de civ. Dei, c.* 8, *col.* 668, *tom.* 7 *oper.*) et in S. Bernardi vita.

8. Verum ut horum spiritualium miraculorum pro beatificatione, et canonizatione, obtinenda ratio habeatur, opus est, ut aliquo externo signo constent, de quo testes *contestes* fidem faciant. Neque in hoc sufficit confessarii attestatio, neque ejus, qui conversus est, licet hic attestationem suam juramento confirmaret, nisi forte vir esset insignis probitatis. Quod sane a S. Thoma (*in* 1, 2, *cit. q.* 113, *art.* 10) et post ipsum a Suarez, et Arauzo fuit indicatum. Quod si absque externo signo in quibusdam causis ejusmodi conversiones tamquam miracula admissæ inveniantur, nisi id ex fide ei data, qui conversus fuit, processerit, dicendum est decretum beatificationis, aut canonizationis aliis indubitatis miraculis innixum fuisse.

9. 10. Tres sunt conversiones, quas theologi inter miracula recensent, conversio nempe S. Latronis, et conversio S. Matthæi, et conversio S. Pauli. De S. Latronis conversione Theophilus Raynaudus plura disserit, concluditque, *nulla ratione negari posse, quin Latronis ad veram fidem deductio.... plena miraculi, et omnino eximia videri debeat.* Similia de eodem habentur apud S. Eucherium (*in hom. S. Latronis*). De S. Matthæo Luc. 5 et Marc. 2 dicitur, quod cum ad telonium sederet, ut Christum audivit vocantem, *relictis omnibus, surgens secutus est eum.* Ac de publicano, ait S. Hieronymus (*in Matth. c.* 9, *oper. tom.* 7) apostolus factus est. Porphyrius, et Julianus eum accusant, quod stulte Christum secutus sit, quem non noverat, sed eorum impietatem optime idem S. Hieronymus refellit (*loc. cit.*). Conversio S. Pauli in *actis Apostolorum* plene describitur. Porro in his conversionibus mirabile aliquod externum signum contigisse ex iis constat, quæ in conversionibus ipsis contigerunt.

CAPUT XXIX.

De ejectione dæmonum a corporibus obsessis.

1. etc. Ut quis dici obsessus possit, requiritur, et ut in eo dæmones sint, et ut aliquam in ipsum potestatem acceperint ; quam quidem potestatem in corpora potissimum habent, eamque limitatam, quantum scilicet Deus illis permittit. Sunt vero dæmones in hominibus, quos obsident, ut motores in corporibus, ita videlicet, ut nullam corpori hominis qualitatem imprimant, uti fuse Thyræus explicat. In primitiva Ecclesia *obsessi* dicebantur infantes, et etiam adulti nondum baptizati. De his hic non loquimur, sed de aliis obsessis, etiamsi baptizati sint. Porro nonnulli ex medicis negare ausi sunt, hujusmodi inveniri obsessos; sed eos strenue Theophilus Raynaudus refellit, et manifeste a sacris Scripturis refelluntur. Passim enim in Evangelio legitur, dæmones a Christo ejectos ex obsessorum corporibus fuisse. Et *Matth.* 8 habetur, eumdem Christum in Gerasenorum regione dæmoniis, quæ a duobus hominibus expulerat, in porcos ingrediendi facultatem dedisse. Hæc, et alia, quæ Origenes *contra Celsum* (*lib.* 7, *n.* 67) et S. Hieronymus in *vita S. Hilarionis*

(*col.* 25, *tom.* 2) scribunt, aperte ostendunt, solere dæmones in homines, et etiam in bestias ingredi. Et quamquam homines obsessi dæmonum tyrannidem aliquando in suorum vindictam criminum, vel etiam, uti SS. Augustinus (*lib.* 21 *de civ. Dei cap.* 14, *col.* 634, *tom.* 7) et Hieronymus (*epist.* 39, *al.* 25, *col.* 176, *tom.* 1) interdum tamen absque ulla culpa, sed inscrutabilibus divinæ providentiæ dispositionibus, dæmonis cruciatibus subjiciuntur, ut nempe probentur, et aliquid mereantur, uti præter alios Cassianus explicat. Bekker heterodoxus potentiam negat diabolo, utpote catenis in inferis alligato, dæmoniacos vero a Christo liberatos ait naturali aliquo morbo laborasse. Sed hanc assertionem, alii etiam heterodoxi integris libris confutarunt.

5. Multi dicuntur obsessi, qui vere obsessi non sunt, sed vel se obsessos simulant, vel tales a medicis perperam reputantur. Quamobrem theologi, medicique cautiores signa monent perpendenda esse, antequam de obsessione judicium feratur. Signa vero in Rituali, et Sacerdotali Roman. indicantur : videlicet, si quis ignotum sermonem loquatur, aut intelligat : si distantia, et occulta manifestet : si viribus supra ætatem, et conditionem polleat ; si illitteratus, et idiota docte loquatur, et similia. De his plura disserit Eduardus Corsinus; et Thyræus monet, ex obsessorum signis, nonnulla esse certa, nonnulla incerta, nonnulla vero probabilia.

6. Post hæc, ut de dæmonum ex obsessis expulsione disseramus, plura a Baronio (*in annal. ad an.* 56) referuntur de obsessorum liberatione apud Hebræos. Et Josephus testatur, Deum Salomoni præstitisse, ut contra dæmones artem ad hominum utilitatem, et eorum curas edisceret. Sed hæc incerta sunt; et apud Estium superstitiosi sunt Salomonis exorcismi; quos etiam nunc nonnulli adhibent. Magna erat in Ecclesiæ primordiis energumenorum multitudo, et tunc quidem exorcizandi munus christianis omnibus, etiam non initiatis, apud Justinum martyrem, et Tertullianum, commune erat, quod postea ad solos exorcistas restrictum fuit. Morinus vero ostendit, duplicem olim fuisse modum obsessos adjurandi : alterum solemnem, qui inter missarum solemnia in usu erat : alterum privatum ab exorcistis privatim extra missam adhibitum. Porro fuisse olim in Occidentali Ecclesia exorcistas, constat ex epistola Cornelii ad Fabium Antiochenum relata ab Eusebio (*hist. eccl. lib.* 6, *c.* 43). Fuerunt quoque in Ecclesia Orientali, ut ex solidis monumentis colligitur. Sed a mille, et centum annis acolythi, exorcistæ, et ostiarii apud Græcos amplius non inveniuntur, uti præter alios idem Morinus demonstrat.

7. Per exorcismos igitur Ecclesiæ ab exorcista prolatos ex obsessis dæmones nunc expelluntur. Sed disputant theologi apud Clericatum, utrum non solum exorcistæ de superiorum licentia, sed etiam alii fideles in aliquo peculiari casu ex interiori Dei instinctu id præstare possint. Ac probabilior videtur eorum opinio, qui ad solos exorcistas, sacerdotio jam initiatos, exorcizandi potestatem deferunt, juxta concilium Laodicenum *can.* 26, et juxta Gratianum *can.* 2, *dist.* 69. Celebrior controversia est, an rerum naturalium virtute dæmones a corporibus obsessis expelli possint. Enimvero, Davide citharam pulsante, 1 *Reg.* 16 spiritus malus a Saule recedebat. Et *Tob.* 6 legitur per cordis piscis fumum dæmones expulsos fuisse. Hanc ipsam virtutem nonnulli apud Scotum quibusdam herbis, et lapidibus tribuunt ; eademque catholicos Hispaniarum reges præditos esse Tapia, aliique referunt. Verum theologi, et medici communiter sentiunt, corporea in dæmones incorporeos agere non posse, nisi forte indirecte, purgato scilicet morboso humore, quo dæmones delectantur, uti præter alios Martinus del Rio explicat. Quæ vero de Davide diximus, ad orationem referenda sunt. Quod spectat ad Tobiæ factum, non fumus, sed Angelus dæmonem profligavit. Quod vero de Hispaniarum regibus narratur, si verum sit, ad gratiam gratis datam pertinet.

8. Præter ordinarium modum dæmones per exorcismos expellendi, duplici alio extraordinario modo hoc præstari potest. Ac primo quidem sanctis quibusdam peculiari Dei dono concessum est, ut quoties vellent, obsessos sanarent, ut fuse S. Thomas explicat (*qu.* 6 *de mirac. art.* 10 *in corp.*). Et præter alios plures, qui hoc dono commendantur, Sulpicius Severus mirabilia de quodam sancto refert, cujus tamen nomen reticet. Alter modus est per sacrarum reliquiarum contactum, vel præsentiam quo sane modo sæpe energumeni sanati sunt, ut apud Thyræum legi potest. Et Sigebertus testatur, quemdam Othonis imperatoris comitem a dæmone tam dire vexatum, ut se ipsum dentibus dilaniaret, ac catenarum, quibus S. Petrus vinctus fuerat, contactu, ab omni vexatione liberum remansisse.

9. etc. Sæpe de his extraordinariis modis in sacrorum rituum congregatione actum est, an essent miraculo adscribendi, ut ex pluribus rotæ auditorum relationibus, et canonizationum bullis constat. Verum cum similia tamquam miracula proponantur, stricte inquirendum est, an qui liberatus dicitur, vere obsessus fuerit, ita ut vera obsessionis signa *testibus contestibus* comprobentur; ad hoc vero sola exorcistæ attestatio non sufficit. Tum observandum est, an Dei servus, cui miraculum tribuitur, exorcistatus ordine insignitus fuerit, et per Ecclesiæ exorcismos dæmonem expulerit, et in hoc casu nulla miraculi ratio invenitur, cum hic sit ordinarius dæmones ejiciendi modus, exorcistis omnibus communis. Quod si dæmonis ejectio per servi Dei viventis imperium, aut per ejusdem aliquem virtutis actum, aut per ejus vestium applicationem facta fuerit ; vel ad ipsius servi Dei jam defuncti sepulcrum, vel per reliquiarum applicationem contigerit, tunc posita facti veritate, nulloque naturali remedio adhibito, liberatio ipsa, si subita, et perfecta fuerit, miraculo erit adscribenda, ut late card. de Lauræa, aliique ostendunt. Porro in actis Apost. cap. 19 legitur.

obsessos per vestium S. Pauli applicationem fuisse liberatos. Et *Luc.* 4 dæmones, imperante Christo, ejecti dicuntur. Alia exempla legi possunt in vita S. Benedicti a S. Gregorio M. scripta (*c.* 30) et in vita S. Bernardi (*lib.* 4, *cap.* 4) a Gaufrido Monacho exarata.

12. 13. Pauca hic addenda essent de signis, quibus dæmonis egressus demonstratur. Sed in hoc satis est, ut cessent motus illi, quos diabolus in corpore obsesso exercebat, et ut hic status perseveret. Neque vero de ulla magica arte in hujusmodi liberatione suspicari licet, cum de miraculis in causis SS. non agatur, nisi postquam de virtutibus constiterit, quæ magicam quamcumque artem excludunt. Quamobrem in re, de qua nunc agimus, ea, quæ supra recensuimus, sufficiunt, uti Prosper Bottinius olim fidei promotor adnotavit. Omnia vero, quæ in hoc capite exposuimus, fuse prosequitur Calmet in dissertatione, *de obsidentibus, et possidentibus corpore dæmonibus.*

14. Quæri tandem potest, quantum temporis elapsum esse debeat, ex quo dæmonum cessarunt infestationes, ut quis perfecte ab iis liberatus dici possit. Porro certum est, obsessos esse irregulares, sed ex *can. Communiter dist.* 33 plures docent, eosdem, elapso a liberatione anno, posse ex dispensatione susceptos ordines exercere. Sed in re nostra longius tempus videtur necessarium, ut miraculum approbari possit. Enimvero si post annum obsessio urgeat, dispensatus potest iterum suspendi, adeoque agitur de actu retractabili, quod tamen in miraculi approbatione locum non habet.

CAPUT XXX.

De cadaverum incorruptione.

1. etc. Scacchus, aliique de canonizatione scribentes hanc incorruptionem miraculo adscribunt, si is, cujus cadaver servatur incorruptum, heroicis in vita virtutibus fulserit. Huic sententiæ favet S. Thomæ doctrina affirmantis (3 *part. q.* 51, *art.* 3), corpus Christi in sepulcro virtute divina fuisse a *putrefactione* servatum. Et pro hac corporis Christi incorruptione facit illud *Psalm.* 15 : *Nec dabis sanctum tuum videre corruptionem*, quod vaticinium S. Petrus *act.* 2, in Christo completum fuisse testatur (*actor. cap.* 2, *v.* 31). De hoc non una est Durandi, Medinæ, aliorumque sententia. Sed de fide est corpus Christi mortuum permansisse incorruptum, et certum quoque inter theologos est illud sibi naturaliter relictum, fuisse corrumpendum, nisi divina virtus ipsum a corruptione præservasset. Quapropter merito cadaverum hominum incorruptio, qui pie vixerunt, inter miracula, et sanctitatis indicia recensentur, veluti laudatus Scacchus ponderat. Suffragantur apud Theophilum Raynaud. aliosque exempla plurium SS. quorum corpora incorrupta permanserunt; itidemque bullæ canoniz. et rotæ auditorum relationes in causis SS. Isidori, Francisci Xaverii, Teresiæ, et aliorum in quibus post approbatas virtutes, cadaveris incorruptio inter miracula recensetur. Quibus omnibus addenda est incorruptio corporis S. Catharinæ Bononien. quod sedens publicæ exponitur venerationi, quam quidem incorruptionem, præter scriptores Bononienses, Bollandiani (*ad diem* 9 *Martii*) aliique exteri miraculo adscribunt.

4. Verum ut in examinanda cadaverum incorruptione tutius innotescat utrum ea miraculo, an naturæ tribuenda sit, præmittendum esse videtur, incorrupta dici ea cadavera non posse, quæ post longum tempus in sepulcris integra inveniuntur, sed statim ac aeri exponuntur, in cineres dilabuntur, cujus rei exempla videre est apud Boccaccium, et alios. Quod si aeri exposita incorrupta perseverent, duo juxta sacræ rituum congregationis praxim perpendenda esse videntur : primum, an aliqua incorruptionis causa naturalis præcesserit : secundum, cujus generis ipsa cadaveris incorruptio sit.

5. Notum quippe est, naturalem aeris qualitatem, et locum ipsum, in quo cadavera sepulta sunt, ad eorum corruptionem valde conducere, uti solide Carolus Tagliinus in universitate Pisana philosophiæ professor super hac re interrogatus respondit in quodam incerti auctoris opusculo edito occasione, qua Laurentii Salviati corpus post centum viginti circiter ab obitu annos incorruptum Florentiæ inventum fuit. Huc spectant, quæ Philippus Camerarius refert, in quibusdam insulis corpora inhumata sub dio relinqui, et incorrupta permanere. Item quem Felix Platerus narrat, cadavera scilicet alte defossa minime putrescere.

6. Notum quoque est, eam esse posse cadaveris alicujus temperantiam, ut hæc diu illud conservare valeat, ut laudatus Taglinus prosequitur. Et hanc temperantiam scribit Rejes alicujus morbi vi, vel etiam victus parcimonia, ac vitæ austeritate acquiri posse. Idemque, Plutarcho, aliisque testibus dicendum esse videtur de iis, qui fulminis ictu moriuntur. Et Bacco Baro de Verulamio putredinem a corpore diutius prohiberi posse ait, si illa quatuor quæ putredinem efficere solent, prohibeantur : primum est, ut excludatur aer, qui corpus tacite subruit : secundum, ne corpus, quod illi adjacet, ejusdem sit materiæ, sed prorsus heterogeneum : tertium, ut corpus conservandum ea non sit mole, ut sponte incorruptione diffluat : ultimum, ut corpus continens vim attrahendi, et exsiccandi humidum corporis contenti habeat, ne putredo interius inchoata invalescat.

7. Mittimus hic ea, quæ apud nonnullos leguntur, eorum scilicet corpora, qui 3 aut 6 Kalend. et Id. Febr. nascuntur, et eorum, qui in excommunicatione obeunt, itemque ex planetarum influxu a putredine conservari : hæc enim a cordatis viris ad fabulas amandantur. Neque pariter huc obtrudi potest, corpora dæmonis arte posse incorrupta servari.

hoc enim, ut sæpe diximus, nihil cum re, de qua agimus, commune habet. Addendum vero est, aliam esse prohibendæ putredinis causam artificialem, eam scilicet, quæ *balsamatio* dicitur, quæ aliis etiam nominibus appellatur, ejusque definitionem Mangetus tradit, et explicat. Et hæc *balsamatio* pluribus perfici modis potest, de quibus fuse Calmet, aliique plures. Huc vero spectat, quod Joseph *Genes.* 50 patris sui defuncti corpus aromatibus condiri jussit: item quod mulier *Matth.* 26 unguentum super caput Jesu *ad sepeliendum* effudit, quod etiam ipsi mortuo Nicodemus *Joan.* 19 præstitit. Huc quoque referri possunt *Mumiæ* Ægyptiacæ, quæ juxta sententiam hodie receptam nihil aliud sunt, quam cadavera balsamis linita, et hoc artificioso modo diutissime conservata. In eadem classe, præter alia, quæ cumulari possunt, exempla, illud comprehenditur, quod Bonifacii VIII cadaver post tercentos, et duos ab obitu annos in basilica Vaticana inventum fuerit incorruptum, ex quo fabula illa corruit, cum dentibus se dilaniasse, et hoc modo obiisse. Et Cælius Rhodiginus testatur, Tulliolæ Ciceronis filiæ corpus tempore Sixti IV pontificis in via Appia inventum fuisse *aromatibus ita conditum, ut temporis injuriam non sentiret.... Ceterum cadaver in Urbem delatum tridui mora computavit; mendicamine amoto, aut vitiato* Quocirca scriptores consentiunt cadavera unguentis delibuta diutissime naturaliter conservari. Ideoque Petrasancta a Jacobo Albergato per litteras sciscitatus est, an S. Catharinæ corpus fuerit unquam unguentis delibutum, cui Albergatus respondit: *Nullo unguento, nisi sanctitatis suæ.... incorruptum remanere.* In causa autem S. Margaritæ de Cortona corporis incorruptio a miraculis fuit exclusa, urgente fidei promotore, illud fuisse balsamo conditum.

8. Ex his omnibus indubitatum videtur, non statim ac de heroicis constet virtutibus, cadaveris incorruptionem miraculo esse adscribendam, quin prius sedulo investigetur, an aliqua præcesserit naturalis causa, cui incorruptio tribui possit, eoque magis, quod multo plura sunt sanctorum corpora, quæ corruptioni obnoxia fuerunt, quam quæ incorrupta permanserunt. Et sane rotæ auditores in relat. causar. SS. Paschalis, Francisci Xaverii, aliorumque plurium, sepulturæ locum, et alia, quibus incorruptio naturaliter adscribi poterat, sedulo scrutati fuerunt. Et fidei promotores eadem sæpe opposuerunt. Et quod caput est, quoties sacra rituum congregatio hujusmodi incorruptionis miraculum, tamquam beatificationis, et canonizationis fundamentum admisit, semper in suis decretis addidit, nullam adfuisse naturalem incorruptionis causam. S. Gregorius Turonensis (*lib. de gloria confessorum c.* 35) cum in urbe Averna cujusdam puellæ corpus integris membris repertum fuisset, credidit, *eam aromatibus fuisse conditam.* Et Theophilus Raynaudus interrogatus, quid de quodam corpore sentiret, quod in templo urbis Carpentoractensis integrum inventum fuerat, exclusis omnibus naturalibus, et artificialibus incorruptionis causis, conclusit, corpus esse seorsum condendum, donec Deus per opera supernaturalia manifestaret, quid de illius anima esset.

9. 10. Neque vero pro miraculo in hac re satis est, ut quæcumque naturalis, et artificialis desit incorruptionis causa, sed etiam ipsa incorruptionis causa serio expendatur oportet. Sciendum quippe est, duobus præcipue modis corruptionem fieri, per putredinem scilicet, ex qua corpora in tabem abeunt, et per exsiccationem, ex qua corpora eadem paulatim, et longo annorum cursu exsiccantur, quæ licet vulgo pro incorruptione habeatur, vera tamen corruptio est, ut recte Zacchias scribit. Quamobrem omnis putredo est corruptio, sed non omnis corruptio putredo est. Ut incorruptio igitur inter miracula recenseatur, tum putredine, tum exsiccatione cadaver carere debet, uti laudatus Zacchias, aliique notarunt. Et quamquam Sanctorellus putet, extremam narium partem, quæ, cæteris cadaveris partibus incorruptis, fere semper desideratur, non esse corruptam, quod contracta cartilagine, cui hæc pars hæret, ipsa quoque contrahitur: Sinibaldus tamen medicus in suo suffragio in causa S. Jacobi de Marchia edito affirmat, hoc esse evidens corruptionis ex marcore signum. Ad rem, de qua nunc agimus, faciunt, quæ ven. Beda de SS. Cuberti, et Edildridæ virginis corporibus narrat, quæ ita incorrupta fuerunt inventa, ac si tunc diem obiissent.

11. etc. Porro his, quæ hactenus exposuimus, inhæserunt rotæ auditores in relat. caus. S. Teresiæ, cujus corporis incorruptionem inter miracula recensuerunt cum *incorruptum*, *integrum*, *flexibile*, et *odoriferum*, post novem menses, quacumque naturali incorruptionis causa exclusa, inventum fuisset. Iisdem vestigiis in causa sanctæ Catharinæ Bononien. medici institerunt, cum de incorruptione corporis illius ageretur, quam incorruptionem superius diximus a pluribus scriptoribus miracula fuisse adscriptam. De eadem vero incorruptione medici ipsi dubitarunt, cum in cadavere exsiccationem deprehendissent. Ideoque utcumque pro miraculo plura ab aliis cumulata fuissent, miraculum nullatenus fuit admissum. Contra vero in causa S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis corporis incorruptio fuit tamquam miraculum approbata, cum corpus ipsum non solum a putredine, sed etiam ab ariditate immune inventum fuisset, ut ex processu Florentino in ejus causa compilato desumitur. Ex his omnibus comprobatum est, ad hoc ut ejusmodi incorruptio miraculis accenseatur, opus esse, ut corpus integrum, ac tractabile sit, exclusa incorruptionis naturali causa, itemque exclusa putredine, et exsiccatione, uti Petrus Assaltus in causa S. Nepomuceni notavit, cum de ejus linguæ incorruptione ageretur.

14. Neque vero his, quæ hucusque exposuimus, obstat, quod in bullis canoniz. mentio aliquando fiat mirabilis incorruptionis corporum, quæ recensitis omnibus qualitatibus prædita non fuerunt. Ac

primo quidem non semper ac incorruptionis in bull. canoniz. mentio fit, inferre licet, incorruptionem fuisse miraculo adscriptum, sed solum tamquam aliquid *admiratione, et veneratione* dignum exponitur, *in tract. de canoniz. S. Didaci* Penia notavit. Aliquando incorruptio ipsa refertur, sed non asseritur, ut in bull. canoniz. S. Margaritæ de Cortona. Nonnumquam commemoratur quidem, sed juxta antiquum, non juxta præsentem corporis statum, ut videre est in bull. canoniz. S. Catharinæ de Bononia. Interdum denique narratur tamquam miraculum admissum, sed una cum odore, aliisque miraculis approbatis, ut proinde canonizationis decretum miraculo incorruptionis innixum non fuerit; hic vero de miraculo quæritur, quod formalis beatificationis, aut canonizationis fundamentum sit.

15. Quæ de totius corporis incorruptione diximus, locum habent in aliqua ejusdem parte incorrupta. Porro ob largas, frequentesque eleemosynas, SS. Stephani Hungariæ regis, et Nicolai Myrensis dexteræ permansisse incorruptæ dicuntur. Alia Theophilus Raynaudus exempla refert. Præterquam quod integræ adhuc et rubentes conservantur linguæ SS. Antonii Patavini, Cataldi archiepiscopi Tarentini, et Joannis Nepomuceni. Et quod ad S. Joannis Nepomuc. linguam spectat, ejus incorruptio tamquam miraculum in ejus causa proposita fuit. Atque cum constitisset, incorruptionem qualitatibus superius recensitis præditam fuisse, ac perpenso, quod lingua præ reliquis corporis partibus facile corrumpitur, necnon quod idem sanctus vitam, ne sacramentalis confessionis proderet secretum, amisisset, incorruptio ipsa inter miracula secundi generis locum obtinuit, ut constat ex decreto 11 Jan. 1729 edito.

16. Alia hic quæstio occurrit, utrum scilicet incorruptionis continuatio habenda sit pro novo miraculo ab incorruptione ipsa distincto. Enimvero cum de canonizatione agitur, pro hac obtinenda miracula requiruntur, quæ post beatificationem sive formalem, sive æquipollentem supervenerint. Cum autem incorruptionis miraculum beatificationem præcesserit, nisi incorruptio, quæ post beatificationem vel formalem, vel æquippollentem perseveret, pro novo habeatur miraculo, non poterit illius pro canonizatione obtinenda ratio haberi. Et hæc difficultas locum etiam habet in odore, et liquore, qui ex servorum Dei, vel beatorum cadavere, vel ossibus manat.

17. etc. Porro in causa S. Catharinæ Bononiensis, cum corporis incorruptionis continuatio tamquam miraculum pro canonizatione proponeretur, fidei promotor animadvertit, ejusmodi continuationem vel esse naturalem, vel ad novum miraculum referri non posse. Scribentes in causa reposuerunt, conservationem esse continuatam productionem, eamque, uti novum miraculum, pro S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis canonizatione fuisse approbatam. At cum, uti superius dictum est, S. Catharinæ corpus detrimentum aliquod sustinuisset, non poterat incorruptio dici continuata, adeoque nec miraculum approbari. Præsens autem quæstio locum habet, cum incorruptio, et odor in eodem statu permanent. Verum enim vero cum sacra rituum congregatio nedum in S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis causa, sed etiam in causis SS. Jacobi de Marchia, Joannis Nepomuceni, aliorumque, quidquid fidei promotores opposuerint, incorruptionis, vel etiam odoris continuationem tamquam novum miraculum pro canonizatione admiserit, tuto asserendum esse videtur, posito incorruptionis miraculo, quod beatificationem vel formalem, vel æquipollentem præcessisset, ejusdem incorruptionis post beatificationem in eodem statu perseverantiam pro miraculo ab incorruptione distincto habendam esse ad canonizationem obtinendam. Docent quippe theologi, nonnulla virtutem supra naturam ad sui dumtaxat productionem, nonnulla vero ad sui conservationem camdem virtutem exigere; et hujusmodi est incorruptionis continuatio. Quapropter unum miraculum in incorruptione, alterum in ejus continuatione constituendum est.

21. etc. Utque id explicetur, duo quærenda sunt: primum quanto tempore corpus naturaliter possit incorruptum permanere, qualibet naturali, aut artificiali causa seclusa: alterum, quomodo Deus aliquorum servorum suorum corpora supernaturaliter incorrupta conservet. Porro quoad primum, Zacchias tempus illud tribus diebus regulariter concludit; sane ex *Evangelio* Lazarus quatriduanus fœtebat. Ad alterum quod attinet, Scacchus putat, sanctorum cadavera a Deo incorrupta conservari per qualitatis naturalis infusionem, qua extraneæ qualitates corruptionem inducentes prohibeantur. Hæc autem naturalis qualitas miraculum non excludit; non etiam primi hominis, peccato remoto, immortalitas supernaturalis fuisset, utcumque etiam ab usu ligni vitæ causam haberet, cujus ligni virtutem S. Thomas (1 *part. q.* 97, *art.* 4 *in corpore*) probat fuisse naturalem. Alii probabilius hoc incorruptionis miraculum ex eo repetunt, quod Deus cum causis corruptionem inducentibus, ad corruptionem ipsam non concurrat, ut in simili Pererius, et Cornelius a Lapide (*in c.* 3 *Exodi p.* 330) observarunt. Et hac palam faciunt, incorruptionem ex iis esse, quæ ad sui conservationem novum exigunt miraculum. Manifestum quoque est, facilius esse, miraculorum distinctionem admittere inter incorruptionem, et ejus continuationem, quam infinitam fere miraculorum seriem, distinctione illa non admissa effugere. Transacto enim naturali incorruptionis termino, miracula fere essent cum singulis perseverantis incorruptionis momentis connumeranda. An autem continuationis miraculum, cum altero diversi generis pro canonizatione sufficiat, id sacræ congregationis judicio relinquimus. In causis enim S. Jacobi de Marchia, et aliorum, præter continuationis miraculum bina, aut plura alterius generis miracula pro canonizatione approbata fuerunt.

24. In urbe Kijoviæ nonnullæ cryptæ sunt, de quibus Joannes Herbinius Lutheranus tractatum edidit. Incolæ putant Kijoviam esse veterem Trojam a Græcis dirutam, in iis cryptis vero Hectoris aliorumque tum Trojanorum tum Græcorum corpora integra servari; sed cum Herbinius per epistolam ab Innocentio Gizielo Archimandrita Kijoviensi cryptarum statum quæsiisset, Gizielus respondit, manere ibi incorrupta quorumdam sanctorum corpora. Hoc Herbinius miraculo adscribere contendit; sed si ea, quæ ipse congerit, cum iis, quæ in hoc capite exposuimus, conferantur, luce clarius erit, tales a Sede Apostolica miraculorum approbationi præmitti diligentias, quales ejus adversarii de his scribentes excogitare non potuerunt.

CAPUT XXXI.

De nonnullis cadaverum qualitatibus, et de sanguine, liquore, et odore, qui a cadaveribus manant, an miraculo sint adscribendi.

De cadaveribus stantibus, ant genuflexis.

1. Sancti Francisci Assisiensis corpus diu post obitum incorruptum, stans, oculisque apertis inventum fuit. Plures Romani Pontifices illud inviserunt: sed Sixtus IV, S. Jacobo de Marchia suadente, aditum ad illud occludi jussit. Corpus vero S. Catharinæ Bononiensis sedet. Porro Zacchias, et Licetus miraculum esse dicunt, quod cadaver stet; aut sine fulcro sedeat, quod utique admittendum est neque cadaver exsiccatum, neque ejus musculi ariditate contracti sint; secus vero, si corpus exsiccationem contraxerit, uti de S. Catharinæ corpore alii medici adnotarunt. Idem statuendum videtur de cadavere in genua provoluto, et idcirco inter miracula recensetur, quod S. Antonius S. Paulum primum eremitam paulo ante mortuum flexis genibus invenerit. Nisi forte per aliquod tempus molle fuisse, ac tractabile, et stetisse, aut sedisse, vel flexis genibus mansisse cadaver probetur, licet postea exsiccatum fuerit: tunc enim ad primum tempus miraculum referri posset.

De cadaveribus flexibilibus.

2. etc. Paulo post obitum cadavera inflexibilia fiunt. Flexibilitas vero carnium in vivente ex laxa oritur partium continuarum textura. Articulorum vero flexibilitas organica est, ex mechanica partium contiguarum structura proveniens, et ad articulationem concurrunt duo ossa contigua, cartilago, ligamentum, et humor viscidus, qui a recentioribus *sinovia, et mucilago* dicitur. Inflexibilitas vero articulorum in mortuis ex sinoviæ coagulatione provenit, et hac sinovia deficiente, aut non coagulata, flexibilitas in cadavere absque miraculo esse potest, nisi post longum tempus deprehendatur, veluti notavit Sinibaldus in suo suffragio in causa S. Jacobi de Marchia edito. Sed hæc innuisse satis, cum flexibilitas sit una ex circumstantiis ad incorruptionis miraculum constituendum requisitis, neque de ea seorsim ab incorruptione, neque, nisi post longum ab obitu servi Dei tempus agatur, post quod quæstio de sinoviæ defectu locum non habet.

De cadaveribus sese moventibus, vel quæ rubore perfunduntur, aut calida permanent, et in quibus ungues, et capilli crescere dicuntur, et dentes augeri.

5. Omnia hæc aliquando in cadaveribus deprehenduntur, non tamen naturæ vim excedunt. Apud Marcellum Donatum monialis quædam defuncta dicitur alterius monialis viventis manum valide constrinxisse, ideoque ipse putat, eam non prorsus mortuam fuisse, sed in ea vitæ fomites, et igniculos quosdam remansisse. Villanus quoque testatur, cujusdam cadaver, cui caput per carnificem amputatum fuerat, ingenti concussione, cum ad sepulcrum deferretur, fuisse agitatum. Experientia quoque compertum est, homines, et alia quædam animalia recens occisa aliquandiu diversimode moveri, non quidem ex principio vitali, sed ex spirituum animalium reliquis. Quamobrem vanum esset, eos motus inter miracula recensere, ut Zacchias observat. Et Licetus advertit, pilos, ungues, et dentes in cadaveribus solum crescere videri ob circumstantiis carnis depressionem, aut consumptionem. Quamquam Aristoteles, aliique incrementum illud admittunt, cum incrementum, quod unguium, et pilorum materia est, et ad illorum radices residet, possit a prædictis spirituum reliquiis in pilos, et ungues propelli; quod si contingat, naturæ vires non excedit.

De sanguine e cadaveribus manante.

6. Sanguis a cadavere non diu post obitum manans non potest inter miracula recenseri. Ut enim alibi videbimus, ex mortuorum corporibus sanguis post aliquot horas, et aliquando etiam post triduum sæpe manet. Ex effosso latere Christi, utique mortui, ut contra nonnullos *in Clementina de sum. Trin. et fid. cathol.* § 1 definitum est, *exivit sanguis, et aqua, Joan.* 19. Ac veram fuisse aquam, quæ ex aperto Christi latere fluxit, Innocentius III *in Decretali. In quadam tit. de celeb. Miss.* definit. Medici nonnulli naturaliter eam fluxisse autumant, ex læso a lancea pericardio, vel ex plura pariter læsa, vel ex cavo thoracis. Et S. Ambrosius (*lib.* 10 *in Lucam et in explicatione Symboli*), aliique patres hunc sanguinis, et aquæ fluxum miraculo adscribunt, quibus libenter subscribimus. Hoc vero miraculum alii in fluxu sanguinis, utpote qui *non poterat*, ait Suarez, *de corpore mortuo naturaliter effluere*: alii in aquæ fluxu constituunt; alii vero in eo, quod gemini liquores non admixti, sed distincti effluxerint, primum scilicet sanguis, et deinde aqua. Et hoc

modo rem se habuisse, evangelica ipsa narratio innuit.

7. 8. Porro si intra paucas post obitum horas, vel intra paucos dies sanguis e cadavere, vel ex ejus parte naturaliter manare potest, non est, cur hujusmodi fluxus, etiamsi virtutes in gradu heroico approbatæ sint, miraculo tribuatur, nisi diu post servi Dei, vel beati obitum contingat: sanguis enim in homine mortuo intra venas residens, elapso aliquo tempore, aut riget, aut putrescit, aut absumitur. Neque pariter miraculo adscribendum est, quod sanguis servi Dei, vel beati extra corpus conservetur, nisi diu post vivus, et liquidus appareat, aut statis temporibus sine causa naturali liquefiat. Quare Bilsingerus in dissertatione de *Vampiris*, de quibus nos quoque *cap.* 21 verba fecimus, ait, novum non esse, quod ex eorum cadaveribus sanguis fluxerit, cum ex aliorum mortuorum oribus, naribus, et auribus sæpe exiisse observatum sit, mirabile autem tantum referri ad longum tempus, quod inter obitum, et sanguinis fluxum intercesserit, et ad circumstantias, in quibus cadavera sepulta fuerunt. Similia tradit Licetus, et admisit Prosper Bottinius olim fidei promotor in causa beatificat. S. Francisci Solani. Et huc spectant, quæ de S. Triphyllio Leucosiæ episcopo apud Bollandianos leguntur (*tom.* 2, *Junii ad diem* 13, *pag.* 384), e cujus corpore, quod per trecentos ab obitu annos incorruptum permanserat, sanguis, capite exsecto, fluxit. Ac præter alia, quæ de S. Modoaldo Trevirensi episcopo apud eosdem (*tom.* 3, *Maji ad diem* 12, *pag.* 60), et quæ de S. Eligio apud Surium leguntur. Huc spectant, quæ de SS. Francisco Xaverio, et Petro Regalato rotæ auditores in suis relationibus descripserunt.

9. In causa beatificationis S. Andreæ Avellini Contelorius apud eosdem auditores instituit, ut in suam relationem tamquam verum miraculum insererent, quod ejus sanguis post annos quatuordecim in ampulla incorruptus servaretur, et aliquando anniversario obitus die ebulliverit. Auditores negotium apostolico Neapolis nuntio commiserunt. Qui respondit, se veri sanguinis odorem, et colorem deprehendisse, sanguinem tamen durum persistere, nullamque mutationem anniversario die se vidisse. Quapropter in relatione ratio habita fuit eorum, quæ contigisse dicebantur, sed alia pro beatificatione miracula approbata fuerunt.

De sanguine S. Januarii, qui liquescit, et ebullit, cum ad caput ejus admovetur.

10. 11. S. Januarius Beneventanus episcopus sub Diocletiano Puteolis passus, Neapolis deinde tumulatus fuit, cujus sanguis, qui vitrea ampulla concretus servatur, cum ad ejus admovetur caput, liquescit, et ebullit. Adversus insigne hoc, et perenne miraculum, cujus totus christianus orbis testis est, multa hæretici effutiunt, quos strenue Putignanus, aliique redarguunt.

12. Petrus Molinæus in suo *Vate Calviniano* idem miraculum irridens, *quid facilius*, inquit, *quam injicere calcem in lagenam, quæ sic excitet bullas, ut liquor fervere videatur?* Verum omisso, nullam in hoc posse fraudem excogitari, cum S. Januarii sanguis ferveat, dum solemni processione asportatus, coram innumeris populis in medio itinere capiti occurrit, Fortunius Licetus experimentum illud sæpe in concreto agni, hædi, et hominis sanguine tentavit, sed semper frustra; quapropter ipse concludit, sanguinem concretum per calcis affusionem numquam eliquari posse, ut impie Molinæus sibi persuasit. Alii, ut idem miraculum obscurent, ad antipathiam, et sympathiam recurrunt, qua occisi sanguinem coram occisore ebullire dicunt, magnetem ad polum converti, adamantem ab hircino sanguine disrumpi, et similia. Jamvero de occisi sanguine coram occisore inferius agemus. De magnetis virtute plura in philosophia Burgundica, et apud alios legi possunt; sed quod ad rem nostram attinet, laudatus Licetus observat, omnem magnetem ad polum semper converti, quemcumque adamantem cujuscumque sanguine hirci disrumpi; solius autem S. Januarii sanguinem, non vero concretum aliorum sanguinem coram suis capitibus, liquescere, et ebullire, idque proinde non posse ad causam naturalem referri. Idem Licetus miraculo adscribit, quod in quodam ejusdem urbis templo sanguis S. Joannis Baptistæ concretus liquefiat, si super altare exponatur, et in eo missa in ejusdem sancti honorem celebretur, de qua re plura etiam legi possunt apud Petramsanctam.

13. De S. Januarii sanguine plura quoque Labatus disserit in suo *Itinerario* an. 1731 edito, in quo testatur, se quosdam novisse audaces viros, qui ejus sanguinis liquefactionem pernegant, alios vero, qui physicis illam rationibus explicant, quos omnes ipse strenue redarguit, addens, hæreticos aliquando, et irreligiosos homines miraculum spectantes, ad veram fidem, et pietatem revocatos fuisse.

14. 15. Vix hæc a Labato edita fuerant, cum epistola quædam super liquescentis sancti Januarii sanguinis miraculo Berolino data est, in qua Neumannus chymicus dicitur, tres phialas crystallinas, pluribus testibus præsentibus protulisse, materiam quamdam nigram, et duram continentes, hisce cujusdam mortui capiti admotis, primæ phialæ materiam prorsus ebullivisse, secundæ parum, tertiæ nihil. Ac primam sanctum esse propitium, ostendisse, secundam vix propitium, tertiam in heterodoxos indignatum esse.

16. 17. Sed fieri potuit, ut caput illud diversos ederet effectus, si materia in phialis clausa una, eademque fuisset? Ex hoc autem palam fit; triplicem materiam a Neumanno ad convellendum miraculum paratum fuisse, quarum una nullo modo, altera calore adhibito, tertia vero ad aerem leviter incalescentem liquesceret. Quamquam forte phœnomenon istud aliis causis viro chymico notis tribui potest, ad quod facit experimentum; quod Hellotius *in Acad.*

Reg. Paris. Actis ann. 1739 instituto de æthereo liquore Frobenii sermone describit, quod nempe quoddam oleum in phialâ clausum juxta diversas circumstantias modo sub aqua desidit, modo sursum enatat.

18. Verum custodes sanguinis S. Januarii non adeo chemiæ periti videntur, ut compositiones illas parare possint. Adde, non facile percipi, illam Neumanni materiam diu effectus illos producere posse; et a Neumanno percontari possemus, an materies illa semper, et ex solo capitis aspectu liquescat; item, an postea iterum concreverit; quæ sane omnia in S. Januarii sanguine verificantur. Ex his omnibus concludendum esse videtur, Neumannum triplicem diversam materiam parasse, ut spectatores amicos ad tempus oblectaret. Jacobus Serces ut sanguinis S. Januarii ebullitionem a miraculis excludat, eam ad astutiam refert sacerdotum. Sed quis credat, hanc per tot sæcula latere potuisse? Danhawerus illud notat inutile, sed hunc Melchior Corneus bene castigat.

De liquoribus aliquando manantibus e corporibus, reliquiis, et sepulcris sanctorum.

19. S. Basilius aquam laudibus extollit (*hom. in S. Julittam martyr. tom.* 2 *operum, p.* 35), quam ex S. Julittæ martyris sepulcro manare testatur. Et S. Gregorius Turonensis narrat (*lib.* 1 *de gloria martyr. c.* 30), suo tempore salutaris mannæ profluvium e S. Joannis Evangelistæ, et S. Andreæ sepulcris dimanasse. In *Novellæ secunda* Emmanuelis Comneni imperatoris mentio fit pretiosæ mannæ e S. Nicolai corpore scaturientis. Porro ex historia, quam de hac manna Antonius Beatillus Bariensis descripsit, colligitur, S. Nicolai corpus, statim ac Myræ conditum fuit, cœpisse duos liquores emittere, alterum ex capite sub olei specie, alterum ex pedibus sub aquæ forma, utrumque odoriferum, et contra morbos quoscumque, experientia teste efficacem. *Quod miraculum*, ait Baronius in notis ad martyrol. Rom. ad 6 Decembr. *hactenus vigere dicitur*, id est etiam postquam corpus Barium translatum fuit, in quo alii plures consentiunt. Porro de salubribus liquoribus ex sanctorum ossibus manantibus alia exempla legi possunt apud eumdem Baronium in not. *ad* 9 *Maji*, in martyrol. Rom. *ad* 30 *April.* et apud Nicephorum (*hist. l.* 18, *c.* 28 *et* 32).

20. De his aliquando actum est in causis canonizationum. In bulla enim canoniz. S. Whillbelmi archiepiscopi Eboracensis, itemque in bull. canoniz. et relat. caus. SS. Teresiæ, et Mariæ Magdalenæ de Pazzis inter alia miracula illud quoque recensetur, quod ex eorum corporibus, vel sepulcris mirificus liquor effluxerit.

21. Porro, si in hujusmodi causis res similes proponantur, et miraculum quidem in eo constituatur, quod æger aliquis, prævia servi Dei, vel beati invocatione, et aqua, vel oleo, aut unguento ex beato corpore manantibus adhibitis, sanatus fuerit, examen ad sanationes, et earum requisita erit reducendum. At si miraculum in sola aquæ, vel alterius liquoris ex siccis, et aridis servi Dei, vel beati ossibus effusione reponantur, monet Bordonus, caute locum, in quo ossa sepulta sunt, esse inspiciendum, *et videndum, ex quo liquor procedat, an ex causa naturali, quia ibi sit fons; vel ex arte, an illuc sit liquor immissus.* Aquæ enim in profundis cavernis subterraneis stagnantes ob calorem subterraneum continuum semper exhalant, et ex hoc fontes oriri posse, Stockius demonstrat. Uno verbo, ut ejusmodi miraculum approbetur, demonstrandum est, liquorem ex ossibus jam aridis, et extra locum humidum constitutis manare. Quod si ad submovendam difficultatem ossa e tumulo educerentur, hisque alio translatis, liquor in illo loco cessaret, tunc profecto magis constaret, eum non ex loci natura, sed ex ossibus scaturire.

De odore e cadaveribus manante.

22. 23. Anatomici peritiores odoratus organum in membrana narium interiori constituunt, uti apud Crivellium videri potest. Quod vero ad odores attinet, nonnulli philosophi putant, eos neque substantias, nec quidquam corporeum esse. Sed Mercatus, aliique luculenter ostendunt, eosdem tenuem esse substantiam *ad modum fumi* exhalantem, *et deferentem odorum qualitatem.* Odoris vero causam nonnulli reponunt in calore, qui siccum humido permiscet. Alii contra illam constituunt in profluvio quodam substantiali sulphureo, et salino; ita ut diversa salis, et sulphuris exhalatio gratum, vel ingratum reddat odorem.

24. 25. Sed hæc retulisse satis, cum ad nostrum non pertineant institutum. Asserimus autem, quod licet aliqua mixta, dum corrumpuntur, gratum emittant odorem, corpus humanum post animæ discessum, et si possit naturaliter non male olere, nullo tamen modo potest naturaliter bene olere, sive incorruptum, sive corruptum sit, veluti concludit Zacchias. Quod vero de Alexandri M. cadavere dicitur, post septem nempe dies, quibus insepultum permansit, gratum spirasse odorem, id laudatum Zacchias, nisi potius odor ingratus fuerit, ad aromata refert, quibus teste Curtio, cadaver fuerat delibutum. Quapropter odor, qui ab humano corpore sive incorrupto, sive non incorrupto effluit, miraculo est adscribendus; dummodo nulla adsit, vel adfuerit naturalis causa, cui odor tribui possit. Et idcirco fidei promotores de aromatibus, capsa, vestibus, pulvinaribus, floribus, et herbis, ac de aliis rebus, quæ cadaver forte tangant, aut tetigerint, et odoriferum reddere potuerint, strenue inquirunt. Consentiunt Cardanus, atque Boldettus, eademque fuit medicorum sententia, qui de odore, qui ex S. Catharinæ Bononen. corpore manare dicebatur, interrogati fuerunt. Odor præterea debet per aliquod

tempus perseverare, debet esse suavis, nullique noxam afferens: hoc vero non de noxa momentanea est intelligendum, uti cum B. Eligius Noviomensis episcopus apud Surium, repertis S. Quintini ossibus, vix ex odore, quem illa effabant, consistere potuit, sed de noxa continua, et quæ corporum incolumitati obsit. Sicuti enim mali odores juxta Lemnium aliquando prosunt; ita suaves quibusdam obsunt, cujus rei exempla idem Lemnius, Rejes, aliique referunt.

26. 27. Plura mirabilis odoris e sanctorum cadaveribus, vel reliquiis manantis exempla apud Bagattam legi possunt. Et rotæ auditores in relat. causæ S. Ludovici Bertrandi hujusmodi odorem, sacra rituum congregatione approbante, inter miracula recensuerunt; quod etiam in relat. causar. SS. Teresiæ, Paschalis Baylon, aliorumque præstiterunt. Suffragantur Castellinus, Scacchus, aliique de canonizatione scribentes. Itidemque in lectionibus propriis S. Francisci de Paula, et S. Eduardi Angliæ regis, necnon in bull. canonizat. SS. Thomæ Aquinatis, Raymundi, aliorumque ejusdem odoris mentio fit tamquam miraculo tribuendi.

28. Quæres, utrum corporis incorruptio, et odor ab eodem manans pro uno, an pro duplici miraculo habenda sint? Porro quidquid Scacchus innuere videatur, Sedis Apostolicæ, et rituum congregationis praxis incorruptionem, et odorem tamquam duo distincta miracula agnoscit, ut colligere est ex actis caus. SS. Teresiæ, et Jacobi de Marchia.

CAPUT XXXII.

De beatorum, et sanctorum apparitionibus, an inter miracula recenseri possint.

1. Dum *lib.* 3 *de gratiis gratis datis ageremus*, observavimus, an ex Christi, B. Virginis, aut alicujus sancti apparitione inferri possit sanctitas ejus, cui hæ apparitiones contingerunt: nunc autem præcipue videndum est, an si aliquis Dei servus, vel beatus, sive invocatus, sive non invocatus fuerit, alicui appareat, id pro miraculo habendum sit, et an ejus ratio in judicio beatificationis, et canonizationis haberi possit.

2. In *lib.* 2 *Machab. c.* 15 Onias Machabæos apparuisse perhibetur. Et *Matth.* 17 Christus *transfiguratus est.* Docet vero S. Thomas (3 *part. q.* 45, *art.* 3) Christum transfigurari voluisse, ut gloriam suam ostenderet, hominesque ad eam desiderandam provocaret, et idcirco conveniens fuisse, ut huic transfigurationi Moyses, et Elias, Petrus, Jacobus, et Joannes adessent: additque, Moysen tunc non proprio, sed alio assumpto corpore, Eliam vero proprio corpore apparuisse. Verum mortuorum apparitionibus obstare videtur illud Job. 7: *Qui descenderit ad inferos, non ascendet.* Et illud *Psal.* 77: *Spiritus vadens, et non rediens.* Itemque illud *Luc.* 16: *Inter vos, et nos chaos magnum firmatum est; ut hi, qui volunt hinc transire ad vos, non possint.* At illud Job de eo, quod secundum naturæ cursum fit; alterum de homine depravato intelligitur; per tertium vero denotatur, noluisse Abraham, mortuos ad Epulonis fratres monendos redire, ut pœnitentiam agerent; cum hi alia haberent conversionis argumenta.

3. etc. Porro apparent beatorum, damnatorum, et purgantium animæ. Beatorum quidem, vel ut suam manifestent felicitatem, vel ut Dei mandata ad nos perferant, vel ut ægris assistant, vel ut alia nobis beneficia præstent. Damnatorum vero ad hominum eruditionem, et terrorem. Purgantium tandem, ut suffragiis juventur. Nusquam vero legitur, apparuisse animas puerorum, qui cum solo peccato originali decesserunt, uti post S. Thomam Thyræus late ostendit. Quamquam card. Ursinus, postea Bened. XIII innuit, horum etiam animas posse, si Deus voluerit, apparere. Innumeræ autem sunt apparitiones, quibus sancti æternam se esse felicitatem consecutos ostenderunt. Sed probatissimæ sunt, quas de S. Paulo primo eremita refert S. Hieronymus (*to.* 2 *oper. col.* 11) quasque de SS. Benedicto, Scholastica, et Germano episcopo Capuano S. Gregorius M. describit (*Dialog. lib* 2, *cap.* 34, 35 *et* 37 *oper. to* 2) item quam de Bernardo Alanus, aliique testantur.

7. Familiare esse beatis, et sanctis apparere, ut ægris assistant, rotæ auditores asserunt in relat. causæ S. Caroli Borromæi. Et quod spectat ad apparitiones, ut alia beneficia hominibus conferantur, iidem auditores referunt, S. Andream Corsini Florentinos, quorum oppida Mediolanenses vastabant, quique S. Andream invocabant, per adolescentem præmonuisse, ne timerent cum hostibus congredi, futurum enim esse, ut insignem victoriam adversus eos, quamvis numero, et armis præpotentes, obtinerent, uti revera contigit.

8. Ad apparitiones damnatorum quod attinet, Baronius ad *an.* 1044 narrat (*num.* 4) Benedictum IX hortatu S. Bartholomæi abbatis Cryptæ ferratæ, summum pontificatum pœnitentiæ causa dimisisse, iterumque per simoniam, nulloque jure invasisse. Et ad *an.* 1054 addit eumdem Benedictum jam defunctum cuidam Vaclo sub immanis monstri specie apparuisse, seque manifestasse perpetuo ob bestialem traductam vitam damnatum esse.

9. Thomas Cantipratensis *in vita S. Lutgardis* apud Bolland. (*ad diem* 16 *Junii to.* 3, *pag.* 245) narrat, Innocentium III post obitum eidem sanctæ apparuisse, ac nunciasse *per intercessionem Virginis Mariæ æternam mortem* evasisse, atrocissimis tamen pœnis diu cruciandum esse, et idcirco suffragia petiturum accessisse. Et hanc apparitionem, tamquam verosimilem, præter alios admittit Spondanus, Pagius, et alii: et de eadem nonnulla Bellarminus adnotavit.

10. Hæ apparitiones, si tamen veræ sint, demonstrant damnatorum, et purgatorii animas, juxta

superius dicta, interdum apparuisse. Si veræ sint, inquam; siquidem Benedict. IX contendit Sciommarum verum pœnitentem in monasterio sub S. Bartholomæi abbatis disciplina obiisse. Et Raynaldus admittit quidem, Innocentium III potuisse ad poscenda suffragia apparere, cetera, vero, quæ de eodem circumferuntur, ex aliorum testimonio rejicit. Aliæ tamen hujusmodi apparitiones apud Martinum del Rio videri possunt.

11. etc. Post hæc, ut propositam in hoc capite controversiam expendamus, si Dei servus, vel beatus appareat, sive apparitio intellectualis fuerit, quæ raro contingit, sive corporalis, quæ frequentior est, apparitio inter miracula est recensenda, veluti docet S. Thomas (*part* 1, *qu.* 89, *art.* 8 *ad* 2) quem Matthæuccius, Bordonus, aliique communiter sequuntur. Et his hominibus suffragatur S. Augustini auctoritas *de cura pro mortuis gerenda* (*to.* 6 *oper. col.* 526, *num.* 16), ubi docet, quod, cum homines mortui, sive vivi hominibus dormientibus, vel vigilantibus apparent, non in ipsis rebus, ut sunt videntur, sed in quibusdam rerum similitudinibus. Et has apparitiones explicat in corporibus Angelorum ministerio formatis, et assumptis fieri; dubitat vero, utrum mortuorum apparitiones per eorumdem fiant præsentiam, an mortuorum personas Angeli in corporibus assumptis repræsentent. Martyres quoque fatetur vivorum necessitatibus interesse, idque divinæ congruere potentiæ; sed simul, quomodo id fiat, se nescire affirmat. S. Thomas (*in supplem.* 3 *par. qu.* 69, *art.* 3 *ad* 3) quoque docet, apparitiones contingere bonorum, vel malorum spirituum operatione, ad viventium instructionem, vel deceptionem : cum hoc tamen discrimine, quod sancti, cum voluerint, apparent, secus vero damnati quamquam etiam sancti, dum apparent, *conformantur divinæ voluntati,* quam quidem doctrinam late Sotus exornat. Sweerts vero ex his infert, non solum curiositate, sed etiam implicita superstitione eos peccare, qui paciscuntur, ut, qui prior morietur, si permittatur, superstiti appareat, suumque indicet statum. Quapropter de miraculo in prædictis apparitionibus non est dubitandum, dummodo veræ, et cœlestis apparitionis notis, alibi indicatis, eædem illustrentur. Et hujus miraculi ratio haberi in beatificationis, et canonizationis judicio potest; dummodo is, cui apparitio facta est, talibus sit moribus præditis, ut ei, quamvis unico testi, juxta alibi dicta fides haberi possit, et dummodo aliquis effectus ex ea ortus sit, qui aliorum testium dictis comprobetur.

15. Et quod spectat ad eos, qui de apparitionibus sibi factis testantur, sæpe contigit, ut eæ coram aliis fiant, sed unus viderit, vel vocem audiverit, non autem alii, et hinc dubium, an asserenti se vidisse, aut audivisse fides demenda sit, eo quod alii non viderint, nec audiverint. Porro Daniel solus virum vidit, qui ei *Daniel.* 10 apparuit, qui vero cum eo erant, *non viderunt.* Contra vero Angeli, qui *Genes.* 18 Abrahæ apparuerunt, ab aliis etiam visi sunt, sicuti et Raphael Tobiæ comes. Et S. Thomas docet, (1 *par. q.* 51, *art.* 2) imaginariam apparitionem ab eo solo percipi, cui fit, corporalem vero ab aliis etiam percipi. Sed hoc non semper verum est, nam Christum *act.* 9 corporaliter apparentem solus Paulus vidit, socii autem neminem viderunt. Et juxta card. Bonam Angelus bonus corpus assumptum potest uni ostendere, aliis occultare. Ex his igitur infertur apparitionis veritatem a probatæ fidei viro relatæ non infici, quod alii præsentes eam non perciperint; sicuti quod Servandus diaconus animam Germani Capuani episcopi in cœlum ascendentem, monstrante S. Benedicto, non viderit, et quod globum igneum super caput S. Martini apud Sulpicium Severum (*in Dial.* 2, *n.* 3) pauci de multitudine viderint.

16. Quoad effectum ex apparitione secutum, videndum est, an idem apparitioni congruat; si autem non solum apparitioni congruat, sed etiam naturæ vires excedat, qualis esset mirabilis sanatio, sacra rituum congregatio consuevit illum tamquam miraculum approbare, omissa apparitione.

17. 18. Post hæc ut aliqua de viventium apparitionibus innuamus, quas sane apparitionibus aliquando contigisse S. Augustinus (*lib. de cura pro mortuis, etc., c.* 10, *col.* 523) et S. Bonaventura *in legenda vitæ S. Francisci* (*c.* 4, *op. tom.* 7) necnon bullæ canoniz. SS. Petri de Alcantara, et Philippi Nerii testantur, advertendum est aliud esse unum idemque hominis viventis corpus eodem tempore in duobus esse locis, quam philosophi *replicationem* appellant; aliud, hominem vivum in uno loco existentem, in alio loco distanti apparere, quales fuerunt apparitiones a S. Bonaventura, et ab aliis paulo ante laudatis relatæ, et de his impræsentiarum agimus. Si autem hæ apparitiones firmis probationibus, ceterisque veræ apparitiones conditionibus, quas superius de mortuorum apparitionibus explicuimus, fulciantur, inter miracula erunt recensendæ, earumque in beatificationis, et canonizationis judicio ratio haberi poterit, cum sine speciali Dei providentia fieri nequeant.

CAPUT XXXIII.

De imaginatione, et ejus viribus.

1. Nemini extraneum videatur, quod, postquam de miraculis egimus, nonnulla ultimo loco de imaginatione, ejusque viribus adjiciantur : nonnulli enim effecta quædam, quæ naturam excedunt, naturalibus imaginationis viribus adscribunt. Jam vero plura hic quærenda sunt, nempe, quid sit imaginatio, seu phantasia, et quomodo operetur, an vires exercere possit in corpus ab imaginante separatum, an in corpus, quod imaginantis non sit, sed neque ab eo sit separatum; item an in corpus ipsius imaginantis proprium; an in eo morbos gignere; vel

momento expellere possit; tandem, quid de ea dicendum sit relative ad miracula, seu ad mirabiles sanationes.

2. etc. Sentiunt Peripatetici, hominis animam totam in toto corpore, totamque in qualibet ejus parte esse. Imaginationem vero dicunt potentiam esse animæ cognoscentem ejusque actionem immanentem esse. Carthesius, minus quidem probabiliter, animam in glandula pineali constituit. Alii vero neglecta opinione, quæ animam in corde reponit, in cerebro eam residere opinantur. Cerebrum siquidem membranis interius exteriusque vestitum, et capitis esse, protectum tutiorem præstat animæ sedem. Ex eo quoque nervi omnes ad omnes corporis partes progrediuntur, receptamque per sensus objectorum impressionem ad animam in cerebro transmittunt, eamque ad eorum perceptionem excitant.

6. etc. Phantasia quoque, seu imaginatio in cerebro, vel in aliqua ejus parte a nonnullis collocatur: in eaque imprimi dicunt tum notiones, tum species intellectuales, tum imagines objectorum sensibilium a sensibus collectas, et a spiritibus animalibus per subtilissimos nervorum canales ad cerebrum transmissas; ac proinde phantasiam, sive imaginationem non esse facultatem intelligentem, et animantem, ac per se moventem, sed tam ipsam, quam spiritus animales, et sensus esse animæ instrumenta; quamquam et ipsa anima ab iis sæpe afficitur, ac commovetur. Priora voluntaria, ac juris animæ dicuntur; posteriora vero automatica, et corpori, ut vegetativum, et sensitivum est, propria, atque necessaria. Fames, et similes corporis motus juri animæ non subduntur, contingunt etiam nobis invitis; pedum vero, et aliarum partium motus sunt ex iis, quos anima potentiæ motrici imperat, et hæc exequitur. Tandem objectorum externorum imaginibus ad cerebrum delatis, et in eo depictis, quidam sæpe in nobis, velit, nolit anima, motus excitatur, et cum eo aliqua idea, opinio, aut veritas nobis exhibetur, per quam admonemur, rem per imaginem repræsentatam fugiendam, vel amplectendam esse, et quando id contingit, magnus, aut parvus, juxta spirituum animalium mensuram, amoris, odii, et similium affectuum motus in anima excitatur.

11. etc. Hæc innuisse sufficiat, cum nostrum non sit philosophicas persequi quæstiones, sed potius imaginationis effectus investigare, ac primo quidem, ut initio proposuimus, an imaginatio in corpus alienum, et ab imaginante remotum operari possit. Et quod ad hoc attinet, Avicenna eam esse imaginationis vim opinatur, ut alienum corpus transmutari, pluviasque, et similia naturæ opera ab ea effici posse contendat. Huic sententiæ adhæsit Pomponatius, quem tamen refert Jovius ab Achillino Bononiensi philosopho fuisse convictum. Ad prædictæ opinionis præsidium subdunt, ex imaginatione procedere, quod sanguis ex hominis interfecti cadavere coram occisore profluat, quodque vetulæ pueros fascinent.

13. Hanc sententiam acriter, sed merito Theophilus Raynaudus refellit, et qui plura velit, adeat Mercatum, Martinum del Rio, aliosque. Et quod spectat ad sanguinem ex occisi cadavere coram occisore redundantem, Donatus putat id esse fabulosum: quamquam Rejes multorum refert testimonia asserentium id aliquando contigisse, sed ad divinæ justitiæ providentiam idipsum referunt, ut sceleris auctor pœnas lueret. Addit Fienus, id posse aliquando diabolo tribui, vel ad innocentes vexandos, vel ad reos perdendos. Ex hoc ergo non infertur, posse imaginationem in corpus a se remotum vires excedere. Additur, sæpe sanguinem etiam ex eorum cadaveribus, qui occisi non fuerunt, per nares, vel per aliam viam post horas nonnullas, aut etiam post triduum manare. Fabulosum quoque Vallesius censet, quod vetulæ pueros fascinent. At S. Thomas docet, ex forti animæ imaginatione spiritus corpori conjunctos immutari, et maxime in oculis; hos autem aerem continuum ad certum spatium inficere; adeoque, anima aliqua ad malitiam vehementer commota, ut in vetulis contingit, aspectum effici venenosum, et noxium, ac præcipue pueris, quorum tenerum corpus impressioni non resistit. Martinus del Rio brevius putat, pueros ex truci vetularum aspectu territos facile infirmari. Et Tozzius ostendit, nullum posse ex visu, voce, laudatione, et simplici contactu fascinum inferri; posse tamen dæmonum opificio peragi. Ceteri fascinationem, prout est infectio oculis illata, dividunt in *vulgarem*, quæ ex vulgi facilitate proficiscitur: in *physicam*, quam juxta laudatam D. Thomæ doctrinam explicant; et in *dæmoniacam*, quam Magi ex pacto cum dæmone inito operantur. Sed utcumque hæc sint, profecto ex iisdem non infertur, imaginationem in corpus remotum vim habere.

14. etc. Sequitur, ut videamus an imaginatio in corpus alienum, non tamen ab imaginantis corpore separatum vim habeat. De hoc autem non videtur dubitandum; nam hominum, et bestiarum fœtus ex matris imaginatione diversimode signatos passim videmus. Habent enim etiam bruta phantasiam, licet hæc non in omnibus uniformis sit, nec tam perfecta, ut in hominibus. Et sane admittit S. Augustinus (*lib.* 12 *de civit. Dei*, *c.* 25) animam prægnantis posse aliquibus fœtum induere qualitatibus. Exemplo allato ex *Genes.* 30, ubi Jacob dicitur, virgas variegatas in aquarium, quo pecudes potatum veniebant, immisisse, et ex earum aspectu pecudes fœtus versicolores concepisse, ac peperisse. Et hunc quidem effectum plures apud Cornelium a Lapide naturalem fuisse existimant, et ex vehementi pecudum concipientium imaginatione processisse, Deum tamen ad eumdem effectum peculiariter concurrisse. Quadros vero addit, quoad circumstantias effectum eumdem miraculi rationem habuisse. Hoc tamen omisso, innumera pene tum in hominibus, tum in brutis exempla occurrunt fœtuum, qui deformitates, maculas, et similia, vi imaginationis matris contraxerunt, ut videre est apud Medinam, Mallebran-

che, aliosque plures. Adversus hanc communem opinionem insurrexit Blondellus, in sua physica dissertatione *de viribus imaginationis super fœtibus* mordicus negat, ex vehementi matris cogitatione, studioque erga aliquod objectum posse super fœtus corpus, objecti ipsius formam imprimi, nisi alterius causæ externæ vi superaddatur. Verum admissa communis opinionis validitate, Verehyennius, Mallebranche, Verdries, aliique diversa adornarunt systemata, ut eidem opinioni fidem conciliarent, quæ quidem systemata apud illos legi possunt; sed placet præ cæteris Scheuckzeri sententia, qui ingenue fatetur, nihil solidi de hujusmodi effectibus statui posse, et melius esse *nihil dicere, quam aliquid, quod æquale est nihilo.*

19. Jam nunc expendendum est, an imaginatio vires in proprium imaginantis corpus exercere possit, et in eo morbos efficere, ac momento ab iis liberare. Porro tantam nonnulli apud Bartholinum imaginationi efficaciam adjudicarunt, ut filium ex nobili muliere absente marito natum, legitimum judicaverint, utpote ex vehementi uxoris cum marito concubitus imaginatione conceptum; sed id, quod similia tamquam fabulosa ab aliis rejiciuntur. Imaginationi quoque Franciscus Petrarca, aliique stigmatum impressionem in S. Francisci corpore adscribunt, quos tamen fuse præter alios Bartholomæus de Pisis ord. Min. redarguit.

20. Verum ut veros imaginationis, et phantasiæ effectus referamus, notissima sunt, quæ a noctambulis peraguntur. *Noctambuli* vero dicuntur, qui gravi oppressi somno, relicto lecto, ambulant, ac culmina, et domorum tabulata perreptant, huc, illucque discurrunt, et dormitantes perficiunt, quæ vigiles aggredi non auderent, et præstare nequirent; et nisi interpellentur, sensim, ac sine sensu se denuo in lectum referunt, nec quid egerint, expergefacti cognoscunt, sed illa omnia se somniasse putant: cujus rei innumera apud Neuhusium exempla legi possunt. Medici vero hos motus in sanguinem turgidum, et spumantem, et in æstuosum, fervidumque spiritum referunt, qui ad imaginationem delatus eam ad ejusmodi effectus concitat; sola quippe phantasia in somno operatur. Plura de his disserunt Crivellus, et Lemnius. Et Schenkius concludit, effectus eosdem ad imaginationem una cum spirituum tenuitate, et subtilitate esse referendos.

21. Quoad alios effectus, docet Matta, morbos, et sanitatem ex imaginatione sæpe ortum habuisse. Id vero juxta S. Thomam (*quæst.* 6 *de miraculis art.* 3) Fienum, aliosque intelligendum est, quod vehemens morbi, vel sanitatis imaginatio spiritus, et humores moveat, et sic effectus illos inducat.

22. 23. Reliquum est, ut de imaginationis viribus agamus, prout ad miracula spectat, cum sæpe in horum examine quæratur, utrum sanationes divinitus, an ope phantasiæ contigerint. Jamvero Arauxo in suis decisionibus, postquam triplicem admisit miraculorum gradum, quæ classica appellat, alia quædam prodigiosa enunciat, quæ vulgus miracula vocat; et ad hanc classem revocat infirmorum sanationem ex apparitione personæ invocatæ; vel ex tactu, et apprehensione imaginis, aut vestimentorum ejusdem. Hæc autem ab ipso partim imaginationi, partim dæmoni, et partim Deo tribuuntur. Et Lancisius in causa beatificationis sancti Joannis Francisci Regis a miraculis exclusit, et imaginationi adscribere visus est, quod moniali cuidam usus pollicis dexteræ manus restitutus fuerit. Muratorius quoque monet, non statim ac aliqua sanitas extemplo contingit, hanc pro miraculo habendam esse, cum sola phantasia a desiderio, et spe recuperandæ sanitatis vehementer commota, concipiens uti præsens Dei auxilium, et alicujus servi ipsius intercessionem, effectum propitium inducere possit: idque potissimum in morbis feminarum contingere.

24. Nonnulli ab his scopulis evadere se posse putant, si dicant, non ex eo quod aliquis imaginationis vi sanitatem consecutus sit, inferri posse, alios etiam eadem vi sanatos fuisse, sed potius ex eo, quod plurimi vi imaginationis non convaluerint, neque eum, de quo agitur, ex illa vi convaluisse. At cum in miraculorum negotio pro regula statutum sit, ut quidquid per naturæ vires obtineri potuit, non sit miraculo adscribendum, idcirco diligentius quæstio hæc pertractanda videtur, ut constet, quid imaginationi, quidve causæ supernæ tribuendum sit. Aliter diligentissima cessaret indago, quam S. Sedes in miraculorum examine semper adhibuit, et quam hæreticus quidam, teste P. Daubenton in vita S. Joannis Francisci Regis, summopere laudavit.

25. etc. Primo itaque dicendum esse videtur, morbos quosdam ab imaginatione ortos, ab eadem tolli posse, cujus rei exempla apud Donatum, aliosque legi possunt. Secundo, purgationes, et vomitus; et inde sanitatem sæpe ab ea, Bartholino, aliisque testibus, oriri posse. Tertio, dolorum impetum ad tempus ab ea reprimi posse, quo spectant ea, quæ de Restituto presbytero narrat S. Augustinus, et alia apud Pechlinum. Quarto, posse imaginationem sanitati, non quidem momento, sed paulatim obtinendæ prodesse; cum, juxta Sennertum, imaginatio quosdam animi affectus inducat, quibus humores, et spiritus moventur, moti autem ad morbum vincendum plurimum conferunt. Et Antonius Panormita narrat, Alfonsum Aragoniæ regem Capuæ ægrotantem ex Curtii lectione convaluisse. Et apud auctores *Collect. Wratislaviensis* quidam miles Berolini ex accensi pulveris pyrii fragore: *Intra paucos dies pristinæ sanitati restitutus fuit.* Tandem dicendum esse videtur, forsitan posse aliquando morbos vi imaginationis momento expelli; sed Zacchias, et Medina testantur, recidivam, aut metastasim succedere. Omnia hæc facile admitti possunt, nec tamen sanationibus, quæ uti miracula approbantur, officiunt. Cum ex alibi dictis sanatio inter miracula non recenseatur, nisi morbus gravis, et curatu difficilis, vel impossibilis, atque in statu, vel argumento fue-

rint, nisi medicamenta exclusa fuerint, aut inutilia adhibita; et nisi sanatio subita, ac perfecta contigerit, nulla præcedente crisi, nullaque recidiva, aut metastasi subsecuta. Quapropter vera difficultas in eo versatur, an tanta sit vis imaginationis, ut ei tribui sanatio possit, quæ his omnibus qualitatibus prædita sit.

30. 31. Scribit S. Thomas (3 *par.* *q.* 13, *art.* 3 *ad* 3), imaginationem vim habere in quasdam corporis affectiones, non autem in alias corporales dispositiones, quæ ad eam ordinem naturalem non habent. In causa B. Joannis de Prado cum sanatio a gravi arthritide inter alia miracula proponeretur, Benedictus XIV, tunc fidei promotor opposuit, eam posse imaginationis viribus tribui. At Lancisius jussu Clementis XI pro veritate scribens, constanter asseruit, quod *ubi morbus non oritur a simplici spirituum motu, sed a corpore alicubi infixo, exsiccato, atque immobili, tunc quidem nuda imaginatio nihil operatur.* Quamobrem memoratam sanationem miraculo adscribendam esse censuit, uti revera sacra rituum congregatio eam approbavit, cujus decretum laudatus Pontifex 17 Mart. 1712 confirmavit. Similia de imaginatione scripsit comes Laurentius de Magalottis in quadam sua epistola miss. quæ apud eruditos circumfertur, et in qua inter alia de quodam miraculo intercessione S. Petri de Alcantara obtento disseritur. Et Blondellus cit. concedit, phantasiam in quibusdam casibus prodesse, in aliis nocere; morbos autem, qui solidas afficiunt partes, ab ea neque induci, neque expelli posse. Hoc autem ut explicemus, dici posse videtur, morbos alios a spiritibus, alios a fluidis, alios a solidis oriri. Primi, utpote leves, licet imaginatione illico tollantur, miraculi rationem habere nequeunt. Quoad secundos, si vitium sit in fluidorum qualitate, non potest imaginatio eos momento pellere; si vero vitium sit in eorum quantitate, et morbus sit gravis, hic non aliter ab imaginatione pelli potest, quam crisi excitata, et si aliter tollatur, revertitur, et deficit miraculum. Tertii generis morbos nullo modo phantasia removere potest; nisi vitium a fluidis derivetur, in quo casu idem ac de secundi generis morbis dicendum est.

32. Quod si quis dicat, alibi a nobis relatas fuisse instantaneas ab omnibus his morbi sanationes vi imaginationis secutas, respondemus, nos eas ex aliis retulisse, fide vero penes suos auctores reliquisse. Et quatenus credibiles sint, advertendum est ea exempla locum habere in hypothesi magnæ iræ, gravis timoris, et mortis certo imminentis, non autem in hypothesi solius fiduciæ sanitatis intercessione alicujus obtinendæ: ira autem, et mortis timor majoris sunt efficaciæ, quam gaudium, et spes boni obtinendi. Et sane iis, qui ira, vel timore agitantur, graves corporis motiones deprehenduntur, immo ab iis passionibus, itemque a repentino gaudio, et immodica de bono obtento lætitia nonnulli apud Plinium, aliosque ægrotarunt, vel etiam obierunt, sed difficulter invenietur, qui eas motiones propter spem obtinendæ aliorum intercessione sanitatis patiatur. Quamobrem ab iratis, et terrore correptis non valet argumentum ad ægrotos, qui sanitatem ab alicujus servi Dei intercessione vehementer sperant, et optant.

33. Si quis dicat, posse imaginationis, et desiderii vim ad eum motionis gradum pervenire, ad quam iram, et timorem aliquando pervenisse vidimus; primum dicimus, id non facile posse contingere; deinde hac etiam possibili æqualitate admissa, adhuc non constat an morbi, a quibus nonnulli ob iram, vel timorem liberati dicuntur, secundine, an tertii generis fuerint, et an sanatio momento, stricte tali, et absque crisi vere contigerint; quæ sane a memoratarum historiarum scriptoribus non explicantur: sedulo autem expenduntur, dum sanationes ad miracula referendæ examinantur.

34. Posset aliquis distinguere imaginationem, ex qua consequitur fiducia sanitatis per naturale remedium obtinendæ, ab imaginatione, quæ fiduciam pariat, obtinendæ alicujus servi Dei intercessione sanitatis, mox asserere, momentaneam sanationem excitata crisi, secutam in primo casu esse naturalem; secus in secundo, in quo Deus crisi uti posset ad sanitatem concedendam. Porro libenter admittimus hujusmodi sanationem posse in se miraculum esse, sed regulariter non poterit, ut talis, ab Ecclesia approbari, quæ cum de externis dumtaxat judicet, videns crisim, et causam ejus ignorans, aut judicium suspendit, aut fert pro natura. Concluditur itaque, neque imaginationem operari miracula, neque ejus efficaciæ adscribi ea posse, quæ tamquam miracula approbantur. Proinde sanationes conditionibus superius recensitis præditas, Deo supra naturam agenti tribuendas esse, hisque evidenter reddi credibilem sanctitatem ejus, cujus post mortem intercessione contigerunt, uti card. Lugo et Compronius ostendunt.

LIBER IV.

PARS SECUNDA.

CAPUT I.

De concessione officii, et missæ in honorem beatorum beatificatione propria, quæ formalis *dicitur.*

1. De præcedentis, etc. juxta Sixti V *Constitutionem* 74 in ordinaria sacrorum rituum congregatione agitur, necnon de officii missæque concessione in honorem beatorum beatificatione formali, et beatorum beatificatione æquipollenti, et canonizatorum. Nos igitur hic primum de beatis beatificatione æquipollenti agemus.

2. Præmittendum autem est primo, officium divinum certam esse rationem Deum publice laudandi auctoritate præsulum Ecclesiæ institutam, quo nomine juxta card. Bellarminum quidam Psalmorum, Hymnorum, et precum ordo comprehenditur. Deo hoc officium pro acceptis, et recipiendis beneficiis persolvitur, nihil tamen prohibet, quin alicujus beati, vel sancti in eo fiat commemoratio. Deus enim, ut omnium auctor bonorum, exoratur. Sancti vero, ut pro nobis intercedant, invocantur.

3. Præmittendum est secundo, Eucharistiam verum esse sacrificium, et quamvis in honorem beatorum, vel sanctorum missa aliquando celebratur, *Sacrificium* tamen *soli Deo,* ut loquitur concilium Tridentinum (*sess.* 22, *cap.* 3) et ut antea S. Augustinus monuerat (*lib.* 20 *contra Faustum c.* 21, *col.* 347, *op. tom.* 8), *qui illos coronavit*, offertur. Sanctorum missas acriter Protestantes persequuntur, sed perperam; sanctorum quippe missæ, vel ex eorum festivitatibus, vel ex pio erga illos affectu appellantur, cujusmodi plures missæ apud Mabillonium videri possunt. Celebrantur autem in honorem sanctorum, vel ad eorum victorias commendandas, vel ad eorum poscendum suffragium, aut in gratiarum actionem pro beneficiis eorum intercessione obtentis. Quod si aliquando hostiæ sanctorum meritis dicatæ dicuntur, id juxta Trombellum intelligitur, ut Deus hostias sibi dicatas sanctorum meritis assumat.

4. etc. His præmissis, ut ad propositum accedamus, juxta hodiernam S. Sedis, et rituum congregationis disciplinam, in formalis beatificationis brevibus indulgetur, ut beatificatus beati nomine appelletur; cujus reliquiæ publicæ venerationi (non tamen in processionibus) exponantur; ejusdem imagines splendoribus ornentur; ut officium, et missa de communi, et sub ritu semiduplici, vel duplici majori, aut minori in ejus honorem celebretur. Cumque beatificatio ex alibi dictis sit sola cultus pro determinatis personis, et locis permissio, si de servo Dei regulari agatur, officium, et missa in ejus honorem omnibus conceduntur utriusque sexus regularibus, qui idem, quod Dei servus, institutum professi sunt, uti ex beatificatorum brevibus SS. Rosæ Limanæ, Francisci Solani aliorumque plurium colligitur. Si autem beatus martyr, vel episcopus fuit, vel in aliquo loco diu vixit, aut egregia sanctitatis specimina reliquit, concessio fit etiam diœcesi, in qua martyrium, vel episcopatum obivit, et loco, in quo diu, vel sancte vixit. Similis concessio fit pro locis, in quibus Dei servi nati sunt, vel in quibus eorum corpora requiescunt : utraque enim loca beatorum, et sanctorum patria apud Guyet, et Theophilum Raynaudum dicuntur. Aliquando tamen concessio solam respicit ecclesiam *Matricem* loci, in quo servi Dei nati sunt, vel solam ecclesiam, in qua eorum corpora requiescunt; interdum vero concessio eadem fit, vel extenditur pro tota civitate, vel pago, in quo nati, vel mortui sunt, uti colligere est ex brevibus beatificat. B. Petri de Arbues, S. Francisci Salesii, aliorumque, necnon ex *Constitut.* 13 *et* 20, Pauli V. Porro concessiones istæ vel diei, qua Dei servi obierunt, vel alteri determinatæ diei affinguntur, omnesque locorum, pro quibus factæ sunt, sæculares, et regulares utriusque sexus comprehendunt.

CAPUT II.

De nonnullis quæstionibus, quæ fiunt a doctoribus quoad ea, quæ in præcedenti capite dicta sunt.

1. Prima quæstio est, utrum presbyteri sive sæculares, sive regulares, quibus in brevi beatificationis missa, et officium concessa non sunt, possint aliquando in honorem beati missam celebrare, et officium recitare? Affirmat Castropalao cum aliis, loquendo de missa votiva, ac de officio votivo; ea ductus ratione, quod statim ac Pontifex missam, et officium in honorem beati, beatificatione formali permittit, declarat beatum tali cultu dignum. Oppositum late Diana, aliique probant, cum privilegia non sint de persona ad personam extendenda.

2. etc. Jamvero quæstio hæc triplici absolvitur propositione. Prima est : missa, etiamsi votiva, quæ sane publicum præ se fert cultum, in honorem beati ab his, qui in brevi beatificat. non compre-

henduntur, celebrari non potest: missa enim votiva de sanctis tantummodo canonizatis fieri potest, non autem de beatis, nisi ex privilegio; quod quidem privilegium ab Alexandro VII 22 Maji 1662 in honorem tunc B. Aloysii Gonzagæ, et ab aliis Pontificibus in aliorum beatorum honorem concessum fuit. Secunda: non permittitur in honorem beatorum officium recitari votivum ab iis, qui in ejusmodi brevi non comprehenduntur: officium vero votivum non datur. Tertia propositio est: Licet etiam iis, qui in brevi beatificat. non comprehenduntur, alìud in beatorum honorem recitare officium, non quidem in satisfactionem, sed privatim, et ob devotionem, uti loquuntur decreta generalia, et uti fuse Quartus prosequitur.

5. Altera quæstio est, utrum missa in brevi beatificationis pro determinata regularium ecclesia concessa, statuta die celebranda, possit ab exteris illuc confluentibus celebrari? Et in hoc negativa opinio retinenda est. Etenim quando Sedes Apostolica in indulto exteros comprehendi intendit, id vel in suis litteris expressit, aut postea extendit, ut constat ex decretis in causa tunc B. Aloysii Gonzagæ 7 Aug. et 2 Oct. 1621, et in causa S. Francisci Borgiæ, aliorumque editis, cum quibus concordant decreta generalia anni 1659, et alia sacræ rituum congregationis 19 Novemb. 1622 decreta. Ne autem alia incongrue missa ab exteris in eadem ecclesia celebraretur, ejusdem celebratio etiam ad exteros in brevi beatificat. extendi consuevit. Quod missa particularis in honorem beati regularibus concessa sit, eamdem non licet exteris celebrare, sed aliam celebrabunt de communi ex missali desumpta, juxta sacræ congregationis resolutionem *die et an. cit.* et juxta generale ejusdem decretum 20 Novemb. 1717 editum, et a Clemente XI approbatum.

6. Alia quæstio est, utrum liceat officii, et missæ celebrationem in aliam ab ea, quæ in brevi beatificationis pro iis celebrandis designata est, diem tranferre? Joannes a S. Thoma putat, id fieri posse, cum concessio officii, et missæ, nisi aliter notetur, juxta communes rubricas intelligenda sit, ut scilicet, si dies pro officii, et missæ celebratione designata impedita sit, celebratio in aliam diem transferatur. Verum cum non liceat verbales limites brevium beatificat. excedere, ejusmodi translatio absque Sedis Apostolicæ beneplacito non videtur esse permissa. Idque ex eo etiam suadetur, quod, inconsulta Sede Apostolica, non licet, saltem post Alexandri VII tempus, primam beatificationis solemnitatem in aliam diem tranferre, si dies pro hac solemnitate designata impedita fuerit.

7. etc. Quærunt ulterius doctores, utrum unicuique permissum sit beatorum imagines in altari colendas constituere? Et huic etiam quæsito, quidquid alii senserint, respondetur, id in locis in beatificationis indulto non expressis non esse permissum. Hæc enim cultus de loco ad locum extensio, summo Pontifice inconsulto, decretis generalibus adversatur. Et sane ut ejusmodi cultus in honorem tunc beatorum Felicis a Cantalicio, Francisci Salesii, Cajetani Thienæi, et Turribii ad loca in indulto non expressa extenderetur, opus fuit, ut novæ a summis Pontificibus epistolæ in forma brevis expedirentur. Porro hæc intelligenda etiam sunt de imaginibus, et cultu eorum, qui æquipollenter beatificati sunt.

12. Quæritur tandem, utrum ante beatorum canonizationem officii, et missæ facultas ad alios locos indulto non comprehensos extendatur? et affirmanter respondetur, veluti Carolo II Hispaniarum rege, aliisque petentibus, ejusmodi facultas in honorem tunc B. Rosæ Limanæ ad plures provincias propagata fuit. Momentum vero pro hac propagatione a circumstantiis pendet, sacræ congregationi exponendis, quales sunt principum, populorumque desideria, gratiæ beatorum intercessione obtentæ, et similia.

13. 14. Sed difficultas est, an pro beatorum officio lectiones propriæ sint concedendæ? Super hoc controversia et excitata fuit, cum de officio proprio tunc B. Mariæ Magdalenæ de Pazzis ageretur. Et sacra quidem congregatio de eadem re juxta fidei promotoris oppositiones valde dubitavit, primo quia cultus in beatificatione permissus est retractabilis, officii autem proprii concessio cum virtutum, et miraculorum approbatione aliquem irretractabilitatis gradum constituit. Secundo quia cum in transitu a beatificatione ad canonizationem omnia, quæ beatificationem præcesserant, quæque subsecuta fuerant, referri deberent, idipsum in officii proprii concessione servandum videbatur. Quare sacra congregatio 5 Martii 1644 promotori mandavit, ut oppositiones Pontifici referret. Quid Pontifex responderit, ignoratur, ita ut hæc, quæ de sacra congregatione retulimus, decreti nomen non mereantur; sed si decretum dici debeat, id locum habuisse ante an. 1668 quando ea, quæ ante beatificationem discussa fuerant, iterum ante canonizationem examinabantur: non autem nunc, cum examen hujusmodi obsoletum sit, ideoque *retractabilitatis* cesset periculum. Et sane subsecutis temporibus pro officiis propriis BB. martyrum Gorcomiensium, aliorumque plurimum lectiones propriæ concessæ fuerunt.

CAPUT III.

De concessione officii, et missæ in honorem beatorum beatificatione æquipollenti, et signanter per cultum immemorabilem.

1. 2. Quid sit cultus immemorabilis, et quomodo ex eo *æquipollens* coalescat beatificatio, satis *lib.* 2 ostensum fuit. Cum vero dubium superesset, an cultu immemorabili approbato, officium, et missa in honorem servi Dei, cujus immemorabilis cultus approbatus fuisset, concessa intelligerentur, sacra rituum congregatio 20 *Novemb.* 1628 id minime intelligendum esse declaravit, sed

requiri, ut missa et officium ab immemorabili celebrata fuisse probaretur. Quod decretum in officii, et missæ concessione in honorem tunc B. Julianæ de Falconeriis 17 *Octob.* 1693 renovatum fuisse videtur.

3. Juxta hæc decreta possunt officium, et missa in iis locis continuari, in quibus, probato immemorabili cultu, probatum est etiam, eadem fuisse celebrata; quod est juri consonum. Urbanus enim VIII in suis decretis generalibus declaravit, se nolle *præjudicare* iis, qui aliquem antea cultum obtinuissent; ex quo infertur, officium, et missam, si petantur, non esse de jure in alicujus servi Dei honorem denegenda, si, approbato cultu immemorabili, probatum fuisset eadem celebrata fuisse. Et sane Clemens VIII annuit, ut officium, et missa de B. Petro eremita in terra Tribarum diœcesis Anagninæ continuarentur, quæ ab immemorabili celebrabantur, idque sacra rituum congregatio ad terram Sublaci, et ad alia loca extendit. Præterquam quod, debitis concurrentibus circumstantiis, potest eadem congregatio, Pontifice approbante, indulgere, ut, probato cultu immemorabili, officium in honorem beati recitetur, et missa celebretur, quamquam a tempore immemorabili hæc celebrata non essent. Ita quippe Prosper Bottinius olim fidei promotor occasione petitionis officii, et missæ in honorem B. Mariæ de Socos testatus est; itemque Benedictus XIV, dum fidei promotorem agebat, cujus dissertationem Ludovicus de Valentibus nunc fidei promotor in sua dissertatione super officiis, et lectionibus propriis in honorem sanctorum Sabinæ concedendis exarata, laudavit. Concordant sacræ congregationis decreta, quibus officium, et missa pro BB. Ollegario, Amædeo III Sabaudiæ duce, et Antonio a Stronconio concessa fuerunt.

4. Ad circumstantias quod attinet, prima est, si per tempus centum annos excedens officium recitatum, et missa celebrata in alicujus servi Dei honorem fuisset, quamquam recitatio, et celebratio usque ad officii, et missæ petitionem continuatæ non fuissent; vel saltem si per tempus notabile, licet immemorabile, eadem celebrata fuissent, ut ex officii, et missæ concessione in honorem BB. Humilianæ de Cerchiis, Nicolai Eluc, aliorumque colligitur. Hujusmodi autem concessiones ad gratiam referendæ sunt. Ut enim de jure missa, et officium concederentur, demonstrandum esset, eadem per centum annos ante annum 1628, quo Urbani VIII decretum editum fuit, recitata, et usque ad eorumdem petitionem continuata fuisse, uti in concessione officii, et missæ pro BB. Augustino Dalmata, et Humilitate de Faventia factum est.

5. Altera circumstantia est, si præter cultus immemorabilis, quamquam per officii, et missæ celebrationem non exhibiti, approbationem, virtutes in gradu heroico in congregatione rituum discussæ et approbatæ fuissent, vel saltem si ex processibus talia de virtutibus, et miraculis eruantur, ut Dei servus, approbato immemorabili cultu, etiam officii, et missæ cultu dignus habeatur. Et ex hac circumstantia in honorem BB. Petri Regalati, Joannis Cantii, aliorumque, officium, et missa concessa fuerunt.

6. Tertia circumstantia ex cultus immemorabilis qualitate oritur. Qualitas autem, vel ex vetusto, et nobili cultus initio desumitur, uti in officii et missæ concessione pro B. Ollegario contigit, cujus corpus duodecimo ab obitu anno ab episcopo, et capitulo elevatum fuerat; vel ex magno cultus apparatu, ut in concessione pro tunc B. Margarita et Cortona, ad cujus festum plures e finitimis populi confluebant: vel ex cultus propagatione, ut in concessione pro B. Zita, cujus cultus ad plures Europæ urbes, et provincias extensus fuerat: vel ex altarium erectione, aut ex diuturna in officio, et missa commemoratione, et huic cultus qualitati innixa fuit officii, et missæ concessio in B. Hosannæ de Andreasiis aliorumque honorem.

7. His aliæ addi possunt circumstantiæ, e. g. si Dei servus, cujus immemorabilis cultus approbatus fuit, regularem aliquem ordinem instituisset; aut si ejus intercessione recens insigne miraculum contigisset; aut si princeps, episcopi, et populi officium, et missam sponte, et enixe in ejus honorem peterent, et ex his circumstantiis concessiones pro BB. Bernardo Ptolemæo, Ludovico Bertrando, aliisque emanarunt. Hæ tamen, aliæque circumstantiæ a sacræ congregationis arbitrio pendent.

8. Post hæc sacra rituum congregatio, Clemente XII approbante, 17 *Augusti* 1736 decrevit, ut imposterum immemorabilis cultus approbatio non suffragaretur pro officio, et missa *in alicujus sancti nec canonizati, nec beatificati* honorem obtinendis, nisi simul probetur, et cultum cum missa, et officio fuisse eidem exhibitum, juxta decreta 20 *Novemb.* 1628 sub Urbano VIII edita, et ab Innocentio XII 17 *Octob.* 1693 confirmata.

9. etc. Putarunt causarum postulatores, ex hoc decreto aditum supplicationibus pro officii, et missæ concessione in honorem beatorum beatificatione æquipollenti fuisse præclusum. Sed Benedictus XIV tunc Bononiæ archiepiscopus super hoc consultus, nil tale ex illo inferri decreto respondit: siquidem decretum hoc ad alia Urbani VIII et Innocentii XII decreta referebatur, post quæ decreta similes concessiones, urgentibus circumstantiis, emanaverant. Et sane non diu post illius decreti editionem sub eodem Clemente XII approbato immemorabili B. Michelinæ cultu, officium quoque, et missa in ejus honorem pro diœcesi Pisaurensi redintegrata fuerunt, quæ post Urbani VIII decreta intermissa fuerant, quæ tamen de jure ut concederentur, opus fuisset, ut usque ad petitionem continuata essent, ac proinde concessio non justitiæ, sed gratiæ innixa fuit. Quod et in similibus sub eodem Benedicto imposterum observatum est. Hæc autem, quæ de casu ab Urbani VIII decretis, ratione cultus immemorabilis, excepto diximus, locum etiam in casu ex Sedis

Apostolicæ indultis, vel ex patrum, virorumque sanctorum scriptis excepto habent. Quod spectat ad ritum, sub quo hæc concessiones fiunt, et ad loca, pro quibus eædem indulgentur, æquiparantur concessionibus, quæ pro beatis beatificatione formali fiunt, de quibus superius egimus.

CAPUT IV.

Iterum de eadem materia, et signanter de nonnullis difficultatibus ad eamdem pertinentibus, examinatis in sacrorum rituum congregatione, et de concessione lectionum propriarum in honorem beatorum beatificatione æquipollenti.

1. Benedictus XIV, cum fidei promotoris munere fungeretur, postulatoribus aliquando nimiam in officio, et missa pro beatis beatificatione æquipollenti petendis celeritatem opposuit, utpote qui una congregatione *signaturam commissionis*, in altera subsequenti cultus immemorabilis approbationem, mox officium, et missam peterent. At sacra congregatio hanc respondit celeritatis notam in causis per viam non cultus, non in causis per viam cultus immemorabilis præcedentibus esse admittendam.

2. 3. Dum in eadem congregatione de officii, et missæ concessione in honorem sex de beatis ord. Servorum B. M. V. fundatoribus ageretur, nonnulli ex cardinalibus hujusmodi pro æquipollenter beatis concessionem ante discussas, et approbatas virtutes incongruam esse existimarunt, præcipue quod, si post concessionem postulatores canonizationem promovere vellent, de virtutibus agendum sit, quæ si non approbarentur, scandalo id populo essent, qui ejus rejici virtutes audiret, de quo missam, et officium fieri vidit. Sed laudatus fidei promotor aliam esse rationabilem sacræ congregationis consuetudinem subdit, cum in honorem BB. Columbæ Reatinæ, Bernardi Ptolemæi, aliorumque plurium ante virtutum, vel martyrii discussionem, et approbationem missa, et officium, casu excepto approbato, concessa fuissent. Cumque congregatio ipsa promotoris animadversioni acquiescens officium, et missam pro B. Dalmatio Monerio ante similem discussionem et approbationem concessisset, indubitatum remanet, id utique fieri posse; quamquam discussio, et approbatio eadem faciliorem redderet concessionem.

4. Rationabilem diximus consuetudinem: siquidem æquipollens beatificatio est cultus permissivus, ad quem virtutum, vel martyrii, et miraculorum fama sufficit, et hæc in hac beatificatione non deficit, cum signaturæ commissionis, quæ casus excepti approbationem præcedit, locus non sit, nisi de eadem fama legitime constet. Neque assertum urget scandalum; nam disputatio de virtutibus, post casum exceptum approbatum, ad canonizationem refertur; quare potest sine absurdo de virtutibus constare, quantum satis est ad cultum permissivum, licet de iis quoad cultum non constet præceptivum.

5. etc. Hactenus adducta probant, officio, et missa de communi ante virtutum, aut martyrii discussionem in honorem æquipollenter beatorum concessis, lectiones etiam secundi nocturni proprias posse subsequenter concedi, quemadmodum pro BB. Columba Reatina, Margarita de Sabaudia, aliisque a sacra congregatione concessæ fuerunt, cujus decreta aliquando a summis Pontificibus pro majori solemnitate, petentibus postulatoribus, per litteras in forma brevis confirmatæ fuerunt, quæ quidem litteræ in appendicibus dabuntur.

CAPUT V.

De concessione officii, et missæ in honorem nonnullorum beatorum, qui sunt in antiqua cultus possessione, vel antiqua habent venerationis indulta, licet in eorum causis numquam confectus fuerit processus super casu excepto.

1. De his, qui immemorabilem cultum possident, vel per summorum Pontificum indulta, aut per sacræ congregationis responsa cultum obtinuerunt, alibi disseruimus, cum scilicet de æquipollenti beatificatione ageremus, quibus sane irreligiosum esset cultum subtrahere, tum quia Urbanus VIII in suis decretis nullum se velle eis præjudicium afferre professus est, tum quia processu super casu excepto opus est, si de canonizatione, non vero si de cultus continuatione agendum sit. Reliquum igitur est, ut de officii, et missæ in eorum honorem concessione disseramus.

2. Urbanus VIII, qui utpote olim episcopus Spoletinus B. Ritæ de Cassia publicum cultum, merita, et miracula satis perspecta habuerat, officium, et missam de communi toti Spoletinæ diœcesi, et ordini Augustiniano an. 1627 in ejus honorem concessit. Sequenti anno S. Contardi Peregrini officium cum lectionibus propriis ad totam ducis Mutinensis ditionem dilatavit. S. Rochi cultus statim post ejus obitum cœptus, et in concilio Constantiensi auctus, postmodum Venetiis, Romæ, et alibi ob pestis timorem, adversus quam ejusdem sancti patrocinium plurimi est apud fideles, summopere invaluit: quare sacra rituum congregatio, instante civitate Matritensi 30 *Jun.* 1629 *censuit, esse concedendam missam, et officium in die S. Rochi de communi...... in iis tantum locis, ubi adsunt ecclesiæ in ejus honorem edificatæ.* Quod decretum idem Urbanus, teste Pignatello, mox approbavit. Quæ postea concessio sub aliis Pontificibus cum lectionibus, et oratione propriis pro quibusdam civitatibus, ecclesiis, et provinciis aucta fuit.

3. Sub eodem Urbano VIII, ac sub aliis ejus successoribus pro particularibus locis, et ordinibus facultas officium, et missam in B. Alberti M. et B. Coletæ honorem celebrandi ampliata fuit: et concessæ fuerunt lectiones propriæ SS. Bernardi cardinalis episcopi Parmensis, Petri Ignei, et Cheli–

doniæ virginis. Item basilicis primum Lateranensi, deinde Vaticanæ, et Liberianæ officium cum lectionibus propriis, et missa concessa fuerunt in honorem septuaginta, et octo SS. Romanorum Pontificum, quibus postea B. Gregorius X additus est, et quorum virginti octo in universa Ecclesia diverso ritu ante celebrabantur. Extensus quoque invenitur B. Petri de Lucemburgo cultus; et missa, et officium pro B. Elisabeth S. Ludovici Galliarum regis sorore, pro B. Angela de Fulgineo, et pro SS. Joanne Laudensi Eugubino, et Raynaldo Nucerino episcopis, et cum lectionibus propriis secundi nocturni pro SS. Anselmo abbate Nonantulano, Flavio Clemente consulari, et martyre, et Petro Urseolo concessa fuerunt, et ritus, et officii S. Idæ a simplici ad semiduplicem fuit elevatus.

4. Porro concessiones istæ in eo fundamentum habuerunt, quod B. Ritæ, et SS. Rochi, ac memoratorum septuaginta octo Romanorum Pontificum, necnon S. Flavii Clementis nomina in martyrologio romano antea descripta fuerant, ac præterea in honorem B. Ritæ quædam beatificationis solemnia in ecclesia S. Augustini Urbis an. 1628 peracta dicuntur. Et quod spectat ad S. Clementem, ejus nomen in romanum martyrologium fuit relatum, cum Hannibal Albanus tituli S. Clementis presbyter cardinalis anno 1725 sacras ejus reliquias sub altari ejusdem Basilicæ principe invenit. Ad hanc vero classem possunt recentes referri officiorum concessiones in honorem SS. Anthimi, Serenæ, aliorumque sanctorum Sabinensium. Jamvero in hac nominis in martyrologio descriptione vim pro his concessionibus constitutam fuisse ex eo constat, quod Siricius papa, etsi a quibusdam scriptoribus inter sanctos numeretur, officium tamen, et missam cum aliis SS. Pontificibus non obtinuit, quod ejus nomen in romano martyrologio non inveniretur.

5. Ad alios quod attinet, antequam in honorem S. Contardi, BB. Alberti, Coletæ, Petri de Lucemburgo, et Elisabeth recensitæ officii, et missæ facultates concederentur, quædam officii et missæ, vel alterius publici cultus indulta præcesserant: et concessiones B. Angelam, et S. Chelidoniam respicientes cultui immemorabili notorio, licet per processum non probato, innixæ fuerunt. De SS. episcopis Joanne Laudensi, et Raynaldo antea in quibusdam locis officium recitabatur; lectiones vero S. Anselmi ex antiquo codice a multis scriptoribus probato deromptæ fuerunt; immo sacræ rituum congregationi innotuerat, officium de communi in ejus honorem alicubi recitari consuevisse: et officii S. Idæ ritus non fuit elevatus, nisi postquam constitit, lectiones ejus proprias pro abbatia S. Galli approbata fuisse, et alia sanctitatis documenta allata fuerunt. Tandem officii, et missæ concessio in honorem S. Petri Urseoli fundamentum in historiis ejus sanctitatem, et miracula referentibus, et in cultu ejus reliquiis præstito, et in similibus habuit.

6. Exempla allata ab Urbani VIII tempore initium desumunt, eorum nonnulla illius decretis anteriora sunt, nonnulla vero posteriora. Quædam itidem officii, et missæ extensionem, ritusque elevationem; et quædam primam eorum concessionem respiciunt. Atque ex his omnibus exploratum esse videtur, posse in honorem beati, qui aliquo ex superius recensitis modis cultum obtineret, missam, et officium concedi, quin ullus super casu ab Urbani VIII decretis excepto processus constructus fuerit, sed vel exhibitis authenticis primi cultus indultis, vel ex authenticis monumentis cultu immemorabili demonstrato.

7. Quod si dicatur, non omnes memoratas concessiones pro æquipollenter beatificatis, sed etiam pro vere canonizatis factas fuisse, id utique quoad memoratos sanctos Pontifices admittitur, qui ante ultimam concessionem in universa Ecclesia colebantur, non autem quoad reliquos. Etenim licet Ferrarius *ad* 7 *Septemb.* asserat, S. Joannem Laudensem a Paschali II fuisse canonizatum; Scacchus tamen monet, ejus martyrologii auctoritatem non magni faciendam esse. Posset item aliquis asserere, omnes in romano martyrologio sub titulo sancti, vel beati descriptos sanctis adnumerandos esse; sed id non facile sustineri poterit: incertum quippe adhuc est, an, et quem cultum ejusmodi descriptio significet, iisque titulis in martyrologio nonnulli decorantur, qui iisdem ab immemorabili adpellati sunt, quamvis de eorum canonizatione non constet. Et sane putarunt nonnulli SS. Bernardum cardinalem, et Petrum Igneum vere canonizatos esse; quod Bernardi nomen sub titulo sancti, Petri vero nomen sub titulo beati in martyrologio reperiantur; sed de hoc Castellinus, et Bollandiani merito dubitant. Quidquid de his sit, si aliquis ex superius recensitis titulo sancti in eodem martyrologio insignitus sit, et inter sanctos aliquo modo vere relatus probetur, ejus exemplum ex supra exposita classe erit expungendum; sin minus, in eadem erit relinquendum; et concludendum, missam, et officium in honorem beatorum beatificatione æquipollenti concedi consuevisse; quamquam de hujusmodi beatificatione per formalem processum non constet.

CAPUT VI.

De concessione officii, et missæ in honorem sanctorum canonizatorum.

1. 2. In omnium fere beatorum honorem, sive formali, sive æquipollenti beatificatione, officium, et missa pro determinato loco concedi consueverunt; si vero juxta hodiernam disciplinam iidem beati canonizentur, ejusmodi concessiones, canonizatione expleta, permanente, aut etiam ad alia loca extenduntur. Sed ut in universa Ecclesia officium, et missa *de præcepto* recitentur, concurrentibus causis, nova opus est concessione. Sanctis quoque juxta antiquiorem ritum canonizatis missa, et officium aut

de communi, aut cum lectionibus propriis conceduntur, de qua re plura in sacræ rituum congregationis regestis videri possunt. Concessionis vero causæ vel ex pio populorum affectu desumuntur, accedentibus principum instantiis, necnon episcoporum petitionibus, pro quorum diœcesibus concessiones fiunt, vel ex eo, quod sancti earumdem diœcesum episcopi fuerunt, vel quod in iis versati sunt, et meritis in vita, ac miraculis post obitum floruerunt, aut martyres occubuerunt, aut insignis eorum reliquia in iisdem colitur. Et huc spectat recens in honorem SS. diœcesis Sabinæ concessio, inter quos S. Laurentius Sabinen. episcop. et confess. recensetur, de cujus sanctitate, et antiqua canonizatione Joannes VII in suo diplomate an. 706 edito, et S. Petrus Damiani *in epist. ad Nicolaum II* (*epist.* 9, *pag.* 9, *to.* 1 *oper.*) aliique testantur.

3. 4. Sed ad tollendos abusus sacra rituum congregatio 16 Jan. 1627 et 8 Ap. 1628 festum, officium, et missam sancti in breviarium non relati celebrari vetuit, præterquam in ecclesia ejusdem sancti titulari, aut in qua insignis ejus reliquia asservaretur: *insignes autem reliquias declaravit esse corpus, caput, brachium, crus, aut illam corporis partem, in qua martyr passus est, modo sit integra, et non parva, et legitime ab ordinario approbata.* Concordant apostolicæ Gregorii XIII litteræ 30 Decemb. 1573 expeditæ pro Hispaniæ ecclesiis, et monasteriis; *aliquas insignes reliquias* habentibus. Guyet vero notat, cineres, nisi acervum constituat, vestes, aliamque, licet magnæ molis sanctorum suppellectilem, non esse insignes reliquias. Insignis itaque reliquia officii, et missæ concessioni causam suppeditare potest. Et idcirco in ecclesia *Matrice* Toletana plurium sanctorum officia, ex Pontificum approbatione, recitantur, quorum insignes reliquiæ in eadem asservantur. Advertendum tamen est, quod si magnus sit numerus sanctorum alicujus loci, aut quorum insignes reliquiæ in aliqua ecclesia asservantur, pro aliquibus dumtaxat juxta cit. Gregorii XIII litteras officium, et missa concedenda sunt, ne officii divini ordo invertatur. Quapropter sacra rituum congregatio, ut hoc absurdum averteretur, et sanctorum cultui, ac devotionis zelo satisfieret, aliquando indulsit, ut unicum officium de omnibus reliquis in uno monasterio, vel ecclesia asservatis recitaretur, cujusmodi est decretum 22 Aug. 1620 editum super reliquiis monasterii S. Laurentii in Escuriali, et alia pro aliis locis.

5. Verum hic de officii, et missæ concessione pro universa Ecclesia in honorem sanctorum, vel juxta antiquiorem, vel juxta recentiorem disciplinam canonizatorum agimus: hæc autem concessio fit vel ad libitum, vel de præcepto. Sed ad vitandam concessionum multiplicitatem, decretum sub Clemente X 13 Jun. 1671 editum est, ne per quinquaginta annos de his concessionibus in sacra congregatione ageretur; cui decreto suffragatur aliud a Clemente XI 4 Maji 1714 editum.

6. etc. Elapsis quinquaginta annis, decreta non fuerunt renovata, non tamen ampla via officiorum concessioni aperta est, siquidem hujusmodi concessio immodica juxta S. Bernardum (*ep.* 174, *n.* 7, *oper. vol.* 1) aliosque, ecclesiasticæ non congruit disciplinæ. Et propterea executione caruit S. Gregorii VII decretum a Micrologo relatum (*in Bibl. PP. to.* 17, *c.* 43) *ut sanctorum omnium Romanorum Pontificum, et martyrum festivitates ubique cum pleno officio celebrentur.* Nihilominus cum possit summus Pontifex ex peculiaribus circumstantiis antiquæ derogare disciplinæ, nonnullæ indicandæ sunt rationes, seu motiva, ob quæ in honorem sanctorum officia de præcepto universæ Ecclesiæ conceduntur. Quamobrem, si beati inter sanctos relati religionem aliquam a Sede Apostolica approbatam fundaverint, vel propugnaverint, quos fundatores Cornelius a Lapide *in Proverb.* 8 summis laudibus extollit, congruum est, ut eorum officia ad universam Ecclesiam a Sede Apostolica extendantur, ut fuse Pignatellus ostendit. Quare in decretis universalis officiorum concessionis in honorem S. Joannis Gualberti, Cœlestini, Philippi Benitii, et aliorum mentio fit fundationis, vel propagationis ordinis. Si vero fundatores beati solum sint beatificatione formali, vel æquipollenti, officium, et missam in toto dumtaxat obtinent ordine, quem fundarunt, et in locis ubi nati, vel mortui sint, vel ubi eorum corpora requiescunt.

10. Fidei promotores nonnullas aliquando in hac materia controversias excitarunt. Prosper Bottinius, cum ageretur de ritu a semiduplici ad duplicem de præcepto pro universa Ecclesia in S. Cajetani honorem elevando, opposuit, eum non fuisse ordinis Theatinorum fundatorem, sed Theatinos a Paulo IV dictos esse, qui hunc ordinem, cum Theatinus esset episcopus, instituit. Verum in brevi beatificationis, in universali officii concessione, et in martyrologio fundatoris titulus S. Cajetano attributus est, eique late illum P. Antonius Caracciolus in vita Pauli IV aliique adjudicant. Ideoque promotoris oppositio efficacia caruit. Theatinorum vero nomen vel ex urbe Theatina, in qua nova religio floruit, derivatum est, vel eo, quod Paulus IV qui eundem ordinem, cum Theatinum administraret episcopatum, inter primos suscepit, ad cardinalitiam postea dignitatem evectus Theatini nomen retinuit. Sæpe enim religiones non a fundatore, sed a loco, in quo cœperunt, vel in quo floruerunt, nomenclatura hauserunt, ut sunt Carthusiani, aliique.

11. Rursus cum in honorem S. Silvestris abbatis fundatoris congregationis monachorum Silvestrinorum officium ad universam Ecclesiam extendi peteretur, Benedictus XIV tunc fidei promotor inter alia opposuit, absonam esse extensionem sub obtentu fundatæ religionis petitam, cum religio intra paucas Italiæ provincias contineretur; et pauca monasteria, paucosque monachos haberet. Oppositioni sacra rituum congregatio adhæsit, ac petitam extensionem denegavit, ac solum post aliquot annos, petentibus

Picenæ provinciæ episcopis, illam pro tota hac provincia indulsit. Porro difficultas hæc, et alia de S. Cajetano probabilitatem aliquam obtinebat, sed stulta prorsus est Joannis Bolesii assertio, S. videlicet Ignatium non fuisse Societatis Jesu institutorem quam proinde assertionem Bollandiani (*to.* 7, *Julii ad diem* 31, *n.* 146, *pag.* 437) optime profligarunt.

12. Eximia erga Sedem Apostolicam et universalem Ecclesiam merita fundamentum aliquando suppeditarunt, ut ad universam Ecclesiam officia extenderentur; et idcirco S. Henrici imperatoris officium a ritu simplici ad semiduplicem pro universa Ecclesia fuit elevatum, et S. Catharinæ Senensis, ac S. Raymundi de Pennafort officia universali Ecclesiæ concessa fuerunt. Simile fundamentum aliquando publica beneficia intercessione alicujus sancti a Deo collata præbuerunt. Hinc propter insignes de Turci victorias a christianis reportatas S. Stephani Hungariæ regis officium a ritu simplici ad semiduplicem *de præcepto* pro universa Ecclesia elevatum fuit, et in honorem sanctissimi nominis et Rosarii B. M. Virginis officia ad universam pariter Ecclesiam propagata fuerunt, et apud Raynaldum in honorem Transfigurationis D. N. Jesu Christi festum cum officio et missa per universum orbem fuit redintegratum.

13. Aliquando demum officii, et missæ concessio, quæ in bulla canonizationis pro universa Ecclesia facta fuit, et quæ ob rationes alibi indicatas executione caruit, accedentibus principum, et episcoporum, aut spectabilis cœtus precibus innovata fuit, uti in concessione in SS. Didaci, et Nicolai de Tolentino honorem contigit. Nonnumquam concessiones pro determinatis locis factæ, et identidem ad alia loca extensæ, similibus accedentibus precibus, ad universam Ecclesiam propagatæ fuerunt, sicuti in officii, et missæ concessione in honorem S. Felicis de Valois, aliorumque, necnon in honorem Dolorum B. M. V. contigit. Preces vero ad hunc effectum exhibitæ in concessionis decretis referuntur.

14. Aliæ esse possunt pro hujusmodi concessionibus circumstantiæ, sed cum concessio a sacræ congregationis consilio, summique Pontificis approbatione pendeat, non omnes exponi possunt. Illud tamen non videtur omittendum, quod concessio pro universali Ecclesia prius sub ritu semiduplici *ad libitum*, inde sub eodem ritu *de præcepto* fieri deberet, quam sub ritu duplici recitatio præciperetur, uti ex concessionibus in honorem S. Joannis de Deo, aliorumque *in bullario Clementis XI* relatis colligitur. Et hunc esse sacræ congregationis morem, decreta concessionum in honorem SS. Caroli Borromæi, Ignatii, aliorumque ostendunt. Observat enim Guyet, per has sub ritu duplici concessiones præjudicium officio Dominico inferri. Tandem advertendum est, his concessionibus locum non esse in eorum sanctorum honorem, quorum nomina in romano martyrologio descripta non sunt.

CAPUT VII.

De aliis officiorum concessionibus pro quibusdam particularibus locis.

1. etc. Nonnullos Guyet recenset titulos, propter quos propositæ concessiones pro determinatis locis fieri consueverint. Ac primo quidem reliquiarum inventio titulum suppeditat concessioni officii pro eo loco, in quo inventio contigit, quemadmodum ditioni Mantuanæ 20 Jul. 1686, officium in honorem Sanguinis Christi ibi inventi concessum est. Alterum titulum præbet earumdem translatio, de qua re posset exemplum officii translationis almæ Domus Lauretanæ sufficere; sed et alia plura sacrarum reliquiarum translationis officia in ecclesia Toletana, in pluribus religiosorum ordinibus, et in Urbis basilicis celebrantur. Verum cum officium translationis corporis S. Paschalis Baylon peteretur, Benedictus XIV, tunc fidei promotor, opposuit, consuevisse quidem concedi officium, indulgentias, et similia pro reliquiarum ab una ad aliam civitatem, vel ecclesiam, non vero ab uno ad aliud altare intra eandem ecclesiam translationibus, cujusmodi fuit S. Paschalis translatio; sed allatis etiam de his a postulatoribus exemplis, sacra congregatio 2 April. 1718 petitioni annuit. Et sane in basilica Vaticana fit cum lectionibus propriis officium translationis S. Leonis Magni, quæ sub Clemente XI ab una ad aliam ejusdem basilicæ capellam facta fuit: et Benedictus XIII SS. Joannis, et Pauli reliquiis intra eorumdem basilicam solemniter elevatis, elevationis officium sub ritu duplici presbyteris, et clericis congregationis missionis, quibus basilicæ cura commissa est, concessit.

5. etc. Alius titulus ex beneficiis intercessione sanctorum a Deo collatis, vel cœlestium apparitionum prodigiis desumitur. Ordini quippe Minorum facultas data est officium cum lectionibus propriis recitandi in commemorationem insignis indulgentiæ, quam Deus, S. Francisco orante, ecclesiæ S. Mariæ Angelorum, seu *Portiunculæ* concessit, et quam, eodem sancto jussu Dei instante, Honorius III plenariam, liberam, ac perpetuam indulsit, uti ex instrumento jussu Conradi episcopi Assisiensis anno 1335 confecto, et ex aliis monumentis, et historiis constat. Similiter ex sacræ congregationis 13 Jun. 1679 indulto a clericis regularibus congregationis Matris Dei in Urbe officium proprium cum octava recitatur in commemorationem apparitionis imaginis S. Mariæ *in Campitello*, quæ in ædibus S. Gallæ sub Joanne I pontifice ad Marcelli theatrum intra porticum Octaviæ apparuisse dicitur. Item cum in civitate Pistoriensi an. 1490 civilibus bellis vexata sudor non exiguus ex quadam B. Virginis imagine manasset, de quo prodigio episcopus una cum vicario generali examinatis testibus fide dignis, constare pronuntiaverat, et senatus, populusque Pistoriensis in ejusdem prodigii memoriam nonnulla authentica

monumenta posuerant, sacra rituum congregatio indulsit, ut de hoc officium proprium cum missa sub ritu duplici in civitate et diœcesi Pistoriensi recitaretur, lectionibus tamen secundi nocturni ex sermone S. Bernardi desumptis, addita ultimæ lectioni brevi prodigii narratione.

8. 9. Fertur item an. 1178 B. Virgo in civitate Dertusana cuidam presbytero apparuisse, et cingulum a se manufactum reliquisse, jubens omnia episcopo, clero, populoque referri. Hoc cingulum, teste Thomas Salazar *in martyrologio Hispano* cum Hispaniarum regina partui proxima est, ad ejus oratorium caute defertur, et in eo collocatur, donec ipsa pepererit. In hujus apparitionis memoria officium proprium olim recitabatur, sed, breviario a S. Pio V an. 1568 reformato, intermissum fuit. Episcopus tamen Dertusanus an. 1616 processum super immemorabilis ejus cinguli cultu confecit. Subsecutis temporibus petita fuit officii cum lectionibus secundi nocturni proprii redintegratio; et Benedictus XIV, tunc fidei promotor opposuit, in ordine Augustiniano in commemorationem sacræ zonæ, et apparitionis, quæ apud Bergomensem *in vita S. Monicæ*, et apud alios B. Virgine veste nigra induta, et zona præcincta facta narratur, officium quidem recitari, non autem proprium, sed de communi, quamquam ex pluribus Græcorum monumentis credibile sit, B. Virginem in vita fuisse zona præcincta. Addidit, eventum illum non satis fuisse probatum. Quare sacra congregatio officium apud Dertusanos recitari permisit, non autem proprium : in qua re prudentissime se gessit; nam sic et cultui immemorabili, et pio petentium affectui satis dedit, apparitionem vero minime approbavit.

CAPUT VIII.

De aliis rursum officiorum concessionibus pro quibusdam particularibus locis.

1. 2. Ad titulum apparitionum paulo ante memoratum pertinet officium dedicationis ecclesiæ metropolitanæ Cæsaraugustanæ, cujus secundæ lectiones bis rejectæ post tertiam tandem petitionem approbatæ fuerunt; quod quidem officium ad totam postea regis catholici ditione extensum fuit, de qua re fuse Bollandiani agunt (*tom.* 6, *Julii*). Idem officium apparitionem respicit, qua B. Virgo S. Jacobo Majori in Hispania super columnam marmoream se videndam præbuit; quæ idcirco S. Maria *de Pilar* dicitur, de qua infra.

3. Ab egregio aliquo facinore, vel cœlesti charismate, quo sanctus aliquis insignitus fuisset, titulus etiam pro hujusmodi concessionibus desumi potest. Ad primum titulum spectat officium conversionis S. Augustini, quod sacra congregatio aliquibus in locis recitari indulsit. Ad secundum titulum spectant ea, quæ sequuntur. Inter alia S. Teresiæ charismata ejus cor ob divini amoris incendium ab Angelo dicitur ignito jaculo transverberatum fuisse. Carmelitæ Discalceati officium proprium hujus transverberationis, cujus cicatrix in corde adhuc superstite apparebat, petierunt. Et Benedictus XIV, tunc fidei promotor opposuit, cicatricem esse probandam, nullumque dari hujusmodi officiorum exemplum. Postulatores et cicatricem judicialibus probationibus demonstrarunt, et exempla attulerunt : quamobrem, Benedicto XII approbante, officii concessionem obtinuerunt.

4. etc. Eidem Pontifici supplicatum fuit, ut ordini S. Dominici officium proprium impressionis stigmatum in corpore S. Catharinæ Senensis concederetur; idemque promotor sensum suum aperire jussus, charismatis veritatem ex B. Raymundi Capuani ejusdem sanctæ olim confessarii, et ex aliorum apud Theophilum Raynaudum testimonio admisit. Pius quoque II in officio, quod in honorem sanctæ composuit, eorum stigmatum meminit, eademque referuntur in officio, quod in universa Ecclesia recitatur. Quare, exemplo officii transverberationis cordis S. Teresiæ adducto, petitum officium in honorem stigmatum S. Catharinæ concedi posse dixit. Difficultatem tamen adtexit ex quibusdam pontificiis constitutionibus petitam. Nam Sixtus IV duabus editis constitutionibus, excommunicationis pœnam indixit adversus eos, qui S. Catharinam stigmatibus insignitam fuisse assererent, aut ejus imagines cum stigmatibus pingerent, utpote quæ solius S. Francisci propria essent. His constitutionibus fratres Prædicatores in capitulo generali apud Perusiam collecto submissionem exhibuerunt, idemque Pontifex in brevi ad Leonardum de Perusio ordinis Prædicatorum generalem magistrum scriptum, revocatis pœnis in antecedentibus bullis contentis, ordinationum in eodem capitulo conditarum observantiam præcepit. Innocentius VIII Sixti IV successor eamdem pœnam adversus eos comminatus fuit, qui a S. Catharinæ imaginibus stigmata abraderent, aut alias ejus imagines cum stigmatibus pingerent, veluti refert Castellinus. Ferunt quoque, S. Pium V indulsisse, ut eædem imagines cum stigmatibus pingerentur. Verum Clemens VIII prohibuit, ne de hac re quidquam innovaretur, aut disputaretur, donec in sacrorum rituum congregatione negotium absolveretur.

7. 8. Post hujus brevis publicationem Sedulius *in hist. seraph.* aliique scriptores Franciscani existimarunt, S. Catharinæ imaginem cum stigmatibus pingi posse. Et rotæ auditores in relat. causæ B. Catharinæ de Ricciis fassi sunt, tuto de ejusdem beatæ stigmatibus disseri posse, non obstantibus Sixti IV constitutionibus. Immo sacrorum rituum congregatio S. Catharinæ officium ad universam extendit Ecclesiam, additis postea lectionibus secundi nocturni propriis, in quibus postquam rursum correctæ fuerunt, stigmatum mentio retenta est. Aliæ inter scriptores subortæ sunt disputationes, et signanter super antinomia inter Sixti IV constitutiones, et offi-

cium a Pio II compositum. Melchior Canus id ad factum historicum refert; Theophilus vero Raynaudus, aliique putant, Sixtum IV vetuisse, ne S. Catharinæ stigmata S. Francisci stigmatibus assimilarentur. Brevi dicendum est, prohibuisse, ne S. Catharinæ stigmata adstruerentur, *donec Sedes Apostolica hoc approbaret*, quod etiam de stigmatibus S. Francisci olim cautum fuerat, veluti cit. auditores, aliique prosequuntur: ita ut merito liber P. Petri Sanchez Arroyo Minor Convent. cui titulus, *Dialogo traumatico Regolar* præscriptus fuerit. Quare Benedictus XIII officium eorumdem stigmatum cum lectionibus secundi nocturni proprii ordini Prædicatorum concessit, quod subinde ad civitates, et diœceses Senensem, et Pisanam fuit extensum.

9. Sacris stigmatibus S. quoque Catharina de Ricciis, et B. Lucia Narniensis ambæ ex Dominicana familia decoratæ fuerunt, quorum quidem stigmatum mentio fit in officio proprio, quod ordini Prædicatorum, aliisque locis concessum, die earum beatarum recitatur. Solius vero S. Catharinæ stigmata die, et officio distinctis recoluntur; ideoque hoc dumtaxat exemplum ad rem præsentem pertinet.

CAPUT IX.

De officiorum concessione ex iisdem titulis facta pro Ecclesia universali.

1. 2. Sacrarum reliquiarum inventionem superius diximus causam aliquando fuisse, cur pro locis particularibus in sanctorum honorem officium concederetur. Aliquando tamen causa eadem ad officium Ecclesiæ universali concedendum impulit.

3. Porro refert Marcellinus Comes *in chron.* sacra S. Stephani Lipsana a Luciano sacerdote Dei monitu retecta fuisse, quorum partem Orosius presbyter secum in Occidentem deferens, S. Augustino, aliisque episcopis impertivit. Hinc religio in Occidentem cum reliquiis ipsis penetravit, ac teste S. Augustino, plurimæ S. Stephani ædes constructæ, et in his plurima prodigia patrata fuerunt. Cum autem idem S. doctor narret, Anconæ a pio christiano unum ex lapidibus, quibus S. Stephanus percussus fuerat, relictum fuisse, et idcirco in ejus honorem ecclesiam ibi ædificatam fuisse, ex hoc Tillemontius putat, festum inventionis S. Stephani profluxisse, quod quidem festum in Ecclesia universali cum officio, et missa celebratur.

4. S. Placidus ordinis S. Benedicti monachus cum aliis pluribus in monasterio prope Messanam a Manucha pirata ob fidei confessionem occisus fuerat, quorum corpora, cum diu ignota permansissent, tandem sæculo XVI in ecclesia S. Joannis Baptistæ civitatis Messanensis inventa sunt. Archiepiscopus Messanensis super his processum confecit, quo a sacra congregatione concilii interprete, Sixti V jussu, examinato, cum de corporum identitate, aliisque rebus gestis constitisset, idem pontifex eorum nomina in martyrologio describi, eorumque memoriam in Ecclesia universali sub officio simplici jussit celebrari.

5. Insignes pariter eventus, et apparitiones hujusmodi concessioni aliquando profuerunt. Præter alias B. M. Virginis festivitates, celebratur Dedicatio ecclesiæ S. Mariæ ad Nives, quam Liberius pontifex, et Joannes Patritius Romanus in ea Exquillini collis parte ædificarunt, quam æstivo tempore nive contectam viderunt, cujus rei historiam, quidquid alii dubitent, Baronius, aliique admittunt. Præterquamquod jamdiu hoc festum cum officio, et missa in universa Ecclesia agitur. Huc etiam officium, et missa sanctissimi Rosarii spectant, quæ Clemens XI ad universam Ecclesiam extendit ob insignem victoriam de Turcis in Hungaria relatam, et ob Corcyram eorumdem obsidione liberatam, dum Christi fideles Rosarium recitarent.

6. etc. Eadem sanctissima Virgo S. Petro Nolasco, et S. Raymundo de Pennafort, et Jacobo Aragoniæ regi apparens, sibi, Filioque acceptissimum fore indicavit, si in sui honorem pro captivis de Turcarum potestate liberandis religiosorum ordo institueretur. Paruerunt ipsi ac indicatum ordinem excitarunt, quarto religiosis imposito voto, manendi in pignus apud infideles, si opus fuerit, pro christianorum redemptione. Ac Zumel, aliique probant, hunc ordinem ab aliis per hoc quartum votum distingui. Hujus apparitionis historiam Bernardus Vargas, aliique referunt, et approbant; sed validiora fundamenta pro eadem suppeditant acta S. Petri Nolasci, et S. Raymundi canonizatio, hujusque epistola eidem S. Petro scripta, cujus epistolæ veritatem contra quorumdam opinionem ordinarius Barcinonensis vindicavit. In tanti igitur beneficii, et institutionis memoriam officium prius eidem ordini B. Mariæ de Mercede redemptionis captivorum, mox aliquibus regnis cum lectionibus propriis, tandem universæ Ecclesiæ concessum fuit.

10. Fertur itidem beatissimam Virginem B. Simoni Stok apparuisse, et *Scapulare*, quod Carmelitarum ordinis insigne esset, exhibuisse, ac se promisisse scapulari sociis in purgatorio degentibus opem allaturam. Putavit Mendoza, privilegium B. Virgini concessum esse damnatos etiam ab inferis extrahendi, sed eum card. Capisucchius late redarguit. *Scapularis* quoque traditionem Launojus, et Papebrochius pluribus impugnarunt; verum tum bullæ Sabbatinæ, tum rerum dictarum veritas apud Theophilum Raynaudum vindicantur. Officium vero B. M. Virginis de Carmelo, quod pluribus locis cum lectionibus propriis concessum fuerat, petente christianissimo rege, ad ejus dominium, tum ad universam Ecclesiam propagatum est.

11. Notissimum quoque est stigmatum S. Francisci prodigium; hoc enim S. Bonaventura, aliique fuse describunt, et Gregorius IX aliique Pontifices constitutionibus suis expresse illud testati sunt, imposita pœna adversus eos, qui eorum stigmatum

veritati refragarentur. Porro Benedictus XI horum stigmatum festum instituit, peculiare autem eorum officium antea Minorum ordini indultum, sub Paulo V ad universam Ecclesiam dilatatum fuit.

12. Alia quoque sanctorum officia in Ecclesia universali ob peculiares circumstantias recitantur distincta ab iis, quæ certis quibusdam diebus in eorum fiunt honorem. Ecclesia itaque universa S. Joannis Baptistæ non solum mortem, sed etiam nativitatem speciali officio recolit, eo quod ipse in utero matris sanctificatus fuerit, multaque in ejus ortu prodigia contigerint. Græci ejusdem quoque conceptionem colunt, de quo festo plura apud Bellarminum legi possunt. *Ecclesia vero*, ait S. Augustinus, *serm.* 287, *alias de divers.* 40, *c.* 1, *n.* 1, *solos duos naturales celebrat*, *hujus* (S. Joannis Baptistæ), *et Christi*. Ex quo Suarez infert, tunc nondum fuisse nativitatis B. M. Virginis festum institutum. Et Spinellius subdit, hoc festum subinde institutum fuisse, cum B. Virgo inamissibili sanctitate prædita fuerit.

13. 14. Præter festum SS. apostolorum Petri, et Pauli, quod cum officio, et missa 29 *Jun.* celebratur, qua die testatur Prudentius *peristeph.* 12, *v.* 57 duas missas, alteram in basilica S. Petri, in S. Pauli basilica alteram a summo Pontifice olim celebratam fuisse, peculiare in Ecclesia universa festum agitur vinculorum S. Petri, ut cujus est in ligandis, atque solvendis præcipua in Ecclesia potestas, ejus etiam vincula a cunctis fidelibus in honore habeantur, veluti card. Baronius *in not. ad martyrol. ad diem* 1 *Aug.* pie advertit. In secundis vero officii lectionibus, quod pro hoc festo extat in breviario a card. Henrico de Thiard. de Bissi episcopo Meldensi edito, narratur, Pontifices limaturam ex his catenis cruculis, vel clavibus inclusam ad alios principes mittere solitos fuisse. Et Sigebertus refert, Theodoricum Metensem episcopum, cum quemdam Othonis imperatoris familiarem tactis illis catenis a furore liberatum vidisset, earum annulum a Joanne XIII magna contentione obtinuisse, et in Galliam asportasse. Cathedræ præterea romanæ, et Antiochenæ festum cum officio, et missa Ecclesia universa peragit; et primæ quidem Cathedræ celebritatem Romæ fere obliteratam Paulus IV restituit. Demum præter S. Pauli commemorationem, ejusdem quoque conversionem cum officio, et missa Ecclesia veneratur. In quibusdam martyrologiis S. Pauli dumtaxat translationis mentio fit: sed in aliis communiter conversionis festum annuntiatur, quod cum esset jam antiquatum, Innocentius III restituit.

15. De S. Joanne apostolo duo quoque festa Ecclesia universa celebrat, quorum unum est in memoriam ejus prodigii, quo S. Joannes Romæ in ferventis olei dolium missus incolumis servatus est, cujus rei antiquum ante portam Latinam extat monumentum, idemque festum in martyrologio S. Hieronymi, et in aliis monumentis exhibetur. Alii sunt in Græcorum Menæis tituli, ob quos in Ecclesia Græca officia peculiaria recitantur. Recolitur enim in iis memoria conciliorum generalium, et patrum, qui ipsis interfuerunt: necnon magni terræmotus, qui sub extremum Theodosii junioris imperium contigit: itemque natalis urbis Constantinopolitanæ, quam Bollandiani *ad diem* 11 *Maji pag.* 611 *tom.* 2 referunt a Constantino B. M. Virgini fuisse dicatam, de quo ritu plura legi possunt in vita Leonis IV qui Leoninam Urbem a se conditam ecclesiastico ritu dedicavit.

CAPUT X.

De concessione officiorum propriorum.

1. etc. In antecedentibus capitibus hanc officiorum propriorum, sive pro particularibus ecclesiis, sive pro Ecclesia universali concessionem obiter attigimus; sequitur ergo, ut nunc de ea fusius agamus. Olim officii pars essentialis in solius Psalterii lectione consistebat; S. Gregorius antiphonas addidit; monachi deinde lectiones inseruerunt. Jam vero officium proprium stricte dicitur, vel cum lectiones secundi nocturni propriæ in eo leguntur, in quibus ejus sancti res gestæ referuntur, in cujus honorem officium, et missa celebratur, vel cum præter lectiones proprias. Hymni quoque antiphonæ, et responsoria propria leguntur. De horum antiquitate plura apud Frontonum legi possunt. Verum sacrorum rituum congregatio, teste card. Bellarmino, olim sensit, a peculiaribus honorum concessionibus esse abstinendum. Et quoad lectiones quidem proprias decrevit, ne de his regularium admitterentur petitiones, *nisi fuerint specialiter decreta ab eorum capitulo generali*. Item ne admitterentur monialium ordinariis subjectarum, neque aliarum communitatum petitiones *nisi eum instantiis ordinariorum* conjunctæ essent. Addidit, lectiones non esse a cardinali deputato examinandas, nisi ipsa petitionibus annuerit; deputatus vero *lectiones revisas referre debebit a... congregatione approbandas*. Præterea per manus uniuscujusque cardinalis super earum approbatione suffragaturi mittendæ sunt una cum documentorum indicio, ex quibus desumptæ fuerunt. Quæ sane omnia multo magis observanda sunt super lectionum propriarum pro universali Ecclesia approbatione.

5. Monet Guyet, lectiones proprias de sanctis canonizatis tuto ex actis, aut bullis canoniz. desumi posse. Verum ex aliis etiam probatis monumentis hauriri poterunt; sed ex dictis actis, vel bullis desumptæ ulteriori non indigent examine. Processus quoque, et breve beatificationis similes lectiones in honorem formaliter beatorum pro particularibus ecclesiis suppeditabunt. Sed difficultas est de lectionibus propriis in honorem sanctorum juxta antiquiorem disciplinam canonizatorum, vel in honorem beatorum beatificatione æquipollenti, de quorum virtutibus, aut martyrio, et miraculis neque processus, neque bullæ canonizationis extant, ideoque

lectiones ex historicis similibusque monumentis petendæ sunt. Agobardus Lugdunensis episcopus affirmat, in divinis officiis solam sacram Scripturam esse admittendam. Sed id card. Bona, aliique inter errores recensent. Ad levandum siquidem tædium, quod continuus Psalmorum cantus afferre poterat, dudum in divinis persolvendis laudibus orthodoxorum doctorum expositiones, et sanctorum acta legi consueverunt, quamquam olim non erant, uti nunc sunt, in breviariis digesta, veluti probat Martene. Et sane in basilica Vaticana *Passionaria*, seu *sanctoralia* adhuc extant, quæ inter divina officia olim legebantur. Et hæc, Bollando teste (*in præf. ad acta SS. to.* 1 *Jan. c.* 1, § 4) in monasteriis etiam conservabantur.

6. 7. Porro S. Bernardus enixe inculcat (*ep.* 398, *vol.* 1, *col.* 358), lectiones sanctorum proprias in divinis officiis summa diligentia, et ingenuitate esse adornandas. Quare si aliquis ex SS. patribus vitam et miracula ejus scripsisset, in cujus honorem officium proprium pro particulari, vel pro universali Ecclesia conceditur, tuto ex hoc fonte lectiones hauriri poterunt. Profecto lectiones propriæ SS. Theodori basilicæ Vaticanæ Mansionarii, et Marcellini episcopi, et Constantii Mansionarii ecclesiæ Anconitanæ ex dialogorum libris S. Gregorii desumptæ sunt. His monumentis deficientibus, lectiones ex historicis probatis, et quantum fieri potest contemporalibus, juxta ea, quæ *lib.* 3 de historicis notavimus, peti poterunt. *Probatis*, inquam, aliqui enim pium existimant pro religione mentiri: quod acriter card. de Aguirre, et antea S. Petrus Damiani (*to.* 2, *op. pag.* 185, *ed. Paris.* 1664), rejecerunt. Historicis deficientibus ex inconcussæ traditionis monumentis lectiones desumi poterunt, in quo quanta fuerit sacrorum rituum congregationis prudentia, ex subjectis exemplis palam fiet.

De officio concesso pro civitate Mantuæ, aliisque locis in honorem inventionis sanguinis Jesu Christi.

8. 9. Petente Carolo M. S. Leo III pontifex (a Pio II in comment. appellatur Leo II a Donesmundo autem Leo IX dicitur) Mantuam se contulit et Christi sanguinem ibi repertum recognovit, atque probavit, uti præter cit. referunt Baronius (*ad ann.* 804, *n.* 1), Quaresmius, aliique. Idem vero Donesmundus addit, ejus sanguinis particulam ad Urbem ab eodem Pontifice delatam fuisse, et in basilica Lateranensi repositam. Et Bonamens Aliprandus in suo poemate, seu verius in chronico Mantuano refert, sanguinem Christi Mantuæ inventum, illuc a S. Longino fuisse delatum, et in viridario S. Andreæ sepultum. At cum nulla adsint pontificia diplomata, quæ asserant, hunc sanguinem e Christi latere fluxisse, et concilium Nicænum 2 (*actione* 4) et martyrologium romanum (*ad diem* 9 *Nov.*) testentur, Beryti in Syria Christi imaginem a Judæis fuisse crucifixam, ex eaque copiosum sanguinem manasse, idque a Sigeberto in chron. *ad an.* 765 referatur, idcirco multi existimant, sanguinem Mantuæ inventum illius esse partem, qui ex eadem imagine, non qui e Christi corpore defluxit. Et sane Molanus probat, nihil *ex carne, et sanguine Christi in mundo inveniri, nisi illud, quod... per manus sacerdotum... efficitur.* Et S. Thomas docet (3 *part. q.* 54, *art.* 2 *ad tertium*) totum sanguinem, qui de corpore Christi fluxerat, cum ad veritatem humanæ naturæ pertineret, in corpore Christi resurrexisse: quamquam alii putant, aliquas ejus guttulas ad corporis integritatem non pertinentes in terris remansisse. Legi potest card. de Lugo. Et Honoratus a S. Maria fuse ostendit, Christi sanguinem, qui Mantuæ, et alibi colitur, non e Christi corpore, sed ex imagine Berytensi manasse, quod etiam statuit de Christi lacrymis, quæ in quibusdam coluntur ecclesiis.

10. Quidquid de his sit, gravem historia Mantuana ingerit difficultatem; in ea enim narratur, post inventum Christi sanguinem corpus S. Longini, qui corpus Christi lancea percussit, refossum fuisse, difficulter autem intelligitur, quomodo ejus ossa, qui juxta romanum martyrologium Cæsareæ in Cappadocia martyrium subierat, Mantuam cum sanguine Christi translata fuerint, uti observant Bollandiani (*ad diem* 14 *Maji in vita SS. Longinorum MM.* § 2, *n.* 11) qui tamen simul notant, hinc nullum afferri præjudicium cultui qui sacro cruori Mantuæ exhibetur. Quod vero ad officium Mantuæ, aliisque locis in honorem inventionis sanguinis Christi concessum spectat, advertenda est sacræ congregationis prudentia; in eo enim antiphonæ propriæ, lectiones autem ex sermone S. Cypriani leguntur; in oratione mentio fit inventionis; sed nihil de S. Longini corpore, aut de sanguinis qualitate dicitur. Baronius putat (*ad ann.* 34, *n.* 131) centurionem, qui Christi divinitatem in ejus morte confessus est, appellatum fuisse militem, qui Christi latus lancea aperuit.

De concessione officii translationis almæ domus Lauretanæ.

11. Hujus officii propriæ lectiones secundi nocturni ex sermone S. Bernardi desumptæ sunt, quarum sextæ additur: *Pontificiis diplomatibus, et totius orbis veneratione, tum continua miraculorum virtute* comprobatum esse, hanc domum *eamdem ipsam esse, in qua Verbum caro factum est.* Ex quo sane prudentia sacræ congregationis elucet, cum in harum lectionum approbatione ejusmodi diplomatibus, et fundamentis innitatur, de quibus nullum subesse dubium potest.

12. 13. Ad hanc vero domum quod attinet, card. Baronius affirmat (*ad ann.* 9, § 1), ipsam *Angelorum ministerio ab infidelium manibus* vindicatam, *in Dalmatiam primum, inde.. in agrum Lauretanum Piceni provinciæ* fuisse translatam. De qua

re plura legi possunt apud Canisium, aliosque apud Antonium Sandinum.

14. etc. Nonnulli, ut hanc impugnent mirificam translationem, sacram illam ædem ante translationem contendunt dirutam fuisse, idque ex eo probare conantur, quod Adamannus monachus testetur, ecclesiam, ubi ædes erat, ædificatam fuisse, et Urbanus IV in epistola S. Lodovico Franciæ regi scripta affirmet, quod *profanus hostis... venerandam ecclesiam Nazarenam, infra cujus ambitum Virgo virginum salutata per Angelum de Spiritu Sancto concepit,... redegit ad solum.* Verum hæc, et similia antecedentem non probant sacræ ædis destructionem. Joannes quippe Phocas, qui Terram sanctam an. 1185 vel 1193 descripsit, eamdem ædem per ea tempora conservatam fuisse testatur. Enim vero potuit ecclesia in loco, ubi ædicula erat, ædificari, eademque a barbaris destrui, quin ea domus pars, in qua B. Virgo ab Angelo salutata fuerat, dirueretur, veluti Raynaldus notat. Idque ut melius intelligatur, advertendum est cum Canisio, B. Virginis parentes facultatibus utique non amplissimis instructos fuisse, sed neque turpissima egestate laborasse, et B. Virginem hæredem unicam in bona parentum successisse. Et sane Nicephorus apud eumdem Canisium refert, Josephum, et Mariam in Nazareth domicilium, substantiam, et possessionem propriam habuisse; adeoque verisimile admodum est, domum eos habuisse suæ conditioni aptam, ejusque partem, reliquis dirutis, perstitisse, et ab Angelis transferri potuisse. Et Papebrochius quidem *in responsione ad P. Sebastianum a S. Paulo* ostendit, ædiculam, *qualis hodienum Laureti conspicitur*, appendicem fuisse majoris domus, sive cubiculum, in quo B. Virgo, Hebræorum more, seorsim a viri habitatione degebat, et in quo sive sponsa, sive nupta fuerit, sive in paterna domo, sive in S. Josephi domo habitaverit, de qua legi potest a Lapide (*in Matth. c.* 1), ab Angelo salutata fuit. Et sane cubiculum a Baptista Mantuano, et ab aliis apud Tertullianum appellatur, quod profecto non universam domum, sed ejus partem designat. Quod si cubiculi nomine integra ædes intelligatur, vis tamen argumenti non corruit, cum in hac materia totum pro parte sæpe usurpetur; quemadmodum columna, ad quam Christus flagellatus fuit, Romam deportata esse dicitur, quamquam nonnulli ex S. Hieronymo (*ep.* 108, *col.* 691, *tom.* 1) hanc ejus columnæ partem dumtaxat esse existimant.

De concessione officii, et missæ in honorem B. Virginis de Pilar.

17. Pro officio dedicationis ecclesiæ Cæsaraugustanæ petita fuit lectionum propriarum secundi nocturni concessio, in quibus referebatur, B. Virginem adhuc viventem S. Jacobo Majori in Hispaniam profecto super columnam marmoream apparuisse, ibique ecclesiam sibi ædificari jussisse. Hæc autem apparitio antiquissimæ scripturæ, pluriumque historicorum, ac pontificiorum diplomatum auctoritate comprobatur. Porro Benedictus XIV, tunc fidei promotor, quamquam scivisset, card. Baronium, aliosque de S. Jacobi in Hispanias adventu dubitasse, ab eodem tamen adventu impugnando consulto abstinuit, cum inter alia advertisset, narrationem de S. Jacobi in Hispanias adventu, ac de ejusdem in iisdem regionibus prædicatione, quæ sub Clemente VIII in breviario ad solam Hispaniarum traditionem redacta fuerat, sub Urbano VIII fuisse absolute restitutam.

18. 19. Opposuit tamen ex card. de Aguirre, improbabile admodum esse, B. Virginem, humilitate præcellentem, ecclesiam sibi adhuc viventi erigi jussisse. Et quod ad pontificia spectat diplomata, animadvertit, illam B. Virginis apparitionem in iis occasione concessionis indulgentiarum, et confirmationis privilegiorum referri, non autem approbari. Plura postulatores reposuerunt ex inconcussa traditione, et ex card. Baronio (*in not. ad Martyr. Rom. die* 9 *Oct.*) desumpta. Sed tandem novas exhibuerunt lectiones ex S. Bernardi *sermon.* 6 *de Eccl. dedic.* petitas, et solum in fine sextæ lectionis addebatur, ex antiqua traditione haberi, B. Virginem S. Jacobo in Hispaniis apparuisse, eique injunxisse, *ut sacellum extrueret;* ipsum vero ædiculam in ejus honorem dedicasse, et ita lectiones approbatæ fuerunt.

20. Hinc sacræ congregationis pietas, et prudentia elucent. Pietas quidem, cum traditionem in Hispaniis receptam non improbaverit: prudentia vero, cum ecclesiæ ædificationem B. Virgini, ecclesiæ vero dedicationem in ejus honorem, non ipsi, sed S. Jacobo potius adscripserit. Diximus libro primo, neminem adhuc viventem canonizari posse, cumque adversus hanc assertionem difficultas excitata esset ex templis in B. M. Virginis adhuc viventis honorem erectis petita, huc responsionem amandavimus. Dicimus itaque, narrationem dedicationis horum templorum non esse ab Ecclesia definitam, sed tantum permissam, neque ex ea argumentum pro alterius viventis canonizationem desumendum esse, *cum dignitas propemodum infinita* (verba sunt card. de Aguirre) et *sanctitas incomparabilis. et puritas.... exigant quasi jure suo specialem aliquem cultum, nulli alteri mortalium concessum.*

De officio in honorem sanctissimæ Virginis Rosarii.

21 Sanctissimi Rosarii institutionem alii ad Apostolos, et signanter ad S. Bartholomæum; alii ex Sozomeno, (*lib.* 6 *hist. eccl. c.* 29) et Palladio (*in hist. Lausiaca c.* 23) ad antiquissimos eremi patres; alii ad S. Benedictum, aut ad ven. Bedam, aut ad Petrum eremitam civem Ambianensem, aut ad ven. F. Alanum de Rupe ordinis Prædicatorum referunt. At cum Rosarium ex centum, et quinquaginta angelicis salutationibus, oratione Dominica, vitæque Christi mysteriis identidem interjectis componatur, profecto nemini ex recensitis ejus institutio adscribi potest. Enimvero Sozomenus, et Palladius solum

referunt, olim orationes per calculos numeratas, et repetitas in usu fuisse, sed hoc expositi Rosarii usu non probat. Ad alios quod attinet, S. Benedicti, et ven. Bedæ tempore salutatio angelica in usu non erat, cum Odo Parisiensis episcopus ann. 1196 inter primos illam orationi Dominicæ, et Symbolo addendam esse statuerit. Quis fuerit Petrus eremita, incertum est apud scriptores, et Mabillonius notat, ei per errorem tribui Rosarii institutionem. Ven. Alanus Rosarii potius restitutor dici potest, uti ex ejus opere *de Psalt. Christi, et Mariæ* colligitur.

22. 23. Quamobrem solus S. Dominicus sanctissimi Rosarii auctor fuit, veluti fuse Malvenda, Spondanus, aliique demonstrant; cui assertioni antiqua monumenta, et adminicula, ac præcipue Alexandri IV, Leonis X, S. Pii V, Gregorii XIII, aliorumque pontificum constitutiones robur adjiciunt.

24. Hæc vero fuse Benedictus XIV, olim fidei promotor adduxit, cum an. 1725 in sacrorum rituum congregatione de lectionibus secundi nocturni propriis officii sanctissimi Rosarii B. M. Virginis pro universa Ecclesia concedendis ageretur. Porro earum lectionum prima, ejusdem congregationis prudentiam demonstrat, cum in ea non definiendo, sed exponendo ad S. Dominicum Rosarii institutio referatur; de qua quidem institutione plura apud Bollandianos (*ad diem* 4 *Aug. in vita S. Dominici*) legi possunt.

De officio S. Ildefonsi archiepiscopi Toletani.

25. Sacræ rituum congregationi supplices preces porrectæ fuerunt, ut S. Ildefonsi officium pro omnibus Hispaniarum regnis, in quibus antea sub ritu duplici minori recitabatur, ad duplicem primæ classis cum octava elevaretur, et ad universam Ecclesiam sub ritu duplici extenderetur. Card. Colloredus hujus causæ relator in suo suffragio in eadem congregatione prolato innuere visus est, petitioni esse annuendum, cum S. Ildefonsus inter celebriores Ecclesiæ scriptores numeretur.

26. Sed cum lectiones proprias particularibus ecclesiis concessas, si ad universam extendendæ sunt Ecclesiam, iterum expendi oporteat (aliquid enim admitti potest in lectionibus pro particularibus ecclesiis, non vero pro Ecclesia universali) et in lectionibus pro Hispaniarum ecclesiis antea approbatis legeretur, S. Leocadiam S. Ildefonso ad ejus sepulcrum oranti e sarcophago apparuisse, eique dixisse: *O Ildefonse per te vivit Domina mea. quæ Cœli culmina tenet;* (S. quippe Ildefonsus Deiparæ Virginitatem ab Elvidianis oppugnatam vindicaverat) idem card. relator, attenta apparitionis veritate, et verborum incertitudine, ac improprietate, in eodem suffragio a sacra congregatione quæsivit, utrum lectiones cum expositis verbis in universa Ecclesia promulgandæ essent, an potius emendandæ.

27. Sacra congregatio verba illa expungenda esse censuit. Instantia autem renovata, Benedictus XIV, tunc fidei promotor addidit, S. Leocadiam, cum ejus corpus quæreretur, orante S. Ildefonso, e tumulo prosiliisse, tuncque astantes verba illa: *Per te, Ildefonse, vivit Domina mea*, protulisse, quasi dicere voluerint: *Ex meritis tuis, Ildefonse, quasi rediviva nobis apparuit S. Leocadia Domina nostra,* ut proinde priora verba in utriusque sancti laudem prolata dicendo sint, non autem ad B. M. Virginem pertinere, uti ex S. Ildefonsi vita apud Bollandianos (*ad diem* 23 *Jan.*) colligitur. Reliqua autem verba, *quæ cœli culmina tenet*, non esse attendenda idem promotor ait, cum in eadem vita, et in S. Leocadiæ lectionibus desiderentur. Idcirco sacra congregatio lectiones emendari jussit. Verum cum in Hispaniis traditio de iisdem verbis vigeret, indulsit, ut S. Ildefonsi officium cum prædictis lectionibus propriis omnia illa verba continentibus, sub ritu duplici secundæ classis cum octava ad omnia Hispaniæ ditionis regna extenderetur, uti ex decreto 23 *Maji* 1726 edito apparet.

De aliis ejusmodi officiis in honorem B. M. Virginis concessis.

28. S. Lucas in epist. *ad Coloss.* 4 medicus dicitur. Sed pictor quoque fuisse fertur. Et sane nonnullæ extant B. Virginis imagines, quæ ab ipso pictæ dicuntur. Et Theodorus Lector refert (*lib.* 1, *c.* 1, *ex recens. Henrici Valesii pag.* 551), unam ex iis ab Eudoxia ad Pulcheriam missam fuisse. Hæc patri Serry displicent, qui tamen a card. Gotto, aliisque bene confutatur.

29. Difficulter tamen statui potest, an imagines, quæ a S. Luca Evangelista depictæ circumferentur, ejus vere opus fuerint. Tillemontius putat, eas ab alio Luca fuisse depictas. Et Baillet non probari ait, imaginem a Theodoro memoratam a S. Luca factam fuisse.

30. In basilica Liberiana una ex his imaginibus colitur, quam S. Gregorius M. tempore pestilentiæ ad S. Petrum celebri supplicatione detulit, et in ejus honorem ab ejusdem basilicæ clero officium recitatur, in cujus lectionibus secundi nocturni, a sacra congregatione approbatis, picturæ a S. Luca factæ mentio fit, sed ad traditionem refertur, quod etiam in lectionibus apparitionis S. Mariæ in Porticu, et in lectionibus B. Mariæ de Carmelo servatum est; quæ quidem relatio assertionem minuit, similibusque concessionibus viam sternere potest, veluti Prosper Bottinius, olim fidei promotor animadvertit, cum approbatio festi delationis imaginis S. Dominici in Suriano peteretur.

CAPUT XI.

De titulis Apostoli, *aut* Doctoris, *quibus nonnulli sancti appellantur in divinis officiis, aut in particularibus ecclesiis, aut in Ecclesia universali.*

1. Inter apostolos a Christo electos, *Primus Simon,*

qui dicitur Petrus, *Matth.* 10, consulto collocatur, *ad insinuandum*, ait card. Cajetanus, *valde præstare ad christianam notitiam scire primatum Petri.* His postea Matthias, Paulus, et Barnabas adnumerati sunt : quin etiam Sulpitius Severus (*epist* 1, *pag.* 39) aliique S. Martinum apostolis parem fuisse prædicant; sed per piam dumtaxat hyperbolem, cum juxta S. Thomam (*super c.* 1 *ad Ephes. lect.* 3) aliosque, apostoli post Christum, B. Virginem, et S. Joannem Baptistam ceteros antecellant. Ad hyperbolem quoque referenda sunt quæ de S. Basilio S. Gregorius Nyssenus prædicat, quod *si eodem tempore, quo Paulus, vixisset Basilius.... ita prorsus una cum Paulo litterarum monumentis celebratus esset.* Idem dicendum est de Nicolai Cabasilæ assertione, qui SS. Basilium, Nazianzenum, et Chrysostomum apostolos vocat, et evangelistas.

2. 3. Hic vero quæritur, an aliquis sanctus, qui aliquam nationem ab infidelitate ad Christi fidem converterit, cognominari possit ejus nationis apostolus, non quidem simpliciter, sed minus proprie, et ad similitudinem apostolorum, qui a Christo cooptati fuerunt. Porro affirmative respondendum esse videtur, juxta Theophilum Raynaudum, dummodo summi Pontificis auctoritati cognomen hoc innitatur.

4. Idque suadetur primo, quia alii in sacris Scripturis, præter eos, qui a Christo vocati fuerunt, appellantur apostoli, uti videre est in epist. *ad Rom. c.* 16, 37, *ad Cor.* 8 *et ad Philip.* 2. Quod præter Theodoretum (*pag.* 183, *to.* 3) Petavius observat, qui etiam contra Salmasium, et Casaubonum apostolatus notas constituit in munere, sive proxime a Deo collato, sive hominum ministerio, propagandi ubique Evangelium, in perfectissima potestate ubique ligandi, et solvendi, et episcopos, ac clericos initiandi : ita tamen, ut hæc potestas in S. Petro, ejusque successoribus fuerit ordinaria, in aliis vero extraordinaria. Et Cornelius a Lapide (*in cap.* 1 *in epist. ad Roman.*) ostendit, apostolatum non tantum missionem, sed officium etiam, potestatem, et dignitatem summam in Ecclesia significare : omnesque apostolos S. Petro tamquam capiti fuisse subjectos.

5. Secundo, quia de S. Martiali episcopo Lemovicensi, qui a S. Petro in Gallias missus, Lemovicenses, aliosque populos ad christianam pietatem adduxit, in duobus conciliis Lemovicensibus definitum est, eum appellandum esse apostolum, quod etiam a Joanne XIX definitum esse, Spondanus testatur.

6. Tertio, quia in martyrologio romano S. Severinus abbas 8 *Jan.* S. Bonifacius episcopus Moguntinus 5 *Jun.* S. Gerardus 24 *Septemb.* et S. Franciscus Xaverius 3 *Decemb.* apostoli titulo decorantur, quod ad aliquas nationes Evangelium propagarunt. Similia de aliis in breviario romano habentur.

7. Ferunt, S. Martialem non amplius in iis ecclesiis coli ut apostolum, in quibus juxta conciliorum et Joannis XIX resolutiones apostoli cultum antea obtinuerat. Sed distinguendum est inter apostoli titulum, quo quis in martyrologio, et in sermonibus decorari potest, et officium ecclesiasticum de eo tamquam apostolo celebrandum. Quod spectat ad primum, extant exempla superius recensita. Quoad secundum vero animadvertit Guyet, neminem, præter apostolos a Christo designatos, eosque, qui cum ipsis in Evangelii prædicatione laborarunt, aut ab iisdem missi fidem primi in aliquas regiones invexerunt, officio, apostolorum ritu esse colendum. Et sane nullum hujusce rei in sacrorum rituum congregatione exemplum extat. Quamobrem nemini, præter nominatos in sacra Scriptura, expedit, ut cultus sub apostolorum ritu decernatur, ut late card. de Lauræa ostendit.

8. etc. Sequitur, ut de *doctoris* titulo agatur. Doctorum mentio fit ad *Ephes.* 4, itemque apud S. Cyprianum (*epist.* 24 *ad clerum Carthagin.*) et Tertullianum (*in lib. de Præscript. c.* 14). Et a Codino, Cedreno, Glyca, aliisque illustria referuntur de doctoribus, qui in Ecclesia Orientali floruerunt. Verum hic non de doctoribus, qui in Ecclesia fuerunt, sed de ipsius Ecclesiæ doctoribus agitur. Hi vero *in cap. Gloriosus de reliq. et vener. SS. in* 6 numerantur SS. Gregorius, Augustinus, Ambrosius, et Hieronymus, quibus postea S. Thomas de Aquino a S. Pio V et S. Bonaventura a Sixto V additi sunt.

13. Ad constituendum Ecclesiæ doctorem tria requiruntur, nempe eminens doctrina, insignis vitæ sanctitas, ac summi Pontificis, vel legitimi concilii generalis declaratio, uti bene Annatus docet.

14. Hisce argumentis Benedictus XIV, dum fidei promotorem agebat, usus est, si in alicujus sancti honorem officium, et missa cum titulo, evangelio, et antiphona doctoris a sacrorum rituum congregatione peteretur. Etenim cum similis petitio in S. Petri Damiani honorem pro eremitis, et monialibus ord. Camaldulensis proponeretur, animadvertit, ejus nomen non esse in martyrologio romano descriptum, ejusque doctrinam a card. Bellarmino non probari, præcipue quod *lib.* 4, *epist.* 9, S. Leonem XI ob bellum adversus Normannos gestum reprehenderit. Quare sacra congregatio 28 *Jan.* 1719 petitioni annuit, rejecta tamen doctoris prærogativa. Similia contigerunt, cum similis petitio in honorem S. Ludgeri proposita fuit; eodem siquidem promotore opponente, de illius doctrina non verificari, quæ de Ecclesiæ doctoribus Bonifacius VIII in *cap. Gloriosus* asseruit, quod scilicet errores profligaverit, obscura, et dubia explanaverit, et Scripturarum ænigmata reseraverit, congregatio eadem 3 *Mart.* 1721 in ejus officio doctoris insignia non admisit.

15. Admisit vero in honorem S. Anselmi, ut in universa Ecclesia *ex præcepto* recitaretur. Antea enim apud Benedictinos, et Cistercienses sub titulo doctoris, officio a sacra congregatione approbato celebatur, et a card. de Aguirre elogia collecta fuerant,

quibus Romani Pontifices, virique insignes ejus sanctitatem, et doctrinam exornarant. Similia in honorem S. Isidori 25 *Apr.* 1722 concessa sunt, utpote qui ex litteris apostolicis Gregorii XIII in quibusdam locis tamquam doctor jam colebatur, eumque S. Leo IV *in can. de libellis*, *dist.* 20 inter doctores recensuerat, et sub Bonifacio VIII, cum de primis quatuor superius recensitis doctoribus ageretur, nonnulli, teste Mariana, S. Isidorum S. Ambrosio præferendum, aut iisdem quatuor accensendum esse existimaverant.

16. De hac materia actum est etiam pro S. Leandro S. Isidori fratre, ac pro S Fulgentio episcopo Carthaginensi. Porro S. Leander in martyrologio romano ad 27 *Febr.* dicitur Visigothos ad fidem catholicam revocasse, ejusque sanctitas, et doctrina a S. Isidoro fratre (*in lib. de vitis illustrib. c.* 41), et S. Gregorio M. summopere extollitur, et ex aliis monumentis colligitur. Ideoque officium, quod de ipso, tamquam doctore in diœcesibus Hispalensi, et Carthaginensi recitabatur, ad totam regis catholici ditionem 25 *Apr.* 1722 fuit extensum. Quod vero spectat ad S. Fulgentium, laudatus promotor ex Nicolao Antonio opposuit, solido non niti fundamento, quæ de ipso in exhibitis lectionibus referebantur, eum nempe græcæ, syriacæ, hebraicæ, et latinæ linguæ peritum fuisse, plura edidisse volumina, et similia. Addidit, ejus nomen non esse in martyrologio romano descriptum, licet enim 1 *Jan.* adsit S. Fulgentii nomen, hoc tamen non est S. Fulgentii Asiigitani episcopi, sed alterius Fulgentii episcopi Ruspensis, ac proinde huic, non illi tribuenda esse opera, quæ sub S. Fulgentii nomine circumferuntur. Quare, correctis lectionibus, officium cum evangelio, *Vos estis sal terræ*, ad totam Hispaniam, titulo doctoris omisso, 23 *Jan.* 1723 extensum fuit, qui tamen titulus ad iteratas preces paulo post fuit permissus.

CAPUT XII.

In quo alia adduntur de titulo Doctoris, *alia autem exponuntur de titulo* Martyris, *et de titulo* Virginis.

1. etc. Cum sacræ rituum congregationi supplices preces pro doctoris titulo, in S. Ildefonsi archiepiscopi Toletani honorem obtinendo, exhibitæ fuissent, sæpe laudatus fidei promotor eum sanctitate floruisse, et scriptis Ecclesiam illustrasse admisit; monuit tamen ejusdem doctrinam, quod Christum dixisset Filium Dei adoptivum secundum carnem, graviter in concilio Francofordiensi fuisse perstrictam, cum ab Elipando pro eodem falso assumpto allegaretur. Subdidit vero, hoc S. Ildefonsi dictum benignam mereri interpretationem, quod scilicet non duas in Christo, Nestorianorum more, personas, sed duas naturas distinguere voluerit, sumendo improprie naturam per personam, veluti S. Hilarii dictum, *carnis Humanitas adnotatur*, S. Thomas (3 *par. q.* 23, *art.* 4) explicat. Nonnulli in S. Hilario *adoratur* legendum esse putarunt, sed *adoptatur* legitur in omnium antiquissimo Hilariano codice, qui in archivio basilicæ Vaticanæ asservatur. Cumque impostor quidam in eo *adoratur* dolose continuaverit, plures graves viri, Clementis XI jussu, fraudem recognoverunt, et authentico scripto ad perpetuam rei memoriam testati sunt. Addidit promotor, alios etiam patres simili modo locutos fuisse. Sed tandem his propositionibus rem totam absolvi posse putavit.

4. etc. Prima est: Felicem Urgellitanum, et Elipandum Toletanum asseruisse, Christum Filium Dei adoptivum, sed incertum adhuc inter theologos esse, an cum Nestorio unitatem *personalitatis* in Christo negaverint. Secunda: S. Ildefonsum huic errori non adhæsisse, ut ex ejus libro *de Virginitate S. Mariæ* abunde constat. Tertia: Concilium Francofordiense conditionate dumtaxat Ildefonsi, aliorumque doctrinam improbasse, si nimirum ea fuisset, qualis ab Elipando pro suo errore allegabatur, uti cardinales Baronius (*ad an.* 794, *n.* 6, *et seq.*), et de Aguirre advertunt. Ultima propositio est: celebriores scriptores asseruisse, Ildefonsum ab Elipandi errore, nonobstante Francofordiensi censura, immunem fuisse; ita scilicet, præter citatos, Petavius, Thomassinus, aliique demonstrant.

8. Tandem ait promotor, officium in ejus honorem non esse sub ritu doctoris concedendum, et ad Ecclesiam universalem extendendum, cum in officiis propriis Toletanæ diœcesis, et ordinis Cisterciensis S. Ildefonsus cultum dumtaxat confessoris pontificis haberet. Ideoque sacra congregatio 25 Maji 1726, officium proprium omnibus regi catholico subjectis locis sine doctoris titulo indulsit.

9. Sed ut omnia in unum colligamus, statuendum esse videtur primo, concessionem tituli doctoris quoad SS. Gregorium, et ceteros, quos superius simul recensuimus, anteivisse officii, et missæ sub eodem titulo concessionem pro universa Ecclesia: secundo, S. Joannem Chrysost. aliosque eundem integrum cultum in universa Ecclesia obtinere, quin antea doctores declarati fuissent; tertio, quibusdam hunc cultum cum evangelio, et oratione tantum exhiberi, ut S. Hilario, vel cum antiphona tantum, ut SS. Athanasio, et Basilio; quarto, nonnullos ex his in particularibus ecclesiis integro doctoris officio coli; quinto, sacram congregationem aliquando titulum doctoris pro officio in quibusdam diœcesibus recitando concessisse in sequelam immemorabilis cultus, quem sancti sub doctoris titulo in iisdem locis possidebant; sexto, officium doctoris a confessoris officio numquam separari: tandem, nonnullos, pro quibus in eorum canonizatione officium sub titulo doctoris concessum fuerat, in universali tamen Ecclesia coli dumtaxat tamquam confessores pontifices, quod ex alibi dictis pro officio in universa Ecclesia nova post canonizationem declaratio requiratur, uti de SS. Antonio, Bernardo, aliisque consta:.

10. Reliquum est, ut aliqua de martyris, et virginis titulis addantur, Bonus Latro, qui cum Christo cruci affixus, ab eo audivit, *hodie mecum eris in paradiso*, in Occidentali, et Orientali Ecclesia colitur, *Dimas*, aliisque nominibus in quibusdam monumentis appellatur, sed hæc apocrypha sunt, et in religione B. Mariæ de Mercede officium proprium sub nomine dumtaxat S. Latronis ex Sixti V concessione obtinet. Eumdem PP. piorum operariorum congregatio in patronum sibi cooptavit, unde et memoratum S. Latronis officium ad se extendi petiit. At Benedictus XIV tunc fidei promotor id admittendum non esse opposuit : nam licet prima officii concessio facta sub titulo confessoris non pontificis fuerit, martyr colendus esset : multi siquidem illum martyrem fuisse prædicant, quod propter Christi confessionem crurifragium, et mortis accelerationem passus fuisset. Sed verius S. Augustinus (*l.* 4 *contra Donatist. n.* 29, *col.* 139, *tom.* 9), aliique martyrium illi abjudicant, cum crurifragium, et mortem non propter Christi fidem, sed propter sua facinora substinuerit, uti etiam Glossa *in can. Importuna* 58 *dist.* 1 *de Pœnit.* adnotavit. Et in hoc sensu sacrorum rituum congregatio 23 Septemb. 1724 petitam extensionem indulsit.

11. Bergomi S. Grata colitur, quæ in quibusdam monumentis virgo dicitur, quamvis conjugata fuerit. Porro officium de communi virginum in ejus honorem Bergomi recitabatur; et in sacræ rituum congregationis regestis 19 Decembr. 1615 adnotatum reperitur, officium S. Gratæ de eodem communi recitari posse *absque lectionibus propriis de historia*. Et merito : nam in martyrologio romano pluries correcto, non virgo, sed vidua appellatur. Quamobrem cum virum certo habuerit, ut vere virgo dici posset, necessario probandum fuisset, virginitatem in matrimonio ab ea servatam fuisse. Virgo forte dici potuisset eo pacto, quo S. Humbelina in Menol. Cisterciensi S. Bernardi soror, quæ ex conjugio ad monasterium convolavit, virgo appellatur, ea nempe significatione, qua omnes, quæ cum virginibus, in monasterio degebant, virginis nomen obtinuerunt.

12. 13. Cum de officii, et missæ concessione in B. Luciæ de Narnia tamquam virginis honorem ageretur, idem promotor inter alia opposuit, eam non esse tamquam virginem colendam, cum matrimonio juncta fuisset. Postulatores tamen ex historicis, virginitatem in matrimonio ab ea servatam fuisse demonstrarunt. Cumque aliæ servata in matrimonio virginitate, tamquam virgines colerentur, Benedictus XIII 5 Febr. 1729 officium, et missam de communi virginum diœcesibus Narniensi, Viterbiensi, ac Ferrariensi, necnon universo Prædicatorum ordini concessit, pro hac quippe concessione Ecclesia judicium non interponit definitivum, quoad personarum qualitatem, sed satis ei est, si fundamenta adsint, quæ virginitati faveant, ut Tanner advertit. Idem forte dicendum esset de iis, quæ vim passæ in stuprum non consenserunt. Viri sancti, etsi virginitatem custodierint, titulo tamen virginis non coluntur, cum peculiares alios cultus titulo obtineant. Et quamquam in illo Apocalyps. 14 : *Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, etc.* mares, et feminæ juxta Cornelium a Lapide (*in c.* 14 *Apocal. v.* 4) comprehendantur ; et apud Tertullianum (*lib. de velandis. Virginib. c.* 10) viri magis, quam feminæ ob virginitatem honorandi sint, retinenda tamen est ecclesiastica disciplina de solis feminis sub ritum virginum colendis : quamquam utrisque juxta D. Thomam (*in* 4 *sent. dist.* 49, *q.* 5, *art.* 3 *ad* 7) par erit in cœlis aureola.

CAPUT XIII.

De breviario romano, et ejus auctoritate, aliisque nonnullis rebus, quæ ad officia divina pertinent.

1. Officia, et missæ universali Ecclesiæ concessa, in breviarium, et missale romanum inserenda sunt.

2. Ferunt, patres Franciscanos in apostolicis missionibus officia quædam compendiosa recitasse, quæ propterea breviarium appellata fuere. Hoc vero breviarum Haymo Franciscanorum generalis correxit, correctum vero Gregorius IX confirmavit. Rodulphus Tungrensis, aliique testantur, hoc ipsum officium paulo post in capella papæ, inde Nicolai III jussu in omnibus Urbis ecclesiis, antiquioribus libris proscriptis, usurpatum fuisse. Verum de hac Rodulphi assertione Pagi junior dubitat, cum ex *epist. apolog.* Petri Abaelardi *adversus S. Bernardum* desumatur, diu ante officium in Urbis ecclesiis fuisse abbreviatum. Et Du Cange ex breviario Cassinensi circa an. 1100 scripto colligit, breviarii nomen solis olim rubricis, postea toti officio fuisse attributum.

3. Menda in breviarium romanum irrepserant, et particularia breviaria in nonnullas diœceses introducta fuerant. Quamobrem de breviario emendando, eodemque ubique adhibendo cogitandum fuit, veluti etiam Carolus V Augustæ Vindelicorum proposuit. Negotium hoc a Paulo IV strenue inceptum, et a Pio IV ad Tridentinos patres, ab his vero ad eumdem pontificem remissum, tandem a S. Pio V peritis adhibitis viris, feliciter absolutum est, uti ex ejus *Constit.* 14 desumitur, in qua alia breviaria proscripsit, nisi in eorum institutione a Sede Apostolica approbata, aut per ducentos annos fuissent in usu. Quare, eodem S. Pio annuente, basilica Vaticana antiquum suum breviarium retinuit.

4. 5. Præscripsit S. Pius V ne quid breviario adderetur, aut detraheretur. Nihilominus aliorum incuria, vel audacia factum est, ut errores in illud irreperent. Quare Clemens VIII ac postea Urbanus VIII per eruditos viros, inter quos Gavantus fuit, breviarium, iterum recognoverunt, et emendarunt. Porro breviarii romani super omnia aliarum ecclesiarum officia præstantiam ingenue Grancolas testa-

tur, et concilium Rotomagense ann. 1581 aliaque subinde Gallicana concilia statuerunt, breviaria ad constitutionis sancti Pii V præscriptum emendanda esse. Quod sane antiquiori Gallicanæ consonat disciplinæ; nam Toletanum concilium ann. 633 habitum decrevit, unum per Hispaniam, et Galliam orandi, et psallendi modum servandum esse. Et Pipinus, et Carolus M. perfectæ cum Sede Apostolica consensioni studentes, officia romana in Galliam invexere, veluti Echardus, aliique referunt.

6. 7. Nihilominus nova quotidie breviaria in quibusdam ultra montes diœcesibus eduntur. Grancolas cit. audacter asserit, S. Pium V non intendisse, ut breviarium a se correctum ubique susciperetur. Et Pontas paulo audacius breviarii reformationem episcopis adjudicat, cum quo consentit Van Espen, qui tamen addit, ubi romanum breviarium receptum est, attendendam esse S. Pii V constitutionem. Et in hoc fere sensu alii quoque locuti sunt. Sed tutius est, ut episcopi in his Sedem consulant Apostolicam, cum in nonnulla breviaria ab ipsis edita errores aliquando irrepserint sanæ doctrinæ adversantes. Quod autem romanum breviarum correctum spectat, Grancolas cit. censet, nonnullas lectiones emendandas, aliaque immutanda esse. Verum Gavantus testatur, perdifficile cardinalibus Baronio, et Bellarmino visum fuisse in correctione secundarum lectionum, in quibus sanctorum historiæ referuntur, omnia ad historiæ veritatem revocare. Hinc nonnulli apud Honoratum a S. Maria ansam arripuerunt asserendi, breviarium fabulis esse refertum, ejusque auctoritatem in factis historicis esse spernendam: alii contra, impium, et quasi hæreticum esse dicunt, iis, quæ in breviario referuntur, refragari.

8. Inter hæc tuto asseri posse videtur, facta historica in breviario romano relata, et approbata non modicam obtinere auctoritatem; non autem vetitum esse, ne modeste, et cum gravi fundamento difficultates de iis excitentur, et Sedis Apostolicæ judicio subjiciantur. Ita sane Bollandiani professi sunt, cum accusarentur, quod de actorum S. Venantii sinceritate dubitaverint, ex quibus cujus sancti lectiones in breviario componuntur. Et Papebrochius adversus errores sibi in similibus a P. Sebastiano a S. Paulo oppositos, se tutatus est exemplo Emmanuelis a Schelstrate, qui de S. Dionysio Areopagita cum breviario romano non omnino consentit, itemque exemplo card. Vincentii Mariæ Ursini, postea Benedicti XIII qui pariter de S. Bartholomæi apostoli corporis translatione ad Urbem, a breviario dissentit. Legi possunt Guido Grandus abbas Camaldulensis, et Calmet, qui de hac materia solide scripserunt. Addi posset, S. Marcellini papæ lapsum in breviario memorari, quod tamen factum a multis commentitium reputatur, uti apud Bollandianos, Tillemont, aliosque legi potest. Quare Janningus *continuator* Bollandianus de factis historicis, quæ aliquando in officii lectionibus a sacrorum rituum congregatione approbatis accurrunt, fatetur, *ex ejusmodi approbatione historiis auctoritatem accedere*, posse tamen de pluribus impune disputari; ut, an S. Dionysius Areopagita in Gallias a S. Clemente I missus fuerit, et similia, quæ in breviario leguntur.

9. Post hæc pro complemento nonnulla de officiis duplicibus, et semiduplicibus, de *octavis*, ac de precibus novendialibus subjicienda sunt. Jamvero Bonifacius VIII *in cap. unic. de reliq. et vener. SS. in* 6 duodecim apostolorum, quatuor evangelistarum, et quatuor doctorum festa sub officio duplici, ubique celebranda esse decrevit. Quamquam ipse ejusmodi officiorum distinctionis, et ritus auctor non fuit, ut eodem *capite* colligitur.

10. De *octavis* fuse Guyet, aliique rituum tractatores agunt, qui proinde legi possunt. Gravantus eorum originem a Tabernaculorum festo, de quo *Levit.* 23 repetit. Beati *octavæ* cultu coli nequeunt, nisi expressa accedat Sedis Apostolicæ facultas, ut idem Guyet testatur, et ut ex Alexandri VII decretis an 1659 editis, et *lib.* 1 *cap.* 37, relatis desumitur. Et sane ex specialibus circumstantiis in honorem BB. Petri Armengol, Bernardi Ptolomæi, et septem fundatorum ordin. Servorum B. M. Virginis octavæ a summis Pontificibus concessæ reperiuntur.

11. De novendialibus in honorem sanctorum supplicationibus fuse P. Prola Societatis Jesu agit. Numquam vero de his in sacrorum rituum congregatione, quod sciatur, actum est. Solum binæ occurrunt Clementis XI litteræ apostolicæ de novendialibus in capella S. Josephi siti in ecclesia S. Ignatii in Urbe peragendis.

12. etc. In bullis canoniz. SS. Francisci Xaverii, Francisci Salesii, aliorumque plurium miracula referuntur post novendiales preces secuta. Et Guillelmus Gumppenberg scribit, B. M. Virginem de Novendio Matriti in Hispania hoc titulo appellatam esse, *quia observatum est, novem omnino dies requiri, ut quis, quod vult a Deipara, hic impetret.* Porro improbandæ preces novendiales non sunt; sed ad superstitionis suspicionem avertendam observetur, ne vis in novenario numero præcise constituatur. In vitis siquidem SS. Bononii abbatis, Mauri Cæsenatensi, et aliorum miracula, etiam post triduanas preces obtenta leguntur: Deus enim, quando, et quoties vult, preces exaudit. Diximus *part.* 1, *cap.* 14, S. Huberti episcopi Leodicensis intercessione adversus rabidorum canum morsus conferre. Ea autem ut prosit, novendiales institutæ sunt preces, quas theologi, et examinatores Leodienses an 1690 approbarunt. Gersonius tamen eas diu ante tamquam superstitiosas improbraverat, præcipue ob nonnulla, quæ novem iis diebus agenda præscribuntur. Sed hæc quidam S. Huberti monachus apud Petrum le Brun *in hist. crit. superstit.* ab omni vindicare superstitione conatus est. Commendandæ itaque sunt novendiales preces, dummodo quæcumque absit vana observantia, sed omnia in Dei, sanctorumque honorem referantur.

CAPUT XIV.

De electione sanctorum in patronos.

1. etc. Antiqua, et pia provinciarum, urbium, aliorumque locorum apud Theophilum Raynaud. consuetudo est, unum, aut plures sanctos in patronos eligendi. Et ante Urbani VIII decretum etiam beati, sive *formaliter*, sive *æquipollenter* beatificati, vel ipsa rituum congregatione annuente eligebantur, cujus rei plura apud Bollandianos exempla legi possunt. Electio autem a civitatum decurionibus irrequisito episcopi, et cleri consensu perficiebatur.

4. 5. Anno autem 1630 sacra rituum congregatio, Pontifice annuente statuit, ut sancti in patronos eligerentur, non vero beati dum hi neque ecclesiarum *Titulares* esse, neque *octava*, patronorum more, aut quacumque cultus specie coli possint. Item, ut electio, quæ a civitatibus fit per secreta populorum suffragia, neque a solis locorum officialibus, sed a consilio generali perficeretur, cum electio hæc sit voti nuncupatio, quo populus festi observantiæ sub peccato se obstringit. Idem servandum esse decrevit, si regni patronus eligeretur, nempe ut electio per secreta populorum singularum civitatum suffragia fieret : simulque prohibuit, ne electiones a regnorum, civitatum, aliorumque locorum repræsentantibus fierent, nisi ipsi speciale mandatum ad hoc haberent. Addidit, ut in his electionibus episcopi, et cleri consensu interveniant, idque quod episcopos tam *stricte* præcepit, ut, sede vacante, novi episcopi consensus sit expectandus. Quoad clerum vero ex praxi debet cleri etiam regularis consensus accedere, idque ob plures causas, quarum una est, quod etiam regulares officium, et missam de patronis celebrant. Tandem statuit, ut causæ electionis patronorum in eadem congregatione expendantur, et approbentur, nisi aliter Pontifici videatur. Porro omnia hæc in patronorum sive principalium, sive minus principalium electione observanda sunt, nisi quod pro electione sanctorum in patronos quorumdam communium, ut ordinum equestrium, aut regularium, sufficiunt eorum vota, qui commune repræsentant, et obligare possunt. Et hoc modo Minimorum ordo S. Michaelem in patronum elegit, electionem vero Clemens X confirmavit. Eodemque modo episcopi apud Sinas vicarii apostolici S. Josephum missionum Sinensium patronum elegerunt, confirmavitque Innocentius XI.

6. etc. Vetitum itaque est, ne beati in patronos eligantur. Nihilominus Carolo Hispaniarum rege, et Marianna regina petentibus, Clemens IX Rosam Limanam tunc solum beatam, Limæ, et Peruvii, ac postea totius Americæ, Philippinarum, et Indiarum : et Stanislaum Kostkam tunc pariter dumtaxat beatum, totius Poloniæ et magni ducatus Lithuaniæ, Michaele rege, et archiepiscopis, episcopis, et senatu Poloniæ petentibus, patronos principaliores declaravit. Præterea sacrorum rituum congregatio Orontii, Justi, et Fortunati in civitatis Liciensis patronos; item Chunegundis in Poloniæ, ac Lithuaniæ patronam, electionem confirmavit : qui quidem omnes solum beatificati beatificatione æquipollenti dici possunt. Porro in hac confirmatione non fuit decreto superius exposito derogatum, cum electio illud præcesserit : derogatum vero illi fuit in BB. Rosæ, et Stanislai electione : sed ob peculiares circumstantias, nempe ob majorem Dei laudem, divinique cultus augmentum. Accedit, quod B. Rosa prima ex Indiis Occidentalibus cultum obtinuit.

11. His exceptis circumstantiis in exemplum non facile adducendis, inconcussum semper idem decretum permansit. Cumque Carolus Hispaniarum rex S. Josephum in suorum regnorum patronum elegisset, non servata in electione forma, quæ in eodem decreto præscribitur, electionemque ven. Innocentius XI litteris apostolicis in forma brevis confirmasset, exorta subinde super hoc brevi controversia, ipsaque ad sacrorum rituum congregationem delata, hæc 31 *Augusti* 1680 respondit, *non suffragari breve, attenta inobservantia decretorum ipsius sacræ congregationis*, quod quidem responsum idem Pontifex confirmavit. Hæc autem ita gesta sunt, quia de electionis confirmatione controversiæ, ut dictum est, excitatæ fuerunt : nisi enim controversiæ ortæ fuissent, decreto etiam super cleri populique consensus defectu derogatum fuisset, uti alias factum est.

12. In ecclesia castri Tarregæ diœcesis Celsonensis duæ spinæ coronæ Christi conservari dicuntur; cum vero de iis in ejusdem castri patronas eligendis actum fuisset, et in sacrorum rituum congregatione dubium invaluisset, an id fieri posset, congregatio eadem rem in peculiari congressu expendi jussit.

13. etc. Pro parte affirmativa animadversum fuit, sacellum a S. Ludovico rege in honorem spineæ Christi coronæ Parisiis ædificatum fuisse, teste Ferrando, et hanc erga sacram spineam coronam religionem ad ecclesiam Lugdunensem extensam fuisse. Præterea patrocinium pro auxilio sumi, quod a Deo speratur, et obtinetur; hoc autem ipsum ex cultu erga passionis Christi instrumenta sperari, et obtineri posse : immo apud eumdem Ferrandum sanctorum reliquiæ olim *Patrocinia* appellari, et in castris, ac in præliis circumferri consuevisse, ut exercitum patrocinio suo tuerentur. His addi potuisset, Sixtum V diœcesi Taurinensi officium proprium de sancta Christi sindone concessisse, et Clementem VIII lectiones proprias infra ejus *octavam* recitandas, et congregationum rituum hymnos pariter approbasse. Præcipue vero animadverti potuisset, eamdem congregationem precibus Maximiliani Bavariæ ducis indulsisse, ut de corona Domini festam cum officio, et missa in civitate Monachiensi celebraretur, quod subinde a ven. Innocentio XI confirmatum fuit.

16. Verum neganti opinioni tamquam probabiliori sacra congregatio 20 Septemb. 1681 adhæsit, eligi nempe spinas illas in oppidi patronas non posse.

Sicuti enim Christi particularis patroni nomen convenire non potest: ita neque ejus passionis instrumenta; adeoque nec spinæ, utpote ad ipsum relatæ, in alicujus loci patronas eligi possunt, uti bene Guyet ponderat.

CAPUT XV.

De cultu sanctis in patronos electis exhibendo.

1. 2. Plures civitates, et oppida a sanctis in patronos electis nomen acceperunt. Patroni vero alii principales, alii minus principales dicuntur. De primis officium, et missa sub ritu duplici primæ classis cum *octava* etiam a regularibus (*octava* tamen ab his omissa) recitari debent. De minus principalibus eadem fieri debent sub duplici tantum majori, vel secundæ classis sine *octava*: neque his regulares obstringuntur.

3. etc. Unus dumtaxat in patronum principalem, plures in minus principales eligi possunt. Quamquam Alexander VII ad contentiones sedandas super hoc in regno Navarræ exortas SS. Firminum et Franciscum Xaverium martyres, coli tamquam patronos principales jussit. Quod etiam ven. Innocentius XI pro Poloniæ regno, et Lithuaniæ ducatu, quoad SS. Hyacinthum, et Stanislaum Kostkam, ad Joannis regis, totiusque regni petitiones, præstitit. Sacra vero rituum congregatio ob eamdem causam 22 Aug. 1699 statuit, civitatis Neapolitanæ instantias pro electionibus patronorum minus principalium confirmandis, non esse amplius admittendas.

6. Quod vero ad festum *de præcepto* in patronorum principalium honorem spectat, Henricus IV Galliæ rex preces Clementi VIII exhibuit pro festis *de præcepto* minuendis, at Pontifex non annuit, uti apud Thomassinum videri potest. Postmodum vero Urbanus VIII peculiari constitutione festa *de præcepto* observanda designavit, inter quæ unius tantum ex principalioribus patronis festum servandum esse statuit. Quare sacra rituum congregatio cum clerus, populusque Cajetæ S. Montanum in patronum minus principalem elegisset, ac pro confirmatione et pro ejus festo *de præcepto* celebrando supplicasset, electionem, non autem festum admisit.

7. Aliquando tamen ex specialibus circumstantiis indultum est, ut in alicujus S. patroni minus principalis honorem festum *de præcepto* observaretur. Cum enim Urbanus VIII electionem S. Dominici in patronum civitatis, et regni Neapolis approbasset, sacra vero rituum congregatio patronatum principaliorem cum festo *de præcepto* S. Januario adjudicasset, Alexander VII ne erga S. Dominicum devotio minueretur, permisit, ut etiam de hoc, utcumque patrono minus principali, festum *de præcepto* cum officio et octava in toto regno celebraretur.

8. Hæc quoad festa *de præcepto* in honorem S. patroni principalis. Nunc aliquid de aliis festis pariter *de præcepto* dicendum est, idque sequentibus propositionibus absolvitur.

9. etc. Prima est: Princeps sæcularis nequit festum *de præcepto* constituere, et idcirco Innocentius X prævio sacræ rituum congregationis consilio, senatus, gubernatorisque Mediolanensis edictum de festo S. Dominici observando irritum declaravit. Secunda: Clemens XI festis ab Urbano VIII designatis festum immaculatæ Conceptionis B. M. Virginis sub præcepto in toto orbe servandum addidit. Tertia: ex Clementis X ac ven. Innocentii XI concessione festa B. Ferdinandi regis, ac S. Augustini in universa Hispania pariter *de præcepto* servantur. Quarta: potest episcopus, capitulo, et populo, vel saltem capitulo consentiente, festum *de præcepto* in sua diœcesi instituere. Quinta: id tamen non expedit, nisi gravissimæ urgent circumstantiæ. Ultima propositio est: sacra eadem congregatio post memoratam Urbani VIII constitutionem, eodem approbante Pontifice, censuit, festis ex voto inductis solas personas voventes obstringi, veluti ex ejus decreto 18 Apr. 1643 edito colligitur.

CAPUT XVI.

De imminutione festorum de præcepto.

1. Plures Italiæ, et ultra montes episcopi de nimia festorum *de præcepto* multitudine apud Benedictum XIV conquesti sunt. Ipse autem nihil super hoc prius statuere voluit, priusquam aliorum audiret consilium, quod ut maturius exhiberetur dissertationem exaravit, et ad eosdem transmisit, quæ in compendium reducta hic exhibetur.

DISSERTATIO

De festorum de præcepto imminutione.

2. etc. Siciliarum rex, archiepiscopis Neapolitano, et Tridentino, totiusque regni episcopis obsequentibus, itemque Bambergæ præsul, et princeps pro tota Germania pro festorum imminutione enixe institerunt, quibus Joannes Gerson, aliique apud Thiers præiverant, qui concilio Constantiensi interfuerunt. Hanc vero imminutionem eo potissimum titulo commendant, quod ea, quæ festis diebus agenda sunt, contemnuntur, iisdemque diebus frequentior intemperantia est, et pauperes ob interdicta sibi servilia opera non leve detrimentum patiuntur. Hæc multo ante Simon archiepiscopus Cantuariensis in concilio Machfeldensi anno 1332 habito attigit. Alii addunt, hæreticos ob majorem ferialium dierum numerum catholicis ditiores esse, et laudatus Bambergæ præsul testatur, mercenariorum operas cariori pretio vendi.

11. etc. Si episcopis permitteretur, ut pro sua quisque diœcesi festa designaret, uti olim in more positum erat, sicuti pluribus congestis Thiers osten-

dit, et sicuti sub Clemente VIII responsum fuit, res citius expediretur; sed cum Urbanus VIII festa observanda peculiari constitutione designaverit, non licet episcopis ab ea recedere; cumque archiepiscopus Parisiensis anno 1666 festorum indicem pro sua diœcesi ab eadem constitutione dissonum promulgasset, Alexander VII et Clemens IX apud regem christianissimum per suos nuntios conquesti sunt, quamobrem archiepiscopus novum indicem constitutioni Urbanæ cohærentem confecit. Quod autem episcopis non licet, Romanus Pontifex absolute præstare potest.

15. etc. Pluribus id modis perfici potest. Ac primo quidem, si nonnulla festa in Urbani VIII constitutione recensita e festorum indice expungerentur quemadmodum Urbanus ipse et antea Eugenius IV quoad aliqua festa præstiterunt, quæ sub præcepto servabantur. Verum plures hoc ægre ferent, immo oppugnabunt, quemadmodum sub eodem Urbano contigit qui tamen festa ut plurimum sustulit, quæ jam in desuetudinem abierant, uti ex S. Antonino, et ex aliis scriptoribus et monumentis colligitur.

21. etc. Alterum modum præsul Caramuel proposuit, ut scilicet sanctorum festa in dies Dominicos transferantur. Sed vix probari hæc sententia potest, eamque Thiers pluribus improbat, ac refellit. Enim vero jamdiu Ecclesia sanctorum festa die eorum obitus celebrare consuevit, ne cultus Deo præcipue Dominicis diebus præstandus, inverso ordine servis ejus exhiberetur, cum juxta Micrologum, Radulphum, ne Apostolorum quidem festa in Dominicum incidentia eodem die celebranda sint, cum quibus consentit concilium Moguntinum anno 1549 coactum.

26. 27. Tertiam methodum concilium Tarraconense anni 1727 suppeditavit, quoad a Benedicto XIII per epistolam enixe petit, ut quibusdam diebus festis de præcepto fideles, audita missa, servilibus operibus tuto vacare possent. Petitionibus Pontifex annuit, cujus indultum ad alias subinde diœceses idem deposcentes propagatum fuit, ita ut in his diœcesibus opera manualia septemdecim diebus festis nempe SS. Matthiæ, Josephi, Philippi et Jacobi, Inventionis S. Crucis, Annæ, Laurentii, Bartholomæi, Matthæi, Dedic. S. Michaelis, Simonis et Judæ, Andreæ, Thomæ, Joannis Evang. Innocentium, Silvestri, et tertio Paschatis, et Pentecostes die post missam peragi licet.

28. Totum hoc expendendum nunc est, ut innotescat, an pro festorum imminutione tutissima statui norma possit.

29. etc. Urbanus VIII assiduis adductus postulationibus festa minuit, sed ejus constitutio, cum ante promulgationem non satis omnibus episcopis denunciata esset, graves passa est difficultates; idque, teste Caramuele, duabus de causis : prima, quia Conceptionis festum sustulit, secunda, quia alia festa, aliis suffectis, non satis imminuit. In Gallis ea constitutio ad omnes episcopos a nuntio apostolico missa fuit, quorum nonnulli se ejus observantiam promoturos responderunt; alii nullum festum ante statuendum esse significarunt, quam magistratibus indicarentur, quædam vero festa in constitutione designari, quæ Galli numquam observaverant. Hinc nihil novi definitum fuit.

33. Aliæ adversus eamdem constitutionem excitatæ oppositiones fuerunt; nonnulli siquidem auctores ex quibusdam constitutionis verbis asseruerunt, festa, quæ Urbanus *de præcepto* addidit, non esse in iis diœcesibus observanda, in quibus antea non servabantur. Et nonnulli episcopi sciscitati fuerunt, an festa votiva per eam constitutionem dempta essent, sacra vero rituum congregatio, Urbano ipso approbante, respondit, solos voventes ad illorum celebritatem teneri; ceterum ad pietatis festa esse reducta.

34. etc. Jamvero Benedictus XIII uti diximus, concilii Tarraconensis decreta approbavit, nulla edita constitutione; attamen nihil adversus ea innovatum est. Quamobrem illa methodus tutissima videtur, aliisque diœcesibus idem exquirentibus suadenda. Et quod ad opera attinet in prædictis festivitatibus post auditum sacrum exercenda, idipsum card. Petrus Alliacensis in concilio Constantiensi senserat, et suaserat, idemque habetur in dissertatione *Opusculum Tripartitum* inscripta, et post Lateranense concilium sub Innocentio III promulgata. Porro id fieri posse Navarrus, Suarez, aliique affirmant; immo ex constitutionibus episcopi Wigornensis anno 1240 editis, ex concilio Trevirensi ann. 1549, et ex aliis monumentis aliquando factum fuisse colligitur.

39. etc. Sed ut ea, quæ a Tarraconensibus patribus gesta sunt, expendantur, ipsi permittunt, ut feria tertia Paschatis, et Pentecostes post missam opera servilia peragantur. At enim æquum est, ut festa, in quibus præcipua fidei mysteria recoluntur, per plures dies celebrentur; verum circa dierum numerum, quibus Pascha, et Pentecostes celebrari consueverunt, varia fuit, teste Baillet, Ecclesiæ disciplina, adeo ut Thiers affirmet, ejusmodi solemnitatem unico die absolvi posse. Permittunt itidem, ut in aliis festis superius recensitis fideles, audito Sacro, operibus suis libere vacent. In quo sane laudanda est eorumdem patrum prudentia, et Sedis Apostolicæ pietas, quæ eorum methodum approbavit. At difficulter, fortassis in alia regione, præcipue in Italia, hæc ipsa methodus induci posset; quamobrem alia proponenda est.

42. Posset itaque S. Andreæ apostoli festum ad tertiam Junii Dominicam amandari, et S. Thomæ apostoli festum cum S. Bartholomæi festo copulari : S. Matthias cum S. Matthæo, S. Joannes Evangelista cum S. Jacobo fratre conjungi. Hac methodo sex profesti dies comparantur, quibus si septem addantur, quibus Tarraconenses patres opera servilia post missam permiserunt, tredecim dies obtinentur, qui in integrum annum modum non excedunt. Et ne

cum festis jejunia quoque eliminarentur, jejunium pervigilii S. Andreæ ad Sabbatum ante prædictam Dominicam transferri posset; pervigiliorum vero SS. Thomæ, Jacobi, et Matthiæ jejunia, vel ad ferias Rogationum, vel ad Circumcisionis, Epiphaniæ, et Corporis Christi vigilias revocari possent.

43. etc. Profecto in SS. Petri, et Pauli solemnitate, si Thomassino credimus, aliorum apostolorum festa olim continebantur. Inducta postmodum in Ecclesiam Occidentalem SS. Philippi, et Jacobi eodem die celebritate, in hanc reliquorum apostolorum, SS. Petro et Paulo exceptis, festivitates relatæ sunt, uti late Thiers, Belethus, et Durandus ostendunt. Quamobrem absonum non est, ut aliquorum sanctorum celebritates socientur. Superest, ut ea expendantur, quæ huic methodo objici possent. Ac primo quidem illud obstare videtur, quod æquum sit, duorum festa sanctorum per eamdem diem celebrari, si tamen eadem, non diversis diebus, decesserint. Sed id parum officit; nam etiam nunc SS. Simon, et Judas, itemque SS. Philippus, et Jacobus una die coluntur. At omissa indagine de die obitus SS. Simonis, et Judæ, qui etsi eadem apud nos, diversa tamen apud Græcos die coluntur, difficillime statui potest, SS. Philippum, et Jacobum eadem die obiisse; enimvero, quidquid de S. Philippo sit, S. Jacobus Hierosolymis martyrium in Paschate consumavit. Pascha vero neque apud catholicos, neque apud Judæos in Kalendas Maji, quo die hi sancti coluntur, incidere potuit.

46. 47. Obstaret fortassis, quod ex illa festorum conjunctione, alicujus sancti celebritas a die obitus ejusdem removeretur. At in primis incerta est dies obitus S. Andreæ, cujus festum etsi 30 Novembris in martyrologiis commemoretur, Florentinius tamen in suo martyrologio notat, eo die translationem potius ejus reliquiarum, quam mortem contigisse, quæ translatio etiam in Græcorum menologio ponitur. Ideo vero ad Dominicam tertiam Junii festum S. Andreæ refertur, quod eo die in basilicam Vaticanam ipsius caput a Pio II solemniter translatum fuit: et in has translationes referri sanctorum festa consueverunt, quorum mors ignoratur. Neque vero per hoc Dominicis præjudicium infertur contra id, quod superius statutum est, nam præterquam quod S. Andreæ festum est ex præstantioribus, juxta hanc methodum festum S. Joachim a Dominica quarta Augusti detrahitur. Posset fortassis S. Andreas cum SS. Petro, et Paulo coli, sed parum apte tres apostoli eodem die colerentur, neque id sacræ antiquitati congruit.

48. etc. S. Thomæ festum 21 Decembris ad S. Bartholomæi festum 24 Augusti revocatur, quod sane congruentius est, cum ante Domini nativitatem artifices operibus absolvendis urgeantur. Neque sic S. Thomæ martyrium a die, quo evenit, amotum dici potest; nam juxta Du Solier, Baronium, aliosque, discrepant utriusque Ecclesiæ martyrologia quoad utriusque apostoli solemnitates, et apud eosdem auctores 24 Augusti, et 21 Decembris eorum festa celebrantur, non quod iis diebus iidem apostoli obierint, sed quod eorum translationes iisdem factæ fuerint.

52. 53. Similia de S. Matthia referuntur. Castellanus quippe eum 21 Maji obiisse contendit, et Florentinius, Du Solier suffragante, in suo martyrologio probat, illius cultum 24 Februarii non esse vetustissimum. Quare cum S. Matthæo conjungi convenienter potest, quin periculum sit, ne ejus festum, a die quo obitus contigit, amoveatur. Quamquam neque certus est dies obitus S. Matthæi, cum in martyrologiis diversis diebus denuncietur, verum cum in breviario romano 21 Septembris mortuus dicatur, hic ipse dies juxta propositam methodum retinetur.

54. S. Jacobus Major nunc 25 Julii colitur, quod hoc die ejus corpus solemniter translatum fuit. Ceterum Petrus de Natalibus cum aliis affirmat, eum 25 Martii obiisse. Porro ejus cum S. Joanne fratre conjunctioni missale Gothicum suffragatur, quod card. Thomassinus vetustissimo, quod edidit, Sacramentario inseruit, in quo utriusque apostoli natale eadem die enunciatur. Ad festum autem S. Joannis congruentius colligendis plerumque implicetur; et utriusque festum 26 Decembris consignatur, ne, S. Stephano ad 10 Augusti translato, Nativitas Domini subsequenti festo careat; aliunde non satis exploratum est, an S. Joannes 27 Decembris obierit, immo apud Græcos, juxta Baronium, aliosque, 26 ejusdem mensis colitur.

55. Ad SS. Annam, et Joachim quod attinet, profecto si ad S. Josephi festum 19 Martii revocentur, eorum festa removeri a die obitus dici nequeunt; nam ex S. Epiphanio et ex aliis patribus, ac monumentis incerta prorsus est dies mortis eorum. Quod si S. Joachim festum a Dominica quarta detrahatur, jam detrimentum reparatur, quod ex S. Andreæ translatione Dominici inferretur. Et S. Anna a 26 Julii amota periculum removetur, ne ejus festum propter instantem messem violetur. Nec quidquam obest, quod sic tres sancti, iique diversi ritus eodem die colerentur; nam etiam in Græca Ecclesia S. Xenophon cum conjuge, et filiis martyribus, itemque in Latina S. Eustachius cum uxore, et liberis, et S. Nazarius cum sociis martyribus, et cum Innocentio pontifice, et confessore simul coluntur. Idque convenire Guyet affirmat, si plures vel eodem die decesserint, vel affinitate aliqua copulentur; affinitas autem inter SS. Joachim, Annam, et Joseph certa est.

56. Reliquum est, ut de SS. Laurentii, et Stephani conjunctione aliqua adnotentur. Porro conveniunt omnes S. Laurentium 10 Augusti martyrium subiisse; quæ quidem dies in proposita methodo retinetur, et ad eam etiam S. Stephani festum apte reducitur, cum hic juxta Notkerum, aliosque 3 Augusti passus sit, non 26 Decembris, quo die nunc colitur, quo potius aliqua ejus translatio facta est.

57. Demum eidem methodo objici potest, quod novæ lectiones essent adornandæ, et missale aliquantulum immutandum esset. At vero utrumque facili negotio absolvi potest.

58. His positis, tredecim dies pro operibus servilibus comparantur, quibus tamen patroni cujuscumque loci festum non adnumeratur. Votiva autem festa, vel juxta Urbani VIII decretum ad pietatis festa redigi possunt, vel juxta Benedicti XIV litteras apostolicas pro Calaguritana, Pampilonensi, et Pacensi diœcesibus datas in alia pia opera commutari.

59. etc. Tandem suffragia inscriptis de his exposcuntur, videlicet : an festa minuenda sint, et quænam ex Urbani VIII indice expungenda : quæ methodus ex superius dictis admittenda : et utrum ea, quæ admittatur, nova apostolica constitutione firmanda sit, an potius si uni diœcesi permittatur, aliarum petitiones pro eadam facultate expectandæ sint.

CAPUT XVII.

De Martyrologio Romano.

1. Romanum martyrologium est omnium sanctorum catalogus cum brevi uniuscujusque elogio. Olim post *Primam*, nunc ante versiculum *Pretiosa*, in choro legitur, ac præcedenti die sanctorum sequentis diei memoriæ recoluntur. Gregorius XIII in hoc jussit martyrologium correctum adhiberi. Ea vero lectio tribus diebus ante Pascha omittitur, de quibus omnibus fuse card. Bona.

2. etc. Vetustius Ecclesiæ Occidentalis martyrologium S. Hieronymo a Beda, et ab aliis tribuitur. Hujus exemplaria in monasterio Epternacensi, et alibi inventa sunt, idemque demum Florentinius edidit. Aliud ven. Beda composuit, quod genuinum ab Henschenio editum est. Alia insuper martyrologia Rabanus, Wandelbertus, et Ado composuerunt, quæ ab aliis postea edita sunt. Aliud edidit Rosweydus, et hoc Sollerius contra Valesium, aliosque illud esse putat, quod S. Gregorius M. in epist. *ad Eulogium Alexandrinum* commemorat. Ex præcedentibus martyrologiis aliud Usuardus, et aliud B. Notkerus composuerunt. Sed illud Usuardi inter Benedictinos primum ; mox in aliis ecclesiis, excepta Vaticana, quæ suum habebat, ad *Primam* legi consuevit. Idem martyrologium an. 1498 Venetiis a Bellino, deinde a Sollerio, postmodum ex autographo abbatiæ Sangermanensis a quodam monacho Benedictino editum fuit. Maurolicus illud deturpavit, quamobrem Molanus restituere studuit. Et Galesinius eodem tempore aliud martyrologium edidit. Martyrologia hæc erroribus non carebant, idcirco summi Pontifices necessarium duxerunt, ut martyrologium ab erroribus expurgatum ederetur.

5. Provinciam hanc Gregorius XIII Silvio Antoniano, Bellarmino, Baronio, Gavanto, aliisque demandavit. Hi martyrologiis Usuardi, Bedæ, et antiquæ ecclesiæ S. Cyriaci in Via Latea, et quodam ex Græcis monologiis a card. Sirleto in latinum conversis usi sunt, et plus Bellino et Molano, quam Maurolicum, et Galesinio detulerunt. Demum, hortante Baronio, sancti ex menologio additi sunt, quos Græci ante schisma colebant; item alii ex Latinis, qui a patribus, et signanter a S. Gregorio *in dialogis* commemorabantur.

6. Correctum martyrologium ter editum est ; sed tertia editio anni 1584 sincerior habita est, veluti card. Baronius testatur, qui subinde, card. Sirleti jussu annotationes addidit, paucis, consentiente Pontifice, in textu immutatis. Martyrologium sub Sixto V editum est, attamen Gregorii XIII nomen retinuit. Baronio inter cardinales cooptato, Stephani, et ducentorum monachorum nomina, qui sub Raffa Arabum Tyranno Castellam devastante an. 834 martyres occubuerunt, apposita fuere, Clemente VIII annuente, et Romæ an. 1602 novum editum fuit martyrologium, cujus tamen nullum in Urbe exemplar remansit.

7. Post hæc Philippus Ferrarius Federico card. Borromæo hortante, sanctorum edidit catalogum, qui in romano martyrologio non sunt descripti. Sub Urbano VIII Baroniana editio recognita fuit, additis sanctis subsequenter canonizatis, textuque ad historiæ fidem emendato, teste Gavanto : et Florentinius testatur, Sulpitium Severum tunc fuisse a martyrologio romano expunctum. Holstenius Florentinum admonuit, ut vetustius S. Hieronymi martyrologium ederet, putans, sic posse errores adhuc extantes corrigi, nonnullasque ipse, et Latinus Latinius, ac Philippus Ferrarius notas ediderunt. Quocirca Augustinus Lubin martyrologium integrum edidit, ac mappis geographicis, notisque historicis illustravit. Editum quoque fuit sub Innocentio XI additis sanctis eousque canonizatis. Alias subinde martyrologii editiones Franciscus Maria de Aste, et abbas Castellain curarunt. Alia quoque sunt particularia Arturi, Saussaji, Tamaji, et Ferrarii martyrologia.

8. Omnia hæc ex Baronii annotationibus, et ex aliorum in martyrologium præfationibus desumpta ostendunt, quanta fuerit Romanorum Pontificum diligentia pro optima martyrologii editione. Nihilominus errores in eo adhuc extare nonnulli contendunt.

9. Horum errorum nonnulli martyrologii compositoribus, et correctoribus adscribi possunt. *Ad diem* 25 *Januarii* commemoratio fiebat sanctæ Xynoridis martyris ex male intellecta S. Joannis Chrysostomi auctoritate *homil.* 14 *de Lazaro*, ubi Xynoris nomen non est proprium, sed par martyrum indicat; sed errorem Baronius ipse ab aliis admonitus correxit. *Ad* 31 *Julii* S. Firmus episcopus Tagastensis commemoratur, cujus nominis appositionem Bollandiani (*Tom.* 7, *Julii ad diem* 31, *p.* 120) tamquam Baronii auctoritate factam improbare videntur. At ejus episcopi sanctitatem S. Augustinus (*Lib.* 1 *de Mendacio cap.* 13, *n.* 22, *col.* 433, *tom.*

6) aperte testatur. *Ad* 2 *Novemb.* S. Theodorus Laodiceæ episcopus ponitur, eumque Arianum fuisse, ideoque a martyrologio expungendum Valesius, aliique existimant. Verum episcopus Laodicensis Arii fautor Theodorus apud Labbeum, et Harduinum appellabatur : Theodorus vero ante ortam Arianam hæresim obierat, et tamquam sanctitate conspicuus in antiquioribus martyrologiis commemoratur. *Ad* 25 *Augusti* S. Bartholomæi corpus Romam ad insulam Tiberianam translatum dicitur; id vero card. Ursinus, postea Benedictus XIII vehementer impugnavit. Quidquid de his sit, non proinde romani martyrologii minuitur auctoritas neque cujusdam est in hoc censorem agere, sed expectandum est Ecclesiæ judicium. Neque ex errore, qui forte in martyrologium irrepserit, inferre licet, etiam in canonizationis judicio posse errorem contingere, veluti Lupus recte argumentatur. Neque enim Sedes Apostolica omnia, quæ in martyrologium inserta sunt, inconcussæ veritatis existimat, uti ex repetitis martyrologii correctionibus constat.

10. Et quamvis Gregorii XIII litteræ apostolicæ martyrologio præfixæ affirment, illud emendatum fuisse, idemque in choro legendum, neque immutatum edendum esse, hinc tamen non est inferendum, errores omnes fuisse sublatos, neque eruditis vetitum esse novæ correctionis fundamenta ad S. Sedem deferre. Ita Gratiani decretum usu jam receptum, cum mendis scateret, ab eruditis viris, etiam Pontificum auctoritate, correctum fuit, et inter alios laudatus Gregorius litteras apostolicas eidem decreto præfixit, affirmans, se illud emendari jussisse, neque ulterius esse immutandum, pœnis adversus inobedientes sancitis. Cumque nihilominus viri docti idem decretum adhuc emendandum esse censeant, manifestum est, operis alicujus correctiones pontificia auctoritate vallatas ulteriori correctioni non obstare, dummodo res S. Sedis judicio submittatur.

11. Alii errores typographorum incuria, vel malitia irrepserunt, quibus tamen sacra rituum congregatio obstitit. Enim vero Ageos de monte Politiano, antequam canonizaretur, sub titulo *sanctæ* in martyrologio inventa fuit, sed postea sub nomine *beatæ* descripta est. *Ad* 8 *Februar. et* 20 *Novemb.* SS. Joannes de Matha, et Felix de Valois tamquam primarii fundatores ordinis S. Mariæ de Mercede describebantur, quod cum historiis repugnet, sacra congregatio expungi jussit. Cumque in nonnullis martyrologiis tunc B. Felicis a Cantalicio elogium, alias ab eadem congregatione approbatum, omissum esset, ipsa illud iterum apponi mandavit

12. Tandem romanum martyrologium Benedicti XIV auctoritate nuper editum est, cujus editionis tota ratio in ejusdem pontificis litteris Joanni V Portugalliæ regi fidelissimo directis, et ditioni præfixis exhibetur.

CAPUT XVIII.

De nominum descriptione in Romano Martyrologio.

1. etc. Post martyrologii editionem sub Gregorio XIII, Sixto V, et Urbano VIII factam, alia eidem martyrologio nomina, apostolica auctoritate, addi possent. Gregorius enim XIII in suis apostolicis litteris solum vetuit, ne privata auctoritate additiones fierent. Sed sacra rituum congregatio 30 Jul. 1616, et 31 Aug. 1680 decrevit, canonizatos dumtaxat in martyrologio describendos esse. Et quia hæc descriptio cum aliquo brevi elogio fit, sacræ congregationis methodus est, ut, audito fidei promotore, dubium proponatur, *an nomen sit describendum in martyrologio romano*, quo affirmative resoluto, alicui ex sacræ congregationis cardinalibus elogii compositio committitur, quod subinde in eadem congregatione refertur, ut approbetur, approbatio autem a Pontifice est confirmanda. Hæc methodus servata fuit in B. Petri Amengaudii, S. Petri Nolasci, aliorumque descriptione. Porro si alicujus sancti canonizatio probanda sit, prius de nominis descriptione, mox de elogio disputandum est. Si vero de canonizatione constet, de utroque simul agitur, ut in SS. Joannis de Deo, et Pii V descriptione servatum fuit.

6. etc. Canonizatorum itaque nomina in martyrologio romano describenda sunt, tam eorum, qui post martyrologii editionem a summo Pontifice canonizantur, quam aliorum, qui aliquo alio ex modis ab Ecclesia approbatis canonizati fuerunt, sed nondum in martyrologio descripti. Et quoad primos quidem, id ex quotidiana constat disciplina. Quoad alios vero, eædem, ac pro primis rationes militant quibus præterea plura suffragantur exempla. Enimvero S. Leonis III nomine in martyrologio descriptum fuit quamquam in editionibus sub Gregorio, et Sixto omissum fuisset. Et S. Ptolemæus S. Petri discipulus, ac S. Romanus episcopus Nepesinus S. Ptolemæi discipulus, qui martyres apud Baronium ad an. 261 occubuerunt, nonnisi an. 1672 in martyrologium relati sunt. Subsecutis temporibus sanctorum quoque Petri confessoris, et eremitæ, Stephani abbatis ordinis Grandimotensis institutoris, Eneconis abbatis Benedictini, et Justini episcopi Theatini nomina, sacræ congregationis, et summi Pontificis auctoritate, in martyrologio apposita sunt, authenticis monumentis ad omnium sanctitatem, et antiquam canonizationem comprobandam allatis.

9. Ad beatos quod attinet, et signanter ad eos, qui post ultimam martyrologii editionem beatificantur, horum nomina ex repetitis sacræ rituum congregationis decretis, etiamsi in eorum honorem officium, et missa pro aliquo determinato loco concessa fuissent, non sunt jure suo in martyrologio describenda, nisi ex specialibus circumstantiis congregatio eadem, annuente Pontifice, id indulgendum esse censuerit, quemadmodum BB. Catharina de Bono-

nia, Fidelis a Sigmaringa, aliorumque plurium nomina in martyrologio etiam cum elogiis apposita fuere.

10. 11. Sed difficultas est de iis, qui cultum possident immemorabilem, ac multo magis si ab immemorabili tempore sancti appellati fuerunt, et in eorum honorem vel ab immemorabili, vel ex apostolica concessione missa, et officium cum lectionibus sive de communi, sive propriis celebrata fuerunt. Sunt, qui putant, hos prædictis sacræ congregationis decretis non comprehendi, sed melius distinguendum esse videtur: aut ante decretalem *in cap. Audivimus*, *de reliq. et vener. SS.* in Ecclesia universali, summo Pontifice saltem tacite consentiente, coli consueverunt, et isti, etiamsi eorum cultus ad universam Ecclesiam extensus fuerit, postquam particulares episcopi illum in certis quibusdam provinciis decreverunt, jure suo in martyrologium referendi sunt, cum proprie sint canonizati.

12. etc. Aut cultum immemorabilem modo superius exposito post illam decretalem obtinuerunt, et hi quidem, etiamsi eorundem cultus in sacra congregatione discussus, et approbatus esset, non sunt in martyrologio recensendi: non enim sunt canonizati, sed ad summum *æquipollenter* beatificati; neque ex officii, et missæ pro determinatis locis concessione inferri jure potest, nomina etiam in martyrologio esse describenda, uti ex pluribus constat exemplis: quæ sane descriptio, si formaliter beatificatis non indulgetur, neque æquipollenter beatificatis est concedenda, nisi sacra congregatio ex specialibus circumstantiis, Pontifice annuente, eamdem descriptionem indulgendam esse censeat, uti sane permisit, BB. Bernardi Ptolemæi, Simeonis pueri a Judæis interempti, aliorumque plurium nomina in romano martyrologio describi, quorum cultus vel ab eadem congregatione discussus, et approbatus fuerat, vel non.

CAPUT XIX.

De elogiis, quæ in martyrologio romano nominibus sanctorum in eo descriptis adduntur, et de nonnullis decretis sacræ congregationis ad idem martyrologium pertinentibus.

1. Hujusmodi elogia vel ex probatis auctoribus, vel ex probata traditione, aut ex processibus desumenda, ac brevi sermone contexenda sunt, veluti Guyet advertit.

2. etc. Porro nonnullorum elogia in romano martyrologio ex sanctitate, seu ex virtutibus adornata sunt; aliorum ex miraculis; quorundam ex sanctitate simul, et miraculis; aliorum ex doctrina: nonnullorum ex sanctitate, et doctrina: aliorum ex ordinum regularium institutione; quorundam ex gratiis eorum intercessione a Deo concessis, martyrum vero elogia ex cruciatibus fortiter toleratis deprompta sunt.

9. In eodem martyrologio festa quoque conversionis, et ordinationis, necnon corporum inventionis aut translationis sanctorum annuntiantur, et *ad 7 Octob.* insignis victoria memoratur, quam christiani ad Echinadas insulas de Turcis retulerunt.

10. Similia habentur in Græcorum menologio jussu Basilii imperatoris edito, in quo præterea horrendi terræmotus, hæresium extinctiones, et solemnes institutæ supplicationes commemorantur.

11. Denique in martyrologio luna indicatur, idque Gregorius XIII approbavit; et Baronius ad ann. 325 testatur; id ex concilii Nicæni decreto inductum fuisse pro die Paschæ statuendo; Miliet vero docet, ex hoc festa mobilia dignosci, diei autem, et quantitatis lunæ numerationem ad ritus in officiis servandos conferre.

12. Olim indulgentiæ in honorem beatorum concedebantur, qui neque in martyrologium, neque inter sanctos relati fuerant, veluti in BB. Jacobi de Mevania, Catharinæ Suecæ, aliorumque plurium concessæ referuntur. Nunc juxta decretum congregationis rituum 16 Jun. 1674 in honorem dumtaxat sanctorum conceduntur, qui in martyrologio romano recensentur. Verumtamen summus Pontifex indulgentiam plenariam iis concedit, qui in beatificationis solemnitate Vaticanam basilicam, aut illas ecclesias visitaverint, in quibus prima post Vaticanam ejusdem beatificationis solemnia peragentur, uti ex beatificatione S. Joannis Francisci Regis exploratum est.

13. Aliis decretis sacra congregatio officium, et missam in sanctorum honorem, ratione corporis, vel reliquiæ prohibuit, nisi in martyrologio descripti sint. Sed de his infra.

14. etc. Cum in sacra rituum congregatione instantia examinaretur pro BB. Bernardi Ptolemæi, et Thurribii Mogrobesii nominibus in romano martyrologio describendis, disputatum fuit, an hujusmodi descriptio ecclesiasticum cultum significet. Prosper Bottinius tunc fidei promotor hoc ipsum affirmavit, cui alii etiam auctores suffragantur. Sed cardinalibus in diversas abeuntibus sententias, controversia indecisa remansit. Jamvero dicendum videtur, descriptionem hanc ad gestorum potius historiam pertinere, quæ Fatinelli etiam sententia fuit; et martyrologium in choro utique legendum esse neque ex ea descriptione, neque ex hac lectione cultum publicum universalem ab Ecclesia aut demandatum, aut permissum inferri. Aliter plura sequerentur absurda; nam sic beati in martyrologio descripti cultum in universa Ecclesia ante canonizationem obtinuerunt, qui tamen per solam canonizationem inducitur. Cumque nonnullorum nomina in martyrologio ante declaratum casum exceptum, adeoque ante æquipollentem beatificationem describantur, si postea eadem æquipollens beatificatio fieret, hæc cultum non augeret, sed minueret, cum per hanc cultus determinatis solum locis permittatur. Nomina tandem, et res gestæ eorum, qui in

martyrologio descripti sunt, in eodem annuntiantur, ut fideles ad eos imitandos, et proportionate colendos excitentur.

17. Demum plura sanctorum, et beatorum nomina in martyrologio describi sacra rituum congregatio decreverat, sed nondum descripta erant : id vero in nupera martyrologii sub Benedicto XIV editione præstitum est.

18. 19. Juxta romanum catechismum alicujus sancti nomen, baptizatis imponendum est, ut hi ad ejus imitationem excitentur, et hanc piam consuetudinem pervetustam esse ex SS. Ambrosio (*in exhortat. Virginit. lib.* 1, *c.* 3, *n.* 15, *col* 281, *op. t.* 2), et Joanne Chrysostomo (*homil. in S. Melitimum to.* 2, *pag.* 519) discimus, eademque ex vitris pictis dignoscitur, quæ ex Urbis cœmeteriis identidem eruuntur : immo hoc ipsum in 30 ex Nicænis canonibus, quos Turrianus ex Arabico in Latinum transtulit, præcipitur : sed hi canones dubii sunt. Illud vero certum est, cardinalem de Tournon præcepisse, ut baptizatis alicujus sancti nomen in martyrologio descriptum imponeretur, interdictis omnino Idolorum, aut falsæ religionis pœnitentium nominibus. Verum congregatio inquisitionis sub Clemente XIII interdicto retento, præceptum illud ad suasionem remisit.

20. Reliquum est, ut pauca de Græcorum menologiis innuamus. Porro hæc a menæis differunt; menæa enim sanctorum officia, menologia vero eorumdem vitas singulis diebus assignant, quæ proinde, uti Allatius observat, Latinorum martyrologiis respondant. Refert Baronius ad ann. 886 menologium a Basilio Macedone imperatore actum fuisse, id tamen Allatius alteri Basilio imperatori tribuit. Subdit Baronius, menologium Constantinopoli ad Ludovicum Sfortiam allatum, ad cardinalem Sfondrati devenisse, qui illud Paulo V tradidit, et hic in Vaticanam bibliothecam intulit, quod cum vetustate fatisceret, sub Clemente XI, Innocentio XIII et Benedicto XIII, additis imaginibus, restitutum est. Hoc sex tantum menses continebat, alteram partem idem Clemens adhuc juvenis in monasterio Cryptæ Ferratæ reperit, et in Latinum vertit, ac tandem integrum, opera Hannibalis card. Albani editum est.

CAPUT XX.

De nominum sanctorum additione in litaniis.

1. Litania aliquando processionem, interdum quodcumque precum genus, interdum quamdam sanctorum seriem significat, qui in quibusdam precibus coluntur. Et S. Isidorus ait (*lib.* 6 *Origin. cap.* 19), litaniam græcum nomen esse, latine vero *Rogationem* dici, eamque ab exomologesi differre, quod hæc *pro peccatorum confessione*, illa *propter rogandum Deum* agitur.

2. Si litania pro sanctorum serie sumatur, apostolicis viris, juxta card. Bonam, et Bellarminum, adscribenda est. In quibusdam antiquis litaniis nonnulli invocantur sancti, qui in hodiernis non reperiuntur, ut ex antiquis Angliæ litaniis apud Mabillon. et ex aliis monumentis deprehenditur. In aliis apud Menardum nonnulli sancti invocantur, qui in hodiernis extant. Omisso, quod nonnulli aliquando beatos in litaniis ex devotione invocaverunt.

3. Jamvero S. Pius V. in suis litteris apostolicis breviario romano præfixis quamcumque mutationem, et additionem prohibuit. Quamobrem nunc patriarchis, archiepiscopis, et episcopis vetitum est alicujus sancti nomen litaniis addere. Et Clemens VIII statuit, ne præter litanias, quæ in breviariis, missalibus, pontificalibus, ac ritualibus continentur, et litanias B. Virginis, aliæ ederentur, aut recitarentur, nisi a sacra rituum congregatione approbatæ essent.

4. Potest igitur sacra congregatio alicujus sancti additionem sive pro universali, sive pro particulari ecclesia in litaniis admittere, sed ut plurimum ab hoc ipsa abstinuit, uti colligere est ex ejus decretis 20 Junii 1654, et 20 Martii 1706, quamquam postea ordini B. Mariæ de Mercede permisit, ut S. Petri Nolasci fundatoris nomen in litaniis adderetur, quæ in eodem ordine recitantur. Et Benedictus XIV ordini Carmelitarum Excalceatorum pariter indulsit, ut S. Joannis a Cruce nomen in ejusdem ordinis litaniis adjiceretur. Pouget vero refert, in quibusdam ecclesiis sanctos patronos, aliosque celebriores in litaniis invocari.

5. 6. Cum Clemens XI officium S. Joseph pro Ecclesia universali composuisset, nonnulli pii viri postularunt, ut ejus quoque nomen in litaniis invocari permitteretur. Benedictus XIV tunc fidei promotur, sacræ rituum congregationis jussu, dissertationem super hoc edidit : sed deficientibus principum ecclesiasticorumque cœtuum precibus, neve aliis additionibus via aperiretur, nihil decretum est. Advenerunt preces, expensaque iterum promotoris dissertatione tum pro nomine describendo, tum pro loco eidem nomini in litaniis assignando, sacra congregatio censuit, suffragiorum notam summo Pontifici exhibendam esse. Innocentius XIII, tunc pontifex, resolutionem distulit, eoque vita functo, Benedictus XIII, successor S. Josephi nomen post S. Joannem Baptistam in litaniis reponi jussit, velut laudatus promotor in suo suffragio insinuaverat, quod sequenti ordine in compendium redacto contexuit.

7. etc. S. Josephi nulla in Usuardi, et Adonis martyrologiis mentio occurrit ; ex quo inferri licet, modicum tunc in Ecclesia Occidentali fuisse ejusdem sancti cultum. Idque S. Bernardinus ex eo repetit, quod S. Joseph ad Limbum post mortem descendit, et ad vetus pertinet Testamentum, ac nonnulli hæretici cum naturalem Redemptoris patrem fuisse asseruerant.

10. etc. Hæc tamen subsecutis temporibus no-

queunt cultus S. Josephi extensionem impedire. Et ad primum quod attinet in romano martyrologio SS. Malachiæ, Habacuc, aliorumque mentio fit, et S. Joannis præcursoris, ac martyrum Machabæorum memoria quotannis colitur, itemque patriarchæ, et prophetæ in litaniis majoribus, SS. Abel, et Abraham in commendatione animæ invocantur, licet hi omnes ad Limbum descenderint.

14. 15. Quod spectat ad secundum, nempe quod S. Joseph ad vetus Testamentum pertineat, nunc sancti quoque veteris Testamenti ex superius dictis coluntur; immo juxta Suarez, et Guyet S. Joseph ad illud proprie non pertinet (quemadmodum neque Magi, qui Christum in cunabulis venerati sunt, quique Coloniæ Agrippinæ officio, et missa coluntur: neque pastores, qui eumdem præsepio reclinatum invenerunt, et apud Græcos specialem obtinent cultum). Illud de hæreticis moderna excludunt tempora, quibus fides satis est corroborata; veluti Bollandiani *in vita S. Josephi* (*ad diem* 19 *Martii in comment. histor.* § 2, *pag.* 6) explicant.

16. 17. Post hæc juvat propagationis cultus S. Josephi auctores recensere. Consentiunt eruditi, eumdem ab Oriente in Occidentem per Carmelitas fuisse propagatum, quibus Prædicatorum, et Minorum ordines accesserunt, nec parum profuit S. Teresiæ erga S. Josephum devotio, et inter alios Joannes Gerson, et Isidorus de Isolanis eidem cultui amplificando adlaborarunt.

18. etc. Succedunt Romanorum Pontificum concessiones. Ac primo quidem S. Josephi nomen in martyrologium romanum ante annos 800 relatum fuisse dicitur. Sixtus IV, teste Platina, ejus festum 19 Martii instituit; Gregorius vero XV, apud Thiers illud tamquam *de præcepto* servari mandavit, quod tandem Urbanus VIII confirmavit. Præterea ejus officium sub Sixto IV simplex ad ritum duplicem sub Innocentio VIII, ac postmodum sacræ rituum congregationis auctoritate ad duplicem secundæ classis cum hymnis propriis elevatum fuit, cui tandem Clemens XI lectiones primi nocturni, capitula, antiphonas, et responsoria ex novo potissimum Testamento deprompta addidit. His accedunt officium desponsationis B. M. Virginis cum S. Josepho, pluribus locis ab eadem congregatione concessum, ac missa propria in ejusdem sancti honorem pro bona morte impetranda inter votivas missalis romani inserta.

22. Demum ejus nomen in antiquioribus Ecclesiæ universalis (et ecclesiæ Bononiensis) litaniis invocabatur; et non extat in litaniis PP. Prædicatorum, et Carmelitarum Discalceatorum, ut ex probatis utriusque ordinis monumentis constat. Bollandiani quoque referunt, S. Josephum in quibusdam particularibus litaniis cultum fuisse, ejusque nomen in litaniis reperitur, quæ in vigilia Epiphaniæ ad aquæ benedictionem recitantur. Porro hujusmodi benedictio antiquissima est, eaque ex baptismo, qui in festo Epiphaniæ frequentabatur, originem traxit. Hic mos in Ecclesia viget Orientali; teste Goar, idemque viget in Ecclesia Occidentali, et signanter in quibusdam Romæ ecclesiis.

23. 24. Omnia hæc satis esse videntur, ut S. Joseph in litaniis ecclesiæ majoribus recenseatur; quod si alia requirantur, sequentia addi possunt.

25. etc. Litaniæ a temporibus apostolicis initium sumpserunt, eæque sunt sanctorum catalogus, qui rite, et licite coli possunt. Omnis vero sanctus ab Ecclesia approbatus in iis, nisi Ecclesia ipsa vetet, invocari potest. Et sane Clemens VIII additionem in litaniis privata auctoritate factam dumtaxat prohibuit, et ven. card. Bellarminus testatur, post ejusdem pontificis decretum additionem alicujus sancti in litaniis, saltem particularibus novam non fuisse existimatam, et a Sede Apostolica non obtinendam. Porro additionis privata auctoritate faciendæ prohibitio, et Ecclesiæ difficultas annuendi novæ additioni in litaniis majoribus, in eo potissimum fundantur, quod uniformis esse debet orandi modus, et si nova additio permitteretur, hæc aliis viam sterneret. Sed hæc a S. Josephi prærogativis excluduntur.

30. 31. Josephum itaque Gerson cum aliis affirmat, in utero matris fuisse sanctificatum. Verum theologi communiter hujusmodi sanctificationem beatissimæ Virgini, Jeremiæ, et Joanni Baptistæ dumtaxat adstruunt. et S. Thomas (3 *part. q.* 27, *art.* 6 *in corp.*) et S. Bernardus (*ep.* 174 *ad canon. Lugd. op. vol.* 1) docent, non esse ad alios extendendam. Quin etiam S. Augustinus docuit, Jeremiam et Joannem non fuisse in utero matris plene sanctificatos.

32. etc. De S. Josepho præterea S Bernardinus prædicat, eum corpore, et anima gloriosum ad cœlos ascendisse, quam sententiam Suarez non improbat. Id vero asseri tuto nequit, cum ab ea inter patres, et theologos controversia pendeat, utrum iis, qui *Matth.* 27 cum Christo surrexerunt, immortalem animæ, et corporis vitam obtinuerint, an potius surrexerint iterum morituri, de qua plura D. Thomas (3 *part. q.* 53, *art.* 3 *ad* 1) et Calmet. Quare his, quæ ad summum probabilia sunt, omissis, alia de S. Josepho pensentur oportet, quæ certa sunt, et ex Evangelio hauriuntur.

35. etc. S. Joseph igitur sponsam procul dubio beatissimam Virginem habuit, *Matth.* 1, et putavimus Christi pater appellatus est, *Luc.* 3 *et Matth.* 13, de qua paternitate plura S. Augustinus disserit (*lib.* 2 *de consens. Evang. c.* 1, *col.* 27, *to.* 3, *part.* 2 *op.*). Præterea Christus ipse illi *subditus erat*, *Luc.* 2, non quidem ex debito, sed ex usu, veluti Suarez notat (hanc ipsam subjectionem Gerson in sermone habito in concilio Constantiensi extollit).

38. Sublima hæc sunt, et certissima, neque alteri sancto communicata, ideoque S. Josephum litaniis addendum insinuat, quin alterius sancti superadditioni aditus aperiatur, idque multo magis, quod S. Joseph ex superius dictis in aliis litaniis, Sede Apostolica permittente, descriptus est. Sic

Conceptionis B. M. Virginis festum, quod ex S. Sedis tolerantia in quibusdam ecclesiis, teste D. Thoma (3 *part.* q. 27, *art.* 2) celebrabatur ampliato a pluribus Pontificibus illius cultu, Clemens XI, ab omnibus *de præcepto* servandum esse jussit.

39. 40. Nunc de loco dicendum est, in quo S. Josephi nomen in litaniis majoribus reponendum est. Jam vero is vel ante S. Joannem Baptistam, vel ante omnes confessores, vel proxime post eumdem S. Joannem Baptistam esse potest.

41. etc. Et quod ad primum spectat, illi assumpto favent ea, quæ Suarez docet, qui probabile existimat, S. Josephum gratiam S. Joanne perfectiorem assecutum fuisse, cum quo Cornelius a Lapide consentit (*in comment. in Matth. cap.* 1, *pag.* 52 *in fin.*). Neque vero obstat, quod S. Joannes Matth. 11, omnibus major dicatur, id enim veteris Testamenti patres respicit, veluti post S. Hierónymum Maldonatus observat: S. Joseph autem ad novum pertinet Testamentum. Accedit, quod in litaniis, qui prior obiit, prior invocatur. Et S. Josephum quidem S. Epiphanius affirmat (*hæres.* 78) paulo post Jesum in templo repertum obiisse. S. Joannes vero juxta ven. Bedam anno Christi 33 vel juxta Salianum anno 32 occisus fuit.

44. etc. Verum hæc sententia non videtur admittenda. Etenim litaniæ PP. Prædicatorum, aliæque superius memoratæ S. Josephum post S. Joannem exhibent: neque Scripturæ auctoritas, neque Ecclesiæ traditio docet, S. Josephum S. Joanni sanctitate præstitisse. Et, quod periculosum est, juxta expositam sententiam admitteretur, Ecclesiam in litaniis ordinem ex majori sanctitate deducere. Neque vero exploratum est, S. Josephum esse S. Joanni præmortuum, cum nonnulli patres existiment, illum in Christi passione superstitem fuisse. Demum illa præcedentia admissa, confessor martyri præponeretur, cum ex S. Augustino (*comment. in psal.* 140, *col.* 1578, *tom.* 4), aliisque pluribus S. Joannes martyr occubuerit.

49. 50. Potius igitur inter confessores primus S. Joseph esset collocandus; et sane uti confessorem Ecclesia ipsum colit, quemadmodum ex martyrologiis, missalibus, et breviariis colligitur, idemque laudatus Isidorus de Isolanis docuit. Quod si immediate post S. Joannem Baptistam collocetur, patriarchis adnumeratur, cum tamen patriarcha non sit, cumque ad novum pertineat Testamentum, apostolis præcederet, quod esset absurdum, veluti Guyet demonstrat.

51. etc. Verum neque ista opinio retinenda videtur; sed tutior ea censetur, quæ post S. Joannem Baptistam immediate S. Josepho locum assignat. Hæc enim cum litaniis PP. Prædicatorum, aliisque superius adductis cohæret. Et quamvis uti confessor in breviariis, et calendariis recolatur; ex his tamen illatio ad litanias non valet. In litaniis siquidem, non vero in breviariis habetur patriarcharum, et prophetarum classis. Neque S. Josephi post S. Joannem invocatio recentiorum devotioni adscribenda est, uti Guyet censuit; idem quippe ordo in sæpe laudatis litaniis retinetur.

54. etc. Porro juxta hanc sententiam S. Joseph apostolis præcederet, at juxta Suarez ejus munus, et officium apostolico muneri præferendum esse videtur. His tamen omissis, quæ, ut monuit Guyet, concionatoribus magis, quam divinis officiis, et litaniis ordinandis deservire possunt; monumentum in eo consistit, quod S. Joannes Baptista, qui utique ad novum pertinet Testamentum, apostolis in litaniis præfertur, non quia Matth. 11 *inter natos mulierum major* dicitur, cum hoc ex superius dictis veteris Testamenti sanctos respiciat, adeoque apostolos non comprehendat; sed vel quia patriarchis, aut prophetis adnumeratur, vel quia ante apostolos obiit. Hæc autem S. Josepho quoque conveniunt, ideoque eamdem et ipsi in litaniis prælationem vindicare debent.

57. Jam vero (quidquid Guyet senserit) S. Joseph patriarcha dicendus est, cum Christi, qui electorum caput est, pater reputatus fuerit. Propheta quoque dici potest ex illo Matth. 1: *Angelus Domini apparuit ei dicens: noli timere, etc.* ex quo textu laudatus Isidorus de Isolanis, et Perez prophetæ prærogativam S. Josepho adjudicant. Quamquam, ut ejus nomen in patriarcharum, et prophetarum classe collocetur, sufficit, ut alterutra ex his qualitatibus insignitus fuerit; quemadmodum S. Maria Magdalena, licet virgo non fuerit, inter virgines, et viduas in litaniis majoribus recensetur.

58. His positis sacræ rituum congregationis est advertere, an S. Josephi nomen in litaniis majoribus sit describendum, ut sicuti Gersonius in concilio Constantiensi pro schismate extinguendo honorem aliquem illi instituendum esse insinuaverat, ita in præsentibus calamitatibus hic in litaniis cultus eidem superaddatur.

59. Hucusque suffragium, cujus argumenta auctori semper probabilia visa sunt, nisi quod litaniarum ritus pro aquæ benedictione in vigilia Epiphaniæ, qui tamquam pars ritualis a Paulo V approbati antea habitus fuerat, postea privata cujusdam sacerdotis Petri Lucatelli auctoritate additus apparuit. Nonnulla in eo continentur a sacrorum rituum gravitate aliena, et quidem invocantur sancti, qui in litaniis approbatis non inveniuntur; quapropter ritus idem cum argumento ab eo deducto rejiciendus censetur: non jam ut ritus benedicendi aquam in vigilia Epiphaniæ reprobetur, sed ut additamentum privata auctoritate insertum abjiciatur.

CAPUT XXI.

De sacris imaginibus, et nonnullis controversiis ad eas pertinentibus.

1. 2. Juxta concilium Tridentinum (*sess.* 25) sacræ imagines, in templis præsertim, retinendæ, et colendæ sunt, nullam vero insolitam collocare

licet, nisi ab episcopo approbata sit. Cumque concilium de Christi, Deiparæ, et sanctorum imaginibus loquatur, nonnulli tum heterodoxi, tum catholici existimarunt, neque Deum Patrem, neque SS. Trinitatem pingi posse. Verum etiam Deus pingi potest modo, quo sæpe apparuit, et quo ejus majestas, et omnipotentia repræsentari potest, uti videre est apud Buonarruoti.

3. Porro nefas esset reputare, Deum, prout est in se, pictura repræsentari, in hoc quippe Anthropomorphitarum error contineretur; sed recte Deus depingitur, vel ut historia aliqua repræsentetur, vel ut ejus majestas oculis proponatur, ut bene card. Gottus ostendit. Primis Ecclesiæ sæculis juxta Origenem, et juxta *can.* 36 concilii Illiberitani, Dei, et SS. Trinitatis imagines in usu non fuerunt, ne scilicet gentiles, et cathecumeni putarent, fideles Deum corporeum venerari, veluti in eumdem *can.* Albaspinæus, et card. Lucinius adnotarunt et Arcani disciplina secretiora christianæ religionis mysteria occultabat, ne a gentibus profanarentur. Hoc sublato periculo, recte nunc Dei imago in templis collocatur, et ab Alexandro VIII propositio damnata fuit, quæ oppositum statuebat. Christianus Lupus se ignorare fatetur, quando Dei imagines in Ecclesia fieri cœperint, sed ex S. Paulino discimus, eas sæculi quinti initio depictas fuisse. Idem vero Lupus affirmat, Spiritum sub columbæ, Angelos sub humana specie recte dipingi; et ab Ecclesia illæ SS. Trinitatis imagines probantur, quæ Deum Patrem in forma senis, Christum in ejus sinu, vel ad ejus latus, et Spiritum Sanctum columbæ forma inter utrumque repræsentant ut videre est apud card. Capisucchium, et Perimezzium.

4. Sarnellus modum exponit, quo Christus, B. Virgo, et SS. Petrus, et Paulus pingi possunt. Et Buonarruoti plura disserit de veteri more Christum sub Agni specie pingendi. Videatur Joannes Interianus de Ajala, qui pictores egregie instruit, quomodo sacræ imagines pingendæ sint. Volumen non diu ante prodiit, quod a sacris Urbis tribunalibus proscriptum est, cujus auctor plures picturæ species reprehendit. Alias respuunt Ciampinus, Theophilus, Raynaudus, et Thiers. Aliis displicent martyrum picturæ, qui abscissum caput manibus gestant, quem pingendi modum Bollandiani, et Langlet ex quadam S. Joannis Chrysostomi oratione ortum fuisse existimant.

5. 6. Utcumque hæc se habeant, ex his attingenda sunt, quæ a sacra rituum congregatione statuta fuerant. Ipsa itaque 10 Septemb. 1637 prohibuit, ne SS. Augustini, Nicolai de Tolentino, aliorumque imagines habitu fratrem Discalceatorum ordini S. Augustini pingerentur, et congregatio concilii declaravit, B. Claram de Montefalco ad ordinem eremitarum S. Augustini pertinere, ideoque hujus ordinis veste pingendam esse: Urbanus vero VIII prævio congregationis rituum consilio, constituit, ne sacræ imagines fierent *alio habitu, et forma quam in catholica Ecclesia ab antiquo tempore consuevit.*

7. Post hæc propositum fuit, an in Ecclesiis ordinis Servorum imago B. M. Virginis Dolorum cum habitu nigro permitti posset: at sacra congregatio ad præcavenda scandala nihil decrevit.

8. Porro ejusmodi permissionis obstare videtur, quod synodus Constatinopolitana sub Hadriano II statuit, Deiparæ imaginem pingendam esse, ut in Scripturis figuratur. Et universalis Ecclesiæ praxis, quam paulo ante memorata Urbana constitutio præservavit, habitum illum numquam admisit: immo in quibusdam ejusdem ordinis ecclesiis B. Virgo juxta antiquum morem, quem Sarnellus a tempore Apostolorum repetit, rubro, et ceruleo coloribus depicta cernitur. Quod si aliud apud eumdem ordinem in more positum sit, hoc universalis Ecclesiæ consuetudinem non constituit.

9. Contra vero ad ipsum permitti posse, ex hoc suaderi potest, quod idem ordo ab initio memoriam dolorum B. Virginis habitum nigrum, eadem Virgine monstrante, assumpsit, ut in bulla Innocentii VIII et in aliis monumentis legitur. Et in chronica F. Petri de Tuderto ipsa Virgo dicitur S. Petro martyri revelasse, se a Filio suo impetrasse, ut hic ordo in signum mœstitiæ, quam ipsa in ejusdem Filii sui passione perpessa est, ejusmodi habitum gestaret. Quamobrem absonum non videtur ut ob eamdem rationem etiam B. Virginis imago eodem habitu exponatur.

10. Sed ut cætera afferantur, quæ ad hanc imaginum materiam pertinent, Alexander VII prævio congregationis rituum consilio, fratribus Minoribus de Observantia Tolosæ commorantibus vetuit, ne B. Virginis imaginem exponerent, quæ Rosarium SS. Francisco, et Claræ exhiberet, idque, ne Rosarii institutio his sanctis adjudicaretur, quam Ecclesia S. Dominico attribuit. Eadem congregatio, Clemente X annuente, censuit, B. Petri Paschasii imagines non esse habitu Trinitariorum pingendas. Eademque jussit, amoveri Eliæ imaginem inusitate modo a PP. Basilianis depictam. Monachi quoque Camaldulences contra Vallumbrosanos contendunt, S. Joannem Gualbertum posse alba indutum cuculla depingi. Nonnulli quoque B. Petri Urseoli imagini albam vestem, alii nigram attribuunt. Porro Martene, et Mabillon. innuunt, albas vestes antiquitus apud monachos in usu fuisse, nigras vero ab iis assumptas fuisse, cum subuculis uti cœperunt. De his tamen nihil adhuc a sacra rituum congregatione definitum est.

11. Nonnulla item in ordine S. Francisci inter membra corporis Observantiæ dissidia invaluerant quoad imagines, inscriptiones, processiones, et alia quæ occasione beatificationis, vel canonizationis servorum Dei ordinis ejusdem peragi consueverunt. Quamobrem capitulum generale Victoriæ an. 1694 celebratum inter alia statuit, ut in prædictis omnibus semper particularis ordinis status exprimeretur, in quo servus Dei obiisset, et prima solemnitas in

conventu ejusdem status celebraretur. Et hæc a sacrorum rituum congregatione anno 1713 confirmata fuerunt. Aliæ inter FF. Capuccinos, et Conventuales exarserunt controversiæ, utra horum ordinum veste SS. Francisci, et Antonii Patavini imagines pingendæ essent. Scripta utrinque prodierunt, quæ a sacra indicis congregatione proscripta sunt. Tum Neapoli, Innocentio X approbante, in sacello Thesauri S. Januarii simulacrum S. Antonii sub veste Conventualium collocatum fuit. Contra vero, Capuccinis insinuantibus, aliud ejusdem sancti simulacrum sub Capuccinorum veste in capella S. Restitutæ in ejusdem Thesauri conspectu positum fuit: at sacra rituum congregatio hoc in eadem ecclesia exponi non debere censuit; cæterum neutris causam adjudicavit; ut proinde quælibet ex Franciscanis familiis eorumdem sanctorum imagines sub propriæ vestis forma exponat.

12. 13. Neminem latet, cereos Agnos a Romano Pontifice consecrari, qui mos perantiquus est, ut ex Agno in tumulo Mariæ Augustæ Honorii imperatoris uxoris Romæ invento deprehenditur. Quidquid enim Panvinius insenserit, card. Augustinus Valerius hunc ritum ad sæculi V initium, Molanus vero ad Constantini tempora referunt. De eorumdem Agnorum virtute plura card. Papiensis cumulat. Porro sanctorum imagines in iis imprimuntur, et Clemens XI etiam sanctos Græcos in illis expressit. Et Benedictus XIV, cum fidei promotorem ageret, exemplis ostendit, beatos quoque posse in iisdem repræsentari; quamquam Innocentius XIII ab hoc abstinendum esse censuerit.

14. Tandem licet B. M. Virginis imaginem Eucharistiam recipientis pingere, cujusmodi imago Romæ extat in ecclesia S. Luciæ in Silicibus. Siquidem constat, B. Virginem ordinis, pœnitentiæ, et matrimonii Sacramenta non recepisse, et conveniunt theologi eamdem baptismum, confirmationem, et Eucharistiam participasse. Solum convertitur, an extremam unctionem receperit, de qua re Suarez legi potest.

CAPUT XXII.

De translatione corporum.

1. Ante Constantini imperatoris tempora nonnullæ corporum SS. translationes factæ memorantur, sanctorum nempe Pontiani, et Cornelii Pontificum. Pace tandem ab eodem imperatore Ecclesiæ restituta majori solemnitate translationes ejusmodi peragi cœperunt: et sub ipso SS. Andreæ, et Timothei corpora, S. Paulino teste *in carmine* 11, *in natali S. Felicis tom.* 1 *Anecdotor. Murat. vers.* 321, celeberrima solemnitate Constantinopolim translata fuere.

2. etc. Juxta præsentem disciplinam, servorum Dei, vel beatorum, vel canonizatorum corpora transferri possunt. Atque si servorum Dei translationes faciendæ sint, a sacra rituum congregatione ordinaria facultas petenda est, quæ indulgere consuevit, ut translatio secreto, januisque ecclesiæ, seu cœmeterii clausis fiat; dummodo nihil corpori addatur, aut detrahatur, et ita, ut cultus introductio non significetur. Si in Urbe translatio expleatur, fidei promotor, secretarius, et notarius sacræ congregationis, eadem jubente, interesse consueverunt. Si extra Urbem, ejusdem jussu, episcopus vel vicarius generalis, promotor fiscalis et notarius ecclesiasticus intersunt. Et hoc modo corpus tunc servæ Dei Hyacinthæ de Marescottis translatum fuit, excommunicatione Papæ reservata iis imposita, qui aliquid servæ Dei corpori, vel sepulcro addere, vel minuere ausi essent. Similia de aliis translationibus leguntur in sacræ congregationis regestis.

5. 6. Hæc quoad servorum Dei translationes; in quorum causis Sedes Apostolica manum apposuit. Quod ad alios spectat, ordinarii est, facultatem pro eorum translatione concedere, quemadmodum pro servi Dei Antonii de Grassis aliorumque translationibus, in quorum causis commissio nondum signata fuerat, sacra rituum congregatio respondit. Quamobrem in causa tunc servi Dei Petri Foreri cautum est, ut appositio manus S. Sedis etiam in cadaverum translatione locum sibi vindicet, veluti ex decreto 20 Jul. 1686 edito, et ex litteris apostolicis Innocentii XI in forma brevis ad episcopum Virdunen. 22 Aug. ejusdem anni datis constat. His vero translationibus causam suppeditant novum ædificium construendum, vel locus corpori conservando ineptus, vel opportunitas illud ab aliis corporibus separandi, vel qualitas capsæ, in qua primo corpus conditum fuerat, in hoc tamen mutatio dumtaxat de capsa in capsam indulgetur.

7. etc. Ad beatorum corporum translationes quod attinet, hæ fieri nequeunt, nisi summus Pontifex, aut sacra rituum congregatio id permittat. Et sacra quidem congregatio, cum petitam indulget facultatem, modum simul translationes peragendæ præscribit, ut scilicet vel solemniter, et cum aliorum interventu, vel etiam processionaliter, vel secreto, juxta diversas circumstantias expleatur, uti colligere est ex translationibus tunc BB. Laurentii Justiniani, Joannis a Cruce, Stanislai Kostkæ, aliorumque. Cum tamen Urbanus VIII et Alexander VII in suis decretis protestati sint, se nullum velle præjudicium illis inferre, qui vel ab immemorabili tempore, vel ex Pontificum, aut ex sacræ congregationis permissione, vel per patrum, virorumque sanctorum scripta coluntur, idcirco si horum corpora transferenda sint, nullum eorum sepulcris præjudicium inferendum est. Enimvero cum servi Dei Bartholomæi de Salutio ord. Minorum Observantium Reformatorum corpus in ecclesia S. Francisci ad Tiberis ripam de uno ad alium ejusdem ecclesiæ locum transferendum esset, ejusque sepulcrum pavimento paululum supereminens repertum esset, idque, præter alia monumenta, Castellinus auctor contemporalis testaretur, ex Gregorii XV permissione fa-

ctum fuisse; Benedictus XIV tunc fidei promotor cadaver eodem modo in alio loco reponendum esse insinuavit, prout sane sacra congregatio fieri decrevit. Harum vero translationum causæ sunt vel eædem, quas superius de servorum Dei translatione memoravimus, vel aliæ infra, quoad sanctorum translationes, referendæ.

11. 12. Quod igitur ad corporum sanctorum translationem spectat, de jure civili humanum corpus perpetuæ traditum sepulturæ, non potest sine principis, vel saltem, si legitima causa adsit, sine rectoris provinciæ facultate ex suo loco in alium transferri. Hinc plures existimant, sanctorum corpora, et reliquias non posse absque pontificia auctoritate transferri. Fagnanus, et Pirhing putant episcopi auctoritatem, capitulo consentiente, sufficere. Alii nullam requirunt, si corpora perpetuæ non sint sepulturæ tradita. Alii Papæ licentiam exigunt, si corpus transferendum integrum sit.

13. etc. Nonnulli hanc Papæ facultatem necessariam esse affirmant pro translatione ab una ecclesia, vel diœcesi ad aliam; quod ecclesiæ res, inter quas etiam sanctorum reliquiæ computantur, juxta *Extravag. Ambitiosa de rebus eccl. non alienandis inter com.* alienari sine summi Pontificis auctoritate nequeant. Sed Fagnanus contendit, banc *Extravagantem* non posse his translationibus aptari; adeo ut qui sine Pontificis consensu has translationes peragent, non excommunicationi, sed pœnæ arbitrariæ subjiciantur. Id quidem tutissime asserendum esse videtur, sed simul etiam statuendum, ex usu non posse ex una civitate, aut ecclesia, ad aliam, translationes, Sede Apostolica inconsulta, fieri, veluti sacra concilii congregatio respondit. Et sane testatur Papebrochius, episcopos sæculo X nihil absque apostolica facultate innovare, quoad veteres sanctos, eorumque reliquias, consuevisse, eamdemque consuetudinem subsecuta susceperunt tempora, cum apud Raynaldum, Wadingum, Bollandianos, aliosque, et ex aliis monumentis exploratum sit, in translationibus SS. Bruni, Francisci, Thomæ Aquinatis, aliorumque plurium apostolicam intervenisse auctoritatem.

20. Causæ vero translationum sanctorum, præter eas, quæ superius expositæ sunt, quæque solum translationem respiciunt de loco ad locum intra eamdem ecclesiam, sequentes recenseri possunt; loci nempe, in quo corpora condita sunt, indecentia; populorum devotio; novus locus venerabilior; ac divina revelatio de translatione peragenda.

21. Tandem quæ superius num. 6 et seqq. dicta sunt, adamussim comprobantur ex Benedicti XIV litteris apostolicis in forma brevis ann. 1742 Ludovico Valenti fidei promotori datis pro nova tunc servi Dei Camilli de Lellis translatione in decentiorem locum intra eamdem ecclesiam peragenda, imminente ejusdem beatificatione.

CAPUT XXIII.

De modo, quo fieri debent sanctorum corporum translationes.

1. Refert S. Ambrosius *epist.* 22, *tom.* 2, *col.* 875, SS. Gervasii, et Protasii corpora a se inventa, et translata fuisse: in translatione autem testatur, ingentem fuisse populi concursum, manus impositionem, concionem, et vigilias habitas fuisse, ac miracula contigisse. Similia etiam referunt centuriatores Magdeburgenses.

2. In martyrologio romano 27 *Januar.* commemoratio fit translationis corporis S. Joannis Chrysostomi, de qua in mæneis officium habetur. Extat etiam Synaxarium, in quo translationis historia refertur, eademque a Cosma Vestiario, Socrate, aliisque describitur. Bosius quoque narrat, S. Cæciliæ corpus a S. Paschali I propriis manibus pertractatum fuisse. Et apud Baronium (*ad ann.* 438, *n.* 1) S. Leo IX dicitur S. Remigii corpus propriis manibus transtulisse. Apud Bollandianos *tom.* 1 *Jun. pag* 383 item monumentum refertur translationis S. Quirini episcopi, et martyris, quæ sub Innocentio II facta est. Porro in eo legitur, clericos S. Mariæ trans Tyberim illud magna reverentia, hymnis, et orationibus ad eamdem ecclesiam transtulisse. Plura harum translationum exempla legi possunt in officiis propriis basilicarum Lateranensis et Vaticanæ.

3. Sed ut ad recentiores translationes Romæ potissimum solemniter peractas deveniamus, prima occurrit translatio capitis S. Andreæ. Demetrius Constantini ultimi imperatoris frater illud Romam transferri curavit: et Pius II idem a card. Bessarione ad pontem Milvium propriis manibus suscepit, ac primo in ecclesia S. Mariæ de populo reposuit, postea vero die instituta supplicatione, ad basilicam Vaticanam cum cardinalibus, et reliquo clero, hymnis, et orationibus transtulit.

4. 5. Succedit ferri translatio, quo Christi latus perfossum fuit, quodque Bajazet Turcarum tyrannus Innocentio VIII dono dedit. Tyranni legatus illud Anconam detulit, ibique summi Pontificis legati archiepiscopus Arelatensis, et episcopus Fulginas sacram reliquiam recognoverunt, eorumque primus eamdem *processionaliter* per civitatem sub baldachino detulit. Tum ad civitatem Narniensem perrexerunt, uti duo cardinales legati sacrum ferrum susceperunt, hisque postea Romam appropinquantibus, Innocentius extra portam Flaminiam obviam processit. Mitraque deposita, illud reverenter excepit, tum mitra sibi imposita, usque ad basilicam S. Petri processionaliter gestavit, et apud se retinuit, ut in magnificentissimo, quod construere meditabatur, sacello collocaret: mox imminente morte idem ferrum cardinalibus tradidit in eamdem basilicam inferendum, qui sane paulo post reliquiam cum sancto Christi sudario collocarunt, quod ibi conservatur.

6. Tertia solemnis translatio est corporis S. Gregorii Nazianzeni sub Gregorio XIII ab ecclesia sanctimonialium Campi Martii ad basilicam Vaticanam, de qua Mucantius, et martyrologium 11 *Jun.*

7. Quartum locum translatio corporis S. Leonis M. obtinet. Hoc in basilica Vaticana conditum fuerat. Sergius vero I in nobiliorem tumbam transtulit, et Paschalis II cum SS. Leonum II, III, et IV, corporibus in oratorio ejusdem S. Leonis IV reposuit; postea Paulus V sub altari S. Mariæ de Columna omnia hæc corpora recondidit, uti Aringhius, aliique referunt. Sacellum subinde nobilissimum Innocentius X S. Leoni M. in eadem basilica extruxerat, ad quod tandem Clemens XI ejusdem S. Leonis corpus transferendum esse censuit.

8. Quapropter Hannibal card. Albanus basilicæ archipresbyter 20 Maji 1713 ad altare S. Mariæ de Columna cum aliis accessit, ibique S. Leonis M. corpus in capsa, a SS. Leonum II, III et IV, corporibus distincta invenit, atque revisit, sigillisque appositis in eodem statu reliquit.

9. Sequenti anno 24 Mart. idem cardinalis ad memoratum altare cum aliis rediit, omnibusque, ut in præcedenti actu, inventis, corpora in aliis duabus capsis composita fuerunt, ac sigillis appositis, earumque clavibus cardinali traditis, ad S. Nicolai sacellum ad latus altaris Crucifixi situm processionaliter delata fuerunt.

10. Die 2 Apr. duodecim cardinales sacra corpora, capsis reseratis, iterumque ut prius clausis, venerati sunt. Die 11 Clemens XI ad sacellum, pluribus comitantibus, se contulit, ibique oravit, et S. Leonis M. corpus, aperta capsa, inspexit; mox quidam physicus corporis statum descripsit, et capsa de more obserata fuit.

11. Sequenti anno 1715 Pontifex statuit, S. Leonis M. corpus 11 Aprilis transferre, et indulgentiam plenariam iis impertivit, qui pœnitentiæ, et Eucharistiæ sacramentis susceptis, translationi interessent, aut basilicam eo die visitarent. Quapropter card. archipresbyter, et card. Ursinus (postea Benedictus XIII) 10 ejusdem mensis capsam cum sacro corpore in aliam ligneam incluserunt, et ad capellam chori *processionaliter* asportarunt, apertisque ecclesiæ januis, populus undique confluens sacrum corpus veneratus est.

12. Tum usque ad horam solemnis missæ, quæ sequenti die 11 cantata fuit, archipresbyter, cæterique de clero basilicæ ante sacrum corpus orantes alternis horis vigilarunt. Inter missarum solemnia oratio de translatione habita fuit, qua audita, Pontifex missam privatam ad altare chori celebravit.

13. 14. Ad vesperas omnes fere cardinales, præsules, tum Pontifex, aliique innumeri ad basilicam convenerunt, institutaque solemni processione, quæ e dextero porticus latere ad mediam plateam egressa per januam basilicæ majorem rediit, capsam cum corpore ad ejusdem S. Leonis M. altare laudibus, et canticis delatum fuit, et super aram ibi paratam repositum, Papa coram ipso oravit, populo benedixit, et cum cardinalibus recessit. Tum coram card. archipresbytero, canonicis, clero, et œconomo generali fabricæ S. Petri capsa cum corpore sigillis obsignata in alia plumbea intra aram altaris S. Leonis M. condita fuit, sculpta in operibus plumbeis totius rei gestæ inscriptione. Post hæc 28 Jun. alia a card. archipresbytero, canonicis et clero basilicæ processione circum interiorem ecclesiam instituta, reliqua SS. Leonum corpora in alia capsa plumbea, imposita inscriptione, in altare B. Mariæ de Columna restituta fuerunt.

15. Sacra hæc corpora sub *baldachino* delata fuerunt, juxta opinionem in congregationibus coram card. archipresbytero præhabitis admissam, cui episcoporum cæremoniale, aliaque monumenta, et auctores suffragantur.

16. Sigilla, ut supra, apponuntur, ne de corporis identitate aliquando dubitari contingat, ut in Alexandri VII apostolicis litteris fuse describitur anno 1662 pro S. Francisci Salesii corpore in decentiori arca reponendo datis.

17. 18. Si quis translationis ritum mane, Pontifice missam celebrante, peragendæ nosse velit, Bosium adeat. De modo translationis ab una ad aliam ecclesiam, Pontifice absente faciendæ, legi potest Castellettus. De eadem materia plura in concilio Mediolanensi IV et apud card. Gabrielem Palæotti habentur.

CAPUT XXIV.

De identitate sanctorum corporum, et reliquiarum.

1. etc. Hæc quoque materia ad sacram rituum congregationem ordinariam pertinet. Porro non licet sacras reliquias publicæ exponere venerationi, nisi de earum identitate constet. Hæc vero identitas antiquitus ignis experimento probatur, ut ex concilio Cæsaraugustano II apud card. de Aguirre, ex vita S. Meinwerci episcopi Paderbonensis *in act. SS. Ordin. Bened.* et ex Leone Marsiano exploratum. Scriptores quoque de bellis *Cruciatæ* narrant, Antiochia a christianis subacta, clericum Gallum, Petrum nomine, ex repetita S. Andreæ revelatione indicasse, in ecclesia S. Petri ejusdem urbis, lanceam occultari, quæ Christi latus aperuit, quæ sane ibi quæsita, et inventa fuit teste Raymundo de Agiles, qui inventioni interfuit. Quæstione de lanceæ veritate exorta, ad hanc dirimendam Petrus per ignem transiit, sed cum paucos post dies obiisset, contentio major exarsit, testibus Alberto Aquensi, Guillelmo Tyrio, aliisque.

7. 8. Ab his vero probationibus nunc abstinendum est. Reliquiarum tamen identitas probationibus moraliter saltem evidentibus adstruenda est, sive coram ordinario, sive coram rituum congregatione de illa agatur. Concilium quippe Trident. (*sess.* 25)

episcopis hoc judicium detulit, sed aliquando a Sede Apostolica interponitur.

9. Ad moralem vero evidentiam quod attinet, S. Martinus Turonensis apud Sulpicium Severum (*in ejus vita c.* 8) testimonium seniorum ex clero pro sacris vindicandis reliquiis exegit. Et S. Ambrosius (*epist.* 22, *tom.* 1, *oper. pag.* 877, § 12) in SS. Gervasi, et Protasii inventione seniorum testimonium magni fecit, idemque testimonium sufficere S. Gregorius epist. 31 (*lib.* 11) ad Augustinum insinuat. Porro nisi moralis evidentia in hac materia sufficiat, reliquiarum identitas destruatur oportet, in quo sane auctores omnes consentiunt, et Papebrochius monet, hujusmodi evidentiæ acquiescendum esse. Majores tamen probationes coram rituum congregatione, quam coram ordinario requiruntur, cum apostolica approbatio majoris sit momenti, veluti constat ex ejusdem congregationis judicio super identitate capitis S. Brunonis episcopi Signini.

10. etc. Miracula quoque, juxta Ferrandum, aliosque, probabilibus concurrentibus rationibus, identitati asserendæ prosunt, ut etiam colligitur ex responsis S. Gregorii M. (*tom.* 2, *lib.* 11, *epist.* 44, *pag.* 1157) ad Augustinum, et ex responsis Honorii III ad Stephanum archiepiscopum Cantuariensem, et Othonem subdiaconum, quibus Pontifex B. Birni episcopi translationem commiserat.

13. Plura exempla ad rem hanc Ferrandus congerit; quibus addi potest id, quod card. Toletus, et ex eo alii referunt. In Urbis nempe direptione an. 1527 miles sacrilegus e Sacrario, quod *Sancta Sanctorum* dicitur, Christi præputium abripuit, ac fugiens illud in oppido Calcatæ vili scriniolo defovit. Post annos 30 scriniolum repertum est, eoque aperto, et involucro, in quo nomen JESUS inscriptum erat, soluto, suavissimus odor e globulo manavit, qui proinde in ejusdem oppidi ecclesia collocatus fuit, moxque prodigia, et miracula secuta sunt. His auditis, Paulus IV duos illuc Lateranenses canonicos misit, qui omnia Pontifici retulerunt, simulque testati sunt, in perantiquis Lateranensibus codicibus inter insignes reliquias adnotatum Christi præputium reperiri, quod post Urbis direptionem non fuit amplius repertum, ubi antea conservabatur. Quapropter constans est apud Italos traditio, in oppido Calcatæ insignem hanc reliquiam conservari, cui traditioni cum miracula pondus addidissent, manifestum est, ex identitatis judicio prodesse, quamquam necessaria non sunt.

14. 15. Nunc resolutionum exempla addenda sunt, quæ in hac materia a sacris congregationibus prodierunt. Sixti V tempore in ecclesia S. Joannis Baptistæ civitatis Messanæ S. Placidi, et sociorum martyrum corpora inventa fuerunt, et archiepiscopus Messanensis super eorum identitate processum confecit, ex quo concilii congregatio identitatem ipsam satis probatam esse censuit, et Pontifex hanc sententiam confirmavit, officiumque in eorumdem honorem concessit. Cum vero nova ecclesia his martyribus sub Paulo V ædificaretur, alia martyrum corpora inventa fuerunt, super quorum identitate idem archiepiscopus processum construxit: quamobrem sacra rituum congregatio, identitate approbata, permisit, ut fidelium venerationi exponerentur, ut ex ejus decreto 19 Januar. 1611, colligitur.

16. Tempore pariter Pauli V inter antiquæ civitatis Otriculanæ ruinas quinquaginta septem corpora inventa fuerunt, quæ martyrum esse dicebantur. Episcopus Narniensis processum super hoc fecit, quo ad sacram rituum congregationem misso, hæc respondit: constare dumtaxat de corporis S. Medici identitate, reliqua non esse colenda; uti ex ejusdem decreto 16 Jul. 1612 constat.

CAPUT XXV.

De nonnullis quæstionibus pertractatis in sacrorum rituum congregatione quoad sanctorum corporum identitatem.

1. Plures hujusmodi quæstiones, in sacra rituum congregatione, Benedicto XIV, fidei promotore agente, pertractatæ fuerunt. Ac primo quidem cum in monasterio S. Teresiæ civitatis Fanensis mitra S. Pii V et indumentum S. Felicis a Cantalicio asservari dicerentur, episcopus Fanensis ab eadem congregatione quæsivit, an liceret eas reliquias publicæ venerationi exponere, sed responsum fuit negative. Idem quippe fidei promotor animadvertit, totam identitatis probationem cujusdam sanctimonialis attestationi inniti, quæ asserebat, has reliquias easdem esse, quas ipsa Romæ in domo Rusticuccia magna veneratione asservari a teneris annis viderat. Porro hoc unius feminæ, licet piæ, et religiosæ, testimonium quamquam adminiculis vallatum esset, quidquid nonnulli auctores censeant, insufficiens evidentiæ morali statuendæ visum est.

2. Secunda quæstio fuit de cultu coronæ ferreæ, quæ in ecclesia S. Joannis Baptistæ oppidi Modoetiæ prope Mediolanum conservatur, et in qua unus ex clavis contineri dicitur, quibus Christus crucifixus fuit. Jamvero Modoetiæ capitulum coronam illam cum aliis reliquiis in cruce aurea inseruit, quam postea in magnifica capella collocavit. Quapropter vicarius generalis archiepiscopi Mediolanensis in ejus ecclesiæ visitatione decrevit, ut archipresbyter coram archiepiscopo doceret, qua facultate corona e thesauri loco, in quo conservabatur, extracta, et in aurea cruce collocata fuerit. Capitulum, et commune Modoetiæ ad archiepiscopum appellavit, isque respondit, rem esse ad Romanum Pontificem deferendam. Hinc in sacrorum rituum congregatione actum fuit, an capitulo liceret coronam intra crucem retinere, aut saltem in altari majori de more exponere, et processionaliter deferre?

3. etc. Porro laudatus fidei promotor in hac re examinandum esse contendit, an constaret, S. Helenam unum clavum Constantini coronæ innexuisse;

vel saltem an constaret, hanc coronam ad S. Gregorium M. et ab hoc ad Theodolindam reginam, deinde ad prædictam ecclesiam devenisse, veluti Modœtienses contendebant. Ac primum quidem non constare ait, cum antiqui scriptores clavum non diademati, sed galeæ intextum fuisse memorent. Neque constare secundum, cum neque id scriptores referant, neque temporibus S. Gregorii permitteretur, sacras reliquias ab Urbe ad alias civitates transferri, veluti ex eodem S. Gregorio (*in Regesto lib.* 3, *epist.* 30), et ex aliis monumentis desumitur. Addidit ex S. Thoma (*lib. de Regimine principum lib.* 3, *c.* 20), imperatores in oppido Modœtiæ ferream coronam assumere consuevisse, quod Carolus M. Longobardos reges domuerit. Ferream vero in cæremoniali romano eamdem appellari ex ferrea lamina illi intexta : demum, cum Carolus V Bononiæ a Clemente VII coronaretur, allata a Modœtiensibus corona, nihil gestum fuisse, quod cultum Christi clavo debitum præ se ferret, qui utique non fuisset omissus, si vere Christi clavus coronæ inesset.

6. Modœtienses contra, inter alios Fontanium advocarunt, ut eorum causam tueretur, isque luculentissima dissertatione omnia a promotore opposita diluit. Antiquissimum præterea cultum, consentientibus ordinariis, erga eamdem coronam, itemque prodigia, et miracula ad eam contigisse demonstrarunt, et auctores, qui de illa dixerunt, attulerunt. Cumque omnia hæc evidentiam moralem constituerent, sacra congregatio capitulo Modœtiensi causam adjudicavit.

7. His fidei promotor acquievit, et merito. Testatur quippe S. Ambrosius, unum ex Christi clavis fuisse a S. Helena coronæ intextum. Sandinus quoque putat, hos clavos Constantinopoli usque ad Christi an. 550 asservatos, inde ad Latinos probabiliter per S. Gregorium transmissos fuisse; et ex ipso S. Gregorio quodammodo desumitur (*epist.* 12, *al.* 7, *lib.* 14), coronam ab ipso ad Teodolindam devenisse. Quod vero ad Caroli V coronationem spectat, testatur Ripamontius, congruam venerationem tunc illi coronæ exhibitam fuisse. Plura vero de hujus coronæ identitate in eadem Fontanini dissertatione congesta legi possunt.

8. Questio tertia fuit super identitate corporis S. Joannis de Matha, quæ in sequenti suffragio integra continetur ; quod laudatus fidei promotor, tamquam sacræ congregationis consultor exaravit.

9. etc. S. Joannes de Matha, ordinis SS. Trinitatis redemptionis captivorum fundator, Romæ an. 1213 mortuus est, ejusque corpus in ecclesia S. Thomæ de Formis sepultum, ibi ex Panciroli, aliorumque testimonio pluribus sæculis permansit. Ea ecclesia a religiosis Trinitariis derelicta et basilicæ Vaticanæ capitulo unita, duo conversi Trinitarii Gundisalvus de Medina, et Josephus Vidal ann. 1655 noctu per fenestram ingressi, sepulcrum aperuerunt, in cujus eminentiori parte S. Joannis ossa invenerunt una cum oratione in ejus honorem super illis apposita ; in separatis vero, et depressioribus ejusdem sepulcri partibus aliorum duorum ossa erant, qui primus, et secundus post S. Joannem ejusdem ordinis generales fuerunt; tum S. Joannis ossa asportarunt, moxque P. Petro Arias Portocarrero ejusdem ordinis in Urbe procuratore generali insinuante, duorum quoque generalium ossa sustulerunt, relicta in sarcophago syngrapha, manu ejusdem procuratoris exarata, in qua surreptionis historia continebatur, cum additione, ut ossa, prope quæ similis syngrapha reperiretur, S. Joannis censerentur. Idque caute procurator insinuavit, ne de ossium identitate, aut confusione dubitari contingeret. Hæc ex processibus desumuntur Romæ anno 1655, et Matriti 1657 constructis.

16. etc. Post hæc regis catholici apud summum Pontificem oratori, memoratus procurator duorum generalium ossa tradidit, illa vero S. Joannis Matritum detulit, et Camillo de Maximis, tunc nuntio Matritensi solemniter consignavit, quæ nuntii sigillis obsignata in nuntiatura conservata fuerunt. Anno autem 1671 alter apostolicus nuntius Marescottus, Clementis X jussu, eadem cum antecessoris nuntii sigillis, ac memorata syngrapha, de qua P. Portocarrero, et F. Gundisalvus testati sunt, recognovit; et sacro capite circumstantium osculis exhibito, sigillis iterum appositis, clausit. Tandem alius nuntius Durantius an. 1686 illa ministro generali, ac definitorio PP. Trinitariorum discalceatorum Matriti tradidit, ut sub altari capellæ in cella ven. P. Thomæ de Virgine existentis reponerentur ubi etiamnum conservantur.

18. Omnia hæc omnem de hujus corporis identitate difficultatem satis excludere videntur, nihilominus sacra congregatio bis respondit de eadem non constare, sed cum Clemens XI indulserit, ut de hoc iterum ageretur, sperare licet, identitatem demum fore statuendam.

19. Præmissa itaque regula generali, ut in hoc identitatis judicio plena evidentia non requiratur, hic ostendendum est, certum moraliter esse, S. Joannis corpus in ecclesia S. Thomæ de Formis sepultum fuisse, et in ea usque ad an. 1655 permansisse, tum hoc corpus idem esse, quod nunc in conventu Matritensi existit.

20. 21. Quod igitur ad sepulturam spectat, hanc tum historici, tum lectiones ejus officii proprii pro universali Ecclesia approbati testantur. Permanentia vero ex scriptoribus fere contemporaneis, ac multo magis ex processu Romæ super ossium surreptione constructo indubitata est.

22. etc. Alterum quoque ex pluribus fundamentis constat, eaque sunt memorati P. procuratoris attestatio, ac judiciales FF. Gundisalvi, et Josephi de facto proprio depositionis, necnon aliorum religiosorum, qui corpus extractum, idemque in Hispanias asportari viderunt, vel audierunt, etiam in sacramentali confessione cum facultate rem propagandi.

26. etc. Accedunt solemnis ossium consignatio nuntio Matritensi facta, necnon sigillorum oppositio, et conservatio; itemque syngrapha in sarcophago ad avertendum identitatis dubium relicta, et altera syngrapha ossibus surreptis addita, et in ossium recognitione an. 1671 inventa, de cujus identitate testes deposuerunt. His addi potest ossium qualitas, eximiæ nempe albedinis, et ingentis proceritatis, qualem sancti Joanni natura contulit, teste Georgio Innes (si tamen hic auctor umquam exstitit, quod negat Caverus).

30. Suffragatur fama per Hispanias divulgata, semperque continuata, et ab ipsis ministris apostolicis admissa, quemadmodum ex nuntii de Maximis, aliorumque attestationibus, et ex ossium recognitione a nuntio Marescotto facta, necnon ex eorumdem a nuntio Durantio Trinitariis Discalceatis traditione constat. Addi potest fama, quæ Romæ statim de S. Joannis corpore sublato viguit.

31. 32. Urget præterea verisimilitudo. Quis enim credat, P. procuratorem consilium surreptioni ossium præstitisse, duosque religiosos rem perfecisse, ut ossa in Hispaniis colerentur; surrepta vero fideliter non servasse, et nuntio non tradidisse? Urgent insuper contentiones inter utrasque familias, Calceatam, et Discalceatam, quæ sacrum corpus certatim exiguunt.

33. Quocirca si in identitatis judicio moralis sufficit certitudo, profecto in re præsenti tot testes, tot præsumptiones, et adminicula, quæ omnia conjunctim utique de jure accipienda sunt, corpori sancti Joannis de Matha identitatem satis evincunt.

34. 35. Neque vero urgent ea, quæ in hac re alias apposita fuerunt. Ac primo non obstat, quod in eodem sepulcro aliorum duorum generalium ossa essent; siquidem inter se divisa, et per syngraphas notata erant, ac postea oratori prædicto tradita fuerunt. Ossa vero S. Joannis per orationem superius memoratam distinguebantur; et quamquam P. Velez testetur orationem hanc occasione visitationis apostolicæ appositam fuisse, de qua visitatione non constat, sufficit tamen quod super ossibus oratio inventa sit. Præterquam quod super aliorum ossibus syngraphæ repertæ fuerunt, et S. Joannis ossa in eminentiori loco collocata erant, juxta usum distincte custodiendi ossa eorum, qui cum sanctitatis fama mortui essent; uti sane S. Joannes obierat, cujus propterea funeri, teste Bonaventura Baro, Innocentius III cum cardinalibus adfuit, idemque miraculis illustratum fuit. Accedit, quod S. Joannis ossa sublata fuerunt, ut in Hispanias transferrentur, ibique distincti coloris, et magnitudinis apparuerunt. Ex quibus omnibus ossium confusio excluditur.

36. Illud quoque rejicitur, quod nempe ossa huc illuc delata, antequam nuntio traderentur, nullis sigillis munita fuerunt. Enimvero sigilla identitati probandæ valde utique prosunt, sed ex eorum defectu ipsa non excluditur; nulla enim lex hanc identitatem reprobat, nisi sigilla apposita sint, et certitudo moralis aliunde, quam a sigillis hauriri potest. Et sane Clemens VIII permisit, ut S. Guillelmi Aquitaniæ ducis caput ab incendio ereptum, et pluribus annis apud sæculares absconditum, ac postea ecclesiæ PP. Societatis Jesu Antverpiæ traditum, publicæ venerationi exponeretur; neque tamen in litteris apostolicis sigilla memorantur.

37. Demum non officit, quod tota hujusce rei historia illorum testimonio innitatur, qui sacra ossa surripuerunt, quique proinde nullam mereri fidem videntur. Omisso enim, hos peccasse quidem, excommunicationem tamen non incurrisse, qui adversus eos tantum lata est, qui ex Urbis cœmeteriis reliquias rapiunt, ut probat Boldettus; profecto Ecclesia in similibus casibus hujusmodi testes alias admisit, et dependenter ab ipsis reliquias coli indulsit.

38. etc. Enimvero S. Hilarionis corpus, apud S. Hieronymum *in ejus vita* et Sozomenum *lib.* 3, *hist. eccl. cap.* 13, ex Cypro in Palæstinam furtim ab Hesychio deductum fuit; eodemque modo apud Sigebertum, S. Romani abbatis reliquiæ ad monasterium S. Germani Antisiodorensis, et Clementis martyris caput a monasterio S. Mariæ Constantinopolitanæ ad abbatiam Cluniacensem delata fuerunt. Item S. Bertulphi abbatis corpus apud Bolland. *tom.* 1, *Febr. pag.* 682, *n.* 26 *et seq. sublatum*, et ab ipso fuse detectum fuit, et juxta Beatillum S. Nicolai Myrensis corpus mercatores Barienses vi rapuerunt, et Barium transtulerunt. Attamen omnes hæ sacræ reliquiæ, accedente etiam prælatorum consilio, publico cultui expositæ fuerunt.

43. Præterea S. Marci Evangelistæ corpus ab ecclesia Alexandrina in Ægypto a Venetis sublatum et Venetias translatum fuisse dicitur, cujus rei historiam Bollandiani referunt, et translationis quidem etiam nunc memoria recolitur, quamquam super corporis identitate diligentiæ solum tempori, et loco proportionatæ adhibitæ fuerunt. (Idem corpus juxta Dandulum, ecclesia, in qua erat, igne consumpta, iterumque ope divina inventum, in loco duci, primicerio, procuratori, eorumque successoribus dumtaxat cognito collocatum est.)

44. 45. Quidam pariter nauta Venetus S. Athanasii corpus Constantinopoli furatus Venetias transtulit, illudque S. Laurentius Justinianus, re ex nauta solum, et ex quodam magistro Jacobo cognita, publicæ venerationi in ecclesia monialium S. Crucis collocari jussit, uti videre est apud Bollandianos *tom.* 1 *Maji pag.* 252, *n.* 422. Similia refert Baillet de S. Rochi corpore a Venetis pariter sublato, neque tamen ulla umquam de identitate controversia excitata fuit, immo Urbanus VIII insignem ejus corporis reliquiam, teste Castellino, in ecclesiam S. Rochi de Urbe collocari jussit, ut in ea coleretur.

46. 47. Huc spectat furtum reliquiæ preputii Christi in Urbis direptione (de quo supra cap. 24, n. 13), quæ quidem reliquia, indicio furis, in op-

pido Calcatæ inventa, in ejusdem oppidi ecclesia, pontificia auctoritate collocata fuit, ibique colitur. Et Clemens VII apud Raynaldum archiepiscopo Calaritano, qui nonnullas reliquias in eadem Urbis direptione sublatas, et ad ipsum casu delatas, suæ ecclesiæ concedi petierat, respondit, se ejus devotioni, quo plus posset, adhæsurum.

48. Corpus quoque S. Ludovici episcopi Tolosani ab Alfonso Aragoniæ rege, cum Massiliam depopularetur, raptum fuisse ducitur, et in metropolitana Valentina collocatum, ubi etiam nunc colitur.

49. Fertur demum, corpus S. Lucæ Evangelistæ Constantinopoli, furtim Brundusium, inde ad monasterium Guleti diœcesis Nuscanæ translatum fuisse, ejusque monasterii abbatissam monacho Cœlestino ejus corporis brachium, quod solum ibi supererat, tradidisse, monachum vero abbati sui ordinis generali dedisse, qui illud Bononiam detulit. Post hæc Julius II identitatis brachii judicium legato Bononiensi commisit cum facultate subdelegandi vicelegatum; hic vero de identitate constare pronuntiavit, ejusque sententiam legatus confirmavit. Quamobrem sacra reliquia in ecclesia S. Joannis Baptistæ Cœlestinorum Bononiæ solemniter collocata fuit, ibique colitur.

50. etc. Porro hæc furtorum insignium reliquiarum exempla sunt, earumque identitatis ex furantium testimonio admissæ; ex quibus proinde indubitata videtur Ecclesiæ praxis admittendi furantium dicta ad probandam sacrarum reliquiarum identitatem. Quod si quis obstrudat in recensitis exemplis, præter furantium attestationes, miracula intercessisse; in primis etiam quoque ad ossa S. Joannis de Matha nonnulla referuntur, sed his omissis, certe non in omnibus iis exemplis historici miracula inferunt. Præterquamquod si in hoc identitatis judicio miracula absolute requirerentur, actum esset de sacris reliquiis, quæ ex Urbis cœmeteriis eruuntur, et publicæ venerationi exponuntur ex palmæ dumtaxat, aut vasis sanguinei signis, quæ una cum reliquiis reperiuntur. Sufficit ergo in eodem judicio moralis de identitate certitudo, quæ sicuti de S. Joannis ossibus non deest, ita de eorum identitate constare declarandum est, multo magis cum ossa eadem in loco certo existant.

53. Hactenus suffragium, in quo omissa est furtiva corporis S. Benedicti ad Floriacenses, et corporis S. Scholasticæ ad Cenomanos translatio, quam Mabillonius, aliique anno 660 contigisse contendunt. Sed hanc Angelus de Nuce, aliique impugnant, et merito cum ex bulla Zachariæ papæ, et ex aliis monumentis exploratum sit, eadem corpora in monasterio Cassiniensi adhuc existere. Sed ad S. Joannis de Matha corpus quod attinet, sacra rituum congregatio 6 Septembris anno 1721, Innocentio XIII approbante, rescripsit, de ejus identitate constare, *ita ut publicæ venerationi exponi possit.*

54. De hac identitate materia raro in sacra rituum congregatione disputatur. Si enim postulatores officium, et missam propter insignem reliquiam, petant, ea conceduntur, *citra tamen approbationem reliquiæ.* Idque fit, ne per hanc gratiam reliquia, ob solum postulatorum expositionem approbari videatur.

55. Exemplo sit lancea, quæ Christi latus aperuit, quamque Pragæ asservari Germani eo potissimum fundamento contendunt quod Innocentius VI Carolo IV imperatore petente, festum, et indulgentiam, itemque officium in ejus honorem concessit. Hanc lanceam Henricus I ab Arnulpho Burgundiæ rege, juxta Othonem Frisingensem, extorsit. Alii putant esse Constantini lanceam, quæ clavorum Christi partem continet. Utcumque hæc sint, ex Innocentii indulto non infertur, hanc lanceam esse eamdem, quæ Christi latus aperuit; nam *quæ Innocentius retulit,* ait Raynaldus, *ex imperatoris relatione repetivit.*

56. Post hæc Muratorius alia multa sacrarum reliquiarum furta retulit, et improbavit, quasi per hoc reliquiæ incertæ essent, quod in his furtis, ait, *furibus dumtaxat erat habenda fides.* Hæc tamen verba iis non officiunt, quæ de identitate corporis S. Joannis de Matha superius dicta sunt, cum hæc identitas non soli furum dicto, sed aliis quoque probationibus innixa sit.

CAPUT XXVI.

De loco in quo sancta corpora, sacræque reliquiæ debent conservari, et de aliis ad corpora, et reliquias sanctorum pertinentibus.

1. 2. Sanctorum corpora, insignes reliquiæ, et corporis pars, in qua martyr passus est, si integra sit, in ecclesia collocari debent. Et quamvis in authenticis card. vicarii, et palatii apostolici sacristæ litteris dicatur, eadem retineri ab unoquoque posse, cui conceduntur, id tamen, Boldetto teste, ad tempus est intelligendum, donec nempe in ecclesia reponantur. Excipiuntur autem magni principes, præsertim Ecclesiæ præsules, qui illa apud se retinere possunt, uti sane dux Joannes Angelus ab Altemps S. Aniceti corpus quod a Clemente VIII obtinuit, in proprii palatii sacello magnifice collocavit, ut idem dux in ejus vita refert. Reliquias vero minus insignes unicuique domui suæ decenter conservare licet.

3. 4. Ad locum vero quod attinet, in quo intra ecclesiam illa conservanda sunt, profecto non in area super altare exponenda, sed vel sub terra, vel intra altaria, super quæ missa celebratur, reponi debent; partes tamen reliquiarum non admodum grandes in *reliquiariis* clauduntur, ut populorum venerationi in solemnitatibus exhibeantur, veluti sacræ rituum congregationis nomine PP. Capuccinis civitatis Neapolitanæ card. Rusticuccius anno 1592 de quorundam sanctorum corporibus respondit. Porro antiquissimus est ritus eadem intra altaria collocandi, super quæ sacrum fit. Anastasius quippe id a S. Felice I

statutum esse narrat, idemque ex SS. Ambrosio *epist.* 22, *tom.* 2 *oper. col.* 874, et Hieronymo *advers. Vigilant. tom.* 2 *oper. pag.* 395, necnon ex aliis scriptoribus, et monumentis exploratum est, et ab ipsa sacra congregatione, quod S. Joannis Nepomuceni corpus anno 1721 decretum fuit.

5. Nunc de reliquiarum ostensione dicendum est: siquidem ex ordine Romano 12 apud Mabillon. et ex aliis scriptoribus jampridem hic ostensionis ritus in usu fuit. Porro juxta *cap. Cum ex eo de reliq. et vener. SS.* non sunt sacræ reliquiæ sine operimento ostendendæ, vel propter decentiam, vel ne obloquendi, aut surripiendi, et falsas pro veris supponendi ansa præbeatur. Videatur canonicus Morretus, qui hunc ritum exactissime expendit.

6. Sequitur, ut de earundem in processionibus delatione verba fiant. Hic quoque ritus antiquus est, ut ex S. Augustino *de civit. Dei lib.* 22, *c.* 8 constat. Et Paulinus, atque Evagrius tradunt, sacras reliquias lecticis, et vehiculis impositas deferri consuevisse. Beatorum vero reliquiæ, ex sacræ rituum congregationis decretis, non sunt processionaliter deferendæ nisi, immemorabilis consuetudo permittat. Solet Assisii prima die Augusti solemnis processio quotannis institui, in qua Benedictio, ut vocant, gestatur S. Francisci manu conscripta. Anno 1720 processionem nonnulli prohibendam esse contendebant, tum quod in ea multa mala contingerent, tum quod non constaret, Benedictionem eamdem esse, quæ a S. Francisco scripta fuerat, tum quod etiam epistola alicujus sancti manu exarata non esset reliquia, quæ cultum, et delationem per processionem mereatur. His omnibus Benedictus XIV, cum in minoribus esset, jussu card. Vallemani ord. Min. Conventualium protectoris, abunde satisfecit; quapropter particularis congregatio a Clemente XI deputata, et processionem servandam, et Benedictionem in ea deferendam esse censuit.

7. Enimvero ad sanctos arctius scripta, quam vestes pertinent; ideoque si vestibus, multo magis scriptis cultus est exhibendus. Diu autographam Apocalysim Græci coluerunt, et Venetiis summa in veneratione Evangelium est S. Marci manu conscriptum. Ferunt item, Abgarum Edessæ regem a Christo per epistolam corporis sanitatem petiisse, Christum vero rescripsisse, missurum se post suam in cœlum ascensionem aliquem ex suis discipulis, qui ipsi, ejusque populis salutem afferret, quod a S. Taddæo præstitum postea fuisse graves referunt auctores. Has Abgari, et Christi epistolas refert Eusebius (*lib.* 11 *hist. eccl. c.* 13), easque uti genuinas Baronius (*ad ann.* 31, § 60, *et ad ann.* 43, § 18), aliique tuentur; impugnat Natalis Alexander cum aliis, præcipue quod Gelasius papa illam Christi inter apocrypha recensuit: id tamen Gretserus factum putet, quia illam nonnulli canonicis scripturis æquabant. Utcumque hæc sint, qui epistolæ veritatem admiserunt, eamdem, apud Baronium, inter sacras reliquias venerati sunt. Quemadmodum admissa epistolæ veritate, quæ a B. M. Virgine, dum in humanis esset, ad Messanenses scripta dicitur, quamquam a nonnullis rejiciatur, veneratio non denegatur. Quamobrem epistolæ a sanctis scriptæ coli tamquam eorum reliquiæ et per processiones deferri possunt, uti de eadem Christi epistola refert Cedrenus. Et aliquando Deus eumdem cultum miraculis comprobavit, uti de S. Martini scriptis testatur Venantius Fortunatus (*tom.* 8 *Biblioth. PP.*).

8. etc. Post hæc nonnulla de indumentorum mutatione dicenda sunt, quæ circa servorum Dei, vel beatorum, aut sanctorum corpora fit, de qua aliquando in sacrorum rituum congregatione ordinaria agitur. Si enim corpora intacta, et veteres eorumdem vestes attritæ sint, novis vestibus conteguntur, quemadmodum de S. Catharina Bononiensi Bzovius, aliique referunt, ac de SS. Jacobo de Marchia, Pio V aliisque passim in eorum actis legitur.

11. Pro his peragendis facultas a sacra congregatione petitur, quæ illam concedere consuevit, si legitima causa adsit, et dummodo episcopus, aut vicarius generalis vestium mutationi interveniat, eademque secreto fiat, neque a sepulcro aliquid detrahatur. Si corpus sit alicujus servæ Dei, vel beatæ, aut sanctæ, indumentorum, saltem interiorum mutatio a feminis facienda est, ut pluribus constat exemplis. Veteres vero vestes, præsertim beatorum, vel sanctorum in causa obsignata apud ordinarium, vel prope corpus retinentur.

12. Hæc ex sacræ congregationis decretis, in causa tunc B. Catharinæ Fliscæ Adurnæ desumuntur, quæ quidem rationabilia sunt, cum beatorum, et sanctorum vestibus juxta Nicolai pontificis epistolam ad Michaelem imperatorem veneratio exhibenda sit, et juxta imperatorum Theodosii, et Valentiniani responsum curanda sit eorumdem sepulcrorum honestas.

13. etc. Reliquum est, ut de reliquiarum conservatione aliqua adnotentur. Inter pretiosas Urbis reliquias scalæ sanctæ recensentur, quas Christus morti proximus sanguineis vestigiis decoravit; et S. Helena juxta antiquam traditionem, quidquid nonnulli blaterent, Hierosolymis Romam transtulit, teste Megisto abbate, qui anno 844 vivebat, cujus narratio in bibliotheca Vaticana asservatur. Earundem scalarum gradus viginti octo numerantur, quos Constantinus imperator in porticu palatii disposuit juxta scalam, quæ ad *Patriarchium* ducebat. Cumque temporum injuria scalarum dispositionem amiserint, Sergius papa II an. 844 ante basilicam Constantinianam eos magnifice collocavit, veluti refert Anastasius; et ex bulla Paschalis II an. 1099 edita manifestum est.

16. etc. Post hæc Cœlestinus III scalas sanctas ante *Patriarchium* juxta Porticum Lateranensem collocavit, ne multitudine ad illas accurrentium ingressus in basilicam Constantinianam impediretur, uti videre est apud Nicolaum Processi. Tandem Sixtus V eas ante capellam posuit, quæ *Sancta*

Sanctorum dicitur, binis hinc inde scalis ad commodum ædificatis. Verum tum longum tempus, tum frequentissimus per illas ascensus nedum Dominici vestigia cruoris abrasit, sed quosdam etiam gradus attrivit, et tales in aliis foveas aperuit, ut difficulter genua illis imponi possent.

19. Quamobrem Clemens XI Benedicto XIV, tunc fidei promotori mandavit, ut quid pro iis servandis agendum esset, scripto aperiret, et ipse quidem insinuavit, ut singuli gradus ligneo clauderentur operculo rimulis perforato, ut ascendentes sacra limina videre, et osculari possent, idque sacra apostolicæ visitationis congregatio an. 1723 perfici jussit. Et hoc modo scala sancta ab interitu servata est, quam antiquiores Pontifices nudis pedibus ascenderunt.

20. Reliquiarum conservationi exacta addenda est custodia, ne illæ furto auferantur. Et sane Paulinus in vita Ambrosii (*n.* 33, *tom.* 2 *op. ejusd. sancti*), et acta SS. Epipodii, et Alexandri testantur (*ap. Bolland. ad diem* 22 *April. tom.* 3, *pag.* 10), diligentissime eam ob causam sacras reliquias a christianis olim fuisse custoditas.

21. Neque vero permissum est eas, licet obtentu pietatis, furari, ut videre est in *can. Quisquis*, 17 *q.* 4, et apud Ferrand. et Piringh. Licet tamen easdem ex infidelium potestate eripere, ut probat Theophilus Raynaudus. Immo laudantur, qui eas, ne fœdentur, ab infidelibus pretio redimunt, quemadmodum Luitprandus Longobardorum rex S. Augustini corpus e Saracenorum manibus, Beda teste (*in Chronico pag.* 33, *edit. novæ Cantabrig.*), pretio vindicavit.

22. Plura de sacrarum reliquiarum furto apud auctores legi possunt. Sed quod in hoc ad Sedis Apostolicæ praxim spectat, primo ipsas reliquias furto sublatas liberaliter iis concessit, ad quos e furum manibus devenerunt, ut ex alias allato Clementis VII ad archiepiscopum Calaritanum responso colligitur, cum idem archiepiscopus humillime supplicasset, suæ ecclesiæ concedi reliquias, quæ in urbis direptione sublatæ, ad ipsum forte delatæ fuerunt.

23. Secundo, Sedes Apostolica eorum annuit petitionibus, qui ablatas reliquias sibi restitui contendunt, uti ex apostolicis Clementis VIII litteris constat, in quibus mandavit, ut oppido de Ubeda tunc servi Dei, nunc S. Joannis a Cruce corpus restitueretur, quod ad civitatem Segobiensem furtim translatum fuerat.

24. Tertio, restituenda esse sanctorum corpora censuit: quæ titulo depositi ad alium locum translata fuissent, quemadmodum ex aliis ejusdem Clementis VIII litteris desumitur, in quibus S. Ildefonsi corpus ecclesiæ Toletanæ restitui jussit, quod, Saracenis Hispaniam occupantibus, ad civitatem Zamorensem delatum fuerat. Quamquam in aliis apostolicis litteris permisit, ut aliqua ejusdem corporis particula Zamoræ retineretur.

CAPUT XXVII.

De sanctis baptizatis.

1. etc. Antequam de his sermo instituatur, nonnulla præmittenda sunt. Ac primo quidem loca in quibus martyrum, aliorumque fidelium corpora sepeliebantur, *Cœmeteria*, *Catacumbæ*, *Arenariæ*, *Cryptæ*, aliisque nominibus apud Baronium, Bolland. aliosque appellari consueverunt. Hæc loca a gentilibus fortassis, eruendæ gratia arenæ, initium habuerunt, sed postea christiani ea ad suos usus perfecerunt, atque aptarunt. Quocirca venerationem aliquam merentur, cum in iis multa sanctorum corpora, teste Prudentio, condita sint. In iis quoque præcipue persecutionum tempore, missæ celebrabantur, sacramenta administrabantur, ordinationes, synodi, ac reliquæ sacræ functiones peragebantur, veluti Panvinius, aliique ostendunt.

4. etc. Secundo, innumeri martyres in his cœmeteriis sepulti sunt, quorum nomina, teste Prudentio (*peristeph.* 3 *de S. Laurent. v.* 541), ut plurimum ignorantur, non quidem ob christianorum incuriam, sed propter gentilium furorem, qui ingentem novum numerum hausit, ita ut vix cum notis, et signis martyrii sepeliri potuerint, ut notat Aringhius.

7. 8. Tertio, soli christiani in iis sepeliebantur, ut late Baronius demonstrat, et uti ex epist. 68 S. Cypriani, et ex aliis monumentis exploratum est. Basnagius contendit, gentiles quoque simul cum christianis tumulatos fuisse, sed Dominicus Georgius eum fuse refellit. Non omnes tamen, qui in cœmeteriis sepulti sunt, pro sanctis, seu martyribus haberi debent. Omnes quippe christiani in iis tumulabantur, qui neque primis illis temporibus omnes sancti erant, ut videre est apud Panvinium, et Schacchum.

9. 10. Quarto, licet ex epist. S. Germani *ad Hormisdam papam*, et ex aliis antiquis monumentis Romani Pontifices videantur, non corpora, aut ossium fragmina, sed vel olea ex eorum lampadibus, vel juxta S. Gregorii epistolam ad Constantiam imperatricem, Brandea, seu Pannos sanctorum corporibus admotos, consuevisse ad alios mittere: testatur tamen S. Paulinus Nolanus, sacra corpora, sacrasque reliquias e Romanis cœmeteriis antiquitus extractas, et ad remotas ecclesias transmissas fuisse. Immo ex memorata S. Gregorii epistola eruitur, ejusdem sancti temporibus non absolute prohibitam, sed solum difficulter admissam ejusmodi transmissionem fuisse, cujus rei exempla videre est apud Ripamontium, et Ughellium.

11. 12. Porro conveniunt omnes, sanctorum corpora esse in Urbis cœmeteriis; quamquam nonnulli exhausta illa esse ob frequentem extractionem existimarunt, cum Gregorius IV Orgario archiepiscopo Moguntino, et Clemens IV regi Castellæ sanctorum corpora poscentibus responderit, ea præsto non esse. Verum Gregorii IV tempore non omnia Urbis cœmeteria detecta erant, et Orgarius alicujus sancti

certi nominis corpus fortassis petierat, cujusmodi corpora in Urbanas ecclesias e cœmeteriis translata, aliis concedenda non erant, ut observat Mabillon. et ut Rainulpho comiti Aliphano simile corpus petenti Anacletus II apud Telesinum respondit, quamquam postea S. Sixti I corpus eidem concessit, quod tamen non constat, utrum ad civitatem Aliphanam translatum fuerit, an in Alatrina remanserit.

13. 14. Nunc de signis dicendum est, quibus martyrum corpora ab aliis in cœmeterio distinguuntur. Primum signum est inscriptio corpori apposita, dummodo clara sit, ideoque juxta Mabillon. nomen, et titulum martyris debet exprimere. Et sane cum de S. Felicis papæ II meritis cardinales Baronius, et Sanctorius acriter disceptarent, contentionem sustulit lapideus laterculus in diaconia SS. Cosmæ, et Damiani una cum S. Felicis corpore inventus, et inscriptus, *Corpus S. Felicis papæ, et martyris, qui damnavit Constantium.* Quamobrem Gregorius XIII cum in martyrologio romano tamquam martyrem describi jussit, uti fusius apud eumdem Baronium ad ann. 357 legi potest. Non tamen sufficit, ut inscriptio titulum sancti exhibeat, quia hic olim titulus, juxta Boldettum, christianis omnibus communis erat.

15. etc. Secundum in martyrii instrumentis consistit, quæ olim a christianis cum martyrum corporibus interdum recondebantur, veluti Casalius, Aringhius, aliique referunt. Et S. Ambrosius, et Baronius testantur, quorumdam martyrum corpora cum martyrii instrumentis reperta fuisse. Incerta tamen sunt hæc signa, si depicta tantum in tumulis sint, cum fortassis artem indicent, quam quis, dum viveret, professus fuerat.

18. Tertium signum consistit in symbolo X, quod explicatur *pro Christo*. Monogramma hoc Constantinus cruci vexillo præfixæ inseruit, teste Eusebio, ante ipsum tamen apud christianos usitatum fuerat; Dominicus quippe Gregorius refert, illud in Marci, aliorumque sepulcris inventum fuisse, qui sub Hadriano, et Antonino Pio martyres occubuerunt. Si autem hoc signum cum aliquo corpore solum sit, quidquid alii sentiant, verius neque martyrem, neque confessorem, sed hominem dumtaxat christianum significat, ut videre est apud Scacchum, aliosque.

19. 20. Quartum signum exhibent palmæ sepulcris incisæ. Has enim martyrii symbolum esse juxta illud Apocalyps. 7, *et Palmæ in manibus eorum*, docent S. Gregorius, S. Ambrosius, aliique, et colligitur ex actis SS. Jacobi, Mariani, aliorumque apud Ruinart.

21. Quintum signum dant phialæ, seu vascula sanguinis, quæ in sepulcris reperiuntur. Siquidem mos erat apud christianos sacrum martyrum cruorem colligendi, et in sepulcris una cum martyribus condendi, teste Aringhio, cui cum aliis subscribit Muratorius.

22. etc. Ex his omnibus signis sacra congregatio indulgentiis, et reliquiis præposita palmas, et phialas sanguinis dumtaxat, tamquam certissima, admisit, reliquorum vero examen distulit, ut colligitur ex decreto 10 April. 1668 edito. Id ipsum affirmat Fabrettus in suo *Inscriptionum libro*, et in publico instrumento, quod condidit, cum, tamquam cardinalis vicarii secretarius, extractioni corporum SS. martyrum Ptolemæi, et Romani prope civitatem Nepesinam interesset. His addi potest, quod, cum de corpore in *confessione* S. Petri in Cœlo Aureo civitatis Ticinensis invento contentio exarsisset, utrum illud sancti Augustini ecclesiæ doctoris, an alterius sancti esset, utpote quod cum quibusdam ampullis vitreis repertum fuerat, episcopus, Benedicto XIII approbante, declaravit, corpus idem esse S. Augustini, cum ampullæ nullum sanguinis vestigium exhiberent. Ex quibus omnibus manifestum est, vasa sanguine tincta indubitatum esse martyrii signum.

25. Quapropter Bollandiani, et Mabillonius negant, solam palmam martyrii argumentum esse, putantes, in laudato congregationis decreto, palmam, et simul vas sanguineum pro signis certissimis requiri. Verum ex illo decreto videtur, alterutrum esse signum sufficiens, ut probat Boldettus.

26. Porro Muratorius a Boldetto dissentit, et Mabillonio, aliisque adhæret, qui negant, ex sola palma indubitatum desumi posse martyrii signum, idemque Muratorius ex S. Gregorio M., Cassiodoro, et Beda docet, palmam solum esse justorum symbolum. Et sane, qui e catacumbis corpora extrahunt, totum martyrii fundamentum in vase sanguine tincto constituunt.

CAPUT XXVIII.

De extractione, custodia, et distributione sanctorum corporum, et reliquiarum, quæ extrahuntur ex cœmeteriis Urbis, et de cultu illis debito.

1. etc. Juxta Pontificum statuta sub pœna triremium, aut pecuniaria, et excommunicationis latæ sententiæ Pontifici reservatæ cautum est, ne quis ex Urbis cœmeteriis sacras extrahat reliquias. His vero extrahendis sacerdos interesse debet, a card. vicario designandus, isque ea signa recognoscere, quæ pro tutioribus habuit indulgentiarum congregatio, ad quam spectat juxta Clementis IX constitutionem 6 Jul. 1669 editam, reliquias recens inventas recognoscere. Recognitæ in capsa sigillis obsignata ad sacrarii apostolicis præfectum, vel ad eumdem sacerdotem custodiendæ deferuntur. Neque licet publicæ venerationi reliquias exponere, nisi a card. vicario, aut ab alio deputando examinatæ, et a Pontifice, vel a prædicta congregatione approbatæ sint.

6. etc. Insignes reliquiæ in ecclesia collocandæ sunt, attamen eædem non conceduntur, nisi ordinarius per litteras ecclesiæ dignitatem et meritum

testetur. Excipiuntur magni principes, et Ecclesiæ præsules, cum quibus liberalius in hoc agi consuevit, ei minores reliquiæ privatis etiam fidelibus dantur. Porro reliquiæ, et accipientium nomina in peculiari libro notanda sunt : neque aliud licet reliquiis nomen imponere præter illud, quod a card. vicario impositum est. Idemque vicarius, sacrorum corporum effossoribus mercedem ex pecuniis solvet, quæ piis operibus applicantur. Demum sub pœna excommunicationis latæ sententiæ vetitum est, ne sacris corporibus tradendis, aut pro litteris patentibus, earumque sigillo quidquam, etsi sponte datum accipiatur. Omnia hæc in apostolicis Clementis X litteris in forma brevis 13 Januar. 1672 datis confirmantur.

12. etc. Nomine ut plurimum sacra corpora careant, quæ e catacumbis extrahuntur, quod proinde a card. vicario illis imponitur. Quis mos nedum laudabilis est, cum, sicuti Ferrandus notat, fideles ferventiori affectu erga reliquias certi nominis ferantur : sed etiam antiquissimus, ut pluribus Joannes Mabillon. aliique ostendunt. Et sane in ipsis Ecclesiæ primordiis christiani martyrem illum, qui S. Felici patienti se comitem addidit, Adauctum appellarunt, cum proprium ejus nomen ignotum esset, uti in romano martyrologio ad 30 Augusti habetur. Et ad 8 Novemb. SS. Severus, fratresque martyres diu SS. Quatuor Coronati appellati sunt, donec eorum nomina divinitus innotuerant.

15. Porro nomina, quæ imponuntur, ex sacræ indulgentiarum, et reliquiarum congregationis decreto 23 Jun. 1670 appellativa esse debent, quæ sanctis communia sunt, ut *Justus, et Candidus*, et similia, quorum elenchus apud Plowjerium videri potest. Idque caute observandum esse Baldellus, aliique insinuant.

16. Opponunt nonnulli, ex horum nominum impositione mendacium, et superfluitatem oriri, itemque confusionem, quippe cum idem nomen pluribus sanctis imponatur, multæ civitates contendunt, se unius, et ejusdem sancti corpus habere. At mendacium ab ipso nomine appellativo excluditur, superfluitas vero a cultu abjicitur, qui ex horum nominum appositione augetur. Pius autem civitatum error, vel facile tollitur, vel nullum pietati, ac religioni detrimentum affert, teste Guiberto abbate. Qui de his plura velit, Ricciulum, et Boldettum adeat.

17. etc. Superest, ut de horum sanctorum corporum cultu aliqua adnotentur, et signanter quoad officium et missam, et delationem per processiones. Sacra itaque rituum congregatio decreta 3 Jun. 1617 aliisque pluribus subinde editis declaravit, non licere officium, et missam in eorum honorem celebrari, quorum nomina in martyrologio romano non sunt descripta, et de quorum indentitate non constat, etiamsi insignes eorumdem reliquiæ publico cultui in ecclesiis exponantur.

25. 26. Verum cum ex martyrologii romani rubricis alicujus sancti officium celebretur, qui in eodem martyrologio non sit descriptus, cumque Sedes Apostolica consueverit officium, et missam concedere in honorem beatorum beatificatione formali, vel æquipollenti, quorum nomina non sunt de jure in martyrologio describenda : hinc fit, ut memorata congregationis decreta intelligenda sint de officio, et missa quoad Ecclesiam universalem, et quoad sanctos, quorum corpora, et insignes reliquiæ ad publicam venerationem exponuntur, sed eorum nomina, et martyrii acta ignorantur, quales utplurimum sunt ii, quorum corpora ex Urbis cœmeteriis extrahuntur. Porro sacra congregatio officium, et missam in honorem sanctorum hujus generis vetuit, non quod de eorum sanctitate dubitaverit, aut venerationem illis subtrahere voluerit, sed quod lectiones propriæ, actis incognitis, in eorum honorem concedi non possent; quod si de communi concederentur, officia nimis excrescerent, quod non est admittendum. Similia docent Bollandiani (*tom.* 7, *Jul. pag.* 33), ubi historiam referunt corporis S. Theodori martyris, quod ex Urbis catacumbis erutum, et collegio Augustæ Vindelicorum Societatis Jesu concessum fuit.

27. Paucis relata decreta vetant officium, et missam ratione insignis reliquiæ, nisi hæc sit alicujus sancti in martyrologio romano descripti, et de identitate constet : ita ut hæc prohibitio sanctos, sive baptizatos, sive non baptizatos, in martyrologio non recensitos respiciat, non autem beatos sive formali, sive æquipollenti beatificatione, de quorum virtutibus, aut martyrio, miraculis, et cultu monumenta supersunt, licet eorum nomina in martyrologio non sint descripta. Et hæc quidem a sacra rituum congregatione admissa fuere, cum de concessione lectionum propriarum in honorem S. Silvestri abbatis Nonantulani ageretur.

28. Ab hac tamen regula aliquando congregatio eadem ex particularibus circumstantiis recessit. Nam instante card. Flavio Chisio, officium, et missam de communi in honorem S. Sergii martyris concessit, cujus corpus sub proprio nomine e cœmeterio Callisti eductum Alexander VII in metropolitana Senensi ecclesia sub ara sacelli B. M. V. Immaculatæ ab eodem Pontifice extructi collocaverat, et cujus die festo indulgentia plenaria idem sacellum visitantibus concessa erat, ut videre est in decreto 26 Novembris 1678 edito. Et Benedictus XIV in suis apostolicis litteris in forma brevis 21 Jul. 1741, datis, ad enixas card. Lambergh Passaviensis episcopi preces indulsit, ut canonici regulares ordinis S. Augustini congregationis Lateranensis ejusdem diœcesis officium, et missam de communi in honorem S. Amantii martyris celebrarent, cujus corpus sub proprio nomine ex Urbis cœmeteriis extractum iisdem religiosis dono datum fuerat.

29. Quod si ab immemorabili tempore in ejusmodi sanctorum honorem officium, et missa celebrentur, ea retinenda sunt; nam in superius citato decreto anni 1691 reservatur concessio apostolica,

et in decretis Urbani VIII cultus immemorabilis præservatur : et ita servandum esse ipsa rituum congregatio episcopo Ripano respondit quoad officium, et missam, quæ in ejus diœcesi in honorem cujusdam S. Benedicti martyris celebrata fuerunt.

30. Reliquum est, ut expendatur, an horum sanctorum corpora, seu reliquiæ per processiones deferri possint. Porro cum de hoc in sacra indulgentiarum, et reliquiarum congregatione ageretur, Benedictus XIV, tunc fidei promotor opposuit, nullam hujus delationis mentionem fieri in litteris testimonialibus, quæ in harum reliquiarum distributione dantur; et quamquam in beatorum honorem officium, et missa concedantur, non tamen permissum esse, horum reliquias per processiones deferri; idcirco neque id permittendum esse pro sanctis baptizatis, qui utique officium, et missam non obtinent. Verum nihil in eadem congregatione statutum est.

31. etc. Attamen probabilior videtur contraria sententia; si enim certa est eorum sanctitas, nomen ignotum obstare nequit. Quin etiam hunc ritum antiqua disciplina insinuat; nam S. Paulus papa I et Paschalis I apud Anastasium, ac Stephanus V apud Baronium (*ad an.* 886), et Surium (*ad diem 27 Januar.*), sanctorum corpora e cœmeteriis eruta in Urbem solemni processione deduxerunt. Congruit quoque disciplina recentior; siquidem in his reliquiis, ad alias urbes transmissis, excipiendis, processiones fiunt, et ex pontificali romano, si in altaribus consecrandis collocandæ sunt, processionaliter per ecclesiam deferuntur.

34. His positis evanescunt ea, quæ fidei promotor opposuit. Enimvero facultas deferendi has reliquias per processiones, non litteris testimonialibus, sed fundamentis paulo ante adductis innititur. Illæ vero beatorum deferri nequeunt, quia aliud de his judicium superest, non item de sanctis baptizatis. Quod si de his officium, et missa non conceduntur, id non ob sanctitatis incertitudinem fit, sed ob actorum defectum, et ne officia nimis multiplicentur.

CAPUT XXIX.

De cultu sanctorum veteris Testamenti.

1. 2. Nonnulla de his alibi attingimus, alia hic expendenda supersunt. Ac primo quidem quæritur, an omnes, qui ante Christum mortui sunt, ad vetus pertineant Testamentum? sed neganter respondetur. Siquidem juxta S. Thomam (*in* 2, *q.* 179, *art.* 4), Suarez, aliosque, sancti Joannes Baptista, Joseph, pueri Innocentes, Zacharias, Elisabet, Simeon, Anna prophetissa, Joachim, et Anna, quamquam Christo præmortui, ad novum Testamentum spectant.

3. 4. Secundo quæritur, an expediat, ut cultus sanctorum veteris æquetur cultui sanctorum novi Testamenti? Id Theophilus Raynaudus affirmat a summo Pontifice de potestate absoluta fieri posse, non autem de ordinaria, quæ Ecclesiæ disciplinæ, et consuetudini alligatur. Enimvero ab Ecclesiæ initio ad hæc usque tempora inter utrosque sanctos maxima intercessit differentia, veluti card. Capisucchius adnotavit. Alii dixerunt, sanctos veteris Testamenti non esse in universali Ecclesia colendos, quod ad Limbum descenderint, et dilata eis visio beatifica fuerit; hic vero addatur, quod cum fides doceat, Christum cœlos aperuisse, et per ipsum solum ceteros beatitatem consecutos esse, id juxta Ferrarium aptius insinuatur, si sancti qui Christum subsecuti sunt, specialiter colantur et sancti veteris Testamenti anteferantur.

5. etc. Quæres tertio, cur ex veteris Testamenti martyribus soli Machabæi colantur? S. Gregorius Nazianzenus id fieri docet (*in Orat. de Machab. in princip.*), quia pro legibus patriis fortiter passi sunt, et *ad Crucis normam* vitam exegerunt. S. Bernardus (*epist.* 98) vero id ex eo repetit, quod ex veteribus solum eorum martyrium quoad causam, et formam martyrio martyrum novi Testamenti assimilietur, quia nempe justitiam deserere, et diis alienis libare noluerunt. Sed hæ rationes non omnibus satisfaciunt. Aliam rationem dat Thomassinus, scilicet, quia Machabæi ultimi ex Synagoga martyrium subierunt, et Judæi Hellenistæ, qui christianam fidem statim susceperunt, eos fortassis martyribus novi Testamenti in Oriente adjunxerunt, unde ad Occidentem cultus eorum dimanavit.

9. 10. Quæres quarto, an in orientali Ecclesia sanctorum veteris Testamenti festa celebrentur? Et id quidem verum est : nam in Græcorum menologiis, et synaxariis Malachias, aliique prophetæ, necnon Abraham, et Lot commemorantur. Certa quippe est Abrahæ sanctitas, quam ejus fides, et obedientia satis commendant, Lot vero, etsi peccaverit in filiarum stupro, pœnitentiam tamen egisse colligitur ex 2 *Petr.* 2, ubi Lot justus appellatur. Alia itidem hujusmodi festa referuntur a Gregorio Tauromitano, a Balsamone, et Joannes Nicæno, et apud Wadingum calendarium extat Ecclesiæ Hierosolymitanæ, in quo plurima sanctorum veteris Testamenti festa recensentur.

11. Quæres quinto, an etiam in Ecclesia occidentali ex concessione Sedis Apostolicæ sanctis veteris Testamenti in quibusdam locis cultus exhibeatur? Et hoc pariter certum est. Siquidem ex ejusmodi concessione officia, et missæ celebrentur in ecclesiis, quæ ab antiquo tempore his sanctis dicatæ fuerunt, quæ profecto in Sardinia, in Apulia, Cremonæ, Venetiis, et in aliis pluribus locis reperiuntur.

12. Duo quoque sunt Lazari, alter mendicus, de quo *Luc.* 16, alter Marthæ, et Mariæ frater a Christo resuscitatus *Joan.* 11. Duobus istis Lazaris Ecclesia cultum exhibet, et templa dedicat, ex quo evincitur, coli sanctos veteris Testamenti. Primus quippe ad vetus Testamentum pertinet, ejusdem factum historiam redolet, ut notat Maldonatus, et

Bellarminus, aliique affirmant, eumdem tamquam verum sanctum recte coli, pingi, et invocari. Romæ quoque extra portam Angelicam extat templum, et hospitale S. Lazari. Plura de ejus cultu habentur in bulla 95 Pii IV, in qua ordinem S. Lazari restituit.

13. Accedunt officiorum, et missarum celebrationes. Etenim in cæremoniali monasterii Fontisebraldi, et in calendario, ac breviario congregationis Oratorii Jesu, ex auctoritate apostolica, reperitur officium S. Abrahæ, itemque officium, et missa S. Job. Et sacra rituum congregatio lectiones S. Danielis, et officium S. Zachariæ approbavit pro quibusdam Venetiarum monialibus. Præterea universus Carmelitarum ordo ex Gregorii XIII aliorumque Pontificum indultis recitat officium S. Eliæ, idque sacra rituum congregatio retineri posse, teste Lezana, statuit, imposito contradicentibus silentio. Et Innocentius XIII controversiæ de primæva hujus ordinis institutione silentium imposuit. Quænam vero lectiones pro sanctis veteris Testamenti aptioris sint Gravantus insinuat.

CAPUT XXX.

De Angelis, et eorum cultu.

1. Venerationem, et preces Angelis exhibitas fuisse, vetus Testamentum passim demonstrat, cujus auctoritates apud Calmet, videri possunt. Item ex verbis Christi Matth. 18 : *Angeli eorum... vident faciem Patris mei*, constat, Angelos parvulis apud Deum patrocinari, et fidelium orationibus præesse, ut explicat S. Hilarius (*col.* 699, *num.* 5). Quod vero *in Apocalypsi* Angelus Joannem, qui ipsum adorare volebat, prohibuerit, et synodus Laodicena adorationem pariter Angelorum vetuerit, id S. Thomas (2, 2, *q.* 84, *art.* 1), Zonaras, aliique interpretantur de adoratione, quæ idololatriam saperet, et in Christi contemptum redundaret. Colendos autem, et invocandos esse Angelos deserte docet Origenes *homil.* 1 *in Ezechiel.* quam homiliam S. Hieronymus ex Græco in Latinum vertit, eamque contra Dalleum, et Bochartum Origeni Erasmus, et Huetius adjudicant.

2. 3. Novem in sacris Scripturis, et apud patres recensentur Angelorum ordines, videlicet, Angeli, Archangeli, Principatus, Potestates, Virtutes, Dominationes, Throni, Cherubim, et Seraphim. Eorum nomina apud scriptores sunt, Michael, Gabriel, Raphaël, Uriel, Sealtiel, Jehudiel, et Barachiel, sed Ecclesia Gabrielis, Michaelis, et Raphaelis dumtaxat nomina admittit, ut constat ex capitularibus Caroli M. ex concilio Romano sub Zacharia papa celebrato. Cumque in ecclesia S. Mariæ Angelorum de Urbe pictura quædam cum aliis Angelorum omnibus apposita fuisset, mandatum est, ut ea nomina delerentur, teste card. Albitio.

4. His præmissis, videndum est, quænam sit Ecclesiæ disciplina in Angelis colendis. Porro veneramur Angelorum imagines, qui figura humana justis apparuerunt, et circumscripti sunt, ut loquitur concilium generale septimum (*act.* 5). Nemo vero hinc inferat, concilio autumasse, Angelos esse corporeos, ut quidam perperam suspicati sunt, sed solum intellexisse, Angelos pingi posse.

5. Præterea invocantur in litaniis, et in benedictione incensi ad offertorium dicitur : *Per intercessionem beati Michaelis, etc.* Quamquam in antiquioribus codicibus legitur : *Per intercessionem S. Gabrielis, etc.*, et hoc modo legendum esse, præter alios, docet ven. card. Thomasius.

6. Templa insuper Deo in honorem omnium Angelorum dedicantur, cum Ecclesiæ, et festum S. Michaelis, juxta Guyet, ac Durandum, dici omnium Angelorum ecclesiæ, et festum possint, et Romæ templum est B. Mariæ Angelorum a Pio IV dicatum.

7. Dedicantur etiam in honorem singulorum, ut S. Michaelis, etc. Theodoretus, ut S. Michaelis, etc. Theodoretus siquidem, et Sozomenus (*lib.* 2, *cap.* 3), testantur, plura oratoria per totum Orientem in honorem præsertim S. Michaelis instituta fuisse, quæ *Michaelia* dicebantur.

8. Idem honor Angelis custodibus tribuitur, non quidem Angelo custodi cujuslibet hominis, sed custodibus omnium hominum, ut notat Guyet, qui etiam advertit, in recognitione breviarii sub Urbano VIII ubi antea legebatur : *In festo S. Angeli custodis* scriptum fuisse in plurali numero : *In festo SS. Angelorum custodum*, ut intelligeretur, non unius, sed omnium Angelorum custodum festum celebrari.

9. 10. Rursus dedicantur ecclesiæ in memoriam insignis apparitionis alicujus Angeli, aut acceptæ ejus ope singularis gratiæ; quemadmodum in memoriam apparitionis S. Michaelis in monte Gargano, Ravennæ, et alibi apud Rubeum, Sozomenum, Longueval, aliosque, celebres ecclesiæ erectæ sunt. Porro apparitio in monte Gargano apud Baronium an. 356 contigit, et ad eam ecclesiam frequens olim erat christianorum peregrinatio, et Otho imperator hanc peregrinationem nudis pedibus obivit. Item Leo IV Saracenis intercessione S. Michaelis fugatis, ecclesiam prope Vaticanum in ejus honorem extruxit. Aliam erexit Bonifacius IV in summitate molis Hadrianæ, super quam Angelus visus fuerat gladium, cessante lue, in vaginam recondere, ut refert Baronius (*in not. ad martyrol. rom.* 29 *Sept.*). Notandum tandem est, non dedicari ecclesias in honorem omnium Seraphim, aut aliorum ordinum Angelorum, quia non ex usu est receptum, ut notat Guyet.

11. Præterea officio in Ecclesia universali recoluntur apparitio, et dedicatio S. Michaelis archangeli in monte Gargano. Et Clemens X in honorem Angelorum custodum officium, quod Paulus V petente Ferdinando imperatore, concesserat, in tota Ecclesia recitari præcepit.

12. In plerisque ecclesiis, et ordinibus regularibus recitatur officium S. Gabrielis octava die ante, vel post annunciationem B. M. Virginis, idque juxta Guyet, quia Incarnationis mysterium B. Virgini Gabriel annuntiavit. Plura de ejusdem cultu apud Bollandianos videri possunt.

13. Similiter in honorem S. Raphaelis officium, et missa in quibusdam locis, sacra rituum congregatione approbante, celebrantur, ac templa dicata sunt, et merito, ut notat idem Guyet, cum Raphael in litaniis invocetur, et ex sacris Scripturis certa sit ejus sanctitas.

14. Tandem in regionibus regi Portugalliæ subjectis officium Angeli custodis ejusdem regni ex Sixti V concessione recitatur. Consentiunt quippe theologi cum S. Bonaventura (*in comp. theologicæ veritat. lib.* 2, *c.* 16, *tom.* 7) non solum singulis hominibus, sed etiam regnis, et provinciis Angelos custodes assignari.

CAPUT XXX.

Nonnulla miscellanea in sacrorum rituum congregatione examinata, et vel approbata, vel reprobata. De officio, missa, et festo in honorem Patris æterni celebrando Dominica quinta post Pascha.

1. 2. Alcuinus a S. Bonifacio archiepiscopo Moguntino rogatus, inter alia officia illud quoque SS. Trinitatis composuit, idque Alexander II, vel ut alii malunt III *in cap. Quoniam de feriis* non reprobavit. Sed tandem festum hoc juxta Durandum, aliosque in universam Ecclesiam sub Joanne XXII introductum fuit.

3. Post hæc Innocentio XII preces exhibitæ sunt, ut in honorem Patris æterni festum cum officio, et missa propriis concederetur. Porro Ecclesia aliquando solum Patrem orat, et recte in unam personam mentem intendere possumus, non cogitando actu de aliis, veluti Raynaudus docet. Hinc nonnulli putarunt petitioni annuendum esse. Verum sacra rituum congregatio, cui petitionis examen a Pontifice commissum fuerat, instantiam proponendam quidem esse censuit. Fidei siquidem promotor animadvertit, non quidquid sancte suscipi potest, ab Ecclesia præsertim publico ritu admittendum esse, et inde fortassis nonnullos ansam arrepturos similia petendi in honorem Filii, et Spiritus Sancti. Præterea personarum distinctio quoad festa occasionem rudibus præberet plures naturas divinas admittendi, quod ut caveretur, Ecclesia in orationibus ad unam divinam personam directis alias personas statim nominat. Neque vero obstat, quod alia festa in honorem unius ex divinis personis seorsum ab aliis instituta esse videantur. Siquidem per festum Pentecostes solum Spiritus Sancti adventus memoria recolitur: illa vero, quæ de Christo celebrantur, non diriguntur ad Filium, tamquam ad secundam Trinitatis personam, sed præcipua Incarnationis, et humanæ salutis mysteria repræsentant, ut late Thomassinus, et Raynaudus prosequuntur. Omnia vero ad hanc petitionem spectantia luculenter expressit ven. card. Thomasius in suo suffragio super eadem exarato, quod extat inter Mss. celebris bibliothecæ card. Passionei.

De festo in honorem nominis Jesu.

5. 6. Sanctissimo Jesu nomini, quod a Deo per Angelum Luc. 2 impositum est, *Latriæ* cultum exhibendum esse docet S. Paulus *ad Philipp.* 2. Plura de eodem nomine prædicat S. Bernardus (*tom.* 3 *oper. edit. Maur. pag.* 22, *ser.* 15 *in Cantica*). Et S. Bernardinus Senensis ordin. Min. S. Francisci, sæculo XV ineunte, ut populus ad pœnitentiam, et spem excitaret, illud in tabella delineatum consuevit in fine concionis proponere adorandum. Quapropter tamquam novi cultus inductor apud Pontificem accusatus fuit. Verum, S. Joanne de Capistrano ejus causam tutante, non solum ipse uti innocens dimissus, sed etiam sanctissimi Nominis cultus approbatus fuit, veluti S. Ant., Wadingus, aliique referunt.

7. Post hæc F. Bernardus de Bustis ejusdem ordinis officium SS. nominis Jesu proprium composuit, et Sixto IV et Innocentio VIII obtulit, illudque postea Clemens VII universo Franciscano ordini 14 Jan. recitari concessit: inde ad alios ordines propagatum, ac tandem ad universam Ecclesiam pro secunda Dominica post Epiphaniam, petente Carolo VI imperatore, extensum est.

De quibusdam insignibus reliquiis pertinentibus ad passionem, et nativitatem Domini N. Jesu Christi existentibus in basilicis Urbis, in quibus tamen officium de eis non recitatur, nec missa celebratur.

8. etc. In basilica Vaticana ferrum sacræ lanceæ asservatur, quæ Christi latus aperuit, quamvis nonnulli illud apud Gallos, vel apud Germanos esse contendant. Porro ostendunt Bollandiani (*ad diem* 15 *Martii*, § 21, *p.* 379), hanc lanceam a S. Helena Hierosolymis inventam fuisse: inde sæculo VI exeunte, teste auctore contemporaneo *in chronic. Alexand.* Constantinopolim translata, et in templo S. Sophiæ collocata fuit: postea ad ecclesiam S. Joannis de Petra ejusdem civitatis deducta est, cujus tamen pars cum spongiæ, et arundinis passionis Dominicæ parte in palatio imperiali asservabatur, ut probat Du Cange, qui etiam putat, solum lanceæ ferrum fuisse Constantinopolim allatum.

11. 12. Has riliquias, labente sæculo XIII, Balduinus imperator Gallus, qui tunc Constantinopoli dominabatur Venetis, recepta pecunia, pignori dedit; sed, eodem permittente, S. Ludovicus Galliæ rex easdem pretio redemptas in Gallias, Bergomensi, aliisque testibus, transtulit, et in sacello Parisiensi posuit. Et Caorsinus addit, ex his reliquiis illam

lanceæ esse solam cuspidem, quæ nempe in palatio imperiali Constantinopoli asservabatur.

13. Subacta a Mahumete Constantinopoli, Bajazettes ejus filius reliquam lanceæ partem, quæ Constantinopoli remanserat, Innocentio VIII dono dedit, ut collata figura cuspidis, quæ in sacello regio Parisiensi colitur, inventa est omnino conveniens.

14. Extat præterea in basilica Vaticana sudarium, quo a pia femina nomine Veronica, ut fertur, faciei Christi admotum ejus effigiem retinuit. Nonnulli de hoc facto dubitarunt, cum tota antiquitas Veronicæ nomen ignoraverit, neque in martyrologio romano reperiatur. Cum vero Nicolaus IV, aliique Pontifices, et scriptores apud Bzovium, et apud alios hoc sudarium *Veronicam* appellaverint, idcirco Pillemont cum aliis verosimile esse putat, ut *Vera Icon*, litteris paulisper transpositis, dicta sit *Veronica*. Utcumque hæc sint, certum est, sudarium ipsum insignissimam esse reliquiam, et multis ab hinc sæculis in basilica Vaticana coli consuevisse, ut pluribus probant Honoratus a S. Maria, Sandinus, et alii. Refert Gretserus, imaginem hanc etiam Giennæ in Hispaniis asservari, et religiose coli, quod ut tueatur, sudarium fuisse triplicatum existimat, et unicuique parti imaginem vultus Christi impressam, earumque unam Romæ, alteram in Hispania, tertiam Hierosolymæ conservari; sed verius dicendum est, exemplaria ab autographo Romano fuisse desumpta, et subsecutis temporibus pro ipso prototypo haberi cœpta esse.

15. In basilica S. Mariæ Majoris conservatur præsepe Redemptoris nostri. Fertur, illud an. 352 ad Urbem allatum fuisse, verum S. Hieronymus testatur (*ep.* 18, *tom.* 1), idem suis temporibus Bethlemi extitisse. Quapropter probabilius videtur, sæculo VII irruentibus Saracenis, Romam esse translatum, uti præter Blanchinum, ostendit Battellus ejusdem basilicæ canonicus, qui etiam notat hanc basilicam variis olim nominibus appellatam, sub Theodoro papa, qui ab an. 642 ad 649 Sedem Romanam tenuit S. Mariam ad præsepe vocari cœpisse. Demum sacram hanc reliquiam dignis laudibus prosecutus est Clemens XI in homilia, quam die nativitatis Domini habuit, cum in eadem basilica sacrum faceret.

16. Titulus, qui causam injustæ mortis Christo illatæ præferebat, Romam a S. Helena delatus, et in basilica S. Crucis repositus fuerat, anno autem 1492, cum basilica restauraretur, inventus est in medio muri, in quo Placidius Valentinianus imperator illum diu ante clauserat. Porro tota rei series a Benedicto XIV exponitur in opere de festis, et a Leonardo Sarzanensi in suis epistolis, quæ inter appendices dabuntur.

De reliquia S. Sindonis, quæ asservatur in civitate Taurinensi, et de officio, et missa in ejus honorem.

17. Sanctissimum Christi corpus post ejus mortem Joseph Arimathæus, et Nicodemus, judaico more, aromatibus inunxerunt et sindone involverunt, uti ex Evangelio constat. Hæc sindon Taurini asservatur, et hanc eamdem esse, qua Christi corpus involutum fuit, Sixtus IV aliique Pontifices apud Raynaldum testati sunt. Historiam ejusdem a civitate Hierosolimitana ad Taurinensem translationis Pingonius, Victon, et Alfonsus Palæotus conscripserunt. De Christi quoque clavis notant Baronius, et Fontaninus, quod quamvis quatuor dumtaxat fuerint, plures tamen in Ecclesia catholica coluntur, vel quia fortassis aliqua clavorum Christi particula in alios clavos infixa fuit, vel quia plures fuerunt clavi, quibus crux ipsa Christi, titulus, et suppedaneum compacta fuerunt, ut advertit Lucas Tudensis, vel alia de causa apud eumdem Baronium.

18. Porro Innocentius VI apud Raynaldum, et Martinus V apud Getserum sacras istas reliquias cultu etiam officii, et missæ dignas esse asseruerunt. Et Julius II in S. sindonis honorem missam, et officium concessit pro *capella sancta* castri Camberiaci, in qua olim eadem sindon conservabatur. Sixtus vero V civitati, et diœcesi Taurinensi, quo reliquia postmodum translata fuerat, eamdem concessit, approbatis a sacra rituum congregatione quibusdam pro eo officio lectionibus, et hymnis; quod quidem officium ad alias subinde ecclesias extensum fuit, eademque congregatio aliis locis de corona spinea, et quinque plagis Domini officium concessit.

De officio in honorem plagarum Christi, et de officio, et missa petitis in honorem SS. cordis Jesu.

19. Apud Joannem legitur, Christum sua vulnera tractanda Thomæ obtulisse ut nostram fidem roboraret, quemadmodum S. Leo adnotavit (*serm.* 61 *de Ascensione primo cap.* 3). Refert Guyet, de iisdem vulneribus solemne festum institutum esse. Ab his exemplis an. 1697 in sacra rituum congregatione, postulante Maria Angliæ regina, petita fuit institutio festi cum missa propria in honorem SS. Cordis D. N. J. Christi pro ecclesiis monialium Visitationis B. Virginis. Sed cum Prosper Bottinius tunc fidei promotor novitatem festi ecclesiasticæ disciplinæ adversantem opposuisset, sacra congregatio solum indulsit, ut feria 6 post octavam Corporis Christi in iis ecclesiis missa quinque vulnerum Christi celebraretur.

20. Post aliquot annos Poloniæ rex, nonnulli episcopi, et laudatæ moniales preces instaurarunt, cujus rei postulator fuit P. Joseph de Galliffet Societatis Jesu, qui librum *de cultu Cordis D. N. J. Christi* edidit.

21. etc. Porro tam in hoc libro, quam in scripturis sacræ congregationi exhibitis ratio festi instituendi constituebatur in Corde Jesu, non solitarie sumpto, sed tamquam unito cum Corpore divino, et tamquam sede, et *comprincipio* virtutum, et interiorum affectionum Christi, præcipuoque loco vulneris lancea inflicti. Et vero docet S. Thomas

(3 *part. q.* 25, *art.* 1), humanitatem Christi una cum ejus divinitate adorandam esse. Præterea Claudius la Colombiere Societatis Jesu inter alia scriptum reliquit, ven. Margaritam Alacoque ordinis Visitationis B. M. Virginis sibi retulisse, quod Christus ipsi revelaverat, ut feria 6 post sui Corporis octavam ejus *Cordis colendo peculiariter dicata esset*. Additus fuit catalogus locorum, ecclesiarum et ordinum, in quibus Cor Dei solemniter colitur, itemque patrum, et theologorum huic cultui faventium. Præcipuam vero vim suppeditabat festum Corporis Christi, cujus institutio orta dicitur ex revelatione B. Julianæ virginis facta in civitate Leodiensi de eodem festo instituendo.

24. Plura adversus hæc Benedictus XIV, tunc fidei promotor, auctoritate S. Bernardi (*ep.* 174 *ad canonic. Lugdunens.*) opposuit. Ac primo quidem ait, hoc festum novum esse; tum Ecclesiam non consuevisse festi institutionem admittere, ex quo aliorum consequi festorum institutio posset; admisso autem Cordis Jesu festo, inde festi oculorum ejusdem, et similium institutionem peti posse. Neque ad hoc sufficere, ait, ven. Margaritæ revelationem, cui, *nec ratio suppeditare, nec certa invenitur favere auctoritas*, ut loquitur S. Bernardus (*ep. cit.*). At enim festo Corporis Christi B. Julianæ revelatio causam dedit. Verum revelatio hæc ab episcopis, et ecclesiasticis doctoribus prius examinata fuit, et Urbanus IV idem officium ad universam extendi Ecclesiam non permisit; nisi postquam novo miraculo edoctus, divinæ id voluntatis esse cognovit. Cum enim in civitate Urbeventana degeret, incredulo sacerdoti missam in ecclesia Vulsinii Urbeventanæ diœcesis celebranti Hostia apparuit vera caro, roseo cruore respersa, effusoque sanguine vitta lintea calici imposita, et corporale maduerunt, quemadmodum Panvinius, S. Antoninus, aliique referunt. Præterea SS. Sacramenti officium a S. Thoma de Aquino, eodem Urbano præcipiente, compositum fuit.

25. Cum igitur pro Cordis Jesu festo non verificentur, quæ pro festo Corporis Christi contingerunt, hujus institutio illi instituendo non suffragatur. Ad illud, quod addebatur, Cor esse virtutum, interiorumque affectionum comprincipium, reposuit oretenus idem promotor, discrepare in hoc philosophos antiquos, et modernos, ideoque non esse petitioni annuendum, quæ controversæ inter philosophos sententiæ inniteretur. Quapropter sacra congregatio instantiam secundo rejecit.

De petitione officii, et missa S. Mariæ de Littera.

26. Beatissima Virgo, dum in humanis agebat, litteras ad Ignatium, et ad civitates Messanensem, et Florentinam scripsisse dicitur. Et aliam ab ipsa, ejusque Filio ad S. Walthenum abbatem scriptam Bollandiani admittunt (*to.* 1 *Augusti pag.* 248, *n.* 46). Sed ad epistolam, quod attinet, quæ civitati Messanensi scripta dicitur, in eadem civitate solemnis hujus epistolæ inventio celebratur, teste Josepho Renato a Jesu Maria, qui etiam refert indulgentias a summis Pontificibus in ejus honorem fuisse concessas. Cum vero Benedictus XIV fidei promotorem ageret, nonnulli pii Siculi ipsum consuluerunt, quomodo B. Virginis de Littera cultus augeri posset, et, an spes esset obtinendi a sacra rituum congregatione pro civitate Messanensi missam, et officium, in cujus lectionibus aliquid diceretur de eadem littera, sed promotor iis suasit, ut rem in suo statu relinquerent; de hujus enim epistolæ veritate Baronius (*ad an.* 48, *n.* 25), aliique gravissimi auctores dubitant. Præterea prohibitus est P. Melchioris Inchoffer liber sub titulo *Epistolæ B. Mariæ ad Messanenses veritas vindicata:* qui tamen liber postea permissus est, titulo, nonnullisque aliis in eo immutatis.

De novo quodam rosario a sacrorum rituum congregatione prohibito.

27. 28. In Tolosano conventu PP. Trinitariorum novum quoddam rosarium in honorem SS. Trinitatis recitari cœperat, de cujus recitandi methodo libellus editus fuerat, ut scilicet, omissa oratione Dominica, pauca quædam orationis *Gloria Patri* adderentur. His cognitis, procurator generalis ordinis S. Dominici Clementi XI supplicavit, ut novum Rosarium cum libello proscriberetur.

29. Re ad sacram rituum congregationem remissa, hujus jussu Benedictus XIV tunc fidei promotoris *coadjutor* inter alia animadvertit, aliud antea novum rosarium prohibitum fuisse, quod sub titulo *Seraphici* a PP. Minoribus de observantia in eadem civitate Toletana institutum fuerat, a summis vero Pontificibus approbatum jam esse B. Virginis rosarium, in quo SS. Trinitas debite laudatur; neque facile admittendas esse novas preces, nec precibus Ecclesiæ quidquam privata auctoritate addendum. Enim vero si angelicæ salutationi, et orationi, *Salve Regina* aliqua addita sunt, id legitima auctoritate factum est. Quocirca sacra congregatio rosarium illud prohibendum esse censuit, ejusque sententiam idem Pontifex litteris apostolicis 8 Mart. 1712 datis confirmavit.

De officio in honorem beatissimæ Virginis dictæ de Remedio.

30. 31. Hoc officium PP. Trinitarii a sacra congregatione an. 1727 obtinuerunt. Cum vero sequenti anno lectiones proprias concedi postulassent, in quibus B. Virgo bis S. Joanni de Matha apparuisse, pecuniamque ad redimendos captivos subministrasse dicebatur, obstiterunt patres ordinis S. Mariæ de Mercede, affirmantes, ea ex Lubiano Zappata desumi, de quo alibi actum est, titulum vero *de Remedio*, juxta Bernardinum Gomesium Miedes episcopum Albarracinensem, eumdem esse ac *de Mercede*.

Ideoque cultus B. Virginis sub titulo de Remedio ad spiritualem æmulationem referri posse videbatur. Quare sacra congregatio gratiam concessam revocavit, ejusque sententiam Clemens XII litteris apostolicis confirmavit, uti ex instrumento a Rigantio 11 Maji 1731 exarato constat.

De cultu erga Deiparam in Sacramento Altaris.

32. De hoc cultu P. Zephyrinus de Someire recollectus S. Francisci librum edidit, in quo B. M. Virginis carnem, sanguinem, et lac in Sacramento altaris adesse asseruit: idque fusius Vega prosecutus est. At Theophilus Raynaudus, juxta Guidonem carmelitam, illud hæresim sapere ostendit. Porro docet S. Thomas, Christi corpus conceptum fuisse ex purissimo B. Virginis sanguine, sola Spiritus Sancti operatione in ejus utero adunato, et in prolem formato; neque potuisse de ejus subtantia, id est de carne, et ossibus formari sine ejusdem corruptione, et diminutione, cum eæ sint partes corporis integrantes. Alia plura in hanc rem S. Doctor tradidit, ex quibus omnibus doctrina P. Zephyrini tamquam *erronea, periculosa et scandalosa* habita est, simulque ejusmodi cultus reprobatus fuit. Patrum vero locutiones: *Caro Mariæ est caro Christi*, et similes, non ita intelligendæ sunt, ut in Christo aliquid esse dicatur, quod sit Mariæ, sed Christum ex M. Virgine conceptum esse; nam etiam in Scripturis filii, et fratres sæpe patrum et fratrum caro dicuntur.

De cultu beatissimæ Virginis sub vulgari titulo Del Lume.

33. Hunc cultum privatus quidam in Sicilia, et præcipue Siracusis excitaverat, festo, imaginibus, aliisque inductis ad eumdem cultum pertinentibus, quæ singula sacræ rituum congregationis decreto 27 Jan. 1742 edito describuntur. In eodem decreto sacra congregatio episcopo Siracusano scribendum esse statuit, ut cultum illum omnino proscriberet, et eliminaret. Librorum vero examen, qui super eodem cultu prodierant, ad sacræ indicis congregationem remisit; hæc autem illos prohibuit.

34. Porro ex antiquis Ecclesiæ monumentis constat, alia olim vetita fuisse, quæ licet ex pietate ortum duxerint, scandalum tamen postea induxerant. Concilium Trullanum can. 79 festum *Secundinarum* impollutæ V. Mariæ prohibuit, innixum opinioni, quæ nascenti Jesu sordes illas naturales negabat, quas tamen patres, ac theologi rectius illi adjudicant; idcirco *festivitatem, ac nugas*, ait Lupus, *in ipsa fieri consuetas rectissime proscribit, at illa* (secundinas) *Domino denegans ab antiquo Ecclesiæ dogmate recedit.* Quamquam tenendum est, partum illum sine matris dolore fuisse, ut monet S. Bernardus (*oper. to.* 2, *n.* 9, *et seqq.*). In quibusdam pariter Gallicanis ecclesiis ritus quidam in usu erat, quo nonnulli pontificalibus ornamentis induti, episcoporum more benedicebant, alii ut reges, et duces induti procedebant. Et hoc in quibusdam regionibus festum *fatuorum*, vel *puerorum* appellabatur, et ab Odone de Soliaco Parisiensi episcopo, auctoritate legati a latere prohibitum fuit. In rituali Rothomagensi apud Honoratum a S. Maria habetur processionem quamdam in Nativitate Domini fieri consuevisse, in qua nonnulli, Judæorum et Gentilium more, induti sub nomine prophetarum, Virgilii, et Sybillæ de Messiæ adventu interrogabantur, et respondebant. Sed hæc jam absoleta sunt. Præterea in urbe Alatrinate in festo S. Sixti papæ I ante fores ecclesiæ viri cum feminis choreas ducere consueverunt; id vero episcopus vetuit ejusque judicium sacra episcoporum, et regularium congregatio approbavit.

35. Benedictus quoque XIV quosdam episcopos per litteras encyclicas monuit, ut inverecundos ludos averterent, quibus dies festos in eorum diœcesibus violari acceperat.

36. Demum cum petitum esset, ut per totum regnum Neapolitanum in officii, et missæ orationibus, cum S. Januarius nominatur, titulus *Patri nostri* adderetur, card. Thomasius in suffragio superius laudato petitionem rejiciendam esse censuit, cum Ecclesia Evangelio Matt. 23 et Luc. 11 edocta hujusmodi titulum nulli attribuat.

CAPUT XXXII.

De examine nonnullorum miraculorum, quod aliquando fit in sacrorum rituum congregatione ordinaria.

1. etc. De miraculis quoad beatificationem, et canonizationem agendum est in congregationibus *Antepræparatoria, Præparatoria,* et *Generali.* Aliquando tamen quorumdam miraculorum examen ad congregationem ordinariam deducitur. Nempe cum ordinarii juxta Tridentinum possint consultis theologis, aliisque piis, ac doctis viris, processum construere, ac sententiam pronuntiare super miraculis eorum intercessione patratis, qui jam canonizati sunt, ut lib. 2 dictum est, et uti archiepiscopus Messanensis an. 1712 et vicarius generalis Bononiensis 1718 se gesserunt. Si iidem ordinarii a pronuntianda sententia abstineant, ad congregationem ordinariam pertinet miraculum examinare, et approbare, vel reprobare, ut ex pluribus ejusdem congregationis decretis colligitur. Quod si de his, qui miraculum testatur fraudis aut illiciti lucri, vel affectatæ sanctitatis suspicio adsit, miraculi examen ad tribunal inquisitionis pertinet, ut delinquentes puniantur.

6. Ante institutam sacrorum rituum congregationem, cum S. Pius V a quodam sacerdote acta cujusdam miraculi accepisset, quod in Galliis in Hostia consecrata contigerat, idem Pontifex, coacta

virorum doctorum congregatione, litteras apostolicas in forma brevis 8 Octobr. 1571 nuntio apostolico inscriptas eidem sacerdoti tradidit, in quibus eidem nuntio mandabatur, ut re cum episcopo Laudunensi, et cum quodam canonico, qui rei gestæ interfuisse dicebantur, communicata, curaret, ut favore christianissimi regis miraculum typis editum in lucem omnium prodiret.

7. Item Alexander VI indulgentiam elargitus est iis, qui ecclesiam Domus S. Crucis ordinis Prædicatorum diœcesis Jauriensis quibusdam diebus visitarent, in qua Hostia prodigioso sanguine respersa conservabatur, et miraculis coruscabat. Alias indulgentias plures summi Pontifices ecclesiæ S. Mariæ a Vado Ferrariæ concesserunt, in qua cum quidam parochus in fide hæsitans Hostiam in missa elevaret, infantulum adstantes omnes viderunt, et in Hostiæ fractione sanguis manavit, ex quo totum capellæ cœlum sanguineis stellis respersum est.

8. 9. In ecclesia collegii Complutensis Societatis Jesu vigintiquatuor Hostiæ consecratæ ab anno 1597 conservantur, quas a Mauris surreptas adolescens christianus conservavit, et P. Joanni Suarez tradidit. Hic veneni suspicione adductus eas in loco humido reposuit, ut corrumperentur, sed potius conservari deprehendit, sicuti Petrasancta, aliique referunt. Et vicarius generalis Toletanus an. 1682 visitata custodia, in quo Hostiæ conservabantur, declaravit, eas esse, quas P. Suarez acceperat, easdemque miraculo conservari, indulsitque, ut solemne festum cum processione celebraretur.

10. 11. Post hæc rex catholicus, archiepiscopus Toletanus, aliique instituerunt, ut officium, et missa propria Compluti celebrari possent; verum sacra rituum congregatio minime annuit, cum hostiarum consecratio, et identitas, quemadmodum fidei promotor animadverterat, non satis comprobarentur.

FINIS LIBRI QUARTI.

LIBER V.

*CTA CANONIZATIONIS SS. FIDELIS SIGMARINGA, CAMILLI DE LELLIS, PETRI REGALATI, JOSEPHI A LEONISSA, ET CATHARINÆ DE RICCIIS, UNA CUM APOSTOLICIS LITTERIS SS. D. N. BENEDICTI XIV ET VATICANÆ BASILICÆ ORNATUS DESCRIPTIONE.

CAPUT I.

SS. D. N. Benedicti PP. XIV decreta de canonizatione BB. Fidelis a Sigmaringa, Camilli de Lellis, Petri Regalati, Josephi a Leonissa, et Catharinæ de Ricciis.

Cum ad summum Romanum Pontificem privative pertineat Dei servos inter beatos et beatos inter sanctos referre, Benedictus XIV, qui id ipsum in suo opere de servorum Dei beatificatione, et beatorum canonizatione abunde demonstraverat, beatificatis Alexandro Saulio, et Camillo de Lellis, cultuque immemorabili Nicolai Albergati, et Benedicti a S. Philadelphio approbato, BB. Fidelem a Sigmaringa, eumdem Camillum de Lellis, Petrum Regalatum, Josephum a Leonissa, et Catharinam de Ricciis canonizavit.

2. Et quoad B. Fidelis causam, approbatis 18 Januarii 1744 duobus ex quatuor post beatificationem patratis miraculis, 24 Martii in congregatione generali D. Alexander card. Albanus, loco D. card. Aldrovandi relatoris absentis, dubium, omissa compendiaria actorum relatione, proposuit, an procedi posset ad canonizationem. Omnibus affirmantibus, summus Pontifex sententiam ferre distulit, lumen a Deo precaturus. Dei vero 24 Aprilis B. ejusdem anniversaria, missa in Cappuccinorum templo celebrata, decretum de canonizatione quandocumque celebranda publicari jussit, uti, consueta cæremonia, ac magna lætitia, factum fuit. Similia decreta idem Pontifex 6 Octobris ejusdem anni, celebrata ad altare S. Brunonis in ecclesia S. Mariæ Angelorum missa, expediri voluit, in causis BB. Petri Regalati, et Catharinæ de Ricciis, referentibus in prima causa card. de Gentilibus, in secunda card. Lercario, postquam in congregationibus generalibus 24 Martii, et 2 Junii habitis, duo in singulis respective causis miracula approbata fuerant, et in alia generali congregatione 22 Sept. proposita fuerant dubia, an tuto ad eorumdem BB. canonizationem deveniri posset. Eadem die 6 Octobr. in choro ejusdem ecclesiæ, plura summus Pontifex indulsit quoad cultum B. Nicolai Albergati, quæ fuse exponuntur in prædicto opere de servorum Dei beatificat. etc. tom. 2, cap. 24, § 58.

3. In causis BB. Camilli, et Josephi miracula post eorum beatificationem secuta perpensa jam fuerant, ac solum expectabatur Pontificis super iis oraculum. Ipse tamen sacram visitationem tunc instituit, ideoque Kalend. Maji an. 1745 ad Lateranum se contulit, ubi a capitulo, et card. archipresbytero exceptus, sacrum fecit. Mox Eucharistiæ, et sacrorum Oleorum custodias, tum sacras reliquias, conscenso pegmate, in quo asservantur, diligenter inspexit, ac veneratus est. Altaribus deinde, ceterisque ad divinum cultum spectantibus inspectis, capellam quoque domus Corsinæ a Clemente XII S. Andreæ Corsino magnificentissime erectam, in qua ejusdem Clementis cadaver depositum est, et omnem ejus ornatum observavit. Tandem per Orientalem portam novæ porticus ab eodem Clemente ædificatæ, ex qua ipsius Benedicti munificentiæ opera quædam, Leonis nempe triclinium restitutum, basilica Sessoriana aucta, et illustrata, ut lapis super ostium intus inscriptus testatur, viaque ad hanc basilicam explanata, conspiciuntur, egressus ad Quirinale remeavit, ubi secretario congregationis rituum, ac fidei promotore accersitis, eidem secretario decreta approbationis duorum miraculorum tertii generis pro singulis ex duabus prædictis causis tradidit, quæ quidem miracula in generalibus congregationibus 22 Septembr. 1744 et 16 Martii 1745 habitis discussa fuerant. Et quoad miracula B. Josephi, cum Sanctitas sua in processu deprehendisset, articulos non fuisse Romam de more missos, ut fidei promotor consuetas interrogationes ad eruendam veritatem conficeret, ad episcopum Spoletinum, a cujus prædecessore processus constructus fuerat, scribendum secreto esse ante illorum approbationem duxit, ut testes jam examinatos, aliosque ad examen improviso vocaret, ut veritas certius elucesceret, qua tandem obtenta, supradictum approbationis decretum vulgari jussit.

4. Postero die summus Pontifex ad Lateranum rediit visitationem prosecuturus. Peracto sacro, libros ad animarum curam, et ad missarum applicationem spectantes sedulo scrutatus fuit. Tum saluberrima decreta pro pueris, et rudibus ad catholicam fidem instituendis, de qua re summo zelo alia sæpe ante præstiterat, ac pro iis, qui choro interesse debent, necnon de aliis rebus edidit.

5. Sed ad BB. Camilli, et Josephi causas quod attinet, approbatis, ut dictum est, miraculis, du-

bium in congregatione generali die 3 sequentis Augusti habita propositum fuit, an tuto ad eorum canonizationem procedi posset. Affirmarunt suffragatores omnes, ac Pontifex sententiam suam distulit, lumen a Deo precaturus, donec die 17 ejusdem mensis, ipsius in pontificatum electionis anniversaria, fidei promotore, et congregationis rituum secretario advocatis, celebrata missa, decreta de eadem canonizatione quandocumque facienda expediri mandavit.

CAPUT II.

Solemni dictorum BB. canonizatione templum Vaticanum pro antiquiore deligitur diesque constituitur.

1. Statuta quinque prædictorum beatorum canonizatione templum Vaticanum ad eam peragendam electum fuit, paucis enim beatificationibus, et canonizationibus exceptis sub Benedicto XIII et Clemente XII in Lateranensi basilica celebratis, aliæ omnes in Urbe peractæ in dicto templo fuerunt. Et Benedictus XIV constitutione Cal. Decembr. 1741 edita sanciverat, ut in eodem omnes inposterum celebrarentur, innovato Alexandri VII decreto sub contributione, ipsius templi sacrario in his solemnitatibus præstanda.

2. Novis interim precibus pro eadem canonizatione quantocius peragenda advenientibus, idem summus Pontifex Benedictus XV sequenti anno id se facturum affirmavit, postulatoribus, quorum est omnia ad tantam celebritatem necessaria parare, admonitis, ne sumptui parcerent, iisque R. P. D. Theodorum Boccapadulium, qui ei a secretis eleemosynis erat, in hoc præfecit, et diem 29 Junii anni sequentis pro solemnitate peragenda statutam denuntiavit. Ipsi igitur sæpe apud reverendissimum P. Thomam Ripoll generalem ordinis Prædicatorum, et causæ B. Catharinæ postulatorem convenientes, omnia moliri cœperunt, et quæ rata habebant, Pontifici significabantur, ut ipse præceperat.

3. Bellum interim Europam totam divexabat, cum mense Septembr. Romam nuncius allatus est, Franciscum I Lotharingiæ ducem in Romanorum imperatorem electum esse. Quamobrem Pontifex in consistorio secreto in diem 15 Decembr. indicto acceptas ab eo litteras coram cardinalibus recitari voluit, sequenti die, omnibus, qui ad pontificiam capellam convenire debuerant, per intimationem vocatis, gratiæ Deo actæ sunt, celebrata a card. Passioneo missa.

CAPUT III.

Ad canonizationis celebritatem episcopi Romam invitantur. Oratione a SS. D. N. habita super quinque BB. canonizatione, cardinales eunt in suffragium, ubi incidenter cæremonia claudendi, et aperiendi os novis cardinalibus describitur.

1. Sequenti anno 1746 Paschate celebrato secretarius congregationis concilii Trident. episcopos intra centesimum ab Urbe lapidem ad canonizationis celebritatem per litteras, jubente Pontifice, Id. Apr. accivit. Quoad alios antistites Sanctitas sua significavit, se eorum ad hanc solemnitatem accessum loco constitutæ sacrorum liminum visitationis habituram, quamobrem nonnulli etiam Orientales episcopi adfuerunt.

2. Interim consistorium secretum, data ad cardinales instructione, 18 Apr. coactum fuit, ut Pontifex cardinalium sententias super canonizatione peragenda exquireret, et audiret, in quo ante omnia cardinali Paulutio recens inter cardinales adlecto Sanctissimus *os clausit*, seu interdixit, ne sententiam in consistoriis, aut consiliis diceret, donec ei os aperiret, quod olim pluribus ac nunc cæremoniis perficiebatur.

3. Tum Pontifex orationem super canonizandorum causis habuit, quod munus alias cardinalis congregationis rituum præfectus, vel alius antiquior obire solet, in qua commemoratis primum studiis, in quibus versatus, officiis, quibus functus, et dignitatibus, quibus merito gradatim insignitus fuerat, nonnulla de præfatarum quinque causarum actis attigit, ac sermone paulisper interrupto, cardinali Paulutio os aperuit, ut ipse quoque suffragium ferre posset. Mox resumpta oratione, de rebus a B. Fideli de Sigmaringa gestis dixit, et cardinales interrogavit, an ipsis placeret, ut ad ejus canonizationem procederet? Placet, omnes responderunt. Orationem prosecutus de B. Camillo de Lellis secundo loco, tertio de B. Petro Regalato, quarto de B. Josepho a Leonissa, quinto de B. Catharina de Ricciis similia peregit, et id ipsum a cardinalibus quoad singulos hos beatos quæsivit, et audivit. Postremo de publicis, et semipublicis futuris consistoriis, ac de rebus iisdem præmittendis, et in ipsis gerendis admonuit, quibus orationem absolvit.

4. Post hæc, signo ab ultimo ex diaconibus dato, alter ex ingressis cæremoniarum magistris prædictum cardinalem Paulutium e suo loco evocavit, ut a summo Pontifice annulo, et titulo decoraretur. Siquidem ad cardinalatum promotis non licet annulum gestare, nisi a summo Pontifice illum recipiant, pro quo quingenti aurei ducati solvuntur, quos alii Pontifices diversis locis, sed Gregorius XV congregationi de propaganda fide attribuit. Titulus autem ecclesia est, cui presbyter cardinalis præficitur, quam etiam diaconi cardinales nunc obtinent, licet ad aliud eorum institutio respiciat. Idemque titulus

vel crucis signum, quod in loco Deo dicato erigitur, vel *tutelam*, vel *memoriam* significat.

5. Incertus olim erat cardinalium numerus: Sixtus IV illum auxit, et Sixtus V septuagesimum præfinivit, ita ut sex episcopi, quinquaginta presbyteri, diaconi quatuordecim essent. Antiquissimum SS. Joannis, et Pauli titulum cardinalis Fabritius Paulutius ditissime instauraverat, in cujus memoriam præfato moderno cardinali Camillo Paulutio collatus est, quo ad osculum excepto, consistorium fuit absolutum. Porro dum cardinalibus os clauditur, vel aperitur, peculiari Pontifices formula utuntur. Ad hoc autem, sicuti et ad annuli, et tituli traditionem, non semper consistorium requiritur, quemadmodum antiqua, et recentia comprobant exempla etiam sub Benedicto XIV regnante, qui etiam 11 Martii 1744 decrevit, ut si prælati, qui ecclesiis in partibus infidelium existentibus præerant, ad cardinalatum evehantur, in formula traditionis tituli a vinculo spiritualis conjugii cum priori ecclesia contracti solvantur. Hujus autem Pontificis quantum sit erga amicos studium, magnificentissime indicant monumenta, quæ Lazaro Pallavicino Thebarum archiepiscopo, qui vivens cardinalatum ab eodem oblatum recusaverat, et Sebastiano cardinali Tanario jam defunctis posuit, quæque Joanni Antonio cardinali Davia, et Alexandro cardinali Caprara pariter defunctis ponere meditatus est.

CAPUT IV.

In primo publico consistorio a tribus advocatis consistorialibus causa agitur trium BB. Fidelis a Sigmaringa, Camilli de Lellis, et Petri Regalati.

1. Sed ad canonizationem quod attinet, ventum est ad duo publica consistoria in aula regia Quirinali habita, quorum primum in diem 21 Aprilis indictum fuerat, ad quod per intimationem omnes acciti sunt, quos acciri solemne est. Ad dictam aulam cum per alteram parafrenariorum solemniter transiret laudatus Pontifex, sex nova peristromata, seu peripetasmata in pauperum invalidorum hospitio prope majorem Tiberis ripam mirifico artificio, ejusdem jussu, contexta inspexit, quorum quatuor Fidem, Spem, Charitatem, et potestatem Ecclesiæ, reliqua aliquot Principis apostolorum gesta repræsentabant. Hæc cum vestibus in tanta solemnitate adhibitis Bononiam in metropolitanæ ornamentum, quam ante pontificatum rexerat, et in pontificatu, aliorum Pontificum exemplo, retinuerat, misit novum beneficiorum, quæ eidem, et Anconitanæ præstiterat ecclesiæ, quam pariter olim rexerat, argumentum.

2. Ad consistorii aulam cum pervenisset Pontifex, et in eminenti cathedra assedisset, omnibus dispositis primus cæremoniarum magister advocatos, jubente Pontifice, accersivit: qui cum accessissent, et de genu apostolicum adorassent, primus ex his Virgilius Montecatinus Ferrariensis orationem suam pro B. Fideli a Sigmaringa exorsus, de ejus patria, moribus, studiis, peregrinationibus, ingressu in Capuccinorum religionem, de vita inter ipsos acta, de virtutibus heroicis, de ejus missione contra hæreticos Rhetiæ, et prædicatione, de martyrio, et miraculis luculentissime disseruit, ac tandem pro ejus canonizatione perorans, et preces congregationis de propaganda fide, aliorumque ad hunc effectum porrectas exponens, sermonem clausit.

3. Alteram pro B. Camillo de Lellis eximiam orationem habuit Julius Cæsar Fagnanus, tertiam non absimilem de rebus gestis B. Petri Regalati dixit Joseph Ascevolinus. Quibus omnibus communi adstantium plausu exceptis, D. Cajetanus Amatus epistolarum ad principes secretarius, Pontificis nomine, respondit, æquum esse, ut recensitis beatis, pro quibus peroratum erat, solemnes honores deferantur, sed interim lumen pro hoc gravissimo judicio a Deo petendum esse, et reliqua de more in consistorio semipublico peragi debere. Tum consueta benedictione cardinalibus dimissis, ad mansiones, quas principum vocant, digressus, ibi sacris vestibus exutus est, et ad interiora cubicula se recepit.

4. Imminebant annuæ publicæ supplicationes, seu *Litaniæ majores*, et Sanctitas sua novas indulgentias per edictum a card. vicario propositum per eos dies intervenientibus, vel alia in edicto injuncta peragentibus, concessit, ut divinum auxilium pro futura canonizatione eidem Sanctitati suæ implorarent, et pro pace inter dissidentes christianos principes orarent. Quamquam ob nimios imbres die 25 Aprilis processio perfici non potuit, ideoque in ecclesia sancti Marci solum litaniæ decantatæ fuerunt.

CAPUT V.

In altero publico consistorio a duobus aliis advocatis consistorialibus agitur causa BB. Josephi a Leonissa, et Catharinæ de Ricciis. Pontifex in castrum Gandulphi secedit. Interim quinque beatorum res gesta in compendium redacta in singulos cardinales, episcoposque distribuuntur.

1. Mox in diem 26 ejusdem mensis alterum publicum consistorium indictum fuit, ut BB. Josephi a Leonissa, et Catharinæ de Ricciis causæ pertractarentur. Quo die pro prima causa D. advocatus Philippus Maria Pirelius, pro altera D. Paulus Franciscus Antamorus luculentissimas habuerunt orationes, quibus absolutis, supradictus secretarius similia, ut supra, reposuit.

2. Post aliquot dies sanctissimus Pater castrum Gandulphi petiit, in cujus templo, recurrente Pentecoste, Eucharistiæ sacramento exposito, finitimis populis illuc invitatis, et incredibili frequentia confluentibus pro Pontifice oraturis indulgentiam plenariam concessit, ac demum Eucharistiæ benedictione demisit.

3. Interea compendia vitæ, et actorum quinque canonizandorum exarata erant, eaque R. P. de Valentibus fidei promotor in separatis libellis impressa ad DD. cardinales, patriarchas, archiepiscopos, et episcopos ad Urbem convenientes transmittebat, addita instructione de methodo servanda in quinque semipublicis consistoriis juxta canonizandorum numerum habendis. Omnibus pariter monitis, ut unusquisque propriam sententiam scriptam secretario congregationis rituum, vel uni ex cæremoniarum magistris traderent. Primum compendium erat B. Fidelis a Sigmaringa, secundum B. Camilli de Lellis, tertium B. Petri Regalati, quartum B. Josephi a Leonissa, quintum B. Catharinæ de Ricciis.

CAPUT VI.

Primum semipublicum consistorium pro canonizatione B. Fidelis a Sigmaringa, quod gemina eloquentissima allocutione sanctissimi Domini nostri apertum, et conclusum est.

1. Octava Idus Junii Pontifex e Gandulphi castro Romam redux, cardinales, et præsules in Urbe præsentes per schedulam commoneri de primo semipublico consistorio die 8 ejusdem mensis in aula ducali Quirinalis Palatii habendo jussit. Statuta die in hanc aulam, omnibus in ea a Pontificis Cosmetis, seu *Florerlis*, rite dispositis, cardinales, et præsules convenerunt, etiam Orientales; quibus papa nedum cibaria, sed rhedam quoque subministrari præceperat. Tum ipse congruentibus vestibus indutus pedes accessit, et in solio sedit, omnibusque, queis ibi locus non erat, exclusis, ac solum ex speciali gratia R. P. D. Josepho Livizzano protonotario, et Sanctitatis suæ a supplicibus libellis, necnon R. P. D. Vincentio Malvezzi pariter protonotario, et apostolici cubiculi præfecto prope sedem pontificiam admissis, sessionem inchoavit erudita allocutione, in qua commemorata veteri disciplina de actorum martyrum collectione, eorumque vindicatione, ac laudato Sedis Apostolicæ instituto de non concedendo martyribus cultu publico, nisi eorum non solum martyrium, sed etiam miracula satis perspecta fuissent, ab iis exquisivit, an ad B. Fidelis canonizationem cujus martyrium, et miracula probata fuerant, deveniendum esse censerent. Porro omnes, qui aderant, cardinales viginti quinque, patriarchæ pontificio solio assistentes tres, archiepiscopi eidem solio assistentes duodecim, inter quos unus erat Orientalis, episcopi quoque assistentes sexdecim, archiepiscopi non assistentes tres, ex quibus unus Orientalis, episcopi pariter non assistentes decem, quem numerum unus Orientalis compleverat, res ab eodem B. Fideli gestas summis laudibus extulerunt. dignumque unanimiter censuerunt, cui canonizationis honor impenderetur. Et Orientales quidem patrio prius, tum latino sermone suffragia tulerunt.

2. Quæ ubi absoluta fuerunt, Pontifex nova ad omnes allocutione commendavit, et jejunia, aliaque pietatis opera commemoravit a fidelibus adimplenda pro adeptione plenariæ indulgentiæ ab eodem concessæ iis, qui a Deo lumen ipsi super futura canonizatione implorarent. Mox procurator generalis cameræ apostolicæ Joannes Philippus Toppi protonotarios, et notarios apostolicos adstantes paucis rogavit, ut unum, vel plura instrumenta de his consistorialibus actis conficerent. Et R. P. D. Antonius Maria Erba protonotariorum pro-decanus collegii sui nomine respondit : *Conficiamus*, solioque circumstantes in testes appellans ait : *Vobis testibus*. Et ita consessus solutus est. Instrumentum vero dictum constructum fuit, notatis in eo suffragatorum nominibus, et reliquis in consistorio gestis. Ut autem prædicta pietatis opera per edictum a card. vicario publicata melius innotescerent, unicuique ab aula recedenti exemplar dabatur, addita pro cardinalibus schedula circa vestium colorem iis jejuniorum diebus adhibendum. Cumque iis diebus Eucharistiæ sacramentum publicæ venerationi in patriarchalibus basilicis exponi consueverit, et basilica S. Mariæ ad Præsepe impedita esset, utpote quæ summa hujus Pontificis liberalitate elegantius resarciebatur, in ejus locum ecclesiam S. Mariæ supra Minervam idem substituit.

3. Abfuerunt a consistorio cardinales duodecim, archiepiscopi duo, et sexdecim episcopi, licet in Urbe essent, qui tamen sententias suas scriptas, Pontificis jussu, secretario congregationis rituum transmiserunt inter alia acta servandas.

CAPUT VII.

Processio Vaticana Corporis Christi describitur. Hujus solemnitatis origo et incrementa, recentesque de hac re Benedicti XIV constitutiones.

1. Eadem die 8 Junii in sacello Paulino palatii Quirinalis celebratæ sunt magno cardinalium, præsulumque numero primæ vesperæ solemnitatis Corporis Christi. Vias interea apud Vaticanum, per quas postridie solemniter procedendum erat, cardinales ornari curaverant, et R. P. D. Marcus Antonius Columna protonotarius de numero participantium, aliique cum ipso militibus Helvetiis stipati eas equitando circumivere, ut circumspicerent, an omnia recte convenirent. Post vesperas Papa e Quirinali ad palatium Vaticanum perrexit ibi ea nocte mansurus. Postero die in Sixti IV sacellum venit, missam sine cantu celebravit, et Sacramentum a se confectum, ac in pretiosa custodia clausum, supra thalamum compositus, et parafrenariis elatus solemni processione gestavit.

2. Nemo est qui ignoret, qua solemnitate, qua luminum copia, quo comitatu, et quam recto ordine solemnis hæc processio peragatur. Hoc anno antistites amplius octoginta interfuerunt. Umbellæ supra

Sacramentum, et Papam obtensæ hastas mutatis vicibus detulerunt referendarii, equites S. Petri, magistri viarum, senenses, demum, absente senatore Urbis, qui primam hastam deferre debuisset, conservatores pariter Urbis cum oratore Bononiæ, et Capitolii judicibus, cui oratori Pontifex pridem indulserat, ut fascias aureas senatoriæ vesti nigræ superadderet in solemnioribus dumtaxat functionibus, et quando dicti conservatores aureas togas induunt. Ad quatuor baldachini angulos totidem clerici laternas hastis præfixas juxta Benedicti XIII statuta in concilio romano gestabant.

3. Hoc Corporis Christi festum Urbanus IV instituerat, Urbanus VI sacrum, illo recurrente, etiam in locis interdictis fieri permisit, tunc tamen Eucharistia in ecclesiis adoranda exponi dumtaxat solebat; Martinus vero V indulgentias concessit comitantibus processionem, cum Sacramentum eodem festo publice deferretur, et primus inter Pontifices Nicolaus V illud per vias pedibus gradiens publice a D. Petri templo gestavit, teste Stephano Infessura. Sub Leone V hic mos incrementum accepit, et nonnulli quidem Pontifices pedites, alii in sublimi sella compositi, ac ministrorum humeris subvecti sacram Eucharistiam detulerunt; tandem ab Alexandri VIII vel a Pauli IV tempore papa non sedens, sed in genua provolutus, innixusque scabello bajulari cum Sacramento cœpit, idemque Paulus lampades cera instructas in pontificio sacello lucere instituit.

4. Tandem sæpe laudatus Benedictus XIV ut tam solemnis processionis celebritas apud Vaticanum peragi solita numquam minueretur, cum compertum habuisset, Sede Apostolica vacante, clerum, recurrente memorato festo dividi, et partem ad Lateranam, partem ad Vaticanam basilicam accurrere, ac duas propterea solemnes processiones eodem tempore peragi, constitutione speciali motu proprio edita 15 Februarii 1744 sancivit, ut unica processio generalis SS. Corporis Christi in dicto festo, eademque apud basilicam Vaticanam, etiam Apostolica Sede vacante, peragatur, methodumque simul ejus peragendæ statuit, et personas, quæ interveniant, designavit, ac ordinem, quæ eædem procedere debeant, stabilivit, quo omnia in aliis litteris apostolicis, anno, et mense iisdem datis, clarius expressit, atque firmavit.

CAPUT VIII.

Nonnulla a SS. D. N. advocatis consistorialibus recens concessa prærogativæ referuntur.

1. Atque ad hos advocatos quod attinet, inter quos et ipse locum olim obtinuerat, per aliam constitutionem 29 Augusti anni supradicti editam plura privilegia a prædecessoribus Pontificibus eisdem concessa, vel aliter acquisita confirmavit, et auxit. Ac primo quidem duodenarium eorum numerum a Sixto IV statutum constabilivit, ex quibus septem participantes, reliqui supranumerum nuncuparentur, coadjutores vero, qui alicui ex iis sorte deputentur, voce, et emolumentis careant, donec successionem acquirant. In eodem unus Bononiensis per immemorabile jus locum obtinet; alius ex litteris apostolicis Pii IV est Mediolanensis, alius Ferrariensis ex concessione et Clementis VIII, Pauli V, et ex litteris Urbani VIII alius Neapolitanus ex apostolicis litteris Innocentii XII. Hos omnes idem Benedictus approbavit, ceteros ex omni advocatorum Romanæ curiæ, qui vel Romani, vel alterius Urbis pontificiæ ditionis cives sint, cœtu assumi voluit, ita ut advocati ipsi collegialiter congregati tres summo Pontifici exhibeant, et hic unum eligat, et quoad hoc decreto Clementis XII aliam eligendi formam præscribentis derogavit.

2. Eorum officium non nisi per spontaneam dimissionem, aut juridicam privationem, aut promotionem ad auditoratum causarum sacri palatii, aut cardinalatum, vel ad episcopatum residentiæ onus habentem, vocare: nec nisi post consuetas functiones expletas exerceri posse affirmavit. Alia subinde quoad eorum, et coadjutorum antiquitatem statuit. Juniores, coadjutores episcopos, et prælatos, qui inter ipsos reperiantur, necnon absentes, a decanatus officio exclusit, quod antiquiori ex senioribus addixit; quod si omnes seniores vel episcopi, vel prælati sint, eorum antiquior pro-decani titulo gaudeat, donec in participantium numerum alius subingrediatur, cui decanatus jure deferatur.

3. Ad eorum privilegia quod attinet, ipsos summi Pontificis familiares, et commensales esse, et in ejus comitatu, vel in associandis legatis de latere, aut si principibus ad curiam venientibus occurrendum sit, inter pontificiæ aulæ prælatos, et familiares incedere, aliisque advocatis, et procuratoribus, et cujuscumque Universitatis licentiatis, et doctoribus, ac reliquis clericis, et laicis, ac principum familiaribus præire voluit. Et in capellis, et consistoriis ac processionibus pontificalibus, equitatibus, ceterisque publicis functionibus locum immediate post cubicularios aulæ tam secretæ, quam honoris, scilicet supra intimi pontificii sacelli capellanos secretos, aliosque inferioris ordinis eisdem assignavit cum debitis prærogativis quoad intimationem, candelarum, et similium distributionem. Sessionis locum in capellis, quæ in basilica Vaticana celebrantur, infra conservatores Urbis, in aliis vero capellis sedile ante cubicularios ad honorem confirmavit, et in pontificiis supplicationibus umbellæ hastas, absente Pontifice, ac referendariis deficientibus, ab ipsis advocatis deferri decrevit, omnesque prærogativas, quas in Romana curia obtinent, eisdem conciliis tam generalibus, quam provincialibus competere voluit.

4. Consuetum in memoratis functionibus habitum, aliumque ab Alexandro VII iis concessum confirmavit, et alium viatorium concessit ad formam habitus, quo prælati, et familiares pontificii extra Urbem uti solent.

5. Ad majores causas in consistorio secreto pertractandas ipsos dumtaxat admitti, et privilegium scribendi in jure quoad beatificationum, et canonizationum causas iisdem reservari edixit, quamquam in hoc alii a sacra rituum congregatione deputari possunt, instantis vero pro iisdem beatificationibus, et canonizationibus obtinendis, in consistoriis publicis proponere, et beatificandorum, et canonizandorum acta exponere ad solos consistoriales advocatos pertinet, quibus pro his rebus emolumentum quoque assignatur. Si summo Pontifici in consistorio exhibenda sit alicujus supplicatio, exceptis imperatoribus, regibus, et cardinalibus consistorio præsentibus, nisi cardinales dignitatem dimittere fortassis vellent, aut si patriarchæ, vel archiepiscopi, sive episcopi pallium petere debeant, hæc per advocatos consistoriales seniores explenda erunt, assignato ipsis congruo emolumento.

6. Regimen quoque archigymnasii Urbis tam quoad scholas, quam quoad ejus ecclesiam, et bibliothecam ad idem advocatorum collegium spectare approbavit, eosque in examinandis lectoribus et professoribus suffragium ferre posse dixit; ita ut examen ad obtinendas cathedras in jure canonico, vel civili ab ipsis advocatis peragatur; quoad alias vero facultates, alii periti pro examine eligantur, juxta quorum sententiam suffragium iidem advocati ferant, quibus privativam quoque confirmavit facultatem. Doctores in utroque, vel in alterutro jure creandi, sublata quibuscumque simili facultate, et lite super hoc inter præfatos advocatos, et Sedis Apostolicæ protonotarios extincta, declarans non licuisse, nec licere protonotariis examen ad hujusmodi doctoratum extra Urbem committere, et absentem sub aliena fide de ejus examine ad eumdem gradum tamquam præsentem promovere; sed quatuor dumtaxat personis in Urbe revera præsentibus, et rigoroso examine per ipsos protonotarios collegialiter peragendo probatis quotannis illum conferre posse, quin imo id pro sex personis, quibusdam servatis conditionibus, extendit. Quod si alii altera supradicto modo ad doctoratum promoti inveniantur, eorum promotiones benigne revalidavit.

7. Statuit præterea, ut nemo imposterum a die publicationis hujusmodi constitutionis, qua advocatorum consistorialium collegio memorata privilegia attribuit, ad prælaturas, magistratus, aut ad alia munia, et officia in romana curia exercenda, aut ad ecclesiastica beneficia doctoratus in utroque, vel in alterutro jure gradum ex quocumque capite exigentia, admittatur, nisi doctoratum ejusmodi in romano prædicto archigymnasio obtinuerit. Admitti vero possint, qui ante illum diem in alia studii generalis universitate eodem gradu petiti fuissent. Quemadmodum et advocati consistoriales munus, et auditoratus causarum palatii apostolici conferri iis possint, qui in alia pariter universitate, aut collegio privilegiis, aut indultis apostolicis ad hoc gaudente ad doctoralem gradum in utroque jure promoveantur.

8. Omnia demum romanæ curiæ munera prædicto advocatorum consistorialium collegio attribui solita, eidem perpetuo stabilivit; nempe munus promotoris fidei, advocati pauperum, advocati fisci, et cameræ apostolicæ, advocati fabricæ basilicæ S. Petri, advocati senatus, et populi Romani, et munus commissarii conclavis Sede vacante; ita tamen ut officia promotoris fidei, et advocati fisci, non ab uno, ut olim, sed a duobus ex prædictis advocatis separatim exerceri debeant, idemque fisci advocatus, sicuti etiam advocatus pauperum, patrocinium causarum non suscipiat.

9. Privilegium insuper privati oratorii in propria habitationis domo cuilibet ex ipsis advocatis concessit, in quo una missa singulis diebus, quibusdam exceptis, celebretur, sub certis tamen conditionibus. Quæ quidem omnia enarrata privilegia firmissimis expressionibus, ac summa auctoritate communivit.

CAPUT IX.

Alterum semipublicum consistorium pro canonizatione beati Camilli de Lellis, quod consuetis sanctissimi Domini nostri allocutionibus decoratur.

1. Celebrata apud Vaticanum, SS. Corporis Christi solemnitate superius dicta, Papa ad Quirinale palatium rediit, ad quod alterum semipublicum consistorium super B. Camilli canonizatione in diem 10 ejusdem mensis Junii indictum fuit. Huic Pontifex sua allocutione initium dedit, in cujus præfatione antiquitatem cultus confessorum exposuit, tum de ordinum regularium pauca disseruit, affirmans Sedem Apostolicam eorum fundatoribus semper canonizationis honores libenter tribuisse, quod exemplis plurium, qui vel juxta veterem, vel juxta modernam disciplinam canonizati fuerunt, demonstravit. Cumque B. Camillus ordinis regularis, clericorum scilicet ministrantium infirmis, institutor fuisset, heroicisque virtutibus, et miraculis claruisset, cardinales, ceterosque præsentes, qui suffragandi jure potiebantur, interrogavit, an ad ejus canonizationem deveniendum esse sentirent.

2. Mox omnes, quorum erat suffragium ferre, cardinales nempe vigintiseptem, patriarchæ assistentes tres, archiepiscopi assistentes tredecim, inter quos unus Orientalis, episcopi pariter assistentes vigintitres, archiepiscopi non assistentes tres, ex quibus duo Orientales erant, alii episcopi decem, quorum unus erat ex Orientalibus, in canonizationem beati Camilli peragendam consenserunt.

3. Expletis suffragiis, Papa solum respondit, indictas jam preces peragendas esse ad cœleste super futura canonizatione lumen obtinendum. Procurator generalis cameræ protonotarios rogavit, ut publica super his actis instrumenta conficerent, eorumque decanus R. P. D. Franciscus Mariæ Riccardi omnia,

uti superius in alio consistorio semipublico, reposuit, et instrumentum de more fuit confectum.

4. In hoc consistorio cardinales undecim, episcopi novem desiderati fuerunt, licet in Urbe essent, qui tamen suffragia sua scripta ad secretarium congregationis rituum de more transmiserunt.

CAPUT X.

Tertium semipublicum consistorium pro canonizatione beati Petri Regalati majori, quam quæ præcesserunt, frequentia celebratur.

1. Tertium subinde consistorium pro causa B. Petri Regalati in diem undecimam Junii indictum fuit, quod majori antistitum quotidie supervenientium frequentia celebratum fuit. Accessit Pontifex, emissisque iis, quibus non erat in aula locus, præfari cœpit, ac primo quidem ordines regulares, eorumque collabentium restauratores, et reformatores commendavit, exemplis ostendens, eorum nonnullos fuisse sanctis adnumeratos. Subdidit, B. Petrum Regalatum in ordinis Minorum reformationem a Sede Apostolica in Hispania indictam enixius incubuisse, virtutibus heroicis, donis supernaturalibus, ac miraculis fulsisse, ideoque a cardinalibus, ceterisque suffragatoribus quæsivit, an ejus canonizationem peragendam censeretur.

2. Totidem cardinales, et patriarchæ ac in altero consistorio proxime celebrato, archiepiscopi vero assistentes duodecim, quorum ùnus Orientalis erat, episcopi assistentes vigintiquinque, archiepiscopi non assistentes tres, duo nempe Orientales, et unus Occidentalis, episcopi pariter non assistentes duodecim, interquos secundum locum unus ex Orientalibus tenebat, B. Petrum dignum censuerunt, qui inter sanctos adscriberetur.

3. Sententiam suam Pontifex in futurum distulit, interea omnibus commendavit, ut lumen a Deo in re tanti momenti sibi adprecarentur. Procurator generalis cameræ apostolicæ protonotarios de more rogavit, ut instrumenta de his actis conficerent, eorumque sub-decanus, qui aderat, consuetis cæremoniis instrumenti constructionem promisit, quod sane postea exaratum fuit.

4. Reliqui interim, qui Romæ commorabantur, et jus in consistorio suffragandi habentes, ab eo abfuerunt, sententias suas secretarium congregationis rituum scriptas miserunt, ut inter alias in ejus tabulariis asservarentur. Porro absentes fuerunt cardinales undecim, unus archiepiscopus, et sex episcopi.

CAPUT XI.

Quartum semipublicum consistorium pro canonizatione B. Josephi a Leonissa.

1. Dies Dominicus celebratum consistorium immediate subsecutus in causa fuit, ut quartum consistorium super causa B. Josephi a Leonissa in feriam 2, quæ fuit 13 supradicti mensis Junii, differretur. Et hoc die omnes, quorum adesse intererat, per cursores vocati in consuetam Quirinalis aulam convenerunt. Adfuit et Pontifex sacris ornatus vestibus, dimissisque iis, queis in consistorio stare non licebat, ejusdem B. Josephi causam proposuit.

2. In sua brevi oratione morem in Ecclesia antiquitus admissum, et exemplis comprobatum explicuit, eos inter martyres recensendi, qui pro christiana religione tormenta sustinuissent, licet superstites post notabile tempus in pace obiissent. Theologorum sententias super hoc protulit, sed consuetudinem subsecutis temporibus invaluisse ait, ut nemo martyribus accenseretur, nisi mortem in odium christianæ fidei a tyranno illatam subiisset. B. Josephum a Leonissa crudelissimum tormentum Constantinopoli in ejusdem fidei odium a Turcis pertulisse, ac divino beneficio fuisse ex illo ereptum innuit, ejus tamen beatificationis causam, eodem Pontifice instante, cum fidei promotorem in minoribus ageret, tamquam confessoris fuisse pertractatam. Præclarissimum vero illud facinus ad ejusdem beati canonizationem valde conferre, si tamen in virtutibus heroicis ipse imposterum se exercuisset. Cumque id sane ipse tam in sacris missionibus, quam in reliquo vitæ cursu præstitisset, pretiosa morte quievisset, ac miraculis subinde fulsisset, astantium fratrum sententias de solemni ejus canonizatione indicenda idem Pontifex requisivit.

3. Morem summo Pontifici gerentes, qui aderant, vigintiocto cardinales, tres patriarchæ, quatuordecim archiepiscopi, quorum tres erant Orientales, viginti quinque episcopi, inter quos unus Orientalis, statim suffragia sua emiserunt, affirmantes, æquum esse, ut B. Josephus, qui tot, ac tanta pro Dei gloria in terris gesserat, ab omnibus, tamquam Dei sanctus, interposito Sedis Apostolicæ judicio, coleretur.

4. Auditis suffragiis, summus Pontifex omnes hortatus fuit, ut preces funderent, quibus in re summi momenti divinum ei auxilium obtineret. Mox generalis cameræ apostolicæ procurator consuetam ad protonotarios interpellationem emisit pro instrumentis conficiendis de hujus consistorii actis. Eorum decanus de more reddidit responsionem, et instrumentum ab iis subinde exaratum fuit.

5. His accesserunt absentium suffragia, novem scilicet cardinalium, trium archiepiscoporum, et octo episcoporum, quæ quidem ad congregationis rituum secretarium ex more deferri Papa jussit.

CAPUT XII.

In ultimo semipublico consistorio causa B. Catharinæ de Ricciis discutitur, et ad diem 29 Junii solemnis BB. canonizatio indicitur.

1. Quintum tandem, et ultimum consistorium semipublicum pro causa B. Catharinæ de Ricciis in

sequentem diem 14 Junii indictum fuit, in cujus intimatione cursores oretenus cardinales admonuerunt de secreto consistorio ante semipublicum habendo.

2. Statuta die in designata consistorii aula solus Pontifex cum cardinalibus, ceteris exclusis, de rebus consistorialibus primum egit. Quibus expeditis, ac patriarchis, et aliis, quibus locus erat, admissis, inculcavit, ne foribus clausis supervenientes amplius intromitterentur. Et sane protonotarii, et advocatus fiscalis sero advenientes introire prohibiti sunt.

3. Consueta allocutoria oratione Sanctitas sua consistorio initium dedit. Et ducto ex cap. 21 act. Apost. exemplo, ubi dicitur S. Paulus Cæsaream cum sociis venisse, ac domum Philippi Evangelistæ intrasse, cui *erant quatuor filiæ virgines prophetantes*, in claustris quoque ordinis Prædicatorum, quem S. Dominicus instituerat, quatuor tanti parentis filias inventas esse dixit, quæ et prophetantes appellari merito possunt, Catharinam scilicet Senensem, Rosam Limanam, Agnetem a Montepolitiano, et Catharinam de Ricciis. Cumque primæ tres a prædecessoribus in sanctorum album relatæ jam fuissent, reliquum esse, ut etiam quarta, nempe Catharina de Ricciis pari honore cumularetur, utpote quæ tam virtutibus heroicis, quam miraculis floruisset; quare indixit, ut suffragaturi astantes mentem suam super hoc aperirent.

4. Nulla post hanc orationem interposita mora cardinales vigintinovem, patriarchæ assistentes duo, archiepiscopi assistentes duodecim, quorum unus Orientalis, episcopi assistentes viginti, archiepiscopi non assistentes tres, ex quibus duo Orientales, episcopi non assistentes tres, ex quibus duo Orientales, episcopi non assistentes decem, inter quos unus Orientalis, sententias suas exposuerunt, et Occidentales latino, Orientales patrio primum tum latino idiomate, ut in aliis quoque antecedentibus consistoriis factum fuerat, unanimiter affirmarunt, B. Catharinæ merita, et miracula ejusmodi esse, ut eam canonizationis honore dignam efficerent.

5. Sanctissimus, auditis suffragiis, brevi altera oratione lætitiam suam significavit, quam in hoc, et in superioribus consistoriis ex similibus suffragiis senserat. Diem 29 ejusdem mensis Junii S. apostolorum Petri, et Pauli festo consecratam designavit ad quinque beatorum, nempe Fidelis a Sigmaringa, Camilli de Lellis, Petri Regalati, Josephi a Leonissa, et Catharinæ de Ricciis canonizationem complendam. Omnibusque commendavit, ut preces ad Deum funderent divinum lumen in re tam gravi petituri.

6. Abfuerunt, uti superius dictum est, procurator generalis cameræ apostolicæ, et protonotarii; idcirco Sanctitas sua procuratoris defectui consulens, commisit cæremoniarum præfecto, ut protonotariorum absentium loco instrumentum de ultimi hujus consistorii semipublici actis conficeret; idque ab apostolicis cæremoniariis fieri posse sanctissimus Pater docuit, cum de canonica novi Pontificis electione, ejusque dignitatis acceptatione instrumenta conficere soleant. Præfectus itaque se instrumenta exaraturum consuetis cæremoniis promisit, uti revera postea exaravit.

7. Non omnes, quorum intererat, ultimo huic consistorio adfuerunt. Quamobrem novem cardinales, unus patriarcha, duo archiepiscopi, et undecim episcopi absentes suffragia sua ad eum, ad quem spectabat, ex more miserunt.

CAPUT XIII.

Summus Pontifex basilicas Lateranam, et Vaticanam, templumque S. Mariæ supra Minervam invisit, auxilium a Deo postulaturus, quibus in locis a frequenti cardinalium numero excipitur.

1. Porro cum indictæ preces juxta superius dicta peragendæ essent, et Dominica die 9 Junii SS. Sacramentum in basilica Laterana esset exponendum, Pontifex significavit, se frequentiori comitatu illuc iturum, ideoque per privatam schedulam admoniti sunt cardinales, ut si et ipsi accedere, præsertim acquirendæ indulgentiæ gratia, vellent, rubris vestibus uterentur.

2. Statuta die, et hora viginti ferme ex cardinalibus adfuere, et paulo post advenientem summum Pontificem solemni pompa exceperunt; ipse vero tamquam collegialiter accedens in basilicam solemni comitatu ingressus SS. Sacramentum, maxima populi multitudine adstante, adoravit, ac peracto sacro discessit.

3. Postridie simili schedula iisdem DD. cardinalibus nunciatum est, SS. Patrem die 22 ejusdem mensis ad basilicam Vaticanam iturum, ut eadem ac in Laterano perageret, uti revera omnia non minori solemnitate ac frequentia facta sunt.

4. Ecclesiam S. Mariæ supra Minervam basilicæ Liberianæ suffectam Sanctitas sua 24 ejusdem mensis post meridiem justis causis adire statuit. De qua re per schedulam DD. cardinales admonuit, vigintitres ex ipsis ad eam ecclesiam convenerunt, sed ob ingentem populi concursum vix unus, aut alter eorum comitari summum Pontificem potuit, qui, re cognita, populique religione commotus præ gaudio illacrymatus est.

CAPUT XIV.

Indulgentia plenaria omnibus, qui canonizationi interessent, conceditur, totius cleri secularis, ac regularis ad processionem in Vaticano ante canonizationem peragendam conventus jubetur, aliæque sanctiones pro majori tantæ solemnitatis celebritate referuntur.

1. Post preces reversus ad Quirinale sanctissimus Pater novam plenariam indulgentiam iis concessit, qui solemni canonizationis actui, aut præmittendæ

eidem supplicationi interessent. Quam quidem indulgentiam ii quoque lucrarentur, qui aliquo impedimento a prædictis rebus distracti quasdam saltem designatas preces recitarent; dummodo omnes sacramentalem confessionem, et communionem aut præmitterent, aut inter octiduum explerent : omnibus, qui canonizationi, aut processioni interesse vellent, admonitis, ut debitam servarent modestiam, et reverentiam. Mandatum insuper est basilicarum capitulis, et universo clero sæculari, et regulari, cæterisque solemni Corporis Christi processioni interesse solitis, ut dicta die 26 Junii peragendæ canonizationis destinata omnes in magnum palatii pontificii Vaticani atrium convenirent processionis ante canonizationis actum peragendæ gratia, modusque præscriptus est excipiendi Pontificem, cum in basilicam Vaticanam ad tantam solemnitatem ingrederetur. Jussi quoque sunt omnes rectores, aut quovis alio nomine ecclesiarum, et oratoriorum omnium Urbis custodes, ut cum primum audierint bombardarum ex arce S. Angeli strepitum, aut campanæ Capitolinæ sonum, statim campanas omnes pulsarent. De his omnibus apostolicus cæremoniarius jussu Pontificis certiorem fecit D. cardinalem Guadagni Sanctitatis suæ vicarium, qui indulgentiæ edictum in locis frequentioribus affigi jussit, de aliis vero mandata ad ecclesias omnes transmisit.

2. Interim cæremoniarum præfectus utrosque pontificiarum custodiarum equestrium duces scripto edocuit, quo ordine canonizationis die milites suos in platea S. Petri disponerent. Præsulem generalem armorum monuit, ut peditum copiis iter supplicationis præscriptum tam extra, quam intra templum custodiri juberet. Helvetiæ custodiæ duci, et arcis S. Angeli pro-præfecto significavit, ut statim ac turbæ, ac tympana concrepuissent, minora omnia, ac majora tormenta bellica explodi curarent. Ut Helvetici milites ferreo thorace, et galea induti partim sanctissimum Patrem descendentem in basilicam custodirent, partim theatri cancellos tuerentur, quibusdam dumtaxat recludendos imperio excellentissimi D. ducis de comitibus magistri S. hospitii. Actum præterea est cum D. fiscali fori Capitolini, ut tympanistæ, et tubicines senatus, populique romani ad basilicam Vaticanam prædicto festo contenderent, et ad cantum hymni *Te Deum laudamus* tubis clangerent, et tympana pulsarent saltem per horæ quadrantem, utque æs campanum Capitolii ad primum bombardarum strepitum per integram horam quateretur.

CAPUT XV.

Eminentissimus Portocarrerus canonizationis procurator constituitur. Ad cardinales instructio transmittitur, qua hora, modo, et ordine canonizationi interesse deberent.

1. Post hæc idem cæremoniarum præfectus D. cardinalem Portocarrerum adivit, ut certiorem redderet, fuisse a sanctissimo Patre procuratorem futuræ canonizationis designatum, quod munus consuevere Romani Pontifices nepotibus suis deferre, ut a Clemente XI factum est. Annuit præfatus cardinalis, ac de iis, quæ ad ipsum spectabant, a cæremoniario instructus est.

2. Augebatur in dies nobilium advenarum, populorumque concursus; postulatores satagebant, ut parata essent omnia; cum D. cardinalis Columna pontificiæ domui pro-præfectus cum quibusdam aliis specialiter accitis ad basilicam Vaticanam triduo ante pervigilium festi venit, et ab ipsis quæsivit, an omnia bene disposita viderentur. Iis probantibus, mox spatium totum divisum fuit, ac regiis oratoribus Gallo, et Veneto, senatori Urbis, magnatibus, atque matronis supernæ pegmatum contignationes attributæ; iis, qui oblationes portarent, certa sedes constituta; et cantoribus odæum erectum : abacorum ac mensarum situs designatus; ubi nobiles, inter quos convictores collegiorum Romani, et Clementini, et nonnulli etiam religiosi commode adesse possent; specialis vero suggestus serenissimo Jacobo III Britanniæ regi comparatus. Tum alia loca, munera, et sedilia distributa. Pridie solemnitatis summus Pontifex Vaticanum adiit, et cuncta præsens inspexit.

3. Post hæc instructio typis impressa ad cardinales transmissa a cæremoniarum præfecto fuit de hora, qua sanctissimus Pater ad capellam eo solemnitatis die descenderet, de via, per quam ipsi ad Vaticanum palatium convenirent, de vestibus, quibus uterentur, de modo incipiendi, et peragendi solemnem processionem cum eodem SS. Patre, de comitatu, quem haberent, ac de aliis pluribus, quæ in tam solemni canonizationis actione agenda essent. Alia specialis instructio data est cardinalibus congregationis sacrorum rituum quoad oblationes faciendas. Consultoribus vero ejusdem congregationis mandatum est, ut cleri utriusque processionem prosequerentur.

CAPUT XVI.

Constitutio BENEDICTI XIV indicatur, qua in posterum SS. Petro, et Paulo apostolorum principibus in ipsorum annua solemnitate cultus augetur.

1. Ad augendum vero SS. apostolorum Petri, et Pauli cultum id summus pontifex Benedictus XIV constituit, ut Romæ in posterum singulis diebus infra octavam festi eorumdem SS. Apostolorum pontificalis missa in aliqua ex ecclesiis aliquo eorum monumento celebribus mane caneretur, adstantibus romanæ curiæ prælatorum ordinibus juxta gradum, et dignitatem, et præcipue juxta locum, quem in pontificiis capellis obtinent. Cumque præcedentia inter prælatos votantes justitiæ, et gratiæ, contro-

verteretur, idem Pontifex litteris apostolicis die 7 Junii ejusdem anni 1746 datis controversiam sustulit, statuens, ut si aliquando utriusque signaturæ votantes quomodocumque simul reperiri contingat, ille præcedat, qui prior in suo respective tribunali fuit adlectus. Si autem eodem die adsciti fuissent, tunc præcedentia illi cedat, qui in prælatura quacumque antiquior est. Et hæc quidem servari inter eos jussit, nisi aliter episcopalis character, aut alia dignitas forte exigeret. Sed ad statutum SS. Apostolorum cultum quod attinet, voluit insuper Pontifex, ut singulis ejus octidui diebus aliquæ laicorum confraternitates a card. vicario deligendæ ecclesiam illam vespere supplici ritu adirent, in qua mane preces habitæ fuerunt; octidui tandem solemnitas ad Lateranensem basilicam ultimo die majori celebritate clauderetur.

2. Siquidem in memorata constitutione, quæ pro hoc peculiari cultu 3 calend. Apr. an. 1743 edita est, sanctissimus Pater decrevit, ut recurrente eorumdem Apostolorum natali die eodemque in basilica Vaticana, consueta celebritate, præsente summo Pontifice cum cardinalibus, ceterisque interesse solitis, peracto, secunda infra octavam die missa in pontificalibus in basilica B. Pauli apostoli via Ostiensi celebretur, præsentibus episcopis pontificio throno assistentibus, in qua quidem basilica celebris est utriusque Apostoli memoria, et sacræ asservantur reliquiæ. Tertia die sacrum eodem modo, adstantibus protonotariis apostolicis de numero participantium, fiat in ecclesia S. Pudentianæ, ubi Pudentis senatoris domum fuisse perhibent, in qua S. Petrus Romam primum adveniens hospitio exceptus est, prædicavit, sacrum pluries fecit, et sacramenta administravit. Quarta die, intervenientibus causarum palatii apostolici auditoribus, idem peragatur in ecclesia S. Mariæ in Via-Lata, ubi primum hospitio exceptum S. Paulum ferunt.

3. Quinta die solemnitas, convenientibus cameræ apostolicæ clericis, celebretur in ecclesia S. Petri ad Vincula, quæ prima ab eodem Romæ Deo dicata traditur, et in qua illius vincula summo honore coluntur. Sexta die ad ecclesiam S. Petri in carcere ad solemnitatem accedant referendarii votantes signaturæ justitiæ, in qua uterque Apostolus dicitur per plures menses usque ad obitum fuisse in vinculis detentus, baptizasse custodes Processum, et Martinianum, mirabili ex petra exorto fonte, et alia miracula, et opera patrasse. Septima die missa solemnis celebretur, adstantibus abbreviatoribus de Parco Majori, in ecclesia S. Petri in Monte Aureo, ubi ex pia traditione S. Petrus dicitur cruci capite ad terram verso affixus fuisse. Octava die solemnitas in basilica Lateranensi absolvatur, in qua sacra eorumdem Apostolorum capita asservantur. Missarum vero solemniis cardinalium collegium assistat, et vespere senator, et conservatores Urbis earum reliquias veneraturi, et aliis exemplo futuri, illuc accedant.

4. Pomeridiano totius descripti octidui tempore omnibus injunctum est Urbis confraternitatibus a cardinali vicario in singulos dies debita partitione distribuendis, ut eam adeant ecclesiam, in qua mane missa celebrata fuit, concessa processionaliter accedentibus septem annorum, ac totidem quadragenarum, aliis vero centum dierum indulgentia.

5. Constitutionem tandem suam claudit, omnes in Domino enixius hortans, ut tantam solemnitatem ea, qua par est, frequentia, pietate, ac reverentia celebrent, memores semper beneficiorum, quæ almæ huic Urbi iidem Apostoli contulerunt.

6. Porro eminentissimus card. vicarius etiam hoc ipso anno 1746 per edictum 19 Junii datum memoratæ constitutionis executionem promovit, confraternitates juxta ejusdem constitutionis præscriptum in singulos dies distribuens, et ad designatas ecclesias dirigens.

CAPUT XVII.

Pompa, qua in pervigilio SS. Petri, et Pauli vectigal pro utriusque Siciliæ regno persolutum est, ac festi ignes multo copiosiores sequentis diei celebritatem prænunciant.

1. Primæ SS. Apostolorum vesperæ non in basilica Vaticana, utpote ab operariis impedita, sed in Sixti IV sacello cantatæ fuerunt, ad quod cum Pontifex in sella deferretur, adstante advocato fiscali, citati sunt, qui annuo solvendo tributo erant obnoxii. In aulam regiam delatus, in qua card. camerarius, aliique camerales eum præstolabuntur, D. advocato Toppi fisci, et cameræ nomine pro Parmensi, et Placentino ducatu interpellanti, ac protestanti respondit.

2. Vectigal deinde pro utriusque Siciliæ regno, quarum directum dominium ad Apostolicam Sedem pertinet, pendendum erat, quod quidem quotannis regis legatus extra ordinem pendit Pontifici, album equum, et certam pecuniæ summam exhibens. Id in SS. Apostolorum pervigilio, et intra Vaticanæ basilicæ vestibulum post vesperas fieri solet, quamquam ob diversas circumstantias alio die, et alibi fieri possit, uti anno 1740 factum est, quo Benedictus XIV 17 Augusti in pontificem electus illud in templo B. Mariæ de Populo 8 Septemb. ab excellentissimo D. Fabritio Columna Magno Come stabili regni Neapolitani, et extraordinario regis Siciliarum legato excepit. Jam vero hoc ipso anno cum basilica, ut dictum est, proximæ celebritatis causa impediretur, idem legatus, ex palatio Farnesiorum, unde genus ex materno sanguine Carolus nunc utriusque Siciliæ rex trahit, discedens magno nobilium, et episcoporum, aliorumque comitatu equo insidens ad Vaticanum accessit, ac per regiam scalam ad aulam ascendens, in hac vectigal regis nomine summo Pontifici consuetis cæremoniis persolvit.

3. Sequenti nocte ignibus festis, facibusque Urbs tota, ac præcipue Vaticani templi tholus colluxit.

Voluptatem addiderunt insignia nitrati pulveris ope spectacula in Hadriani mole, quæ biduo spectari quotannis, recurrente apostolorum Principum natali, solent, sed hoc anno in novorum honorem sanctorum tertius additus dies est. Nec defuerunt religiosi viri, qui reliquum noctis in orationibus traducerent de proxima beatorum gloria lætantes.

CAPUT XVIII.

Series processionis ante canonizationem peracta.

1. Summo mane uterque clerus ad constitutum in Vaticanum locum supplicationi adfuturus contendit. Porro sanctissimus Pater præceperat, ut non, sicut olim, clerus a porta palatii ferrea ad obeliscum, et ad primarium basilicæ ostium in duas lineas distributus Sanctitatis suæ adventum præstolaretur, sed ut composite incedens, hymnumque *Ave Maris stella* canens recta introiret in templum, et quinque beatorum vexilla postremo comportarentur, et intra basilicam transeunti Pontifici humiliter exhiberentur, quo populi, clerique vota publice accederent ad ultimam canonizationis deliberationem exorandam. Viam vero a fronte ad frontem quadrigemini peristylii apertam, per quam procedendum erat, postulatores tegendam curaverant, ne soli esset exposita. Duo ex cæremoniarum magistris, et aliquot patres ex iis ordinibus regularibus, ad quos sumptus in canonizationem pertinebant, cereos singulis supplicationem componentibus in diversis locis distribuerunt, majores, vel minores juxta uniuscujusque dignitatem, et ordinem.

2. Viis deinde, et interiori basilicæ parte, qua suppliciter procedendum erat, per milites circumseptis, cœpta est supplicatio, cujus prima acies pueros hospitii S. Michaelis, et orphanos, patres Gallos tertii ordinis S. Francisci ex conventu S. Mariæ Miraculorum, aliosque mendicantes complectebatur, prælata cruce invicem discriminatos. Secundam aciem monachi S. Hieronymi Longobardiæ ad D. Alexii ædem in colle Aventino, aliique monasticæ vitæ professores componebant. In tertia acie præeuntem cleri secularis crucem sequebantur alumni seminarii Romani, parochi, ac vicarii perpetui Urbis, quibus SS. Pater stolæ in publicis processionibus usum nuper indulserat, tum canonici collegiatarum, quorum postremus erat cleri camerarius. Succedebat insignis collegiata S. Mariæ in Cosmedin, cui Benedictus XIII cappæ magnæ, et rochetti usum, necnon facultatem præferendi papilionis, et æreæ manualis campanulæ instar aliarum collegiatarum insignium, et basilicarum in signum matricitatis concesserat, cujus quidem campanulæ in processionibus pulsandæ ritus antiquissimus est. Subsequebantur duæ antiquiores collegiatæ S. Mariæ transtyberim, et S. Laurentii in Damaso, postremos tres patriarchales S. Mariæ Majoris, S. Petri in Vaticano, et S. Joannis in Laterano, unaquæque sub cruce sua cum papilione, et tintinnabulo.

3. Jusdicentes tribunalis ecclesiastici, et civilis cardinalis vicarii, qui præside R. P. D. Ferdinando Maria de Rubeis Urbis vicegerente extra portam ferream sub peristylio consederant, Lateranense capitulum proxime secuti sunt, ut contentiones in via forte exorientes statim compescerent. Deinde procedebant consultores congregationis sacrorum rituum, regulares juxta admissionis proprietatem, reliqui juxta dignitatis gradum. Postremo quinque canonizandorum vexilla comportabantur ab aliquot confratribus diversarum Urbis societatum, singula præeuntibus octo singulorum respectivo institutorum patribus superpelliceo indutis, ac intortitia deferentibus, alii vero quatuor quotidiano habitu non immutato oblongos funes ex superiori vexilli transversa hasta pendentes sustinebant. Unumquodque vexillum canonizandi imaginem ex una, ex altera vero parte insigne aliquod ejus factum repræsentabat. Primum hoc modo vexillum B. Catharinæ de Ricciis deferebatur a confratribus archiconfraternitatis sub titulo Nativitatis Domini, vulgo, *degli Agonizzanti.* Alterum B. Josephi a Leonissa gestabant confratres societatis stigmatum S. Francisci. Tertium B. Petri Regalati deferebant confratres archiconfraternitatis Confalonis. Confratres vero societatis S. Spiritus quartum B. Camilli de Lellis: ultimum B. martyris Fidelis a Sigmaringa alii ejusdem societatis stigmatum gerebant.

CAPUT XIX.

Pompa, et comitatus, quibus summus Pontifex in templum Vaticanum processit.

1. Hac supplicatione procedente, SS. Pater in aulam apostolico sacrario proximam descendit, ubi cum Urbis gubernator, vice-camerarius, conservatores Romani populi, aliique nobiles viri ex officio præstolabantur. Deficientibus solii principibus, conservatorum antiprior substitutus est pro sublevando pontificiæ vestis oblongo syrmate. Intererant cum ministris acolythis diaconi cardinales duo antiquiores, quorum ministerio Pontifex amictu, alba, cingulo, et stola rubra indutus est, quæ sicut et indumenta alia sacra Pontificis, aliorumque in ministerio altaris eidem inservientium, ad hanc solemnitatem postulatorum sumptibus comparata fuerant. Thus deinde in thuribulum injecit, sumptisque pluviali, ac sacra tiara quam utpote triplici corona compositam triregnum appellant, præcedente cruce ab auditore rotæ subdiacono elata inter candelabra, in proximum Sixtinum sacellum pedes exivit. Aderant hic cardinales speciosa veste juxta cujusque sacri ordinis gradum distincti: item patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, abbates pluviali rubro induti: tandem prælati romanæ curiæ, quorum aliqui cappam, alii superpelliceum super rochetum, alii habitum in

pontificia capella consuetum induerant. Adveniente Pontifice assurrexerunt omnes, quos ipse benedixit, et ad faldistorium ante altare, deposito regno, procubuit, et aliquantisper oravit; mox surgens hymnum *Ave maris stella* præcinuit, mitraque redimitus, et in sella gestatoria compositus duos magnos cereos, aliumque minorem a cardinali Portocarrero ad postulandam canonizationem procuratore designato recepit, sed parvum dumtaxat accensum in hac supplicatione detulit.

2. Hæc breviori itinere, quam illa prima completa est, siquidem ab aula regia per magnam scalam descendit, et a Constantini simulacro per Vaticanum Xystum in templum ingressa est. Procedebant bini, ac bini incensos cereos portantes, primi scutiferi Papæ, deinde procuratores generales ordinum locum in capella habentium, post hos cubicularii extra cameram, mox capellani communes, et intimi, quorum sex primi pontificias mitras, atque tiaras gestabant.

3. Sequebantur advocati consistoriales, inde cubicularii honoris, et intimi Papæ, tum chorus, seu cantores pontificii reliquum hymni *Ave maris stella* psallentes, post hos RR. PP. DD. in utraque signatura referendarii, mox abbreviatores de Parco Majori, votantes in signatura justitiæ, clerici cameræ, et rotæ auditores, et cum his R. P. magister sacri palatii: sequebantur auditores, ac duo deinde ex intimis Sanctitatis suæ capellanis regnum, et mitram levissimi ponderis ad frequentiores usus Pontificis deferebant; unus rotæ auditor subdiaconalibus vestibus indutus inter duos ostiarios crucem gestabat, ante quam a præcedente acolytho apostolico thymiamaterium morabatur: alter quoque rotæ auditor similibus vestibus insignitus subdiaconi munus in missa obiturus, inter diaconum, et subdiaconum Græcos epistolam, et evangelium lingua Græca recitaturos exceptus est. Sequebantur patres Societatis Jesu in basilica Vaticana pœnitentiarii: abbates generales canonicorum regularium Lateranensium, et S. Basilii; episcopi prius solio non assistentes, tum assistentes, necnon archiepiscopi, et patriarchæ, omnes rubro pluviali, et mitra textili lino obducta ornati: succedebant cardinales, diaconi cum dalmaticis, presbyteri cum casulis, episcopi cum superpelliceo præter rochetum, pluviali, et formalio, singuli mitris textili damasceno albis redimiti, addito supra rochetum circa collum amictu, cujus usum Benedictus XIII ad episcopos extendit. Progrediebantur demum orator Bononiæ, conservatores populi romani, gubernator Urbis, tres diaconi cardinales, quorum medius diaconalibus vestibus indutus postulatorum ære comparatis minister in missa futurus erat: aderant duo rotæ auditores fimbrias pontificiæ vestis anteriores elevaturi.

4. Tum Pontifex in sublimi sella subvectus cereum accensum in sinistra gerens sub umbella deferebatur, cujus hastas referendarii sustinebant, circum custodientibus procætonibus, ac dynastis, selectaque Helvetiorum militum manu. Sequebatur inter duos Papæ cubicularios assistentes decanus auditorii rotæ cum vitta e collo pendente ad suscipiendam mitram: agmen claudebant protonotarii, ac nonnulli alii prælati, antecedentibus auditore, et thesaurario cameræ generalibus, magistris vero mendicantium generalibus subsequentibus, quos omnes Helvetici milites a turba protegebant.

5. Pontifex in porticum ante basilicam venit, et Vaticano capitulo occurrente, musicisque antiphonam, *Tu es Patres*, concinentibus, in templum ingressus ad sacellum SS. Trinitatis de sella descendit, relictisque mitra, et candela coram augustissimo Sacramento ibi exposito, in genua provolutus oravit; mox recepto cereo in theatri caveam subvectus est, ubi deposito cereo e sede descendit, ac super faldistorium procumbens ante aram principem, sub qua SS. Apostolorum corpora condita sunt, oravit; inde assurgens, producto super astantes hinc inde dispositos crucis signo, eminens solium petivit, seditque in Petri cathedra, ubi cardinales primum, inde episcopos, abbates, et pœnitentiarios ad debitam obedientiam excepit.

CAPUT XX.

Initium actus solemnis canonizationis. Triplex instantia ab advocato consistoriali nomine cardinalis procuratoris facta summo Pontifici pro canonizatione quinque BB. et triplex responsum redditum a secretario epistolarum ad principes.

1. Post hæc omnibus considentibus, exceptis quibusdam circa solium, cardinalis Carafa episcopus assistens, loco cardinalis Rufi decani, a cæremoniarum magistro deductus est super nudum faldistorium in summa solii planitie dextrorsum sesserus. Alter cæremoniarius ad anteriores ejusdem solii gradus adduxit cardinalem Portocarrero procuratorem, comitante ad lævam advocato consistoriali. Cardinalis caput profunde inclinans, advocatus genu flectens altare, et Papam, monente, ac paululum præeunte cæremoniario, coluerunt, tum ante imum solii gradum advocatus genuflexus, cardinalis stantis nomine, sanctissimum Patrem instanter rogavit, ut BB. Fidelem, Camillum, Petrum, Josephum, et Catharinam inter sanctos referret. Ad hanc instantiam secretarius brevium ad principes, laudans præditos beatos, in planitie solii stans, respondit, Sanctitatem suam censere, prius in re tanti momenti implorandum esse cœleste lumen. Tunc cardinalis procurator, salutato Pontifice, ad locum suum iisdem comitibus rediit. Papa vero, retenta semper mitra, ad faldistorium in solii aream tunc delatum procubuit, ceterisque genuflectentibus, litaniæ sanctorum cantatæ fuerunt.

2. Consurgentibus deinde omnibus, cardinalis procurator ad solium cum iisdem rediit, ejusque nomine advocatus canonizationem instantius petiit.

Secretarius respondit, Sanctitatem suam censere, ac præcipere, ut Spiritus Sancti gratia imploretur. Abiit ut prius procurator, mox diaconus cardinalis clamavit, *orate*, tum Papa, aliique omnes, depositis mitris, genua flectentes paulisper orarunt, alioque diacono cardinali succlamante, *levate*, surrexerunt, et episcopis assistentibus librum ministrantibus, et cardinali Carafa sustinente, Sanctissimus hymnum *Veni Creator Spiritus*, præcinuit, quem cantores, omnibus in genua provolutis, prosecuti sunt. Ad ultimos versus Papa mitram accepit et ad sedem profectus deposuit : cantores versiculos cecinerunt, ipse vero orationem. Deinde sedit mitra redimitus, ac tertio canonizatio instantissime postulata, ut antea, fuit. Secretarius brevium respondit, sanctissimum Patrem jam intelligere, hos quinque beatos dignos esse, qui sanctis adnumerentur.

CAPUT XXI.

Sententia a summo Pontifice profertur, qua quinque prædictos BB. inter sanctorum numerum refert. Cæremoniæ hanc declarationem subsequutæ.

1. Omnibus deinde consurgentibus, summus universalis ecclesiæ Pastor in cathedra Petri sedens, et consuetam solemnis sententiæ formulam ex libro per assistentes episcopos oblato legens B. Fidelem a Sigmaringa inter sanctos martyres, B. Camillum de Lellis, Petrum Regalatum, et Josephum a Leonissa inter sanctos confessores non pontifices, B. Catharinam de Ricciis inter sanctas virgines de plenitudine potestatis retulit, dies simul annuncians, quibus unusquisque eorum colendus esset. Hanc sententiam D. advocatus acceptari a cardinali procuratore pronuntiavit, ab eoque gratias agi summo Pontifici, ac supplicari, ut apostolicæ litteræ super ea decernerentur. *Decernimus*, Papa respondit : tunc idem procurator genu, ac manum Sanctissimi deosculatus ad cardinalium subsellia rediit. Advocatus vero protonotarios, et notarios interpellavit, ut super hoc canonizationis actu instrumentum conficerent, quorum antiquior subdidit, *conficiemus*, in testes appellans solio astantes, *verbis testibus*.

2. Surrexit cum aliis Pontifex gratias Deo redditurus, atque ex libro, ut supra admoto, hymnum *Te Deum*, etc. præcinuit, quem chorus prosecutus est, dum interea signo dato, turbarum, tympanorum, tormentorum, ærisque campanæ strepitus, tota plaudente Urbe, lætissimum peractæ canonizationis nuncium propagabat.

3. Absoluto hymno unus diaconus cardinalis cantavit *V. Orate pro nobis, beate Fidelis, etc.* subdidere cantores *R. Ut digni, etc.* et Papa orationem de iisdem sanctis cantu feriali recitavit, et facta a diacono cardinali in missa ministraturo confessione cum novorum sanctorum commemoratione, et cruce a subdiacono ante solii gradus delata, absolutionem fecit, eosdem sanctos commemorando, tandem solemnem benedictionem impertivit.

CAPUT XXII.

Canonizatione peracta, missæ sacrificium celebrare voluit Benedictus XIV, *homiliamque inter missæ solemnia habuit. Oblationes in hac canonizatione in missa factæ recensentur.*

1. Extinctis tunc cereis, actio canonizationis absolvitur. Solemnem vero missam non esse de hujus actionis essentia, et posse in sequentem diem transferri, aut ab alio, quam a summo Pontifice, aut eodem absente peragi, ex pluribus monumentis exploratum est. Clemens XII, peracta canonizatione SS. Vincentii a Paulo, Julianæ de Falconeriis, et aliorum, receptisque dum hymnus *Te Deum, etc.* caneretur, oblationibus, ceterisque, ut supra, peractis, abiit sinens, ut missa a cardinali Rufo celebraretur.

2. Verum sæpe laudatus Benedictus XIV in hac, quam peregit, solemnitate solemne quoque sacrum per se ipsum facere voluit, ideoque ab eminenti ad aliam minorem sedem a læva altaris positam, diaconis, aliisque paucis ministris comitantibus, progressus horam tertiam inchoavit, qua absoluta, sacra ad sacrificium ornamenta suscepit, et ad altare, occurrentibus tribus ultimis presbyteris cardinalibus ad oris, pectorisque osculum, processit, et missam solemni ritu celebravit, in qua de quinque beatis recenter inter sanctos relatis facta est commemoratio, et post Evangelium Sanctitas sua homiliam habuit. In hac exposito ritu quo olim SS. apostolorum Petri, et Pauli festum celebrari consueverat, et quo imposterum celebrandum esse nuper ipse constituit, opportune hoc idem festum ad quinque prædictorum beatorum canonizationem selectum fuisse disseruit. Siquidem res ab iisdem Apostolis gestas identidem commemorans, quam se illis quinque beati conformaverint, simul ostendit, delibatisque utrorumque miraculis, postremo eosdem sibi, et Ecclesiæ universæ propitios adprecatus est.

3. Absoluta homilia, cardinalis diaconus Evangelii, in solii planitie, *Confiteor* recitavit, episcopus cardinalis assistens indulgentias a Sanctitate sua petiit, obtinuit, et promulgavit, præsentibus quidem plenariam, septem vero annorum, totidemque quadragenarum quotannis quinque sanctorum sepulcra die eorum natalitio visitantibus. Postea Papa sine mitra stans populo solemniter benedixit, symbolum præcinuit, et submissa voce recitavit, et offertorium legit, mox mitra redimitus sedit, postulatorum oblationes excepturus.

4. Tres cardinales congregationis rituum, quorum unus esset episcopus, vel episcopi vices gereret, alter presbyter, tertius diaconus, ad singulas oblationes, intervenerunt, cumque tot non essent ejusdem con-

gregationis cardinales diaconi, quot erant oblationes, alii duo substituti fuerunt.

5. Porro singuli cardinales duobus nobilibus familiaribus præeuntibus utebantur ad eas comportandas : subsequebantur primarios duo patres ex regulari illo ordine, quem sanctus incoluerat, parvum portantes cereum loco canistri, ab alterutro alias gestandi cum quibusdam avibus, cujus generis oblationem Sanctissimo omnino ablegaverat. Oblationes singulæ in totidem mensis decenter compositæ fuerunt, quo, postquam Pontifici exhibitæ fuerant, rursum deferebantur.

6. Jam vero procurator canonizationis cardinali Portocarrero, qui ad sinistram cardinalis episcopi primæ oblationi assignati incesserat, in planitie solii dextrorsum consistentes sex parvos cereos pictos, in unaquaque oblatione a religiosis patribus delatos Pontifici offerebat. Quilibet cardinalis episcopus duos prægrandes pictos, ac stemmatibus pontificio, et regulari insignitos; presbyteri cardinales duos magnos panes, auro unum, alterum argento illitos, ac pontificiis insignibus ornatos : cardinales diaconi doliola duo iisdem ornamentis, atque auro, argentoque splendida afferebant, ex familiaribus accepta Sanctissimo exhibebant, simulque ejus genu, et manum deosculabantur, reliquis vero pedis osculum permittebatur. Et hoc ordine quinque factæ fuerunt oblationes, quot nempe erant sancti canonizati, præeunte singulas aliquo ex cæremonariis.

7. Perceptis oblationibus, Sanctissimus missam consueto ipsi ritu absolvit, ac pontificali benedictione populo impertita, pallioque super aram deposito ad sellam gestatoriam descendit, in eaque compositus, tiara, aliisque ornamentis resumptis, consuetum presbyterium a cardinali basilicæ archipresbytero, et a duobus canonicis sacrario præfectis accepit, quibus ipse aureum calicem, et patenam tradidit, quibus eo die libaverat. Presbyterio inde in clericos erogato, numisma novum insuper largitus fuit, quod novorum quinque sanctorum imagines repræsentabat. Post hæc dimissis cardinalibus, in præparatum extra theatri aream tentorium divertit, ubi sacras vestes exuit.

CAPUT XXIII.

Compendium litterarum decretalium canonizationis B. Fidelis a Sigmaringa.

1. Instrumentum postea in solemni actione promissum protonotarii confecerunt, relatis omnibus, quæ ab initio solemnis supplicationis ad finem integri solemnis actus canonizationis gesta fuerant.

2. Accesserunt litteræ decretales de uniuscujusque beati canonizatione, in quorum singulis patria, ortus, mores, virtutes, obitus, et miracula eorumdem beatorum, necnon omnia, quæ in eorum causis acta sunt, precesque a regibus, principibus, populis, et ordinibus regularibus pro illorum beatificatione, et canonizatione summis Pontificibus exhibitæ recensentur, ac postremo a summo pontifice Benedicto XIV in sanctorum album fuisse solemni canonizationis ritu relatos affirmatur, et ut tales ab omnibus colendos esse decernitur, et indulgentia superius relata visitantibus eorum sepulcra recurrente eorum festo confirmatur.

3. Et ad litteras decretales canonizationis B. Fidelis quod attinet, in his ipse in oppido Sigmaringæ Constantiensis diœcesis catholicis, piisque parentibus ex honesta Rejorum stirpe natus dicitur, ac pueritia innocenter exacta, studiorumque emenso curriculo, nobilium adolescentum Italiam, Galliamque peregrantium comes primum, et gubernator, mox utriusque juris laurea Friburgi insignitus, advocati munus professus est, sed deinde forum dimittens, ac sacerdos factus ordini FF. Minorum Cappuccinorum nomen dedit, relictoque Marci nomine, Fidelis appellatus est.

4. Exacto tirocinio, emissisque paupertatis, castitatis, obedientiæque votis, regularem disciplinam studiose humiliterque servavit. Conventui Veldkirchiesi præfectus fratribus mirifice profuit, abjectaque ministeria obivit. In meditatione assiduus, post nocturnas preces in oratione usque ad auroram perseverabat. Præter horas canonicas officia B. M. Virginis, et S. Francisci recitabat. Utque vitam, sicuti a Deo petierat, innocenter traduceret, voluntariis castigationibus corpus suum affligens, præter consueta sui ordinis jejunia, plures alios per annum dies vel ab omni obsonio abstinens, vel solo pane, et aqua contentus transegit.

5. Proximorum salutis sollicitus in audiendis fidelium confessionibus, et in verbi Dei prædicatione mirabiliter ingentique animarum fructu sese exercuit, ac præcipue eliminandis hæreticorum impietatibus acerrime operam dedit. Caritate flagrans pupillos, viduas, aliosque indigentes spiritualibus, et corporalibus solatiis juvare studuit. Milites Austriaci exercitus epidemico morbo correptos cibis, medicamentis, sacramentis, aliisque caritatis officiis alacriter adjuvit.

6. Cum itaque jamdiu flagrantissimæ erga Deum, et proximos caritatis speciem præbuisset, dignus effectus est, qui ad apostolicum munus advocaretur. Quare cum Paulus V, et Gregorius XV decrevissent grassanti per Rhætiam hæresi per orthodoxæ doctrinæ prædicationem resistere, Cappuccinis ad hoc missis Fidelis ipse præfectus fuit. Ferventissimo statim zelo impositum munus exequens per ecclesias, per domos, atque plateas concursans nutantes in fide confirmavit, errantes quamplures revocavit, quin fame, frigore, nuditate, vitæ discrimine, quam plurimisque aliis incommodis, quibus ferme quotidie conflictabatur, ab apostolico munere deterreretur, imo vero ad hujusmodi perferendos labores, tum uberrimus animarum fructus, hæreticorum conversio, tum obtinendi optati, diuque expetiti martyrii spes excitabant.

7. At non diu tulit humani generis hostis tantas a fortissimo Christi athleta prædas sibi eripi; quamobrem incitati ab eo nonnulli pervicacissimi impietatis sectatores Fidelem in oppido Luceyn commorantem ad pagum Seviensem evocant, pietatem, et conversionem simulantes. Sequenti die 7 Kal. Majas ann. 1622, præsto ipse adfuit, ac sacro primum in ecclesia peracto, suggestum alacer conscendit, cumque indictam sibi mortem per scripta verba, *hodie prædicabis, et non amplius*, ibi comperisset, impavidus tamen catholicam veritatem annunciare non destitit. Cum subito confluentes armati homines concionem clamoribus turbant, Fidelem armis impetunt, explosoque ignito globulo Fideli vitam eripere quidam ex illis, irrito tamen ictu, conatus est. Tum ipse extremam sibi horam adesse conspiciens descendit, ante majorem aram provolutus pro se, pro Ecclesia, pro persecutoribus preces Deo obtulit, mox e templi foribus paululum egressus impiorum manibus circumseptus, vulneribusque supra viginti confossus, sublatis ad cœlum oculis, gloriosam lætus mortem aspexit, cujus in ea perferenda constantiæ testes sicarii ipsi facti sunt, quorum nonnulli rem admirantes ad orthodoxos redierunt.

8. Catholici eum statim pro martyre habuerunt, et septimo post mense concisas ejus exuvias ad ecclesiam Curiensem solemniter transtulerunt, ejusque opem implorare cœperunt. Et sane exercitus Austriacus, haud multo post rebellantes illius regionis hæreticos, visibili Fidelis præsidio profligavit. Cumque ejus miraculorum fama in dies augeretur, instante potissimum congregatione de propaganda fide, cujus ipse protomartyr extitit, legitimæ inquisitiones super ejus martyrio, et miraculis fieri cœperunt.

9. Acta hæc sub Urbano VIII cœpta, et per integrum fere sæculum continuata, tandem instantibus Carolo VI imperatore, prædicta congregatione, Cappuccinorum ordine, aliisque insignibus viris ecclesiasticis, et sæcularibus sub Benedicto XIII ad trutinam in sacrorum rituum congregatione revocata fuerunt. Expleto examine idem Pontifex de ejusdem congregationis consilio 24 Febr. 1729 pronunciavit constare de martyrio, ac de quatuor miraculis, nempe de subita ad Fidelis invocationem extinctione maximi incendii in arce Majenfeldensi; de repentina Cæciliæ Musingerin monialis sanatione ab horribili inflammatione mammillæ cum suspicione cancri; de reintegratione oculi cujusdam infantis Pauli Francisci Papussin, postremo de restituto membrorum motu Gaspari Stigher post quinquennales dorsi dolores. Dein iterato præfatæ congregationis consilio idem Benedictus consuetos formalis beatificationis honores ei indulsit, cum officio, et missa pro determinatis locis. Et Clemens XII ejus nomen in martyrologio describi permisit, et lectiones proprias concessit.

10. Quin etiam ipse Clemens novos super miraculis post indultam venerationem patratis processus construi jussit, quorum validitate cognita, audito semper fidei promotore, ex quatuor ibi assertis, et in eadem rituum congregatione discussis duo Benedictus XIV solemni decreto 18 Januar. 1744 approbavit, et publicavit, primum nempe momentaneæ F. Candidi sacerdotis Cappuccini a Mediolano sanationis a gravi morbo epileptico per decennium tolerato, ac subinde pluribus symptomatibus cum totali virium dejectione aucto : secundum instantaneæ liberationis ab impotentia ad motum, quam puer Joseph Kirner in cruribus, et pedibus ex dira rachitide per triennium passus fuerat.

11. His positis idem Benedictus XIV accepto congregationis rituum consilio, aliud die 24 Apr. 1744 decretum in ecclesia FF. Capuccinorum, peracto sacro, publicavit de hujus beati canonizatione quandocumque peragendi. Pro cujus decreti executione cum novæ in dies preces ab imperatrice, et ab aliis exhiberentur, consuetudini, statutisque Sedis Apostolicæ ipse Pontifex insistens 19 Aprilis 1746 cardinalibus in consistorio secreto merita B. Fidelis exposuit. Omnibus in ejus canonizationem consentientibus, complures archiepiscopos, et episcopos accivit, et publico coacto consistorio virtutes, martyrium et miracula beati ab uno ex consistorialibus advocatis perorando exponi, mox aliam de iisdem relationem scriptam omnibus suffragium laturis tradi jussit. Post hæc cardinales iterum, archiepiscopos, et episcopos, aliosque in consistorium semipublicum die 8 Jun. ejusdem anni 1746 congregavit, ubi omnium, quibus fas erat, suffragia in beati canonizationem convenientia lætanter accepit. Quamobrem generalia primum jejunia, aliasque publicas preces, et indulgentias indixit, tandem in templum Vaticanum solemni totius cleri supplicatione cum se contulisset, enixis iterum postulationibus principum ecclesiarum, populorumque a cardinali Portocarrero auditis, post hymnos, et preces de more decantatas B. Fidelem prædictum sanctum esse definivit, et martyrum catalogo solemni ritu adscripsit, concessa in ejus honorem indulgentia superius relata. Hæc quoque ad litteras decretales super canonizatione S. Fidelis a Sygmaringa, quæ die 20 ejusdem mensis Jun. an. 1746 datæ, et ab ipso Benedicto XIV summo pontifice, necnon a cardinalibus Romæ præsentibus subscriptæ fuerunt.

CAPUT XXIV.

Compendium litterarum decretalium canonizationis B. Camilli de Lellis.

1. Sequuntur litteræ decretales canonizationis B. Camilli de Lellis. Buclanici Theatinæ diœcesis oppido in Marruccinis an. 1550 natus est, cujus futuræ sanctitatis præsagium fuit, quod mater provectæ ætatis in utero ipsum gerens visa sibi in somnio fuerit puerum peperisse crucem in pectore ferentem, quam ingens hominum chorus eodem signo distinctus comitabatur. Verum adolescentiam

Camillus a præsagio nimis dissonam in vitiis, præcipue in alearum lusu traduxit : quamobrem probrosa paupertate adactus abjectissima ministeria in nosocomium incurabilium de Urbe, in Venetorum castris, ac tandem in sipontino Capuccinorum conventu inconstans, omnibusque gravis obivit, a blasphemiis tamen alienus, divina eum protegente misericordia, quæ etiam a perditionis via ad salutis tramitem ipsum tandem revocavit. Siquidem accepta quondam piarum exhortationum verba solus animo volutans, interiori luce subito perculsus, ac peccatorum conscientia, divinoque judicio perterritus, humique prostratus de anteacta vita vehementissime doluit, ac de sanctiori capessendo vitæ genere immutabiliter constituit : quapropter ad perfectionem contendens S. Francisci habitum in prædicto Cappuccinorum conventu suscepit. At recrudescente identidem ulcere in tibia quondam contracto, bis dolens dimissus est.

2. Romam reversus incurabilium nosocomium repetiit, cujus bonorum administrationi præfectus fuit. Infirmorum vero necessitatibus melius sublevandis intentus, communicato cum S. Philippo Nerio consilio, a cujus nutu pendebat, sodalitatem laicorum hominum instituit, qui pro solo Dei amore, et futuræ vitæ mercede, divinis obsequiis, et ægrotantium curæ se in dicto nosocomio primum, mox extra manciparunt. Proprio deinde domicilio sibi in Urbe constituto, pauperibus ubique ægrotis mirifice profuerunt, præcipue cum multi ecclesiastici Camillo se adjunxerunt, et ipse Camillus, exactis humiliter in collegio romano studiis, sacerdotio initiatus fuit. His permotus Sixtus V institutum hoc voluntariæ paupertatis, castitatis et obedientiæ proposito, non tamen votum, obstrictum, per suas litteras apostolicas 18 Martii ann. 1586 datas commendavit, et perpetuo approbavit sub nomine *Congregationis ministrantium infirmis*, eique plura indulta, et privilegia elargitus est, facta insuper potestate deferendæ ad latus dextrum crucis fulvi coloris.

3. Aucta subinde bujusmodi congregatione, et ad ampliorem domum S. Mariæ Magdalenæ de Urbe translata, ejus alumnis sub regulis a Camillo præscriptis, solemnique trium votorum emissione in ægrotantium ministerio, etiam in casu pestiferæ contagionis, religiosam vitam profiteri cupientibus Gregorius XIV 1 Octobr. 1591 congregationem ipsam sub nuncupatione *Clericorum regularium ministrantium infirmis* in ordinem regularem erexit, gratiisque, ac privilegiis amplissimis decoravit.

4. Mira inde in omnium ordinum homines utilitas tam spiritualis, quam temporalis dimanavit, ut propterea hoc charitatis institutum modico temporis intervallo per Italiam, Siciliam, totamque Europam propagatum fuerit. Ipse vero institutor traditas aliis christianæ perfectionis leges, præcipue charitatem, exactissime implens ex rebus omnibus amandi Creatoris incitamenta sumebat, ideoque ad operosa ministeria proximis præstanda eo spiritu accedebat tamquam Deo, quem in pauperibus intuebatur, obsequium aliquod exhiberet. Hoc sane amore flagrans sensibilem aliquando lucem ex vultu emittebat, et mirabiles extases, corpore interdum in aera elevato passus, spiritu prophetiæ, gratia curationum, et mirabili in naturæ leges imperio claruit.

5. Tot supernaturalibus donis a Deo cumulatus de se ita demisse sentiebat, ut peccatorem pessimum se appellaret, et assiduis pœnitentiis suorum memor peccatorum corpus affiictaret, quin etiam totius ordinis præfecturam, per 27 annos sapientissime administratam sponte dimisit, pauperum et ægrotorum servitio semper intentus, qua in re nulli in Urbe indigenti umquam defuit, omnibusque in spiritualibus, et temporalibus necessitatibus ingenti charitate succurrit, qua charitate factum est, ut aliqui hæretici in urbe ægrotantes ad Ecclesiam catholicam redierint. Hæc charitatis officia, cum per totam Urbem, tum in publicis xenodochiis præsertim S. Spiritus in Saxia effusa sunt, ubi nullus inter ægrotos fuit, qui quocumque languore, quocumque morbo affligeretur, commodum, et solatium, quantum optare potuisset, a Camillo non obtinuerit.

6. Nondum tamen Camilli sociorumque charitas in fidelium peste infectorum servitio specimen juxta professionem suam præbuerat, cum paucis annis post apostolicam ordinis confirmationem contagiosa lues, cum extrema annonæ caritate conjuncta Urbem invasit. At vero Camillus, cum sociis propria vita contempta tam in publicis nosocomiis, quam in privatis domibus, quas aliquando clausas per fenestras adhibitis scalis penetravit, et in remotissimis, immundisque locis contagio, aut fame languentes, ut poterat, adjuvit, recreavit, atque refecit; quin etiam ad tantum charitatis opus in ipsa religionis suæ domo xenodochium aperuit, ut propterea judicatum fuerit, clementissimum Dominum immisso huic flagello opportunum levamen per Camillum, ejusque sectatores opposuisse.

7. Novam subinde tantæ charitati materiam Tiberis suppeditavit, cujus alluvione cum S. Spiritus ædes occuparentur, Camillus infirmorum periculo commotus in medias aquas prosiliens ipsos eorum grabato alios transferens ingenti trium dierum in tuto reposuit. Heroicam igitur fuisse ejus charitatem merito dicitur, cum vitam sæpe suam in manifestum discrimen pro aliorum salute adduxerit.

8. Tantæ vero dilectionis amplitudo non solum Romæ, sed per totam Italiam sese diffudit. Siquidem inter alia multa cum Mediolanum, et Nola pestifera contagione vexarentur, has Camillus urbes impavide ingressus est, in quibus admiranda illa virtutis exempla edidit, quibus olim Romam illustraverat. Et comperta Buclanici patrii oppidi urgente inopia illuc advolans cives suos impensis providentiæ et charitatis officiis recreavit. Tandem triginta trium mensium infirmitate probatus, prænunciato sibi cœlitus mortis die, charitatem spirans,

sociisque commendans, Ecclesiæ Sacramentis pie susceptis in cœlos migravit 14 Jul. 1614.

9. Mox servi sui sanctitatem Deus potentiæ suæ signis testatam voluit, cum de illa, ac de his simul universalis fama vigeret, processus statim ordinaria, et apostolica auctoritate constructi sunt, et post maturum de omnibus examen Benedictus XIII, consulente sacrorum rituum congregatione, decreto 24 Jul. 1728 edito pronuntiavit, constare de Camilli virtutibus in gradu heroico.

10. Examinatis subinde in eadem congregatione novem miraculis, ejusdem servi Dei intercessione post obitum patratis, Benedictus XIV per decretum 26 Septembris 1741 editum duo approbavit, nempe sanationis cujusdam puellæ Viterbiensis ab enormi polypo, et liberationis a febri maligna, pulmonum, et pleuræ inflammatione, et gutturis ulcere, quibus morbis Catharina Dondula a sexto mense gravida laborabat. Tandem audito præfatæ congregationis consilio super beatificatione eidem Dei servo indulgenda, idem Pontifex die 2 Februarii 1742, qua die Camillus ad meliorem frugem olim conversus dicitur, beatificationem ipsam decrevit, quæ postea in basilica Vaticana celebrata fuit.

11. Indultam venerationem alia miracula subsecuta sunt, super quibus legitimis constructis processibus, iisque in sacrorum rituum congregatione rite discussis, Benedictus XIV Kal. Maji 1745 duo approbavit. Primum sanationis Luciæ Theresiæ Petri puellæ ex oppido Caprarolæ a magna respirandi difficultate, pluribus aliis comitantibus morbis. Secundum, sanationis Margaritæ Castelli duodeviginti annorum puellæ ex oppido Marini a malignis pustulis vexatæ, et superveniente febri jamjam morituræ.

12. Post hæc sacra eadem congregatio censuit ad ejus canonizationem procedi tuto posse, cujus sensui idem Pontifex per decretum 17 Augusti editum adhæsit. Hujus decreti executionem postulabant, enixæ preces congregationis clericorum regularium a Camillo institutæ, ac nonnullorum regum, aliorumque insignium virorum ecclesiasticorum, et sæcularium summis Pontificibus identidem porrectæ. Quamobrem, re in consistorio secreto cum cardinalibus communicata cæterisque in consistorio publico, et semipublico rite peractis, tandem 29 Junii 1746 idem Benedictus XIV Camillum in sanctorum album consueto solemni ritu retulit.

CAPUT XXV.

Compendium litterarum decretalium canonizationis B. Petri Regalati.

1. Accedunt litteræ decretales canonizationis S. Regalati. Hinc porro Vallisoleti in Hispania nobilibus, piisque parentibus anno 1390 natus, ac sancte educatus, transacto decimo ætatis anno, S. Francisci institutum, frustra per triennium obsistente amantissima matre, in patriæ civitatis cœnobio professus fuit. Statimque perfectionis iter per mortificationem, orationem, et per cordis sensuumque custodiam diligentissime percurrens eo brevi devenit, ut et toti sodalitio exemplis prælucerct, et Minorum ordinem nonnihil laxatum in pristinum splendorem restituere contenderet.

2. Quamobrem pio ac prudenti viro Petro Villacretio in ordinis reformationem de superiorum facultate intendenti associatus in solitariam domum prope Aquileriam Oxomensis diœcesis extructam cum eo secessit, ubi ambo pietatem, et pœnitentiam adeo coluerunt, ut aucta mire reformatorum familia, aliud cœnobium de Abroxo in agro Tribulo extrui opus fuerit.

3. In horum conventuum regimine Villacretio forte in alia distracto Regalatus sufficiebatur, cumque Villacretius ipse, obtentis a Martino V ad reformationis firmitatem, atque dilationem necessariis, obiisset, Petrus communi religiosorum voto successit: qui mox utrumque conventum per se, et per vicarios sanctissime gubernavit.

4. Hinc sociis, subditisque in via mandatorum Dei dirigendis zelo, et exemplo invigilans jejunia ad mentem S. fundatoris in usum redacta non modo exacte servavit, sed aliis voluntariis mortificationibus, et abstinentiis cumulavit. Brevissimo somno contentus sæpe humi cubabat. Paupertatis amator laceris vestibus libens utebatur, nudisque plerumque pedibus incedebat.

5. Sibi igitur, ac mundo crucifixus tanto rerum cœlestium amore flagrabat, ut in divinis attributis, et redemptionis mysteriis contemplandis splendor ex ejus corpore diffusus supra cœnobii tectum emicaret, quod propterea a finitimis *Domus Dei* nomen usque adhuc retentum obtinuit. Ex frequentibus mentis excessibus cœlestium virtutum formam in se referens, earum exemplar aliorum quoque animis imprimere optabat. Quare zelo pro animarum salute ardens cum religiosos viros curæ suæ commissos, tum cæteros omnes pauperes, ægrotos, a barbaris in captivitate detentos opera, consilio, sermone juvare, dissidentes componere satagebat, ut cunctos tandem Christo lucrifaceret; purgatorii vero animabus precibus, sacrificiis, et mortificationibus subvenire impensius nitebatur.

6. Tot virtutibus, necnon miraculis, aliisque supernaturalibus donis clarus sexagesimum sextum ætatis annum agens, et vicinum mortis diem prospiciens Lupum Salazarium antiqui instituti vindicem gregi suo rectorem post se relinquere studiose curavit. Tum Tribulano cœnobio visitato, ad Aquileriense perrexit, ubi gravi morbo per integram Quadragesimam cruciatus, tandem in Paschalibus solemniis, Sacramentis rite susceptis, fratres ad severioris disciplinæ custodiam, ad paupertatem, et Christi imitationem adhortatus obdormivit in Domino 3 Kal. Apr. 1456.

7. Ejus corpus ut fidelibus undique confluenti-

bus satisficret per aliquot dies inhumatum remansit; mox in commune sepulcrum illatum, inde post triginta sex annos extractum in prænobile loculamentum ab Elisabetha Castellæ regina extructum translatum fuit, ibique tum propter miraculorum frequentiam, assiduum cultum obtinuit.

8. Porro super hac sanctitatis, et miraculorum fama antiqui extraordinarii processus, quibus ante viginti annos ad Sedem Apostolicam delatis, et pro legitimo cultu Hispaniarum regibus, universoque Minorum ordine apud eamdem instantibus, Urbanus VIII novos processus construi ad discutiendam in specie beatificationis, et canonizationis causam jussit. Hos ad Urbem allatos tres rotæ auditores examinarunt, eosque validos, ac servi Dei virtutes, et miracula satis demonstrata esse censuerunt. Idem Pontifex causam congregationi sacrorum rituum remisit, quæ approbata processuum validitate, dubiaque de virtutibus, ac de miraculis simul expendi decernens, quatuor miracula ad trutinam revocavit. Primum, quod Dei servus in visitatione conventuum Aquileriæ, et Tribuli quadraginta millia passuum una hora pedes confecerit. Alterum, quod cum mensæ reliquias ad pauperes deferret, ob idque vicario objurgatus flores esse asseveraret, insoliti revera flores reperti sunt. Tertium, quod Durium flumen aquis redundans extenso desuper pallio transiverit. Quartum, quod pauperi ad ejus sepulcrum de fraudata sibi eleemosyna conquerenti exerto e sarcophago brachio panem porrexerit. Quæ quidem miracula, ac servi Dei virtutes eadem congregatio per decretum 16 Novembr. 1630 approbavit.

9. Supervenerunt postea ejusdem Urbani VIII super hujusmodi causis decreta, utque his obedientiam præstitam esse constaret, cultum Dei servo per centum et amplius annos ante decretorum editionem præstitum fuisse ostendendum erat. Quare causa siluit, donec percrebrescentibus postulationibus, sub Clemente X an. 1675 de consilio congregationis rituum causa reassumpta fuit, ideoque episcopus Oxomensis processum particularem construxit, et sententiam tulit super cultu per centum annos et ultra exhibito, ideoque super casu excepto a dictis Urbani decretis, quam sententiam Innocentius XI 17 Augusti 1683 approbavit.

10. Crevit tunc B. Petri cultus, accedentibus Sedis Apostolicæ concessionibus officii et missæ in Dei servi honorem primo ordini Minorum de observantia, mox universæ Franciscanæ familiæ, omnibusque Hispaniarum civitatibus, et diœcesibus etiam cum oratione, et lectionibus propriis a congregatione rituum approbatis, demum permissa fuit beati corporis translatio.

11. Miraculis vero indultæ venerationi supervenientibus opus erat, ut B. Petri canonizatio perficeretur. Quare processus a constitutis delegatis sub Benedicto XIII et sub Clemente XII super assertis miraculis constructi, et approbati fuerunt. Examinata subinde miracula eadem fuerunt a fidei promotore, et de ipsis coram cardinali Gentili causæ ponente consultores egerunt, mox vero in generali congregatione sub Benedicto XIV die 2 Jun. 1744 post novas fidei promotoris animadversiones pleno discussa fuerunt. In festo tandem S. Bonaventuræ idem Pontifex celebrata in ecclesia S. Mariæ de Ara Cœli missa duo ex dictis miraculis solemni decreto approbavit, nempe liberationem a cæcitate in sacerdote Didaco Plasentina, et sanationem Birgittæ Orregæ ab horribili ulcere.

12. Reliquum erat, ut discuteretur an ad solemnem canonizationem procedi tuto posset. Negotium facessebat laudati Pontificis decretum, die 23 Aprilis 1741 editum, quo cautum fuerat, ut in causis per viam casus excepti procedentibus, et in quibus virtutes ex testibus de auditu, et ex coævis scriptoribus approbatæ fuerint; quatuor pro canonizatione miracula requirerentur. Sed hanc ipsam difficultatem idem Benedictus sustulerat per aliud decretum die 2 Augusti ejusdem anni editum, quo hanc causam a dicta lege exemerat, utpote quæ ab Urbani VIII temporibus quatuor jam miraculis una cum virtutibus heroicis approbata fuerat. Quare generalis congregatio 22 Septembr. 1744 sensit B. Petri canonizationem quandocumque peragi posse, cujus sententiæ Pontifex 6 Octobr. sequentis per solemne decretum adhæsit.

13. Tandem concurrentibus Hispaniarum regum, et complurium ejusdem nationis antistitum, totiusque ordinis Minorum pro B. Petri canonizatione votis, et obsecrationibus idem Pontifex, peractis, quæ juxta prædecessorum constitutiones agendi erant in consistoriis secreto, publico et semipublico eumdem B. Petrum inter sanctos solemniter retulit 3 Kal. Jul. 1746.

CAPUT XXVI.

Compendium litterarum decretalium canonizationis B. Josephi a Leonissa.

1. Expositas litteras decretales de B. Petri Regalati canonizatione statim excipiunt illæ de B. Josephi simili solemnitate. Hic Leonissæ Aprutii oppido in Spoletana diœcesi ex Joanne de Desideriis, et Francisca de Paulinis natus, et in baptismate Euphranius dictus, ab ipsis pie liberaliterque educatus fuit, quibus defunctis, Viterbii ubi patruus publice docebat, adolescentiam sancte transegit, et oblatas ab illo nuptias, perpetuo virginitatis proposito, recusavit. Sed ut Deo tutius adhæreret, Cappuccinorum ordinem, consanguineis frustra reluctantibus, apud Assisium professus est.

2. Statim omnium virtutum culmen attingere assiduo perfectionis studio contendit. Religiosam paupertatem eximie coluit. Mitis animo, et humilis corde a superiorum arbitrio, et nutibus summa veneratione pendebat, de se vero nihil præsumens

aliorum orationibus se humillime commendabat. In vilissimis obeundis ministeriis alacer, in ferendis ludibriis lætus, honores, et laudes contemnebat.

3. Se ipsum tam rigidis jejuniis, et abstinentiis, tot voluntariis flagellationibus, tot asperis ciliciis, aliisque cruciantibus instrumentis tractabat, ut alios novissimis hisce sæculis pœnitentia, et mortificatione antecelluisse dici possit. Attamen tanta erat animi vis in adimplendo apostolicæ prædicationis ministerio, ut neque voluntarios cruciatus, neque aeris intemperiem, nec famem, ac sitim penitus sentire videretur animarum lucro, Deique cultui, et gloriæ semper intentus.

4. Siquidem aliorum salutem ardentissime sitiens prædicandi, et evangelizandi munus incredibili labore, ac zelo animarumque fructu toto vitæ cursu gessit, plures diversasque uno eodemque die sacras conciones habere, peccatores a vitiis revocare, pueros, et rudes fidei elementis imbuere privatis exhortationibus consuevit. Ad infidelium terras, et ad ipsam Mahumetanæ impietatis arcem digressum captivos fideles in religione confirmavit, plures infideles ad veram fidem deduxit, ipsum imperii tyrannum adire tentavit Evangelium ei annunciaturus, cumque id inscrutabili Dei judicio in irritum cessit, in Italiam regressus Dominicæ vineæ culturæ per Aprutium potissimum, et Umbriam vacavit.

5. Hic doctrinæ, et misericordiæ continuo intentus, et pro animarum salute per apostolicum suum ministerium utilissime adlaboravit, et afflictos omnes adjuvare indesinenter studuit. Nullum fuit calamitosorum genus, cui Joseph impensis charitatis officiis non succurrerit, quam quidem hospitia pro infirmis, et peregrinis, montes pietatis pro pauperum subsidio ejus opera constituta adhuc testantur.

6. In assiduis hisce prædicationis, et beneficiæ exercitationibus invictum ab oratione spiritum non retrahebat. In rerum cælestium meditatione integras sæpe noctes ante Crucifixi imaginem insomnes ducebat, se laboresque suos, et Ecclesiæ causam illi commendans: ad quem proinde divinæ amicitiæ gradum ipse pervenerit, satis innuunt singularia dona, quibus a Deo glorificatus secreta cordium penetravit, absentia tamquam videns enunciavit, futura prædixit, naturæ, et elementis imperavit. Spirituales autem ejus delicias, frequentes adspirationes, affectusque ardentissimi demonstrabant, quibus frequenter in Deum ferebatur, intimam vero cum Deo unionem constans secum, et cum proximo pax ostendebat.

7. Hanc porro pacem, quam Salvator noster tamquam hæreditatem discipulis suis reliquit, Joseph in fidelium cordibus plantare prospero successu curavit. Inimicitiæ tunc inter quasdam civitates, discordiæ inter familias, odia inter cives ardebant, inde rixæ, frequentes cædes, et homicidia. Huc ipse evangelicus nuntius accurrens tumentes iras compressit, odia restrinxit, efferata corda demulsit, ita ut novam pacem, et morum faciem regiones illæ brevi tempore induerint, maxima ipsi tamquam quietis instauratori parta apud homines gloria.

8. Verum Deus, ut servi sui virtus magis elucesceret, et major adipiscendi Cœlorum regni securitas adesset, in graves illum tentationes, et persecutiones incidere permisit. Nam præter immane supplicium, quod Constantinopoli, cum Turcarum tyrannum adire contendit, e trabe, igne fumoque supposito, suspensus sustinuit, innumeras ab improbis christianis injurias, verbera, contumelias aliquando cum vitæ discrimine, passus est, mansuetus tamen, ut ea omnia ad cœlestem gloriam ei gradus fuerint.

9. Quam sane gloriam ipsi a justo judice tributam esse manifeste tum pretiosa ejus mors apud oppidum Amatrici Reatinæ diœcesis anno 1612 ætatis suæ 57 tum subsecuta signa, et miracula evincunt. Siquidem defuncti corpus antea squallidum inusitato colore, et venustate repente refloruit et suavissimum odorem exhalavit; intima ejus viscera dissecta sine ulla fæce, sed lacteo humore redundantia reperta sunt. Innumeras vero gratias ejus ope obtentas testati sunt fideles, qui ad ejus funus convenerunt ob præconceptam de illius sanctitate opinionem, qua sane adducti ejus cives sacrum corpus post aliquot annos sublatum Leonissam asportarunt.

10. Cum autem instituendo de ejus beatificatione, et canonizatione legitimo judicio locus esset, constructi fuerunt ordinaria primum, mox apostolica auctoritate processus, quibus tam ejus virtutes, quam miracula plene probata fuerunt, hisque deinde in sacrorum rituum congregatione ex more discussis Clemens XII die 15 Jul. an. 1734 de virtutibus; die vero 8 Jun. an. 1737 de duobus miraculis constare decrevit, nempe de facultate vivendi cuidam puero restituta; et de sanatione Josephi Novelli a gravi vulnere. Post hæc, consulente eadem congregatione, idem Pontifex publicum Josepho cultum indulsit, datisque apostolicis litteris, solemnis ejusdem beatificatio in basilica Lateranensi die 19 ejusdem mensis, et anni celebrata fuit.

11. Biennio vix elapso minister generalis totius ordinis Cappuccinorum eidem Pontifici exposuit, novis B. Josephum miraculis coruscare, compluriumque principum ecclesiasticorum, et sæcularium votis expeti ejusdem canonizationem. Idcirco, præfata approbante congregatione, Pontifex commissionem signavit, et quosdam episcopos ad novos processus super indicatis miraculis post indultam Josepho venerationem secutis construendos delegavit.

12. Approbata processuum validitate, sex miracula in sacrorum rituum congregatione discussa fuerunt, de quibus Benedictus XIV ad summum pontificatum evectus consueta suffragia in congregatione generali die 22 Septemb. anni 1744 excepit, et dilatam tunc duorum tertii generis miraculorum approbationem Kal. Maji anni sequentis publico decreto declaravit, primum scilicet consolidationis crurium, et femorum cujusdam pueri Josephi Dio-

nysii, alterum sanationis Antoniæ Murelle a gravi hectica, et horrenda fistula.

13. Actum deinde fuit in eadem congregatione die 3 Aug. an. 1745 an ad solemnem B. Josephi canonizationem tuto procedi posset, omnibusque consentientibus idem Pontifex die 17 ejusdem mensis decretum de eadem quandocumque peragenda edidit. Cumque pro hujus decreti executione supradictorum preces continuo urgerent, peractis quæ ex more in consistorio primum secreto, deinde publico, tandem semipublico geri solent, B. Josephus sæpe laudatus sanctorum catalogo die 29 Junii 1746 solemni canonizationis ritu a Benedicto XIV fuit adscriptus.

CAPUT XXVII.

Compendium litterarum decretalium canonizationis B. Catharinæ de Ricciis.

1. Hæc quoad litteras decretales super canonizatione B. Josephi a Leonissa, postremo tandem loco ponuntur litteræ pariter decretales canonizationis B. Catharinæ. Hæc itaque Florentiæ ex nobili familia de Ricciis anno 1522 orta, et in baptismo Alexandra nuncupata futuræ sanctitatis ab ipsa pueritia non levia dedit indicia, tum sanctæ orationis exercitio, tum aliis pietatis officiis. Cum vero claustralis vitæ bona in monasterio primum S. Petri e Monticulis prope Florentiam, tum in alio S. Vincentii in civitate Pratensi prægustasset, in hoc tandem sub regula S. Dominici se perpetuo addicere enixe obtinuit, ac frustra eam pater, propositis nuptiis, retrahere conatus est.

2. Angelicam vivendi rationem a tirocinio exorsa, omnibusque virtutibus resplendens ad religiosam professionem, a qua ne rejiceretur, humilis timebat, admissa fuit. Tum statim perfectissima obedientia, absolutissima regularis disciplinæ custodia, admirabili modestia, aliisque virtutibus, et assidua cum Deo unione resplenduit. Cujus proinde virtutibus permotæ moniales vix quintum ætatis lustrum egressam unanimi consensu totius monasterii moderatricem elegerunt, quod inde munus, iisdem suffragantibus quoad vixit summa prudentia, sedulitate, et charitate administravit, obediendi tamen magis quam imperandi cupida, abjectissima ministeria præ humilitate sibi reservans, et orationi semper intenta, quam proinde sorores magistram et matrem experiebantur.

3. Porro per sui contemptum in Dei amore quotidie crescens, brevi christianarum virtutum perfectionem adepta ad integram tandem sanctitatem, quæ omnes in gradu heroico virtutes complectitur, pervenit, quas quidem ex habituali ejus in Deum charitate, in proximos misericordia, in semetipsam severitate collectas quisque intelligere facile poterit.

4. Enim vero unum sibi librum, unum exemplar proposuit, in quo præcipue intenderet, Jesum Christum crucifixum, quem assidue contemplans in eum omnes suas cogitationes, sermones omnes, et actiones dirigebat. In rebus omnibus Deum agnoscens ad ferventissimas adspirationes, ad suspiria, vel etiam ad animi deliquia compellebatur. Sed quanta fuerit intima ejus cum cœlesti Sponso unio in oratione, et in mysteriorum ejus contemplatione, testes sunt illi raptus, illæ extases, in quibus per integros aliquando dies perseveraverit; meditatio autem passionis Christi talis fuit, ut singulis hebdomadibus a meridie feriæ sextæ a sensibus abstracta totam illius seriem ordinate ad vivum repræsentaret. In Eucharistici panis sumptione iis consolationibus perfundebatur, ut clarissimæ lucis radios diffunderet, et a terra elata diu in aere pendens persisteret. Hinc cœlestium virtutum formam in se recipiens, et in suis moribus exhibens, ac divinæ gloriæ zelo flagrans, tam subjectas sibi virgines, quam alios fideles ad amorem Dei, et ad virtutem excitare satagebat.

5. Sane sororum curam gerens omni studio intendebat, ne quid ipsis spiritualis, aut corporalis subsidii deesset. Infirmis dies noctesque adstabat, moribundas apud Deum juvare nitebatur. Monasterii finibus ejus charitas non contenta pro cunctis ubique terrarum hominibus assiduas preces, et voluntarios sui corporis cruciatus offerebat. Et ad sublevandas calamitosorum ærumnas ditiorum charitatem excitans ægrotis, viduis, orphanis, virginibus, aliisque indigentibus subsidia per totam Hetruriam subministrari obtinuit. In purgatorii animas charitas tanta effusa preces, et carnis suæ afflictationes pro ipsis libenter multiplicabat.

6. Adversus carnem suam perpetuum bellum sibi gerendum esse rata asperrimis flagellis, ciliciis, inedia, omnique cruciatuum genere virginale corpusculum assidue divexabat, et per quadraginta et octo religionis annos solo plerumque pane et aqua victitavit. Sed patiendi adhuc cupida acerbissimis morbis, et doloribus se amplius probari a Domino precibus obtinuit, quos proinde supra naturam fuisse medici sæpe affirmarunt.

7. Tot tamen cruciatus, et pœnarum acerbitates cœlestis Sponsus ineffabilibus spiritus delectationibus voluit in hac innocentissima virgine pensare. Quamobrem effusa in eam lucis, et veritatis suæ communicatione ad sublimiorum veritatum cognitionem et ad intelligenda divinorum mysteriorum arcana deduxit, et beatissimam charitatis suæ flammam in ea accendit, qua ipsa deficiebat in Deum salutare suum. Tot insignium charismatum largitione eam in terris adhuc viventem illustrare voluit, ut ex his quisque satis arguere posset, quantam in cœlis gloriam ei conferre decrevisset.

8. Etenim ad comprobandam ejus in proximos charitatem dedit ei Dominus potestatem faciendi mirabilia in instantaneis morborum depulsionibus, aliisque signis, et prodigiis supra naturam, et spiritum tribuens prophetiæ in aliorum utilitatem futura

prævidere, absentia conspicere, et cordium secreta penetrare.

9. Pro amore, quo erga Deum afficiebatur, ipse Rex gloriæ sæpe ei corporali specie apparuit, et locutus est. Aliquando Jesus sub specie pueruli a Matre Virgine in ejus ulnis reclinatus, aliquando revulsis a cruce brachiis illam amplexatus est. Denique ipsam in fide, et charitate sibi sponsatam, suorum vulnerum stigmatibus decoravit, et omnia fermæ suæ passionis vestigia in ejus corpus impressit, quin etiam faciem ejus in vivam sui vultus imaginem transformavit.

10. Tantam sanctitatem pluribus modis Deus comprobatam voluit. Probata siquidem est contradictionibus obloquentium, et calumniantium vituperationibus, admirantium laudibus, clarissimaque fama, quæ per universam Europam diffusa, incredibilem hominum multitudinem ad ipsam ex omni conditione, sexu, atque ætate traxit ad petenda consilia, et beneficia, et ad magnificandum Deum in mirabilibus ejus. Verum Catharinæ virtus constanti innocentiæ, et sanctitatis tenore, ac singulari humilitate omnia æque superavit. Se vero divinorum beneficiorum indignam ex animo reputans, nihil quod ipsi gloriosum esset, in vulgus prodire volebat. Hinc cum librum apud moniales de rebus a se gestis asservari comperisset, repertum in ignem conjecit. Et solum, ut prudenti confessarii judicio pareret, arcanas divinæ bonitatis communicationes, in oratione potissimum acceptas, cuidam e sororibus fideliter, humiliterque narravit. Dumque ex virtutum, et signorum ostensione, et hominum ad monasterium frequentia, vanitatem sibi, religiosæ vero quieti turbationem metueret, Sponsum oravit, ut divinis muneribus modum imponeret, vel saltem eam occultaret.

11. Ex hac humilitate plures pietate, et doctrina insignes viri, inter quos nonnulli ecclesiarum præsules, et S. R. E. cardinales, veram esse Catharinæ sanctitatem, sumptis de ejus spiritu etiam summi Pontificis jussu experimentis, agnoverunt, et comprobarunt, et in gravissimis negotiis monita, et consilia ab ipsa hauserunt. Quorum judiciis pondus addit S. Philippi Nerii tunc in humanis agentis existimatio de Catharina, cujus etiam spiritualem amicitiam, et litterarum commercium expetivit, et Romæ degens ipsam in monasterio Pratensi commorantem allocutus coram Deo est, ut in litteris apostolicis super ejusdem S. Philippi canonizatione Urbanus VIII testatur.

12. Tandem anno ipsius ætatis 66 religiosæ professionis 48 in extremam incidit infirmitatem, quapropter Sacramentis susceptis, salutaribus monitis sororibus relictis, morboque patientissime tolerato, in Crucifixi contemplatione defixa, inter Angelorum concentus, quos etiam astantes audiverunt, sanctissime obiit die 2 Febr. 1589. Festivum ejus in Cœlum ingressum S. Maria Magdalena de Pazzis tunc Florentiæ vivens in mentis excessu spectavit; communis de ejus sanctitate opinio ingentem populi frequentiam ad ejus funus adduxit; et crebra beneficia atque miracula ejus sepulcrum celebre reddiderunt.

13. Ejus sanctitatem indubitatam reddunt juridicæ probationes episcopali primum, mox apostolica auctoritate super ejus virtutibus, et miraculis collectæ. At rotæ quidem auditores ante Urbani VIII decreta tam processuum validitatem, quam virtutes, et miracula comprobarunt: antequam vero hæc omnia in sacrorum rituum congregatione pertractarentur, institutum fuit judicium super prædictorum decretorum interim editorum observantia, quam deinde episcopus Pistoriensis an. 1675, mox eadem congregatio an. 1679, tandem Innocentius XI plenissime asseruerunt.

14. Ante hos triginta annos iterum Catharinæ virtutes in præfata congregatione discussæ fuerunt, et Benedictus XIII die 7 Mart. an. 1727 de iis constare decrevit. Clemens vero XII die 30 Apr. 1734 de ejusdem congregationis consilio duo miracula approbavit, nempe instantaneæ sanationis sororis Catharinæ de Bosiis prædicti monasterii Pratensis ab aneurismate, et similis sanationis sororis Elisabeth Cherubinæ Cattani Conversæ in Pratensi pariter monasterio S. Claræ ab ischiade. Tandem idem Clemens, datis Kal. Octobr. ejusdem anni litteris apostolicis, beatificationis honores Catharinæ indulsit.

15. Cum vero post hoc indultum comperisset, nova miracula ejusdem beatæ intercessione contigisse, novos confici super iisdem processus jussit, illius canonizationem catholicis principibus, et populis, pluribusque episcopis, et universo FF. Prædicatorum ordine postulantibus. Processuum validitate approbata, miracula in congregatione rituum discussa sunt, de quibus etiam in congregatione generali die 24 Martii anno 1744 consultores, et cardinales suffragia Benedicto XIV Clementis successori exhibuerunt, idemque die 26 Maji sequentis duo miracula publice approbavit, quorum primum secundi generis est, nempe sanationem Mariæ Clementinæ Staccioli puellæ Florentinæ ab inveterato cancro; alterum tertii generis, scilicet sanationem sororis Mariæ Magdalenæ Fabris monialis ordinis S. Dominici Augustæ Vindelicorum a pertinaci arthridite in inferioribus membris.

16. Tandem die 6 Octobris ejusdem anni de consilio præfatæ congregationis idem Benedictus decrevit, ad B. Catharinæ canonizationem quandocumque deveniri tuto posse, quam sane die 29 Junii anni 1746 præmissis omnibus, quæ in consistoriis secreto, publico, et semipublico agi, quæque ex more S. R. Ecclesiæ præmitti solent, perfecit, ipsamque B. Catharinam una cum BB. Fideli martyre, Camillo de Lellis, Petro Regalato, et Josepho a Leonissa in basilica Vaticana consueto solemni ritu sanctorum numero adscripsit, concessis indulgentiis superius recensitis.

17. Et hæc sunt, quæ habentur in quinque litteris decretalibus super indicata canonizatione sæpedictorum quinque beatorum a Benedicto XIV ut supra expleta.

CAPUT XXVIII.

Magnificentissimus Vaticanæ basilicæ ornatus succinte describitur.

1. Hujus canonizationis solemnitas in magnificentissima, et pulcherrima Vaticana basilica celebrata fuit, cui quidem basilicæ tantus cultus, et ornatus tunc additus fuit, ut adscititia pulchritudo cum nativa contendere videretur.

2. Mediam templi faciem, adeoque princeps ostium, ex quo in porticum intratur, ingens pictura ornabat quinque beatorum imagines repræsentans SS. Trinitatem venerantes, et ab apostolorum Principibus invitari videbantur, ut superius ascenderent. Subtus gentilitium summi Pontificis stemma, inferius insignia religionum, ex quibus beati prodierant. Januis utrinque adjacentibus telæ singulis supereminebant aurei coloris vario ornatu conspicuæ, in quibus lemmata quædam inscripta erant. Interiores Xysti parietes egregiis peripetasmatis convestiebantur.

3. Ab ipso januæ limine, ubi prospectus in basilicam erat, mirificum occurrebat spectaculum, cum ab epistylio ad stylobatem holosericis vestibus diversis columnæ, perastatæ, mutuli, ingentesque arcuum fornices convestirentur. Interiorem basilicæ frontem contra aram principem peramplum ex damasceno rubro velum obtexerat artificiose compositum, aureisque tæniolis discriminatum, et in medio Lambertinæ gentis tesseram pontificiis insignibus gloriosam præferebat. Prægrandes frontis ejusdem fenestræ, subjectaque iis spatia velis sericis, pontificiis clavibus, et similibus ornabantur. Supra trium magnarum portarum coronidem plures funales cerei impositi erant.

4. Sericum villosum rubrum universam templi, tholique coronam ambiebat, in jucus supercilio machinæ quædam undique attollebantur, quæ cereos sustinebant. Sexdecim tabulæ magnorum instar numismatum et illustriorea quinque beatorum miracula repræsentantes, ita mutulo singulorum arcuum in navi media innitebantur ut coronam templi maximam interciperent quibus aptus undique additus erat ornatus. Ex his ternæ unicuique beato attributæ erant; decimasexta vero ecclesiæ imaginem in sanctorum suorum gloria, lætitiaque triumphantis præ se ferebat. A summo arcu inter decidentia holoserica aliger pendebat, minorem gestans tabulam cum inscripto lemmate, quod expressum in superiori numismate miraculum significaret. Magnus aligero subjiciebatur lychnuchus ornato fune suspensus, qui duos et viginti funales cereos habebat, ad cujus latera alii duo minores eadem forma, et ornatu demittebantur, qui cereos quatuordecim sustollerent. Porro lychnuchi majores quatuordecim, minores quatuor et viginti erant.

5. Singulis superne inter epistylia loculamentis singula imposita apparebant virtutum simulacra, in quorum suppositis basibus eorum nomen inscriptum legebatur: fuerunt autem numero viginti. Quatuor inferiora navis mediæ loculamenta, quæ statutis fundatorum alicujus instituti regularis adhuc carent, imagines exhibebant dextrorsus SS. Fidelis a Sigmaringa, et Petri Regalati; sinistrorsum SS. Camilli de Lellis, et Josephi a Leonissa; effigies S. Catharinæ in uno ex vacuis loculamentis sub hemicyclo sacelli SS. Processi, et Martiniani statuta fuerant, in altero, quod ex adverso est, divinæ gratiæ simulacrum prominebat.

6. Ad singula prædictæ navis mediæ loculamenta binæ mensulæ appositæ fuerunt per interjectam peltam junctæ; addebantur rami frondentes, et religionum stemmata, lychnuchi ad cereos sustinendos, qui unicuique statuæ prælucerent.

7. Ante æneam D. Petri statuam ad decimum sextum loculamentum positam, quæ in tanta solemnitate pontificalibus vestibus ornari consuevit, duo argentea candelabra prægrandia statuta erant, addito lychnucho cum deargentatis ligneis brachiolis ad duodeviginti cereos sustinendos.

8. Ad transversæ navis ornamentum, præter descriptas virtutum imagines, supra coronam utriusque lateralis absidis quatuor ad columnarum perpendiculum prospiciebantur virtutum statuæ, additis plurimis ramis ad cereos sustentandos. Supra epistylia columnarum lateralibus utriusque dicti absidis altaribus adjacentium aligeri assurgebant palmas, flagella, et similia gestantes ad ostendendam canonizandorum sanctitatem, et tam has columnas, quam incumbas altarium holosericum eleganter compositum ornabat.

9. Tam ingentem apparatum par luminum copia æquabat. Quorum primus ordo iis constabat cereis, qui in superioribus basilicæ aris, et ante statuas in inferioribus loculamentis, et circa confessionem B. Petri collucebant. Secundum, et tertium constituebant lychnuchi majores, et minores sub arcubus pendentes. Quartum cerei, qui summam primariarum absidum, et fornicum coronam ambiebant. Quintum, qui ad magni hemispherii projecturam, et prominentia inter illius pilas podia digesti erant. Ita ut omnes mille quingenti octoginta sex numerarentur, sex, aut octo librarum pondere, præter eos, qui in missa summo Pontifici oblati, quique in tam frequenti supplicatione distributi fuerant.

10. Præcipua tanti apparatus pars erat nobilissimum theatrum. Ab ipso basilicæ solo ante aram principem ad occidentalem templi partem ampla sensim attollebatur lignea contignatio, ad quam quatuor ducebant gradus, qui utrinque primum directi, mox sinuosi, in ovalis hemicycli figuram desinebant. Hos, et integram theatrali caveam stragulum laneum co-

lore viridi obtexerat, cum supra eos sessuri suffragatores in signatura justitiæ, aliique essent.

11. Ex eadem areæ planitie prope Veronicæ loculamentum parvum tribus gradibus laneo texto rubro opertis attollebatur tabulatum, in quo Pontificis cathedra, seu parvum solium erat nobili stragulo tectum, ex quo ad sacrificium Pontifex procederet. Extra solii gradus mensa fuerat instructa pro septem candelabris ante crucem ad supplicationes, et ante cardinalem diaconum ad Evangelii cantum deferendis. Ex adverso prope S. Helenæ loculamentum quinque erant mensæ cum oblationibus Pontifici pro unoquoque sancto exhibendæ. Abaci ad sacra ministerii vasa inter aram maximam, et theatri caveam dispositi fuerant.

12. Non longe a parvo solio, et ab oblationum mensis scamna triplici ordine ex utraque parte ad imam theatri partem protendebantur, Babylonicis, aliisque aulæis instrata, super quæ cardinales, et alii, quibus fas erat, assiderent. His proximum erat pro oratore Bononiæ scamnum. Pro consultoribus vero sacrorum rituum humiliores sedes post parvum solium, et post dictas menses stabant.

13. A fronte theatralis areæ septeni assurgebant gradus, supra quos suprema porrigebatur maximi throni planities, quam cum gradibus laneum peripetasma rubeum operuerat, et in his gradibus auditores rotæ, aliique sessuri erant. In eadem planitie per duos elata gradus serico villoso rubro contectos pontificia cathedra in summa, et media totius theatri parte eminebat, in cujus postica parte parvum erat cubiculum ad opportunum Sanctitatis suæ recessum. Ad latera pro sacri senatus opportunitatibus alia erant interna receptacula.

14. Porro pontificium solium mira structura, varioque, et eleganti columnarum, aliarumque rerum ornatu compositum eminebat, cujus latera adstabant religionis, et justitiæ simulacra. Pontificia cathedra ei superextabat sub umbella e serico villoso. Ultra solii supercilium eminebat S. Fidelis vexillum; hoc autem altiori suberat, splendidissimaque luce circumfuso Spiritus Sancti symbolo. Ab utroque vexilli latere magnum serici villosi rubri paludamentum labebatur, quod sensim diffusum, et post alteram flexuram iterum labens prædicta simulacra a tergo vestiebat. Huic alterum velut amplissimum conopeum subjectum erat, et sociatum, ex damasceno rubro, quod demissum paulatim discurrens totum theatri prospectum circumvelabat, et mollibus modo nexibus corrugatum ab aligeris allevabatur, altera manu polimyxum quindecim cereorum sustinentibus. Hujus throni moles altitudinem centum, et decem palmorum æquabat.

15. A supradictis simulacris utrinque per latera ad finem usque primarum tholi pilarum prope loculamenta Veronicæ, et D. Helenæ crates inauratæ, et eminentes nobili ornatu instructæ protendebantur, quæ ligneam interius extructam contignationem intercluderent. Similes comparatæ fuerant in loculamentis D. Andreæ, et S. Longini. Omnes congruis interpositis repagulis separatæ, Pontificis jussu postulatoribus quinque beatorum, principum oratoribus, Columnensium familiæ, Urbis senatori, urbanis, exterisque matronis distributæ fuerant. Aderant præterea contignatio pro cantoribus capellanis, et altera capitulum Vaticanum inter, et Poli ducem sacri hospitii magistrum bipartita.

16. E superioribus tandem quàtuor lapideis procestriis, apud quæ reliquiæ sanctorum servantur, alia quatuor BB. Camilli de Lellis, Petri Regalati, Josephi a Leonissa, et Catharinæ de Ricciis vexilla super Veronicæ, S. Helenæ, S. Andreæ, et S. Longini simulacra per ordinem pendebant.

Omnia in suis tabulis melius repræsentantur.

FINIS LIBRI QUINTI.

LIBER VI.

SS. D. N. Benedicti XIV Pont. Opt. Max. acta, et decreta in causis beatificationum, et canonizationum, aliisque ad sacrorum rituum materiam pertinentibus, ad annum pontificatus sui decimum.

CAPUT I.

Decreta generalia.

Summus pontifex Benedictus XIV optimam causarum beatificationum, et canonizationum methodum diligenter intendens, consultoribus sacræ rituum congregationis mandavit, ut octiduo antequam aliqua ejusmodi causa coram ipso proponeretur, suffragia sua scripta ad ipsum transmitterent, ut et is rem scrutaretur, et causæ statum, consultorumque difficultates cardinalibus ejusdem congregationis proponens, horum consilia facilius exciperet. Cum vero plura in hac, et in aliis materiis ad eamdem congregationem spectantibus ediderit decreta, congruum visum est omnia in unum collecta, et compendiaria serie disposita exhibere.

Ac primo quidem, cum dubium vigeret, an in causis beatificationum, et canonizationum per viam non cultus procedentibus virtutes, aut martyrium alicujus servi Dei per testes de auditu, aliasque subsidiarias probationes admitti, deficientibus, absque dolo, ac postulatorum culpa testibus de visu, possent : idque consultorum sententia, et prædictæ congregationis praxis affirmare viderentur, uti sane in simili causa ven. servi Dei Francisci Caraccioli in congregatione generali *die* 21 *Martii* 1741 coram eodem Benedicto XIV proposita affirmarunt : Summus Pontifex duo subinde decreta die 23 Aprilis ejusdem anni super hac re edidit.

Primum decretum solam respicit prædicti servi Dei Francisci Caraccioli causam, in qua attentis consultorum, et cardinalium laudatæ congregationis suffragiis, declaravit, virtutes ejusdem servi Dei, licet per solos testes de auditu assertas, *ita probari ut tuto deveniri possit ad ulteriora, nimirum ad discussionem miraculorum, etc.* Sed attenta ejus generis probatione, ulterius statuit, ne ad illius servi Dei beatificationem procedatur, nisi quatuor ex testibus de visu probata miracula prius approbentur.

Decretum alterum est generale, ad illam tollendam controversiam editum. In hoc autem primo decernitur, ut in causis per viam cultus, sive a Sede Apostolica indulti, sive per tempus immemorabile exhibiti procedentibus admittatur ex veteri more subsidiaria, seu ex testibus de auditu, probatio virtutum, aut martyrii, variis tamen adminiculis roborata; nec tamen, si adsint, testes de visu omittantur.

Id ipsum admittendum esse dicitur in causis per viam non cultus procedentibus, dummodo nec dolus, neque culpabilis negligentia tamdiu primos auctoritate ordinaria processus distulerit, donec testes de visu deficerent, et quando, comperto horum testium defectu, commissio signata, et litteræ remissoriales expeditæ fuerint processus auctoritate apostolica construendos.

In hujusmodi autem casibus ii, qui suffragium laturi sunt, si ex subsidiaria probatione moralem martyrii, aut virtutum certitudinem compererint, rescribant, *virtutes in gradu heroico, aut martyrium ita probari, ut tuto procedi possit ad ulteriora.*

Miracula vero in quacumque causa ex solis testibus de visu quoad substantiam approbentur, neque attendantur si qua in processu ex testibus de auditu deposita sint. In causis autem per viam cultus immemorabilis, aut indulti procedentibus, approbatis virtutibus, aut martyrio ex testibus de auditu, quatuor omnino miracula, ut dictum est, probata, ad canonizationem peragendam requirantur. In causis vero per viam non cultus procedentibus, et in quibus virtutes, aut martyrium simili modo approbentur, quatuor miracula pro beatificatione, duo autem post illam secuta pro canonizatione necessaria sint.

Secundum decretum generale in eo versatur, quod cum in causis non martyrum in discutiendis virtutibus consultores difficultatibus quibusdam pressi, quid sentiendum sit, proferre non audeant, idcirco postulatores instare consueverunt vel ut, suspensa super virtutibus deliberatione, miracula interim discutiantur, ut petierunt in causa tunc servæ Dei Hyacinthæ de Marescottis, vel ut utraque simul examinentur, ut in causa servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal. Utrumque sacra rituum congregatio rejecit.

Cum vero illud ultimum Benedicto XIV in causa servi Dei Pauli Buralis cardinalis de Aretio insinuatum fuisset, idem Pontifex inhærens sententiæ ejusdem congregationis absolute die 10 April. an. 1742 statuit, ne umquam dubia virtutum, et miraculorum misceantur, aut transponantur, sed separatim, ac successive examinentur.

Aliæ olim vigebant controversiæ in causis per

viam casus excepti procedentibus, an scilicet miracula post primam cultus concessionem patrata, post quam concessionem alia amplior facta sit; aut patrata post completum centum annorum cultum, nondum tamen prolata super eodem sententia, satis esse possint ad canonizationem obtinendam juxta id, quod a Clemente IX die 10 Septembr. ann. 1668 statutum videbatur. Negativam fidei promotor, affirmativam postulatores partem tuebantur, et his non semel sacra rituum congregatio favit. Cum vero difficultas eadem coram Benedicto XIV invaluisset in causa B. Petri Regalati, duplex decretum idem Pontifex die 14 Jul. ann. 1744 edidit.

Primum speciale est quoad dictam B. Petri causam, in qua cum per viam casus excepti procederet, difficultas urgebat, an duo miracula indultam venerationem consecuta sufficerent ad canonizationem obtinendam, cum quatuor in hujusmodi causis requiri laudatus Pontifex in suo decreto 23 Apr. 1741 statuisset. Sed hanc causam idem Pontifex per aliud decretum 2 Aug. ejusdem anni exceptam a supradicto decreto esse declaraverat, utpote in qua olim quatuor miracula approbata fuerant ante virtutum approbationem, ideoque duo satis esse pro canonizatione edixit. Declaravit insuper attendendum esse quoddam, si approbari mereretur, miraculum secutum post centenarium cultum, sed antequam de hoc sententia lata fuisset, quod tamen ex probationum defectu approbatum non fuit.

Consultores vero, et cardinales sacræ congregationis duo alia miracula post ejusmodi sententiam patrata approbari posse censuerunt, nempe liberationem sacerdotis Didaci de Plasentia a cæcitate; et sanationem Birgittæ Ottegæ a gravi fistula in sinistra lumborum regione ex periculoso ulcere relicta. Quæ quidem miracula summus Pontifex supradicta die 14 Jul. ann. 1744 approbavit, de quibus eorumdem consultorum, et cardinalium suffragia in præcedenti, cui interfuit, generali congregatione exceperat.

Aliud deinde generale decretum in hac materia editum est. Etenim Urbanus VIII die 13 Mart. 1625 publicum cultum servis Dei, nondum beatificatis, nec canonizatis prohibuit, exceptis iis, qui vel ex summorum Pontificum, aut sacræ congregationis indultis, vel ex longissimo tempore, vel per Ecclesiæ consensum, vel per patrum, virorumque sanctorum scripta colerentur; idemque Pontifex in alio brevi die 5 Jul. 1634, pro horum decretorum confirmatione expedito, declaravit, in causis procedentibus per viam alicujus ex dictis casibus exceptis ante omnia super cultu ferendam esse a judice ordinario, vel delegato sententiam, longissimum vero tempus intelligendum esse, quod metam centum annorum excederet.

Jam vero sacra rituum congregatio die 23 Mart. 1652 declaravit, pro ejusmodi centenariæ complemento non esse attendenda, quæ post dictum an. 1634 gesta essent, ita ut centenaria eadem completa esse debeat an. 1633.

Decreverat præterea Clemens XI ut in causis tam per viam non cultus, quem per viam casus excepti procedentibus, miracula post indultum venerationem secuta attenderentur pro canonizatione obtinenda. Hinc graves inter fidei promotores, et causarum postulatores controversiæ exortæ sunt, superius indicatæ, quas omnes laudatus Pontifex decreto suo generali dicta die 14 Jul. 1744 edito sustulit, statuens, ut in causis per viam casus excepti sive ex apostolicis indultis, sive ex longissimo tempore procedentibus, miracula post primam cultus concessionem patrata dici debeant, ad effectum obtinendæ canonizationis, secuta post indultam venerationem, etiamsi amplior postea cultus concessio facta sit; et ad eumdem effectum sufficiant miracula, quæ post complementum centenarii cultus contingerint, quamvis nondum super eodem cultu emanaverit sententia in decretis Urbani VIII demandata.

Quartum generale decretum plura continet ad rectam causarum beatificationis, et canonizationis discussionem necessaria. Et enim cum die 13 Maji 1749 in congregatione generali coram summo Pontifice in causa beatificationis ven. servi Dei Andreæ Bobolæ Soc. Jesu propositum fuisset dubium super martyrio, necnon signis et miraculis ejusdem servi Dei, ac plura occurrissent, circa martyrii probationem, et quoad alias circumstantias, quæ causæ cursum retardarunt, idem Pontifex die 22 ejusdem mensis, et anni decretum edidit, in quo nonnulla explicuit, et statuit ad eamdem causam pertinentia. Inde occasione accepta quædam alia declaravit, atque sancivit, quæ in aliis hujusmodi causis deservire possunt: nempe, quoad factum quod dicitur concordatum; quoad id, quod præstare promotor fidei debet, dum scribentes in his causis utuntur exemplis præteritarum causarum resolutarum desumptis ex animadversionibus promotorum fidei; quoad testes singula martyrium afferentes; demum declaratur, an in causis martyrum, cum dubium martyrii proponitur una cum dubio de signis, et miraculis, defectus probationum martyrii suppleatur ex miraculis.

Et quod ad dictam causam ven. Andreæ Babolæ attinet, cum in omnibus his causis ante processus apostolicos in specie necessarius sit alter processus apostolicus in genere in congregatione rituum discutiendus, nisi summus Pontifex ab hoc dispenset, pro ut in causis martyrum, etiam post Urbani VIII decreta, aliquando fit; in hac vero causa nulla fiat mentio hujus processus in decreto, edicitur opus esse ad causæ progressum, ut vel ostendatur completum fuisse judicium illud in genere, vel super hoc obtentam fuisse pontificiam dispensationem.

Præterea, cum ex archivo domus professæ Romanæ Societ. Jesu desumpta fuerit epistola P. tunc præpositi generalis, in qua hic a P. provinciali certior factus de morte ven. Andreæ, eumdem monet, ut accuratam de ejusdem ven. servi Dei, ac de P. Simeonis Maffon morte relationem ad se transmittat;

mandat summus Pontifex, ut servatis iis, quæ in simili casu servata fuerunt pro causa S. Joannis Francisci Regis, diligentius in archivo indicata relato, quæ transmissa præsumitur, perquiratur, cum exhibenda sit.

Declaravit insuper, inhærens suffragiis cardinalium, et quorumdam consultorum, non constare in hac causa de martyrio, et causa martyrii per directas probationes, per testes videlicet de visu contestes idoneos, et aptos. Indulsit tamen, ut eadem causa progredi possit, et iterum proponi dependenter a probationibus subsidiariis, dummodo pro beatificatione perficienda quatuor approbentur miracula juxta decretum die 23 April. 1741 editum.

Decernit præterea, ut in his causis factum concordatum ex more a cardinali causæ relatore edatur, sed non nisi extractis authentice ex regestis congregationis rituum omnibus decretis in causa, de qua agendum est, editis, neque editio fiat, nisi factum idem a fidei promotore approbetur.

Cum vero scribentes in his causis sæpe in sui assumpti comprobationem exempla assumant præteritarum causarum resolutarum desumpta ex animadversionibus promotorum fidei, omittentes postulatorum responsiones a sacra congregatione approbatas, jubetur fidei promotor, consultores, et cardinales admonere de abusu, qui in hoc forte subesset.

Item cum in discussione dubii super martyrio consultores sæpe disputent, an factum, quod ex separatis, licet continuatis actibus convalescit, satis probetur per testes de visu non contestes, sed singulares singularitate adminiculativa, quorum unus e. g. deponat de captura, alter de vulneribus inflictis, etc. decernitur, hujusmodi probationem non esse plenam, ac sufficientem, ut asseri possit, constare de martyrio, ut constat etiam ex causis criminalibus; quibus quantum ad probationem assimilantur causæ beatificationis, et canonizationis.

Rursum cum in causis martyrum aliquando concedatur, ut una cum martyrio, et causa martyrii proponatur dubium de signis, et miraculis, quod tamen in confessorum causis vetitum est quoad virtutes, et miracula, et ex ea concessione nonnulli judicium ferant super martyrio non satis probato, supplendo defectum probationum martyrii ope signorum, et miraculorum, idcirco summus Pontifex in hoc suo generali decreto declarat, ejusmodi concessionem ex duplici capite fieri, primo quia causæ martyrium minus operosæ sunt, quam causæ confessorum; secundo, quia cum eædem citius expediendæ sint, ad hoc confert utriusque dubii conjunctio. Attamen dubium de martyrio in causis martyrum æquivalet dubio de virtutibus in causis confessorum; et utræque causæ quantum ad miracula, eorumque numerum, et examen æquiparantur. Quapropter statuitur, ut siquando in causis martyrum facta sit prædicta concessio, is, qui suffragium ferre debet, si martyrium independenter a signis probatum censeat, judicium super utrumque ferat; si vero martyrium non satis, aut non nisi dependenter a miraculis probatum agnoscat, omisso judicio de miraculis respondeat, non constare de martyrio.

Postremo jubet Pontifex, hoc decretum, ejus manu subscriptum, inter congregationis rituum regesta asservari, ejusque exemplar typis impressum cardinalibus, et consultoribus sacrorum rituum consignari.

CAPUT II.

Decreta super signatura commissionis, et remotione obstativorum.

1. Quamquam ex more sacræ rituum congregationis operum a servis Dei conscriptorum revisio fiat, priusquam signetur commissio, tamen si periculum adsit, ne dum hujusmodi scripta aut perquiruntur aut perpenduntur, testes vita decedant, aliquando summis PP. placuit commissionem signare ante operum revisionem.

2. Id factum est in causa V. servi Dei Francisci de Castillo Societatis Jesu. Proposito enim dubio ex apostolica dispensatione in tribus congregationibus ordinariis sac. rituum absque interventu consultorum die 3 Octobris 1699 et 26 Augusti 1702 et 12 Julii 1704 : An sit signanda commissio introductionis causæ, editoque in primis duabus rescripto *Dilata ;* jussit opuscula, de quibus agebatur, omnino exhiberi; aliisque peractis, tandem instantibus postulatoribus die 6 Septembris 1713 expeditæ fuerunt litteræ R. P. D. fidei promotoris ad R. archiepiscopum Limanum pro aliquot opusculis servi Dei perquirendis. Post aliquot annos constitit litteras ob distantiam locorum fuisse deperditas, et ne perirent probationes, rogarunt postulatores litteras remissoriales pro construendo processu apostolico cum quibusdam clausulis, quod SS. Dominus N. benigne concessit, missis aliis simul litteris ad prædicta opuscula perquirenda. Quod decretum prodiit 20 Februarii 1741.

3. Cum a Clemente XII causa V. S. D. Joannis de Britto ad S. R. U. inquisitionem fuisset delata; illud enim maxime videbatur obstare, quod idem servus Dei usus fuisset ritibus auctoritate Sedis Apostolicæ prohibitis, ipse summus pontifex Benedictus XIV præter morem peculiari cardinalium congregationi die 22 Aprilis 1741 interesse voluit, in qua cum varia essent cardinalium suffragia, aliis opinantibus eos ritus obstare, et quatenus non obstarent, timentibus, ne ex favorabili causæ successu via aperiretur inobservantiæ decretorum. Aliis vero censentibus prædictos ritus obstare non debere, utpote adhibitos non utcunque, sed pro ut a sancta Sede ad eam diem fuerunt permissi; et posito etiam quod modo vetito fuissent adhibiti, quod tamen non probatur, quemcunque reatum censeri debere procul dubio deletum per subsequens martyrium; summus Pontifex in hac causa, cum in minoribus esset ver-

satissimus, injuncta prædictorum decretorum observantia, decrevit 2 Julii 1741 objectos ritus nihil obstare, quo minus ad ulteriora procedatur: cum facultate, ut proponatur dubium de signis, et miraculis una cum dubio de martyrio et causa martyrii.

4. Etiam in causa ven. servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal, cum amicitia a serva Dei cum abbatissa Portus Regii, atque abbate Sancirano contracta, et suspicio Quietismi impedimento esse videretur, quo minus ad ulteriora procedi posset, hanc controversiam antea a Clemente XII ad congregationem sacræ inquisitionis remissam ad congregationem sacrorum rituum coram se habendam revocavit Benedictus XIV statuitque nihil hujusmodi oppositiones obstare, decreto die 10 Septembris 1741 hac de re edito.

5. Cum autem promotor fidei signandam non esse existimaret commissionem introductionis causæ servi Dei Joannis de Avila, nisi prius processus a sacra inquisitione adversus ipsum formatus Hispali exhiberetur, cognita hac promotoris fidei petitione, ab Hispalensis inquisitionis tribunali quæsitus processus Romam ad Sanctissimum transmissus est: cum autem a Sanctitate sua processus ille diligentissime perlectus sit; et ex processu quidem offensivo nihil erueretur contra servum Dei, ex defensivo vero plura colligerentur, quæ ipsius sanctitatem mirifice illustrarent, pro ut ipso decreto fuse, ac distincte recensentur; Sanctitas sua eosdem processus iterum clausos in Hispaniam remisit, neque aliud quidpiam imposterum hac super re a promotoribus fidei requiri mandavit. Quod decretum prodiit die 3 Aprilis 1742.

6. Sequitur decretum aliud in causa ven. servi Dei Innocentii XI. Cum enim nonnullas oppositiones a promotore fidei factas Clemens XII peculiari congregationi examinandas commisisset, ad ordinariam rituum congregationem coram se habendam die 1 Augusti 1744 eas revocavit Benedictus XIV, cumque nemine discrepante responsum ab omnibus fuisset eas oppositiones nihil obstare, quominus ad ulteriora in causa procedi posset, Sanctissimus ad magis, magisque easdem oppositiones diluendas plurima, validissimaque monumenta in medium protulit, quæ a postulatoribus aut neglecta, aut ignorata fuerant, et silentio super prædictis oppositionibus promotori fidei imposita, ad ulteriora procedi tuto posse affirmavit.

7. Denique cum in causa ven. servi Dei Cæsaris de Bus fidei promotor obstativum desumpsisset ab unico 27 teste, quod removeri oportebat, ut commissio introductionis causæ signaretur, habita coram se sacrorum rituum congregatione die 28 Martii 1747, ipse Benedictus XIV dubium hoc in ea proposuit, eloquentissimeque pertractavit, auditisque cardinalium suffragiis remotioni hujus obstaculi faventibus, adhuc ad aliam diem sententiam ferre distulit. Denique 6 Aprilis 1747 decrevit signandam esse commissionem introductionis causæ, atque obstativum omnino removit.

CAPUT III.

Decreta super casu excepto.

Quindecim ad hanc usque diem a Benedicto XIV hac super re prodierunt decreta, quorum decem hæc sunt, quæ superius habentur libro 2 capite 24 a numero 186.

1. B. Coletæ virginis reformatricis ordinis sanctæ Claræ causa proposita fuit, et resoluta die 23 Januarii 1740 deinde ob mortem Clementis XII Benedictus XIV ejus successor annuit attenta secretarii relatione die 20 Augusti ejusdem anni.

2. B. Stephanæ de Quinzanis monialis ordinis Prædic. 10 Decembris 1740.

3. B. Alvari de Corduba sacerdotis professi ordinis Prædicatorum, die 26 Septembris 1741.

4. V. Petri Gonzalez sacerdotis professi ejusdem ordinis, *San. Telmi*, et B. nuncupati die 9 Decembris 1741.

5. B. Joannæ Valesiæ reginæ Franciæ et fundatricis ordinis B. M. V. sub regula S. Francisci die 14 Aprilis 1742.

6. B. Gerii patroni Montis Sancti 28 Julii 1742.

7. B. Benedicti a S. Philadelpho laici professi ordinis Minorum Observantium Reformatorum S. Francisci die 11 Maji 1743.

8. B. Francisci Patritii ordinis Servorum B. M. 31 Augusti 1743.

9. B. Nicolai Albergati S. R. E. cardinalis, et episcopi Bononiæ 25 Septembris 1744.

10. B. Pacifici a Ceredano ordinis Minorum S. Francisci de Observantia 3 Julii 1745.

Reliqua vero quinque, quæ superius lib. 2, cap. 24 non referuntur, hoc ordine sunt exponenda.

11. B. Alberti a Bergamo tertii ordinis Prædicatorum, in cujus causa ab emin. cardinali Guadagni ponente ad instantiam R. P. Vincentii Mariæ Ferretti vicarii, et procuratoris generalis prædicti ordinis proposita, et a sacra congregatione R. P. D. Ludovico de Valentibus fidei promotore, qui scripto, et voce suam exposuerat sententiam, decretum edidit affirmativum die 4 Maji 1748.

Et die 9 ejusdem mensis, et anni habita relatione secretarii Sanctitas sua benigne annuit.

12. B. Gillii, seu Egidii sacerdotis professi ordinis Prædicatorum.

Supplicante supradicto R. P. Vincentio Ferretti per sacr. rit. congregationem decerni, et declarari constare B. Egidio cultum exhibitum fuisse, et exhiberi ex apostolicis indultis, ideoque causam hujusmodi comprehendi inter casus exceptos a decretis jussu fel. rec. Urbani VIII in congregatione sanctissimæ inquisitionis super non cultu editis, necnon istis fuisse sufficienter satisfactum, relatore eminentissimo D. card. Portocarrero, et audito ut supra R.

P. D. promotore sac. congregatio die 4 Maji 1748 constare de casu excepto declaravit.

Die vero 9 ejusdem mensis, et anni, audita secretarii relatione, Sanctitas sua benigne annuit.

13. B. Ladislai de Gielniow sacerdotis professi ordinis Minorum Observantium S. Francisci.

Signata fuit præsens causa manu san. mem. Clementis XII usque ad annum 1730 pro reassumptione; an. 1747 Varsaviæ constructus fuit processus particularis auctoritate apostolica super casu excepto; inde ad instantiam causæ postulatoris proposita causa in sac. rituum congregatione ordinaria, eadem sac. congregatio, dubio mature discusso, ac de more R. P. D. promotore voce, ac scripto audito respondit affirmative die 31 Januarii 1750.

Idemque sanctissimus Dominus noster præstitit, audito secretario, die 11 Februarii ejusdem anni.

14. B. Marcolini a Forolivio sacerdotis professi ordinis Prædicatorum. Admissa a sacra rituum congregatione die 16 Septembris 1747 commissione prædictæ causæ, et a Benedicto XIV signata, postea ad tenorem præfatæ commissionis ex apostolica dispensatione, proposito dubio, an constet de casu excepto; sacra congregatio adhibitis solitis cautelis, affirmative rescripsit die 2 Maji 1750.

Idemque sanctissimus Dominus noster rescripsit, facta eidem per secretarium de prædictis relatione die 9 Maji 1750.

15. B. Henrici de Bolzano. Ad instantiam D. abbatis Gasparis Ruggiæ causæ postulatoris per eminentissimum, et reverendissimum D. cardinalem Besutium ponentem proposita prædicta causa canonizationis B. Henrici in congregatione ordinaria, super dubio, an constet de cultu ab immemorabili eidem B. præstito; sacra eadem congregatio pensatis omnibus affirmative rescribendum censuit, die 18 Julii 1750.

Quod rescriptum Sanctitas sua confirmavit post relationem secretarii eidem factam die 23 ejusdem mensis, et anni.

CAPUT IV.

Decreta super martyrio, et causa martyrii.

Duo tantum in hoc genere habentur Benedicti XIV decreta.

1. Alterum est in causa quinque martyrum Salset. qui die 15 Julii 1583 martyrio coronati sunt; hi sunt V. D. S. Rodulphus Aquaviva, et socii, nempe Alphonsus Pacechus, Antonius Franciscus, Petrus Bernus, et Franciscus Aranna Societatis Jesu. In hoc decreto principia, progressusque causæ primum enarrantur, deinde dubium propositum, in congregat. gen. sac. rit. coram se die 8 Augusti 1741 habita, an scilicet constet de martyrio, et causa martyrii, quamquam autem omnes constare respondissent, nihil tunc censuit decernendum Sanctissimus ulterius lumen a Deo petiturus; denique post celebratum ad hunc etiam finem missæ sacrificium unanimem congregationis sententiam approbavit; declaravitque constare de martyrio, et causa martyrii in casu, et ad effectum de quo agitur, die 20 Augusti 1741.

2. Alterum vero in causa quadraginta martyrum Brasiliensium Societatis Jesu, quorum dux, et caput V. P. Ignatius de Azevedo, expositis ut supra principiis, progressibusque causæ, propositoque coram Sanctitate sua in congregatione generali sac. rit. dubio, an constet de martyrio, et causa martyrii, quamquam omnibus constare videretur, tamen Sanctissimus responsum distulit, a die 4 ad diem 22 Septembris, ut Dei opem, consiliumque magis, magisque imploraret, denique, post missæ sacrificium in æde sancti Andreæ in Quirinali celebratum ad majorem aram ante S. Francisci Borgiæ imaginem, declaravit præfatorum servorum Dei martyrium, et causam martyrii ita probari, ut tuto procedi possit ad ulteriora.

3. Plura eum ad hoc favorabile responsum edendum impulerunt. Primo: Perfecta subsidiaria martyrii probatio. Secundo: Causæ antiquitas, et publicus cultus a die obitus ad Urbani VIII decreta; quæ duo 8 Aprilis 1704 Clemens XI suffragaturis attendenda præscripsit. Tertio: Responsio S. Francisci Borgiæ, qui consultus in obitu servorum Dei, an esset pro illis orandum, ac suffragia persolvenda, respondit, pro iis, ut martyribus, orandum non videri. Dixit Pontifex nihil interim disserere de revelatione S. Teresiæ circa martyrium servorum Dei. His consideratis subdit se ad incitamentum eorum, qui ad deferendam inter nostræ religionis inimicos fidem versantur, tum ad nationis religionisque decus quam sortitus, ac professus fuerat V. D. S. de Sede Apostolica, et fide catholica optime meritæ, decretum in lucem edere die 21 Septembris 1742.

CAPUT V.

Decreta super virtutibus.

1. Etsi primo loco de decreto V. S. D. Francisci Caraccioli esset agendum; nihilominus cum de ipso lib. 6, cap. 1 agatur, illud omittitur.

2. Decretum de virtutibus V. S. D. nunc B. Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal, quod decretum adhibitis omnibus prærequisitis die 31 Martii 1743 editum est addita clausula, quod ob defectum testium de auditu, quatuor ad beatificationem probentur miracula.

3. Decretum V. S. D. Nicolai Factor cujus causa cum tulisset favorabile judicium a sac. rotæ auditoribus ante Urbani VIII decreta, post eadem reasumpta causa, et eisdem obedientia præstita, propositum dubium de virtutibus, faciliter absolutum fuit, post solitas discussiones, ac decretum editum die 8 Decembris 1743.

4. B. B. Septem fundatorum ordinis Servorum B. M. Virginis, de quibus cum in ordinaria congre-

gatione coram Sanctissimo dubium propositum fuerit circa miracula, Sanctissimus suspenso dubio de miraculis, rescripsit, quod fieret relatio de virtutibus, quo præstito sac. congregatio rescripsit procedi posse ad ulteriora, et Sanctitas sua confirmavit die 5 Februarii 1744.

5. Decretum V. S. D. Petri Claver sacerdotis professi Societatis Jesu. Relatis iis omnibus, quæ servanda sunt in discussione dubii virtutum, commendat Pontifex statum, ac merita causæ, uniformem consultorum sententiam approbationi faventem, necnon consona cardinalium suffragia ibique cum lætitia repetit, quæ promotoratus sui tempore in calce animadversionum edixerat, videlicet inter præcipuas causas hanc esse recensendam. Inde quæ ab aliquibus scrupulosioribus oppositæ fuerant difficultates proponit, et repetito novo studio, repetitis precibus, descendit ad prædictas difficultates, quarum una est, quod S. D. noctis tempore orans clauso ostio, flexis genibus, etc. ingrediens collegii rector cubiculum ad confitendum, conversus ad eum ait : Quid a me quæris? recedas quæso : hoc adscribi irreverentiæ erga suum superiorem videbatur, cui respondit : consideratis circumstantiis omnibus, et ejus observantia erga superiores, levitate materiæ, ac emendatione perpensis, scrupulum tolli. Altera vero quod erga conversos Mauros ad fidem sæpe nimio rigore se gesserit, eos flagello percutiens ob choreas ac alearum ludos. Respondit, quod considerata pervicaci Maurorum indole, ac S. D. suavitate cum charitate ac benevolentia erga Mauros ipsum quasi patrem, ac benefactorem venerantes resolvit cum Apostolo ad Galatas 6, ad Corinthios 4, et ad Titum 1, quod pro diversitate personarum modo severe, modo suaviter agendum. His ablatis, ac attentis superius dictis constare de virtutibus, etc. decrevit die 24 Septembris 1747.

CAPUT VI.

Decreta super miraculis.

1. Decretum B. Alexandri Sauli ex clericis regularibus S. Pauli, Barnabitis nuncupatis, episcopi Alerien. et Papien. editum fuit die 26 Januarii 1741, habita congregatione generali, ac perpensis omnibus duo in 3 genere miracula approbavit, videlicet 6 fratris Laurentii Mariæ Obez laici professi dictæ congregationis septuagenarii, qui febri maligna, ac pustulis jam animam agens ex impositione rochetti B. episcopi statim sanatus est die 31 Augusti 1674, et decimum militis Caroli Bertol sexagenarii, qui ut lethali pro febre rochetti ejusdem impositione depulsa gratias ageret, ad ven. epis. sepulcrum in sella delatus, ac super lapidem stratus, a sexennali etiam crurium debilitate liberatus, repente surgens, domum suis pedibus rediit die 12 Decembris 1678.

2. Decretum tunc B. nunc S. Camilli de Lellis fundatoris clericorum regularium ministrantium infirmis resultavit ex approbatione sexti, ac noni miraculi utriusque 3 generis ex novem propositis; sextum, Catharinæ Marcioniæ undennis puellæ a septimestri polipo ulceroso, ac fœtido, simul ac subuculæ olim a SS. D. gestatæ fila duo ægris naribus admota sunt, dolore omni protinus cessante, et nullo relicto morbo sanatæ exeunte Novembri 1728. 9 Catharinæ Dondolæ annorum circiter 30 quæ 6 graviditatis mense, maligna febri, non pleuram modo, sed et pulmones inflammantes, totumque guttur ulcerantes, in mortis agone constituta ad simplicem haustum aquæ commistæ pulveri cubiculis S. D. ac dum illi commendaretur anima, porrectæ, abjecto prorsus omni morbo, viribusque receptis, surgere statim potuit, sanam se clamitans, et probans, Romæ die 28 Januarii 1736. Quibus attentis decretum SS. D. N. publicari jussit die 13 Novembris 1741.

3. Decreto in causa B. nunc S. Fidelis a Sigmaringa die 18 Januarii 1744. Ex quatuor miraculis propositis approbantur duo relata lib. 5, cap. 13, n. 10.

4. In decreto edito 26 Maji 1744, die S. Philippi Nerii, cum quo intimam spiritualem amicitiam foverat S. Catharina de Ricciis, approbata sunt duo miracula pro hujus sanctæ canonizatione. V. lib. 5, c. 17, n. 15.

5. B. Petri Regalati approbata sunt miracula jam indicata lib. 6, c. 1, circa medium, et lib. 5, c. 25, n. 11, edito decreto die seraphici Doctoris 24 Julii 1744.

6. In caus. BB. septem Fund. Ord. Servorum B. M. V. decretum est die 8 Aug. 1744 non esse habendam rationem miraculorum a Deo patratorum ad collectivam invocationem septem beatorum in causa canonizationis eorumdem, nisi supra numerum. Unde requiruntur miracula intercessione uniuscujusque ipsorum patrata, cum circa sanctos confessores nullum simile extet exemplum.

7. In causa S. Camilli de Lellis approbata sunt 1 Maji 1745 duo miracula exposita lib. 5, c. 24, n. 11.

8. Duo pariter B. Josephi a Leonissa eodem die miracula sunt approbata, quæ referuntur in bulla canonizationis lib. 5, c. 26, n. 12.

9. In decreto B. Hieronymi Æmiliani legitur unanime fuisse tum consultorum, tum cardinalium suffragium : additur vero, quod Sanctissimus D. noster litteras scripserit patriarchæ Venetiarum, ut duos sanatos, primum a scorbutico morbo, secundum ab incurabili malo antiquato oppressos, ac testes de ipsorum sanatione bene instructos de statu valetudinis utriusque examinaret, ac de sanitatis continuatione. Obtemperavit antistes, ac Sanctissimum de statu valetudinis utriusque, sanitatisque continuatione certiorem fecit. Quibus attentis idem Sanctissimus favorabile decretum edidit die 23 Aprilis 1747.

10. Verum vigilantia Pontificis ulterius in hac causa processit, cum enim causa per viam ordinariam procederet, et decretum approbativum virtutum exi-

steret editum a Clem. XII subsidiariis probationibus innixum, non obstante decreto edito 23 Aprilis 1741, quo statuitur probanda esse quatuor miracula, ubi soli essent testes de auditu in causis non cultus, quia tamen studio, perquisitione, ac diligentia invenit Pontifex in processu testes de visu; idcirco die 5 Augusti 1747 decrevit causam prædicti beati sub sua nova lege non esse comprehensam.

11. In causa beatificationis B. Josephi a Matre Dei Sanctissimus D. N. consideratis concordibus consultorum, necnon cardinalium suffragiis, ut religiosi scholarum piarum alumni, expleto generali capitulo in Urbe, ad suas jamjam reversuri regiones certo favorabilis decreti monumento spiritualem lætitiam sociis absentibus afferre possent, duo approbavit miracula; sanationis nimirum Christianæ Ceccherinæ ex complicatione quamplurium internorum morborum contractæ spatio decem, et septem mensium, quæ ejus sanitate a medicis proclamata, Dei servo invocato, incontinenter et perfecte ab omni incommodo liberata est: ac sanationis Margaritæ Tanteri aneurismate sensibus obvio, ac insanabili, necnon decem annis gravissimis symptomatibus laborantis, quæ invocato Dei servo, momento sanitatem omnino recuperavit. Utrumque miraculum in 3 genere approbavit, ac decretum edidit die 14 Maji 1748.

CAPUT VII.

Bulla canonizationis, et brevia beatificationis.

Unica sub pontificatu Benedicti XIV canonizationis solemnitas pro quinque sanctis peracta est, quæ toto lib. 5 fuse describitur; beatificationes vero VV. SS. Dei Alexandri Sauli, Camilli de Lellis, Hieronymi Æmiliani, et Josephi a Matre Dei hoc loco recenseri deberent. Sed cum post editum tomum sextum operum summi Pontificis honor delatus fuerit B. de Chantal, occasione illius, quatuor etiam supradictas beatificationes referimus in prima hujus tomi appendice.

CAPUT VIII.

De sanctorum electione in patronos, et de patroni titulo.

Singulæ consueverunt ecclesiæ aliquos sanctos sibi patronos eligere, eosque illustri patronorum titulo suis calendariis inscribere. Cumque Benedictus XIV decreta aliqua super hac materia ediderit, ea hic subnectuntur.

Decretum, quo SS. apostolos Petrum, et Paulum, Romæ patronos principales nuncupari statuitur.

Romanam Ecclesiam principum apostolorum Petri, et Pauli martyrio consecratam, eosdem apud Deum a fidei primordiis patronos habuisse, et uti tales agnovisse, ex S. Leone, aliisque monumentis exploratum est. Sed cum in ordine divini officii insigni patronorum principalium ejusdem almæ Urbis titulo appellari iidem non consueverint, fortassis quia tamquam generales catholicæ Ecclesiæ patroni ubique invocentur, Benedictus XIV advertens per hoc non effici, quominus ipsi quamplurimarum ecclesiarum peculiares, ac principales patroni habeantur, die 16 Octobris 1743 præcepit, ut imposterum in kalendario romano sive in ordine divini officii pro cleri romani directione quotannis imprimendo, principalium Urbis patronorum titulo inscribantur, et quando post laudes, et vesperas commemorationes, seu suffragia sanctorum recitantur, commemorationi de patrono, ubicumque laudati SS. Apostoli tamquam principales coluntur, satisfactum censeatur per ordinariam commemorationem, quæ de iis in universa Ecclesia fit post illam B. V. Mariæ.

Per alias litteras apostolicas l. 5, c. 13 insertas natalem eorumdem SS. Apostolorum per octiduum Romæ quotannis celebrari, beatificationes, et canonizationes, et processionem Corporis Christi, etiam Sede Vacante, ad eorumdem basilicam Vaticanam peragi jussit.

Indultum ejusdem Pontificis, quo S. Franciscum Xaverium tamquam patronum principaliorem Indiarum Orientalium colere decernit.

Sanctus Franciscus Xaverius Indiarum gentium apostolus merito appellatus eisdem novo honore, novoque titulo colendus proponitur. Joannes Portugalliæ rex jam Sanctitati suæ supplicavit, ut tanti apostoli cultum augere satageret, sed mota in Sinarum maxime regno in Christi fideles persecutio ad hoc ipsum vehementer extimulavit. Sanctissimus itaque die 24 Februarii 1748 statuit, ut laudatus apostolus imposterum principalior patronus ac protector Indiarum, quæ a Capite Bonæ Spei ad regna Sinarum, et Japoniæ numerantur eisque adjunctarum provinciarum, et adjacentium insularum habeatur, atque colatur cum omnibus prærogativis, quæ sanctis patronis principalioribus competunt, utque annua ejus die sub ritu duplici primæ classis cum octava peragatur.

Indultum aliud, quo S. Joachimum, Genetricis Jesu Christi patrem, patronum principalem, ac protectorem regni Poloniæ, magnique ducatus Lituaniæ haberi decernitur.

Catholica Ecclesia B. Joachimum quotannis recolere, ejusque festum diem solemni ritu officio, et missa celebrare studuit. Inter cæteras vero catholicas nationes Polonorum natio, ut eumdem sibi benevolum patronum apud Deum magis conciliaret, solemniori ritu illum venerari exoptavit. Augusto itaque Poloniæ rege publicum procerum Poloniæ, et Lituaniæ, populique desiderium summo Pontifici

commendante, et Adam archiepiscopo Gnesnensi nomine totius collegii episcoporum ejusdem regni, et ducatus supplicante, Sanctitas sua die 29 Januarii 1751 jussit, et declaravit, eumdem S. Joachimum habendum, et invocandum esse patronum principalem, et protectorem supradictorum regni Poloniæ, et ducatus Lituaniæ, cum omnibus prærogativis, patronis hujusmodi competentibus, ejusque anniversariam diem Dominicam secundam post octavam Assumptionis B. M. Virginis in Cœlum ritu duplici primæ classis cum octava in perpetuum celebrari.

CAPUT IX.

De festis de præcepto.

Plurima circa hoc argumentum prodiere apostolicæ litteræ, et decreta : cum vero episcopus Lamecensis ad sacra Apostolorum limina visitationem misisset, festorumque dierum imminutionem pro sua diœcesi postulasset, epistola ad ipsum scripta est, in qua omnia quæ in hoc capite continentur in appendice 2 infra referimus.

CAPUT X.

De martyrologio romano.

Quæ spectant ad hanc de martyrologio romano materiam, ea omnia in appendicem tertiam rejecta sunt, quam vide infra.

CAPUT XI.

De sacris reliquiis.

Quamquam sacræ rituum congregationis decreta a summo pontifice Benedicto XIV in suo opere de beatificat. et canoniz. *lib.* 4, *par.* 2, *cap.* 28 relata prohibeant concessionem officii, et missæ ratione insignis reliquiæ, aut integri corporis alicujus sancti baptizati, aut in martyrologio romano non descripti, aliquando tamen eadem congregatio ex peculiaribus circumstantiis ab hac regula recessit, ut in laudato opere loc. citat. innuitur. Ab eadem laudatus Pontifex semel recedendum esse censuit. Ideoque ad enixas cardinalis de Lambergh episcopi Passaviensis preces, nomine etiam abbatis et religiosorum monasterii, seu conventus S. Nicolai congregationis Lateranensis canonicorum regularium ordinis S. Augustini prope civitatem Passaviensem sibi porrectas, die 21 Julii 1471 indulsit, ut a dictis religiosis ejusdem dumtaxat conventus in honorem S. Amantii martyris, cujus corpus sub proprio nomine ex Urbis cœmeteriis olim extractum, illique conventui dono datum in eadem asservatur officium, et missa de communi unius martyris, die a laudato cardinali assignanda, quotannis celebrentur.

Requiritur breve *pro elevatione corporis ven. servi Dei* Camilli de Lellis *fundatoris congregationis Ministrantium infirmis.*

Imminente hujus servi Dei beatificatione, preces summo pontifici Benedicto XIV exhibitæ fuerunt, ut ejusdem servi Dei corpus in ecclesia S. Mariæ Magdalenæ de Urbe prædictæ congregationis conditum levaretur, et in decentiorem locum transferretur publicæ venerationi exponendum. Hinc summus Pontifex die 5 Martii 1742 litteras apostolicas in forma brevis Ludovico de Valentibus fidei promotori dedit, eique commisit, atque mandavit, ut se ipsum ad dictam ecclesiam conferret, et januis clausis, omnibus cujusque conditionis, status, dignitatis, et auctoritatis personis (præter publicum notarium acta rogaturum, præpositum generalem, et assistentes prædictæ congregationis, necnon causæ præfati servi Dei postulatorem, et fossores ad ministerium necessarios) sub multiplici gravissima, etiam excommunicationis pœna exclusis, tumulum, quo ven. corpus continebatur, per dictos fossores reserari juberet, et omnia ad authenticitatem pertinentia accuratissime scrutaretur, omnibusque superius enumeratis, sub gravissimis pœnis, prohiberet, ne minimam corporis partem, inconsulto Pontifice, detraherent, et secum asportarent. Tum corpus in aliquo loculo reconderet; suoque signo muniret in decentiori loco tutissime custodiendum, donec opportuno tempore in alio loco, ubi postea servandum, colendumque foret, collocaretur.

Aliæ similes litteræ datæ sunt die 17 Jul. 1748 pro elevatione corporis ven. servi Dei Josephi a Matre Dei scholarum piarum.

Decretum pro identitate corporis S. Joannis de Matha fundatoris ordinis SS. Trinitatis redemptionis captivorum.

Sacrum hujus sancti corpus in arca marmorea in ecclesia S. Thomæ in Formis de Urbe, quæ ecclesia ad capitulum basilicæ Vaticanæ spectat, ab initio conditum, inde an. 1655 in Hispanias translatum, et apud nuntium apostolicum depositum, ab alio nuntio postea traditum ministro generali, et diffinitorio laudati ordinis fuit, ut sub altari capellæ in cella V. Fr. Thomæ de Virgine Matriti erectæ collocaretur. Actum deinde fuit in sacra rituum congregatione de ejusdem corporis identitate, sed de hac tunc eadem congregatio *non constare* respondit. Instaurata sub Clemente XI eadem quæstione, Benedictus XIV, tunc in minoribus constitutus, ac fidei promotorem agens, amplam super hoc dissertationem elucubravit, quæ in suo opere de canoniz. lib. 4, par. 2, cap. 25, n. 8 impressa est, unde die 6 Septemb. ann. 1721 resolutio prodiit, *constare de identitate*, quam resolutionem, mortuo præfato Clemente, Innocentius XIII confirmavit. Cumque idem Benedictus tunc simul canonicatum in dicta

basilica obtineret, et sacræ congregationi concilii Tridentini interpretis a secretis esset, aliis canonicis enixe suasit, ut prædictum ordinem liberarent ab obligatione sacrum corpus Romam remittendi, mox habitum canonicorum consensum ab eadem congregatione confirmari obtinuit. Ad summum pontificatum evectus supradictam arcam cum insculpta epigraphe hoc indicante, a laudato capitulo accepit, et in benevolentiæ erga dictum ordinem, ac in venerationis erga S. Joannem de Matha argumentum, F. Michaeli a S. Josepho ministro generali fratrum excalceatorum ejusdem ordinis tradidit Matritum in Hispanias transmittendam. In quorum omnium confirmationem litteras apostolicas in forma brevis die 3 Febr. 1749 edidit laudato ministro generali inscriptas.

CAPUT XII.

Nonnulla miscellanea ad materiam sacrorum rituum aliquo modo pertinentia.

1. Plura Benedictus XIV decreta edidit ad sacros ritus aliquo modo pertinentia. Omissis illis, quæ superius indicata sunt, præsertim libro 4 et 5, infra libro 7 iterum recurrent, ea modo referemus, quæ ad hoc caput peculiariter spectant.

De cautelis præstandis in conficiendis processibus super fama sanctitatis servorum Dei. De prohibendis imaginibus Spiritus Sancti sub humana specie depicti. De aliis superstitionibus non tolerandis.

2. Cum in civitate imperiali Kauffbura sanctimonialis quædam, Crescentia nomine, magna sanctitatis opinione celebris viveret, summus pontifex Benedictus XIV apostolicas litteras die 17 Maji 1744 dedit episcopo Augustano, ut is in ejus vitam, et mores inquireret, ac de omnibus Sanctitatem suam certiorem redderet. Obierat dicta soror, antequam litteræ ad episcopum pervenirent, qui nihilominus inquisitionem per subdelegatos perfecit, et acta una cum speciali epistola ad eundem Pontificem misit. Hic omnibus expensis, probam quidem fuisse sanctimonialis vitam, nullam tamen virtutem heroicam, aut miraculum deprehendit.

3. Alias subinde litteras sub die 1 Oct. 1745 eidem episcopo dedit, in quibus primo juxta sacræ rituum congregationis regulas in suo opere *de canoniz. sanctor.* expositas, monuit, causas beatificationis, et canonizationis ab ordinariorum processibus initium sumere. Ordinarios autem non statim, sed post veram, ac legitimam sanctitatis, et miraculorum famam debere processus construere, et in his extremum mortis articulum præcipue considerandum, imo si qua servi, vel servæ Dei descripta reperiantur, ante omnia esse expendenda. Hæc autem, et alia ad rem pertinentia significavit Pontifex, non quod episcopus per indicatum suum processum voluerit causam beatificationis præfatæ sanctimonialis inchoare, cum nec testes recte examinati essent, sed ut si quando ad hoc deveniendum esset, quod facto opus sit, perspectum haberet.

4. Significavit præterea episcopus, imagines quasdam diffusas fuisse Spiritus Sancti sub speciosi juvenis forma referentes, subscriptis verbis: *Veni Sancte Spiritus.* De quibus imaginibus inquiri primo potest, an soror Crescentia eas invenerit, vulgaverit, approbaverit; secundo, an earum usus admitti possit.

5. Omissa tamen prima quæstione, ad secundam quod attinet, summus Pontifex in primis episcopi zelum laudat, quo hujusmodi icones diligenter auferri jusserit, enixeque hortatur, ut idipsum imposterum perficiat. Pergit, et sacrilegum fore errorem affirmat, si quis se putaret, Deum, sicuti in se est, posse coloribus exprimere. Verum quidquid heterodoxi, paucique catholici scriptores dixerint, juxta communem catholicorum sententiam repræsentatur ipse Deus eo modo, et forma, quibus aliquando apparuisse in Scripturis sanctis legimus. Neque id reprobat Tridentina synodus, imo contrarium damnavit Alexander VIII. Hinc cum ex Evangelio exploratum sit, Spiritum Sanctum in columbæ specie visibiliter apparuisse, profecto illius imago sub eadem specie pingi debet. Et hoc sane modo in Ecclesia repræsentari consuevit, qua in re consonat vetus Ecclesiæ disciplina, uti ex pluribus monumentis constat. Præterea cum ex actis Apostolorum habeatur, solemni Pentecostes die post Christi Ascensionem super Apostolos, aliosque tum in cœnaculo congregatos apparuisse dispertitas linguas tamquam ignem, licet utique pictoribus hoc mysterium, atque adeo Spiritum Sanctum repræsentare, sicuti apparitio hæc facta legitur. Sed extra hanc occasionem non aliter, quam sub columbæ forma ipse repræsentandus est.

6. Neque ex his quisquam inferat, posse eumdem Spiritum etiam speciosi juvenis, aut viri forma repræsentari. Nam nusquam hoc modo illum hominibus apparuisse in sacris paginis legitur. Uterque vero supradictus pingendi modus in earumdem paginarum historia, et auctoritate fundantur. Et Tridentina synodus prohibet quascumque insolitas, et *falsi dogmatis* imagines. Imago autem Spiritus Sancti sub viri specie insolita est, et posset damnatum eorum errorem revocare, qui dixerunt Spiritum Sanctum humanam assumpsisse naturam.

7. Contra hujus argumenti vim reposuerunt nonnulli, qui apud laudatum episcopum de hac quæstione egerunt, quasdam reperiri SS. Trinitatis imagines quibus eadem sub figura trium hominum undequaque similium repræsentatur. Id, quod aliis disquisitionibus aditum aperit.

8. Consentiunt itaque theologi communiter, licere SS. Trinitatem coloribus exprimere, quamquam incertum est, quando harum imaginum consuetudo

cœperit. Non tamen permissum est pictoribus eam ad libitum effingere. Quapropter reprobatæ sunt imagines, quibus Deipara Virgo repræsentatur Trinitatem ipsam in utero gerens. Quemadmodum et aliæ, quæ Trinitatem exhibebant sub humani corporis figura tribus capitibus instructa; immo posteriores has imagines ferunt ab Urbano VIII fuisse damnatas. Valdenses, et alii illam approbant, quæ Trinitatem exhibet in tribus personis omnino æqualibus. Et hæc sententia innititur apparitioni Abrahamo factæ in Convalle Mambre *Gen.* 16, ubi dicitur, quod *apparuerunt ei tres viri stantes prope eum*, per quos tres viros S. Aug. quem alii sequuntur, agnoscit S. Trinitatis imaginem. Plures vero existimant duos ex his tribus viris Angelos, tertium vero fuisse filium Dei, secundam nempe Trinitatis personam.

9. Jam vero SS. Trinitatis imagines approbatæ, et permittendæ illæ sunt, quæ vel patrem exhibent in forma viri senis, in cujus sinu Christus Deus et homo, et inter utrosque Spiritus Sanctus in columbæ specie sit, vel duas personas modico intervallo sejunctas repræsentant, unam senioris viri, scilicet Patris, alteram Christi, mediam autem inter ipsos Spiritum Sanctum in columba expressum. Potest tamen Christus in sinu Patris pingi velut mortuus, nam quamvis nemini ut mortuus apparuerit, certum tamen est coram innumerabili multitudine expirasse.

10. Jam vero cum fundamentum pingendi Spiritum Sanctum sub humani juvenis specie constat in usu tabularum SS. Trinitatem in tribus personis omnino æqualibus repræsentantium, et hic usus ex supradicta apparitione Abrahamo facta desumatur, advertendum est, quod si talis usus non sit in Ecclesia pacifice receptus, nec satis tuta sit sententia, quod per tres viros, qui Abrahamo apparuerunt, mysterium significetur SS. Trinitatis, profecto non est permittenda Spiritus Sancti imago sub juvenis specie. Si vero idem usus sit receptus, eademque sententia tuta sit, ad summum inferri posset, modum repræsentandi Trinitatem sub trium virorum æqualium specie tolerandum esse; non autem pingendi solum Spiritum Sanctum in forma juvenis, cum hoc modo idem Spiritus seorsim ab aliis personis numquam apparuerit. Immo hujusmodi imago inusitata est, et consequenter juxta Tridentinam synodum nullo modo admittenda.

11. Quod si pingitur SS. Trinitas vel repræsentando Patrem juxta Filium, vel Filium in sinu Patris, et Spiritum Sanctum in columbæ forma. Si pingitur solus Pater instar senis, si solus Filius vel cruci affixus, vel in forma agni. Si solus Spiritus vel in figura linguarum ignis die Pentecostes e cœlo descendentium, vel in columbæ specie. His omnibus pingendi modis fundamentum suppeditant apparitiones, et visiones in sacris Scripturis expressæ. At nullibi invenitur, Spiritum Sanctum in forma juvenis seorsim ab aliis personis apparuisse, ideoque nec hujusmodi ejus imagines admittendæ.

12. Atque hæc sunt, quæ quoad dictas Spiritus Sancti imagines summus Pontifex laudato episcopo significanda duxit, affirmans, se apostolicam suam auctoritatem interpositurum adversus eum, qui prohibitioni ab eodem episcopo factæ de iisdem imaginibus refragari ausus fuerit. Cum vero idem episcopus in sua epistola addiderit, spargi plures præfatæ sororis Crescentiæ effigies, coronas precatorias, earumque grana, cruces, scapularia, oleum, pulverem, aquam, et manus vel pictas, vel signo effictas cum pollice inter indicem, et medium inserto, quas quidem coronas, et cruces a Deo benedictas, et indulgentiis ditatas fuisse; earum vero manuum simulacra ad fugandos dæmones plurimum valere nonnulli venditabant; Pontifex eumdem episcopum in hoc quoque laudat, quod nempe ea omnia reprobaverit, affirmans ejus judicium fuisse sensui Sedis Apostolicæ consentaneum. Nam cum de serva Dei Joanna a Cruce olim vulgatum esset, quædam coronarum precatoriarum grana fuisse ipsius intercessione a Jesu Christo benedicta et indulgentiis aucta, eadem S. Sedes hujusmodi indulgentias declaravit apocryphas. Cumque introducta esset illius causa beatificationis, et post Urbani VIII decreta resumi deberet, ob difficultates ex dictis granis, et indulgentiis excitatis, statim consepulta remansit, ut idem Pontifex narrat in suo *opere de canon. sanctor. l.* 2, *cap.* 36, *num.* 18, ubi etiam *c.* 8 decretum refert Urbani V quo numismata in eorum honorem prohibentur, qui a Sede Apostolica cultum tamquam beati, aut sancti nondum obtinuerint.

13. Demum quod attinet ad dæmonum expulsionem a corporibus obsessis, plura habentur in cit. *opere l.* 4, *par.* 1, *c.* 29. Præterea S. Carolus Borromæus rectam exorcizandi rationem in libro a se probato tradidit, et in sua quarta diœcesana synodo prohibuit, ne quis aliis exorcismis, aut precationibus ad hoc uteretur. Postea Paulus V rituale romanum publicavit, in quo peculiaris adest titulus de exorcizandis obsessis; et Clemens XI in quadam sua epistola enciclyca edixit, ne quis exorcizans a norma in eodem rituali præscripta discederet.

14. Litteras tandem suas summus Pontifex concludit episcopi propositum summopere commendans conservandi, immo augendi sacrarum litterarum, aliarumque scientiarum studia, et apostolicam benedictionem ipsi, et universo ejus gregi impertitur.

Quidquid super cultu S. Lucæ Casalii hoc loco dicendum erat. Et de publico cultu quem quidam vellent asserere Nicolao PP. IV in Appendici IV legi possunt : in Appendice V agitur de operibus V. S. D. Mariæ de Agreda.

Super bacchanalibus epistola Benedicti XIV *ad archiepiscopos, et episcopos ditionis temporalis pontificiæ, data Kal. Januarii* 1748.

15. Duo præsertim sunt, quæ summum Pontificem in hac materia vehementer commoverunt, et

de quibus religiosiores episcopi supradictæ ditionis apud ipsum conquesti fuerunt. Primum, quod ultima bacchanaliorum nocte ludi aliquando usque ad primum Quadragesimæ diluculum protrahantur, et nonnulli, larva dumtaxat deposita, iisdem tamen, quibus personati incesserant, vestibus induti ecclesiam subeant, sacros cineres recipiant, divinisque intersint mysteriis, episcopum vero in id animadvertentem nimiæ severitatis redarguant, allegantes, alios sanctitate insignes episcopos super his tacuisse.

16. Pessimum hoc scandalum nullo fulciri argumento, nulla juvari tolerantia ostendit Pontifex, atque adeo supradictis episcopis, et archiepiscopis inculcat, ut illud, ubi invaluit, extirpare, ubi non viget, impedire pro viribus conentur, contravenientes vero acerrime puniant.

17. Alterum est, quod diebus festis in quibusdam ecclesiastici status civitatibus personati homines pervagentur, circulatores, et id generis blaterones populum majori frequentia ludifaciant; et choreæ publice celebrentur.

18. Ad hæc fatetur Pontifex, bacchanalia ab Ecclesia, ægre tamen, tolerari. Summos vero Pontifices prædecessores in Urbe statuisse, ne, quamvis perpauci dies bacchanalibus permittantur, diebus tamen festis, ac sexta feria quisquam larvam sumat, ac publice debacchetur. Hoc ipsum in toto ecclesiastico statu observari jubet, idque etiam quoad circulatores observari diebus festis vellet. Sed quoniam non omnia, quamquam justa, facile ab hominibus impetrantur, ideo S. Caroli Borromæi, et Clementis XI vestigiis insistendo pro regula statuit, ut iidem circulatores nec mane, nec vespere diei festi, si fieri potest, adsint; sed ubi hujusmodi abusus tolerari consuevit, mane saltem nullo modo permittatur, nec post meridiem, nisi post expleta vespertina officia, et doctrinam christianam. Monet tamen, se integras relinquere omnes super bacchanalibus prohibitiones in sacris canonibus, constitutionibus apostolicis, et conciliis aut provincialibus, aut diœcesanis factas, præsertim quoad ecclesiasticos viros.

19. Notæ sunt superstitiones, quas olim ethnici Kal. Januar. in honorem Jani, et deæ Streniæ instituebant. His aliquando christiani fœde intererant, quam pravum morem tam SS. patres in suis sermonibus, quam Ecclesia in suis conciliis damnarunt; gravissimis etiam pœnis reos indictis. Hac extirpata consuetudine, bacchanaliorum fœditas et corruptela invecta est in hebdomadas plerumque Septuagesimæ, Sexagesimæ, et Quinquagesimæ, quibus Ecclesia nobis præcipua redemptionis nostræ mysteria meditando proponit, ut alacriores ad Quadragesimalem severitatem reddat. Corruptelam describit, et arguit episcopus Gratianus in sua synodo Ameriæ habita an. 1595. Ac de illa quidem Turcarum legatus, qui inter christianos fuerat, Constantinopolim reversus, retulit, christianos certis diebus insanire, donec genere quodam cineris in templo respersi convalescunt.

20. Huic perversitati Ecclesia preces et pia opera opponere studuit, ut Deus pœnas impiis debitas differret, et huic malo remedia præberet; et quædam religiosorum familiæ a Dominica aut Septuagesimæ, aut Sexagesimæ, aut Quinquagesimæ, ad diem cinerum abstinere a carnibus consueverunt. S. Philippus Nerius morem induxit invisendi solemniter septem Urbis ecclesias tempore bacchanaliorum, et summi Pontifices plurimas indulgentias iis impertiverunt, qui Sacramenta susciperent. Quamobrem ipse Benedictus XIV præfatos archiepiscopos, et episcopos monet, ut eo tempore divinis officiis intersint, missam coram populo celebrent, ecclesias, et xenodochia visitent, et ab hoc alios etiam invitent, curentque ut in aliqua ex supradictis hebdomadis, aut in omnibus Eucharistiæ sacramentum per triduum publicæ venerationi exponatur, et ad vesperam populo benedicatur, concessa indulgentia plenaria iis, qui pœnitentiæ, et Eucharistiæ sacramentis muniti augustissimum Christi Corpus singulis diebus visitaverint, Deum juxta Ecclesiæ mentem supra indicatam orantes, dummodo alia in eadem ecclesia non adsit plenaria indulgentia impediens.

Compendium litterarum apostolicarum S. D. N. Benedicti XIV *cardinali Danieli Delphino patriarchæ Aquilejensi die* 19 *Januar.* 1748, *per quas plurima capitulo ecclesiæ Veronensis conceduntur privilegia, et providetur, ut assistentes in choro una cum aliis cantent, et psallant*

21. Inter alia ornamenta, et privilegia, quibus capitulum cathedralis ecclesiæ Veronensis a Romanis Pontificibus, ab imperatoribus, et ab aliis principibus cumulatum fuit, illud quoque memoratur, quod Rotaldus episcopus Veronensis anno 813 abdicata in ipsum capitulum omni jurisdictione, illud sub patriarchæ Aquilejensis tutela ita reposuit, ut ab omni episcopi Veronensis, qui illius patriarchæ suffraganeus est, jurisdictione sit prorsus immune.

22. Nuper vero præfatus Benedictus XIV prædicto cardinali Delphino patriarcha Aquilejensi postulante, canonicis laudati capituli Veronensis concessit usum scotulæ, vulgo *Buggia* ubicumque missas tam privatas, quam solemniter celebraverint : et quodcumque altare, in quo pro animabus purgatorii sacrum fecerint, bis in hebdomada illis privilegiatum sit. Indulsit præterea, ut eorumdem canonicorum quilibet ad ejusdem capituli villam *Angiari* dictam pergens, ibique commorans, possit in oratoriis ædium ejusdem villæ decenter instructis, et a capituli archipresbytero visitandis, et approbandis, missam celebrare, aut celebrari facere, ita ut ipsi, eorumque famuli per hoc diebus festis de præcepto obligationi audiendi missam satisfaciant, salvis tamen juribus parochialibus.

23. Cum vero compertum esset, eosdem canonicos ab antiqua traditione contra sacrorum canonum sanctiones contendere, sibi satis esse, ut choro cum ceteris mansionariis, acolythis, et clericis canenti-

bus, psallentibusque assistentes, non autem canent, et psallant, laudatus summus Pontifex suæ constitutioni, quæ incipit: *Cum semper oblatas*, inhærens, eidem patriarchæ enixe suadet, ut abusus ejusmodi, et corruptelam omnino eradicare adnitatur, canonicisque prædictis inculcet, ut dum choro intersunt, cum aliis canent, et psallant, admoneatque, eos, nisi hoc præstent ex præbendis, et distributionibus non facere fructus suos, sed ad restitutionem teneri.

24. Cumque nonnulli ex iisdem super hoc conscientiæ stimulis angerentur, summus Pontifex eidem patriarchæ facultatem concessit, ut iis, qui ad ipsum confugerint ab omni culpa, et restitutionis obligatione per ipsum sive per alios ab eodem deputandos, absolvantur, dummodo resipiscentiam promittant. Ceterum nulli eorum suffragari prædicta indulta et privilegia mandat, nisi choro assistentes canant, et psallant.

Litteræ apostolicæ ejusdem Benedicti XIV *datæ* 4 *Kalend. Aprilis* 1751, *per quas presbyteris latini ritus in Russio Polonica degentibus permittitur in Ruthenorum Unitorum ecclesiis, deficientibus lapideis tabulis de more consecratis, et calicibus aureis, vel argenteis, missam super eorumdem Ruthenorum antimensiis et cum calicibus ex stanno celebrare.*

25. Presbyteri latini ritus apostolicas missiones in Russia Polonica exercentes sacræ congregationi de propaganda fide exposuerant, quod, cum in vastissimis illis regionibus frequentes essent Ruthenorum Unitorum ecclesiæ, rarissimæ vero ritus latini, neque pro missis celebrandis lapideas sacratas tabulas, et calices aureos, vel argenteos per longa, et difficilia itinera sine gravi incommodo, et periculo secum deferre possent, plerumque a missarum celebratione ipsi abstinere, alii vero fideles latini ritus sacrorum mysteriorum participatione fraudari, gravissimo cum animarum detrimento cogebantur. Quamobrem enixe postularunt, ut facultas sibi concederetur missas, sine lapidea sacra tabula, super Ruthenorum antimensiis celebrandi, eorumque stanneos calices adhibendi. Benedictus XIV enarrata hujus negotii serie, et materiam erudite exponens, prædictam facultatem concedit, cum ad unitatem stabiliendam valde expediat; Græci enim uniti opportunitate exigente super lapideis Latinorum tabulis sacra faciunt. Jubet ut latinus ritus semper servetur, innovando super hoc S. Pii V constitutionem, quæ incipit: *Providentia Romani Pontificis*, ac dummodo in eorumdem Ruthenornm ecclesiis celebrandum sit, non autem in aliqua latina ecclesia, aut in domesticis Latinorum oratoriis, si forte ibi inveniantur.

CAPUT XIII.

De concessione officii, et missæ.

Hoc fixum animo habuit Benedictus XIV, nullum ad Ecclesiam universalem officium extendere, benigne tamen particularium locorum, aut provinciarum pietati satisfacit concessione proprii officii, et missæ. Ex plurimis referuntur tomo 6 epistola san. Pont. circa officium S. Braulionis. Litteræ apostolicæ pro officio S. Barbaræ, tres missæ quæ in Hispaniæ, et Lusitaniæ dominiis die Com. omnium fidelium defunctorum celebrantur. Pro dominii Lusitaniæ officia Maternitatis et Puritatis B. V. M. Quinque SS. protomartyrum ordinis seraphici, S. Jo. Damasceni, et SS. Theotonii C. et aliis. De his in Appendice 6.

CAPUT XIV.

Appendix, *in qua Romanorum Pontificum, regum, atque illustrium virorum testimonia de* B. Nicolao Albergato *cardinali S. Crucis, et episcopo Bononiensi, jussu* Benedicti XIV *pontificis maximi collecta, et in sex classes distributa recensentur. Præmittitur ejusdem vita scripta a Jacobo Zeno episcopo Feltrensi ad fidem codicis Vaticani recognita, notisque illustrata, studio et labore Constantini Ruggerii.*

1. Primo loco ponitur *Præfatio*, in quo totius indicatæ collectionis ratio, et series explicatur. Inde duorum extant theologorum testimonia, qui collectionem ipsam examinarunt, et approbarunt.

2. Vitæ vero B. Nicolai a Jacobo Zeno scriptæ præmittitur ejusdem *Præfatio*, in qua cardinalem Petrum Barbo alloquitur, cui opusculum hoc suum inscribit, causas memorans, ob quas hoc opus aggressus est. Tum in opusculo ejusdem beati vita describitur. Ac primo quidem Albergatorum stirps inter alias Bononiæ nobiles familias laudatur, ex qua ipse prodiit. Memorantur illius parentes, studia, ingressus in Carthusiensem ordinem, et quæ in eo sanctissime gessit.

3. Episcopus Bononiensis a civibus suis sponte electus, munus hoc non nisi a superioribus compulsus acceptavit. Ab iisdem civibus non semel ad Martinum V summum pontificem in Bononiensibus vicissitudinibus, et ab eodem Martino in Gallias, ut Gallos et Anglos diuturno, ac teterrimo bello decertantes ad concordiam revocaret, legatus missus omnia sapientissime, et piissime administravit. Mox cardinalis sanctæ Crucis in Hierusalem creatus aliis pluribus, gravibusque legationibus sub laudato Pontifice, et postea sub Eugenio IV, tum pro pace inter christianos principes intra, et extra Italiam componendam, tum in concilio Basileensi, cui aliquandiu præfuit, mira prudentia, animique constantia functus est. Ferrariam, ubi idem Eugenius concilium

pro Græcorum unione indixerat, venit; sed cum in Germania adversus Pontificem novi motus exardescerent, illuc missus labentibus jam apud Germanos Pontificis rebus non levi adjumento fuit.

4. Inde Florentiam, quo concilium Ferraria translatum fuerat, se contulit, ibique insignia consilii, et virtutis exempla edidit. Simplicissima humilitas, præcipua clementia, charitas in omnes, pietasque paterna, ardens fidei, ac religionis zelus in eo semper eluxerunt. Lectioni sacrorum librorum deditus, doctos virtutibus addictos dilexit, ingenuam familiam aluit, affines vero suos secum domi esse noluit, asperam vitam duxit, Carthusianamque regulam ad extremum inviolate servavit. Tandem præfatum Eugenium Florentia Romam proficiscentem secutus, senis gravissimo calculi morbo correptus, acerbissimisque doloribus patientissime toleratis, ecclesiasticis sacramentis rite munitus, piissime in Domino obiit, non sine gravi Pontificis, aliorumque omnium mœrore, sed simul cum magna sanctitatis fama. Ejus funeri Pontifex ipse interesse voluit, corpus vero Florentiam delatum, in monasterio Carthusiensi, ut ipse vivens mandaverat, religiosissime tumulatum fuit. Hæc ex Jacobo Zeno.

5. Sequuntur alia testimonia a viris illustribus de B. Nicolao Albergato in sex classes distributa. Prima summorum Pontificum. In hac duodecim exhibentur Martini V epistolæ, in quarum prima Pontifex ipsi utpote episcopo Bononiensi mandat, aut fidelitatis sacramentum a magistratibus Bononiensibus, Romanæ Ecclesiæ nomine, recipiat. In altera eumdem constituit Apostolicæ Sedis nuntium in Galliis ad pacem inter reges, et principes sanciendam. In tertia illum legationis onus modeste recusantem, excitat. Quarta ad Henricum V Angliæ regem, quem ad pacem cum Gallis hortatus, et B. Nicolaum missum a se nuntium eximiis ornat encomiis. In duobus aliis laudatum nuntium commendat. In septima Ludovicum episcopum Portuensem S. R. E. cardinalem Galliæ legatum ad prædictum pacis negotium monet, ut B. Nicolai consilio et opera utatur, cujus etiam egregiæ animi dotes recensentur. Octava, et nona ad ipsum B. Nicolaum, cui idem pacis negotium commendat. Decima ad Joannem Bethfordiæ ducem, cui Pontifex B. commendat, suadetque ut eum in procuranda pace juvet. Undecima ad Carolum Francorum regem est, cui insinuat, ut rebus in Gallia fere compositis, B. Nicolaum Bononiam reverti sinat. Duodecima eidem beato inscribitur, eique Pontifex gratulatur, quod ipsius studio, ac sapientia dux Mediolani, Veneti, ac Florentini in pacem convenerint.

6. Succedunt undecim Eugenii IV pontificis maximi epistolæ tam ad ipsum B. quam ad Henricum, et Carolum reges christianissimos, una vero ad Joannem archiep. Tarentinum, alia ad Philippum Burgundiæ ducem. In his omnibus perspicuæ B. Nicolai laudes continentur; mittitur in Gallias amplissima legatione: Prioratus S. Firmini eidem confertur; Sedis Apostolicæ legatus in conventu Arebatensi pro stabilienda pace, et iterum legatus in Gallias pro pace cum Anglia, demum legatus concilii Ferrariensis constituitur.

7. His accedunt alia testimonia summorum pontificum Pii V et Benedicti XIV, quorum primus in responsione ad orationem oratorum Gallicorum in conventu Mantuæ publice habita, alter in opere de canoniz. SS. *lib.* 1, *cap.* 13, § 18, *lib.* 2, *cap.* 18, § 16, *lib.* 3, *cap*, 33, § 22, *lib.* 4, *part.* 2, *c.* 14, § 3, et in suis monitis pastolaribus, B. Nicolaum ob eximias virtutes, et merita miris laudibus extollunt, et sanctitatem insignem prædicant.

8. Classis secunda continet regum testimonia, nempe epistolam Caroli VII Francorum regis ad synodum Basileensem, et duas pariter epistolas Henrici VI Anglorum regis, unam ad Eugenium IV, alteram ad omnes regni sui incolas. Uterque vero rex Nicolaum congruis laudibus exornant.

9. Tertia classis exhibet testimonia Vespasiani Florentini, S. Antonini, Pogii pariter Florentini, et aliorum triginta trium scriptorum Italorum, qui unanimiter B. Nicolai virtutes, et sanctitatem contestantur.

10. In quarta classe vigintinovem Galli scriptores recensentur, qui vernaculo fere omnes idiomate res a B. Nicolao gestas maximis laudibus data occasione prosecuti sunt.

11. Quintam classem testimonia constituunt sexdecim scriptorum Belgarum, qui non secus, ac alii paulo ante indicati, merita, virtutes, et sanctitatem B. Nicolai extulerunt.

12. Sextam classem novem diversi complent scriptores, Germani, Poloni, Hispani, Britanni, Hiberni, et Græci, qui et ipsi de legationibus a S. Nicolao in communem reipublicæ christianæ utilitatem peractis, ac de aliis ipsius rebus præclare, et sanctissime gestis testimonium reddiderunt.

13. Subsequitur synosis chronologica rerum ejusdem beati gestarum.

Tandem pro coronide adnectuntur litteræ apostolicæ in forma brevis a Benedicto XIV die 6 Octobris 1744 expeditæ, in quibus omnia describuntur, quæ Pontifex pro toties laudati B. Nicolai cultu gessit, et videri possunt lib. 5, c. 24, num. 227.

CAPUT XV.

Appendix II. *Decreta super miraculis.*

Antequam sextus tomus operum Benedicti XIV vulgaretur, duo decreta prodierunt super miraculis intercessione B. Joannæ de Chantal patratis, quæ ad calcem tomi 6 inserta sunt. Cum vero de iisdem in appendice prima hujus voluminis sermo erit, ea hic repetere supervacaneum existimamus.

FINIS LIBRI SEXTI.

LIBER VII.

Appendices ad præcedentes libros.

CAPUT I.

De diversis hujus operis editionibus.

Universum Benedicti XIV opus de servorum Dei beatificatione, et beatorum canonizatione in quatuor tomos distributum jam bis editum fuerat, quorum singulis appendices, et alia quædam addita erant, pro ut uniuscujusque materies poscebat: hæc vero omnia in tertia editione in unum distinctum tomum collecta, et hic in compendium redacta congruenter exhibentur.

Primus tomus primæ editionis anno 1734, Clementi XII tunc regnanti dicatus fuerat, præfixa ei nuncupatoria epistola, in qua expositis rationibus, quæ auctorem ad hanc pertractandam materiam, et ad primum dictum tomum ei dicandum allexerant, eumdem tum a familiæ splendore, tum a rebus ab ipso, et a majoribus suis præclare gestis, auctor ipse laudat; tandem beneficiorum in se collatorum memor hanc grati animi significationem ut libenter excipiat, enixe obsecrat.

Secundo ejusdem primæ editionis tomo an. 1735 Clementi XI dicato epistola præmittitur, in qua primum ob innumera ab eo accepta beneficia hunc librum, ei licet diu ante vita functo, dicasse auctor profitetur, simul commemorans, eum super his libris edendis consultum authoris consilium mirifice probasse; ab eoque plurima hausisse. Tum ejus doctrinam et eruditionem præsertim in hujusmodi causis pertractandis, nec minorem in ipsis sedulitatem commendans, ipsum, quem ob ante actam laudabilem vitam immortali gloria donatum putat, hoc grati animi testimonium ut excipiat sibique propitius sit, exorat.

Epistola alia tertium primæ pariter editionis an. 1737 tomum Benedicto XIII inscriptum præcedit, in qua se cardinalitia dignitate, aliisque cumulatum beneficiis ab illo Pontifice fuisse, et idcirco hanc sui operis partem ejus nomini inscripsisse auctor gloriatur. Pergit, et nobilissimam ejus familiam laudans, ipsius præcipue Benedicti tum sanctum, firmumque in amplectendo regulari S. Dominici instituto propositum, tum in suspicienda cardinalitia dignitate ultro, ac nolenti oblata moderationem, tum in administrando episcopatu Siponti, et Cæsenæ primum, mox Beneventi vigilantiam, et solicitudinem, tum ejus caritatem, abstinentiam, regularem etiam in iis muneribus observantiam, et erga Deiparam Virginem, et S. Philippum Nerium pietatem, cujus ope ab evidenti vitæ periculo in horribili terræ motu incolumis evaserat, miris laudibus extollit. Hæc vero omnia cum in ceteris antea, tum maxime in regenda summa Romani Pontificis dignitate, ad quam tandem elatus, retento semper Beneventato archiepiscopatu, fuerat, mirum in modum refulsisse, et post ejus obitum in translatione ejus corporis a Vaticana basilica ad Dominicani ordinis templum totius civitatis grati animi significatione comprobata fuisse, luculenter domonstrat. Concludit deprecans, ut quem in perennis gloriæ sedem deductum putat, auxilium a Patre luminum sibi impetrare dignetur.

Sequitur epistola, quarto ejusdem primæ editionis an. 1738 tomo præfigebatur, cardinalibus, et consultoribus congregationis rituum inscripto. In hac sacram eamdem congregationem auctor summopere commendat, munera ad ipsam delata, et operam, quam ipse tum advocati consistorialis, tum fidei promotoris, et consultoris muneribus olim fungens, tum inter cardinales sacris ritibus præpositos cooptatus sedulo præstitit, diserte commemorat. Multa ad hoc concinnandum opus ab hac congregatione didicisse, et in illud inseruisse profitetur, suæque erga ipsam observantiæ significatione concludit.

Hactenus prima editio: Secunda vero ab epistola cardinalis Rezzonico episcopi Patavini ad Benedictum XIV exordium ducit; in ea, quæ præmissa est volumini primo editionis secundæ an. 1743 idem eminentissimus cardinalis insigne hoc opus typis sui seminarii edi aliorum diligentia cœptum, sua demum cura absolutum esse gloriatur, illudque suo auctori offert, se et seminarium simul ipsi commendans.

Subest alia Jacobi Facciolati V. C. epistola ad eundem Benedictum XIV supradicto volumini primo præfixa, qua litteris apostolicis ad eundem datis, ibidem positis, et in hac tertia editione prope initium tomi primi recusis respondetur. Totum opus gemino indice tunc illustratum, ejusque auctor condignis laudibus exornatur, ac debita obsequii, et gratitudinis significatione clauditur.

Epistolis hucusque recensitis judicia quædam subnectuntur. Vix enim opus hoc de servorum Dei beatificatione, et beatorum canonizatione typis Bononiensibus in lucem primo prodiit, statim diversa-

rum eruditi nationum judicia sua interposuerunt, quorum primum est Germanicum ex actis eruditorum publicatis Lipsiæ Kal. Octobr. an. 1740, Kal. Januar. et Aug. an. 1741, et Kal. Januar. an. 1742. Nempe singulis totius operis libris singula judicia accesserunt, quæ unum illud Germanicum constituunt.

Porro actorum, adeoque judiciorum scriptores primum de iis, quæ in epistolis dedicatoriis unicuique libro præfixis continentur, sermonem faciunt, mox auctoris laudes subtexunt, quem semper summo honore, ac debita reverentia nominant. Tum singula libri, quem versant, capita, et appendices percurrentes cuncta in iis fuse digesta summatim ingenueque exponunt, et condigna auctoris laude concludunt.

Nonnulla tamen in his exarandis judiciis irrepserant, quæ auctoris menti et calamo non satis convenientia reputata sunt. Opportunum idcirco visum est ea perspicuis animadversionibus adnotare; et has sane in secunda operis editione Patavina accuratissimus editor adamussim apposuit.

Secundum locum judicium Gallicum occupat ex actis Trevoltianis mensis Jul. an. 1735, Gallicano pariter idiomate conscriptum. Totum supra primum tomum versatur, cum is solus ad judicii scriptorem pervenerit. Et initio quidem auctorem honorificis laudibus, ut par est, prosequitur, tum integram materiam per summa capita digerens totam ejus rationem per epitomen nitide exhibet, simul ostendens, quam recte omnia, et accommodate ponantur. Ultimo loco de expensis in beatificatione, et canonizatione necessariis agit, ut libri ordo exigit, earumque justitiam, et æquitatem, summorumque Pontificum in iis minuendis studium et attentionem demonstrat.

Tertio loco judicium Italicum ponitur ex observationibus litterariis Veronæ editis desumptum, et lingua vernacula traditum. Totum opus, id est quatuor tomos respicit, nec minus, quam duo alia præmissa judicia, tum auctorem, tum opus ipsum collaudat, et compendiario sermone in propatulo ponit.

His tria alia accesserunt judicia, et in tertia omnium Benedicti XIV operum editione apponuntur. Horum primum est Hispanam ex bibliographia critica, sacra, et profana Matriti edita an. 1740, auctore reverendissimo P. Fr. Michaele a S. Joseph ordinis PP. Excalceatorum in tota Hispania SS. Trinitatis redemptionis captivorum generali, etc. Hoc judicium non dissimili a paulo ante indicatis ratione in auctoris, operisque laudibus procedit, fusius tamen singula, quæ ibi versantur, accurato studio vestigat, breviter enucleat, et dilucide, ac recta methodo juxta ordinem librorum, et capitum totius operis exponit, comprobat, atque defendit. Quamquam non integrum est hoc de toto opere judicium; tota enim secunda pars, et nonnihil ex prima parte libri quarti prætermittitur; solum quoad secundam partem no- [illegible] cujusdam dissertationis a D. Didaco del Corro Hispali vulgatæ *de argumenti ex Brev. Rom. in rebus historicis petiti valore.* Subdit judicii scriptor, alius rationis fortasse futuram fuisse dissertationem illam, si ejus auctor caput 13 *de Breviario Romano*, etc. prædictæ secundæ partis percurrisset.

Succedit judicium secundum Romanum de sæpedictis operibus nunc in duodecim tomos distributis editionis tertiæ ad usum academiæ liturgicæ Conimbricensis; quam quidem editionem, ut initio dicitur, instantibus PP. canonicis regularibus in Lusitania reformatis, et ejusdem academiæ moderatoribus, auctiorem, castigatioremque Romæ perfici P. Emanuel de Avendo Societatis Jesu sacrorum rituum consultor, et in collegio Romano professor enixe contendit. Hoc judicium lingua vernacula ornate compositum operum, eorumque parentis laudes totum, ut sane decebat, effunditur. Sub initium ex pluribus, tum ex hoc capite commendatur auctor, quod heterodoxos scriptores noluerit asperis dictis proscindere, at potius eorum opiniones catholicæ veritati oppositas docte, moderateque profligaverit, aliasque justas prudenter susceperit. Paululum subinde ei castigantur catholici, qui in hæreticorum opera incidenter, parumque in hæc qualiacumque sint, intendentes, vel acrius perstringunt, vel imprudenter sub silentio prætermittunt. Ceterum quanti facienda sint laudati Benedicti opera, inde satis colligi in hoc judicio ostenditur, quod eruditi Lipsienses, aliique de litteratia rep. benemeriti, quamvis heterodoxe, illa, eorumque auctorem summis laudibus prædicarunt. Ex catholicis viris doctis in diversis Europæ regionibus constitutis tam in sacra, quam in profana studia incumbentibus nullus ferme extitisse dicitur, qui non eadem admirabundus summaque reverentia confiteretur, et commendaret. Concluditur adducto judicio laudatorum eruditorum Lipsiensium super prædicta tertia editione, quam ipsi magno plausu excipiunt, et de præfatione, ac de aliis, quæ operi præmittuntur, accuratam speciem exhibent.

Judicium tertium Lusitanum inscribitur; et ex epistola antistitis Conimbricensis excerptum est, quæ habetur in præfatione operis cui titulus: *Cœlum novum*, etc. In hac epistola clarissimus antistes studia Conimbricensia in tota Europa celebratissima primum commemorat; tum magnum, quod ea, et tota Lusitania summi Pontificis beneficio, suscepere augmentum; et commodum tam per Liturgicæ academiæ auctis redditibus erectionem, quam per laudatorum operum exhibitiorem summopere gratulatur, quorum subinde excellentiam, et utilitatem condignis laudibus prosequitur.

Hæc inter alia sunt, quæ diversarum nationum eruditi de Benedicto XIV operibus tulere judicia, eoque avidius inter eruditos, tertia editio expetitur, quod præterquam quod multa addita, et emendata contineat, quintum, et sextum totum prius editos ad perfectum operis complementum adjunxerit. Ap-

pendices vero ad præcedentes libros in hoc ultimo colligere opportunum judicavimus.

CAPUT II.

Prima appendix ad primum librum.

Appendices quindecim ad librum primum pertinent, quarum prima est relatio in consistorio secreto coram Urbano VIII facta a card. a Monte die 13 Januar. 1625 super actis B Elisabethæ Lusitaniæ reginæ (*de qua in cap.* 9, *tom.* 1) cujus hæc summa est.

Sanctitate, quæ in ceteris raro admodum invenitur, si regiæ dignitatis femina fulgeat, cœleste appellari prodigium merito potest. Hujusmodi profecto fuit Elisabeth Lusitaniæ regina, quæ regiis clara natalibus ea virtutum gloria splenduit, ut cuilibet christiano regno exemplar a Cœlo datum existimari jure possit, a qua proinde qui sceptra moderantur, optimum cum dominatu, et gubernio sanctitatem componendi modum addiscant. Digna sane, quæ ad regia, et popularia vota in principum utilitatem et in christiani nominis gloriam inter sanctos referatur. Omnia siquidem in ejus causa de more acta, et discussa legitime sunt, quæ ut clarius patent, primo de ejus vita et morte, mox de virtutibus illius intercessione patratis dicendum videtur.

PARS PRIMA.

De vita.

Ex Petro Aragoniæ rege, et Constantia Siciliæ regis filia B. Elisabetha an. 1271 orta, christianis moribus ad sextum annum ab avo Jacobo rege imbuta fuit, præmonente sæpius, neptem optimam omnium ex regia Aragonia stirpe feminarum futuram. Ad patrem, defuncto avo, revocata acceptam vitæ rationem retinuit, pueriles ludos, corpus ornatum, et voluptates fugiens, precibus, abstinentiæ, et caritati impense vacabat: ut proinde pater affirmaverit regni felicitatem Elisabethæ meritis esse referendam. Adulta a multis principibus in matrimonium expetita, Dionysio Lusitaniæ regi an. 1282 nupsit, dolente patre, rem sibi clarissimam distrahi. Anno ætatis 17 Constantiam peperit, vigesimo Alphonsum regni hæredem. Interim non minus excolendis virtutibus, quam liberis educandis intenta, in rebus sacris assidue versabatur, humanitatis, mansuetudinis, ac providentiæ laude omnibus accepta. Aliquot annos Dionysius integre cum ipsa vixit, donec immodicis voluptatibus captus septem mulierculis assuevit, a singulis singulos filios suscepit. Patienter id Elisabetha tulit, immo pueros ipsos bene educari curavit, qua virtute victus, mutatusque vir reliquam vitam cum ipsa caste, sancteque transegit.

Dissensionum inter affines principes sedula simul, et gloriosa pacatrix dissidium, immo bellum inter Dionysium regem, ejusque fratrem Alphonsum, fusis ad Deum precibus, crebrisque ad dissidentes adhortationibus interpositis sedavit. Mox ejusdem regis arma in Ferdinandum Castellæ regem mota retraxit, aliorumque affinium principum dissensiones composuit. Inter hæc illud inprimis eluxit, quod Alphonsus filius Dionysio patri ab ipsa reconciliatus fuit. Siquidem filius facinorosis hominibus stipatus, patrem a regno deturbare nixus, a patre proximo opprimendus erat, nisi a pia matre monitus evasisset. Quamquam nihilo melior factus ab incepto non destitit. Interim suspecta regi Elisabetha in liberam custodiam amandatur, ipsa vero piis feminis convocatis divinam opem adversum impendentem ruinam precibus, jejuniis, aliisque piis operibus enixius incumbebat; cumque bellum acrius ardere cerneret, pia regina e custodia ad urbem convolans, filium tandem patri reconciliari obtinuit. Mox sedata discordia atrocius recruduit, jamque ad urbem Scalabin (vulgo *Sanctarenum*) acies utrinque instructæ, dato pugnæ signo, concurrebant, cum Elisabetha raptim accurrit, nulloque deterrita periculo filium inter, et virum sese interponens utriusque iram fregit, filiumque morigerum patri, patrem filio placatum reddidit, ac toti pene Lusitaniæ impendens excidium avertit.

Filiam Constantiam solaturi Dionysius, et Elisabetha ob viri Ferdinandi Castellæ regis mortem adiverunt, quo in itinere Urracam Vaschiam familiarem suam ab acerrimis doloribus regina precibus liberavit. Cumque, defuncta Constantia, Ulyssiponem reverterentur, ignotus Anachorita a Constantia in somnis monitus matri insinuavit, ut sacrum quotidie per annum fieri pro anima filiæ curaret, quod et præstitit, exactoque anno videndam se matri filia e purgatorio in cœlum advolans per quietem exhibuit.

Dionysius in morbum incidit, et omnibus, quæ ipsum decebat, rite peractis anno 1325 obiit, cui infirmo pia uxor summa caritate, et diligentia ministravit. Statim ipsa vestem religiosarum virginum propriam sumpsit, rudique funiculo præcincta, candido velo capite obducto, regio funeri constanter interfuit; precesque et spontaneas afflictationes pro ejus anima subinde obtulit, et sacrificia offerri jussit. Quin etiam Compostellanum D. Jacobi templum adiit, quo procul aspecto, reliquum itineris pedibus confecit. Pretiosissima munera ei obtulit, ingentemque pecuniam in templi sumptus, in egenorum levamen erogavit. Inde proficiscens scipionem, et peram piæ peregrinationis insignia ab archiepiscopo Compostellano libenter suscepit, et sub anni finem ad anniversarias viri exequias Alphonsum filium comitata est.

Post hæc in sacros usus domesticas opes convertit, ac solitudini, et orationi intenta sacrarum virginum domum prope Conimbricam ædificari, sibique ædes illi proximas poni curavit, obtenta a summo Pontifice facultate in eam domum pro voluntate ingrediendi, ubi frequentes adhortationes ad virgines

habebat. Ex his quinque cum ipsa religiose extra claustra vivebant; non enim inter ipsas, ut optaverat, Deo se consecrare potuerat, prudentibus id in aliorum utilitatem consulentibus. Omnes igitur juvare satagebat. Quindecim pauperes viros, totidemque feminas in ædiculis prope dictam domum ali jussit, et sacerdotem constituit, qui coram ipsis res sacras perageret. Alphonsum nepotem suum Castellæ regem ab adulterio revocavit. Inde illud D. Claræ cœnobium auxit, et cœnantibus ibi prima vice monialibus ipsa cum sua nuru regina ministravit.

Anno 1333, cum fames Conimbricam vexaret, omnium calamitati liberalissima B. reginæ caritas succurrit. Annum vero ætatis quartum et sexagesimum agens D. Jacobi templum pedes, et mendicans iterum invisit. Mox *Stremotium* nobile oppidum petiit Alphonsi filii cum nepote Castellæ rege discordias sedatura. Ibi in supremum morbum incidit, mox a Deipara Virgine visitata, Ecclesiæ Sacramentis rite susceptis, in hymnis, et precibus ad Cœlum transivit anno salutis 1336, ætatis 65.

PARS SECUNDA.

De virtutibus.

Quæ in B. regina fulserunt virtutes, eas rotæ auditores confirmarunt, et congregatio rituum approbavit. Sunt autem :

Fides.

Christianis, et catholicis regibus toties fidei nostræ adversus infideles defensoribus orta B. regina fidem in baptismo susceptam ad extremam usque vitæ periodum retinuit, et jam moritura fidei symbolum ab Apostolis traditum recitavit, ut proinde ab omnibus nedum ejusdem fidei cultrix, sed etiam invicta propugnatrix crederetur.

Hunc splendorem operibus fidem in mente præcipue sitam confirmantibus comprobavit. Ter enim per diem missæ intererat, dies noctesque in divino cultu, et divinis concinendis laudibus, in sacrorum librorum lectione, in precibus, et contemplatione cum incredibili voluptatis sensu, et lacrymarum copia transigebat. Et ab his quidem ne gravissimis quidem, diversisque vexata calamitatibus unquam cessavit, immo invicta sane fidei constantia rectum semper pietatis cursum retinuit.

Spes.

Illum solum votorum suorum scopum B. regina sibi proposuit, qui sperantes in se non derelinquit. Quare in tot vicissitudinibus ad divinam opem piis operibus confugiebat. Regio fastigio eminens, omnibusque terrenis rebus affluens, in eo tamen spem omnem reposuit, a quo vitam sperabat sempiternam.

Caritas in Deum.

Universa ejus vita virtutem hanc supra ceteras excellentem præ se ferebat. Parentes, virum, filios ob unius Dei amorem diligebat. Hinc caducas res contempsit, vitia odit, divinam offensam etiam in aliis summopere detestabatur. Voluntarii corporis cruciatus, vigiliæ, et peregrinationes illi suaves erant. Eamdem caritatem testabatur ille religionis sensus erga SS. Sacramentum, et omnia ad ipsum pertinentia. Altare secum, ubicumque esset, rebus omnibus ad rem divinam faciendam instructum habere consuevit. Sacerdotes adeo venerabatur, ut in missa post Apostolorum symbolum ad altare accedens manus eis genuflexa oscularetur, et pecuniam juxta diei exigentiam offerret. Inde etiam ternis quotidie sacris lætissime interesse solebat.

Caritas in proximum.

Eximium hunc superioris caritatis partum illud imprimis in B. Elisabetha testatur, quod vitam suam in discrimen adduxerit, ut viri, filiique vitam inter se pugnantium, totiusque Lusitaniæ salutem tueretur. Eumdem inter alia declarant ingens ejus liberalitas in Conimbriensi penuria; illud D. Claræ cœnobium, et aliæ domus, quas in aliorum utilitatem, vel ædificavit, vel perfecit, et redditibus auxit. Religiosis familiis plura impertivit subsidia, pauperum neminem a se vacuum abire permisit; et si quos pudor a petenda stipe retrahebat, ipsa opportune aluit, ut propterea communis omnium parens censeretur.

Prudentia, Justitia, Fortitudo, Temperantia, etc.

Cardinalibus etiam his virtutibus B. Elisabetham cumulare Deus voluit. Et ea quidem B. reginæ prudentia fuit, ut acerrimas inter viros principes dissensiones ipsa componere sciverit, et quas ipsi lites ferro, et sanguine terminare decreverant, ipsa una imbellis consilio, et allocutionibus feliciter diremerit, et res suas mirabiliter administraverit.

Justitiam semper protexit, unicuique jus suum integerrime reddidit, adeo ut in semetipsa justitiæ specimen præberet.

Fortitudo ejus in tot, quæ ipsi contigerunt, rebus adversis, et asperis mirabiliter enituit, præcipue cum vir a conjugali fide defecit, et filius in patrem rebellavit.

Temperantiam adeo coluit, ut quadruplex Quadragesimale jejunium per annum custodierit : in cibo valde parca, a vino abstinebat, et in reliquis sibi summopere temperavit.

Humilitatem a regia majestate ceteroquin dissitam ipsa tamen adeo exercuit, ut non semel ancillam sese exhibuerit. Præfatis D. Claræ virginibus ministravit; pauperibus sæpe famulata pedes ipsi quamquam lepra contaminatis lavit, osculata fuit, et stipem tribuit. Mansueta omnibus, fide in virum

constans, pietate, ac religione conspicua, in piis, ac justis rebus omnibus perseveravit.

Hinc præclara illa sanctitatis fama, et existimatio. Præter illud enim, quod ejus mater secundinas, quibus involuta Elisabetha prodiit, in argentea capsula diligenter asservari jussit, quodque avus, pater, vir, aliique ceteris Aragonia regia stirpe feminis ipsam prætulerunt, multi ad ejus preces, tamquam ad salutis aram, summa fiducia confugiebant. Defunctæ patrocinium complures imploravere; et continuo auctam tota Lusitania de ejus sanctimonia, et meritis apud Deum publicam famam multis prodigiis Deus ipse comprobavit.

PARS TERTIA.

De miraculis.

Clarissimam B. reginæ sanctitatem miraculorum tam in vita, quam post obitum splendore Deus cumulare voluit, quæ tum certissimis historiis deprompta, tum juratis testibus confirmata sunt.

Miracula in vita.

Et ad miracula in vita quod attinet, primo: B. reginæ in urbem Portum eunti rusticana mulier filiolam cæcam supplex obtulit, ut ejus oculos tangeret. Supplicem exaudit, illico cæca visum obtinuit, et post paucos dies mater, et filia accesserunt gratias agentes, quibus humilis regina imperavit, ne quidquam dicerent, quoad ipsa viveret, vestemque idcirco utrique dedit.

Secundo: nobilis, et religiosa mulier Margarita Freila ex tubere super stomachum macie confecta reginam adiit, quæ signo crucis illud statim expulit. Sanata rem gaudens vulgavit, quam propterea Elisabetha graviter accusavit, silere jussit, affirmans, id Deo unice tribuendum.

Tertio: cum aliquando in oppido *Scalabi* unus ex leprosis, quibus B. Elisabetha tam grande caritatis officium feria sexta sanctioris hebdomadæ præstare consueverat, ob morbi vim in regia parumper substitisset, janitor quidam caput illi fuste percussum graviter vulneravit, quod ubi regina ex Urraca Vaschia rescivit, vulnerato in suum cubiculum deferri jusso, ovi albumen stuppa exceptum suis manibus imposuit, ac postridie comperit, eum post factam medicinam fuisse sanatum.

Quarto: cum similem caritatem leprosis mulieribus Elisabetha exhiberet, ex his una pedem cancro deformatum in pelvim immittere lavandum recusabat, cumque per Urracam Vaschiam immitti beata jussisset, tam gravis prorupit odor, ut omnes regiæ ministræ aufugerent. Sola perstitit humanissima regina, ulcus leniter expurgat, osculatur, et signo crucis munit, ac statim insanabilis evanuit.

Quinto: stomachi morbo in oppido Alenquerio aboranti reginæ vinum medici præscripsere; recusavit ipsa vino abstinere solita, sed aqua bis allata bis in vinum conversa est.

Sexto: opes pauperibus distribuendas in sinu sæpe ipsa ferebat. Rem vir ejus fore suspicatus, quid ea in sinu gereret, aliquando interrogavit. Rosas liberalis regina respondit, explicatoque sinu recentes rosæ in media hyeme prodigiose apparuerunt. Hinc ejus imaginem cum rosis in sinu pictores passim effinxerunt.

Miracula post mortem.

In oppido Stremotio mense Julii moriens B. regina filio Alphonso regi testamento mandavit, ut inde corpus suum Conimbricam in ædem monialium S. Claræ deferri curaret. Loci distantia, et vehementissimus calor cadaveris putredinem, fœtoremque, et hinc intolerabilem delationem prænunciare poterant, ideo corpus alibi interim humandum plerique censebant. At filius voluntatem matris impleri jussit. Igitur Conimbricam corpus deductum post septem dierum iter circumfusæ venerabundæ multitudini gratum inspiravit odorem. Quin etiam anno 1612 judices hujus causæ commissarii cum medicis, theologis, ac religiosis viris ad ejus sepulcrum accessissent sacrum inspecturi corpus, hoc penitus incorruptum, suavemque spirans odorem, integris circumdatum vestibus repererunt.

Secundo: cum in quadam parte monasterii D. Claræ Dominicus Machadus faber lignarius tecto ligna componeret, repente ipse cum aliquot lignis præceps rui cœpit. Confugit miser ad B. Elisabethæ opem, et statim una cum lignis in pristinum locum salvus restitutus est.

Tertio: Anna Azpilcueta monialis in cœnobio *Cellis* prope Conimbricam diu cruribus infirma nullo modo per se incedere poterat. Suadetur, ut B. Elisabethæ præsidium, imminente ejus festo, imploraret, ut fecit; mox per quietem admonetur de valetudine obtenta: surrexit sana, et in chorum, lætantibus et stupentibus aliis ibi matutinas laudes canentibus, venit, ut refert Martinus Azpilcueta.

Quarto: quinquagenaria mulier Maria Antonia ex oppido Sarnacensi a duobus et viginti annis infœcunda, cum lacte in sinistro ubere diu ex morbo careret, et pauperem nepotem educandum suscepisset, venit Conimbricam, ac suadentibus D. Claræ monialibus vinum cum croco a B. Elisabetha olim præscriptum hausit: inde ad ejus sepulcrum supplex accessit, et illico lac uberibus largiter affusum sensit.

Quinto: Agnes Dalmeida cujusdam medici uxor non diu post filii partum angina vehementer cruciata lac amisit. Desperata salute post medicamenta a viro inutiliter adhibita, idem vir nutricem filio quæsiturus domo absens B. reginæ opem imploravit, et eadem hora uxor convaluit, ut ipsa mox indicavit. Gratiis actis, medicus ad templum, ubi beatæ corpus manet, supplex pro lacte uxori obtinendo accessit, domumque reversus id quoque obtentum agnovit.

Sexto : pestiferum, et inveteratum ulcus labia, gingivasque Constantiæ Aniæ in D. Claræ cœnobio corrodebat cum maximo cruciatu, frustra medicis obnitentibus. Cum vero B. reginæ cadaver illuc adferretur, accessit infirma, et feretrum, in quo illud jacebat, osculata perfectam consecuta est sanitatem, sociis interim reginæ sanctitatem extollentibus tanto miraculo comprobatam.

De actis causæ legitimis.

Cum fama sanctitatis B. Elisabethæ, miraculorum frequentia magis increbresceret, Emanuel Lusitaniæ rex anno 1516 per legatum suum a Leone X obtinuit, ut ipsa in tota Conimbricensi diœcesi cum beatæ titulo coleretur, ejusque imagines dedicarentur. Anno 1551 officium in ejus honorem a viro docto compositum fuit, mox Joannes Lusitaniæ rex impetravit, ut eamdem in regia venerari sibi liceret: anno autem 1553 legatus apostolicus indulgentias non modicas in beatæ honorem concessit. Sebastianus subinde Lusitaniæ rex superiorum concessionum amplificationem apud Paulum IV obtinuit, præterea ut ejus cultus in tota Lusitania ditione celebraretur, cujus festum 4 non. Jul. consignatum fuit, quo die beata obierat.

Anno 1611 Philippus III rex catholicus, et regina Margarita Austriaca beatæ canonizationem a Paulo V postularunt. Pontifex tribus rotæ auditoribus causam demandavit, hi vero datis litteris remissorialibus, et compulsorialibus judices delegarunt, a quibus constructi processus Romam missi sunt, quos cum auditores expenderent, Paulus V et Gregorius XV obierunt, ideoque opus absolvi non potuit.

Urbano VIII ad summum pontificatum evecto, Philippus rex postulationes repetiit. Quare auditoribus rotæ causa iterum delata est, qui ipsam subinde ad sacrorum rituum congregationem transmitti posse censuerunt. Congregatio autem pluribus super ea sessionibus habitis, processus validos, et legitimas super sanctitate, et miraculis probationes judicavit, ideoque posse ad B. Elisabethæ canonizationem procedi.

CAPUT III.

Appendix II ad primum librum.

Constitutio Benedicti XVI *de beatificationibus, et canonizationibus in basilica Vaticana celebrandis,* (*de qua cap.* 36, § 2, *lib.* 1).

Omnes in Urbe canonizationes in basilica Vaticana celebratas fuisse ex antiquis, et fide dignis monumentis exploratum est. Quamquam Benedictus XIII, postquam BB. Turribium ex Majorga, Jacobum de Marchia, aliosque in eadem basilica inter sanctos retulit, B. subinde Joannem Nepomucenum in Lateranensi basilica canonizavit, frustra per litteras ab eodem Benedicto XIV tunc Anconæ episcopo monitus de antiquo more canonizationes in Vaticana celebrandi, cum litteræ serius ad Urbem pervenissent.

Post hæc editio jam primo tomo operis ejusdem Benedicti XIV de servorum Dei beatificatione, et beatorum canonizatione, in quo prædictus antiquus mos abunde demonstratus fuerat, Clemens XII B. Vincentium de Paulis, et alios simul in eadem Lateranensi basilica canonizavit.

Jamvero Alexander VII beatificationes omnes in Vaticana basilica celebrari decrevit, idque subsecutis temporibus observatum est, una vel altera excepta beatificatione, quæ in Lateranensi sub præfatis Benedicto XIII et Clemente XII peracta fuit. Tandem Benedictus XIV prædicto Alexandri VII decreto confirmato, 9 Kal. Decemb. an. 1741 constituit, ut imposterum beatificationes, et canonizationes omnes in sæpe dicta Vaticana basilica celebrarentur, et simul aliud laudati Alexandri decretum confirmavit de contributione Sacrario ejusdem basilicæ præstanda in singulis beatificationibus, et canonizationibus.

CAPUT IV.

Appendix III ad primum librum.

Publica instrumenta canonizationum SS. Vincentii a Paulo, Joannis Francisci Regis, Julianæ Falconeriæ, Catherinæ Fliscæ Adurnæ, et Elisabethæ Lusitanorum reginæ, (*de quibus cap.* 36, *lib.* 1, *etc.*).

CANONIZATIO

B. VINCENTII A PAULO.

In humili pago, *Ranquines* dicto, Aquensis diœcesis, pauperrimis, sed piis natus parentibus Vincentius a Paulo pascendis gregibus a pueritia addictus, mira tamen innocentia vivens, et caritate flagrans, tenuem victum sibi a parentibus traditum, et quidquid ex parsimonia, et industria minutatim collegerat, pauperibus erogabat.

Aquas deinde studiorum causa missus, mox Tolosæ, inde Cæsareæ Augustæ mira pietate theologiæ operam dedit. Sacerdos factus ad pinguem beneficii præbendam inscius nominatus est, quam cum sine lite obtineri non posse cognovisset, sponte dimisit. Verum ut sibi, et pauperi matri victum honeste quæreret, humaniores litteras in castro *Busseto*, mox Tolosæ docuit, cujus pietate commoti nobiles viri filios suos certatim ejus curæ committebant.

Profectus Massiliam, inde Narbonam navigans in Turcas incidit, et captivus in Africam abductus, multa, et gravia ab ipsis passus est, ne legem Domini sui desereret. Se ipsum vinculis subdidisse ferunt, ut conservum iis afflictum sublevaret. Agrorum cul-

turæ ab immiti hero addictus, et ab una ex herilibus concubinis jussus nonnulla de christiana religione eloqui, et canere, psalmum, *super flumina Babylonis*, etc. cecinit, ex quo Mahumetana mulier tantam hausit dulcedinem, ut maritum christianæ fidei desertorem graviter objurgaverit, quod optimam religionem abdicasset. His, et Vincentii monitis, atque orationibus vir commotus in Gallias cum eodem aufugit, et ab Avenionensi prolegato apostolico Ecclesiæ reconciliatus est.

Romam accessit Dei servus sacras martyrum exuvias, Apostolorum sepulcra, et Petri cathedram veneraturus. Reversus in Gallias, suadente Petro Berullo cardinali, paræcias administravit, tumque in Ecclesiæ ædificationem juniores clericos educandos, et instruendos excepit. Mox a S. Francisco Salesio sanctimonialibus a Visitatione nuncupatis præfectus opere comprobavit, quod palam idem Franciscus affirmabat, nullum scilicet sacerdotem Vincentio digniorem agnoscere.

Interim magis flagrans Vincentii caritas, et in proximorum salutem curam sedulo intendens, congregationem præsbyterorum secularium missionis instituit, qui castissime, et sanctissime conviventes, et clericos seculares in scientia Domini, et in ecclesiasticis ritibus erudirent, et laicos præsertim rusticos in viam mandatorum Dei dirigerent; perpetuo adstricti voto apostolicas peragendi missiones. Calamitatibus subinde corporalibus compatiens Societatem puellarum caritatis fundavit, aliasque matronarum, et puellarum societates in singulis urbium, pagorumque paræciis, vel erexit, vel erectas promovit; quæ senibus, debilibus, aliisque indigentibus opportune spirituali, et temporali subsidio succurrerent. Hospitium pro amentibus, et alias pias domos pro cujuscumque generis calamitosis, etiam pro remigibus ædificavit, vel ipso procurante regia construxit, et dotavit liberalitas.

Etenim Ludovicus XIII Galliarum rex, probitate ejus comperta, in distribuendis occultis eleemosynis, et in nominandis clericis ad episcopatus et beneficia utebatur; et moriens adjuvari ab eo voluit. Tum illius uxor Anna Austriaca regina ipsum in suæ conscientiæ auxilium adscivit, qui tamen in omnes cujuscumque generis personas caritatis suæ flammas effundens, et sæculi vanitate contempta, in Deum semper conversus permansit; spretisque nobilium promissis, et minis, enixe curavit, ut ecclesiasticæ præbendæ, et dignitates dignioribus semper attribuerentur.

Inter suos missionum socios fidelem, indefessumque vineæ Domini cultorem per omnia caritatis opera se semper exhibuit; eorumque subinde regimen, licite invite susceptum, sanctissime, ac prudentissime administravit. Cumque illud in generali conventu dimittere ex animi demissione contenderet, coactus est retinere. Continua itaque humilitate sibi constans, licet apud omnes magno in honore haberetur, nil tamen unquam in opere, aut sermone admisit, quod non humilitatem, et rectitudinem præ se ferret.

Cleri Gallicani sanctitatem injuria temporum labefactatam, et collapsam ecclesiasticam disciplinam reparare nitens, religiosas domos recipiendis clericis ad sacros ordines ascensuris aperuit, et auctor fuit, ut priusquam promoverentur, per aliquot dies divinis rebus in solitudine vacarent. Sacerdotum quoque cætus adunavit, qui statis diebus de ecclesiasticis inter se, divinisque rebus conferrent.

In egenos, et miseros adeo liberalis, ut pauperum pater nuncuparetur. In sacras missiones, quamvis ætate provectus, alacer incumbens omnibus, præsertim pauperrimis ruricolis evangelizabat. Missis in diversas remotissimas regiones sociis, plures ad evangelicam veritatem adduxit. Provincias plures, et urbes peste, fame, belloque vastatas large refecit, atque adjuvit. Et quamvis gravibus distentus negotiis, omnes tamen caritatis officiis complectebatur, neque ullum a se mœstum, aut vacuum abire sinebat. Injurias admirabili patientia sustinuit: miserum artificem a furentibus militibus quæsitum ad necem, proprio objecto corpore, a præsenti discrimine subduxit.

Jejuniis, aliisque pœnitentiæ operibus corpus suum in communibus præcipue calamitatibus conterebat. Et si quid grave, arduumque dicendum, vel agendum occurreret, Deum supplex prius consulebat. E cubiculo in publicum proditurus, divinam opem implorabat, reversus quidquid incaute dixisset, aut egisset, sollicite inquirebat, et emendabat. Orationi assidue deditus, in omnibus Deum agnoscens, ex omnibus contemplandæ cœlestis pulchritudinis materiam hauriebat: semper modestus, et mitis, in prosperis, et adversis semper immotus. Missam quotidie celebravit, nisi quod aliquot ante obitum mensibus morbo præpeditus, sacrificio intererat, et Eucharistia refectus, gratiis actis preces pro agonizantibus præscriptas veluti proxime moriturus recitabat.

Strenuus fidei propugnator, exorta in Galliis Janseniana hæresi, præsules excitavit, ut vigilanter resisterent, iidemque mox, ipso suadente, ad Apostolicam Sedem miserunt, ut pullulantes infringerent errores. Decretum inde allatum reverenter suscepit, regemque et regios ministros commonuit, ut contumaces ad obedientiam inducerent, pertinaces e regno expellerent.

Tandem octogesimum quintum ætatis annum agens, Ecclesiæ Sacramentis munitus Parisiis in domo S. Lazari congregationis missionum sanctissime obiit 5 Kal. Octobr. 1660. Famam ejus sanctitatis longe, lateque diffusam miraculis Deus illustrare dignatus est. Quare constructis de more auctoritate ordinaria processibus, inde signata commissione introductionis causæ, virtutes, et miracula in congregatione rituum discussa fuerunt, et Benedictus XIII die 21 Septembr. virtutes in gradu heroico, et paulo post quatuor miracula approbavit; tandem eidem congregationi annuens die 13 Augusti an. 1729 Vincentium inter beatos solemniter

adscripsit, missamque, et officium, aliaque in ejus honorem indulsit.

Novis supervenientibus miraculis, et processu apostolico super his constructo, duo ex iis, postquam discussa in sacrorum rituum congregatione fuerant, Clemens XII die 24 Jun. an. 1736 approbavit. Inde congregationis cardinalibus in B. Vincentii canonizationem consentientibus, decretum de illa peragenda editum est. Post hæc, accedentibus Galliarum regiis, aliorumque plurium postulationibus, omnibusque ex Romanæ Ecclesiæ more expletis in consistoriis secreto, publico, et semipublico, tandem laudatus Clemens XII in basilica Lateranensi 16 Kal. Jul. an. 1737 ipsum B. Vincentium a Paulo inter sanctos per ultimam definitivam sententiam retulit, concessis in ejus honore consuetis indulgentiis. Tum Pontifex senio, et infirmitate præpeditus missam in hac solemni canonizatione haud celebravit, sed a cardinali Thoma Rufo inter cardinales antiquiori celebrari in ara maxima concessit.

CANONIZATIO

B. JOANNIS FRANCISCI REGIS.

In oppido Galliæ Narbonensis cui nomen *Fons Coopertus*, prid. Kal. Febr. an. 1597 natus Joannes Franciscus ibique pueritia innocenter exacta, et primis linguæ Latinæ elementis eruditus, Bitteras mittitur, ut in gymnasio Societatis Jesu studiorum cursum absolveret. Ibi otium, improborum consuetudinem, et juveniles ludos fugiens quod a litterarum studio supererat temporis, in oratione, aliisque piis operibus impendebat.

Deiparam Virginem, et Angelum sui custodem singulari devotionis affectu prosecutus, alios quoque ad pietatem, et virtutem sectandam excitavit, et cum sex electis certam servans vivendi formam apostolicis missionibus jam tum prolusit.

Decimum nonum ætatis annum agens Societatem Jesu ingressus, per omnium virtutum, et christianæ perfectionis semitas ad Deum contendens, omnibus admirationi, et exemplo fuit. Humanis subinde litteris edocendis addictus, adolescentes pietate in Deum adeo imbuit, ut a ceteris vitæ innocentia discernerentur.

Sacerdos ex obedientia factus, admirabili caritate resplenduit. Pauperibus, infirmis etiam contagioso morbo correptis, in carcere inclusis, viduis, pupillis, puellis et mulieribus periclitantibus, omnibus demum quomodocumque indigentibus prompte succurrit, ter etiam ad alendos pauperes multiplicato per miraculum frumento, et cœnobio pœnitentibus mulierculis ædificato, ut proinde miserorum perfugium, pupillorum tutor, viduarum defensor, esurientium cibus, calamitosorum spes, ægrotorum solatium, communis denique omnium parens esset, et appellaretur. Sui tamen contemptor gravissimas injurias, contumelias, irrisiones, verbera, vulnera, et similia in iis omnibus peragendis invicta patientia, et mirabili mansuetudine sustinuit. Amore erga Deum flagrans, pro ipso, ejusque fide pati, et vitam ipsam perfundere ardentissime cupiebat. Corpus asperrimo cilicio, cruentis flagellationibus, abstinentia, jejuniis, vigiliis in servitutem redactum, ut spiritum ad Deum anhelantem sequeretur, severe coegit. Suam condolentes vicem corripiebat tanquam ignorantes voluptatem in tolerandis pro Christo injuriis positam. Honoribus, laudibusque affectus tristabatur, ea soli Deo deberi, se vero conculcandum esse dictitans.

De animarum salute præcipue sollicitus omnes in viam Domini dirigere satagebat. Ultimos decem vitæ annos in sacris missionibus impendit, quorum sex primos in inferiori Occitania, in Vivariensi, Valentinaque diœcesi, reliquos quatuor apud Velaunos traduxit.

In hoc ministerio perpetua hæc fuit ejus vitæ ratio: duas, vel ternas horas somno, reliquum noctis orationi, et parandis concionibus dabat. Ad destinatum locum perveniens, recta se ad ecclesiam conferebat. Postridie ecclesiam summo mane ingressus doctrinam christianam explicabat, inde pœnitentium confessiones audiebat, mox concionabatur, rursus ad confessiones redibat, tandem sacrum faciebat. Post meridiem pueros erudiebat, ægros et pauperes sublevabat, componebat lites, concionabatur, et confessiones diu audiebat.

Nullis deterritus laboribus, periculis, aut cujusvis generis incommodis, non viarum, locorumque asperitate deterritus sacrum hoc munus continuo, et alacer obivit. Rusticos in silvis, et montibus, in suis mapalibus, ac veluti latibulis pedes semper studiosissime quærebat, erudiebat, et solabatur. Prospero sane successu, nam ingentem christianorum, et hæreticorum multitudinem ad ipsum confluentium, a vitiis ad virtutem, ab erroribus ad veritatem revocavit.

Missionem tandem Lalovesci, ignobili Viennensis diœcesis pago in horridis Helviorum montibus sito, ultimis adventus Dominici diebus indicit, postremam sibi fore, Deo docente, prædicens. Difficillimum iter per asperos, inaccessosque montes nivibus, et glacie coopertos ingressus, et recta deerrans via in derelicto tugurio pernoctare compulsus, sudore madidus, urgente frigore, gravissimo lateris dolore cum acuta febri correptus fuit. Amore nihilominus in Deum fervens Lalovescum pervenit, et dissimulata infirmitate, consuetum docendi, concionandi, et confessiones audiendi opus prompte exercuit, donec exhaustis prorsus viribus, et deficiente spiritu concidit. Paupertatis, et humilitatis Domini nascentis imitandæ cupidus in stabulum deferri postulavit, sed ne citius deficeret, in lecto subsistere jussus, Sacramentis rite munitus, Christi, et Virginis Matris præsentia recreatus, et ad Cœlum invitatus, crucifixi imaginem dextera tenens inter pauperum, et

rusticorum turbas, hilari vultu sanctissime obiit circa mediam noctem ultimæ diei exeuntis anni 1640.

Statim conclamaverunt omnes, sanctum obiisse, et ecce duo, et viginti parochi cum densis montanorum agminibus accurrerunt. Percrebrescente vero sanctitatis, et miraculorum fama, Lalovescus exiguus antea vicus cœpit incolis frequentari, convenientibus undique advenis ad beatos apostolici viri cineres venerandos, et opem ejus implorandam.

Anno postmodum 1676 episcopus Aniciensis processum ordinarium super vita, et miraculis servi Dei construxit. Duobus supra viginti annis elapsis die 25 Januar. signata est commissio introductionis causæ, datisque litteris remissorialibus, processus apostolicus super non cultu constructus est, eoque ad Urbem delato, tandem die 31 Julii an. 1700 approbata fuit sententia archiepiscopi Viennensis super cultu non exhibito.

Datis subinde aliis litteris remissorialibus, et compulsorialibus ad tres episcopos, novi apostolica auctoritate processus super servi Dei virtutibus, et miraculis constructi sunt, quibus Romam deductis, et in sacrorum rituum congregatione rite discussis, Clemens XI die 27 Martii an. 1712 eadem congregatione suffragante, pronuntiavit constare de virtutibus in gradu heroico.

Miraculorum subinde examen assumptum est, de quibus plures viri principes tam ecclesiastici, quam seculares testimonium dixerant, iisque mature in eadem congregatione discussis, tandem laudatus Pontifex anno 1715 duo approbavit; sequenti vero anno Joannem Franciscum in beatorum numerum retulit.

Nova subinde miracula supervenerunt, novique super his processus apostolica auctoritate in Galliis constructi sunt; ex iis vero in congregatione rituum examinatis, Clemens XII die 19 Martii anno 1737 duo approbavit, ac die 3 Aprilis sequentis, cardinalibus ejusdem congregationis suffragantibus, decrevit ad beati canonizationem tuto deveniri posse.

Mox omnibus, quæ in consistoriis secreto, publico, et semipublico, et reliquis, quæ ex S. R. Ecclesiæ instituto ad tantam solemnitatem fieri solent, rite peractis, tandem 16 Kal. Jul. anno 1736 in basilica Lateranensi idem Clemens XII B. Joannem Franciscum Regis sanctorum catalogo solemniter adscripsit. In hac vero solemnitate, Pontifice senio, et infirmitatibus impedito, cardinalis Thomas Rufus ejus loco missam celebravit.

CANONIZATIO

B. JULIANÆ FALCONERIÆ.

Florentiæ ex perillustri Falconeria gente, patre Clarissimo, matre Reguardata, ambobus sterilibus, et jam senescentibus orta B. Juliana in ipso nutricis sinu, dum fasciis involvitur, infantiles manus in cœlum tendens dulcissima Jesu, et Mariæ nomina protulit. Paulatim crescens, omniaque fugens puerilia spiritualibus exercitationibus adeo studebat, ut B. Alexius ejus patruus genitrici affirmaverit, eam non puellam, sed Angelum peperisse. Virginitatis vigilantissima custos oculos nunquam in hominis faciem intendit, omnia vero muliebris vanitatis ornamenta semper exhorruit.

Decimum quartum ætatis annum agens nullis consanguineorum blanditiis, aut minis ad nuptias adduci potuit. Quare obtento sacrarum virginum, quas *Mantellatas* vocant, habitu, emissis tribus solemnibus votis, sacrum velamen a B. Philippo Benitio accepit, qui etiam prædixit, ipsam totius societatis virginum tertii ordinis Servorum B. Mariæ Virginis institutricem futuram. Solitudinem optans, in sæculo tamen viduam matrem solatura remanere cogitur, tam sancte vivens, ut complures virgines, et matronæ, ipsam secutæ idem religiosum institutum capesserint, et mater ipsa se filiæ instituendam tradiderit.

Eis numero auctis, et in unum cœtum adunatis certam vivendi formam præscribi opus fuit, idque mox B. Juliana juxta S. Philippi Benitii prædictionem præstitit, et regulas ab ipsa conditas S. Sedes approbavit. Defuncta matre, ad sanctimonialium domum, quas instituerat, convolans, fune ad collum alligato, inter ipsas tamquam serva admitti humillime postulavit; at illæ tantam admiratæ virtutem, monasterii regimen ei solum ex obedientia acceptanti detulere, quod munus mira subinde humanitate, prudentia, caritate, omniumque virtutum exemplo administravit, filias in pietate erga Deiparam Virginem, in vanitatis, et mundi contemptu, in castitate, et in reliquis virtutibus sanctissime instituens, ad quas ipsa admirabili patientia, mansuetudine, paupertate, modestia, integritate, et omni boni operis forma omnes inflammabat.

Pœnitentiæ addicta ab adolescentia ad obitum rudi panno induta, nudis pedibus incessit, nodosis funibus, ferrea aculeata zona, cilicio, flagellationibus, rigidis jejuniis, aliisque asperitatibus corpus suum cruciabat, et quibusdam quidem diebus pro animabus purgatorii, quibusdam in passionis Christi memoriam, et in B. M. Virginis honorem, cujus etiam dolores experiri aliquando obtinuit. His vero munita præsidiis horrendis dæmonis insidias, et tentationes fortiter superavit.

Amore in Deum primum, tum in proximos flagrans offensam Dei adeo odit, ut audita sceleris narratione prope exanimis corruerit, et omnes a discordiis, a vanitate, et a peccatis cunctis revocare, infirmos, pauperes, et reliquos calamitosos juvare sollicita studuerit, et sui juris facta hæreditatem in pauperes, et in Mariæ servos distribuerit. Ægrotos tangens sæpe sanavit, virgines ex odore agnoscebat, in oratione sæpe in mirabiles extases rapiebatur, aliisque gratiæ donis illustrata fuit, semper tamen humilis, et mansueta de se demissius sentiebat.

Demum austeritatibus, ac ætate nempe septuagenaria major, attrita, stomachi morbo graviter affecta, eoque ingravescente patientissime tolerato, ad ultimum spiritum redacta est. Pœnitentiæ, et Extremæ Unctionis sacramentis rite susceptis, vehementer dolebat, Eucharistiam sibi ob stomachi debilitatem denegari. Quare confessarium suum enixe rogabat ut saltem augustissimum Sacramentum ad se deferret, cujus aspectu solaretur. Morem gessit sacerdos, eoque allato statim ejus facies morbo squallida angelico decore refloruit, mox Panis cœlestis ejus pectori, ut ipsa petierat, admotus illic disparuit, et serva Dei sanctissime obiit 13 Kal. Jul. an. 1341. Cum vero ejus corpus de more curaretur, inventa est circa sinistrum pectoris latus carni veluti sigillo impressa hostiæ forma, quæ crucifixi imaginem repræsentabat.

Hoc prodigio, et ejus fama sanctitatis excitatus Florentinus populus undique confluxit ad sacrum ejus corpus venerandum, moxque plures infirmi ad ejus feretri, aut vestium contactum convaluerunt. Inde miraculis illustris, et beatæ, sanctæque nomine nuncupata in multis provinciis continuo colitur, ubi ejus instituti monasteria reperiuntur, cujus regulam Innocentius VIII et Martinus V approbarunt, et Paulus V in suo quodam brevi, beatæ, atque ejusdem instituti patronæ titulo Julianam condecoravit.

Sanctitatis, et miraculorum fama percrebrescente, Clemens XI commissionem introductionis causæ canonizationis anno 1667 signavit; anno autem 1673 processu Florentiæ constructo, judex delegatus sententiam super cultu immemorabili, et casu excepto tulit, quam Sedes Apostolica an. 1678 confirmavit. Post hæc Innocentius XII an. 1693 universo servorum B. M. Virginis ordini, et Florentinæ civitati missam, et officium de communi Virginum in ejus honorem recitari concessit sub ritu semiduplici, quem Clemens XI an. 1718 ad duplicem elevavit, eo quod B. Juliana supradictum tertium ordinem fundaverit.

Anno 1728 Benedictus XIII lectiones proprias cum hymno, et oratione approbavit, et B. Julianæ nomen in martyrologio romano inscriptum fuit. Interim causa canonizationis in sacra rituum congregatione discussa idem Pontifex die 5 Febr. an. 1725 decretum edidit, ita de ejus virtutibus constare, ut miracula discuti possent. Qua subinde discussione in eadem congregatione peracta, quatuor miracula die 4 Septemb. an. 1729 approbavit. Die vero 5 Octobr. sequentis, congregatione rituum suffragante, decretum edidit de canonizatione peragenda.

Obiit interea laudatus Benedictus XIII, quamobrem Clemens XII, successor incepta ejus perficienda esse ratus omnia, quæ in causa acta fuerant, coram se, et cardinalibus in consistorio secreto referri jussit, mox reliquiis, quæ in consistoriis publico, et semipublico, et ex sacris constitutionibus, Romanæque Ecclesiæ consuetudine fieri solent, absolutis, adeoque cardinalium, aliorumque suffragiis in semipublico consistorio auditis, tandem idem Clemens XII B. Julianam 16 Kal. Jul. an. 1737 in basilica Lateranensi sanctorum fastis adscripsit, missam tamen in hac solemnitate, non ipse utpote impeditus, sed loco sui cardinali Thoma Rufo inter cardinales antiquiori celebrari permisit.

CANONIZATIO

B. CATHARINÆ FLISCÆ ADURNÆ.

Genuæ celebri urbe an. 1447 nata Catharina ex patre Jacobo Flisco prorege regni Neapolis, et matre Francisca de Nigro sanguinis vetustate nobilibus, sed ex prole ipsa nobilioribus, vix rationis usu potita, amore erga Deum, aliisque eximiis virtutum argumentis futuræ sanctitati prolusit. Nam ex frequenti crucifixi imaginis obtutu patiendi desiderio accensa, et paleis pro culcitra, ligno pro cervicali utens, brevissimum somnum capiebat, et puerilia oblectamenta contemnens silentio, et oratione delectabatur.

Annum agens decimum tertium, consulto confessario suo, se totam Deo in sanctimonialium dicare monasterio decrevit. Sed ob teneros annos, et imbecillam valetudinem repulsa est, postmodum parentum voluntati, atque imperio obsecuta nobili, ac diviti viro Juliano Adurno nupsit.

Sed ne mundanis voluptatibus caperetur, tribulationes Dominus, et pressuras immisit. Siquidem vir luxui, et similibus intentus ipsam ab iis abhorrentem aversatus durius tractavit. Quinquennium in hoc mœrore transegit, donec aliis suadentibus feminis ad levandam tristitiam, nobilium feminarum cœtus, ac domos frenquentare, et vivendi rationem sequi instituit.

Sed in his omnibus amaritudinem potius, Deo disponente, experta, ingravescentibus angustiis, sororem suam sanctimonialem consuluit, ejusque hortatu monasterii confessarium adivit, ad cujus pedes dum se prosternit, mentis oculis divinum statim lumen affulsit, et doloris, atque amoris vulnere percussa, parum abfuit, quin prolaberetur in terram. Domum reversa miseriam suam, irradiante divinæ lumine, profunde perspexit, projectisque mulieribus ornamentis numquam resumendis, et amarissima cordis contritione culpas anteactæ vitæ detestata ingentem lacrymarum imbrem, et gravia suspiria emisit.

Statim mentis oculis apparuit imago Salvatoris crucem bajulantis, toto corpore sanguine diffluentis, quæ animo tam alte infixa remansit, ut semper imposterum Salvatoris patientis imaginem in omnibus rebus intueri sibi videretur. Hinc patiendi ardore succensa carnem suam ciliciis, flagellis, aliisque asperitatibus continuo edomuit. Uno, vel altero ab admirabili ejus conversione anno elapso, interiore Christi voce ad Quadragesimale cum eo jejunium peragendum invitata, quo tres illas, quas ipsa volens pertulit, tentationes superare edisceret, ideoque

concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, et ambitionem sæculi infringeret, statim paruit fortis Dei mulier, et non solum primam illam quadragesimam, sed per plures annos tam quadragesimæ, quam adventus ferias solo orationis cibo, et Eucharistico pane sustentata transegisse fertur, amarissimo tantum aquæ liquati salis, atque aceti potu sitim quandoque eludens, laboriosis tamen caritatis muneribus vividior perfungebatur.

Divino interim humilitatis magisterio edocta, altitudinem perfectionis mensuram esse debere humilitatis, aliis se nobilibus matronis comitem addidit, quarum cura erat infirmis, et miseris opere, et pecunia succurrere. Quare modesta, et mansueta per urbem incedens pauperibus, et infirmis omni charitatis officio humillime subveniebat in privatis domibus, et in publico nosocomio, cujus regimen sibi demandatum propriis expensis integerrima administravit.

Æternæ majestatis pulchritudinem alte contemplans, de se, et de terrenis rebus demisissime sentiens, omnibus monita salutis sollicita caritate impertivit, cujus etiam spatia dilatans, dialogum inter animam, et corpus conscripsit. Amore erga Deum adeo exarsit, ut corporis partes cor ambientes ignem spirare viderentur. Dulcissimum Jesu nomen semper in corde habebat, nullum majus præsentiens gaudium, quam si illud ab aliis pronuntiari audiret: cumque a muliere contagiosa febri laborante illud pronunciaretur, statim pestilens ejus os osculata, eumdem morbum non sine vitæ discrimine contraxit. Sed a Deo sanata pristina caritatis officia alacris repetiit.

Hinc contumelias, ægritudines, et alias hujus generis calamitates invicta patientia, et constanti animo pertulit. Præcipue ejus cura erat Dei honor, et gloria, vitiorum destructio, animarum salus. Quare orationibus, et suasionibus plures peccatores ad viam Domini revocavit, inter quos virum suum Julianum Adurnum. Ab hoc primum impetravit, ut sibi in castitate vivere liceret, mox ipse cum ea collatis consiliis, habitu tertii ordinis S. Francisci induto, piam vivendi rationem instituit. Cum vero postremæ ægritudinis molestias impatienter ferret, ideoque indignatione correptus in periculo æternæ salutis versari videretur, sancta uxor ad orationem pro eo confugit, qua tranquillitatem illi a Deo obtinuit, adeoque divinæ voluntati submissus, doloribusque patienter toleratis, mortuus est.

Catharina interim Dei amore magis succensa, orationi intenta, ubi proximi caritas non exigeret, contemplatione delectabatur, cujus cœlestibus fruens deliciis alienabatur a sensibus, ejusque animæ a terrenarum rerum tumultu liberæ cœlestis revelabantur mysteria. Hinc admirabilis ille caritatis ardor adeo excrevit, ut purgato, et sanctificato spiritu, infirmam quoque carnem fere consumpserit.

Vehementer itaque cupiebat dissolvi et esse cum Christo. Verum divinæ exequendæ voluntati semper intenta vitam sibi produci non recusabat, ut per diuturna dolorum tormenta conformior fieret imagini Filii Dei. In hoc suaviter adversantium desideriorum conflictu inusitata quadam, et gravi ægritudine decubuit, cui cum nulla remedia proficerent, re mature perpensa, convenere medici, ægritudinem illam non humanam, sed divinitus immissam esse, ideoque cœlesti medico relinquendam. Itaque sexagesimum tertium ætatis annum agens, oculis, et manibus in cœlum intentis, illis verbis: *In manus tuas Domine commendo spiritum meum*, suavissime pronunciatis, placidissime obdormivit in Domino 17 Kal. Octobr. an. 1510.

Ubi vero servæ Dei mortis rumor Genuensem urbem pervasit, ad sacrum ejus corpus in magno nosocomio, ubi decesserat, venerandum ex omni ordine, atque ætate viri, et mulieres confluxere, ibique plurimi in molestiis solatium, in ægritudinibus medicinam invenerunt. Illudque interea flexile, incorruptum, rubroque colore circa cor, et vivo omnino simili decorum in novo sepulcro intra ejusdem nosocomii ecclesiam summa veneratione collocatum fuit. Post duodeviginti menses extractum, et per octo continuos dies expositum, ut confluentium multitudini satisfieret. Deo circa illud operante miracula, tandem ad decentiorem marmoreum tumulum in sublime erectum in eadem ecclesia delatum est, ubi miraculis clarum publicæ venerationi expositum, devotionis fervore erga B. Catharinæ reliquias numquam imminuto, ad hæc usque tempora permansit.

Post hæc nedum Genuenses, sed etiam alii populi ad sacrum ejus corpus venerandum accurrerunt. Quare cultu erga illam perseverante, et post centum annos percrebrescente, constructisque auctoritate ordinaria processibus super ejus sanctitate, ac miraculis, et in sacra rituum congregatione exhibitis, die tandem 24 Maji an. 1636 expedita fuit commissio ad apostolicum processum super cultu immemorabili, et casu excepto a decretis Urbani VIII construendum. Inde Clemens X sententiam ab episcopo Genuensi judice delegato super iisdem cultu, et casu latam approbavit die 6 Ap. 1675. Die vero 17 Aug. an. 1683 facultas obtenta est conficiendi processum super sanctitate vitæ, virtutibus, et miraculis ad beatæ canonizationem peragendam. Interim sacra rituum congregatio, approbante Clemente XI officium, et missam de communi viduarum in ejus honorem pro civitate Genuensi die 19 Septembr. anni 1710 concessit, mox ad totum Genuensem dominium extendit: tandem officium, et missam propria de eadem beata approbavit cum elogio in romano martyrologio apponendo.

Completis processibus, et in supradicta congregatione expensis, virtutes heroicæ die 30 Maji an. 1732 ac tria miracula die 2 Ap. an. 1737 sub Clemente XII approbata fuerunt, idemque Pontifex die 30 ejusdem mensis, et anni, suffragantibus ejusdem congregationis cardinalibus, canoniz. peragi posse declaravit. Omnibus subinde absolutis, quæ in

consistoriis secreto, publico, et semipublico, quæque ex sanctorum patrum auctoritate, sacrorum canonum statutis, et sanctæ Romanæ Ecclesiæ consuetudine peragi solent, tandem laudatus Clemens XII in basilica Lateranensi 16 Kal. Jul. an. 1737 quæ dies erat Dominica SS. Trinitatis, B. Catharinam una cum BB. Vincentio a Paulo, Joanne Francisco Regis, et Juliana de Falconeriis in sanctorum album solemni canonizationis ritu retulit.

CANONIZATIO

B. ELISABETHÆ LUSITANORUM REGINÆ.

Inter Lusitaniæ reges, qui adversus christiani nominis hostes tot, ac tanta non minus pietate, quam bello terra marique gesserunt, et in remotissimis etiam regionibus Evangelium disseminare studuerunt, feminæ quoque pietate, ac sanctitate celebres floruerunt, sed præ omnibus una sanctarum virtutum, et miraculorum magnitudine emicuit B. Elisabeth regina.

Hæc Aragoniæ regibus orta anno 1271 virtutibus ab ipsa adolescentia adeo floruit, ut ejus avus affirmare non dubitaverit, Elisabetham reliquis Aragoniarum regum sanguine natis feminis præstantiorem futuram. Pater vero cœlestem ejus vitam admiratus, rerum suarum, regnique felicitatem unius filiæ meritis referebat acceptam. Nubilis facta, et honestis moribus suis longe clarescens, a pluribus christianorum principum filiis in matrimonium expetita, Dionysio Alphonsi III filio Lusitaniæ regis christiani, regiisque ritibus nupsit, eique Constantiam filiam, et Alphonsum regni hæredem peperit, quos subinde sancte educare summopere studuit.

In precibus assidua, vanitates aversata, decenti induta cultu, modesta semper incessit. Amore Dei flagrans vitia, et peccata vehementi odio prosequebatur. Hinc corpus asperitate subjicere nitens, quadruplex longum jejunium per annum solemne habuit. A vino abstinere consuevit, cumque a medicis ob stomachi infirmitatem præscriptum sumere aliquando recusasset, allata bis ejus jussu aqua in vinum bis conversa fuit.

Hinc summa erga proximum caritate prædita, indigentibus omnibus abunde succurrit, monasteria, xenodochia, et similia vel erexit, vel perfecit, vel auxit. Pauperibus, et infirmis deservire non horruit, quotum gravissimos morbos manibus suis contrectans non semel prodigiose sanavit, et opes egenis ab ipsa distribuendæ in rosas aliquando medio hyeme conversæ fuerunt.

In adversis constans, maximas ærumnas patientissime toleravit. Constantiæ filiæ, aliorumque carissimorum jacturam fortiter sustinuit. Dionysium virum a se alienatum, aliisque mulieribus adhærentem mira humilitate, et mansuetudine passa est, cujus ille tandem virtute fractus reliquam vitam caste, sancteque traduxit. Mœrore affecta ex dissidiis inter summa, et carissima sibi capita, exortis, in illa sedanda, et extinguenda totis viribus incubuit; *felici* sane successu, cum dissidentes principes ad concordiam precibus, et laboribus suis revocaverit. Atque in his illud imprimis eluxit, quod immane bellum inter Alphonsum filium, et Dionysium parentem compescuit, et toti pene Lusitaniæ impendentem ruinam excussit.

Obiit tandem ipse Dionysius ejus vir, cujus morte sui juris facta vestem religiosarum virginum propriam sumpsit, et in ædibus secus eorumdem domum, quam prope Conimbricam B. Claræ nomine ædificaverat, cum quibusdam ex iis religiosam vitam extra claustra ducebat, humilitate, mansuetudine, caritate, misericordia, ceterisque virtutibus, quas apostolus Paulus in viduis exigit, conspicua. Alphonsum nepotem suum Castellæ regem alteri ab uxore feminæ adhærentem ad honestiorem vitam revocavit. Post hæc cum in oppidum Stremotium ad sedandas inter eumdem nepotem, et filium discordias se contulisset, in supremum morbum incidit, ibique Ecclesiæ Sacramentis piissime susceptis, sanctissime obiit die 4 Jul. anno 1336 ætatis suæ 65.

Fama sanctitatis, quam vivens acquisierat, maxime post ejus obitum percrebuit, et facto ad ejus funus ingenti hominum concursu, multi singularia a Deo beneficia ejus intercessione obtinuerunt. Ejus corpus Conimbricam delatum incorruptum, et suavem spirans odorem permansit, et in eodem statu anno 1612 repertum est. Magnis deinde, pluribusque miraculis claruit, ob quorum frequentiam cum sanctitatis fama magis increbresceret, Leo X aliique post ipsum summi Pontifices nonnullas *cultus species* in B. reginæ honorem, instantibus *Lusitaniæ regibus*, concesserunt.

Paulus V causæ cognitionem auditoribus rotæ demandavit, iique judices delegatos constituerunt, qui processus apostolica auctoritate constructos ejusdem auditoribus transmiserunt. Postmodum Urbanus VIII acceptam ab his causæ relationem, rem ad sacram rituum congregationem remisit. Hac vero in beatæ canonizationem consentiente, omnibusque peractis, quæ in consistoriis secreto, publico, et semipublico, necnon ex sacris constitutionibus, ac Romanæ Ecclesiæ consuetudine, peragenda erant, tandem in sacrosancta Principis apostolorum basilica an. 1626, 8 Kal. Jul. B. reginam Elisabetham sanctarum viduarum catalogo adscripsit, et in tanta solemnitate missam cum ejusdem sanctæ commemoratióne celebravit. Cum vero hujus canonizationis bulla neque ab ipso, neque ab aliis Successoribus expedita fuisset, illam tandem Benedictus XIV anno 1742, 4 Kal. Maji expedivit.

CAPUT V.

Appendix IV.

Publica instrumenta solemnium beatificationum S. Rosæ Limanæ, et S. Turibii, (de quibus in cap. 24).

Monumenta publica solemnis beatificationis servæ Dei Rosæ de S. Maria a civitate Limæ tertii ordinis S. Dominici ex actis sacrorum rituum congregationis sub die 15 Ap. an. 1668 eruuntur. In his primo omnia, quæ in ejus causa beatificationis, et canonizationis gesta fuerant, commemorantur; tum indicatis, quæ a summo Pontifice Clemente IX in ejus honorem concedebantur, apparatus basilicæ Vaticanæ ad beatificationem peragendam describuntur. Inde edictum super indulgentia plenaria concessa pro illa solemnitate memoratur, et notarius supradictæ congregationis rituum ad solemnia beatificationis adnotanda advocatus, testatur, post ingentem populi multitudinem, accessisse ad locum in dicta basilica pro solemnitate destinatum cardinales, et consultores ejusdem congregationis, aliosque prælatos, necnon dictæ causæ procuratores; mox a sacrario processisse totum basilicæ capitulum una cum cardinali archipresbytero, et cum canonico episcopo solemnia celebraturo pretiosis vestibus induto. Causæ procuratores habentes litteras apostolicas in forma brevis super beatificatione servæ Dei Rosæ prædictæ apud cardinales prædictos institerunt, ut litteræ eædem publicarentur. Cardinalis congregationis præfectus illas accepit, et ad cardinalem archipresbyterum per congregationis secretarium transmisit. Archipresbyter vero illas uni ex cæremoniarum magistris consignatas per Mansionarium archivistam publicari jussit, isque mox eas e suggestu perlegit.

Hoc breve beatificationis apud S. Sabinam datum fuerat die 12 Febr. ann. 1668. Summus pontifex Clemens IX indulgebat, ut eadem Dei serva Rosa inposterum beata nuncuparetur, ejusque reliquiæ publice colerentur, non tamen in processionibus circumferrentur, atque ejus imagines radiis, et splendoribus exornarentur, officiumque, et missa de virgine non martyre sub ritu duplici in universo Prædicatorum ordine, et in aliis determinatis locis in ejus honorem celebrarentur: et solemnia beatificationis peragerentur.

Absoluta brevis lectione episcopus celebrans canticum *Te Deum laudamus* inchoavit, et statim servæ Dei imagines detectæ fuerunt, quas in genua provoluti adstantes omnes devotissime venerati sunt, et alia lætitiæ signa edita fuerunt. Absoluto cantico, diaconus ℣. *Ora pro nobis*, *B. Rosa*: chorus ℟. *Ut digni efficiamur, etc.* protulerunt: celebrans vero orationem propriam de dicta beata recitavit, imaginemque incenso thure veneratus est, et missam de virgine non martyre solemniter celebravit, cum interim imagines et compendia vitæ beatæ distribuerentur. Ad vesperas summus Pontifex ad eamdem basilicam magno comitatu se contulit sacras beatæ imagines veneraturus. Adfuerunt multi viri principes ecclesiastici, et sæculares, quibus pariter imagines, compendia vitæ beatæ, et alia distributa fuerunt.

Post hæc in iisdem monumentis alia ejusdem beatificationis solemnitas in ecclesia S. Mariæ supra Minervam peracta die 18 Maji ejusdem anni per eumdem sacræ congregationis rituum notarium apponitur. Primo igitur insignis apparatus illius ecclesiæ describitur, in qua capella cardinalitia habenda erat in eadem solemnitate: complures idcirco cardinales in eamdem ecclesiam convenisse recensentur, ubi episcopus Urbevetanus, solemnem missam celebravit, in qua post evangelium reverendiss. Paulus Oliva Societatis Jesu generalis præpositus, et apostolicus magni nominis concionator luculentissimam orationem panegyricam Italice contextam super vita, et miraculis beatæ habuit. Imagines quoque, et compendia ut supra distributa fuerunt. Hæc solemnitas per integram hebdomadam continuata fuit, et singulis diebus solemnis missa celebrabatur, post vesperas orationes italico idiomate de ejusdem beatæ rebus gestis per diversos concionatores habebantur, innumera populi multitudine illuc confluente ad plenariam lucrandam indulgentiam in hac solemnitate concessam.

Die 23 ejusdem mensis Maji aliqua de eadem beatificatione solemnitas celebrata fuit in ecclesia S. Ignatii Societatis Jesu; in quam cum cardinalis vicarius, aliique prælati, et nobiles viri, et religiosi convenissent, nonnulli *Convictores* seminarii Romani partim soluto, partim versibus composito sermone beatæ laudes prædicarunt.

Die 10 mensis Junii proxime sequentis solemnia eadem in ecclesia SS. Jacobi, et Ildephonsi nationis Hispanæ de Urbe celebrata fuerunt. Siquidem summus Pontifex in supradictis litteris apostolicis permiserat, ut postquam in basilica Vaticana peracta fuissent, celebrari etiam in dicta ecclesia intra bimestre possent. Elegans igitur hujus ecclesiæ ornatus primo describitur, mox accedente ad eam catholici regis apud summum Pontificem oratore, archiepiscopus Tarentinus missarum solemnia celebravit, inter quæ R. P. Nicolaus Martinez Societ. Jesu amplam Hispanico idiomate orationem de beatæ virtutibus, et miraculis habuit, et alia lætitiæ signa tam præcedentibus vesperis, quam per totam illam diem edita ibi fuerunt.

Porro de prædictis omnibus Horatius de Abbatibus sacræ rituum congregationis notarius, cancellarius, et archivista instrumenta confecit, atque subscripsit. Et de horum instrumentorum subscriptione, et publicatione subditur attestatio cardinalis Ginetti sacr. rit. congregationis præfecti, et Urbis vicarii.

Sequuntur monumenta publica solemnium beatificationis servi Dei Turibii archiepiscopi Limani.

Ac primo quidem instrumentum exhibetur de iisdem solemniis die 2 Jul. an. 1679 in basilica vaticana sub Innocentio XI celebratis; in hoc ea, quæ in congregatione rituum in hac causa gesta sunt, et quæ in servi Dei honorem summus Pontifex concessit, necnon basilicæ apparatus memorantur. Mox omnia, quæ pro recta solemnium celebratione in eadem basilica, sicut in beatificatione S. Rosæ Limanæ peracta sunt, recensentur. Postremo apponuntur litteræ apostolicæ in forma brevis a laudato pontifice Innocentio XI expeditæ die 28 Jun. ejusdem anni, in quibus omnia, quæ in beati honorem concedebantur, et loca, in quibus solemnia eadem, posteaquam absoluta in basilica Vaticana fuissent, celebrari possent, referunt.

Additur in eodem instrumento eamdem postea solemnitatem die 19 Novemb. celebratam fuisse in ecclesia S. Mariæ Montis Serrati nationis Hispanorum de Urbe. Siquidem præfatus summus pontifex Innocentius XI Hispaniarum rege, aliisque postulantibus, per alias litteras apostolicas in forma brevis die 27 Septembr. supradicti anni 1679 eorumdem solemnium celebritatem in aliud tempus prorogavit, et ad alia loca extendit ultra designata in primo brevi beatificationis.

Atque de his omnibus instrumentum subscripsit, et publicavit Jacobus Sassus notarius, cancellarius, et archivista congregationis sacrorum rituum. Et authenticum redditur per attestationem cardinalis vicarii.

Subditur aliud publicum instrumentum super eorumdem solemnium celebratione in ecclesia S. Anastasiæ de Urbe. Postulatore enim hujus causæ supplicante, idem Pontifex per alias litteras in forma brevis die 9 Martii an. 1680 expeditas ejusmodi celebritatem in dicta ecclesia peragi benigne indulsit; uti sane die 5 Maji ejusdem an. 1680 magnifice peracta fuit, cujus tota series in eodem instrumento describitur, quod subscripsit, et publicavit Jeremias de Rubeis curiæ cardinalis vicarii notarius, cui accessit ejusdem cardinalis vicarii attestatio.

CAPUT VI.

Appendix V ad primum librum.

Brevia beatificationum servorum Dei Petri Forerii, Catherinæ de Ricciis, Alexandri Saulii, et Camilli de Lellis, de quibus in cap. 24, *lib.* 1.

Beatificatio servi Dei Petri Forerii præpositi generalis, et reformatoris congregationis Salvatoris ordinis canonicorum regularium S. Augustini, etc. sub Benedicto XIII peracta est; qui per suas litteras apostolicas in forma brevis expeditas die 10 Januar. an. 1730, auditis cardinalium, et consultorum sacræ congregationis rituum suffragiis, acceptisque complurium principum tam ecclesiasticorum, quam sæcularium postulationibus, eidem servo Dei Petro Forerio *beati* nomen, ejusque reliquias publicæ venerationi exponi, imaginesque radiis exornari indulsit, dummodo tamen in publicis processionibus non circumferrentur. Officium quoque et missam, et solemnia beatificationis in determinatis locis, et a designatis cœtibus, necnon statuto tempore in ejus honorem celebrari concessit.

Similia huic sunt, quæ sequuntur, brevia beatificationum servæ Dei Catharinæ de Ricciis monialis ordinis S. Dominici, sub Clemente XII die prima Octobr. anno 1732, servi Dei Alexandri Saulii ex clericis regularibus S. Pauli vulgo Barnabitis, primum Aleriæ, deinde Papiæ episcopi sub Benedicto XIV die 23 Apr. an. 1741, B. Camilli de Lellis fundatoris clericorum regularium ministrantium infirmis sub eodem Benedicto XIV die 7 Apr. 1742.

CAPUT VII.

Appendix VI ad primum librum.

Breve solemnis beatificationis BB. martyrum Gorcomiensium undecim ex ordine fratrum Minorum S. Francisci de Observantia, et aliorum octo, qui in odium orthodoxæ fidei 9 Jul. 1572 *simul Brilæ perempti sunt. De quo in cap.* 27, *lib.* 1.

In hoc brevi die 14 Novembris an. 1675 expedito relatis sacræ rituum congregationis suffragiis, quæ martyrio, ac signis, prodigiisque diligenter expensis censuit ad horum martyrum canonizationem deveniri tuto posse, atque interim honores beatificationis decernendos illis esse: Clemens X illos *beatos* nominari, eorumdem reliquias coli (*non tamen in processionibus*), imagines radiis ornari, missamque, et officium in eorum honorem, ac beatificationis solemnia in determinatis locis et statuto tempore celebrari permisit, postquam in basilica Vaticana peracta fuissent.

Subditur breve beatificationis B. Josephi a Leonissa ordinis Capuccinorum sub Clemente XII die 19 Jun. an. 1737 expeditum, in quo idem Pontifex eosdem beatificationis honores huic beato indulget, sed prima hujusmodi solemnia in basilica Lateranensi de Urbe celebrari jubet.

CAPUT VIII.

Appendix VII ad primum librum.

Compendia vitæ, virtutum, et miraculorum, necnon actorum in causis canonizationis BB. Pii V, Andreæ Avellini, Felicis a Cantalicio, et Catharinæ de Bononia, composita ab hujus operis auctore tunc fidei promotore; de quibus in cap. 34, *lib.* 1.

Primum compendium est actorum B. Pii V, in quo ejus ortus, 14 Kal. Febr. an. 1504 in oppido

Boschi Derthonensis diœcesis ex nobili Ghisleria gente e Bononia oriunda primo refertur. Michael in baptismate appellatus, decimoquarto ætatis anno ordinem Prædicatorum ingressus, ac sacerdotio initiatus, nonnulla in eo munia laudabiliter obivisse dicitur, ac præcipue illud fidei quæsitoris. Nepesinus episcopus, mox cardinalis a Paulo IV creatus, inde ad regendam ecclesiam montis Regalis in Subalpinis a Pio IV translatus, tandem anno 1566 ad summum pontificatum evectus, assumpto Pii V nomine, omnia hæc munera admirabili prudentia, ac sanctitate administrasse perhibetur, tum caritate, humilitate, ceterisque virtutibus floruisse, invicta præsertim constantia in tuenda adversus hæreticos, Turcas, et impios quoscumque catholica fide. Sanctissime demum obiisse, postquam annos sex, menses tres, dies vigintiquatuor Ecclesiam rexisset: sanctitate vero, ac miraculis in rotæ auditorio, et in sacrorum rituum congregatione probatis, a Clemente X per breve apostolicum die 27 Apr. 1672 inter beatos relatus est. Post hæc aliis supervenientibus miraculis et approbatis, a Clemente XII decretum emanavit de peragenda ejus canonizatione.

Sequitur compendium actorum B. Andreæ Avellini. Hic apud Castrum Novum Lucaniæ oppidum an. 1521 natus, ac pie educatus dicitur. Lancellottus appellatus fuit, et paterna e domo, studiorum causa, egressus, pietatem tamen rebus omnibus antetulit, ac pudicitiam adversus iniquissimas insidias strenue custodivit. Sacerdos factus, ac legalibus disciplinis eruditus, causarum patrocinia in foro dumtaxat ecclesiastico, et pro privatis quibusdam personis Neapoli suscepit. Sed ab his, suadente confessario, distractus, sanctimonialium regimini præficitur, quod exacte administrans pravorum hominum odia subiit, a quibus immissi sicarii tribus eum in facie vulneribus percusserunt. Injuriam hanc, et postea interfecti cujusdam nepotis sui necem æquo animo pertulit, et pro percussoribus veniam apud judices imploravit. Perfectioris vitæ desiderio flagrans, ubi convaluit, inter clericos regulares Theatinos adscribi anno 1556 obtinuit.

In hoc statu humilitate, caritate, aliisque virtutibus clarus Neapolitanæ domus Theatinorum regimini præficitur, quod subinde summa prudentia, et attentione administravit. Orationi, et sacramentis ministrandis addictus, animarum totius Neapolitanæ civitatis moderator extitit, unde et quamplurimos e peccatorum barathro extraxit, idque postea Mediolani, et Placentiæ præstitit, ubi etiam sui ordinis domicilia instituit. Illius operam S. Carolus Borromæus, et Paulus de Aretio in pastoralis muneris negotiis adhibuerunt. Provinciarum Lombardiæ, Romanæ, et Neapolitanæ visitator designatus maximas ordini suo utilitates afferre curavit. Ad regendam Neapolitanam S. Pauli domum interim adscitus ingentem populi tumultum in ea urbe exortum sedavit. Duplici arduo voto sese obstrinxit, altero suæ voluntati semper obsistendi, altero in via christianæ perfectionis semper ulterius progrediendi; quæ sane quam exacte custodierit, satis probant asperrimæ sui corporis afflictationes, et reliquæ virtutes, quibus floruit, et insignia charismatum, præsertim prophetiæ dona, quibus Deus servi sui sanctitatem illustravit.

Tandem anno ætatis suæ 88 reparatæ salutis 1608 cum altare missam celebraturus accessit, ad illa verba: *Introibo ad altare Dei*, apoplexia repente perculsus, ideoque in cubiculum réductus, et Eucharistia, ac extrema Unctione munitus sanctissime obiit. Statim ejus sanctitatis fama percrebuit, et nonnulli tam ordinaria, quam apostolica auctoritate processus efformati super ipsius virtutibus, et miraculis fuerunt. Quibus omnibus primum a rotæ auditoribus, inde in sacrorum rituum congregatione approbatis, Urbanus VIII die 10 Jun. an. 1625 Andream inter beatos retulit, missamque, et officium apud Teatinos celebrari in ejus honorem concessit, et in aliis civitatibus, quæ beatum sibi in patronum, nondum tunc lata lege id vetante, cooptarunt. Quibus aliæ subinde in ejusdem honorem concessiones accesserunt.

Post edita laudati Urbani generalia decreta, litteræ remissoriales, et compulsoriales expeditæ fuerunt ad construendos processus super iis, quæ post beatificationem contigerant, demum tria sub Clemente XI approbata fuere miracula, et congregatio generalis censuit, hujus beati canonizationem perfici tuto posse, de qua re decretum idem Clemens die 12 Maji an. 1707 edidit.

Subditur compendium actorum B. Felicis a Cantalicio. Porro in hoc castro diœcesis civitatis Ducalis, pauperibus, sed piis parentibus an. 1513 natus, postmodum agriculturam exercens aliquandiu piissime vixisse dicitur, donec an. 1543 Capuccinorum religionem ingressus, in eaque muneri quærendi ostiatim per urbem eleemosynas addictus summa castitate, paupertate, obedientia, humilitate, abstinentia, caritate, sacramentorum frequentia, ceterisque christianis virtutibus clarus, fratribus, aliisque quampluribus, præcipue S. Philippo Nerio acceptissimus, usque ad annum 1587 sanctissime vixit, quo sane anno, morte sua præcognita, et prænunciata, Felix B. M. Virginis præsentia recreatus die 18 Maji, plenus dierum, et meritorum sanctissime obiit.

Ingens statim populi concursus ad ejus cadaver venerandum factus est, quod subinde in arca plumbea conditum in communi primum fratrum cœmeterio, mox in templi sacello, duobus præsentibus cardinalibus, sepultum fuit. Crevit populorum concursus, miraculis Deo servi sui sanctitatem illustrante, et paulo post ipse Sixtus V ante illius sepulcrum oravit, et alii postea Pontifices quædam in ejus honorem concesserunt. Processus quoque super illius virtutibus et miraculis ordinaria, et apostolica auctoritate constructi fuerunt. Prodierunt interim Urbani VIII decreta a quibus tamen B. Felicis cultus

fuit exceptus, utpote pontificia auctoritate concessus. Quamobrem actis, virtutibus et miraculis primum a rotæ auditoribus, mox a sacrorum rituum congregatione approbatis, idem Urbanus per apostolicum diploma Kal. Octob. ann. 1625 datum, Felicem beatum nuncupari officiumque, et missam in ejus honorem in quibusdam locis celebrari permisit.

Aliis post hoc indultum patratis miraculis, consueti auctoritate apostolica efformati sunt processus; inde duo miracula, unum sub Innocentio X, alterum sub Clemente XI approbata sunt. Demum laudata congregatione in B. Felicis canonizationem consentiente, idem Clemens die 8 Maji an. 1709, decretum de illa peragenda edidit.

Ultimo loco ponitur compendium actorum B. Catharinæ de Bononia, in quo, ut in reliquis supradictis compendiis, ejus ortus, et res sanctissime gestæ primum in sæcularibus, mox in religiosis sub S. Claræ instituto domibus tam Ferrariæ, quam Bononiæ, necnon ejus obedientia, humilitas, austeritas, et reliquæ admirabiles virtutes describuntur. Hisque omnibus, ac prophetia, aliisque charismatibus conspicua an. Domini 1463, ætatis 50 Bononiæ sanctissime obiisse dicitur.

Pretiosum ejus cadaver in cœmeterio primum sepultum, inde ad nobiliorem locum translatum, piæ confluentium undique multitudini venerandum patuit, et incorruptum permansit, Deo varia conferente postulantibus beneficia ad servæ suæ intercessionem. Actum fuit de ipsius canonizatione sub Clemente VII, sed acerbæ illius temporis vicissitudines rem perfici prohibuerunt. Plures tamen cultus species laudatus Pontifex et alii successores in ejus honorem concesserunt.

Anno tandem 1645 introducta fuit canonizationis causa, et approbato ob supradictas concessiones casu excepto a decretis Urbani VIII, constructisque processibus super fama sanctitatis in genere, et super reliquis, et in congregatione rituum perpensis virtutes heroicæ, sub Innocentio XI an. 1680 duo vero miracula, post indultam venerationem patrata, sub Clemente XI an. 1703 approbata fuerunt. Demum cum sacra eadem congregatio censuisset posse ad ejus canonizationem deveniri, idem Clemens die 17 Maji an. 1707 decretum de illa peragenda publicari jussit.

CAPUT IX.

Appendix VIII ad primum librum.

Responsiones præsulum a secretis brevium ad principes, latæ in publicis consistoriis nomine summorum Pontificum, etc. de quibus cap. 34, lib. 1.

Prima est pro Clemente VIII in canonizatione S. Hyacinthi. In qua præsul secretarius brevium nomine ejusdem summi Pontifis respondet, accepta Sanctitati suæ fuisse, quæ in copiosa oratione tunc habita de eodem sancto explicata fuerunt. Laudat B. Hyacinthi merita, et postulationes memorat a principibus pro illius canonizatione impetranda porrectas. Sed de re tanti momenti cum cardinalibus, archiepiscopis, et episcopis maturius esset agendum, quos idcirco hortatur, ut quæ in hac causa acta sunt, diligenter expendant, et divinæ gratiæ lumen ad tantum negotium justius perficiendum humillimis precibus a Deo indesinanter exposcant.

Secunda responsio est pro Sixto V in canonizatione S. Didaci, qua quidem in re cum superiori convenit.

Tertia pro Gregorio XV lata perhibetur in canonizatione S. Teresiæ, quæ eodem fere modo, ac duæ antecedentes, procedit.

CAPUT X.

Appendix IX ad primum librum.

Summorum Pontificum allocutiones habitæ in semiduplicis consistoriis, etc. de quibus, cap. 34, lib. 1.

Prima ponitur allocutio Pauli V super canonizatione B. Franciscæ Romanæ, in qua ipse enarratis summatis rebus gestis, et virtutibus heroicis ejusdem sanctæ, hanc canonizationis honore dignam existimat, super quo tamen prius venerabilium fratrum præsentium sententias audire exoptat.

Altera est allocutio Urbani VIII pro canonizatione B. Andreæ Corsini, quæ eodem ferme modo, ac superior procedit.

CAPUT XI.

Appendix X ad primum librum.

In qua nonnulla exhibentur suffragia in semiduplicis lata consistoriis occasione canonizationis quorumdam sanctorum, de quibus cap. 34, lib. 1.

Primo loco duo referuntur suffragia cardinalis Bellarmini, alterum Clementi VIII exhibitum pro canonizatione S. Raymundi, alterum Paulo V pro canonizatione S. Franciscæ Romanæ. In ambobus laudatus cardinalis utriusque sancti merita paucissimis perstringens, censet non esse diutius eorum canonizationem differendam.

Octo subinde adduntur suffragia in semiduplicis consistoriis sub Benedicto XIII lata ab hujus operis auctore, non jam tamquam fidei promotore, qualis tunc erat, sed ut archiepiscopo Theodosiæ. Primum suffragium B. Peregrini canonizationem, alterum B. Aloysii, tertium B. Stanislai, quartum B. Jacobi de Marchia, quintum B. Joannis a Cruce, sextum B. Agnetis virginis Politianæ, septimum B. Francisci Solani, octavum B. Turribii canonizationes respiciunt. Et in his pariter suffragiis auctor, attentis eorumdem beatorum meritis, eorum canonizationes peragendas esse insinuat.

CAPUT XII

Appendix XI ad primum librum.

Responsiones nomine summorum Pontificum in quibusdam solemnibus canonizationibus a præsulibus secretariis brevium ad principes datæ postulatorum petitionibus. Accedit brevis relatio cæremoniarum, quæ habita fuerunt in canonizatione BB. Isidori, Ignatii, Francisci Xaverii, Teresiæ a Jesu, et Philippi Nerii, qui a Gregorio XV die 12 *Mart. anno* 1622 *canonizati fuerunt. De quibus omnibus cap.* 36, *lib.* 1.

Primo loco referuntur responsiones pro Clemente VIII datæ in canonizatione S. Raymundi. Tres sunt hujusmodi responsiones totidem petitionibus pro obtinenda canonizatione porrectis correspondentes. Et in duabus primis præsul secretarius nomine summi Pontificis respondit, orandum esse Deum, ut in re tam difficili, ipse quid agendum lumine suæ veritatis ostenderet. Post primum vero responsionem litaniæ decantatæ fuerunt, post secundum hymnus *Veni Creator Spiritus*: In tertia responsione idem præsul subdidit, summum Pontificem existimare, æquum esse, ut B. Raymundus inter sanctos adscriberetur, moxque Pontifex per definitivam sententiam illum sanctum esse, pronuntiavit.

Secundo loco aliæ exhibentur responsiones pro Sixto V in canonizatione S. Didaci datæ, quarum tota series eadem ferme, ac paulo ante indicata dignoscitur.

Tertio loco ponuntur responsiones pro Benedicto XIII datæ in canonizatione SS. Turribii, Jacobi de Marchia, et Agnetis Politianæ. Postremo aliæ in canonizatione SS. Aloysii Gonzagæ, et Stanislai Kostkæ, quæ quidem omnes in re cum superioribus cohærent, sed præter ipsas responsiones nil aliud hic refertur.

Succedit relatio cæremoniarum, in canonizatione BB. Isidori, Ignatii, Xaverii, Teresiæ, et Philippi Nerii, servatarum. Brevi hinc præmissa notitia ortus, et obitus, ac patriæ uniuscujusque ex dictis beatis, ad basilicam Vaticanam, quæ ad hanc peragendam solemnitatem magnificentissime ornata fuerat, e palatio summum Pontificem solemni pompa, et comitatu descendisse describitur, eique in pontificali sede assidenti consuetam cardinales obedientiæ significationem exhibuisse. Tum cardinalis canonizationis procurator accessit, ejusque nomine advocatus ternas instantias pro eadem canonizatione obtinenda exposuit, ad quarum singulas Pontificis secretarius ejus nomine, et jussu respondit. Et ad primam quidem et secundam, rei attenta magnitudine, preces ad Deum fundendas esse dixit, ideoque post primam, litaniæ sanctorum, post secundam hymnus *Veni Creator Spiritus*, et aliæ preces decantatæ fuerunt. Ad tertiam demum instantiam idem secretarius respondit, Sanctitatem suam decernere, recensitos quinque beatos inter sanctos esse referendos. Post hæc advocatus nomine cardinalis procuratoris, gratiis actis, litteras apostolicas super canonizatione facta petiisse dicitur, easque Sanctissimus decrevit.

CAPUT XIII.

Incipiuntur taxationes expensarum, quæ fiunt in promovendis causis servorum Dei.

Appendix XII ad primum librum.

Taxatio notarii congregationis sacrorum rituum, de qua in cap. 46, *lib.* 1.

Omnia hic italico idiomate exprimuntur, et vigintiocto numeris omnia comprehenduntur, quæ a solo notario observari sacra rituum congregatio jussit. Notario itaque præscribitur quid in acta referre, et quid pro his accipere debeat. Quomodo instantia pro causis beatificationum, et canonizationum recipere, custodire, et petentibus communicare. Quid pro exemplaribus actorum, et processuum exigere, quomodo eadem conficere; qua iis rubricas, addere, et quid pro his accipere possit. Quid pro auscultatione, et collatione processuum, pro remissoriis, compulsoriis, et compulsationibus, pro examine, pro subrogationibus judicum, et novorum terminorum in causis beatificationis, et canonizationis, pro citationibus, aliisque scripturis, aut harum duplicatu recipere debeat. Emolumentum vero pro quibusdam præter hæc occurrentibus, a cardinali præfecto decernatur. Statuitur subinde quid observandum sit in construendis processibus beatificationum, et canonizationum: ut notarius librum *receptorum* conficiat; ut duo comparentur manualia, alterum auctorum causarum beatificationis, et canonizationis, alterum causarum controversarum, et legenda *gratis* exhibeantur: ne notarius scripturas originales extrahere ab officio possit, sed exemplaria: originalia vero *gratis* exhibere legenda debeat: quid exigere possit, dum scripturæ productæ restituuntur: nihil ipsi debetur de iis, quæ ex congregationis secretaria expediuntur; neque si pergat ad legendas citationes. Jubetur idem peculiari formula jurare hujus taxationis observantiam: tandem omnia hæc excudi, et palam in officio retineri decernitur, quæ quidem sub die 6 Augusti anno 1678 statuta exhibentur, et ab Innocentio XI die 13 Octobr. sequentis approbata dicuntur.

CAPUT XIV.

Appendix XIII ad primum librum.

Taxatio mercedis procuratorum, et advocatorum, qui beatificationum, et canonizationum causas patrocinantur, a sacra rituum congregatione statuta, de qua cap. 46, *lib.* 1.

Hæc quoque Italico idiomate exprimitur, et septemdecim numeris omnia traduntur, quæ pro quibuscumque scripturis, summariis, responsionibus, supplicibus libellis, exemplaribus, informationibus in voce, citationibus, et aliis hujusmodi ad supradictas causas pertinentibus, iisdem procuratoribus, et advocatis tribuenda sunt; et si aliquid obtingat in hac taxatione non expressum, ad arbitrium cardinalium, præfecti sacræ congregationis et causæ ponentis remittitur. Postremo statuitur, ut hæc in ejusdem congregationis acta referantur, excudantur, publicentur, adamussim sub gravibus pœnis observentur. Die vero 15 Octobr. an 1678 ab Innocentio XI approbata dicuntur.

CAPUT XV.

Appendix XIV ad primum librum.

Taxatio pro mercede scripturarum excusoris, necnon fidei subpromotoris pro earum revisione, et correctorum pro correctione, de qua cap. 46, *lib.* 1.

Exhibetur hic decretum ab Alexandro VII die 19 Jul. 1661 expeditum. Ac primo quidem, de consilio sacræ rituum congregationis, permittit summus Pontifex, ut omnes scripturæ ad beatificationum, et canonizationum causas pertinentes typis mandari possint, quamquam id Urbanus VIII olim prohibuerit. Tum hanc imprimendi facultatem typographo camerali concedit, dummodo ipse pro uno quoque folio quatuor paginarum linearum, et litterarum numerum continentium cum apostillia Julio quindecim dumtaxat accipiat, suisque sumptibus omnia in hoc comparet.

Sexaginta dumtaxat exemplaria imprimantur, quod si plura secretarius congregationis rituum desideret, pro unoquoque horum folio tres Julii solum solvantur. Impressa subscribantur, et sigillo congregationis muniantur ab eodem secretario, et præter hæc nullum exemplar quisquam sub gravibus pœnis retineat. Ante impressionem subpromotor illa revideat, et subscribat, cui pro quocumque folio unus carolenus solvatur, neque alia pro impressione opus sit licentia. Pro scripturis fidei promotoriis imprimendis ejus subscriptio sufficiat. Correctoribus duo caroleni pro quolibet folio tribuantur, a supradictis quindecim Juliis detrahendi. Quod si typographus cameralis id recuset, harum impressio scripturarum cuicumque Urbis typographo permittitur. Scripturæ vero quomodocumque impressæ majorem probationem non constituunt, quam si impressæ non fuissent.

Subpromotori autem nonnulla mandantur quoad processuum expoliationem, et examen, necnon quoad summariorum, quæ a procuratoribus conficiuntur, revisionem, et subscriptionem ante, et postquam impressa fuerint. Summaria vero, et informationes ante hos subscriptiones sub gravibus pœnis non publicentur. Tenetur quoque aliud, si promotori videbitur, summarium objectionale conficere, quod sacra congregatio valde expedire cognoscit, ut veritas magis elucescat. Pro quolibet autem processu examinando decem ducati aurei in quolibet dubio ei persolvantur. Sed quoad processus apostolicos in specie tribus dumtaxat vicibus, nempe cum de validitate, cum de virtutibus, cum de miraculis disputatur, stipendium illud tribuatur, etiamsi pluries de recensitis dubiis disputari contingat.

Statuit insuper sacra congregatio, ut interpres processuum extero idiomate confectorum, necnon interpretationis revisor a cardinali ponente eligatur, citato, et audito fidei promotore. Si error substantialis adsit, interpres arbitrio congregationis puniatur. Utrique autem ab eodem cardinali juramentum deferatur de munere fideliter adimplendo, et unum carolenum pro quocumque folio reducto, cujus facies lineas 24, linea syllabas 16 habeat, persolvatur.

CAPUT XVI.

Appendix XV ad librum primum.

Nova taxatio expensarum pro causis, et solemnitatibus beatificationum, et canonizationum a Benedicto XIV *statuta.*

Ad controversias in antiquis expensarum taxationibus interpretandis exortas, et abusus, qui sensim irrepserant, tollendos, ac in posterum præcavendos hanc taxationem, deinceps omnino servandam, statuit Benedictus XIV quam Italico vulgatam idiomate, hic Latinitate donatam subdimus.

De fidei promotore.

1. Fidei promotori pro autographa, id est propria manu subsignata descriptione animadversionum super commissione introductionis, aut resumptionis causæ, aut super cultu, aut non cultu, aut super validitate processuum, aut fama virtutum vel miraculorum in genere, quinque argentei nummi, quorum singuli sint Juliorum decem, tribuantur, et nihil ultra.

2. Pro autographa descriptione animadversionum super virtutibus in specie, aut super miraculis decem argentei nummi et nihil ultra. Pro secundis, et tertiis animadversionibus super iisdem dubiis, si post congregationem antepræparatoriam, aut præparato-

riam, faciendæ sint, quinque argentei nummi, et nihil ultra.

3. Pro autographa descriptione animadversionum, aut notarum, quæ ab ipso sacræ congregationis jussu faciendæ sint, super concessione officii, descriptione in martyrologio, revisione scriptorum, ordinatoriis judicii, expeditione remissorialium, etc. aut etiam super ultimo dubio, an tuto deveniri possit ad beatificationem, vel canonizationem, tres argentei nummi, et nihil ultra.

4. Pro autographa descriptione instructionum jussu sacræ congregationis facienda ad investigationem scriptorum, quæ servorum Dei esse perhibentur, aut alia simili de causa, unus nummus aureus. Pro aliis vero descriptionibus instructionum hujusmodi ad plura, ac diversa loca mittendarum, duo dumtaxat Julii.

5. Pro autographa descriptione interrogatoriorum, super quibus examinandi sunt testes in processibus super non cultu, aut cultu, aut fama sanctitatis in genere, duo tantum argentei nummi, et super virtutibus in specie, aut miraculis, tres dumtaxat argentei nummi.

6. Nullum autem emolumentum, aut munus impertiendum eidem est pro alia quacumque opera, aut labore, quem subeat ratione officii sui, cujusmodi esset accessus ad archiva, bibliothecas, altaria, sacella, sepulchra, vel ut scripta, aut inscriptiones recognoscat, vel ut de cultu, aut non cultu certior fiat, aut ut cadaverum incorruptionem deprehendat, aut ea alio transferat, etc. Hi enim labores satis compensantur redditibus, quibus fruitur ut fisci advocatus; aut si hoc munus a promotoris fidei munere sejunctum sit, annua trecentorum argenteorum nummorum pensione, quæ ex advocati fiscalis redditibus eidem traditur, et quotidiana portione panis, et vini pontificii palatii, quæ ab advocato fiscali ad promotorem fidei tunc transfertur.

7. Illud animadvertat promotor, ut animadversiones suas ea majori brevitate exaret, quam patitur materies, de qua agitur, neque oppositiones repetat, in similibus causis ut inanes nulliusque ponderis rejectas. Præterea secundas, ac tertias animadversiones ad ea difficultatum capita coarctet, quas in præcedentibus congregationibus consultores excitaverint; eas vero etiam indicet, quibus jam antea excitatis non fuisse plene satisfactum consultoribus videatur.

De fidei subpromotore.

1. Pro examine, et spolio processuum, sive sint ordinarii, sive apostolici, sive remissoriales, sive compulsoriales, sive remissoriales simul, et compulsoriales, quod ter, vel quater a subpromotre faciendum est, ut quæ apponenda sunt, adnotet, videlicet nunc pro signatura commissionis ad introducendam, vel resumendam causam, nunc pro dubio super processuum validitate, nunc pro dubio super virtutibus in specie, aut super martyrio, nunc pro dubio super miraculis, quindecim dumtaxat eidem solvantur Julii pro singulis centenariis chartarum, quæ duas habent frontes, et quælibet frons linea syllabas sexdecim complectatur.

2. Pro spolio, et examine processuum super fama sanctitatis, et miraculorum in genere, et super non cultu, quod semel tantum faciendum est, ut singulis centenariis chartarum ut supra, tria dumtaxat dentur scuta Romana.

3. Tria pariter scuta Romana eidem tribuantur pro spolio, et examine processus particularis super cultu. At si processus exaratus sit super fama, etc. et simul super cultu, tunc quia pro hoc processu Julios quindecim pro singulis centenariis chartarum subpromotor accepit, cum de signanda commissione actum fuit, idcirco alios quindecim dumtaxat Julios pro singulis centenariis chartarum ejusdem processus accipiet, cum de cultu approbando agetur.

4. Pro processibus super miraculis, qui seorsim a processu super virtutibus exarentur, cum eorum spolium, et examen bis fiat, semel videlicet, quando de validitate, et iterum, quando de reverentia disputatur, duo dumtaxat scuta Romana pro singulis centenariis chartarum in quolibet examine tribuantur.

5. Pro notis, aut autographo exemplari notarum, seu difficultatum, quas in processus examine collegit ad parandas animadversiones (quæ tamen a promotore, non a subpromotore sunt exarandæ) super fama sanctitatis in genere, aut super cultu, Julii dumtaxat quindecim : super commissione introductionis, aut resumptionis causæ, aut super cultu, aut super plurium processuum validitate, duo tantum scuta Romana : super virtutibus in specie, aut super martyrio aut super miraculis, quotquot sint, tria solum scuta Romana. Neque ultra taxatum emolumentum postulare is quidquam aliud quovis prætextu, aut cujusvis causæ obtentu possit. Quod si prædictis notis summarium objectionale adjungatur, quod promotoris jussu subpromotor exaraverit, pro ejus descriptione novum emolumentum accipiat, videlicet sex asses pro qualibet charta, ut supra.

6. Pro recognitione scripturarum typis editarum, et pro revisione, aut collatione summariorum, aut documentorum ad causam pertinentium cum processibus, aut aliis autographis solvatur unus tantummodo carolenus pro quolibet folio typis edito, quod quatuor paginas, seu frontes contineat.

7. Pro correctione summariorum, quæ typis eduntur, subpromotori a typographo duo tantum caroleni solvantur pro quolibet folio typis edito ut supra.

8. Si forte inveniantur positiones typis editæ cum *Revisa* subpromotoris anterioris, et a subpromotore, qui in illius locum successerit, quæratur, ut illas non nomine signet, neque hic novum emolumentum petere, neque illi postulator causæ tribuere potest,

cum jam solutum fuerit pretium antecessori dum illæ imprimerentur.

9. Si tamen dictæ positiones, aut summaria imprimenda iterum sint, pro recognitione, et collatione novæ editionis cum vetere, postulator det ipsi unum dumtaxat carolenum pro singulis foliis editis, ut supra. Pro correctione vero typographus cameralis duos tantum carolenos solvat pro singulis foliis impressis, ut supra.

10. Pro sessionibus, et assistentia, dum Romæ apostolici processus fiunt, tribuantur eidem asses duodecim cum dimidio pro singulis chartis testificationum, et asses quinque pro singulis chartis actorum, et nihil ultra, cum hac tamen lege, ut charta quælibet duas paginas, seu frontes, quælibet pagina vigintiquatuor lineas, quælibet linea sexdecim syllabas complectatur; et ut in dictarum chartarum calculo non comprehendatur tenor documentorum productorum, aut compulsatorum, aut regestorum in processu, mandati procurationis, privilegii tabellionum, articulorum, interrogatoriorum, decretorum sacræ congregationis, subrogationis judicium, prorogationis terminorum, aliorumque hujusmodi. At præter dictum emolumentum nihil ultra petere sub quocumque prætextu subpromotor possit.

11. In dictis sessionibus, et in earum qualibet impedire nequit, ne procurator causæ eodem tempore inducat, et curet, ut jurent, quotquot testes ipse voluerit. Caveat præterea, ne multiplicentur acta superflua, eorum enim nulla habebitur ratio, sed merces pro iis dumtaxat actis solvetur, quæ ad processus validitatem sunt necessaria.

12. Pro sessionibus, aut assistentia in audiendis, aut conferendis descriptionibus documentorum insertorum, aut compulsatorum in processu cum autographis; necnon in audienda, aut conferenda descriptione processus (quæ sacræ congregationi mox exhibetur) cum suo autographo, dentur subpromotori decem tantum Julii pro singulis centenariis chartarum, ut supra.

13. Pro nulla alia opera, aut labore hic non expresso mercedem ullam quocumque obtentu subpromotor exigere, aut partes ei tribuere valeant.

14. Hæc taxatio, quæ pro fidei subpromotore statuta est, constituta etiam intelligatur pro fiscali promotore cardinalis vicarii in Urbe, aut episcoporum extra Urbem in construendis processibus, aut alio labore subeundo, quem cum subpromotore communem habeat; nisi forte aliorum extra Urbem tribunalium taxatio minor sit, quæ sane tunc servanda omnino est.

15. Postquam hæc regula vulgata typis fuerit, subpromotor in sacra congregatione ad ejus observantiam jure jurando se adstringet juxta formulam pro tabellione præscriptam, quæ tradetur inferius.

De tabellione.

1. Omnia regesta, exemplaria, et scripturas in papyro, quæ sit scribendo utilis, et characteribus, qui intelligi possint, exaret juxta reformationem, et præscriptum Pauli V secus suis curabit impensis, et absque novo partium impendio, ut iterum exscribantur.

2. Duos habeat ad manus codices, quorum unus acta in causis beatificationis, aut canonizationis, alter causas controversas, et contentiosas complectatur. In eorum quolibet describantur omnes comparitiones, protestationes, citationes, ac denunciationes cum suis inscriptionibus, et numquam a tabellario removeantur, neque pro iis quidquam solvatur, imo gratis inspici, ac legi possint ab omnibus interesse habentibus, ac tabellio dictos codices iis semper ostendere teneatur.

3. In qualibet causa regestum omnino faciat, sed actorum dumtaxat judicialium, non vero examinis testium, aut aliarum rerum, sine extensione terminorum, aut repetitione titulorum, præterquam in primo ex dictis actis.

4. In actis non describat per extensum instantias principum, religionum, universitatum, aliorumque, quas eidem rituum secretarius ratione sui muneris tradet, sed innuens dumtaxat titulum beatificationis, aut canonizationis, aut alium magis particularem introductionis, aut resumptionis, aut ulterius progressus causæ, ob quem productæ sunt, sub eo titulo eorum recenseant nomina, qui instantias proposuerunt; harum vero autographa in rituum archivio conservabuntur. Præterea earum exemplar transcriptum de verbo ad verbum nemini, licet rogatus, dabit, sed compendiolum dumtaxat, *quod a dicto* regesto, aut codice ad manus eruet. Pro *hujus* compendiolis exemplaribus, quæ postulatores *exhibere* debent cardinali causæ ponenti, *secretario, et promotori*, illud solvatur pretium, *quod dicetur inferius*. Pro authentica vero attestatione cuilibet exemplari subnexa duo tantum solvantur Julii.

5. Describi pariter non debent, neque in acta referri processus, qui mittuntur de partibus, sive sint ordinarii, sive apostolici, etiamsi numerum viginti chartarum non transcenderent, sed ipsorum dumtaxat indices, aut tituli describi possunt, si id nulla ratione factum sit. Quod si solum ex parte id factum esset, describantur indices, ac tituli solum illius partis, quæ deest.

6. Pro titulis, et indicibus cujuscumque rei, quæ illis indigeat, juxta dictam reformationem pro qualibet charta continente duas paginas, quarum quælibet vigintiquatuor lineas complectatur, quælibet vero linea sexdecim syllabas, solvatur carolenus unus, ac præterea pro singulis centenariis chartarum *rubricaturæ* Julii decem, et nihil ultra. Rubricæ vero compendiariæ continere debent, quidquid per extensum continetur in ipsis processibus, et longioribus scriptis.

7. Pro singulis centenariis chartarum regesti diligenter exarati juxta reformationem Pauli V quatuor scuta Romana solvantur, nec quidquam ultra detur

sive pro collatione, sive pro rubricis, sive alio quocumque prætextu.

8. Pro qualibet simplici citatione expedienda solum, ut supra, et exequenda extra Urbem, solvantur tres tantum Julii: pro iis vero, quæ expediuntur cum inhibitionibus vigore commissionum, Julii dumtaxat decem. Quod si ipse pergat ad legendas citationes, nihil pro viatico possit exposcere.

9. Pro quolibet examine in loco officii sui, si in unica sessione absolvatur, tres tantum Julios accipiat, si vero plures ad illud explendum sessiones requirantur, duos tantum Julios in posterum accipiat.

10. Pro remissoriis in genere, et (ubi opus sit) super cultu, aut non cultu, aliisque hujusmodi sex tantum scuta Romana, et pro remissoriis in specie decem tantum scuta, pensatis omnibus, solvantur, ita ut eo pretio comprehensa intelligatur etiam scriptura, et quidquid ad talem expeditionem spectabit. Quod si forte duplicandæ sint remissoriæ, tunc merces dimidietur. Pro scriptione autem interrogatoriorum, quæ clausa mittuntur, tabellio nihil accipiat: at pro articulis pro qualibet charta, quæ sit supra quindecim chartas, carolenus unus, et in duplicata descriptione quinque asses, ut supra, solvantur. In causis controversis pro qualibet expeditione remissorialium, et compulsoriarum, prorogationis terminorum, subrogationis judicum, (quæ nonnisi jussu cardinalium præfecti congregationis, et ponentis causæ fieri possunt) nihil solvatur, præter id, quod prædicta reformatio pro tribunali A. C. præscribit.

11. Pro judicum subrogatione, aut novis terminis in causis beatificationis, et canonizationis, solvantur Julii dumtaxat quindecim.

12. Pro compulsoriis solvantur duodecim tantum Julii, ut præscribit reformatio Pauli V, tribunali A. C.

13. Si compulsandæ sint scripturæ extra tabellarium, pro actis dictæ compulsationis solvantur asses tantum quinque pro qualibet charta redacta, ut supra; et pro exemplari transcripto earumdem scripturarum compulsatarum asses dumtaxat septem cum dimidio; neque pro excessu, aut alia qualibet re ullum eidem detur emolumentum. Pro collatione autem dictarum scripturarum cum suo autographo solvatur unus dumtaxat assis pro qualibet charta redacta, ut supra.

14. In compulsatione librorum typis editorum, cum a partibus detur transumptum, idem a tabellione inseratur processui in fine, quin ejusdem exemplar transcribat, aut regestum faciat.

15. Pro audiendis, aut conferendis processibus, tabellioni solvatur unus dumtaxat assis pro qualibet charta redacta, ut supra, et auditores deputentur a partibus, et iis pretium solvatur, in quo cum iis convenerint. Pro attestatione autem, et collatione totius processus cum suo autographo, quinque tantum Julii pro primo solum exemplo. Quod si partes alias etiam authenticas descriptiones requirant, asses dumtaxat quinque petere poterit tabellio pro qualibet charta redacta, ut supra, una cum tota rubricæ descriptione. Præterea solvatur eidem merces collationis, et auditionis, ut supra, et pro ejus attestatione asses viginti quinque pro qualibet ex iis duplicatis descriptionibus.

16. Educere e suo tabellario nequit autographos processus tabellio, sed dare debebit eorum descriptionem vel authenticam, vel simplicem, prout partes postulabunt.

17. Pro descriptione actorum exaratorum in curia, aut extra curiam, si fiat ad formam boni autographi, asses tantum quinque solvantur pro qualibet charta, quæ duas paginas complectatur, pagina vero lineas vigintiquatuor, et linea syllabas sexdecim; si vero fiat ad formam regesti, illud solvatur pretium, quod pro regesto solvitur, ut supra.

18. Pro publica descriptione cujuslibet processus ordinarii, aut apostolici unus dumtaxat carolenus solvatur pro qualibet charta redacta, ut supra, neque aliud emolumentum, aut merces tribuatur pro eadem descriptione.

19. Si postulator ad tabellionem deferat descriptionem alicujus processus autographi in ejusdem actis exhibiti, recipere illam debeat, eaque uti loco illius descriptionis, quam ipse exarare deberet, ac postulatori compensabit asses quinque pro qualibet charta redacta, ut supra.

20. Pro duplicatione cujuslibet scripturæ sive publicæ, sive privatæ, cum subscriptione, sigillo, etc. asses tantum quinque solvantur pro qualibet charta redacta, ut supra.

21. Si qua forte alia danda sit scriptura, aut alius subeundus labor, cujus hic mentio facta non sit, emolumentum statuatur a cardinali præfecto sacræ congregationis, ultra quod recipere tabellio nihil aliud possit, quamquam eadem, aut etiam major militet ratio aliarum mercedum, quas hic expressimus.

22. Pro reddenda qualibet scriptura in actis producta, dimissa copia, tres dumtaxat Julii tabellioni solvantur, qui pro duabus chartis nihil accipiet, pro reliquarum vero singulis redactis, ut supra, carolenum unum habebit. Quod si eodem tempore plures reddantur scripturæ in unico acto productæ, tres itidem Julii pro iis omnibus solvantur, et duabus exceptis chartis, pro reliquarum singulis redactis, ut supra, carolenum unum accipiet.

23. Si partes videre velint processus, aut aliam autographam scripturam in tabellario, permittat tabellio, ut videant, neque ullam proinde mercedem requirat.

24. Partibus notum sit, in secretaria sacræ congregationis rituum omnia gratis expediri, adeoque mercedem nullam, aut emolumentum solvi debere tabellioni pro sigillo, subscriptione, aut alia quacumque re, quæ in dicta secretaria facienda sit.

25. Habeat apud se tabellio librum receptorum, ac in eo fideliter adnotet omnia, et singula emolumenta, quæ recipit, sub pœna privationis officii.

26. Tabellionibus tribunalis cardinalis vicarii,

qui deputantur in actuarios processuum, tam ordinariorum, quam apostolicorum, qui Romæ conficiuntur, pro qualibet charta redacta, ut supra, examinis testium solvatur unius dumtaxat Julii emolumentum, et pro qualibet charta actorum dictorum processuum, quæ pro eorumdem validitate sint omnino necessaria, quinque tantum asses. Pro tota authentica descriptione dictorum processuum, quæ complectatur tam depositiones testium, quam documenta producta, aut compulsata, et acta eorumdem processuum, et quæ sacræ rituum congregationi est exhibenda, pro qualibet charta redacta, ut supra, decem dumtaxat asses solvantur. Pro auscultatione vero, aut collatione dictæ descriptionis cum processibus, et documentis autographi, unus dumtaxat, pro qualibet charta redacta, ut supra, solvatur assis.

27. Quoad tabelliones vero curiarum ecclesiasticarum in aliis diœcesibus, servatur localis earumdem taxatio, si hac minor fuerit, at si fuerit major, præsens servanda erit taxatio.

28. Postquam jussiones hæ nostræ, ac taxatio editæ typis fuerint, sacræ congregationis tabellio earum exemplar in patenti loco sui tabellarii affixum semper habebit, ut videri facile a quopiam possit.

29. Omnia vero, et singula a Nobis præscripta executioni mandare tabellio teneatur tam in causis beatificationis, aut canonizationis, quam in aliis ad eamdem congregationem spectantibus, sub pœnis in jurejurando contentis, quod in eadem congregatione juxta hanc formulam emittere debebit. Ego N. notarius ab hac sacra congregatione in causis ad eam pertinentibus specialiter deputatus, tactis sacrosanctis Evangeliis, juro, et promitto, fideliter exequuturum officium mihi commissum, ac taxam auctoritate Sedis Apostolicæ mihi constitutam omnino servaturum, sub pœna perjurii privationis officii ipso facto incurrendæ, ac restitutionis omnium contra, vel ultra dictam taxam habitorum, aut acceptorum, aliisque pœnis ipsius sacræ congregationis arbitrio imponendis.

30. Omnibus vero, et singulis, qui ob non observantiam rerum superius præscriptarum se gravatos sentirent, recurrere licet ad sacram rituum congregationem, quæ opportunum adhibebit remedium.

Pro traductore et revisore.

Traductori processuum ex idiomate peregrino in Italicum, aut Latinum, et revisori traductionis jam exaratæ, qui a cardinali ponente causæ sunt deputandi, pro qualibet charta, quæ sit paginarum duarum, pagina vero linearum vigintiquatuor, et linea syllabarum sexdecim, unus dumtaxat solvatur carolenus.

Pro typographo camerali.

Pro quolibet folio typis edito, quod sit paginarum quatuor, pagina vero linearum quinquaginta et linea litterarum circiter sexagintaquinque, characteris sylvii una cum charactere currente proportionato, sed minori in notis marginalibus, dummodo charta sit optima, et numerus exemplarium sit sexaginta, Julii quindecim ad summum solvantur, si adsint notæ, quatuordecim vero, si notæ desint; ita tamen ut ad typographum etiam pertineat expensa facienda pro editionis correctione. Quod si sacræ congregationis secretarius pro causæ expeditione necessarium esse duxerit, ut major numerus typis edatur, tunc pro quolibet simili folio aliorum quinquaginta exemplarium tres tantum Julii typographo solvantur, uti fusius edicitur in decreto Alexandri VII edito die 19 Julii 1661. Si vero typographus, adamussim, ut debet, taxationem pro editione factam non servet, ne postulatores quidem eamdem taxationem pro solutione factam servare teneantur, sed pro ratione inobservantiæ minorem solvant summam.

Pro substituto secretariæ.

1. Substituto secretariæ rituum, ejusque socio nullum emolumentum detur pro decretis, aut alia quacumque re, cum omnia gratis expediri debeant.

2. Si tamen postulatores duplicatum alicujus decreti requirant, tres tantum Julios substituto solvant. At si plura sint simul decreta, occasione videlicet efformandi statum causæ, quindecim *tantum* asses eidem pro quolibet decreto solvantur, exceptis decretis prorogationum terminorum, pro quibus nihil est solvendum.

3. Quando epistolis, quæ a sacra congregatione super aliquo puncto scribuntur, inseruntur instructiones, pro earum descriptione *regestis inserenda*, quinque asses solvantur pro qualibet charta.

Pro judicibus.

Juxta decretum editum a sacra rituum congregatione die 15 Septembris 1678 et approbatum a ven. Innocentio XI, qui se quoque in eo comprehendi voluit, nemini liceat dare, aut recipere propinas, aut sportulas pro decretis latis, aut ferendis in causis beatificationis, et canonizationis. Neque ab hoc decreto eximuntur secretarius ejusdem congregationis, aut fidei promotor aut subpromotor (qui tamen non proinde fraudantur, uti dicetur inferius, debito præmio) multoque minus eximuntur judices ordinarii, aut adjuncti, aut delegati, quando decretum edunt, aut sententiam ferunt super cultu. Neque præfati judices exigere, aut consequi possunt emolumentum ullum pro assistentia, quam præstant efformandis processibus tam ordinariis, quam apostolicis, tam in Urbe, quam extra : sed solum iis diebus, quibus assistunt, si choro interesse tenentur, ab eodem dispensantur, et lucrantur distributiones, tamquam si interessent. Quod si locum a proprio domicilio diversum adire debeant, tunc suppeditandæ erunt a postulatoribus expensæ necessariæ pro accessu, et recessu, ac pro victualibus (mode-

ratis tamen, ac frugalibus) toto eo tempore, quo processus efformandi necessitas eorum absentiam postulabit.

Pro advocatis, et procuratoribus.

1. Pro instructione processuum efformandorum dari dumtaxat poscunt scuta quatuor Romana, pro ejus vero descriptione sex asses solvantur pro qualibet charta, quæ duas paginas complectatur, pagina vero lineas vigintiquatuor, et linea syllabas sexdecim.

2. Pro spolio documentorum ad articulos efformandos, qui in processibus producendi sunt, pro singulis centenariis chartarum scuta dumtaxat quatuor, pro quolibet autem articulo unus tantum Julius.

3. Pro quolibet libello supplici seu magno, seu parvo, ejusque descriptione Julii solum duodecim.

4. Pro informatione, quæ vulgo dicitur *Minuta*, cujuslibet commissionis signandæ a Papa quindecim dumtaxat Julii, ac pro duplici ejus descriptione ad hunc effectum tradenda congregationis secretario sex tantum asses pro qualibet charta redacta, ut supra.

5. Pro citationibus, si hæ fiant a procuratore, et a pragmatico, vulgo *sollicitatore*, nihil solvatur, pro earum vero executione merces solvatur juxta taxationem cursorum.

6. Pro universali processus spolio, quod a procuratore totum simul fit, pro singulis centenariis chartarum reductarum, ut supra, quatuor dumtaxat scuta Romana.

7. Pro scriptura, quæ fit super solis principalibus dubiis de virtutibus, aut de martyrio, aut de miraculis in specie, viginti tantum scuta Romana tribuantur.

8. Pro scripturis, quæ fiunt super causæ introductione, aut resumptione, aut super validitate processuum, aut super cultu, seu non cultu, aut super fama sanctitatis, et virtutum in genere, aliisque similibus dubiis, quindecim dumtaxat scuta Romana solvantur.

9. Pro responsione ad animadversiones promotoris in dubiis majoribus super virtutibus, aut martyrio, aut miraculis, aut censuris scriptorum, etc. scuta solum decem. Verum ubi in his, aut aliis scripturis controversia, de qua agitur, studium requirat, et laborem gravem, ad arbitrium cardinalis ponentis causæ merces augeatur. Decem etiam scuta Romana dumtaxat solvantur pro responsione ad animadversiones in dubiis super introductione, aut resumptione causæ, validitate processuum, cultuque immemorabili: pro responsione vero ad animadversiones super fama sanctitatis in genere, aut super non cultu, quinque tantum scuta.

10. Pro scriptura super concessione officii, et missæ, descriptione in martyrologio, ac similibus scuta tria, et pro responsione ad promotoris animadversiones, quando hæ sacræ congregationis jussu fiunt, scuta tria.

11. Pro descriptione autographa omnium scripturarum, ac responsionum superius enunciatarum, quæ a procuratore, aut advocato subscriptæ sint, pro qualibet charta redacta, ut supra, caroleni duo.

12. Pro summario documentorum, atque attestationum testium super quolibet dubio, pro qualibet charta redacta, ut supra, asses quinque, et pro descriptione autographa ejusdem summarii, pro qualibet charta redacta, ut supra, sex tantum asses.

13. Pro notis marginalibus ejusdem summarii, aut scripturarum, pro quolibet earum centenario duo tantum scuta.

14. Pro compendio actorum, quando de processuum validitate disputatur, scuta tria, pro autographa vero ejus descriptione solvatur, ut supra statutum est de autographa descriptione summarii.

15. Pro testium tabella, aut catalogo, qui in eodem dubio exhibetur, unus tantum Julius pro quolibet teste.

16. Pro verbali informatione apud congregationem, in qua consultores adsunt, scuta triginta solvantur inter procuratorem, et advocatum dividenda, si tamen etiam advocatus informationem habeat; secus omnia solus procurator accipiat. Pro informatione vero apud solam congregationem ordinariam quindecim solvantur scuta, et quando informatio fit pro concessione officii, et missæ, dentur solum scuta septem cum dimidio.

17. Pro verbali informatione apud Romanum Pontificem, ejusque auditorem, scuta tria solvantur procuratori, et totidem advocato, si is quoque informationem habeat.

18. Pro accessu procuratoris ad cardinalem ponentem, et ad fidei promotorem, et pro exemplari, ac descriptione autographa facti concordati Julii duntaxat duodecim.

19. Julii item duodecim solvantur pro accessu, et informatione ad cardinalem præfectum, aut ad cardinalem ponentem, aut ad fidei promotorem, aut ad secretarium pro subplicibus libellis, et instantiis, quæ proponantur extra folium, atque etiam pro celeri decretorum expeditione procuranda.

20. Pro congressu cum peritis, et postulatore quoad ordinatoria judicii, aut aliud conducens ad causam recte ordinandam, Julii vigintiquatuor procuratori, et totidem advocato, si etiam is ingressui intersit.

21. Pro alio quolibet labore, aut scriptura superius non expressa merces erit statuenda arbitrio solum cardinalis præfecti, aut cardinalis ponentis causæ.

22. Qui has leges non servaverit, patrocinio privetur causarum ad sacram rituum congregationem pertinentium, aliisque pœnis subjaceat ejusdem congregationis arbitrio statuendis.

De medicis.

Medici, qui ad scribendum deputentur seu ad opportunitatem, seu pro veritate super miraculis

distinctas, ac prolixas scripturas exarare non debent, sed unica scriptura strictim complecti rationes super quolibet ex propositis miraculis. Neque singulis fidei promotoris animadversionibus respondere debent, sed iis solum, quæ ad eorum munus spectant. Pro hujusmodi vero scripturis, ac responsionibus triginta omnino scuta tribuantur, sive plura, sive pauciora sint miracula proposita.

De strenis.

1. Liberum omnino sit, ac penes arbitrium agentium, postulatorum, ac procuratorum causarum dare, vel non dare strenas famulis cardinalis præfecti, cardinalis ponentis, secretarii, ac promotoris pro favorabilibus rescriptis, quæ ab iisdem feruntur. Sed si sponte strenam aliquam iisdem dare velint, permittitur, ut occasione solum rescripti favorabilis super operum revisione, signatura commissionis, cultu, et non cultu, fama sanctitatis, validitate processuum, et concessione officii, ac missæ pro beatis post editam cultus declarationem, non vero aliorum rescriptorum, cuilibet familiæ supradictorum, non vero aliorum, dari valeant tres Julii; occasione vero rescripti, aut decreti, quo virtutes, aut martyrium, aut miracula approbentur, et ultimi decreti beatificationis, aut canonizationis Julii tantum sex. Non tamen proinde interdicitur, ne secretariæ substituto dari etiam possint ab iis, qui velint, pro prioribus rescriptis Julii sex, pro posterioribus vero Julii dumtaxat duodecim.

2. Item permittitur, ut Julii duodecim tantum dari possint secretarii famulis, in laboris mercedem, quam subeunt in Urbe percurrenda, ut cardinalibus, et consultoribus congregationem quamlibet extraordinariam indicant, videlicet antepræparatoriam, aut præparatoriam, aut generalem super virtutibus, aut martyrio, aut miraculis, et Julii sex pro labore, quem subeunt, cum positionibus sigillum apponunt.

3. Promotoris vero famulis Julii dumtaxat tres dari poterunt, cum postulatoris aut causæ procuratoris domum processus fuerunt una cum animadversionibus.

De muneribus.

Iis, qui student, aut votum ferunt in his causis, postulatores, earumque procuratores sub pœna privationis officii, aliisque gravioribus pœnis arbitrio sacræ congregationis rituum infligendis nullum dare possint munusculum, imo ne comestibilia quidem, tum antequam causæ in congregationibus proponantur, tum postquam propositæ, ac definitæ fuerint. Imo iisdem ne permittitur quidem dare aliquid, ut celerius aut a subpromotore notas, aut a fidei promotore animadversiones accipiant, sed solum liceat modicam comestibilium quantitatem mensibus Decembris, et Augusti iis donare, quibus ex consuetudine dictis temporibus munus aliquod mitti solet, videlicet secretario, promotori, advocato, procuratori, subpromotori, et substituto secretariæ, et id quidem eo tantum tempore liceat, quo causa agitatur, non vero cum per plures annos suspensa quiescit, vel quia processus conficiuntur, vel alia de causa.

De pictis tabulis, seu imaginibus.

1. Pro signatura commissionis donari de more potest picta tabula servum Dei repræsentans, cardinali ponenti, ejusque auditori, secretario congregationis, ejusque substituto; fidei promotori, ac subpromotori, advocato, et procuratori, et pro formali beatificatione, præter enumeratos, etiam Romano Pontifici, et cardinali præfecto sacræ rituum congregationis.

2. Pro solemni vero canonizatione dari potest Romano Pontifici, cardinalibus, et consultoribus congregationis, sacri palatii apostolici præfecto, cubiculi præfecto, cæremoniarum magistris, advocato consistoriali, qui orationem habet, cardinalis ponentis auditori, substituto secretariæ, causæ advocato, et procuratori, fidei subpromotori, sacræ congregationis tabellioni, et non aliis: neque ejusdem mensuræ, ac pretii omnibus detur, sed ratio servetur personæ, cui donatur.

De beatificatione.

1. Pro beatificationis decreto solvantur juxta statutum Alexandri VII sacrario S. Petri *pro sacra* supellectili in ejusdem basilicæ usum *comparanda* nummi aurei quingenti, seu, quod *idem est, scuta* Romana octingenta, et vigintiquinque.

2. Pro brevi beatificationis solvantur secretariæ brevium scuta Romana quadraginta et tria, et asses septuaginta quinque, et pro strena, quæ danda est aulæ, aut familiæ cardinalis secretarii, tria dumtaxat scuta.

3. Magistris cæremoniarum basilicæ Vaticanæ duodecim tantum scuta inter eos dividenda.

4. Ædituis minoribus, aliisque ministris ejusdem basilicæ scuta viginti et unum, et asses quinquaginta, quam summam inter eos distribuent, de more æditui majores.

5. Legenti ex pulpito breve beatificationis Julii dumtaxat quindecim.

6. Expensæ pro basilicæ apparatu, cera pro solemnitate, tabula picta pro altari, musica pro missa cantata, imago serica, et papyracea, compendium vitæ beati, et reliqua quæ ad solemnitatis decus requiruntur, a postulatoribus parari poterunt juxta consuetudinem.

7. Tabellioni sacræ congregationis rituum pro assistentia, et rogatu acti scuta tantum tria.

8. Helvetiis, qui fuerunt in custodia, scuta duodecim.

9. Ballistariis Helvetiorum, qui majora tormenta bellica explodunt, scuta quatuor.

10. Ballistariis arcis S. Angeli, qui prope basilicam minora tormenta explodunt, scuta quatuor.

11. Tibicinibus populi Romani scuta tria.

12. Pro strena substituto secretariæ rituum, ejusque socio scuta tantum quinque. Famulis aulæ Romani Pontificis, cardinalis præfecti, cardinalis ponentis, secretarii rituum, et promotoris fidei scuta tantum tria pro qualibet aula. Famulis vero præsulis, qui missam celebrat, Julii sex, et totidem famulis aulæ auditoris Romani Pontificis.

De canonizatione.

1. Pro decreto canonizationis cujuslibet beati dentur secretario S. Petri, ut supra, mille nummi aurei, seu quod idem est, scuta Romana mille sexcenta quinquaginta.

2. Sex millia scutorum Romanorum pro cujuscumque beati canonizatione, quæ a postulatoribus solvi consueverunt Romano Pontifici, et ab Alexandro VII destinata fuerant ad æs alienum extinguendum contractum ab aulæa basilicæ Vaticanæ, eoque extincto a successoribus Pontificibus in alios pios usus derivata, et modo ad quatuor, modo ad tria millia reducta fuere, in posterum reducantur ad sola tria millia, et in perpetuum applicata intelligantur sacræ congregationi de propaganda fide, a qua eroganda erunt in usus sacrarum missionum, et in sustentatione missionariorum versantium in partibus infidelium, speratur autem futurum, ut etiam alii Pontifices successores hunc tam pium usum approbent, pro fidei catholicæ propagatione, et populorum inter erroris tenebras viventium conversione.

3. Remunerationes, quæ titulo calicum, vestium, ac largitionum hac occasione a postulatoribus dabantur iis, qui familiæ, et capellæ pontificiæ erant adscripti, aliisque, et quæ etiam pro beatorum numero multiplicabantur, si forte plures simul beati canonizarentur, deinceps ad numerum, normam, et quantitatem reducantur, quæ in infrascripto indice descripta, ac taxata reperietur.

4. Quoad vestes, aut calices, juxta decretum editum die 27 Septembris 1712 a congregatione tredecim cardinalium, qui super hoc a Clemente XI fuerunt specialiter deputati, deinceps non multiplicentur, sed una tantum vestis, aut unus calix detur, licet plures simul beati canonizentur, et licet plura quis officia simul administret, ob quæ vestis, aut calix dari soleat.

5. Idem servetur quoad largitiones, quæ si plures simul canonizentur, multiplicari pro quolibet beato non debebunt quoad omnes universim, sed solum quoad illos, qui aut in præcedenti causa illius beati, aut in præviis consistoriis, aut in ipsa canonizatione particulare aliquid gesserint, quemadmodum etiam quoad illos, qui titulo oneroso funguntur aliquo munere, ratione cujus participes dictarum largitionum fieri consueverunt, cujusmodi sunt secretarius epistolarum in forma brevium ad principes, fidei promotor, ejusque subpromotor, advocatus consistorialis, qui orationem habet, et instantias facit; procurator generalis fisci, secretarius sacri collegii, advocatus, et procurator causæ, clavarii, et cursores Papæ, ostiarii, custodes gubernatoris Urbis, custodes catenarum, et portæ ferreæ, mandatarii cardinalis vicarii, et ii, qui Papæ aulam constituunt.

6. Nemo, qui in infrascripto indice nominatus, aut descriptus non sit, remunerationem ullam præsumere possit titulo vestium, ac largitionum, etiamsi ratione muneris, aut officii, quo in apostolico palatio, et apud Romanum Pontificem fungatur, exemplum aliquod sibi favorabile proferre valeat, cum ex hoc tempore quæcumque contraria consuetudo sublata declaretur, etiam quoad quantitatem remunerationis cuilibet ex descriptis in dicto indice attributæ, ea enim major esse non debet, quam taxata in eodem indice. Penes solius Romani Pontificis arbitrium sit distribuere aliquibus familiæ suæ in dicto indice non descriptis, sed aliunde ob aliquam rationem aliquo præmio dignis; aut in alium usum, quem decentiorem arbitrabitur, convertere ducenta scuta Romana pro quolibet beato, quæ postulatores in manibus præfecti palatii apostolici deponent, ut iis ad hunc effectum Romanus Pontifex uti quandocumque possit. Quod si, variatis lapsu temporis circumstantiis, opportunum non videretur, ut ea serventur, quæ hic quoad hujusmodi remunerationes statuta sunt; tunc etiam ad hujusmodi contributionem, ac depositum postulatores non teneantur.

7. Ministri vestiarii palatii apostolici commodare debent pannos rubros, et virides, quibus tegenda sunt scamna, pavimentum, et gradus magni solii pontificii, immo etiam scabella, quæ sunt necessaria: pro dictis autem pannis, aliisque rebus, ut supra, et pro iis sternendis dentur iisdem, præter consuetam largitionem, scuta tantum quadringenta.

8. Pro bulla canonizationis cujuslibet sancti, ut cito (quemadmodum fieri debet) expediatur, neque per sæculum, et ultra, uti aliquando accidit, expeditio differatur, ante ipsam canonizationem a postulatore quolibet deponentur in monte pietatis, aut in æde nummularia S. Spiritus scuta Romana sexcenta, et quadraginta novem (non vero major summa, ut olim fieri solebat) quæ hoc pacto dividentur. Præsuli videlicet bullæ canonizationis expositori, dentur scuta centum, et quinquaginta: scriptori secreto, extraordinario, et pro majusculis scuta centum septuagintaquinque. Officialibus plumbi scuta octoginta septem, et asses quinquaginta; secretariæ brevium, et pro regesto scuta centum septuaginta sex, et asses quinquaginta: expeditori litterarum apostolicarum scuta sexaginta, cum hoc onere tamen, ut quamcumque aliam expensam, ac laborem subeat pro omnimoda bullæ expeditione, cujus descriptionem cum marginalibus notis postulatori dare debebit, ut typis edi valeat.

9. Aliæ expensæ faciendæ pro basilicæ apparatu in tanta solemnitate, cerea funalia, et candelæ pro basilicæ illuminatione, et pro solemni supplicatione, sacræ supellectiles tum pro altari, tum pro Romano Pontifice celebrante, ejusque ministris assistentibus missæ solemni, imagines sancti tum olosericæ, tum papyraceæ, compendia ejus vitæ distribuenda, et reliqua ad tantam solemnitatem necessaria, ac decentia parari poterunt juxta consuetudinem in aliis canonizationibus servatam.

10. Ut autem quæ præscripta sunt quoad solemnis canonizationis expensas, executioni diligenter mandentur, sacra rituum congregatio virum deputabit, qui auctoritate polleat, et pro hujusmodi gerendo negotio idoneitate instructus sit, et facultatibus simul necessariis, atque opportunis.

11. Animadvertendum postremo est, quod licet postulatoribus, et agentibus causarum, qui pecuniam administrant eorum, a quibus causæ promoventur, nihil hic novi nunc præcipiatur, sed res in eo statu relinquantur, in quo sunt, et esse debent ad tramites justitiæ. Hæc tamen nova taxatio, ac reformatio esse poterit iis, qui pecuniam in eadem causa erogandam subministrant, veluti quædam norma, et quædam veluti fax, ut dignoscere valeant quam recte ab agentibus, et postulatoribus eadem pecunia administretur, comparando videlicet eorum solutiones cum hac nova taxatione, ac reformatione.

Index remunerationum titulo vestium, vel consuetarum largitionum, vel alio quocumque titulo, quæ infrascriptis danda sunt, earumque taxatio.

Præfecto palatii apostolici dentur pro calice scuta Romana sexaginta.

Præfecto pontificii cubiculi pro calice scuta sexaginta.

Secretario congregationis sacrorum rituum pro veste scuta quinquaginta, et pro consueta largitione, quæ vulgo dicitur *regalia*, scuta centum quinquaginta.

Fidei promotori pro veste scuta quinquaginta, et pro largitione centum quinquaginta.

Secretario brevium ad principes pro veste scuta quinquaginta, et pro largitione scuta centum quinquaginta.

Advocato consistoriali, qui proponit instantias in solemni canonizationis celebritate, pro veste scuta quinquaginta, et pro largitione scuta trigintaseptem, et asses quinquaginta.

Eidem pro oratione, seu narratione, qua in consistorio res gestas, virtutes, ac miracula beati exponit, scuta centum quinquaginta.

Primo pontificio cæremoniarum magistro pro veste scuta quinquaginta, et pro largitione scuta centum quinquaginta.

Secundo cæremoniarum magistro pro veste scuta quinquaginta, et pro largitione scuta centum quinquaginta.

Cæremoniarum magistris non participantibus scuta ducenta et duo, et asses quinquaginta, videlicet scuta nonaginta pro vestibus, et scuta centum, et duodecim, et asses quinquaginta pro largitione.

Aliis cæremoniarum magistris supra numerum scuta quinquaginta inter eosdem dividenda.

Æditui pontificio pro veste scuta octodecim, et pro largitione scuta quadragintaquinque.

Tribus præsulibus assistentibus scuta centum nonaginta sex inter ipsos partienda, videlicet pro vestibus scuta centum quinquaginta, et pro largitione scuta triginta sex.

Intimis Papæ cubiculariis scuta nongenta inter ipsos de more partienda, videlicet pro vestibus scuta quadringenta, et quinquaginta, et pro largitione alia scuta quadringenta, et quinquaginta.

Sacri palatii magistro pro largitione scuta trigintaseptem, asses quinquaginta.

Sacri collegii secretario pro largitione scuta octodecim.

Fisci procuratori generali pro largitione scuta tringintaseptem, et asses quinquaginta.

Commissario cameræ apostolicæ pro veste scuta quinquaginta.

Palatii apostolici præcursori primario, vulgo *Foriere maggiore* pro veste scuta quinquaginta.

Sacerdotibus intimis sacelli pontificii, vulgo *Cappellani Segreti*, scuta ducenta quadragintaquinque inter eos de more partienda, id est pro vestibus ducenta, et pro largitione quadragintaquinque.

Cubiculariis Papæ scuta centum quinquagintaquinque inter ipsos de more distribuenda, videlicet pro vestibus scuta centum vigintiquinque, et pro largitione scuta triginta.

Sacerdotibus a missæ sacro *non intimis*, vulgo *Cappellani comuni*, pro largitione scuta octodecim inter eos de more partienda.

Acolytis ceroferariis pro largitione scuta quindecim inter eos de more dividenda.

Custodibus interioris aditus ad summum Pontificem, vulgo *Bussolanti*, pro largitione scuta triginta inter ipsos more partienda.

Æditui inferiori, vulgo *Sotto Sagrista* pro veste scuta quatuordecim, et pro largitione scuta trigintaquinque.

Clericis pontificii sacelli pro largitione scuta duodecim inter ipsos de more dividenda.

Clericis in superiorum clericorum supplementum destinatis, vulgo *Sottochierici* pro largitione scuta sex inter ipsos de more dividenda.

Clericis intimis pro largitione scuta duodecim inter eosdem de more partienda.

Diacono, et subdiacono Græcis pro largitione scuta sex.

Musicis pontificiæ capellæ scuta septuagintaquinque inter ipsos de more dividenda.

Musicis supra numerum adauctis scuta sex inter ipsos de more partienda.

Custodibus librorum sacelli pontificii scuta sex.

Cubiculariis extra muros pro largitione scuta triginta inter eos de more distribuenda.

Scutiferis pro largitione scuta item triginta inter ipsos de more dividenda.

Militibus semihastatis, vulgo *Lancie Spezzate* pro largitione scuta duodecim inter eos de more partienda.

Ministri vestiarii scuta quinquaginta duo, et asses quinquaginta, videlicet pro vestibus scuta triginta, et pro largitione scuta vigintiduo, et asses quinquaginta, inter ipsos de more dividenda.

Oblationum custodi pro largitione scuta decem.

Ministris, et inservientibus basilicæ S. Petri pro largitione scuta sexagintanovem, et asses quadraginta, quæ iis dividenda de more sunt ab æditnis primariis dictæ basilicæ.

Secretario tribunalis cardinalis vicarii pro largitione scuta duodecim.

Causæ advocato pro largitione scuta triginta.

Causæ procuratori pro largitione scuta triginta.

Subpromotori fidei pro largitione scuta triginta.

Substituto secretariæ congregationis sacrorum rituum pro largitione scuta triginta.

Tabellioni congregationis sacrorum rituum pro largitione scuta octodecim.

Custodi dictæ congregationis pro largitione scuta tria.

Singulis ex duobus ducibus velitantium equitum scuta quinquaginta.

Aciei velitantium æquitum excubias agentium scuta vigintiduo cum assibus quinquaginta inter eosdem de more dividenda.

Tibicinibus ejusdem aciei scuta tria.

Duci Helvetiorum scuta quinquaginta.

Eorumdem Helvetiorum aciei tympanistis, tibiaque buxea canentibus scuta quadragintatria, et asses quinquaginta inter ipsos de more dividenda.

Eorumdem bombardariis scuta tria.

Bombardariis Sancti Angeli scuta tria.

Choro canentium grandioribus tubis in arce S. Angeli scuta quinque.

Tibicinibus, et tympanistis populi Romani scuta tria, et asses 20 inter ipsos de more partienda.

Clavatoribus pontificiis pro largitione scuta vigintiduo, et asses quinquaginta inter eos de more partienda.

Cursoribus pontificiis pro largitione scuta vigintiduo cum assibus quinquaginta inter eos de more partienda.

Custodiis gubernatoris Urbis pro largitione scuta viginti inter eos de more distribuenda.

Custodi catenarum pro largitione scuta quindecim.

Custodi portæ ferreæ pro largitione scuta quindecim.

Ministris, vulgo *Mandatarj* cardinalis vicarii pro largitione scuta decem inter eos de more partienda.

Scopariis intimis, et familiæ infimæ pontificiæ, pro vestibus, et largitione scuta centum quadraginta, et octo inter eos de more dividenda juxta notam tradendam a præfecto pontificii palatii.

Decano pontificio, et servis a pedibus, vulgo *Palafrenieri* scuta sexaginta, videlicet decano pro veste scuta quindecim, et eidem, aliisque servis pro largitione scuta quadragintaquinque.

Aulicis infimi servitii cujuscumque cardinalis sacræ congregationis rituum scuta duo, et asses quadraginta.

Aulicis infimi servitii secretarii dictæ congregationis Julii octodecim, eademque summa aulicis infimi servitii tum promotoris fidei, tum æditui pontificii, tum duorum magistrorum cæremoniarum participantium.

Ut autem hæc nova taxatio, ac reformatio omnibus innotescat, ac præcipue iis, qui eam servare tenentur sub pœnis in eadem expressis, Sanctitas sua vivæ vocis oraculo eam describi jussit in libris secretariæ sacræ congregationis, et subscriptam, ac sigillo munitam typis etiam vulgari.

Hac die 14 Aprilis 1741.

Loco † sigilli.

T. Patriarca Hierosolymitanus secretarius.

APPENDICES IX,

MONUMENTA COMPLECTENTES AD SECUNDUM TOMUM PERTINENTIA.

CAPUT XVII.

Appendix I ad secundum librum.

:creta SS. inquisitionis edita sub diebus 13 *Martii, et* 2 *Octobris* 1625, *de quibus passim in hoc opere, præcipue lib.* 2.

Ad tollendos abusus, qui in colendis quibusdam cum sanctitatis, aut martyrii fama defunctis, nondum tamen ab Apostolica Sede beatificatis, aut canonizatis, invaluerant, summus pontifex Urbanus VIII, re cum cardinalibus generalibus inquisitoribus communicata, statuit, et decrevit, ne cujusvis ut supra defuncti imagines cum laureolis, et splendoribus, neque aliud, quod cultum, et venerationem erga dictum defunctum præ se ferat, in oratoriis, aut ecclesiis, aut locis publicis, seu privatis quibuscumque apponantur, antequam a Sede Apostolica canonizetur, vel beatificetur; apposita autem statim amoveantur. Item ne libri gesta, miracula, revelationes, et similia alicujus continentes imprimantur sine recognitione, et approbatione ordinarii, qui in hoc theologos, aliosque pios, ac doctos viros consulat, remque ad S. Sedem transmittat, ejusque responsum expectet. Impressa autem sine hac recognitione, approbata non censeantur. Vetuit quoque, ne ad sepulcra eorum, qui cum prædicta fama obierunt, votivæ tabellæ, qualescumque fuerint, affigantur, nec lumina accedantur, sine supradicta recognitione.

Declaravit tamen, se nolle per hæc iis præjudicare, qui aut per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per patrum, virorumque sanctorum scripta, vel longissimis temporis scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel ordinarii coluntur, ordinariis vero, et inquisitoribus mandavit, ut super ea omnia sedulo invigilent. Transgressores vero sive ecclesiastici, sive sæculares gravibus pœnis puniantur. Voluitque, ut hujusmodi decretum ad valvas basilicæ Vaticanæ, ac in acie campi Floræ affixum omnes afficiat, ac si personaliter intimatum fuisset.

Subdit idem Pontifex, se non intendere supradictas votivas tabellas prohibere, statuit vero, ut qui prædictis locis præpositi sunt, eas cum deferentis, aliorumque consciorum attestationibus recipiant, atque approbantibus ordinariis, in secreto loco ab ecclesia separato custodiant.

Subduntur alia ejusdem Pontificis decreta expedita per breve 5 *Julii* 1634.

In his decretis primo repetuntur omnia, quæ in superiori decreto statuta, et declarata fuerunt. Additur vero, decrevisse eumdem Pontificem, ut ullus judex sive ordinarius, sive ab Apostolica Sede delegatus super cujuscumque cum sanctitatis, aut martyrii fama defuncti miraculis, revelationibus, et similibus sanctitatem redolentibus informationes reciperet, aut processum instrueret, neque receptas, aut instructum prosequeretur, nisi prius postulator juridice probaverit, præfatum decretum fuisse observatum, et judex sententiam de hoc ipso tulerit. Neque ejusmodi processus ad Urbem transmissi aperiantur a secretario congregationis rituum, aut a fidei promotore, nisi per alium authenticum processum de prædictis observantia, et sententia in eadem congregatione plené constiterit, et a summo Pontifice aperiendi facultas judicialiter indulta fuerit. Longissimum vero tempus, ejusque immemorabilem cursum in præfato decreto statutum declaravit debere centum annorum metam excedere: et adempta ordinariis, et delegatis omni de his interpretandi facultate, consulendam esse, si difficultas oriatur, Sedem Apostolicam.

Tum omnia hæc decreta auctoritate apostolica confirmat; et ab omnibus observari præcipit, ita ut informationes, processus, et similia pro nullis habeantur, nisi, quæ in iisdem decretis continentur, observata fuerint. Quæ quidem decreta amplissimis, et gravissimis clausulis deinde stabilit, atque communit: et patriarchis, primatibus, archiepiscopis, episcopis, aliisque ordinariis, nuntiis apostolicis, et inquisitoribus mandat, ut in eorum observantiam sedulo intendant, gravibus in transgressores indictis pœnis; qui si regulares fuerint, officiis, ac voce activa et passiva priventur, et a divinis suspendantur. Si clerici sæculares, præter officiorum privationem, suspensione a divinis, et a sacramentorum administratione, ordinumque executione, aliisque pœnis ad prædictorum arbitrium puniantur. Qui contra superius statuta libros impresserint, aut imagines formaverint, hæc omnia amittant, aliisque corporalibus, et pecu-

niariis pœnis ad arbitrium efficiantur: contradictores vero per censuras, et pœnas ecclesiasticas, aliaque remedia coerceantur. His demum litteris ad ecclesiæ Lateranensis, et basilicæ Vaticanæ, necnon cancellariæ apostolicæ valvas, ac in acie campi Floræ, affixis, et publicatis, omnes post duos menses perinde affigi voluit, ac si unicuique personaliter notificatæ fuissent.

Cum vero nonnulli adhuc super illis hæsitarent, idem Pontifex alias declarationes, et decreta edi mandavit.

Imagines itaque eorum, qui cum sanctitatis, seu martyrii fama obierunt, prohibuit, ne in ullo altari, cum radiis vero, aut alio publici cultus et venerationis signo, nec ullibi ante canonizationem, aut beatificationem collocentur. Supradictum Sedis Apostolicæ responsum pro prædictorum librorum impressione non detur, nisi in his libris debitæ adsint protestationes, ut scilicet initio libri auctor his decretis insistendo, profiteatur, se, quæcumque refert, ita accipere ut humana auctoritate, non divina catholicæ Romanæ Ecclesiæ niti intelligantur. In fine vero protestetur, se omnia, quæ quoad sanctitatis elogia, quoad miracula, prophetias, et similia retulit, non tamquam a Sede Apostolica examinata, et approbata proponere, sed tamquam humanam historiam; ita ut nulli cultum, aut famam sanctitatis, vel martyrii conciliare, aut gradum ad futuram beatificationem, vel canonizationem, aut miraculi comprobationem facere intendat. Et integrum iisdem decretis obsequium, et obedientiam protestetur. Declaravit vero Pontifex, ne hi libri, utcumque approbati, majus quoad beatificationem, aut canonizationem probationis pondus habeant, quam quod absque approbatione haberent.

Statuit præterea, ut particularis processus cum ordinarii, vel delegati sententia præcedat super casu excepto, si in hoc causa versetur, sicuti præcedere super non cultu debeat. Supradictæ votivæ tabellæ etiam in sacrario custodiri permittuntur, dummodo cultum non præ se ferant. Processus ad curiam transmissi neque a protonotario apostolico aperiantur nisi sub forma superius indicata.

Causas ergo beatificationum, et canonizationum idem Pontifex pertractari vetuit, nisi in tribus congregationibus, quas coram se mensibus Januarii, Maji, et Septembris haberi jussit, hisque præter cardinales congregationis rituum, protonotarium, sacristam Sanctissimi, promotorem fidei, et secretarium, illi intersint rotæ auditores, quibus causa commissa fuisset. Præter vero secretarium, et promotorem alii non admittantur, priusquam causæ fuerint per cardinales propositæ, suisque votis patefactis, a congregatione recedant: consultores præ aulæ foribus adsint, ut Pontifici vocanti præsto esse possint.

In unaquaque ex dictis congregationibus tres, aut quatuor tantum causæ proponantur, et saltem per quindecim antecedentes dies una, vel plures congregationes particulares cogantur apud cardinalem congregationis præpositum, et cardinales ponentes, facto cum promotore fidei concordato, et Pontifici præsentato, et ad cardinales congregationis, protonotarium, rotæ auditores, sacristam, et consultores transmisso, causas referant, pro faciliori resolutione coram Pontifice, qui se alicui ex dictis tribus congregationibus interesse nequiverit, easdem causas coram se mense immediate sequenti, die ab ipso statuenda, proponi jussit. Aut si in aliqua ex iisdem congregationibus non potuerit de aliqua causa agi, poterit expediri in prima congregatione ordinaria immediate sequenti, idque permittitur etiam quoad examen miraculorum. Sicuti et in congregationibus ordinariis terminari ea omnia permittitur, quæ obedientiam dictis decretis, processuum aperitionem, judicum deputationem, et subrogationem, et similia concernunt, dummodo secretarius quamque resolutionem summo Pontifici referat.

Mandavit præterea Sanctissimus, ut sicut in congregatione inquisitionis, ita in congregatione rituum cardinales, ac duo familiares a singulis eorum deputandi, et rotæ auditores, et unus familiaris ab his pariter deputandus pro harum causarum studio, necnon protonotarius, sacrista, promotor fidei, et consultores juramentum, sub speciali forma in iisdem decretis expressa, præstent, de non revelandis, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ summo Pontifici reservatæ, iis, quæ in dictis congregationibus tractabuntur, ac de libellis, aut aliis similibus officiis etiam oretenus receptis, super dictis causis, secretario congregationis manifestandis, ut summus Pontifex certior fiat.

Post hæc congregationi rituum interdicitur, ne in causis canonizationis, seu beatificationis, etiam in quibus expeditæ sunt litteræ remissoriales, et compulsoriales, aut in aliis adhuc pendentibus, procedat, nisi lapsis quinquaginta annis ab obitu illius, de cujus causa agitur. Et post hunc lapsum requiratur ulterius summi Pontificis facultas. Ne ullum memoriale cum Pontificis rescripto in congregatione ad effectum procedendi admittatur, nisi huic decreto expresse derogatum sit.

Sed ne interim probationes pereant, permittitur, ut ante dictum lapsum de processibus agatur, ut appareat, an concedi debeant litteræ remissoriales in genere: hisque obtentis, et processibus constructis, ac sacræ congregationis præsentatis permittitur, ut discutiatur eorum validitas, et relevantia, ut confici processus in specie possint: quibus completis, et congregationi delatis, eorum validitas perpendatur, inde per secretarium clausi, et obsignati custodiantur, donec quinquaginta anni, ut supra, transeant.

Processus construi solent juxta disposita in rituali Romano sub Leone X impresso, ac tradita per doctores *in cap. 1 de reliq. et vener. Sanct.* Sedes autem

Apostolica non movetur, nisi principes, et aliæ personæ authenticæ instent. Instantiis vero, præsertim spontaneis, et miraculis perseverantibus, summus Pontifex per commissionem manu sua signatam, citato fidei promotore, causam committit congregationi rituum, in qua primo expendendum, est, an dicta decreta observata fuerint.

Adnectitur subinde *Forma commissionis generalis*, in qua attentis fama sanctitatis, et miraculis servi Dei, de quo agendum est, ac populorum devotione erga eumdem, principes, et aliæ personæ authenticæ dicuntur petere a summo Pontifice illius servi Dei beatificationem, et canonizationem. Idcirco pro parte procuratoris in simili causa constituti eidem Pontifici supplicatur, ut causam, et cognitionem virtutum ejusdem servi Dei, necnon miraculorum, famæ sanctitatis, populorumque devotionis dignetur committere congregationi rituum cum facultate discutiendi processus super obedientia dictis decretis præstita, et alios auctoritate ordinaria constructos, ac deputandi judices, qui auctoritate apostolica in vitæ sanctitatem, in virtutes, et miracula prius in genere, inde in specie inquirant, adeoque expediendi litteras remissoriales, et compulsoriales, et alia peragendi, quæ ad rectam hujusmodi causæ directionem, et complementum conducunt.

Hæc commissio augeri, vel minui juxta varias contingentias, vel particulares fieri in unoquoque articulo commissiones possunt, si Papæ videbitur. In omnibus actis citandus est in Urbe fidei promotor, extra Urbem subpromotor ab eodem deputandus, ut constat ex brevi a summo Pontifice eidem promotori concesso, quod pariter inter hæc decreta, et declarationes refertur, et per quod idem promotor eligitur, eique omnes facultates ad suum munus pertinentes tribuuntur.

Declarata obedientia dictis decretis præstita, si sacra congregatio coram Pontifice habenda, expedire censuerit, litteras remissoriales, et compulsoriales, pro inquisitione de fama sanctitatis, de miraculis, ac de aliis in genere tantum facienda dirigit episcopis, ac tribus quidem, si fieri possit, ut duo saltem procedant, et pro forma tradi debet, ut testes primo juxta interrogatoria a fidei promotore danda, postea super articulis examinentur. Articuli vero, et interrogatoria in iisdem litteris includuntur, quarum formula inter eadem decreta exponitur, et in quibus omnia traduntur, quæ pro recta ejusmodi inquisitione, seu processibus in genere perficiendis observari ab illis episcopis debent.

Litteris subduntur positiones et articuli, quos procurator sub pluribus cautelis exhibet, et per quos probare in genere tantum intendit, Dei servum in vita, et post obitum, tam ubi vixit, et obiit, quam alibi, magnam habuisse famam sanctitatis, et venerationem a populis, multa edidisse miracula, ejusque sepulcrum fuisse venerationis causa frequentatum, ac de his omnibus publicam, et constantem viguisse, et vigere, vocem et famam.

Adduntur interrogatoria a fidei promotore, sub speciali formula exhibenda, super quibus idem promotor petit, testes examinari, atque adeo interrogari de vi juramenti, et gravitate perjurii : de proprio testis nomine, patria, et similibus. Item interrogetur testis, an sacramenta susceperit, an fuerit unquam inquisitus, processatus, excommunicatus, aut ab aliquo super depositione facienda instructus. An notitiam habeat talis civitatis, et talis servi Dei, an, et quomodo ipsum allocutus fuerit : an sciat, ubi vixerit, et quam sanctitatis famam habuerit; an sciat ejus locum, tempus, et modum, an ejus sepulcrum, et quam, et cur venerationem obtinuerit. An audiverit, Dei servum exacte Dei, et Ecclesiæ mandata servasse, animarum salutis, et Dei gloriæ zelatorem, ac virtutum amatorem fuisse. An sciat quid sit miraculum, et an a Dei servo patrata miracula fuisse audiverit. Demum generaliter interrogetur de fama, ac de omnibus qualitatibus illius famæ, quæ de servo Dei invaluisse dicitur.

Hæc remissoria pro inquisitione generali magni est momenti, cum ab ea pendeat inquisitio in specie, quæ non permittitur, nisi illa prius omnino absoluta sit. Tunc vero, si debitis concurrentibus requisitis, locum sit inquisitioni in specie, vel eisdem episcopis, vel aliis committitur, ut diligenter veritatem de fama, de vita, ac de miraculis inquirant secundum articulos, et interrogatoria transmittenda.

Formula litterarum remissorialium, et compulsorialium in specie eadem est, paucis mutatis, ac altera in genere, et ulterius in fine additur specialis facultas visitandi sepulcrum. Non additur vero articulorum forma, cum hi a procuratore exhibendi sint, ut promotor interrogatoria efformet.

In utriusque remissoriæ executione *juramentum* a cardinalibus, et episcopis, tacto pectore, præstari ab aliis debet, tactis sacris Scripturis. In commissionibus a summo Pontifice congregationi rituum directis apponenda est clausula, ut ad processus conficiendos, et testes examinandos in curia, subdelegetur cardinalis vicarius qui per se, vel per episcopos ab eo deputandos informationes faciat.

Si processus ad sacram rituum congregationem transmissi, Dei servum spectent, infra quinquaginta annos defunctum, de eorum tantum validitate agendum erit, si Dei servum supra dictos annos mortuum, et si congregatio opportunum censuerit, transmittantur ad rotam, ut validitas, virtutes, et miracula discutiantur. Rotæ auditores, nisi congregatio super prædictis pronuntiaverit, relationem debent Pontifici facere. Rubricas de contentis in processibus formare, vota autem consultiva reservare debent in congregationibus aperienda.

In processibus construendis, atque adeo in formandis articulis, observandum præcipue est, qualis fuerit servi Dei obitus; et quam ubi obiit, vel requiescit, obtineat sanctitatis famam : et an aliquid scripserit, cum scripta ante quemcumque inquisitioni actum expendenda sint.

Statuit præterea summus Pontifex, ne imposterum procedatur ad alicujus canonizationem, qui beati titulo potitur, nisi in congregatione per cardinalem ponentem referantur tam ea acta, quæ illius venerationem præcesserunt, quam alia, quæ postea supervenerunt. Quoad processus ante hæc decreta constructos, cum ostendenda sit obedientia iisdem decretis præstita, observandum erit, an per æquipollens fuerint sufficienter instructi, ideoque formandum erit dubium, an procedendum sit ad ulteriora. Processus vero omnes in congregatione præsentati, debent per secretarium consignari notario, deferendi ad protonotarium, per quem, servatis servandis, aperiantur.

Ut autem abusibus obviaret, addita est peculiaris epistola sub die 12 Martii 1631 ad nuntios apostolicos, inter hæc decreta expressa, qua admonentur, ne in hujusmodi causis se ingerant, nisi sacra rituum congregatio id eis significaverit. Et certiores redduntur de decreto die, et anno prædictis edito, et inter eadem decreta pariter relato, quo omnibus interdicitur, ne informationes, aut testificationes ullas super alicujus defuncti sanctitate, et miraculis ullo modo excipiant. Superioribus autem et sacristis etiam ecclesiarum permittitur, ut miracula, et prophetiæ dono ipsis revelata recipiant sub sigillo secreti ab iis tantum, in quorum gratiam contigisse narrabitur. Quamprimum vero episcopo deferant, vel obsignata, transmittant, dummodo hæc nullum constituant probationis gradum, etiam longissimi temporis cursu.

Alia epistola iisdem die et anno data refertur pro patriarchis, archiepiscopis, et episcopis quibuscumque, qua et isti de dicto decreto, ac de procuranda illius observantia certiores fiunt; et admonentur, ne in alicujus sanctitatem, et miracula inquirant, nisi specialem alicujus virtutis gradum, aut peculiare miraculum compererint. Inquisitionem autem per se perficiant, si vero impediti sint, vicarium generalem, aut alium in dignitate ecclesiastica constitutum delegent, delegatus vero, et duo saltem cum eó docti viri, alter in theologia magister, alter in jure canonico graduatus, vel licentiatus examinent, eorumque subscriptioni nomina sua subdant. Testes explanate, et per extensum deponant. Acta secreto custodiantur, etiam sub juramento a notario, et testibus præstando. Tum summus Pontifex certior reddatur, eademque acta transcripta ad congregationem rituum caute transmittantur, originalia vero in eorum archivo custodiantur. Declaratur tandem, per hanc epistolam non tribui, aut augeri episcopis jurisdictionem.

Declaratur subinde per hujusmodi decreta, et ordinationes non tribui ordinariis novam facultatem. Neque posse eos in his causis ullo modo se ingerere postquam S. Sedes manum apposuerit. Relationes auditorum rotæ, aliæque scripturæ ad easdem causas beatificationum, et canonizationum pertinentes, imprimi ante causæ terminationem prohibentur. Decreta in hac materia per secretarium congregationis nomine ejusdem concipiantur per verbum (videtur) vel simile, suprema Pontifici reservata determinatione. Absente cardinali ponente, decreta in iisdem causis a cardinali præfecto congregationis interponi poterunt, fidei promotor difficultates in scriptis proponere tenetur. Ejus substituto stipendium decem ducatorum a procuratoribus pro quolibet processu examinando persolvendum est.

Protonotarius sacræ congregationis in construendis processibus, præcipue in testibus super alicujus martyrio examinandis in curia, intervenire debet, ac examini pro validitate subscribere, eidemque notarius in hoc actu subordinatus est.

Demum abrogantur declamationes, quæ olim de rebus profanis, et plerumque de fictis criminibus in consistorio publico ab advocatis consistorialibus fieri solebant, earumque loco causæ servorum Dei proponantur.

CAPUT XVIII.

Appendix II ad secundum librum.

Decreta novissima sacræ rituum congregationis servanda in causis beatificationum, et canonizationum, jussu Innocentii XI edita, et ab eo approbata. De quibus passim in hoc opere, præcipue lib. 2.

Hæc decreta, re primum in congregationibus particularibus, inde in generalibus discussa, prodierunt sub diebus 9 Jul. et 6 Aug. 1678.

Ac primo quidem jubentur ordinarii locorum, ut in suis processibus construendis in his causis, præter testes a postulatoribus inductos, alios ex officio examinent; si aliquid obstans repererint, supersedeant, donec sacra congregatio certior facta mandet, quid agendum sit.

2. Eædem diligentiæ adhibentur in processibus auctoritate apostolica construendis.

3. In litteris remissorialibus præscribatur, ut nedum interrogatoria, sed etiam testium depositiones, ubicumque processus fiant, in fine cujuslibet sessionis claudantur, ac solum initio sessionis aperiantur. Judices vero, subpromotores, notarii, testes, et protonotarius ante inchoationem processus juramentum præstent de secreto servando sub pœna excommunicationis.

4. Processuum extero ideomate constructorum interpres, et interpretationis revisor a cardinali ponente eligantur, citato, et audito fidei promotore. Si interpretatio errorem substantialem contineat, interpres puniatur. Utrique juramentum deferatur de munere fideliter adimplendo, et merces unius caroleni pro quolibet folio reducto tribuatur.

5. Processus originales in archivo sacræ congregationis in loco separato custodiantur, neque amoveantur, nisi jussu cardinalis ponentis, aut ad

instantiam promotoris, cujus loci clavis stet apud protonotarium ejusdem congregationis, altera aliarum scripturarum apud secretarium.

6. Pronotarius inventarium processuum conficiat cum quatuor copiis, quarum unam ipse, alteram promotor, aliam secretarius retineant, quarta in archivo maneat; iidemque in fine anni inventarium revideant, et cum processibus conferant.

7. Commissio non signetur, nisi post decem annos a die præsentationis processus auctoritate ordinaria constructi, et post maturam ejusdem processus discussionem cum scriptura, et summario, ac postquam episcopi novas litteras miserint de incremento famæ, sanctitatis, et miraculorum, ac devotionis populi pro beatificatione, et canonizatione supplicantis. Nisi ex peculiaribus circumstantiis sacra congregatio censuerit, anticipandum esse tempus indicta discussione.

8. In causis ante Urbani VIII decreta introductis non signentur commissiones reassumptionis, nisi post discussos processus ordinarios, et apostolicos, si adsint.

9. Inhærendo decretis ejusdem Urbani VIII unicuique sub gravibus pœnis prohibetur, extrajudiciales attestationes in his causis recipere, receptæ vero, aut recipiendæ nullum probationis gradum constituant, nec in ullum processum inserantur.

10. Fidei subpromotor processus diligenter spoliet, et examinet. Summaria vero procuratorum, antequam typis mandentur, cum processibus conferat, suamque revisionem testetur, et in quolibet folio se subscribat. Post impressionem repetat collationem cum subscriptione in fine, cui addantur subscriptio, et sigillum secretarii. Neque ante has cautelas summaria, et informationes publicentur sub gravibus pœnis procuratoribus, et impressori infligendis. Idem subpromotor aliud (si promotori videbitur) summarium objectionale conficiat in oppositionum comprobationem. Pro examine cujuslibet processus stipendium decem ducatorum auri ipsi in quolibet dubio persolvatur. Quoad processus autem apostolicos in tribus dubiis, de validitate, de virtutibus, seu de martyrio, et causa martyrii, ac de miraculis tribuantur.

11. Postulatores in his causis unum ex collegio palatii apostolici procuratorem ad libitum eligant, qui tamen quatuor dumtaxat causas eodem tempore, sub pœna inhabilitatis, patrocinari possit. Eumque poterunt mutare, rationabiliter tamen, ac de licentia cardinalis ponentis.

12. Advocati in iisdem causis assumantur ex consistorialibus, aut ex aliis duodecim a congregatione approbatis, et sex tantum causas patrocinari poterunt.

13. Prædictorum, et notarii merces sit juxta taxas a sacra congregatione revisas.

14. Cardinalis ponens secreto, ac prævio juramento medicum, et chirurgum eligat, qui medicorum et chirurgorum scripturis a postulatoribus quoad miracula exhibitis respondeant.

Omnia hæc decreta summo Pontifici relata, et ab eodem approbata dicuntur die 15 Octobr. 1678.

Subditur forma juramenti a judicibus, subpromotore, notario, et protonotario præstandi. Ultimo ponitur alia forma juramenti testium.

CAPUT XIX.

Appendix III ad librum secundum.

Antiqua vita B. Archangeli Canneti canonici regularis congregationis S. Salvatoris, etc. de qua lib. 2, cap. 18, num. 19.

Hæc vita stilo valde simplici, et lingua vernacula conscripta est. Porro B. Archangelus e Bononia fuisse dicitur, cujus parens, et fratres cum interfecti fuissent, ordinem canonicorum regularium congregationis S. Salvatoris anno 1484 suscepit. Venetias missus cum patris interfectorem hospitio excepisset, et facile vindicari posset, a vindicta mira dexteritate, et patientia abstinuit. Solitudinis amator ad monasterium S. Ambrosii prope Eugubium evocari obtinuit, ubi diu austeram vitam, sed meditationibus, piisque operibus suavem duxit. Inde Venetias revocatus vicarii munus in quibusdam monasteriis, obedientia, non jam desiderio impellente, laudabiliter obivit. Mox pristinam monasterii S. Ambrosii solitudinem impense exposcens, illuc remeare tandem obtinuit, ubi meditationibus, austeritatibus, aliisque piis operibus intensius non levem sanctitatis famam, licet semper humilis, adeptus fuit. Multi propterea ad eum in suis necessitatibus convolabant, quos ipse in Domino consolabatur. Prophetiæ dono insignis futura non semel præcognovit, atque prædixit. Florentiam accersitus archiepiscopatum illius civitatis sponte oblatum invicta sententia recusavit. Eugubium rediens morbum in itinere contraxit, quo paulatim consumptus, Sacramentis munitus, hora, quam præcognoverat, piissime in Domino obiit. Ejus corpus Eugubium translatum in prædicto monasterio S. Ambrosii honorifice collocatum fuit, multisque imposterum miraculis claruisse dicitur, quorum plura recensentur. In fine quorumdam subscriptiones apponuntur.

CAPUT XX.

Appendix IV ad librum secundum.

Vita S. Bolonii, seu Bononii abbatis, extracta ex archivo capituli cathedralis S. Eusebii Vercellensis, etc. de qua lib. 2, c. 18, num. 20.

Beatus Bolonius, Bononiæ oriundus fuisse dicitur, ibique a pueritia monasticam vitam professus aliquandiu in monasterio S. Stephani sancte vixisse. Mox ad altiora contendens solitudinem trans mare juxta Babylonem elegit, ubi corpus suum dura pressit austeritate. Ejus sanctitatis fama per totum

Ægyptum pervagante, Ægyptii principes, et populi facultatem ei dederunt faciendi, quod vellet. Ipse autem ecclesias a barbaris dirutas instaurare, et alia christianæ pietatis opera edere cœpit. Monasterium ibi sub regula S. Benedicti instituit, et miraculis fulgens quosdam ad fidem adduxit. Alexandrinam profecturus navem conscendit, cumque oborta repente procella sæviret, omnes ad beati preces confugerunt, voventes baptismum suscipere, si evaderent; oravit ipse, et mare quievit, mox Alexandriam appulsi votum solverunt. Cum vero ejus fama ibi excresceret, ipse nominis celebritatem fugiens pristinam Babylonis solitudinem, et pias exercitationes repetiit. Contigit tunc, ut Babyloniis, ac Romanis bello confligentibus, multi ex christianis in miseram captivitatem abducerentur, quos inter Petrus Vercellensis antistes, qui ut, revelante Deo, S. Bolonium ibidem esse cognovit, ejus adjutorium imploravit, quo mox intercedente, omnes a vinculis absoluti in patriam remearunt. S. vero Bolonius in montem Sinai digressus sanctissimam ibi vitam, et virtutum signis claram agebat, donec Vercellen. diœceseos Locediensi abbati defuncto succedere, præfato impellente Petro, coactus est. Persecutionibus tamen agitatus in Tusciam secessit, ubi monasterium sub S. Benedicti regula reparavit. Tandem ad Locediense monasterium revocatus, post vitam sanctissime exactam feliciter in Domino obiit an. 1026. Cumque in die miraculis claresceret, Ardericus Vercellensis ecclesiæ episcopus, consentiente Joanne summo pontifice altare super illius corpus erexit.

Post hæc in eadem appendice alia vita ejusdem S. Bolonii ex alio codice apponitur, in qua plura miracula ejus meritis, et intercessione dum viveret, et post obitum patrata recensentur.

In fine adnectitur authentica attestatio cardinalis Ferreri episcopi Vercellensis de fideli supradictorum omnium extractione ex dictis vetustis codicibus.

CAPUT XXI.

Appendix V ad librum secundum.

Officium proprium S. Bononii, etc. de quo lib. 2, *cap* 18, *num.* 20.

Hæc pariter *ex archiro cathedralis Eusebianæ Vercellensis de* S. Bolonio, *seu* Bononio *extractæ* dicuntur. Et initio quidem refertur antiphona ejusdem sancti ex antiquo Antiphonario, in quo leguntur gesta S. Eusebii. Inde habentur *Oratio, secreta, et postcommunio* ex *missali antiquo secundum ritum Eusebianum sub die* 30 *Augusti*. Mox ex libro antiquo inscripto : *Liber Orationum seu precum*, ponitur oratio propria ejusdem sancti. Demum ex vetustissimo codice signato, *Breviarium secundum usum ecclesiæ Vercellensis* adnectitur, officium S. Bononii, nempe supradicta antiphona, oratio, et tres breves lectiones ex *Breviario Eusebiano typis impresso Venetiis anno* 1504 paululum immutatæ, et adauctæ repetuntur. Identidem vero apponuntur convenientes rubricæ.

CAPUT XXII.

Appendix VI ad librum secundum.

In qua tres propriæ recensentur lectiones officii S. Petri episcopi Vercellensis, quarum mentio facta est *lib.* 2, *cap.* 18, *num.* 20. In his porro vita ejusdem S. Petri summatim describitur, et plura de rebus gestis S. Bononii attinguntur.

CAPUT XXIII.

Appendix VII ad librum secundum.

Cum *lib.* 2, *cap.* 24 hujus operis de iis tantum Dei servis agatur, in quorum causis declaratus est casus exceptus, nondum vero absoluta canonizatio, et BB. Catharina Flisca Adurna, et Petrus Regalatus, postquam in prioribus hujus ejusdem operis editionibus mentio de iis loco supracit. fiebat, canonizati sint, idcirco in tertia editione ad Appendices amandantur, quæ de iis supradicto *cap.* 24 aliarum editionum dicebantur.

De beata igitur Catharina primo decretum ponitur, quod sub diebus 30 *Mart.* et 6 *Apr.* 1675 declaratur ejus casus exceptus a decretis Urbani VIII. Mox nonnulla de heroicis ejus rebus gestis referuntur, de quibus graves auctores egerunt.

De beato quoque Petro Regalato integrum apponitur decretum, quo ejus casus exceptus a decretis Urbani VIII sub diebus 2 *Jul.* et 17 *Aug. an.* 1683 approbatus est. Inde nonnulla de iis, quæ in ejus causa acta fuerant, et alia, quæ de ejus vita leguntur apud auctores fide dignos, adnectuntur.

Post hæc integra apponitur relatio in ejusdem beati causa a tribus rotæ auditoribus facta ad Urbanum VIII sub an. 1630. In qua primo de virtutibus in genere, inde de virtutibus in specie, nempe de Fide, Spe, Charitate in Deum et in proximum, de virtutibus cardinalibus Prudentia, Justitia, Fortitudine, et Temperantia, per distinctos titulos agitur. Mox sub uno titulo aliæ virtutes, ac dona supernaturalia, et sub alio fama, et communis opinio sanctitatis expenduntur, in quo quidem titulo plura congeruntur scriptorum testimonia, et monumenta de eadem illius sanctitate, ac de cultu, quem a populis obtinuit. Alius subinde titulus sequitur de miraculis, et post hunc per septem distinctos titulos septem miracula eodem beato vivente patrata, sex vero, quæ post illius mortem contigerunt, per sex pariter titulos referuntur, et expenduntur. Porro omnia hæc ex processibus in canonizationis causa constructis, et ex authenticis monumentis desumi dicuntur, et ad trutinam exacte revocantur. Ultimo

loco agitur de validitate processus, ac legitimo testium examine. Concludunt vero iidem auditores, causam in eo statu esse, ut possit ad ulteriora procedi.

CAPUT XXIV.

Appendix VIII ad librum secundum.

Relatio rotæ auditorum facta Urbano VIII in causa B. Gregorii X, in qua approbatis virtutibus ante decreta Urbani VIII, post eadem pronunciatum fuit super casu ab iisdem excepto, etc. De quibus omnibus lib. 2, *cap.* 24, *num.* 131 *et seqq.*

Hæc relatio in quatuor partes dividitur. In prima per unicum titulum de processibus remissorialibus, et compulsorialibus agitur; eosque validos esse, ac valide testes examinatos fuisse ostenditur. In secunda sub unico pariter titulo de beati nativitate, pueritia, adolescentia, progressu in virtutibus, et mirabili in Pontificem electione agitur. In tertia parte heroicæ illius virtutes exponuntur. Ac primo quidem per quatuor titulos virtutes theologales, Fides, Spes, Charitas in Deum, et Charitas in proximum examinantur, atque his omnibus in gradu heroico B. Gregorium X floruisse ostenditur, quemadmodum, et virtutibus cardinalibus, aliisque ad has pertinentibus, Prudentia scilicet, Justitia, Fortitudine, Temperantia, Castitate, et Humilitate, quarum singulæ sub suo particulari titulo ad trutinam revocantur. Alius mox subjicitur titulus de sanctitate B. Pontificis in genere, quæ sane quanta fuerit, decem gravibus argumentis demonstratur, quorum tertium scriptorum continet peramplum elenchum diversarum nationum, qui de ejusdem beati sanctitate testimonium perhibuerunt. De miraculis subinde agitur, beati intercessione post ejusdem obitum patratis. Ac primo quidem tabula quædam exponitur, quæ ad illius sepulchrum appensa dicitur, et in quemdam hujus causæ processum compulsata. In hac quatuordecim miracula referuntur, et in fine alia plura contigisse asseritur. Porro ex his miraculis in dicta tabella descriptis undecimum, et duodecimum in hac relatione emittuntur, cetera per distinctos titulos examinantur, et admittuntur. Postremo alius adnectitur titulus, sub quo aliud miraculum exponitur, pariterque admittitur. Tandem beatum hunc inter sanctos referri posse iidem rotæ auditores concludunt.

CAPUT XXV.

Appendix IX ad librum secundum.

In qua exemplar ponitur tabellæ testium, quæ sacrorum rituum congregationi exhibetur, cum agitur de validitate processuum auctoritate apostolica, et ordinaria confectorum, ubi testium nomen, cognomen, ætas, inductio, citatio, juramentum, et examen indicantur. De qua tabella lib. 2, *cap. ult. in fine.*

Porro exemplar in hac Appendice positum est tabellæ exhibitæ in causa ven. servi Dei F. Guidisalvi Diaz de Amarante laici professi ordinis B. *Mariæ* de Mercede redemptionis captivorum.

APPENDICES V,

MONUMENTA COMPLECTENTES AD TERTIUM TOMUM PERTINENTIA.

CAPUT XXVI.

Appendix I ad librum tertium.

Epistolam continet Mariæ Stuartæ, Jacobi V regis Scotiæ filiæ, et Angliæ reginæ, ad summum pontificem Sixtum V datam. De qua lib. 3, *c.* 13, *n.* 10.

In hac epistola ex Frodringhay scripta die 23 Novembris 1586 admirabili sanæ fidei catholicæ zelo, regina eadem prius fidem ipsam, ac debitam Sedi Apostolicæ obedientiam extollit, ac profitetur; inde captivitatem, ærumnas, et vicissitudines suas, suamque ad mortem pro vera fide condemnationem exponit, ac nonnulla pro anima sua implorat, et fieri commendat. Tum ardens desiderium suum de Angliæ conversione manifestat, enixeque summum Pontificem rogat, ut filium suum ab hæreticorum cœtu abducere conetur. Tandem benedictionem a Sanctitate sua petit, eique ultimum vale dicit, et felicitatem adprecatur. Admonet subinde Pontificem, ut a quibusdam Romæ degentibus diligenter caveat quos sibi in fide suspectos significat.

CAPUT XXVII.

Appendix II ad librum tertium.

Relationem exhibet a tribus rotæ auditoribus factam Urbano VIII super causa canonizationis viginti sex martyrum Japonensium. *Cujus sæpe facta est mentio, cum de martyrio ageretur.*

Hæc relatio in tres articulos dividitur, in quorum primo de processibus remissorialibus, ac de testium examine agitur, et omnia valida esse et *in forma probante* iidem auditores admittunt. Nomina etiam eorumdem martyrum referuntur, quorum sex ordinis S. Francisci, tres Societatis Jesu, alii Doxici, seu scolares, alii interpretes, alii ministri, et familiares eorumdem fratrum Franciscanorum erant, inter quos duo recensentur, qui cum martyres ad patibulum deportatos, in via associassent, cum iisdem crucifixi fuerunt.

In secundo articulo *de martyrio, et causa illius*, agitur, illudque verum fuisse, et hoc martyres illud admirabili patientia, et fortitudine sustinuisse ostenditur, et inter alia ponitur mortis sententia contra ipsos ab imperatore Japoniæ lata.

In tertio articulo primum demonstrare laudati auditores conantur, miracula non esse necessaria pro martyrum canonizatione. Nihilominus nonnulla subinde signa, et prodigia, quæ ante, et post eorum martyrium contigerunt, referunt, discutiunt, et admittunt. Postremo concludunt ex more, causam istam in tali statu esse, ut ad horum martyrum canonizationem procedi possit.

CAPUT XXVIII.

Appendix III ad librum tertium.

Relationem continet trium rotæ auditorum factam Urbano VIII de martyrio servi Dei Josaphat Concevitii archiepiscopi Polocensis. *Cujus facta est mentio, cum de martyrio agebatur.*

Hæc relatio quatuor partibus componitur. In prima processus recensentur in hac causa constructi, tum eorum defectus, et sanationes adnotantur, tandem illorum, necnon probationum validitas demonstratur.

In secunda, integram sanctitatem in martyrio, atque adeo virtutes omnes contineri ostenditur. Tum quodnam sit verum martyrium, quæ vera ejus causa, et requisita, et consequenter quis pro vero martyre habendus sit, discutitur, et inter alia afferuntur nonnulla, quæ miraculorum necessitatem pro martyrum canonizatione excludere videntur.

Tertia pars nativitatem primo hujus servi Dei, professionem monasticam in religione S. Basilii, et vitam optime exactam ostendit. Tum quæ ipse egregie gessit, cum archimandrita Vilnensis, et postea archiepiscopus Polocensis creatus fuit, referuntur, quam strenue catholicam fidem, Sedis Apostolicæ primatum, ecclesiasticum, et episcopale jus adversus hæreticos, et schismaticos, et impios defenderit, quam multos converterit, ac demum quam fortiter, et patienter martyrium ab iisdem schismaticis sustinuerit. Cujus quidem martyrii veritas, et causa discutiuntur, et tamquam satis probata, et legitima admittuntur.

In quarta parte laudati auditores initio repetunt miracula non esse *simpliciter et absolute* necessaria pro martyrum canonizatione. Nihilominus nonnulla referunt, expendunt, et admittunt signa, et mirabilia, quæ post servi Dei Josaphati mortem evenerunt. Finem relationi imponunt innuentes,

quam æquum sit, ut idem Dei servus publice inter sanctos referatur.

CAPUT XXIX.

Appendix IV ad librum tertium.

Processum habet auctoritate apostolica confectum super vita, et miraculis servi Dei Laurentii Conversi, et eremitæ, de quo *cap.* 29, *nu.* 10, *lib.* 3.

Huic processui brevis præmittitur vita ejusdem Laurentii, ex quibusdam monumentis monasterii Sublacensis S. Scholasticæ deprompta, in qua ipse admirabili pœnitentia, et pietate erga B. V. Mariam in valle Sublacensi floruisse dicitur.

Processus vero a Joanne Alatrino episcopo, et a priore monasterii S. Bartholomæi de Trisulto Alatrinæ diœcesiis constructus est an. 1244, jussu Innocentii IV, summi pontificis, cujus etiam litteræ apostolicæ ad eosdem datæ initio proponuntur. Porro primus testis examinatus affirmat, se a dicto fratre Laurentio audivisse, eumdem ex quodam Apuliæ castro, quod *Fatiolum* vocant, oriundum fuisse, et pœnitentiæ causa propter perpetratum homicidium prius B. Jacobi apostoli limina visitasse, inde apud S. Angelum *de post lacum* duobus annis mansisse, tandem se contulisse in antrum, quod *de Marebottis* dicitur prope specum S. Benedicti. Addit idem testis, illum ibi triginta tribus annis, et amplius in summa austeritate, aliarumque virtutum exercitio, ac miraculis clarum vixisse. Testes subinde sex supra centum et amplius examinati super vita, et miraculis ejusdem F. Laurentii recensentur, quorum plures ingentia miracula ejus meritis patrata testantur, multi vero miracula simul, et austerissimam ipsius pœnitentiam, aliasque virtutes adstruunt.

In fine ponitur attestatio, et signum nominis scriniarii sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, qui testium depositiones in publicam formam jussu supradictorum judicum redigit. Subditur alterius notarii attestatio sub die 30 Octobr. 1742 de extractione hujus processus ex originali, quod in archivo castri S. Angeli asservatur.

CAPUT XXX.

Appendix V ad librum tertium.

In qua extat epistola B. Joannis Tausignani ordinis Jesuatorum episcopi Ferrariensis, conscripta duci Estensi. De qua lib. 3, *cap.* 40, *num.* 7.

Hic beatus cum apud præfatum ducem de nonnullis criminibus, per odium, et invidiam falso accusaretur, in hac epistola criminationem omnem infringere conatur. Idcirco se ipsum modeste laudat, suasque virtutes, et pia opera prodit, servata semper humilitate, ac tantum ut falsi accusatoris calumnias diluat.

APPENDIX

AD PRIMAM PARTEM LIBRI QUARTI.

CAPUT XXXI.

In hac appendice ampla, et luculenta continetur dissertatio Academicorum instituti Bononiensi *de longis jejuniis*. De his duas Academici præstantissimi quæstiones agitant : alteram, an abstinentia ab omni cibo, et potu in plures dies, menses, et annos produci solis naturæ viribus possit : alteram, an auctorum opiniones, qui id affirmant, et declarant, satis firmæ sint.

Primam quæstionem duobus capitibus complectuntur, primo scilicet inquirentes, an id umquam contigerit : secundo, si aliquando contigit, quomodo fieri id potuerit At quoad primum, nonnullas referunt historias hujusmodi jejunantium, quarum aliquæ etsi fabulæ potius videantur, aut simulationes extiterint, quasdam tamen tum ob auctorum probitatem, tum ob solertissimam diligentiam eorum, qui facta observarunt, veras, ideoque credibiles existimant, diuturnas vero ejusmodi ineditas plerumque aut inauditos quosdam morbos fuisse, aut a morbis initium habuisse. Secundum vero ut assequantur, prius sapienter investigant, unde tanta nobis sit tam frequenter sumendi cibi necessitas : atque hujus præcipuam esse causam dicunt reparationem dispendii, quod continuo fit humani corporis, quod nempe cum fluidarum, tum solidarum sui partium dissipationem patiatur perpetuam. Alteram minus præcipuam in eo consistere, ut humores nostri in temperatione sibi debita conserventur. Atque his opportuno alimentorum subsidio natura occurrit, ne animantis corporis moles in exitium ruat. Nutritione quoque instaurari spiritum, sive succum illum dicunt, qui a cerebro per nervos ad excitandas et roborandas corporis partes universas decurrit. His explicatis, pergunt laudati Academici, pluribusque argumentis demonstrare satagunt, non repugnare quin aliquis existat, in quam causæ istæ non tantum vim habeant, ut diu sine omni cibo, et potu vivere nequeat. Extraordinariis siquidem circumstantiis fieri posse, ut externa ablata nutritione, corporis partes non adeo motu, aut alia ratione dissipentur, et humores indebita temperie conserventur, et consequenter ejusmodi corpus absque ulla cibi potusque sumptione, nisi ad summum aeris, aut aquæ, non tam perfecte quidem, salvum tamen consistat.

Post hæc ad alteram descendunt quæstionem, et auctorum opiniones, qui ejusmodi diuturnas inedias tamquam possibiles admiserunt, et explicarunt, ipsi enucleant, benigne interpretantur, et paucis demptis, cum sua doctrina componunt.

Longæ subinde, et multiplices subnectuntur notæ, quibus ea, quæ in dissertatione ponderantur, magis dilucidantur, et confirmantur.

APPENDICES IV

AD SECUNDAM PARTEM LIBRI QUARTI.

CAPUT XXXII.

Appendix I nonnullas continet summorum Pontificum litteras apostolicas, in quibus, exorantibus postulatoribus, confirmantur sacræ congregationis responsa, per quæ indulgebatur officium et missa in honore quorumdam beatorum beatificatione æquipollenti. *De quibus caput 4, num. 6, part. 2, supradict. lib. 4.*

Primo igitur loco litteræ apostolicæ referuntur Clementis IX sub titulo et forma brevis datæ die 8 Mart. 1669, in quibus officium et missa pro ecclesia parochiali oppidi Saxelle in Subsilvania conceditur in honorem B. Nicolai de Flue eremitæ Helvetii, in cujus causa a sacrorum rituum congregatione jam declaratum fuerat, constare de casu excepto ex cultu immemorabili.

Secundo ponuntur litteræ apostolicæ Clementis X, pariter in forma brevis die 30 Aug. 1673 datæ, in quibus conceditur, ut officium et missa in honorem B. Bernardi Ptolomæi fundatoris congregationis montis Oliveti celebretur ab universa eadem congregatione, et a monialibus, seu oblatis monasterii turris Speculorum de Urbe, cum sacra rituum congregatio jam declaraverit, constare eumdem beatum, per immemorabilem temporis cursum, cultum obtinuisse legitimum.

Tertio exponuntur similes litteræ ejusdem Clementis X quibus, cum præfata sacrorum rituum congregatio in causa B. Oldegarii, seu Ildegarii olim episcopi Barchinonensis deinde archiepiscopi Tarraconensis, confirmaverit sententiam episcopi Barchinonensis subdelegati super cultu ejusdem beati ex casu excepto a decretis Urbani VIII permittitur, ut in civitatibus, et diœcesibus Tarraconensi, et Barchinonensi officium et missa de eodem beato celebrentur.

Postremo referuntur litteræ apostolicæ Innocentii XIII sub die 15 Febr. 1724 quibus indulgetur, ut in universa religione Minorum S. Francisci, et in civitate, ac diœcesi Anagnina officium et missa celebretur in honorem B. Andreæ de Comitibus sacerdotis professi ejusdem religionis Minorum, in cujus causa congregatio sacrorum rituum, annuente Pontifice, confirmaverat sententiam ab episcopo Anagnino latam super cultu eidem beato ab immemorabili tempore præstito.

Appendix II integras dat antiquas litanias ecclesiæ Bononiensis ex membranaceo codice processionum in archivo capituli Metropolitanæ asservato, in quibus S Joseph invocatur. Agit de harum litaniarum antiquitate : de loco et tempore, quo recitabantur : de ecclesiis SS. Silvestri et Theclæ, ac S. Martini de Caccianemicis : de antiquitate cultus S. Joseph : de ecclesia in ejus honorem *antiquitus fundata.*

Appendix III exhibet epistolas duas Leonardi Sarzanensis Jacobo Volaterreno de inventione tituli Crucis Domini nostri Jesu Christi, et de Urbis lætitia ob reportatam victoriam Granatensem.

Appendix IV encyclicam dat epistolam Benedicti XIV episcopis provinciarum Maritimæ, et Campaniæ, ac aliorum locorum, ut de medio tollant impuros, ac profanos ludos, in quo diserte agitur de ludis apud ethnicos celebratis.

APPENDICES VI,

LIBRO VI SUPERIUS INDICATÆ.

APPENDIX I.

De qua cap. VII, lib. VI sermo habetur.

BREVIA BEATIFICATIONIS.

1. *Pro beatificatione ven. servi Dei Alexandri Saulii.* Die 25 Martii anni 1732 Clemens XII declaraverat constare de virtutibus B. Alexandri Saulii in gradu heroico, etc. Cnm die 27 Sept. anni 1740 SS. D. N. Benedictus XIV per aliud decretum duo ejusdem beati miracula in tertio genere approbavit, deinde quia 21 Martii anni sequentis statutum fuerat in sacra congregat. tuto procedi posse ad beatificationem, hujus decretum per litteras in forma brevis expediri mandavit die 9 Aprilis, quod et præstitum fuit die 23 ejusdem mensis, et anni.

2. *Pro beatificatione venerabilis servi Dei Camilli de Lellis.* Benedictus XIV salutare esse existimans divinæ misericordiæ opera in servi Dei Camilli de Lellis virtutibus extollere; ut fideles benignitatem Dei prædicantes uberiora habeant imitationis exempla, et Dei servus, qui de perditionis via ad rectam semitam revocatus christianæ perfectionis, omniumque virtutum iter perfecte confecit, honoratus in terris certa e cœlis patrocinio suo impetret communis populorum tranquillitatis, et æternæ salutis præsidia, aptissimum, ac summopere opportunum esse existimavit, ejusdem servi Dei de christiana republica optime meriti, cultum, et venerationem promovere.

3. Cum igitur sacra rituum congregatio coram laudato Pontifice constituta, perpensis jam apostolicis processibus super illius vitæ sanctitate, virtutibus, et miraculis, auditis etiam consultorum suffragiis, concorditer censuerit, posse illum, quandocumque Sanctitati suæ videretur, declarari beatum, Sanctissimus enixis congregationis clericorum regularium a servo Dei fundatæ precibus nuper porrectis inclinatus, quas olim alii viri principes ecclesiastici, et sæculares apud alios Pontifices cumulaverant, de supradictæ congregationis rituum consilio, et assensu die 7 Aprilis 1742 permisit, ut idem Dei servus Camillus imposterum beati nomine nuncupetur, et alia simul indulta concessit quoad venerationem ejus reliquiarum, quoad imagines, quoad officii, et missæ celebrationem in tota congregatione eorumdem clericorum regularium, ac diœcesi Theatina, et quoad beatificationis solemnitatem.

4. *Pro beatificatione venerabilis servi Dei Hieronymi Æmiliani.* In hac causa summus Pontifex approbatis duobus miraculis tuto ad beatificationem procedi posse, per decretum Tomi 6, cap. 6, relatum pronuntiavit, quin consuetum dubium super hoc proponeretur. Idque potissimum præstitit ob eximiam postulatorum obedientiam erga Urbani VIII decreta, qua omnem publicum cultum per centum fere annos servo Dei præstitum amoverunt, causamque per viam non cultus prosecuti sunt.

5. Statim post obitum servi Dei ejus meritorum fama longe lateque diffusa plures tam ordinaria, quam apostolica auctoritate processus de virtutibus, et miraculis constructi, omniaque apud rotæ auditores, et apud sacram rituum congregationem discussa fuerunt. Sed intercedentibus interim Urbani VIII decretis obsequentes causæ postulatores ab inceptis destiterunt. Subsecutis vero temporibus redintegrata de virtutibus quæstione, Clemens XII eas 8 Kal. Aug. 1737 in gradu heroico approbavit. Deinde Benedictus XIV duo ex discussis sub ipso miraculis 8 Kal. Maji anni 1747 admisit, et alterius dubii discussione seposita, causam absolvit. Quapropter precibus tum nobilium Venetorum, tum religiosæ familiæ Somaschæ annuens, de laudatæ congregationis rituum consilio, et assensu die 22 Septemb. an. 1747 indulsit, ut idem Dei servus beati nomine nuncuparetur, cum consuetis indultis quoad ejus reliquiarum venerationem, quoad imagines, et quoad officii, et missæ celebrationem, quam universæ religioni Somaschæ, Venetiis, oppido Somaschæ, ac toti Bergomensi territorio concessit, in quibus etiam locis solemnitatem beatificationis, post peractam solemnitatem in templo Vaticano, celebrari permisit.

6. *Pro beatificatione venerab. servi Dei Josephi a Matre Dei ordinis Scholarum Piarum fundatoris.* Approbatis in hac causa duobus miraculis, dubium erat in congregatione discutiendum, an tuto procedi posset ad beatificationem. Sed cum universa religio Scholarum Piarum petiisset dispensationem ab hoc dubio, ut solemnis beatificatio die 18 Augusti 1748 fieret, ac solemne triduum inchoaretur in eorum ecclesia S. Pantaleonis 25 ejusdem mensis et anni, quæ erat anniversaria centum annorum ab obitu

servi Dei, summus Pontifex fidei promotoris votum exegit.

7. *Votum* igitur suum fidei promotor exaravit, et initio quidem illud exposuit, quod Sanctitas sua in celeberrimis suis operibus in hac materia docuerat *lib.* 1, *cap.* 23, *a num.* 21 *ad* 24, sed præcipue *cap.* 26, *num.* 6, ubi ostenderat sub Clemente XI, duas semper in supradictis circumstantiis habitas fuisse coram Pontifice congregationes generales, in quarum prima dubium de miraculis disputaretur, in altera vero dubium proponeretur, an procedi posset ad beatificationem, et hunc ordinem esse optimum et retinendum. Subdit fidei promotor, eumdem fuisse in quibusdam canonizationibus, et beatificationibus sub eodem pontifice Benedicto XIV servatum. Nihilominus posse oratorum precibus ex specialissima gratia satisfieri, primo quidem ex eo fundamento, quod oratores iidem in sua petitione prætexebant, nempe supradictam diem 25 Augusti esse anniversariam centum annorum ab obitu servi Dei, quæ sane circumstantia laudato promotori maxima visa est, cum annus centesimus tam apud ethnicos, quam apud christianos in maxima semper fuerit celebritate. Etenim ex pluribus monumentis constat, centesimam quoque annorum Natalis Christi celebritatem olim fuisse maximam, et in numero centesimo mysterium aliquod inveniri, uti etiam sacræ Scripturæ innuunt. Secundo ajebat promotor, agi de gratificando ordine Ecclesiæ utilissimo, ac de eadem, et de S. Sede optime merito. Atque ex his causis posse gratiam concedi, clausulis tamen, et conditionibus talibus medendam, ut adduci in exemplum non posset.

Sanctissimus, hoc perpenso voto, aliisque adductus circumstantiis petitioni annuit, et dispensationem a supradicti dubii propositione pro hac vice concessit die 17 Julii 1748, ac denique die 7 Augusti ejusdem anni per breve apostolicum B. Josepho beati nomen, atque honores decrevit.

8. *Pro beatificatione ven. servæ Dei Joannæ Franciscæ Fremiot de Chantal.* Per decretum usque ab anno 1741, die 10 Septemb. emanatum statuerat Pontifex prajactas quietismi oppositiones nihil obstare debere, quominus in causa venerab. servæ Dei Joannæ Franciscæ ad discussionem virtutum procederetur. His itaque discussis, et per favorabile decretum die 31 Martii 1743 approbatis, declaratum est tuto deveniri posse ad miraculorum discussionem, quæ miracula, (quia virtutes ex testibus de audito fuerant probatæ) quatuor omnino esse debebant. Verum non quatuor solum approbata sunt, ut necessaria ad beatificationem, sed unum præterea supra numerum, et simul dispensatum est, ne proponeretur dubium : An tuto procedi posset ad beatificationem. Quibus peractis ad solemnem beatificationem deventum est in basilica Vaticana die 21 Novemb. 1751.

Appendix II.

Quæ ad cap. IX, lib. 6 refertur.

De festis de præcepto.

Cum plures episcopi apud Benedictum XIV de nimia festorum multitudine conquesti essent, ipse eorum consilium requisiturus dissertationem super hoc exaravit, tom. 4 insertam, et ad nonnullos cardinales, archiepiscopos, et episcopos misit. Petentibus interim quibusdam episcopis festorum imminutionem ipse concessit.

Prima concessio inscribitur episcopo Calaguritano. Cum enim ea, quæ ad disciplinam pertinent, aliquando, urgente necessitate, temperare expediat, et S. Apostolica Sedes in his ipsis, si aut majus divini cultus incrementum, aut temporum et hominum conditio exigat, consueverit auctoritatem suam interponere; Philippus vero Hispaniarum rex summo Pontifici significaverit, in provincia Ipuscoana, cujus pars in diœcesi Calaguritana continetur, festos dies, non sine gravi pauperum præcipue hominum incommodo, qui victum sibi labore manuum suarum comparare coguntur, nimium excrevisse, et idcirco huic incommodo remedium afferri supplicaverit, Sanctitas sua per litteras apostolicas die 3 Septembris 1742 datas dicto episcopo Calaguritano commisit, atque mandavit, ut Christi fidelibus prædictæ provinciæ in ipsius diœcesi existentibus, permitteret, et præciperet, ut exceptis diebus Dominicis, Natalis Christi, S. Stephani, Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis et sequenti, *Ascensionis*, Pentecostes et sequenti, Corporis *Christi*, *S. Joannis* Baptistæ, SS. Petri et Pauli, *S. Jacobi*, Commemorationis omnium Sanctorum, Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis, Nativitatis, et Conceptionis B. Mariæ Virginis, necnon sancti Patroni, seu Tutelaris cujuslibet loci, in reliquis festis quomodocumque introductis, etiamsi per votum, cujus proinde commutandi facultatem eidem episcopo fecit, audita missa, servilibus operibus libere vacare possent.

Eodem mense, et anno simile indultum concessum fuit pro quibusdam universitatibus diœcesis Pampinonensis, et pro diœcesi Pacensi.

Mense Septembris 1743 *pro diœcesi Septensi.*

Eodem mense 1744 *pro diœcesibus Hispalensi, Mindoniensi, et Malacitana.*

Mense Majo 1745 *concessum fuit pro oppido de Olivares provinciæ Hispaniensis, et pro diœcesi Vallisoletana.*

Alia concessio inscripta est episcopo Niciensi per litteras apostolicas sub die 11 Aprilis 1745 datas, in quibus summus Pontifex eidem episcopo postulanti committit, et mandat, ut, exceptis diebus Dominicis, necnon diebus Natalis Domini, S. Ste-

phani, S. Joannis, Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis et sequenti, Ascensionis Domini, Pentecostes et sequenti, Corporis Christi, S. Joannis Baptistæ, SS. Petri, et Pauli, et Commemorationis omnium Sanctorum, item quinque festis B. M. Virginis, nempe Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis, Nativitatis, et Conceptionis, demum Patroni, aut Tutelaris cujuslibet loci, in reliquis festis diebus quomodocumque introductis et præceptis, etiamsi per votum, quod propterea ab eodem episcopo commutari voluit, omnibus utriusque sexus fidelibus in sua diœcesi existentibus permitteret liberum, audita missa, servilium operum exercitium.

Aliæ super eadem materia litteræ apostolicæ sub die prima Septembris 1745 datæ sunt ad episcopum Posnaniensem, cui postulanti Pontifex committit, et mandat, ut festa quomodocumque statuta, et mensibus Julio, Augusto, et Septembri extra Dominicam occurrentia, illo Assumptionis B. Mariæ Virginis excepto, in Dominicam immediate sequentem, aut in aliam pro hominibus suæ diœcesis transferat, opportunioribus quoad missam audiendam, et quoad opera servilia exercenda cautelis præscriptis, nihil tamen innovando quoad chori servitium, et divinorum officiorum celebrationem. Id vero concessum est, quia prædicti homines per illos menses nimium messibus, aliisque fructibus terræ colligendis, et agris excolendis occupari coguntur.

Simile indultum die 17 Maji 1743 concessum fuerat pro diœcesi Vilnensi, assignatis Dominicis, in quas festa mense Julio occurrentia transferrentur.

Super eodem argumento litteræ datæ referuntur ad archiepiscopos, et episcopos regni Siciliæ citra Pharum, necnon ad archiepiscopos Messanensem, et Panormitanum. Cum enim Carolus utriusque Siciliæ rex tam per se, cum Romæ esset, quam per suos ministros a summo Pontifice efflagitasset, ut pauperum calamitatibus sublevandis festorum numerum imminueret, Sanctitas sua nihil decernere se velle respondit, nisi ab archiepiscopis et episcopis rogaretur. Advenerunt subinde gravissimæ horum in idem argumentum litteræ, quibus acceptis eadem Sanctitas sua per litteras die 12 Decembr. 1748 datas supradictis archiepiscopis, et episcopis commisit, atque mandavit, ut, diebus Dominicis Paschatis Resurrectionis, et Pentecostes in pristina observantia relictis, et aliis Dominicis diebus, necnon Circumcisionis, Epiphaniæ, Ascensionis, Corporis Christi, et Nativitatis Domini, itemque diebus Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis, Nativitatis, et Conceptionis B. Mariæ Virginis, ac natali die SS. Petri, et Pauli, die festo omnium Sanctorum, et Patroni uniuscujusque loci, quoad reliqua festa quomodocumque inducta, licet per votum, quod propterea ab iisdem præsulibus commutari voluit, omnibus suarum diœcesum, aut provinciarum permitterent servilium operum exercitium, non tamen ab audienda missa excusarent. Ubi vero duæ diœceses canonice unitæ inveniantur, quarum unaquæque suum habeat præcipuum Patronum, hujus festum ab illa tantum diœcesi observetur, cujus ille Patronus est. Ceterum Sanctissimus eosdem presules enixe adhortatur, ut diebus festis observandis homines a commessationibus, et ab aliis rebus illicitis avertere satagant, invocato, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis.

Litteræ aliæ sub die 12 Decembr. 1751 referuntur datæ ad episcopum Lamacensem, per quas eidem similiter, et ob supradictas causas, committitur, ut Christi fidelibus suæ diœcesis permittat liberum servilium operum diebus festis exercitium, etiamsi festa ex voto observari consueverint, quod ideo ab episcopo commutari voluit. Excipiuntur tamen omnes dies Dominici, Natalis Domini, Festum S. Stephani, Circumcisionis, Epiphaniæ, Paschatis Resurrectionis cum sequenti, Pentecostes cum sequenti, Corporis Christi, Ascensionis, S. Joannis Baptistæ, SS. Petri, et Pauli, Commemorationis omnium Sanctorum, quinque festa B. M. Virginis, scilicet Purificatio, Annuntiatio, Assumptio, Nativitas, et Conceptio, item festum S. Patroni, seu Titularis cujuslibet loci ejusdem diœcesis.

Subduntur duæ constitutiones ab eodem pontifice Benedicto XIV editæ adversus abusus nundinarum ac mercatuum obtentu, inductos.

Constitutio, qua festorum de præcepto observantia in civitate Senogalliensi tempore nundinarum, et alia quoad easdem nundinas statuuntur.

Cum ab immemorabili tempore in civitate Senogalliensi sub dominio S. R. Ecclesiæ constituta celebres nundinæ per octo dies ante festum S. Mariæ Magdalenæ, et per quatuor subsequentes magno hominum ex remotis etiam regionibus concursu, peragi consueverint, et intra illos dies festum alicujus Dominicæ mensis Julii, et S. Jacobi apostoli, ac S. Annæ incidere soleat, auditum est, nonnullos pravos homines per eadem festa operibus servilibus, negotiisque temporalibus, non sine bonorum scandalo, immo infidelium admiratione occupari. Summus igitur Pontifex detestabilem hunc abusum tollere cupiens 9 Kal. Septemb. 1744 constituit, ut nundinarum tempore in dicta civitate Senogalliensi dies festi æque ac reliquo anni cursu in omnibus custodiantur, ideoque apothecæ claudantur, neque contractus fiant potissimum dum in majori ecclesia missarum solemnia, et vesperarum divina officia celebrantur, et sacræ conciones habentur; mane scilicet ab hora decimatertia ad meridiem, post meridiem vero ab hora vigesima prima ad solis occasum, quo tempore Christi fideles a servilibus operibus, nisi necessitas exigat, abstineant, et christianis exercitiis vacent, contravenientes vero pœnis subjiciantur contra inobservantes festa statutis, quas proinde innovit. Ne vero aliquod publico ejusmodi

commercio, atque adeo Status ecclesiastici populis præjudicium inde obveniret, prædictarum nundinarum tempus ad alios quinque dies protraxit, ita ut eædem per octo dies ante festum S. Mariæ Magdalenæ, et per alios subsequentes novem celebrentur, et omnia privilegia ac jura, ad hoc a summis Pontificibus concessa, confirmavit, liberumque omnibus, ac tutum commeatum, accessum, atque recessum, et promissam sub fide publica securitatem per totum enunciatum tempus stabilivit, ac demum constitutionem suam amplissimis clausulis, et circumstantiis communivit.

Constitutio altera archiepiscopis, et episcopis, et ordinariis ditionis ecclesiasticæ inscripta, qua diebus festis prohibentur** mercatus, **tolerantur vero** nundinæ **sub certis conditionibus.

Complures diversi ordinis illustres viri, necnon episcopi, et archiepiscopi intra, et extra Italiam constituti imminutionem dierum festorum a summo pontifice Benedicto XIV justis de causis expostularunt. Sanctitas sua rei gravitatem intelligens, varias ejus imminutionis perficiendæ rationes, peculiari edito scripto, indicavit, tum nonnullorum cardinalium, episcoporum, aliorumque virorum doctorum consilium exquisivit. Varia fuerunt responsa, idcirco rem in aliud tempus distulit, sperans fore ut episcopi tam quoad imminutionem, quam quoad ejus modum aliquod concorditer suggererent, et pontificium assensum ad hoc ipsum exposcerent, quo pacto et eorum consilia auctoritati Sedis Apostolicæ referri, quam Urbanus VIII integram esse voluit in minuendis festis in sua constitutione recensitis, et facilius censorum ingenia compesci, et inter finitimos populos ritus uniformitas in observandis festis restitui potuisset. Sane universa fere Hispania regulam, in postremo concilio Tarraconensi constitutam, et a Benedicto XIII approbatam, ut in quibusdam festis, audita missa, opera servilia licerent, secuta, hoc ipsum a laudato pontifice Benedicto XIV petiit, et obtinuit. Nonnulli Poloniæ episcopi enixe rogarunt, ut festa per hebdomadam æstivo tempore occurrentia, illo Assumptionis B. M. Virginis excepto, in dies Dominicos transferrentur, idque cum populorum tranquillitate obtinuerunt. Quoad Italiam, ad gravia tollenda incommoda Carolus utriusque Siciliæ rex eidem Pontifici significavit prædictam imminutionem in subjectis sibi regionibus expedire; et Sanctitas sua concordi episcoporum suffragio opus esse reposuit. Id ipsum episcopis status temporalis ecclesiastici insinuavit, cum in hac re, quæ non a voluntate, sed a necessitate, episcopis melius perspecta, pendet, nihil decernere nisi audita eorumdem sententia vellet, qua sane si accessisset, sublata penitus, aut saltem magna ex parte submota fuissent mala, quibus remedium non semel expostularunt.

Complures enim ex præfatis archiepiscopis, episcopis, et ordinariis ejusdem Status ecclesiastici apud Sanctissimum conquesti sunt de abusu mercatuum, et nundinarum, quæ diebus festis fieri solent, rationem poscentes, qua huic malo occurri posset. Jam vero si juxta constitutum inter dies festos discrimen, ut nempe, reservata diebus Dominicis, celebritatibus Domini, ac B. M. Virginis, aliisque solemnioribus consueta observantia, in cæteris festis de præcepto, sed minus solemnibus, opera servilia post auditam missam permittantur, qui modus in festorum imminutione præcipuus est, sublatum magna ex parte prædictum malum fuisse: ex chirographis enim summorum Pontificum nundinas in quibusdam suæ ditionis locis permittentium compertum est, majorem earumdem nundinarum numerum in dies festos minus solemnes incidere. His tamen omissis.

Ex theologis post S. Thomam constat in nova lege permitti die Dominico opera quædam, quæ die Sabbati in lege veteri vetita erant. His plures canonistæ consentiunt. Nonnulli tamen censent, non posse diebus festis de præcepto permitti *mercatus*, secus vero *nundinas*. Præterea in quibusdam celebrioribus synodis diœcesanis habitis ab episcopis ditionis ecclesiasticæ *mercatus* iisdem diebus vetantur, nihil de *nundinis* constituitur. In aliis utraque prohibentur. Sacra quoque congregatio concilii Tridentini interpres ab episcopis consulta aliquando respondit tolerari posse quasdam *nundinas* die festo, dummodo in Ecclesiæ atrio non fieret. Non item *mercatus*. Rursum, in quibusdam ex supradictis summorum Pontificum chirographis, nundinæ, diebus nonnullis solemnioribus, permittuntur.

Sed his quoque, utpote vel secum pugnantibus, vel implexis, omissis, ad ecclesiasticas *historias*, et concilia confugit idem summus Pastor, ex quibus supradictos archiepiscopos, episcopos, et ordinarios monet. Primo, mercatus, et nundinas festis diebus non licere; uti constat ex conciliis Rhemense, et Turonense anni 1583, et ex Narbonense an. 1609. Catechismus vero concilii Tridentini, et Nicolaus I in responsis ad consulta Bulgarorum monent, piis operibus pro eos dies vacandum esse. Secundo, antiquum esse iisdem diebus mercatuum, et nundinarum abusum; uti ex S. Basilio in regula monachorum et ex aliis monumentis aperte colligitur. Tertio, semper tamen fuisse ecclesiasticis legibus vetitum, ut videre est in *anecdotis* scriptoribus, et monumentis a Martene, et Durando collectis, et publicatis, necnon in Labbeana collectione conciliorum, in synodis S. Caroli, in decretalibus, et constitutionibus pontificiis. Quarto, has justas leges effectu caruisse in Italia, teste Muratorio, et in Transalpinis provinciis apud theologos, et canonistas supra indicatos. Quinto tandem, prudentia et maturitate opus esse adversus malum hoc, cum universale sit, et inveteratum, ideoque admonitionibus potius utendum esse, quam minis, juxta sapientissimum S. Augustini monitum. Qua in re, ut recte procedat summus Pontifex, mercatus a nundinis distinguit, et mercatus quidem nullo modo diebus festis permittendos

esse pronuntiat, sed in antecedentem, vel subsequentem diem transferendos, et hoc modo facultatem viro nobili Ferrariensi dedit mercatum in suo rure habendi. Et sacra congregatio concilii in causa *Ripana Mercatus* eosdem diebus festis vetuit, cujus decretum Sanctissimus apostolica auctoritate comprobans, instar regulæ esse voluit, ac in toto Statu ecclesiastico servari. Quin ulla suffragetur consuetudo etiam immemorabilis, veluti eadem congregatio in alia causa *Barchinonen. Observationis festorum* antea firmaverat.

Hoc ipsum de *nundinis* statuere Pontifex voluisset, sed ne pejora contingant absurda, præcipit quod potest, non quod optat. Etenim vero Alexander III necessitate compulsus nonnullis populis piscationem diebus festis, solemnioribus exceptis, permisit, dummodo pars in pia opera erogaretur. Simile quid ad preces cujusdam abbatis Benedictini diœcesis Gerundensis Sixtus V indulsit. Jam vero gravis quoque in hoc casu de nundinis urget necessitas. Agitur enim de re ab antecessoribus concessa, inter theologos, et canonistas adhuc controversa, quæ pluries sublata denuo revixit, et ex qua populorum commoda, et necessaria commercia pendent. De nundinis Senogalliensibus antea constituerat idem Benedictus XIV, ut diebus festis apothecæ clauderentur, neque matutinis, aut vespertinis horis, quibus divina officia in ecclesiis celebrantur, et verbum Dei nuntiatur, contractus fierent: imminutum vero hac de causa negotiis secularibus tempus compensavit, nundinarum dies multiplicans. Quare præfatis archiepiscopis et episcopis insinuat, ut et ipsi ejus auctoritate, matutinas, et vespertinas horas die festo, quo nundinæ habentur, constituant, ut rebus divinis tunc fideles assistant: atque promittit, se per edictum nundinas in diem sequentem, non festum extensurum. Ita statuit die 5 Nov. 1745.

Constitutio die 14 Novembris 1748 edita, qua prohibetur, ne opera ulla sive typis, sive alio quocumque modo super festorum imminutione edantur.

Paulo postquam Benedictus XIV ad pontificatum evectus fuit, complures insignes viri, inter quos Carolus utriusque Siciliæ rex, necnon episcopi citra, et ultra montes constituti apud ipsum instituerunt, ut festorum numerus in tota Urbani VIII constitutione præfinitus minueretur, quo pacto et pauperes victum sibi facilius compararent, et debita diebus festis reverentia conservaretur. Sanctitas sua amplam dissertationem super ejusmodi imminutione, ac super imminuendi modo publicavit. Præterea quadraginta insignium virorum consilium requisivit, quorum nonnulli cardinales erant, plures episcopi, theologi, et canonistæ. Hi responsa scripto concepta exhibuerunt, ex quibus triginta tres dictam imminutionem vel necessariam, vel utilem fore affirmabant, et quindecim quidem hoc generali apostolica constitutione in universa Ecclesia statui; octodecim vero instantias diœcesum expectandas esse suadebant. Quod reductionis modum, viginti tres ex iisdem consulentibus decretum concilii provincialis Tarraconensis a Benedicto XIII anno 1728 confirmatum probabant, quo cautum fuerant, ut diebus Dominicis aliisque solemnioribus servatis, in reliquis festis post auditam missam opera servilia permitterentur. Ex decem reliquis alii festivitates aliquot omnino tollendas, alii conjungendas, alii in dies Dominicos transferendas insinuabant. Summus Pontifex, ut Apostolicæ Sedis auctoritati prospiceret, et quo episcopos honore prosequatur, ostenderet, nil generaliter decernere voluit, nisi episcopi ipsi, aut metropolitani instarent; neque cuilibet angustæ diœceseos episcopo annuendum censuit, nisi finitimi alii præsules id ipsum postularent; quo scilicet ritus, et disciplinæ uniformitas conservaretur. Nec quidquam in urbe Roma, neque in Bononiensi diœcesi, cujus pastorale regimen cum summo pontificatu retinebat, innovavit.

Advenerunt subinde multorum episcoporum petitiones, atque ad harum dumtaxat exhibitionem præceptum observandi dies festos in pluribus regionibus juxta supradictam methodum a concilio Tarraconensi propositam, gravissimis adductus rationibus, et causis benigne relaxavit. Non facile tamen iis annuit episcopis, qui sanctorum festivitates in dies Dominicos transferri pro suis diœcesibus exposcebant. Neque per hæc detractum supradictæ Urbani VIII constitutioni est, cum et festivitatibus, in quibus opera servilia justis de causis permissa sunt, peculiaris cultus audiendi missam reservatus sit: et ecclesiastica disciplina, gravibus urgentibus causis tot præsulum judicio comprobatis, ac præcipue a legitimis superioribus immutari possit, ut pluribus exemplis exploratum est.

Ex hac tam cauta agendi ratione nemo aut Pontificis acta in aliorum censuram incidere debere, aut Ecclesiæ pacem turbandam fore credidisset. Nonnulli tamen viri docti disceptare cœperunt, recte ne, an secus episcopi ad supradictas petitiones procederent. Hinc alii docti probique viri summo Pontifici exposuerunt, ejusmodi scribentes innocuæ disputationis fines præteriisse, ac dubitari posse, ne ab improbandis postulationibus ad concessionis reprehensionem sensim transierint. In hoc rerum statu Sanctitas sua quæcumque circa ejus agendi rationem afferebantur, contempsit; quod vero ad dictæ disputationis naturam pertinet, illius examen nonnullis insignibus theologis commisit, quibus catholicum sensum apud illos scriptores, et disceptantes servatum esse referentibus, exquisivit, quid facto opus esset, ut ulteriores perturbationes præcaveret; et cardinales aliquot, aliique ecclesiasticæ disciplinæ periti consuluerunt, ut universæ quæstioni silentium imponeretur, præcipue cum ex scriptis jam editis, unusquisque episcopus satis habere posset, quod pro sua diœcesi magis expedire in Domino judicaveri

Huic consilio eadem Sanctitas sua inhærens, decretum die 14 Novembr. 1748 edidit, quo in virtute sanctæ obedientiæ primo prohibuit, ne quis ullo modo quidquam publicaret, quo decretum idem directe vel indirecte oppugnaretur. Secundo, ne ullum omnino opus ederetur circa prædictam festorum imminutionem, per quam audita missa in quibusdam festis de præcepto servilia opera permittuntur. Tertio, ne opera edita super hac materia ullo modo recuderentur; aliter in indicem librorum prohibitorum referantur. Hoc autem decreto omnes cujuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, et dignitatis personas obligari voluit. Contravenientes vero si laici sint, in excommunicationem majorem latæ sententiæ summo Pontifici, excepto mortis articulo, prorsus reservatam incurrere : si ecclesiastici usque ad sacerdotalem gradum exclusive, in suspensionem a divinis; si in superioribus gradibus constituti sint, in suspensionem ab exercitio pontificalium, et a perceptione quorumcumque redituum ecclesiasticorum, et has pœnas incipere ipso facto debere, et a solo Romano Pontifice relaxari posse; typographos, et bibliopolas ejusmodi opera recudentes, vulgantes, aut vendentes pœnis adversus eos statutis qui libros prohibitos imprimunt, evulgant, aut vendunt, subjici edixit, eodemque decreto in solitis Urbis locis publicato, et affixo omnes perinde affici voluit, ac si unicuique personaliter intimatum esset.

Appendix III.

Spectans ad caput X, lib. 6.

De Martyrologio Romano.

Cum Joannes V Portugalliæ rex novam accuratioremque martyrologii romani editionem demandasset, Benedictus XIV suum esse duxit, aliquid in id conferre. Quare plurimis sanctorum nominibus illam locupletavit, ac præsertim S. Siricii papæ, in cujus honorem officium etiam, et missam concessit. Quæ omnia in subjectis litteris melius declarantur.

Litteræ apostolicæ Benedicti XIV *de nova Martyrologii Romani editione ad Joannem V Portugalliæ, et Algarbiorum regem.*

Cum intellexisset summus Pontifex jussisse præfatum regem, ut romanum martyrologium diligenter n Urbe imprimeretur, vehementer gavisus, regisque in rebus sacris pietate, ac munificentia commendata, opportunum duxit aliquam operam suam in hoc opus perficiendum conferre. Contemptis vero controversiis, quæ a nonnullis in hac materia excitatæ sunt, a correctionibus sub Gregorio XIII et Urbano VIII peractis minime recedere, ac solum supervacanea resecare, et quæ deficiunt, superaddere statuit.

Cum sanctorum nominibus eorum quoque elogia in martyrologio apponantur, quæ tamen a sacra rituum congregatione examinanda, et probanda, et a summo Pontifice confirmanda sunt : ex his nonnulla recentiorum præsertim sanctorum, nimis prolixa inventa fuerunt, consultius proinde visum est, ea aliquantulum coarctare. Post supradictas vero correctiones licet adhuc sanctorum nomina in martyrologium, servatis regulis a Sede Apostolica præscriptis, inferre, ut de multis factum est, quos inter S. Stephanus abbas, ac ducenti monachi S. Petri de Cardegna recensentur. Jussit tamen Sanctitas sua ex actis prædictæ congregationis decreta omnia de sanctorum nominibus martyrologio inscribendis colligi, plurimasque martyrologii editiones afferri, quarum postrema Venetiis anno 1745 prodierat, et ex omnibus compertum est nonnullos sanctos in iis desiderari. Quo circa, ut integrum ederetur martyrologium, nomina multa addidit, nempe die 16 Febr. *B. Gregorium*, 27 Apr. *B. Zitam*, 10 Maji *B. Nicolaum Albergatum*, 24 Maji *B. Joannem de Prado*, 1 Jul. *S. Enecamen abbatem*, 6 Jul. *B. Benedictum XI*, 20 Decembr. *S. Dominicum de Sylos* abbatem Benedictinum. Juxta regulas a congregatione rituum statutas, et a summis Pontificibus confirmatas ii, qui solum beatificati sunt, non sunt in martyrologio recensendi; secus tamen aliquando factum est, gravibus, justisque causis suadentibus, quibus sane adductus, idem Benedictus XIV quosdam BB. martyres eidem martyrologio addidit, ita ut die 5 Febr. fiat *Commemoratio viginti sex martyrum Japponensium*, quorum tres e Societ. Jesu, sex ex ordine S. Francisci, reliqui seculares erant; 9 Jul. *Commemoratio novemdecim martyrum Gorcomiensium*, qui ex diversis ordinibus fuerunt, 17 Septemb. *Commemoratio beati Petri de Arbues*, 22 Novembr. *Commemoratio B. Josaphat archiepiscopi Polocensis.*

Peculiari quodam jure locum in martyrologio illi sibi vindicant, de quorum canonizatione extant litteræ apostolicæ. Attamen etiam in hoc anteriores martyrologii editiones deficiunt, nempe vel quia monumenta canonizationum ignota erant, vel quia aliæ subinde canonizationes peractæ sunt. Idcirco rebus accuratius pervestigatis, huic ultimæ editioni adduntur die 10 Januar. *S. Willhelmus archiepiscopus Bituricensis*, 29 ejusdem mensis *S. Vulstanus episcopus Vigorniensis*, 4 Feb. *S. Joseph a Leonissa*, 14 ejusdem mensis *S. Catharina de Ricciis*, 17 April. *S. Robertus abbas Casæ Dei*, 4 Maji *S. Godehardus episcopus Hildesheimensis*, 13 ejusdem mensis *S. Petrus Regalatus*, 2 Jun. *S. Nicolaus Peregrinus Tranensis*, 8 ejusdem mensis *S. Willhelmus archiepiscopus Eboracensis*, 16 ejusdem *S. Joannes Franciscus Regis*, 1 Jul. *S. Theobaldus eremita*, 14 ejusdem *S. Camillus de Lellis*, 24 pariter Jul. *S. Franciscus Solanus*, 15 Augusti *S. Stanislaus Kostka*, 26 Octob. *S. Bernwardus Hildesheimensis episcopus*, 26 Novemb. *sanctus Virgilius episcopus Salisburgensis*, 28 ejusdem *sanctus Jacobus Picenus*, 16 Decembr. *sanctus*

Sturmius abbas Fuldensis. In hac sanctorum serie nonnulli omittuntur sancti a summis Pontificibus canonizati. At aliquot in præcedentibus editionibus reperiebantur sub *beati* titulo, ideoque hoc abraso, et alio *sancti* superinducto, in suo loco relicti sunt. Alii vero, si qui sunt, omittuntur, quia initio propositum est, eos solum recensere, quorum indubitata est canonizatio.

Post hæc multi eruditi viri plura congesserunt sanctorum nomina, enixeque rogarunt, ut in novum hunc codicem inferrentur, quamvis de illorum canonizatione nullum esset authenticum monumentum. Alii porro servorum Dei, alii beatorum, alii sanctorum titulum ostentabant, et cultu immemorabili a sacra rituum congregatione, cum officii et missæ pro particularibus locis concessione, probato gaudebant. Quibus argumentis controversia attingitur de casu excepto a decretis Urbani VIII. Hæ tamen petitiones effectu caruerunt. Si enim juxta regulas superius indicatas non sunt in martyrologio describenda eorum nomina, qui post virtutum, et miraculorum discussionem formaliter beatificati fuerunt, multo minus id tribuendum iis est, qui æquipollenter solum beatificati dicuntur, nondum discussis virtutibus, et miraculis. Quod si prædecessores Pontifices hoc etiam fecerunt, satius tamen Benedictus XIV duxit a supradictis regulis non discedere.

Alii ex Academia a laudato Pontifice instituta, statisque diebus coram ipso habenda, eidem significaverunt, in bibliotheca Vallicellana monumenta quædam servare olim ad cardinalem Baronium transmissa, hisque, eodem Baronio judice, probari, quosdam sanctos in martyrologium esse inserendos. Verum monumentis, notisque a laudato cardinali additis, perpensis, nihil ad rem inventum est. Alii ex actis sanctorum a diversis auctoribus collectis copiosum sanctorum indicem exhibuerunt, quo romanum martyrologium locupletaretur, allegantes, in eo describendos esse etiam illos, qui juxta veterem Ecclesiæ morem cooptati inter sanctos fuerunt. Sed neque petitiones istæ admissæ sunt. Sancti enim veteri more canonizati, et in martyrologio describendi, ii sunt, quorum cultus ex episcoporum approbatione, in quorum diœcesi obierunt, cœptus paulatim ad universam Ecclesiam, Romano Pontifice expresse vel tacite consentiente, diffusus est, qua prærogativa carent sancti in supradicto indice enumerati. Neque aliqua opposita exempla, quæ in martyrologio reperiuntur, quidquam evincere potuerunt, cum, sicuti dictum est, summus Pontifex in hac editione firmiter sibi proposuerit, anteactas martyrologii correctiones integras servare, regulisque post illas statutis insistere.

Alii subinde accesserunt, et levem quamdam immutationem in martyrologio fieri, atque adeo inter alia, Clementem Alexandrinum in diem 4 Decembris referri reverenter suadebant. Quæ controversia ut recte expenderetur, opportunum visum est inquirere, quid cum veteres, tum recentiores ecclesiastici scriptores de eodem Clemente tradiderint. Fuit ipse ecclesiæ Alexandrinæ presbyter, tertio Ecclesiæ sæculo ineunte vixit, præceptorem Pantanum, discipulum vero Origenem habuit. S. Alexander episcopus Jerosolymitanus apud Eusebium, et apud sanctum Hieronymum, necnon Theodoretus, S. Maximus monachus Constantinopolitanus, et Joannes Damascenus Clementem *beatum*, *et sanctum* appellant, idemque Hieronymus illius opera mirifice laudat. Eadem fere scribunt Ruinart, Honoratus a Sancta Maria, aliique recentiores. Præterea in martyrologio Usuardi, et in quibusdam aliis martyrologiis memoria occurrit ejusdem S. Clementis. Pergunt ejus fautores, et difficultatem a Gelasii papæ decreto illatam, quo nempe Clementis opera apocryphis accensentur, eludere studentes, alii opera eadem ab erroribus vindicare, aut saltem excusare conantur, alii probe noscentes, eum revera errasse, ut reatum illius minuant, lapsum fuisse dicunt, antequam christianæ religionis mysteriis satis instructus esset. Bollandiani censent, Gelasium papam alterius Clementis opera rejecisse. Alii opera eadem ita rejecta fuisse putant, ut solum non deberent publice in Ecclesia legi, privatim vero possent.

Hæc sunt, quæ ex scriptoribus hauriri potuerunt, sed tanta non fuerunt, ut Pontificem inducerent ad Clementis nomen martyrologio inserendum, ob graviores difficultates, quas subjectæ rationes ingerunt.

Ac primo quidem veteres scriptores de moribus, ac vita Clementis silent. Solus Eusebius fragmentum epistolæ Alexandri episcopi Jerosolymitani profert, ubi Clementem *virum virtute præditum, et probatum*, dicit, quo monumento etiam S. Hieronymus utitur, sed non ex una, aut altera bonorum operum specie sanctitas probatur, sed virtutibus heroicis usque ad obitum continuatis, quæ tamen de Clemente ignorantur. Præterquamquod Eusebii hominis Ariani testimonium a Petavio, aliisque contemnitur, qui Arianismi semina in Clementis operibus deprehendunt.

Secundo, nullum extat vestigium legitimi cultus eidem Clementi præstiti. Licet enim confessorum cultus quarto dumtaxat Ecclesiæ sæculo per ejusdem Ecclesiæ disciplinam inductus sit, antea tamen fideles consueverant ipsos confessores, qui pio in Domino obierant, cultu publico venerari.

Tertio, Clementis Alexandrini opera vel erronea, vel saltem suspecta sunt, uti, quidquid nonnulli contendant, Petavius, Bellarminus, aliique ostendunt. Et sane Gelasianum decretum opera eadem inter apocrypha verius recenset, quia erroribus aspersa erant, ut inter alios laudatus Bellarminus probat.

Quæ cum ita sint, nemo sapiens affirmabit, ejusdem Clementis nomen in romanum martyrologium esse inserendum. Enim vero licet Constantinus Magnus in Græcorum menologio inter sanctos relatus sit, et in Ecclesia Orientali cultum obtinuerit,

nunquam tamen in martyrologium romanum translatus, quia Arianismi suspectus est, quamquam nonnulli excusare eum contendant. Nec quidquam faciunt exempla Hilarii Arelatensis episcopi, et Vincentii Lirinensis, qui in romano martyrologio commemorantur, licet Semipelagianismo infecti fuerint: horum enim error, si quis fuit, contigit antequam catholica doctrina supremo Apostolicæ Sedis judicio definita esset: at Clemens in dogmata pridem statuta, et Ecclesiæ decretis jam firmata peccavit. Neque pariter Clementis causam juvant nomina *sancti*, ac *beati* olim illi attributa, nam *sancti* titulus omnibus christianis antiquitus tribuebatur, ac solum subsecutis temporibus ad peculiarem denotandam sanctimoniam translatus est. Quod si nonnulla martyrologia toties repetitum Clementis nomen exhibent, alia tamen illo carent. Primus illud Usuardus martyrologio suo adtexuit, nam in anterioribus Hieronymi, Bedæ, Adonis, aliorumque martyrologii editio accuratissima, quam Rosweydus curavit, illo caret; quod si in quibusdam aliis editionibus extat, hæ posteriores sunt, adeoque ab aliis additum creditur. Porro tanta non est Usuardi auctoritas, ut nefas sit aliquando ab eo recedere: neque in hoc solo nomine Usuardus fallitur. Quæ cum ita sint, immerito reprehenduntur eximii illi viri, qui sub Gregorio XIII romanum martyrologium emendarunt, et Clementis Alexandrini nomen omiserunt. Et sane argumenta supra relata satis superque Usuardi testimonium infirmant, et romani martyrologii emendationem ab omni obtrectatione, et censura vindicant.

Succedit controversia de *Severo Sulpitio S. Martini discipulo*. Martyrologii correctores sub Gregorio XIII ad diem 29 Januar. hoc elogium apposuerunt: *Apud Bituricas S. Sulpitii Severi episcopi, discipuli sancti Martini virtutibus, et eruditione conspicui*, correctores vero sub Urbano VIII idem elogium contraxerunt: *Apud Bituricas S. Sulpitii Severi episcopi, virtutibus, et eruditione conspicui*. Quare tota varietas versatur circa voces, *Discipuli S. Martini*, de qua plura Bollandiani, Florentinius, et alii. Inspiciendum ergo, an Sulpitius Severus S. Martini discipulus fuerit necne episcopus Bituricensis.

Ita plane correctores sub Gregorio senserunt, quorum sententiæ probabilitas innititur additionibus a Molano factis, ac testimonio Maurolyci in suo martyrologio, qui ambo hoc ipsum de Severo scribunt, et juvatur apologia a Guiberto Martino abbate Gemblacensi pro Severo scripta apud Hieronymum de Prato. Hinc qui correctioni sub Urbano factæ adversantur, aut Gregorianam emendationem integram conservandam, aut solum episcopi titulum Severo adimendum esse contendunt. Duplex præterea ex nupera martyrologii correctione incommodum sequi, nempe, alium Sulpitium Severum episcopum Bituricensem ab illo S. Martini discipulo perperam effingi, et eumdem discipulum a S. Paulino Nolano, aliisque antiquis laudatum a martyrologio explodi, ideoque a vetustissima tituli sanctitatis possessione injuste deturbari.

Contra sentiunt, qui Severum S. Martini discipulum in plures errores corruisse dicunt. Pelagianis enim ipse ætate provectus adhæsit, et Millenarios secutus est in suis dialogis, qui propterea a Gelasio papa per decretum superius memoratum apocryphis accensetur, qua in re scriptores tam hæretici, quam catholici conveniunt.

Reponunt Sulpitii ejusdem fautores, primum, qui eumdem Sulpitium Pelagianis adhæsisse ferat, Gennadium fuisse, cujus fides præfato abbati Gemblacensi suspecta est, quin immo a Gennadio ipso severissimam a Sulpitio pœnitentiam postea peractam referri. Quod attinet ad Millenariorum errores, afferunt, quæ prælaudatus Hieronymus de Prato scripsit, ut Sulpitium ab impactis criminibus vindicent. Hinc repetunt, correctores sub Urbano VIII modum excessisse; non enim prorsus delere, sed paulisper immutare debebant, quod correctione dignum repererant, veluti Saussajus in martyrologio gallicano fecerat.

Hæc sunt, quæ de Sulpitio Severo S. Martini discipulo colligi potuerunt, nec quidquam tamen occurrit, quod summum pontificem Benedictum XIV a correctione sub Urbano VIII facta dimovere posit. Nam totum oppositæ sententiæ fundamentum in eo consistit, quod die 29 Januar. in martyrologio romano inscriptum fuerit nomen Sulpitii Severi discipuli S. Martini. Hinc querelæ ob non servatam hanc saltem elogii partem, *Discipuli S. Martini*. Hæc autem falso laborant supposito, ut patebit si ea inspiciantur, quæ reformatoribus sub Urbano perspecta erant; nempe Sulpitium Severum, de quo in martyrologio ad dictam diem, revera episcopum Bituricensem fuisse, ut ex omnibus anterioribus martyrologiis constat; Sulpitium vero S. Martini discipulum numquam episcopatum illum obtinuisse, ut contra Guibertum ostendit Hieronymus de Prato, et manifestum est ex ipso Gennadio, et ex epistolis ejusdem Sulpitii Severi a Balutio repertis, in quibus omnibus locis presbyter dumtaxat idem Sulpitius dicitur.

Falluntur ergo, qui opinantur, Sulpitium, qui die 29 Januar. memoratur, esse discipulum S. Martini, cum ille Bituricensis episcopus, hic presbyter solum fuerit. Ex qua opinione absurdum sequitur, ut duo diversi Sulpitii Severi in unum coalescant, idque ex apologia abbatis Gemblacensis originem duxit, cujus opinio alios decepit. Non tamen latuit viros illos, qui martyrologium sub Urbano emendarunt, rejicere tamen omiserunt, cum occasio eam pertractandi non occurrisset. Ceterum nemo ex antiquis scriptoribus prædicto Sulpitio *sancti* titulum tribuit.

Omnia, quæ de martyrologii correctione sub Urbano instituta referuntur, indubiæ historicæ veritati consonant, ut ex actis congregationis constat.

et agnosci potest ex actis quæ recensentur in *codice 1240 manuscript. bibliothecæ Barberinæ pag.* 527. Solum pro coronide adnotandum, duos fuisse Sulpitios episcopos Bituricenses a Sulpitio Severo S. Martini discipulo diversos. Primus anno 591 obiit, et die 29 Januar. in martyrologio memoratur. Alter anno 694 mortuus, die 17 ejusdem mensis ponitur. Et ad vitandam confusionem, primo *Severi*, secundo *Pii* cognomen additum est. De quibus consuli possunt Baronius, Bollandiani, Mabillonius, et alii.

Post hæc mirantur Bollandiani, quod in martyrologio romano non adsit nomen Theodori summi pontificis, cum tamen in duplici martyrologio Florentino legatur. De Theodoro I intelligendi sunt. Verum correctores romani ea solum nomina martyrologio addiderunt, quæ ex veteribus probatisque martyrologiis petebantur, ideoque Florentinis dictis martyrologiis non acquieverunt.

Valde tamen mirandum, quod Siricii pontificis nomine tamdiu martyrologium romanum caruerit. Vix post Gregorianam correctionem innotuit, idem nomen omissum fuisse, Florentinius doctam pro eo inscribendo exercitationem scripsit, sed frustra, cum hæc nonnisi peracta correctione Romam pervenerit. Sub Urbano VIII nemo id curavit. Cum vero Clemens X officia propria SS. Romanæ Ecclesiæ Pontificum basilicæ Lateranensi concessisset, Siricius tunc pariter fuit prætermissus; acriter enim fidei promotor obstitit, quod ejus nomen in martyrologio non occurrat, rationesque simul de hoc attigit. Hinc Henricus Noris, hortante cardinali Casanatte, accuratam pro Siricio apologiam edidit, sed pariter frustra, cum causa de officiorum concessione in sacra rituum congregatione jam finita esset. Tandem cum Benedictus XIV fidei promotorem ageret, ac præbendam theologalem in basilica Vaticana possideret, prædicta officia basilicæ Lateranensi concessa, ad eamdem Vaticanam extendi obtinuit, quod et pro Liberiana factum est. Tunc Siricii causam promovit, et Florentinii exercitationem protulit; illam vero Norisii diligenter conquisitam minime invenit; sed ad cardinalatum evectus inopinato habuit. Præter hæc de Siricii gestis inter alios consulendus uterque Pagius.

Ad summum itaque pontificatum elatus idem Benedictus Siricii nomen martyrologio romano inscribendum censuit; quin anterioribus martyrologii emendationibus aperte contradiceret, cum unius nominis additamentum parum pensandum sit. Atque ut controversia hæc recte pertractetur, inquirendum primo, quæ fuerit Siricii sanctitatis fama in vita, et post obitum: secundo, quæ martyrologia de illo loquantur; tertio, ob quas rationes nunquam fuerit in martyrologium romanum illatus: tandem, quid de his rationibus sentiendum.

Et ad primum quod attinet, Valentinianus imperator in epistola ad Pinianum apud Baronium, et Constant., cum Siricius renunciatus summus Ecclesiæ Pontifex esset, eumdem vocat *Antistitem sanctitatis*. Ipse vero Siricius per epistolam ad Himerium episcopum Terraconencem scriptam, clericorum mores in variis orbis catholici partibus corruptos emendavit. Cœlibatus quoque legem sub gravibus pœnis in clero stabilivit, quas pœnas S. Innocentius I Siricium laudans exequendas decrevit, et Æneas episcopus Parisiensis de cœlibatu contra Græcos scribens eumdem laudat, ejusque urget auctoritatem. Pietatis quoque studiosissimus, et catholicæ veritatis custos vigilantissimus Siricius Jovinianum ejusque sectatores damnavit, uti eum laudat S. Ambrosius cum aliis episcopis in concilio Mediolanensi congregatis. Alios quoque hæreticos damnavit, et exosos habuit, ut refert Abbo Floriacensis, et videre est in ejusdem Siricii epistolis apud laudatum Constant. Post ejus mortem S. Innocentius I ipsum, Damascum, et Anastasium pari elogio commendat. Eumdem laudant S. Leo, concilium Toletanum I, aliique scriptores.

Quod spectat ad alterum, omissis martyrologiis inferioris notæ, Siricii nomen exhibent celebriora martyrologia Bedæ, Rabani, et monasterii S. Cyriaci Urbis, quo Baronius in emendatione martyrologii romani usus est. Item martyrologium Florentinii, necnon Antuerpiense, et Corbejense, et alia apud eumdem, et apud Bollandianos, quæ tamen Baronio, et sequentibus martyrologii reformatoribus ignota fuerunt, ut fortassis hac de causa Siricii nomen prætermissum fuerit.

Hoc tamen ii non probant, qui gravia crimina in Siricium congerunt, quod est tertium controversiæ caput expendendum supra indicatum. Dicunt enim primo, ipsum Damasi exemplum non secutum, in litteris apostolicis conscribendis Hieronymi operam neglexisse, qui proinde inimicorum calumniis expositus ab Urbe discedere coactus fuit. Secundo, non æquo animo fuisse in S. Paulinum. Tertio, improvidum nimis, ac tardum in Origenistis eorumque erroribus refellendis; siquidem Rufinum, et Melaniam diutius toleravit, ut propterea Deus mortem ipsi acceleravit. Quæ quidem validis ecclesiasticæ historiæ monumentis confirmantur apud Baronium *ad ann. Christi* 385, 394 et 397.

An hæc Siricii sanctitatem, et gubernium lædant, ex historicis monumentis pensandum est. S. Hieronymus cum Paulino Antiocheno, et Epiphanio Romam ad concilium generale a Damaso ibi indictum venit, cujus fama commotus Damasus ipsum designavit, ut ab epistolis esset, et totius orbis consultationibus ad Sedem Apostolicam missis responderet. Triennio, quo Damasus vixit, munus hoc obivit. Tunc autem multorum odium, atque offensionem incurrit, quorum vitia damnaverat. Siricio in Damasi locum suffecto, inimicorum furor sub Damaso dissimulatus erupit, calumniisque, et injuriis expositus Hieronymus ab Urbe discessit. At cur Siricius illum in pristinum gradum non restituit, nec familiaritate sua defendit? Fortassis, ne

odia in Hieronymum ferventia in Siricium converterentur. Cæterum ipse privato consilio abiit Siricio neque mandante, neque impellente. Non vero retinuit, cum posset, quia nulla lex certe urgebat; neque Hieronymi opera usque adeo indigebat Siricius, ut sine illo dictis consultationibus expediendis impar esset, si uti ex ejusdem Siricii epistolis exploratum est apud laudatum Constant. alii ejusmodi discessum in divinæ providentiæ dispensationem pie referunt, ut scilicet publicis negotiis expeditus S. Doctor sacrarum scripturarum studio impensius vacaret.

Sunt, qui privatas simultates charitati, atque adeo Siricii sanctitati adversantes inter utrumque obtrudant, sed perperam. Enimvero S. Hieronymus in ea fuit sententia, ut nullam irregularitatem contrahat, qui duas ante baptismum uxores, aut unam ante, alteram post baptismum, defuncta prima, ducant. Hinc colligit validam, et licitam fuisse ordinationem Carterii episcopi in Hispania, qui altero ex dictis modis uxoratus fuerat. Putant nonnulli, hanc sententiam a Siricio fuisse cum Hieronymi æstimationis detrimento impugnatam. Sed revera Siricius solum quis esset bigamus declaravit, Hieronymi vero sententiam non attigit, ut ex illius epistolis ad Himerium, et ad episcopos Africæ manifestum est. Impugnata tamen a S. Innocentio I *in epist.* 2 *ad Vitricium episc. Rothomagen.* fuit qui ad hoc ipsum quædam Siricii verba usurpavit, ut observat Constantius.

Præterea cum S. Hieronymus Jovinianum virginitatis hostem vehementer insectaretur, virginitatem adeo laudavit, ut nonnulli in Urbe perperam suspicati sint, eum legitimas nuptias damnasse. Quamobrem Pamachius Hieronymi amicissimus omnia ejus opuscula abscondere studuit. Sed edita a S. Doctore eximia contra Jovinianum apologia, Siricius eumdem Jovinianum damnavit. Quando autem de illa Hieronymi contra Jovinianum doctrina ferventius in Urbe disceptabatur, epistolam ad laudatum Pamachium scripsit, in qua de populo, ac de Pontifice conquestus inter alia ait: *minus est tenere sacerdotium, quam mereri.* Si hæc verba de Siricio intelligenda sint, non inde tamen Siricius ex Hieronymi testimonio pontificatu indignus censendus est; privata enim unius, aut alterius auctoritas publico totius romani cleri, populique judicio non est anteponenda, et attendendum potius quod de Siricio, ejusque electione Valentinianus imperator testatus est, scilicet: *Magnum innocentiæ, et probitatis exemplum est, in una acclamatione, et ipsum* (Siricium) *eligi, et ceteros improbari.* Sed excusandus etiam Hieronymus, qui falso potius rumore, quam infenso animo adductus ea verba protulit, præcipue quod eas litteras ad Pamachium dederit, cum disceptatio contra Jovinianum ferveret, et Siricius populari Urbis opinione deceptus, adversariis Hieronymi liberius favere videretur; hinc fortassis suspisione aliqua, novoque timore cœptus in eas voces idem Hieronymus prorupit. Neque ullo modo audiendi sunt, qui ut Siricium excusent, Hieronymum invidiæ, et ambitus accusant, quasi pontificatum ante Siricii electionem concupitum, sibique ab eodem præreptum doluerit, ideoque in æmulum verba illa protulerit.

Ceterum alius fuit Hieronymi sensus cum omni suspicione remota, de Siricio locutus est. Rufinus Roma discessurus litteras communicatorias a Siricio impetravit, quæ quidem sunt catholicæ communionis indicium. Has litteras magnopere ostentavit, præsertim mortuo Siricio, ut judicium contra se institutum sub Anastasio pontifice effugeret, aut infirmaret. S. Hieronymus *in epist. ad Principiam* Siricium alicujus simplicitatis ob eas litteras insimulat, simplicitatis tamen non a fatuitate, sed a charitate ortæ, ut advertit Constantius. Rufinus enim acris ingenii vir, litteras illas impetravit cum multæ scientiæ, ac integræ famæ prærogativa commendaretur, neque ejus errores detecti essent. Mortuo Siricio Hieronymus Rufinum litteris eisdem abutentem objurgans, *Siricii*, inquit, *jam in Domino morientis proferas epistolam, etc.* quibus verbis Siricium beatis, qui in Domino moriuntur, accenset, ut probat Pagius.

Sequitur nunc, quæ inter Siricium, et S. Paulinum contigerunt. Anastasius Siricii successor Paulinum tunc adhuc presbyterum, mox Nolæ episcopum summa benevolentia prosecutus est, ut ipse Paulinus testatur *epist.* 20 *ad Delphinum.* Antea vero Siricius ipsum Romæ versari ægre ferebat, ut idem Paulinus conqueritur in *epist.* 5 *ad Sulpitium Severum*, *Indicare*, inquit, *potuerunt.... quantum nobis gratiæ Dominicæ detrimentum faciat Urbici papæ superba discretio.* Hujus dissensionis causas nonnullas Tillemontius, aliique excogitarunt; improbabiles tamen, et ideo nullo modo admittendas. Alias attexuerunt Florentius, et Pagius, sed vera causa fuit quod cum Siricius legem tulisset, ne quis a laicali statu ad presbyteratum ascenderet, nisi debita temporum interstitia servarentur, postea vero Paulinus adhuc laicus a Lampio Barchinonensi episcopo ad ordines fuisset promotus, legitimis interstitiis nequaquam servatis, Siricius acerrimus ecclesiasticæ disciplinæ vindex id ægre passus est, et Paulini consuetudinem respuit, ne leges ab se pridem latas enervare videretur. Neque vero hæc Siricii in Paulinum severitas diuturnior fuit. Etenim Paulinus ubi Siricium suboffensum cognovit, ab Urbe discessit, consuevit tamen postea, ut refert citatus Tillemontius, Romam quotannis accedere ad celebrandum natalem diem beatorum apostolorum Petri, et Pauli, qui sacer ritus sub Siricio cœptus est, neque id fecissset, nisi pacatum jam Siricium, sibique benevolum probe novisset. Tandem advertendum est, non simultates inter egregios hos viros intercessisse, quæ utique charitatem infringunt sed quasdam dumtaxat controversias, animorumque dissensiones, quæ neutrius sanctitatem evertunt ut de aliis sanctis exploratum est.

Nunc expendendum superest, an socors, minusque sollicitus fuerit Siricius in damnandis Origenistis : Baronius aliique illum excusari posse putant, exemplo evangelici patrisfamilias, qui zizania usque ad messem crescere sivit, ne dum zizania evelleret, frumentum simul eradicaret. Sane non desunt sanctorum Ecclesiæ patrum monita, quibus ad majora mala vitanda, et ad pravorum mores corrigendos, posthabita legum severitate, christiana patientia, et benignior dispensatio suadentur. His tamen omissis, advertendum est, Origenistarum errores sub Siricio detulisse, detectos autem sub Anastasio, atque damnatos, ut ex ipso S. Hieronymo *epist.* 127 *ad Principiam, et epist.* 130 *ad Demetriadem* colligitur. Siquidem Rufinus, et Melania, eorumque asseclæ, genus hominum vaferrimum, hæreseos dogmata fraudulenter occultabant : et Rufinus quidem versionem libri Periarchon, Siricio vivente, abscondit, ne virus detegeretur : immo etiam Aquilejæ commorans errores simulare curavit. Hinc fraude nondum detecta, Chromatii episcopi familiaritate usus est; idemque Chromatius apud Hieronymum, et Venerius Mediolanensis episcopus pro ipso apud Anastasium allaborarunt. Qui ergo poterat Siricius nosse Origenistas, quorum errores etiam sub Anastasio aliquandiu delituerunt? idcirco neque culpandus, quod eos non condemnaverit.

Neque enim novum est, insignes sanctitate viros, atque adeo ipsos summos Pontifices pravorum hominum fraudibus, hæreticorumque versutia circumventos, atque deceptos, nec pravos errores cognovisse, et innoxios aliquando exosos habuisse, ut videre est apud Constant., Norisium, et Baronium. Enimvero Chromatius pro Rufino allaboravit. S. Augustinus eumdem magno in pretio habuit, S. Paulinus ipsum coluit, et Melaniam Origenistarum patronam commendavit. Excusantur tamen eo quod dolos ignoraverint; cur ergo accusandus Siricius, cum nec ipse fraudes et errores cognoverit? Adfuit utique Romæ Rufinus, at pravam doctrinam per summam calliditatem continuit, et lupi mores sub ovina pelle contexit. Addunt nonnulli eruditi, Rufinum neque sub ipso S. Anastasio fuisse directe damnatum. Nullibi enim de illius excommunicatione mentio fit, nullumque proferri potest authenticum monumentum, ex quo de aperta in Rufinum sententia dubitare non liceat. Præterquam quod amicitiam, quamdiu vixit, cum S. Paulino Nolano, Chromatio Aquilejensi, Gaudentio Brixiano, ac S. Petronio Bononiensi coluit, quam sane insignes illi viri non admisissent, si illum ab Ecclesia ejectum, atque damnatum novissent.

Explodenda nunc eorum sententia, qui putarunt, Siricium ob improvidum ejus consilium a Deo celeri morte sublatum fuisse, ne Origeniana hæresis invalesceret, suffectum vero Anastasium, qui camdem hæresim prosterneret. Hanc sententiam rejiciunt Florentinus, Pagius, aliique. Primo, quia si tempora metiantur, Siricius post quindecim, vel saltem quatuordecim annos in pontificatu exactos septuagenario major obiit. Secundo, quia alii sancti pontifices, Damasus nempe, et Julius, licet hæreticos, a quibus decepti fuerunt, non damnaverint, celeri tamen morte sublati non sunt. Tertio, quia Rufinus Origenianos libros Periarchon supremo dumtaxat Siricii vitæ anno in latinum vertit. Anastasius vero successor non nisi post triennium Origenistas damnavit. Si autem Anastasii sanctitati triennalis mora non officit, cur Siricii sanctitatem aliquot mensium intervallum inficiet? Postremo, quia improvidi nimis consilii est, divinæ voluntatis decreta de variis vitæ ac mortis eventibus curiosius investigare.

Observandum tandem, quod licet canonizationis judicium valde ab eo differat, quod de alicujus nomine in martyrologium inferendo instituitur, in hac tamen de S. Siricio controversia eodem ferme modo processum est. In primo enim judicio virtutes servi Dei primum probandæ sunt, inde omnes diluendæ difficultates, postmodum, omni remoto obice, virtutes cædem pontificio decreto approbantur. In prædicta pariter controversia, prius quæ Siricii sanctitatem commendant, expensa, mox quæ contra ipsum objici solent, confutata sunt. Nil ergo prohibere debuit, quominus, causa satis cognita, ejusdem nomen martyrologio romano inscriberetur, uti plane laudatus Benedictus XIV inscribendum decrevit, atque mandavit.

Hæc summatim sunt, quæ idem Pontifex laudato Portugalliæ regi significanda in hac materia censuit, die 1 Jul. 1748.

Sequitur decretum concessionis officii, et missæ in honorem S. Siricii, pro basilica Vaticana.

Capitulum enim et canonici ejusdem basilicæ Vaticanæ humillime supplicarunt pro facultate recitandi officium ejusdem S. Siricii sub ritu duplici, die a summo Pontifice præfinienda. Sanctissimus, qui, cum dictæ basilicæ olim canonicus esset, obtinuit, ut SS. Romanorum Pontificum officia basilicæ Lateranensi concessa, ad Vaticanam extenderentur, et Siricii sanctitatem tueri cœpit, quam tandem ad summum pontificatum elatus stabilivit, oratorum votis libentissime annuit, ac die 23 Jul. 1749 officium et missam, cum lectionibus secundi nocturni, et oratione propriis, concessit, diemque 31 Octobr. pro recolenda S. Pontificis festivitate assignavit, cum dies 29 Novembris S. Siricii emortualis in dicta basilica impedita sit.

APPENDIX IV.

Pag. 556 libri 6, supra indicata.

Super cultu S. Lucæ Casalii.

Litteræ apostolicæ Benedicti XIV *ad archiepiscopum Messanensem sub die* 28 *Februarii* 1747.

Dudum hic archiepiscopus ad præfatum Pontificem scripserat, de supradicto cultu dissensionem esse Nicosiæ, aliis nempe delendum, aliis amplificandum esse sentientibus, ideoque officium proprium ejusdem S. Casalii petentibus, et ut civitatibus patronus jampridem electus, auctoritate apostolica confirmaretur.

Nihil ex his summus Pontifex in suis litteris admittit. Ac primo quidem notat, anno 1575 senatum, populumque Nicosiæ, grassante peste, decrevisse, sacram ædem eidem S. Lucæ condere, anno 1586 facultatem a summo Pontifice petiisse celebrandi ejus festum de præcepto: anno 1589 locum pro dicta æde construenda designatum: anno 1692 publica auctoritate statutum ut ejus celebritas expensis publicis recoleretur, quod usque ad annum 1744 factum est. Demum cum ejus corpus in templo S. Philippi de Argyrio conservaretur, prædictum senatum ab abbate commendatario cardinali Columna insignes ejus reliquias postulasse, concessam vero costam translatam solemni pompa per civitatem rite fuisse, cum icone ejusdem sancti, in cujus honorem extat etiam ara in oppido S. Michaelis. Quæ omnia cum manifesta sint publici cultus argumenta, infert laudatus Pontifex, injustam esse quorumdam hominum sententiam, de publica, et jampridem exhibita veneratione huic Dei servo deneganda.

Nec vero sufficit, quod aliis quibusdam publica veneratio sublata fuerit. Idem enim factum est vel quoad cultum recens, et inconsulto datum, vel quoad eos, qui a populo falsis portentis, et virtutibus decepto sancti nomen obtinuerant, quæ de S. Casalio non verificantur. At opposuerunt nonnulli, hunc cultum neque probatum, neque concessum esse auctoritate Sedis Apostolicæ, sine qua non licet quempiam vel beatum, vel sanctum venerari. Sed verum quidem est, ad solum Romanum Pontificem pertinere, aliquem inter beatos, aut sanctos recensere. De hoc autem sancto, præter ea, quæ alii Siculi historici tradunt, P. Octavius Cajetanus, quem magni faciunt nonnulli graves scriptores, refert illum fuisse *in sanctorum numerum a summo Pontifice relatum*. Id ipsum refert Pirrhus, et Ferrarius in suo martyrologio, ubi etiam notat, eum fuisse abbatem ordinis S. Benedicti et cultum habuisse *ex Romani Pontificis auctoritate*. Videri etiam possunt Bollandistæ, et Mabillonius.

Quod si quis dicat, ulterius requiri certissimum ejusmodi apostolicæ facultatis documentum, advertendum est, quod cum Urbanus VIII eos coli vetuerit, qui a Sede Apostolica non essent beatificati, aut canonizati, excepit illos, qui immemorabilem cultum obtinuissent. Anno autem 1634 declaravit, hujusmodi cultum debere centum annos excedere, ut fusius idem Benedictus XIV refert in suo opere *de canoniz. sanct. lib.* 2, *cap.* 10, 11, 17 *et* 22. Sed si præterea reponatur, ex supradictis scriptoribus non satis exploratum esse, S. Casalium ante dictum annum 1644 centenariam indicatam venerationem obtinuisse; ex aliis documentis constat, aliquot etiam sæculis ante eumdem annum fuisse publicum cultum ei præstitum, et si anni posteriores addantur, ac inveterata fama consensum summorum Pontificum indicans, res tota peracta videtur.

S. Lucas igitur multis ab hinc sæculis obiit; in cujus actis legitur, illius corpus, ob magnam sanctitatis celebritatem, fuisse monasterio, et arca S. Philippi Argyreorum honorifice sepultum. Et in breviario Gallo Siculo in sexta lectione ejusdem S. Philippi legitur, ipsum Belisario cuidam civi apparuisse, ac mandasse, ut templum ædificaret, ubi ipsius corpus collocatum fuit cum S. Eusebio, qui S. Philippi miracula scripserat. Breviarum vero Gallo Siculum ita dictum fuit, quod cum Galli Saracenos e Sicilia expulissent, in illius insulæ ecclesiis ritus et libri Gallici adhibiti fuerunt, quibus subinde alii Siciliæ proprii ritus admixti, et breviario sancti additi fuerunt, unde confusione orta, officium Gallo Siculum castigari oportuit, idque Matthæus Caldus præstitit.

In supradictis actis præterea legitur, S. *Lucam* cæcum factum, et ex Argyrio Nicosiam *profecturum*, monachis sociis magnam adstare *populi multitudinem* affirmantibus, prædicasse, *post orationem* vero saxa respondisse, *Amen*, et in hujus prodigii memoriam templum eodem in loco ædificatum fuisse, quod non extat amplius, rem tamen quædam carmina testantur ad sancti statuam inscripta, ex quibus etiam colligitur, ipsum fuisse Herbitæ civem. Præterea in vetusto apud laudatum Cajetanum chronico Benedictino, quod Bollandistæ putant anno 1483 scriptum, S. Lucas inter alios sanctos recensetur, *et admirandæ sanctitatis vir* dicitur. Quod de S. Luca Casalio intelligendum est, non autem de S. Leone Luca, qui ex eodem monasterio Argyriensi profectus Calabriam, et abbas factus ibi in pace quievit, juxta Bollandistas: neque de alio S. Luca qui pariter ex dicto monasterio in Calabriam transiit, et monasterio Carbonæ præfuit, ut refert idem Cajetanus. Demum cum temporum injuria ignotus esset situs, ubi S. Casalius tumulatus fuerat, an. 1596 non sine divino consilio illius corpus inventum fuit una cum S. Philippi de Argyrio, et Eusebii corporibus, unde magis in die exarsit in ipsum pietas. Porro duo fuerunt SS. Philippi Argyrienses. Primus senior, et presbyter, de quo multa Fazellus, et Placidus Reina. Alter junior, et diaconus, dictus etiam Philippellus, de quo plura sæpe dictus Cajetanus, Ferrarius, et Bollandistæ. Uter horum sit.

quocum S. Lucas Casalius sepultus fuerit, præsentis instituti non est definire: legi possunt citati scriptores. Hoc tamen certum esse videtur, S. Casalium, si cum alterutro ex iis, et cum S. Eusebio, qui omnes indubitatum cultum in Sicilia obtinuerunt, et obtinent, communem habuit sepulturam, communem quoque cum iis habuisse cultum, et celebritatis honorem.

Plura de his habentur apud toties laudatum Cajetanum. Hæc autem omnia monumenta luculenter ostendunt diu, et multa quidem sæcula ante Urbani VIII decretum, publicam venerationem fuisse S. Lucæ præstitam, et consequenter esse conservandam.

Ad alteram petitionis partem, qua officium ejusdem S. Lucæ proprium postulabatur, utque idem in Nicosiæ patronum auctoritate apostolica confirmaretur, reponit laudatus Pontifex, pro officii proprii concessione opus esse, ut ordinarius processum super cultu immemorabili conficiat, in quem omnia monumenta, et requisita ad eumdem cultum pertinentia congregantur, sententiam ferat a Sede Apostolica confirmandam; licet sine his aliquando ex peculiaribus circumstantiis huic petitioni non accommodabilibus concessum sit.

Porro ut officium proprium, id est lectiones secundi nocturni propriæ concedantur, magnæ debet esse auctoritatis historicus, ex quo illa desumantur. At quæ Cajetanus de S. Luca refert, non satis ad hoc firma sunt. Ignorantur hujus sancti parentes, tempus ejus nativitatis, et mortis, incerta est illius professio, nec satis certum prodigium, quod illi concionanti saxa responderit, *Amen*. Simile enim de ven. Beda narratur, attamen ob historicum defectum card. Baronius id non admittit. Quamobrem stet S. Casalio cultus, quem possidet, officium vero proprium ei denegetur ut in causa SS. Crescii et sociorum matyrum pro metropolitana Florentina congregatio rituum se gessit.

Ad patronatum quod attinet, una Nicosiæ pars S. Lucam patronum urbis principem esse cupiebat, altera renuebat: petebatur autem, ut a summo Pontifice patronus designaretur, una cum S. Nicolao, qui unanimi civitatis consensu patronus principalis colitur. Porro regula est, eos tantum eligendos esse patronos *qui ab Ecclesia universali titulo sanctorum coluntur*. Porro S. Lucæ cultus ad universam Ecclesiam non extensus, beati potius, quam sancti proprius videtur, quamquam sanctus dicatur, qui titulus iis non tollitur, qui eum ab immemorabili obtinent, licet ut beati colantur, ut de duabus Lusitaniæ regnis Teresia et Sancia videre est in ejusdem Pontificis opera de *canoniz. lib.* 2, *cap.* 24, *num.* 115. Jam vero prædicta regula locum habet ab an. 1630, quo statuta fuit. Et Sedes Apostolica utique ad sedandas turbas aliquando duos ejusdem civitatis patronos principales esse concessit. At cum non constaret, quando, et quomodo S. Casalius electus fuerit patronus, summus Pontifex nihil novi in hoc decernendum esse censuit.

De publico cultu, quem in S. Maria Majore quidam vellent Nicolao papæ IV asserere.

Nicolaus IV procul dubio inter Romanos Pontifices numeratur, multa litteratura ornatus, singulari virtute, et pietate insignitus, nedum cum regulam S. Francisci in Minorum conventualium claustris profitebatur, sed etiam cum ad cardinalitiam, et ad pontificiam dignitatem evectus fuit, uti eum præter alios laudant S. Antoninus, et du Chesne, qui etiam testatur, eum non sine magna sanctitatis opinione decessisse. Ipsi tamen quædam crimina affinxerunt Platina auctor catholicus, sed præcipue Robertus Barns, aliique heterodoxi scriptores. Quorum tamen maledicta Gretserus, Muratorius, et alii fabulas, et calumnias esse diserte ostendunt.

Certa igitur sit Nicolai IV pietas: at quod spectat ad ejus cultum, quem nonnulli in basilica S. Mariæ Majoris ei tamquam beato, vel sancto adstruunt, licet nec beatificationis inveniatur, id sane valde difficile videtur. Nam de ipso nihil actum fuit sub Clemente X cum is officia Pontificum publicum cultum possidentium ecclesiæ Lateranensi concessit: neque ejus meminit Arturus martyrologio Franciscano; neque de illius cultu indicium ullum exhibebant inscriptiones, quæ olim in dicta basilica S. Mariæ Majoris legebantur, quasque refert Giacconius, neque exhibet alia inscriptio a Sixto V posita, qui illius ossa ab humili loco transferri jussit.

Hæc satis sunt ad dictam opinionem de præfati Nicolai cultu infirmandam. Sed ut id clarius pateat, fundamenta ejusdem opinionis examinanda sunt. Primum fundamentum in eo consistit, quod hujus Pontificis reliquiæ cum ceteris SS. reliquiis in Armario canonicalis Ædiculæ, ante quod binæ continuo lampades ardent, inventæ sunt cum quibusdam involucris ex charta inscriptiones continentibus, in quibus idem Nicolaus appellatur *sanctus*. Verum hæ inscriptiones, cum ignotus sit earum auctor, nihil evincunt. Quemadmodum certum non probaret baptismum schedula collo alicujus infantis exposita appensa, et baptismum attestans, si schedulæ auctor ignoraretur, aut non omni fide dignus haberetur. Nec quidquam prodest locus, ubi reliquiæ, et involucra illa inventa fuerunt; nam, inter alia, et episcopi tertio quoque die suarum ecclesiarum reliquias examinare solent; et Alexander VII reliquias plurimas in Lipsanotheca S. Joannis in Laterano per plura sæcula asservatas, ob dictas rationes extraxit, et in loco clauso remotas a publico cultu subduxit. Porro si Nicolai reliquiæ fuissent in aliquo altari expositæ, aut statis diebus populo inter alias reliquias separatim ostensæ, idque per centum annos ante Urbani VIII decreta, et ad hæc usque tempora continuatum fuisset, aliquod pro controverso cultu argumentum inde desumi posset; sed cum nihil ex his constet, neque cultus ille adstrui potest.

Alterum fundamentum constituitur in publico elogio, quod in ejus monumento sculptum visitur

nempe, quod *magna sanctitatis opinione obiit.* Sed neque ex hoc quidquam conficitur, nam ex pluribus exemplis a laudato Benedicto XIV in opere *de canoniz. SS. lib.* 2, *cap.* 12, *num.* 4 exploratum est, hujusmodi elogia ad puram opinionem, et extrinsecam denominationem referri, adeoque publicum cultum proprie non important.

Tertium fundamentum in eo versatur, quod Jacobus card. Columna S. Mariæ Majoris archipresbyter, capellam ibidem in honorem Nicolai IV extruxit, additis capellanis, qui missas in ejusdem Pontificis honorem celebrarent. Sed revera res diversimode se habet. Siquidem Nicolaus ipse sacellum in ea basilica ædificavit, et S. Joanni dedicavit, ut desumitur ex quadam Bonifacii VIII bulla. Laudatus vero cardinalis post ejus obitum sacellum alterum ibi ædificavit, non proprio nomine, sed ab eodem Nicolao denominans ob suam erga ipsum insignem observantiam, ut constat ex publico instrumento, quod ejus testamentarii curatores confecerant, his verbis: *In capella sanctæ memoriæ quondam SS. patris Nicolai IV ab eodem cardinali erecta ob reverentiam, et in memoriam præfati sanctissimi Patris.* Onus vero capellanis impositum fuit celebrandi missas in suffragium animæ Nicolai IV aliorumque fidelium defunctorum, ut cit. bulla Bonifacii VIII constat, quod sane cum publico cultu stare non potest. Neque vero verba illa, *ob reverentiam, et in memoriam præfati SS. Patris*, aliquid amplius, quam observantiam important; nam ex iis colligitur, præfatum cardinalem suum obsequium erga illum Pontificem significare, non cultum illi præstari voluisse. Neque dicat quis, sacellum idem fuisse Nicolao dicatum, eo quod non nominetur sanctus, cui dedicabatur, nam ex quibusdam monumentis probabiliter sancto Benedicto dicatum fuerat: aliunde nulla fit mentio dedicationis in honorem Nicolai, nullaque ejus ibi umquam imago extitit. Neque dici potest, diversimode fuisse missæ celebrationem respectu ejusdem Pontificis, et respectu aliorum defunctorum; nam in cit. bulla Bonifacii expresse habetur, *pro anima Nicolaï IV*, quæ verba suffragium denotant. Aliter enim duo sequerentur absurda. Primum, quod cardinali Columnæ gravissimum affigeretur crimen, quod nempe sacellum ædificasset, missamque concessisset in honorem laudati Nicolai neque beatificati, neque canonizati, idque Romæ haud multo postquam Alexander III beatificandi, et canonizandi jus Romano Pontifici reservavit. Alterum, quod si per impossibile ostenderetur, eumdem Nicolaum a centum annis ante Urbani VIII decreta ad hæc tempora cultum habuisse, ex facto tamen illius cardinalis idem cultus esset removendus; hæc enim materia immemorabilibus æquiparatur præscriptionibus, quæ, si titulus infectus sit, extinguuntur.

Quartum fundamentum consistit in denominationibus *beatissimi et sanctissimi*, quibus in multis Nicolaus IV post obitum condecoratur. Aut in summis Pontificibus plus significant tituli *beati* et *sancti*, quam dictæ denominationes; istæ enim ad dignitatem, illi ad virtutes referuntur. Nec quidquam prodest, quod in quodam actu capitulari de eodem Nicolao legatur, *felicis, et sanctæ recordationis*; notum quippe est, Romanarum basilicarum capitula amplissimum habere titulorum vocabularium cum de Pontificibus benefactoribus loquuntur. Satis esset scrutari tabularium capituli Vaticani.

Concludit ergo Pontifex, nullum haberi publicum cultum sæpedicti Nicolai, decernitque illius reliquias claudi debere, et obsignari in aliqua capsula in armario reliquiarum servanda, dummodo nec populo illæ ostendantur, neque umquam publicæ venerationi exponantur. Capsulæ autem inscribebatur, extare in archivo documenta ad eam spectantia, et in eodem collocetur pia canonici Strozzi dissertatio cum expositis ejusdem Benedicti XIV animadversionibus.

Litteræ apostolicæ ejusdem Benedicti XIV *datæ 4 Kalend. April.* 1751.

Per quas presbyteri Latini ritu in Russia Polonica degentibus permittitur in Ruthenorum Unitorum ecclesiis, deficientibus lapideis tabulis de more consecratis, et calicibus aureis, vel argenteis, missam super eorumdem Ruthenorum antimensiis et cum calicibus e stamno celebrare.

Presbyteri Latini ritus apostolicas missiones in Russia Polonica exercentes sacræ congregationi de propaganda fide exposuerant, quod, cum in vastissimis illis regionibus frequentes essent Ruthenorum Unitorum ecclesiæ, rarissimæ vero ritus Latini, neque pro missis celebrandis lapideas sacratas tabulas et calices aureos, vel argenteos per longa, et difficilia itinera sine gravi incommodo et periculo secum deferre possent, plerumque a missarum celebratione ipsi abstinere, alii vero fideles Latini ritus sacrorum mysteriorum participatione fraudari, gravissimo cum animarum detrimento, cogebantur. Quamobrem enixe postularunt, ut facultas sibi concederetur missas, sine lapidea sacra tabula, super Ruthenorum antimensiis celebrandi, eorumque stanneos calices adhibendi.

Hujusmodi missionariorum preces prædicta congragatio ad aliam congregationem sacræ inquisitionis examinandas remisit, ac die 22 Januar. 1750 de iis actum fuit coram præfato Benedicto XIV, qui ut mature in hoc procederet, quidquid olim in hac materia Sedes Apostolica decrevisset, colligi jussit, et episcopo Zenopolitano in curia tunc præsenti mandavit, ut Sanctitatem suam per his institueret, propriamque sententiam exponeret. Is vero et precum veritatem comprobavit, et petitam facultatem ad unionem stabiliendam valde expedire ostendit, cum etiam Græci Uniti, opportunitate exigente, super lapideis Latinorum tabulis sacra faciant. His

positis, exhibitisque præcedentium decretorum monumentis, summus Pontifex postulantium preces exaudivit.

Et vero quod ad calices stamneos pertinet, nullum extat generale decretum, quo illi prohibentur, præsertim ubi magna sit ecclesiarum, aut sacerdotum paupertas, ut constat ex *Can. Ut Calix, de Consecr. dist.* 1, et ex S. Thoma, et ex aliis de hoc agentibus. Quod spectat ad altare, in Ecclesia Latina missa super altare celebranda est, quod totum consecratum sit, vel superim positum habeat consecratum lapidem, qui *tabula altaris* dicitur. Græci vero, loco ejusmodi tabulæ, linteum adhibent consecratum, in cujus angulis sunt sanctorum reliquiæ, et appellatur *antimension*. Ecclesia Latina id ne dum in partibus Orientis, sed etiam inter Italo Græcos permisit, ut colligitur ex instructione Clementis VIII, et ex constitutione prælaudati Benedicti, quæ incipit *Etsi Pastoralis*, in qua tamen cautum est, ne Latini inter Italo Græcos degentes, ubi utriusque ritus ecclesiæ frequentes sunt, sacrificium super dictis antimensiis offerant. At urgente superius exposita necessitate, præfata congregatio inquisitionis an. 1602, Clemente VIII approbante, ad petitionem episcopi Vilnensis concessit, ut in Latinorum ecclesiis sacerdotes Rutheni eorumdem altaribus, calicibus, et vestibus sacris, et vicissim Latini Ruthenorum ecclesiis iisdem Ruthenorum rebus uterentur, dummodo utrique sacrificium proprio ritu offerrent.

Hoc decreto adductus idem Benedictus XIV et præmissæ necessitatis intuitu, missionariis, et sacerdotibus Latinis in Russia Polonica quandocumque degentibus dictam facultatem concessit utendi Ruthenorum antimensiis, et stamneis calicibus in missa, Latino tamen ritu servato, innovando super hoc sancti Pii V constitutionem, quæ incipit *Providentia Romani Pontificis*, ac dummodo in eorumdem Ruthenorum ecclesiis celebrandum sit, non autem in aliqua Latina ecclesia, aut in domesticis Latinorum oratoriis, si forte ibi inveniantur.

Appendix V.

Suppra memorata lib. 6, pag. 556.

Super operibus venerabilis sororis Mariæ a Jesu de Agreda attributis sub titulo : *Mystica civitas Dei, et miraculum divinæ omnipotentiæ.*

Litteræ apostolicæ Benedicti XIV *F. Raphaeli a Lugagnano ministro generali ordinis Minorum sancti Francisci de Observantia inscriptæ die* 16 *Januar.* 1748.

Postulaverat olim a præfato summo Pontifice Trojanus cardinalis de Aquaviva tum nomine regum Hispaniarum, et utriusque Siciliæ, quorum negotiis agendis apud Sedem Apostolicam præerat, tum tamquam supradicti ordinis protector, ut supradictorum operum examen absolveretur, cujus dilatio judicium de prædictæ servæ Dei beatificatione, et canonizatione impediebat. Summus Pontifex memor, fuisse horum operum examen a suis prædecessoribus primo congregationi generali sacræ inquisitionis demandatum, inde ad congregationem rituum avocatum, iterumque ad eamdem congregationem inquisitionis remissum; ac probe noscens ejusmodi examen ad hoc fuisse institutum, ut constaret, an opera illa licitæa fidelibus legi, retineri, typisque imprimi possent; nuperam vero laudati cardinalis postulationem eo collimasse, ut beatificationis causa progrederetur, quo in casu examen ipsum ad ordinariam rituum congregationem pertinet, ut constat ex causa ven. servi Dei Roberti cardinalis Bellarmini, de qua in ejusdem Benedicti opere de canoniz. SS. *lib.* 2, *cap.* 26, *num.* 2, idemque examen statuta peculiari methodo perficitur, ut videre est in *cit. lib.* 2, *cap.* 27, *num.* 9 *et* 10. At vero laudatus Pontifex, ut judicii celeritati consuleret, particulari sacrorum rituum congregationi illud demandavit ex quatuor cardinalibus conflatæ, cui quatuor theologos diversorum ordinum regularium addidit, quorum etiam nomina patefecit, quamquam congregatio ordinarie similibus in casibus reticere soleat. Secretarium vero illi congregationi dedit fidei promotorem, mandavitque, ut opus examinandum juxta normam in decretis Urbani VIII statuam expenderetur, utque congregatio hæc particularis coram ipso pontifice Benedicto XIV cogeretur, ut habet ejus decretum die 6 Aug. 1745 editum.

Die 5 Decembris 1747 habita fuit statuta particularis congregatio; toto autem intermedio tempore fidei promotor objectiones collegit, postulatores responsiones pararunt, reliqui vero, et ipse Pontifex supradictum librum mysticæ civitatis diligenter considerarunt. Quid vero in ea congregatione animadversum sit, Pontifex præfati F. Raphaeli in his ipsis suis litteris significat, ut servæ Dei causa ad suum finem recta via dirigatur.

Monet itaque, de operibus in congregatione rituum revidendis, primo expendi, an is, cui opera tribuuntur, vere illa scripserit, quod si id evidenter non constet, revisio omittitur. In decretis enim Urbani VIII dicitur : *si scripsisse constiterit, etc.* Nec juvat opponere opus, de quo nunc agitur, iterato impressum fuisse sub nomine sororis Mariæ a Jesu, hoc enim aliquam vim haberet, si ipsa vivente, neque reclamante, factum fuisset; sed cum post ejus obitum impressiones factæ sint, aliis probationibus opus est, ut liber illi certo tribui posset. Nec quidquam suffragatur, postulatores id ultro admittere, supradicta enim decretorum verba non in postulatorum, sed in veritatis gratiam posita sunt. Sane cum in causa S. Jacobi de Marchia difficultas excitata fuisset super quodam dialogo *adversus Fraticellos*, qui ab ipso conscriptus dicebatur, peritorum vero a Clemente XI super hoc deputatorum judicia non convenirent, idem Benedictus XIV,

tunc fidei promotor ab eodem Pontifice sententiam suam exponere jussus censuit, responderi posse, de auctore dialogi *non constare*, atque adeo ad ulteriora in causa procedi, quod et factum fuit.

Regulis hisce constitutis, in re præsenti, ex actis apparet, episcopum Tirasonensem ab anno 1668 processum ordinarium construxisse super fama virtutum, et miraculorum laudatæ servæ Dei, cumque comperisset, autographum controversi operis in cœnobio monialium de Agreda asservari, illud afferri jussit, eoque inspecto, affirmavit, scripturam, exceptis capitulorum titulis, esse ejusdem servæ Dei, cujus characterem notum sibi esse dicebat ex illius inspectis epistolis. Causæ procurator tres alios testes adduxit, inter quos ejusdem causæ notarium, qui omnes non singillatim, sed sub juramento, uno ore, idem, quod episcopus asseruerunt. Idem vero episcopus authenticum exemplum sumi, in processum inseri, et autographum monialibus reddi jussit.

Verum, utcumque dictus processus ordinaria auctoritate constructus sit, tamen hujusmodi probationes ex characteris similitudine, et *per testes habentes notam manum*, et ex S. Athanasio, et ex jurisperitis insufficientes sunt, nisi legitimis adminiculis fulciantur, quod multo magis admittendum videtur, cum testes, non singillatim, sed turmatim, et coram superiore idem asserente, testimonium reddiderint. Adminicula autem esse posse indicat summus Pontifex, si indubia servæ Dei scripta, quæ extare affirmat F. Joseph Ximenius in ejus vita, et alia, quæ verosimiliter inveniri poterunt in Agredano monasterio, sumantur, ac vera illius characteris forma cognita, a peritis cum controverso opere comparentur. Peritorum vero judicium, et omnia indubia characteris exemplaria cum eodem opere Romam transmitti debent, ubi aliud ab aliis peritis judicium instituatur. Hæc autem probatio, quamvis subsidiaria, cum aliis superius indicata non exigui erit momenti. Hanc methodum sacra rituum congregatio admittere consuevit, ut constat, ex causa B. Joannis Cantii apud eumdem Pontificem in præcit. *lib. 2, c. 34, n. 8 et seqq.* Neque timendum est, ne autographa in his revisionibus deperdantur, inspecta enim fideliter redduntur.

Post hæc alind superest dubium tollendum, ut certo affirmari possit, *constare*, quod mystica civitas Dei a ven. Maria a Jesu conscripta fuerit. Fieri enim potuit, ut ipsa opus propria manu scripserit, totum autem vel partem non composuerit, quemadmodum ab initio, et ad hæc usque tempora a nonnullis dubitatum fuit, ut constat ex *summario præliminari hujus causæ, et ex responsionibus* pariter *præliminaribus.* Verum cum alia inveniantur opera, quæ procul dubio ven. huic servæ Dei tribuuntur, hæc cum alio opere de mystica civitate Dei conferenda erunt, et juxta criticæ artis regulas, ex styli uniformitate res tota elucidari poterit. Prætequamquod in ejus vita narratur, quemdam ejusdem confessarium ipsi imperasse, ut opus de mystica civitate combureret. Paruit ipsa, antea tamen catholicus rex Philippus IV exemplum dicti operis describi jusserat, apud se retinebat. Alium subinde confessarium jussisse, opus idem ab ea recudi, quod et perfecit mira cum priori uniformitate, paucis dumtaxat additis, ac rebus nonnullis melius elucidatis. Et hunc codicem dicunt eumdem esse, qui in prædicto monasterio pro autographo asservatur. Necesse igitur est, ut indicatum exemplum perquiratur, quod fortassis non erit inventu difficile. Tum facta comparatione, asserta uniformitas dignosci poterit, quin etiam ex indicatis additamentis, et explicationibus complures tolli obscuritates poterunt causam hanc nimium implicantes.

Sed cum horum omnium series nimium beatificationis causam retardent, in qua constructus dumtaxat est processus ordinarius, admissa causæ introductio, approbata sententia super non cultu, et peculiaris auctoritate apostolica factus processus ad excipiendas depositiones testium, quorum mors imminere timebatur. Cumque ante propositionem dubiorum super virtutibus, et super miraculis, ex inconcussis sacræ rituum congregationis legibus, necesse sit, ut omnia, quæ extant, ancillæ Dei opera examinentur, inde processus apostolicus super fama virtutum, et miraculorum in genere conficiatur, et super ejus revelantia pronuncietur, mox alter apostolicus processus in specie super virtutibus, et miraculis construatur, omniumque processuum, etiam ordinarii, validitas expendatur. Nihilominus sæpe laudatus pontifex Benedictus XIV de apostolicæ auctoritatis, et liberalitatis plenitudine, ex speciali gratia in hac causa indulsit, *ut quamvis judicium super dicto opere de mystica civitate Dei adhuc pendeat, examinari tamen alia ejusdem servæ Dei opera possint*, et reliqua omnia paulo ante recensita perlegi, animadversiones quoque a fidei promotore exponi, et responsiones a postulatoribus comparari, dummodo tamen dubium *super virtutibus in specie* in congregatione rituum non absolvatur; antequam judicium de omnibus ancillæ Dei operibus absolutum sit.

Post hæc subdit Pontifex, quod, si aliquando probatum fuerit, librum de mystica civitate Dei a ven. Maria a Jesu vere compositum fuisse, aliud instituetur judicium, an liber idem *contineat errores contra fidem, vel bonos mores, vel doctrinam aliquam novam, vel peregrinam, atque a communi sensu Ecclesiæ, et consuetudine alienam*, prout in Urbani VIII decretis statuitur. Idcirco cardinalibus, et theologis supradictam particularem congregationem componentibus mandavit, ut singuli hac de re sententiam suam authenticam ad ipsum transmitterent, cum vellet omnia hujusmodi judicii capita antecedenter cum judiciis plurium celebrium academiarum per se ipsum pensare.

Enim vero anno 1696 facultas Sorbonica censuram protulit in primam hujus operis partem

eaque refertur *in Diario Sapientum*, *tom.* 24. Cardinalis de Aguirre censuram peculiari scripto impugnavit, quin etiam epistolam unam ad Galliarum regem scripsit, alteram ad archiepiscopum Parisiensium, et in hac fassus est, propositiones a præfata facultate notatas, prout jacent in versione Gallica, qua usi sunt Parisienses theologi, merito fuisse damnatas, contendit tamen versionem hanc parum fidelem esse. Versio hæc non alia esse potest, quam quæ a P. Croiset ordinis Minorum facta fuit, eadem in Summario causæ summopere laudatur. Porro laudatus cardinalis Croisetum nullum reprehendit, tamquam in Hispanico idiomate parum versatum : at si quis cardinalem Hispanum reprehenderet, tamquam Gallicæ linguæ minus peritum, judicium profecto in accipiti hæreret. Quare spondet summus Pontifex, se curaturum, ut aliquem inveniat in utroque idiomate prope versatum, cujus diligentia veritatem in claro positam tuto dijudicare possit.

Advertit præterea, anno 1734 editum ab Eusebio Amort canonico regulari Lateranensi fuisse opus *De revelationibus et visionibus*, in quo prædicta censura utique reprobatur, sed aliæ objectiones adversus mysticam civitatem Dei excitantur. Huic respondit F. Didacus Gonzalez Matthæo Hispanus ordinis pariter Minorum. Verum monet summus Pontifex has quoque objectiones, et responsiones examinandas esse.

Concludit tandem referendo decretum de præfatæ particularis congregationis consilio editum, videlicet, quod non constat adhuc, controversum opus esse vener. servæ Dei sororis Mariæ a Jesu de Agreda, indulgetur tamen, ut in ejusdem causa ad ulteriora procedatur, dummodo judicium super virtutibus non absolvatur, nisi sub conditionibus superius indicatis.

Appendix VI.

De qua cap. XIII, lib. 6 sermo habetur.

De concessione officii et missæ.

Cogitavit quidem Benedictus XIV a sui pontificatus initio romanum breviarium correctissimum, pluribusque expurgatum mendis publici juris facere, quod gravioribus curis maximisque negotiis distentus ad optatum finem perducere non potuit. Id vero fixum animo habuit, nullum ad Ecclesiam universalem officium extendere ; facile tamen particularium locorum, regnorum aut provinciarum pietatem confovere, concessis proprio officio ac missa in honorem SS. qui ibidem speciali veneratione decorantur. Ex his ergo nonnulla indicabimus.

Proprias lectiones S. Braulionis in secundo nocturno archiepiscopus Cæsaraugustanus ad Pontificem miserat, quibus tamen ad severiorem trutinam revocatis, duo se invenire rescripsit idem Pontifex, in quibus palam se dissentire profitetur. Primum est, quod S. Isidorus elegerit S. Braulionem in creditæ sibi ecclesiæ archidiaconum. Id enim ex binis epistolis ab Isidoro ad Braulionem eo munere functum fuisse in altera ecclesia ab Hispalensi prorsus diversa. Et Bollandistæ opinantur, officium illud fuisse S. Braulioni demandatum a fratre suo Joanne Cæsaraugustano antistite.

Alterum est, eumdem sanctum cum S. Isidoro plurimum in Hispanis laborasse in revocanda Gotorum gente ab Ariana hæresi, vel quia de hac actum fuerit in quarto concilio Toletano, cui ambo interfuere, vel quia idem Braulio in prima ex dictis litteris Isidoro scriptis enixe petierit acta synodi ab ipso Hispali coactæ, in qua Sintuarii hæresis damnata fuit. At exploratum satis est, Gothos ab anno 589 Arianam hæresim ejurasse in tertio concilio Toletano, et incredibile prorsus est, hæresim illam adeo posthac perdurasse, ut solum in quarto concilio Toletano fuerit a S. Braulione extirpata. Oppositum enim evidenter constat ex solemni professione a pio rege Recaredo in eodem concilio facta. Præterea hoc quartum concilium quemadmodum quintum, et sextum Toletanum convocatum fuit, non ut aliqua hæresis velleretur, sed ut disciplinæ dumtaxat consuleretur. Nec quidquam officit, quod fidei professio eidem præmissa fuerit, id enim factum fuit non ad convellenda alicujus hæresis germina, sed ad servandam conciliorum generalium consuetudinem, cum synodus illa esset generalis omnium ecclesiarum Hispaniæ. Quod spectat ad Sintuarium, is non fuit Arii assecla, sed Eutichetis inter Acephalos connumeratus. Ex quibus omnibus manifestum fit, non posse tuto asseri, S. Braulionem enixe in Gothorum conversionem, et Arianæ hæresis extinctionem incubuisse.

Quamobrem consultius duxit laudatus Pontifex novas lectiones et consentaneam illis collectam per semetipsum exarare, prout egregie præstitit, eædemque iisdem ipsius litteris apostolicis subjectæ conspiciuntur.

Posthæc idem Pontifex Benedictus XIV die 11 Semptemb. 1742 ad pias preces Joannis V Portugalliæ regis concessit officium cum omnibus lectionibus, et oratione propriis, et missam pariter propriam in honorem S. Joannis Damasceni die 11 Maji celebranda sub ritu duplici minori ab omnibus utriusque sexus Christi fidelibus, qui ad horas canonicas tenentur, eidem regi, etiam extra Lusitaniam subjectis. Movit in primis Joannem V pietas S. Joannis Damasceni erga B. V. M. quæ illi abscissam manum restituit, ut sacrarum imaginum cultum scriptis promovere pergeret.

Cum moniales S. Joannis Ap. et Ev. ordinis S. Benedicti Torcell. diœces. proprium exoptassent officium S. Barbaræ cujus sacrum corpus idem colitur ab anno 1009, Pontifex cum perspectas haberet difficultates, quibus hujus sanctæ acta implicantur, ex lectionibus, quæ in aliquibus ecclesiis recitantur, eas selegit, quibus basilica Lateranensis utitur a

sacra rituum congregatione approbatis, bisque juxta earumdem monialium institutum quartam addidit, octavam nempe in ordine divini officii, in qua translationem ejusdem S. virginis descripsit, de qua plures scriptores loquuntur. Propriam quoque orationem adjecit in nonnullis locis recitari solitam, in qua pia explicatur traditio, eos nempe, qui S. Barbaræ cultui addicti sunt, sacrosancti corporis Christi Viatico ante mortem non fraudari. Hujusmodi vero officium proprium in suis litteris apostolicis die 7 Novembr. 1748 datis inseruit, et sub ritu duplici primæ classis a præfatis monialibus, et ab aliis earum ecclesiæ addictis, in festo laudatæ sanctæ in perpetuum recitari indulsit.

Die 8 *Octobr.* 1748 concessa sunt officium proprium et missa propria sub ritu duplici primæ classis celebrandæ die 16 Januarii in honorem sanctorum quinque martyrum Marochiensium Berardi, Petri, Accursii, Adjuti, atque Othonis ex ordine Minorum S. Francisci, pro dominiis regis fidelissimi. Voluit autem Sanctitas sua per se ipsum lectiones corrigere, atque examinare, et ut hoc ipsum in decreto exprimeretur.

Ad preces ejusdem regis fidelissimi Joannis V *die* 17 *Jan.* 1750 concessa sunt missa propria, et officium proprium in honorem S. Theotonii cum antiphonis, capitulis, hymnis, et reliquis omnibus propriis sub ritu duplici majori die 18 Februarii celebranda, firmo remanente altiori ritu, quo in aliquibus locis officium ejusdem sancti consuevit.

De mense Januarii 1751 ad preces Josephi I Portugalliæ, et Algarbiorum regis fidelissimi facta est concessio officii proprii, et missæ propriæ in honorem Maternitatis B. Mariæ Virginis Dominica prima Maji sub ritu duplici majori: necnon officii proprii, et missæ propriæ in honorem Puritatis ejusdem B. Mariæ Virginis Dominica ultima Junii sub eodem ritu. *Die vero* 18 *Februarii ejusdem anni* facultatem eamdem quoad officia et missas in honorem Maternitatis, et Puritatis B. M. Virginis idem Pontifex, vivæ vocis oraculo, extendit ad patres Lusitanos Societatis Jesu Romæ commemorantes.

Cum vero olim a fidelissimo Lusitaniæ rege commissa esset cura obtinendi a SS. D. N. facultatem pro omnibus sacerdotibus in regum Hispaniæ et Lusitaniæ dominiis, ut die commemorationis omnium fidelium defunctorum celebrare possent tres missas usque ad duas post meridiem horas, quæ consuetudo in plurimis Hispaniæ locis jam invaluerat, ut constabat ex documentis a catholica tunc principe, nunc regina ad patrem suum Joannem V et ejusdem jussu Romam transmissis, omnia sanctissimus Pontifex benigne concessit, ut fusius dicitur in tomo IX suorum operum. Opportunum vero existimavit rex catholicus, ut tres missæ aliquantulum diversæ fuerint, quod nuntio apostolico majestatis suæ confessarius exposuit. Diversitas vero ea esse debebat, ut ad primam missam omnia dicerentur prout in missali romano *in commemoratione omnium fidelium defunctorum*. Ad secundam, omnia prout in eodem missali in *Anniversarium defunctorum*, sine sequentia *Dies iræ, etc.* facta etiam in orationibus aliqua mutatione indicante omnes animas fidelium defunctorum. Ad tertiam missam, omnia pariter ut in missali in *missis quotidianis defunctorum*, sine dicta sequentia, sed cum supradicta pariter mutatione in orationibus. Per litteras apostolicas summus Pontifex ad præfatum nuntium die 7 Septemb. 1750. Sanctitas sua respondet, se approbare supradictam diversitatem. Gravibus tamen argumentis ostendit, non esse omittendam sequentiam sive prosam *Dies iræ. etc.* Quam etiam gratiam eodem modo extendit ad dominium regis fidelissimi.

ACTA ET DECRETA

IN CAUSIS BEATIFICATIONUM ET CANONIZATIONUM,

ALIISQUE AD SACRORUM RITUUM MATERIAM SPECTANTIBUS.

Addenda ad tomum VI operum SS. Domini nostri Romæ editum anno 1751.

Cum nonnulla post annum pontificatus sui decimum Benedictus XIV decreta, epistolas, constitutionesque ediderit ad materiam sacrorum rituum spectantia, quæ in tomo VI operum ejusdem SS. Domini nostri edito anno 1751 locum habere non potuerunt, ea hic in unum collegimus, singula suis, prout indicantur, locis postea inserenda, quandocunque nova horum operum editio fieri contigerit. Igitur ad caput I ubi referuntur *decreta generalia*, post IV decretum addatur V scilicet.

DECRETUM GENERALE

SS. D. N. Benedicti PP. XIV.

Cum ex relatione eorum, quæ in congregationibus sac. rituum, aut antepræparatoriis, aut præparatoriis proponuntur, et discutiuntur, facta Nobis pro sui muneris adimplemento tum a congregationis secretario, tum a fidei promotore, innotuerit, sæpe excitatam fuisse inter ejusdem congregationis consultores controversiam, an in causis beatificationis, et canonizationis servorum Dei procedentibus per viam non cultus, cum disputandum proponitur dubium super virtutibus aut martyrio, testes de auditu auditus, qui soli extant in processu apostolico, in linea probationis jungi possint cum testibus de visu, qui extant in processu ordinario, contendentibus nonnullis, id tantum fieri posse, si testes de auditu, qui extant in processu apostolico, sint de auditu a videntibus, aliisque asserentibus, id ipsum fieri debere, etiamsi testes non sint de auditu a videntibus, sed de auditu auditus, dummodo cætera alia non desint, quæ requiruntur pro conjunctione processus ordinarii cum processu apostolico, et alia etiam concurrant a congregatione rituum statuta, ut rite, et recte admittantur testes de auditu, de quibus omnibus in nostro opere *de canonizatione sanctorum lib.* 2, *cap.* 4 *et* 5.

Nos ad amputandam quamcumque controversiam, decernimus primo, non posse in linea probationis conjungi testes de auditu auditus in processu apostolico examinatos, cum testibus de visu, qui extant in processu ordinario, prædictamque conjunctionem in linea probationis competere tantum testibus de auditu a videntibus, qui sint in processu apostolico examinati, dummodo cætera supra indicata non desint requisita, et ex conjunctione testium de visu examinatorum in processu ordinario cum testibus de auditu a videntibus, examinatis in processu apostolico; propositis dubiis super virtutibus, aut martyrio responderi posse: *Constare de virtutibus, etc.* aut *constare de martyrio*, et in progressu ad ulteriora pro obtinenda formali beatificatione sufficere debere duo miracula, quæ ante beatificationem patrata sint, et approbata, et pro obtinenda canonizatione sufficere debere alia duo miracula, post beatificationem secuta et approbata.

Decernimus secundo loco, quod, si in processu ordinario testes extent de visu, et in processu apostolico non reperiantur nisi testes de auditu auditus, testes hi de auditu auditus, in processu apostolico excepti, vim et robur adminiculi habere valeant, modo quidem levis, modo gravis, prout eorum numerus, et qualitas exposcit, ita ut, exclusa a postulatoribus quacumque fraudis, aut negligentiæ suspicione, ex qua factum sit, ut soli testes de auditu auditus in processu apostolico fuerint examinati, si, attentis numero, et qualitate testium de visu in processu ordinario examinatorum, habitaque consideratione adminiculi non levis, sed gravis, desumpti ex testibus de auditu auditus in processu apostolico examinatis, res ad eum statum redacta sit, ut faciat fidem et auctoritatem viro prudenti de re gravi judicaturo, propositis dubiis super virtutibus, aut martyrio, responderi possit: *Ita constare de virtutibus*, aut *ita constare de martyrio, ut procedi possit ad ulteriora, hoc est ad discussionem miraculorum*, nec obtineri posse decretum beatificationis, nisi tria miracula præcesserint, quæ fuerint approbata, neque demum canonizationis decreto locum esse debere, nisi duo alia post beatificationem miracula superveniant quæ pariter fuerint approbata.

Demum tertio loco decernimus, nihil per præsens decretum a Nobis fuisse immutatum super dubio virtutum, aut martyrii in causis, quæ procedunt per viam casus excepti, aut in quibus, et si proce-

dant per viam ordinariam non cultus, soli testes de auditu extant in processu tum ordinario, tum apostolico; quoad eas enim exacte observari mandamus decretum generale a Nobis editum *die* 23 *Aprilis* 1741 et impressum in nostro opere *de canonizatione sanctorum lib.* 3, *num.* 25 *editionis Patavinæ et editionis Romanæ*, quod etiam nunc confirmamus tum quoad numerum miraculorum, tum etiam quoad cætera, quæ in dicto decreto continentur, et in quibus statuitur, miracula semper esse comprobanda per testes contestes de visu, sive agatur de causis procedentibus per viam ordinariam de non cultu, sive per viam extraordinariam de casu excepto, et sive res sit de miraculis pro obtinenda beatificatione, sive de aliis, quæ proponuntur pro canonizatione obtinenda. Et secretario congregationis sacrorum rituum mandamus, ut præsens nostrum decretum inter acta congregationis referat, et typis edi curet, ut ad omnium notitiam deveniat. Datum hac die 17 Julii 1744.

D. F. card. Tamburinus Præf.

Loco † sigilli.

M. Marefuscus S. R. C. Secr.

Ad CAPUT III, ubi referuntur *decreta super casu excepto*, post XV decretum, addenda quæ sequuntur, nempe:

XVI DECRETUM.

Panormitana.

CANONIZATIONIS BEATI JOANNIS LICCII,

Sacerdotis professi ordinis Prædicatorum.

Cum a sac. rituum congregatione ordinaria sub die 29 *Januarii* 1752 *ad relationem eminentissimi et reverendissimi domini cardinalis Cavalchini admissa fuerit commissio introductionis causæ beati Joannis Liccii, et a sanctissimo domino nostro* Benedicto PP. XIV *postmodum signata juxta tenorem præfatæ commissionis, ad instantiam reverendissimi patris Antonini Bremond magistri generalis ordinis Prædicatorum propositum fuit ab eodem eminentissimo ponente, atque in dicta sac. congregatione absque interventu consultorum ex dispensatione apostolica discussum infrascriptum dubium: An sententia lata per judices a reverendissimo archiepiscopo Panormitano deputatos super cultu ab immemorabili tempore prædicto beato præstito, sive casu excepto a decretis san. mem. Urbani VIII sit confirmanda in casu, et ad effectum, de quo agitur, et sacra eadem congregatio, audito R. P. D. Ludovico de Valentibus fidei promotore, qui voce, et scripto suam sententiam exposuit, rescribendum censuit, affirmative, si sanctissimo Domino nostro visum fuerit. Die* 14 *Aprilis* 1753.

Factaque deinde per me secretarium de prædictis sanctissimo Domino nostro relatione, Sanctitas sua benigne annuit. Die 25 *ejusdem mensis, et anni* 1573.

D. F. card. Tamburinus Præf.

Loco † sigilli.

M. Marefuscus S. Rit. Cong. Secret.

Beatus Joannes Liccius Caccabi diœcesis Panormitanæ ineunte sæculo XV natus, patre orbatus Panormi in cœnobio fratrum Prædicatorum sub titulo S. Zitæ, ubi regularis disciplina tunc maxime vigebat, religiosum induit habitum. Spontaneæ carnis macerationi assidue vacans, et religiosæ perfectionis exercitii indefesso studio incumbens, maximam sibi sanctitatis famam comparavit. Senio tandem confectus in patria feliciter obiit *anno* 1511 pluribusque tam in vita, quam post mortem miraculis coruscavit.

Tria originalia antiquissima manuscripta beati virtutes, ejusque res gestas referentia in processu super cultu fuerunt compulsata. Primum extat in bibliotheca collegii Societatis Jesu Panormi, et sequentem titulum præ se fert: *Processus, et vita beati Joannis Liccio ordinis Prædicatorum terræ Caccabi notata per me Domnum Antonium de Fasio abbate S. Anastasiæ ejusdem terræ, et habitatorem, qui omnia scripsi, præstando prius juramentum Accolis ejusdem oppidi circa narrationem, ut infra* 1558 et in fine apposita habetur subscriptio. *Ego Antonius Fasio Sanctæ Sedis judex delegatus.* Alterum in bibliotheca cœnobii sancti Dominici Panormi, cujus titulus: *Vita, e miracoli del beato Giovanne lo Liccio di la citta di Caccamo dell' ordine di Patri Predicatori, raccolta, e scritta dal P. Raimondo di Garifo di Caccamo.* Tertium asservatur in archivo supradicti cœnobii Caccabensis exaratum a P. Bernardino Faso ordinis Prædicatorum.

Post confectum *anno* 1747 a judice, et adjunctis per archiepiscopum Panormitanum delegatis auctoritate ordinaria processum tam super fama sanctitatis, virtutum, et miraculorum, quam super cultu a tempore immemorabili ante decreta san. mem. Urbani VIII beato Joanni præstito, prævio voto sacrorum rituum congregationis ordinariæ habitæ *die* 19 *Januarii* 1752, signavimus commissionem introductionis causæ. Proposito postmodum per cardinalem Cavalchini ponentem in eadem S. congregatione habita *die* 14 *Aprilis* dubio: *An sententia lata per judices a reverendissimo archiepiscopo Panormitano deputatos super cultu ab immemorabili prædicto beato præstito, sive casu excepto a decretis san. mem. Urbani VIII sit confirmanda in casu, et ad effectum, de quo agitur.* Sacra eadem congregatio mature discussis pluribus cultus speciebus per postulatores adductis, consistentibus præsertim in imaginibus cum laureolis, et splendoribus beatum repræsentantibus, in titulo beati, quæ

beatus Joannes fuerat condecoratus, et in lampade detineri solita accensa ante sepulcrum beati, *affirmative* respondendum esse censuit, et congregationis judicium Nos adprobavimus juxta decretum supra exscriptum.

XVII DECRETUM.

Montis Regalis, seu Cunen.

CANONIZATIONIS BEATI ANGELI A CLAVASIO,

Sacerdotis professi ordinis Min. Observ. S. Francisci.

Post admissam, signatamque per sanctissimum dominum nostrum Benedictum papam XIV *commissionem introductionis causæ B. Angeli a Clavasio, promota successive fuit ex parte fratris Leopoldi a Roma postulatoris instantia in sac. rituum congregatione usque sub die* XI *Decembris anni* 1751 *super approbatione cultus ab immemorabili tempore eidem beato præstito; sed cum prodierit rescriptum: Dilata, et coadjuventur probationes... constructi ex post fuerunt novi processus apostolici in civitate Cunei diœcesis Montis Regalis, et in oppido Clavasii diœcesisIpporegien. pro coadjuvatione probationum circa cultum immemorabilem prædicti beati. His autem ad Urbem delatis, atque apertis repropositum fuit in congregatione ordinaria sacr. rituum habita sub infrascripta die per eminentissimum, et reverendissimum D. card. Alex. Albanum ponentem dubium alias propositum sub enunciata die* XI *Decembris* 1751, *videlicet: An sententia lata per judicem a reverendissimo episcopo Montis Regalis deputatum super casu excepto a decretis editis a san. mem. Urbani papæ VIII sive super cultu ab immemorabili tempore prædicto beato præstito sit confirmanda in casu, et ad effectum, de quo agitur... et sacra eadem congregatio mature examinatis tum veteribus, cum novis adductis in causa probationibus, audito R. P. D. Ludovico de Valentibus fidei promotore qui scripto, et voce suam sententiam exposuit, rescribendum censuit affirmative, si sanctissimo Domino nostro visum fuerit. Die* 14 *Aprilis* 1753.

Factaque deinde per me secretarium de prædictis eidem sanctissimo Domino nostro relatione, Sanctitas sua benigne annuit. Die 24 *ejusdem mensis, et anni* 1753.

D. F. card. Tamburinus Præf.

Loco † sigilli.

M. Marefuscus SS. Rit. Congr. Secret.

Beatus Angelus in oppido Clavasii diœcesis Ipporegiensis anno 1411 natus est. Senatoria dignitate, ad quam in ducatu Montisferrati fuerat evectus, abdicata, in ordine Minor. Observ. S. Francisci regulare institutum professus fuit. In excolendis religiosi hominis virtutibus admirabilem se præstitit. Ea vero pauperes caritate prosequebatur, ut non solum pro ipsis escas ostiatim emendicare consueverit, verum etiam effecerit, ut pluribus in locis Montes pietatis erigerentur. Cum præ cæteris sanctitate, zelo, ac doctrina præluceret, provinciæ primum Genuensis vicarius, deinde totius familiæ Cismontanæ quater renunciatus fuit vicarius generalis. Caroli primi hujus nominis, et tertii Sabaudiæ ducis, necnon B. Paulæ comitissæ vulgo dictæ *del Bene* a confessionibus fuit. *Anno* 1480 cum sævissimus Turcarum tyrannus Apuliam invasisset, ac civitatem Hydruntinam occupasset, san. memor. Sixtus IV legatum, et commissarium apostolicum sacræ Cruciatæ beatum Angelum delegavit, cujus opera eo inter se sacro fœdere fideles consociati sunt, ut, Turcarum tyranno veneno interempto, hostilis exercitus in Ægyptum remeare coactus fuerit. A fel. record. Innocentio VIII nuncius et commissarius apostolicus contra Waldensium hæresim per Italiæ confinia serpentem designatus idem beatus indefessum, ac strenuum fidei propugnatorem se gessit. Utrasque autem d. Pontificum bullas beato directas typis edidit P. Codrettus Ord. Min. Observ in fine vitæ d. *beati typis impressæ Cunei ann.* 1694 easque a suis originalibus a communitate Clavasii asservatis extractas author testatur. Laboribus tandem, ac meritis plenus migravit ad Dominum *anno* 1495, *die* 11 *Aprilis* in conventu S. Antonii Patavini civitatis Cunei diœcesis Montis Regalis, ejusque sacrum corpus in ecclesia istius conventus reconditum est.

Complures sacri scriptores de virtutibus, et rebus gestis beati, ac miraculis ad ejus intercessionem patratis mentionem faciunt. Arturus nimirum *in martyrologio Franciscano edito Parisiis an.* 1602, P. Franciscus Gonzaga minister Generalis ord. Seraphici in libro *de Origine religionis Franciscanæ edit. Romæ anno* 1587, *to* 1, *p.* 2, Bartholomæus Civiarelli in *Chron. Frat. Min. impress. Venet.* 1621, *p.* 4, *cap.* 45, Jacob. Carant. in suo opere *Decad. Physic. impress. Savigliani* 1623, Fr. Britius episcopus Alben. in opere... *Seraphica Subalpinæ divi Thomæ Provinciæ monumenta...* impress. *Taurini* 1647, Fr. Michael Angelus a Neapoli in *Chronol. historic. Legal. Seraphici Ordin. Minor. edit. Neapol. an* 1650, Fr. Matthias a Caballario Ord. Capuccinor. *in Rationar. chronographico* impress. *Augustæ Taurinorum an.* 1659, Author anonymus *in libro* edit. *Cunei an.* 1674, cui titulus: *Novo, e vero leggendario detto Flos Sanctorum:* Fr. Dominicus de Gubernat. *in Orbe Seraphico* impres. *Romæ an.* 1681, *tom.* 1, *fol.* 302, Fr. Julius Baudini in *sua canonica Dissert. de vita communi regular.* impress. *Coloniæ anno* 1695, Jacob. Philip. Bergomen. *Ord. Heremitar.* in opere, cui titulus: *Supplementum Supplementi... ad annum Christi* 1483, P. Marcus Ulyssiponens. episcopus

Portuen. in libro, cui titulus: *Delle Croniche delli Frati Minori, lib.* 1, *cap.* 57, cardinalis Bellarminus *de scriptoribus ecclesiast.*, Wadingus in *annal. ord. Min. ad annum* 1434, 1472, 1479, 1481, et 1495, aliique.

Constructo ab *anno* 1694 *ad* 1696 processu auctoritate ordinaria per episcopum Montis Regalis super cultu ab immemorabili tempore ante decreta san. mem. Urbani VIII beato Angelo præstito, confectoque subinde *an.* 1698 eadem ordinaria auctoritate per eumdem episcopum altero processu super fama sanctitatis, virtutum, miraculorum præfati beati, proposita fuit causa super signatura commissionis in sacrorum rituum congregatione ordinaria habita *die* 29 *Novembris* 1709, referente clar. mem. card. Caprara. At cum in animadversionibus bon. mem. Joannis Baptistæ Bottinii adnotatum fuisset, quasdam alias superesse informationes non exhibitas, et quædam beati opuscula non adhuc revisa extare, sacra congregatio rescripsit: *Dilata, et exhibeantur omnes processus, et informationes, et revideantur opera per deputandos ab eminentissimo ponente.* Hoc sacræ congregationis rescriptum adduximus in nostro opere *de servor. Dei beatific. lib.* 2, *cap.* 28, *nu.* 25, ad ostendendum, usum recentiorem sacræ congregationis esse ut operum revisio præcedere debeat signaturam commissionis.

Exhibitis proinde quibusdam aliis informationibus, necnon opusculo *Summæ Angelicæ* a dicto beato conscripto, prædictus cardinalis causæ ponens deputavit P. Campioni congregationis Matris Dei in revisorem operis. Sed facta relatione per eumdem ponentem in sac. congregatione habita die 17 *Augusti* 1709, rescriptum fuit: *Ad eminentissimum ponentem pro altero revisore secreto Summæ Angelicæ, et interim fiant novæ diligentiæ pro inveniendis aliis operibus.* — Ideo autem novi revisoris deputatio demandata fuit, quia primi deputatio facta non fuerat secreto, prout fieri deberet ab hoc, ut revisores liberius suam exponere possint sententiam, adnotavimus *dicto lib.* 2, *et cap. num.* 10, ubi in hujus praxis comprobationem exemplum istius causæ attulimus hisce verbis: *Quocirca cum in causa Montis Regalis sive Cuneen. canonizationis beati Angeli a Clavasio facta fuisset a cl. mem. cardinali Caprara designatio revisoris operum ab illo conscriptorum non secreta, sed cum postulatoribus communicata, sacra congregatio die* 17 *Augusti* 1709 *mandavit, ut ab eodem cardinali relatore nova fieret alius relatoris, et porro secreta designatio.*

Hinc, altero revisore secreto deputato pro examine opusculi *Summæ Angelicæ*, causa siluit usque ad *annum* 1744, in quo postulatores a sac. congregatione litteras obtinuerunt directas episcopis Montis Regalis, et Ipporegiensi pro perquirendis aliis beati Angeli opusculis, quibus adinventis, et per secretum revisorem deputatum ab eminentissimo cardinali Alexandro Albani loco cardinalis Caprara præmortui subrogato, revisis, *die* 17 *Decembris* 1746 sac. congregatio rescripsit: *Posse ad ulteriora in causa procedi.* Quare, reproposita causa super signatura commissionis, prævia favorabili resolutione dictæ sacræ congregationis habitæ *die* 11 *Jaunarii* 1749 signavimus commissionem introductionis causæ.

Discutiendum demum propositum fuit in sac. congregatione habita *die* 11 *Decembris* 1751 dubium super confirmatione sententiæ per episcopum Montis Regalis san. mem. Urbani VIII sive super cultu ab immemorabili tempore beato Angelo præstito. Quamvis vero plures, ac nobilissimæ cultus species adducerentur, consistentes præsertim in corporis beati elevatione, ejusdemque solemnibus translationibus, et super altaria retentione, in titulo beati, in imaginibus cum radiis beatum repræsentantibus, aliisque, cum tamen necessariis probationibus destitutæ dijudicatæ fuerint, sacr. congregat. rescripsit: *Dilata, et coadjuventur probationes.*

In cujus rescripti executionem duo subinde a postulatoribus confecti fuerunt processus, alter in oppido Clavasii vigore litterarum particularium episcopo Ipporegien., alter vero in civitate Cunei vigore litterarum compulsorialium episcopo Montis Regalis indirectarum. Cum autem in hisce processibus allatæ fuerint quinque aliæ tabellæ votivæ appensæ ad sepulcrum beati, et quædam aliæ imagines eumdem beatum repræsentantes, quarum altera insculpta extabat in antiquissimo argenteo inaurato calice asservato in sacrario ecclesiæ patrum Min. Observ. Reformat. S. Francisci extra mœnia Cunei; cumque hasce tabellas, et imagines requisitum centenarii annorum numeri ante constitutionem Urbanam habere concludenter fuerit demonstratum, sacra congregatio *die* 14 *Aprilis* 1753 ordinarii Montis Regalis sententiam adprobavit, ut patet ex supra recensito decreto.

XVIII DECRETUM.

Anconitana.

CANONIZATIONIS B. GABRIELIS FERRETTI,

Religiosi professi ordinis Min. Obs. S. Francisci.

Cum a SS. rituum congregatione ordinaria sub die 10 *Februarii anni proxime præteriti ad relationem eminentissimi, et reverendissimi domini cardinalis Tamburini SS. rituum congregationis præfecti, et ponentis admissa fuerit commissio introductionis causæ beati Gabrielis Ferretti, et a sanctissimo domino nostro* Benedicto PP. XIV *postmodum signata juxta tenorem præfatæ commissionis, ad instantiam Fr. Josephi Amadei a Taurino sacerdotis ordinis Min. de Obs. S. Francisci postulatoris, propositum fuit ab eodem eminentissimo ponente, atque in dicta S. congregatione discussum infrascriptum dubium: An sententia lata per reverendissimum episcopum*

Anconitanum super cultu ab immemorabili tempore prædicto beato præstito, sive super casu excepto a decretis san. mem. Urbani PP. VIII sit confirmanda in casu, et ad effectum, de quo agitur. — Et sacra eadem congregatio audito R. P. D. Ludovico de Valentibus fidei promotore, qui voce, et scripto suam sententiam exposuit, rescribendum censuit affirmative, si sanctissimo Domino nostro visum fuerit. Die quintadecima Septembris 1753.

Factaque deinde per me secretarium de prædictis eidem sanctissimo Domino nostro relatione, Sanctitas sua benigne annuit die 19 *ejusdem mensis, et anni.*

Beatus Gabriel ex nobili familia de Ferrettis Anconæ natus est. Seraphicum sancti Francisci institutum fratrum Minorum Observantiæ amplexus, zeloque animarum affectus verbi Dei prædicationi operam navavit. Regulari vero perfectione præfulgens, guardianus primum Anconitati cœnobii, vicarius deinde Picenæ provinciæ electus, munus summa cum laude obivit. Maxima tandem sanctitatis, ac miraculorum fama conspicuus in cœlum migravit *anno* 1456.

Hæc, aliaque ad istius beati virtutes, cultumque spectantia ex pluribus comprobantur documentis, quæ Nos e ruderibus eduximus tunc temporis, cum Anconitanæ ecclesiæ regimini præessemus, inter cujus etiam pastorales curas nec paucas, nec levis momenti hoc nostrum de canonizatione sanctorum opus elucubrare non destitimus, studio semper ducti, uti publici juris fierent, quæ in bibliothecis, et archivis abdita ad amplitudinem, ac lucem canonizationis negotio afferendam non parum conducere videbantur. Porro licet hæc documenta in antecedenti *capite* 18, *num.* 4, *lib.* 2, *de canoniz.* relata sint, non abs re tamen nos hic etiam legenda transcribere. « In ecclesia fratrum Minorum Observantium sancti Francisci ejusdem civitatis Anconitanæ publice pariter colendum prostat in sepulcro supra terram elato cadaver adhuc integrum beati Gabrielis Ferretti eumdem ordinem professi, quod, accensis luminibus, iis ostenditur, qui videre cupiunt. Mortuus ipse Gabriel est *anno* 1456, de cujus virtutibus, ac miraculis plura habentur apud Gonzagam, Marcum Ulysipponensem, Arturum in *martyrologio*, Wadingum *tom.* 6 *annalium*, et Julianum Saracenum *in historiis civitatis Anconitanæ*. In ejus autem obitu sanctum Jacobum de Marchia honorarium sermonem habuisse, tum ab excitatis miraculorum frequentia Anconitanis civibus legatos ad Callistum III missos fuisse, ut inquisitionem de eo apostolicam mandaret; qua commissa prædicto sancto Jacobo, hunc adhibitis notariis, probatisque testibus processum construxisse, quem ad Pontificem detulit, relicto fratribus Anconitanis authentico exemplari, tradunt citatus Gonzaga de *Origine Seraphicæ Religionis part.* 2, *fol.* 195, post eum auditores rotæ in *relatione causæ sancti Jacobi de Marchia tit. de Authoribus, qui de eo scriptis mentionem fecerunt*, necnon Castellin. de *certitud. glor. sanctor. pag.* 108, *num.* 46, *et sequentibus*. Etsi processus iste, ex quo etiam Wadingus miracula quædam desumpsit in suis annalibus relata, nec Romæ, nec Anconæ, diligentiis licet adhibitis, adhuc potuit inveniri. Fertur insuper, sororem beati Gabrielis a Callisto bullam impetrasse, ut ad nobilium sepulchrum fratris corpus transportaretur, quemadmodum habet modo memoratus Wadingus, qui ex Gonzaga quoque narrat, eamdem bullam in archivo Anconitano asservari. Sed præterquamquod nec ipsa hæc bulla unquam est reperta, adsunt etiam *litteræ apostolicæ* Innocentii VIII *inscriptæ fratribus ordinis Minorum de Observantia S. Francisci de Ancona*, quas ipse autographas inveni, et iisdem religiosis credidi, quæ ita conceptæ sunt : » « *Innocentius papa VIII dilecti filii salutem, et apostolicam benedictionem. Desideratis, uti nobis exponi nuper fecistis, corpus Gabrielis ordinis Minorum de Observantia in ecclesia vestra reconditum, cujus meritis, et intercessione Altissimus nonnulla miracula ibi in dies dicitur operari, pro augenda Christi fidelium devotione e loco, ubi reconditum est, exhumari facere, et in marmoreo sepulchro, quod ad hoc ipsum construi fecistis, condere, nobisque humiliter supplicastis, dignaremur vobis licentiam desuper concedere. Nos hujusmodi supplicationibus inclinati, ut corpus, seu ossa ejusdem Gabrielis e loco, ubi reconditum est, exhumari, et in dicto sepulchro sine aliqua solemnitate recondi facere possitis et valeatis, licentiam, et facultatem vobis concedimus per præsentes; non obstantibus constitutionibus, etc.* » « Datæ sunt hæ litteræ apostolicæ *anno* 1489, et cum eis nullum fiat verbum præcedentis idem corpus transferendi assertæ facultatis a Callisto III concessæ, de hujus veritate maximopere dubitandum est. Utcumque tamen hæc sint, cum aperta parva fenestella *die* 11 *Novembris*, quo beati ejusdem festum in ecclesia fratrum celebratur, corpus ipsum ad omnium venerationem exponatur (quemadmodum etiam data occasione fit aliis anni diebus, prout antea dictum est), necnon pius semper accessus ad ejus sepulchrum sit, ejusque vestis decenter in sacrario conservetur, atque ad ægrotos deferatur; et hæc omnia facta sint, et fiant ab immemorabili tempore : hic quoque beatus Gabriel unus est ex illis, qui minime beatificati fuerunt, ut ab Apostolica Sede canonizati, de cujus licet causa canonizationis gratia resumenda post Callisti tempora numquam actum fuerit, consentientibus nihilominus *ordinariis*, absque eo quod ulla accesserit de casu excepto sententia, permanet in possessione cultus; coerciti tamen, et limitati intra fines, quibus ei fuit exhibitus a tempore immemorabili. »

Præter scriptores modo relatos de beato Gabriele verba quoque faciunt Lazarus Bernabei *in Mss*

chronicis urbis Anconitanæ anno 1491 *exaratis*, et in processu super cultu immemorabili, mox indicando *fol.* 332 compulsatis, Rodulphus Tossinianus *in hist. Seraph. relig. Venetiis anno* 1586 *edita*, et comes Franciscus Ferretti in opere, cui titulus: *Pietra del Paragone della vera Nobiltà* Anconæ titulo *anno* 1685.

Nuperrime vero *anno* 1651 ad preces fratrum Ord. Min. Obs. totiusque familiæ Ferretti, quibus robur, pondusque maximum addidit, ut suam in Agnatum pietatem ostenderet, cura, et vigilantia patris Vincentii Mariæ Ferretti Prædicatorum ordinis emeritissimi procuratoris generalis, constructus fuit auctoritate ordinaria per modernum episcopum Anconitanum processus tam super sanctitatis fama, virtutum, et miraculorum ejusdem beati, quam super cultu ab immemorabili tempore eidem præstito. Prævio subinde sacrorum rituum congregationis voto commissionem introductionis causæ signavimus. Hinc proposito de more dubio: *An sententia lata per reverendissimum episcopum Anconitanum super cultu ab immemorabili tempore prædicto beato præstito, sive super casu excepto a decretis san. mem. Urbani PP. VIII sit confirmanda in casu, et ad effectum, de quo agitur*, præfata SS. rituum congregatio *affirmative* respondit juxta decretum supra exscriptum.

Inter præcipuas dicti cultus species magni habita fuit *elevatio* corporis beati facta vigore supra relati brevis Innocentii VIII de cujus relevantia, vi, pondere, et efficacia, jam tunc, cum illud invenimus, ex usu, et experientia, quam in hisce causis tot annorum spatio vel advocati, vel promotoris fidei munere perfugentes pertractandis acquisiveramus, facile Nobis fuit judicium ferre, quod supra *lib.* 2 *de canoniz. cap.* 20, *n.* 6, exposuimus, ubi expendentes alterum breve ab eodem pontifice Innocentio VIII expeditum, quo concessa fuit facultas transferendi corpus beati Simonis de Lipnica a choro ecclesiæ ad alium locum decentiorem diximus: « Innocentius VIII motus fama miraculorum servi » Dei Simonis de Lipnica concessit, ut ejus corpus » e choro ecclesiæ, ubi jacebat, ad alium ejusdem » ecclesiæ locum decentiorem, et convenientiorem » transferretur noctu, atque secreto: et cum in » hujus indulti vim constructum subinde fuerit se» pulcrum supra terram in ecclesiæ pariete ad latus » altaris sancti Francisci, bonæ memoriæ Prosper » Bottinius archiepiscopus Myrensis fidei promotor » in suis animadversionibus super casu excepto, » de quo agebatur in causa dicti servi Dei, conces» sionem illam magno in pretio habendam, est » fassus. Neque vero, ut puto, aliter ratiocinan» dum esset, si causa introduceretur beati Gabrielis » Ferretti, et tractaretur de casu excepto; quando» quidem idem pontifex Innocentius concessionem » pariter fecit, ut antea monuimus, transferendi » corpus ipsius, quod in sequelam ejusdem facul» tatis reconditum fuit in sepulcro supra terram » elato in ecclesia fratrum Minorum Observan. » sancti Francisci. »

Huic conspicuæ cultus speciei accesserunt etiam titulus *beati;* quo ab anno usque 1491 condecoratum fuisse beatum Gabrielem, certissimis documentis probatum fuit, necnon *imago beati*, cujus caput radiis circumdatum est, supra ejus sepulchrum pendens; et *statua* supra quamdam cœnobii Anconitani januam existens; beatum splendoribus exornatum repræsentans in sylva orantem, et beatissimæ Virginis visione exstatico raptu fruentem; quas per centum, et ultra annos ante decreta Urbani VIII confectas, periti formaliter examinati unanimiter senserunt. His aliisque simul perpensis præfatum immemorabilem cultum sacra congregatio adprobavit.

XIX DECRETUM.

Pisauren.

CANONIZATIONIS BEATÆ SERAPHINÆ SFORTIÆ,

Monialis professæ in monasterio Corporis Domini Pisauri ordinis S. Claræ.

Cum a sacror. rituum congregatione ordinaria sub die 15 *Julii* 1752, *ad relationem eminentissimi, et reverendissimi domini cardinalis Columna de Sciarra ponentis admissa fuerit commissio introductionis causæ beatæ Seraphinæ Sfortiæ, et a sanctissimo domino nostro* Benedicto PP. XIV *postmodum signata, juxta tenorem præfatæ commissionis ad instantiam postulatoris propositum fuit ab eodem eminentissimo ponente, atque in dicta sac. congregatione discussum infrascriptum dubium: An sententia lata per reverendissimum episcopum Pisauren. super cultu publico ab immemorabili tempore prædictæ beatæ exhibito, sive super casu excepto a decretis san. mem. Urbani PP. VIII sit confirmanda in casu, et ad effectum, etc. Et sac. eadem congregatio audito R. P. D. Ludovico de Valentibus fidei promotore, qui voce, et scripto suam sententiam exposuit, rescribendum censuit: Affirmative, si sanctissimo Domino nostro visum fuerit. Die* 13 *Julii* 1754.

Factaque deinde per me secretarium de prædictis eidem sanctissimo Domino nostro relatione, Sanctitas sua benigne annuit. Die 17 *ejusdem mensis, et anni* 1754.

D. F. card. Tamburinus Præf.

Loco † sigilli.

M. Marefuscus S. Rit. Cong. Secret.

Beata Seraphina ex Guido Antonio comite Urbani, ac Montis Feretri, et Catharina Columna

anno 1434 nata, *Svera* nomen in sacro baptismatis fonte sortitur. Parentibus immatura morte præreptis, Romam accersita in clarissima Columnensi domo piissime educata fuit. Alexandro Sfortia Pisauri domino comiti Catiniolæ, regnique Siciliæ magno comestabili nuptui tradita, inter christianas virtutes, pietatem, prudentiam, ac justitiam maxime excoluit, præsertim in totius Domini gubernio sibi commisso. Verum, majora de ea disponente Deo, in monasterium Corporis Domini Clarissarum Pisauri secessit, ibique comitis accedente consensu professionem emisit *Seraphinæ* nomine assumpto. Per octodecim annorum spatium, quibus in claustro vixit, assiduæ orationis, propriæ voluntatis abnegationis, humilitatis, aliarumque monastici status virtutum exempla reliquit. Tandem *anno* 1478 in Domino obdormivit plurimis miraculis, ac prodigiis ipsius sanctimoniam contestantibus.

Beatæ vitam conscripsit quidam *auctor anonymus*, cujus historicum monumentum asservatur in monasterio Corporis Domini Clarissarum Pisaurensium, in quo etiam extat antiquus *codex Mss.* complectens vitas præfatæ beatæ, ac beatæ Felicis. Plura quoque de ipsius rebus gestis, virtutibus, miraculis, cultuque publico eidem præstito memoriæ tradiderunt ante decreta san. mem. Urbani VIII F. Marcus Ulysipponensis *in chronico typis edito anno* 1556, *lib.* 6, *part.* 3, *cap.* 34, Petrus Rodulphus Tossinianus *histor. seraph. religion. impress. anno* 1588, *lib* 1, *pag.* 143, Franciscus Gonzaga episcopus Mantuanus *de origine seraphicæ religionis part.* 2, *pag.* 218, *edit. anno* 1587, Petrus Antonius a Venetiis *in legendario Franciscano impress. anno* 1612, Bartolomeus Cimarelli *in chronico Venetiis impress. anno* 1621, Ferrarius *in catalogo generali sanctorum edit. anno* 1625 *ad diem* 8 *Septembris.* Et post ejusdem decreta Fr. Augustinus Gallucius *in vita BB. Felicis, et Seraphicæ*, Arturus *in martyrologio Franciscano*, Lucas Wadingus *in annalibus Minorum*, Benedictus Mazzara *in legendario Franciscano*, Ludovicus Jacobillus *de sanctis Fulginatibus*, Fortunatus Hueberus *in martyrologio Franciscano*, Algezira *in Arbore epilogica totius ordinis Franciscani*, pater Antonius Maria Bonucci Societatis Jesu *in vita beatæ;* denique Bollandiani *in actis sanctorum tom.* 3, *Septembris ad diem* 8.

Constructus fuit *anno* 1749 ab episcopo Pisaurensi informativus processus super sanctitatis fama, virtutum, et miraculorum beatæ Seraphinæ; necnon super cultu ab immemorabili tempore ipsi præstito; eoque sacrorum rituum congregationi exhibito, et ut moris est, aperto, prævio ejusdem congregationis consilio, et voto, commissionem introductionis causæ Nos ipsi signavimus *die* 5 *Julii* 1752, propositoque in dicta sacra congregatione, ac discusso dubio: *An sententia lata per reverendissimum episcopum Pisauren. super cultu publico ab immemorabili tempore prædictæ beatæ exhibito, sive super casu excepto a decretis san. mem. Urbani papæ VIII sit confirmanda in casu, et ad affectum, de quo agitur,...* affirmativa prodiit resolutio, cum Nos robur confirmationis adjecimus juxta supra exscriptum decretum.

Plures publici cultus species fuerunt in hac causa adductæ: *Exstructio* nimirum sacri corporis nonnullis ab obitu annis, et *retentio* supra terram in sacrario. *Repositio* in nova urna in choro monialium collocata: *Expositiones* dictæ urnæ cum aperitione fenestrarum, una cum appositione statuæ beatæ: *Electio* in patronam Pisauri: Plures *imagines* beatam repræsentantes cum splendoribus circa caput: Titulus *beatæ* eidem tributus: *Anathemata* ad ejus sepulcrum appensa: Publica, et solemnis *festivitas* in ejus honorem instituta, luminumque *accensio*, et lampadis *detentio* ante ipsius arcam. Sacra tamen congregatio rationem præsertim habuit tam *de imaginibus* cum radiis, et splendoribus beatam repræsentantibus, quam de titulo *beatæ* in dictis imaginibus exscripto, et ab historicis eidem tributo, et præcipue a P. Fr. Mariano a Florentia *in fasciculo chronicorum Seraphici Ordinis Minorum*, quem alias ab hac S. congregatione admissum, et receptum fuisse, dum agebatur de comprobando publico cultu beatorum *Antonii a Stronconio* laici professi ordinis Minorum Observantiæ S. Francisci, *Humilianæ de Cerchiis*, sive *de Circulis*, *Helenæ Enselminæ*, *Jacobi Illyrici* vulgo cognominati de Bitecto, necnon *Liberati de Lauro* ejusdem ordinis Minorum, jam *lib.* 2 *de canoniz. cap.* 24, § 17, *n.* 58, § 23, *n.* 81, § 24, *n.* 85, § 28, *n.* 98, *et* § 34, *n.* 129 retulimus. Hunc autem historicum scripsisse circa *annum* 1513 ostenderunt postulatores juxta ea, quæ Nos affirmare non dubitavimus *in cit. num.* 58, quod et confirmarunt auctoritate Dionysii Apolinarii *in proœmio Chronicæ* provinciæ Tusciæ, et Fr. Benigni Bruni in quadam *epistola* relata *in sum. edito anno* 1666 in causa beatæ Margaritæ de Cortono, asserentium, Marianum ex hac vita migrasse *die* 20 *Julii* 1523. Quoniam vero autographum prædictæ historiæ in archivo patrum S. Isidori de Urbe asservabatur, quod Nos in sæpe citato *num.* 17 indicavimus; hinc, ut in authentica forma copia dicti manuscripti extraheretur, ad eorundem postulatorum preces sac. congregatio negotium commisit R. P. fidei promotori, qui ad præfatum archivum se contulit una cum notario ipsius congregationis, et propriis oculis inspecto, ac perlustrato autographo, receptoque servatis servandis P. Archivistæ examine super identitate, et fideli custodia dicti manuscripti, duos perites scriptores examini subjecit, qui unanimiter judicium tulerunt, memoratas chronicas patris Mariani esse autographas, et eadem, de qua supra, antiquitate pollere.

XX DECRETUM.

Urbeventana.

CANONIZATIONIS B. JOANNÆ *vulgo* VANNÆ,

De Urbeveteri monialis tertii ordinis S. Dominici.

Admissa ad relationem celsitudinis regiæ eminentissimi, et reverendissimi domini cardinalis ducis Eboracensis ponentis a sac. rit. congregatione ordinaria ex dispensatione apostolica absque interventu consultorum habita die 26 *Februarii currentis anni; commissione introductionis causæ canonizationis prædictæ beatæ Joannæ vulgo Vannæ monialis tertii ordinis S. Dominici, illaque subinde die* 13 *Martii ejusdem anni a sanctissimo domino nostro* Benedicto PP. XIV *manu propria signata, cum in ejus executionem instante reverendissimo P. Fr. Antonio Bremond magistro generali ordinis Prædicatorum postulatore propositum fuerit ab eadem celsitudine regia eminentissima ponente in sac. rit. congregatione ordinaria, atque discussum dubium : An sententia per judices a reverendissimo episcopo Urbeventano deputatos, lata super cultu ab immemorabili tempore dictæ beatæ præstito, sive casu excepto a decretis sanctæ memoriæ Urbani PP. VIII sit confirmanda in casu, et ad effectum de quo agitur sacra eadem congregatio prævio mature examine processus informativi super præfato casu excepto in civitate Urbisveteris a reverendissimo episcopo ejusdem civitatis constructi, ac audito R. P. D. Ludovico de Valentibus fidei promotore, qui suam sententiam voce, et scripto exposuit, rescribendum censuit affirmative, si sanctissimo Domino nostro visum fuerit. Die* 7 *Septembris* 1754.

Factaque deinde per me secretarium de prædictis eidem sanctissimo Domino nostro relatione, Sanctitas sua benigne annuit. Die 11 *ejusdem mensis, et anni* 1754.

D. F. card. Tamburinus Præf.

Loco † sigilli.

M. Marefuscus S. Rit. Cong. Secret.

Beata Joanna vulgo Vanna in pago Carnajolæ Urbeventanæ diœcesis anno circiter 1262 in lucem edita, in ipso vitæ exordio parentibus orbata est. In benedictionibus autem dulcedinis præventa, haud obscurum futuræ sanctitatis specimen dedit. Religioso habitu tertii ordinis S. Dominici induta, ab hominum consortio remota, inter Tertiarias ejusdem ordinis ad instar virginum claustralium in civitate Urbeventana degentes vitam duxit sanctissimam. Ex assidua præsertim oratione, cui mirifice vacabat, supernis charismatibus condecorari promeruit. Quadragesimum secundum ætatis annum agens feliciter obiit *die* 23 *Julii* 1306. Ejus sanctitatem plurima post mortem patrata prodigia, ac miracula comprobarunt.

De hac beata verba faciunt Jacobus Scalza ordinis Prædicatorum ipsi coævus *in ejusdem vita Mss.* Anonymus *in relatione Mss. vitæ sanctæ Catharinæ Senen. beatæ Vanna, ac B. Catharinæ de civitate Castelli*, P. Seraphinus Razzius *in lib. de vitis sanctorum, et beatorum utriusque sexus ordinis Fr. Prædicatorum impress. Florentiæ anno* 1577, Baptista Piergilii in historia *de vita B. Jacobi a Mevania ordinis Prædicatorum typis ed. Tuberti anno* 1678, *cap.* 11, *pag.* 20, § 2, *part.* 1, et Anonymus in compendio *de vita beata typis edito Falisci anno* 1701. Multa quoque de ejusdem beatæ vita leguntur in aliis libris Mss. asservatis in archivo Urbeventano ordinis Prædicatorum, quorum primus, cui titulus : *Chronicum* priorum exorditur ab *anno* 1531 et desinit *anno* 1749. Alter inscriptus : *Consiliorum* incipiens *ab anno* 1608 desinit *anno* 1671, tertius demum exordiens ab *anno* 1672, finiit sub *anno* 1750.

Anno 1750 a judicibus per reverendissimum episcopum Urbeventanum deputatis constructus fuit informativus processus super sanctitatis fama, virtutum, atque miraculorum beatæ Joannæ, necnon super cultu ab immemorabili tempore eidem beatæ præstito, eoque in sacrorum rituum congregatione exhibito, et, ut moris est, aperto, de ejusdem congregationis consilio, et voto, commissionem introductionis causæ Nos ipsi signavimus *die* 16 *Februarii* currentis anni 1754, subindeque proposito in dicta sac. congregatione, ac discusso dubio : *An sententia per judices a reverendissimo episcopo Urbeventano deputatos lata super cultu ab immemorabili tempore dictæ beatæ præstito, sive casu excepto a decretis san. mem, Urbani papæ VIII sit confirmanda in casu, et ad effectum, de quo agitur* : affirmativum prodiit responsum per Nos postmodum confirmatum.

In præfato processu complures deductæ fuerunt publici, et ecclesiastici cultus species, beatæ Vannæ exhibiti. *Translatio* nimirum corporis beatæ anno post ejus obitum peracta, videlicet 1307, ejusque collocatio in decentiori loco. *Oblatio cerei* facta a publico civitatis Urbeventanæ die ejusdem beatæ festo. Titulus *beatæ, et sanctæ* ipsi tributus. Plures imagines cum signis venerationis, et sanctitatis beatam repræsentantes. *Expositio sacrarum exuviarum beatæ* publicæ fidelium adorationi. *Denominatio altaris*, in quo corpus beatæ requiescit, a nomine ejusdem *Legatum perpetuum* missarum ad prædictum altare. *Dedicatio altaris* in honorem beatæ in ecclesia parochiali castri Carnajolæ. *Retentio lampadis* accensæ ante altare, in quo jacet corpus beatæ. *Vota, et anathemata* ante ejusdem corpus, et demum *asservatio reliquiarum* beatæ cum reliquiis aliorum sanctorum. Verum sacra congregatio in approbando supra relatam sententiam rationem præsertim habuit *de translatione* corporis beatæ ex hu-

mili in decentiorem locum, et titulis *beatæ*, *et sanctæ* eidem tributis, quæ duo cultus species authenticis documentis, antiquissimis, ac per centum, et ultra annos decreta san. mem. Urbani VIII excedentibus fuerant comprobatæ : ac denique de imaginibus, splendoribus, radiis, ac laureola beatam repræsentantibus, et in ecclesiis ad publicam venerationem expositis; et per centum et ultra annos ante dicta decreta exaratis.

XXI DECRETUM.

Utinensis.

CANONIZATIONIS BEATI ODORICI MATTHIUSSI,

Sacerdotis professi ordinis Minorum S. Francisci.

Admissa ad relationem eminentissimi, et reverendissimi domini cardinalis Prosperi Columnæ de Sciarra ponentis a sac. rit. congregatione ordinaria, ex dispensatione apostolica absque interventu consultorum habita die 14 *Aprilis* 1753 *commissione introductionis causæ canonizationis prædicti beati Odorici Matthiussi, sacerdotis professi ordinis Minorum sancti Francisci, illaque subinde die* 25 *ejusdem mensis, et anni a sanctissimo domino nostro* Benedicto papa XIV *manu propria signata, cum in ejus executionem, instante P. Fr. Laurentio Ganganelli ejusdem ordinis Minorum sancti Francisci conventualium postulatore, propositum fuerit ab eodem eminentissimo ponente in sacra rituum congregatione ordinaria, atque discussum dubium : An sententia lata per eminentissimum, et reverendissimum ordinarium Utinensem super cultu ab immemorabili tempore prædicto beato præstito, sive excepto a decretis san. mem. Urbani VIII sit confirmanda in casu, et ad effectum de quo agitur : Sacra eadem congregatio prævio maturo examine processus informativi super præfato casu excepto in civitate Utinen. ab eminentissimo, et reverendissimo ordinario ejusdem civitatis constructi, ac audito R. P. D. Benedicto Veterani fidei promotore, qui suam sententiam scripto exposuit, rescribendum censuit : Affirmative, si sanctissimo Domino nostro placuerit. Die* 14 *Junii* 1655.

Et facta deinde per me infrascriptum secretarium eidem sanctissimo Domino nostro relatione, Sanctitas sua benigne annuit. Die 2 *Julii* 1655.

D. F. card. Tamburinus Præf.

Loco † sigilli.

M. Marefuscus S. R. C. Secr.

Beatus Odoricus Matthiussi ex oppido Porto Naoni Foro Julii Venatorum, adolescens ordini fratrum Minorum adscriptus, in oratione, jejuniis, paupertate, humilitate se exercens, duram, et asperam vitam duxit, et martyrii desiderio, impetrata a suis præpositis facultate, maximam terrarum partem peragravit; per decem enim, et septem annos inter barbaros versatus, ingentem infidelium multitudinem ad agnitionem veræ fidei perduxit. Tandem redux in Italiam, dum alios socios sibi adjungere curat, qui secum Tartarorum conversioni incumberent, Utini migravit ad Dominum anno 1331.

Funus servi Dei maxima populorum pietate curatum est, ejusque sanctitatem multis signis, et miraculis Deus manifestavit, quæ auctoritate Pagani, tunc patriarchæ Aquilejensis, fuerunt collecta. Corpus ab eo tempore incorruptum servatur.

Variæ species cultus proponebantur, nempe solemnis corporis translatio, sacellum, et altare in ejus honorem ædificatum, beati titulus ab antiquissimis scriptoribus ei tributus; ejus memoria quotannis magno cum apparatu, et devotione ab Uticensibus celebrata, tabellæ votivæ, et anathemata ejus sepulchro appensa; antiphona denique cum oratione in ejus honorem a vetustis temporibus recitata.

Nec deerant antiquissimi scriptores, qui de sanctitate servi Dei luculentum testimonium in suis scriptis reliquerunt; hi sunt Marchesinus, et Henricus Glatz, ambo ordinis Minorum servi Dei coævi, a Bollando relati sub die 14 Januarii, Albertus de Utino *in Chronico Norimbergense typis edito anno* 1493, Barth. Pisanus *in lib.* 1, *conform. part.* 2, *pag.* 82, P. Rodulphus *in Hist. Seraph. Relig. pag.* 125, Henricus Willot theologus Parisiensis *in Athenæo Franc. pag.* 286, Franc. Gonzaga *in Orig. Ser. Rel. pag.* 92, Henricus Sedulius *Commentar. ad vitam S. Francisci pag.* 29, Dominicus Gravina ordinis S. Dominici in libro, cui titulus: *Vox turturis pag.* 202, aliique. His cohærebant recentiores scriptores, inter quos illustriores sunt Antonius Possevinus *tom.* 2, *App. sacr. pag.* 504, Phil. Labbe *in supplem. ad Bellarmin. de script. eccles.* Steph. Bellutius *in vitis Paparum Avenion. tom.* 1, *pag.* 1411, aliique.

Signata a sanctissimo Domino nostro die 25 Aprilis 1735 commissione introductionis causæ, confectoque deinde processu per eminentissimum cardinalem Delphinum, et proposita causa supra relatum prodiit decretum.

XXII DECRETUM.

Eugubina.

CANONIZATIONIS B. FORTIS DE GABRIELLIBUS,

Monachi S. Crucis Fontis Avellani ordinis S. Dominici.

Cum a sac. rituum congregatione ordinaria sub die 7 *Julii* 1753, *ad relationem eminentissimi, et*

reverendissimi domini cardinalis Tamburini ejusdem sacr. congregationis præfecti, et ponentis admissa fuerit commissio introductionis causæ beati Fortis de Gabriellibus, et a sanctissimo domino nostro Benedicto papa XIV *postmodum signata juxta tenorem præfatæ commissionis, ad instantiam comitis Fortis de Gabriellibus Valleta Eugubini postulatoris propositum fuit ab eodem eminentissimo ponente, atque in dicta sac. congregatione discussum infrascriptum dubium: An sententia lata a reverendissimo episcopo Eugubino super cultu ab immemorabili tempore eidem servo Dei præstito, sive in casu excepto a decretis jussu san. mem. Urbani VIII editis sit confirmanda in casu, et ad effectum, etc. Et sac. eadem congregatio audito prius R. P. D. Benedicto Veterani fidei promotore, qui suam sententiam exposuit, rescribendum censuit: Affirmative, si sanctissimo Domino nostro placuerit, die* 13 *Martii* 1756.

Factaque deinde per me secretarium de prædictis eidem sanctissimo Domino nostro relatione, Sanctitas sua benigne annuit. Die 17 *Martii* 1756.

D. F. card. Tamburinus Præfectus.

Loco ✝ sigilli.

M. Marefuscus S. R. C. Secret.

Beatus Fortes eremita Eugubinus, quem familia Gabrielli tamquam gentilem suum sibi vindicat, ab adolescentia solitariam vitam amplexus est, quam postea cum cœnobitica commutavit in celebri congregatione S. Crucis Fontis Avellani, ibique in vigiliis, jejuniis, flagellationibus, orationis studio continuo se exercens magna cum sanctitatis, et signorum fama decessit anno 1040.

Signata fuit commissio introductionis causæ a sanctissimo Domino nostro die 7 Julii 1713 super cultu ab immemorabili servo Dei præstito, et proposita deinde causa in sac. congregatione rituum, variæ cultus species propositæ sunt, nempe oratorium in honorem B. Fortis Deo dicatum ab antiquissimo tempore, corporis elevatio, imagines cum laureola, et titulo beati, festum beati quotannis Eugubii celebratum, anathemata, seu vota ad ejus sepulchrum appensa, aliæque.

Varii scriptores de B. Forte mentionem fecerunt, videlicet antiquissimus auctor poematis qui sæculo XV floruit, et Mss. Eugubii asservatur, Ludovicus Jacobilli *in vitis sanctorum Umbriæ to.* 1, *pag.* 478, Vincentius Armannus *in epistolis*, Bonaventura Tondi *in Exemplari gloriæ*, aliique recentiores, quibus omnibus mature expensis a sac. congregatione rituum die 13 Martii 1756 confirmata fuit sententia ab episcopo Eugubino edita super casu excepto a decretis san. mem. Urbani VIII et relatum prodiit decretum.

Ad CAPUT IV, in quo referuntur *decreta super martyrio, et causa martyrii,* post II decretum addatur III prout sequitur.

III DECRETUM.

Pelona, seu Luceorien.

Beatificationis, seu declarationis martyrii

VEN. SERVI DEI

ANDREÆ BOBOLA,

Sacerdotis professi Societatis Jesu.

Proposita in congregatione generali sacrorum rituum, coram Nobis habita die 13 Maji 1749 causa beatificationis, seu declarationis martyrii ven. servi Dei Andreæ Bobola sacerdotis professi Societ. Jesu, disputatoque dubio sequentibus verbis concepto: *An constet de martyrio, et causa martyrii, necnon de signis, seu miraculis in casu, et ad effectum, etc.* sequens a Nobis editum fuit responsum die 22 ejusdem mensis, et anni: *Non constare, videlicet de martyrio, et causa martyrii per probationes directas, per testes videlicet de visu contestes idoneos, et aptos, juxta congregationis praxim, et Sedis Apostolicæ institutum.* Sed insimul postulatoribus concessum est, ut in alia generali congregatione dubium supradictum iterum proponere possent, et causam, in eo quod attinet ad martyrium, et causam martyrii, prosequi per viam subsidiariæ probationis in suo genere perfectæ: et in eodem supradicto responso nonnulla alia addita fuerunt, quæ fuerant a postulatoribus emissa, et quæ demandatum fuit ut ab iisdem supplerentur.

Ad prædicti responsi tramites, derelicta a postulatoribus via directæ probationis, aliaque inita subsidiariæ probationis super martyrio, et causa martyrii, cæterisque adamussim adimpletis, quæ adimplenda in supradicto responso præscripseramus, cum in alia congregatione generali sacrorum rituum coram Nobis habita die 26 Novembris 1754 ab ipsis fuerit iterum proposita causa beatificationis, seu declarationis martyrii ven. servi Dei Andreæ Bobola sacerdotis professi Soc. Jesu, et iterato fuerit disputatum dubium: *An constet de martyrio, et causa martyrii, necnon de signis, et miraculis in casu, etc.*, etsi ante accessum ad congregationem tum scripturæ postulatorum, tum animadversiones fidei promotoris, tum etiam consultorum omnium suffragia, Nobis juxta morem scripta exhibita, a Nobis diligenter perlecta fuissent, et singula rationum momenta a procuratoribus, et advocatis viva quoque voce coram Nobis exposita propriis auribus excepissemus, et congregationi deinde dicta die interessentes omnia, et singula, quæ a venerabilibus fratribus nostris cardinalibus prædictæ congregationi addictis deducta sunt, audivissemus; a nostra tamen promenda

sententia tunc abstinuimus, et interessentes rogavimus, ut suis precibus a Patre luminum humiliter peterent, ut Nobis præsto esse, mentemque nostram illustrare dignaretur, antequam super proposito dubio responsum a Nobis ederetur.

Post hæc, aliorum precibus nostras quoque conjunximus; resumptoque negotio, et omnibus iterum mature perpensis, habitaque potissimum ratione tercentum fere testium in processibus tum ordinariis, tum apostolicis juridice examinatorum qui de martyrio, causaque martyrii, et perseverantia finali, etsi uno, aut altero exceptis, qui sunt de visu, de auditu deponentes, moralem constituunt certitudinem, quæ, si non impossibile, imprudens tamen redderet judicium de opposito, inhærentes etiam suffragiis consultorum, et cardinalium congregationi sac. rituum adscriptorum, qui in mox exponendam in sufficienti, juxta morem ejusdem congregationis, numero sententiam devenerant, divino iterum in sacrosancto missæ sacrificio ferventissime implorato præsidio, decretum edimus, quod secretario congregationis propriis manibus consignamus, in quo statuimus, et declaramus, martyrium, et causam martyrii vener. servi Dei Andreæ Bobola sacerdotis professi Societatis Jesu probari, ut tuto procedi possit ad ulteriora, nimirum ad discussionem, et approbationem quatuor miraculorum, juxta formam decreti generalis die 23 Aprilis 1741 enunciati in supra memorato responso nostro edito die 22 Maji 1749.

Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem die 9 Februarii 1755, pontificatus nostri anno decimoquinto.

D. F. card. Tamburinus Præfectus.

Loco † sigilli.

M. Marefuscus S. R. C. Secret.

Ad CAPUT V, in quo habentur *decreta super virtutibus*, post V decretum addatur sequens decretum VI nempe :

Neapolitana.

Beatificationis, et canonizationis

VEN. SERVI DEI PAULI BURALIS

S. R. E. cardinalis de Aretio nuncupati.

Congregatio generalis sacrorum rituum habita die 27 præteriti mensis Januarii, et in causa beatificationis et canonizationis venerabilis servi Dei Pauli Buralis S. R. E. cardinalis de Aretio nuncupati propositum fuit dubium sequentibus verbis conceptum : *An constet de virtutibus theologalibus Fide, Spe, et Charitate, et cardinalibus Prudentia, Justitia, Fortitudine, et Temperantia, earumque annexis in gradu heroico in casu, et ad effectum de quo agitur.*

Congregationi interfuimus, nec ad eam imparati accessimus; accessimus enim post perlectas scripturas et informationes tum postulatorum, tum fidei promotoris, post lecta consultorum congregationis suffragia Nobis præcedenter juxta morem in scriptis exhibita, post auditas advocatorum causæ verbales informationes. In ipsa congregatione propriis auribus excepimus sententias dilectorum filiorum nostrorum S. R. E. cardinalium congregationi sacrorum rituum adscriptorum, quas super prædicto dubio oretenus protulerunt; sed nullum a Nobis editum fuit responsum, ut, secundis adhibitis curis, porrectisque Deo Optimo Maximo jugibus precibus, opportuniori tempore nostram ederemus super proposito dubio sententiam.

Dum in minoribus promotoris fidei munere fungebamur, animadvertimus, plures in causa venerabilis servi Dei Pauli Buralis confectos fuisse processus auctoritate ordinaria, et apostolica, nec umquam fuisse examinatam, multoque minus approbatam validitatem processuum auctoritate ordinaria confectorum. Cajetani videlicet, Placentini, et Neapolitani, ex quo non exiguum integritati, et valori probationum damnum derivabat. Testes enim in dictis processibus examinati, qui attento eorum numero, fide ipsorum dictis debita, adminiculis, quibus eorum attestationes erant roboratæ, consonantia cum testibus examinatis in processibus apostolicis, probationis gradum attingere potuissent, si validitas processuum, in quibus fuerunt examinati, fuisset discussa et approbata; cessantibus discussione et approbatione validitatis, solius adminiculi vim et robur poterant obtinere, juxta congregationis praxim, de qua in nostro opere *de canonizatione sanctorum lib. 2, cap. 5.* Sed, cum in toto causæ decursu nulla de validitate processuum promota fuisset indago, necessarium esse existimavimus sedulo inspicere, an validi revera essent memorati processus auctoritate ordinaria confecti, et an omissio examinis involuntariæ quodammodo negligentiæ esset adscribenda, vel potius derivasse dicenda esset ex metu, quod eorum validitas approbari non posset.

Ut id autem in aperto tandem poneretur, prædictos processus ad Nos afferri mandavimus, et quamvis longa, quinquagenaria videlicet, et ultra in examine causarum beatificationis, et canonizationis experientia potuissemus Nobis ipsis blandiri de nostrarum virium sufficientia in examine validitatis prædictorum processuum, advocari nihilominus fecimus dilectum filium Benedictum Veteranum sacræ consistorialis aulæ advocatum diligentissimum fidei promotorem a nobis constitutum, cui prædictos processus consignavimus, et ipsius sententia tum voce, tum scriptis Nobis exposita, communicato cum ipso consilio, decretum edidimus die 1 currentis mensis Februarii, secretario congregationis sacrorum rituum consignatum, in quo constare decrevimus de validitate processuum Cajetani, Placentini, et Neapolitani, ordinaria auctoritate confectorum in causa venerabilis servi Dei Pauli Buralis S. R. E. card. de Aretio nuncupati.

Aliæ præterea post congregationem habitam die 27 præteriti mensis Januarii adhibitæ sunt scrupulosæ diligentiæ, ne in re tanti momenti aliquid prætermissum dici posset, quod videri et examinari potuisset. Deum Optimum Maximum jugibus precibus obsecravimus, ut Nobis præsto esset, et mentem nostram illustrare dignaretur: post quæ, inhærentes unanimibus suffragiis cardinalium, qui congregationi sacrorum rituum, habitæ die 27 præteriti mensis Januarii interfuerunt, proposito in ea dubio sic respondemus, auditoque sacro, perceptaque eucharistica communione, cum præ impedimento podagræ missam celebrare non potuerimus, sic respondendum decernimus: *Ita constare de virtutibus theologalibus Fide, Spe, et Charitate, et cardinalibus Prudentia, Justitia, Fortitudine, ac Temperantia, earumque annexis in gradu heroico, ut tuto procedi possit ad ulteriora, ad discussionem videlicet quatuor miraculorum.*

Venerabilis Dei servus Paulus Buralis vixit in statu sæculari usque ad annum quadragesimum sextum suæ ætatis. Nomen deinde dedit congregationi clericorum regularium, qui Theatini nuncupantur, et in dicta congregatione permansit spatio annorum undecim. Ad dignitatem episcopalem deinde evectus, præfuit primum ecclesiæ Placentinæ, et collegio cardinalium sacræ Romanæ Ecclesiæ adscriptus, translatus deinde fuit ad regimen archiepiscopalis ecclesiæ Neapolitanæ, quæ omnia spatio fere decem annorum implevit, ponderatisque sedulo omnibus, quæ in unoquoque prædictorum statuum ab eo gesta sunt, constat, ipsum in gradu heroico eas omnes virtutes frequentibus actibus exercuisse, quæ unicuique prædictorum statuum erant proportionatæ et propriæ, cum eximia semper charitate erga Deum et proximum, spectabili humilitate, et eximia undequaque prudentia.

At, cum ea omnia, quæ pertinent ad statum sæcularem, et sic ad longum vitæ ipsius cursum, et pleraque alia quæ statum regularem respiciunt, in quo non modicum suæ ætatis cursum perfecit, non sint probata testibus de visu, sed testibus aut de auditu a videntibus, aut de auditu auditus, et ea tantum quæ statum episcopalem, et cardinalitiam respiciunt dignitatem, sufficienti numero testium de visu innixa sint, locus factus est decreto a Nobis die 23 Aprilis 1741, et impresso in nostro opere *de canonizatione sanctorum lib* 3, in quo statutum est, ut in causis etiam procedentibus per viam non cultus, si virtutes probatæ sint per testes de auditu, et sic per probationes subsidiarias, dilata, prout in casu absque culpa et dolo postulatorum, confectione processuum longe post obitum Dei servi, si de validitate processuum post dictum tempus confectorum abunde constet, prout in casu, si, testium numero, et qualitate, cæterisque attentis adminiculis, moralis, prout in casu, consurgat certitudo, quæ, si non imprudens saltem judicium reddat de opposito, proposito de virtutibus dubio nullatenus respondeatur, *ita constare*, deficiente videlicet probatione directa per testes de visu, sed respondeatur, *ita constare, ut tuto procedi possit ad discussionem quatuor miraculorum*, aucto videlicet miraculorum numero a duobus, quæ olim sufficiebant pro obtinenda beatificatione, ad alia duo, et sic ad quatuor miracula, ut quod ex humano defuit testimonio, divino compensetur.

Præsens decretum manu nostra subscriptum, nostroque sigillo munitum, secretario congregationis sacrorum rituum consignamus, inter acta ejusdem congregationis asservandum. Datum hac die 8 Februarii 1759.

D. F. card. Tamburinus Præf.

Loco † sigilli.

M. Marefuscus Sac. Rit. Congr. Secr.

Ad CAPUT VI, ubi habentur *decreta super miraculis*, post XI decretum addatur sequens decretum XII, videlicet:

Neritionen.

Beatificationis et canonizationis

VEN. SERVI DEI

JOSEPHI A CUPERTINO,

Sacerdotis ordinis Minorum conventualium sancti Francisci.

Postquam fel. record. Clemens XII noster prædecessor, præmisso sedulo, quo par erat, examine, constare rite decrevit de virtutibus tam theologalibus, quam cardinalibus earumque respective annexis in gradu heroico venerabilis servi Dei Josephi a Cupertino sacerdotis professi ordinis Minorum conventualium, quemadmodum liquet ex decreto ab eodem prædecessore edito, die 15 Augusti 1735. Alterum institutum fuit de more judicium super miraculis, erutis a causæ postulatoribus, ex processibus Auximano, Assisiensi, et Neritionensi, non solum ordinaria, sed etiam apostolica auctoritate confectis, quorum validitas semel ac iterum fuerit approbata.

Expensis igitur, ut assolet, iisdem miraculis in congregatione antepræparatoria, habita die 2 Martii, et in præparatoria, habita 16 Novembris superioris anni 1751, superni factum est dispositione consilii, ut tandem congregationi generali coram Nobis cogendæ præstituta esset dies 19 mox elapsi Septembris, qua servus Dei, relictis in urbe nostra Auximana anno 1663 mortalitatis exuviis, pretiosam in conspectu Domini mortem obivit.

Ne in re admodum gravi ullæ desiderari possent apostolicæ nostræ sollicitudinis, et vigilantiæ partes, antequam dictæ generali congregationi interessemus, miraculorum probatione ex iisdem processibus apos-

tolicis, et ordinariis decerpta rimavimus, allegatione postulatorum, et consilia medicorum scripto pro veritate exarata evolvimus, eosdem postulatores causam voce orantes suam audivimus: consultorum deinde suffragia expendimus, illaque coram universo cœtu aperuimus; ac demum S. R. E. cardinalium sententias diserte coram Nobis prolatas excepimus. Verum etsi compertum Nobis apprime fuerit, duo ex propositis miraculis, nempe *secundum et tertium* in ordine, fere communi voto consultorum, ac prorsus unanimi cardinalium suffragio approbari; deliberationem tamen nostram in aliud tempus rejecimus, quo consultius rem expedire possemus non solum severioris nostri studii accessione, sed implorata ex alto cœlesti ope ab eo, qui mentes hominum lumine suæ claritatis illustrat.

Hac itaque die divo patriarchæ Francisco sacra, postquam provoluti ad ejus aram in basilica SS. XII Apostolorum omnipotenti Deo incruentum sacrificium, et hostiam placationis obtulimus, duo præmissa miracula duximus approbanda; et hanc diem eum in finem elegimus, ut novis in diem pateat argumentis, sanctitatem in Franciscana familia ab eximio conditore suo invectam, uberrimo Ecclesiæ gaudio in ejus alumnis adolescere.

Primum miraculum, alias secundum in ordine, contigit Stephano de Matthæis, puero duodenni, cujus dexteri oculi pupilla a coætaneo puero ictu squammosi, et acuti lapidis vulnerata, et transversum scissa fuit, sanguine, aliisque humoribus adeo late manantibus, ut totius oculi orbita, seu bullus exsiccari, contrahi, et introrsum deprimi visa sit, ablata eidem Stephano videndi facultate, medicus, et chirurgus, qui actum de visione pronunciaverant, nonnulla ad paucos dies adhibuere remedia curando tantum vulneri idonea, sed infirmus erecto in ipsa cæcitate, hominum judicio non removibili, animo in ven. Josephum, domi primum ejus opem implorat, deinde una cum matre illius sepulchrum adit, preces ferventius ingeminat provolutus in genua, oculum lapidi sepulchrali admovet, et pristinam videndi facultatem in instanti recuperat, et intuentibus oculum exhibet, rotunditati, et primævæ partium concinnitati restitutum.

Secundum miraculum, alias in ordine tertium, accidit Victorio de Matthæis. In dextero illius genu altas radices egit tumor cysticus, seu folliculatus, qui spatio sex circiter annorum, ex diuturno humorum aggestu in enormem, ac duram molem, concretus, infirmum nec gradi, nec genuflectere patiebatur, illumque assiduis angebat doloribus, acerbius ultimo, ante sanationem mense sævientibus. Prægrandi huic tumori, etjam senescenti nulla unquam adhibita fuerunt remedia, nec manus accessit chirurgi, probe conscii sine vitæ periculo admoveri non posse. Æger spe dejectus recuperandæ salutis ope humana, sciens quod cadaver servi Dei, recens defuncti, in ecclesia sui ordinis confluenti populo expositum erat, primum eamdem ecclesiam, deinde sacellum adivit in quo ven. Dei servus missam privatim celebrare consueverat. Dexterum genu, ac tumorem in ipso extuberantem admovet altaris suppedaneo, in quo ex diuturno orandi usu impressa apparebant vestigia genuum servi Dei. Ex illo contactu, momento temporis, evanuit tumor, nullo cysticis, nullaque tunicati folliculi superstite signo in genu complanato, et ad motum prorsus expedito.

Hæc itaque duo miracula, tanquam *tertii generis*, approbamus; ac præsens approbationis nostræ decretum manu nostra subscriptum inter acta congregationis referri volumus, et mandamus. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die 4 Octobris 1752, pontificatus nostri anno decimo tertio.

D. F. Tamburinus Præfectus.

Loco † sigilli.

M. Marefuscus Sac. Rit. Congr. Secr.

Ad CAPUT VII, in quo continentur *bulla canonizationis, et brevia beatificationis,* addantur duo brevia infrascripta, scilicet:

BREVE BEATIFICATIONIS

VEN. SERVI DEI JOSEPHI A CUPERTINO,

Sacerdotis professi ordinis Fratrum Minorum conventualium sancti Francisci.

BENEDICTUS PAPA XIV,

ad perpetuam rei memoriam

Æternus Dei Filius, etsi ante mundi originem, Patri coæqualis, æque semper regnaverit, in plenitudine tamen temporum ideo apparuit patefactus in carne, ut juxta prophetarum vaticinia, collapsa reædificando, et diruta instaurando, regnum suum in ultimos usque terræ fines contra antiqui hostis tyrannidem erigeret, et stabiliret. Quicumque igitur in hoc regno, quod ex omnibus linguis, et populis colligendum erat, tamquam cives adscribi satagunt, illud violenter expugnare, et assequi debent: cum hoc perpetuum edictum, et in omnem vitam ipsius promulgatum voluerit Christus Dominus, quod ignem venerit mittere in terram, et quod nihil aliud peteret, nisi ut accenderetur, et arderet. Hoc solo cœlesti igne mentes hominum undequaque instaurantur, cum ardore Spiritus Sancti afflatæ, et succensæ, terrenis cupiditatibus compressis, atque devictis, in Dei amorem rapiuntur, atque in similitudinem, imaginemque ejus conformantur. Divinæ hujus potentiæ locupletissimum testem habemus in venerabili servo Dei Josepho a Cupertino ordinis Fratrum Minorum S. Franscisci conventualium nuncupatorum sacerdote professo, qui cum in hoc Christi regno ejus servituti se devoverit, veterem exuit hominem, et novum induit, et ducem, et an-

tesignanum Franciscum, per altissimam paupertatem, per omnimodam sui abnegationem, per orationis instantiam, per crucis meditationem, per acta silentia, et per longas inedias imitari contendit. Verum cum penitus intellexisset, quod etiam tradidisset corpus suum, ita ut arderet, nihil illi prodesset, nisi charitatem habuisset, hinc factum est, ut in hoc primo, et maximo Deum diligendi mandato, cogitationes omnes, omnesque vires enixe conferret. Ex hac intima cum Deo unione adeo cor ejus divinæ charitatis igne corripiebatur, et incredibili internæ dulcedinis amore totum deflagrabat, ut in extases, et raptus aliquando erumperet; et cum incola teneretur in terra, præ vehementissimo Dei sui desiderio, tamquam domesticus haberetur in cœlis. Quapropter ejus nomen omnium sermone celebrari cepit, quod nec inaccessa loca, nec secretiora cubicula, in quibus quandoque moram obediendo traduxit, continere potuerunt, donec relictis Auximi in Piceno die decimanona Septembris anno millesimo sexcentesimo sexagesimo tertio inter sodales suos mortalitatis exuviis, ad æterna præmia vocatus, ad cœlestem patriam commigravit. Percrebescente itaque in dies ejus sanctimoniæ clarissima fama, ad congregationem venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium sacris ritibus præpositorum causa deducta est; ubi cum de virtutibus æstimandis, juxta canonicas sanctiones quæstio de more haberetur, fel. rec. Clemens PP. XII prædecessor noster decimo octavo Kalendas Septembris anni 1735 in gradu heroico constitutas eas esse pronunciavit. Porro coram Nobis ad universalis Ecclesiæ regimen divina miseratione vocatis, cum de miraculis disceptaretur, non absque supremo consilio factum esse censemus, ut ea ipsa die, decima nona elapsi Septembris, generalis congregatio super hac re coram Nobis cogeretur, qua venerabilis Dei servus sexagenario major meritis cumulatus, mortalitatem explevit in terris, et immortalitatem inchoavit in cœlis. Duo ex miraculis, quæ discutienda proponebantur, consultorum suffragiis, et venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. præfatæ cardinalium sententiis consentientibus probanda esse censuimus, et decretum super eisdem nostrum proferre, et promulgare voluimus die sancto Francisco de Assisio sacra, postquam ad ejus aram provoluti in basilica SS. XII Apostolorum de Urbe omnipotenti Deo hostiam placationis obtulimus, quam diem eum in finem delegimus, ut sanctitatem in hac Franciscana familia a seraphico Parente suo invectam, uberrimo Ecclesiæ proventu in ejus alumnis in dies adolescere, novis, atque mirificis argumentis constaret. Quapropter precibus tandem regum, episcoporum, aliorumque principum, necnon dilectorum filiorum Fratrum Minorum conventualium paterna clementia annuentes, de ejusdem cardinalium congregationis consilio, et assensu, auctoritate apostolica, tenore præsentium indulgemus, ut idem Dei servus Josephus a Cupertino in posterum beati nomine nuncupetur; ejusdem corpus, et reliquiæ venerationi fidelium (non tamen in processionibus circumferendæ) exponantur; imagines quoque radiis, seu splendoribus exornentur; ac de eo quotannis die decima octava Septembris, quam diem pro ejus festivitate celebranda præscribimus, sub ritu duplici minori recitetur officium, et missa de communi confessoris non pontificis, cum oratione a Nobis approbata, juxta rubricas breviarii, et missalis Romani. Recitationem autem officii, et missæ celebrationem hujusmodi fieri concedimus tum in proprio Minorum S. Francisci conventualium ordine, in quo solemni emissa professione usque ab obitum permansit; tum in ordine Fratrum Minorum ejusdem S. Francisci Capuccinorum (inter quos per aliquot annos commoratus est), ac de Observantia, Reformatorum, Recollectorum, et Excalceatorum, ac tertii ordinis nuncupatorum; tum in oppido Cupertini, in quo vir Dei in lucem prodivit, ac in tota diœcesi Neritonensi in nostris etiam civitatibus Assisii, illiusque diœcesi, Terra de Petra Rubea diœcesis Feretranæ, Florosempronii, et illius diœcesi, quæ loca suo incolatu, ac virtutibus illustravit; tum deinde in tota diœcesi, et civitate Auximana, in qua ipse obdormivit in Domino; tum apud archifraternitatem sub invocatione S. Antonii Patavini in eadem basilica SS. XII Apostolorum de Urbe, et confraternitatem S. Stephani in civitate Assisiensi canonice erectas, in quas cooptatus fuit, ab universis Christi fidelibus tam regularibus, quam sæcularibus, qui ad horas canonicas tenentur, et quoad missas attinet, etiam ab omnibus sacerdotibus ad ecclesias, in quibus festum peragetur, confluentibus. Præterea primo dumtaxat anno a datis hisce litteris in ecclesiis Fratrum Minorum conventualium, cæterarumque Franciscanarum familiarum, civitatum, terrarum, oppidorum, et diœcesum archifraternitatis, et confraternitatis hujusmodi solemnia beatificationis ipsius servi Dei cum officio sub ritu duplici majori, et missa, die ab ordinariis respective constituta, postquam in basilica nostra S. Petri in Vaticano peracta fuerint solemnia, nempe die vigesima quarta currentis mensis, celebrandi facimus potestatem. Non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac decretis de non cultu editis, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut earumdem præsentium litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis manu secretarii dictæ congregationis cardinalium subscriptis, et sigillo præfecti ejusdem congregationis munitis, eadem prorsus fides ab omnibus, et ubique locorum, tam in judicio, quam extra illud habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 20 Februarii 1753, pontificatus nostri anno decimotertio.

D. Cardinalis Passioneus.

BREVE BEATIFICATIONIS

ven. servæ Dei

JOANNÆ FRANCISCÆ FREMIOT DE CHANTAL,

Ordinis Monialium a Visitatione S. Mariæ nuncupatarum fundatricis.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

Cum sexto decimo salutis nostræ turbulentissimo sæculo tot per universam Europam, tamque nefaria hæresum monstra longe, lateque omni impetu irruerent, et grassarentur; mœrentis Ecclesiæ lacrymas, et opprobrium populi sui ut Pater misericordiarum abstergeret, fecit in bona voluntate sua, ut, cum abundaverit delictum, superabundaret et gratia. Per illa enim tempora, dum omnia maximis errorum, seditionum, et discordiarum fluctibus, et procellis jactabantur, ne contra summum angularem lapidem portæ inferi prævalerent, in brachio extento suscitavit quamplurimos electorum suorum, qui eximiis, clarissimisque virtutibus orbi terræ illucescerent, per illustria veteris disciplinæ exempla, in quibus christianæ legis partes omnes exprimerentur, nova sanctitatis germina procrearent, quorum ope, et auctoritate, fidelium pietate aucta, et perduellium conatibus fractis, atque compressis, inclinatis Ecclesiæ rebus opportunum adhiberetur auxilium, Sponsæque suæ acerbissimi luctus tanto in discrimine allevarentur. Beneficentissimæ hujus Providentiæ præcipuum specimen, etiam in sexu fragili Pater omnipotens, qui infirma mundi elegit, ut fortia quæque confundat, ostendere dignatus est, dum in famulam suam Joannem Franciscam Fremiot de Chantal divitias bonitatis, et gratiæ suæ uberrime effudit. Hæc enim nobilissimis orta parentibus, ea potissimum tempestate in lucem prodiit, iisque in locis prope versata est, in quibus transfugarum finitimorum immanis rabies, et furens audacia in catholicam fidem magis efferata videbatur; nihilominus Joanna Francisca a Deo sibi in hæreditatem electa, benedictionibus dulcedinis præventa, et luminosissima charitate efficaciter ditata, vel a primis temporibus contra mundi et diaboli nequitias nomen Domini exaltavit, et per omnes ætates, variasque vitæ vicissitudines adeo crevit in gratia, et scientia Dei, ut sanctus Franciscus Salesius spirituum probatione longe clarissimus pronunciare non dubitaverit, eo sanctitatis, et virtutibus processisse ancillam Christi, ut pro ratione, et modo gratiarum, quibus a Deo erat locupletata, nemini unquam assurgere altius liceret. Et sane, quæ tum in virginitate, tum viro conjuncta egregia summæ perfectionis indicia præbuerat, in solitudine demum, ac viduitate posita, tanta spiritus alacritate arctissimum sanctitatis iter arripuit, et in via mandatorum cucurrit, ut præ cæteris divinis charismatibus arduum illud emiserit votum semper faciendi, quidquid perfectius Deoque gratius, et acceptius fore intelligeret. Hinc nova in corde suo disponens, eodem sancto Francisco Salesio optimo duce, et auctore, novum instituit sanctimonialium ordinem a Visitatione Sanctæ Mariæ nuncupatarum, quas, alte jactis omnium virtutum fundamentis, castitatis, et fidei hostibus impudentissimis, velut aciem ordinatam in conspectu inimicorum fortiter opposuerit; ut, dum illi summa vi, impetuque contenderent, quo religiosum christiani cœlibatus propositum funditus everterent, et pœnitentiæ saluberrimas leges penitus abrogarent, nova integritatis, et innocentiæ prole, Deo afflante, et incrementum præbente, Ecclesiam fœcundaret. Quapropter præstantissimæ huic viduæ satis convenire arbitrandum est, quod de sanctis Olympiade, et Paula veterum sacrarum rerum litteris tradita monumenta testantur. Quemadmodum enim Chrysostomo, et Hieronymo, sapientissimis, et sanctissimis viris nobilissimæ hujusmodi feminæ ad fidei præsidium, et pietatis fructum et æmulationem instituendæ adhæserunt; sic S. Francisco Salesio augendæ et confirmandæ religionis studiosissimo, Joanna Francisca precibus, vigiliis, et laboribus præsto fuit. Quidquid enim ille longo studio, et diuturna meditatione in Dei cultum, et proximorum salutem complecti poterat, hoc illa libavit, didicit, atque perfecit. Facta igitur spectaculum mundo, angelis, et hominibus, quæ, dum viveret, magnum sibi nomen comparaverat, postquam cessit e vita, singularem sanctitatis famam undequaque est consecuta, universique hominum cœtus, qui S. Francisci Salesii doctrinam admirabantur, probatissimam hanc viduam benedicentes benedicebant. Verum, cum inani quorundam opinione diutius, quam par erat, ordinarii processus dilati essent, hinc quamplurimæ difficultates subortæ sunt, quæ famulæ Dei beatificationi maxime obsistebant, quæque ipsius caussam per plures annos sunt remoratæ, ut in nostro decreto, quod die XXI Augusti proxime elapsi emisimus, latius apparet; nihilominus divina tandem ope, quæ contra faciebant, accuratissime enodatis, famulæ Dei virtutes in gradu heroico, et quatuor miracula a Deo ipsius intercessione edita in sacrorum rituum congregatione pluries proposita, tum cardinalium, tum consultorum suffragiis approbata fuerunt. Nos itaque communibus, et peculiaribus christianorum principum, episcoporum, capitulorum, civitatum, ac sanctimonialium a Visitatione Beatæ Mariæ nuncupatarum precibus, et votis annuentes, necnon de memoratorum cardinalium consilio, et assensu, auctoritate apostolica tenore præsentium indulgemus, ut eadem serva Dei Joanna Francisca Fremiot de Chantal in posterum beatæ nomine nuncupetur, ejusque corpus, et reliquiæ venerationi

fidelium (non tamen in processionibus circumferendæ) exponantur; imagines quoque radiis, seu splendoribus exornentur, ac de ea sub ritu duplici recitetur officium, et missa celebretur nec virginis, nec martyris singulis annis, juxta rubricas breviarii, et missalis Romani die vigesima prima Augusti. Porro recitationem officii, ac missæ celebrationem hujusmodi fieri concedimus in locis tantum infrascriptis, in civitate Divione, in qua dicta serva Dei ortum habuit, ac in oppido Molini, in quo efflavit animam, necnon in oppido Anecii, in quo ejus corpus humatum remansit, ac in singulis monasteriis monialium dicti ordinis; et quantum ad missas attinet, etiam a sacerdotibus confluentibus. Præterea primo dumtaxat anno a datis hisce litteris inchoando in ecclesiis locorum, ac monasteriorum prædictorum solemnia beatificationis ejusdem cum officio, et missa sub ritu duplici majori, die ab ordinariis constituta, postquam tamen in basilica Principis Apostolorum de Urbe celebrata fuerint ejusmodi solemnia, pro qua re diem 21 mensis Novembris currentis assignamus, pariter celebrandi facimus potestatem. Nonobstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac decretis de, et super non cultu editis, cæterisque contrariis quibuscumque, volumus autem, ut ipsarum præsentium litterarum transumptis, seu exemptis etiam impressis manu secretarii supradictæ congregationis cardinalium subscriptis, et sigillo præfecti, seu propræfecti ejusdem congregationis munitis eadem prorsus fides ab omnibus et ubique tam in judicio, quam extra illud habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 13 Novembris 1751, pontificatus nostri anno duodecimo.

D. Card. Passioneus.

Ad CAPUT XI *de sacris reliquiis* post breve apostolicum *de identitate corporis sancti Joannis de Matha*, addantur sequentes epistolæ, videlicet:

Sanctissimi Domini nostri

BENEDICTI XIV PONT. MAXIMI

Ad guardianum, et fratres Minores S. Francisci conventuales civitatis Bononiæ epistola die 7 Martii 1753 data, cum ad eos insignem reliquiam unius integræ claviculæ B. Josephi a Cupertino in argentea theca affabre ornata repositam munificentissime dono mitteret.

Dilectis filiis religiosis viris Bonaventuræ Azzoguidi guardiano, et fratribus expresse professis ordinis Minorum S. Francisci conventualium nuncupatorum conventus sub invocatione S. Francisci civitatis nostræ Bononiæ.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilecti filii salutem, et apostolicam benedictionem.

Non possumus, dilecti filii, satis aptis verbis explicare ingentem spiritualis lætitiæ magnitudinem, qua pontificium animum nostrum misericordiarum Pater, et totius consolationis Deus cumulavit, cum die festo S. Matthiæ apostoli in Vaticana principis apostolorum sancti Petri basilica, magna cum celebritate, et omnium hujus almæ Urbis nostræ ordinum frequentia, jussu nostro peracta fuit solemnis beatificatio venerabilis servi Dei Josephi a Cupertino inclyti ordinis vestri alumni. Nos sane, dum in minoribus promotoris fidei munere fungeremur, sedulam, constantemque operam adhibuimus, ut ejusdem beati Josephi causa quoad beatificationem, ipsius eximiis virtutibus, meritis, et prodigiis ita exigentibus, prospere promoveretur, ac feliciter pro votis succederet. Ad supremam vero sacrosancti apostolatus cathedram per ineffabilem divinæ bonitatis abundantiam plane immerentes evecti nihil optabamus impensius, quam ut omnia servatis de more in ejusmodi causa servandis ita procederent, quo tandem fieret, ut idem venerabilis Josephus per Nos ipsos in beatorum numerum accenseri posset, quemadmodum, benedicente bonorum omnium largitore Deo, non sine incredibili cordis nostri exultatione factum est. Nos itaque universo ordini vestro, ac vobiscum præsertim, dilecti filii, maximopere gratulantes, ut gaudium a vobis ea propter susceptum amplius impleatur, vobis nostro nomine a venerabili fratre Lactantio Felice episcopo Amatuntino donandam mittimus thecam affabre ornatam, in qua ejusdem beati Josephi reliquiæ conditæ sunt, atque legitimis documentis munitæ, ut cum cæteris sanctorum, beatorumque sacris pignoribus in ecclesia memorati conventus vestri asservatis reponantur, et publicæ Christi fidelium venerationi in die eidem beato sacra exponantur. Fore namque confidimus, ut per assidua vestrarum apud beatum Josephum obsecrationum suffragia, ille pro sacrosanctæ catholicæ religionis exaltatione a supremo pastorum principe Jesu Christo omnem impetret prosperitatem, et tranquillitatem. Interim vobis, dilecti filii, apostolicam benedictionem studiosæ nostræ erga vos voluntatis pignus peramanter impertimur.

Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 7 Martii 1753, pontificatus nostri anno decimotertio.

Cajetanus Amatus.

LETTERA

Della Santità di Nostro Signore

BENEDETTO PAPA XIV

All' Emin. e Rev. Sig. Cardinale

VINCENZO MALVEZZI

Arcivescovo di Bologna.

Foris = dilecto filio nostro cardinali VINCENTIO MALVETIO Bononiæ archiepiscopo.

Bononiam.

Intus = BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilecte fili noster, salutem, et apostolicam benedictionem.

La Madre Suor Imelda Lambertini monaca professa in codesto monastero di Santa Maria Nuova, come figlia del fu senatore Giovanni Lambertini nostro fratello, è nostra nipote *secundum carnem*, usando il linguaggio pontificio. Avendoci essa fatta una divota premura per avere un corpo santo da collocare nella chiesa interiore del suo monastero, non le abbiamo risposto come riposero i due nostri predecessori Gregorio IV e Clemente IV che non avevano il modo di compiacere simili richieste; imperocchè nel tempo loro non erano scoperti tutti i sacri cimiterj, o siano catacombe, chi dipoi si sono andate scoprendo, come domo il celebre padre Mabillon è stato da Noi osservato nella nostra opera *de canonizatione sanctorum lib. 4, par. 2, cap. 27, num. 17, e 12*, ma essendosi per buona sorte ritrovate appresso i custodi alcune insigni reliquie, ed alcuni corpi estratti dai Luoghi predetti, ne abbiamo scelto uno, che abbiamo fatto rinchiudere, in una sacra urna, che mandiamo ben custodita a Bologna, acciò sia decentemente collocata nella predetta chiesa.

L' indrizziamo a Lei, acciò abbia la bontà di riceverla, e di trasmetterla colla dovuta decenza al monastero, pregandola anche ad assistere alla collocazione della stessa nel luogo, che sarà preparato, essendo la decente collocazione delle reliquie una parte delle pastorali sollecitudini imposta dal sacro concilio di Trento al Vescovo. Siamo sicuri, che adempiendo. Ella con tanta esattezza le altre cure pastorali, il che è di una nostra grandissima consolazione, non lascierà di fare lo stesso in quella, che ora le commettiamo. Ed acciò non le manchi veruna notizia, di quanto appartiene al corpo santo, che trasmettiamo, avrà la sofferenza di leggere quanto in questo proposito abbiamo potuto considerare, e radunare.

Il corpo santo, che trasmettiamo, è stato estratto da un cimiterio, che è fuori di porta Portese un mezzo miglio in circa, e che è l'antico cimiterio detto di Ponziano, altre volte anche chiamato cimiterio *SS. Abdon et Sennen*, ed altre volte *ad Ursum Pileatum* per la Statua di un Orso ivi collocata. Quanto all' antichità, e venerazione di questo cimiterio basta vedere il celebre Paolo Arrighi *nella sua Roma sotterranea Tom. I, lib. 2, cap. 19*, ed anche il diligente canonico Marco Antonio Boldetti *nelle osservazioni sopra i cimiterj de' santi Martiri, e d' altri antichi cristiani di Roma al Tom. II, pag. 540*. Ed essendosi ritrovato il sacro corpo, che trasmettiamo, col vaso tinto di sangue, non v' è cosa più certa, anche aderendo al parere de' critici più severi, per poter sicuramente asserire, che il corpo, o sieno le ossa, sieno il corpo, e le ossa di uno, che per la fede di Cristo ha sopportato il martirio. Di tutto ciò si è da Noi diffusamente trattato nella citata nostra opera *de canonizatione sanctorum lib. 4, part. 2, cap. 27, dal num. 22, sino al fine*, ed anche nella lettera die 20 di Aprile 1745 stampata in Bologna, ed indirizzata al Capitolo di codesta Metropolitana, quando trasmettemo il corpo di san Proco, ritrovato in questo cimiterio di san Trasone.

Il nome del Santo è *Filocalo*, che significa Amante del bello, non di quello che i Latini dissero *pulchrum*, ma piuttosto di quello che chiamarono, *decorum*, e che si oppone all' *indecorum*, o sia *turpe:* e da ciò qualcheduno potrebbe essere indotto a sospettare, che il nome di *Filocalo*, non fosse nome proprio del Santo, ma nome appellativo, essendo cosa praticata, che ai corpi de' Santi, che si estraggono dalle catacombe, s' imponga qualche volta qualche nome appellativo, come di *Giusto*, di *Candido*, di *Vittore*. Noi siamo informati di questo costume; Noi ne abbiamo trattato *nel nostro sopradetto cap. 27, num 12, e seg.* Noi abbiamo esposto i fondamenti, ai quali è appoggiata questa disciplina; Noi abbiamo risposto alle obbiezioni di chi falsamente diceva, che ciò pregiudicava al culto de' Santi; Noi ammettiamo l' intelligenza di sopra riferita della parola *Filocalo : erat autem illis in diebus archimedicus regionis Hollandrinorum, vir Philocalus, ac devotorum pauperum zelator magnus, nomine Godefridus, cognomine Sonder dank:* come si legge nella vita di S. Liduvina, stampata *nel Tom. II dell' Aprile* de' Bollandisti *al giorno* 14, ma, tutto ciò non ostante, possiamo assicurare, che il nome di *Filocalo* è nome proprio del Santo, e non è in veruna maniera nome appellativo: essendo frequenti gli esempj di uno stesso nome, che alle volte è proprio, ed altre volte è nome appellativo, dipendendo dalle circostanze lo stabilire, a quale delle dette due classi debba il nome riferirsi. Ciò si vede, per lasciare tanti altri esempj, nei nomi di *Giusto, Candido*, e *Vittore*, che sono i nomi appellativi di sopra indicati, che si mettono al corpi estratti dalle catacombe, e che però volgarmente si

dicono santi battezzati, essendovi nel martirologio Romano molti santi coi nomi di *Giusto*, e di *Candido*, e di *Vittore*, che era nome proprio di loro, e nome appellativo.

Ma, restringendo il discorso al nostro di *Filocalo*, non vogliamo entrare ne' monumenti profani, ne' quali ci sarebbe facile il ritrovare il nome di *Filocalo*, come nome proprio, nel qual proposito basta dar mano *al Tom. II, del Tesoro delle Iscrizioni* raccolte dal celebre Muratori. Ci restringeremo ai monumenti sacri, e diremo, ritrovarsi fra i Vescovi, che nel primo concilio Niceno tenuto l' anno 325, sottoscrissero la definizione della fede contra Arrio, Filocalo Vescovo di Paneade nella Provincia di Fenicia prima, come può vedersi *nel Tom. I, de' Concilj* della Collezione dell' Arduino *col.* 314. *D.* e nel le Quien *Tom. II Orientis Christiani pag.* 321, *B.* Diremo, ritrovarsi fra que' Vescovi, che nell' anno 449, nel secondo concilio latrocinale Efesino si sottoscrissero alla condanna di S. Flaviano, un certo Filocalo Vescovo Zagilense nella Libia, come può vedersi negli Atti del detto concilio nella Raccolti dell' Arduino *Tom. II, col.* 86, *D. col.* 268, *C. col.* 272, *B* e nel citato le Quien *pag.* 635. *C.* Diremo finalmente, ritrovarsi *ai* 20 *di Marzo* nel celebre martirologio pubblicato, ed illustrato dal Florentini un S. Filocalo martire in Alessandria: e concordando gli altri martirologi Geronimiani *nel Tom*, 3, de' Bollandiani *nel Mese di Marzo pag.* 529, *al giorno* 21, *del detto Mese:* e sopra lo stesso giorno 21, di Marzo può vidersi l' Arcivescovo d' Otranto Francesco Maria d' Aste *nella sua dissertazione sopra il martirologio Romano sotto la nota E.*

Coll' aver Noi osservato ne' predetti martirologj di san *Filocalo*, non intendiamo di asserire, che il corpo di Filocalo, che ora trasmettiamo a Bologna, sia di quel S. Filocalo, di cui si fa menzione ne' citati martirologj, essendo morto il nostro in Roma, essendo stato il suo corpo ritrovato colle divise del martirologio in uno di questi nostri cimiterj, ed essendo stato l' altro, di cui parlano i citati martirologj, martirizzati lungi da Roma, e lungi da Roma sepolto, cioè in Alessandria di Egitto. Ma abbiamo commemorati i nomi de' Vescovi sottoscritti al concilio Niceno ed al conciabolo Efesino col nom di *Filocalo*, ed il santo martire Filocalo, di cui si fa menzione ne' Martirologj indicati, per far vedere, che se alcune volte il nome di *Filocalo* ha fatta la figura di nome appellativo, appresso i Cristiani è stato altre volte adoprato come nome proprio; essendo impossibile, che chi si sottoscrive ad un concilio, non si sotttoscriva col nome proprio, e che ne' martirologj volendosi far menzione di un santo, indicando chi era, non si faccia coll' esprimere il di lui nome proprio.

Conosciamo, che ciò non basta per la compiuta ed adeguata prova del nostro assunto, non bastando per l' effetto, di cui si tratta, l' aver dimostrato, che il nome di *Filocalo*, è stato più volte usurpato come nome proprio, e non come appellativo. E' assolutamente necessario, che si dimostri esser nome proprio, ed esser tale quello, con cui vien chiamato il santo, il di cui corpo trasmettiamo a Bologna. Ma Noi crediamo, potersi ciò evidentemente comprovare.

Non è stato ritrovato il corpo santo nella catacombe senza nome, nè il nome di *Filocalo* gli è stato dato per non lasciarlo senza nome. Il nome di *Filocalo* era impresso nel sepolcro, in cui giaceva il sacro corpo, e le parole erano le seguenti: *Philocalus in pace.* E mettendosi i nomi ne' sepolcri per additare chi in esso è sepolto, vi vuole poco a comprendere, che il nome di *Filocalo* posto nel sepolcro del nostro martire, non può esser nome appellativo, ma che è vero nome di lui proprio, e che il corpo, che trasmettiamo a Bologna, è il corpo di S. Filocalo martirizzato per la fede di Cristo; comprovandosi il di lui martirio non già dalle sole parole *in pace*, che nelle antiche iscrizioni, che si trovano nelle catacombe, sono comuni ai martiri, ed ai cristiani in esse sepolti, ma dal Vaso intinto di sangue, che è la certa divisa del martirio sofferto per Cristo: il che anche da Noi è stato avvertito nella nostra opera *de canonizatione sanctorum lib.* 4, *part.* 2, *cap.* 27, *num.* 26.

Lascieremo agl'Interpreti delle Divine Scritture, e particolarmente a Cornelio a Lapide, al Calmet, al du Hamel, ed anche alla buona memoria del nostro cardinale Gatti *nel Tom.* 5 *della Verità della Cattolica Religione al cap.* 3, *p.* 2, *n.* 2, l' investigare, se quel Teofilo, di cui si parla *nel cap.* 1 *degli Atti degli Apostoli: Primum quidem sermonem feci de omnibus, o Theopile, quæ cœpit Jesus facere, et docere:* fosse una particolare persona, che avesse il detto nome, o pure se quel Teofilo fosse nome appellativo, indicante chiunque è amico di Dio: e ci contenteremo d'aver provato, che *Filocalo* nel caso nostro è nome proprio. Ed abbracciandola con pienezza di cuore paterno, diamo a Lei, ed a quel Gregge, che ella constanta edificazione governa, ed a cui per tanti anni Noi stessi abbiamo preseduto, l'Appostolica Benedizione.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 20 Maji 1755, pontificatus nostri anno decimoquinto.

Ad CAPUT XII, ubi coacervantur *nonnulla miscellanea ad materiam sacrorum rituum aliquo modo spectantia*, post litteras apostolicas *super cultu S. Lucæ Casalii* addantur sequentia, scilicet :

Indultum SS. Domini nostri

BENEDICTI PAPÆ XIV,

Quo ampliatur cultus B. Bertrando patriarchæ Aquilejensi ab immemorabili tempore exhibitus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

Non est equidem, quod Nos in hoc ipso potissimum apostolicæ omnium ecclesiarum sollicitudinis et procurationis gravissimo ministerio imbecilitati nostræ a supremo pastorum principe Jesu Christo, cujus vices in terris plane immerentes gerimus, imposito rite sancteque obeundo fere defessos magis reficere et recreare videtur, quam, cum opportunæ sese Nobis offerunt occasiones, per quas pontificiæ auctoritatis benignitatisque partes adhiberi a Nobis petitur in promovendo, ampliandoque eorum Christi fidelium cultu, quos in Domino confidimus in charitate Dei conjunctos ex hac vita migrasse, et in æterna beatorum statione in cœlis positos gaudere; cum per totum fere vitæ nostræ spatium, quoad Nobis integrum fuit, non omiserimus immensos labores impendere, ut præclara venerabilium servorum Dei, beatorum, et sanctorum gesta tota editis voluminibus illustraremus. Quoniam autem in metropolitana ecclesia Utinensi, sicut dilectus filius noster Daniel tituli sanctæ Mariæ supra Minervam presbyter S. R. E. cardinalis patriarcha Delphinus archiepiscopus Utinensis nuper Nobis humiliter exposuit, corpus sive ossa beati Bertrandi dum in humanis ageret, patriarchæ Aquilejensis viam universæ carnis anno 1350 ingressi reperiuntur, cui quemadmodum pariter exposuit, publicus cultus impendi cœptus ex eo transitus sui tempore ad hanc usque diem exhiberi pergit, pro quo sane cultu comprobanda necessaria quoque documenta ad Nos transmittenda curavit, atque insimul retulit, in die nimirum defunctionis ejusdem beati Bertrandi solemnem missam pro gratiarum actione in omnipotentis Dei honorem cani juxta providum, sapiensque consilium venerabiiis servi Dei Cæsaris cardinalis Baronii ecclesiasticorum annalium auctoris, de sanctis quoque in martyrologio romano descriptis meritissimi, qui a fel. rec. Clemente PP. VIII, prædecessore nostro oraculum acceperat. Præterea idem Daniel cardinalis patriarcha, et archiepiscopus supplices preces obtulit, ut publicum hujusmodi cultum ampliare de apostolica benignitate, et auctoritate dignaremur. Nos igitur, qui laudatum Danielem cardinalem patriarcham, et archiepiscopum ob eximias generis, animique dotes, ac sacerdotales in regendis populis suæ pastorali curæ commissis virtutes plurimi facimus, magnoque in honore habemus, piis votis, porrectisque precibus benigne obsecundare cupientes, postquam omnia et singula ad hujusmodi gravissimum negotium spectantia matura consideratione expendimus, ac præsertim allata super publico exhibito cultu documento, et quidquo de eodem beato Bertrando illius temporis auctores gravis notæ scriptis suis consignarunt, in hanc sententiam devenimus, atque apostolica auctoritate tenore præsentium statuimus, ut in die quidem, in qua annua in memorata ecclesia metropolitana Utinensi sæpedicti B. Bertrandi memoria recolitur, et in qua ipsius beati Bertrandi corpus, sive ossa reposita sunt, celebratio solemnis missæ cum cantu pro gratiarum actione in omnipotentis Dei honorem in singulos annos peragatur. Hujusmodi vero missa sit illa, quæ de Spiritu Sancto in missali romano habetur, atque in ipsa addantur orationes sive collectæ, ut infra nimirum post primam quidem orationem, sive collectam de Spiritu Sancto sub unica conclusione dicatur : *Deus qui beatum Bertrandum pro Ecclesiæ suæ civibus ad mortem usque certantem invicta pastorali fortitudine roborasti, præsta fidelibus tuis, ut ad pietatis, et religionis constantiam ejusdem informentur exemplis. Per Dominum, etc...* Post alteram vero sive secreta : *Sacra dona, quæ tibi, Domine, reverenter offerimus in commemoratione B. Bertrandi, Ecclesiæ libertatem tueantur et pacem, et sanctificationis nostræ incrementa promoveant. Per Dominum, etc...* Post tertiam demum, sive postcommunio : *Præsta quæsumus omnipotens Deus, ut in honorem B. Bertrandi celebrata mysteria eius virtutum imitatores, et tua propitiatione nos dignos efficiant. Per Dominum, etc.* Decernentes præsentes litteras, et in eis contenta quæcumque semper firma, valida, et efficacia existere et forent, suosque plenarios et integros effectus sortiri, obtinere, et illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus, et per omnia plenissime suffragari ; sicque et non aliter in præmissis per quoscumque judices ordinarios, et delegatos, etiam causarum palatii apostolici auditores, et S. R. E. cardinales, et eorumdem cardinalium congregationes, et quosvis alios quacumque præeminentia et potestate fungentes, et functuros judicari, et definiri, debere ac irritum et inane quidquid secus super his a quocumque quamvis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, nonobstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque, volumus autem, ut earundem præsentium litterarum transumptis seu exemplis etiam impressis, manus alicujus notarii publici subscriptis et sigillo personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ.

Datum in arce Gandulphi Albanen. diœcesis sub

annulo Piscatoris die 18 Junii 1756, pontificatus nostri anno decimosexto.

Cajetanus Amatus.

EPISTOLA

Sanctissimi Domini nostri

BENEDICTI PAPÆ XIV,

Ad R. P. D. Nicolaum Lercari a secretis congregationis de propaganda fide : De cultu S. Maronis.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilecte fili salutem, et apostolicam benedictionem.

Inter cætera scripta Nobis exhibita, cum nuper ad Nos accessisti, illud deprehendimus, quod ad cultum sancti Maronis abbatis pertinet. Scripsit enim ad congregationem de propaganda fide dilectus filius frater Desiderius a Casabasciana Min. Obs. quem nos ablegatum nostrum misimus ad venerab. fratrem patriarcham Maronitarum; scripsit, inquam, imagines sancti Maronis Romæ impressas, a ven. fratre patriarcha Græco-Melchita Cyrillo discissas fuisse, et palam ab ipso declaratum sanctum Maronem inter sanctos minime numerari; quippe qui hæreticus vixerit, atque obierit; idque gravibus dissidiis Maronitas inter, et Græco-Melchitas occasionem præbuisse, timendum insuper, ne hujusmodi turbæ quotidie magis ingravescant; neque tumultum sedari, et compesci potuisse; tum quia post suum discessum e locis, ubi ignem restinguere curaverat, nonnulli presbyteri palam dixerant, eum nullam auctoritatem habere quæstionis definiendæ, utrum Maro sanctus extiterit, an hæreticus, cum præsertim eorum patriarcha assereret, Maronem, cum inter vivos ageret, et cum e vita decessit, hæresi pollutum fuisse : tum quia per Moncalles, ubi residet patriarcha Græco-Melchita, cum iter fecisset, ut cum eo colloqueretur, ipsum non inveneral, et aliquibus de causis permissum sibi non fuerat, ut ulterius ad eum assequendum progrederetur.

Non solum admiratione nos affecit, sed maxime commovit, quod temere, atque inconsulte factum est a ven. fratre patriarcha Cyrillo, qui ut eruditionem fortasse ostenderet, sua agendi ratione, non dicam restaurare, sed auctoritate sua controversiam jam extinctam definire tentavit ; quasi vero ejusdem conditio, vel meritum nobis, aut congregationi minime innotescant; et quod deterius est, sancti nomine, et cultu eum, quoad potuit, privare, qui a pluribus jam sæculis cum Apostolicæ Sedis approbatione hujusmodi honore decoratur. Ut tibi compertum est, sanctus Maro vixit sub fine sæculi quarti, et initio quinti. Theodoretus, qui auctor coævus dici potest, cum circa dimidium sæculi quinti floruerit, vitam illius scripsit, in qua heroicæ sancti Maronis virtutes, et insigniter gesta enarrrantur. Theodoretus Cyri episcopus extitit, librum composuit *de vitis patrum*, inscriptum : *Philotheos*, sive *religiosa historia ;* cujus duæ sunt latinæ versiones ; quarum una habetur in vitis patrum, auctore Rosweido, altera Gentiani Herveti in *tom.* 3 operum ejusdem Theodoreti, editionis Sirmondi. Porro sex distinctis locis Theodoretus collaudat sanctitatem S. Maronis, quemadmodum videre est in editione Rosweidi *de vitis patrum cap.* 16, *pag.* 827, *et* 828, *et cap.* 21, *pag.* 832, *et cap.* 23, *pag.* 838, *et cap.* 24, *pag.* 840, *et cap.* 30, *pagin.* 850. Legitur quoque inter epistolas sancti Joannis Chrysostomi trigesima sexta inscripta ipsi abbati Maroni, in qua ipsius virtutes laudibus prosequitur, ejusque orationibus sese commendat. Porro ut os occludatur quibusdam non admodum sanæ cognitionis, qui conati sunt auctoritatem adimere vitis a Theodoreto conscriptis, quorum adnecti possunt Andreas Rivetus in suo *lib. Criticus Sacer lib.* 4, *cap.* 21. Robertus Cocus *in sua censura quorumdam scriptorum veterum pag.* 390. Fridericus Spanhemius *in Historia christiana sæculi quinti* § 10, *col.* 1030. Non defuerunt viri sublimis doctrinæ, atque accuratæ critices, *qui ad* ipsius historiæ integritatem sartam, tectam tuendam, operam suam, mentemque contulerint, in quorum numero recensendi sunt Labbæus in dissertatione de Thedoreto in opere Bellarmini *de scriptoribus ecclesiasticis* editionis Venetæ *anno* 1728 *pag.* 155, Gernerius *in dissert.* 2, *de libris Theodoreti tom.* 5. Operum ipsiusmet Theodoreti editionis Parisiensis *anno* 1684, *pag.* 199. *Tillemontius in vita Theodoreti art.* 48, *tom.* 15, *pag.* 329. Natalis Alexander *in historia ecclesiastica sæculi V*, *cap.* 4, *art.* 28, § 1, *num.* 1, atque novissimus eruditus Ceillier *in Historia universali auctorum sacrorum, et ecclesiasticorum tom.* 14, *c.* 14, *art.* 2, § 6, *n.* 2, *in fine pag.* 64.

Et quod gravioris momenti esse debet, nostri scriptores, et historici accuratiores, et quidem non admodum creduli, neque ingenti acumine destituti, fidem quam maximam præbuerunt vitæ sancti Maronis a Theodoreto descriptæ, cum ipsius virtutes, factaque gloriosa ita singillatim referant, quemadmodum a Theodoreto enarrantur, et commendantur. Proinde S. Maronis vitæ, quæ a Theodoreto scripta est, omnimodam adhibent fidem. Adeantur Bollandistæ *die* 14 *Februarii tom.* 2 *ejusdem mensis*, Bailletius *in suis vitis sanctorum eadem die*, Tillemontius *tom.* 12 *suæ historiæ ecclesiasticæ ex vita prædicti sancti pagin.* 412 *et sequen.* Neque illud ullo modo conticendum est, quod pontificatum administrante Clemente VIII, cum Romæ typis consignatum fuisset missale Maronitarum, cum ejus nationis patrocinium sustineret felic. memor. Gabriel cardinalis Palæotus, evulgandi facultas a summo Pontifice ea conditione solum obtenta est, ut sub ejusdem initio poneretur vita S. Maronis de-

prompta ex Thedoreti historia, sicuti diligenter observatum fuit, quemadmodum clarissimus cardinalis Jacobus Perronius testatus est: *Verba feci cum Sanctissimo Domino Nostro de vulgato missali Maronitarum, quod typis jam pridem excusum est, annuitque sua Sanctitas, ut præfixa hac præfatione* (quæ est vita sancti Maronis desumpta ex Theodoreto) *publicaretur.*

Accedit, quod insigne fuit cœnobium S. Maronis, ut liquet ex epistola Archimandritarum Syriæ secundæ ad Hormisdam pontificem edita *anno* 517, in qua se in primis subscribit Alexander *Archimandrita*, vel, quod idem est, *abbas sancti Maronis*, ut apparet *ex tom.* 5, collectionis conciliorum Labbæi editionis Venetæ *pag.* 598, ex annalibus cardinalis Baronii *ad annum Christi* 517, *numer.* 53, et in actis concilii Constantinopolitani habiti *anno* 536 mentio habetur de eodem cœnobio, ibique semper sancti, vel beati nomine Maro nuncupatur, ut legenti constabit *cit. tom.* 5, *pag.* 967, *pag.* 978, 994, 999, *pag.* 1075, 1082, 1099, 1111, *et pag.* 1223, insuper Pagius in critica ad annales cardinalis Baronii *ad annum* 400, *nu.* 17, *et sequen.* postquam commemoravit virtutes sancti Maronis, orationem convertit ad cœnobium ipsius sancti Maronis, laudibusque prosequitur religionem catholicam illorum monachorum, ac veluti firmum quoddam catholicæ religionis universo in Oriente adversus hæreses propugnaculum prædicat, martyrium scilicet indicans, quod imperante Anastasio pro concilii Chalcedonensis defensione tercentum quinquaginta ex illis monachis fortiter pertulerunt, eorum quippe mentio habetur in romano martyrologio *die* 31 *Julii*, quo in loco extant præterera adnotationes venerabilis cardinalis Baronii. Neque prætereundum est in ecclesia collegii Maronitarum hujus almæ Urbis imaginem S. Maronis in tabula majoris altaris depictam publice coli, ejusque diem festum quotannis celebrari.

Hæc omnia mirifice illustrant sanctitatem S. Maronis tum etiam ostendunt quam recte, atque legitime rogatu venerabilis fratris Simeonis patriarchæ Antiocheni, et exemplo eorum, quæ peracta fuere in litteris apostolicis prædecessoris nostri Clementis XII, ostendunt, inquam, quam juste in quadam brevi a Nobis emisso *die* 12 *Augusti anno* 1744, largiti simus indulgentiam plenariam utriusque sexus Christi fidelibus, qui confessione, et sacra Communione expiati *die* 9 *Februarii*, quo a Maronitis celebratur festum sancti Maronis eorum primarii patroni, adibunt sacras ædes monachorum, et monialium ordinis sancti Antonii abbatis congregationum tam montis Libani, quam sancti Isaiæ, et concordiam inter principes christianos, hæresis excidium, et sanctæ matris Ecclesiæ exaltationem a Deo enixe rogabunt. Quæ singula luculenter patefaciunt, quam illegitime (ut loquamur remissius) ven. frater patriarcha Cyrillus adversus sancti Maronis cultum se gesserit.

Neque erit difficile rationes investigare, quæ ven. fratrem patriarcham Cyrillum eam in rem impulerunt. Affirmant Maronitæ a sancto abbate Marone se originem ducere, et a catholica religione nunquam recessisse, nec ab Ecclesiæ unitate se unquam disjunxisse; addunt præterea quod, cum ipsi unionem cum Ecclesia Romana renovaverint, id minime interpretari debere quasi catholicam religionem aliquando deseruerint, iterumque ad ipsam reversi fuerint. At vero alii contrarium senserunt; arbitrati nimirum sunt, Maronitas de Montelitarum schola prodiisse, Maronem eorum caput extitisse, eumdemque hæresi adhæsisse, atque, solummodo *anno* 1182 ab Aimelo tertio patriarcha Latino Antiocheno Maronitas fuisse ad Romanam Ecclesiam revocatos. Hæc omnia videre est apud Lexicum universale Gallicum et Latinum *tom.* 5, ad verbum *Maronitæ*, et apud magnum Lexicum Morerii editionis Parisiensis *an.* 1747, *to.* 6, ad verbum *Maronitæ*.

Willelmus archiepiscopus Tyri *lib.* 22 *sacri Belli cap.* 8, narrat ea, quæ paulo ante indicavimus, ab alterius opinionis sectatoribus produci. Verum, quoniam auctoris Willelmi satis minime foret ad sententiam, quæ Maronitis opponitur, roborandam, et fortasse ipse quoque Willelmus id agnovit, ea de re provocatum est *ad tom.* 2 annalium Eutychii Alexandrini, qui *pag.* 191 ita scripsit: *Fuit tempore Mauritii imperatoris Romanorum monachus quidam nomine Maron, qui aiebat, duas esse Christi Domini nostri naturas, et unam voluntatem, unam operationem, unamque personam, etc. Cumque mortuus esset Maron, incolæ urbis Hamath (Apamea) monasterium in Hamath excitarunt, quod Dair Marum, id est cænobium Maronis appellarunt, fidemque Maronis professi sunt.*

Negligentiam minime præ se tulerunt scriptores Maronitæ in exponendis, et palam faciendis erroribus, in quos inciderunt Eutychius Alexandrinus, Willelmus archiepiscopus Tyrii, aliique eorum sectatores. Id innotescet, si legatur dissertatio Fausti Naironis *de origine, nomine, ac religione Maronitarum*, quæque præstanti eruditione a dilecto filio Josepho Simonio Assemano prælato nostro domestico declarata fuere in suo *tom.* 1 *Bibliotecæ Orientalis pag.* 998, quibus accedit Pagius Gallus scriptor in sua critica ad annales cardinalis Baronii *ad annum Christi* 1182. Atque, ut verum dicamus, quando error unius in Christo voluntatis, atque operationis exordium habuit, ut omnibus notum est, regnante Heraclio, quomodo fieri potuit, ut idem error Mauritii tempore viguerit? qui dici potest, quod ait Eutychius, cœnobium excitatum fuisse post mortuum illum Maronem, de quo ipso sermonem habet, cum ducentis antea annis ædificatum jam deprehendatur, atque dicatum sancto Maroni abbati; quandoquidem scribit Procopius Cæsariensis *lib.* 5 de ædificiis imperatoris Justiniani, ab eo restauratum cœnobium sancti Maronis; compertumque est e vivis decessisse Justinianum *ann.* 565, atque Mauritium mortuum esse *anno* 602.

Paternam Sedis Apostolicæ benevolentiam erga Maroniticam nationem desiderari non patiemur. Nos quippe in unum congessimus laudes nostrorum prædecessorum, atque etiam nostras consociamus in quadam allocutione consistoriali edita in appendice nostri Bullarii *tom.* 1, *pag.* 42. At omisso in præsentiarum quocumque partium studio erga Maroniticam gentem; atque eruditis ejus nationis scriptoribus, qui Romæ etiam versantur, cura remissa ab adversariorum telis vindicandi perpetuam stabilitatem sanctæ catholicæ religionis in suis regionibus, si id necessitas (quod non credimus) postulet, atque Maronitarum originem a sancto abbate Marone propagatam; his, inquam, prætermissis, id unum reponimus quod nempe, etiamsi veritati consentanea videantur, quæ narrat Eutychius, aliud inde nequit inferri, nisi duos abbates Marones extitisse, sanctum unum, alterum hæreticum. Porro cum ejusdem nominis appellatio non evincat, sanctum fuisse hæreticum, aut hæreticum sanctum, neque etiam cultum exhibitum sancto, præstitum etiam, aut præberi hæretico; inde manifeste consequitur, ven. fratrem patriarcham Cyrillum auferentem B. abbati Maroni cultum, non solum suæ auctoritatis limites excessisse, verum etiam se irreligiosum præstitisse adversus hominem, cui tot jam sæculis inter sanctos habitus est, ad cujus etiam cultum publicum promovendum non destiterunt Romani Pontifices populos allicere indulgentias superius commemoratas impertiendo.

Paulo ante dictum est, quod etiamsi concedatur verum esse quod refert Eutychius, aliud exinde non sequitur, nisi duos abbates Marones, sanctum unum, hæreticum alterum extitisse. Hæreticus ille erit, de quo ipse loquitur, quique, ipso teste, vixit tempore Mauritii imperatoris vita functi quod indicatum jam est, *anno* 602. At sanctus est, qui vixit imperium regente Arcadio, qui ab *anno* 395 usque ad *annum* 408 principatum obtinuit; atque ejus vitam scriptis complexus est Theodoretus scriptor coævus non exiguæ auctoritatis. Affirmavimus ejusdem nominis appellationem causam non esse cur sanctus hæreticus existat, aut hæreticus sanctus, vel cur honor sancto habitus, traditus hæretico intelligatur; atque hæc propositio adeo naturæ lumine perspicua est, ut confirmationibus non egeat. Itaque solummodo indicabimus, exemplum confusionis unius, et alterius abbatis Maronis unicum, et singulare nequaquam esse, cum duo pariter Raymundi Lullii, duo Joannes Cantii extiterint, de quibus prolixius verba fecimus in nostro opere *de canonizatione sanctorum.* Ex Raymundis unus martyrii fama prædicatur; at non alter, qui infelicem vitam, ac mortem sortitus est. Unus pariter Joannes Cantius beati nomine insignitus, et approbatione Apostolicæ Sedis publica gaudet veneratione, alter veluti hæresi inquinatus execratur. Quamobrem manifeste apparent irreligiosi conatus ven. fratris patriarhæ Cyrilli, qui sub specie interdicendi cultum Maroni hæretico, quem nominat Eutychius, revera ademit Maroni catholico, de quo mentionem fecit Theodoretus, quandoquidem Sancta Sedes in suis concessionibus unice semper intellexit colere beatum illum abbatem Maronem de quo scribit Theodoretus; idemque ut ab aliis coleretur, præscripsit. Idque liquido constat ex iis, quæ superius a pontifice Clemente VIII peracta sunt, commemoravimus. Tum erit omnia nuntiare congregationi, atque necessarias, easque opportunas facultates accipere, atque de ejusdem nostroque etiam mandato litteras dare ven. fratri patriarchæ Cyrillo, ut ea revocet, quæ patravit, neque audeat publica veneratione beatum abbatem Maronem privare, nec discordias serere Græco-Melchitas inter, et Maronitas. Quod si consentaneum judicabitur, hanc epistolam, quam tibi dedimus, ad ipsum mittere, ut certior fiat de nostra voluntate, id præstare liberum tibi erit. Nos interim apostolicam benedictionem tibi impertimur.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem 28 Septembris 1753, pontificatus nostri anno decimoquarto.

LETTERA

Della Santità di Nostro Signore

BENEDETTO PAPA XIV,

A Monsignore

BENEDETTO VETERANI

Advocato concistoriale, e promotore della fede.

Dilecto filio Benedicto Veterani sacræ consistorialis aulæ advocato, et fidei promotori.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Dilecte fili, salutem, et apostolicam benedictionem.

Il beato Andrea del Pago, o Villaggio Rinnense, diocesi di Bressanone, che non aveva per anche compito il terzo anno della sua età, fu nel 1462 barbaramente trucidato dagli Ebrei in odio della fede di Cristo. Poco dopo il martirio, incominciò il culto pubblico; essendo state nell' an. 1475, poste le di lui ossa sopra terra nel muro della chiesa del detto luogo, dedicata a Dio in onore di S. Andrea apostolo. Ed essendo unitamente colla fama de' miracoli sempre più cresciuta la divozione del popolo, ed in oltre essendodosi mai sempre continuati verso le di lui reliquie gli atti non interrotti di pubblico culto, colla scienza, ed approvazione degli ordinarj, tutto ciò diede negli anni passati, impulso al venerabile fratello il Vescovo di Bressanone, ed al diletto figlio il Padre abbate del monastero Viltinense dell' ordine Premonstratense, e ad altri degni ecclesiastici, di supplicare la Santa Sede per la concessione della messa propria, e dell' officio colle lezioni proprie,

da recitarsi in di lui onore nel giorno 12 di Luglio, giorno della morte, dal clero secolare, e religione dell' uno, e l' altro sesso della Città, e diocesi di Bressanone, ed a quest' istanza fu da Noi risposto sotto il giorno 27 di Settembre 1751, che, prima d' ogn' altra cosa, si facesse dall' ordinario il processo sopra la fama del martirio, e de' miracoli, e sopra il culto immemorabile, dovendo questo essere il preliminare alla concessione dell' officio, e della messa propria.

II. Non piacque questa risposta: ed essendoci stato rappresentato, che, per eseguire quanto in essa veniva prescritto, sarebbe stato d' uopo impiegarvi molto tempo, gran fatica, e spesa, dovendosi fare in Bressanone due processi coll' autorità ordinaria, e che da Noi stessi nella nostra opera *de canonizatione sanctorum al lib. 4, part. 2, cap. 5*, venivano riferiti vari esempj di concessioni d' officj, e messe proprie in onore di qualche beato, in sequela del notorio pubblico culto senza che sia preceduto verun processo fatto dall' ordinario sopra la fama delle virtù, o del martirio, o de' miracoli, o del culto antico, ed immemorabile; richiedendosi questo processo, quando, oltre la concessione dell' officio, e della messa, si pensa di proseguire la causa, e portarla alla formale canonizzazione; ma non quando, ottenuto l' officio, e la messa, non pensavasi a formale canonizzazione, ma l' intenzione era di contentarsi dell' ottenuto: ci disponemmo a lasciare la strada da Noi prescritta, ed a battere la nuova, che Noi stessi avevamo aperta, e corroborata con molti, e molti esempj *nell' allegato cap. 5.*

III. Non ci era ignoto il nome di questo beato Andrea, nè ci era ignoto il di lui martirio; avendo letto quanto ne scrivono i celebri Bollandisti *nel tom. 3, del messe di Luglio al giorno* 12, ed avendone ancor Noi fatta menzione nella citata nostra opera *de canonizatione sanctorum al lib. 3, cap. 15, n. 6.* Ma, prima d'aderire all' istanza propostaci, ci convenne il vedere la Storia manoscritta di questo martire, composta da Ippolito Guarinonio in lingua Tedesca, e tradotta in Lingua Latina dal padre Norberto abbate Viltinense, il vedere gli atti del martirio, e del culto pubblico, con molta fatica ed erudizione radunati, et dati alle stampe l'anno 1745 dal padre Kembter, e la dissertazione apologetica sopra il martirio del beato Simone da Trento, stampata in Trento l'an. 1747, ove *al cap.* 5, si discorre a lungo del martirio, e del culto del beato Andrea dissertazione, che benchè stampata senza nome per umilià dell' erudito autore, si sa però esser opera del padre Benedetto da Cavalesio, come attesta il celebre Flaminio Cornaro senator Veneto nella sua bell' opera *de cultu S. Simonis pueri Tridentini et martyris alla pag.* 4, ove non lascia di dare le dovute lodi al sopraddetto degno religioso.

IV. Di più, essendosi avuta notizia che v' era un antico processo fatto coll' autorità ordinaria sopra il culto di questo beato Andrea, ne facemmo venire la copia autentica, e per avere le prove almeno estragiudiziali della continuazione del predetto pubblico culto, ce ne furono trasmesse le attestazioni. E dopo aver tutto maturamente considerato, pel canale della congregazione de riti, ad istanza del venerabile fratello il Vescovo di Bressanone, de' diletti figli il procuratore generale dell' ordine Premonstratense, e l' abate del monastero Viltinense, facemmo sotto il giorno 15, di Dicembre 1753, la concessione della messa propria, e dell' officio colle lezioni proprie da recitarsi dal clero secolare, e regolare dell' uno, e l' altro sesso della città, e diocesi di Bressanone sotto il rito doppio; non avendo mancato di far prima esaminare la messa propria, e le lezioni proprie, e di conferir tutto col diletto figlio Ludovico Valenti allora promotore della fede, ed oggi assessore del S. officio, e ad istanza pure del sopradetto Vescovo di Bressanone, e degli altri sopradetti, nel giorno 14, di Gennajo 1754, concedemmo l' indulgenza plenaria a chi confessato, e comunicato avesse divotamente nel giorno 12, di Luglio di ciaschedun anno visitata la chiesa Rinnense, in cui sono le reliquie del beato Andrea.

V. Avendo avuto avanti gli occhj l' esempio del nostro predecessore Sisto V. Fu nell' anno 1745, barbaramente trucidato dagli Ebrei in odio della fede di Cristo il beato Simone fanciullo di Trento, che non avea compito il terzo anno della sua età. Da questo barbaro fatto derivarono tanti, e così gravi disordini, e furono tali e tanti gli artifizj usati dagli Ebrei per sottrarsi dalle dovute pene, e liberarsi dal giusto odio conceputo contra di loro da' Cristiani, che il Pontefice Sisto IV, non potè esentarsi dal mettervi le mani, proibendo il culto pubblico, che esibivasi al beate Simone, sintantochè si fosse posto in chiaro, che esso era stato trucidato dagli Ebrei per odio della fede di Cristo. Il breve di Sisto IV, è da Noi riferito nella nostra opera *de canonizatione sanctorum al lib. 1, cap. 14, numer. 4.* Ed essendosi di poi posto il tutto in chiaro, ed essendosi colle prove alla mano fatta vedere unitamente colla morte la causa della morte, e che gli uccisori erano stati gli Ebrei, come risulta dal processo che ancor oggi si conserva nell' archivio secreto di castel S. Angelo, come abbiamo accennato nella nostra opera *de canonizatione sanctorum al lib. 3, cap. 15, num. 6*, fu dal pontefice Sisto V l' anno 1588 spedito un breve di concessione dell' officio, e messa propria da potersi recitare e celebrare nella città e diocesi di Trento nel tal giorno determinato in onore del beato Simone coll' aggiunta dell' indulgenza plenaria a quelli, che confessati, e comunicati avessero nel giorno della di lui festa visitata la chiesa, in cui si ritrovano le sue reliquie. Il breve del pontefice Sisto V è stampato nella sopraccitata dissertazione apologetica sopra il martirio del beato Simone, della stampa di Trento del 1747, *alla pag.* 207, ove non lascia l' erudito autore di refutare le obbiezioni fatte dal Wagenseilio, e dal Basnagio contra il martirio dell' innocente

Fanciullo: il che pure con eguale energia ed erudizione si adempie da Flaminio Cornaro Veneto senatore nella sua opera *de cultu S. Simonis pueri Tridentini*, ristampata in Venezia l' anno 1753. E fra le concessioni da noi fatte pel culto del B. Simone, non v' è altra differenza, se non che per ordine del pontefice Gregorio XIII fu posto il nome del beato Simone nel Martirologio Romano, come da Noi è stato anche riferito *nel nostro lib.* 1 *de canonizatione cap.* 14, *n.* 4, ma ciò da Noi non è stato fatto in ordine al beato Andrea, per mantenere i posteriori decreti di non inserire nel Martirologio Romano, che i nomi, de' canonizati, escludendo i nomi de' beatificati, o con beatificazione formale, o con beatificazione equipollente, come può vedersi *nel nostro lib.* 4 *de canonizatione part.* 2, *cap.* 18, *num.* 9 *et seq.*

VI. Se i divoti si fossero contentati, come avevano detto, della concessione dell' officio e della messa propria, e non si fossero dipoi avanzati a passi ulteriori, e ad incamminare la causa alla formale canonizzazione, avressimo risparmiata a Noi la fatica di dettar questa lettera, ed a lei il tedio di leggerla, e considerarla: ma avendo indrizzati i loro nuovi pensieri alla formale canonizzazione, ed avendo impetrate da maggiori principi del cristianesimo premurose istanze pel loro intento: ci siamo ritrovati nella necessità, acciò il tutto vada a dovere, d' esprimere in questa lettera i nostri sentimenti sopra la nuova istanza.

VII. Noi non facciamo veruna querela, che, dopo aver ottenuto da Noi nella maniera di sopra riferita la concessione dell' officio, e della messa propria, coll' aver espressa la loro idea di non passare più oltre, si siano poi mutati d' opinione; riferendo Noi ben volentieri questo passo a nuovo impulso di divozione. Siamo in oltre persuasi, che, volendo essi proseguire alla formale canonizzazione, ella colla sua solita diligenza non lascierà di fare spedire la commissione, che si dice *in statu et terminis*, della quale si è da Noi parlato nella nostra opera *de canonizatione al lib.* 2, *cap.* 38, *al num.* 13, non lascierà di far provare il caso eccettuato dai decreti d' Urbano VIII, il che per altro si farà dai postulatori con molta facilità, esibendo in forma autentica la nostra concessione dell' officio e della messa, come pure da noi stessi è stato accennato nella citata nostra opera *al lib.* 2, *cap.* 21, *num.* 3, non lascierà di esigere, che con nuovo apostolico processo si provino il martirio e la causa del B. Andrea; non bastando per la formale canonizzazione quanto si è fatto, e si è veduto per la concessione dell' officio e della messa, come da Noi stessi è stato pienamente dimostrato *nel nostro lib.* 1 *de canonizatione cap.* 32, *dal num.* 6, *sino al* 17, *ed al cap.* 42, *num.* 9, non lascierà di esaminare con severa critica, se gli Storici che raccontano il martirio, abbiano i requisiti necessarj per far prova nel giudizio della formale canonizzazione, de' quali requisiti si è da Noi diffusamente trattato *nel nostro lib* 3, *de canonizatione al cap.* 8, *e due seguenti*, procedendosi con maggior facilità, anche nella materia degli Storici, quando si tratta della pura permissione del culto pubblico precettato, ed esteso alla chiesa universale, come anche da Noi fu avvertito *nel lib.* 4, *part.* 2, *cap.* 10, *num.* 26, non lascierà finalmente d' esigere oltre il martirio, e la causa del martirio, ancora l' intervento de' segni, e de' miracoli seguiti dopo la concessione del pubblico culto, che è lo stesso che dire, dopo il nostro breve dell' officio, e della messa, non bastando due segni, o due miracoli, ma dovendo essere quattro, imperocchè la causa del beato Andrea non può appoggiarsi, quanto al martirio, e causa del martirio, a prove dirette, cioè a' testimonj *de visu*, ma a prove sussidiarie, cioè a' testimonj *de auditu*: nel quale stato di cose non bastano due segni, o due miracoli, ma debbono essere quattro, a tenore del nostro decreto generale dei 23 d' Aprile 1741 stampato nella nostra opera *de canonizatione al lib.* 3, *num.* 25, che con ogni maggior esattezza viene oggidì eseguito nella congregazione de' riti.

VIII. Siamo sicuri, che colla sua da Noi ben conosciuta attenzione e diligenza nulla da lei si tralascierà di quanto poc' anzi abbiamo detto. Ciò che a Noi reca sollecitudine, si è, che la causa del beato Andrea fanciullo, ucciso dagli Ebrei per odio della fede, è la prima che dopo la riserva delle cause di canonizzazione alla Santa Sede, si pretende d' introdurre, non già per ottenere la permissione del pubblico culto ristretto ad una diocesi, o la beatificazione formale, o equipollente, ma per ottenere il pubblico culto precettato, ed esteso alla Chiesa universale, mediante un' espressa formale canonizzazione. Noi di ciò abbiamo trattato *nel nostro lib.* 1, *cap.* 14, *numer.* 5, *e nel lib.* 3, *cap.* 15, *num.* 6, ed abbiamo avvertito, che, succedendo il caso, era necessario aprire gli occhj, trattandosi di cosa nuova, nè mai praticata dalla Santa Sede dopo la riserva ad essa fatta delle cause di canonizzazione, come di sopra si è detto: e questo per appunto è quello che ci ha mosso a scrivere a lei la presente lettera; sembrandoci conveniente, che prima d' ogni altra cosa si esamini nella congregazione de' riti il punto, se debba darsi corso alla causa del beato Andrea, che i postulatori pretendono di portare alla formale canonizzazione; non essendo del dovere, che si lasci introdurre la causa, si lascino formare i processi sopra il martirio, e sopra i segni e miracoli, e forse anche si approvi tutto, ed in ultimo si risponda, non esser luogo alla formale canonizzazione, non essendovi esempio di simile canonizzazione, cioè della canonizzazione d' un Fanciullo ucciso per odio della fede. Ed inteso il parere della congregazione, non lascieremo di raccomandarci a Dio per essere illuminati, prima di fare il decreto sopra il quesito.

IX. Ed intanto, per rendere più agevole l' esame, crediamo opportuno il riassumere brevemente in questa lettera quanto insegnano i teologi in ordine ai Fanciulli, a' quali in odio dè Cristo e

levata la vita, di raccorre dai sacri monumenti della Chiesa le memorie che risguardano i predetti Fanciulli, ed il culto concesso ad essi; parendoci, che tutto ciò possa influire per un' adequata risoluzione sopra l' istanza proposta da' postulatori del beato Fanciullo Andrea Rinnense, che dal culto dell' officio e della mensa, accordato, come si è veduto, per un luogo determinate, e che non è, che una equipollente beatificazione, vorrebbero passare più avanti, ed impetrare una formale canonizzazione.

X. Camminando con questo metodo, diremo, che venerando la Chiesa come martiri gl' Infanti di Betlemme, ciò ha dato un giusto fondamento ai theologi di sostenere, che martiri sono ancora tutti quegli altri Fanciulli, a' quali è data la morte in odio della fede di Cristo. Da noi sono state radunate le autorità nella opera *de canonizatione sanctorum ad lib.* 1, *cap.* 14, *n.* 3, *e seg.* non essendovi fondamento per sostenere ciò che da alcuni si disse, essere stati martiri gl' Infanti di Betlemme per uno speciale privilegio dato loro da Dio, che accelerò in essi l' uso della ragione, acciò, morendo, conseguissero la palma del martirio: avendo tanto negl' Infanti di Betlemme, quanto in tutti gli altri, che muojono ammazzati in odio della fede di Cristo, luogo la ragione teologica, che il martirio consiste nella morte patita per la fede di Cristo, e che dagl' Infanti, che così muojono, si acquista la gloria del martirio pel merito di Gesù Cristo, ancorchè con un atto libero di volontà non l' abbiano accettato. Ed alle autorità ivi da noi allegata aggiungeremo le seguenti, cioè il Silvio *in* 2, 2, *divi Thomæ quæst.* 124, *art.* 1: *Sunt qui dicant, acceleratum fuisse in istis Innocentibus*, parla di quei di Betlemme, *usum rationis: sed hoc nulla vel Scripturæ, vel patrum auctoritate probatur, etc. Non est ergo mirandum, quod beatus Thomas nolit admittere accelerationem usus rationis in parvulis Innocentibus pro Christo occisis, quos tamen recte dicit habere palmam martyrii: quia, quod in aliis propria voluntas, Dei auxilio adjuta, meretur, isti propter Christum occisi, sunt per Dei gratiam consecuti, etc. Si quis ergo quærat, utrum pueri non baptizati essent martyres, si modo interficerentur propter Christum, vel in odium christianæ religionis, respondendum est affirmative.* Pesanti, e gravi sono pure le parole del Suarez *in* 3 *part. D. Thomæ tom.* 3, *disput.* 29, *sect.* 1, ove dopo aver provato, che gl' Infanti di Betlemme furono veri martiri, così soggiunge. *Ex hoc autem singulari facto recte colligimus, nullum infantem, ratione infantiæ, esse martyrii incapacem; sed omnes eos, qui eodem modo pro Christo mortem sustinuerint, vere esse martyres: nam eadem est ratio et causa in cæteris infantibus, quæ fuit in illis Innocentibus; quia vel in illo facto intercessit speciale privilegium, factum illis pueris, vel non; si non intercessit, ergo non est, cur alii censeantur magis incapaces martyrii, quam illi, cum omnes æque careant usu rationis: si vero intercessit privilegium, hoc certe non est factum personis, sed causæ. Quid enim in illis pueris cogitari potest pertinens ad personalem dignitatem, vel conditionem eorum, propter quod hujusmodi privilegium illis concessum sit? Nihil sane. Tota ergo ratio illius privilegii fuit causa mortis, nimirum quod propter Christum occisi sunt, etc. Quin etiam Ecclesia eodem modo inter martyres numerat quoslibet pueros, vel infantes, qui in lege gratiæ pro christiana religione mortui sunt, ut constat ex omnibus historiis ecclesiasticis, et ex modo loquendi sanctorum, etc. Neque enim gratia Christi minus liberaliter nunc, quam eo tempore, communicatur, neque horum mors minus est propter Christum, quam illorum; immo quodammodo videtur expressius, ac formalius esse propter Christum: nam, licet omnes interfecti sint in odium Christi, tamen illi priores Innocentes solum mortui sunt inter quærendum Christum, hi vero interficiuntur propter fidem Christi, et ad destruendam et evertendam religionem ejus. Est ergo par omnium ratio.* E dello stesso sentimento sono pure l' Estio *in* 4, *sent. dist.* 4, § 21, *vers. Præterea non leve;* il cardinale di Laurea *in* 3 *lib. sent. part.* 2, *disput.* 20, *de martyrio art.* 4. *n.* 34, ed anche la buona memoria del cardinal Gotti *tom.* 2, *in* 3 *part. tract. de baptismo, quæst.* 2, *dub.* 2, § 2, *e nel tom.* 4, *part.* 1, *de veritate religionis, cap.* 14, § 3, *numer.* 15.

XI. Subentra l' adunanza de' monumenti della Chiesa. Scorrendo il Martirologio Romano, ritroviamo *ai* 9 *di Gennajo* fatta menzione in Antiochia d' un certo Celso fanciulllo, che colla madre Marcionilla, ed altri Fratelli, su ucciso in odio della fede di Cristo; *ai* 12 *di Febbrajo* in Alessandria di Modestio, ed Ammonio infanti; *ai* 16 *di Giugno* in Tarso nella Cilicia de' SS. martiri Quirico, e Giulitta madre, essendo il Figlio nell' età d' anni tre; *ai* 15 *di Luglio* in Alessandria di dieci Infanti; *ai* 28 *dello stesso mese* in Milano de' SS. Nazario, e Celso fanciullo; *ai* 17 *di Agosto* in Cartagine nell' Africa di Massimo fanciullo; *ai* 21 *di Agosto* nella Sardegna di Cisello e Tamerino fanciulli; *ai* 14 *di Settembre* in Roma di Crescenzio fanciullo; *ai* 17 *dello stesso mese* in Autun di san Flocello fanciullo; *ai* 13 *di Novembre* di Paolillo fanciullo, che sopportò il martirio nella persecuzione Vandalica di Genserico nell' Africa; *ai* 18 *dello stesso mese* in Antiochia del fanciullo Barula; *ai* 6 *d. Dec* nell' Africa di S. Majorico giovanetto. Di questo Majorico parla pure Vittore Uticense *nel lib.* 5 *della persecuzione Vandalica, nel tom.* 8 *della Biblioteca de' Patri,* ove ancora *alla pag.* 681, fa menzione di altri Fanciulli, che nella persecuzione Vandalica sopportarono coraggiosamente il martirio: *Ibi et Infantuli fuere quamplurimi, quos genitrices materno sequebantur affectu, aliæ gaudentes, aliæ tristes, aliæ retrahentes: aliæ gaudebant, se martyres peperisse; aliæ moliendo, diluvio rebaptizationis nitebantur a confessione fidei revocare. Nullum*

tamen tunc nec blandimenta vicerunt, nec carnalis pietas aliquem inclinavit ad terram.

XII. Ai Fanciulli, i nomi de' quali sono descritti, come abbiamo veduto nel Martirologio Romano, e che sono posti nel numero de' martiri, succedono gli altri, le reliquie de' quali colle divise del martirio, che è lo stesso che dire, col vaso di sangue, si sono ritrovate ne' cimiterj de' nostri antichi cristiani col nome proprizio, e colla notizia degli anni, ne' quali i santi Fanciulli furono uccisi per Cristo. Per verificare quest' assunto, basta dar mano all' opera diligentissima della buona memoria del canonico Marcantonio Boldetti *sopra i cimiterj de' SS. martiri, ed antichi cristiani,* ove *alla pag.* 344. Si riferisce la lapida di S. Doroteo martire, morto nell' età di mesi sei; alla pag. 363, quella di S. Anastasio; *alla pag.* 364, quella di S. Serenilla, ambidue morti nel primo anno della loro vita, *alla pag.* pure 365, quella di S. Bonifazia morta d' anni tre; *alla pag,* 423, quella di S. Aurelio d' anni quattro; tre che appartengono a tre Infanti d' anni cinque, cioè di Decenzio *alla pag.* 345, di Tiberia *alla pag.* 363, di Candida *alla pag.* 366, e finalmente di due che non avevano passato l' anno sesto, cioè quella di S. Doroteo *pag.* 372, e quella di S. Diogenia *pag.* 381. E lo stesso canonico Boldetti *al lib.* 1, *cap.* 48, *pag.* 261, dopo aver saviamente considerato, che non i soli Innocenti di Betlemme, ma che gli altri ancora, che dipoi sono morti per la sede di Cristo, benchè fanciulli, sono degni del culto dovuto ai martiri; soggiunge, che nelle persecuzioni per tutto il mondo, e specialmente in Roma, fu data dagl' Idolatri la morte anche ai fanciulli in odio della fede di Cristo: *In pueros quoque virtus major ætate annos suos confessionis laude transcendit, ut martyrii vestri beatum gregem et sexus et ætas omnis ornaret:* sono parole di S. Cipriano *nell' Epist.* 77, *ad Nomesianum* dell' edizione del Baluzio. E parlando de' cristiani di Roma dice Minuzio Felice *in octavio nel tom.* 3, *della biblioteca de Padri: Pueri, et mulierculæ nostræ cruces, tormenta, feras, et omnes suppliciorum terriculas inspirata patientia doloris illudunt.*

XIII. Concordano gli annali della Chiesa, ed altri monumenti ecclesiastici. Ne' tempi di Decio, o di Valeriano, celebre fu il martirio di san Cirillo fanciullo, *Pueri,* gli atti del quale sono riferiti dai Bollandisti *nel tom.* 7, *di Maggio al giorno* 29, e dal Ruinart *in acta martyrum dell' edizione di Amsterdam pag.* 246. Negli annali del cardinale Baronio *all' anno di Cristo* 311, *nu.* 16, si fa menzione del martirio di due Ragazzi fratelli, i corpi de' quali furono sepolti in una Chiesa vicino a Nicomedia, che dipoi chiamossi *Martyrium Infantium,* ed *all' anno di Cristo* 522, *num.* 57, *e seg.* sono registrati gli Atti del martirio di una Donna, e d' un di lei Figlio, che non aveva più d' anni cinque. Ne' Bollandisti *al giorno* 24 *di Marzo,* oltre il beato Simone fanciullo di Trento, di cui di sopra si è parlato, si racconta, che nella diocesi di Colonia si presta culto ad un certo Joannetto fanciullo, ucciso dagli Ebrei in odio della fede. Il Baillet *allo stesso giorno* 24 *di Marzo*, dice, che in Parigi un certo Riccardo fanciullo è venerato per martire; e che un certo Guglielmo parimente fanciullo, che fu ucciso dagli Ebrei in odio della fede ha avuto culto nell' Inghilterra. *E nel tom.* 18, *delle opere* del padre Teofilo Raynaudo, ed individualmente in quella intitolata *de martyrio per pestem, part.* 2, *cap.* 2, *num.* 7, si legge, che nel tempo del re Ferdinando fu ucciso dagli Ebrei in odio di Cristo un certo Fanciullo di tre anni in un Castello vicino a Toledo, chiamato *Guardia,* che esso ha culto, e che chiamasi per antonomasia *Innocens a Guardia:* ed attesta lo stesso di due altri Fanciulli di due anni nella Sardegna, chiamati Ceselio, e Camerino. E nella citata dissertazione apologetica sopra il martirio del beato Simone da Trento *alla pag.* 242, si fa menzione d' una certa Bambina, chiamata Orsola, d' anni tre, che circa l' anno 1442, in Lienz, piccola, ma antica città, posta su i confini del Tirolo verso la Carintia, nella Valle di Pusteria, fu barbaramente uccisa dagli Ebrei in odio di Cristo, essendo stata posta nella Segrestia della Chiesa del Luogo, in vece d' un' antica lapide, una più recente del 1609 estratta dall' antica, in cui l' orrido infanticidio viene descritto: ed *alla pag.* 246, *e seg.* si fa menzione del fanciullo Lorenzino, che in età d' anni cinque l' anno 1485, fu svenato dagli Ebrei in odio pure della fede di Cristo; e che dal giorno del suo martirio sino al presente in Marostica nel territorio Vicentino, e ne' luoghi vicini è riconosciuto e venerato come martire.

XIV. Noi non c' impegniamo a sostenere, che tutti quelli, i nomi de' quali abbiamo poc' anzi additati, fossero veramente in quell' età, in cui non distinguevano il bene dal male, quando furono uccisi, anchorchè alcuni d' essi sieno chiamati *Puer,* ed altri *Infans.* Con ogni ingenuità riconosciamo, che, benchè alcuni siano chiamati Fanciulli, alcuni però d' essi erano chi in età di dodici anni, chi di nove, e chi di sette: come Noi stessi abbiamo osservato nel martirio di S. Babila, e de' compagni, nella nostra opera *de canonizat. sanctorum al lib.* 1, *cap.* 14, *nu.* 5, e come ancora vien avvertito dagli uomini di gran merito, e profondi nella lingua Latina, alcuni de' quali misurano la puerizia dal terzo, o quarto anno, sino al decimo, altri dal settimo sino al decimo quarto, come può vedersi nel martirio *alla parola Puer,* altri mettono il fine della puerizia nell' anno decimo, ed anche nel decimo quinto, come può vedersi nell' insigne Facciolati *alla parola Puer,* e fra i Giuristi del Gonzalez *sopra il cap. Referente, num.* 7, *et seq. de delictis puerorum;* e come finalmente è d' uopo che fosse quel S. Cirillo fanciullo, *Puer,* di sopra memorato, se si considera la di lui condotta, le risposte da esso date al tiranno, ed il linguaggio usato dal tiranno: *Vidisti*

puer (inquit), ignem; vidisti, o juvenis, gladium: come si legge ne' di lui Atti di sopra indicati. Riflettiamo, che molti sono chiamati infanti, e che infante è quello, che per anche non sa, cioè non può parlare. *Infans ab infando dictus est*, dice Nonio. E S. Isidoro *de originib.* soggiunge: *Infans dicitur homo primæ ætatis: dictus autem infans, quia adhuc fari nescit, id est loqui non potest.* Nel che concordano gli uomini più insigni nella lingua Latina, cioè l' Hofmanno, ed il sopraddetto Facciolati. Ma sappiamo, che il nome d' infante appresso gli scrittori ecclesiastici è stato dato anche a quelli, che erano in una età, in cui potevano e sapevano parlare. Negli Atti proconsolari di Saturnino, e compagni martiri, stampati dal Surio, e riportati dal cardinale Baronio *all' anno di Cristo* 303, vien riferito, che dal magistrato della Colonia fu preso Saturnino Prete coi quattro suoi Figliuoli, fra' quali vi era Ilariano infante, e che tutti furono martirizzati: e sopra la parola Infante così riflette il detto cardinale *al n.* 36. *Cum hic audis infantem, ne existimes, puerum hunc esse nuper natum, qui fari nesciat: nam loquendi usus erat apud Afros, ut quosque pueros infantes dicerent, ut ex Victore Uticensis alibi diximus, qui pueros Ecclesiæ cantores infantulos nominat, etc.* Dopo ciò, lo stesso cardinale forma il quesito circa l' età, in cui era Ilariano infante, quando sopportò il martirio: *Porro quotennis esset puer hic, quem auctor vocat infantem, sua ipsius confessio, coram proconsule facta, inferius declarabit:* ed *al num.* 57 riferendo le parole dell' infante dette avanti il proconsolo, dà a conoscere, che l' infante poteva e sapeva parlare, e ch' era in una età, in cui ben conosceva, che riceveva la morte per la fede di Cristo: *Hilarianus adhuc supererat*, sono parole degli Atti, *unus de natis presbyteri martyris Saturnini, qui ætatem suam parvulam ingenti devotione vincebat, etc. Subito brevi de corpore vox juvenilis auditur, et angustum pueri pectus ad confessionem Domini totum aperitur in voce respondentis: Christianus sum, et mea sponte atque voluntate cum patre meo, et cum fratribus feci collectam.*

XV. S. Bernardo nel sermone degl' Innocenti *al tom.* 1, *pag.* 787, dice, che alcuni sono martiri *voluntate et opere*, come fu santo Stefano: *Habemus in beato Stephano martyrii simul et opus et voluntatem:* altri sono martiri di sola volontà, come fu S. Giovanni Evangelista, che morì in pace, essendo sopravvissuto al martirio dell' olio bollente, che sofferse: *Habemus solam voluntatem in beato Joanne:* e che altri sono martiri per l' opera sola, cioè per aver perduta la vita per la fede di Cristo: *solum in beatis Innocentibus opus.* Alla classe de' martiri *operis et voluntatis* debbono riferirsi tutti quelli, che quantunque in età puerile, conobbero, che dovevano morire per la fede di Cristo, e vollero morire per essa, avendo il Grande Iddio cogli ajuti efficaci della sua grazia prevenuto l' età. Allude S. Ambrogio a questo trionfo della grazia, quando *nel suo lib.* 1, *de virginibus al cap.* 2, parla del martirio di S. Agnese: *Hæc duodecim annorum martyrium fecisse traditur: Quo detestabilior crudelitas, qua nec minusculæ pepercit ætati: immo magna vis fidei, quæ etiam ab illa testimonium invenit ætate:* e poco dopo: *Magisterium virtutis implevit, quæ præjudicium vehebat ætatis.* Poc' anzi si è parlato del martirio di una madre, e d' un figlio, riferito dal cardinale Baronio *all' anno di Cristo* 522, *num.* 57, *e seg.* ed ora cade in acconcio l' aggiungere, che, benchè il Fanciullo non avesse più di cinque anni, seppe resistere alle lusinghe del tiranno, che, dopo aver condannata la madre alle fiamme, era portato a salvare il figlio, purchè avesse abbandonata la fede di Cristo; ma essendosi esso, nel mezzo del contrasto, sottratto dal suo custode per istinto particolare celeste gettossi nelle fiamme, nel mezzo delle quali era morta la madre, come il tutto può vedersi negli Atti portati dal cardinale Baronio, ne' quali, descrivendosi le qualità del Fanciullo, si dice, ch' era dotato d' una prudenza superiore all' età. Noi non parliamo di questi martiri: parliamo della terza classe de' martiri, che *solo opere martyres sunt*, per servirci delle parole di S. Bernardo; e ben volentieri ammettiamo, che molti d' essi si ritrovino fra quelli di sopra indicati, ritrovandosene alcuni ne' quali o il numero espresso degli anni, in cui furono martirizzati, o tutto il contesto della storia, levano di mezzo qualunque controversia, che potesse eccitarsi sopra l' intelligenza della parola *Puer*, e dell' altra *Infans.* Il sacro testo in san Matteo *al cap.* 2 esprimendo l' età in cui erano quegl' Infanti, che per ordine d' Erode furono trucidati in Betlemme, e ne' cofini: *a bimatu et infra:* dà pienamente a dividere, che gli uccisi furono martiri *solo opere;* essendo improbabile, e contraria alla lettera del testo l' opinione, confutata anche da Giansenio *sopra gli Evangelj al cap.* 11, di quelli che hanno detto, che le parole: *a bimatu, et infra:* non debbono prendersi come ristrette all' età degli uccisi, ma come indicanti, che prima furono uccisi quegl' Infanti, che erano d' anni due, o sotto gli anni due, ancorchè dipoi fossero trucidati ancor quelli che erano in età superiore.

XVI. Senz' abbandonare l' ordine prefisso, subentra ora il discorso del culto, che, secondo la disciplina della Chiesa, si è prestato, e si presta agl' Infanti, a' quali in odio di Cristo è stata data la morte, e che *solo opere* sono martiri, avendola sopportata in un' età, in cui non avevano il discernimento del bene dal male, nè era anche venuto *tempus intelligentiæ, quo Dei mandata cognoscimus, ut perveniamus ad vitam*, come parla S. Girolamo, *nell' epist.* 121 *ad Algasiam, alla quæst.* 8, ed avendo conseguita la vittoria, prima anche che ne avessero la conoscenza, come dice S. Ambrogio, parlando degl' Infanti di Betlemme *nel lib.* 1, *de officiis ministrorum cap.* 41, *num.* 213. *Quid de*

bimulis loquor qui ante palmam victoriæ acceperunt, quam sensum naturæ? e per isfuggiro la confusione, ne faremo alcune classi.

XVII. La prima è di quelli che da' secoli più remoti hanno un culto universale in tutta la Chiesa; potendosi dire, che questi sono canonizzati con quella specie di canonizzazione, che intendevasi fatta, allora che, essendo il culto incominciato in una diocesi, da essi passava in un' altra, e così successivamente in tutta la Chiesa, nel che sempre interveniva l' autorità ecclesiastica, cioè de' Vescovi, e del Romano Pontefice: de' Vescovi, mentre il culto introdotto in una diocesi, passava nelle altre col loro assenso: del Romano Pontefice, o perchè de' Vescovi particolari molte volte si trasmettevano gli Atti, acciò esso gli esaminasse, e gli approvasse, o perchè sapendo pur esso, e non riprovando il culto, che erasi introdotto, e andavasi dilatando, con ciò veniva ad approvarlo: come può vedersi *nel nostro libro de canonizatione sanctorum al cap.* 6, e specialmente *al numer.* 6.

XVIII. Ed in questa prima classe Noi riponiamo gl' Innocenti di Betlemme, il culto de' quali in tutta la Chiesa fu introdotto fino da' primi secoli, come dimostra il cardinale Baronio *nelle Note al Martirologio Romano*, e come ancora è obbligato a confessare il severo critico Baillet, che *nella Storia del culto di questi SS. Innocenti al* § 2, ancorchè non ammetta l' universale osservanza della loro festa, che nel principio del secolo nono, confessa però, che il culto verso di loro nella Chiesa universale aveva avuto principio ne' primi secoli, scrivendo ancora S. Agostino *nel lib.* 3 *de libero arbitrio al cap.* 23, *num.* 67. *Non frustra etiam Infantes illos, qui, cum Dominus noster Jesus Christus necandus ab Herode quærerctur, occisi sunt, in honorem martyrum receptos commendat Ecclesia:* il che anche si raccoglie *del lib.* 10 *de Genesi ad litteram cap.* 22, *num.* 39, questa prima classe sarebbe molto ferace ed abbondante, se fosse sussistente l' asserzione de' Greci, che *ne' loro Menei* vogliono, che gl' Infanti uccisi in Betlemme per ordine di Erode fossero quattordici mila: *Commemoratio sanctorum Infantium, qui ab Herode occisi fuerunt, quorum numerus quatuordecim millia:* nel che anche concordano i Moschi *nelle loro sacre Efemeridi*, e gli Etiopi *nella loro Liturgia.* Ma Noi non crediamo di poter aderire alla predetta asserzione; avendo letto quanto contro ad essa viene scritto dal Papebrochio *nel tom.* 1 *degli Atti de' Santi di Maggio alla pag.* 57, dal Tillemont *nelle memorie ecclesiastiche al tom.* 1, *pag.* 432, *not.* 1, dal Calmet *ne' Commentarj sopra il Vangelo di san Matteo*, dal Serry *nelle sue esercitazioni*, ed ultimamente dall' erudito padre Casto Innocente Ansaldi nella sua bella dissertazione, o sieno *Vindice dell' Infanticidio di Erode*, stampato in Brescia l'anno 1746, ove confutando chi ha osato di dubitare della verità dell' Infanticidio, del debole motivo, che Giuseppe Ebreo d' esso non parla, non ha lasciato di raccorre quanto dagli altri è stato dedotto contra la sopra riferita asserzione de' Greci. Ci contenteremo dunque di dire, che gl' Infanti, che erano in Betlemme, e ne' confini, furono fatti uccidere da Erode, e che non solo furono martiri, ma che, avendo in tutta la Chiesa il culto, come poc' anzi si è esposto, sono canonizzati, e così appartengono alla prima classe, di cui ora parliamo, nella qual classe siamo anche preparati ad annoverare ogni altro Infante, che a Noi venisse additato, o che da primi secoli fosse stato venerato in tutta la Chiesa come martire, conforme lo sono stati, e lo sono gl' Infanti di Betlemme.

XIX. La seconda classe è di quegl' Infanti uccisi in odio della fede di Cristo, che sono da tempo immemorabile in qualche città, o diocesi, in possesso d'un pubblico culto, colla scienza, e tolleranza, ed anche alle volte colla positiva approvazione degli ordinarj. A questa seconda classe possono riferirsi molti e molti, dei quali, come abbiamo veduto, si parla negli annali, e ne' monumenti della Chiesa, ed alcuni ancora di quelli, i nomi de' quali sono descritti nel Martirologio Romano; ed in questa classe ancora dovranno riportarsi quel beato infante Joannetto, i due Fanciulli Riccardo e Guglielmo, ed oltre gli altri quel beato Lorenzino, dell' antichità del di cui culto ritrovasi un attestato nella curia Vescovile di Padova, stampato nella citata dissertazione apologetica sul martirio del beato Simone da Trento *pag.* 253, ch' è conceputo colle seguenti parole: *il culto religioso verso cotesto santo Fanciullo si è mantenuto sempre invariabile nel lungo corso d' anni dugento sessanta del suo martirio sino al presente, così in Marostica, come ne' luoghi vicini, informati del di lui sagrifizio alla rabbia Giudaica. Nelle urgenze sì private, e sì pubbliche di questi popoli, si ricorre a Dio Signore col mezzo del di lui credito, scoprendosi in tal occasione l' Arca del suo sacro deposito per sempre più infervorare i supplicanti.* Parliamo de' questi, che sono nel predetto possesso immemorabile di pubblico culto, non si può dire, che siano beatificati dalla Santa Sede, supponendosi, che il loro culto abbia avuto il suo corso colla scienza ed approvazione degli ordinarj; nè essendosi sopra esso formato verun processo, o trasmesso a Roma al Romano Pontefice, acciò l' approvasse; molto meno si possono dire canonizzati; sì perchè il loro culto non è esteso alla Chiesa universale; sì perchè manca il finale giudizio, che per la canonizzazione è necessario che s' interpongadal Pontefice Romano. Ma quello che dee dirsi de' predetti Fanciulli, si è, che, essendosi il pontefice Urbano VIII protestato ne' suoi decreti di non voler recare verun pregiudizio a quelli, che erano in possesso del pubblico culto cento anni prima de' suoi decreti, nulla di più si richiede, acciò ad essi sia dovuto quel culto in tutti que' luoghi, ne' quali l' hanno avuto cento anni prima del detto tempo, con scienza, ed approvazione degli

ordinarj, e molto più quando vi fosse stata ancora la scienza del Romano Pontefice.

XX. La terza classe è di que' fanciulli, de' qualli di sopra si è fatta menzione, l' età de' quali col loro nome è espressa nelle loro lapide sepolcrali; le ossa, e le reliquie de' quali, ritrovate nelle sacre catacombe di Roma colle divise del martirio, si espongono nelle Chiese alla pubblica venerazione. Non vi è severo critico, che non ammetta, esser segno certo del martirio il vaso col sangue, o tinto di sangue, che si ritrova ne' sepolcri che sono nelle catacombe di Roma L' Aringhi, il Mabillon, il senatore Buonarroti, Raffaello canonico Fabretti, l'abate Lodovico Antonio Muratori, il canonico Boldetti, il canonico Marangoni, il cavaliere Vettori, i ministri dell' estrazione de' corpi, concordano pienamente in questo sentimento; come può vedersi nella nostra opera *de canonizatione al lib. 4, part. 2, cap. 27, dal num. 21, sino al fine.* Antica è la disciplina, che le sacre ossa estratte dai cimiterj di Roma, e ritrovate con segni indicanti il martirio, si espongano nelle Chiese alla pubblica religiosa venerazione, come può vedersi nel vulgato Anastasio nella vita di san Paolo I pontefice nel secolo ottavo: ove, dopo aver riferito, che dai sacri cimiterj portò in Roma i corpi ivi trovati, e che collocò le sacre ossa in varie Chiese, poco dopo proseguendo soggiunge: *Infra claustra vero ipsius monasterii*, che aveva fondato nella propria casa paterna, *ecclesiam miræ pulchritudinis a fundamentis noviter construxit, etc. Illicque innumerabilium sanctorum corpora, quæ de præfatis demolitis abstulit cœmeteriis, maximo venerationis condidit affectu:* Sino ai tempi del pontefice Sisto V erano venerate alcune piccole ossa nella basilica di S. Paolo di Roma, che piamente si credevano esser le ossa di alcuni santi Innocenti di Betlemme, come attesta il Panvinio nella sua opera *delle sette Chiese di Roma pag.* 96. Il Severano poi *nello stesso trattato* racconta lo trasporto fatto da Sisto V l' anno 1586 alla basilica Liberiana. E l'abate Paolo de Angelis *nella sua descrizione di questa stessa basilica al lib.* 10, *cap.* 11, porta un lungo tratto d'una Bolla del detto Pontefice, in cui parlando della cappella di S. Lucia, che fu fabbricata con altra simile sul limitare della cappella del Presepio così si dice: *sub altari*, cioè di san Lucia, *in arca marmorea duo sancta beatorum Innocentium corpuscula, a basilica sancti Pauli extra portam Ostensem nostro jussu translata, rite recondi curavimus, ut ad Christi Infantis cunabula iidem sancti Innocentes (flores, ac primitiæ martyrum, Deoque gratissimæ victimæ) quodammodo excubare videantur.* Ed a simiglianza ed esempio delle reliquie de' SS. Innocenti di Betlemme, continuamente si espongono negli altari le reliquie de'Fanciulli martirizzati per la fede di Cristo, le ossa de' quali si estraggono dai cimiterj di Roma colle precedenti sicure divise del martirio. Come si è veduto, nel cimiterio di Giordano furono ritrovate le ossa di un fanciullo Doroteo coll' iscrizione del nome, e col vaso di sangue, e le ceneri, ed ossa del Bambino coll' iscrizione furono mandate alla città d' Anagni, per esser collocate nella Chiesa de' SS. Cosmo e Damiano, come attesta il Boldetti *nella sua citata opera alla pag.* 344, ove *alla pag.* 345, riferisce, che nello stesso cimiterio di Gordano fu ritrovato il corpo di Decenzio fanciullo d' anni cinque col nome proprio, e col vaso di sangue, e che fu collocato nella cappella del Rosario della Chiesa di S. Sabina su l' Aventino. Se la cosa non fosse notoria, e quotidiana, si potrebbe comodamente fare un elenco d' esempj delle reliquie di questi Fanciulli collocate nelle Chiese; ma, non essendovi chi non sia informato di questa disciplina, ben volentieri tralascieremo il radunare altri esempj, e conchiuderemo il discorso appartenente a questa terza classe, col dire, che hanno i Fanciulli in esse annoverati il culto pubblico nelle Chiese, ove le loro reliquie sono collocate, con plenario consenso, ed approvazione della santa Sede, la quale ripone il fondamento della sua concessione ne' segni indubitabili del martirio ritrovati ne' loro sepolcri; ma che non per questo può dirsi, ch' essi siano stati formalmente canonizzati, prendendo la canonizzazione, come si dee prendere, per una sentenza del Romano Pontefice, che ingiugne per via di precetto il culto nella Chiesa universale. Del culto che si presta alle predette reliquie, benchè per lo più senza l' officio e messa, si è da Noi discorlo nella nostra opera *de canonizat. sanctorum lib.* 4, *part.* 2, *cap.* 28, ove sono stati riferiti i fondamenti di questa pratica: ed *al lib.* 1, *cap.* 38, *num.* 3, *e seg.* non si è lasciato di riferire quanto risguarda l' officio, e la messa da recitarsi e celebrarsi nella Chiesa universale, quando si discorre dei canonizzati con formale, o equipollento canonizzazione.

XXI. L' ultima classe è di que' Fanciulli, che hanno perduta la vita, levata loro per odio contra Gesù Cristo, il culto de' quali viene promosso per la strada consueta della beatificazione formale, o equipollente, il termine della quale, quand' altro non osti, può, ed anche suol' essere la formale canonizzazione. Poc' anzi si è detto, esser sempre intervenuta l' autorità pontificia nelle canonizzazioni, ancor quando esse si facevano, passando il culto introdotto in una diocesi, successivamente in un' altra; e così dilatandosi in tutto il mondo: ed ora aggiungiamo, che dal pontefice Alessandro III fu introdotta e stabilita la disciplina, che al solo Romano Pontefice appartenga la concessione, o sia approvazione del culto ne' luoghi particolari, ed in qualsivoglia diocesi del Mondo. Se ne possono vedere i fondamenti, e le ragioni *nel citato nostro lib.* 1, *cap.* 10, *num.* 3, *e seg.* e da quanto ivi è diffusamente riferito si deduce, che al Romano Pontefice appartiene non solo, come è sempre appartenuto, l' ordinare per via di precetto il culto nella Chiesa universale o sia ai martiri, o sia ai confessori, nel che consiste, come più volte si è detto, la canoniz-

zazione; ma altresì il concedere per via di positiva permissione il culto in qualche città, o diocesi, o in alcuni altri luoghi particolari, in onore di qualche servo di Dio o confessore, o martire, nel che consiste la beatificazione. Ed a questa ultima classe appartengono i due beati Fanciulli uccisi in odio della fede, Simone di Trento, che ricevè il martirio l'anno 1475, ed Andrea del Pago, o villaggio Rinnense, che ricevè il martirio l' anno 1642 che è quello di cui oggi si tratta, potendosi dire ambidue già beatificati da questa Santa Sede con beatificazione, se non formale, almeno equipollente; mentre, dopo essersi veduto ciò che era necessario, rispetto al martirio, alla causa del martirio, ed alla fama de' Segni e dei miracoli, si è fatta la concessione dell' officio e della messa in alcuni luoghi particolari. E sebbene, come già di sopra si è detto, per ordine del pontefice Gregorio XIII fu posto il nome del beato Simone nel Martirologio Romano, non può però pretendersi, ch' esso perciò sia stato canonizzato; essendo massima ben fondata e ricevuta, *annuntiari in martyrologio nomina, et clariores res gestas eorum, qui in eo descripti sunt, ut excitentur fideles ad imitationem, et etiam ad cultum, sed intacta semper permanente ecclesiastica disciplina, ita ut si res sit de jam canonizatis, cultus ad quem excitantur fideles, sit præceptivus, universalis, et publicus; si vero agatur de beatificatis, sit quidem publicus, sed tantum permissus personis, et locis indulto beatificationis comprehensis, sit autem permissus, sed privatus quoad alios qui indulto comprehensi non sunt:* come da Noi con questa stesse parole, dopo aver discussa la materia, ed esaminata la prassi della Santa Sede, fu conchiuso nella nostra opera *de canonizatione al lib.* 4, *par.* 2, *cap.* 19, *num.* 16.

XXII. Del beato Simone, benchè beatificato prima del beato Andrea, non v' è chi parli in ordine alla canonizzazione. La petizione per la canonizzazione è promossa pel beato Andrea beatificato molto tempo dopo: ed il punto si riduce a vedere; se debba darsi corso alla medesima: non essendo cosa insolita, che per giusti, e rilevanti motivi si fermi il corso di una causa, e se ne impedisce il progresso alla canonizzazione, ancor dopo che in essa si è ottenuta la beatificazione: come si vede in tante e tante cause, nelle quali dopo la concessione dell' officio e della messa, fatta per mezzo della beatificazione o formale, o equipollente, nè vi è stato chi abbia mai pensato, nè vi sarà cui sia per pensare a chiedere la formale canonizzazione.

XXIII. E però brevemente facendo passaggio ai motivi, non sono essi ristretti alla causa del beato Andrea, ma sono comuni a tutte le cause de' Fanciulli uccisi per odio della fede di Cristo in quell' età, in cui non possono discernere il bene dal male, e che, essendo martiri, lo sono, non *voluntate et opere*, ma solamente *opere*, per servirsi del linguaggio di S. Bernardo: potendo taluno credere, che sia ben fatto il condere, quando vi sieno i dovuti requisiti, ad essi il solo culto proprio de' beatificati, ma potersi dubitare, se sia conveniente il passare più oltre estendendo per via di precetto il culto alla chiesa universale, come si fa nelle canonizzazioni, ancor quando non mancassero i soliti requisiti per fare il passaggio dalla beatificazione alla canonizzazione.

XXIV. I fondamenti, che possono assistere a quest' assunto, sono quelli che sieguono. Consiste il primo nell' osservare, non esservi force nell' antica prassi delle canonizzazioni altro esempio di vera e stretta canonizzazione di Fanciulli, che quello degl' Infanti di Betlemme, potendosi riferire gli altri esempj alla beatificazione; ed in oltre esser cosa certa, che non v' è esempio di formale canonizzazione di veruno di questi Fanciulli dopo il metodo stabilito, introdotto, e praticato per ordine della santa Sede nelle cause di pubblico culto, che rispetto a questi Fanciulli è stato ristretto alla beatificazione. Ed il non ritrovarsi esempio nel corso di molti secoli, ancorchè non sieno mancate occasioni di poterlo indurre, è una circostanza di gran rilievo, che ingombra la testa a chi non è amico di novità.

XXV. Consiste il secondo nell' osservare, ridursi il tutto all' essere questi Fanciulli martiri, avendo patita la morte per Cristo: nè ciò, universalmente parlando, si nega; e perciò volentieri si ammette, che, concorrendo i necessarj requisiti, diasi ad essi il culto della beatificazione. Ma, se è sistema approvato, che non si apra una larga strada canonizzazioni per non renderle dispregevoli, come anche da Noi è stato osservato *nel nostro lib.* 1, *cap.* 12, *num.* 16, sembra potersi temere, che per appunto si apra la strada al temuto inconveniente, ogni *qual volta* si ammettano alla canonizzazione i *Fanciulli uccisi per* la fede di Cristo, per la ragione che sono *martiri*; insegnando i teologi, che martiri sono ancora que' Fanciulli, che sono ammazzati nelle guerre di religione, negli assalti delle città, nelle sorprese, delle Piazze, come espressamente insegna il Soto *in q. Sent. dist.* 3, *qu. unic. art.* §, *secunda propositio;* essere in oltre martiri anche que' Faciulli che perdono la vita uccisi dagl' inimici di Cristo, ancorchè non siano usciti dal ventre della madre, o resti viva, o muoja con essi la predetta loro genitrice, come può vedersi in Teofilo Raynaudo *nel cit. tom.* 18, nell' opera intitolata *de Martyrio per pestem par.* 2, *cap.* 2, *num.* 8, e diffusamente nell' Hurtado *in Resolutionibus de vero martyrio tract.* 2, *resolut.* 20, *per totam:* e quanto vien detto de' Fanciulli ammazzati prima dell' uso della ragione in odio di Cristo, si pretende, che debba estendersi anche agli adulti, che non hanno mai avuto l' uso della ragione, se a questi vien tolta la vita dagl' inimici di Cristo, e per odio contro la sua fede, supponendoli simili in tutto e per tutto ai Fanciulli. Vedasi il cardinale Capisucchi nelle sue controversie teologiche in quella *de Martyrio qu.* 2. § 4, *in fine: Licet in pueris ante usum rationis pro Christo morientibus non adsit propria ac personalis intentio, adest tamen intentio Ecclesiæ, quæ in illis*

mortem pro Christo acceptat, eosque per martyrium Deo consecrat, etc. Quæ autem de infantibus ante usum rationis pro Christo occisis dicta sunt, intelligenda sunt etiam de amentibus, qui nunquam rationis usum habuerunt, si contigat, eos in odium Christi occcidi: massime e sentenze, che ridotte in pratica, possono offuscare il fulgore delle canonizzazioni.

XXVI. Consiste il terzo fondamento in ciò che insegna S. Tommaso, e con esso ancora gli altri teologi, cioè, che i martiri in Paradiso hanno la gloria essenziale che si chiama *aurea*, ed hanno anche la gloria accidentale, che dicesi *aureola*, che consiste in una certa allegrezza, che provano, considerando la vittoria da essi riportata contra il mondo, combattendo per Cristo, e sopportando per esso volontariamente la morte, della quale aureola non partecipano adeguatamente i Fanciulli, che, essendo stati martiri, lo sono stati *solo opere*, non *voluntate : Innocentes sicut non pertingunt ad perfectam rationem martyrii, sed aliquid martyrii habent ex hoc, quod passi sunt pro Christo, ita etiam aureolam, non quidem secundum perfectam rationem, sed secundum aliquam participationem, in quantum scilicet gaudent, se in obsequium Christi occisos esse; ut dictum est de pueris baptizatis, quod habebunt aliquod gaudium de innocentia, et carnis integritate.* Queste sono le parole di S. Tommaso *in 4 sent. dist. 49, qu. 5, art. 3, qu. 2 ad duodecimum.* E coerentemente a queste parole del santo Dottore così prosiegue il cardinale Capisucchi *nel luogo citato al § 16. Cum aureola sit præmium a Deo beatis concessum intuitu egregiorum operum quæ ipsi pro Deo in terris patrarunt, ac proinde sit præmium respondens operibus; evidens est, sanctos Innocentes, et alios parvulos pro Christo ante usum rationis occisos, aureola non gaudere martyrii.* E non avendo i Fanciulli benchè martiri, l' aureola del martirio per la ragione poc' anzi accennata, ciò da tal uno potrà esser adottata per sostenere, che se ad essi nella Chiesa militante può competere il culto della beatificazione, non è ben fatto che si ammettano all' altro della canonizzazione, annoverandosi fra i motivi di questa ancor quello, che le gesta dal canonizzato servano per esempio ai fedeli in tutto il mondo cattolico, quali gesta mancano nel Fanciullo ammazzato per Cristo.

XXVII. E quantunque possa tal uno rispondere, che l' argomento prova troppo provando, che nemmeno gl' infanti di Betlemme abbiano meritato l' onore della canonizzazione, non avendo nemmeno essi ottenuta l' aureola del martirio, sembra però, che la risposta debba perdere tutta la sua forza, se si riflette alla circostanza in cui quelli di Betlemme perdettero la vita, ed all' uniforme ed antica divozione della Chiesa, che gli ha sempre venerati per martiri. E senza investire le opinioni dell' Armacano, che restrinse il martirio de' Fanciulli Betlemitici a que' soli che erano circoncisi, il che vien comunemente rigettato dagli altri, come può vedersi nel Valenza nel suo celebre trattato *de rebus fidei al cap. 4, de baptismo parvulorum §. Atque hoc,* e rigettando altresì l' opinione di sopra riferita, e confutata d' altri che hanno creduto, essere stato accelerato ai Betlemitici l' uso della ragione, il che vien espressamente impugnato da S. Tommaso 2, 2, *qu.* 124, *art.* 1 *ad primum*, sembra potersi replicare, essere martiri i Fanciulli di Betlemme, esser a loro simiglianza martiri anche gli altri, che avanti l' uso di ragione muojono per Cristo; ma che, avendo i primi in loro favore la tradizione e la dottrina de' Padri, e la continuata tradizione della Chiesa, ed avendo i secondi a loro favore la sola benchè rispettabile opinione de' teologi, non dee recar maraviglia, se ai primi si dia qualche cosa di più, che non si dà ai secondi : *in 3 parte D. Thomæ tom. 2, disp.* 153, *qu.* 68, *cap.* 7, ove, dopo avere stabilito, che i Betlemitici sono veri martiri e che martiri ancora sono gli altri Fanciulli ammazzati per Cristo, così soggiunge : *Porro quamvis non tam certum sit, quod diximus de aliis infantibus pro Christo occisis, quam de illis qui hac de causa ab Herode interfecti sunt, quia pro interfectis ab Herode Ecclesiæ traditionem, et doctrinam patrum pleniorem habemus; nihilominus indubitatum apud nos esse debet* (intendendo però ciò di quella certezza, che se non ha per sè la definizione della Chiesa, ha però la comune opinione de' teologi, *eamdem rationem esse de omnibus, qui post adventum Christi propter ipsum occisi sunt.*

XXVIII. Tanto più che la presente questione non è, rigorosamente parlando, se i Fanciulli, che dopo la venuta di Cristo sono ammazzati dai di lui nemici, possano canonizzarsi, ma se sia espediente, che ciò si faccia : e, posto il quesito in questi termini, non vi vuol molto a comprendere la sua disuguaglianza che passa fra gl' Infanti di Betlemme, e tutti gli altri che muojono dopo di loro, e che perdono la vita per Cristo.

XXIX. Quanto sin' ora abbiamo esposto, può anche vedersi *nel nostro lib.* 1 *de canonizatione al cap.* 14, *e nel lib.* 3, *cap.* 15, *num.* 2, *e seg.* Resta ora, che il tutto si esamini, e si veda, se è conveniente, che si dia corso alla causa del B. Andrea, o se è meglio, che si fermi nello stato in cui è, che è per l' appunto quello stesso, in cui si ritrova l' altra del B Simone. E perchè non è impossibile, che si risveglino altre simili istanze, sarà proprio della di lei diligenza, e del prudente consiglio degli altri, che da Noi saranno eletti, il suggerire il partito, che dovrà prendersi, quando succede il caso, che per lo più suol essere di qualche Fanciullo ammazzato dagli Ebrei nella Settimana Santa in onta di Cristo; tali essendo gl' Infanticidj dei beati Simone, ed Andrea, e di una gran parte degli altri commemorati dagli altri autori : potendo sembrare a tal uno, che quando si volesse lasciar aperta la strada alle cause di questi Infanticidj, dovrebbero questi essere stati clamorosi, noti al popolo, maledetti da tutti, e vendicati dai magistrati, e che anche fosse

bene, giacchè si tratta di martiri, *non voluntatis, et opere, sed solo opere*, l'accrescere il numero de' Segni, e de' miracoli oltre il soljto, per ottenere la formale canonizzazione. Terminiamo col darle l'apostolica benedizione.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 22 Februarii 1755, pontificatus nostri anno decimoquinto.

Ad cap. XIII *de concessione officii et missæ*, post concessionem trium missarum, etc. addantur sequentia : nempe

DECRETUM.

PANORMITANA.

Sanctissimus Dominus noster Benedictus papa XIV ad humillimas preces reverendissimi archiepiscopi Panormitani supplicantis pro elevatione ritus officii S. Ignatii Loyolæ Societatis Jesu fundatoris a duplici majori ad duplicem secundæ classis, petitam elevationem pro clero civitatis Panormitanæ benigne concessit. Die 28 Augusti 1756.

D. F. card. Tamburinus Præfectus.

Loco ✝ sigilli.

M. Marefuscus S. R. C. Secret.

SANCTISS. IN CHRISTO PATRIS, ET DOMINI NOSTRI DOMINI

BENEDICTI,

DIVINA PROVIDENTIA PP. XIV

LITTERÆ APOSTOLICÆ IN FORMA BREVIS.

In quibus officium, et missa propria S. Pulcheriæ virginis imperatricis die VII *Julii sub ritu duplici majori pro canonicis regularibus in Lusitania, extenditur ad omnes sacerdotes Societatis Jesu, simulque ad collegiales, et seminariorum alumnos cum ipsis conviventes; missa vero etiam ad omnes sacerdotes in eorum ecclesiis celebrantes.*

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad perpetuam rei memoriam.

Religiosorum sanctorum cultum, quos in triumphanti Ecclesia cum Christo duce regnantes, quoties pio fidelique corde a militantis Ecclesiæ civibus invocati fuerint, opportunam salutaremque porrectis precibus opem accommodare credimus, catholica Ecclesia, a Spiritu Sancto edocta, ea potissimum ratione, promovere ac præcipere studuit et contendit, ut Christi fideles non solum præclara heroicarum virtutum exempla ab aliis relicta assidue imitari, verum etiam suis in angustiis præsentissimum eorumdem sanctorum præsidium implorare satagerent et adniterentur.

Atque ad eorum præsertim domesticorum Dei et beatæ patriæ civium venerationem magis magisque provehendam propagandamque incumbunt, qui non tam eximiis christianæ pietatis operibus, et assiduis christianæ pœnitentiæ exercitationibus addicti sese dignos ac participes æternæ felicitatis reddiderunt, quam incredibili studio, ardenti zelo, et laboribus nunquam intermissis curarunt ut divini honoris cultus adaugeretur, catholica fides sarta tectaque servaretur, ac propagaretur; suprema Apostolicæ hujus sanctæ Sedis auctoritas ac reverentia ubique terrarum maximi fieret, debitaque obedientia coleretur; atque filialis erga beatissimam Virginem Dei Genitricem Mariam pietas et amor in omnium Christi fidelium cordibus excitaretur, et exardesceret.

Nos autem, qui in illustrandis sanctorum tam recentium, quam antiquorum actibus, eorumque cultu promovendo, per omnem fere vitæ nostræ ætatem adlaborare, ac tot volumina eapropter edere non omisimus, sæpe mirabamur, (quemadmodum deinceps observavimus ipsos quoque Bollandistas Societatis Jesu presbyteros de beatorum sanctorum gestis actibusque in lucem emittendis, vindicandis, condignoque honore habendis meritissimos, et apostolicæ etiam prædicationis encomiis laudandos, mirari) Romanam Ecclesiam, quæ quamplurimas Orientalis Ecclesiæ sanctos officio et missa etiam solemnibus recolere consuevit, sanctæ Æliæ Pulcheriæ virginis augustæ imperatricis memoriam in martyrologio romano dumtaxat recitandam mandasse.

Illa enim in regia Constantinopolitana aula educata, asceticæ vitæ institutum inter ipsos aulæ luxus ac delicias, et continua gravissimaque totius fere orbis negotia, sive vivente germano fratre Theodosio adolescente imperatore sive cum Marciano (a se in imperatorem, suumque conjugem, servata tamen castitate adlecto) ita sectata fuit, ut universis summæ admirationis esset, summisque laudibus celebraretur ab omnibus bonis, sanctisque patribus, atque ab ipsis in primis Apostolicæ hujus sanctæ Sedis Pontificibus, qui eam veluti firmissimum catholicæ fidei adversus hæreses columen ac præsidium, et loculentissimum christianorum virtutum omnibus utriusque sexus hominibus ac principibus exemplar a bonorum omnium largitore Deo in aspera illorum temporum conditione datam prædicarunt.

Eapropter Nobis in sublimi hac sacrosancti apostolatus cathedra constitutis perquam maxime gratum accidit, cum primum quidem Nobis oblatus fuit supplex libellus tenoris, qui sequitur.

BEATISSIME PATER,

Sancta imperatrix Pulcheria tam a sanctis patribus, quam a synchronis scriptoribus maxime celebratur, tum ex privata vivendi ratione, tum maxime ob catholicæ fidei zelum, quam inconcussam ser-

vare, tempore quamvis difficillimo, conata est summo studio. Non modo enim perpetuam vovit ipsam virginitatem, quam etiam in conjugio incontaminatam servavit; verum et auctrix fuit, ut sorores suæ virginitatem pariter voverent: scilicet, ut ipsa sanctam Religionem fortius tutaretur; sorores vero, per conjugia, imperium, religionemque in aliquod periculum adducere non possent. Fratrem præterea imperatorem opere, et consilio adeo prospere adjuvit, ut imperii felicitas vel cum ipsa ab aula exulare, vel cum ipsa in aulam redire videretur. Deo autem in primis ita inservire studuit, ut noctu etiam ad laudes eidem canendas una cum augustæ familiæ principibus, sacrosque libros legendos alacriter surgeret.

Hæc ex annalibus vener. cardinalis Baronii, ex actis sanctorum per continuatores Bollandianos editis, atque ex luculentissimis aliorum plurium scriptorum testimoniis delibata sunt. Verum præclariora sunt, quæ sanctissima, ac fortissima mulier zelo Dei æstuans, pro catholica fide gessit: quæ ut amplius innotescant, fecit Sanctitas vestra, dum conciliorum studia instituit, atque in dies promovet, fovetque amantissime. Percurrentibus quippe posteriora duo ex quatuor illis prioribus generalibus conciliis, quæ sanctus Gregorius Magnus prædecessor Sanctitatis vestræ veluti quatuor Evangelia venerabatur, Ephesinum *videlicet et* Chalcedonense, *quid occurrit, quod in maximam sanctæ imperatricis laudem non vergat? Id tantum innuere sat erit, teste S. Leone Magno Sanctitatis vestræ itidem prædecessore, et ab illa omnes hæreses fuisse profligatas, et utrumque laudatum concilium invicte defensum, in quorum altero duplex ex unitate personæ Christi natura statuta est: quare idem S. Leo eidem epistolam exultationis, et gratulationis totius Ecclesiæ nomine plenam dedit.*

Ad augendum itaque cultum sanctæ Pulcheriæ virginis de Deipara *Virgine, catholicaque Ecclesia optime meritæ,* et per omnes mundi partes, in quibus Domini Evangelium prædicatur, celebratæ, *canonicorum regularium S. Augustini in Lusitania reformator pro ipsis, cæterisque qui ex concessione apostolica calendario eorum utuntur, necnon patres Societatis Jesu Panormi, et in Romano Tyrocinio sancti Andreæ degentes humillime Sanctitatem vestram exorant, ut facultatem eisdem concedere dignetur recitandi officium de sancta Pulcheria singulis annis, ritu duplici majori, die septima Julii, quo mense probabilius videtur eadem obiisse, quamquam dies certo non constat; iisdemque oratoribus, aliisque sacerdotibus ad illorum ecclesias confluentibus, facultatem eadem die celebrandi missam de prædicta sancta Pulcheria: officium vero, et missam hic humillime exhibent Sanctitati vestræ. Et Deus, etc.*

Officium autem, et missa sunt tenoris sequentis.

Die 7 Julii.

IN FESTO

SANCTÆ PULCHERIÆ

VIRGINIS IMPERATRICIS.

Sub ritu duplici majori, etc. officium et missa de communi Virginum primo loco, exceptis his, quæ hic habentur propria.

ORATIO.

Deus, qui beatam Pulcheriam virginem tuam singulari castitatis prærogativa decorasti, quique illi ad defendendam Ecclesiam tuam summum fidei amorem tribuere voluisti; concede, ut ejus intercessione Tibi puris mentibus inhærentes, ab omnium hostium insidiis misericorditer liberemur. Per Dominum, etc.

Lectiones primi nocturni de epistola S. Pauli. De virginibus præceptum Domini non habeo, etc.

IN SECUNDO NOCTURNO.

Lectio IV.

Ælia Pulcheria Augusta, patre, avo, fratre, atque viro Romanorum imperatoribus maxime nobilis, profligatis sua præsertim opera hæreticorum erroribus, et catholico dogmate circa Incarnationis mysterium, et divinam Maternitatem constituto, multo nobilior, ab ipsa pueritia, tanta sapientia divinitus prædita fuit, ut ii, quibus post Arcadii patris obitum imperii procuratio, dum Theodosius adolesceret, commissa fuerat, ejus arbritatu omnia facerent, essetque constans opinio, unius puellulæ virtute ac sapientia, quæ instare atque ingruere videbantur, pericula discussa, et felicitatem imperio constitutam. Domi assidua disciplinæ exactrix eam vivendi formam induxit, ut illa jam non aula imperatorum, sed asceterium vulgo diceretur. Theodosium fratrem, Eudoxiam, quam illi matrimonio conjungendam curavit, Flaccillam, Arcadiam, Marinam sorores ita imbuebat bonis moribus, exercebatque ad virtutem, ut, quibus ætate non multum præstabat, eorum moderatrix, ac propemodum mater esse videretur. Qua institutione sorores quantum profecerint, vel ex hoc uno intelligi potest, quod Pulcheriam imitatæ, se, suamque virginitatem Deo devoverunt: utque augusta Virgo ea quæ decreverat, amplius confirmaret, omnesque voluntatis suæ testes haberet, ex auro, et pretiosis lapidibus sacram mensam in ecclesia Constantinopolitana pro virginitate sua, et fratris imperio dedicavit; et in fronte ipsius mensæ hæc eadem inscripsit.

Lectio V.

Potior autem ejus in Theodosio instituendo eluxit

cura; eumque, ubi opus esset, mira quadam dexteritate corrigebat: qui quidem talis est effectus, ut absolutissimum optimi vereque christiani principis exemplar fuerit, dum Pulcheriæ consiliis est obsequutus. Post diuturnam cum fratre concordiam, turbis malevolorum fraude, atque obtrectatione in aula excitatis, tempus nacta, quo sibi jam uni, Deoque vacare posset, secessit in Hebdomum, locum Byzantio suburbanum, ibique vitam agens pene monasticam aliquandiu se continuit: cum vero felicitas imperii una cum ea exularet, a fratre accersita, ubi deesse vidit, qui prælia Domini pugnaret, Deboram imitata, fide, ac religione armata processit, et missis in omnem partem epistolis, hortando, monendo, minitando, non pecuniæ, non laboribus parcens, digna effecta est, quam patres concilii Chalcedonensis una omnium voce, atque præconio custodem fidei, pacis conciliatricem, expultricem hæreticorum, piam, orthodoxam, novam Helenam (sicut Marcianum tunc, imperatorem, notum Constantinum) consalutarent; cuique S. Leo totius Romanæ Ecclesiæ nomine plurimum gratularetur, ejusque causa exultare se diceret, ac digna Deo vota persolvere, quod de Nestoriana primum impietate, mox de nefario Eutychetis errore perempto, duplicem illi et palmam contulerat, et coronam.

Lectio VI.

Atque hæc tantæ curarum moles quas præsertim in Ephesino ac Chalcedonensi conciliis Romanorum Pontificum auctoritate convocatis necessario susceperat, nihilo illam ad cætera christianæ pietatis officia obeunda fecere segniorem. Assidua cœlestium rerum contemplatione, sacrorum Librorum lectione, corporis afflictionibus sponte susceptis se exercebat. Psalmos de nocte surgens una cum regiæ familiæ principibus decantabat, Dei, ac sanctorum (quorum et colloquio non semel dignata est) cultrix eximia, quæ etiam summopere semper contendit, ut erga eorum reliquias cultus augeretur. Deiparam in primis coluit, cui hanc ipsam Deiparæ appellationem contra Nestorianorum blasphemias asseruit: voluit namque summa sapientiæ suæ dispositione divina Providentia, ut per Virginem summa Virginis dignitas inoffensa penitus servaretur: quam etiam est imitata servando perpetuam in ipso conjugio virginitatem: cujus denique cultui amplificando complura templa regali plane magnificentia excitavit, donariis auxit, redditibus locupletavit. In placanda divina justitia mira pietate enituit. Fuit erga pauperes misericordia plane singulari, quos et materna quadam charitate complexa est quoad vixit, et morens eorum, quæ assidua effusissimaque liberalitas reliqua fecerat, scripsit hæredes. Quod cautum ab ipsa testamento fuit, diligenter curavit Marcianus, quem pari religionis studio, rebusque omnibus imperium, sibique hanc ipsam ob causam, salva quam Deo voverat virginitate, conjugem delegerat. Obiit anno quadringentesimo tertio, magno omnium luctu, maximisque sanctorum patrum cæterorumque ejus ævi scriptorum laudibus celebrata.

IN TERTIO NOCTURNO.

Lectio sancti Evangelii secundum Joannem. Cap. XVII. 3.

In illo tempore dixit Jesus: Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum. Et reliqua.

Homilia S. Cyrilli episcopi Alexandrini.

De fide ad Pulcheriam, et sorores reginas.
Lectio VII.

Sane vos sacras, castissimasque Christi omnium nostrum Salvatoris sponsas religiosissimæ ac Deo dilectissimæ imperatrices orbis terrarum ornamentum, sanctissimarumque ecclesiarum decus optimo jure quisquis appellaverit, in quibus nimirum omne virtutum genus, omnisque ornatus divinæ Majestatis oculis gratus acceptusque mirifice splendet. Neque his opibus contentæ, omnem quoque curam, omneque studium adhibetis, quo fide recta, nullamque in partem vacillante, excellatis. Neque Christi regnum capessere, et ea, quæ illi grata sunt, facere, et sentire omittitis, partim quidem præclaris actionibus, partim rursum cum vestras, tunc principum quoque vestrorum aulas virginitatis gloria condecorantes, partim denique sumptuosissima templa *Christo Domino* excitantes: nam hoc quoque pietatis studium inter cætera ille sanctis vestris animis impertitus est.

Lectio VIII.

Igitur ex sacris litteris vobis vere sanctis Christi sponsi (quamquam ad quodvis opus bonum abunde instructæ videamini) aliquid depromam. Hinc etenim, et Emmanuelem verum, ac naturalem Deum, et virginem Matrem, quæ cum peperit, veram per ipsum Deiparam esse, planum fiet. Ait Christus, hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum. Si cum solius verique Dei cognitione Jesu Christi cognitionem necessariam, consociatamque esse oportet, et hoc ipsum æternam vitam conciliat, cui obscurum esse Christum verum esse Deum, Verbum sane caro factum est, sed mansit interim Verbum.

Lectio IX.

Et ergo claritatem, quam dedisti mihi, dedit eis, ut sint unum, sicut et nos unum sumus. Qualem itaque gloriam Filius a Patre accepisse se narrat, quam nobis deinde communem fecerit? Sane ipse ab hac quæstione nos liberat, dum ait: ut unum sint, sicut et nos unum sumus. Nam etsi Dei Patris Verbum, secundum propriam hypostasim, alius a

Patre esse dignoscatur, naturali tamen identitate unus plane et idem est cum illo. At quo pacto Verbum illud, unum quoque nobiscum factum est? Ad eumdem omnino modum, puta secundum essentialem, et naturalem identitatem. At cum divina natura tanto a creatura distet intervallo, ut secundum essentiam cum ea coire nequaquam valeat, ecquo, inquis, modum secundum naturam unum ille factus est nobiscum, qui omnem omnino creaturam excellit? Verbum factus est homo : ut quemadmodum in Deitate unum et idem est cum Patre, ita secundum naturæ humanæ habitudinem sit unum quoque nobiscum.

Die 7 Julii.

IN FESTO

SANCTÆ PULCHERIÆ

VIRGINIS IMPERATRICIS,

Duplex pro omnibus sacerdotibus in hoc templo celebrantibus.

MISSA.

Introitus Ps. 44.

Vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis : adducentur Regi virgines post eam : proximæ ejus adducentur tibi in lætitia et exultatione. *Psal. ibid.* Eructavit cor meum verbum bonum ; dico ego opera mea Regi.

℣. Gloria Patri.

Oratio.

Deus, qui beatam Pulcheriam virginem tuam singulari castitatis prærogativa decorasti, quique illi ad defendendam Ecclesiam tuam summum fidei amorem tribuere voluisti, concede : ut ejus intercessione Tibi puris mentibus inhærentes, ab omnium hostium insidiis misericorditer liberemur. Per Dominum.

Lectio Epistolæ beati Pauli Apostoli ad Corinthios, 1 *Cor.* 7 d.

Fratres : De virginibus præceptum Domini non habeo : consilium autem do, tamquam misericordiam consecutus a Domino, ut sim fidelis. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem : quoniam bonum est homini sic esse. Alligatus es uxori? noli quærere solutionem. Solutus es ab uxore? noli quærere uxorem. Si autem acceperis uxorem, non peccasti. Et si nupserit virgo, non peccavit. Tribulationem tamen carnis habebunt hujusmodi. Ego autem vobis parco. Hoc itaque dico, fratres : tempus breve est, ut qui habent uxores, tamquam non habentes sint.

Grad. Ps. 44. Specie tua, et pulchritudine tua intende, prospere procede, et regna.

℣. Propter veritatem, et mansuetudinem, et justitiam : et deducet te mirabiliter dextera tua. Alleluia, alleluia.

℣. Filiæ regum in honore tuo, astitit regina a destris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate. Alleluia.

† Sequentia Sancti Evangelii secundum Joannem.

Cap. XVII, 3.

In illo tempore dixit Jesus : Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum. Ego te clarificavi super terram, opus consummavi, quod dedisti mihi, ut faciam. Et nunc clarifica me tu Pater apud temetipsum claritate, quam habui, priusquam mundus esset, apud te. Manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo, tui erant, et mihi eos dedisti, et sermonem tuum servaverunt. Nunc cognoverunt, quia omnia, quæ dedisti mihi, abs te sunt : quia verba, quæ dedisti mihi, dedi eis, et ipsi acceperunt, et cognoverunt vere, quia a te exivi, et crediderunt, quia tu me misisti.

Offertorium. Judith. XV, 10.

Tu gloria Jerusalem, tu lætitia Israël; tu honorificentia populi nostri, quia fecisti viriliter et confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaveris.

Secreta.

Accepta tibi sit, Domine, sacratæ plebis oblatio pro tuorum honore sanctorum, quorum se meritis de tribulatione percepisse cognoscit auxilium. Per Dominum.

Communio. Sap. IV. 1. O quam pulchra est casta generatio cum claritate ! immortalis est enim memoria illius : quoniam et apud Deum nota est, et apud homines.

Postcommunio.

Satiasti, Domine, familiam tuam muneribus sacris : ejus, quæsumus, semper interventione nos refove, cujus solemnia celebramur. Per Dominum.

Postquam vero de officio et missa hujusmodi ad Nos retulit dilectus filius noster Fortunatus tituli S. Matthæi in Merulana presbyter S. R. E. cardinalis Tamburinus nuncupatus, congregationis sacris ritibus præpositæ præfectus, edidit decretum, quod sequitur.

Ordinis canonicorum regularium S. Augustini in Lusitania.

Ad humillimas preces sanctissimo Domino nostro Benedicto papæ XIV *peractas per P. Gasparem ab Incarnatione reformatorem, et visitatorem apostolicum canonicorum regularium S. Augustini in Lusitania Sanctitas sua benigne concessit, ut af-*

ficium S. Pulcheriæ virginis imperatricis de Communi virginum sub ritu duplicis majoris cum suprascriptis lectionibus secundi ac tertii nocturni, oratione, ac missa, recitari, ac respective celebrari possit die septima Julii a canonicis regularibus in Lusitania, et ab aliis, qui eorum calendario ex concessione apostolica ibidem utuntur, necnon a patribus Societatis Jesu in civitate Panormi, et in Tyrocinio Romano S. Andreæ degentibus; eamdemque missam etiam a sacerdotibus exteris eorum præfatas ecclesias confluentibus celebrari posse concessit. Die 31 *Januarii* 1752.

D. F. card. Tamburinus Præf.

Loco ✝ sigilli.

M. Marefuscus S. Rit. Cong. Secret.

Deinde vero haud minori lætitia affecti sumus, cum dilectus filius Ignatius vice-comes ejusdem Societatis Jesu præpositus generalis, qui maxime profuturum confidens religiosis suæ Societatis alumnis ubique terrarum degentibus atque iis præsertim, qui laborioso sacrarum missionum ministerio per Græciam, ubi sancta Ælia Pulcheria virgo nata continuo suavem sanctarum virtutum odorem per regiones illas diffudit, addicti ad orthodoxam fidem a Mahumetis erroribus, hæresum sordibus, et schismatum dissidiis vindicandam, puramque edocendam, non sine maximo animarum profectu, et sui nominis, ac Societatis laude adlaborant, si officium, et missa hujusmodi ad universos suæ Societatis Jesu alumnos extenderentur; ea propter Nobis humiliter supplicari fecit, ut in præmissis de benignitate, et auctoritate apostolica indulgere dignaremur.

Nos itaque memoratum Ignatium vice-comitem præpositum generalem, quem propter religiosas virtutes plurimi facimus, magnoque in pretio habemus, specialibus gratiarum favoribus prosequi volentes, et a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris, et pœnis, jure, vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, et absolutum fore censentes, hujusmodi supplicationibus, atque etiam desiderio, quod laudati Bollandistæ hac in re ostendunt, inclinati, apostolica auctoritate tenore præsentium præinsertum officium, et præinsertam missam extendimus, atque concedimus, ut ab omnibus ejusdem Societatis alumnis ubique terrarum degentibus, necnon collegiis, sive seminariis, sive domibus conviventibus, qui ad horas canonicas recitandas tenentur, officium, et missa ab iis omnibus sacerdotibus in dictæ Societatis Jesu ecclesiis, oratoriisque celebrantibus juxta præinsertum decretum sub iisdem modo et forma quotannis die septima mensis Julii recitari, et celebrari possit.

Decernentes, præsentes litteras et in eis contenta quæcumque semper firma, valida et efficacia existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere debere, sicque, et non aliter in præmissis per quoscumque judices ordinarios et delegatos, etiam causarum palatii apostolici auditores, et S. R. E. cardinales judicari et definiri debere, ac irritum et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nonobstantibus constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque.

Volumus autem, ut earumdem præsentium litterarum transumptis seu exemplis etiam impressis, manu alicujus notarii publici subscriptis, et sigillo personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 11 Febr. 1752, pontificatus nostri anno duodecimo.

Cajetanus Amatus.

CONSTITUTIO

Qua præcipitur, ut missa et officium S. Leonis papæ, et confessoris sub ritu SS. Doctorum celebrentur.

BENEDICTUS EPISCOPUS,

SERVUS SERVORUM DEI,

Ad perpetuam rei memoriam.

Militantis Ecclesiæ auctor rectorque Deus, quum eam super fundamentum Apostolorum, et Prophetarum ædificaverit, summoque angulari lapide Christo Jesu annixam voluerit, tum provido cavit consilio, ut ad illius custodiam atque præsidium usque ad sæculorum finem advigilarent egregii sanctique doctores, qui nedum sublimioris virtutis exemplo fidelium mores, ad sanctitatem justitiamque componerent, sed etiam doctrinæ vi et excellentia eosdem in fidei sinceritate, et salutaris scientiæ veritate continerent. Horum quidem operam tanti se facere ostendit communis Dominus et Magister, ut eos sal terræ, et lucem mundi appellaverit; utpote qui non vivæ tantum vocis officio, quemadmodum cæteri sanctarum plebium pastores, præsentium sibi populorum saluti consulturi erant, sed peculiari sapientiæ lumine Spiritus Sancti dono ditati, doctissimis conscriptis libris, universam Ecclesiam instruere, et omnium sæculorum posteritatem in religione erudire debebant. Hinc Ecclesia ipsa, sponsi sui spiritu imbuta, ejusque instituta servare studens, eosdem gloriosos viros uberiori doctrinæ munere a Deo repletos, hoc singulari honore prosequi consuevit, ut in solemnibus sacris, quæ recurrentibus eorum festivitatibus celebrantur, tam scilicet

in sacrificio missæ, quam in ecclesiasticis officiis, ejusdem preces, lectiones, et laudes adhiberi jubeat, in quibus et sancti Doctoris titulus ipsis tribuitur, et eorum sapientia ac doctrina specialius prædicantur.

Porro inter eos, quorum naturales dies hoc peculiari ritu ac privilegio decorantur, merito semper numerandum existimavimus prædecessorem nostrum sanctum Leonem I, Romanum Pontificem, qui (ut doctissimi cardinalis Baronii verbis utamur) *ob excellentem virtutem, doctrinam, et in cura pastorali vigilantissimum studium, a majoribus Magni cognomento jure meruit appellari.* Cujus quidem doctrinæ excellentia, sive in altioribus fidei nostræ mysteriis explicandis, et contra insurgentes errores vindicandis, sive in tradendis disciplinæ regulis, et morum præceptis, cum singulari sacerdotalis eloquii gravitate et ubertate, adeo elucescit, ac etiam tot hominum laudibus cumulata tantoque conciliorum, patrum, scriptorumque ecclesiasticorum studio et consensu celebrata dignoscitur, ut sapientissimus Pontifex nulli ferme sanctorum Doctorum, qui in Ecclesia floruerunt, aut fama aut existimatione postponendus esse videatur. Et sane sancta universalis synodus apud Chalcedonem congregata, non illum tantummodo *vocis beati Petri interpretem* appellavit, sed et illius de Incarnatione Domini doctrinam venerabunda suscipiens, exclamare non dubitavit: *Petrus per os Leonis locutus est.* Idem sanctus Pontifex a concilio Constantinopolitano sub Menna celebrato, *illuminator et columna Ecclesiæ;* idem a sexta synodo, *firmamentum orthodoxæ fidei* prædicatur; idem in pervetusto synodorum libro *Apostolicorum dogmatum defensor; et Apostolis coæquandus* dicitur. Quid autem clarissimi religionis nostræ proceres ac patres? Sanctus Sophronius Hierosolymorum antistes *sanctissimum Romanæ Ecclesiæ, immo omnium quæ sub cælo sunt, luminare* Leonem fuisse affirmavit. Utque aliorum innumera prætereamus testimonia, S. Nicolaus papa I, ad Michaelem imperatorem scribens, libere asseruit, quod nisi Deus Leonis virtutem atque doctrinam adversus Latrocinium Ephesinum excitasset, *religio christiana penitus corruisset.* Etsi autem Ecclesia inter eos, quos Doctorum titulo et appellatione distinguit, sanctum Leonem pontificem nondum peculiari decreto recensuit; illius tamen doctrinam tanto in honore se habere ostendit, ut ipsius scripta, non secus ac illorum, quos præcipuos religionis magistros atque doctores jamdudum veneratur, in divinis officiis frequenter locum habere jusserit, et in iis præsertim solemnitatibus, quibus majora fidei nostræ mysteria per anni cursum recoluntur, universum clerum et populum ex illius sermonum lectione solidam eruditionem, et spirituale pabulum haurire voluerit.

Ad hæc autem, quæ de sancti Leonis meritis et gloria cum omnibus sentimus; et jampridem animo nostro reputavimus, peculiaris quædam, Nobisque cum paucis communis, accedit causa, quæ nostram olim erga ipsum pietatem et venerationem magnopere accendit, et auxit, quod scilicet dum in Vaticana beati Petri basilica canonicalem dignitatem in minoribus obtineremus, quum sacrum illius corpus, a multo jam tempore sub altari sanctæ Mariæ de Columna nuncupatæ quiescens, ad alterum ipsius sancti Pontificis nomine in eadem basilica erectum, et dedicatum, solemni ritu, ac pompa transferendum fuit, venerabilium illius ossium elevationi et recognitioni præsentes adfuimus, eaque nostris oculis intueri, ac debito cultu prosequi, summæ felicitatis loco habuimus, cujus rei Nos alibi, nimirum in opere *de canonizatione sanctorum lib. 4, part 2, cap. 23*, mentionem fecimus.

Quod itaque semper præmissas ob causas, justum, et æquum censuimus, quodque nostra in sanctum Pontificem singularis devotio Nobis suadet, hoc demum, auctoritate Apostolicæ Sedis, in qua, magno, licet temporum, majore autem meritorum intervallo, eidem successimus, nunc reipsa præstare decrevimus. Ideoque exempla sequentes aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, qui præter summos illos Ecclesiæ Doctores, alios etiam sanctissimos viros, qui eximia doctrinæ laude in Ecclesia floruerunt, eamque scriptis suis locupletarunt, proprio Doctorum titulo et cultu honorandos esse decreverunt. Motu proprio, et certa scientia, ac de apostolicæ potestatis plenitudine, volumus, præcipimus, et mandamus, ut in officii divini breviario, in festo sancti Leonis papæ et confessoris, antiphona *ad Magnificat* in utrisque vesperis ponatur ea, quæ incipit: *O Doctor optime:* In missa autem dicatur Introitus: *In medio Ecclesiæ:* et post collectam subsequatur, Lectio libri sapientiæ: *Justus cor suum tradet;* cum graduali, ut in communi Doctorum; post Evangelium vero dicatur *Credo*, reliqua, ut in consueta missa propria de sancto Leone. Atque ita per omnes ecclesias, et respective ab omnibus et singulis, qui ad divini officii recitationem tenentur, perpetuo servandum statuimus et decernimus: Nonobstantibus contrariis rubricis, usibus, et consuetudinibus, etiam expresse per Sedem Apostolicam approbatis et confirmatis, aliisque in contrarium facientibus quibuscumque.

Nulli ergo hominum liceat paginam hanc nostri præcepti, mandati, statuti, decreti, et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri, et Pauli apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto, Idibus Octobris, pontificatus nostri anno quintodecimo.

F. car. Pro-Datarius. D. car. Passioneus.

VISA

De Curia J. C. Boschi.

Loco † plumbi.

L. Eugenius.

ADDITIONES NOVISSIMÆ.

Ad caput IX, ubi de festorum imminutione agitur, addantur hæc verba :

Mense Decembri 1748.

Simile pro regno Siciliæ citra Pharum, necnon pro Messanensi, et Panormitano archiepiscopatibus.

Mense Julio 1749.

Simile pro archiepiscopatibus, atque episcopatibus Hetruriæ.

Ad caput II, in quo referuntur *decreta super signatura commissionis, et remotionis obstativorum*, post VI decretum addatur sequens decretum VII, nempe:

VALENTINA BEATIFICATIONIS ET CANONIZATIONIS

VEN. SERVI DEI JOANNIS DE RIBERA,

Patriarchæ Antiocheni, et archiepiscopi Valentini.

Instaurato in congregatione præparatoria diei 28 Novembris 1752 examine virtutum heroicarum vener. servi Dei Joannis de Ribera archiepiscopi Valentini, et patriarchæ Antiocheni, cum a R. P. Ludovico de Valentibus tunc fidei promotore validius quam ante objectum fuerit consilium irrequisita Sede Apostolica datum ab eodem servo Dei catholico Hispaniarum regi Philippo III, de ejiciendis indistincte a finibus Hispaniarum Mauris, sive parentibus, sive cujuscumque sexus, et ætatis filiis, charitati, et prudentiæ videri oppositum, secutamque exinde cum affectu ejectionem in animarum perniciem, et catholicæ rei dispendium cessisse; ideoque consilium hujusmodi obstare, quominus in hac causa ad ulteriora procedi posset; sanctissimus dominus noster Benedictus PP. XIV, pro hujusmodi difficultatis examine particularem deputavit congregationem reverendissimorum cardinalium Portocarrero causæ relatoris, Tamburini sac. rituum congregationis præfecti, et Galli, necnon aliquot theologorum e numero consultorum dictæ sacræ congregationis, R. P. Benedicti Veterani moderni fidei promotoris et mei secretarii. Habitaque eadem particulari congregatione coram Sanctissimo die 28 Septembris currentis anni, Sanctitas sua audita super re hujusmodi tam reverendissimorum cardinalium, quam aliorum suffragantium unanimi sententia, diligentique admodum discussione librata facti serie una cum omnibus, et singulis circumstantiis sedulo enucleatis, declaravit, concilium prædictum datum a servo Dei de Mauris tam adultis, quam infantibus ab Hispania indistincte ejiciendis nullum præbere obicem, quominus ad ulteriora procedatur, et rite absolvatur dubium super virtutibus jamdiu propositum, nec adhuc resolutum; quinimo ex consilio hujusmodi luculenter ostendi, quo ardenti zelo flagraverit servus Dei pro fide catholica, et pro avertendo a credito sibi grege spirituali, et temporali quolibet detrimento; quantumque de eadem catholica fide egregie promeriti sint catholici Hispaniarum reges, qui illam posthabitis humanis quibuscumque rationibus perpetuo studio, invictoque robore propugnarunt. Atque ita decrevit, ac servari mandavit. Die XXX Septembris MDCCLVI.

D. F. card. Tamburinus Præfectus.

Loco † sigilli.

M. Marefuscus S. R. C. Secret.

Decretum VII super virtutibus addendum post decretum VI superius relatum et seqq.

FLORENTINA BEATIFICATIONIS ET CANONIZATIONIS

VENERABILIS SERVI DEI

HIPPOLYTI CALANTINI,

Fundatoris congregationis doctrinæ christianæ in urbe Florentina sub titulo S. Francisci.

Discusso de more in congregationibus antepræparatoria diei 16 Septembris 1749, et præparatoria diei 2 Decembris superioris anni dubio heroicarum virtutum ven. servi Dei Hippolyti Calantini fundatoris in urbe Florentina congregationis doctrinæ christianæ, institutæ sub titulo S. Francisci, earumdem virtutum examen denuo instauratum est in sac. rituum congregatione generali coram Nobis habita die 28 Septembris anni nunc labentis. In hac gravi deliberatione ineunda nullas officii, nullas laboris, et diligentiæ nostræ partes desiderari passi sumus. Siquidem prævie agnita, et luculenter perspecta ex tribus potissimum apostolicis processibus rite constructis tota serie vitæ ejusdem ven. servi Dei, libravimus, atque invicem conferre non prætermisimus ea omnia, quæ oculati testes numero, pietate, et dignitate præstantes, litterarum monimentis unanimi sensu consignarunt. Postulatorum scripturas, aliasque a promotore fidei exaratas sedulo evolvimus; advocatos causam orantes audivimus, consultorum suffragia scripto Nobis tradita attente perlegimus, in ipsa congregatione totius causæ momenta usque ab illius exordio aperuimus; et demum sententias a ven. fratribus nostris S. R. E. cardinalibus cong. sac. rit. adscriptis prolata excepimus. Porro etsi omnium suffragantium fuerit pro virtutibus heroicis mirifica animorum consensio; nihilominus deliberationem nostram in aliud tempus rejecimus, non solum, ut tanto negotio secundæ nostræ adhiberentur curæ, sed etiam ut in humilitate cordis opem præstolare-

mur ab omnipotenti Deo, qui mentes hominum lumine suæ claritatis illustrat, et inducit in omnem, sicut promisit Filius, veritatem. Interea mentis aciem dirigentes ad ferventem devotionis affectum, et ad grata obsequia, quibus ven. Hippolytus per integrum vitæ suæ cursum prosecutus est S. Luciam virginem, et martyrem, atque animo revolventes, eumdem prima suæ congregationis fundamenta jecisse in ecclesia sanctæ eidem virgini dicata, atque illius peculiari tutelæ socios primitus a se adlectos commisisse; hunc solemnem diem, ad recolendam sanctæ ejusdem virginis Luciæ memoriam pie institutum, opportunum judicavimus, quo deliberatio tandem nostra auspicato prodiret. Itaque accitis coram Nobis secretario congregationis sacror. rituum, et fidei promotore, inhærentes tum consultorum, tum cardinalium concordibus suffragiis, proposito dubio *affirmative* respondemus: *Constare* videlicet *de virtutibus theologalibus Fide, Spe, et Charitate erga Deum, et proximum : et de cardinalibus, Prudentia, Justitia, Fortitudine, et Temperantia; earumque annexis in gradu heroico in casu, et ad affectum de quo agitur.* Et præsens decretum manu nostra signatum inter acta congregationis sacror. rituum asservari volumus, et mandamus. Datum apud Sanctam Mariam Majorem die XIII Decembris MDCCLVI, pontificatus nostri anno decimoseptimo.

D. F. card. Tamburinus. Præf.

Loco † sigilli.

M. Marefuscus S. R. C. Secret.

FINIS.

INDEX CAPITUM

QUÆ IN HAC QUATUOR VOLUMINUM SYNOPSI CONTINENTUR.

LIBER PRIMUS.

LIBER SECUNDUS.

LIBER TERTIUS.

LIBER QUARTUS.

PARS PRIMA.

PARS SECUNDA.

LIBER QUINTUS.

Acta Canonizationis SS. Fidelis a Sigmaringa, Camilli de Lellis, Petri Regalati, Josephi a Leonissa, et Catharinæ de Ricciis una cum apostolicis litteris SS. D. N. BENEDICTI XIV *et Vaticanæ basilicæ ornatus descriptione.*

LIBER SEXTUS.

SS. D. N. Benedicti XIV Pont. Opt. Max. acta, et decreta in causis beatificationum, et canonizationum, aliaque ad sacrorum rituum materiam pertinentia, ad annum pontificatus sui decimum.

LIBER SEPTIMUS.

Appendices ad præcedentes libros.

APPENDICES IX,

Monumenta complectentes ad secundum tomum pertinentia.

APPENDICES V,

Monumenta complectentes ad tertium tomum pertinentia.

APPENDICES VI,

Libro VI, superius indicatæ.

Appendix I.

Appendix II.

Appendix III.

Appendix IV.

Appendix V.

Appendix VI.

ACTA ET DECRETA IN CAUSIS BEATIFICATIONUM ET CANONIZATIONUM, ETC

FINIS INDICIS.

Publications de la Société.

CONFÉRENCES sur les doctrines et les pratiques les plus importantes de l'Église catholique, par Nicolas Wiseman, traduites de l'anglais et précédées d'un essai sur les progrès et la situation du catholicisme en Angleterre, par Al. Nettement. 2 vol. in-8°.

DISCOURS sur les rapports entre la science et la religion révélée, prononcés à Rome par Nicolas Wiseman, docteur en théologie, principal du collége anglais et professeur de l'université de Rome. 2 vol. in-8°, avec grav., pl. et cart.

ŒUVRES de sainte Thérèse, traduites en français par Arnauld d'Andilly. Nouvelle édition en un fort vol. in-8° de 700 pages à deux colonnes, avec une magnifique gravure.

MUZZARELLI. Les opuscules de Muzzarelli, théologien de la sainte pénitencerie de Rome (41 ouvrages). 6 forts volumes.

ŒUVRES de Joseph de Maistre. 7 beaux vol. in-8°.

PENSÉES de Leibnitz sur la religion et la morale, par M. Emery, ancien supérieur de Saint-Sulpice. Nouvelle édition, corrigée et augmentée. 2 vol. in-12.

SYMBOLIQUE (la), ou exposition des contrariétés dogmatiques entre les Catholiques et les Protestants, d'après leurs confessions de foi publiques, par J.-A. Mœhler, professeur à la faculté de théologie, traduite de l'allemand sur la 4e édition, par F. Lachat. 2 vol. grand in-8°.